

ROČNÍK DEVÁTÝ * ŘÍJEN 1926 * ČÍSLO PRVNÍ

MYŠLENKY O NÁBOŽENSTVÍ, ŽIVOTĚ, UMĚNÍ
A POLITICE

VYDALA ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ V PRAZE

„ŽIVOT“ vychází 10. dne v měsíci kromě prázdnin v Praze. PŘED-
PLATNÉ pro IX. ročník „Života“: 30 Kč pro nestudenty,
20 Kč pro studenty při přímém odběru. ADMINISTRACE v Praze II., Panská 1.
— — Kdo si ponechá 1. číslo, je pokládán za odběratele. — —

Řídí:

Vilém Bitnar

s redakčním kruhem:

Msgre Josef Bouzek, Prof. Ant. Černý, Dr. Alfred Fuchs,
Ing. St. Reindl.

OBSAH ČÍSLA 1.:

Černý: Moderní katedrála. — Z nové české poesie františkánské (Bělohávek, Skarlandt, Josef Šorm, Střížovský, Kyselý, Pospíšil). — Holland: Serafinský rytíř (Ant. Šorm). — Sabatier: Kuře Svatého Františka (Hrobař). — Jørgensen: Růže u Panny Marie Andělské (Ant. Šorm). — Kavanová: Nový život. Pospíšil: Cyklus jarní a podzimní lyriky. — Vrátný: Z ovzduší sjednocovacích snah náboženských. — Pospíšil: Tichost.

Kulturní ovzduší: Hlídka politická (Boura, Fuchs). — Hlídka náboženská. (Benetka, Pilgrin, Fuchs). — Hlídka literární (Pilgrin, Bartoš, Fuchs). — Česká Liga Akademická (Msgre Bouzek, Reindl). — Redakční archiv.

RUKOPISY, DOPISY, KNIHY A ČASOPISY pro redakci buďtež
zasílány na adresu: Vilém Bitnar, Praha V., Valentinská ul. 22.

MAJITEL, VYDAVATEL A NAKLADATEL: „ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ“.
ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: VILÉM BITNAR. TISKLA: ČESKOSLOVANSKÁ
AKCIOVÁ TISKÁRNA V PRAZE.

SERAFINSKÝ ROK 1926.

MYŠLENKY O NÁBOŽENSTVÍ, ŽIVOTĚ, UMĚNÍ A POLITICE

ROČNÍK DEVÁTÝ

Antonín Černý:

MODERNÍ KATEDRÁLA.

Francie chce postavit Panně Orleánské votivní chrám. Má to býti mohutný projev díky a prosby. Chrám, který by byl myšlenkou, modlitbou, který by se dovedl přiblížit středověkým katedrálám, jež budovali stavitelé hluboce věřící, kteří se svými katedrálami dovedli modlit, dovedli vyzpívat jimi mohutný hymnus Stvořiteli. Mezi šedesáti sedmi soutěžnými návrhy, z nichž osm vybráno k užší soutěži, zůstal stranou projekt Augusta Perreta, jednoho z největších architektů naší doby. A přec je to projekt obdivuhodný, mohutný a jedinečný.

Perret miluje železobeton, který je mu jedinou moderní hmotou, hodnou zpracování, a z betonu chtěl také vystavět svoji katedrálu. Tento materiál, tak jednoduchý a pevný, který mistrně ovládá, dovolil mu myslit velkoryse a bez jakéhokoliv omezování. Chrám votivní, chrám proseb musí nést hlas věřících k nebi, jak nejvýše možno a pozvedat spolu i duše. Perret, poslušen vnitřního hlasu dává své stavbě stoupat věží, umístěnou ve středu chrámu, do výše dvou set metrů. Podchycena čtyřmi pilíři, končícími čtyřmi menšími věžemi, vyrůstá mohutná betonová masa k nebi blíž. Není tu jediného nepropočítaného centimetru, vše vyzařuje jistotu, kterou jen pevná ruka geniálního architekta dovedla stavbě dát. Věž členěná harmonicky vertikálními římsami, zužuje se nenásilně až ke svému vrcholu, který nese kříž.

Mohutné stěny stavby nepůsobí jednotvárně. Tu upoutají zrak hladké, čisté plochy rámované dlouhými, mohutnými římsami z betonových kvádrů, vynikne převaha přímých, čistých linií stoupajících vertikál, kterým chybí jen gotické fialy, kasetování, které zpestřuje celek logicky a vkusně. Krásné a užitečné splývá v harmonický celek, vytvořený geometrem, ale také básníkem. Je to projev věřící duše, která však se nechává vést rozumem. Jednota celku působí mohutně svým úsilím, které všechny linie vede k jedinému cíli. Chrám zdá se býti jen mohutným podstavcem gigantické věže. Celek je jedinou modlitbou vznášející se k Bohu. Je realizací snu stavitelů katedrál, kterým kámen nedovolil stoupat do té výše, po níž toužil jejich duch. A srovnání s gotickými mistry neubráníme se ani, přihlédneme-li k Perretovu osvětlení.

Kolik úsilí věnovali stavitelé katedrál, aby mohli otevřít stěny širokými okny, jejichž barevná skla zaplavovala svatostánek fěrickou hrou barev. Bylo to nádherné umění, které odstraňujíc zbytečný kámen, zmenšovalo stěny až na nebezpečnou hranici, jen

aby více slunce vniklo v chrám. Pevný a poddajný beton v rukou umělce, jakým je Perret může realizovati i nejsmělejší sen starých mistrů. Jeho votivní chrám je vlastně ohromnou zasklenou klecí, kde okna, zasazená v úzkém, betonovém rámování, stoupají až takřka do poloviny věže. Je to sen o jedinečném svátku světa a barev, který, kdyby byl uskutečněn, působil by vpravdě pohádkově.

Jako dovedl vztyčiti velkorysou stavbu chrámovou, která nás svými rozměry dovede uchvátiti, že až zatrneme v němém údivu, tak dovedl s výšin, kam vedla jej smělá architektura, sestoupiti a vyzdobiti svoji stavbu jemně, harmonicky, nenásilně. Krása jeho chrámu nepotřebuje falešných ozdob. Čistě linie zdobí stavbu svojí harmonií takřka hudební, vyrůstající logicky z ní samé. Nenalezneme tu ani jediné dekorativní křivky, ani jediného sloupku, který by neměl svůj účel, nic, co by mohlo zatížiti nebo roztržiti výsledný dojem. Stavba Augusta Perreta jest krásná sama sebou.

Je to dílo obdivuhodné, vyvážené, nenásilné ani svým odvážným vypjetím, ani svojí čistou poesií. Vše zde má svůj řád, vše má svůj účel, vše se vysvětluje samo sebou. Logika, k níž se při pohledu na chrám musíme stále vraceti, logika architektovníká, která svojí přísností a podrobením každé linie jedinému cíli tvoří v témž čase krásu stavby.

Dílo Perretovo je obdivuhodné již svým vnějškem; odvážností koncepce a čistotou linií, neméně pochvaly a obdivu zasluhuje také jeho zpráva průvodní, která ukazuje snadnou realizaci jeho projektu i pečlivost architekta, který ničeho nezapomněl, co by bylo pro jeho stavbu důležitým. Projektuje vytápění, elektrické osvětlení a celé zařízení chrámu. Nezůstalo ani centimetru nepropočítaného v jeho plánu a zdá se nám, že ta 200 m vysoká věž by mohla býti bez obav vystavěna třeba z kamene a nemusili bychom se obávat zřícení. A beton, který časem tvrdne tou měrou, jakou se kámen drolí, poskytuje ještě nového zajištění výpočtům architekto-
vým. Projekt Perretův nemá hany, ba zasluhuje povšimnutí a budí touhu, aby mohl býti realizován.

Perret, jeden z nejlepších architektů světového jména, ukázal, že by dovedl vystavěti moderní chrám, skutečný chrám, katedrálu. Nelze se jen ohlížeti do minulosti a zastavovati se v údivu před klenoty gotiky. Je třeba chít dáti také naší době výrazu. Snad nic necharakterisuje dobu lépe, než architektura, a z té nejvíce architektura chrámová. Středověk ztrácí stíny, dovedl-li hovořiti gotikou. Slovem baroko rozumíme dnes více než stavební sloh, je nám vhodným označením pro celou dobu, z níž vyrůstal. Stoleť 19. ani stoleť 20. nedaly nám své chrámové architektury. Secese byla nechutná a dosud jsme se spokojovali pouhými kopiemi minulosti. Nebylo moderního chrámu, nadtož moderní katedrály. Nová renesance, mohu-li toho slova užiti, katolicismu, zvláště ve Francii potřebuje svojí architektury. Perret ukázal, že by dovedl vystavěti moderní katedrálu. Neděsme se slovíčka „moderní“; katedrála Perretova, tak jak je projektována, je plodem doby, naší doby, která více než kdy jindy volá po Bohu. Katedrála Perretova dovedla by učit modlíti se. Její vysoká, vysoká věž nesla by prosby výše, Bohu blíž a donutila by lhostejné nebo uštvané duše zvednouti zraky vzhůru, k nebi. Katedrála Perretova je dokladem, že i moderní stavitel dovede se také již k svému Bohu modlíti.

ZNOVÉ ČESKÉ POESIE FRANTIŠKÁNSKÉ.

Václav Svatoňor Bělohlávek:

František káže ptáčkům.

Dívám se na snímek XV. Giottovy fresky v assiské basilice: František káže ptactvu. Hezky se k nim pod osamělým stromem někde u Bevagna naklání a co jim o dobrotě Boží mluví, kazatelsky rukou potvrzuje.

Na tuto malbu, na toto malované »fioretto« dívají se ovšem také jiné oči než moje a dost možná, že se jim tato vyobrazená událost zdá holou neskutečností a budou ji pokládati, zrovna jako kázáníčko sv. Antonína rybám, jen za básnickou divnou »vymyšlenost«, za roztodivné kvítíčko z luhů obraznosti.

Silně se domnívám, že se tento příběh skutečně stal a neshledávám v něm nic podivínského obzvláštního, protože jest silně psychologicky podložen. František, jsa znaven kázáním k lidem, jež často bývalo marné, obracel se k přírodě, kde mezi nižším tvorstvem, také ovšem mezi bratry svými a sestrami, hledal oddechu a souladu se svým myšlením.

Hádám tak podle sebe. Zahrnoval jsem po léta své posluchače modrem nebes i zelení země, postýlal je téměř květy Písma, Otců, vědy, umění i zkušeností, až stáli v kostele jako v stáji u žlabu a šlapali v tom. Ale konec konců ze všeho měl Bůh nic, neb málo. Pomalu, ale pevně odvracel jsem se pak od zloby velkých k malým — k dětem ve škole, a s počátkem jsem se i velmi rozradoval, vida výsledky lepší. Ale i tam, když jsem vyplýval všecku snad náboženskou krásu nebe i země, shledal jsem se jen s drobnými výsledky.

Nyni ty byl býval ovšem ještě delší sestup k menším dětem — ještě pacholatům, ale tam dospětí nebylo mi přáno a konečně i tam jsem tušil ostrý narůstající »zoubek zla«. Proto nezbylo mé duši na konec — mé duši kazatelsky zladěné a na každý úder i dotek zla citlivé — než se obrátiti od lidí k přírodě.

V prázdných chvílích zacházel jsem do přírodních zátiší, co možná nerušených, kde znaven jsem si oddychoval s dýcháním stromů, vlněním vod, kývotem květů, poletem ptáků. Utajiv se, tak jsem se sprátelil s přírodou, že sedě bez hnutí na dosah ruky jsem míval svižné ještěřice i neposedné, avšak důvěřivé ptáky. Ano, tak jsem se s nimi v duši sblížil, že jsem málem k nim mluvil v myšlenkách nebo šeptem. A ku podivu, právě to, co jsem chtěl povědět lidem, nejvíce se mi dralo z nitra, a ještě krok — a byl jsem s Františkem u Bevagna mezi čápy.

Jest to všechno velmi přirozené. Každý jemnocitnější věřící — a nemusí býti ani kazatelem a jako básník ani Miltonem — hledá stále ztracený ráj — *Paradise lost*. Ustavičně tlačí nebo táhne, aby tam sám byl a i jiné tam přivedl. Chce mítí vezdejší svět rájem a chce v něm sebe i jiné viděti blaženým Adamem. V tom jest mu překážkou dědičné zlo, jež u dospělých jest již silně rozvité a v následky rozrostlé ve spoustu hříchů osobních; v menší síle, »v pupeku«, jeví se ještě v dětech. Odtud sestup hledajícího k nim. Ale i tu se s tím zlem shledá a od něho utíká, až se na své hledací cestě octne konečně u nevědomé přírody. Ovšem i tam se následky dědičného provinění projevují, jak praví Pavel, »lkáním«, ale přece nikdy ne osobními hříchy, vědomými a schválnými přestupy Boží vůle.

Až tam tedy dospěje na konci svého rajského hledání, ale jsa věřící, nesplyne pantheisticky s přírodou ani s jejími nejnevinnějšími tvory, ale sám se v porušení svém lidství zase k sobě a k lidem vrací a i ke zvěři a ptactvu jako k lidem lidsky mluví.

Takový byl asi postup i v svatém Františku Assiském — a tu jest k onomu záhadnému příběhu náhodou drobný kliček z mé kapsy.

Přáno pro „Život“ v Praze 1926.

Julius Skarlandt:

Zpěv poutníka o hoře v oblacích.

Básníku Františku Kyselému.

To divný západ byl
na horách tenkrát kdes'.
Bor šuměl sladce tak
a nachem svítil vřes —
já výš a výš jsem šel,
kde vítr sláb' a tich',
mír blahý večera
jak na vše kolem dých'.
K nebesům v úžasu
zrak můj se náhle vznes' —
k přeludu černému
dvou křídel andělských!

Tak skvělou oblačných
kdo růží hru kdy zřel?
Kdo v tvar ten zázračný
je v čistý azur schvél?
To nebyl přelud jen
ni zraků pouhý klam!
Tam anděl klečící
svá křídla vzpínal sám,
jak táhlý zvonů hlas
z údolí vzhůru zněl
a výhně slunečné
žár zvolna has' i plam'.

A pod ním nad lesy
v modravém kouzlu par
tam hory Alvernské
jsem lepý spatřil tvar
i z dřeva... ze slámy
hle, Františkova chýš,

kde osamělý strom
své větve zvedal výš'
Tak mocný oblaků
já nezřel dosud čar,
ač slunce zapadlo
a večer vzcházel již.

V městečko vešel jsem;
tam údiv... bázeň... vzruch.
»Co říci chtěl nám jen
Bůh Otec, Syn i Duch?
Ta křídla zázračná,
v oblacích chýška ta,
na hoře posvátné...
těch libých ptáčků sta?
Jak spěli výš a výš,
jak chvěl se v písních vzduch!
Z Assisi František...!
Zářící stigmata...!«

To divný západ byl.
Já na kolena kles'.
Pak dál jsem do hor šel
zvěst blahou lidem nes'
a cestou v srdci mém
o slunci zpěv mi zněl.
Na vše, co tížilo,
jak bych byl zapomněl!
Byl kámen bratrem mým,
sestrou bystřina kdes',
brat měsíček mne veď,
jenž v druží hvězd se skvěl

Psáno pro „Život“ v Praze 1926.

Josef Šorm:

Světce a ryby.

Kdys přišel svatý František
ku jedné z křišťalových řek,
jež jak by neprovinilá
tu vlny oblé valila,
ač teprve to tři jsou dni,
spoušť vodních mořem vůkolní
co zaplavila širý dol.
Šly vlny chladně, cize kol,
své vlny u vědomí, však
zmateně, plaše, kvapně, tak
kol světce ubíhaly v dál,
nach slunka jitřního v nich plál.

A hle! Na břehu vysokém
zří světce dolík, vodu v něm,

již rozpustilá povodeň
sem vhrkla v mělkou prohlubeň.
Tam plno rybí havěti
zůstalo v trapném zajetí.
Již voda kal jen a jak luh,
změť rybiček — smiluj se Bůh —
jak střely, nestihne je hled,
se vymršťuje, padá zpět.
Jsou v mukách smrtných, v úzkosti,
jak z nouze té se vyprostí.
Na řeku světce zírá blíž:
»Vím, proč se studem ruměníš.«
Talířek vyjme cínový,
dvě rybky s vodou vyloví,

sešplhá se jhem skalný sráz,
v proud pustí je a chvátá zas
výš s čerstvou vodou zpět jak šíp,
až přenese i slední z ryb.

Stoup' slunce míč, vzduch žehne víc,
pot hořký smáčí páž i líc,
krev kane z nohou zraněných,
zpěv jásá však z úst světcových:

Jenž, Pane náš,
se tvorů němých ujímáš,

tvá milost skloň
se ke mně, ach,
ve smrti tmách
pro Kristův skon.

Kde žití zdroj,
až skončí boj,
vnes duše čisté jasnou běl,
tam v stínu rukou tvých
poznán a sečten bych
klid věčný měl.

*Parafráze legendy
Lucie Rohmer Heilscherové
Wiesbaden 1926.*

František Střížovský:

Džbán svatého Františka.

Ó svaté rozjímání,
ty sladká manno andělů,
ty nadpozemský luhů květe,
ty přelíbezných divů světe,
jak miluje tě svatých duší vznět!

Byl kdysi svatý František.
Ten proti pyše světa
měl jediný a dobrý lék,
nuž — svaté rozjímání.

Kdys jemu sestra hora
v své tiché sluji dala skryt.
Skal klenba dlani podobná
— když chrání kahan před větrem —
jen jeden malý otvor má,
jímž ve dne zírá obloha
a v noci sestra hvězdička,
a líbá zanícený zrak,
jež k nebi svatý František
v slz rozplývání vysílá.

Dní čtyřicet zde dlí
a nejí, nepije — až k smrti mdlý
ten v nitru přetajemný slyší hlas:
»To pýcha byla, nebyl půst.

Tys nad Pána chtěl směle růst,
jenž od anděla posílit se dal,
tys domýšliv i vodou pohrdal.«
A František hned vstává se země,
džbán od pasu si spěšně odpíná,
jde k potoku a vody nabírá
a jme se hltavě a chtivě pít,
chce Spasitele takto odprosit.

Let řada uplynula od těch dob.
Řád rozrostl se divem po světě,
I přišli Bratři na horu,
by klášter vystavěli tam.
A v jeskyni, kde Světec dlel,
hle, prostou našli nádobu,
v níž včelí roj měl útulek.

Ó milé sestry, včeličky!
Vás vůně medu zlákala,
jež zbyla v prosté nádobě.
z níž pokorně pil František!

Ó svaté rozjímání,
tys nadpozemských luhů květ,
tys vonná manna andělů,
kéž medem tvým se sytí svět!

Psáno pro „Život“ v Olomouci 1926.

František Kyselý:

Óda na chudáčka z Assisi.

Svatý Františku, ty nejsi poverello,
nesmrtelná sláva oskvívá tvé čelo.

Sotva v kterém muži v kterékoli době
zobrazen byl Kristus věrně jako v tobě.

Zdaliž ve tvém srdci nezkvétala znova
pokora a něha Srdce Ježíšova?

Rovněž stigmata, jež v údy tvé se vryla,
Kristu Ježíši tě sličně podobila.

Přelíbeznou s Kristem nejmilejším shodou
jako druhý Adam vládl nad přírodou.

S právem také pěvcem velikým tě zovou,
neb jsi okouznil svět poesíí novou.

Já však vedle světce, vedle mistra zpěvu
více vidím ve tvém nadpozemském zjevu.

Ukazuje bludným stezku k nebes bráně,
byl jsi předchůdcem a zvěstem Srdce Páně.

Mnohem dříve, než se světu znáti dalo,
nejsvětější Srdce tebe povolalo.

S tímto božským Srdcem lpěje na chudobě
čelils bohatcův a rozkošníků zlobě.

Srdce tohoto jsa bláznem pohrdaným,
moudrých obmyslům jsi odolával planým.

Obnovil jsi církev, že v ní srdce mnohá
znovu našla Krista, svátostného Boha.

Přes to nevšímavě mimo Krista krále
křesťanstva část valná vrávorala dále.

Když pak Spasitel své božské Srdce zjevil,
zarazil se svět, leč ve zlém neoblevil.

Na hmotě lpí dál a pro své vynálezy
v nevěře a pýše nekajícně vězí.

Nad mír žádoucí a blahodatiné činy
milejší mu zbroj a smrtné třaskaviny.

A nic neželí, že zhovadilí vrazi
křesťanskou Rus Boha zbavují a kazí.

Než i při tom Srdce Páně shovívavé
v církvi ctitele má nesčetné a pravé.

Tito, smiřující s lidstvem Spasitele,
tobě, Františku, se oddávají vřele.

Snáze se světem, jenž nesmyslně hýří,
pomocí tvou Srdce Ježíšovo smíří.

Do nebe ses ubral před sedmi sty lety,
zde však zanechals nám nebedyšné květy.

K napodobě zvou nás tvoje zářné ctnosti,
z prachu pozdvihuje zjev tvé velikosti.

Zříme k tobě jako k lásky troubadouru,
jenž nám s nebe pěje: »Bratři, srdce
vzhůru!«

Horlice v tvém světle světa pro očistu,
v brzkém čase bohda vrátíme jej Kristu.

Psáno pro „Život“ v Hradištku 1926.

Josef Pospíšil:

Svatý František káže ptákům.

Pan svatý František a jeho druzi
dva nejmilejší do Bovagni spěli,
a na cestě, již uondáni chůzí,
háj topolů a jiných stromů zřeli,
k nimž ze všech stran se mraky ptáků
nesly,
jež s křikem do větví se potápěli,
vzduch klidný čeříce svých křídel vesly.
Byl věru div, že rozhoupané sněti
těch ptáků návaem se nerozčesly,
že takou tíhu mohly udržeti.
K nim František zved v podivu své zraky,
a slyše v srdci svatou radost pěti,
děl soudruhům, jež úžas jímaly taky:
»Zde počkejte; já půjdu na lučinu,
a oslovím své bratry, Boží ptáky.«
I sešel na luka a stanul v stínu
vrb stříbrných a topolů a fiků;
a ptáků mrak, jat mocí jeho kynu

mu k nohám se stromů slet v okamžiku.
Tu Otec přesvatý k nim zahovořil:
»Mé sestřičky a bratři, písně díky
pět máte Pánu, jenž vás, dobrý, stvořil
a vykázal vám vzduchu živel jasný,
by v jeho tůň váš let se volný nořil.
Když příval potopy vše zhltil strašný,
Pán živlů uchoval přec vaše plémě
a v koráb Noemův je ukryl spasný.
Vy neořete, nesejete sémě,
ní snopů nesvážíte do stodoly,
a Pán Bůh sám vám skýtá plody země,
sám nabízí vám úrodu svých polí.
Zda nemáte mu vděčni být, jej ctíti,
když zrní sype vám a chleba drolí?
Vy neumíte příst a tkát, ni šíti,
a Bůh vám dává trojnásobné šaty,
by před mrazem jste mohli tělo skrýti.«

Tu zamlčel se chvíli Otec svatý
a k nebi vzhléd, kde pluly mraků vory
a potom kázal dál, jsa láskou vznatý:

»Bůh dal vám údolí a příkré hory,
kde lze se skrýt, když zlostný vítr hvízdá
a od moře zní sveřepý řev bory;

a dal vám stromy, abyste v nich hnízda
svým dítkám stavěli a úkryt měkký,
než od vás pryč je zvání vzdušná jízda.

Bůh také potoky vám přál a řeky,
ó ptáci, kam se k pití sletujete,
i praménků a studní chladné vděky.

Zda za to, ptáci, Bohu děkujete?
Jest nevděk hříchem, bratříčkové milí,
jimž hřešilo kdys ďáblů plémě kleté,

jež za ten hřích teď v mukách pekel kvílí.
Vy hymny díků zpívejte a chvály,
a vyvyšujte Pána ze vši síly!»

Když tak jim mluvil, ptáci tiše stáli,
a s velkou radostí a všichni všudy
ty výzvy nábožné si k srdci brali,

jež pronášel k nim přítel jejich chudý
a otec přesvatý, jenž lásky zbraní
tvrz světa ztek a potřel svůdné bludy.

Leč sotva světec ustal od kázání,
těch ptáků valné, rozmanité davy
hned z radosti se daly do jásání,

a před Františkem ukláněly hlavy
a pláště křídel prostíraly k zemi.
Až k nebi zněl hold jejich štěbetavý.

Pán František se těšil s nimi všemi
a vyrážel, a pozdravoval vřele,
jimž středem chodě jako alejemi

a zbožně chvále lásku Stvořitele,
jenž rody ptáků živí ze své spíže,
jak Bratry Menší, víry hlasatele.

Když lásky užili, jež tvorstvo víže,
a svatý František, by odletěli,
jim svolení dal požehnáním kříže,

hned ptáci povstali a chvatem spěli
k všem úhlům světa, jako Menší Bratři,
jimž Kristus za kořist svět určil celý.

Psáno pro „Život“ v Choceradech, 1926.

Josef Pospíšil:

Sfignata svatého Františka.

Již dávno, u svatého Damiána,
když před křížem se nořil v rozjímání,
jej poranila Láska křížovaná
svým ostrým kopím takřka znenadáni.
Tu František, ježž blažila ta rána,
vztáh ruce kříží vstříc a bez váhání
svůj život nabídl Ukřížovanému,
jenž s láskou dřív se sladce sklonil k němu.

Od chvíle té kříž s božským Trpítelem
v snách jeho vztýčený se vynořoval;
jej láskou rozchvíval a plnil želem
a proudy slz mu z očí vyluzoval.
Že František zlé žádosti i s tělem
vždy na kříž přibíjel a umrtvoval,
a Krista ve všem následoval věrně,
Pán jizvy své mu vtiskl na Alverně.

Když na té hoře v modlitbu se hřížil,
zřel Serafa, jenž oděn křídly šesti
z dálavy obzoru se k hoře blížil
a snesl se až k chýžce z ratolestí,
kde František, jat úctou, ruce křížil
a visi zrakem objímal, pln štěstí.
V ní spatřil kříž, jenž z křídel mířil k nebi,
a na něm Seraf pněl, jsa přibit hřeby.

Proud sladké rozkoše mu srdce zalil,
když na kříži zřel viset Pána slávy.
Leč sotva Seraf od chýže se vzdálil,
plam krutých bolestí ho šlehl žhavý,
jej v chodidlech a dlaních rukou pálil
a zbod mu kopím ohnivým bok pravý.
Tu světec, vzrušen zjevením a bledý,
zřel na svém těle Kristových ran sledy.

SERAFINSKÝ RYTÍŘ.

Často pudilo to světce ven z hluku a vřavy uzoučkých ulic, z dohledu lidí, aby hledal naléhavě samotu. A kudy kráčel, kráčela před ním všude milost a razila mu cesty, jež vedly ho do tajů všech věcí a snoubily ho s prapůvodem všeho bytí. Ale srdce světce bylo ojedinelý pokorný údiv, bezvědomého pohroužení, a bezedného oddání v tajemství, které se před ním otvíralo. Jeho oči patřily na planoucí slunce prostoru a viděly hvězdy nebe, kroužící svými blaženými drahami, a jeho uši slyšely kovové šumění andělských křídel, nesoucích poselství od světa k světu. A bylo mu dáno pohlížeti na ohromnou tvářnost žhoucích světů, na otvírání tajemství a na veliké kolo, jež samo od sebe otáčelo se od věčnosti do věčnosti. A čas i prostor, těžká dolů jhnoucí tíže, jež svírá pouty našich duší, prchly mu před ním, jako by jich nikdy nebylo a všechny protivy a veškerá Ano i Ne, a vše minulé i budoucí, co má přijíti, rozpadalo se v nesmýslné přízraky před ohromným nesdělitelným údivem jeho duše. A často se stalo, že světec klesl, skryl obličej a čelo na zemi a volal: »Pane, kdo jsem, že propůjčuješ mi, co všem je skryto?« A ústa Boží položila se na jeho ucho a dala mu odpověď a pravila: »Ty jsi ten jasný paprsek, který proniká tmou. Ty jsi to pádné kladivo, které má sceliti, co dělí čas. Kdo na tebe se vrhne, bude zničen a za koho ty se přimluvíš, bude vykoupen. Láska Syna člověka jest v tobě, a jeho meč bude ti dán do ruky.«

A přišel den, kdy duše Syna člověka s duší Světce se zasnoubila a na ni skanula jako svatozář a jako diadém.

A přišel den, kdy propůjčila tělu Světce královské rány jako merozvížitelnou pásku. A od toho dne překypuje Světcova láska přes všechny okraje a břehy jako moře, když nastane příboj.

Ale jeho láska nebyla jako láska naše, lehoučkou touhou jednoho po druhém, ona byla jako světlo slunce, nebe a zemi a vše stvoření obklopující a její přímé plameny tryskaly výše než plameny nenávisti. Ona byla něžná, jako květy mandlovníků a byla hrozná jako vzdalující se bouře, která vyvrací stromy a drtí skály. By-

la to láska, o které vznešená slova praví: větší než víra a naděje a silnější než smrt.

Tak putoval umbrijskou zemí, jež byla jeho otčinou a která je zdobena tolika roztomilými krásami. Lidé zvou ji proto pokojnou, nebo také zelenou zemí. A nebylo při cestě keře, na který by bylo oko Světcovo nepohlédlo a jemuž by nebylo nepožehnáno, nebylo tu stébla a květiny, kterým by byl jeho úsměv nebyl platil, nebylo tu ptáčka v povětří, aby nebyl přítelem a poslem Dobráčka. A hleďte, více století leží mezi ním a námi a dodnes říkají o jednom poli, které nese dvacateronásobnou úrodu: Zde jednou světec odpočíval po cestě a jeho ruce hladily klásky. Plní úcty mluví o něm, když na večer sedí před svými domky, o Něm, jenž vyšel z jejich středu a putoval jejich cestami. A děti si říkají, musíme ráno brzy vstávat, ještě před červánky, neboť tu můžeme spatřiti Světce, krácejícího polem a lukami, a na každé dítě, jež jej shlédne, kývá veliké štěstí a veliká radost. Nikdy nebyl žádný člověk tak milován pro své bolesti a pro svou lásku.

A přišel den, kdy Pán Světci ukázal poslední slávu, že směl nahlédnouti do tajemství svýma smrtelnýma očima.

Stalo se to takto: Krátce, než Světcova pout na zemi byla ukončena, jednoho dne uchvátila jej neurčitá a jakási nadzemská radost, jejíhož původu nemohl se dopátrati. A radost tato byla láska člověka, nad jehož hlavou zašumělo první mávnutí křídel nevýslovného štěstí. Člověk ale nevěděl ničeho o tomto štěstí a žil v blaženém dýmu a opojení a žil z poloviny v bázni před vrávoráním své duše. A Světec sepal ruce na tlukoucím srdci a slyšel je tlouci pravidelným taktem jako zvonící kladivo, a cítil své srdce v prsou jako lesknoucí se slunce. A cítil krev svého těla jako proud zanikající a opět prýstící, bez počátku a bez konce. A všechny hlasy života zpívaly z jeho krve a byly plesajícím sborem. Světec ale nevěděl, jak se mu to stalo. Tu přistoupil k oknu své komůrky a pohlédl ven, zdali přijde odpověď z venčí. A viděl spočívati pole a olivy v požehnání slunce a viděl prostírat se louky u paty lesa a vše bylo jako jindy. Ale jeho radost rostla v něm

bez mezí a chopila jej za ruce a vyvedla z úzkého prostranství přes pole a louky a usadila na pahýlech stromů uprostřed lesa. A radost stála vedle něho a objala rukou jeho šíji a její spánky spočinuly na jeho spáncích.

Světéc seděl na pařezu a nechal svoje tmavé oči bloudit s keře na keř a od stromu ke stromu a zdálo se mu, že nikdy tento les neviděl, jak jej vidí v tuto hodinu. Neboť křoviny skláněly a zvedaly svá čela, jakoby zdravily neviditelného, stromy stály s mohutnými kmeny jak tělesná stráž krále a ptáci létali s plesáním a zpěvem tam a sem, jako by připravovali velikou slavnost. A Světcovy roztěkané oči viděly jasný svit lesknoucí se v hloubi lesa, a jasná záře přicházela blíž a blíže. A uslyšel lehký poklus jako od kopyt koně, který se brouzdá měkkou půdou lesa. A záře byla silnější a silnější a klus koně zřetelnější. Světec spatřil projížděti lesem rytíře a rytířův kůň byl barvy mléčné a rytířovo brnění bylo z jasného stříbra od chocholu až k patě. Levá ruka držela purpurovou uzdu a rytířovo hledí bylo spuštěno, jako by jel do války a jako mléko bílý kůň klusal s radostným ržáním tam, kde seděl Světec. Zastavil krok a radostně zarehtal, jako když je u cíle. Světec nemohl se dohadnouti dobře, proč zvíře zde stojí. Usmívaje se, pozvedl se se svého místa a vytáhl skrojek chleba ze své kapsy. Ulomil z něho malý kousek a podal jej na dlaní koňovi. A kůň vzal opatrně sousto a hleděl na Světce lesknoucíma se očima. A když pozřel, položil něžně měkká ústa na rameno dobráka, jako činí koně, kteří svého pána velmi milují. Světec se ale před rytířem sklonil a pravil, co jeho ruka ležela na širokém čele koně: »Promiňte mi, vzácný rytíři, že přerušuji vaši jízdu, neboť zdá se mi, že vaše zvířátko trpí hladem.« Ale rytíř dal odpověď a pravil: »Ne tak, bratře, ty víš, že v samotě zvíře a rytíř jedno jsou, a kdo zvířeti dobře činí, ten činí to jeho Pánu. Díky za tvůj dar!«

Když Světec uslyšel hlas rytíře, rozechvěla se každá vlasečnice v jeho těle a bylo mu, jako by byl tento hlas často a často slýchal: ve snu za noci, když obklopovaly jej mocné postavy, v šumění ticha, když opouštěl jej spánek. A na cestách skláněl se k jeho uchu a mluvil k němu o divcích a bolestech světa. A Světec stál bez pohnutí a hlas vnikal do jeho duše.

A bylo mu, jakoby trojzvuk ploval v hlasu, a tři tóny byly jeden tón a byly sjednoceny v jedno slovo, a byly sjednoceny v jednéch ústech. A první tón bylo znění zvonu, který zvoní vysoko nad městem a druhý tón byla něžná šalmaj pastýře, který střeží svoje ovce, a třetí tón bylo vlnění úderu širokého meče.

A Světec měřil postavu rytíře pátravými očima, a jemu, kterému všechna krása byla zcela nakloněna, cítil, že nikdy nic tak vznešeného nespatrił, jako postavu rytíře a brnění i rytířův meč. Nemohl odtrhnouti zrak od meče, který mocně na jeho pasu visel, jako strašná hrozba a jako bezpečná zástita. A Světec sklonil maličko čelo a pravil tiše, jako sám k sobě: »Již chápu...«

»Co chápeš?«, pátral rytíř. A Světec odpověděl a pravil: »Pohled, vzácný pane, milý Bůh posílá mi dnes velikou radost a veliké veselí do srdce a nevěděl jsem, co to znamená. Nyní ale vidím, že moje duše o vašem příchodu věděla. Nikdy nechápal jsem lidský hlas s takovou radostí, nikdy neviděl jsem mocnějšího než vás a nikdy neviděl jsem drahocnějšího meče než vašeho. Vpravdě dobrý mistr tento meč ukoval.« A rytíř sklonil hlavu a pravil: »Mluvíš pravdu, příteli.« Tu pohleděl mu Světec na spuštěné hledí a pravil pokorně: »Vzácný rytíři, proč se mi posmíváš a jmenuješ mě přítelem? Jak mohu já, nejnižší sluha Velikého hrdiny býti přítelem?« »Ó bratře Františku,« pravil rytíř a bezměrná láska proučila z jeho slov, »jak neměl bych tě nazývat přítelem a bratrem! Pohled, není zvykem, že s přáteli, které potkáváme, vyměňujeme si dary? Dobře tak, vezmi tento meč ode mne a opatruj jej dobře!« A tak mluvě, vzal rytíř svůj meč z purpurové pochvy a podával jej Světcí. A ten držel meč ve svých rukou a nevěděl, jak se to stalo a sklonil se, a líbal po rytířském způsobu kříž rukojeti strašného meče. Zvedl oči k rytíři plné tajemné radosti a plné tajemné hrůzy z rytířského daru a pravil, aniž by slyšel svá vlastní slova ve víru opojení své duše: »Pane, kdo jsem já a kdo jste vy, že mne tak vyznamenáváte? Ó, že jsem tak chudý... že nádherné nádherným nemohu splatiti.« Ale rytíř pravil — a znělo to jako kapka, která spadla s veliké výše v stříbrný pohár: »Františku, můj příteli, ty přítelíčku Boží, hledal jsem tě a ty jsi mne našel. Pohled, ty jsi ještě

mladíkem byl, tu provázel jsem tě na cestách dnem i nocí, a nyní, když jsi se stal mužem, nalezl jsi mne. Co chceš mi dát, příteli? Dej mi sám sebe! Hleď, cennějšího daru by pro mě nebylo.«

Tu vykřikl Světec z hloubí své duše a bylo to skoro jako rozkaz, když volal: »Pane, odkryjte hledí a nechte mě na vás patřiti. Vaše řeč jest tajemná a září přece jako světlo, a hlas váš není žádný hlas lidský. Pane, nechte mě popatřiti na vás.«

A rytíř sklonil se hluboce k člověku a pozvedl přílbu. Tu zařinčel meč na zemi a Světec padl na svůj obličej a modlil se. A ležel na zemi jako zabítý...

A Světec posadil se na pařez a meč Páně ležel na jeho kolenou. A Světec vstával jako někdo, jenž pracuje k smrti, ještě jednou se pozvedl a pohleděl do tmy vidoucímá očima. Objal křížovou rukověť meče a pozvedl ji vzhůru do výše přímo

nad svoji hlavu. A obnažený meč měl tři hrany a tyto tři hrany měly troje ostří. Troje ostří splývalo dohromady v jednu špicí a špička nebyla již ostří ani hrana, nýbrž byl to hrot a bod a věčnost a konec patření. Z hrotu plápolal oheň a z ohně zářilo světlo. A Světec stál jako světloňoš u brány paláce, který s pochodní stává, svítí a mává vstříc hostům, aby nemohli minouti cestu ku královské hostině. A Světec stál s planoucím mečem jako strážce a ponocný u zahrad Páně.

Potom Světec odhrnul hlínu svýma rukama, vykopal hrob a položil do něho meč a přikryl zemí, že žádné lidské oko jej již nespatřilo.

Vypravuje se ale, že meč se jednou nalezne, až přijde jeho hodina. A bude prý dán tomu, jehož paže nechvěje se před jeho mocí, a jehož oči neuleknou se jeho lesku.

Přeložil Antonín Šorm.

Pavel Sabatier:

KUŘE SVATÉHO FRANTIŠKA.

V oněch dobách svatý František a svatá Klára hlásali stále evangelium v okolí Assisi. Jednoho zimního dne, jdouce do údolí Gloria, zastavili se ve Spello. Bylo to v pátek, v tržní den. Vstoupili do hospody naplněné lidem a prosili o něco k jídlu.

Aby je uvedli do rozpaků, předložili jim kuře, jež by měli snísti, poněvadž františkánská regule přikazuje svým stoupencům, aby jedli všechno, co se jim nabídne. Avšak když zraky všech se na ně upřely a oni slyšeli šeptati o sobě nelibé poznámky, učinil František znamení kříže, a kuře vráceno jsouc životu, rychle odběhlo. A takto zázrakem uchránili se pohany a pojedše

pak naspěch kousek chleba a zapívše trochou vody vyšli z onoho města, aby pokračovali v cestě.

Když se byli vzdálili poněkud, František, který putoval zamyšlen, obrátil se ke Kláře a pravil: „Sestřičko, vycítilas, jak lidé nás pomlouvali?“ Sestřička Klára neodpovídala, poněvadž sama měla týž pocit a srdce její bylo raněno. „Jest třeba, abychom se rozloučili,“ přibojil ještě Světec, „dosáhneš ještě do noci San Gerolano; já půjdu zase v opačnou stranu, kam mě dobrý Bůh provede.“ Pravil tak a ona beze slova poklekla, aby přijala požehnání od svého duchovního otce. Pak neobracejíc se za sebe, zabočila do lesů, jež pokrývaly svahy hory Subasia.

*San Francesco e il movimento religioso nel XIII:
secolo, versione italiana di Ada Bellucci.
Perugia 1902.*

Přeložil Tomáš Hrobař.

RŮŽE U PANNY MARIE ANDĚLSKÉ.

Bylo to v říjnu 1221, když svatý František, modle se jednoho večera, ležel ve své cele a proléval hořké slzy za obrácení hříšníků, jichž neblahý osud působil mu vždy mnoho bolesti. Tu stalo se, že anděl zavolal jej, aby vstal a šel do kostela, který se nalézal v jeho malém klášteře vedle Porcinkule, nyní u Panny Marie Andělské.

František poslechl, a když přišel do kostela, nalezl tam Ježíše, jeho Nejsvětější Matku a zástupy nebeských duchů. Kristus promluvil k němu:

»Ó Františku, ty jsi velmi horlivý o spáse duší a rovněž tvoji bratři, neboť jste skutečně světlo světa a ochrana církve. Řekni mi proto, co bys si nejraději přál ke spáse a útěše lidstva a k mému uctění.«

František prosil takto: »Náš nejsvětější Otče! Ačkoliv jsem ubohý hříšník a nic více, prosím Tebe, kdybys mi popřál, aby každý, kdo tento kostel navštíví, potom se vyzpovídá knězi, mohl obdržet úplné odpuštění za své hříchy; a prosím Nejsvětější Pannu, Tvoji Matku a přímluvkyni lidí, aby mi k této milosti dopomohla.«

Maria přitiskla svého milovaného Syna na srdce a Kristus odpověděl Františkovi:

»Prosíš mě o velikou věc a přece obdržíš ještě větší osvědčení milosti. To, oč prosíš, má ti být vyplněno; má to ale být ověřeno tím, jemuž dal jsem moc svazovati a rozvazovati na zemi.«

Těmito slovy končilo zjevení. Kristus a jeho svatá Matka zmizeli, a kostelík, který byl dříve naplněn světlem nebeských zástupů, stál tu temný a pustý.

Ale druhého rána vydal se svatý František na cestu do Perugie, kde zdržoval se tehdy papež Honorius III. A v nejhlubší pokoře mluvil světec k zástupci Boha: »Svatý Otče, obnovil jsem před mnoha léty v tvé zemi malý kostel; nyní tě prosím, bys propůjčil mu odpustky, aniž bych byl povinen dáti obvyklý peněžitý odkaz.«

Třeba nyní vědět, že poplatků zapravených při dosažení odpustků bylo používáno k zbožným účelům, jako na stavbu kostelů, na křížová tažení a podobně.

Proto nezamlouvalo se papeži, aby vyplnil Františkovi jeho prosbu; přece ale zeptal se jej: »Na kolik let budeš si odpustky přátí?«

Abys se tomu dobře porozumělo, musíme uvážiti, že odpustky znamenají pro minutí nikoliv hříchů, nýbrž odpuštění časných trestů, které hříchy neodvratně uvalují na naše duše. Jako věčné tresty byly smyty Kristem, tak mohou být i prominuty časné tresty církevní zásluhou svatých. Svatí trpěli totiž ve svém životě nejen za vlastní hříchy — které byly jen nepatrné — ale oni převzali jako důstojní následovníci Krista tresty svých bližních, ukládali si všemožná pokání a utrpení, která vlastně měla být údělem hříšníků. Oni stali se tak bleskosvody božího hněvu a jako působnost tohoto fyzikálního přístroje spočívá v tom, že negativní elektřina země pojí se a vybíjí s pozitivní elektřinou nebe, tak pojí se v duších světců láska, jež jest vyplněním zákona, a utrpení, které jest trestem hříšníka, a láska pohltí ve své propasti obávané utrpení, jako by bylo sladkou radostí.

Není nic pošetilejšího a bezmyšlenkovitějšího, než vysmívati se těmto »sebe-tryznitelům« — jak totiž se oněm samým sebou spokojeným nevěrcům zalíbilo je pojmenovati — a znehodnocovati ony svaté muže a ženy, kteří ochraňují lidské pokolení před pádností Božího hněvu a před bleskem nebeských trestů, odvracejíce je od lidské lhostejnosti.

Toho dne, kdy všechny duchovní řády by byly zrušeny, všichni mniši a řeholnice vypuzeni, všechny kláštery změněny v hotely pro elegantní tuláky a moderní dobrodružky — od toho dne byl by svět zaplaven sociální i duchovní bídou a udušen pauperismem a smrtícím pesimismem přítomnosti...

Když tedy papež Honorius III. tázal se svatého Františka, na kolik let odpustky žádá, mínil tím, na jakou dobu si přeje, aby byly prominuty časné tresty těm, kteří zbožně se vyzpovídají, želi svých poklesků a pomodlí se u Panny Marie Andělské.

František odpověděl: »Je-li líbo Vaši Svatosti, pak račtež mi dáti odpustky pro duše nikoliv na léta!«

Papež se otázel: »Jak mám tomu rozumět, abych ti dal odpustky pro duše?«

»Snažně žádám«, odpověděl František, »bude-li líbo Vaší Svatosti, aby všichni, kteří vstoupí do kostela Panny Marie Andělské a s pravou lítostí se vyzpovídají knězi a obdrží rozhřešení hříchů, by obdrželi úplné odpuštění svých trestů na tomto světě i na onom.«

Papež pravil k němu: »Ó Františku, žádáš na mne něco velmi velikého, což nemohu ti propůjčiti.«

Ale František: »Svatý Otče, nežádám to svým vlastním jménem, nýbrž ve jménu Ježíše Krista, Ten mne posílá.«

Tu dostalo se papeži vnuknutí Ducha svatého a pravil třikráte: »Stane se, jak si přeješ.«

Zatím učinilo několik kardinálů námitky pro tak veliké a tak neobyčejné dobrodiní, proto připojil papež:

»Tyto odpustky mají platiti nepřetržitě, ale jen pro jeden den v roce.«

Pokorně k tomu svoluje, sklonil František svoji hlavu. Získal pro svůj kostel plnomocné, stále platící odpustky *indulgentia plenaria ac perpetua*.

Zvedl se a chtěl se loučiti. Tu ale papež k němu promluvil: »Ó prostomyslný muži, nechtěl bys přinéstí důkaz, pro co ho jsi to žádal?«

»Svatý Otče«, odpověděl František, »Vaše přání jest mi rozkazem. Že tyto odpustky jsou skutečně dílem Božím, ukáže se samo sebou. Ježíš Kristus bude notář, svatá Panna papír, a andělé svědky. Nečiním nic z jiného pokynu.« A odešel do Porcinkule, a vedl dále život, kterým kázal obrácení a umrtvování svého těla.

Bylo to jedné zimní noci, o dvě léta později, za dlouhé, dlouhé zimní noci. František ležel ve své chladné cele a modlil se. Venku prášil se sníh celou Umbrijskou rovinou.

A když nadešla půlnoc, přišel k Františkovi ďábel a pokoušel jej. »Za jakým účelem«, sváděl jej zlý duch, »stalo se, že nyní strádáš a trpíš nouzí ve všech věcech uprostřed samoty? Jsi nyní šťastnější než tenkrát, když za nocí svého mládí kráčival jsi ulicemi Assisi, veda se ruku v ruce s Melindou a úplněk stál nad dřímajícími paláci, studny bublaly, a její oči byly plné lásky, a když vás následoval zástup mladíků a dívek, rozjařených poněkud žlutým vínem, jež roste na svazích

Apenin? Vzpomínáš si na Bernardona, který hrával na housle, když táhli jste ulicemi, a lidé kolem dokola se probouzeli. otevírali svoje okna a poslouchajíce hudbu, říkali vespolek: »Jak krásné jest poslouchati v noci housle« a volali na vás: »Jak dobře hraješ, Bernardone, jen pokračuj dále...« Vzpomínáš toho všeho, Francisko? Vzpomínáš si, jak jemně zmírajíce zněly housle za letních nocí a jak Melinda byla mladá a štíhlá?«

Tak rozmlouval nečistý duch a marně zakazoval mu František, aby mlčel. Nemohl zapudití mimořádnou truchlivost a vrácenou touhu. Růženec smykál se mu mechanicky rukama; myšlenky jej opouštěly.

Tu František vyskočil, šel před klášter, roztrhl kutnu a vrhl se nahý do šípkoví obaleného trnů, jež vyčuhovalo tu ze sněhové návěje. A válel se vši silou na něm, a když jeho tělo ostrými trny bylo rozdrásáno, sám pravil k sobě: »Lépe, ba mnohem lépe jest snášeti toto utrpení s Ježíšem Kristem, než poslouchati vnuknutí pokušitele.«

V okamžiku, kdy toto dořekl, přišel s nebe paprsek, který jej ozářil a on viděl kolem sebe všechny šípkové keře pokryty růžemi, a slyšel hlas anděla, který mu pravil: »Vzhůru, vstaň, Františku, a jdi do kostela. Jest tam Ježíš a jeho svatá Matka!« A hábit jeho se proměňoval a stal se oslnivě bílým.

Tu vstal, utrhl dvanáct červených růží, které kolem sebe viděl a dvanáct bílých a mířil s nimi ke kostelu cestou, již nepoznával, a jež zdála se mu bohatě vyzdobena. Zde vrhl se s vroucí vírou a odevzdaností k nohám Spasitele a pravil mu: »Ó Ty nejsvětější náš Otče, Pane nebe a země, Vykupiteli lidského pokolení, prokaž mi pro tvoje veliké milosrdenství milost a urči den odpustků, které jsi tomuto svatému místu propůjčil.«

A Kristus mu odpověděl: »Chci, aby to bylo v den, kdy byl osvobozen svatý Petr z okovů, takže odpustky započnou onoho dne po vesperách a končí druhého dne bezprostředně před vespery.«

Po těchto slovech zapěl zástup andělů nesmrtelný chvalozpěv svatých Ambrože a Augustina: »Te Deum laudamus, te Deum confitemur.«

Když doznívaly poslední tóny, vzal svatý František ku cti svaté Trojice tři

červené a tři bílé růže a donesl tyto zá-
zračné květy papeži, aby i on měl svě-
dectví pravdy slov Františkových. Hono-
rius Třetí potvrdil potom samým Kristem
udaný den a prvního srpna roku 1223 zvo-
nily nešporní zvony po prvé k velikým
odpustkům u Panny Marie Andělské.

Ještě dnes uvidí poutník, který na-
vštíví františkánský klášter u Panny Ma-
rie Andělské na jednom dvoře (keře růží,

ktelé vypučely za oné zimní noci upro-
střed závějí a rozvily růžemi. Růžové ony
keře za sedm set let nepovyrostly o nic
do výše a nenesou od oné noci již žád-
ných trnů. Nikde jinde se nedaří, leč na
tomto místě; již byly jejich odnože jinam
přesazeny, ale buď že se neujaly nebo mě-
ly opět trní. Pozoruhodno jest též, že ve-
liká část listů má červené skvrny, podo-
bajících se ranám svatého Františka.

*Umbrijská kronika 1895.
Přeložil Antonín Šorm, 1926.*

Marie Kavánová:

Nový život.

Obzory dálné klenou slavnostně
nových dob pozdrav, nad zemí se kloní,
jak sen krásný
a úsměv jasný,
parfumem růží v slzách duším voní.

Sílivé víno v číších křišťálních
pijeme všichni z budoucích dob zdroje,
tíž doneseme,
protože chceme
království příští zavřít v srdce svoje.

Ubíhá cesta, až se skloní den,
oddech tak vlídně v úpalů žeh kyne,
co den noc tklivá
prach všedna smývá,
čas hojí bolest, stesk si odpočine.

Vždy jaro svěží prvosenek tłum
nechává v stráních zimou zhnědlých vzkvěstí,
fialky jemně
v kout dýchnou země,
vždy nové zase duše vnímá štěstí.

Ať člověk cítí, že se naklání
vždy blíže k zemi, jak svou brázdu oře,
ze hvězdných výší
div hudby slyší,
zří zlato ohňů na věčnosti hoře.

Psáno pro „Život“ 1926.

Josef Pospíšil:

CYKLUS JARNÍ A PODZIMNÍ LYRIKY.

Jarní vítr.

Jarní vítr lesem chvátá,
měkčí, hebký nežli vata,
teplý jako louh.
A jak chvojím zdlouha táhne,
duše má s ním letět prahne,
plná jarních touh.

Vlny větru bouřně letí
po zeleném moři snětí;
chvojím zmítají.
Slyším je, jak táhle syčí
klouzající po jehličí,
kterak šplíchají.

Šum jak roj hned tiše bzučí,
hned jak přeje bouřně hučí,
bije do chvojí.
Fléten zní v něm, houslí vzlykot,
klarinetů jek a kvíkot,
nárek hobojí.

V plášť se hale, kráčím chludem,
vzrušen jarních větrů šumem;
slastí tajím dech.
Cítím, jak mi srdce buší,
jak mi bouře raší v duši
touha po čínech.

Květen.

Když jsem dneska ráno vešel do zahrady,
žrel jsem samou žluť a samé zlato všady.
Ve smaragdu trávy, sluncem rozžaty,
plály pampelišek žhavé dukáty,
blatouch žlutí sálající blýskal,
petrků jak zlatý pramen tryskal,
třásl poupaty.

Naznak jsem si lehl na to lože žluté.
Ve výškách se smálo nebe rozklenuté,
po němž za beránkem bloudil beránek
modří zvonečků a chrp a čekánek
V sadě tichý vánek ve přeletu
střásal se švestek sním něžných květů
a s ním vůní vděk.

Slunce lehtalo mi tvář, již bez ustání
něžný vánek hladil navoněnou dlaní.
Vzduchem kanul balsám, stříkal med a pel,
vířil šumot much a hvízdal bzukot včel,
jásal trilek pěnkvav monotónní.
Kdesi v koutě sadu na jabloni
sedmihlásek pěl.

V zátopě těch chutí, barev, vůní, tónů,
vzpomínal jsem na mládost, již blízkou skonou,
na dětství, kdy doma housálka jsem pás
v zlatu pampelišek, v stříbře sedmikrás,
pod blankytem u proudící řeky.
V duši pěl mi domova hlas měkký,
loudil slzy z řas.

Vítězství.

Zašeptala, rovna vidině:

»Čekám na vás tamhle v březině!«

Zachvěl se, jak chví se lupen jív;
ztajil dech, však hlavou sotva kýv.

Zřel jen oči jejích fialy,
tváří sních, v němž ohně zaplály,
stíhal ji, když k lesu stoupala,
jak se v chůzi svůdně houpala,
tajemná a lesklá jako hřích,
v koketních svých šatech chrpových.

S kopce háj, jenž hýřil vůní míz,
vstříc jí svítil křídou jarních bříz,

zlatem listí třás a zelení.
Zmizela v něm jako zjevení.

»Mám jít, nemám?« hoch se v mukách ptal,
ale nehnul se a stál a stál.

»Jdi!« krev sykla. »Slyšíš ševel bříz?«
Čest a stud však lkaly: »Nechod! Zmiz!«

Kukačka se smála zdaleka:

»Kuku! Jdi, ať milá nečeká!«

»Nechod! Nepopleň svůj mladý věk!«
z azuru ho prosil skřivánek.

Nářek čejk ho vzrušil též a kvíl:
»Nechod! Ó! Hřích pije zdroje síl!«

»Jdi!« z vod modře šeptly pomněnky:
»Kvetem jako zrak tvé milenky«.

Hned však varoval jej petrklíč:
»Nechod, hochu! Zahubí tě chtíč!«

»Proč bys nešel? Nejsi žádný mnich!«
z louky blatouchu šleh zlatý smích.

Vůní zaprosily fialky:

»Chraň se, synku, kouzel rusalky!«

Po nich sváděl křehké trávy trs:
»Nad můj samet skví se její prs!«

Slunce vzplálo: »Čistý máš se skvět!
Po hříchu vždy smutkem stmí se svět!«

Země křikla však: »Chop lásky číš,
pij a pij, než v prach se obrátíš!«

V duši zaúpěla vzpomínka:
»Doma čeká tě tvá maminka!«

Ač jej srdce k háji lákalo,
cosi pryč ho jemně strkalo,
krok a krok a krůček ke vsi zpět.
Šel a šel, stesk v srdci, žal a hnět,

ale šel, ač vínem touhy zpít
stokrát chtěl se k háji navrátit.

A jak chlad v něm mladé krve var,
Bůh mu vítězství přál sladký dar,

a jak s očí strhl kouzel tyl,
kraj mu v nové kráse zazářil,
jako nikdy před tím, nikdy dřív,
smála se naň zeleň jarních niv,

vítaly ho statky v zahradách,
s jabloní naň kýval sních a nach,
kvetoucích slív vůně šla mu vstříc
přes ploty a zdi naň dýchajíc,

blankyt hladil jej svou perletí,
ptáků zpěv ho chválil se snětí,

sluneční zář vstříc mu blýskala:
Radost jako zdroj v něm výskala!

Krása mučitelka.

Proč mne znepokojuješ a trápíš, jarní kraji?
Řeko, která ve vrbách a olších modrá kvapíš,
živíc močály, jež po lukách se rozlévají,
mučitelko krutá, proč si se srdcem mým hráš,
k břehům svým mne vábíš? Proč mne nenecháš?

Toulal jsem se v lukách mezi močály.
Modře prokvítaly, v slunci blýskaly.
Na hladině vody rtuťové
čeřily se tečky círek hbitých,
hrála hejna hus a kachen ostražitých.
Čírým vzduchem blýskali se bílí rackové.

Slast mne zabořela,
Jak jsem bloudil kolem tůní
pařících se na výsluní,
jitřila mne tráva rozvonělá
s hořkým pachem bahna, s puškvorcovou vůní.

Oči mé se rozletěly do daleka
rovinou, kde skrytě plazila se řeka
v mračnech topolů, k nimž se všech stran
hejna špačků padala a krákoravých vran.
Úžasem mi v prsou zmíral dech.
Nemuč mne již, krásu! Již mne nech!

Červnová noc.

Listí v tichu šeptem rozpráví. Na nebi, jež tone v čiré mlze, měsíce bdí přízrak krvavý; smutně kmitají hvězd rudé slze. Noc je ze stříbra a tuše tkaná, teplou lázni vzduchu zadýchaná.	Ves už spí; jen časem štekne pes. Jak jdu kolem zahrad po silnici, růží van mne mučí, spíjí bez; vzrušuje mne akát dýchající. Skráň mne bolí, vůní poraněná, proudící sem z luk, kde schnou již sena.
---	--

Kolem ticho spí; je zvonkem svým
crkající cvrček ze sna budí.
Cvrčku, mlč! Svým hlasem sálavým
budit chceš hlod výčitek v mé hrudi?
Či snad varuješ, bych zpít tou vůní,
nepadl kams do záludných tůní?

Ptáci táhnou.

Užaslý jsem oči k nebi zdvih —
Nizko nad mou hlavou
divoké husy plavou,
kam je pánovitě volá jih.
Táhnou v dlouhé řadě, s nataženou šíjí,
jedna za druhou, a v touze křídly bíjí;
jejich křik rve srdce v prsou mých.

Bože, Bože! Již je podzimek!
Noc co noc, když kraj se ztiší,
hejna ptáků táhnou výší;
slýchám jejich jikot, kvíl a skřek.
Už i špačkové pryč k jihu v houfech kvapí;
pěvci ze zahrad a se střech prchli čápí,
zmizela i mračna vlaštovek.

Nad měkotami se plouží dým —
Po strništích vítr sviští,
se stromů již sprchlo listí,
kraj se zastřel tylem mlhavým.
Bože, mně ten podzimek tak srdce studí!
Když ty ptáky zřím, vždy touha vzplá mi v hrudi
letět na jih, k rajským břehům Tvým!

Z OVZDUŠÍ SJEDNOCOVACÍCH SNAH NÁBOŽENSKÝCH.

Nežřídka se poslední leta dočítáme tvrzení, že po světové válce se alespoň evropské lidstvo více zajímá o náboženské otázky nežli před válkou. Snad je to pravda, a bylo by zajímavé zvědět, kam tento zájem o náboženské otázky míří — zdali ke srovnání lidské vůle s vůlí Boží či k osvobození lidské vůle od vůle Boží. Zdali k objektivnosti či k subjektivnosti v náboženství. Ale to sem nenáleží. Řádkami, které jsem začal psát, chci upozorniti na některé myšlenky norského, nedlouho před válkou, 19. února 1911, zemřelého konvertity, pastora Knuta Krogha-Tonninga, zvláště na ty myšlenky, které objasňují poměr dnešního luteránství ke katolické církvi.

Knut Krogh-Tonning se narodil v Stathelle v jižním Norsku 31. prosince 1842. Od 1867 byl správcem malého učitelského semináře (ústavu) v Balestrandu v Sognefjordu (záp. Norsko), od 1873 pastorem v Aardalu na konci téhož fjordu, od 1877 katechetou v Porsgrundu (na jih od Oslo), od 1882 duchovním při jistém hospitálu v Kristianii (dnes Oslo) a zároveň učitelem při prakticko-theologickém semináři, konečně od 1886 pastorem kristiánské farnosti Gamle Aker. Brzy začal s literární činností a vydal dlouhou řadu menších i větších spisů, mezi nimi pětisvazkovou Křesťanskou dogmatiku (norsky, Kristianie 1885—94). Latinsky napsal *De gratia Christi et de libero arbitrio sancti Thomae doctrina* (Kristianie 1898). Tato kniha o milosti a svobodné vůli, kterou psal, ještě jako protestant, je zajímavá tím, že kardinál Satolli, proslulý thomista a dřívější profesor dogmatiky na Urbanově koleji při Propagandě, se o ní vyjádřil, že je psána »con mano maestra«, rukou mistrovskou. Nevím, poslal-li mu knihu Krogh-Tonning sám či snad některý z jeho katolických přátel a známých. O tom, jak se konečně vrátil do naší církve, vypravuje v knize *Erindringer* (Vzpomínky), zajímavé jak osobními vnitřními zážitky spisovatelovými, tak také, a obzvláště, jeho úvahami o dnešním protestantismu (Kodaň 1906). Hned v krátké předmluvě podotýká, že jeho konverse byla zdlouhavá, a to proto, že jeho nábo-

ženský zájem nebyl toliko dogmaticko-konfesionální, nýbrž velikou měrou všeobecně křesťansko-apologetický. Snad proto se zmiňuje později tak sympaticky o Hettíngrově Apologii křesťanství i o Chateaubriandově, jinak ovšem působícím známém díle »*Le génie du christianisme*«. Také proto ještě byl průběh jeho konverse zdlouhavější, že prý se do poslední chvíle snažil obhajovati ve svém nitru luteránskou státní církev a své postavení v ní. Ale konečně »moc pravdy staré církve překonala jeho dlouhé odpírání.«

Krogh-Tonning byl věřící luterán, a téměř všechna místa jeho Vzpomínek, kde mluví o dnešním poměru luteránství (neboť o to mu hlavně šlo) ke katolicismu, obracejí se k věřícímu luteránství, pokud se ještě mezi protestanty zachovalo. Je skutečně škoda, že nelze za našich knižkupeckých a nakladatelských poměrů ani pomýšleti na český překlad Krogh-Tonningových Vzpomínek. Byl by jistě užitečný, ne tak našim protestantům, jako nám katolíkům, abychom si více vážili své církve, v níž jsme se narodili a do níž jiní po dlouhém hledání se s radostí navracejí. Kdo se konečně o věc více zajímá a nechce se učití norský, může si Vzpomínky přeložit německy, jakožto »*Erinnerungen eines Konvertiten*« (Trier 1906 (Paulinus-druckerei)).

Mimo jiné zajímavé věci ze Vzpomínek uvádím ze studentských theologických let Krogh-Tonningových tu drobnostku, že jeho nejmilejším profesorem byl pokřtěný německý žid Dr. C. P. Caspari. Dal se pokřtiti ve 24 letech, byl orientalistou, ale později, když se dostal na kristiánskou universitu, obrátil se hlavně k badání o dějinách apoštolského vyznání víry. Nábožensky byl pravověrný luterán. Tomuto muži se Krogh-Tonning svěřoval se svými některými nejistotami o náboženských věcech a »našel u něho netoliko porozumění, nýbrž také sympatii a srdečnost, která na něj působila nevýslovně lahodně.« »Smím říci,« praví Krogh-Tonning, »že jsem ho miloval jako syn svého otce.«

Mezi protestantskými theology na Se-veru byly té doby prudké zápasy o to,

zdali se má trvatí při základní zásadě reformace, že »jediné Písmo je pramenem a pravidlem vši křesťanské víry a nauky,« či přistoupiti na názor Dána Grundtviga, že Kristus zanechal své církvi a po š t o l s k é v y z n á n í v í r y »jakožto nezměnný a nezměnitelný pramen, pravidlo a měřítko vši křesťanské víry po všechny časy.« Přísně luteránští theologové viděli v této Grundtvigově zásadě nebezpečnou úchylku od luteránské zásady o »Písmě jediném«, úchylku, která vedla spíše do Říma než do Wittenberga. Viděli v ní zkrátka velmi nebezpečný neluterský tradicionalismus, ačkoli Grundtvig vlastně chtěl zachraňovati luteránství, rozežírané té doby racionalismem. Krogh-Tonningovi bylo arci zřejmo, že s historického stanoviska Grundtvigova zásada má katolický ráz a přiči se základní zásadě reformační o »jediném Písmě«. Ale se stanoviska dogmatického nebylo mu tak jasno, má-li reformace pravdu s touto svou zásadou.

V pokušeních a pochybách, jež mířily ne proti luteránství, nýbrž proti základním křesťanským pravdám vůbec, byly mu dobrou pomůckou Pascalovy *Pensées* a Kempenského »Následování«. Pod vlivem těchto dvou mužů začal pěstovati také askesi a to velmi přísnou, s níž se tajil, věda, že protestantismus askesi celkem nepřeje, snad ze strachu před »vlastní spravedlností«, proti níž reformátoři tolik bojovali. Krogh-Tonning uznává, že v něm byly jakési katolisující rysy, jež vysvětluje z části domácí výchovou, stejně dalekou pietistické citovosti jako mrtvé, »státne církevní« pravověrnosti. Oba ty směry Krogh-Tonning nazývá neplodnými pro život. Jinými slovy vyjadřuje tuto domácí výchovu, pravě, že to byla výchova k víře, ale ne k »víře jediné« jako k orgánu automaticky působícímu pro oblečení zevnitřního roucha, kterému se říkalo Kristova spravedlnost, nýbrž k víře, jakožto úrodnému semeni všeho ušlechtilého života.

Při studiu dogmatiky četl Krogh-Tonning také luteránskou dogmatiku Martensenovu a v té našel leccos, co se přičilo názorům jeho profesorů, ale jemu se zamlouvalo, ačkoli to v něm zase budilo pochybnosti, že touží po zakázaném ovoci. »Věřící přivlastnění ukřižovaného Spasitele,« psal Martensen, »má za následek skutečné životní společenství se Spasite-

lem zmrtvýchvstalým ve své církvi, životní společenství, při němž věřící netoliko má Kristovu spravedlnost na sobě z v e n ě í, nýbrž má ji v s o b ě jako tvůrčí princip nového životního vývoje. Skrze víru bydlí Kristus v člověkově srdci.« A jinde: »Ospravedlnění nezáleží v tom, že Bůh jen zevnitřně prohlašuje člověka za spravedlivého, nýbrž v tom, že v člověkově jsoucnosti se zakládá něco nového.« Mladý theolog tušil, že to nejsou názory přísně luteránské, ale ještě si jasně neuvědomil, že to je reakční hnutí v protestantismu, které později nazývá t i c h o u r e f o r m a c í. O té ve své knize praví, že přivedla protestantismus nazpátky ke katolicismu tak blízko, že se mnohé rozpory mezi nimi vlastně udržují více spory o slova nežli o věc. Již výše se stala zmínka o Hettingerově Apologii křesťanství, která se dostala Krogh-Tonningovi ke konci jeho theologických studií do rukou a která měla značný vliv na jeho pozdější dogmatický vývoj.

Již v začátcích své spisovatelské činnosti projevil Krogh-Tonning názory, které se více podobaly katolickým než protestantským. Protestanté, držíce se definice, kterou dal sv. Augustin svátosti, že to je totiž »verbum visibile«, »viditelné slovo«, viděli ve »slově« vlastní a všeobecný prostředek milosti, kdežto svátost sama měla za účel jen podporovati a utvrzovati účinek slova v našem životě. To se zdálo Krogh-Tonningovi kalvínským rysem v luteránském učení a větu, že »slovo a svátost mají též účinek,« byl by rád vypustil. Naopak mu bylo sympatické katolické učení o účinnosti svátosti »ex opere operato«, z vykonaného díla Kristova.

Práce s druhým a třetím vydáním knihy »Křesťanská nauka o víře« přivedla jej k tomu, že od té doby nepřestával myslet na tři věci: na nutnost prohloubení a zesílení pojmu církve, na nutnost prohloubení pojmu o významu svátostných úkonů pro život církve i jednotlivců, a na nutnost, aby opět byly uvedeny do života některé kusy víry a praxe křesťanské, které reformace neprávem opustila. Té doby (1879) bylo mu již jasno, že celý protestantismus stojí na viklavých základech a zvláště že mu úplně chybí p o j e m c í r k v e. Proto pokládal za nutné posílení základy opětným apokud možná hojným přijetím některých věcí starých, osvědčených a solidních. An-

glický ritualismus ho utužoval v tomto názoru, ale určitě se mu zdálo, že se protestantismus nemůže udržeti, bude-li pokračovati dále v církevní revoluci. Musilo se přestat s negací, s protestováním, a bylo nutno obrátiti se k něčemu pozitivnímu, a to obnoveným přistoupením k názorům církve, jež platily po staletí, a zvláště k názorům staré církve. Při této příležitosti opět se zmiňuje o knihách, jež ho v takových myšlenkách utvrzovaly: o dogmatice prof. Vilmara a Obecných Dějinách halského univ. profesora Jindř. Leo (protestanta, zemř. 1878), které mu doporučil prof. Casperi, přísný luterán, jak již výše bylo podotčeno. Jindř. Leo vidí v katolické církvi církev prostě a závislost protestantismu na ní se mu zdá tak velká, že toho dne, kdy by katolická církev přestala existovati, byly by smeteny se světa všechny protestantské náboženské společnosti. Za takových myšlenek pracoval Krogh-Tonning o novém vydání svého Učení o víře, a jeho sklony, jak podotýká, sejevily ve zpracování otázek jako podstata církve, její viditelnost, jednotu, kolicita (všeobecnost), apostolicita, auktorita, hierarchie, římský primát, podání církevní, zpověď, pokání, jakožto svátost, mše, pozdvihování při ní, kadidlo a lámání chleba, očištění, milost, evangelické rady, zásluha atd., ale vyznívá, že nikde ještě nešel až na dno, nejso dokonale vědecky na to vyčerpání daných otázek přípraven.

Ozval se ovšem odpor proti některým jeho názorům, o nichž se ostatně Krogh-Tonning domníval, že je lze srovnati s malým Lutherovým katechismem a s augsburskou konfesí jakožto pravidly víry v Norsku. Ostatně měl za to, že jen užíval práva na »volné badání«, práva, chápati a vykládati si Písmo po svém, zcela podle lutherské zásady o čtení a vykládání Písma. Zavazovati spolu s takovou zásadou někoho k přijímání určitého výkladu byla zřejmá nedůslednost.

Na první cestě do ciziny, do Německa a Švýcarska se Krogh-Tonningovi nelíbilo, že studenti protestantské theologie byli (a snad jsou) na universitě ponecháni úplně sami sobě a tak vydáni bez dohledu a ochrany všem nebezpečím nevzaného akademického života. To se mu nezdálo vhodnou přípravou na pastorské povolání. Slyše na německých universitách nejruznější a sobě navzájem odporu-

jící výklady týchž biblických míst, vzpomínal na protestantské tvrzení o průhlednosti (perspicuitas) Písma, které prý se samo vykládá. Ale té doby se mu takové myšlenky ještě zdály pokušením. V Německu pozoroval morský pastor dnešní orthodoxní protestantismus, jako již doma se z knih obeznámil s původním. Nyní chtěl v Curychu viděti také moderní liberalistický protestantismus. Byl tam na přednášce jednoho profesora theologie a dojem byl na výsost skličující. A při tom si byl vědom, že v širých krajích luteránských Německa to nevypadá lépe. »Protestantenverein« rozšířil tam ducha negace a položil začátky moderního novoracionalismu. Luteráni, věřící trochu pozitivněji, byli v samých sporech a roztržkách, a přece Krogh-Tonning ještě doufal, že je v luteránství nějaký zbytek pravého křesťanství, a tu mu dávali naději na lepší budoucnost.

Tuto lepší náboženskou budoucnost luteranismu si představoval tak, že protestantismus se chopí měrou co nejrozsáhlejší křesťanských ideí dávnověkosti a uplatní je ve svém životě. Zásada o víře jediné, jakožto základu spasení se ukázala, tak soudil, jako zásada vedoucí k smrti, ne k životu. Na zásadě »Písmo samo stačí« nebylo lze budovati církevní společnost, již proto ne, že Písmo je mladší než církev (pokud jde o Nový zákon). Tento základ se musil předělati pojmem o církevní autoritě a církevním poslání (tradici). Proto mluvil ve svých kázáních často o církvi, o nutnosti církevní autority, učitelského úřadu v církvi, o jednotě těla Kristova, o účtě, již křesťané jsou povinni tradici atd., ale při tom, jak vyznívá, si byl vědom, že jeho pojem církve je po nejedné stránce nedokonalý. Při těchto úvahách myslil také na to, že dobročinnost, nebo řekněme podle dnešní terminologie »sociální péče«, by měla přestat býti záležitostí státu nebo záležitostí soukromých společností jako třeba jsou spolky sv. Vincence, a měla by se státi opět jako v staré církvi záležitostí církve samé jakožto církve.

Když 1880 vyšlo 4. vydání dogmatiky »Křesťanské nauky o víře« Krogh-Tonningovy, bylo spisovateli jasno, že upuštění od soukromé zpovědi a zřeknutí svátostu pokání (ačkoli luteránské vyznání víry ještě mluví o »sacramentum poenitentiae« — o »svátosti pokání«) bylo ve-

likou ztrátou. Ovšem soukromá zpověď nebyla úředně odstraněna, ale nikdo k ní není vázán, a dobrý luterán by pokládal skoro za kacířství, kdyby někdo v takovém případě přikládal danému »rozhrěšení« nějaký svátostný ráz. Té doby se jednalo v Norsku o tom, aby byla zrušena povinnost přijmouti rozhrěšení před přijetím večeře Páně. Tímto »rozhrěšením« jest arci rozuměti jakousi formulku, kterou pastor odříkává nad přítomnými po všeobecném (tedy ne osobním a individuálním) vyznání hříšnosti. Krogh-Tonning ještě věřil v účinnost takového rozhrěšení, ale pohoršoval se nad tím, že o věci povahy úplně náboženské měl rozhodovati král jakožto hlava zemské luteránské církve. Vydal také knihu »Církevní svědectví o rozhrěšení (Kristianie 1881), v níž dokazoval na základě luteránských vyznání víry i výslovnějšího učení Písma sv., že »pokání« je církevní zřízení (tento výraz není dobře volen a snadno by mohl buditi falešné domněnky, že církev sama ustanovila svátost pokání), která se do své podstaty, svého božského ustanovení (správný pojem!) své důstojnosti a nutnosti se řadí rovnocenně ke křtu a k večeři Páně. Smažil se také dokázati nutnost soukromé zpovědi pro dosažení rozhrěšení,

neboť nezná-li kněz dokonale duševního stavu kajícího, jak může správně užívatí moci svazovací a rozvazovací, kterou Kristus církvi jasnými slovy odevzdal? V Dánsku došly Krogh-Tonningovy názory souhlasu luteránského probošta Kofoda-Hansena, který za několik let potom vstoupil do katolické církve. V Norsku vyzněl jeho hlas na prázdno, a královské vynesení zrušilo závaznost absoluce (rozhrěšení) před přijetím večeře Páně.

Také otázka o původu úřadu pastorského (kněžského) jej v těch letech velmi zaměstnávala a knihou Církevní úřad a jeho funkcionáři« se obrátil proto názor, že všechna moc pastora pochází od obce, jejímž mandátářem pastor jest. Velmi působilo na katolický vývoj Krogh-Tonningův Möhlerova slavná symbolika, četba církevních otců jako svědků církevní tradice a Wisemannovy »Fabioly«. Ave Maria (Zdravas) modlíval se již dlouho, za mrtvé začal se modlití od matčiny smrti, půst zachovával někdy s větší přísností než je přikázáno v katolické církvi, a náš breviář již v těchto letech (osmdesátých) pokládal za nejdokonalejší modlití knihu.

(Příště dále.)

Josef Pospíšil:

Tichost.

»Vzácní páni dobrodinci,
prosím o pár drobných mincí!«
v herně mnichů hlasem tklivým.
»Půl sta drobných ptáčat živím
ve svém sirotčinci!«

V koutě herny, vášní zpílí,
čtyři páni karbanili.
»Tu máš dárek, drzý mnichu!«
jeden pán křik v zlostném smíchu,
slinu chrst mu na vous bílý.

Mnich, jsa pečliv o sirotky,
setřel slinu, a pak krotký
usmál se a pravil skromně:
»Díky, pane! To je pro mě.
Vzpomeňte i na sirotky!«

Pán jsa proklán slovy těmi,
v hrůze oči sklopil k zemi,
a pak v slzách, žele hříchu,
bankovek hrst podal mnichu:
»Prosím, pane, odpusťte mi!«

KULTURNÍ OVZDUŠÍ.

HLÍDKA POLITICKÁ.

Naše politické stranicí v rámci křesťanského názoru světového.

Josef Boura.

M. Kukučín vypisuje v jedné kapitole svého románu »Dům v stráni« politickou debatu tří chorvatských statkářů. Ačkoliv jejich konečný cíl je celkem týž, názory o jeho dosažení se podstatně různí. Starého šora Iliju Zorkoviče můžeme nazvat platonickým idealistou, který — chtě začít od konce — zaměřuje prostředek s cílem, jenž se mu proto ztrácí v mlhovinách a tak jeho činnost se omezuje na asistování při slavnostech a budítelské přednášky, otužující lid »k borbe«, ač při nich posluchači upadají v dřimotu. Když proti němu mladý šor Niko Dubčić staví svůj program: »Prvá starost je pozdvihnout blahobyť lidu. Dvíhat ho tedy hmotně«, odpovídá starý Zorković: »Nie samým chlebom živ bude člověk«. Mladý jeho protivník odporuje: »Ale ani hladný sa vám neoduševní za vysoké ciele. Kto stojí majetkove na pevných nohách, on sa vám začne zaujímať o literatúru, umenie a verejný život. Ten vám bude stáť pevne, nedá sa sviest a sklátiť, keď prídu politické zápasy...« Vítězem v debatě se však stává egoista Zandome, který i v lidu vidí egoisty a z tohoto zorného úhlu vyjadřuje svoji taktiku slovy: »Ty budeš dobre obrábať svoje pole, i my všetci statkáři. Prinútime i težača (= drobný sedlák), nech pracuje dôkladnejšie. Víno a olej budem i naďalej skupovať ja: to sa nie, čo lacnejšie a predávať čo drahšie. Tak sa zveľadáme my, a keď nám bude dobre, bude sa mať s nami, i težač lepšie. Medzitým ho prinútime, nech má budúcnosť pred očima. Vykoreníme z neho to nešťastné, čoho sa drží, ako slepý plotá: Bude, čo Boh dá... Tento lenivý, chromý fatalizmus, o ktorom národ myslí, že je náboženstvo čisté a nepoškvrnené. Vykoreníme ho v rodine i v spoločnosti, a tak sa azda vykorení i v politike; tento ťaž-

ký hám na káre nášho pokroku. Musíme mať druhý, lepší materiál, s ktorým sa dá zarábať...«

V charakteristikách těchto tří Chorvatů vykreslil Kukučín mistrnou rukou základní typy politiků i politických straniců, jež možno hledati ve všech směrech a kdekoliv.

Chceme-li roztržiti přivržence našich stran, budujících na základě křesťanského názoru světového, vidíme i zde, jak možno je zařadit ve tři skupiny. V jedné z nich jsou — řekl bych — parádní stranicí, jichž stranicíké příslušenství se projevuje v horlivém účastňování se slavností všeho druhu i agitací pro ně a vedle toho v mluvení za účelem mluvení; ti obyčejně svým na odív stavěným nadšením zakrývají nedostatek pochopení programu své strany, i nechť k pozitivní práci a obětem pro ideu, k níž se hlásí, nejsouce si vůbec vědomi zodpovědnosti, již ukládá vyznávání zásad křesťanských v životě občanském. Běda však, jsou-li někdy uraženi ve své osobní ješitnosti; pak obcházejíce druhé stranicíky, špiní ty, kteří se jim postavili na odpor a s velíkou obětavostí i radostí znemožňují podnik, který se neděje podle jejich vůle. Jinak nejsou zlí a nepracují pro hmotný zisk.

Druhou skupinu tvoří stranicí, o nichž jistý pan farář říkává, že nemají přesvědčení a kdyby jinde viděli kymout větší prospěch, půjdou tam. On totiž ve své dobráckosti svým potahem většinou zdarma dává obdělávat těmto svým osadníkům farská pole za několik korun propachtovaná (a i ty málokdy pan farář vidí, neboť lidem se vede čím dál, tím hůř) a za dříví z pěkného farního lesa utržené groše by stačil rozdat žebrákům. To vše jde k dobru menší části osadníků obce, kde je fara; tito s kostelníkem a regenschorim tvoří místní organisaci lidové strany (několik rádných straniců by bylo možno spočí-

tati na prstech jedné ruky). Ve druhé obci, na kterou týž pan farář ukazuje jako na skvost své kollatury, protože vedle dobrých katolíků po stránce náboženské je zde i nejsilnější organizace lidová z celého okolí, jest ale také více lidí, kteří rovněž patří do této druhé skupiny straníků; vedoucí činitelé strany totiž jako rozšafní rolníci vedou i odborové sdružení křesť. zemědělců a v této své funkci se starají o umělá hnojiva, nebo některé předměty konsumu, objednávané je ve větším množství, lepší kvalitě a laciněji. Kdo pak by se divil, že, jsouce těmito i jinými ohledy nutkáni, někteří jednotlivci vstoupí do odborové i politické organizace, třebaže do kostela jdou jen na Boží hod a stává se dokonce, že jdete v neděli ráno do kostela a vidíte je orat. A nejsem v nejmenších pochybnostech, že, kdyby byl v této obci řádně vedený konsum lidové strany, počet jejích straníků by stoupl a i tyto bych musil zařadit do této druhé skupiny, nepočítaje už jiné hmotné i čestné výhody, plynoucí ze stranictví.

Ve třetí skupině jsou ostatní straníci, věřící a řádní křesťané, plnící své náboženské povinnosti, i politicky uplatňující zásady křesťanské ve svém okolí, třeba jen hlasovacím lístkem a legítimací. Tato část straníků tvoří základ strany.

Toto stranické roztržení platí jak Čechách, tak na Moravě i na Slovensku, pouze snad v jiném poměru. Nelze ovšem každého jednotlivce jednoduše zavřít do té které škatulky, poněvadž jednak naše poznávání druhých je přece jen subjektivní a jednak i zde platí to, co vyjádřil kdysi přímo klasicky dr. A. Fuchs slovy: »V životě neběhají ani lidé absolutně černí, ani absolutně bílí, právě tak, jako se v obyčejném životě nejezdí po principech«. Proto jen s ironickým pokrčením ramen můžeme čísti v orgánu slov. l'udové strany tvrzení K. Belánského, který na základě toho, že byl čtyři roky aktivním důstojníkem a měl proto prý možnost poznati elitu českého národa (vedle žurnalistiky), pronáší pod titulem »Súmрак demokratizmu« soud, že »český l'ud je skutečně vysokoškolený. Toto, pravda, ani s daleka neznamená vysokou vzdělanost. — — — Ušl'achtlosti smýšľania a citu som nenašiel takmer vôbec.« Z jmenování úřednické vlády dosvědčuje, že český národ je pro demokratismus naprosto nevypělý a

poukazuje na sousedství Slováků a Poláků, od nichž by se Čechové mohli mnohem dobrému učit, »ale k tomu by bolo zapotreby, aby sa vôbec učiť chceli a prestali sa považovať za národ vševedúci, za jaký ho ten realisticko-materialistický nemecký had nebadane vychoval«. (Slovák 23. III. 1926.) Tyto názory jsou právě takové, jako ten, že vrcholem náboženského poblouzení Čechů je snaha Fráni Zemínové uzákonit kult Masarykův místo kultu mariánského (v témže čísle). Nehledě k tomu, že p. pisatel se domnívá, že možno poznati duši lidu v důstojnickém kassínu, je velkým omylem se domýšleti, že lid slovenský se liší diametrálně svou povahou od českého. Podrobným srovnáním dospěli bychom částečně k výsledku rozdílnému; to však je pouze působením agitace, jakož i změnou politických poměrů a jich vlivem na lid a proto během času i toto zmizí. Sejde-li se český venkovan-katolík se slovenským, pak je obdivuhodné, jak si rozumějí i v otázkách hospodářských i kulturně-politických; a nediví se jen pozorovatel, nýbrž i sám ten slovenský venkovan žasne, jací jsou také Češi.

Stranický dorost vychovávají naše strany různě. Dvě z nich, t. j. čsl. lidová a slov. národní, svoji mládež příliš politisovat nenechávají (kromě organizačně-řečnických kursů strany lidové), takže tato se uplatňuje pouze v náboženských organizacích: sdružení katol. mládeže v Čechách, omladiny na Moravě a spolku evang. mládeže na Slovensku. Ačkoliv jsou to spolky náboženské, a bylo by hříchem do nich politiku zatahovat, přece lze s jistotou očekávat, že málokterý uvědomělý katolík půjde do strany liberální, tím méně socialistické. Jinou cestou se bere výchova dorostu slovenské strany l'udové. Její mládež tvoří právě nejbojovnější její šíky (zejména v podivné organizační »rodobranců«). Mládež tato jakoby štvána, se plete do různých veřejných otázek přímo vášnivě (agitaci při volbách prováděli z velké části universitní posluchači!) Zjev naprosto nezdравý, odsouzení hodnější tím, že na náboženskou výchovu se téměř zapomíná při stálém opakování fráze o náboženském založení slovenského lidu.

Bedlivé pozornosti zasluhuje zpracování stranických mas do hloubky. Jak známo, lidová a l'udová (a zde zvlášť zaráží

to, že slovenští katolíci volili r. 1920 rudě a nebýt známého pastýřského listu slovenských biskupů i loňského listopadu by značná část jich hlasů připadla komunistům), získaly velmi mnoho straníků nábožensky vlažných. Politicky je zpracuje strana a její tisk, to však u strany mající v programu uplatnit ve veřejném životě principy křesťanské, nestačí. I kdyby se jí to podařilo prosadit politickou vahou, přece praktický výsledek bude nepatrný, dokud každý jednotlivec nebude uvědomělým křesťanem. Toho však politická strana nedocílí, aby ve všech směrech své přívržence vychovala. Tu je třeba vzdělávacích organizací, které by tyto straníky zpracovaly kulturně; ovšem zcela odděleně od politiky. V tom ohledu by bylo nejvýš účelné, aby všechny spolky toho druhu pokud možno splynuly aneb aspoň jednotně postupovaly třeba pod vedením Lidové Akademie (ač její název není zrovna nejvhodnější) nebo Rady katolíků. K těmto kulturně-vzdělávacím organizacím by byly přičleněny i jednoty orelské, které rovněž chytají mnohé plevy. Koncentrací by se docílilo výhod ohromných: zjednodušení příspěvků do různých spolků i na časopisy, čímž jsou už lidé unavení, roztráštěná činnost by se sjednotila, přestala by rivalita spolků mezi sebou atd. Jednotlivce už kulturně křesťanský orientované by zachytily spolky náboženské (skupiny katol. mládeže, mariánské družiny, jednoty svatováclavské atd.) pod vedením diecézních biskupů, které by dílo dokonaly. Křesťanské stranictví se nemůže zastavit u kvantity, nýbrž musí věnovat pozornost kvalitě; není to sice už práce politická, ale bez ní je politika křesťanská domem na písku stavěným.

Vedení nejpočetnější ze stran stojících svým programem na půdě křesťanského názoru světového, t. j. československé strany lidové, je nesporně v rukou dobrých. Všichni parlamentní zástupci její v Čechách jsou dobří katolíci, už osvědčení a není pochyby, že by tomu tak nebylo i na Moravě. Ani nás nemusí zarážet zjev, že občas proti oficiálnímu vedení vržena jest nějaká puma (leč že někdy čpí ohříváním osobní polívčičky). Jinak věcná, vnitřní oposice svědčí o tom, že strana žije, že nemyslí pouze vůdce, ba naopak je důkazem, že se uvažuje o nejvhodnější cestě k vytčenému cíli s rozhodováním

většiny, což je jedině možným ve straně všestavovské a samozřejmě ve straně hlasající princip křesťanské lásky k bližnímu v politice i hospodářství. Stane-li se někdy i zde, že některý poslanec chce být ministrem místo jiného, který se jím stal, přál bych mu slyšet úsudek jeho voličů v té věci, aby chuť zmizela. Konečně je nabíledni, že v demokracii vůdce nemající za sebou většiny, musí se svého místa ustoupiti. Tak je třeba dívat se i na vůdce lidové strany prof. Šrámka. Jeho politický talent byl uznán téměř všemi politickými směry i když nejprudší boj jest veden proti němu a jeho straně; to pak že na vůdcovském místě zůstává, je uznáním jeho taktiky i od jeho straníků. Skvěle (byť i vše nebylo úplně správné) podal jeho charakteristiku nedávno tajemník strany práce J. Beneš v Přítomnosti (roč. III. č. 16): »Bezpečné postavení vůdce má pan Šrámek ve straně lidové. Takový milý pán to je, mírný, shovívavý k chybám jiných, ani se valně nehněvá, provedou-li mu bývalí kolegové nějaký nesmysl. Všechno má napřed ujednáno a připraveno. I tu oposici, kterou mu tu a tam provádí orgán hierarchie, má jistě vypočítanu. Aspoň je až podivuhodné, že oposice »Čecha« je nejsilnější právě v době, kdy ji pan Šrámek nejvíce potřebuje. Vůdce lidové strany nepracuje pro sebe. Proto asi dovede čekat a zajít si, je-li přímá cesta příliš příkrá. Dovede se řídit zkušenostmi, které dokazují, že práce kvapná není příliš spolehlivá. Má v krvi starou molesnignorskou diplomacii, která se osvědčila i československým klerikálům. Po převratu se báli hlavu ze dveří vystrčit a dnes mají třetí nejsilnější stranu v republice. Pan Šrámek ani ve své straně nemá příliš nebezpečné konkurenty. Kdož se snad — třeba jen zdaleka — o konkurenci pokusili, poznali brzy, že je dobře s vlky výti a že toto dobré pravidlo platí i tehdy, je-li vlk v rouše beránčím. Ostatně, vždyť to byl pan Šrámek, který prý vyjádřil podklad koalčního systému: dohodli jsme se, že se dohodneme. To platí nejen pro koalici, ale v první řadě pro pana Šrámka ve straně lidové.« Nejpozoruhodnější z tohoto posudku — a zvláště silně se vyjímá v ústech českého liberála — je věta: »vůdce lidové strany nepracuje pro sebe,« neboť jí jest vyjádřeno jedno z prvních příkázání křesťanského politika i klíč k pochopení jeho činů.

Tisk politické strany je přirozeně vymezen programem strany. To však neznamená, že by redaktor listu stranického nemohl uplatnit svoji individualitu a že by byl jen otrokem sekretariátu či vedoucího politického směru, který by jen jako stroj rozmnožoval písmeny. Také to neznamená, že by tisk stran stejného — aspoň přibližně — směru byl na stejné úrovni, ba nelze toho tvrdit ani o tisku strany jedné. A není možno ani technicky činit politické vedení strany zodpovědným za každý řádek, jenž ten, který list napíše; ve věcech zásadních ovšem nutno požadovati, aby strana vyjádřila svoje mínění oficielní i ve věci, kterou napsal třeba ten nejposlednější plátek strany někde v zapadlém maloměstě. Plnou odpovědnost před veřejností za každou řádku musí však brát oficielní orgán strany, neboť on to je, jenž pravoplatně vykládá rámcový program strany a je jakýmsi obrazem stranického života. Bude proto řízen vynikajícími intelektuály strany, kteří vzhledem k svému přesvědčení, vzdělání a rozhledu mohou při plném rozvoji své individuality mluvit hlasem strany. Tento předpoklad v celku splňují »Lidové Listy«, jež naučil chodit první jich šéfredaktor P. Světlík. Výjimku tvoří v poslední době články, šifry Sý, které svojí sensačtivostí a proklepáváním afér ruší dobrý tón listu.

Na »Lidových Listech« je už teď patrné, že brzo nebudou vyhovovat svým rozsahem, takže je bude nutno rozšířit neb vydávat ještě k nim večerník, aby ubral rannému listu část drobných zpráv. Nedostatkem tohoto »ústředního listu« je, že neinformuje o Moravě a o Slovensku a Podk. Rusi málokdy. Právě tak nedostatečně referují o literatuře ať beletristické ať vědecké (o té zejména). Zde by měly aspoň částečně zaplnit mezeru, jež zeje před katolickým inteligentem, nemajícím po ruce ani vyhovující zpracování literárních a kulturních dějin vlastního národa; jeví se tu ostatně proti prvním ročníkům, kdy se objevovala v »L. L.« častěji jména: Bartoš, Bítnar, Masák, Svítal, Vrátný, Zelinka a j., jistě minus. Také je v tom nepoměr k referátům o výtvarném umění, divadle a hudbě, jimiž se směle mohou postavit na roveň jiným velkým listům.

O vystoupení lidové strany na Slovensku se mínění různila. Ani já jsem nebyl

jím nadšen, stále doufaje, že nějaká cesta k spolupráci s lidovou stranou se najde a přece jsem věděl, že nemohu hlasovacím lístkem schvalovati dosavadní postup této. Že i mnozí jiní a povolání doufali, toho důkazem je, že čsl. strana lidová právě ty rozvážnější slovenské katolíky (i skupiny jich), kteří se rozešli s lidovou stranou, po celá léta od sebe odháněla do strany republikánské a národně-demokratické, aby si nestavěla přehradu; v zásadě správně, neboť není myslitelné zatím, že by mohla spolupráce s lidovou stranou jako celkem jít bez Hlinky. Předvolební útoky nejhrubšího zrna na lidovce i poměry v lidové straně mohly však přesvědčiti každého, že obě strany za daných okolností se sejít nemohou. Ovšem mladá ratolest lidové strany na Slovensku ve svém tisku statečně odpovídala, takže ji Šrámek, Mičura a Kolísek musili připomenouti zásady křesťanské politiky. A v propagování jich leží největší část programu strany lidové; úkol jistě nemalý. Máme-li na paměti, že slovenští katolíci — ne ovšem všichni a všude — byli po převratu politicky zfanatisováni soc. demokraty, později zase l'udáky a zůstanou fanatiky, i když teď přesedlají k čsl. lidovcům. Nemalým úspěchem by tedy bylo naučit je dívat se na politiku klidnými očima. To ale si musí v první řadě uvědomiti první řady a zejména redakce »L'udové politiky«, kterou nesmí přivést z rovnováhy, jestliže jí vmete ve tvář také katolický deník jako posměšný titul »svatováclavských rytířů«, nebo zkomolí-li na posměch její zprávu o pašijích. Případ »pašijový« zvláště je černou skvrnou slovenské katolické žurnalistiky a nezůstal bez povšimnutí ani pokrokového tisku. »L'udová Politika« v č. 75. r. II. (2. IV. 1926) o něm referuje takto: »Slovák' hrdinný čin. Náš list napísal, že na Veľký piatok budú sa spievať pašie dl'a sv. Jána v kostole u Milosrdných bratrov. Je to vec iste chvalitebná, ktorú aj najzúrivejší nepriateľ uzná za chvalitebnú. »Slovák« z toho urobil »vtip«, lebo napísal, že spevákmi sú: dr. Martin Mičura spieva Piláta, Peter Briška Judáša Iškariotského, Tido J. Gašpar evanjelistu, Emo Bohún Petra, dr. J. Šubert, hlavný tajomník lidovej strany Krista, Dezider Gajdoš služobníka, sl. Hudáňová dievku, redaktor Danek Kaifáša; sbor spieva bratislavská org. lidákov (počtom 16). — Ne-

radi — ale odpovedáme »Slovákovi«, že jeho informácie sú falošné. Ako sme zistili, bude evangelistu spievať — Tománek, Piláta — Ferdiš Juriga, Judáša Iškariotského — Tuka, Petra — Peterec, Krista — Buday, služobníka — Macháček, Kaifáša — Andrej Hlinka, dievku — Kristýna Hlinková. Sbor spevákov obstará administrátor Farkaš so svojou družinou za doprovodu ciganskej hudby Mathyi Pihýka. To sú informácie, ktoré sme dostali priamo z redakcie »Slováka«. — Tak »L'. P.« Dovolili bychom si otázku, ktorý z týchto »katolíckych« deníkov je na vyššej úrovni. Náš tak zv. pokrokový tisk by ve svém žargonu usoudil asi toto: velební páni z obou redakcií si tropí posměch z věci posvátných a dokazoval by masám lidu něco o křesťanství. Právě tak blahodárně asi působí na lid, když si katolíčtí redaktori vyčítají návštěvu v baru!! (Mimoděk napadá kontrast takovýchto písáček »L'ud. Pol.« s častými a hlubokými úvodníky dra (A. Fuchse.) Vtom musí nastat obrat a doufám, až pracovníci lidové strany na Slovensku překonají tuto úroveň slovenského katolíckého provincialismu, že jejich práce přinese dobré výsledky. Jinak lidová strana zde soustředila značně opravdových inteligentů (ovšem také kariéristů) a způsobila by více škody než užítku, kdyby k bláhovému žádostem slovenských l'udáků svoji akci likvidovala.

Vůdcem slovenské strany l'udové, která si dala před volbami do titulu přívlastek »Hlinkova«, je posl. Andrej Hlinka. Jeho kult aspoň je hybnou silou života strany. Vlastní vedení, které vede i Hlinku, je tajné, pokud ovšem je třeba nějakého vedení v mluvení či-li — prostonárodně řečeno — v houpání národa. V tom také vězí pochybný úspěch stranického jich rozmachu, ač ze zkušenosti víme, že kdyby zítra přišel rohatý a zapěl jejím straníkům labutí píseň o království Božím pod Tatrami, jež vzejde, jakmile ovoce dozrá, — neopomenuv na začátku křesťansky pozdraviti — že by mnozí mu upsali i svou duši. Za názorný příklad výchovných method uvádím lokálku ústředního orgánu strany »Slováka« ze 7. IV. jomník slov. kresť. robotníctva pre »štvanie« proti Čechom bol odsúdený na dva mesiace do žalára bezpodmienečne. K tomu v orgáne Slov. kresť. socialista pripojuje Rudo Čavojský tieto mužné slová:

»Nuž, čujte páni, ktorí ubíjate slovenský l'ud a jeho pracovníkov prenasledujete: Som síce skromňučký človečik, mám však takú vôľu a odhodlanosť, ktorá i ocel' láme, som mladý, zdravý, a takéhoto ma hodíte za mreže a ja, položiac dva prsty na studené mreže, budem prisahať, že celý svoj život obetujem odplate katanom slovenského uboleného l'udu! — Slováci, vezmite si príklad zo smelosti a neohrozenosti tohoto mladého bojovníka!« Na pranyř je třeba zejména přibíti slovenskost, kterou l'udová strana dryáčnický prohlá- šuje za svoje výlučné vlastnictví. Tak po listopadových volbách a tudíž i po známé aféře s půl milionem Kč od maďarských velkostatkářů prohlásil »Slovák«, že dr. Pružinský (tak píše Slovák, častěji však bylo psáno Pruzsinsky; v maďarštině zs se čte ž) a dr. Poliak (jinak Polyak), »i čo do národnej práce, i čo do poctivosti vysoko stoja nad Mičurákmi«. A přece — snad se nemýlím — obě ta jména do 15. XI. 1925 byla neznáma. Naproti tomu dále pokračuje o Mičurovi (jehož rodiče vůbec neuměli maďarsky) »Slovákom pred prevratom nikdy nebol«. Slovenský deník, orgán republ. strany k tomu mezi jiným dodává (28. XI. 1925): »Slovom k veľli bombastu sú hotoví i na to, aby zrobili tu na Slovensku akýsi nový národ, z ktorého treba všetkých dosavádnych národovcov vyhodit' a treba na ich miesto postavit' všeliaké kniežacie a grófske i barónske figúrky.« Při těchže volbách se mi náhodou podařilo zachytit čistě maďarský leták, tištěný v tiskárně strany, který asi veřejnosti unikl a končící slovy: »Eljén Hlinka párt« (= ať žije Hlinkova strana; »slovenská« je zde patrně náhodou vynecháno). K doplnění ilustrace si přečtete referáty o agitačních schůzích před volbami ve »Slováku« ze 4. XI. 1925 (r. VII. č. 248a): »Dňa 1. nov. Hlinka už bol na východe v Stropkove medzi Rusínmi. Tu je l'ud dobrý, ale nemá vodcov. Kňazov z väčšej čiastky omámil Mičura a Šrámek. Bolo treba l'ud osvietit a povzbudit'. Po 3 hod. ceste autom večer o 11. došiel do Stropkova. Polovic obce židov. — — — 1925 (r. VII. č. 79): »Rudo Čavojský pojde do žalára. Už sme oznámili, že ústr. ta- Aj židia sľubili podporit' Hlinku proti Čechom.« Následujícího dne pak oznamuje »Slovák«, že na volební schůzi slov. l'ud. strany v Šale nad Váhom mluvil dr. Juriga slovensky a maďarsky.

Mýlil by se, kdo by myslil, že bude o mnoho střízlivější oposice l'udová, vedená J. Kozou-Matejovem se »Slovenským národem«. Ze začátku se tak zdálo a snad »Lid. Listy« svou zdrželivostí ke všemu, co bylo proti l'udové straně, zejména pak poznámkami o tajemném původu peněz, jež Kozovi byly dány k dispozici, jej odpudily, takže se postavil téměř do jedné řady s těmi, proti nimž chtěl bojovat. Že je v mnohém právě tak naivní, toho dokladem byly předvolební útoky na čsl. stranu lidovou, z nichž cituji článek »Dar lidovcov. Alebo český drevený kôň na Slovensku.« (Slov. Národ, I. 158. ze 14. XI. 1925): »— — Lidová strana — okrem katolicizmu — oduševňuje sa za samozrejme veci: za hospodárske povznesenie (i to veľmi opatrne) etc. Toto však vo väčšom účinnnejšom merítku kto chce hľadať, nebude hľadať u čs. lidovej strany, ale pôjde do strany agrárnej, lebo podobne. Lidová strana pre Slováka v národnostnom ohľade je úplne mrtva. Brať berie, ale dávať medáva. Takto pre čs. lidovú stranu na Slovensku katolicizmus ostáva iba politicko-hereckým gestom! A toto ukazuje, že politika čs. lidovej strany pre Slovákov je ešte nebezpečnejšia, ako ostatných, lebo kým iné strany idú so zrejmovou tendenciou oproti nám, čs. lidáci pod rúškom katolicizmu, pod rúškom viery chcú nás národne zničiť.« — Nadřazující národnost náboženství nemohou vykonati ničeho ani pro toho ani pro onu a dokazují první větou citátu naprostou nezralost elementárních vědomostí politických a hospodářských, že totiž jsou dány jiné metody pro národohospodáře a politika křesťanského a liberálního. Kozovi náleží zásluha, že vytvořil poměrně jeden z nejlepších slovenských deníků, který přes svoje velikášství přece jen se snaží zachovávat míru a vyniká zejména svojí úpravou. Vadou jeho je, že vychází již odpoledne s datem následujícího dne a ovšem jeho zpravodajství se nevyrovná pražským deníkům. Otázkou je, jak se vyjímají v katolickém listě inserty barů.) Jinak je Koza-Matejov s kroužkem svých stoupenců k politování ve svém osamocení, které jistě i jej samotného zneklidňuje, a nemožnosti za daných okolností dopracovati se nějakého výsledku ve svých původně bezpochyby dobrých úmyslech.

Nejmenší z našich stran křesťanského směru je slovenská strana národná, sdru-

žující slov. evangelíky. Jest želeťi toho, že nemá parlamentního zastoupení, neboť svůj úkol bere vážně, na Slovensku dnes až nezvykle, jak o tom svědčí sloupce jejich orgánu »Národné Noviny«, vycházející v Turč. Sv. Martině (s velkými finančními obtížemi; tomu se nemůžeme divit, víme-li, že i »Slovák« v době, kdy l'udová strana měla 12 poslanců, právě před župními volbami přestal vycházeti, ježto tiskárna jej odepřela tisknouti na úvěr, a také druhý orgán republikánské strany »Slov. Politika« delší dobu se potácel ve finančních křečích). Jeden z předáků strany, ev. farář a básník Martin Rázus v článku »Za tú našu republiku« (Národ. Nov. 3. I. 1926) napsal mimo jiné tato neobyčejně vážná slova: »Československá republika má svůj smysl dějepisný jako stát národní, jako stát hlavně Čechů a Slováků. — — I když jsme v oposici, nemůžeme se z takového stavu, jaký je dnes v parlamentě, těšiti. Pro nás vláda naší republiky jest vládou této vlasti, i když ji oponujeme. Nemůžeme tedy strpěti beze slova, když se demonstruje proti ní tak, že je to vlastně demonstrace proti tomuto našemu státu.« V témže čísle na jiném místě čteme: »My sami i ve věcech velmi důležitých nemůžeme souhlasiti s politikou Andreje Hlinky. — — Naše slovenské poměry (minulost to vysvětlí) jsou v mnohém nezralé, může býti nezralá i jeho representative v parlamentě. Pomalu zrají, státní moudrost káže: nedáti jim zrání v odporu a hněvu.« (Cit. dle Lid. Listů V. č. 10. ze 14. I. 1926.) Z těchto i jiných názorů je patrné, že slov. strana národní až zmohutní, bude dobrou složkou našeho politického stranictví a svou umírněnou a křesťanskou taktikou, jak lze souditi, bude státi po boku čsl. strany lidové v boji o uplatnění křesťanských zásad v našem veřejném životě.

Novinář a politik.

Nedávno napsal jeden z českých deníků, že se vyvinul u nás zvláštní druh novinářů propagačních, kteří nestojí ve službě idejí, nýbrž osob. List tím nechtěl říci, že by to snad byli novináři prodejní, ale že tento zjev jest symptomem toho, jak poklesla u nás politika, jak se stírají rozdíly ideové a zdůrazňují rozdíly osobní. Novinář má míti možnost pronášeti i svůj vlastní názor, třeba se snad náhodou lišil od mínění sekretariátu, pokud není zřejmě porušena kázeň strany, neboť list je v lepším kontaktu s veřejným míněním, než aktivní politik, jenž často, až příliš často podléhá kuloárovému ovzduší a pak rád o něm čte.

Proto typ novinářů propagačních není novinářství na prospěch, nýbrž je na škodu novinám i straně. — Dr. A. F.

K politické situaci.

Nynější politická situace přinesla novou majoritu: místo dosavadní všenárodní koalice byla vytvořena majorita česko-německá. Výhodou nové situace jest, že stát není odkázán na jediný útvar majoritní, což se nyní názorně ukázalo. Vstup Němců do vlády nám dává před celým zahraničím svědectví pozitivního poměru minorit ke státu. Dále jest nutno konstatovati, že Němci vyhověli skutečně požadavku kvalitativní demokracie tím, že obsadili ministerstva lidmi skutečně vynikajícími. Zejména křesťanský sociál profesor Mayr-Harting má velmi dobré jméno jako právník i za hranicemi. Napsal první systematickou učebnici československého občanského práva, z níž se učí i čeští právníci. Ukázal tedy svůj pozitivní poměr ke státu i svojí prací vědeckou. Nepřestal přednášet na universitě ani jako ministr. Politickou spolupráci s německými křesťanskými sociály bylo by dobře doplniti také živějšími styky kulturními, abychom o sobě navzájem věděli více, než dnes. Oba katolické tábory žijí vedle sebe, nevědouce takřka o sobě. — Dr. A. F.

Kulturní aktivism Němců.

Některé aktivistické projevy Němců vedly i k otázce jejich kulturního programu: Má-li jejich přiznání ke státu být úplné, pak jest třeba, aby nalezli jakožto menšiny svůj dějinný úkol na své vlastní půdě, na půdě československého státu. Jejich poslání by pak spočívalo ve zprostředkovatelství mezi Západem a Východem. Mnozí jejich theoretikové přiznávají již (Sauer, Ehrenfels), že českoslovenští Němci mohou ke kultuře velkého národa německého přispěti originální hřívnou jenom tehdy, budou-li se držeti své půdy, svého kraje, nikoli velkoněmeckým šilháním za hranice. — Dr. A. F.

V Masarykově projevu,

jímž byl doprovázen konec zasedání poslanecké sněmovny, není bez zajímavosti, že vyzývá k drobné vzdělávací práci mezi lidem nejenom učitelstvo a žurnalistiku, nýbrž i duchovenstvo. — Dr. A. F.

Zneužívání náboženství k účelům politickým.

Štrassburský biskup Msgr. Ruch učinil zajímavý projev proti klerikalismu, uživ skutečně tohoto slova. Autonomisté alsací, kteří svého času pozdvihli prudký odpor proti Herriotovu laickému zákonodárství, nyní vydali heslo, aby katolíci volili třeba i kandidáty komunistické a socialistické, přiznají-li se jenom k heslu alsaské autonomie. Biskup Ruch přinesl proti tomu ostrou řeč v Colmaru, zdůrazniv, že zapřahovati církev do světských zájmů politických je klerikalism, který nemůže prospěti ani politice ani náboženství. Jest zajímavé, že tento projev spadá v jedno současně s odsouzením Action française. I kardinál Andrieux zdůraznil, že dílu Božímu nelze hrdě pomáhati, nýbrž že jest mu třeba s pokorným srdcem sloužiti. — Dr. A. F.

Katolíci a Svaz Národů.

„Civita cattolica“, polooficiální revue vatikánská, přinesla v poslední době článek neobyčejně příznivý Svazu Národů. Ukazuje se v něm, že myšlenka tato jest v podstatě stará myšlenka katolická; revue se dovolává zprostředkovacích snah papežů od Lva Velikého až po Lva XIII. a po novodobé papeže. Byť ve Svazu Národů bylo mnoho, s čím nemůžeme souhlasiti a byť byl dílem nedokonalým, přece by bylo chybou, kdyby se katolíci k němu stavěli odmítavě. Nedávno konal se ve Vídni sjezd katolické Unie pro studium mezinárodních otázek, kdež bylo zaujato v řadě referátů stanovisko podobné. — Dr. A. F.

Sjezd říšsko-německých katolíků ve Vratislavi

byl nápadný svou demokratickou a republikánskou tendencí, jež byla zdůrazněna i samotným papežským nunciem přes to, že na sjezdu byli přítomni četní exponenti bývalé monarchie. Tento demokratický a republikánský rys německého katolicismu poválečného byl s povděkem kvitován veškerým demokratickým tiskem, stojícím i mimo katolický tábor. — Dr. A. F.

Hospodářská krise a křesťanský solidarism.

V době nynější hospodářské krise zdůraznil nedávno poslanec Bechyně v řadě článků, že sociální demokracie musí obrátiti svoji pozornost od pouhého propagování zákonů sociálně politických k výrobnímu procesu, neboť na zaměstnanosti průmyslu jest interesován nejenom průmyslník, nýbrž i dělník. Podobné stanovisko zaujalo i „České Slovo“. Názory tyto jsou zajisté rozumné. Není to však již dávno původní socialistický názor o třídním boji. Je vidět, že vývoj dává za pravdu teorii křesťanského solidarismu spíše, než teoriím původního marxismu. — Dr. A. F.

Nečekaná odpověď.

V uplynulé kampani novinářské vyžádala si „Nová Svoboda“ také příspěvek F. X. Šaldy, který dopadl poněkud jinak, než jak čekal pokrokový tábor. F. X. Šalda ukázal, že nynější kampanž zavinila namnoze nemotornost pokrokového tisku a veteránská dotěrnost legionářů. Konstatoval, že pokrokařství nedovedlo získat lid hlavně pro svoje racionalistické doktrinařství. Není pak divu, že získává půdy hnutí, jako jest fašism, jež dovede apelovat na zanedbanou stránku vůle a na enthusiasm. Jinak se ovšem Šalda samozřejmě za fašism nestaví. Tato kritika vyvolala v pokrokovém táboře nemilý rozruch, který ukázal, jak je netýkavkovité vůči kritice pokrokové hnutí. — Dr. A. F.

Více světovosti!

Při kongresu katolické unie pro studium mezinárodních otázek ukázal prelát Seipel, že katolíci nesmějí míti úzké obzory denní kuloárové politiky, nýbrž musí ukázati více světovosti; než nějaká malá sekta. Dovodil obšírně, kolik katastrof bylo zaviněno tím, že katolíci nedovedi se dívat na politiku s výše universálního opravdu světového názoru v neivlastnějším slova smyslu. Tato výzva platí jistě i pro nás. — Dr. A. F.

HLÍDKA NÁBOŽENSKÁ.

Památník české samostatnosti.

Bořík Benetka.

Krásné dny prázdnin, poněkud kažené špatným počasím, kdy bloudíme poli a lesy, sami se svými myšlenkami, přinesou často námět, který rozbíráte den ze dne, a zdá se konečně, že nutno porozprávět o něm. Člověk samotář, který po desátém slovu sebe nastudovanější řeč nemůže dokonale reprodukovati, uchyluje se ku starému prostředku: svěruje své myšlenky peru, aby aspoň takto své názory tlumočil.

Toto captatio benevolentiae píše k vůli přátelům, i k vůli sobě. Není to ospravedlnění, ani omluva vyjadřování, které ostatně je věcí příliš individuální. Spíše abych podal své stanovisko v přibližné formě, jak jsem se chystal o věci promluvit. Podávám vlastně kostru přednášky, která nebude pronesena, jako řada jiných, které čekají na svého řečníka.

Popřevratová hesla hlásající na jedné straně beznárodnost a naopak zase vyhraněné slovanství nemohla ani u mne zůstat bez odezvy. Esperantism, v jedné své složce vztyčující prapor všeobecného sbratření lidstva a dosti vědomé a vyhraněné slovanské citění bez nesmyslných cetek kramářovského panslavismu, ty dvě složky přece došly kooperace, když několik mladých studentů slovanských se našlo, aby dopisováním vzájemně se sblížili. Vzpomínám na ta krásná léta s radostí, a často listuji řadou dopisů i lístků. Některý přítel zapadl, jiný stal se redaktorem významného listu a mnozí dosud připravují se k novému povolání. Ani nepřátelství na Těšínsku, ani vlna komunismu, ani neujasněné poměry na Balkáně nedovedly zkalit přátelské styky, ač často výměna názorů nebyla bez ostrých rysů! Dnes, upoutání k větším pracem nebo zaměstnáním, tak čile už si nedopisujeme, ale pravé bratrství trvá dále. Pojít k tomu bylo esperanto.

A po letech jel jsem s drem Hronkem a slovanskými kolegy na Sázavu. Sledoval jsem činnost či vlastně ideu Cyrillo-Metodějské ligy, ale jiná práce mi nedovolila nahlédnouti k skutečné práci mladé slovanské inteligence. Ba přiznávám se, že

působil na mne dosti podivně nedostatek zpráv o činnosti CM ligy. Proto jel jsem spíše na výlet, než na skutečný zájezd. Sázava mne vábila už dlouho. Ale co bývá nejbližší, většinou zůstává ukryto. Dnes však jsem k Sázavě upoután srdcem.

Snad překvapí, že bych tu chtěl charakterisovati dra Hronka jako skutečného apoštola slovanského sbratření, ale také rád poukázal na jedno, co bych rád viděl jasněji vytýčeno: oddání se jedné myšlence plně a nekompromisně. Z jeho rukou by zajisté vzešlo mnoho realizací, kdyby se práce netříštila.

Upustíme-li od diskuse, kde skutečně stával starý Velehrad, přece musíme připustiti, že Sázava je pevným bodem, který si přes rozličné příhody a události zachoval historickou lokalitaci. Je mladší, ale pracuje také samostatně. Svatý Prokop je patronem horníků, avšak na to, že je jedním ze symbolů slovanské sounáležitosti, to se často zapomíná. Nebojím se říci, že čeká svého básníka, neboť legenda Vrchlického není více než pouhou básní jako jiné, bez duševního procítění a pochopení. Snad spíše historik, namítne někdo. Ale nenazval dr. Pekař básnické dílo Kristianovo: Nejstarší kronika česká, tedy dílo historické? Dnešní doba potřebuje velkého básníka, aby několika výraznými čarami vytýčil význam klášteře sázavského. To péro sebenadšenějšího historika nedokáže. Ten může přijíti až potom, aby na zkyplené půdě upravoval, rovnal a šlechtil.

Biskup a světec Vojtěch našel svého básníka. Dnes na tomto díle Durvchově se může už pracovati dále. Ale na svatého Prokopa se zapomnělo, či dosud nepřišel čas? Tělo jeho daleko od svého pravého hrobu a duše českého lidu snad právě tím nedovede se upoutati k Sázavě. Veliký Papež Pius XI., jehož dílo není pouze v prohlášení církevních slavností Krista Krále, které jsou prvou předzvěstí věcí příštích a velkých, zajisté nikoliv pouhou náhodou poznal Polsku: jeho zvýšený zájem o Slovanstvo datuje se od prvních dnů nastoupení.

Sázavský kostel patří mezi ty nemnohé naše svatyně, kde celebruje se Oběť staroslověnsky. Významné privilegium Slovanů nalézá tu jeden z opěrných bodů,

kteří čekají jenom na pochopení. A tu bych rád promluvil ku všem svým přátelům: Nenechte marně Milost Boží proudit z tohoto posvátného místa! Jsme mladí, máme mnoho ideálů. Mnohé, ba větší, na bude životem pošlapána, a jenom nepatrné trosky si ponese dále po těžkém boji. Vžijme se aspoň na chvíli do radostné doby, kdy znovu Sázava byla by slovanská, kdy »Gospodí, Gospodí, pomíli ny!...« znovu by denně se volalo k trůnu Pána našeho. Slované mněši věnovali by se plně tomuto posvátnému úkonu, aby Svatostánek stále byl obklopen prosebníky za velké dílo sázenosti. Kaple sv. Kosmy a Damiana má svoji rehabilitaci. Dočká se toho podzemní kaplička na Sázavě? Za nočních hodin by přišlo mnoho a mnoho bratří Slovanů, aby uprošovali Boha za brzké navrácení rozkolných. V tichých nocích, kdy duše je nejbližší svému Stvořiteli, volali by všichni: Smiluj se, smiluj se! S prvními záblesky dne by se plnil chrám prosbami mnichů. Věřím pevně, že volání by nevyšlo marně!

To vše mi letělo hlavou, když mladý kaplan celebroid zpívanou Mši sv. a lid i my studenti jsme zpívali »naši«, velehradskou! Milost Boží je neskonale a jistě Duch Boží vane kdy chce, tedy i tyto myšlenky mohly přistoupiti bez znamení ďábla. Viděl jsem chór, naplněný mnichy a místo kolegů dva koncelebranty. Byl to krásný sen, který jistě mnohemu naplní duši vrchovatě touhami po takovém radostném uskutečnění.

Jsme mladými a slabými. Mnozí těžko už nyní se probíjíme, což až půjde do tuhého? Ale přece pomozme aspoň modlitbou. Každodenně přidejme prosbu za uskutečnění tohoto našeho snu. Ale také pracujme! Mnoho a mnoho plánů vyrojilo se k desítiletému »jubileu« znovuosamostatnění naší vlasti. Ty slavnosti a parády, při nichž se bude banketovat, připíjet a řečnit, ty nepřinesou nic reálného! Prázdna slova, ploché fráze a trochu bengálské víčky. Pochopí se, co by znamenalo znovuvybudování sázavského monastýru? To by byl pomník nehynoucí. Po staletích by se vzpomínalo, že obnovení bylo na poděkování Bohu, že nás vytrhl z rukou nepřítelů. Milost Boží jistě by přinesla požehnání i našemu národu. A ostatní Slované znovu naleznou své

poutní místo, vzpomněli by modlitbou těch, kteří pomohli uskutečnit tuto naši prosbu. Ovšem, dnes už (či spíše dosud) se nestojí o Milost Boží a pracuje se raději při lojovkách než zářícím Slunci! Krátký lidský život je nepatrným měřítkem pro věčnost. Mnozí však zakrývají si oči, aby jasně neviděli. Raději chodí ve tmách a o Boha se nestarají. Vždyť se odřekli svého Otce. .!

Dvacátý osmý rok snad bude smutný prázdně budou znít velkolepé slavnosti a »zástupci« národa budou se udiveně rozhlížet, kde toho příčina, vinice jedni druhé. Snad teprve rok příští jim otevře oči, až si uvědomí, že Bůh svatým Václavem zařadil je mezi vyvolené národy k věčné spáse. A potom asi chopí se práce. Radostně budou pracovati střídavě na nenynoucím pomníku, aby co nejdříve dokončili stavbu sázavského kláštera. Ze starých zdí vyrostě nový velký chrám a Svatostný Spasitel znovu ubytuje se v srdcích našeho národa a milosrdenstvím svým urychlí uvedení bloudících bratří do Jeho ovčince.

Pokusil jsem se nastíniti několik myšlenek, které jsem si přinesl ze Sázavy. Nejsou propracované: čekají pevnější ruky. Nadhozená slova o esperantu zde nebudou rozváděti. To se pokusím uplatnit jinde. Zatím, než položíme prvý kámen k nové stavbě, prosím: Modleme se!

Konverse Sigrídy Undsetové.

Pilgrin.

Jsme již zvyklými na literární konverse a nevidíme v nich již nic překvapujícího. Až dosud setkávali jsme se s těmito zjevy zvláště ve Francii, ale není dnes jedině země, aby neměla obdob rozmachu katolicismu, který čas od času označují konverse umělců, tak často jména světového. Nedávna konverse Sigrídy Undsetové způsobila značný rozruch ve Skandinávii, kde oblíbenost této slavné norské romanciérky zastihuje i nejlepší její mužské kolegy. Je pro Norsko tím, co Selma Lagerlöfova pro Švédsko, jen s tím rozdílem, že je mladší (narozena 1882) a že její umění, které uvádí její krajany v nadšení, má širé obzory a stále nové a nové zájmy. Její knihy tisknou se nákladem 40.000 výtisků, což je ohromné číslo, uvědomíme-li si Norsko s jeho dva a půl mil. obyvatel. Švédská vydání jejích spisů se množí právě tak rychle jako norská. A dnes tato

populární, možno říci národní spisovatelka protestantského Norska přiklání se ke katolicismu. Zatanou mám jistě na mysli mnohé otázky: Co ji přivedlo ke katolicismu? Proč vrací se k víře svých dávných předků? Těžko lze odpovídati. těžko lze nalézt ony vnitřní příčiny, působení Milosti, které ji přivedly na cestu pravdy. Sama doznává, že byla bez vyznání. Ale ani to nedostačuje. Vždyť pojem »bez vyznání« je tak prázdný. Snad i ona byla u prvního přijímání, jistě byla vychovávána v tradicích luteránství a všechno to, i když nežila podle zásad tradiční víry luterské, zanechala alespoň nějaké stopy v její duši. Víme však, že od mládí poznala katolicismus a sice studiem historie. Zdá se, že její cesta ke konverzi, v prostředí plném predsudků a nenávisti k Církvi, byla poněkud jinou nežli těch, kdož mají neustále příležitost poučiti se a prohlédnouti, nebo těch, kdož poznávše cizinu, poznali také, že katolicismus není takovým, jakým je zkreslován.

Otec Sigrídy Undsetové, historik, znamenitě obeznámený s minulostí Norska, navštívil jako učenec a také umělec Itálii a Řecko. Sigrída od mládí žila v prostředí přeplněném vědou. Poznala, jaké bylo postavení Církve v Norsku, kde jediný katolicismus mohl zkrotiti drsné a nespoutané mravy Vikingů a nevěřila nikdy chvalozpěvům na reformátory, kteří zlomili pouta, pojící církve skandinávské k Římu.

Její okolí bylo těžké, vážné, přísné. Když přišla roku 1899 za svým zaměstnáním do Kristianie, našla tam nový, zcela odlišný svět, který ji nemile, cize překvapil. Poznala tam také mládež bez náboženství, jako byla sama, ale mládež »emancipovanou«, bez mravnosti, ženoucí se za osobním prospěchem, požitkářskou, která neznala kázně, již svrchovanou autoritou bylo vlastní »já«, ale která ani toto svoje »já« řádně neznala. Jen úcta k lidství, která v nich dosud nezanikla, bránila jim popustiti zcela uzdu vášním. Sigrída Undsetová je kreslí ve svých prvních románech *Ungdom* (Mládí) *Jenny*, *Fattige Skjæbner* (Smutný osud) a nemá pro ně omluvy. Je přísným, ale spravedlivým soudcem, vždyť mezi nimi sama žila a nic z toho ubohého života nebylo jí utajeno.

Poté odchází do Říma. V románu *Jenny* není nějakých známek zvláštních náboženských dojmů. Jsou tu krás-

né popisy římské campagne a městských čtvrtí a hlubšího dojmu nezanechala ani její přítomnost při mši sv., kamž zapadla se svými přáteli po probdělé noci jako na zajímavou podívanou. Snad mnohá vážnější myšlenka vířila již tehdy její hlavou, ale nevyslovila ji svým dílem, nebyl dosud čas. Snad necítila je ještě dosti jasně, nedovedla je přesně vysloviti.

Poté však dolehly na ni starosti bližší, které se jí dotkly hlouběji, rozvod a utrpení, s nevléčitelnou nemocí děčka.

Od této chvíle odvrátila se od současnosti a děj svých románů klade do středověku, jemuž ji přiblížila již výchova od útlého jejího věku. Norové onoho věku, mezi nimiž žijí i Kristin Lavransdatter neb Olaf Audunssøn nejen že byli ve stálých a častých stycích s Evropou, oni byli také zbožní, budovali katedrály a stavěli kláštery. Jejich činy řídilo svědomí, cítili se poutáni nesčetnými svazky s lidstvem ostatním a jestliže nezadrželi nebo nedovedli zadržeti výbuchu svých vášní, dovedli se upřímně káti a přísnými tresty sobě ukládanými smířovali viny, jichž se dopustili odbojem proti autoritě morální. Muži a ženy, které její obraznost vytvořila a které její intuice obklopila skutečným životem, prudce kolotajícím, umožnili jí pochopiti křesťanství a jeho nejkrásnější květ — katolicismus. Již tehdy, kdy psala Kristin Lavransdatter, žije své konverzi.

Dnes žije na malém statečku Bjerkebaeku u Lillehammeru a vedle své práce literární zve sem dominikány, nedávno teprve usazené v Oslo, jejichž práce — vyučovati a poučovati — již nyní přináší zdárné a utěšené výsledky.

Její konverse je jedním článkem řetězu, který začal pastor Krogh-Tønning, pastor v Oslo, který když pohroužil se do studia sv. Augustína, nemohl než opustiti svoji státní církev. Israelita Mons Ballin a J. Jørgensen byli pokračováním a nyní Sigrída Undsetová. Není posledním článkem řetězu. Katolicismus ve Skandinavii dobývá nových posic. Konverse jednotlivců z inteligence jsou jen důkazem, že ani vrcholky společnosti nemínulo omilostnění, které přivádí prosté duše v zástupech k Tomu, jenž je Pravda a Život.

Unionistické porady ve Vídni.

V červnu konala „Leogesellschaft“ a „Görresgesellschaft“ unionistické porady ve Vídni, na nichž byly hlavně projednávány překážky

unie. Pravoslavný Rus bar. Wrangel, známý i nám již z Velehradu, přimlouval se za to, aby akce sjednocování daly se za větší účasti Rusů a aby se více přihlíželo k východní mentalitě. V diskusi bylo poukázáno na to, že jest třeba z unionistické akce vyloučiti veškeru politiku, jinak že by mohla narazit na národní citění národů a národních kmenů, jejichž nacionalismus po válce značně vzrostl. — Dr. A. F.

Nový unionistický projev Sv. Otce.

V poslední poloveřejné konsistoři byl učiněn opět Svatým Otcem významný unionistický projev u příležitosti holdu nově zvoleného antiochejského patriarchy sjednoceného ritu řeckomelchitického Cyrila IX. Mogbadacha. Svatý Otec vyslovil přání po brzkém sjednocení Západu a Východu a zdůraznil velikou hodnotu starého náboženského dědictví Orientu. — Dr. A. F.

Revise liberalismu?

V „Přítomnosti“ snaží se Peroutka vytvořiti theorii nového liberalismu očistného od starých bludů. Zavrhuje liberalistický princip „laissez aller“, obrací se proti neosobnosti a abstraktnosti kapitalismu a žádá, aby bylo dbáno lidské důstojnosti. Jest zajímavé, jak nejenom socialističtí, ale i liberalističtí revisionisté nevědomky a mimoděk dávají za pravdu encyklice „Rerum Novarum“, v níž these o důstojnosti dělníkově, o důstojnosti lidské a důstojnosti křesťanově byla vyslovena již dávno. — Dr. A. F.

Protestantský odklon od sektářství.

Protestantské listy neustále zdůrazňují nutnost mezinárodní organisace protestantismu. Jest to zajímavý zjev potud, že před válkou byl vždy protestantismus hrdý na svůj náboženský subjektivism, na individuální svobodu myšlení. Dnes jeví se mezi protestanty odklon od tohoto způsobu myšlení, i odklon k větším celkům a odpor k sektářství. Neguje-li ovšem protestantismus náboženský subjektivism, pak neguje sama sebe. — Dr. A. F.

„Přerod“ o katolictví.

Nedávno přinesla revue „Přerod“ studii o náboženském a kulturním životě katolickém. Jest zajímavé, čeho si všímá a čemu přikládá význam náš odpůrce. Registruje zejména Strnadovu akci pro časté Svaté Přijímání dětí, rozličné podniky apoštolátní a charitativní, zejména ideu unionistickou — zkrátka i odpůrce jest si vědom, že naše síla jest spíše ve vnitřním životě náboženském, než ve vnějších akcích, jež třeba se zdají efektnějšími. — Dr. A. F.

Katolictví a demokracie.

V poslední době došlo ke dvěma velmi zajímavým projevům, jež je možno registrovati pod titulem „Katolictví a demokracie“. Mínilo odsouzení „Action française“ kardinálem Andrieu, jež bylo potvrzeno Svatým Otcem a prudký odsudek fašistických násilností, jež pronesl Svatý Otec v audienci p. Thibaudau, vůdce katolických gymnastů francouzských. V obojích projevech se zdůrazňuje, že církev se nikdy neztotožní s caesarismem, jenž je podstatně pohanský. — Dr. A. F.

Katolíci a Malá Dohoda.

V poslední době se často ozývaly stížnosti, že zahraniční tisk německý — i katolický — často píše proti našemu státu, zveličuje náboženské konflikty a hledí komplikovati náš poměr i k ústředním církevním autoritám. Tyto hlasy přecházejí i do tisku jiného, zejména italského. Aby tomu bylo zabráněno, byl utvořen ve formě volného sdružení podnět srbské katolické žurnalistiky, působící v Londýně, Miss Christič „Malodohodový komitét“, který bude hledět navázat užší styky mezi katolíky malodohodových států a Polska a zároveň bude hledět působit na tisk v mezích svých styků. — Dr. A. F.

Europäische Revue a katolictví.

V posledním čísle Rohanovy „Europäische Revue“ je několik pozoruhodných příspěvků od katolíků. Pražský arcibiskup Msgr. Dr. Kordač píše o materialistickém a křesťanském názoru na svět a o jeho účincích na pojetí státu, německý jezuita P. Lippert snaží se charakterisovati německý katolicismus. Obojí příspěvky jsou psány — ve smyslu Rohanovy revue — z širokého evropského hlediska a hledí k evropské jednotě a sjednocení myslí. — Dr. A. F.

Sjednocující síla ideje cyrilometodějské.

Současně se sjezdem katolických bohoslovců na Velehradě konala se první pout karpatských Rusínů ke hrobu sv. Methoda pod vedením poslance Msgra Vološina a celé řady kněží i laiků. Uvážíme-li, jak daleko je Užhorod od Prahy, jakou skutečnou obětí byla tato pouť, zamyslíme-li se nad obsahem pronesených řečí, musíme si říci, že i po stránce t. zv. státotvorné jest v cyrilometodějské ideji úžasný a dosud nevyužitý sjednocující tmel. Která jiná idea by byla s to, přivést tyto prosté lidi z takové dálky na jedno místo? Idea husitská jistě ne. — Dr. A. F.

Naučení z Mexika.

Kulturní boj mexický ukázal, kam by vedlo provádění zákonů, jež jsou sice na papíře, ale v rozporu se skutečným životem. Mexiko musí prožívatí tytéž zkušenosti, jež prožila Combesovská Francie. Angličané říkají, že v Anglii se nedává žádný zákon, kterého Anglie již nemá. Chce se tím říci, že dokud se nevžilo obecné přesvědčení o nutnosti nějakého zákona, nemůže být kodifikován. Mexiko ukázalo, kam vede proticírkevní zákonodárství, jež je v rozporu se skutečným veřejným míněním. — Dr. A. F.

Diskuse Čapek a Durych.

Mezi spisovatelem Karlem Čapkem a Jaroslavem Durychem odehrála se nedávno diskuse o loyaltě katolíků. Durych poukázal na četné případy, jimiž jest loyaltita katolíků ztěžována, Čapek naproti tomu tvrdil, že nevíce, než vyznavačům jiných světových názorů. Ke konci diskuse udělil Čapek intelektuálům, shromážděným kolem „Rozmachu“, radu, aby šli svoje ideje hlásati do lidové strany, neboť tam jest jejich místo, chtějí-li opravdu působiti. Podle našeho názoru má Karel Čapek pravdu. — Dr. A. F.

Diskuse o ideji cyrilometodějské a svato- václavské.

Mezi „Lidovými Listy“ a „Deutsche Presse“ vyvinula se zajímavá diskuse o významu ideje cyrilometodějské a svatováclavské. Německý list vytýkal českým katolíkům příliš mnoho národního historismu, načež v diskusi bylo poukázáno na fakt, že čeští katolíci vidí v obou ideích svoje dějinné poslání, jež může býti jenom na prospěch universální Církve. Příslušníci národnostních menšin mohli by nalézt v ideji unionistické, navázané na tyto dvě myšlenky, svoje dějinné poslání. Zajímavé stanovisko zaujala „Deutsche Presse“ na svátek sv. Václava, prohlásivši, že sv. Václav jest pro Němce zemským patronem a že nebyly to nejhorší doby, kdy všichni obyvatelé této země cítili společnou solidaritu pudy. Ukazuje se tu opět, jak plodná jest pro ideu státu československého myšlenka svatováclavská, jež je s to přitáhnouti katolíky i nečeské národnosti a jak negativní jest naproti tomu idea husitská. — Dr. A. F.

Kristus a Siegfried.

V poslední době několikrát narazily sjednocovací snahy mezi protestanty na překážky obsažené v německém nacionalismu pruského lutherství, jež pokud jest reprezentováno časopisem „Deutscher Glaube“, stojí spíše na stanovisku germánsky-arijsko-pohanském, než křesťanském. Samy „Kostnické Jiskry“ vytýkají tomuto protestantismu, že má blíže k Siegfriedovi než ke Kristu. Nedostatek živého úřadu učitelského umožňuje tyto výstřelky nacionalismu, jež v katolicismu jsou mírněny církevním universalismem. Jest jisto, že by do otázek katolíků nikdy nemohla zasáhnouti nějaká „Kriegsschuldfrage“. — Dr. A. F.

Kalláb o rozluce.

Pozoruhodný článek o problému rozlučky napsal nedávno do „Lidových Novin“ prof. Kalláb, v němž zdůrazňuje, že problém se rozpadá na celou řadu jednotlivých otázek administrativních, jež vyžadují věcného řešení. Profesor Kalláb varuje před ukvapeným řešením politickým a zdůrazňuje také kulturní význam katolicismu, jenž jest pokrokovými agitátory často přehlížen. — Dr. A. F.

„Nepřemáhati svět světem.“

Na velehradském sjezdu bohoslovců pronesl velmi pozoruhodné kázání budějovický spirituál Msgr. Melka, jenž varoval před pokusy přemáhati svět světem: byť se takováto práce, jež se spoléhá více na osobní působení, než na Boha, zdála sebe efektnější, neprospívá nakonec nikdy, neboť — opakujeme tu opět slova kardinála Andrieu — Bůh nepotřebuje naší pomoci, vyžaduje toliko naší služby, konané s celým věřícím srdcem. — Dr. A. F.

Občanská nauka.

V „Prager Tagblattu“ rozepsal se nedávno známý pražský německý státovědec profesor Rauchberg o tom, jak nedostatečná jest naše osnova občanské nauky, ježto místo co by byla právníckou a státovědeckou prvoukou, jest zneužívána nepokrytě k tendenčnímu propagování protináboženských myšlenek. Německý autor volá po revizi osnov. — Dr. A. F.

Morálka a moralisování.

Musíme umět dobře rozeznávat mezi morálkou a moralisováním, které se spokojí s pouhým kázáním a škarohlídstvím, ale ničeho nenapraví. Nestačí na příklad psát proti biografům, nýbrž je třeba vytvořiti film, který by byl dobrým filmem, to jest filmem, který nebyl hrán proto, že má katolickou tendenci, nýbrž proto, že odpovídá požadavkům filmové esthetiky. „Bílá sestra“, jež prošla všemi scénami bez rozdílu, jest dobrým příkladem. Morálka musí vyplývat ze života — pouhé její kázání jest neúčinné. Proto by i katolická literatura měla si uložit v didaktice jistou rezervu. — Dr. A. F.

Křesťanství a soukromé vlastnictví.

Z amerického města Memphis ve státě Tennessee došla zpráva, že jihoamerický svaz bavlnářů se usnesl zničiti část zásob bavlny a zameziti její pěstování, aby neklesly ceny. Jest to typický případ liberalistického názoru na majetek, který jest v naprostém rozporu s křesťanskou sociální naukou. Křesťanství uznává sice soukromé vlastnictví, ale nikoli v míře tak neomezené, jako liberalism, připomínající neustále člověku, že je toliko správcem časných statků. Tím nesmyslnější jest, uvádějí-li socialistické listy tuto zprávu pod titulem „Božský pořádek“. To není pořádek božský, nýbrž velmi, velmi lidský. — Dr. A. F.

Komunism a křesťanství.

Revue „Přítomnost“ uvádí zajímavý obsah diskuse mezi pravoslavným metropolitou Svedenským a sovětským komisařem Lunačarským o komunismu a křesťanství. Revue ovšem připomíná, že tyto diskuse mezi pravoslavnými kněžími a sovětskými zástupci se dějí za podmínek velmi nerovných, protože veškeren censurní a shromažďovací aparát, vůbec zkrátka hmotná přesila, je na straně sovětů. Dále bývají k diskusím připouštěni pouze pravoslavní kněží, kteří zauímají stanovisko k sovětům oportunní. Lunačarskij vytýká křesťanství hlavně sociální lhostejnost, přísluhování mocným, nedostatek hospodářského a sociálního programu. Pravoslavný metropolita se ohražuje proti posuzování křesťanství se stanoviska tak úzkého, ježto náboženství se vztahuje k celému člověku, nikoli pouze k jeho hospodářskému životu. Na mnoha citátech z evangelií pak ukazuje sociální aktivitu křesťanství. Tato apologie jest i pro nás v mnohém poučná. — Dr. A. F.

Zduchovělý socialismus?

Na sjezdu českých socialistů byl senátorem Klofáčem vysloven požadavek zduchovění socialismu. Požadavek jistě správný, neboť marxismus, založený na historickém materialismu, nevystačí s touto primitivní filosofií. Než jest otázka, zda morální říkánky jsou s to, aby tento zduchovělý socialism stvořily, neboť solidní vědeckou práci marxistů nelze potíratí průpovídkami. Jediná možná základna pro zduchovělý socialism jest encyklika „Rerum novarum“ a literatura, jež se k ní přimyká. Vše ostatní se dosud projevilo méně, než diletantsky. — Dr. A. F.

HLÍDKA LITERÁRNÍ.

Bollandisté.

Pilgrin.

Nedávno vyšlý nový svazek sbírky *Acta sanctorum* obrátil pozornost zase na slavné Bollandisty, kteří tiše, již několik století, pracují na monumentálním díle, jež slouží právě tak vědě, jako slávě Církve. Nebude snad na škodu seznámiti se blížeji s historií Bollandistů, jejichž jméno i úkol je znám, ale o nichž se celkem mnoho neví. Usnadňuje to kniha P. Hippolyta Delehaye: *A travers trois siècles.*

Je třeba jíti ještě poněkud dále, než k Janu Bollandovi, jehož jméno je nerozlučně s *Acty sanctorum* spojeno. Je spravedливо, všimnouti si *Hériberta Rosweyde*, který první ukázal cestu.

Roku 1603 P. Olivier Manare z Tournai byl generálem Jesuitů P. C. Aquavivou vyslán na visitaci řádových kolejí v provincii belgické. Tehdy setkal se s mladým knězem, který mu ukázal plody své dvanáctileté práce v archivech belgických, v nichž shledával životopisy světců a rozvinul před ním také plán monumentální sbírky legend. Pamětní spis o tom došel Aquavivova schválení.

Heribert Rosweyde narodil se v Utrechtu 21. ledna 1569; Jesuitou byl od r. 1588. Dosáhnuv gradů na universitě Douai r. 1591, počal svoji pout za rukopisnými životy svatých. Pobýv do r. 1606 v Saint. Omer, byl konečně poslán do Antverp, kde v krátkém spisku: *Fasti sanctorum quorum vitae in belgicis bibliothecis manuscriptae* nastínil plán zamýšleného díla. Sám pracoval pilně na zamýšleném díle, které mělo obsáhnouti nasbíraný materiál v 18. svazcích in folio. Sám Rosweyde sebral a po většině i opsál 1.300 rukopisů hagiografických.

Ale dílo nenalezlo zprvu přílišného pochopení. Budoucí kardinál Bellarmín, tehdy v Lovani, psal 7. března 1608: »K čemu takové úsilí? Co času bylo by třeba a co peněz? A potom což nebude v této hagiografické spoustě také mnohá stránka méněcenná, která místo aby poučila věřící, může náboženství zesměšnití?«

Ale nadšeného Rosweyde nic nemohlo odraditi od díla jednou počatého. Ač byl ve svízelných poměrech a nezbývalo mu

času, přec neustal pracovati, aby alespoň část zamýšleného uskutečnil. Jeho *Vitae Patrum* vydané r. 1616, v nichž ožila doba klášternictví egyptského a syrského, je jeho nejlepší prací. Základní kámen k dílu byl položen. 5. října 1629 Roswey umírá nakažlivou nemocí.

Jeho literární pozůstalost byla svěřena P. Janu Bollandovi, prefektu koleje malínské, muži značné vědecké energie, který byl hoden úkolu naň vzneseného. Bollandus chopil se oddaně díla, opouští Maline, aby v Antverpách pokračoval na cestě vyznačené Rosweydem.

Původní plán Rosweydův doznal tu podstatných změn a dílo mělo býti postaveno na základ ještě širší. Rozhodl se, že nemezí sebrání jen na životopisy, kterých obsahují skutečná *Acta*, nýbrž že snese o každém světci vše, co jen bude možno. Navázal proto rozsáhlou korespondenci a pátrání všemi směry. Bylo však brzy zřejmo, že nelze jednotlivci podjati se úkolu tak ohromného. Bylo potřebí pomocníků. Tehdy přišla vhod nadace Antonína de Winghe, důvěrného přítele Rosweyдова, který k účelům zamýšleného díla složil 800 florinů.

Bollandus rozuměl lidem a dovedl je připoutati, ale jistě sama Prozřetelnost vedla jeho ruku, když vybral si tak znamenité spolupracovníky, jakými byli P. *Godefroid Henschenius* a *Daniel Papebroch*. Každý z nich vlastně vytvořil svoji školu. Řady Bollandistů, jejichž úsilí přechází již po tři století s jedněch na druhé, mělo již více znamenitých mužů, ale těžko bychom hledali obdoby s těmi, kdož započali monumentální dílo. Jsou to opravdoví tři zakladatelé: *Bollandus* (1596—1665), *Henschenius* (1601—1681), *Papebroch* (1628—1714).

Od roku 1635 pracuje Bollandus spolu s *Henscheniem*. Již r. 1643 vycházejí dva úctyhodné folianty obsahující *Acta Sanctorum* měsíce ledna, které způsobily skutečný rozruch. Značná část díla byla prací *Henscheniovou*. Ač Bollandus chtěl označiti jednotlivé články iniciálami autora, skromný *Henschenius* odmítl a tak jeho anonymita zůstala neodhalena až do svazků březnových.

Roku 1658 vyšly tři folianty, věnované březnu. Papež Alexander VII., který ještě jako nuncius v Bruselu poznal Bollandu, vyzval jej k návštěvě Říma. Bollandus omluvil se chatrným zdravím a do Říma vypravil Henschenia a Papebrocha. Nebyla to krátká návštěva, vždyť oba pobýli v Římě od července 1660 až do prosince 1662 a znamená velmi mnoho, neboť jí učiněn počátek pozdějším cestám Bollandistů, na nichž sbírali horlivě materiál a navazovali hojné a důležité styky. Římská návštěva byla Bollandem důkladně předem připravena. Pořízen alfabertický seznam sebrané látky a Bollandus sám doprovází oba své spolupracovníky až do Kolína, poučuje je o jejich úkolu a nabádá k pilnému dopisování. Také během jejich římského pobytu více jak 140 dopisů došlo do Antverp a umožnilo Bollandovi býti zasvěcen do postupu prací.

Deník Papebrochův nám podrobně vypráví o postupu cesty, o strastech cestování a konečně o práci v Římě, kde Alexandr VII. je zahrnul svojí přízní. Vypráví o bibliotekáři vatikánském Holsteinovi, který jim ve všem vycházel vstříc, o jeho smrti i o novém bibliotekáři Allatiovi, který jim působil obtíže, že znovu a znovu bylo třeba zakročovat u papeže. Vatikánská bibliotéka nebyla jedinou, která byla pilnými Bollandisty prostudována. Navštívili bibliotéku vaticellanskou, v Grotta-Ferrata, Monte cassinskou, neapolskou. Všude byla spousta práce, na niž nemohli stačiti. Zanechali její pokračování kopiistům, kteří měli pracovat v jejich intencích. Ani zpáteční cesta nebyla bez užitku. V každém městě, ve kterém se zastavili, pokračují v práci, shledávají materiál všude, kde se ho mohou nadíti. Byl to počátek a ukázal teprve, jaké ohromné práce se Bollandisté podjali. Vždyť to bylo vlastně dílo významu světového. Neomezené na úzké hranice jediného státu nebo národa.

Kolik vykonali Bollandisté cest, jak ohromnou korespondenci bylo jim vésti, co práce stál každý svazek monumentálního díla.

Ani oni neubránili se záští a pocítil ho již Papebroch, když v druhém svazku dubnovém otiskl svoje slavné *Propylaenum antiquarium circa veriet falsi discrimen in vetustis membran*is, kde podal hlavní rysy diplomatiky, kterou se řídil. A pro toto dílo utkal se

v ostré polemice s Mabillonem. Ale nebyl to jen souboj dvou vědců, brzy našli se ti, kdož byli některými výroky Papebrochovými uvedeni v pochybnost o jejich pravověrnosti. Španělská inkvisice vepsala jeho studii na index a s ní i *Acta Sanctorum* pro měsíce březen až květen. Zatím co Papebroch snažil se očistiti před inkvisicí španělskou, nelenili ani jeho nepřátelé v Římě. Nedocílili více, než že *Propylaenum maii* bylo dán na index a zůstalo tam až do r. 1900. Odsouzení Papebrochovo ve Španělsku bylo odvoláno již 1715, šest měsíců po jeho smrti, zásluhou P. Cassaniho, profesora madridského, který devět let práce zasvětil jeho rehabilitaci.

Acta sanctorum došla až k měsíci říjnu, když byl řád jezuitský zrušen. Tak bylo zasaženo i dílo Bollandistů, které se však ještě as po dvacet let udrželo při životě, až francouzská revoluce učinila i jemu konec.

Teprve roku 1837 bylo znovu uvedeno v život. Zase našli se mužové povolání, jako zesnulí již Viktor De Buck a Karel De Smedt, kteří krácejíce ve šlépějích zakladatelů dovedli dílo dále, pracujíce již s moderním aparátem vědeckým. Ale duch díla zůstal nedotčen.

Dnes, kdy dílo počaté před třemi stoletími blíží se zvolna svému ukončení, kdy více jak šedesát mohutných foliantů obsahuje všechnu tu ohromnou práci, které tolik mužů zasvětilo celý život, přehlížíme-li dílo Bollandistů, neubráníme se mohutnému dojmu. Staletí práce a úsilí k oslavě Církve a jejích svatých. Je to mohutná studnice živé vody, z níž možno načerpat posily kdykoliv. Prameny, které ji naplňují, nevysychají. Studnice živé vody věřícím a triumfální oblouk Církvi. Obojí vytvořilo úsilí a práce Bollandistů.

Demlova Tepna.

Jakub Deml, katolický kněz, bouřlivě nespokojený s různými převrácenostmi už dávno za Rakouska, nabyl literární erudice hlavně u Floriana ve St Říši na Moravě. Způsobu jejich tvorby a postupu při zasílání knih zůstal věren i tehdy, když se s Florianem v nevůli rozešel. Bez prostřednictví knihkupců kniha jest lacinější a při tom zná vlastně všechny své čtenáře a leckdy se dovídá i o jejich tužbách, spokojenostech atd. Z jeho knih nejvýše stojí Moji přátelé, Miriam a Šlépěje sv. 5. Většinu jeho díla zaujímají sborníčky neboli deníky pod různými názvy, nejčastěji to byly Šlépěje, dnes dostal takový sborníček název Tepna. Jsou v něm citáty, úryvky z novin, knih, dopisy přátel, tu a tam popouští uzdu ironii a

nezkrotnému humoru, aby odkrýval lidské slabiny a káral jejich chyby. Před několika lety autor objevil Sokola a proto napsal Sokolskou čítanku. Tehdy jsem také ještě náležel mezi jeho čtenáře a tak se mi dostalo té knihy s podpisem a věnováním. Ovšem naposled, neboť dopisem projevil jsem svůj nesouhlas s obsahem knihy, že jako umělec vše vidí příliš růžově, že není všechno zlato, co se třpytí. Neodpověděl mi sice nic, ale vícekrát jeho zásilek jsem nespátl. Po delší přestávce sáhl jsem tedy po novém sborníku, jsa zvědav, zda autor dosud trvá při svých názorech. Už není pouhým obdivovatelem Sokola, staví se k němu kritičtěji, ledacos mu vytýká, zejména jeho poměr k náboženství. Výslovně připomíná Sokolům, že národ bez Boha zahyne, proto má být jasno, nemá se boj proti katolicismu zastírat rouškou klerikalismu. Nepochopuje, proč se Sokolům zakazuje účast na náboženských průvodech. Tělocvik přece není život, je to jen malá pomůcka života. Nelíbí se mu zesměšňování víry, legionář tupí mrtvého za přítomnosti matky. Neměl by ten řečník jít dobrovolně do sanatoria? Jinde na sokolskou výzvu, aby vystoupili z církve, zvedá se židovka a slibuje, že neposlechne, poněvadž by to bylo bezcharakterní vystoupit. Trpce si stěžuje náš autor: „Vystup z církve a hned budeš mít pravdu, lásku a mravnost. Co bude z dělníka bez víry? Jen člověk věřící může národu dát umění.“ Apostrofuje Kollára, že by dnes nesměl napsat verš: „Váš je Hus i Nepomuk i Cyril“: Strčili by na Tebe psí hlavu, vyobcovali nejen z Tvé církve, nýbrž i z českého národa. Jak viděti, všude Deml odvážně obhájí katolictví a dochází k smutnému závěru, že **sokolství tělesně člověka zvelebí a nábožensky oklestí**. Tepna tudíž je sbírkou dokladů sokolského spisovatele o tom, jak Sokol je protináboženský. Proto náš spisovatel volá ke konci knihy: „Prosím Vás, bratři, vyhodte už jednou tu licoměrnou, proľhanou statistiku, ty boucharonské fráze o klerikalismu!“ Deml se tedy našel, nezapřel, že je katolický kněz; přáli bychom si, aby každý Sokol a pokrokař četl jeho obranu. Ale není to práce Sisyfova? Zajímavý jest i jeho úsudek o socialismu, legiích, zednářstvu. Socialisté netáhnou proti Rotschildovi, ale proti českému kapitálu, proti Římu. Až bude zle, najde prý se ten zázračně zmizelý pluk svatého Václava, Cyrila a Metoděje, ba i ten prokletý měsíc českých buržoů. A zednářstvo, velebené v sokolském věstníku, také prý má svou hlavu za hranicemi. Je proti legendě o Benešovi, a kdo říká, že se legie zrodily ze socialismu, je beze vši pochyby buď hlupák nebo přímo lhář a podvodník. — Jazyk: obejmul — objal, napnutí — napětí. — Dr. Jan Bartoš.

Klíčkovy Brody.

Už po čtvrté předstupuje autor před obec čtenářskou a tímto dílem řadí se mezi vážné, mladé umělce, na př. vedle Vančury. V románě vykouzluje svět dobrých lidí, kteří každému ze svého okolí pomáhají zcela nezištně. Hlavní osobou je legionář Rys, zřejmě zidealizovaný. Takých legionářů kdyby bylo více, tak kdyby si vedli všichni v osvobozené vlasti, našli by jistě uznání a úctu na všech stranách. I bohatá

dcera továrníkova žije jen chudíně. Zato s inženýrem Vítem nevíme si rady, kde se bere ta jeho trpná povaha. Má rád dělníky a přece ti ho nenávidí. Trochu mlhavé. Bída je lečkděs naneseno příliš tendenčně, tak na př. žena inženýrova je těhotná, má souchotě a při tom její otec opilec propíjí vše, až nakonec dává se najímat, aby hanobil své děti. Propagace abstinence a jakéhosi humanismu; snaží se zošklivit bohatství, ovšem není k tomu prý třeba víry v Boha. Najdeme tu i několik dobrých postřehů o socialismu a jeho předácích, o Husovi a Komenském: „Všichni stojí podle sebe u korýtek, hašteříce se jen občas o sousto a v případě potřeby otrou si jen huby a odvolají se na drobný lid, jenž nemá času, aby jim prohlížel žlaby. Tlamy se otevrou jako kloaky a smrdutý řev falše, bijící se v prsa, vychází k otrhaným otrokům, aby je uspal a omámil puchem své nabubřelosti. Neštití se prohnati svými hubami dávné mety pravdy a krásy. Jan Hus po smrti na hranici a Komenský po vyhnanství jsou nuceni nastoupiti strašnější mučny: aby byli z těch věčně nenažraných, hničících chřtánů citování a chválení jen proto, aby si snad lidé mysli, že tito korýtkáři a jejich programy se podobají lidem velikým a dávným. A když se vyřvali, chechtajíce se ve svých srdcích, jež tlejí jako hnůj, vrhají se znovu v obšírnou hojnost koryt, štědře ještě doplňovaných uznalými továrníky.“ Takovou „demokracii“ přesvědčíme snadno, strčíme-li prý jí něco do ruky. A také poslanci dělníci žunkají vínečko u továrníka, zatím co dělníci umírají hladu, stávkujíce. Proto volá na ně: „Socialisti! Nelžete takhle: Banda jste!“ Scéna s četníkem je trochu přehnaná, a těžko je uvěřit, že jsou ve světě zatýkáni jen zloději chleba. V mluvě chce být spisovatel vždy svůj, proto není divu, že jeho nadání básnické někdy selže: sedlákova tlama, okovaná tuctem zlatých zubů, zcela jako brána předpekli, nos byl nečitelný zabylo mu líto, ředitel řezal slámu vět, šplounavá kašna a j. Nesprávnosti jazykové: Lila, genitiv Lily a ne Lili, nevidíce místo nevidouce, začla místo začala, unešen místo správného unesen atd. Celkem však jsou Brody proti předešlému pokusu velikým pokrokem na cestě k umění. — Dr. Jan Bartoš.

Klíčková Divoška Jaja.

Mladého autora (pseudonym) asi zlákaly zahraniční úspěchy Čapkovy a proto se pokusil o exotický román. Taková látka jistě bude spíše po chuti cizincům kniha prý se už překládá do franštiny . . . Černošku Jaju přiváží si z Konga do Paříže plukovník Lenôtre. Ta ovšem hned umí každou práci, žehlí, pere atd., a jak je moudrá, se vším hned souhlasí, vše si vyloží tak přirozeně! Nenřipomene vám Kantůřici K. Světlé? Ale plukovník se svou ženou jsou děsní bídáci; jaký to hnusný obrázek francouzské rodiny! O dítě se nestarají, paní služkám neplatí mzdy a ještě sama černošce zcizí náramek ze slonoviny. Jak musí dřít ve dne v noci! Vůbec jsou k ní suroví, jen využít, zneužít a nakonec ji vykopnout. Těžká to obžaloba francouzské buržoasie. i když plně nevěříme našemu autoru. Není celkem znát, že knihu sepsal Čech, až snad na to, když černocho volá: „Zničte Evropu!“ Jinak hovor černošský

je pěkně podoben francouzskému, stejný postup myšlenek atd. A ještě něco. Je tam řeč o misionářích. Není divu, že průměrný český pokrokař dívá se na kněze s posměchem nebo dokonce nenávistně, třeba bez českého kněze dnes by ani česky nemluvil. Jenom jeden druh kněží byl ušetřen dosud slin nepřátel — katoličtí misionáři. Což je to maličkost obětovati zdraví a život pro víru v dnešní době hmotářské? A zároveň přinášíjí kulturu mezi pohanské nevzdělance. Náznorným a překvapujícím dokladem byla misionářská výstava v Římě. I náš cestovatel Kořenský chválí jejich nezištnou činnost proti protestantům. Češi jsou prý ve všem první a proto musil přijít český spisovatel, aby hanobil misionáře. Podle něho misionářem se stane ten, kdo je ve Francii jako farář už nemožný pro své nepěkné činy, v tropech pak „nosí svůj centový břich, zalévá vínem a plní masem, chrochtá své modlitby, a jaký prý nestoudník!“ Opravdu, nemohlo se nic hrubšího napsat, tímto úryvkem (str. 14. až 17.) v knize autor prozradil, že vyšel z českého prostředí. Čeština jeho je propletena neobvyklými výrazy, jako: prazápad, pročpěl, natatý prs, spěchavý, ústa obdaná zuby a j. Násilný je obrat „chroustaje slova jako by žvýkal slámu“. Spisovatel užívá špatně přechodníků, na př.: projdouc lázni toho večera radovala se, netknouc ničeho šla a p. místo přechodníku času minulého. — Dr. Jan Bartoš.

Baarův památník.

Milou knížku nám uspořádal básník Julius Skarlandt. Zbožňovatelé Baarovi — a je jich dnes velice mnoho po vlastech českých — najdou tu vzpomínky přátel a známých na tohoto vynikajícího spisovatele, takže si mohou jeho věrný obraz doplnit i po stránce čistě lidské, jak si vedl jako kněz a člověk i v soukromém životě. K článkům jsou připojeny četné obrázky. Do sborníku napsal obsáhlý příspěvek básník Klášterský, profesor Voborník, spisovatel Vrba, Bohumil Brodský, Vilém Bitnar (informativní studie o literárních počátcích Baarových), redaktor sborníku Skarlandt, chodský spisovatel Jan Hruška, archivář Fr. Teplý, krajan hudební skladatel Jindřich, spolužák farář citovský, Bartovský, Fr. Polívka; mnoho kratších vzpomínek podávají četní jiní přátelé a známí, již se v životě setkali s naším umělcem. Ze všech je zřejmo, jak Baar dovedl každého okouzlit svým bohrým chováním hned při prvním setkání, každého si získal, všichni jej měli upřímně rádi, s nadšením vzpomínají i jen na několik chvil, které ztrávili v jeho přítomnosti. S bolestí se dočítáme, jak ani Baar nebyl ušetřen zvlčilosti doby, jak v republice stranické záští nezastavilo se ani před tímto velikánem a uráželo ho, jak se za Rakouska marně ucházel o kanovnícké místo — nebyl hoden takové důstojnosti a j. S největším však zájmem čteme dojímavé řádky těch, kteří s ním rostli a studovali, kteří nahlédli do jeho nitra nehlouběji, kteří sledovali jeho umělecký vývoj, jeho touhy, kteří prozrazují, co vše ještě chtěl napsat. Poněkud rušivě působí některá čísla v článku Vrbově a do jisté míry vás rozčarují. Nesmíme však zapomenout, že tento bratranec Baarův, učitelský synek, po převratu přestoupil k církvi československé a

tak zabarvení některé vzpomínky mimoděk vyzní třeba tendenčně. Kromě toho obsah zpestřen četnými básněmi. — Dr. Jan Bartoš.

Osvětový Svaz

zaslal redakcím přips, v němž si stěžuje, že jeho lidovýchovné podniky se těší malé pozornosti. Zdá se nám, že lid počíná prožívat Faustovský problém, který jednu generaci před námi tak živě prožila inteligence, poznání totiž, že pouhé vědění nečiní šťastným. Po politickém a sebevzdělávacím optimismu přichází deprese, protože se upadá z extrému do extrému. Jako katolíci nemůžeme ovšem také zamlčet, že často osvětových snah bylo používáno jako agitace proti katolictví a tento protiklerikální pseudovědecký diletantism se ovšem také přezívá. — Dr. A. F.

Kulturní pracovník.

„Československá Republika“ rozepsala se nedávno o poměru tak zvaných kulturních pracovníků v politických stranách k jejich vedení. Jsou to namnoze lidé, které strana nerada by pustila k činnosti politické z toho neobnoho důvodu a nechá je proto pracovat kulturně, kde na tom tolik nezáleží. Je to jakási druhá garnitura. List však připomíná, že vedle polovzdělaných mluvčů, kteří „popularisují“ to, co si včera přečetli, jest mezi těmito kulturními pracovníky mnoho skutečných idealistů, kteří by skutečně mohli mnoho znamenati, kdyby všechny naše politické strany bez rozdílu tak žalostně nepodceňovaly duševní imponderabilia. — Dr. A. F.

Chesterton, učitel optimismu.

V posledním čísle „Přítomnosti“ píše Ferdinand Peroutka o tom, čím je nám Chesterton. Dokazuje, že Chesterton je velkým učitelem životního optimismu, lásky k všednímu dnu, což působí jako lék po pesimistických a dekadentních filosofiích fin de siècle. Autor studie dovozuje řadou dokladů, jak materialism vedl ke skepsi, skepse pak k rozvratu duševního života, k dekadenci života neschopné. Studie jest velmi pěkná až na to, že v ní není ani slovem řečeno, že Chesterton je katolík. — Dr. A. F.

Hamlet ve fraku.

Na některých scénách hrají Hamleta ve fraku, v moderních šatech. Chtějí tím jaksi naznačiti, že hamletovský problém není historický, nýbrž že náleží každé době a naší době snad zvláště, neboť snad ještě nikdy nebylo tolik lidí, kteří se pro samé problémy nemohou dostat k činům, jako dnes. Toto počínání jest dokladem, že skutečně hluboké otázky ducha a duše nepodléhají pokroku doby. Všecky skutečné problémy jsou odvěké. Dr. A. F.

Úcta mládeže k minulosti.

„Národní Práce“, tedy žádný orgán konservativní, ukázala nedávno, jak dnešní literární mládež ztrácí úplně souvislost s literární minulostí a dává do značné míry vinu škole, jež nechutnými školskými rozbory klasiky mládeži více znechucuje, než aby jim je přiblížovala. S tímto problémem souvisí studium celé naší kulturní tradice, o němž jsme mluvili předešle. — Dr. A. F.

„Pokřtěné světlo.“

Na chrámě Svatého Víta zasklívají definitivně velkou gotickou růží okenní. Olovo má na podivuhodné skleněné mozaice ještě svůj plný kovový lesk a opisuje ostře kontury postav a symbolů. Moderní technika jistě zasáhla i tu a masivní umění jest jistě dnes daleko jednodušší než ve středověku, kdy okna katedrál nezpívala toliko chválu umění, nýbrž i chválu trpělivosti vůle, Bohu oddané. Krásná jest gotická růže zevně, ještě krásnější jest jistě uvnitř. Charles Morris nazývá světlo, které proniká oknem katedrály, „světlem pokřtěným“. Jest mu symbolem spiritualisované přírody. Chápeme poněkud, proč středověk obklopil stavitelství chrámu tolikerou mystikou a symbolikou. Svět katedrály jest světem sublimovaným, zduchověným, jest mikrokosmem „pokřtěné přírody“. — Dr. A. F.

Bernard Shaw a historie.

Nedávno psal Karel Poláček v „Tribuně“ o tom, jak snadno jest skláněti se před velikostí cizích satiriků. Bernard Shaw byl jednohlasně veleben českou kritikou za to, že „zlidštuje historii“, totiž že si tropí odvážné žerty z histor. osobností. Autor se táže, jak by se však asi vedlo českému spisovateli, který by z Husa na příklad udělal veseloherní postavu. Nenapsalo by se o něm asi, že zlidštuje historii, nýbrž že se odvažuje rouhavým pérem pokáletí nejsvětější stránky českých dějin. Přes to, že noviny jsou plny slova „odvaha“, smí se u nás beztestně dělati vtipy jenom na drožkářské kobyly a na tchyně. Právě komplex t. zv. pokrokového smýšlení jest vůči satirikům hotovou netýkavkou. — Dr. A. F.

Panevropa.

Panevropský kongres, konaný ve Vídni, ukázal opět potřebu vytvořiti jednotné evropské kulturní sebevědomí. K politickým plánům Coudenhova-Kalergiho jest možno býti skeptickými, ale uvážíme-li, že Evropa intelektuální jest dnes hotova kapitulovati před kterýmikoli východními kulty a kulturami, skoro jako starý Řím před příchodem křesťanství, chápeme, že i nás katolíky musí zajímat problém jednotného kulturního evropského sebevědomí, na jehož vytvoření má katolicismus lví podíl. Důležitým problémem jest spojení intelektuálního křesťanství západního s mysticky citovým křesťanstvím východním. Nebude to Rabindranáth Tagore, bude to východní křesťanství, jež znovu vytvoří spolu se západním evropskou kulturní syntésu. — Dr. A. F.

O kulturní tradici.

Známý propagátor anglické kultury, profesor Mathesius zkoumá českou kulturní tradici. Ukazuje v „Přítomnosti“ na kulturní hodnoty středověku, o něž jsme byli husitskou reformací připraveni. Anglie svojí reformací o tolik středověké kultury nepřišla, protože tam zasáhla reformace až po využití středověké kultury. Mathesius chce navazovati českou kulturní tradici až od dob obrozenských, což se nám nezdá správným, neboť tak mladá česká kultura přece jenom není. Bude třeba teprve lépe poznati český středověk a české baroko, ježto dosavadní poznání bylo více méně filologické. — Dr. A. F.

Překonání baroka.

V poslední době mluví a píše se mnoho o překonání baroka. Nechtěli bychom, aby se tomu špatně rozumělo. Překonání baroka jest dlužno ve formách sociálních, ve formách jeho budoárového esthetství. Ale při tom je třeba baroko důkladně studovati, neboť jeho náboženské poklady jsou dosud neznámé. Vždyť je baroko posledním velkým rozmachem náboženským v Evropě a zejména mělo velký vliv na českou lidovou tvorbu. Maďarský stát zřizuje nyní ve Vídni jenom pro studium katolického baroka uherského zvláštní bohatě dotovaný studijní ústav, zvaný „Collegium Hungaricum“. — Dr. A. F.

Katolictví a romantism.

V poslední době bylo několikrát tvrzeno, že diktatura, fašism, romantism jsou charakteristickým rysem katolických zemí, protože katolický světový názor vede přímo k romantismu, kdežto protestantism že jest náboženstvím střízlivosti, drobné práce, všedního dne. I u Masaryka se vyskytuje tento názor ve „Světové revoluci“. Zdá se nám, že všichni tito theoretikové připisují vlastnosti románských národů na vrub katolictví, v němž přece i severští národové vystupují na jeviště, vnášejíce do katolictví střízlivého ducha drobné sociální práce, jak to vidíme skvěle na katolicismu německém. V nejnovější době, hlavně unionismem, vstupují na jeviště obecné církve aktivněji i Slované, čímž opět bude jednostranný románský vliv paralysován. Romantism náleží minulosti a my se nechceme nikam vraceti. — Dr. A. F.

Generace epigonů.

Naše generace bývá často nazývána generací epigonů. Jest to generace, jejíž předkové nahromadili velké duševní poklady, zjemnili řeč a myšlení, takže pro potomky stává se tvorba příliš snadnou a následkem toho nejde do hloubky. Rozličné snahy po primitivismu v mladé generaci vyplývají právě z toho, že mladá generace cítí, že jest tímto přílivem bohatství rušena v možnostech tvorby. Prožíváme po stránce kulturní všechny výhody i nevýhody epigonské generace. — Dr. A. F.

Světce a gentleman.

V čelné evropské revui byl nedávno formulován rozdíl mezi mentalitou Východu a Západu jako rozdíl mezi ideálem světce a ideálem gentlemana. Rusko prý vytvořilo heroické postavy světců (a zločinců), lidí mimo normální životní dráhu, jak se jeví zejména v románech Dostojevského, kdežto prý Evropa vytváří protichůdný ideál gentlemana. Tato formulka jest sice duchaplná, ale nikoli správná. Gentleman jest pojem čistě civilizační, vnější, který nepraví nic o vnitřním obsahu, kdežto ideál svatosti jest ideál náboženský, ideál podobnosti Bohu nejvyšší svatému. Správněji formuloval tento rozdíl P. Muckermann S. J. jako rozdíl mezi světem Dostojevského a světem Danteho, světem chaosu a světem řádu. V obojím prostředí mohou se zroditi světci. Oba ideály nejsou nijak protikladné, ale světec znamená nekonečně více, než gentleman. — Dr. A. F.

Rabindranáth Thákúr.

Čím si vysvětlíme velký světový úspěch Rabindranáta Thákúra, kterého tyto dny vítala nadšeně také Praha? Nemíjí sporu o tom, že Thákúr jest velkým básníkem a spisovatelem. Ale k světové slávě by to nestačilo. Od dob Schopenhauerových se indická životní nauka poněkud vstřebává do mozků evropských intelektuálů. V tom jest udělení Nobelovy ceny Indovi symptomatickým zjevem. Exotický zjev a zejména talár básníkův, jenž není indickým krojem, činí kritické lidi spíše nedůvěřivými a jejich úsměvy napovídají cosi o nevírouckém posérství starého pána. Vždyť básník má jinak anglickou kulturu i civilizaci. Tajemství jeho úspěchu spočívá v obecné kulturní situaci Evropy. Nejsou to jen čtenáři Spenglerovi, kteří cítí, že všichni trpíme hypertrofií technické, strojové civilizace na úkor ducha. Svět opojený technikou zapomněl, že její vynálezy mohou sloužit smrti stejně jako životu. Zklamany Faust, který tentokrát vzal na sebe podobu inženýra, hledá útěchu v indické Nirvaně, kde jí ovšem nenalezne, neboť na to jest Evropan příliš aktivní a jeho duše jest přese vše — anima naturaliter christiana. — Dr. A. F.

Filosofický bankrot mladé generace?

„Přítomnost“ zabývala se v poslední době několikrát otázkou filosofického názoru mladé generace. Kdyby Živan Vodseďálek, jenž o těchto otázkách píše, měl pravdu, prožívala by dnešní mladá generace úplný filosofický bankrot. Zavrhlá prý zklamána staré idealistické systémy. Spočinula na chvíli v pragmatismu, jenž měří pravdivost idejí podle jejich praktické účinnosti. Ale i toto kritérium neodpovídalo jejímu životu, jenž má příliš rychlé tempo, než aby se dal spoutati do formulek. Nakonec prý není třeba vůbec absolutní pravdy: lze žít i bez ní. Humanism ještě příliš vyzdvihoval pravdu všelidské. Dnešní mládež stačí „hominism“, pravda jednotlivcova, podle níž má každý svou pravdu. Kdož by tu nevzpomněl na antické sofisty, jež potíral Sokrates? Jest viděti, že žádná filosofie neuspokojí: ie třeba víry, jinak augustinovská „inquietudo cordis“ nevede k harmonii, nýbrž k intelektuálnímu rozvratu. — Dr. A. F.

Civilisace a farizejství.

Známý německý filosof hrabě Kayserling napsal nedávno do „Prager Tagblattu“ studii, ve které ukázal, že liberalism se svojí bezmeznou vírou v technický pokrok je sice dobrou podporou civilisace, ale překážkou kultury. Země po stránce společenské techniky saturované, jako jest Švédsko a Švýcarsko, tonou v jakémsi zdání dokonalosti, nezúčastňují se ideového zápasu, udílejí státům mentorské rady a duševní produktivita u nich mizí. Technický pokrok bez duchovního obsahu vede snadno k farizejství, ke zpátečnictví, jež nastává všude tam, kde je příliš mnoho spokojenosti se sebou samým. — Dr. A. F.

Novinářská nezávislost.

Za poslední novinářské kampaně mluvilo se velmi mnoho o žurnalistické nezávislosti. Šlo o to, zda zneklidňující kampaň vycházela od novinářů, či od politických instancí a vydavatelství, na nichž jsou novináři závislí. Jisto jest, že novináři nemají u nás stále ještě dosti stavovské ochrany pro podobné případy. Je-li na příklad v Rakousku propuštěn novinář pro svoje přesvědčení, jest mu vydavatelstvo povinno značně velikým odstupným. Otázka publicistické nezávislosti jest otázkou v našem kulturním životě velmi aktuální. — Dr. A. F.

Naučení z Assisi.

Italský sociolog Guglielmo Ferrero rozeznává mezi chudobou subjektivní a objektivní. Chudobou objektivní vyrozumívá skutečný nedostatek nejprimitivnějších životních potřeb, chudobou subjektivní vyrozumívá pocit jednotlivců, že nestačí v životní míře svým spoluobčanům. Chudoby objektivní proti středověku ubylo, ale pocit chudoby subjektivní se zvyšuje s vymoženostmi technické civilizace, jež stupňuje potřeby. Tím aktuálnější jest dnes postava sv. Františka, který učí odvykatí oné chudobě subjektivní, jež jest pramenem sociální nespokojenosti a závisti, tím, že se zasnoubil se Sestrou Chudobou. — Dr. A. F.

Lidé či instituce?

V úvodníku „Lidových Novin“ na den Sv. Františka z Assisi“ napsal Arne Novák, že svatý František nás poučuje mezi jiným také o tom, že nezáleží tolik na změně institucí, jako na změně lidí. Naše doba trpí přílišnou vírou v instituce a slibuje si příliš mnoho od jejich změn, zkrátka od politiky. Svatý František učí jiné cestě: cestě do vlastního nitra. Nejde o instituce, jde o lidi. — Dr. A. F.

Diskuse o slovanství.

V diskusi o slovanský problém mezi drem Kramářem a ministrem Benešem byla učiněna také zmínka o náboženském problému, přičemž Kramář postavil se na slavjanofilské stanovisko, stavěje orientální mystičnost proti západnickému racionalismu. Beneš naproti tomu pojímá otázku naprosto západnický. Do hloubky nešel ani ten ani onen, ježto diskuse byla vedena se zřeteli politickými, jež zkalovaly hlediska obou. Naše stanovisko jest stanovisko unionistické, jež požaduje syntesu mezi Západem a Východem. — Dr. A. F.

O katolickou kritiku.

Současně s velehradským sjezdem bohoslovců konala se i valná hromada „Družiny literární a umělecké“, na níž byly obecné stížnosti na zanedbávání literatury tiskem. Při tom bylo právem řečeno, že nemáme katolické kritiky. U nás se buď recensuje, udává obsah čteného, nebo se otiskuje prostě nakladatelský šiml. Není však kritiků, kteří by spolu s autorem prožívali jeho problémy a tvořili tak spolu s ním, neboť i kritika má býti činností tvůrčí. — Dr. A. F.

ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ.

I. přednášková schůze Č. L. A. dne 14. října.

Místopředseda, kol. Lavička, schůzi zahájil, přítomné uvítal a udělil slovo duch. vůdci. Duchovní vůdce, Mons. Bouzek, vyřídil především pozdrav a požehnání J. E. nejdp. nuntia Marmaggiho. Dále oznámil, že tento rok je jubilejním: připomínáme si dvěstěleté výročí svatořečení Aloise z Gonzagy a Stanislava Kostky, jakož i sedmistyleté výročí smrti sv. Františka z Assisi. Bylo by těžko před Bohem ospravedlniti, kdybychom nevyužítkovali těchto příležitostí ve svůj duchovní prospěch. Vysvětlil pak program alosiánských oslav, jak se na něm s úchvalou Sv. Otce usnesl mezinárodní alosiánský výbor v Římě a vyzval ligisty, aby se dle možností připojili k výpravě chovanců arcib. gymnasia do Říma o svátcích vánočních. Ježto nejlepší oslavou světce jest následování jeho ctností, vybídl členy, aby důsledně provedli, co jim Sv. Otec doporučí v apošt. listě o oslavě sv. Aloise: „Sv. Alois životním svým příkladem radí jinochům, aby se nestarali dříve o své bližní a o katolickou činnost, dokud si studiem a prací neosvojí vnitřních ctností. Bůh ho zajistí jen proto odvolal ze života k květu mládí, aby byl jinochům příkladem, že a jak se mají pro životní součinnost připravit. Kdo nebude mít jeho ctností, více v životě uškodí než prospěje dobré věci Kristově, třeba by se jí chtěl zastávat. Není vyzbrojen dostatečně.“ Proto se předloží ligistům životní program sv. Aloise, aby ho mohli napodobiti.

Svatý František z Assisi jest proto velikým a proto tak blahodárně zasáhl v poměry, že byl důsledným v provedení učení Ježíše Krista. Tímto svým radikalismem podal důkaz, že učení Kristovo nejen ve svých příkázáních, ale i ve svých radách provést se dá, že strhuje massy a že vždy dovede obnoviti lidskou společnost. Mají-li tedy i oni jednou mít vliv na obrodu náboženskou ve vlasti, musí býti důslednými katolíky ve vém životě, ve všech jeho složkách. Tedy ne jen jako členové spolku mají býti svědomitými, nýbrž i ve svých povinnostech náboženských, veřejných i soukromých. I jejich privátní život jako studentů, chovanců atd., musí býti přísně křesťanský. Ve všem mají mít Pána Ježíše

před očima. Ostatně jako čestní mužové mají povinnost dostáti slovu, danému Ježíši Kristu při zasvěcení Ligy ve Staré Boleslavi. Počátek školního roku a blízký svátek Krista-Krále jest vítanou příležitostí, aby obnovili svůj slib a své úřední zasvěcení staroboleslavské. A tu přečetl pohnutým ligistům, jimž se vynořily blahé chvíle 9. května t. r. v kryptě sv. Kosmy a Damiána, celé jejich zasvěcení, jež takto zní:

Nejsvětější Srdce Ježíšovo, jež jsi zjevilo svaté Markétě Marii Alacoque, že toužíš kralovati v jednotlivcích, v rodinách, ve spolicích i ve státech, přicházíme dnes, abychom Tě prohlásili absolutním pánem nad naší Č. L. Akademickou.

V náhradu za to, že tolik duší si Tebe nevšímá a tolik jich od Tebe odpadlo, zasvěcujeme Ti svoje sdružení nyní i pro budoucnost navždy a neodvolatelně: od tohoto okamžiku bude patřiti jen a jen Tobě. Zaveď a upevni v něm království své lásky a svého pokoje: kéž ovládne každého z nás duch Tvé zbožnosti, obětovnosti, sladkosti, pokory a vzájemného soucitu! Učiň nás hodnými syny své matky Marie a věrnými následovníky jejich ctností!

Poskytni nám vždycky svého požehnání a těch milostí, jichž jest nám zapotřebí, abychom zvítězili nad svými nepřáteli, přemohli své vášně, dovedli se vyhnouti příležitostí ke hříchu, milovali a konali křesťanské ctnosti a hlavně svatou čistotu, jež jest Tvému Srdci tak drahou!

Kdyby byl někdo z nás tak nešťastným, že by Tě urazil, připomeň mu, že's dobrý a milosrdný.

Rač, ó Srdce Božské, předsedati našim schůzím, pomáhej nám ve všem, co podnikáme v oboru duchovním i hmotném a vzbud' i v jiných katolických jinoších touhu, aby se připojili k našemu sdružení. Dej nám zmohutnění počtem, ale dej nám hlavně vzrůst v lásce a úctě ke Svému Nejsv. Srdci!

Chceme Ti dáti za to slabou náhradu, a proto důvěřujice ve Tvoji svatou milost slibujeme Ti, že se osvědčíme vždy a všude jako katolíci; že nikdy nezneuctíme svého sdružení chováním méně vzorným; že si osvojíme apoštolského ducha, jenž má býti hlavním rysem charakteru členů Č. L. A.

Přejeme si, abys mezi námi našel útěchu a náhrady za urážky hříšníků, jaks jí žádal od sv. Markéty M. Alacoque.

Božské Srdce, v tomto slavnostním okamžiku prosíme Tě ještě o jednu milost: Tys slíbil, že ctitelé Tvého Srdce nikdy nezahynou a že jim Otec nebeský udělí každou milost, o kterou ho Tvým jménem požádají. Nuže ve jménu Tvém, ve jménu Tvých zaslíbení, pro Tvoje nejsladší Srdce, pro zásluhy Tvé neposkrvněné matky, sv. Josefa, našich sv. Patronů i všech Svatých zapřísaháme Tě, dej nám milost, abychom my všichni i nepřítomní členové, i všichni, kteří v budoucnu se stanou členy Č. L. A., spasili své duše, abychom se jednoho dne všichni bez výjimky shromáždili v nebi, kde bychom na věky opěvovali Tvou slávu a chválili Tě za Tvá dobrodiní.

Buď sláva Božskému Srdci Ježíšovu, Srdci našeho Krále a Otce!

Budiž chváleno, oslavováno, milováno i odprošováno každým okamžikem až do konce věků ve všech svatostáncích Eucharistické Srdce Ježíšovo. Amen!

Valná hromada České Ligy Akademické v Praze.

Dne 30. června o 11. hodině dopolední zahájena byla dvacátá řádná valná hromada České Ligy Akademické. Zahájena byla předsedou Č.L.A. kol. JUC. Mazanecem. Po uvítání hostů a cizinců, mezi nimiž byla polská a anglická delegace, a pronesení zahajovacího proslovu ujal se slova p. min. rada dr. Hronek, jeden z těch, kteří stáli u kolébky Č. L. A. Vylíčil přítomným historii založení Č. L. A. a podal krátce, ale vřele přehled všech důležitějších událostí až do dnešního dvacátého ro-

ku. Po zprávách funkcionářů projednávala se změna jednacího řádu, jež, jako předešlé, přítomnými jednomyslně přijata. Dalším bodem programu byly volby nového výboru. Zvolen předsedou kol. JUC. Markes, místopřed. kol. PhC. Lavička, jednatelem kol. RNC. Fiala, pokladníkem kol. MUC. Fikeis, pokl. Života kol. PhC. Hylena, členy výboru: kol. Ing. st. Reindl, MÚSt. Derka, IngSt. Hofmeistr, JUC. Škrabal; náhradníky: kolegové PhSt. Čejchan, IngSt. Šmejkal, IngSt. Bartoš; revisori: kolegové IngSt. Borecký, IngC. Cuhra; náhradníkem JUC. Mazanec Ant. — Předsedou plesového výboru kol. JUC. Šperl. — Hlavním redaktorem revue »Život« Ing. V. Bitnar. Ze seniorů Č. L. A. zvolena čestná rada. — Všechny tyto návrhy výboru byly jednomyslně přijaty. Řízení schůze ujal se za nový výbor místopředseda kol. Lavička, který poděkoval odstupujícímu výboru a jelikož nebylo volných ani jiných návrhů, schůzi ukončil. Předseda kol. Markes nemohl býti valné hromadě přítomen.

Dopisy pro Č. L. A. buďtež laskavě zasílány na kol. jednatele na adresu: RNC. Karel Fiala, Praha II., Voršílská 1.

Ve čtvrtek byly zahájeny přednáškové schůze vstupní přednáškou duchovního vůdce Msgre. Bouzka. Konají se v Praze II., Spálená 15.

Úřední hodiny jsou v Praze II., v Panské ulici č. 1, ve IV. poschodí, v pondělí: kol. Hofmeistr od půl 6. do půl 7. hod.; v úterý: kol. Hylena od půl 7. do 7. hod.; ve středu: kol. Fiala od půl 6. do půl 7. h.; ve čtvrtek: kol. Lavička od půl 6. do půl 7. hod.; v pátek: kol. Fikeis od půl 6. do půl 7. hod.

REDAKČNÍ ARCHIV.

Vydání prvního čísla Života

opozdilo se bez viny redakce. Mělo býti vydáno dvojčíslo v podobě jubilejního sborníku svatofrantiškánského. Když s tohoto plánu sešlo, bylo nutno sazby použití k vydání čísla bez obvyklých a čtenáři žádaných průvodců literaturou i bez oblíbených rubrik divadelní,

slovanské, vědecké, františkánské a studentské. Druhým číslem Ž i v o t stane zase na výši svého informačního poslání. Redakční uzávěrka je 5. listopadu. — Redakční kruh: Vilém Bitnar, Msgre Josef Bouzek, Prof. Ant. Černý, Phdr. Alfred Fuchs, Ing. St. Reindl.

—»«—

ROČNÍK DEVÁTÝ * LISTOPAD 1926 * ČÍSLO DRUHÉ

MYŠLENKY O NÁBOŽENSTVÍ, ŽIVOTĚ, UMĚNÍ
A POLITICE

VYDALA ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ V PRAZE

„ŽIVOT“ vychází 10. dne v měsíci kromě prázdnin v Praze. PŘED-
PLATNÉ pro IX. ročník „Života“: 30 Kč pro nestudenty,
20 Kč pro studenty při přímém odběru. ADMINISTRACE v Praze II., Panská 1.
— — Kdo si ponechá 1. číslo, je pokládán za odběratele. — —

Řídí:
Vilém Bitnar

s redakčním kruhem:

Msgr. Josef Bouzek, Prof. Ant. Černý, Dr. Alfred Fuchs,
Ing. St. Reindl.

OBSAH ČÍSLA 2.:

Svatý Alois z Sonzagy: Epištola k studující mládeži italské. — *Svatý Alois z Sonzagy*: Modlitba k Panně Marii. — *Terramare*: Havran vypravoval (*Jeníček*). — *Pospíšil*: Brávnici. — *Vrdtný*: Z ovzduší sjednocovacích snah náboženských. — *Hejčl*: Podobenství Kristova.

Kulturní ovzduší: Hlídka politická (*Resl, Fuchs, Pilgrin, Bitnar*). — Hlídka divadelní (*Sajíc, Bitnar*). — Hlídka náboženská (*Benetka, Pilgrin, Fuchs, Bitnar*). — Hlídka literární (*Benetka, Pilgrin, Šána, Bartoš, Fuchs, Bitnar*). — Hlídka studentská (*Pilgrin, Jeníkovec, Reindl*). — Česká Liga Akademická (*Bartoš, Reindl*).

RUKOPISY, DOPISY, KNIHY A ČASOPISY pro redakci buďtež
zasílány na adresu: Vilém Bitnar, Praha V., Valentinská ul. 22.

Sdělení redakční:

**Redakční uzávěrka 3. čísla
neodvolatelně 1. prosince.**

MAJITEL, VYDAVATEL A NAKLADATEL: „ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ“.
ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: VILÉM BITNAR. TISKLA: ČESKOSLOVANSKÁ
AKCIOVÁ TISKÁRNA V PRAZE.

SERAFINSKÝ ROK 1926.

MYŠLENKY O NÁBOŽENSTVÍ, ŽIVOTĚ, UMĚNÍ POLITICE

ROČNÍK DEVÁTÝ

Svatý Alois z Gonzagy:

EPIŠTOLA K STUDUJÍCÍ MLÁDEŽI ITALSKÉ.

Bůh mluví k duši lidské trojím způsobem: Nejprve tajemným vnuknutím. O tomto způsobu pojednává Svatý Bernard v 32. kázání vykládaje Šalomounovu „Píseň písní“, mluvě o rozdílu, jaký bývá mezi myšlenkami božskými a našimi. Také v pátém kázání adventním jedná o mluvě Boží k člověku, pokud se vztahuje na srdce, kde praví: „Uložil jsem slovo tvé v útrobě své, abych nezhřešil.“ Načež učí, kterak máme božské slovo netoliko do paměti vštěpovati, nýbrž. v srdci ukládati, jelikož vědění nadýmá. Proto slovo Boží budiž vnímáno, jako se chléb požívá: „Slovo Boží je živý chléb, pokrm duše. Dokud chléb ve skříni uschován jest, mohou jej zloději ukrásti, aneb se může zkaziti, a právě tak má se to se slovem Božím. A protož přijmi je do srdce svého, nech je přejíti do smýšlení svého, aby vliv mělo na mravy tvé.“ Tenť je i smysl napomenutí Svatého Jakuba, an píše: „Buďte činitelé slova Božího a ne posluchači toliko.“ V druhé knize Mojžíšově čteme, že mana, již sebrali více, nežli ji v sobotu spofřebovali, se zkazila. Taktéž se stává se slovem Božím, nepřijímáme-li je s tím úmyslem, aby nás oživovalo.

Druhý způsob, jímž mluví Bůh k lidem, obsažen je v Písmě svatém. A mluví skrze proroky Starého zákona a skrze Krista v Zákoně novém, dle Svatého Pavla: „Mnohokrát a mnohými způsoby mluvíval někdy Bůh otcům skrze proroky a nejposléze v těchto dnech mluvil nám skrze Syna,“ o kterýchžto slovech praví Svatý Jakub: „Buďte činitelé slova a ne posluchači toliko.“ Neboť málo by křesťanům prospělo, Písmo svaté míti a nežítí dle návodu jeho, jako málo prospívá, přikázání míti a znáti, jež Bůh ve Starém zákoně dal, a nezachovávat je. A málo prospěje blahoslavenství znáti, která Kristus Pán ve svém Kázání na Hoře vysvěřloval, netouží-li se po nich. Jako málo prospěje věděti, že modlí se jest, necvičíme-li se v modlitbě. A věděti, v čem obsažena je cesta dokonalosti, když není vůle ochotna nedokonalosti složití. Křesťanu takovému Písmo svaté pranic neprospěje, než že mu jedenkrát bude k odsouzení, tak jako list Davidův odsouzení Uriáše obsahoval, po němž Isabovi poslán byl.

A za třetí ještě mluví Bůh skrze svá dobrodiní. Svatý Bernard vykládaje slova „Písně Šalomounovy“ vyjadřuje se v tom smyslu: „Ty jsi celá krásná.“ A sám zodpovídá otázku, jakým způsobem Bůh k duši mluví, a tato opět s ním, řka: „Řeč Slova, kteréž tělem učiněno, je výraz jeho lásky a přízně, odpověď pak duše

záleží ve zbožném smýšlení. Proto mluvívá Bůh k duši, když na ni své milosti vylévá, tato zase svým díkůvzdáním mu odpovídá.“

O slově tom pojednává apoštol, řka: „Buďte činitelé slova a ne posluchači toliko.“ Není spokojen, posloucháme-li toliko slovo jeho, neplníme-li je také, poněvadž nestačí, uznáváme-li pouze dobrodiní božská, což stejně je se „slyšením slova Božího“, nýbrž Pánu má býti též odplaceno, a to znamená plnění slovo jeho.

My vidíme, že všechny řeky z moře počátek svůj berou, kamž se opět navracují. Spasitel náš jest ono moře veškerých ctností a vědomostí, od něho pochází zdrželivost těla, horlivost srdce a dobrá vůle, a ne pouze tato, nýbrž i když někdo obdařen jest výtečnými dary duševními, když výmluvností vyniká, když dobrý, bezúhonný život vede, i to vše pochází z jednoho pramene.

K prameni tomuto musejí se všechny tyto dary navrátiti, neboť by se jim mohlo státi jako těm vodám, které nestékají zpět do moře, nýbrž stojí, tvoří bahno a hnijí.

Podobným způsobem musí všechny dary Boží, jako jsou: zdraví, síla, schopnosti, výmluvnost a vše ostatní vzdávati čest Pánu Bohu, jak svatý Augustin Licenzia napomíná, řka: Kdybys kdesi na zemi našel zlatý kalich, zajisté bys jej zanesl do chrámu Páně: nuže, obdržel jsi od Pána zlatou hřivnu ve vzácných schopnostech svých, a ty bys jimi chtěl sloužiti vášním a ďáblu se věnovati? — Rozjímali jsme tedy o trojí božské mluvě k duši lidské, a dále, kterak hlasu jeho poslouchati jest; mám za slušnou a důslednou věc, uvedu-li, proč a s jakou horlivostí to činiti máme.

Na otázku „proč Boha poslouchati máme“, postačí, tuším, věděti, že Bůh mluvil; postačiloť, že pravil Bůh: Buď svět, a ihned učiněn jest; a nemělo by postačiti, abychom život svůj podle jeho vůle zařídili?

Kdyby vévoda, který právě se očekává, povolal k sobě někoho, ať si bohatého nebo chudého, a řekl mu, že jej za syna svého přijme a celou říši svou mu odevzdá; a kdyby i více ještě přislíbil: že totiž po celý život jeho o něho se starati chce a po své smrti učiní jej dědicem celé říše; a kdyby onen šlechtý kníže žádných jiných požadavků nečinil, nežli aby se přičinil, vésti život podle stavu, jaký by se slušel na jeho syna, aby chudobný svůj byt, jaký doposud obýval, vyměnil za bohatý palác, aby starý oblek odložil a nádherný oblékl, který by se hodil na syna takového; aby zároveň všecky nehezké návyky a nezpůsoby odložil a jemnější mravy sobě přivlastnil, jakých se od osoby stavu vznešeného požaduje: co myslíte, byl-li by kdo mezi vámi, aby, uslyšev tuto nabídku, okamžitě se jí nechopil?

A hle, Bůh chce jednoho každého za dítě přijmouti a přislubuje mu již pro tento život péči otcovskou, péči takovou, že nikdy na nás zapomenouti nemůže; neboť tak praví Pán dle Isaiáše: „Zdaliž se může zapomenouti žena nad nemluvňátkem svým? A byt ona se zapomenula, já však nezapomenu se nad tebou. Aj, na rukou svých zapsal jsem tě!“ — A po tomto životě slibuje nám dědictví nebeské v Žalmu 126: „Když dává svým milým sen, aj, dědictví Hospodinovo jsou synové.“

A za to vše nežádá nic jiného, nežli abychom opustili chudobný dům rodičů svých, buď srdcem, buď skutečně, dle toho, jak nám to povolání naše dovoluje, a vzali příbytek v paláci Krále nebeského, ve kterémž sám Bůh jakožto svrchovaný Pán vládne a andělé mu místa služebníků zastávají. A dále od nás žádá, abychom se bídneho šatu samolásky zprostili a oděli se rouchem lásky nebeské, bychom všechny ty nehezké zvyky a nezpůsoby, které nás člověku vzdělání nízkého připodobňují, jako jsou hříchy a nedokonalosti, se sebe složili a přičinili se vésti život dítek Božích. Ten pak se na jevo dává v mírnosti, nábožnosti, spravedlnosti a jiných ctnostech.

Kdo z vás by byl tak bláhový, aby uslyšev pozvání je také nepřijal? Kdo by proti takovému nabídnutí mohl jednat? Zajisté jen ten, kdo by nepochopil, co Bůh mluvil, a kdo by nerozuměl, co Bůh přislíbil. Aristoteles dosvědčuje v desáté knize své mravouky, že radosti duševní větší jsou nežli radosti smyslné; pak dává nám otázku, proč radosti duševních horlivěji nehledáme a zároveň nám odpovídá: poněvadž prý jim nerozumíme. Za příklad nám staví královského prince; dokud tento ještě pacholetem jest, milejší mu bude pamlsek, který mu jeho otrok podá, nežli celé otcovské dědictví jelikož onen zná; co by bylo dědictví ještě nechápe.

Avšak, až dosáhne věku dospělejšího, bude všechny ty dárky za nic pokládati a celá touha jeho se obrátí k dědictví. Právě tak vede se nám. Poněvadž nerozumíme tomu, co Bůh přislíbil těm, kteří jej milují, vážíme si více radostí, jichž nám naši rodičové dopřávají, aneb toho, co nám svět nabízí, nežli dědictví nebeského, které Kristus Pán přislíbil těm, již ho milují a následují.

Dá-li však Pán Bůh a my dospějeme také k duchovnímu věku, v němž každá věc dle pravé ceny své se bere, uvidíme i my, že veškeré ty krásy, jichž nám svět nabízí a před oči staví, zcela bez ceny jsou u přirovnání k oněm statkům, které Bůh nám přislíbil dle *Isaiáše*: „Tehdy kochať se budeš v Hospodínu a vyzdvihnu tě na výsosti země.“

Prosloveno v koleji Senenské, 1590.

Přeložil P. Antonín Rejzek T. J.

Svatý Alois z Gonzagy:

Modlitba k Panně Marii.

*Ó Paní má, Svatá Maria, odevzdávám své, život i konec života svého tobě po-
se tobě v tvé požehnané svěřenství a zvláštní roučím, aby na tvou nejsvětější přímluvu
ochranu a v lůno milosrdenství tvého dnes a pro tvé zásluhy všechny moje činy řízeny
i denně i v hodině smrti své. Všecku na a pořádány byly podle vůle tvé a tvého
ději a útěchu svou, všechny úzkosti a bídy Syna. Amen.*

Modlitby, Stará Říše, 1917.

Přeložil Antonín Ludvík Stříž.

HAVRAN VYPRAVOVAL

Havran vypravoval: »Seděl jsem mnoho dní na vršku pinie a díval jsem se, jak dole klečel hnědý muž, právě tam, kde stín větví hustě se proplétal, takže tvořil pokrývku světlezeleného trávníku. Nutil jsem se seděti tak dlouho tiše, jako on bez pohnutí, ale moje křídla toho nedokázala, neboť moje vůle jest chabá, a proto musil jsem svůj klid udržovati z mnohých krátkých chvil. Zůstal jsem však seděti, ale musil jsem stále překládati křídla. On ale klečel, a jeho mlčení a jeho ztrnulost tak jej spoutala, že zdál se býti kusem nachýlené hnědé skály. Naučil se od hmoty býti tichým. Vnikl do naší říše a proto jej nenávídím.

Rozumím dobře, co rozmlouvá se svými přáteli, jejichž šaty se sobě podobají tak, jako u nás ptáků podobá se sobě peří jednoho rodu. Rozumím jeho slovům, která vyslovuje, neboť se v nich tají naše řeč, prostý výraz zvířat, který jest utkáán ze strachu a radosti, z hladu a veselosti, z bolesti a vzájemné touhy. Lidi, které jsem dříve poslouchal, zapomněli tyto zvuky pro ony, jež nazývají slova. Ale tento hnědý muž, ačkoliv zpívá lidskou řečí, zároveň používá naše zvuky a volá mřížemi věznicími lidské hlasy do lesa a znepokojuje nás. A proto jej nenávídím.

Veliké nebezpečí šlo kolem nás. A proto jsem vás před ním varoval. Chtěl zůstat tam, kde jeho přátelé říkají »samota«, totiž v našem lese. Oni nazývají jeho jeskyni samotou, ale jemu bývala pouze vzdáleností od ostatního světa, neboť chtěl žít s námi. Upozorňuji vás, ten, kdo má klid věcí a naše hlasy, kdo hovoří bez lidských slov, není nikde samotný a my nemůžeme se před ním nikde skrýti.

Když slunce pomalu vycházelo a obrys vzdálených hor hrál v jeho lesku, potom když paprsky příkré padaly do jeho jeskyně, tu dotkl se hnědý muž rukou čela, úst a prsou a změnil svoji řeč ve zpěv, který se vznášel jak skřiváncí píseň k nebi. A když vstávaly stíny, které přikrývaly světlo a rozpouštěly barvy věcí v šed, dotekl se hnědý muž svojí rukou čela, úst a prsou, zaměnil svůj hlas v prchající zvuk, jenž se rozléhal nad mechovitou půdou, že všechna zvířátka, jakoby ukořebána tímto chvalozpěvem, pomalu a tiše usínala

Jeho bratří, když jej uslyšeli, neulehli jako lidé ku spánku, aby našli ochranu v měkkosti a teplotě země, jak to činívají zvířata, když ukládají se k odpočinku. Tu nebyli již v lese cizinci.

Stávalo se, že vyprávěl o lidech, ale jeho řeč plazila se na počátku ulekáním a nuceným zvukem, byla promísena četnými vzdechy, podobnými těm, které unikají z nozder ustrašeným srnám, když zvečera vystupují ze svých doupat na otevřenou lučinu, jež jako rozevřená dlaň je vystavuje v niveč všemu osudu. Domluvil již o lidech, když chtěl se dát cestou do údolí, tu ožil v jeho řeči výkřik úzkosti, tak jak jej máme my všichni obyvatelé lesa, ať již se skrývá v zatiknutí, v zaštekání nebo v zakrákání. Ale přátelé hnědého muže neslyšeli ten utajený zvuk strachu, neboť byl jim příliš skryt v myšleném lidském slově. Já jsem jej ale dobře pochopil, když muž v křečovitém spěchu, jako vyrušené zvíře se obrátil, couval a klesal pod pinií, na jejímž vršku jsem seděl. Opět se ponořil v tiché mlčení věcí.

Jednoho jitra kráčel tu cestou člověk. Jeho šat byl rozedraný a ve svojí ochablosti vzal si ku pomoci část síly lesa — kus větve; chopil se jí křečovitě, jakoby mu sloužila co třetí noha. Jeho zrak byl upřen do sebe, neviděl nic jiného, než šero smrti, které jej zaplavovalo. Kdyby to bylo bývalo zvíře, byl bych je doprovázel tak dlouho, až by se bylo skácelo a zahynulo. Od lidí však mnohokrát jsem považován za blázna. Oni nechtějí zemřít na holé zemi, před níž mají strach a která jimi po smrti vládne. Domnívají se býti jistějšími, položí-li alespoň prkno mezi vítězí prach a poražené tělo. Přiblíživši se muž promluvil k hnědému muži a natáhl ruku. Rozuměl jsem mu, neb hlas strachu a nářku byl u tohoto umírajícího silnější nežli zvuk slov. Strkaje před sebou vypůjčený kus síly lesa a zároveň se oň opíraje odcházel a tu zaznělo hluboce z řeči hnědého muže, jakoby kladl důraz na zvuk ochotné pomoci a radosti, že někdo jest mu nablízka. Zvuk radosti, který se podobá vytí psů za nočního ticha na malých vesničkách a jest teplý jako nově vyoraná hrouda. Nyní se hnědý muž pomalu chystal k odchodu.

Ale tu jeden z vás ptáček zaplakal, a jiní ještě menší mu odpověděli. Byli jste to zajisté vy, kteří kdybyste byli lapeni, zapomínáte na les, nezkoušíte svých křídel, necháváte lidské ruce zbavovat se svých okras, vydáváte se v osudy člověka a sami jste zase osudem semence. Počali naříkat a tím obnovili zase mnoho hlasů.

On ale zvedl svoji hlavu a zapředl svůj hlas do zvuků lesa. Vyzníval mírně jeho zvuk a přece jakoby neodvratná síla byla skryta v jeho slově, která šumí pouze jako vlahý déšť a přece nemůže být překřížena, zastavena a odvrácena. Hovořil o Nejmenovaném, o Největším a v jeho zpěvu byla částčka našich zvuků.

Vzkřiknul jsem, neboť jej nenávidím, poněvadž má neviditelně veliký podíl na životě, kdežto já pouze žiji ze smrti. Tu vzkřikl jsem na něho a krákal mu o vášni, která žene zvíře na zvíře, která zračí se v trapném vytí kočky pronásledované kocourem, jež jeví se v ustrašeném, rychle umdlévajícím trhnutí víček, když zajedu zobákem do oka skonávajícímu zajíci, kterou slyšíme v ustrašených výkřicích mláďat, nad kterými s loupežnou žravostí usadil se výr, o mrtvolném zápachu, který zůstane po veselém hejnu mláďat, když hlad vykoná svoji povinnost. Zpravil jsem jej, jak váš zobáček tiše skřípaje se přivře nad malým vypaseným tělíčkem v paprscích slunce se vznášející mušky, kte-

rou shltnete v jejím kolébavém, snivém letu. Opět jsem mu krákal o vraždě, přepadání a divoké touze, která vede k oběti a rodí pachatele vždy znovu a znovu. O vášni a o krvi a o hladu a ohyzné sytosti jsem vykřikoval. O tom, co teče a víří, co šustí a skřípe a všechno zlo rozevívá, rozesílá a všechno vyplní, co člověk i zvíře zná jak ve dne, tak v noci. Tak krákal jsem, jak jsou společné každou hodinu v lese hlad, touha po krvi, sytost i radost.

A jiní přišli a plesali v roztoužení po všem tom, co moje volání vzbudilo. Přišli malí i velcí, neboť všichni prahli konati to, o čem jsem volal. A volali po svých touhách a dle svého hladu. Nastávalo zvučné, jásavé teplé jarní jitro v lese. A ten, jemuž jsem všechnu tuto pravdu krákal, všemu rozuměl a chvíli mlčel.

Potom pozvedl svoji hlavu, otevřel ústa svého bledého obličeje, jako by se vzdával této ohlušující, řítící se a do krve se zařezávající zprávě. A tato jej hluboce jako šíp zasáhla, vstřebala se v něho, přemohla a porazila jej.

A když přijal všechny zprávy, poručil nám mlčeti a promluvil k nám veliké slovo. A nyní nás jinak nejmenuje, než jak si lidé navzájem říkají. »Bratři!« zvolal do lesa a vítězným krokem dal se na cestu do města.

*Hlasy slyšené cestou 1924.
Přeložil František Jeníček, 1926.*

Josef Pospíšil:

Brávníci.

Brávníci, proč nejdete již spat?
Vlaštovky již nešveholí,
skřivánci již ztichli v poli,
skřehot žab již usnul v tůních blat.
Proč jen váš zpěv slyším z lesa hrát?

Úplněk již nad horou se vznes.
Z jařin kol, jež dřímou tiše,
vůně vlá a rosa dýše;
k spánku chystá se již jarní les.
Ztichlo vše. Jen brávníků zní ples.

Vlahým vzduchem víří chroustů let,
ve vsi klekání již zvoní.
Ze zahrad dech švestek voní;
v stříbře lunny vzňal se jejich květ.
Ticho, brávníci! Teď já chci pět!

Z OVZDUŠÍ SJEDNOCOVACÍCH SNAH NÁBOŽENSKÝCH.

Pokračování.

Když se Krogh-Tonning 1882 dostal do Kristianie za učitele při prakticko-theologickém semináři a za duchovního správce jedné nemocnice, začal chápati ještě hlouběji než před tím, oč přišel protestantismus, když se vzdal zpovědi. A poněvadž se stále ještě pokládal za skutečného, platně posvěceného kněze, uděloval v některých případech rozhřešení jistou formulkou, kterou si sám sestavil, a s radostí znamenal, jaké ulehčení tím způsobil nejednomu hříšníkovu, který se mu skutečně vyzpovídal a nyní se domníval, že došel opravdového odpuštění. Pro čtenáře nedostí obeznámeného s naukou katolickou o svátosti pokání budiž tu poznamenáno, že tito lidé skutečně mohli dojít plného prominutí hříchů, ale ne skrze svátostné rozhřešení, které Krogh-Tonning ve skutečnosti podle naší katol. nauky udělovati nemohl, nýbrž tím, že litovali svých hříchů dokonalou lítostí, lítostí z pouhé lásky k Bohu, neboť to bylo všechno, co za takových okolností mohli dělati. A konec konců, šlo-li o hříchy těžké, vyplnili nevědomky i tu povinnost, kterou zákon Boží ukládá, že se ze svých hříchů vyzpovídali. Protestantismus ovšem, jak bylo podotčeno výše, nezakázal soukromou zpověď, ale tím, že ji nechal úplně volnou, vytvořil mínění, že je to úkon celkem nepotřebný, takže v praxi soukromá zpověď u protestantů přestala, a ovšem se stanoviska katolického by nebyla bývala nic platná, protože pastoři protestantští nejsou k něžší, tedy nepřijali náležitým svěcením skrze řádně posvěcené biskupy moci odpouštěcí.

Vydávaje 1884 knihu „Boží slovo a modlitba“, chtěl jí vyjádřiti svůj názor, že reformátorská (protestantská) zásada o „bibli samotné“, jakožto dostatečném a úplně jasném zdroji a pravidle všeho náboženského poznání, jest zásada naprosto ilusorní, která se nesrovnává s životní skutečností. Přes obrovské rozšiřování biblí mezi protestanty bývá bible málo čítána, a kdo ji pozorně čítá, dodělává se obyčejně téže zkušenosti jako komorník královny mouřenínské. Filip se ho otázal:

„Zdaliž rozumíš tomu, co čteš?“ A on musil odpověděti: „Kterak bych mohl, jestliže mi to někdo nevyloží?“ I oni zakoušejí toho, co řekl sv. Petr o listech Pavlových, že jsou v nich „některé věci nesnadné k srozumění, kteréžto neumějí a neustaviční lidé převracují, jako i jiná Písma, k svému vlastnímu zahynutí“. Ve svých přednáškách v „Prakticko-theologickém semináři“ poukazoval Krogh-Tonning na to, že církev, jakožto zřízení pro spásu lidí na zemi, musí se i za velmi dobrých náboženských poměrů v rodině účastniti výchovy dítěte ve škole, neboť posledním účelem výchovy je spása dítěte. (To byl také názor Komenského, jež ovšem naši moderní pedagogové buď umlčují, nebo odmítají.) Křesťanská obecná škola musí býti církevní škola, kterou církev spravuje a do níž uvádí obsah své pravdy. Za omyl pokládal Krogh-Tonning luteránský názor, že dítě má přijíti do kostela teprve tenkrát, když jest s to, aby sledovalo kázání (neboť protestantům kázání je vlastně středem kultu, ne oběť mešní jako nám katolíkům a které oni nemají). Stejným ethickým omylem, vzhledem k navštěvování kostela a služeb Božích, se mu jeví názor, že jen to má mravní cenu, co se dělá rádo. Mravní cenu má zajisté každé plnění povinnosti, i když je člověk plní s nechutí.

Mnoho dojmů, pudících směrem ke katolické církvi, přinesla cesta do Německa, do emžských lázní, 1887. Byly to jednak dojmy osobní, na př. seznámení s benediktinským arciepitropem M a u r e m W o l t e r e m, jednak dojmy náboženské, na př. katolické chrámy, otvírané a otevřené také ve všední dny, proti chrámům evangelickým otvíraným jen v neděli, děti, pozdravující jej (pokládaly prý ho asi za katolického kněze) katolickým pozdravem „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus“, slavnost Božího Těla v Emži, o níž při průvodě padl na kolena, a potom, píše své rodině a zmiňuje se o této slavnosti, ulevil si povzdechem: „Lutere, Lutere, co krásných věcí jsi nám vzal!“ Vzpomínaje na Kolín nad Rýnem, vrací se Krogh-Tonning

s vroucím citem k románskému starému kostelu Sta. Maria in Capitol a podotýká, že starorománský sloh se mu zdá slohem jaksi po výtce církevním. Ostatně z toho, co v oboru umění viděl během času v Kolíně, v Münsteru, v Drážďanech, v Paříži a jinde, odnášel si dojem, že jedině církev dovedla vytvořit umění, které se stalo vzorem pozdějším věkům. Protestantismus to nedovedl: také to bylo Krogh-Tonningovi důkazem, že protestantismus není církví. Na slavném poutním místě Kevelaeru uvažoval, že věřící myslí nemůže se zdát divné, jestliže všudypřítomný Bůh na některých místech prokazuje zvláštní milosti. Písmo mluví o rybníku Bethesda v Jerusalemě a o Naamanovi syrském, jenž se musil umýt právě v Jordáně a ne ve vodách syrských, aby se uzdravil od svého malomocenství. Proč by též Bůh nesměl užívatí Lourd a Kevelaeru atd., aby tam prokazoval zvláštní milosti, a to ne všem, nýbrž některým, stejně jako při oněch příkladech z Písma? Při pohledu na žirné kraje mezi Xantenem a Cleve a kráčeje lesem reichsvaldským, vzpomínal na lesní pustiny dávné Evropy a připomínal si výrok Taineův, že nejhlubší a nejmohutnější základy dnešního státního zřízení v Evropě položil klerus, a ovšem klerus katolické církve. Mužské kláštery, které navštívil Krogh-Tonning v Německu, zanechaly v něm nejlepší dojmy, také tou stránkou své činnosti, že poskytují světským lidem příležitost, uchýlit se trochu do samoty a věnovati se myšlenkám na to, co věřícímu křesťanu musí býti nejdůležitější, na spasení své duše a na nejjistější prostředky k jeho dosažení. Z přesvědčení praví, že moderní svět neví, čím je povinován klášterům. Zvláště jedna stránka jejich činnosti je nepochopitelná světu, jenž se vyzul z křesťanských názorů, a kterou chápou jen ti, kteří na ně hledí očima křesťanské víry, tu činnost totiž, která má za účel činit pokání za hříchy svých bližních a modliti se za jejich spasení — řády rozjímavé.

V letech, kdy Krogh-Tonning vydával svou (luteránskou) dogmatiku, domníval se, že luteránství by mohlo a mělo býti jednotícím středem mezi upřílišněným objektivismem římské církve a mezi upřílišněným subjektivismem církve reformované (helvetské, kalvinské), mezi stálým zdůrazňováním autority a mezi přílišným povolováním individualismu. Stále mu ta-

nulo na mysli, že se musí pracovati směrem k jednotě. Viděl, že se o to skutečně pracuje, jak se strany reformovaných, tak se strany luteránské, ale také viděl, že toto hnutí spočívá na dogmatickém indiferentismu. Taková lhostejnost arcí může vésti, praví Krogh-Tonning, k jakési jednotě, ale to je negativní jednota náboženského nihilismu, ne jednota života, nýbrž jednota smrti v křesťanství. Reformace roztržila jednotu křesťanství a to pokládal Krogh-Tonning za největší snad neštěstí v dějinách křesťanství.

Zajímavá je jeho poznámka o portrétech Lutherově a Melanchtonově, které visely v jeho pracovně. Luther prý mu nebýval nikdy zvláště sympatický pro svou prudkost a jiné rysy své povahy. Melanchtona miloval. Když studoval podrobně Lutherovy spisy, nacházel v nich víc a více věcí, které ho odpuzovaly, až kázání „O manželském životě“ (v 20. svazku erlangenského vydání Lutherových spisů) jej nadobro pohoršilo a stalo prý se mu šiboletem, podle něhož poznával, zdali jsou lidé vzhledem k Lutherovi schopni historicky objektivního soudu čili nikoli. Když pak prostudoval Lutherovo stanovisko k dvojženství hessenského lantkrabě Filipa, sňal Lutherův portrét se stěny. Melanchton tam ještě zůstal. Ale když se Krogh-Tonning dalším studiem obeznámil se slabostí jeho povahy vůči Lutherovi a s jeho účastenstvím v záležitosti zmíněného dvojženství, musil také obraz mistra Filipa dolů se stěny. Touto roztržkou s osobami dvou náčelníků luterské reformy nedošlo ještě k roztržce s úředním vyznáním luteránské církve v Norsku. To jest nebo bylo, co se týče Norska, obsaženo v „Malém Lutherovu katechismu“ a v „Augsburské konfesi“ Katechismus obsahuje celkem věci obecně křesťanské a luteránský není tím, co pozitivně obsahuje, nýbrž tím, co vynechává z nauk církevně až do té doby zachovaných. Co se týče augsburské konfese, jest dílem Melanchtonovým, který se snažil zachovat jednotu co největší měrou.

Jak ve svých spisech, tak v kázáních Krogh-Tonning doporučoval úsilí a modlitbu o jednotu křesťanstva. Mnozí se s ním srovnávali, ale chtěli slyšetí toliko o jednotě v lásce, ne ve víře a naději a v církevním organismu, zvláště v ústavních a správních formách tohoto organismu. Ale Krogh-Tonningovi právem se zdálo, že napominání apoštolů k jednotě znamenají

mnohem více než toliko napomínání k jednotě v lásce. Zároveň byl přesvědčen, že rozštěpení křesťanů namnoze pochází z nedorozumění. Od Luthera až do dneška se připisují katolické církvi nauky, kterým nikdy neučila, nebo se její nauky vykládají zvráceně. Tak na př. její učení o církvi, o svátostech, o ospravedlnění. Proto práce o jednotu musí se počínati vymycováním takových a jiných nedorozumění. To však předpokládá známost autentických církevních pramenů. Ale kdo z protestantů je zná? táže se Krogh-Tonning. Skoro nikdo! Nejsou známi — z první ruky — církevní otcové, nejsou známa usnesení sněmů církevních, okružní listy římských papežů, ani úředně definovaná církevní učení. Co protestanté o tom vědí, mívají z druhé, třetí, desáté ruky, a to z ruky nepřátelské. A ve věcech, kde není zrovna nedorozumění, často se vyskytuje alespoň u p ř í l i š o v á n í v běžném pojmání katolické církve.

Důležitým článkem v usilování o jednotu se Krogh-Tonningovi zdálo podati důkaz, že během dlouhých let, a počínajíc již od „reformace“, se mezi protestanty uplatňovaly směry, které přijaly zase mnoho z toho, co Luther zavrhl, a opravily leckteré falešné a jednostranné názory původního luteránství na nauky a zřízení katolické církve. Dál se zkrátka poněmáhly návrat k učení mateřské církve, návrat, který se po mnoha stránkách naprosto nesrovnává s reformátorskými zásadami. Byla to také „reformace“, ale směrem nazpátky ke katolické církvi, ačkoli žádný pravověrný luterán by to neuznal. V takové „tiché reformaci“ bylo podle Krogh-Tonninga nutno pokračovati (na př. opětným zavedením soukromé nebo ušní zpovědi a posledního pomazání, při čemž Krogh-Tonning stále ještě byl přesvědčen o pravosti svého kněžství).

Při myšlenkách na sjednocení se Krogh-Tonningovi zase ukázala obtíž rozeznávání mezi věcmi p o d s t a t n ý m i a n e p o d s t a t n ý m i a sjednotiti se na h l a v n í c h p r a v d á c h. Co je podstatné v obsahu křesťanské víry a co nepodstatné? Co jsme povinni věřiti? Co smíme neznati, popírati neb o tom pochybovati? Ani Calixt, ani Hugo Grotius, ani Leibniz, kteří tolik pracovali o sjednocení, nedovedli na to dáti odpověď objektivně platnou. Církev katolická si počíná jasně. Ona rozeznává nauky „definované“, předložené učitelským

úřadem v Církvi k věření, jichž žádný křesťan nesmí popírati, nehledíc k větší nebo menší důležitosti, kterou bude někdo subjektivně takovým naukám přikládati, a nauky, které nejsou církevně definovány. Správnost takového rozeznávání, jež vyplývá z podstaty církve jakožto „sloupu a utvrzení pravdy“, pochopil arcibiskup Krogh-Tonning až později. Pro pokrok práce o sjednocení radil důtklivě také k tomu, aby se nynější křesťané (především protestantští) hleděli obeamovat a získávat sympatie s křesť. minulých dob. Myslí při tom hlavně na životy svatých a na spisy, které mnozí z nich nám zanechali. Doporučil konečně pilnou modlitbu na tento úmysl.

Jednu kapitolu svých Vzpomínek věnoval Krogh-Tonning podrobnějšímu vysvětlení a odůvodnění svého názoru, že protestantství provedlo poněmáhlu „tichou reformu“ ve svých náboženských názorech. A reforma se brala nazpátky směrem k učení katolické církve. To platí zvláště v otázce „ospravedlnění“, v níž Luther sám označil svůj názor na ospravedlnění jakožto hlavní věc a „článek, s kterým jeho církev stojí a padá.“ Učení Lutherovo po této stránce, praví Krogh-Tonning, již v jeho tak zv. „církvi“ neexistuje.

Jsou-li v té věci mezi katolíky a protestanty spory, jde o s l o v a, ne o s k u t e č n o s t i. Ve své dogmatice prodlel Krogh-Tonning zvláště při těchto bodech, kdysi sporných, ale nyní podle jeho mínění překonaných ve smyslu katolické nauky. Tak na př. v učení o Kristově osobě uplatňuje názor, že Kristus má schopnost, uplatňovati svou lidskou přirozenost, kdekoli chce. Zdálo se mu, že tohoto názoru lze dobře užíti vzhledem k tělesné přítomnosti Kristově ve svátosti oltářní, a že to je názor, který se srovnává s učením před-reformační církve. Co se týče sestoupení Kristova do říše mrtvých, mnoho novějších luteránských theologů s Martensenem v čele se vrátilo k učení staré církve. V příčině dosti učinění Kristova za naše hříchy užívala stará luteránská theologie analogie s dluhem. Bohu bylo skrze Krista učiněno dosti, jako věřitelovi by bylo vyhověno, kdyby mu někdo zaplatil za někoho jiného dluh. Bůh tedy již nemá nějaké nároky na dostičinění se strany lidí — to by byla nespravedlnost. Kristus vyplnil za nás zákon, my tedy ho plniti nemusíme, zákon je odstraněn. Tak staří luteráni,

názor to, který musí ničit morálku. A Luther skutečně kdesi praví: „Křesťan musí vědět, že je to jedno, ať zachovává zákon nebo jej ruší, ať dělá to, co je zapovězeno nebo opomíjí to, co je přikázáno; jen když srdce je čisto, toto všechno je prázdné hřích“ (opera lat., Jenae, II., 478). Novější teologie se vrátila od takového upřilishování objektivního dostiucínění Kristova a od zakalování objektivních mezí mezi zlým a dobrým k mravnímu názoru katolickému, že Kristovo dostiucínění, když si je věrou přivlastníme, přikrývá naše hříchy, takže se nám nepočítají k zatracení (Krogh-Tonning se tu ještě vyjadřuje příliš luteránskou terminologií), ale co je zlé, jest a zůstává samo v sobě zlým, ať se toho dopouští kdokoli a každému to škodí. Podle starého luteránského pojmu dostiucínění „za dluh“, nemohl by Bůh již žádati již ani plnění zákona ani trestu, a to ani věčného, ani časného. Ale jak se potom vysvětlí časné utrpení? Positivně věřící protestantské vrstvy se vrátily také po této stránce ke starým církevním názorům. Časné tresty jsou pokutou za hřích a člověk je musí trpět, ale to neodpírá pravdě, že jediná spásná pokuta, jediné utrpení, které nás vysvobozuje od trestu věčného, je utrpení Kristovo. Moderní luteránská teologie uznává, že svatost a spravedlnost Boží musí žádati, abychom plnili zákon a nesli tresty za jeho přestoupení. Starší luteráni naopak proti smýšlení celé staré církve pojímali smíření s Bohem v takovém smyslu, jakoby Bůh již nebyl v žádném spravedlnostním poměru k nám, nýbrž jen v poměru naprosté milostivosti. Racionalismus byl mravní reakcí proti takovému názoru, ale jeho moralismus odplavil celou nauku o smíření s Bohem. A to zahnilo luteránské teology na staré církevní cesty. Ale jako v jiných věcech jiní „moderní“ lidé, buď nechtí uznati, nebo nevědí, že jejich mravní „objevy“ jsou staré katolické nauky. tak činí také novější teologie luteránská.

Vzhledem k dobrým skutkům rovněž je Luther úplně opuštěn. Dnešní theologové luteránští mluví o zásluhách nebo o odměně za dobré skutky, kteréžto učení naprosto nelze srovnati s Lutherovými názory na lidské skutky, na něž hledí ve své knize „De servo arbitrio“ se stanoviska hrubého determinismu a nazývá je buď „ničím“ (protože všechna svobodná

vůle stvořené bytosti je mu ničím), buď věcmi stejné ceny jako smrtelné hříchy.

O „zákonu“ prohlásil Luther, „že je naprosto zrušen pro každého křesťana“, a výslovně mluvil také o Desateru. Novější luteráni uznávají v zákonu mimo užitek občanský také pedagogický, tím, že budí poznání hříchů, a didaktický, tím, že je křesťanovi mravním pravidlem života — tak jak učila starší církevní (katolická) tradice.

V učení milosti vyjádřil Luther své mínění slovy: „Já příkládám Bohu vše, člověku nic“. A v té věci byl hotov vzdorovati Otcům, apoštolům a andělům. Reakce proti takovému názoru byla nutná v zájmu metafysiky, dogmatiky, morálky. A tuto luteránskou reakci lze vyjádřiti větami: Člověk není naprosto pasivní, nýbrž sám také působí pod vlivem obracející milosti. — Ospravedlnění závisí na víře, ale ne jako na mechanickém, automaticky přijímajícím orgánu, nýbrž jakožto ve víře živé, která v sobě obsahuje možnost lásky (obsahuje lásku potenciálně).

V učení o vyvolení z milosti vrátila se luteránská dogmatika k názoru, který starší luterská orthodoxie nazývala „synergistickým, semipelagiánským a papistickým“.

Co se týče „milosti připravující“, je úplně opuštěn starší názor, podle něhož se člověk chová naprosto pasivně, jako dřevo nebo kámen, k působení Boží všemohoucnosti. Jako církev (katolická), tak také věřící protestantismus uznává, že člověk nemůže vstoupiti v osobní životní společenství s Bohem, jestliže se sám nestane vůči Bohu nějak činným. Ale taková vlastní činnost jest možná jen skrze předchozí, tvořící, oživující působení Boží všemohoucnosti, t. j. skrze „připravující“ milost. Tak Krogh-Tonning ve své dogmatice (IV., 2., str. 300, 360 n.).

V otázce obrácení žádalo staré luteránství na těch, kteří byli zřizováni za duchovní pastýře, vyznání, že člověk se má při svém obrácení k působnosti obracející milosti „jako dřevo a kámen“, nebo iako vepř, jež pasák musí hnáti. Melanchtonův směr, zuřivě kdysi pronásledovaný jakožto synergismus, zvítězil v pozdějším luterství a tichá reformace „nás přivedla nazpátky k církevnímu (katol.) názoru o spolupůsobení lidské vůle při obrácení hříšníků“.

V otázce ospravedlnění byly 300 let spory. Výsledek je, že nyní není věcného rozdílu mezi starým učením katolické církve a nynějším názorem luteránských dogmatiků. Spor je toliko o slova, ne o věc. Sluší pak podotknouti, že v mluvě katolické dogmatiky slovo ospravedlnění neznamená totéž, co u protestantů, nýbrž obsahuje v sobě více. Ospravedlnění ve smyslu katolickém neznamená jen odpuštění hříchů, nýbrž znamená také vnitřní posvěcení a obnovení (sanctificatio et renovatio) ochotným přijetím milosti a jejích statků. Protestanté rozumějí ospravedlněním jen odpuštění hříchů. Proulí se theologové o poměr ospravedlnění k milosti a k víře, a zapomenou nebo nepozorují, že slovem „ospravedlnění“ se myslí na různé věci, sekají do vzduchu. Odpuštění hříchů je podle katolíků *actus iudicialis* (Conc. Trid. ses. XIV., cap. 6.), úkon soudní, kterým se hříšník osvobozuje od hříchu a trestu, hříchu (těžkému) přiměřeného, t. j. od věcného zavržení. Ale to je věc ně to, čemu protestanté říkají „ospravedlnění“ Krogh-Tonning se táže:

Učí katolíci, že toto odpuštění hříchů pochází z jiného zdroje, nežli ze svobodné milosti Boží? Ne!

Učí, že toto odpuštění má nějaký jiný základ (*causa meritoria*) než dosti učinění Kristovo? Ne!

Učí, že vůbec odpuštění hříchů (ospravedlnění po protestantsku) předchází něco, čím bychom si mohli zasloužit milost odpuštění hříchů (ospravedlnění)? Ne!

Jestliže se pak uváží, že posvěcení nebo posvěcený život se nyní právě tak jako odpuštění hříchů se pojímá jakožto podmínka spásy s protestantské strany právě tak jako s katolické, jenže protestanté tomu neříkají ospravedlnění — oč ještě může býti vlastně spor v tomto článku, s nímž, podle Luthera, „církve stojí a padá“? Spor se týká jenom slov.

V učení o živé víře učí katolická církev, že víra mrtvá (*informis*) neospravedlňuje, nýbrž jen víra oživovaná láskou (k Bohu). Luther takovou nauku zavrhl jako ďábelský výmysl a prohlásil, že věřící se nemůže vzdáliti od Krista, byť „tisíckrát za den se dopouštěl smilstva nebo vraždy“ (De Wette, *Luthers Briefe* II., 37.) Ale dnes i v té věci je Luther opuštěn, a každý věřící protestant, mluvě o víře

ospravedlňující člověka, myslí na živou víru ve smyslu katolickém.

O svobodné vůli měl Luther názory naprosto deterministické: jediný Bůh má svobodnou vůli, a přičítati svobodnou vůli člověku, znamená přičítati mu rouhavě to, co je vlastní jen Bohu. Vzhledem k naší spáse nezávisí nic na naší vůli, nýbrž jediné na Boží. Srovnáme-li s těmito Lutherovými názory dnešní protestantské učení o milosti, uvidíme, že „tichá reformace“ se vrátila na stanovisko katolické. Totéž jest říci o rozdílu hříchů smrtelných a všedních, kterého Luther, a staří protestanté nechtěli uznávati — nyní se mluví o hříších, jimiž se ospravedlňující víra, ospravedlnění a stav milosti ztrácí, a o jiných, kterými se to nepřihází. Protestanté zkrátka uznali, že ospravedlnění a stav milosti nejsou nezávislé na žádné podmínce u člověka samého, nýbrž že jsou mravně podmíněny. Jinými slovy: ospravedlňující víra se nyní nepokládá za jakýsi mechanický, přijímající orgán, nýbrž za určitý mravní poměr.

Konečně i v učení o jakémsi středním, dočasném stavu mezi nebem a peklem po smrti, nebo-li o očistci, uplatňují se mezi novějšími protestantskými theology víc a více staré názory a nauky katolické.

Všecky takové úvahy a postřehy budily v Krogh-Tonningovi nemalé naděje, vzhledem k opětnému siednocení křesťanstva v jedné církvi. Stále však byl přesvědčen, že jeho dosavadní náboženská společnost vyznává pravdu, vedoucí k spasení, a že je v držení duchovních pramenů života, a to právě tím, že jest svým učením (po „tiché reformaci“) ve spojení s mateřskou (katolickou) církví. Té doby vydal německy knihu „Učení o milosti a tichá reformace“ (1894), v níž na základě úředního a definovaného učení katolické církve dokazoval, že v katolickém učení o milosti není ani stínu toho „semipelagianismu“, kterým se theologie protestantská stále rozháněla proti katolické církvi.

V knize „Církev a reformace“ (1892) zabýval se Krogh-Tonning otázkami: „Máme my luteráni legitimní církevní úřad, jehož apoštolská legitimita se mohla zachovati jen apoštolskou poslušností? Máme neomylný učitelský ústav? Máme náležitou duchovní správu?“

(Příště dále.)

Jan Hejčl:
PODOBENSTVÍ KRISTOVA.

Rytmicky rozčleněno.

Podobenství o ztracené ovci a o ztracené drachmě.

(Lk 15, 1—10).

Když se k němu přibližovali celníci a hříšníci,
aby ho slyšeli,
fariseové a zákonníci reptali,
řkouce:
»Tento přijímá hříšníky
a jí s nimi.
Tu jim pověděl
toto podobenství:

Který člověk z vás máje sto ovec
a ztratí jednu z nich
nenechá devadesáti devíti na poušti
a nejde po té, která se ztratila,
až ji nalezne?
A když ji nalezne,
vloží si ji na ramena
s radostí,
a přijde domů
svolá přátele a sousedy,
a řekne jim:
Radujte se se mnou
neboť jsem našel svou ovci,
která se byla ztratila.

Pravím vám:
Tak bude větší radost v nebesích
nad jedním hříšníkem,
pokání činícím,
nežli nad devadesáti devíti spravedlivými,
kteří pokání nepotřebují.

Aneb která žena máje deset drachem,
ztratí-li jednu drachmu,
nerozžehne svíce,
nemete domu svého
a nehledá pilně,
až ji nalezne?
A když ji nalezne,
svolá přítelkyně a sousedky,
a řekne:
»Radujte se se mnou,
neboť jsem našla drachmu,
kterou jsem byla ztratila«.

Tak, pravím vám,
budou mít radost andělé Boží
nad jedním hříšníkem,
pokání činícím.

Podobenství o desíti hřivnách (mnách).

(Lk 19, 11—27.)

Protože ho poslouchali,
připojil ještě jedno podobenství;
byl totiž blízko Jerusalema,
a oni se domnívali,
že se ihned zjeví
království Boží.

Pravil tedy: »Jeden urozený člověk
odebral se do daleké krajiny,
aby si (tam) zjednal královskou moc
a opět se vrátil.

Povolav tedy deset svých služebníků,
dal jim deset hřiven
a řekl jim: »Těžte jimi,
dokud (zase) nepříjdu.

Ale krajané jeho měli jej v nenávisti,
i poslali za ním poselství
se vzkazem: »Nechceme,
aby tento kraloval nad námi.«

Když pak se vrátil s královskou mocí,
dal povolati k sobě ony služebníky,
kterým byl dal peníze,
aby zvěděl,
kolik každý výtěžil.

První přišel a řekl: »Pane,
hřivna tvá vyzískala deset hřiven.«
On mu pravil: »Dobře, služebníče dobrý,
že jsi byl nad málem věrný,
moc měj nad desíti městy.«

Také druhý přišel a řekl: »Pane,
hřivna tvá vyzískala pět hřiven.«
I tomu řekl: »Také ty buď
nad pěti městy.«

A jiný přišel řka: »Pane,
tu jest hřivna tvá,

kterou jsem měl uloženou v šátku;
neboť bál jsem se tebe,
že jsi člověk přísný:
bereš,
čeho jsi nepoložil,
a žneš,
čeho jsi nerozsíl.«

Dí jemu: »Z úst tvých tě soudím,
služebníče špatný.
Věděl jsi,
že já jsem člověk přísný,
bera,
čeho jsem nepoložil,
a žna,
čeho jsem nerozsíl?«

Proč jsi tedy nedal peněz mých
do banky,
abych já přijda i s úrokem
je vybral?«

Poté řekl těm, kteří tu stáli:
»Vezměte od něho hřivnu,
a dejte tomu,
který má deset hřiven.«

Tu mu řekli: »Pane,
má deset hřiven.«

»Pravím vám, že každému, kdo má,
bude dáno,
tomu pak, kdo nemá,
odňato bude i to, co má.

Ale — ty mé nepřátele, kteří nechtěli,
abych kraloval nad nimi,
přiveďte sem,
a pobijte je přede mnou.«

KULTURNÍ OVZDUŠÍ.

HLÍDKA POLITICKÁ.

Naše osvobození a katolictví.

Josef Resl.

Nám katolíkům bylo hned po převratu vpáleno na čelo jakési Kainovo znamení. Byla nám radost z našeho národního osvobození bolestně ztrpčena, bylo nám řečeno, a to vlastními bratry, že mezi ně nepatříme a že nemáme práva s nimi se radovati. Bylo nám řečeno, že jsme otrodílci, rakušáci, monarchisté, že jsme v národě živlem cizím a příživným, že nejsme loyální, že nejsme spolehliví, že jsme potomci pobělohorských „vrahů“ a přívrženci „cizácké“ církve. Byli jsme ve vlastním národě považováni za občany bezprávné, za lidi, s nimiž se nepočítá, bezprávnější než synové Israele, všude nás nevlídně odstrkovali a přehlíželi, ano dokonce sprostě vyhazovali z národa. Všecko bylo proti nám dovoleno, všecko se proti nám spiklo. Byli jsme nějakým tajným spiknutím vydeděni z národa, v němž jsme se zrodili a ježž jsme milovali. Byli jsme vydeděni v mnohém ohledu hůře, než kdysi nekatolictví exulanti; neboť jsme byli sice podle těla v zemi milostivě trpění, ale naše duše byly vražděny a měli jsme býti připraveni o svou národní čest. A tak náš jásot nad svobodou byl smíšen s pláčem nad novým otroctvím, jaký nám chystali páni svobodné vlasti; a sotvaže dozněly válečné zbraně, začal se nový boj proti nám. A ten kulturní boj byl tak dobře organizován, všecko v něm bylo tak skryté, že jsme se často ptali, odkud to vychází.

Dnes, kdy se na to díváme jako na věci z polovice minulé, je nám to již jasno. Protože však starý ten boj se vede ještě dále a protože každý bojovník má znáti taktiku protivníkovu, bude dobře projíti stručně historický vývoj této zvláštní protikatolické strategie, neboť je v tom skryt známý „mysl našich dějin.“

Připomeňme si nejprve, jaký byl poměr Církve a katolíků k našemu národní-

mu odboji. Je známo, že papež Benedikt XV. odsoudil okupační násilí Němců v Belgii a že nikdy nebyl na straně Německa, jehož ukrutnosti v Belgii měly dokonce protikatolické zabarvení. Proto po válce tak stoupla jeho vážnost zvláště u států dohodových. A je známo, jak se papež ujal zvláště malých utištěných národů, tedy i nás. V mírové notě papežově nebylo sice Československo výslovně jmenováno, protože nebylo tehda jmenováno ani Wilsonem a protože na ně tehda ještě nikdo nepozornil; jakmile však čeští katolíci američtí zvláštním memorandem Svatého Otce upozornili na to opomenutí, ukázal papež zvláštním projevem, jak je nakloněn i politickým tužbám Čechoslováků a Jihoslovánů; a po prohlášení naší samostatnosti prosil znovu Wilsona, „aby se ujal malých národů bývalého Rakouska, h l a v n ě Č e c h ů.“ (Podrobné doklady o tom jsou v knize Neumannové: „Katolictví a naše národní osvobození“, jež vyšla 1922 nákladem Tisk. družstva v Hradci Králové.)

Církvi tedy nemožno vytýkati, že by našemu osvobození byla nepřála. Nutno však uvést, co napsal francouzský politik Charles de Vendée (patrně zednář) krátce po vyjití mírového manifestu papežova dne 23. září 1917: „Jest třeba, by Církev stáhla zpět svou ruku ochrannou . . a aby se chopily díla peněžnické mocnosti, tajné síly a socialisující organisace, a to před očima lidu a aby působily dojem, že ony daly zase lidstvu mír“ (tamtéž str. 13.). A víme, jak zednáři proto dali popud k založení Svazu národů, a jak pracovali k tomu, aby papež nebyl připuštěn k mírovému jednání, aby Církvi byly upřeny zásluhy o mír a svobodu národů, a přiřčeny jen zednářům, nevěreckým socialistům a pokrokářům; jak i u nás známá strana „Osvoboditelů“ šířila pomluvy, že Církev je vinna válkou a že pro naše osvobození nic neučinila, že všechny zásluhy patří jen „Osvoboditelům“

a že jen jim je národ zavázán vděčností. Tento nestoudný obchod osvoboditelskými zásluhami však se neprováděl jen u nás, to byl zjev mezinárodní.

Že čeští katolíci přáli odboji a pracovali k němu právě tak jako čeští nekato-
líci a liberálové, o tom nás podrobně po-
učuje jednak zmíněná již kniha našeho dě-
jepisce Neumanna, jednak známá kniha,
vydaná loni Svazem amerických katolíků.
Nebýti protikatolického komplotu a orga-
nisovaných řemeslných pomluv, nebylo by
třeba o tom mluvit, neboť je to věc každé-
mu Čechu samozřejmá. Vynikající účast a
podporu českých katolíků a americk-
ých nelze vůbec dobře přehlížeti, neboť
tu uznal sám Masaryk. Proto také zástupci
jejich (P. Zlámal, Hynek Dostál, P. Bouška
a jiní) byli krátce po převratu presidentem
do Čech pozváni a byli zde takřka hosty
presidentovými.

A katolíci v Čechách, na Moravě
a na Slovensku? Ti se chovali právě
tak jako ostatní národ. Mohlo by se jim
vytýkati nejvýš to, že se necpali na místa
vedoucí, nebo že se z nich dali vyloučiti.
Ale přes to, že byli od liberálů a pokro-
kářů úmyslně opomíjeni a jaksi odstrko-
vání, šli s nimi při všech národních akcích
společně a svorně a podřizovali se jejich
vedení. Kniha Neumannova uvádí řadu
oficiálních vlasteneckých projevů morav-
ské katolické strany národní, z nichž po-
znáváme, že katolíci nezůstali za ostatní-
mi v národním smýšlení. K tomu dlužno
uvážiti, že většina katolíků nebyla konfe-
sionálně zvlášť organisována, že tedy i to,
co prováděly strany liberální, bylo spolu-
dílem katolíků; a nebýti věrné služby čes-
kých katolíků, nebylo by ani té slávy ne-
katolických vůdců a „Osvoboditelů“

Sesazení světce Václava s
patronství národa a přípravy
k národní „převýchově“. Poměr
katolicismu a českých katolíků k našemu
národnímu odboji byl tedy zcela dobrý.
Všimněme si nyní, jaký byl poměr
vůdců našeho národního odbo-
je ke katolicismu. To je věc pro hi-
storika jak zajímavá, tak důležitá, neboť
se tím vysvětlí mnoho z tajemného pozadí
kulturního boje, který u nás byl po pře-
vratu zahájen.

Nejprve si všimněme stanoviska vůdců
českého odboje na západě, t. j. stano-
viska Národní rady pařížské. Na konec se
podíváme, jaké bylo náboženské stanovis-

ko těch, kteří provedli odboj na východě,
v Rusku, kde byl učiněn šťastný zá-
čátek a kde také padlo rozhodnutí. Stano-
visko západních vůdců probral podrobně
naš výborný historik P. Aug. Neumann v
knize: Pařížský odboj a katolictví.
(Vyšla v „Studiích a textech“ ná-
kladem Matice Cyrilo-Methodějské v Olo-
mouci.) Je sepsána na základě pařížských
dokumentů, — hlavním pramenem byla
revue „La nation tchèque“, orgán Ná-
rady pařížské, redigovaný Denisem a Be-
nešem. Z těchto dokumentů vychází na je-
vo, jak hned od počátku se vůdcové od-
boje starali, aby osvobození mělo ráz pro-
tikatolický, aby bylo nejen osvobozením
od Vídně, nýbrž i „osvobozením“ od Říma.
Je velmi zajímavé a poučné sledovati, jak
hnutí osvobozenskému byl vtiskován ráz
husitský a pokrokářský, jak se do toho
hned s počátku nasadily buňky rozkladné-
ho realismu.

To ukazuje P. Neumann v první kapi-
tole, nadepsané: Protikatolický
nápor. Vůdcem odboje na západě byl
nejprve dějepisec Denis, svými názory vel-
mi blízký Masarykovi. Jeho orgánem byla
revue „La nation tchèque“, do níž psal
také Masaryk. On a Masaryk svým zvláš-
tním pojetím českých dějin dali hned s po-
čátku západnímu odboji smysl husitsky
pokrokářský. Začalo se známé Denisovské
a Masarykovské navazování na českou re-
formaci. České dějiny tu počínaly Husem
a byly reprezentovány jen Chelčickým,
Komenským a protestantskými buditeli.
Hus zde byl prvním národním patronem
a husitství velebeno jako představitel boje
Čechů proti Němcům, jako doba největší-
ho národního vzepjetí. Katolictví bylo zná-
mo jen křížáckými výpravami proti Če-
chům-husitům a tedy proti českému náro-
du, lichtenštejnskými dragonádami, Koni-
ášem a římsky rakouským „temnem“ a do-
mněle katolickým režimem rakouským.
Západní, slovem a pérem vedený odboj,
vztýčil tedy hned na počátku prapor hu-
sitský. Odboj východní, jak uvidíme, byl
s počátku rázu jiného.

Zprávy Denisova listu o českých vě-
cech byly také protikatolicky jednostran-
né. Strany socialistické v něm předváděny
jako trpitelky za národní myšlenku, kdež-
to katolíci hráli zde úlohu trpnou a smut-
nou. O protikatolické zaujatosti listu svěd-
čí tento citát: „Jediným odpůrcem Italie
v Rakousku jest vídeňská vláda

klerikální s Františkem Ferdinandem, věrným to přívržencem papežovým..." (Nat. tchèque 1915, č. 4. NB. psáno v době, kdy Frant. Ferd. byl již rok mrtev.) Vrcholem této počáteční čistě husitské peridy západního odboje byl článek Denisův, napsaný k 500. výročí smrti Husovy, jehož závěr je velice pozoruhodný. Zní: „Čechy Husovy a Žižkovy zachovaly samostatnost nedotknutou a důvěru v konečné vítězství.“ Důsledkem toho pak bylo sesazení světce Václava s patronství národa! Čteme: „Daleko lépe nežli světec Václav jest Hus patronem země, apoštolem národa a národním světce.“ (Nat. tchèque 1915, č. 5., str. 67. V knize Neumannově str. 23.).

Národ, jak známo, smýšlel a cítil jinak. Ale to nemohlo býti respektováno od vůdců, kteří měli na mysli „převýchovu“ národa. Také na Rusi, kde osvobozenský boj začal, se smýšlelo jinak. Tam se první čeští nadšenci sešli na den Sv. Václava, přísahali na prapor světce Václava a bojovali pod jeho praporem. Neboť tam ještě nevěděli nic o nové realisticke „převýchově“, tam ještě žil starý český realismem neporušený cit vlastenecký, a tomu se rozumělo samo sebou, že světec Václav je prvním patronem a hrdinou celého národa. Ačkoli i tam cítili Husa, vytvořeného naší vlasteneckou literaturou, ačkoli i oni byli odkojeni „husitstvím“ našich liberálních vlastenců a měli před očima vlastenecký boj husitů, jak jim byl líčen ve škole a v knihách, přece cítili, že světec Václav je Svatý Václav, že je to první tradiční, všenárodní, Svatý hrdina, protože cítil česky tak, jak cítil ode dávna celý národ. A je zajímavé, že i tak radikálně pokrokový básník Karel Horký měl pro světce Václava, jakožto národního patrona odboje, alespoň stejnou úctu jako pro Husa. V jeho vlasteneckých projevech a básních stojí svorně vedle sebe Hus a Svatý Václav, jako u většiny tehdejších českých vlastenců. Tak v článku „Protí Makensenovi Jirásků“ z 1916 vidí v duchu krásný příznak, jak „Čechové jako na daný povel ze všech zemí sjíždějí se k pomníku Husovu, zatím co se všech věží Prahy znějí zvony a moře šťastných lidí vlní se velebným příbojem chorálu „Svatý Václave“ (Vlast str. 91.). A v článku „Třetí armáda“ (psaném v Li-

saboně 1916) líčí, jak v koncentračních táborech českých lidí na Rusi bloudí duch Žižkův, že tamější zajatci jsou z rakouské klece venku, že shodili se sebe můru pohromy bělohorské, že „převzali konečně dědictví svatého Václava“, že pochopili konečně pohrdavou osamocenost básníka „Písní otroka“; zkrátka básník při všech svých husitských představách se vždycky vrací také ke světlé postavě prvního národního hrdiny, sv. Václava. Toto národní cítění ukazuje nejlépe jeho hymna amerických Čechů: „Domů“, složená v převratovém opojení. V ní slyšíme i tato slova:

„Pojedeme domů, domů, domů,
puklé srdce svatovitských zvonů
probudí se k žití v našem objetí!
Tobě, Václave, náš kníže svatý
přivezem tvůj prapor, bídně vzatý,
tobě, supe, černé prokletí!“

To ovšem nepsal filosof a politik realismu, nýbrž český básník. Český realista by se jménu Sv. Václava vyhnul na hony, protože je to Světec římské církve.

Národ tedy věděl a cítil, že jeho patronem je sv. Václav. Vůdcové však, protestanté, realisté, osvícenci, pokrokáři a zednáři, nebyli zvyklí respektovati to, co myslil a cítil národ, jejich cílem byla „převýchova“ národního charakteru k obrazu a podobenství vůdců. A tak po dvou letech byl i na Rusi (po příchodu Masarykově 1917) Sv. Václav definitivně sesazen s patronství národa a dosazen Hus. Stalo se to ovšem pozdě, nenápadně, chytře a bez hluku, aby národ tak neviděl a necítil tuto urážku.

Projev ministra Hodži.

Z posledních politických projevů zajímal projev dra Hodži v rozpočtovém výboru, který měl velmi vysokou úroveň: Obsahoval apel na výkonné síly učitelské, aby si připomněly, že „urní práce nesnese tendenci, že musí patřit celému národu, že na bývalém území Svaté Aliance se nutně vyvinul negativní postoj ke všem formám veřejného života, k církvi i ke státu, a že z tohoto negativismu jest nutno vybřednouti. Rovněž i nacionalism že musí nabýti obsahu pozitivního. Velmi pěkná byla distinkce mezi reakcí a radikalismem. Myšlenka uskutečňovaná předčasně značí radikalism, myšlenka, uskutečňovaná pozdě, je zpátečnictvím. Jest věcí politikovou, aby poznal, kdy myšlenka dozrává ve veřejném mínění k uskutečnění. Jenom ten, kdo toto vystihne, vede stát k pravému pokroku. Velmi vhodná byla také výzva po navazování intelektuálních styků na poli mezinárodním, jež má pro malý národ význam dvojnásobný. — Dr. A. F.

Polský sociální týden v Lublíně.

Pátý polský sociální týden setkal se s velkým úspěchem. Jeho sezení odbývána v síních katolické university lublínské. Jako předcházející „týdny“ byl organizován mladými nadšenci, kteří si vytkli za cíl vychovati Polsku elitu duševních pracovníků katolických, kteří by byli dostatečně informováni o všech důležitých otázkách přítomnosti. Jednotlivé otázky zde probírané mají svoji důležitost všeobecnou. Tak jednáno o pronikání doktrin bolševických do společenského ústrojí státu a o prostředcích k jich potírání. Proti destruktivním sofismatům marxismu byla právem zdůrazněna schopnost katolicismu urovnávat smírně jednotlivé rozpory sociální a nutnost obracet se k Evangeliiu jako přednímu zdroji poučení pro blaho jednotlivce i společnosti. Podobné závěry uvedl i P. Urban S. J., který mluvil o Kristu-Králi. Druhou důležitou otázkou byl boj proti uzákonění rozluky, která i do struktury polské společnosti zasáhla rušivě. Posledním tematem sociálního týdne lublínského byla krise parlamentarismu, otázka dnes živá a časová, zvláště v Polsku. Jest jisto, že je třeba posílit veřejnou moc, ač není si přáti nějakého odklonu od dosavadního vývoje nebo snad změnu vládního režimu. Pro diktaturu ani v Polsku není půdy. Sociální týden lublínský ukázal, že katolíci polští jsou na výši situace a dobře chápou úkoly na ně vložené. Sám J. M. Msgre Hlond, primas polský, navštívil zasedání a prodlel tam delší dobu. Jak vidno, zájmy věřících i hierarchie polské jsou totožné. — Pilgrin.

Síla vědomí o vlastním poslání.

Fašistický teror spojený s posledním atentátem na Mussoliniho nemůže být jistě sympatickým nikomu, ale jeden velmi pěkný výrok Mussoliniho při této příležitosti stojí za to, aby byl zaznamenán. Mussolini řekl po atentátu: „Nemůže se mi nic stát, pokud nesplním svého poslání.“ Tento výrok by si měl pamatovat každý, kdo jde za myšlenkou. Co znamená útok, podezření, nedůvěra, intriky? Buď je v tom vůle Boží, abych splnil poslání, a pak se mi nemůže nic stát. Nebo v tom vůle Boží není, a pak jest jenom na mně, abych udělal, co mohu, a byl-li si vědom, že při konání svého úkolu jsem v náruči Boží. Mussolini je pouze politik a jde za cíly časovými a dočasnými. Oč více statečnosti by měl mít ten, kdo chce býti bojovníkem Kristovým! — Dr. Alfred Fuchs.

Proti kvalitě kvalitu!

Zajímavý článek vyšel nedávno v „Českém Slově“ z pera dra Frankeho, který důrazně socialistům připomíná, že názory ministra Engliše není možno potírat agitačními frázemi, nýbrž vytvořením díla stejné kvality. „Proti národohospodářské teorii musí socialisté postavit svoji národohospodářskou teorii, proti teorii jest nutno čelit teorii, proti svéráznému, solidně fundovanému odborníku v národohospodářství musí socialismus býti s to, postaviti také osobnost, která by hájila ucelený názor, o přený o vědecké poznání, o široké základy teoretické.“ Formulace Frankeho připomíná poněkud známý Brynychův výrok: „Proti tisku tisk, proti knize knihu!“ I tu ozývá se volání

po kvalitě, neboť problém demokracie spočívá v tom, aby nalezen byl správný poměr kvantity a kvality. To platí i pro nás, katolíky. Ne všechno se vyhrává organizací a agitací. — Dr. A. F.

Gesamtverband der christl. Gewerkschaften Deutschlands

vydal pěknou publikaci věnovanou svému jedenáctému kongresu, který byl konán v dubnu t. r. v Dortmundu za předsednictví A. Stegerwalda a za účasti 236 delegátů a četných hostů. Obsahuje referáty jednotlivých řečníků, které byly velmi zajímavé: B. Otte, generální sekretář, pojednal o současné situaci křesťanského syndikalismu v Německu a o německé sociální politice v minulosti i o jejích směrnících do budoucna; A. Stegerwald o křesťanských syndikátech a o životních podmínkách německých; Imbusch o úpravě poměru zaměstnance k zaměstnavateli; Baltrusch a Fahrenbrach o poměrech zaměstnanců rolnických; Hirtsiefer a Dudey o problémech stavebních a Roehr o syndikalistické výchově. Referát generálního sekretáře o celkové organizaci a vzrůstu německých křesťanských syndikátů je nejzajímavější. Odborový svaz dělnický spolu se svazem soukromých úředníků a svazem úředníků a zaměstnanců státních tvoří jednotnou organizaci Deutscher Gewerkschaftsbund, která dnes čítá více jak milion členů. Vzrůst organizace a její rychlý rozvoj datuje se od října 1921, kdy přeloženo hlavní sídlo z Kolína do Berlína a kdy bylo přikročeno jednak k rozvrstvení členů v jednotlivé svazy odborové a rozvinuta činnost hospodářská zakládáním konsumních spolků, stavebních družstev, pojišťovacích odborů a záložen a kdy založen také deník Der Deutsche. Zajímavá jsou i čísla, značící vývoj organizace, na nichž můžeme dobře pozorovati i hospodářské nesnáze, které bylo Německu prodělati. — Pilgrin.

Americké volby,

při nichž rozhodujícím momentem byla konec konců otázka prohibice, ukázaly, jak praktickými a konkrétními otázkami je řízen v Americe život veřejný. U nás se při volbách vždy sahá k nejvyšším pojmům světových názorů, v Americe vyhrává volby ten, kdo přijde s lepším plánem na komunikaci, elektrisaci, hospodářství. Náš život tone příliš v doktrinářství a v historismu. Neříkáme, že se v politice nemá mluvit o světovém názoru, ale jistě by bylo méně zbytečných sporů, kdyby se myslelo konkrétněji, zejména v politice obecní. Místo všílých resolucí o abstraktních problémech, by obcím lépe slušelo starati se o denní potřeby občanstva. Kdo miluje módní slovíčka, může to nazvat pragmatismem. — Dr. Alfred Fuchs.

Presidentův projev

k 28. říjnu je zajímavý také tím, že reformační nit českého dějinného vývoje byla trochu prodloužena. Máme se již učit od Přemyslovců, kteří nám vytvořili český stát, a od Karla IV., který jej dovedl k rozkvětu a síle. Tedy ne již jen Čeští bratři, konečně i pan prezident nalezl v českých dějinách silné vzory. Snad nebude již třeba soudit Řím, když Přemyslovci ukázali, jak důležitým byl katolicismus, při-

klonění k Římu, pro český stát a když se budeme učit od Karla IV., který by byl nejraději z Prahy vytvořil nový Řím. Vždyť k tomu nebylo třeba mnoho důvtipu, jen trochu odvahy. Smysl českých dějin byl poněkud jiný, než jak si jej zvykl kreslit průměrný řečník „pokrokového“ tábora. Jsme hlavě státu vděční za tuto skrovnou lekci a jemné poučení.

V německém táboře

se po vstupu Němců do vlády projevuje zajímavě jejich příslovečná národní kázeň. Tisk odpůrců aktivismu německé ministry nikterak nezrádčuje, i když je vůči aktivistické taktice skeptický. Vyčkává toliko výsledky. Němci vědí, že nyní je čas ku práci, na agitaci že bude dost času až při volbách. Mimovolně se tážeme, byl-li by takový ukázněný poměr vládních a opozičních stran možný také v táboře českém? — Dr. A. F.

Osmý listopad.

Jsme opět o jeden památný den chudší. „Národ“ již nechodí naříkat na Bílou horu, jen „církev“ československá volá po odsouzení Říma. Snad dostáváme přece jen pomalu rozum a pochopili jsme, že „sláb je ten, kdo ztratil v sebe víru“. Věčným naříkáním ještě nikdo neurobil nic znamenitého. Ten ostrý řez, kterým byl operován protestantský vřed na našem národním těle, také byl nutností a měli bychom děkovati zaň Prozřetelnosti. Pacient se konečně pozdravil z vleklé choroby a nemusí litovati zahálčivé doby své nemoce. „Čas nový nové chce mít činy“ a tak dále, když již citáty, tak alespoň ty, které nesou život, ale neulpějme na neplodných nářcích. Osmý listopad dávno přebolel a život volá. — Pilgrin.

Evropská, americká i asijská Monroeova doktrína.

Nedávno konstatovala „Československá Republika“, že heslo „Amerika Američanům“ obrácené proti Evropanům kolonizujícím se v Americe vyvolalo hnutí panevropské, jež hlásá heslo „Evropa sobě!“ Současně vzniká podobně výlučné hnutí panasijské obrácené proti Evropě, usadivší se v Číně, v Indii, Přední Asii a proti Americe, která se zdráhá pustiti Filipiny. Hnutí panafrické ještě neexistuje, ale jistou jeho obdobou jest hnutí domorodců v Maroku, Alžíru i Tunisu. Toto vzájemné uplatňování Monroeovy doktriny ve všech dílech světa ukazuje zřetelně nedostatek všelidské solidarity: čím více se mluví o míru, tím více stojí svět proti sobě. Sjednocovací ideje potřebují duchovního základu a osvědčují se slova Svätého Otce, že křesťanství je nejlepším Svazem Národů. — Dr. A. F.

Evropský Svaz Kulturní.

Brzo po kongresu Panevropy konal se kongres Rohanova Kulturního Svazu. O rozdílech mezi oběma jsme nedávno referovali. Rohanovi nejde o to, vytvořiti evropský program, nýbrž evropskou úroveň podle slov Alfreda Webera pronesených na kongresu, stvořiti panevropskou noblesu mezi národy. Při tvoření této evropské úrovně jest katolické složce při-

kládán veliký význam, jak je viděti z Rohanovy „Europäische Revue“. — Dr. A. F.

Krise liberalismu.

Lze zaznamenati nejenom duchovní krizi marxismu, nýbrž i krizi liberalismu, přes dnešní novoliberalistické snahy. I liberalism vyšel kdysi z bezmezného vědeckého optimismu spolehlavějšího se téměř slepě na přírodní vědy, jež nám rozřeší všechny otázky, jeho absolutní víra v pokrok, jímž myslil především pokrok technický, musila vésti ke zklamání. Liberalismus i marxismus jsou dva opačné póly téhož materialistického magnetu a proto prožívají krizi současně. — Dr. A. F.

Radost z práce a sociální otázka.

Nedávno vyšla v Anglii kniha Margaret A. Pollockové, v níž dělníci sami píšou o svém vnitřním poměru ku práci. Ze zajímavého materiálu vyplývá, jak důležitou složkou je radost z práce v sociálním životě, neboť na ni v podstatě závisí štěstí dělníků. Tuto stránku marxismus ve svém jednostranném materialismu vždycky zanedbával a označoval práci důsledně jako „Lohnsklaverei“. Tím více zdůrazňuje tento psychologický moment socialismus křesťanský. — Dr. Alfred Fuchs.

Kultura společenská a politická

měly by spolu souviseti daleko úžeji, než jest u nás zvykem. Může-li se po celé týdny vésti novinářská debata, zda politik X. Y. podal či nepodal ruky svému politickému odpůrci, pak to svědčí o úžasných mravech. Politická kultura měří se na poměru k odpůrci. Jsme-li slušní ke stoupencům, což tím zvláštního činíme? Zdalibž i pohané toho nečiní? Pro katolíky pak má platiti: „Hominem diligere, errorem odisse.“ Nejde jen o to, odpůrce porazit, nýbrž má jíti o to, získat duši. Proto nesmíme si ani v politice dělati nepřátele nad smrtí. To neznamená slevovat ze zásad, nehledě k morálce: od zákona gentlemanství není ostatně pro dobrého Evropana dispense. — Dr. Alfred Fuchs.

Průvodce literaturou.

Josef Kudela, Profesor Masaryk a československé vojsko na Rusi. Praha 1923. Nákladem Památníku Odboje. Knihovna Památníku Odboje, svazek 27. Stran 235. S 11 přílohami obrazovými. Cena 35 Kč.

Václav Sobotka, Masarykův realismus a dnešní problémy českého nacionalismu. Proti Arne Novákovu hodnocení Peroutkovy knihy „Jací jsme“, znovu formuluje these o české národní tradici . . . Beroun 1924. Nákladem spisovatele. Stran 20. Cena 3 Kč.

Zákony o úpravě platů a služebních poměrů státních a veřejných zaměstnanců, učitelstva škol obecných a občanských, státních, obecních (městských) a obvodních lékařů a duchovenstva. — Zákon o nemocenském pojištění státních a veřejných zaměstnanců. Praha 1926. Nakladatel Jan Svátek. „Svátkova sbírka zákonů a nařízení republiky Československé“ Stran 158. Cena 11 Kč.

HLÍDKA DIVADELNÍ.

Opona se vyhrnuje.

Jan Sajic.

V malé přestřelce s Konrádem vyslovil se Arne Novák o tom, že v Praze vládne hypertrofie divadla. Na pohled dají mu za pravdu všichni ti, jimž divadlo jest otázkou soukromé záliby, stejně jako na příklad literatura, hudba, výtvarné umění či jiná z nescíslných zálib dnešního kulturního občana, pokud se nezabývá tím neb oním druhem záliby odborně anebo aspoň exklusivně. S druhé strany by se politikovi zdálo podivným mínění, že snad Praha či jiné město hypertrofuje politicky. A tak by bylo možno v tomto vztahu probrati všechny veřejné věci, jimiž se projevuje život nejen u nás, nýbrž i za hranicemi. Deklarovati poměr kultury a divadla bylo by v dnešní době snad přece nadbytečné, když tu stojí fakt, že divadlo zabírá nejhluběji a nejširě do celého kulturního ústrojí, zahrnujíc v sobě ostatně tolik oborů, kolik jich počítáme do pojmu umění. Nezavíráme-li oči před skutečností, že v dnešním divadle jde o literaturu, hudbu, výtvarnictví, tanec, herectví a tolik jiných uměleckých složek, pochopujeme, přece zcela bezpečně, v čem záleží moc divadla, jehož intenzita zdá se někdy neprávem hypertrofií. Výtku Arne Novákovu lze ovšem bráti v úvahu v tom smyslu, že na těle skutečného divadla jakožto umění bují mnoho cizopasného paumění či dokonce ne-umění, které bývá konsumováno při nedostatku poznání a míry stejně, nebo i na úkor opravdové umělecké produkce. Takovou hypertrofií lze konstatovati v rubrikách některých žurnálů, kde bez výběru může se dočísti čtenář o všech efemérních podnikcích v pochvalných referátech, za nimiž najdeš ledacos jiného než starost a péči o vyhledávání a hodnocení kulturně uměleckých kladů.

Nevzali jsme si za úkol polemisovati s tím neb oním druhem škarohlídů nebo vyznavačů jiného oboru kulturní práce. Při začátku divadelní sezony musí nám býti dovoleno, abychom vyjádřili mínění, že divadelní rubrika jest v každém časopise a revui legitimací kulturní snahy zcela souřadnou s rubrikami ostatními. Již z tohoto mínění jest patrné, že výtky hypertrofie lze užívatí jen v omezeném rozsahu, tam, kde není úmyslu sledovati kriticky odpo-

vědné činitele, nýbrž kde se rozmáhá registrace všech věcí, jež nemají vlivu na celkový ráz divadelního obrazu. To asi jest důvod, proč sledujeme vlastně jen tři scény největší a nejodpovědnější, jež konec konců udávají tempo celé řadě scén menších nebo podružných, vyjímajíc ovšem extravagantní pokusy, proti kterým ozývají se čím dále tím silnější hlasy odporu. Tyto tři scény, Národní, Stavovská a Vinohradská, mají nejvíce možností uměleckých a hospodářských, aby podnikaly věci hodné zájmu a umělecké reprezentace v nejlepším smyslu slova. Vedle toho nevzdaly se ani lehčího oboru, vázány jsouce při tom přece jen poněkud vyššími hledisky než scény předměstské, větším dílem immunní před všemi měřítky kritickými a usměrněné pouze pokladním zdarem a jednostranným potěšením publika. Že někdy i velké scény sestoupí pod průměrnou úroveň, jest jen o důvod více, aby divadla podružná nebyla řaděna do divadelní rubriky. Jak z uvedeného patrné, zájem o tři velká jeviště úplně dostačí k získání celkového obrazu naší divadelní kultury. Divadla vedlejší mají nárok na zařazení jen tehdy, když provádějí program nad běžný vkus nevybíravého okolí. Snad se zdá toto rozlišování dosti krutým, ale sledování skutečnosti po delší čas ukáže, k jakým absurdnostem by vedlo přesné zaznamenávání všeho, co se kde v divadle šustne. To už by byla hypertrofie, kterou potíráme stejně, jako Arne Novák zdá se útočiti na absolutní intenzitu divadla.

Sezonní repertoár činohry Národního divadla pražského názorně ukazuje, jaké snahy ovládají naše jeviště a s jakými programními vlastnostmi počítá umělecká správa pro nové období. Komplex jevištní práce, jež má býti provedena, rozdělen pro přehled na tyto skupiny: I. Hry české a) nové, b) starší. II. Hry klasické a) tragédie, b) komedie. III. Hry moderní a) ideové, b) konverzační, c) pro potřebu běžného repertoáru. IV. Hry slovanské. Jakkoli toto rozdělení vylučuje veškeré podrobné odstiňování uměleckých a zájmových kvalit, přece může býti v nejhrubších rysech dokladem, že první scéna se snaží, aspoň v programu, obejmouti vše, co zajímá divadelní konsumenty ve všech vrstvách a stupních divadelní kultury. Právě tak je

tomu u jiných scén, jichž program, v zásadě jednoduššího rozdělení, ve skutečnosti zasahuje tytéž oblasti dramatické tvorby jako program divadla Národního a Stavovského. Bude jen záležitostí na divadelní praxi, jak se tento program uskuteční.

Bylo by nespravedlivé a také neproveditelné, kdyby se naše scény chtěly uzavíratí některému oboru, čili kdyby chtěly pěstovati jenom jednostranný repertoír. Lehčí Musa jest potřebná divadlu jako výsostné umění. Specialisovati by se mohlo jen menší divadlo s jinými předpoklady existence. Velká scéna musí dbáti všeho, co se vyskytuje v divadelním světě původním i cizím, pokud ovšem tyto zjevy se nevymykají vážnému uměleckému hodnocení, ať se stránky naprosté aktivity či se stránky retrospektivní. Nehledíc k hospodářským podmínkám, i umělecký užitek z jednostrannosti by byl malý, někdy i zcela nepatrný nebo negativní. Nejhorší nepřítel divadla, umělecká stagnace, zaškrtil by divadlo v době velmi krátké. Proto můžeme klidně přijmouti programy, vydané našimi divadly. Ovšem teprve poměr jednotlivých oddílů programu a jejich jevištní profil umožní na konci období konečné zhodnocení a ukáže podíl divadla na celku kulturního našeho života.

Pohled na dosavadní činnost tří hlavních divadel pražských do polovice listopadu ukazuje zatím, že sezona nedostala se příliš daleko z dozvuků letního repertoíru, který pravidelně znamená úlevu v tvůrčím napětí a hoví spíše lehkému žánru, než aby se namáhal o veliká díla. Letní repertoír jest jistě vydržené právo. Jest to zcela pravidelný zjev na divadlech. Počítá se s ním také v prvních počátcích podzimního období. Ovšem prodlužování tohoto repertoíru do pozdní sezony podzimní neprospívá divadlu; zejména škodí mu v tom směru, že věci velkého formátu jsou tím oddalovány na dobu méně vhodnou nebo že se nedostávají na scénu v sezoně vůbec, tvoříce pak hlavní část divadelních passiv. Naše divadla také pracují sezonu za sezonou s těmito passivy.

K slabostem dosavadního repertoíru v měsících srpnu až listopadu náleží poměr původní tvorby české a cizí přeložené, jež byla již uvedena do scénického oběhu. Cizí repertoír převládá drtivou většinou. V oboru novinek vyjádřen jest

rovnicí 2:11 (dvě české premiéry a jedenáct cizích). Jest zbytečné dokazovati nemožnost tohoto systému, kterým se nová sezona legitimuje na úkor domácí produkce dramatické. Není však zbytečné zdůrazniti znovu a znovu, že český autor jest takto ochuzován o možnosti vývoje z přímého názoru na nejvlastnější prostředí své divadelní práce. Tyto stesky jsou v českém divadelním světě data velmi starého. Lze je počítati za přežitek starých dob. Nové divadlo, hlásící se k novým metám, mělo by v zájmu své aktivity upustiti od tohoto neblahého dědictví špatných systémů.

Srovnáme-li tedy výsledky divadla do dnešního dne, objeví se nám domácí produkce ve světle nepříznivém. »Komedie v kostce« od Edmonda Konráda, hlášená již v minulé sezoně, jest případ českého autora na českém jevišti. Dramatik, hledající cesty vývoje, nemůže se přesvědčiti o životních podmínkách své komedie včas, aby mohl zkušeností chápati přednosti nebo vady své práce, než začne pracovati na novém díle. Konrád ovšem nemůže za to, že shodou okolností dostal se nám za příklad neudržitelnosti dnešního systému v uvádění původních her na přední české scény. Jeho »Komedie«, psaná na motiv zmatku nynějšího světa, koncipovaná na nejmarkantnějším zjevu tohoto zmatku, na rozvratu manželství, persifluje staré i mladší formy trojúhelníkového francouzského i nefrancouzského dramatu a komedie. Kombinuje trojúhelník na šestistěn trojího manželství s trojí permutací mužů a žen. Ve vtipném a lehkém slovním rouše naplňuje své schema bystrým postřehem a vyplňuje úkol svůj, ostatně i jindy formálně čistotný, také po stránce obsahové, ve které se jeví větší přiblížení k životu, než v jeho pracích dosavadních. Za odklad, zaviněný divadlem, dostalo se »Komedii« vtipné režie Dostálovy a velmi pěkných i krásných výkonů hereckých (Viesner, Nasková, Deyl, Vrchlická, Steimar, Rydlová, Roland, Horáková).

Ochotnický průměr nepřesahuje veselohra »Šofér« od B. Vrbského a A. Bernarda, uvedená divadlem vinohradským. Lehká věc, dbající detailů a bezpečné vznětlivosti veseloherního obecnstva při narážkách na zvrácenosti skutečného života. Nenáročná práce, zahra-

ná pro odpočinek herců i publika, zachytí se asi v ochotnickém repertoíru.

Jiráskův jubilejní rok vyvolal nastudování realistických her romancí-erových z prvního období dramatické tvorby. »Vojnarka« a »Otec« osvědčily svou retrospektivní cenu jako přímo škol-ský příklad českého realistického pozoro-vání, oděného v roucho jevištní s podro-bnostmi národopisnými a dialektickými. — Pohádková »Lucerna« doplnila vhodně cyklus jako oblíbená repertoírní hra. V záloze vždy čekající »Jan Hus« vyšel na scénu jen jaksi z nutnosti, aby i historisu-jící dramatické Muse Jiráskově bylo uči-něno zadost.

Cizí díla převládají sice početně, ale jejich absolutní cena nevyrovná se této početnosti. Pirandellův »Jindřich IV.« a Sarmentovy »Oči ze všech nejkrás-nější« jsou asi největší klady dosavadní se-zony. Pirandellovo drama zdání a sku-tečnosti, podložené silným proudem etic-kým, zaokrouhluje názor na slavného bás-níka italského, známého českému světu ze »Šesti postav, hledajících autora« a ze hry »Každý má svou pravdu«. Relativismus Pirandellův nebude nám sice posledním měřítkem věcí, avšak zachycení složitého zjevu životního proti šedým formulám pozitivismu bude nás vždy zajímatí jakožto známka přemítání o duševních oblastech divadla. Při Pirandellově jménu vytane nám na mysli Václav Vydra jako typic-ký pirandellovský herec český.

Francouzský herec a dramatik Jean Sarment od svého »Rybáře stínů« vyrostl v opravdový divadelní zjev. »Oči ze všech nejkrásnější«, komedie, která hle-dá duševní napětí, odvrácená od shluku vnějšího dramatického světa k nitru po-stav a jich vztahů, jest nejkrásnějším dí-lem, jež jsme viděli v poslední době na našem divadle. Jak velice zasáhla do di-vadelního života, ukazuje bezpečně he-recké provedení, jež zaslouží opravdu čestného názvu »komorní«, má-li se již nějak označiti výjimečnost věci (Vrchlic-ká, Kohout, Vydra, Karen.)

To již »Robert a Marianna« od G é r a l d y h o znamená pokles proti »Mi-lování« téhož autora, které přede dvěma roky působilo silným dojmem svou sou-středěností a novostí v řešení trojníúhel-níku. Ani Bourdetova komedie »V zajetí« ne-dovede zaujmouti hlouběji než jako divadel-

ní atrakce, stavící na jeviště postavu že-ny, drčené zvrácenou láskou lesbickou (skvělý výkon A. Sedláčkové a K. Dostá-la).

Z francouzských klasiků přišel na řadu M o l i è r e svým »Měšťákem šlech-ticem« (Bařtipán). Zajímavý pokus, ne ovšem šťastný, o vzkříšení komedie-bale-tu v dnešním stylu.

Werfelova historie »Juarez a M a x i m i l i a n«, kromě pěkných výko-nů hereckých (Štěpánek, Ibllová, Zakopal, Vávra), nepřinesla ani sama sebou ani režijně žádné vzpruhy. Těžkopádnost slo-hu repertoírního ukázalo Shawovo diva-delní absurdum »Dům u zlomených srdcí«, ve svých paradoxech a vtipcích naduřelé až k nesnesitelnosti.

Exotický večer T h á k u r ů v zopa-koval lyrickou hru »P o š t o v n í ú ř a d« v provedení o něco mdlejší než při pre-miére přede dvěma roky.

Obraz třeba doplniti registrací vese-loher, jež nás nemohou zajímatí více než hovění běžnému repertoíru. Jsou to: »Pan ministr« od Krzywoszewského, »Náš pan farář« od Vautela, Berrovo a Verneuilovo »Z pekla štěstí« a Bergmanova »Nobelo-va cena«. Všechny tyto věcičky ukázaly nám sice řadu dobrých herců, avšak ne-povznášejí se nad úroveň známých a více nebo méně vděčných kasovních produktů, jichž i divadlo má zapotřebí.

Průvodce literaturou.

Václav Svatohor Bělohávek, Řím v plamenech. Náboženská hra v pěti jednáních. Brtnice 1926. Nakladatel Josef Birnbaum. Stran 72. »Lidové divadlo«, svazek 33. Cena 10 Kč.

František Valoušek, Chudáček Boží. Drama ve čtyřech jednáních. Hradec Králové 1926. Nákladem »Tiskového Družstva«. Stran 48. »Sebrané spisy«, svazek 2. Cena 6 Kč.

Hippolytus Böhlen, Hlasatel Velikého Krále. Hra o pěti jednáních s dohrou. K 700. výročí smrti Františka Serafínského. Přeložil Ludvík Nekula. Brno 1926. Nákladem »Ob-čanské tiskárny«. Stran 104. »Ochotnické Je-viště«. Cena 10 Kč.

Carlo Goldoni, Zvědavé ženy. Veselo-hra o třech jednáních. Přeložil a úvod napsal Bohumil Kyselý. Brtnice 1926. Nakladatel Josef Birnbaum. Stran 88. »Lidové divadlo«, svazek 42. Cena 6 Kč.

Josef Brožek, Nejlepší pomsta. Obraz ze života ve čtyřech jednáních. Brtnice 1926. Na-kladatel Josef Birnbaum. Stran 47. »Lidové di-vadlo«, svazek 46. Cena 5 Kč.

HLÍDKA NÁBOŽENSKÁ.

Oomoto.

Bořivoj Benetka.

Věnujeme-li trochu pozornosti Východu, postřehneme záhy silné hnutí, které, ač se rozpadá v několik skupin, má přece jistý společný cíl: snaha opanovati svými názory kulturní život Západu. Jsou-li v baltických státech celé řady buddhistické, není to tak podivné: začalo se s vegetariánstvím a přešlo se pomalu krok za krokem až k úplnému zasvěcení nauce.

Druhým východním náboženstvím, možno-li užiti tohoto pojmu pro filosoficko-náboženské zásady jako zkratky, jest Baháism. Četné časopisy a revue v Evropě propagující toto hnutí mluví za mnoho. Řekli bychom s hlasateli baháismu, že stará Evropa potřebuje duševní náplně a tu že právě oni přináší. Ovšem to možno říci nanejvýš o té protestantské části, kde pastoři už vzali Kristu božství a učinili ze svých náboženských společeností spíše debatní a filosoficko-charitativní spolky. Také tu se nové nauky nejvíce uchytily. Než i mezi katolíky pozorujeme značný zájem, ne tak jenom vědecký jako spíše snahu spojití názory své s naukou jim předkládanou ne však jako náboženství, ale spíše ve formě „morálního sjednocení celého světa pod universální teokracií Boho-Člověka, vtělení Velkého Boha“, jak to formuluje jiné hnutí, o němž chci podat stručné informační poznámky. Bylo by již dosti na čase, aby si věci všimly příslušné instituce církevní a danými prostředky bránily šíření se nebezpečných názorů.

Oomoto datuje svůj vznik s kamigakari zakladatelky Nao Degučí 1892, když už jí bylo 57 let (kamigakari značí v japonštině „naplnění Bohem“ nebo „býti v duchu“). Po smrti svého muže žila v strastech a nedostatku. A 1. ledna 1892 ocitá se pojednou v podivném stavu (zajisté odborníci by nejspíše souhlasili s hysterickými záchvaty), kamigakari, a začala prorokovati a pronášeti napomínání.

V dalším líčení podržíme se líčení propagační literatury, abychom nezabíhali do polemických detailů. Tedy slyšíme, že Nao Degučí slyšela hlas vnitřní bytosti, aby psala. A tu už se objevuje první zázrak: ačkoliv byla analfabetka, najednou začala psát, a výsledkem bylo Svaté Písmo. Zajímavé by bylo sledovati tu křesťanský vliv, který potom stále je silnější.

Stručným obsahem její práce je varování lidstva hřešícího, aby zanechalo hmotářské civilisace, která už natropila lidstvu mnoho zla, a místo ní zavedli duchovní, která přivodí pravé štěstí a mír na zemi. Kniha mluví také o tvoření vesmíru, o Spasiteli (novém Kristu), o vztahu duše a těla, osudu lidstva a p. Máme tu shrnuto celé učení v dosti jasných formách a můžeme-li věriti autorství té ženy, musíme obdivovati její bystrost, s jakou dovedla spojití elementy křesťanské se starými naukami domácími.

Předpověděvši Velkého Spasitele, sedm let křtila, připodobňujíc se Janu Křtiteli, až konečně přišel v osobě Onisabro Degučí, zrodilého z vesnice Anao, blíže Kameoky, nynější-

ho centra Oomoto. Jako 28letý byl přiveden poslem Božím na horu Takakuma, kde týdení „bezpříkladný duševní asketismus“ přivedl jej k „podivuhodné moci patřiti, pronikati vše, bez ohledu na čas a prostor, zvěděl dokonale o pravém stavu vesmíru“. A co bylo nezbytno, byl nadán duchem prorockým a uzdravil nespočetné nemocné moci ducha a slov: slepí uviděli, chromí chodili. Slovem: všechny vlastnosti Spasitele, a proto nás už nepřekvapí, když prohlásí, že je — druhý Kristus.

Přišel do Ajabe roku 1898, dostal se do konfliktu s vládou až roku 1920, kdy vystoupila proti nauce v Písmu, že on je vládcem vyvoleným Bohem. Byl půl roku vězněn, ale trest pětileté nucené práce mu přisouzený nenastoupil, propuštěn byv na kauci. Vláda dala vojskem zničití hrob zakladatelčin, tvrdíc, že je podobný císařskému, a srovnati na hoře Hongu božské se zemí. Do té doby spadá také Vypravování z Duchovního světa.

Stoupenci Degučího věří, že všechna náboženství a jich zakladatelé jsou pouze předchůdci pravého spasitele Onisabro, který jest určen je sjednotiti a zdokonaliti.

Pronásledování vlády působilo blahodárně na vzrůst přívrženců, kteří už mají přes 350 stanic v Japonsku. Poslední čas navázali styky s rozličnými náboženstvími v Asii, na prvním místě s Baháismem. 1924 Onisabro odešel na misi do oblasti mongolské, vykonal tu nespočetné zázraků a po půl roce se navrátil do vlasti. Z jeho podnětu bylo založeno několik organizací, z nichž bych rád, upozornil příště zejména na Světový Svaz Lidství, ježto i u nás už má svůj odbor a působí velmi agilně.

Nyní dovolte několik slov vlastních poznámek. Když mne došla před dvěma léty prvá brožurka z Ajabe, působila spíše jako dětská hračka. Než za nějakou dobu přišel už časopis ve formě pěkně tištěné revue; netrvalo dlouho a došlo nové překvapení: „Oomoto Internacia“, nový list, rázu spíše propagačního, jehož redaktor a vydavatel Koogecu Nišimura usadil se v Paříži. A většina evropské propagace děje se esperantem. Výsledky za necelý rok mluví velmi názorně! Nišimura na své propagační cestě nalézá téměř vždy podpory esperantistů. Je to jejich obvinění? Ne. Je to vina katolíků, kteří nečinně si hoví, zatím co se loví v jejich řadách. Pohlížíme na esperanto skrz prsty, ba štítíme se ho, zatím co „beznárodní“ a nyní Oomoto pilně využívá prostředku, který byl dán všem. Nedovedeme-li, či nechceme-li použít, co se nám nabízí, nu, pak nesmíme vinit věc, ale sebe samy. Snad uspořádá Jednota čsl. katol. esperantistů přednášku o Oomoto, kde mi bude možno vše obsírněji rozvésti. Náleží to do její informační práce.

Pastýřský list biskupů švýcarských.

Promlouvá na thema: Sociální bída přittemnosti. V úvodu poukazuje na základní chorobu dnešní společnosti, která je stále ještě zamořena materialismem, který rozleptává všechny třídy společnosti. Byl to materialismus, který dal vznik protikřesťanskému kapitalis-

mu. Neboť vedle kapitalismu dobrého, čestného, který jest nezbytným pro podnikání, je také kapitalismus špatný, nespravedlivý, který má jediným cílem obohacení, aniž by se ohlížel na důsledky svých špatných prostředků. Biskupové švýcarští odsuzují tento kapitalismus, tuto „nezřízenou žízeň zlata“, tento „šílený egoismus“. Aby jej potíraly, vyrůstají socialismus a komunismus, které však třeba zahrnouti, neboť pracují týmiž prostředky, jsou plodem téhož materialismu. A tak přicházejí biskupové švýcarští k jedinému možnému řešení, ke křesťanskému solidarismu hlásanému Lvem XIII. a jeho nástupci. Připomínají povinnosti dělníkům i zaměstnavatelům a když ukázali jasně na úlohu Církve v dění sociálním, neopomínají ani připomenouti, čím je povinen sám stát v usměrňování a řízení sociálních poměrů. Poukazují na dílo křesťanských sdružení dělnických, která uvádějí vznesené zákony v život. Je to dopis krásný a povzbuzující, který se jistě nemine účinkem. Hlas dobrých pastýřů, kteří dobře vidí nesnáze a obtíže, kterými jsou obklopeni věřící a přicházejí jim v pravý čas vstříc radou a slovem upřímným. — Pilgrin.

Chrám a rozhlas.

Nedávno bylo mi svěřeno poloúřední posláním požádati věhlasného českého kazatele, aby kázal pro rodinný rozhlas. Ač jest sám horlivým radioamatérem, odmítl, a jeho důvody jsem musil uznati. Řekl mi v podstatě toto: Kázání není obyčejnou řečí. Není siice úkonem přímo liturgickým, ale přece jen úkonem, jenž má svoje bohoslužebné prostředí. Nemohu jít do rozhlasu a tvářit se, jako bych kázal. Ani upevnění mikrofonu na kazatelnu nechtěl připustiti, neboť kostel má svoji tichou, koncentrovanou náladu, svoje posluchače a kontakt mezi posluchači a kazatelem by byl porušen vědomím, že káže do rozhlasu. Nedávejte do rozhlasu kázání, řekl mi; chcete-li něco pro katolíky udělat, pak dejte do rozhlasu stručné, poučné přednášky, vždyť náboženská neinformovanost mezi lidem je úžasná. V rozmluvě dotkli jsme se také vysílání církevní hudby při mši svaté z pražských kostelů. I proti tomu jsou vážné námitky. Jest mnoho lidí, kteří žijí v omylu, že když si poslechnou mši svatou doma v rozhlase, že tím již vykonali svoji nedělní a sváteční povinnost, domnívají se, že celou mši svatou pobožně slyšeli, což je ovšem velký omyl. Zejména děti, táží-li se katecheté, byly-li v kostele, odpovídají: „Prosím, my si to chytáme do rozhlasu!“ Jest skutečně velmi sporno, zdali za těchto okolností lze vážně tvrditi, že by rozhlas z kostelů věci církve prospíval. Jest možno, že vzbudí trochu zájmu u indiferentních, kteří již léta letoucí nebyli v kostele, do té míry, že si řeknou, že to v kostele je přece jenom hezké. „A vida, jaký pokrok — nemusím tam ani jít a slyším to v radiu.“ Prospěch tedy opět velmi pochybný. V dnešní, technikou přeplněné, zkomercialisované době, žijící tempem přímo filmovým, jest naší přímou povinností starati se o to, aby technika byla postavena co možno do služeb ducha, aby se neopakovala zkušenost světové války, kdy duch nakonec stal se otrokem stroje. Církev se nikdy nestavěla proti

technickému pokroku a Vatikán byl jeden z prvních, který měl radiovou stanici. Podíváme-li se na monolithy, umístěné na římských náměstích, trochu větší, než ja ten mrakotínský, a dovezené až z Egypta a umístěné v Římě bez úrazu, řekneme si, že na papežských dvorech musili míti také snad jakýsi smysl pro techniku. Tedy, jsme-li skeptičtí vůči radiovému rozhlasu z kostelů, není to jistě z nevěřivosti proti technickému pokroku. Jde však o to, aby ho bylo využito účelně. — Dr. Alfred Fuchs.

Habsburkové, Husité, Církev.

Velmi zajímavý projev učinil profesor Peckař u příležitosti 400. výročí začátku habsburského panství v Čechách. Ukázal, že se toto povolání dalo proti vůli Svaté Stolice a z vůle Husitů, kteří se cítili býti odpůrci lutherství a považovali se za daleko bližší katolíkům. Odboj husitský nikdy nepopíral vlastně církve. Hus sám se domníval, že jest lepším katolíkem, než církevní autority, ovšem mylně. Husité bojovali takřka za své uznání *de iure*, za uznání svých obřadních (a bohužel i věroučných) zvláštností obecnou církví. Tím nesmyslnější jest hlásat jménem Husovým nebo husitským vystupování z církve, neboť nezáležeti k Církvi pokládali právě oni za největší neštěstí. — Dr. Alfred Fuchs.

Misionářské museum v Římě.

V lateránském paláci se pilně pracuje na umístění misionářského musea, k němuž dala základ misionářská výstava loňského roku. Dle „Osservatore Romano“ nemá to býti snad jen vzpomínka na výstavu, která budila obdiv poutníků Milostivého léta, ani zdůraznění činnosti Církve katolické v šíření víry, nýbrž spíše škola pro nové misionáře a pobídka věřícím, aby nezapomínali na činnost, která pracuje stejně pro civilisaci jako pro náboženství. Správou musea pověřen P. V. Schmidt, jehož osoba zaručuje splnění očekávaného úkolu. Jeť redaktorem revue *Anthropos* a spolu s P. Pignardem de la Boulaye organisoval etnografické oddělení misionářské výstavy. — Pilgrin.

Svatý Jozafat Kuncewicz.

Na den 14. října připadla památka sv. Jozafata Kuncewicze, biskupa polockého, mučenníka unie, jehož význam byl zvláště zdůrazněn encyklikou nynějšího Svatého Otce „*Ecclesiae Tuae*“ z roku 1923, v níž jsou obsaženy i směrnice pro unionistickou práci mezi Slovy, takže tato encyklika navazuje jaksi organicky na „*Grande munus*“ Lva XIII. Tento mučedník unie není u nás tak znám, jak by měl býti pro stoupence ideje cyrilometodějské. Jsme hrdi na to, že idea unionistická jest zpečetěna i krví mučennickou, neboť jenom idea, za niž jsou lidé ochotni umřít, má naději raziti si vítěznou cestu. — Dr. A. F.

Sociální péče a charita.

Nedávné jubileum spolku svatého Vincence a Blahoslavené Marie Anežky ukázalo opět, že charita nemůže nikdy býti zcela nahrazena sociální péčí. Při sebe lépe organisované péči z povolání bude vždy třeba lásky individuální, jež spojí dobročinnost s dobrým slovem, neboť žádný mechanism nevytlačí nikdy ze života.

osobnost. Jest zajímavé, že i Červený kříž, který s počátku chtěl pracovatí toliko se sociálními pracovníci školními, sahá opět k pomoci soukromé. Jest potřebí obojího: obě metody se nevylučují. — Dr. Alfred Fuchs.

Dobyvatelský romantism.

Známý badatel polární Nansen měl nedávno cyklus přednášek na britských vysokých školách, v nichž prohlásil mezi jiným, že touha objevovatí nové světy jest typicky evropskou vlastností a romantické dobyteltví související tak úzce s rytířstvem, jest nejlepší vlastností Evropanovou. Touto propagační snahou liší se Evropa od kultur asijských do sebe uzavřených. Platí to jistě i o náboženství. Jenom náboženství, jež má misie, cítí opravdu svoje poslání, neboť víra roste tím více, čím více je vyvážena. Bonum est diffusivum sui. — Dr. Alfred Fuchs.

Poválečné konkordáty.

Těchto dnů vyšla kniha prof. Buška „Poválečné konkordáty“. Tendence knihy jest proti konkordátům, protože prý dávají církvi postavení příliš preponderantní. Zajímavější však, než tento názor jsou fakta, jež dr. Bušek uvádí. Na novodobých poválečných konkordátech ukazuje autor, jakých úspěchů všude dobývá katolická církev právě ve státech nástupnických a státech nových, jak se dobře osvědčuje vatikánská zkušenost diplomatická, a jak tendence uzavíratí konkordáty ve střední Evropě stoupá. Tím podivnější jest protikonkordátní závěr knihy. — Dr. Alfred Fuchs.

Čeho je třeba.

Na nedávných poradách veřejně činných katolických pracovníků všech směrů bylo konstatováno, že katolickému životu je třeba splnění těchto postulátů: 1. Položení většího důrazu na kvalitu proti pouhé kvantitě, 2. náboženského prohloubení, 3. plánovitého sjednocení akce, 4. organizačních forem, odpovídajících národní individualitě, 5. růstu zdola. — Dr. A. F.

Dvě blízká data,

jedno národní a druhé církevní, dala katolíkům přemýšletí i o jejich úkolech politických. Byl to den 28. a den 31. října, kdy připadal svátek Krista Krále. Mezi úkoly národními a světovými není pro katolíka rozdíl. Všude jde o to, aby bylo šířeno království Kristovo. Katolíci českoslovenští zvláště v samostatném státě našli si svoji vlastní cestu, cestu cyrilometodějskou a svatováclavskou, jejímž cílem je synthesisa kultury západní a východní, a sjednocení církví. — Dr. Alfred Fuchs.

Buddhistické misie.

Nedávno přinesly zahraniční listy zajímavou zprávu, že buddhism chystá se na výboj do celé Evropy pomocí literatury i školství. Toto zvýšené sebevědomí orientálních kultur a kultů je pro křesťanský svět vážným memem. — Dr. Alfred Fuchs.

Protestantism a universalism.

Protestantsky orientovaný berlínský „Tag“ přinesl nedávno zajímavou studii vynikajícího evangelického církevního hodnostáře, generálního superintendenta dra Dibelia, ve kte-

rém autor poukazuje na jisté změny v protestantském smýšlení poválečném, jež jsou i pro nás katolíky, svrchovaně zajímavé. V protestantismu jeví se odklon od náboženského subjektivismu a touha po obecnosti učení, po ekumenicitě, po emancipaci od národních církví a po úkolech světových. Tato touha měla již ten praktický důsledek, že misijní společnosti byly pojaty do vnitřní oficiální organizace pruské církve luterské, ač tomu dříve nikdy tak nebylo. Všude se pociťuje touha po jednotě a světovosti, i u protestantismu, jehož největší pýchou byla kdysi náboženská svoboda, stupňující se až k náboženskému individualismu. V tom jest pro nás, katolíky, jisté zadostiučinění, přes to, že máme jiný názor na ekumenicitu a katolicitu než protestanté. — Dr. A. F.

Život podle Božského Srdce Páně.

Krásná kniha zesnulého jesuity Jos. Jaroše vyšla právě ve druhém, opraveném a rozmnoženém vydání. První její vydání přijato bylo s radostí a nadšením od lidí prostých i od inteligence. Probírají se v ní všechny stránky duchovního života s takovým posvěcením, s jakým může mluvití jen ten, kdo sám život podle Srdce Páně žije. P. Jaroš jej žil, a proto jeho slova tak mocně působí. Objemneá kniha čítající 550 stran sličné úpravy, stojí pouze 20 Kč, poštou Kč 22.50. Objednávky vyřizuje Administrace Dědictví Svatojanského v Praze-IV., Hradčany, Vikářská ulice č. 35.

Z duchovního života.

Rovněž knížka jesuity Aloise Storka vyšla ve druhém, rozmnoženém vydání. Časový tento spis došel takové obliby, že prvé jeho vydání v krátké době úplně bylo rozebráno. Cena pěkné knížky jest pouze 6 Kč, s poštovným 7 Kč. Objednávky vyřizuje Administrace Dědictví Svatojanského v Praze IV., Hradčany, Vikářská ulice č. 35.

Modlitby za v Pánu zesulé.

Dle nových překladů sestavil Jan Hejčl. Věnováno památce hrdinů padlých ve světové válce 1914—1918. Knížka tato obsahuje veškeré pobožnosti, jimiž církev katolická tak láskyplně uctívá památku zesnulých. Jsou to modlitby provanuté úchvatnou poesíí náboženskou, plné blaživé útěchy a nezdolné naděje. Cena úhledné knížky jest pouze 5 Kč, poštou 6 Kč. Objednávky vyřizuje Administrace Dědictví Svatojanského v Praze IV., Vikářská ul. č. 35.

Průvodce literaturou.

Alois Kudrnovský, Svátek Krista Krále. S básněmi a překlady hymnů Františka Kašpara. Praha 1926. Vydal „Klub duchovenstva“ ve prospěch Exercičního domu v Hájkách. Stran 120. Cena 12 Kč.

Josef Rybák, Za pravdou a krásou. Aloisíanské třídní o 14 promluvách. Jako pomůcka pro duchovní cvičení mládeže katolické. S předmluvou spisovatele. Praha 1926. Nakladatel Gustav Francel. Stran 91. Cena 7 Kč.

Václav Oliva, Stručné dějiny církevní. Pro československou mládež. Třetí rozmnožené vydání. Praha 1926. Nakladatel „Družstvo Vlast“. Stran 59. Cena neudána.

HLÍDKA LITERÁRNÍ.

Durychova čtyřicítka.

Bořivoj Benetka.

Je-li někomu čtyřicet let, není to ovšem takové význačné datum z jeho života, při němž bychom už mohli činiti závěry a úsudky aspoň přibližně správné. Ale u básníka kvalit Durychových můžeme plným právem čekat vždy nové a nové důkazy ryziho umění. Durych objevil se na svém místě jako dospělý muž a jeho první práce je také už bez začátečnických kazů. Ukazují, že autor skutečně přinese něco nového do naší literatury. Doba byla naplněná hrůzami války, jejíž požár právě dostoupil největších plamenů a ozařoval hrůzným strachem celý svět. A z té doby máme od něho jeho román *Na horách*. Kniha ač patří svojí krásnou dílkou mezi nejlepší, nebyla kupována. Doba povídkové horečky, kdy nudou bylo číst obsáhlejší dílo z podrážděné psychosy, nemohla ocenit krásu takové románové skladby. Snad dnes, kdy se vrací zase zájem pro kilové knihy Koptovy, bude také sáhnuto k románu *Na horách*. Také *Jarmark života* čeká na novou edici. Nebudu suchým výčtem děl vypočítávat řadu krásných knížek, které se nejen kupují, ale i čtou. A čtou se hodně. Ve Strakově Akademii v knihovně »Akademického domu« největší počet výpůjček znamenal za minulý rok Durych. Tedy vysokoškolská mládež, ač zdá se dosti povrchní, přece ráda sáhne ku knize hlubšího základu. Durychovy knížky nečtou se jenom ze sensacechtivosti. To by byl chybný názor. Spíše je to upřímná snaha trochu přetvořiti nitro, naplněné honbou za sensací a nahradit změstáčtělé proletářství čímsi hodnotnějším. Také kritik »Hosta«, známý už svým škatulkováním talentů do lékárnických přihrádek s tajemnými značkami pro několik zasvěcenců pochopitelných, ve své poslední knize věnoval také několik stran Durychovi. Četl jsem to několikrát, ale nedovedu chápat, co vlastně chce říci pan Götz.

Básníkovi je čtyřicet let. Jeho práce nejsou bez užitku ani prospěchu. Při secesi z »Lidových Listů« založila skupina literátů »Rozmach«, který už čtvrtý rok jde ve výtčeném programu: obroditi duši českého katolíka. Řekl bych, že je tu pokračování čtvrtstaletého »Díla Staroříš-

ského Samotáře«. Ale ač tu je mnoho prvků z téhož pramene, dovedl Durych dátí svému listu osobitý směr. V »Kursu« zaslechl sice jakési peprné poznámky, ale jinak si ho cení i Florian, který má příliš bystrý zrak, aby rozpoznal dobré zrno. Proto mu vydává knížky v »Dobré Dile«, mezi několika původními českými věcmi. A to je ocenění největší!

Katoličtí studenti čeští mají v Durychovi vedle básníka a průbojného autora ostrých článků katolické invektivy také příklad života oddaného Bohu. Jeho víra není mu jen uměleckou potřebou jako některým literátům. Poznáte to z každého jeho slova. Nepotřebuje v tom velebitelského podkuřování. U nás se věnuje málo pozornosti duchovnímu životu. A přece jak by to slušelo mladému muži i dívce, kdyby skutečně nábožensky žili! Proto nehledejte v Durychovi jenom básníka a literáta, hledejte v něm i dobrého člověka, od něhož možno se naučiti mnohému, co dosud nám chybí. Ne mluvit o přerodu, obrodě, a podobně, ale hned začít skutky. Píšu zde jenom poznámky in margine narozenin Durychových. Léta příští poví, zda moje názory jsou platné i pro budoucnost. Ale při nejmenším překvapilo, že státní cenu ani tentokrát nedostal Durych.

Durych a Klapka Jerome o Německu.

Nový svazek Durycha má dvojí zajímavost. Vyjímá se velmi dobře mezi „cestopisnou“ literaturou posledních let. Cestopisné črty mají dnes na literární burse pevný kurs. Nejlépe stojí ovšem akcie italských a anglických listů, tím čestnější je úspěch Durychův. Zatím co kde kdo se pachtí robiti nepodařené plagiáty, odjíždí Durych do Německa, aby (druhá zajímavost) proběhl po stopách Valdštejnových a při tom se mu připletlo pod ruku Německo. Co zbylo než přihlédnouti trochu blíže. A Durych se umí dívat. Ne „durch und durch“, ale pevně, nebojácně. A pak má jemnou, citlivou duši, které všechny smysly spěchají na pomoc, kamkoli se otočí. Durychův pohled je zasněný, pohled básníka, ale o to bystřejší, že se jím dívá přímo duše, uchvácená touhou po poznání. Není v něm falše, je poctivý, upřímný. Proto nedovede cizinecky nafoukaně a přezíravě projížděti města, ale musí se plížit, neboť mu je jako nepovolanému vetrelci. Nerad se rozjížděl do Německa, bylo mu to skoro nemilou povinností, ale když se tam konečně dostal, cítil potřebu říci nám, co a jak tam viděl. Celé Německo rozpůlil na kraj smutných, přísných tváří a kraj jasných úsměvů. Ta první půle začala Berlínem, kde za celé dvě hodiny nenašel ve-

selou lidskou tvář, ač se díval jen na lidi. Odtud do Štralsundu projížděl zemí bez smíchu. Štralsund byl prvním překvapením a Durych se neubráníl síle dojmu; v krátce načrtnutém obrázku maluje ještě dnes mladicky nadšeně středověké město, které si zachovalo svoji středověkou krásu. Tam se také sešel s prvním úsměvem. Ale nepobyl tu dlouho, brzy opouští rezavě červenou starobylou krásu Štralsundu, kde nebe bylo modré, stříbrně modré, a rackové a plachty byly první předzvěstí moře! Prvně spatřil moře, opravdové moře, a to byl po Štralsundu druhý mocný dojem, který si přinesl s cesty. Moře „se chovalo důstojně jako stříbrná kráska, která ví, že její absolutní krásě není třeba žádné koketerie.“ Pod jeho strohým, strojeně chladným líčením cítíme velikost dojmu, kterým naň mořská pláň zapůsobila a jsme mu vděční, že dovede být tak stručným. Zpět do Berlína a odtud do Magdeburku, kterým prochází „mystický poledník, který dělí Německo na zemi bez smíchu a zemi radosti“. Teprve zde, v zemi radosti, mohl si mnohé ujasnit. Jeho poměr k Německu se zjasnil, snad úsměvem krásných dívek, které jej zdědily po své pramáteři Jitce, kterou si chrabrý Břetislav odtud rázně odnesl. Ještě do Lipska a Lícně zabloudil po stopách Valdštejnových a na zpáteční cestě zaskočil do Drážďan: „Drážďany jsou pěkné město; jest to jako naše město.“ A je konec pohádky. Už?! A pohádka volá „Nezapomeň!“ Je to knížka neveliká, ale je v ní zase Durych, na cestách, v cizině, stále svůj, stále týž. A to je právě jeho ziskem. Dovedl se dívat svýma očima, lépe — duší, duší básníka. Oč více pověděl, než Jerome Klapka Jerome svým Deníkem. Jsou zajímavé, srovnáme-li obě. Ale Klapka Jerome nedosáhl upřímného výrazu Durychova. Jeho Deník je spíše zajímavým feuilletonem a neupřímného dojmu se nezbavíme ani za jeho filosofování nad hrami v Ober-Amergau, který byl cílem jeho poutníků. Je to jen jakýsi dovětek Plížení. Zase kousek jiného Německa. Ale zde proniká poznání, že Německo neznáme. Upřímnější Durych svalil vinu na německé básníky, kteří neporozuměli Německu a nedovedli o něm zpívat. To bude, dle Durycha, teprve úkolem básníků našich. Trochu nadsazeno, ale úsudek pravdivý, alespoň do té míry, že nevraživý antagonismus slovan- ský, který však bez rozpaků čerpal z Německa kulturně, bránil nám poznati nejbližšího souseda. Klapka odhaluje jiný rys, hlubokou víru a nábožnost jižních Němců, tak skvěle charakterisovanou mysteriemi v Ober-Amergau.

Bylo zde v minulém čísle poukázáno na nutnost spolupráce politické s křesťansko-sociální stranou německou u nás. Bude to první krok ke sblížení s křesťanským Německem, které přináší nové zisky z poválečného svého vývoje. Křesťanskému a výlučně katolickému pacifismu otvírá se tu nové pole. Západ porozuměl již poválečnému volání Německa. doufejme, že ani my nebudeme posledními. Pro tento ostře vržený průhled je knížka Durychova velmi cennou, vždyť ukazuje nové směrnice a nové cíle katolickému rozmachu. — Pilgrin.

Nová kniha Podlahova.

Antonín Podlaha, *Liber ordinationum cleri 1395—1416*. Část I.—III. Zasílá L. Kuncíř v Praze II., Voršilská 3. — Je to na první pohled výpočet svěcení nižších i vyšších na kněžství. Ale teprve rozbor podává bohatost látky v knize této. Především je tu mnoho dat pro genealogii rodů, z nichž svěcenci pocházeli; stejně i pro topografii místní a ukazuje zároveň na množství nového kleru, jehož valná část zůstávala při svěcení nižším. Kniha obsahuje celkem 21 rok a možno dle ní sestaviti vhodnou mapku a byla by zajímavá pohledem, ze kterého kraje přicházeli bohoslovci více nebo méně. Na konci postrádám seznam abecední osob i míst. Dal by se dobře doplniti. Publikace by tím jen získala a historikům by práci usnadnila. — Josef Šána.

Bitnarovy Serafinské novely.

Pěknou ukázkou české poesie františkánské, původní i přeložené, je tato obsáhlá práce Bitnarova na oslavu sedmistého výročí smrti světcovy. Nesmí tudíž nikde scházeti. Kniha má přes dvě stě stran a jest rozdělena na deset oddílů s tituly: *Rodiště Františkovo*, *Skutky světcovy*, *Stolokruh sv. Františka*, *Stolokruh svaté Kláry*, *Jesličky v Grecciu*, *Stigmata na Alvernu*, *Slunečná píseň*, *Smrt světcova*. Nevěsta chudoba, *V šlépějích světcových*. Nic nešlo pozornosti spisovatelově, sotva kdo jiný zná tak důkladně literaturu, aby zde podal z ní ukázky. Proto se tu setkáte se všemi našimi básníky, známými v kruzích katolických, ať už je to Durych, či Dvořák, Pospíšil, Kašpar, Lutínov, Sušil, Leubner, Deml, Kyselý, Skarlandt, Žák, Kulda, Odvalil, Bouška, Reynek a jiní. Ale neomezuje se jen na tak zv. katolické básníky; vždyť tu jsou zastoupeni patriarchové české poesie vůbec. Vrchlický, Zeyer, Březina; ještě více vás však překvapí, že ani Machar nevyhnul se františkánskému námětu, když psal *Ukolébavku*. K nim přistupuje mnoho básníků cizích, takže máte příležitost čísti celkem práce 34 básníků a 19 překladatelů. Sestavovatel přispěl sám několika vlastními povídkami a jednou básní, skrývající se, jak se domnívám, pod pseudonymem Hurdálek. Na konci knihy připojuje obsáhlý, instruktivní doslov, jak skoro každý čin světcův je zpracován světovými básníky všech národů, což se podrobně jmény uvádí. Jenom je škoda, že ve sborníku nejsou zastoupeny všechny literatury, na př. slovanské. Vždyť pro nedostatek místa nebylo možno uvést ani všechny ukázky české a z cizích literatur nebylo po ruce vhodných překladů. Ale i tak Bitnarův soubor je důležitým zjevem ve františkánské literatuře a proto lze jej upřímně doporučiti naší mládeži i všem pořadatelům jubilejních oslav. — Dr. Jan Bartoš.

Kuncířův d' Aurevilly.

Desátisvazkové vydání *Spisů J. B. d' Aurevillyho* blíží se svému ukončení. Ještě *Dandysm*, *Vzpomínky* a *Ďábelské*. Svazek pátý přináší *Nemožnou lásku* s podtitulkem *Pařížská kronika*, ve které se „nejedná vůbec o to, co je krásné a zábavné, ale zcela jednoduše o to, co jest.“ V předmluvě charakterisuje ji sám autor jako „début“, jež zplodila iluze nemožných

románů, zasazených do budoirového rámce. Já to „sotva román“, neboť pro román má přísnější definici: „Ve skutečnosti román je vždy historií duše a života, prostředkem sociální formy.“ Nemožná láska je „historie jedné z těch žen elegantních a zahálčivých, jaké modelem poskytly nám třídy v letech 1839–48. V této době, vzpomeneme-li si, nejmladší, nejkrásnější — a odvážím se připojit: fysiologicky nejdokonalejší ženy chlubil se svým chladem, jako se chlubil staří světáci únavou, dříve než zestárli. Jedinečně pokrytecké hrály jedny anděla, druhé dábla, ale všechny, ať anděl ať dábel, předstíraly báze strachu na důkaz své rozdílnosti osobní a společenské neschopnosti lásky a jejího štěstí. Musí se říci, že to bylo hloupé, neboť takové strojenosti jsou hlouposti.“ To bylo prostředí, z něhož vážila Nemožná láska, prostředí mělké, nehluboké a takovým je celý příběh, snad zajímavý pro poznání literárních počátků d'Aurevillyho, ale nic více. Druhý příběh páteho svazku Spisů: Hanibalův prsten je druhá drobnost. Historie nevěsty, která v drobně článkovaných kapitolkách črtá historku krásné Josefíny. Dvě drobnosti, charakteristické, ale nijak důležité. Nemohou k portétu d'Aurevillyho přidati žádného ostrého tahu, nemají, co by dokreslovaly. A pro české vydání je to taková roztomilá zbytečnost. Nedávno vydané Básně (svazek 8.) nemá kritik Života k dispozici, ale je to zase jen vydavatelský luxus. Ještě nový překlad Dábelských a dílo d'Aurevillyho v českém rouše bude úplné. Záslužný podnik nakladatelský. Snad?! Máme-li spisy Zolovy, France-ovy, Lemmonierovy, proč bychom nemohli mít d'Aurevillyho? — Pilgrim.

Mazancova kniha: Hluboko v noci.

Na osmdesáti stranách velkého formátu lká své smutky a žaly mladý básník ve čtyřech cyklech. Předsláno je výstižné úvodní slovo spisovatele V. Bitnara. Jsme poněkud překvapeni prostředím a duchem, jímž se nesou všechny básně, nejsme zvyklí na něco podobného u nové poesie, která si pohrává s různými -ismy, poetismy, oplývá moderní civilizací, s vešerm, možno-li vůbec ještě mluvit o verši, počíná si velice volně. Tu však je pravý opak, verš pevně spjat, objevují se tvary slok, které už jsme skoro zapomněli, znělka, tercina atd. Jak už nápis nám prozrazuje, mladého básníka netěší den, noc je jeho milenkou.

Motto z básní Karáskových čtenáři hned prozrazuje, kam se kloní svými sympatiemi, ba více, kdo jej přímo vedl při jeho prvotině. Zajímají jej jen rozvaliny, šerý zámeček, hřbitov, básník chce zmizet v půlnočních tmách, ztápí se večerem, kdy slyší zvonění hran a smrti, zmocňují se ho letargické nálady. Lůžko ho objímá s ariemi sovými, proto nechce kvést, nechce žít, a vyjde-li ráno slunce, jest krvavé, stojí tu jako žebrák svých ilusí. Všude cítí jen mrtvol chlad, nevěří ani svému básnění, viola mu praskne, duše jeho pláče. Jaký může být jeho den nežli elegický? Sám se tedy přiznává, jak básní: Na strunách nevlídných melancholicky budem o noci žalmy zpívat. Proto se diví, že vůbec je možno kvést v jaru, co s červencem? Ta zeleň je tak mdlá! Líbí se

mu Marie Stuartovna pro ten zlý osud; i na nedělním koncertě hrana se mu ozve a kochá se, když žaby skuhrají nad páchnoucí bažinou. Autor nezatajuje, čím mu je dekadence, přiznává se, že „hraje v starou flétnu“. Ač užívá způsobu vyjadřovacího téměř úplně shodného se známými předáky z poesie let devadesátých a následujících, jeho verš plyne hladce uprostřed nových obrátů a obsahů. Není také divu, že v prvotině někdy myšlenka vyzní trochu všedně (Dozpíváné přátelství), že tu a tam výraz nepřilehne plně k obrazu: podzim brnká na rozladěné piano, žaby skuhrají, padlé jaro a j. Ale přece je rozdíl mezi Karáskem a jím: provádí nás po hřbitovech, zpívá o smrti a zániku, a hle, stačí pohled na lebku a najednou uteče, což by pravý dekadent, jenž své umění doopravdy prožil a zažil, nikdy neudělal. A kdyby se básník sebe více uzavíral nocí od ostatního světa, neubráníl se přece světu, jenž na něj doléhá se všech stran. Představa šachovnice vybavuje mu obraz životního boje, je mu líto promarněného času v kavárně, tedy má zájem o život, třebaš všude nám namlouvá, že by nejraději umřel. Jinde vzpomíná na legionáře, kteří byli utraceni nepřátelskou soldateskou v boji za vlast, ale objeví se docela pianino, nádraží, kampaň řepy, semafor, telegrafní drát. Nejsme tu přece nablízku poesii civilisační (Neumann: Zpívaly dráty...)? Jest jisto, že prvotina projevuje značnou obratnost veršovickou, že můžeme se nadít činů, až se příště projeví úplně svérázně. Jazyk: kří, vztýčený, spít, kol, mojich, sešílíme, mizí (45). stích, schátralý, mimo hvězd a mlhoviny, skolébaný, sžloutlý, sšeřelý, s bohem, schladly atd. místo náslovného z, mizejí, mých, okolo, vztýčený, mimo hvězdy (akusativ), s Bohem atd. — Dr. Jan Bartoš.

Koptův Hlídač číslo 47.

Je to románové zpracování jarmareční písně, kterou však autor otiskl až na konci práce, kdyby ji byl uvedl na začátku, byla by usnadnila orientaci. Tragedie železničního hlídače, který je vržen do hornatého kraje kdesi v severozápadních Čechách, je psána snad jenom proto, aby ukázala, že lidé zlí nepotloukají se jenom ve velkoměstských barech, ale že podobné typy naleznete i na české vesnici. Sebevražedným pokusem hrobníka Zuzly, který ze stařecké umíněnosti, pro sázku s truhlářem Bártíkem chtěl se vrhnouti pod vlak, je vržen v děj; jeho nemanželský syn Ferda, násilník, zlý, nepřístupná povaha, který umírá vlastní rukou, když jeho hříšná vášeň k ženě hlídačově nebyla ukojena a když ani děvče, po němž touží, nemá pro něho než přibouchnutí vrátek a počtvání psa. Ale smrtí Ferdovou není vše skončeno. Stín jeho násilné smrti padá na hlídače, kterého kraj viní z jeho vraždy. Hlídač za větrné smršti ohluchne, nabude ztracený sluch, ale předstírá hluchotu dále, aby dostal pensí. Zařídí si hostinec ve vsi. Klame celé okolí, ba i svou ženu, až je vraždícím nožem potulného kramáře zbaven svého dvojího života. Tak něco pro jarmareční písničku s doprovodem krvavých obrázků, psáno stylem kalendářových povídek s moderními náznaky krajino-malby atd. Psychologicky nejasná postava hlídačova, nedokreslený Ferda, nepochopitelné u-

mlčování jediné čistější bytosti, hlídačovy ženy. Zlo na všech stranách, nevybíravé, vtíravé, slizké — hnusné. Česká vesnice — kouzla zba-
vená. Není tam jediné dobré postavy, i ten kněz je jenom posér, který podle Kopty doma před zrcadlem zkouší svoji tvář a každé gesto. Což opravdu je ten svět tak špatný, což český legionářský spisovatel nevidí než kal a zlobu? Jak potom chce psáti epos o osmi zpěvech o Masarykovi? Kniha smutná, trpká, která by chtěla bráti víru. Či snad byla psána jen pro ukrácení dlouhé chvíle povalečům, nebo je to filmové libreto seriálů? Ale ani film již takové věci nenatáčí. — Pilgrin.

Bitnarovy publikace.

Chcete vědět, kdy se narodil ten neb onen spisovatel, co napsal kdy některý jubilant, na kdy připadá tolikáté a tolikáté výročí úmrtí některého vynikajícího muže, zejména i z řad katolických. Jinde třebas mlčením přecházených? Obráťte se na spisovatele Bitnara (snad mi odpustí, vždyť i mně pomáhal) a víte vše. Po této stránce jest jedinečný. Svou neumornou pílí vypátrá kdejaký článek, který jste před léty napsali. S podivem sledujete podrobnou práci třebas jeho článků v „Lidových Listech“, řady výročí úmrtí a narození slavných mužů v „Literárních Rozhledech“. Není sborníku, aby do nich nepřispěl svou hrůzou, ať je to Baarův sborník, ať jsou to Šormovy knihy, ať jsou to samostatné publikace. Předemnou leží právě Bitnarova **Bibliografie díla Miloše Martena**. Nepatrný sešit co do rozsahu, ale co tu je uloženo pilné práce, kolik údajů těžce sbíraných po různých časopisech často i těžko dosažitelných! Miloš Marten, vlastně Miloš Šebesta, narodil se 1883 v Bimě. Kolik nadějí se upínalo k tomuto vysoce nadanému kritikovi a essayistovi, spisovateli novel, jemnému duchu! Kdo z vás nečetl aspoň jeho krásnou knihu Akkord, věnovanou třem hvězdám literárním: Máchovi, Zeyerovi a Březinovi, či srdce se nepotěšilo, když se zamyslí nad knihou „Nad městem“? Jaká to krásná a nebojácná obhajoba barokové Prahy! A kdo se zajímal o výtvarnictví, sáhl po jeho knize Edvard Munch, Rerich a j. Bohuže! bylo jinak souzeno, 1917 uprostřed světové vichřice válečné předčasně umírá. To vše je vám asi známo, ale jistě nevíte, kolik článků, essayí, kritik česky i francouzsky napsal Miloš Marten poměrně za tak krátký čas. O tom všem poučuje každého čtenáře jeho díla Bitnarova Bibliografie, bez této publikace neobejde se žádný literární historik, žádný čtenář. Pro úplnost jsou tu uvedena i posmrtná nová vydání až do roku 1925. — Dr. Jan Bartoš.

Kazimírovská Bibliografie.

Bibliografie české historie za léta 1920—1924. — Nový soupis historické práce za pět let ukazuje, že práce v tomto oboru dosáhla let předválečných. Je tak hojná a rozsáhlá, že nelze ani odborníkovi pracovati bez této příručky. Bibliografie sestavena jest jako přehled, na jednotlivé oddíly a na konec přidán rejstřík spisovatelů. Dějiny církevní a náboženské tvoří oddíl 16. a obsahují číslo 5.782 až 6.065, celkem tedy jen 283 čísel, což ukazuje na chudost a snad malý zájem historiků řešiti

problémy církevní a náboženské. Srovnání např. s dějinami hospodářskými ukáže nám nejlepe. Tyto čítají 7.052 čísel! Vyplývá to z chabé organizace historické práce v oboru historie církevní a náboženské a jest zároveň výstra-
hou pro léta příští. Bibliografii samotné nelze upřít největší péči o shrnutí všech podstatných článků ze všech oborů historie a podati skutečný souhrn. Proto těšíme se zase na další. — Josef Šána.

Požitek a kultura.

Naše doba upadá často do omylu, jako by zvýšené nebo zvláště rafinované požitky byly znamením vyšší kultury. Jest to omyl, protože požívati znamená konsumovati hodnoty, nikoli je tvořiti. Požitek a tvorba jsou protiklady. Reakcí proti tomuto rafinovanému požitkářství jest novodobý primitivism umělecký. Do katolické literatury zasahuje tento spor tam, kde jde o poměr umělců k liturgii. Není katolickým básníkem esthét, jenž se liturgií pouze kochá, jemuž je požitkem, nýbrž toliko ten, kdo v ní spatřuje objektivní formu objektivní normy. — Dr. Alfred Fuchs.

Americká revue věnovaná středověku.

Před pěti lety byla při Asociaci pro studium moderních jazyků založena sekce pro středověk a jeho kulturu, aby zkoumala latinský vliv na literaturu středověku. Úsilí toto setkal se se značným úspěchem a řada amerických vědců věnovala se studiu jednotlivých otázek. Před několika měsíci byla založena Americká akademie pro středověk a dnes přistupuje již k vydávání čtvrtletníku Speculum, v jehož prvním čísle na 125 stranách nalézáme pojednání o všem, co nás na středověku zajímá, ať v literatuře, umění, filologii či zřízení společenském. Pro rozvoj amerických poměrů jistě zajímavé. — Pilgrin.

Průvodce literaturou.

Jan Bartoš, Čtyři stovky světových spisovatelů. Životopisná data, výslovnost, stručná charakteristika a hlavní díla. S úvodem. Kralupy nad Vltavou 1926. Nakladatel Josef Nývlt. Stran 25. Cena Kč 4.50.

Jan Karník, Listy, z kroniky. Beletrie, feuilletony a vzpomínky. Nové Město na Moravě 1926. Nakladatel Jan Khun. Stránek 162. Cena neudána.

Albert Vyskočil, Čtvrtstoletí Dobrého Díla. Úvodem do nového čtvrtstoletí Dobrého Díla. Ze starých papírů sebral a vydal... Dvě podobizny Florianovy akvarelem od Willi Wessela. Vytiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí. Břevnov u Prahy 1926. Stran 66. Edice „Kurs“, březen 1926. Cena 12 Kč.

Juan Valera, Dlouhá Juanita. Román. Z jazyka španělského přeložil Karel Líkař. Praha 1925. Nakladatel Československá akc. tiskárna. Stran 281. Cena 13 Kč.

František Hrnčíř, Obrazkové dějiny světové. Od prvopočátku až po naše časy. Díl druhý. Doba nová a nejnovější. S 320 vyobrazeními a mapami. Praha 1926. Nakladatel Jan Svátek. Stran 340.

HLÍDKA STUDENTSKÁ.

Rozvoj katolického školství ve Spojených státech.

Pilgrin.

V posledních letech doznalo katolické školství v Severní Americe znamenitého rozmachu. Poučila o tom přednáška z radiostanice newyorské, kde promluvil F. M. Crowley, ředitel výchovné sekce při »National Catholic Welfare Conference«.

Čísla tam citovaná jsou nejlepším důkazem prudkého rozmachu katolického školství, který je pochopitelně podmíněn vzrůstem amerického katolicismu. Toto hnutí velmi dobře poučuje o tom, jak obyvatelstvo Unie radostně se podrobuje vlivu římské církve, jejíž doména zde roste den ze dne.

Tak počet farních škol v letech 1900 až 1925 vzrostl o plných 85 proc. Nyní je jich kol 7.000 s více jak dvěma miliony žáků, jejichž vyučování je svěřeno jednak duchovním, jichž je as 50.000, jednak učitelům-laikům, jichž jsou asi 3.000. Počet žáků ve školách farních je stejný jako počet žáků navštěvujících obecné školy státní v následujících centrech: Chicago, Boston, Philadelphia, Cleveland, Saint-Louis, Detroit, Los-Angeles, Baltimore, New-York a Pittsburg, nebo jako počet žáků státních škol obecných ve státech Ohio a Illinois nebo ve státech Iowa, Michigan, Minnesota a Wisconsin.

O důležitosti a významu těchto farních škol svědčí, že na příklad v diecési chicagské nebo v Detroitu jsou školy se 2.500 až 3.000 žáků. Pro tak četnou školní mládež je třeba také poněkud rozlehlejších školních budov. Proti těmto školním palácům, jsou naše školy jen nepatrné domky.

Další data F. Crowleym citovaná, týkají se všech pěti stupňů katolického školství: škol farních, vyšších, normálních, seminářů a universit. Je pochopitelné, že školy farní, jichž je tak velký počet, a které jsou tak čteně navštěvovány, mají pro katolíky severoamerické největší význam a důležitost, ač ovšem nelze upřít významu ani školám vyšším.

Organisace farních škol je dnes nejmohutnější náboženskou institucí. Tam působí katolicismus nejúčinněji a nejblahodárněji. V ní kladeny jsou první základy náboženské, v nich vyrůstá nová genera-

ce katolická. Ale vedle toho morálního významu, který stojí na místě nejpřednější, mají také velkou důležitost jako přípravky pro školy vyšší. F. Crowley, jako pravý Američan, neubrání se ve své přednášce ani vytknutím výhod katolického školství pro stát. Neboť náklad na žactvo, které by musilo navštěvovati školy státní, činil by asi 112 milionů dolarů a připočetme-li školní budovy, přesáhl by cifru 500 milionů a těchto vydání je stát ušetřen, díky katolické organisaci školské.

Také vyšší školství se rozvíjí rychlým tempem. Za deset let stoupl počet žáků o 116 proc. a od roku 1920 vzrůstá pravidelně o 10 proc. ročně. Zvláště větší města doplňují rychle nedostatek vyšších škol. V posledních měsících bylo jich opět několik vybudováno nákladem 500.000 až jednoho milionu dolarů. Je pochopitelné, že školy tak značným nákladem pořízené, vyhovují dokonale všem požadavkům moderního školství. V některých diecésích pořízeny zvláštní fondy pro vyšší školy, které disponují jedním až dvěma miliony dolarů. Nedivno, že počet těchto vyšších škol přesahuje již počet 2.000 s více jak 10.000 učiteli-duchovními, 1.500 učiteli-laiky a s více jak 180.000 žáků.

Spojené státy mají na 78 kvetoucích seminářů, kde na 5.000 studujících poslouchá theologické a filosofické přednášky 950 profesorů, kněží řádových i světských. Vedle vlastních seminářů jsou tu ještě tak zvané malé semináře, něco jako naše gymnasia, ale s výchovou řízenou k jedinému cíli — stavu kněžskému. A tato učiliště mají dnes na 15.000 žáků, kteří všichni zasvětili svůj život Kristu a Církvi.

O důležitosti, ale také o velké ceně katolického školství v Americe svědčí zvláště katolické university, jichž mají Spojené státy 22, spolu se 121 univ. kolejiemi. Nejsou to university evropské, mnohá má jen některou fakultu, nebo fakulty dvě a více, ale v jádře jsou to vysoké školy, a nelze na ně snad pohlížeti s despektem. Tyto university mají na 61.000 posluchačů a kol 5.000 profesorů. Budovy a pozemky těchto ústavů mají cenu 125 milionů dolarů. Fondy na udržování dosahují 13 mil. dol. a jejich roční důchody páčí se na 16 mil. dol. Jsou to úctyhodná čísla a doplňují dobře obrázek katolic-

kých universit, o nichž jsem se zmínil již v minulém roč. »Života«. Na těchto vysokých školách je více jak 32 proc. profesorů laiků, ostatní jsou duchovní, o důležitosti a významu jejich svědčí zajímavý fakt, že přes 30 proc. posluchačů, kteří je navštěvují, jsou nekatolíci.

Celá ta nádherná budova katolického školství v Sev. Americe vyžádala si ovšem nákladných obětí všech věřících. Spoj. státy vydaly minulého roku jednu a čtvrt miliardy dolarů na školství, které poskytuje vzdělání 25 milionům žáků. Oběti, které přináší katolíci američtí, nejsou ani ve srovnání s těmito čísly nepatrné. 19 mil. katolíků vynaložilo 70 mil. dolarů na své školství, které umožňuje katolickou výchovu více jak 2 mil. žáků. Mluva čísel je zde nejvýraznější. Katolíci američtí nejen že jako jiní občané platí svými daněmi státní výchovné ústavy, ale dobrovolně a vědomi si ohromné jeho důležitosti, udržují si také školství katolické, které je jim zárukou, že povede mládež k Bohu a dá mu nejlepší výchovu pro život, upevní-li v něm city náboženské. Ruku v ruce s obětavostí věřících postupuje i láska a nadšení duchovních, kteří dali všechny své síly nezištně k uskutečnění tohoto velkolepého díla, jakým beze sporu katolické školství severoamerické jest.

Mohutný jeho rozvoj je podporován i příznivou politikou vládní, která neodpírá katolickým rodičům jejich práva. A tak katolické školy, zvláště školy farní, jsou zde rovnocenným činitelem výchovným vedle škol veřejných. Někde tyto nahrazují, jinde postupují svorně s nimi, vychovávajíce dobré občany ve stejné době jako dobré, věřící katolíky. Bylo jim také třeba podstoupiti mnohé boje a brániti se mnohým nařčením a křivdám, ale dnes vybojovaly si již své místo a nemusí míti obav do budoucnosti. Tak rádi si všímáme všeho, co má americký punc, jak mnoho se psalo a mluvílo o amerikanismu, kéž bychom se dovedli učit i od amerických katolíků, kéž bychom dovedli tak věrně bojovati i tolik obětovati na katolické školství jako oni.

Ekonomisace výchovy.

Petr Jeníkovec.

Letošní nový školní rok ohlásil se na školách národních i středních, jako léta právě minulá, značným úbytkem žactva, způsobeným světovou válkou a zjevy, provázejícími dobu válečnou i poválečnou. Tento zjev jest přechodný, ale pouze do jisté míry. Nejpatrnější jest

na venkovských obecných školách; a na tomto nejnižším stupni výchovy školské nedosáhne nikdy toho počtu, jaký byl v dobách předválečných, poněvadž v naší době rodiny se šesti až devíti dítkami, což býval zejména na venkově počet průměrný, budou velikou vzácností. Na většině škol středních tento úbytek není tak patrný, ačkoliv zde by byl do jisté míry i žádoucí. Přesto zůstává faktem, že počet středoškoláků po válce značně stoupl. Příčinou toho jest více okolností, hlavně ta, že bylo založeno mnoho nových středních škol v důsledku demokratické, v podstatě správné zásady, dopřáti pokud možno největšího vzdělání nejširším vrstvám lidovým. Ale tato zásada má ještě druhou tvář, poněkud stinné následky. Počet posluchačů vysokých škol se u nás více než ztrojnásobil, dosáhl čísla circa 20.000, tedy většího než ve státech jiných, větších a zámožnějších. Tam však dovedou si odpomoci lepší metodičností a houževnatou prací celé veřejnosti k nápravě. U nás naopak ony smutné zjevy, jako jest kritické postavení a nezaměstnanost duševních pracovníků neklesne, nýbrž stoupne. Mělo by se začítí bít na poplach. Zatím bylo věnováno těmto otázkám několik článků v denním tisku, jinak vážněji se dosud o nich neuvažovalo. Pozornosti si vůbec nezasluhují neapné poznámky tisku vládního, že stát není zaopatřovacím ústavem pro absolventy různých typů škol. Ať si tedy také nevyhrazuje na školství patent a opustí jeho monopolisování. Stejně ubohý jest názor „povolanců“ hlav, že pomoc dostaví se sama, až rodiče poznají neschůdnost cesty nákladných studií, nevedoucích k cíli. Tato „metoda životních katastrof“ není jistě ekonomická ani humánní. Rodičům ani studentům nedostává se odnikud rady. Organizace studentské vydaly jakési poradné brožury, z kterých není nikdo moudrý, pořádají se přednášky o volbě povolání, ale posluchač si odnáší dojem, že snad někomu záleží na tom, aby studentstva neubývalo. V celém našem životě se vytrubuje heslo všestranné spořivosti — ve skutečnosti platící jen pro střední a nižší vrstvy — ve všech prostředcích výrobních, ale v nadprodukcii inteligentního proletariátu se šetřiti nechce.

Statistický úřad vydal důkladné dílo, v němž jsou shrnuta všechna data, svědčící o rozsáhlé organizaci našeho školství a vědy, chtivosti občanstva. Užitečnější by byla úvaha, které postrádáme, jaké jsou toho důsledky. Vděčné by bylo srovnání, odpovídá-li efekt výchovný aspoň přibližně nákladu, potřebnému na udržování škol, ačkoliv jest známo, že na kulturních výdajích, hlavně ve školství, snaží se — ač marně — státní správa ušetřiti poměrně co nejvíce. Otázek podobných u tohoto problému vyskytla by se celá řada. Zajímavé by byly odpovědi na otázky zdaru a výsledku studia, nejen pokud se zračí na školních vysvědčeních, nýbrž i jak se jeví po studiích v praktickém životě. Jsou známy již trpké zkušenosti zaměstnavatelů, že školy, které vábily mladé lidi pozlátkem vědy a dalekosáhlostí výkonu v životě, opouští je okamžikem, kdy se zavřely za nimi školní brány. Typická je nedostatečná průprava, jakou dává filosofická fakulta mladým profesorům po stránce prakticky pedagogické. Podobné zjevy

jsou i u jiných povolání. Svatou povinností správy státní jest péče o intelektuály, aby jim zajistila zaměstnání, čehož vyžaduje zájem veřejný i prospěch celého státu. V době největších úspěchů sociální politiky, výrobních krísí i sociálních otřesů, pečuje se o rukodělného dělníka rozsáhlou organizací zprostředkování práce, která se hledá pro dělnictvo nejen doma, nýbrž i v cizině; státní správa chrání dělníka rukou proti vykořisťovatelům, nezaměstnanosti, nemoci, úrazu, starobě, ale dělníka duševního snad ještě sama vykořisťuje a ubíjí. Veřejná správa pečuje i o statistiku výrobků hmotných, jich ceny, odbytu, který jim usnadňuje. Zajisté plným právem. Zatím však o dělníky duševní pečují jen kondiční, více méně milosrdné odbory. Jinak je ponechán slabým silám soukromým, v první řadě svým, v druhé řadě štěstěně protekcionářství.

Největší nedostatek jeví se až dosud mezi posluchači bohosloví. Ale soudě podle dnešních poměrů, mám za to, že není daleka doba, kdy se opět budou plnit semináře jako kdysi před léty, až budou všechny ostatní odbory přeplněné. Obava tato jest větší po zákoně kongruovém. Není to jen názo můj, slyšel jsem jej prvně z úst starého, zkušeného, horlivého kněze. Že věci se tím neposlouží, jest nasnadě. Budou zase častější zjevy nehodných kněží, jichž se ráda církev zbavila popřevratovými odpady. Ale historie se opakuje — byť i v obměnách!

Zvýšení tax na vysokých školách technických.

Přes prázdniny připravilo ministerstvo školství a národní osvěty československému studentstvu vysokoškolskému pěkný dárek. Ne však těm pilným, nýbrž jen těm lenochům. Ti, kdož dělají zkoušku z nějakého předmětu později než je proň předepsaná lhůta, musí zaplatit taxu, která dříve bývala 10 Kč za předmět (malý), který se přednášel pouze jeden semestr, a 20 Kč za předmět (velký), který se přednášel rok. Dnes však jsou sazby tyto téměř dvojnásobné! Za malý předmět platí se taxa 20 Kč a za velký 35 Kč.

Dobře — řekne si mnohý — tedy jediným dobrým prostředkem proti tomuto zvýšení tax by bylo, kdyby páni technici dělali zkoušky v termínech. A já konečně myslím totéž. Poněvadž potom by ti páni, kterým asi patří autorství tohoto výnosu ministerstva, zalomili rukama, neboť by divně hleděli na to, kdyby měli za čtyři měsíce, nebo dokonce i za dobu jednoho a půl měsíce (jak tomu je u předmětů velkých, z nichž možno dělati zkoušku v termínu ještě po prázdninách, v říjnu) vyzkoušet až čtyři sta posluchačů, když zkouší nyní pouze jeden den v týdnu. A kdyby zkoušeli i šest dnů v týdnu, tak by potom vůbec nemohli přednášet ani vědecky pracovat, jelikož týdny jejich životů by byly vyplněny zkouškami. Myslím, že by se potom rychle přičinili o to, aby taxy byly sníženy.

Ale tyto tak horentně zvýšené taxy neublížily jen těm nepilným, nýbrž i těm, kteří měli snahu co nejpečlivěji studovati. Neboť když se mnoho předmětů dopřednáší až koncem června, tak potom před prázdninami jsou pouze dva

termíny a po nich v měsíci říjnu nemůže profesor vyzkoušet tolik uchazečů, čímž mnozí nemohou tedy absolutně dostati termín řádný a tedy jsou nuceni platiti mimořádnou zkušební taxu. To asi jistě neuvažovali páni v ministerstvu, když podobný výnos připravovali. A neví se tedy skutečně, zda chtějí pánové zvýšenými taxami popoháněti techniky ve studiu anebo zdali chtějí na ubohých studentech vydělati a doplňovat ty fondy, které na druhé straně byly zbytečně rozházeny.

Byla-li však příčina zvýšení tax zkušebních v druhém shora uvedených případech, pak by bylo záhodno, aby česká veřejnost se poohlédla po statisících, jež jsou věnovány cizím studentům na našich školách. Dnes byly zvýšeny taxy českým studentům, ale cizinci platí tolik, jako dříve! Proč pro ně tyto úlevy? A zvláště je nám to nevysvětlitelné, když uvážíme, že každý cizinec-student (zejména Rus) je u nás podporován měsíčně několika sty korunami, jsou jim zařizovány knihovny, studovny, spolkové místnosti a vůbec dáváno jest jim tolik, že u nás mohou zadarmo žít, zatím co český student strádá a je nucen si kondicemi a jinými zaměstnáními na úkor svého studia vydělávati živobytí. Na jednoho ruského studenta vysokoškolského připadá ze státních peněz několik set a na jednoho českého studenta jen několik korun.

Říká se tomu pohostinnost? Ó, prosím, nikdo nemluví proti příslovečné slovanské pohostinnosti. Ale myslím, že pohostinstvím se rozumí někoho hostiti a ne dávat mu do rukou bič na hostitelův dům. Neboť chování a vystupování mnohých ruských studentů vůči českým kolegům i vůči profesorům při zkoušení je tak odsouzeníhodné, že to často vyvolává veřejné rozhořčení. A je proto skutečně zapotřebí, aby v této věci byla zjednána náprava, neboť české vysokoškolské studentstvo by nemohlo déle snášeti ústrky, jimiž je častováno, zatím co jiným národnostem se se strany státu tak vychází vstříc!

Než na konec nutno zdůrazniti ještě jeden smutný fakt. Je to samo studentstvo, které dnes má velice nepatrný zájem o své stavovské věci a které se značně změnilo od dob, kdy studentstvo znamenalo platnou jednotku v národě. A podle toho také ty všechny projevy a manifestace vypadají. Správně řekl kol. Malý na Žofíně při studentském projevu proti zvýšení tax, že bylo to právě solidární studentstvo, které uškodilo, ba skoro zmařilo akci brněnských posluchačů vys. školy zvěrolékařské, kterou tito vedli proti prof. Pardubskému. A příčina? Že dnes student vidí ve spolužákovi, který sedí s ním ve škamně, svého konkurenta, svého soka, místo aby viděl v něm svého kolegu, přítele, bratra. I tam bude nutná náprava.

Nemohou býti všichni studenti stejného smýšlení, stejných názorů, ale tam, kde se jedná o věc studentskou, musí všichni státi pod jedním praporem. Neboť u nás je již brán ohled na kterýkoli spolek hasičský a jenom studentstvo je dosud opomíjeno. A proto to, co nám nedají, musíme si napříště sami vydobýti! — jjr.

ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ.

Před dvaceti lety.

Dr. Jan Bartoš.

Nevím ani, jak jsem na to přišel, abych vstoupil do Ligy. Ale jistě jsem se rozhodl už v oktávě po známých událostech na universitě a po prvních všeobecných volbách do vídeňského parlamentu. I na střední škole nastávalo třídění duchů. Stálo mne to sice dosti práce, nežli jsem se dopídlil v zastrčené schránce fakultní, kde vlastně ta Česká liga akademická je a kdy tam vlastně někdo je. Konečně jsem objevil zastrčenou přízemní místnost na dvoře paláce Sylva Taroucy. Chodíval jsem potom do spolku denně, pokud jsem byl v Praze. Tento zastrčený kouteček ožíval jen k večeru, kdy se tu scházelo několik dobrých přátel. Na papíře bylo členů skoro sto, kteří se stali členy snad z dobrých rozhodnutí, snad i z jiných důvodů: buď neměli kdy docházet do spolku, buď se zklamali, doufajíce v něco jiného; jsou různí lidé na světě. Ač jsem si dobře každého hned s počátku zapamatoval, sotva jsem napočítal deset členů horlivých. Byli to zejména kolegové Drobný, Sedlák, bratři Hronkové, Skalický (starší), bratři Slavíkové, Hruban, Gaja, Roudnický a jiní. — Ovšem bylo ještě několik členů, kteří přicházeli aspoň občas.

Není divu, že se často těžko obsadila kandidátka na valné hromadě, jež se konávala, jakož i členské schůze v sále spolku »Praha«. Kromě toho spolek měl několik věrných přátel, kteří zavítávali aspoň na večírky »U Choděru«. Byl to obzvláště nynější arcibiskup dr. Kordač, senátor dr. Mazanec, dr. Hruban, spisovatel inž. Bitnar a jiní. Výhodou bylo, že při tak malém počtu znali jsme se velmi dobře, že jsme věděli dopodrobna, co kdo dělá, jak žije v Praze, kde je atd. Vždyť na tom záleželo, jaký směr dají spolku první členové. Jinak se na venek nemohla projevovat nějaká intenzivní činnost. Nejvíce se debatovalo o programu, o směru, o politice, zvláště když mezi členy byli stoupenci nejen katolické strany, ale i staročeši, ba docela i agrárníci (Pažout). A Jaroslav Hruban, estét, bodře se vždy nakonec chápal taroků a cigárka a mnohdy rozhovor až příliš hlučný končil v dobrém rozmaru. I já byl jsem brzy zasvěcen do tajů této uklidňující hry a nahrazoval

jsem pak nepořádného člena, který scházel do čtvrtky.

Ale tento idylický život netrval dlouho. Dostali jsme výpověď a bylo nutno se obhlížet po nové místnosti. Tentokráte se nad námi smílovali katoličtí tovaryšové na Anenském náměstí a poskytli nám útulek v bývalé sakristii za kaplí. Přístup kaplí do spolkové místnosti působil jaksi mysticky zejména na nové členy. A zde skutku již jich zas přibýlo. Byli to kolegové Janda, dr. Kratochvíl, Trčka a můj nejlepší druh v Lize, mladší Skalický. Čtli jsme pilně noviny; největší oblibě se tehdy těšil *Bitnarův »Nový Věk«*, neboť přinášel pravidelnou studentskou hlídku, kam jsme se pokoušeli přispívat sami kratičkými zprávami. Mezi členstvem bylo opravdu upřímné přátelství, jeden před druhým neměl tajností, všichni si navzájem tykali. Proto na nového přichozího hledělo se s počátku opatrně a s jistou nedůvěrou (vždyť jsme se leckdy dožili zklamání!), zejména když člen byl z vyššího roku, s těmi bývaly smutné zkušenosti. Ovšem také byla výjimka, jako na př. kolega *František Nosek*; vstoupil tehdy do Ligy teprve ve třetím roce, ale zúčastnil se všech podniků spolkových, schůzí, přednášek, večírků, přispíval do časopisu a snad přišel i na věneček, ač netančil. Jedinému však spolkovému příkazu se nepodrobil, což vnášelo mezi něj a ostatní kolegy trochu rezervovanosti a řekněme i chladu, s nikým si nikdy netykal. Nevím, zda zůstal této své zásadě věren i na dráze politické, neboť kdežpak se dnes dostane chudý kantor do společnosti ministrů!

Každý rok o masopustě pořádal se věneček v hotelu »Central« a později na Slovanském ostrově, v pozdějších letech starostí kol. Jandy a Wasckka. Jenom ve školním roce 1907—8 se nepořádal. Když se na podzim zahajovaly přípravy pro masopustní veselí, přišel do Prahy s hrozi-
vou obžalobou Maďarů *Andrej Hlinka*. Tu povstal dobrák *Drobný* a mohutným svým hlasem zahrml nám do duše: »Chtěli byste tančit tam, kde jste slyšeli o hrozném prolévání krve bratrské?« Tak tedy k věnečku nedošlo. U tovaryšů už se neodbytně vkrádala otázka, co dál, jak možno existovati bez vlastního časopisu, zdali můžeme bydlet stále jen v

sakristii atd. I bylo rozhodnuto, že musíme mít svůj orgán, máme-li získávat nové a nové členy; příkladem zářným byli nám bratři Slovinci se svými dvěma akademickými spolky a časopisem, i Chorvati. Zejména první nás stále nabádali k větší a intenzivnější činnosti. Konečně o nutnosti časopisu byli už všichni přesvědčeni a tak jednou na výborové schůzi rozhodnuto, že časopis musí vyjít, ač jsme neměli tušení, jak bude vypadat, jak se bude jmenovat, komu se bude posílat. Krátce každý člen dostal za úkol, aby něco napsal, pak už že to nějak půjde. Kromě toho požádali jsme o příspěvky své známé. A tak konečně články se scházely. Byly sice některé tak pro kalendář nebo vůbec bez ceny, ale něco tu bylo. Ovšem časopis by z toho ještě nebyl. Konečně jak si vésti v administraci? I vypravil jsem se jednoho dne do Libně k spisovateli Vilému Bítňarovi. Ten mne důkladně zasvětil do všeho, ten také to byl, který z různých těch příspěvků sestavil první číslo a dal mu též název »Studentská hlídka« v lednu 1909. Bez něho by asi sotva došlo k vydávání časopisu. Začátek byl nejtěžší, pak už jsme s kolegou Skalickým obstarávali čísla, časopis se udržel, a po válečné přestávce pokračoval jako Život. Není tudíž nic zvláštního, že redaktorem studentského časopisu je spisovatel Bítňar, jenž stál i při jeho kolébce.

Nyní ve spolku bylo mnohem rušněji, nastávala nám vážná práce a starost s časopisem. Jaká to radost z prvního čísla, třebaš nedokonalého! Jako hrom když do nás udeří zpráva: »Jsme zabaveni!« Nepatrná lokálka o buršácích, napsaná v národním zápalu kol. Josefem M. Hronkem, způsobila nám dosti značnou ránu hmotnou. Ale nelekli jsme se, byli jsme odhodláni k práci; téměř smíchem jsme už přešli přípis kteréhosi vojenského velitelství, abychom přestali zasílat svůj časopis jistěmu jednoročnímu dobrovolníkovi, poněvadž první číslo obsahovalo prý závadný, panslávský článek »Jednoroční dobrovolníci«, kde se nabádali slovanští studenti, mají-li ztratit rok vojenskou službou, aby šli do měst v jiném slovanském prostředí a tak se naučili jazyku i způsobu života svých bratří. Teď to mohu prozradit, že jsem byl

sám autorem pod pseudonymem Vláda Synek. A slovanské myšlenky jsem zůstal věren, učil jsem se slovanským jazykům, v nadšení slovanském ztrávil jsem jeden semestr na krakovské universitě a získal přátelství spolku »Polonia«, v časopise jsem vedl stále rubriku slovanskou, pořádány zájezdy k zpřáteleným akademickým spolkům. Vrcholným projevem těchto snah bylo založení Slovanské ligy katol. akademiků ve Vídni, jež sdružovala spolky české, slovinské, chorvatské, polské, úspěch to na tu dobu veliký. Pak už jsme se zúčastnili vždy každého slovanského podniku, všude jsme našli přátele ze všech spolků, ať to byly oslavy grundvaldské v Krakově, eucharistický kongres ve Vídni, založení Slovanského klubu v Krakově a jinde. Příště konec.

Činnost České Ligy Akademické za měsíc říjen.

Letošní výbor měl proti minulým správním výborům značně ztížené postavení, neboť prací se mohl ujmout až po valné hromadě, která byla letos mimořádně 30. června, zatím co jiná léta výbor se ujímal funkcí již v polovici května. Tím musí si zároveň každý vysvětliti značné opoždění, jež mělo první číslo »Života«. Také první členská schůze, na níž výbor podává členstvu svůj pracovní program, musila býti až 3. listopadu. Prohlášení, jež učinil kolega předseda JUC. Markes, vyznělo v ten smysl, že Česká Liga Akademická, která je značně osláblá po loňských a předloňských zápasech, jimiž byla nucena obhajovati svůj účel a poslání v našem veřejném životě, musí obrátiti hlavní svůj zřetel k posílení vnitřního, spolkového života. Také o náboženský život členů bude pečováno častými přednáškami rázu náboženského. (Toto jádro činnosti Č. L. A. nebude nikdy opomíjeno.) Tím jistě splní se přání našeho arcipastýře dra. Kordače, jež tlumočil nám náš duchovní rádce Msgre Bouzek, by Č. L. A. nikdy nezapomínala na svůj náboženský program. Dále vyzdvihl kol. předseda ve svém prohlášení, by členové — studenti — nezapomínali, že jejich nejpřednější povinností jest studium. — O prohlášení, jež přijali přítomní členové s potleskem, rozpráda se živá debata.

V měsíci říjnu byl hostem Č. L. A. známý profesor M. Désfontaines, který je jedním ze zakladatelů katolických sociálních kroužků ve Francii a o nichž také v Č. L. A. přednášel. Přednáška, které bylo přítomno mnoho hostů, byla do češtiny tlumočena drem Krlínem, který také ihned shromáždil několik členů Č. L. A., kteří budou ve směrnících, jež jim dal přednášející i u nás pracovat. — jjr.

ROČNÍK DEVÁTÝ * PROSINEC 1926 * ČÍSLO TŘETÍ

MYŠLENKY O NÁBOŽENSTVÍ, ŽIVOTĚ, UMĚNÍ
A POLITICE

VYDALA ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ V PRAZE

„ŽIVOT“ vychází 10. dne v měsíci kromě prázdnin v Praze. PŘED-
PLATNÉ pro IX. ročník „Života“: 30 Kč pro nestudenty,
20 Kč pro studenty při přímém odběru. ADMINISTRACE v Praze II., Panská 1.
— — Kdo si ponechá 1. číslo, je pokládán za odběratele. — —

Redigovali:

Prof. ANT. NOVÁK a J. REINDL.

OBSAH ČÍSLA 3.:

Odvalil: Vánoce. — Kašpar: Betlem. — Reindl: Ad informandum. — Novák: Rozluka církve a státu. — Vrátný: Z ovzduší sjednocovacích snah náboženských. — Boura: Čeština a slovenština. — Hruban: V zrcadle světce z Assisi. — Herder: Cikáda. — Ronaj: Svatý Františku! Ze staré poesie františkánské: Františkán z Porciunkuly: Jak si dal zapěti píseň před smrtí. — Julián ze Špýru: Hymnus v den Stigmatizace Svatého Františka. — Tomáš de Celano: Jak byl František pochován. — Konidš: Píseň na den svatého Františka Serafinského. — Bratři Leo, Rufino a Angelo: O svatořečení blaženého Otce. Z nové české epiky: Ronaj: Slepec na Trsatu. Kulturní ovzduší: Hlídka kulturní (Fuchs, Pilgrin). — Hlídka studentská. — Česká Liga Akademická (Bartoš).

Sdělení redakční:

Příští číslo „Života“ vyjde v důsledku smlouvy mezi Č. L. A. a Spolkem „Život“ jako čtrnáctideník se změněnou redakcí a rozšířeným programem. Předplatné zůstává nezměněno. Staré příznivce a přispívatele prosíme, aby listu zůstali věrni a o jeho největší rozšíření se starali. Udávejte nám adresy, na které bychom mohli revui „Život“ posílati.

MAJITEL, VYDAVATEL A NAKLADATEL: „ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ“.
ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: Prof. ANT. NOVÁK. TISKLA: ČESKOSLOVAN-
SKÁ AKCIOVÁ TISKÁRNA V PRAZE.

MYŠLENKY O NÁBOŽENSTVÍ, ŽIVOTĚ, UMĚNÍ A POLITICE

ROČNÍK DEVÁTÝ

František Odvalil:

Vánoce.

Zelený stromečku z modravých hor,
ptácat a zajíčků důvěrný sbor
býval ti druhem tam, kukačka v stráni —
zda se ti, stromečku, nestýská po ní?

Stoupils jak Spasitel s velebných hor,
do světa, který je starostmi chor.
Zdali pak, stromečku, do jeho víru
přinášíš také své poselství míru?

Abys tu doma byl, stromečku s hor,
srdcí jak ptácat, hle, kol tebe chór
omládly štěbetá svatou dnes zvěstí.
Šeptej jim k tomu svou píseň o štěstí.

Pod tebe, stromečku zelený s hor,
tulí se srdce jak zajíčků sbor,
aby se u tebe ohřála, skryla,
by také u tebe jak doma byla.

Václav Kašpar:

Betlem.

Jsou tři a dvojí nemá tvář.
Láskou a teplem všecko dýchá.
Nejmenším ze všech tryská zář
do betlemského ticha.

Poutníci, kde jste domovem!
Josefe vlídný, ty se neptáš,
ty, Panno, slovo za slovem
do drobných líček šeptáš,

ty, Dítě, s vlastní královskou
v nejbídnější jsi vešlo chatu,
spanilost, krásu, něhu svou
v nejprostším skrýváš šatu,

ty, jemuž pláštěm zlato hvězd!
Jak ubohé je tvoje lože!
Chtěl bych tě na svých rukou nést,
miláčku, Dítě, Bože!

A dýchat na tě, v tvář ti pohledět,
pomoci Panně v něžné péči.
Té němé tváři chtěl bych závidět.
— Nad závist láska větší.

AD INFORMANDUM.

(Na přelomu).

Dnešním číslem končí se druhé velké období tiskového orgánu České Ligy Akademické.

Do prvního období patří vydávání časopisu „Studentské hlídky“, která začala vycházet v lednu 1909. Byla orgánem čistě studentským a jako taková vyhovovala jen zájmům studentů. Po válce však začala býti pocíťována nutnost existence revue, která by vyhovovala požadavkům veškeré katolické inteligence a nejen studentstva. A tu v roce 1919 jest měněna „Studentská hlídka“ v revui „Život“, který takto beze změny vycházel plných osm let. Redigován byl zprvu drem Plchem, prof. Šráčkem, pak delší dobu drem Jos. Krlínem, vesměs členy, dnes již seniory České Ligy Akademické. Ale přišla leta 1925—26, která byla velmi nepříznivá pro Č. L. A.; shoda neblahých okolností vynutila si různé změny ve vnitřním životě Ligy a mezi nimi i změnu redakce „Života“. A tak ve dvacátém roce činnosti Č. L. A. stává se redaktorem „Života“ jeden ze zakladatelů „Studentské Hlídky“, náš přítel Ing. Vilém Bitnar. Tento nepřichází však, aby vedl mládí, přichází je jen podpořit v době, která je velice ranila a z níž se toto musí zotavit. A doba redaktorství Ing. Bitnara byla dobou vnitřního uklidnění v Lize.

Minul rok a den od jeho zvolení redaktorem a mimořádná valná hromada již zkonsolidované a posílené České Ligy Akademické otevírá „Životu“ nové, širší pole působnosti. A tak se ocitáme tímto číslem na konci druhého období, v němž Č. L. A. vydávala měsíčník „Život“. Příštím číslem vstupuje do období „Života“ čtrnáctideník, vydávaného spolkem „Vydavatelstvo Života“, v němž jsou zástupci významných kulturních složek katolických, Ligy nevyjímaje. Tato však nadále zůstává majitelem revue.

První číslo vyjde po Novém roce a redaktorem jeho má býti senior Č. L. A. profesor Ant. Novák. Ctížností tohoto nového „Života“ bude vedle kulturního poslání snaha spojití veškeré katolictví u nás v jeden mohutný celek, který bude hybnou silou budoucích věků.

Tato změna „Života“, právě tak jako i všechny minulé změny, tvoří rozhraní dvou dob v České Lize Akademické. Tou první dobou jest oněch celých dvacet let od jejího založení až po loňské jubileum a druhému období hledíme vstříc, stojíce na jeho prahu.

Ocitli jsme se na přelomu. Na přelomu dvou dob.

Poslední leta, kdy Liga má ještě své spolkové místnosti v koleji Arnošta z Pardubic, znamenají značný číselný efekt, ale v činnosti začíná se jevit stagnace. Ale s blížícím se dvacetiletím blíží se i obrození vnitřního života. Na valné hromadě roku 1925 odtrhuje se určitá skupina členů a obnovují si spolek „Družstvo Arnošta z Pardubic“. Liga je vypovězena z koleje, a na její místo nastupuje „Družstvo“. Nové spolkové místnosti nalezeny v domě Československé akc. tiskárny v Panské ulici a tam znovu pokračováno v činnosti. Členů valně ubylo, ale ty, co zbyli, očekávala ještě jedna zkouška. Ona první povahy materiální, tato čistě duševní. Státí se buď opravdovým Ligistou, ne jen formálním, anebo vystoupit. Při této zkoušce však již neodpadl žádný a tak všichni začali pracovat na obrození vnitřního života. Čekalo se na mnohých místech, že Liga, nejsouc finančně zabezpečena, nebude žít. Ale škodolibé naděje se nesplnily. Nadšení, láska k věci a přízeň veškeré katolické veřejnosti to byla, která Ligu znovu posílila!

Co bylo špatného nebo lhostejného, to odpadlo a dnes, na prahu nového dvacetiletí, stanula Liga též na prahu svých někdejších velkých dob! A nic nepodlomí a nezmaří naši práci, ani zákeřné úklady, neboť to, zač se bijeme jako celek, je také naší metou jako jednotlivců. Svoje čestné slovo jsme dali, že nikdy nezproneváme se ideálu, pro který jsme do Ligy vstoupili, a proto nikdy nebudeme zrůdci svaté věci a nikdy ji neprodáme za nic — ani za lacinou skývu chleba!

*

A dej proto Bůh, aby změněný „Život“, který byl vždy obrazem spolkového života, byl též nyní obrazem nového, cílého života v České Lize Akademické!

J. Reindi.

ROZLUKA CÍRKVE A STÁTU.

„Jsem pro rozluhu státu a církve, ale doporučuji tuto rozluhu nikoli z antipatie proti náboženství, nýbrž naob k v zájmu náboženství. Právě pád Rakouska musí každého myslícího poučit, že spojení církve a státu, a zvláště po řízení církve zájmu politickým, nebylo na prospěch náboženství a církve — církve nemohla Rakousko zachránit před pádem. Dějiny všech, a zvláště katolických států, ukazují nám, že všude v nové době v různém stupni a různých formách děje se rozluha státu a církve. My se nemůžeme vyhnouti této obecné tendenci. Vim, že církev, to jest Vatikán, v žádném státě rozluhu neuznal a neuzná; ale je prakticky možno tolerari posse. Snad by v tomto směru křesťanské strany mohly podat pozitivní program. Samozřejmě znám obtíže, které se vyskytují, na př. právo manželské atd. Přesto považuji rozřešení tohoto úkolu bez tak zvaného kulturního boje za žádoucí a možné.“

President Masaryk.

Jak rychle stárnou a odumírají lidské programy a these. Před válkou bylo volání po rozluce církve a státu projevem pokrokovosti a projev osob významu daleko menšího, než jest prezident republiky, podobný enunciaci této, byl by událostí politickou prvního řádu s důsledky hlubokými. Projev presidentův pro rozluhu jaksi nezapadá do myšlenkového proudění dneška. Tragika jeho, že zůstává zcela nepovšimnut, ač pochází od osoby tak významné, spočívá v tom, že se od základů změnila doba i potřeby její, ale neměnil se hlasatel rozluhy.

Usilí o rozluhu církve a státu jest podrážením jednoho z pilířů, na nichž spočívá stát. Před válkou se u nás podrývala státní autorita a proto i spojení státu s církví, která jest a vždy zůstane obráncem zákonné autority. Tu se rozlukou církve a státu mělo docílití ochromení cizí moci. Nyní však žijeme ve státě svobodném, kde demokracie je provedena do důsledků. Lid tu jest dle obecné fraseologie pramenem veškeré svrchovanosti státní a žádný cizinec. Demokracie k veslu se dostavší má snahu se udržet při moci. Proto také všude ve státech éry poválečné se usiluje o spolupráci všech konstruktivních činitelů, mezi které možno počítati církve obzvláště a zabezpečení se vidí spíše v prolnutí státu vlivem církevním a nikoli v provádění programu destrukce,

jakým bez odporu rozluha církve a státu jest.

Z projevu presidentova možno podrobiti diskusi pouze přání jeho, aby se křesťanské strany podjaly iniciativy v řešení problému církevně politického. S ostatními věťami při vší úctě k presidentovi vážná diskuse možna není.

Křesťanské strany v otázce poměru církve a státu nestojí bezradně. Křesťanská filosofie jim poskytuje pevný názor na podstatu i poslání státu a církve a logicky i úpravu poměru mezi nimi.

Stát jest přirozeně nutný výtvar lidské bytosti určený k tomu, aby stanovil, udržoval a zdokonaloval všeobecné podmínky, jimiž se všem občanům poskytuje, zachovává a zlepšuje možnost svobodně a samostatně o své pozemské blaho dle míry svých osobitých schopností i dle okolností pečovati a statky poctivě vyžísané udržovati (Cathrein). Dle vymezení toho není stát účelem sám sobě, nýbrž jen prostředkem všeobecného blaha. Není proto oprávněn zasahovati do sféry vyhrazené jednotlivcům, rodinám neb dobrovolným sdružením, pokud nejsou na překážku všeobecnému blahu.

Církev katolická jest v metafysickém řádu hodnot pospolitostí nejvyšší. Ježíš Kristus ji založil, aby vedla lidstvo k věčné spáse. Jest původu božského a proto neodvislá od lidí a lidského zřízení. V oboru, k němuž byla určena, totiž připraviti člověka pro život věčný, jest zcela svobodná i v učení i ve volbě prostředků. Církev není bezprostředně povolána k tomu, aby aktivně řešila otázky rázu politického, hospodářského a sociálního. „Království mé není z tohoto světa.“ Nicméně při úpravě řádů, jimiž se řídí lidstvo, má církev úlohu nesmírnou. Varuje všechny, když vývoj jest tlačěn na cesty bludné a ukazuje cestu pravou.

Církev a stát liší se tedy podstatně i svým určením i svou činností. Nicméně se často stýkají, zvláště když svými předpisy působí na jednotlivce.

Výsledkem oněch křížujících se činností církve a státu nemůže býti dvojakost povahy lidské, nýbrž právě nejplnější charakter věřícího občana ve státě.

Jest proto nutný urovnaný poměr mezi státem a církví, aby funkce dvou rozdílných korporací se setkávaly ve zdárné výslednici. Stát nemůže vůbec postrádati mravní vázanost občanů vůči sobě. Mravní zákon církve katolické, opřený o nadpřirozený původ, jest nejspolehlivější naukou, která váže občany v poslušnosti vůči státní moci. Stát se nemůže obejít bez spolupůsobení církve a musí dbáti jejího učení při úpravě zákonů trestních i civilních, ve škole, při stanovení dní svátečních. Kde stát odmítá spolupůsobení církve při ovládání občanů, tam ztěžuje občanům žítí dle náboženského řádu, sám však se okrádá o nejlepšího pomocníka při tvoření státního pořádku a morálky občanské. „Náboženství a morálka jsou nejspolehlivějšími oporami veřejného blaha. Není vlastencem, není přítelem lidu ten, kdo tyto mocné pilíře lidské blaženosti podkopává. (Washington).

Těž církev při vnějších funkcích, které jsou diktovány prostředím, těžce může postrádati spolupůsobení státu. Církev potřebuje od státu určitého uznání, aby její právní postavení bylo pevné. Potře-

buje právní formu státem chráněnou, týkající se jejího jmění i příjmů, kterých užívá při plnění svých úkolů. I orgány církve musí být od státu uznány a chráněny. Stát musí při tom dbáti právní struktury církevní hierarchie. Nesmí podporovati (byť i jen pasivní resistencí) proudy, jež by bez svolení církevní vrchnosti (proti řádu kanonickému) chtěly změnití rozdělení jednotlivých pravomocí v organizaci církevní. Nesmí vnucovati samovolným jmenováním dignitáře pro církevní funkce atd.

Nemůže býti dle nauky církve katolické upraven poměr státu a církve ve formě absolutní rozluky. Spolupráce mezi církví a státem je nutná, poněvadž by jinak vznikaly ve svědomí lidském konflikty, který příkaz plniti, státní či církevní. Stát by se neudržel, kdyby tu nebylo faktora vážícího převážnou měrou své příslušníky ve svědomí, aby dbali práv a povinností ku státu.

Jest tedy možná pouze dohoda mezi mocí státní a církevní dle slov Kristových: „Dávejte císaři, co je císařovo, a Bohu, co je Božího.“

Karel Vrátný:

Z OVZDUŠÍ SJEDNOCOVACÍCH SNAH NÁBOŽENSKÝCH.

Dokončení.

Reformace pravila, že církev je tam, kde je správa prostředků milosti, jakožto duchovních pramenů života. A musí to býti řádná správa. Která správa je řádná? Prý ta, která se srovnává se slovem Božím v Písmě. Je tedy, podle reformace, církev založena na Písmě a sice na Písmě apoštolském, na Novém zákoně.

Ale, praví Krogh-Tonning, Nový zákon ještě neexistoval, a církev již byla. Mimo to kniha nemůže býti bezprostředním základem společnosti, neboť nemůže uplatniti svůj obsah bezprostředně, a její nauky a zákony mohou býti uplatňovány jen určitým subjektivním chápáním.

Církev je založena na základě apoštolů, praví dále Krogh-Tonning, ale tím základem nejsou jejich Písma, nýbrž apoštolát, jejich úřad apoštolský sám. Správa

prostředků milosti bude tedy v pravých rukou, je-li v rukou apoštolátu a potom v rukou těch, kteří během věků byli legitimními nositeli apoštolského úřadu. Krogh-Tonning chápal, že přenášení tohoto úřadu musí se dít s osoby na osobu, jako apoštolové si světili („zřizovali“) nástupce.

„Tato souvislost církevního úřadu s apoštolátem jest ta apoštolská posloupnost, které se musíme držeti, má-li církev ve svém viditelném bytí vůbec míti nějaký objektivní, pevný a zřejmý bod, jehož by se držela.“ Jinak je nezbytné tříštění v nové a nové sekty. Tyto Krogh-Tonningovy názory byly celkem katolické, ale luteránsky smýšlel ještě v tom, že se domníval, že také kněží, netoliko biskupové, jsou nositeli apoštolského úřadu a že tedy pravověrní

luteráni mají ve svých kněžích takovou posloupnost, a tudíž spojení s původním apoštolským úřadem. Unával, že řetěz biskupů byl v skandinávských zemích reformací přetržen, ale měl za to, že zůstal nepřetržený řetěz kněží a že tedy také alespoň v norské církvi je správa prostředků milosti v pravých rukou. Z toho vyplývalo, že pokládal norskou státní církev za větev, nebo za jedno oddělení jedné a pravé církve Kristovy. Teprve později poznal, že jedinými přenašeči apoštolského úřadu jsou jen biskupové, kteří plnost tohoto úřadu viditelným zřizováním (svěcením) přenášejí na biskupy, omezenou pak měrou na kněze, takže kněží mají určitou míru apoštolského úřadu, ale jen pro sebe, nemohouce jej svěcením na jiné přenášeti.

Církev, uvažoval Krogh-Tonning dále, je společnost spásy, jako je ústavem spásy. Jakožto společnost pro spasení svých členů musí mít nutnou autoritu, to pak není možné, není-li v ní neomylný učitelský úřad, neomylný ve věcech, týkající se víry a mravů, jakožto podmínek spasení. Reformace myslila, že neomylné vedení je nám dáno v Písmě sv., zvláště, když se octne v rukou každého jednotlivce. Ale proč nám nezanechal Kristus, odcházeje odsud, Písmo (Nov. zákona)? Proč nepřikázal apoštolům psátí a naopak velel, aby šli a kázali? Proč vydal křesťanský život tolik nádherných květů v dobách, kdy málokdo měl Písmo v rukou? Konečně dějinná zkušenost učí, že zásada reformace o postačitelnosti Písma k vedení člověka, je zásada rozkladná. Bůh se tedy musil postaratí o instituci, která by neomylně uplatňovala pravdu, které je k spasení nezbytně třeba. Takovou institucí je Kristova učící církev. I v tom smýšlel Krogh-Tonning v podstatě katolicky, ale jako protestant myslil na neomylnost relativní, na neomylnost ve věcech podstatných, nezbytně nutných k spasení pro všechny. Později teprve přišel i v té věci ke správnému názoru, že zjevil-li nám Bůh něco, nelze rozeznávat věci, nebo pravd podstatných a nepodstatných, a naší povinností jest, abychom stejně pevně věřili vše, co Bůh nám zjevil, chceme-li dojít spásy. Také v tom jde o vlastní prostředek spásy, pokud závisí na člověku: o dokonalé podřízení naší vůle vůli Boží ve všem. Ale zatím se Krogh-

Tonningovi zdálo, že v norské církvi jest učitelský úřad neomylný v podstatných věcech víry, a že tedy také z toho důvodu norská státní církev je částí jedné církve Kristovy.

Co se týče správy církve, uznával, že musí býti v těchž rukou, v kterých je učitelský úřad. Po té stránce ovšem se protestantské náboženské společnosti úplně posvětily a jejich správa se octla v rukou světských vlád. Ale to se zdálo Krogh-Tonningovi nedostatkem, který nemá pro jednotlivce zásadního významu. Jinak pokládal svou církev za tak dobrou část církve Kristovy, že se necítil nutkán ani oprávněn, aby ji opustil.

Tyto jeho názory se nelíbily v kruzích protestantských theologů norských. Byly příliš katolické. Práví luteráni nechtěli slyšet o apoštolské posloupnosti a jako práví protestanté musili býti přesvědčeni, že církev se může mýlit i v podstatných věcech víry, i v tom, co nutno věřit ke spasení!

Až dosud doufal Krogh-Tonning v „tichou reformaci“ uvnitř, v luteránském protestanství, která by se dostala zpět ke správnému pojmu, alespoň ve věcech podstatných, o učitelském úkolu v církvi a snad také v otázkách týkajících se církve samé a jiných dogmat. Tato naděje byla mu zároveň nadějí v obnovení církevní jednoty. Ale konečně přišel den, kdy poznal, že taková naděje byla bublinou a bublina praskla. Čím lépe pozoroval stav věcí a všiml si znamení doby, tím jasněji rozpoznával, že protestanství je naprosto v rozkladu. Jak po stránce učení, tak po stránce církevního života. Napsal o tom knihu „Rozklad v církvi“ (Kristianie 1896), která pak vyšla také německy (*Der Protestantismus in der gegenwart*, Berlin 1897) a francouzsky (*Le Protestantisme Contemporain*, Paříž 1901 — B. Bloud.) Biblická kritika, provozovaná od protestantské biblické vědy, zviklala nadobro víru v neomylnost Písma a tím také v Písmo jakožto mravně náboženské pravidlo učení a života křesťanského. Tak si podkopává protestanství základ, na němž bojuje. Mimo to nové a nové sekty, dovolávajíce se zásady o chápání bible skrze vnitřní osvěcování každého jednotlivce, domáhají se rovnoprávnosti s kteroukoli jinou náboženskou společností protestantskou. Je zkrátka zřejmo, že luteránská

teorie o biblii, jako jediném zdroji náboženského poznání se neosvědčila, zklamala. Ostatně měla-li bible být základem naděje ve věčné spasení, kdo zaručí, že ten text, který máme, je správně přeložený, že je dobře zachovaný? Bylo by potřeba dobře utvrzené autority, aby to zjistila a zajišťovala. Ale může se taková autorita najít mimo tu církev, kterou založil sám Pán? On sám ani nic nenapsal, ani nepřikázal psát. Jistě však založil církev: „Založím církev svou.“ Zde je základ, zde je pevný bod, který musíme mít, nemáme-li se rozptýlit jako plevy se všemi svými „zásadami“. Má protestanství tento pevný bod v nějaké účinné církevní zásadě, nebo má naději, že by získalo takový bod na základě svého úředního vyznání víry? Či spíše to, co je v protestanství dáno, jest příčinou rozkladu a dalšího rozkládání?

V luterském církevním životě jsou dva směry: vysokocírkevní a nízkocírkevní. První směr vidí v církvi skutečnou společnost, a to zřízenou od Boha, poněvadž Bůh ji uznal za nutnou k naší spáse. Tento směr uznává církev za organické zřízení, které tady má orgány a funkce, ustanovené od zakladatele tohoto organického zřízení. A Kristus sám zvolil první orgány, apoštoly, a opatřil je potřebnou kompetencí k vykonávání jejich úřadů. Tento vysokocírkevní směr konečně vidí v církvi nezvratelné království, nutný pevný bod ve střídání časů, nálad a mínění.

Krogh-Tonningovi se skutečně zdálo, že tento směr lze odůvodnit z úředního vyznání luteránského. Ale pak se mu vyskytla velká otázka, zdali toto stanovisko je tak odůvodněno, vyvinuto a důsledně provedeno, že by se mohlo na jediném základě úředního luteránského vyznání uplatnit ku prospěchu církevní obnovy v duchu a pravdě? Či potřebuje vysokocírkevní názor na církev takových předpokladů, aby mohl být nosičem církevního života, jakých úřední vyznání neobsahuje? Tohoto druhého se domníval Krogh-Tonning. Úřední vyznání po té stránce mu nestačilo. Z přímého poměru každého jednotlivce k Písmu vychází nejistota, nejistota, přehmaty, úzkosti. Vysokocírkevní lidé čelí tomu tím, že odkazují na církev jako spolehlivé vodítko v otázkách spásy; a luterství zavazuje své příslušníky, aby

se drželi svého církevního vyznání. Ale má-li vysokocírkevní směr moci bezpečně odkazovat na církev, musí být církev opatřena moudrostí a chápáním, jehož žádný jednatel nemůže očekávat v tomto životě — musí být opatřena realitívneomylností, o níž se stala zmínka již dříve. Ale luterské vyznání neobsahuje žádného výslovného vyjádření o neomylnosti církve ve věcech spásy. Vysokocírkevní směr se tedy nemůže při svém vyšším hodnocení církve opírat o úřední vyznání, a zavazuje-li lidi, aby se drželi úředního vyznání, jest v rozporu se zásadou o Písmě, jakožto jediném prameni náboženského poznání, i se zásadou o právu „volného zkoumání“. Důvěra v církev, která není neomylná, je sebeklam. A církev, která se může mýlit i ve věcech spásy, má nevalnou cenu.

Vysoká církev přikládá jistou váhu nutné apoštolské povaze církevního úřadu. Jenže zapomíná, že taková apoštolská povaha úřadu nezbytně předpokládá apoštolskou posloupnost. Ale ani po této stránce nenalézá v úředním vyznání odůvodnění svého názoru. Úředně vidí luterství apoštolskou povahu úřadu církevního v tom, že funkce tohoto úřadu se srovnávají, jak se domnívá, s apoštolským Písmem. Ale toto srovnávání, souhlasení funkcí s Písmem, je vymezeno úplně subjektivně. Naopak chybí luteránskému názoru všechen pojem o objektivní souvislosti, o posloupnosti v úřadu během časů. Jen tyto dvě ideje by mohly zachránit luterství od rozkladu: idea neomylnosti alespoň relativní (ve věcech spásy, jak si to myslel Krogh-Tonning) a idea apoštolského původu církevního úřadu a jeho trvání skrze apoštolskou posloupnost. Ale taková ideje vysoké církvi chybí. Odtud tedy nebylo lze očekávat záchranu od rozkladu.

Ještě méně bylo lze čekat to od směru nízkocírkevního, který v Norsku ovládl církevní vývoj a měl moc. Tento směr soudí, že církev není původu božského, sdružení křesťanů ve společnost, v „církev“, je mu zcela volným poměrem určeným účelností a časovými poměry. Ale nikterak mu není organizací, kterou Bůh napřed ustanovil a kterou apoštolové učinili skutkem, takže věřící nemá právo, aby určoval její ráz. Nízkocírkevnímu názoru je církev královstvím velmi proměn-

livým a pohyblivým, jež hledá svou sílu v ustavičném přizpůsobování, takže nelze ani tušit, čím jednou vlastně tato „nízká církev“ bude. Církevní úřad není v nízké církvi pokračováním apoštolského úřadu, jenž záležel ve spravování prostředků milosti, ačkoli vskutku Nový zákon nemluví o jiném udržování církevního úřadu než o tom, které se děje apoštolskou posloupností. Místo toho si nízká církev vymyslela teorii o všeobecném kněžství křesťanů, takže spravování prostředků milosti zásadně náleží všem křesťanům jakožto právo a oni jen z důvodů účelnosti ponechávají vykonávání tohoto práva jednotlivcům (pastorům, kazatelům). Podle názoru nízkocírkevních lidí není žádná učící církev, která by božím jménem a s božskou auktoritou (*jure divino*) směla žádati, aby ji křesťané poslouchali. Nízkocírkevní názory ničí pojem církve a církve samu. Dokonce slovo „církev“ musilo být z Písma vymýceno a bylo tam vloženo slovo „obec“, t. j. shromáždění laiků na rozdíl od duchovních osob, kdežto po všechna dřívější staletí „církev“ znamenala shromáždění nebo společnost všech věřících, laiků i duchovních. Stejně tendenčně byl prostým rozdělovacím znaménkem úplně změněn smysl slov, že církev („obec“) je „sloup a utvrzení pravdy“. A na bibli takto přeloženou a upravenou se prostý věřící musí spolehnouti.

Podle luteránského vyznání je bible jediným pravidlem pro posuzování učení i učitelů. Je tedy zákoníkem, podle něhož se má soudit. Ale kde je soudce, jenž bude soudit? Článek 28. augsburského vyznání praví, že „biskupům (superintendentům) přísluší božským právem vyšetřovati učení, zavrhovati to, jež se uchyluje od evangelia, vylučovati bezbožné z církevního obecnství.“ A dále: „Po této stránce jsou obce („sbory“) nutně a božským právem povinny prokazovati jim poslušnost podle oněch slov: „Kdo vás slyší, mne slyší.“ Ale ještě dále se praví: „Když však (biskupové-superintendenti) učí neb ustanovují něco, co je proti evangeliu, mají obce (v německém textu se praví „máme“) příkázání od Boha, které zapovídá poslechnouti jich.“

Nuže, ptá se právem Krogh-Tonning, kdo to rozsoudí? Kdo bude soudit ve věci biskupů (superintendentů) samých? O tom

úřední vyznání nic nepraví. Nemají-li „biskupové“ sami se soudit, bude je musiti souditi „obec“ věřících. Zde zkrátka augsburské vyznání si samo odporuje. Nejprve jakoby naznačovalo jakýsi neomylný učitelský úřad, ale hned potom otvírá cestu k anarchii — k rozkladu dalšímu a dalšímu.

Ten směr v protestantství, který má moc, žádá si plné učitelské svobody vůči církevnímu vyznání (úřednímu) a plné svobody jednání vůči církevním zřízením. V Německu se došlo tak daleko, že kněžím a učitelům se dovoluje zavrhovati základní dogma o božské Trojici, popíratí Kristovo božství, dědičný hřích, zmrtvýchvstání Kristovo, inspiraci Písma sv. Co zbývá ještě z křesťanství? Ale ti protestanté, kteří toho želi, měli by uznati, že tento vývoj důsledně vyšel ze zásady o svobodě ve vykládání Písma, zkrátka z náboženského individualismu. V katolické církvi také lidé odpadají ode všeho křesťanství, ale nikdy se nemohou dovolávati pro svůj odpad zásad katolické církve jako to mohou činiti protestanté, kteří se vlastně s křesťanstvím rozcházejí. Volnomyšlenkář nebo racionalista může být ještě dobrým luteránem, ale nemůže se vydávati za dobrého katolíka.

Co se týče života církevního, týž rozklad. Krogh-Tonning mluví arci jen o Norsku a tamních církevních zřízeních (luteránských). Poukazuje na př. na to, že královským rozhodnutím byla zrušena povinnost dostati dříve rozhřešení, než věřící přistoupí k večeři Páně (pro nás katolíky ovšem jest obojí, i tato večeře Páně. luteránský přelud, neboť protestantství nemá řádného kněžství, tedy ani svátostného rozhřešení, ani oltářní svátosti). Vznikly společnosti, v nichž rozdávají „večeři Páně“ lidé, kteří nebyli od nikoho k tomu oprávněni. Byl úmysl pohroziti jim vyloučením ze státní církve. Ale to je totéž, praví dobře Krogh-Tonning, jako pohroziti rybě, že ji vyhodí z člunu do vody, bude-li sebou v člunu příliš mrskatí. Zákon o „přístupu do kostelů“ dal právo kázati v kterémkoli kostele lidem, kteří nemají ani vzdělání ani církevního oprávnění. A již se ozvaly hlasy, aby se v kostele směly konati společenské schůzky. A vzhledem k závaznému »občanskému manželství«, o něž by měli usilovati především volnomyšlenkáři, kteří v manželství vidí

jen přirozený poměr a nikoliv Boží zřízení, o uzákonění takového občanského manželství pracovali nejhrořivěji luteránští pastoři. Skutečně, ten církevní směr, praví Krogh-Tonning, který má (t. j. té doby měl) v Norsku moc, musí rozkládati, chce-li zůstat věrný svým individualistickým zásadám. Ale individualismus nemůže tvořit církev. Jako každá společnost tak i církev vyžaduje omezení práv a svobody jednotlivcovy. To však je proti podstatě individualismu. Individualistická »církev«, která se může udržovat jen nedůslednostmi a ilusemi, musí se skutečně jakožto taková zřítí sebe samé. Býti služebníkem takové »církev«, prázdné vši jednoty a jednotícího živlu, stalo se konečně Krogh-Tonningovi mravně nemožnou věcí. Přes to však to ještě neznamenalo, že chce vstoupiti do katolické církve.

Všecko záleželo nyní na tom, zdali si dovede a může uchovat víru v to, že státní norská církev (luterská) drží duchovní prameny života, kterých je potřeby, aby mohla trvat jakožto ústav lidského spasení, a má-li tu duchovní auctoritu, které jest potřeby, aby trvala jako společnost spásy. V těchto dvou bodech se Krogh-Tonning ještě nesrovnával s katolickým učením. Ale mohl-li udržeti svůj dosavadní názor, že luterská církev má v sobě dvě zmíněné věci, pokládal za svou povinnost setrvat v ní, třeba ne jako její duchovní služebník. Jinak viděl před sebou jen jednu cestu: cestu do Říma, do katolické církve.

Na svou žádost obdržel 1. ledna 1900 královským výnosem propuštění ze služby, a zároveň mu bylo povoleno jakési slušné výslužné, ne arci trvalé, nýbrž ve způsobě »čekacího platu«. Chtěje se klidně oddati úvahám o svém poměru k luterství a katolictví, uchýlil se Krogh-Tonning ke konci dubna 1900 k jesuitům v Aarhusu (v Dánsku, v Jyllandu). Tohoto pobytu užil k tomu, aby si náležitě objasnil dvě věci, které jej ještě dělily od katolické církve — ne samy sebou, ale že chtěl míti ve své duši po této stránce úplně jasno.

Šlo mu především o otázku apoštolské posloupnosti, t. j. o to, jakým způsobem se podle Písma a dějin od nejstarších dob dědila způsobilost a plná moc k pečování jednak o legitimní spravování prostředků milosti, jednak o správu církve,

způsobilost a plná moc to, kterou náš Spasitel odevzdal apoštolskému sboru. Odpověď ovšem zní, že tato způsobilost a plná moc podle vlastního porřízení apoštolů přešla na biskupy, a církev ve všech dobách jen biskupy považovala za ty, skrze něž se hierarchie a tedy také jediné platné spravování prostředků milosti zachovává až do skonání světa. Protestantismus ovšem, protože se zřekl biskupství, začal učit, buď že všichni kněží jsou řádnými nástupci apoštolů nebo také všichni věřící jakožto křesťanská obec. Při tom se reformátoři dovolávali, naprosto neprávem, 1. listu Petrova 2, 9. Ale církev po všechny časy žila ze zásady, že jen biskupové jsou plnými a řádnými dědici moci, odevzdané kdy si apoštolům. Žila církev tolik století z bludu? Žila tak, že to nebyla ta a taková církev, jak ji zřídil Kristus? Tomu nemohl Krogh-Tonning věřiti, neboť věřil v indefektibilitu církve, v ten dar jí daný od Krista, že nezhyne, nepřestane býti tou a takovou církví, kterou a jakou založil Kristus. Ostatně to, co přikládá Písmo na př. Titovi a Timotheovi, jsou úkony skutečně biskupské, jiné než výkony pouhých kněží. Také církevní Otcové dosvědčují, že od nejstarších dob bylo v církvi předsvědčení, že úřad biskupský je vyšší než kněžský, a že to má ne od lidí, nýbrž právem božským (jure divino). Zvláště svěcení kněží se jeví od pradávna jakožto privilegium biskupů. Jestliže však apoštolská nebo biskupská posloupnost jest jedinou církevní auctoritou, od níž může vycházeti plná moc k legitimnímu spravování prostředků milosti, a protestantství tuto auctoritu zavrhl, následuje z toho, že nemá legitimního církevního úřadu a proto ani nemá v sobě řádných duchovních pramenů života. Dříve se Krogh-Tonning domníval, že stačí k něžská posloupnost k zajištění těchto pramenů, nyní došel předsvědčení, že jest nutná posloupnost biskupská, a té protestantství nemá.

Druhá otázka, a to konečně rozhodující, se týkala katolického učení o církvi ní neomylnosti v učení o víře a mravech. Dříve myslil na jakousi »relativní neomylnost«, neomylnost v podstatných věcech, kterou chtíval viděti také v protestantství. Úkol církve vůbec, zaslíbení jí daná, její podstata jakožto ústavu spásy, nutily jej uznávati při církvi neomylnost. Šlo o to, aby zjistil meze

této neomylnosti. Nuže, kdo poví, co je v oboru víry a mravu podstatné a co nikoli? Poví nám to církev sama? Církev učící a řídící? Hierarchie? Všecky protestantské náboženské společnosti by asi na to odpověděly záporně. J e n m y s a m i, m y j e d n o t l i v c i můžeme stanovití meze toho, co musíme věřití, chceme-li býti spasení. Žádná auktorita nemá právo nám něco předpisovati. Tak by musila znítí důsledná odpověď protestantismu. Mimo to je mezi protestanty úplná neshoda a roztržštěnost názorů vzhledem k nějakému souboru pravd, které by bylo lze nazývatí podstatnými. Nebylo možné myslití na neomylnost, a třeba jen »relativní«, v náboženských společnostech tolik roztržštěných svým individualismem a popřením každé autority mimo své »já«. Církev jako ústav spásy musí býti neomylná ve věcech víry a mravů, ale j e n c í r k e v s a m a s k r z e s v ů j l e g i t i m n í učitelský úřad může určovatí rozsah a tím také meze své neomylnosti. Jinak nelze myšlenku neomylnosti uvéstí ve skutek. Takovou učitelskou auktoritou jsou obecné sněmy, jejichž neomylnost ve všech dogmatických rozhodováních byla uznávána od nejstarších dob. Sám Luther to ještě uznával ve své knize *De servo arbitrio* (1525). Tomu, kdo věří v neomylnost obecných sněmů církevních, jest jista také neomylnost papežova ve věcech víry a mravů, když papež o nějaké takové věci činí jakožto nejvyšší učitel rozhodnutí, které je závazné pro celou církev. Tak rozhodl všeobecný sněm vatikánský 1870 a tím zamítl všecky dřívější pochybnosti o této přednosti římského papeže, spojené s jeho úřadem. Krogh-Tonning prodlévá ve

svých Vzpomínkách při objasnění tohoto pojmu papežské (a vůbec církevní) neomylnosti, máje na mysli především protestanty, nám by všecky ty věci měly dávno býti jasny. Tak na př. upozorňuje, že neomylnost neznamená, jakoby Bůh sněmu nebo papeži vnutil nějaké pravdy, nýbrž znamená jen to, že Duch sv. je vede a chrání, aby nepředložili k věření něco, co nebylo ve zjevení božím původně obsaženo.

Když duševní práce Krogh-Tonningova dospěla až sem, když nyní plně viděl, že jen v katolické církvi je apoštolská posloupnost spolu s neomylnou učitelskou auktoritou, musil učiniti poslední krok a veřejně se do ní vrátiti. K tomu jej nutkala také jeho touha po svátosti pokání a po svátosti oltární. V úterý 12. června toho roku 1900 vykonal generální zpověď, 13. června byl přijat do katolické církve a 14. června přistoupil k sv. přijímání. Že to mohl tentokrát učiniti beze vší nejistoty vzhledem k platnosti tohoto posvátného úkonu, bylo mu zdrojem zvláštního štěstí.

V lednu 1901 vrátil se opět do Norska ke své rodině a ponenáhlu se opět začal zabývatí literární prací. Připomínám jen Život sv. Brigity švédské (u Koesla v *Kemp-tenu a Mnichově* 1906, německy, 143 str.). Vzpomínám si, že když jsem byl v červenci 1901 v Kristianii (dnes Oslo) a byl jsem pohostinu v domě apoštolského vikáře u kostela sv. Olafa, řekli mi tamní kněží: „Škoda, že jste tu nebyl již včera. Byl byste mohl viděti Krogha-Tonninga u sv. přijímání.“ R. 1905 jmenovala jej římská Studijní kongregace čestným doktorem theologie. Nyní jest již řadu let mrtev, ale nemohu pohříchu v tuto chvíli zjistiti, kterého roku zemřel.

Josef Boura:

ČEŠTINA A SLOVENŠTINA.

Jsou Češi, kteří by chtěli upravití poměr Čechů a Slováků jednoduchým krokodilím hltém, totiž spolknutím Slováků a slovenštiny; a jsou Slováci, kteří pokládají Čechy za kulturní barbary a neznajíce nejen staroslovenštiny a staročestiny, ale ani nové češtiny, pokoušejí se dokazovatí — sami jsouce o tom a priori přesvědčení — že čeština je jakousi hotentotštinou, s níž nemůže mítí slovanská slo-

venština nic společného. Tak v červnovém čísle »Kulturu« uvádí Michal Matunák v úvaze »Pôvod slovenského národa« »K dôkazu teorie o juhoslovanskom pôvode Slovákov, vlastne o slovenských shodách s juhoslovanskými, slezskými a ukrajinskými — — shodujúce sa slová.« Z prvních několik vybírám i s jejich významem (prý!) v češtině, jenž je uveden vedle znění jihoslovanského (?) a ukrajinského:

slovensky:	česky:
bacať, bacnúť, bác	noditi, házeti
baviť sa	hráti, zdržovati se
čadiť, začadiť	čmoud, -iti
dáška, doska, deska	prkno
decko, decký	chlapec, mládenec
do dnes	podnes
dvorana	sál
hovor, -iť	mluviti
hrýzť	kousati
halena	šat, oděv
bo	lebo, nebo
brat, bratia	bratř, bratři
chosen, chosniť	osoh, osožiti

K tomu můžeme poznamenati, že v češtině máme slova téhož významu jako v slovenštině: bacati, bác, baviti se, čadiť, začadiť, deska, děcko, dětský, do dnes, dvorana, hovor, hovořiti, hryzati, halena, dále že »lebo« je slovenské a nikoliv české, právě tak »osoh, osožiti« (česky užitek, prospěch), chosen, chosniť pak jsou slova převzatá z maďarštiny a užívaná v dialektu tekovském, jinak však ve spisovné slovenštině téměř neznámá (viz Kálalův Slovenský slovník z literatury aj nářečí).

Právě takovou »vědeckou« methodou je vypracován »Česko-slovenský diferenciální slovník«, který »sostavil: Peter Tvrďý, býv. riaditeľ gymnázia«. (Trnava 1922, Nákladom a tlačou »Leva« knižtlač. a nakl. spolku úč. sp. Cena Kčs. 12.—). O jeho kvalitě svědčí už to, že k tomuto slovníčku o 160 stranách malé osmerky vyšel již r. 1923 »Doplnok« o 276 stranách (v Ružomberku, cena 13 korún č.-sl.). Zde na prvních stránkách nalazíme tato slova:

česky:	slovensky:
akác, agát	agát
almara	skriňa
ančka	mliečna polievka
anovati	prisvedčovati
babič	porodný lékař
babouk	vrčlivý, škamravý, hundryavý člověk
babous	ošklivá baba
baduřiti	nahovoriť niekomu niečo, oklamať
bákati koho k čemu	bodák
bagnet, pagnet	nahovárať, navádzat, huckať, nabádať
basaiť	barboráš, basista
batohovati	mlátiť niekoho palicou
bíti peníze	raziť peniaze
blahati komu.	žehnať

Vedle uvedených jsou na první stránce vykládána jako česká tato cizí slova: abdikovati, absolutismus, absoluce, absolutorium, abstraktní, absurdní, akce, akcie, akcionářský, akciová společnost, amnestie. O důvodech k napsání této stvůry slovníku vykládá autor na začátku doplňku: »Obapolná srozumitelnost řeči Čechův a řeči Slovákův — ako hovorí S. Cambel — utvorila sa iba v posledných storočiach, od r. 1440, pod vlivom českých osadníkov a pod vlivom česko-slovenskej spisovnej řeči, ktorá bola aj rečou kostolov, áno aj rečou škôl... Ale slovenčina, aj tak, ako ona dnes žije, odchylná je od češtiny, a lexikálne srovnanie oboch týchto řečí je bez odporu veľmi potrebné; preto som zostavil Česko-slovenský diferenciálny slovník a vradil som doň 6000 slov, odlišných od slovenských. Niektorým pánom sa to zazdalo priveľa; povedali, že som sám povymýšľal väčšinu ich, aby som len ukázať mohol na ten veľiký lexikálny rozdiel medzi češtinou a slovenčinou. Ale veru do toho slovníka vradil som len tie najčastejšie vyskytujúce sa (!!) slová (všetky podľa Rankovho a Kottovho Česko-nemeckého slovníka); lež tuto v Doplnku podávam ešte 9000 slov, dovedna tedy 15000, čo navzáj dokáže, že tie slovníkové zvláštnosti, ktorými sa delí slovenčina od češtiny, sú veľiké. Dovoľujem si podotknúť ešte, že som zostavil diferenciálny Slovník a tento doplnok k nemu nie cieľom agitácie, ako to v svojej zaslepenosti, alebo zlostnej predpojatosti ktosi povedal v Slov. Východe, ale cieľom úprimného pestovania opravdovej vzájomnosti česko-slovenskej. O tejto vzájomnosti hovorí a píše sa veľa; ale práve tí, čo ju ustavične omal'ujú zabúdajú, že ak má opravdivá vzájomnosť panovať, nesmie ona spočívať na ztrate jazyka jednej strany. A kto sa práve tohoto domáha, je alebo zavedený následkom svojej veľikej nevedomosti, alebo zlý člověk. Peter Tvrďý.« K tomu dovoľuji si podotknouti, že z výše uvedených slov jsem ani jedno nečetl v české knize, ani neslyšel a jsem jist, že kdyby se někdo naučil těmto českým slovům a chtěl jimi mluvit, Češi mu neporozumí; naopak, bude-li mluvit citovanými slovy slovenskými, každý Čech bude vědět, co znamenají. Proto takovéto »opravdivé pestovanie vzájomnosti česko-sloven-

skej vychází od nepravého konce, není-li ovšem cílevědomé.

Z české strany uvádím část posudku prof. Martínka o knize Rázusově »Z drobné prózy« (uveřejněný v Mor.-slezském deníku, cit. dle Průdů X., 278): »Je skutečně velmi zajímavá a poučná číst po sobě jasnou a zvonivou slovenčinu Rázusovu a širokou hanáčtinu Příkrylových obrazků. Je to důkaz, přesvědčující, že k spisovné češtině má mnohem, mnohem blíže — slovenský Rázus než hanácký Pří-

kryl. Pro nehanáckého čtenáře je Rázus několikrát přístupnější než Příkryl, jenž musel ke své knížce přidati 13stránkový slovníček. Vzdálenost slovenského spisovného jazyka a českého není nic jiného, než předsudek.« Ze své zkušenosti mohu doložiti, že dáme-li českému venkovanu slovenské noviny, přečte je bez obtíží a řekne »vždyť je to skoro jako čeština.«

Proto chceme-li mluvit o československé vzájemnosti, naučme se nejdřív řádně česky i slovensky a čtěme slovenskou knihu s touž láskou jako českou.

Jaroslav Hruban

V ZRCADLE SVĚTCE Z ASSISI.

Není snad většího klamu nad ten, v němž se lidstvo udržovalo o svém obrovském pokroku, měříc jej délkou továrních komínů a vůbec všemi projevy technické kultury. Bylo by ovšem nesprávně tvrditi, že lidstvo nikdy při tomto hodnocení nevzpomene hodnot mravních, kde také v mnohém jsme postoupili, ale tu již upadá v patrnou jednostrannost, málo si všímajíc, ba přímo pohrdlivě nedbajíc vrcholů mravní dokonalosti, jichž v minulosti bylo dosaženo a jejichž símě mělo býti dále pěstováno, aby plodem svým obrodilo mravní síly lidstva celého a zvýšilo veškeru jeho úroveň. Že bylo zanedbáno strašlivě mnoho, na to v době světové války skýtal svět argumentum ad hominem, že netřeba průkaznějšího. Chvillemi se zděšeně ptaly národové a říše, k čemu to vše bylo, pro koho a proč. A nedovolaly se uspokojivé odpovědi, poněvadž příšera války byla dítkem své doby a do jisté míry každého z nás a přece každý hrozil se a nechtěl chápati takového výkladu. Do jakých rukou jsme vložili moc, a sami nevěděli jsme jak, takové se nám skýtalo ovoce oné moci a jejích snah.

Oč bychom byli opravdu dále, myslíme si, kdybychom byli občas, jednotlivci a národové, pohlíželi ku světci z Assisi! Oč by se nám volněji a radostněji dýchalo, boháčům milostí a duchovních pokladů!

Ve sbírce milánských přednášek o Danteovi z roku 1906 četl jsem kdysi člá-

nek Pavla Sabatiera, Svatý František a náboženské hnutí ve třináctém století. Leckteré slovo jest, jako by mluveno bylo o celých osm let později. Dosáhnou cíle, praví Sabatier, a bude hodně uctěna památka svatého Františka a Danteho, když pohled na minulost nezaujme pouze naši mysl, ale dotkne-li se též našich srdcí, rozseje-li v nás tajemné símě obnovy duchovní, jejíž blahodárný vliv byl by záhy pozorovatelný v oboru záležitostí politických, společenských, mezinárodních. Svatý František není pouze otcem Italie minulosti, leč i budoucnosti a tím i Evropy budoucnosti a celého světa budoucnosti. — Dvě věci zvláště se mu zdají na Františkovi originální, jimiž zahájil nový život, dvě věci, jež tak budou podpirati budovu budoucí obnovy náboženské, nemáme-li utonouti v materialismu: pojem františkánské chudoby a metoda poštolátu, zahájená svatým Františkem. Chudoba františkánská není zdržlivost, není odříkáním. Ona jest slibem svobody, konem zdravého rozumu člověka, jenž zpozoroval blud, jehož se dopouští většina lidí, kteří vidí jen zevnějšek věcí. Vlastnictví vnitřné jest neomezené, povyšuje nás, osvobozuje nás od jiných a od sebe samých, či lépe, ustavuje mezi námi a ostatními mužnou řevnivost, kde není ani poražených, ani vítězů, ani majetníků, ani vyděděnců, ale kde jsou jen dítky téže rodiny, jež navzájem si pomáhají, aby získaly trochu více pravdy, života, lásky. »Blaho-

slavení chudí duchem«, opakoval František po svém Mistru: Blahoslavení, již mají ducha chudoby. Neboť vskutku nestačí mít chudobu, ať dobrovolnou či nedobrovolnou.

Mezi Františkem a dnešním socialismem jest naprostá antithesa, neodstranitelná protiva. Co činí František? Praví boháčům: »Staňte se chudými, dobudte si svobody nade všemi zevnějšími překážkami, nedopustte, aby několik kousků země nebo hromádka zlata nestrhly na sebe vaše životy, vaše starosti a neučinily z vás otroky. Buďte pevní, silní, mládi, rozumní, stateční, buďte svobodní, dobudte své duše.« Pak jde k chudým a řekne jim: »Vy jste chudí, připojte ku své chudobě ducha chudoby, buďte šťastní v této zevnější svobodě, již máte, doplňte ji osvobozující se vniterně. Vy jste prvotiny budoucna, máte-li ducha chudoby; vy jste v tomto století občany věku budoucího.«

»Obnovte svou duši a obnovte také svou mysl, nedovolte starým bludům, aby přišly vás oloupit o reality duchovní. Neštěstím není chudoba hmotná, ale otroctví. Velkou bídou, bídou nezhojitelnou jest mít mnoho zlata, jež necháváme padat jak tak na své dráze a jež zanechává za námi jakoby pruh hloupého přepychu, lži a neřesti. Ubohý bratříčku, ty myslíš si, že to veliký smutek, když nemáš co dáti a snad záviděl jsi tomu neb onomu, jenž mimochodem pomáhal bídným. Utěš se, chudáčku bratříčku, ten, jemuž záviděls, nic nedal, snad chvály si koupil, a kdybys byl mohl viděti jeho srdce, když odcházel provázen blahořečením, byl bys viděl, že to srdce, daleko jsouc toho, aby se otevřelo, stávalo se sobečtějším, ztročilejším.«

A když byl vyzval chudáčka, aby dal, co může, srdce a sebe celého, pokračoval by: »A když budeš hotov dáti vše, bude ti také býti hotovu vše přijmouti; potřebuješ-li, žádej almužny, žádej jí se sprostností, neboť jest to věc přirozená; almužna jest hanbou jen pro toho, kdo chce jísti bez práce: lidstvo jest velká rodina, jeden za všechny, všichni za jednoho. Žádej o pomoc a přispění bez ostychu a poněvadž jsi hotov pomáhati a přispěti, učin to s tou prostotou, s onou důvěrou dítěte, jež žádá po matce, co jest mu potřebno. Když po celý den konals zdatně svůj úkol, když

pracovals radostně a horlivě na půdě, jež ti svěřena, odmítnouti večer, co jest ti nezbytno, znamenalo by hřešiti sobectvím a pýchou, stavěti se mimo zákon lásku.«

A co říkají jim jistí politikové, kteří mluví o socialismu Ježíšově? Věci přímo protichůdné... Oni je vyzývají, aby připravovali příchod okamžiku, kdy budou bohatí, kdy oni zase budou moci zasednouti za stůl šťastných tohoto světa. Hlásati toto znamená hlásati opak toho, co Ježíš a František byli hlásali. To není »beati pauperes«, to jest »beati possidentes«. Máme právo říci: Vy jste nepostřehli, že bohatí jsou politováníhodní a že dávajíce před očima chudých blýskotati bohatství jakožto ideálu, nalili jste v jejich srdce jedu jemného, ale jistého; vy jste ovšem nedali bohatství chudým, ale vy jste jim dali, co může býti ještě horší — ducha bohatství. Byli téměř volní, místo abyste zlomili jejich poslední pouta, učinili jste z nich otroky žádosti.

Bídu svých zemí přičítají lidé zpravidla svým vládám, leč všude jsou utrpení stejná. V srdci jsme nemocní, v tomto tajemném středu, odkud unikají prameny života. Mezinárodní zápletky a vnitřní zmatky, války na venek i občanské, krise individuální, které způsobují, že mnozí z nás žijí bez života a jsouce herci, kteří hrají svou úlohu, a ne lidé, kteří dobývají své individuality, to vše, hledáme-li dobře, pochází z jediné příčiny. Národové a jednotlivci zapomněli realit vnitřních, realit živoucích a dali se strhnouti osudným omylem, že peníze jsou vehiklem štěstí: tu a onde někteří filosofové dokázali síce, že jest to blud, ale tak pečovali o to, aby se dle toho neřídili, co říkali, že nebyli ani vážně pojímáni.

Potřebujeme nového svatého Františka, jenž by měl metodu Františkovu, jenž by nám zopakoval jeho program: »Přejete pokoje pozdravující, mějte jej ve svých srdcích, nebuďte nikdy nikomu příčinou ku hněvu nebo pohoršení, neboť mnoho lidí, kteří se nám zdají dnes stoupenci ďábla, budou zítra údy Kristovými.«

Nehledíme-li k některým vybočením, jež zavinuje přílišné rozcitlivění náboženského myšlení Sabatierova, zvučí tu pro nás zlatá struna. A v téže knize jest zmín-

ka působení františkánského, jak jeví se v intimním životě domácím a rodinném. Nino Tamassia praví ve své studii doslova: *Vita di popolo nei secoli XIII. e XIV.* »Nad mlhou malých a velkých hněvů stkví se duch vznešené lásky, která snad proto, že je duchová, nenalézá místa v nových kategoriích historického materialismu. Řídké jsou závěti bez zbožných odkazů na prospěch nešťastných. Ve své stanovy pojímají zbožné fundace obvyklá slova božské řeči Františka z Assisi »páni naši chudí«, toť páni pokladů lásky. Nemocní a vězni jsou navštěvováni; a cítí se, že chudoba má právo na pomoc a úctu.

U stolu sedí šťastní tohoto světa; v žertu udržuje se společnost, na stolech bohatě se trpytí vzácné nádoby, však světlem ještě jasnějším září slova vyrytá na stříbrných solničkách: Především ty, jenž sedíš za stolem, rozpomeň se na chudého.

Veškerý vliv, jenž vyšel od světce assiského, všech těch vzácných semen, určených až snad i k pozdějšímu zrání, shrnuje stručně Germain v knížce: *Der Einfluss des hl. Franziskus von Assisi auf Kultur und Kunst* (též francouzsky, 1912, Štrassburk). Jako křesťan měl svatý František neochvějnou vůli prožívat život ukřižovaného Ježíše, mystickou lásku k tvorstvu, duchové patření na neviditelné nádhery; jako básník cítil harmonii světa a úzké vztahy v něm, měl estetickou lásku ku stvoření, duchovní pochopení krásy položené nad přírodou. Nikdo lépe neztělesnil ve středověku vzor apoštola mas; nikdo ideálněji ducha básnického.

Vliv Františka Serafinského na kulturu byl nesmírný. Svatý František často a vždy se zdarem konal úkol mírotvorce. Ve svém kulturním působení našel svatý František hodné nástupce, tak zvláště v šíření a praktickém provádění víry. Též ženy (řád chudých žen) účastnily se svatého a láskyplného díla Františkova. Třetí řád světce Františka svým zřízením a tím, co požadoval od členů, působil jako výtečný uklidňující prostředek. Neboť Itálie tou dobou svíjela se v krvavých bojích, jsouc hříčkou stranických sporů, a ti, jimž pomsta vtiskla zbraně do rukou, nikdy se nerozmýšleli ani na okamžik, aby nějakou

krajinu zpustošili. Třetího řádu však ani netřeba připomínati, ani nepřehledné řady jeho výtečných členů a jeho blahodárné působení.

Apoštolská povaha ve světcích Františkovi byla značně podporována jeho nadáním básnickým. Tak světcích Františkovi ona úměrnost, jež jest vlastní dílům všemohoucnosti, ona nevyslovitelná harmonie, již zjevují nebo naznačují, ukazovaly onu eurythmii Otce, jenž v nebi sídlí. Již O z a n a m s důrazem ukázal, že láska k přírodě není ani tak rozšířená, ani tak snadná, ani schopnost hledati v ní poučení a že jen křesťanství učí účtě k ní. Františkánská poesie rozšířila se záhy po Italii, i za jejími hranicemi a získávala duše pro život křesťanský. Byl to zvláště katalonský *Raimundus Lullus*, jenž měl lásku k přírodě a zvířectvu. Ale i na výtvarnictví působil duch světce z Assisi. Jest možno se domnívati, že působil tu na umělce, na tyto povahy především sensitivně založené, že oduševnil jejich mysticism a zduchovnil jejich naturalism.

O světcích Františku jako umělci, hlavně básníku, jenž dovedl zkušeností svého srdce sdělit s jinými tvory, pěkně hovořil v starší literatuře též *Kybal* ve svém *Svatém Františku z Assisi* (210 nn), uváděje zároveň původní text a český překlad *Písň bratra Slunce*, onoho hymnického oddychování velké Lásky Boha v tvorstvu a veškerého tvorstvo v Bohu objímající.

Vracíme-li se občas rádi k zářným duchům minulosti, jimž vděčíme za tak mnohé dobro své doby, činíme tak dvojnásob rádi dnes, kdy poměry evropské hlásají nevývratně naprostý bankrot přítomnosti, alespoň po jedné stránce kulturního života, vši té nemravnosti, nízkosti, zloby a lakoty, jež řídí hospodářskou politiku světovou a kde pro to, že několik vůdčích zloduchů hlásalo »*Beati possidentes*«, topili jsme se v krvi, snad v neposlední řadě i proto, že jsme mlčky, ba i jako evangelium přijímali ono zhoubné heslo, v němž uniká nám smysl pravého duchovního života a jež zatvrzovalo srdce naše, které musilo býti obměkčováno strašným stěnem mroucích a zmračených vojáků, jejich vdov, a což nejohrovnějšího, oněch drobných, kučeravých hlaviček dětských.

Cikáda.

V nejdrobnějším díle Tvorby jeví
největší se moc a přízeň Tvůrce.

Poblíž malé cely Františkovy
rostl fíkovník; a na tom stromě
pěla zrána, osvěžena rosou,
mile cikáda. Tam František jí
u okénka svého naslouchal a
chápal její píseň. »Sem, ó sestro,«
zvolal, »přijdi sem!« a vlídně kynul.
»V nejdrobnějším díle tvorby jeví
největší se moc a přízeň Tvůrce.«

Ráda seskočila s fíkovníku
na prst Františkov a poklonila
se, by pozdravila vznešeného
muže, jenž jí volal; on pak děl jí:
»Zapěj, sestro, jako dříve chválu
Největšího, ty, jež nejmenší jsi.«

Ihned (neboť s radostí a pýchou
pocítila svatou podnož svou i
vznešeného posluchače svého),
ihned přesladkými zvuky zpěv svůj
cvrkotavý začínala. Všechny
sestry její přicházely, dcery,
snachy, tety; vůkol po stromech i
keřích mlčky naslouchaly všechny.

Ona pěla, pohybujíc při tom
křídélky i nožičkami zlehka:
»Kdo? kdo dal mi tyto svižné nožky,
pevnoučkými kotníky je zdobil,

abych mohla čile poskakovat
se pně na peň, s větve na větvi? —
Oči dal mi, vpřed i vzad mi hledí,
abych shlédla všechny nepřátele,
datla nenasytu, vrabce, kavku.
Křídla dal mi, předivo to zlaté,
zelené a modré, jež se barvou
jeho nebe a mých stromků skvěje, —
radostněji třepotám si jimi,
než i vlaštovka i skřivan mohou,
chutnám rosu Boží, již jen pro mne
z jitra Jeho prst sem na zem kropí, —
hlásek svůj pak pozvedám a zpívám
v ucho poutníkovu zvukem Tvorby,
krok mu osvěžují. Rolníkovi
zpívám radostně zas písně žatvy:
»Bohata jsou, bratře, pole naše;
krásny, sestro, tvé i mé jsou lány.
Pějte se mnou vděční, spokojení:
Velik Bůh je v největším i v malém!«
Drsněji pak pěla v tvrdších zvucích,
jak si na býlí a na květinách
vyhledává hubitele kvítek,
ostrými ho drápy jme a drží,
vyssávají oběť svou. —

»Ó, zamlč,«
pravil František, »tvůj hlas zní drsně,
tvrdě. Ode mně se nauč, sestro:
Jednou čas je zpívat, jindy mlčet.
Nyní vzleť a v budoucnosti zvěstuj
chválu Boží, ne své vlastní skutky.« —
»Velký Bůh je v největším i v malém!«
cikáky hned zajásaly všechny.

Gabriel Ronaj:

Svatý Františku!

V tvých zásluh moři zmizí řeči strouha,
byť všechny chvály genius v ní vložil,
neb tebe oceniti — marná touha.

Co kapek krve měls, krůpějí potu,
co srdce záchvěvů a hnutí co žil,
co myšlenek a co ovládals hmotu,

vše Kristu dal jsi, nic nebylo tvoje,
za to Pán bohatství tvé tolik zmnožil,
že tvými byly slunce jasné zdroje,

tvou luna, kvítko, ptáče, zvíře divé,
i stádce své Pán v ruce tvoje složil,
ty, nuzný, vše ovládals v lásce tklivé,
neb nežils ty, než Kristus v tobě ožil.

Pane, smiluj se nad námi!, 1926.

ZE STARÉ POESIE FRANTIŠKÁNSKÉ.

Františkán z Porciunkuly:

Jak si dal zapěti Píseň před smrtí.

Potom jeden bratr pravil: »Otče, tvůj život a jednání bylo a jest světlem a zrcadlem nejenom bratřím, nýbrž i celé Církvi a tímž bude i tvoje smrt. Ač ona je tvým bratřím a mnohým jiným příčinou smutku a bolu, tobě bude zdrojem útěchy a nekonečné radosti, neboť po těžké práci dojdeš nejvyššího klidu, po mnohých bolestech a zkouškách věčného míru. Po časné chudobě, kterou miloval a dokonale zachoval, dostaneš nesmírné bohatství a tělesnou smrtí přejdeš do věčného života, kde budeš patřiti tváří v tvář Pánu Bohu svému, kterého na tomto světě miloval tak vroucí láskou a touhou.«

A po těch slovech útěchy řekl mu zřejmě: »Otče, věz, že nepošle-li ti Pán s nebe svého léku, tvoje nemoc už se nevyléčí a život tvůj už jest velmi krátký jak tvrdí lékaři. Pravím ti proto, abych posilnil tvého ducha, aby ses vždycky uvnitř i zevně radoval v Pánu. Aby tvoji bratři a jiní, kteří tě přijdou navštívit, viděli, že se neustále raduješ v Pánu, a aby oni, když to uvidí, i ostatní, kterým to

poví, pamatovali věčně na tvoji příkladnou smrt, tak jako na tvůj život.«

Po těch slovech bylo patrné, že blažený František, ač více než obyčejně byl zachvácen slabostí, byl naplněn novou radostí, slyše, že sestra Smrt je už tak blízko, a velmi vroucně jal se chváliti Pána, řka: »Když je to tedy vůle Páně a brzy již umru, zavolej bratra Lva a Anděla, ať mi zapějí o sestře Smrti.«

A když přišli ti dva bratři a stanuli před ním plni smutku a bolesti, počali se slzami v očích zpívati *Píseň o bratru Slunci* a jiných tvorech Páně, kterou světec složil. A tu on před poslední sloku té písně přidal několik veršů o sestře Smrti, zpívaje:

»Bud' chválen, můj Pane, sestrou naší, tělesnou Smrtí, které žádný živoucí člověk nemůže uniknouti. Ti, kdož zemrou ve smrtelném hříchu, na věky jsou kleti. Blaže těm, kdož umírají spojeni s Tvou nejsvětější vůlí, neboť druhá smrt jim nepůsobí škody.«

*Speculum perfectionis, 1318.
Přeložil Leandr Brejcha, 1926.*

Julián ze Špýru:

Hymnus v den Stigmatizace Svatého Františka.

Ad laudes.

Plaude turba paupercula
Fatre ditata paupere,
Laudis propina pocula
Sacro depressa ubere.

Hic simplex, rectus, humilis,
Pacis cultor amabilis,
Lumen in vase fictili,
Ardens lucens in fragili.

Vili contectus tegmine
Sancto calescens Flamine,
Inter mundi charismata
Christi recepit Stigmata.

Carnem mundumque conterens
Hostes malignos proterens

Ke chválám.

Chudičský hloučku, slavnost stroj,
chudému otci vděčný buď,
nechť plní číši chvály zdroj,
jež vyronila svatá hrud'.

Srdce to čisto, prosto je,
jeť milovníkem pokoje,
světlo to světu k ozdobě
jen v křehké září nádobě.

Hrubá jej rouška pokrývá,
však Svatý Duch jej zahřívá.
Milostí dařen nejvýše
znamení dostal Ježíše.

S tělem a světem v zápas šel,
jím poražen byl nepřítel,

Auream victor meruit
 Aureolam dum docuit.
 Pauper, nudus egreditur,
 Coelum dives ingreditur,
 Spargit virtutum munera
 Aegris profligat vulnera.
 Verorum Pater pauperum,
 Nos pauperes fac spiritu,
 Consortes redde Superum,
 Ereptos ab interitu.
 Patri, Nato, Paraclito
 Decus honor et gloria,
 Sancti sint hujus merito
 nobis aeterna gaudia.

svatozář zlatou dostává
 pro naučení laskavá.
 Z domova vyšel chud a nah,
 překročil bohat nebes práh,
 rozdává ctnosti odměny,
 jimiž jsou rány zhojeny.
 Ty, jenž jsi chudých otcem byl,
 chudými duchem učiň nás,
 dej dosáhnouti nebes cíl,
 ty před věčnou nás smrtí spas:
 Otec i Syn i Těšitel
 nechť mají slávu, zpěv a čest,
 i nám by světec otevřel
 nebe, kde věčná radost jest.

*Officium Sancti Francisci, 1250.
 Z Breviáře Františkánů přeložil Alfred Fuchs, 1926.*

Tomáš de Celano

Jak byl blažený František pochován.

Bratři a synové Františkovi, kteří se byli sešli, ztrávili společně se zástupy lidu ze sousedních městeček, radujícího se z toho, že se může zúčastniti tak slavnostní hodiny, onu celou noc, v níž Světec zemřel, za pění posvátných chvalozpěvů, takže při sladkém plesání a při jasné záři svící zdálo se, jakoby sami andělové světili Vigílie.

Když se rozbřeskovalo, přišlo množství z města Assisi s veškerým duchovenstvem, někteří vyzvedli svatého mrtvého s místa, kde zemřel, a za pění písní i chvalozpěvů a za znění pozounů nesli ho uctivě do města. Jiní lámali ratolesti oliv i ostatních stromů a doprovázeli svatou mrtvolu v slavnostním průvodu.

Stále hojněji množily se přinášené svíce a jasně znějícími hlasy byla současně zpívána v chrámě Mše ke chvále Boží. Když celý ten průvod, synové, kteří Otce nesli, i stádo, které svého pastýře následovalo, pastýře, jenž teď spěchal k pastevcům všeho člověčenstva, dospěl k místu, kde František po prvé vštípl svazek a řád svatých panen i chudých paní, složili jej nosiči v kostelíčku Svatého Damiana, kde prodlévaly jeho dcery, jež on získal Pánu. A otevřela se fortnička, kterou děvečky Páně v jistých chvílích přijímaly nebeské Tělo Páně. Otevřena byla i schrána, kde teď spočíval poklad nebes-

kých ctností, a v níž od nemnoha nesen byl ten, jenž tak mnohé uvykl si nositi.

A hle, panna Klára, která pro své svaté zásluhy byla opravdovou Klárou, to jest Jasnou, matka všech ostatních, první květ tohoto svatého řádu, přistoupila s ostatními dcerami, aby uzřely Otce, který s nimi již více mluvit nemohl, který se teď u nich naposledy zastavil, aby odtud spěchal do jiných končin.

Vzdychaly těžce a patřily naň za hlubokých vzlyků srdce i v slzách, a jejich bol projevoval se v slovech, naříkaných tlumeným hlasem... Ale panenský stud potlačil příval tekoucích slz, neboť konečně bylo to přece jen nevhodné, oplakávati toho, jehož odchod doprovázel neščíslný voj andělů za plesání spoluobčanů světcových a spolubydlitelů božích. I polibily v citech smutku i radosti zároveň jeho čisté, bílé ruce, ozdobené drahokamy a okrášlené perlami. A když byl vynešen, zavřela se brána, která zajisté nikdy již nepustí bolu tak nesmírného.

Ó, jaký smutek spočíval v jejich soucítí vzbuzujícím a zbožnou oddaností prochnutým žalostěním nad mrtvým! Jak vroucně oplakávali jej i všichni zhroucení synové! Jejich výjimečný bol byl současně bolestí všech, jakož nikdo nemohl tehdy potlačit slz, kdy andělé míru hořce plakali.

Když pak celý průvod došel do města
a s velkým plesáním i radostí dospěl k
místu, které se mělo příště státi posvátným,
pohřbili tu svaté tělo. Tam on k veliké
slávě Všemohoucího Pána vyzařoval

skrže mnohé nové zázraky do světa skvělé
světlo, kde byl až dosud učením svého
svatého kazatelství svět osvěcoval. Deo
gratias.

*Legenda prima, 1229.
Přeložil Vilém Bitnar, 1926.*

Antonín Koniáš:
**PÍSEŇ NA DEN SVAJÉHOFRANTIŠKA
SERAFINSKÉHO**

Pozdraven buď, Františku,
všech ctností lilium,
ty největší chudobo,
vonné konvalium:
Ó růže bez trní,
jež se víc nemění:
s Kristem Pánem svým milým
všecken ozdobený.

Uvijit věnec k veselí,
Lásko, přidej kvítí
Františkoví chudému,
svatbu bude mít:
v nebeské radosti
s Kristovou milostí:
všech devět kůrův andělských
s slavnou přítomností.

Sladce líbezna muzika
bude proslějchaná
všech devět kůrů andělských
k slávě Serafína:
jak libě zpívají,
hlasitě volají:
svatý, svatý František,
čest jemu vzdávají.

Pokora přistupuje,
Františka mít žádá,
poníženost veliká
s ním se spojí ráda:
též i trpělivost
jest jeho vděčný host
dobrovolná chudoba
chce mít na něm dost.

O, jak Lásko veliká
zde se ukazuje,
z vonného kvítí polního
věnec připravuje:
chtíc jeho uctít,
s Ježíšem spojit,
korunu věčné sladkosti
jemu připravit.

V vroucné, horlivé modlitbě
František omdlívá,
hle, Serafin v té době
pomoc jemu dává,
žádal jej velice,
kříž svůj líbej více,
ó přesladký Ježíši,
posilniž mé srdce.

Nežádám nic jiného,
můj Pane Ježíši,
když jsem tebe mám samého,
již mám celou říši:
Bůh můj jest všechno mé,
duše mé jediné
potěšení v tom světě
nade všechno jiné.

Přijdiž, přijdiž, můj Ježíši,
ať tebe naleznou,
v kříži velikém trápení
následovat budu
Ráno tvé přesvaté
v těle mém proťaté:
jsou mně darové milejší
nad poklady zlaté.

Aj, anděl jasný Serafin
s nebeské výsosti
k němu se dolů ubírá
s velikou vroucností,
chtíc jeho uctít,
s Ježíšem spojit,
pěť ran v Františkovém těle
spěšně vytlačit.

Ó nebeská sladkosti,
Pane Jezu Kriste,
ráčil jsi obdařit
Františka zajisté
dary velikými,
Ranami svatými,
v tvém nejsvětějším těle
pro nás snešenými.

Hřeby z těla vycházejí,
bolest přidávají
a oči Serafina
slzy vylévají,
tvář je jako stěna
celá umrtvená,
Ráňny otvírá s bolestí,
duše je zemdlená.

Srdce jeho oplejvá
hořící milostí,
k svému Ježíši pospíchá,
neb má na tom dosti,
že svatý kříž jeho
ozdobil samého
mučedníka živého
Františka svatého.

Ó, račiž nám popříti
tvé, Pane, ochrany,
bychom mohli uctíti
tvé předrahé Ráňny
s tvým sluhou horlivým,
Františkem rozmilým,
zde časně, někdy věčně
v dvoru tvém spanilým.

Pospěš nám uprositi,
Serafine svatý,
ó Františku polkorný,
s Kristem Pánem sňatý,
neb tebe žádáme
a k tobě voláme,
že ty nás neoslyšíš,
tu naději máme.

S kterýmžto ty přebýváš
v nebeské radosti,
račiž nám uprositi
té hojné milosti,
bychom s tou žádostí
zbavení ouzkosti
dosáhli všickni spolu
života sladkosti.

Kdežto ty se raduješ
nad Ráňnami pěti,
jestliže nás miluješ,
měj nás v své paměti
při Ježíši Pánu
pod mocnou ochranu,
vzhledni na nás zde nyní,
přiveď v věčnou schránu.

Amen, račiž to dáti,
sám Kriste Ježíši,
na Františkovu přímľuvu
spolu s celou říší:
Jenž k tobě voláme,
svatý vyznáváme,
Bohu se klanějíce
vždy chválu vzdáváme.

Cytara Nového zákona, 1752.

Braťři Leo, Rufino a Angelo:

O svatořečení blaženého Ofce.

Když světec František již zářil novým světlem zázraků v různých krajích země a k jeho posvátnému tělu přicházeli se všech stran národové, kteří pro jeho zásluhy na sobě zakusili největšího a zvláštního dobrodiní Páně, tu řečený papež Řehoř svolal radu kardinálů a jiných čtých prelátů a po přečtení a schválení zázraků, které Pán učinil skrze něho, vepsal jej do seznamu Svatých a ustanovil slaviti den jeho úmrtí. To se stalo v městě Assisi za přítomnosti mnohých prelátů i velikého množství knížat a baronův a nepřehledného počtu lidstva z různých končin světa. Všecky svolal týž papež léta Páně 1228, druhého roku svého panování.

Sám papež nejen že oslavil světce, kterého tolik miloval za jeho života, tím že jej prohlásil za svatého, nýbrž dal také vystavěti k jeho cti chrám, k němuž položil základní kámen a obdařil jej posvátnými dary a drahocennými ozdobami. Do toho chrámu po dvou letech po svatořečení přeneseno svaté tělo s místa, kde bylo dříve pohřbeno. Tomu kostelu poslal zlatý kříž, ozdobený drahým kamením, kdež byly uzavřeny ostatky svatého Kříže, a mimo to daroval tam různé okrasy, mnoho bohoslužebných nádob a slavnostních, vzácných obřadních rouch. Týž chrám vyňal z veškeré nižší pravomoci a apoštolskou autoritou ustanovil jej za hlavu

a matku celého řádu bratří Menších, jak vysvítá z veřejné, bullou ověřené listiny, na níž se podepsali všickni kardinálové.

Ale bylo by nestačilo, kdyby byl ctěn světec jen věcmi, kterých nemožno vnímatí smysly, a proto Pán obrátil a uzdravil skrze Františka, tělem zemřelého, avšak duchem živoucího ve slávě, mnoho lidí. Po jeho přesvaté smrti obrátilo se k Pánu mnoho osob obojího pohlaví, před tím nábožensky vlažných, ale také mnoho mocných a vznešených pánů i s dětmi přijalo roucho jeho řádu. Jejich manželky a dívky vstupovaly do řádu Chudých paní. Rovněž i mnoho mužů moudrých a velmi vzdělaných, jak světských, tak duchov-

ních s církevními obročimi, pohrdlo lákadly těla a bezbožnosti, zřekli se úplně svěťáckých tužeb a vstoupili do řádu bratří Menších, aby kráčeli podle míry milosti Boží po cestách chudoby ve šlépějích Krista a jeho sluhy, nejblazeňšího Františka.

Proto ne neprávem možno říci o něm, co psáno jest o Samsonovi, že mnohem více jich zabil umíraje nežli za živa, to jest nyní, když jistotně žije ve slávě věčné. A do té slávy kéž nás pro zásluhy přesvatého otce našeho Františka uvede ten, který živ jest a kraluje na věky věkův. Amen!

Legenda trium Sociorum, 1246. Přeložil Leandr Brejcha, 1926.

Z NOVÉ ČESKÉ EPIKY.

Gabriel Ronaj:

Slepec na Trsatu.

U srázné cesty ke Trsatu
vyzábly žebrák sedí,
ke slunci zvedá hnědé tváře
a rtové jeho bledí
ke zvukům houslí rozladěných
a rozpuklých a opryskaných
si písně teskné hledí:
»Ó, smilujte se, duše Jezusovy,
ó, slitujte se, duše Kristusovy,
já nevím, co je ten svět lepý,
jsem žebrák nevidomý, slepý.«

U rozpálené sedí nízké stěny
a oleander ve strom vzrostlý za ní
v květ zruřovělý obalený
přes zídku větve plné květu sklání
a s druhé strany jiný sněhobílý
před vilou nad lávku se chýlí
a dále jiný červeň sama sytá.

Ó barvy, květy!

A žebrák dále chodce vítá:
»Ó, smilujte se, duše Jezusovy,
ó, slitujte se, duše Kristusovy,
já nevím, co je ten svět lepý,
jsem žebrák nevidomý, slepý.«

Na moři dole, modrém moři
sta bleskotavých světél hoří
na hrotech vlněk čtveračivých.
A mezi nimi loďky-ptáci
svá rozpínají křídla něžná,
ty modrá, ony červená, ty sněžná.
A parník černý mezi nimi lítne
jak orel mezi ptačí drobotinou

a za ním sledy dráhy světlotřpytné.
Ó moře modré, moře-zlaté střepy!
Vtom ve sluch vpadnou slepce stony
a skřípek jeho rozvraných tóny:
»Ó, smilujte se, duše Jezusovy,
ó, slitujte se, duše Kristusovy,
já nevím, co je ten svět lepý,
jsem žebrák nevidomý, slepý.«

Při moři jasném jako úsměv nebe
se posadily domy — jak když v máji
sí děti ve velikém kruhu hrají:
Tu Sušak čilý, pyšná Rjeka vedle,
dál Voloska v hor sedí sedle,
jí dává luzná Opatija ruku,
tam Ika něžná s Ičič drobnou
a posléz Lovrána na konci luku.

A na vše hledí shora
strmá Učka Gora,
jejíž příkré rysy
do hloubi moře visí
a lámou se.
Ó slunce, obloho, ó země, moře!
Ó krásu, hymnus zpívající
a tancující paján světů ve prostoro!

Vtom duši proráží ti slepce hoře:
»Ó, smilujte se, duše Jezusovy,
ó, slitujte se, duše Kristusovy,
já nevím, co je ten svět lepý,
jsem žebrák nevidomý, slepý.«

Za druhy svými беру se ve chvatu.
Ó Majko Božja na Trsatu!

KULTURNÍ OVZDUŠÍ.

HLÍDKA KULTURNÍ.

Přípravy k důstojné oslavě svatováclavského millenia.

Přípravný výbor pro oslavu tisícího výročí smrti svatého Václava po poradě s významnými korporacemi kulturními určil ráz oslav roku 1929.

Náboženské oslavy (adorace všech českých světců) budou rozvrženy na celý jubilejní rok. Masové oslavy katolického lidu, Orelstva, mládeže budou soustředěny na začátek prázdnin — kolem svátku sv. Cyrila a Metoděje. Tenkrát bude také již přístupna výstava, která má být otevřena na svátek sv. Jana Nepom. Rok 1929 je totiž jubilejní též pro svatořečení tohoto světce (dvousté výročí) a proto se otevření výstavy uspiší. Dni svatováclavské budou vyhrazeny oslavám církevním a státním. Středem slavností bude vysvěcení svatovítského chrámu. K těmto slavnostem budou pozváni vedle vlády zástupci všech korporací národních, úřadů státních i samosprávných. Praha se jistě zúčastní těchto slavností plným počtem. Podrobnosti slavností budou ještě stanoveny.

Pokládáme za nutné zmíniti se o pracích přípravného výboru. Pracují zatím tři sekce. Výbor výstavní, sborníkový a ústřední. Ústřední za předsednictví J. Milosti p. biskupa Dra Ant. Podlahy.

Výbor dohodl se s Jednotou svatovítskou a převzal organizaci sbírek na dostavění velechrámu. Za tři prošlé roky vybral přes půl mil. Kč, obnos jistě pozoruhodný. Vedle toho vydává Svatováclavský věstník, v němž propaguje úctu svatováclavskou a informuje své příznivce o postupu prací. Slečna Zd. Braunerová nakreslila vkusné obětiny — nálepky, které výbor ve velkém nákladu vydal. Letos byl rozeslán Pavlíkův propagační plakát, který jistě dobře působil. Pěkné jsou také dopisní papíry, které výbor dal do oběhu.

Mistr Šejnost byl požádán, aby vypracoval jubilejní medaili. Umělec dal se již do práce a v příštím roce bude medaile hotova. Bude vydána v bronz a ve stříbre.

To jsou všecko jen drobné práce. Hlavní úkol čeká výbor v jubilejním roce. Bude to vydání Svatováclavského sborníku a uspořádání výstavy. Sborník podle dosavadních dispozic bude mít část textovou a obrazovou. Výběr spolupracovníků (Dr. Pekař, Dr. Podlaha, Dr. Dostál, Dr. Matějček, inž. Bitnar a j.) je zárukou, že sborník bude dílem hodnotným. Pomýšlí se též na vydání některých legend svatováclavských.

Otázky finanční působí výboru mnoho starostí. Věstník bude stát nejméně 80.000 Kč. Větší část toho obnosu se vrátí prodejem publikací zpět, ale výbor musí peníze nejdříve sehnat. To platí též o výstavě. Má to býti výstava všech svatováclavských památek: oltářů soch, obrazů, rytin, literatury atd. Opatřování památek, roztroušených po celém světě, jest velice obtížné. Byl rozeslán dotazník na farní úřady, ale dosud odpovědělo sotva 40 kněží, ač svatováclavských kostelů máme několik set. Také fotografie se málo schází.

Výbor uvažuje o tom, aby potřebný materiál byl sebrán, popsán, ofotografován zkušenými profesionály, kteří by se každou neděli (v letních měsících) rozejeli na venkov podle přesně vypracovaného plánu a materiál sebrali. Práce ochotníků a amatérů nepřináší zpravidla těch výsledků, jakých pro zdar výstavy je potřebí. I tu bude třeba opatření značný investiční kapitál.

Otázka kde bude umístěna výstava, nebyla dosud rozřešena. Proti novému arcibiskupskému semináři v Dejvicích je odpor. Tam by mohla být nejvyšší literární sekce výstavní. Jinak by se nejlépe hodil k tomuto účelu Vladislavský sál, který se právě letos upravuje. Lze doufat, že restaurace neprotáhne se přes rok 1928. Vzácné kusy výstavní mohy by bítí vystaveny v Museu.

Výbor pro oslavu tisícího výročí mučednické smrti sv. Václava stará se především o oslavy v Praze. Tím není řečeno, že by nevítal pomocné akce na venkově. Do roku 1929 musíme mít vybudovanou hustou síť svatováclavských odborů, které by pomáhaly při sbírkách, sbíraly výstavní materiál, připravovaly zájezdy do Prahy, event. schystávaly místní přípravné oslavy v letech 1927/1928.

Vyskytla se též myšlenka, uspořádat v roce 1929 velký historický průvod z Vyšehradu na Hrad k hrobu sv. Václava. Každý kraj by si vzal na starost jeden historický obraz. V historických krojích šli by tu Čech se svou družinou, Krok, Libuše, první Přemyslovci, zachycen příchod křesťanství (Cyril a Metoděj, sv. Václav a světci naši) leši a vladkové, první králové Vratislav a Vladislav, pak by následovala alegorie kolonizace v našich zemích (zakládání měst a vsí), doba rytířská (železná jízda Přemysla Otakara II.), doba Karlova (alegorie založení svatovítského chrámu) doba Husova, vojska Žižkova reformace, restaurace, národní obrození, národní osvobození — průvod by uzavírala družina blanických rytířů —

legionářů. Za alegorickými postavami šel by „lid“ toho kraje, který ten onen obraz vypravil. Milovníci historie mají o čem přemýšlet. Musilo by se vytvořit v Praze ústředí, které by dbalo nad dodržáním historické věrnosti (pokud by bylo možno), po případě obstaralo samo u nejdůležitějších obrazů celé aranžmá krojově i stylisticky.

Kdyby se našlo několik mecenášů, kteří by financovali tento podnik, nebylo by realizování této myšlenky ničím fantastickým a nemožným. —n.

Film poslední doby.

Dnes je film již tak daleko, že pozornost vyvolá pouze dílo mohutné koncepce, kdežto ostatní jsou jen tím, k čemu jsou určeny — zábavou a povyražením ze všedního běhu života. A tak jsou dnes filmová veledíla něčím podobným jako divadelní premiéry. Na nich se určuje a pozoruje pokrok.

Ale co je to filmové veledílo? To, čím je v divadelním repertoáru „Antigona“ či „Hamlet“? Snad, ale spíše něco, co je sensací dne a čemu neschází obrovská, omračující výprava, která je konečně možná jen ve filmu. Takové „Quo vadis“, „Desatero přikázání“, to byla veledíla. Jistě měla duševní náplň vysoké hodnoty, ale to by nestačilo k filmovému veledílu; musila mít tisíce statistů nebo zázraky ve výpravě.

Poslední doba uvedla na plátno několik veledíl vysoké hodnoty. Nad takovým „Ben Hurem“ nebo „Plavci na Volze“, jejichž režisérem je geniální Cecil B. de Mille, jistě ustaneme. Denní kritika nebyla k nim skoupou a bylo by zbytečným zmiňovati se speciálně o nich. Mně tane na mysli jiná věc.

A přivedly mě na ni právě ony dva zmíněné filmy. Jak výchovně a dokonce přímo v křesťanských zásadách mohla by působit na poválečnou, rozvrácenou duši člověka podobná filmová díla. Lépe než kniha, ba lépe než divadlo. Kniha je dobrý přítel, ale zrakový vjem skutečné události má jistě větší vliv na člověka a zvláště na člověka s menší, průměrnější inteligencí, než fantasie čteného. A v divadle, kde se sluch a zrak spojují, není bohužel možná ta obrovská výprava, nebo vůbec postavení děje do potřebného prostředí, jako je to právě ve filmu. Právě proto ta obliba filmu a tím i možné působení na člověka.

Cecil B. de Mille to ve svých dílech dělá. U něho vidíte, že nebojují na plátně lidé ale přímo mravní doktriny. Dobro, zlo! Dva stále stejné kontrasty, ale vždy v jiné variaci.

Ale na to by musil přijít jen někdo takový, jako je zmíněný Cecil B. de Mille. Velkorysý, ale při tom tak jemný. Nikdy neurážející, což jeho dílům zvláště získává. To, co jiní vyhledávají, on přímo puritánsky odmítá. V tom, v čem jedni vycházejí chtíčům publika vstříc, on vychovává a nepřímou káře. Vzpomínám na scénu z „Plavců na Volze“, kdy hodující carští důstojníci postavili princeznu na stůl a servali s ní šaty. Každý věděl, že princezna je obnažena, ale na plátně se neobjevila ani ruka její, nýbrž jen hromádka roztrhaných šatů. Jiný by

z ní udělal líbivý kýč (pokud by to ovšem censura propustila), ale pro Cecilia B. de Millea stačilo, když ukázal zhýralost důstojníků, aniž by však při tom urážel diváka.

Budoucí díla tohoto největšího mezi režiséry budou, doufejme, stejně velká jako nyní. —b.

Obavy katolíků.

Pan Bka. v „Rozmachu“ z 15. října 1926 projevuje obavy o oslavy sv. Václava, aby se nezvrhly v něco podobného, jako jsou oslavy Jana Husa. Zmiňuje se speciálně o oslavách u nich na severovýchodě. Divím se předně proč — když uvedl jméno pana děkana — nejmenoval též to krásné, pohádkové město Jičín. Ale tam nebyly letos oslavy nějakou manifestací, neboť tam je každého roku o sv. Václavu průvod k jeho soše za městem, jelikož v městě není chrám sv. Václava.

A co se týče onoho baldachýnu: je věru těžké, když lidová honorace má jít (jak je všude zvykem) v průvodě hned za knězem s nejsvětější svátostí a zároveň nést baldachýn, když těch, kteří jsou neohrožení, je celkem pět? Ale myslím, že by se zle nevyjímalo, kdyby jednou nesl baldachýn (když je nedostatek) také nějaký statný, nadšený mladík, jakým je na př. pan Bka?

Uvedení hesla: „Vše na ulici“ v souvislosti s oslavami sv. Václava bylo při nejmenším nevhodné, jako asi celá věc, která nebyla tak strašnou, jak ji oči či brýle pana Bka viděly. Tolik na vysvětlenou. —l.

Slovensko.

Nedávno bylo právem upozorněno, že nám chybí jakýkoli styk s katolickými intelektuálními pracovníky slovenskými, ač tu máme v Praze katolický slovenský akademický spolek a ač mezi slovenskými mladými literáty jest velmi mnoho smyslu pro novodobé problémy, jež zajímají i nás. Jest jisto, že stále ještě jest daleko více kontaktu mezi katolickými Slováky, Maďary a Němci, než mezi Slováky a Čechy. — Dr. A. F.

Osobnost, strana, blok.

Nedávno zdůraznil čelný pražský deník, že u nás se politický život seskupuje kolem individualit, jako se to děje na příklad ve Francii a proto že také u nás nelze libovolně přeskupovati bloky. Tento postřeh jest jistě správný. Byť i intelektuálové měli sebe větší námitky proti stranickým vedením, přece musí s tímto faktem počítati a podle něho se řídit. Jen tak se vyvarují četných chyb. — Dr. A. F.

K české dějinné filosofii.

Vzbudilo jistou pozornost, že president Masaryk se ve své řeči na 28. října dovolával nejenom tradice husitské, nýbrž i tradice předhusitské, označiv Karla IV., Otce Vlasti, především za vzor pro politické vzdělání. Nechceme z tohoto výroku činiti příliš dalekosáhlých

dedukcí: nicméně jest jisto, že směr dějin, jímž šly Čechy za Karla IV., byl diametrálně jiný, než směr, za nímž šel český stát v době husitské. Karel IV., to značí politiku světovou v rámci universální katolické církve, chtěl postaviti říši do služeb světové myšlenky katolicity zcela vděčně. Palacký poznamenává, že na příklad klášter „Na Slovanech“ se slovanskou liturgií nebyl založen snad z nějaké libůstky, nýbrž v předtuše unionistické myšlenky. Tehdy Čechy byly Evropou, jejich obyvatelé Evropany, šli s ní za cíly světovými a prominentní osobnosti doby Karlovy měly široké evropské vzdělání, nabyté na universitách francouzských a italských. Čechy a Říše byly tehdy v úplné shodě. Husitství znamená konec této vývojové linie. Národ chce jíti vlastní cestou, třeba za cenu největších obětí. Nastává skutečná izolace českého národa, nejenom kulturní, nýbrž i společenská, jejíž následky pocítujeme dodnes. U Masaryka toto dovolávání se Karla IV. překvapuje potud, že jeho filosofie dějin spočívá v tom, že se domnívá, že úkolem českého národa jest navazování na reformaci, na ideály husitské a českobratrské ve spojení s ideálem humanitním, jehož předchůdce vidí Masaryk v české reformaci. Klade-li Karla IV. za vzor politického vzdělání, pak to znamená, že uznává kulturní hodnoty i té koncepce, jež jeho dějinnému pojetí jest v podstatě protichůdná. Tento obrat postřehl v úvodníku nedávno i čený liberální list, jenž na tuto okolnost poukázal. — Dr. Alfred Fuchs.

„Bratře stroji — bratře dělníku.“

Čelný zahraniční list si předložil nedávno otázku, co by asi říkal svatý František, kdyby viděl automobily dohvázející poutníky strmou cestou na Alverno. Zda by moderní technickou civilizaci zavrhl, či zda by připsal snad ke svému „Zpěvu i Slunci“ ještě strofu, jež by zněla přibližně takto: „Pochválen budiž, Hospodine, za bratra našeho stroje, neboť jest rychlý a přesný a hlásá Tvoji velikost v lidském důvtipu.“ Pravděpodobnější jest možnost druhá. Nestavíme se proti technické civilizaci, žádáme jen, aby byla postavena do služeb ducha. Dnešní svatý František by snad nešel obveselovati slovem Božím selský lid do Kampaně, nýbrž šel by snad k dělnictvu na průmyslovou periferii. Se strojem smířila se novodobá poesie, tím spíše se s ní musí smířiti novodobá pastorace. — Dr. A. F.

Soutěž na Smetanův pomník.

Pilgrin.

Zakladatel naší moderní hudby čeká stále a stále marně na důstojný památník. Co průtahů bylo jen s umístěním pomníku. Konečně tedy má státi místo prázdné kapličky po jízdecké soše Františka I. Snad je to vhodné místo, ideově položeno velmi příznivě, ale soutěžící návrhy nedovedly dobře pracovati pro navržené místo. Nejméně první osmnáctitisícovou cenou poctěný návrh Gutfreund & Janák & Kysela. Gutfreund rozhodil prostranstvím deset sousoší, dal Smetanovi podivné

gesto, Janák postavil kolem moderní ohradu, kterou pomaloval Kysela. Těžko bychom se dovedli nadchnouti pro tuto roztrfštěnou kompozici, která vystupuje velmi náročně, velmi originálně, ale nedovede podtrhnout, nedovede zdůraznit a pak těžko bychom zvykali tomuto sochařskému parčíku na živém Masarykově nábřeží, kde by jistě vše to vyznělo velmi titěrně před mohutným hradčanským panoramatem a majestátní hladinou Vltavy a na malém prostoru dnešního parčíku. Je s podivem, že Gutfreund, který tak monumentálně dovedl postaviti sochu Masarykovu v Hradci, nedovedl se vyšvihnouti zde, kde by právě byla monumentalita na místě, výše. V návrzích poctěných prvními třemi cenami, je na prvním místě, doufejme však, že k jeho provedení nedojde, zvláště ukázala-li soutěž jiné dvě možnosti: nadživotní socha Smetanova s reliefem vyzdobenou zdí v pozadí a pak návrhy, pracující se sloupem, jichž bylo v soutěži několik.

Prvá z nich je velmi pěkně provedena návrhem Španiela a Píchy, který je snad nejlepším v soutěži, lepší než návrh Brůha-Štipl, kde rovná zeď pozadí je prohloubena polokruhovitě; pomáhá celkovému dojmů, ale dusí ústřední postavu. Druhá: řešení se sloupem, má v soutěži několik variant, nejlepší z nich, krásných, čistých linií je projekt Dvořák-Vítek, kteří sochu Smetanovu postavili na vysoký, hranolovitý sloup a přidali tři ženské postavy, snad Hudbu, Drama a Píseň. Je to jeden z nejpůsobivějších návrhů, ač opět socha skladatelova se příliš dobře na vrcholu sloupu nevyjímá. Podobně řeší pomník Březa, který však hladkost linií porušil zbytečnou sbírkou symbolických postav. Vůbec tyto symbolické ohavnosti ubíjejí většinu návrhů, které by nejraději na pomník vtěsaly kopy figur ze Smetanových oper. A bylo takových nechutných návrhů s dostatek.

Neubráníte se poněkud tísnivému dojmů, procházíte-li všechnu tu šed šádrových modelů, kde není, nač by se vaše oko radostně přimklo. Jen několik čestných výjimek, které jsou tvořeny s láskou a pochopením i porozuměním. Bylo by zbytečno zdržovati se u nechutných, přeplněných modelů, ale zarází vás i taková „Illava a tanečnice na lyře“, nevím již, pod jakým heslem, nebo „Hudba české země“, kde autor v barevném lesíku vztýčil jakési pokroucené varyto a natáhl tam několik měděných strun. Odvážné, čistého výrazu i stavby heslo „Monument“ nechalo Smetanovu aktu jen — antickou togu, námět starší a bohužel nevhodný, ale jinak pěkně řešeno, spíše pro soukromou pracovnu než pro veřejný monument.

Soutěž chudá, pomyslíme-li, jak dlouho již se o Smetanově pomníku mluví a ujasníme-li si Smetanův význam. Máme znamenité, na vyšší doby stojící architekty, nemáme sochaře, který by dovedl postaviti pomník. Jak soutěž ukázala, nedá nám dnešní generace velkorysé dílo, které by dvedlo reprezentovati hudebního genia nebo snad dokonce celou dobu. Bude snad lépe rozhodnouti se pro solidní řešení Španielovo, než pro nějaký experiment.

HLÍDKA STUDENTSKÁ.

Kongres a kongres. V Belgii jsou pořádány současně dva kongresy: katolického a pokrokového studentstva a jejich programy zde o-
tiskujeme: Belgické sdružení katol. studentů. Pořad Třetího národního kongresu v Bruselu 4. a 5. prosince 1926. Sobota 4. prosince: Ráno: Přijetí cizích delegací. V 10 hodin. Shromáždění spolkového výboru. V 11 h. Zahajovací schůze. Odpoledne: Shromáždění sekcí. Ve 14.30 první sekce, předsedá V. Leclerg. Krise kultury 1. s hlediska náboženského (V. Zee-
gers, Brusel), 2. s hlediska filosofického (G. van Bunnan, Lovan) v 16 hod. Druhá sekce, předsedá Cl. Grégoire. Krise kultury s hlediska politického (J. Van Erck) v 17 h. Třetí sekce. Krise kultury s hlediska estetiky. 1. otázky literární (Ch. d'Idewalle), 2. otázky umělecké (J. van Houtte). Večer: Vaná schůze studentstva v 20.30 v slavnostní síni ulice Brialmont. Veselí, hudba. Neděle 5. prosince: V 9 hod. slavnostní mše sv. u sv. Michala, v 10 hod. Družiny. Pocta neznámému vojínu, v 11 hod. hlavní shromáždění, v 13 h. banket. — Kongres pokrokového studentstva: Pátek 26. listop.: 14 hod. fotbalový zápas, 15 h. otevření výstavy studentských umění, 17 hod. Přijetí delegace z Norska, 17.30 velký výroční trh, 20 hod. Různé schůzky. Sobota 27. listopadu: 10.30 hod. oficiální přijetí delegátů, 11 hod. čestné víno, 12 hod. shromáždění výboru, 14 hod. slavnostní schůze, zahájení kongresu, 15 hod. prohlídka města, 18 hod. večere, 19.30 umělecký kabaret, 22 hod. lampionový průvod, 23 hod. slavnostní punš. Neděle 28. listop.: V 0.01 hod. služba nalezení domovů, 10 hod. slavnostní shromáždění ustavující, volba nového výboru, 12 h. shromáždění sportovní, 13.30 zakončující banket. Na kongrese budou diskutovány otázky: fašismus, otázka vojenská a orientace liberální strany. — Kongres studentů pokrokových trvá tři dny — tři hodiny jsou zasvěceny otázkám kulturní. — Kongres studentů katolických trvá dva dny: sedm hodin je zasvěceno kulturním věcem. — Necháme bez poznámek. (Z belgické „L'Avant-Garde“.)

Život katolický mezi vídeňskými akademiky. Katolický život mezi vídeňskými akademiky vedle katolických spolků akademických, vedených podle vzoru buršáckého, se soustřeďuje dnes v mariánských kongregacích pro akademiky. Ve Vídni je těchto družin dnes mezi vysokoškolským studentstvem 12 a čítají aktivních členů na 300. S neaktivními, vedenými v seznamech, dlícími mimo Vídeň, čítají kongregace ony na 1000 členů. Akademikové však si stanovili, že v každém vídeňském okrese musí být kongregace založena. — Doporučujeme i u nás podobný způsob práce. Zejména horlители pro Apoštolát sv. Cyrila a Metoda by se všichni naši studenti měli státi bez výjimky. Na poli apoštolátním se naši studenti mohou uplatnit jak nikde jinde.

Demokratická Unie Studentská. Bylo již více těch unií, které zakládalo pokrokové studentstvo. A co všechny dohromady znamenaly pro studentský život? Nic! V těchto dnech

byla založena nová Demokratická Unie Studentská při Svazu národního osvobození. Byla založena jednak proto, aby byla rozřešena společenská krise. To má učinit dostudovaná inteligence tím, že bude vychovávat lid. Ale k tomu je zapotřebí nejprve studenty vychovávat k výchově. Ale snad, probůh, nebudou těmi vychovateli výboři DUS., nebo snad dokonce jimi budou pp. Beneš, Sychrava & Patejdl? To bychom se měli na co těšit! Ale pánové si asi neuvědomili, že studentstvo bylo platnou složkou v národě, který byl neprobuzený, neuvědomělý. Ale to snad o sobě říkat nebudeme. A proto místo a cíl našeho studenta má býti někde jinde — v osobním vzdělání a zdokonalení sebe, aby jednou každý sám jako jedinec byl platnou jednotkou a mohl se vykázat sám něčím pozitivním, co by prospělo vlasti, národu. Tak pohlížeji na Studentstvo v Anglii, ale naši pokrokáři asi tak daleko nevidí. — Za druhé byla DUS. založena proto, jak pan Kunte konstatoval, že současná studentská generace se orientuje napravo a pokrokové studentstvo ztrácí jednu posici za druhou. To je jistě jen chvályhodné, že se orientuje studentstvo napravo, ale jak si tento fakt mohl srovnat p. — z — s „velkorysým“ citátem, o který se opírá, že „Vývoj jde nalevo“. Buďte tedy fakta p. Kunte pochybená, anebo zmíněný citát. Tercium non datur. A co teďv říkají páni nynější nesocialistické vládě, prohrané stávce v Anglii. bankrotu komunismu v Rusku, to je všechno „vítězství levice“? A co bude s Unií v budoucnu, to výstižně říká sám její název. Asi se zaDUSí!

Valná hromada „Všehrdu“. Valné shromáždění „Všehrdu“ se nekonalo. Sešli se tam studenti dvou protivných táborů, které se nyní častěji střetnou. Pravičáci a socialisté. Jistě by bylo jen na škodu spolku, kdyby se stal děřavou některé politické skupiny, než aby sloužil odborové práci, ale já myslím, že ti pánové, kteří nařikají na nynější režim, by to asi neopravili. Zvláště když si berou na pomoc židy a Maďary. Oposice, v níž byli socialisté a židé, byla dostatečně kvalifikována projevy z jejich řad při vstupu děkana Dra Kadlece. Tací hulvátí a klackové kteří vznesli urážky, které nemá ani vyslovit akademický občan, na hlavu svého děkana, by pak chtěli vychovávat a vést národ?! Každému hrají jen chvíli, a vám už dohráli, pánové!

Průvodce literaturou.

Filip Konečný, Svatý Dominik zakladatel řádu kazatelského. Praha 1921. Nakladatel Ladislav Kuncíř. Stran 357. Cena Kč (Kapitoly „Dva svatí přátelé, apoštol a seraf“, „Svatí Dominik a František z Asisi“, „U Františkánů v Kremoně“, obrázek na str. 130.)

Pavel Sabatier, Život svatého Františka z Assisi. Dílo poctěné Akademii francouzskou. Přeložila Marie Komínková. Praha (Stanovisko protestantské. Spis je na Indexu.) 1905. Nakladatel Josef Pelcl. Stran 592.

ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ.

Před dvaceti lety.

Dr. Jan Bartoš.

Zatím časopis vycházel, okolo něho se soustředila všechna naše činnost, třebaš někdy zásuvka byla prázdná a my s kol. Skalickým musili plnit celé číslo; samo sebou se rozumí, že jsme se nepodepsali pod každý článkuček. Dnešní generaci zdá se snad naše práce nepatrnou, neboť nyní z gymnasia přicházejí spisovatelé knížek nebo i knih. Ale s námi bylo jinak, pro nás to tehdy nebylo hračkou. Časopis tedy byl, ale zastrčená místnost nedostačovala. I podařilo se nám nejprve za plat najmouti v Arnoštově koleji jednu místnost, pak brzy jsme splynuli s tamějším, jen na papíře existujícím společkem tím, že jsme se stali jeho členy a tak nastává skutečný rozmach spolkového života; přicházejí noví členové, horliví to čtenáři *Studentské hlídky*, docházejí do spolku denně, neboť se jim tu líbí v prostorné čítárně a herně, zakládá se docela podpůrný fond pro chudé členstvo, opovážili jsme se docela nebojácně vystoupit na všeuniverzitní schůzi, uspořádali jsme paralelní schůzi s vlastními přednáškami při katolickém sjezdě v Olomouci, o rok později pak samostatné studentské sjezdy v Kroměříži a v Hradci Králové. Hlavní práce ovšem vždy spočívala na bedrách výboru, který byl pro každou valnou hromadu pečlivě sestavován po náležitě úvaze. Pro paměť mladých nebude zbytečné zmíniti se o prvních z předsedů, jak před válkou za sebou následovali: *Drobný* (profesor a náměstek), inž. *Sedláček* (statkář), inž. *Gajda*, *Jan Bartoš* (1910—1911), dr. *Vičánek* (advokát), *Waschko* (soudce), dr. *Daněk* atd.

Zatím spolek měl na půl druhého sta členů a proto jest přirozeno, že nebylo té soudržnosti, že se všichni tak dobře neznali jako s počátku. Více hlav, více smyslů. Docházelo ke sporům, Liga se rozštěpovala na dva proudy, stranu mírnějších, jež chtěla míti opět za předsedu kol. *Vičánka*, a stranu nekompromisní i po stránce náboženské a tudíž jaksi přísnější. Pro tu ze-

jména nebojácně bojoval kol. *Trčka* a tak se na valné hromadě přece podařilo, že byl zvolen předsedou kol. *Waschko* a opoziční menšina se podrobila a z některých jsou dnes docela dobří našiinci, ač dosti velká část jich šla v umírňování a slevování dále a naším očím úplně zmizela, když ne v moři nepřátelském, tedy jistě v záplavě světské netečnosti a lhostejnosti. Ti potvrzují, že jsme tehdy měli pravdu, odmítajíce jejich směr v Lize. Ale ať už tomu je jak chce, přece vždy rád vzpomínám na dobu svých studií jen proto, poněvadž jsem byl po všechna léta v »České Lize Akademické«. Vděčím jí za své nejlepší, neupřímnější přátele. Nesplnilo se výstražné varování škarohlídů, že nedostudujeme, chytne-li se spolkaření. Ač jsme měli hodně práce, všichni jsme vystudovali a jsme platnými členy svého národa. Vzpomínáme navzájem na sebe s přátelskými city, i když nás život rozváł po celé republice. A mladým kolegům mohou býti tyto řádky posilou pro budoucnost, aby neztráceli mysl, když se ocitli rázem v neutěšených poměrech, když musili opustit prostorné místnosti, když jejich řady zeřídly secesí oposice. Nekompromisně vpřed, svobodně, bez cizího ovlivňování a zasahování, pak budoucnost je jejich. A jistě to bude lepší budoucnost. Protož zdař Bůh!

Kronika ČLA, za měsíc listopad. Důležitější událostí v měsíci listopadu, který byl vyplněn jednáním o změnu redakce „Života“, byla mimořádná valná hromada. Kol. *Reindl* podal referát o vyjednávání stran změny redakce „Života“ a podal návrh, aby nadále „Život“ byl vydáván spolkem „Vydavatelstvo Života“, v němž jsou pp. Dr. F. Nosek, posl. J. Novák a p. posl. Světlík, prof. A. Novák, prof. *Drobný*, Dr. *Doležal*, Dr. *Formánek*, kol. *Markes*, kol. *Reindl* a kterýžto návrh byl přijat. Valné hromady se zúčastnili: posl. Novák, prof. Novák, Dr. *Doležal*, Dr. *Valenta*, Dr. *Krlín*, Dr. *Plocek* a Dr. *Formánek*, kteří zasáhli také do debaty a členstvu ještě objasnili motivy proč bude výhodné, když tato změna bude odhlasována, což se také stalo. Majitelem zůstává však nadále Liga. Zajímavé bylo, že tato mimořádná valná hromada byla právě rok a den po loňské, na níž se také jednalo o „Životě“ a kde to také kdosi prohlásil. Na přednáškové schůzi mluvil p. prof. *Grudziński* z belg. vyslanectví.

Z a s n í ž e n o u c e n u

Dr. Cyril Jež T. J.

**Osobní Bůh
a náboženství**

Místo Kč 13.— jen Kč 6.—

Svatý Tomáš Aquinský
(Sborník)

místo Kč 30.— jen Kč 15.—

L e p š í v y d á n í

místo Kč 70.— jen Kč 40.—

Objednávky řiďte na adresu: Česká Liga Akade-
mická, Praha II., Panská ul. 1. — Lad. Kuncíř, knihkupec,
Praha II., Voršilská 3

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 15. února 1927.

Číslo 1. (4.)

Dr. Frant. Nosek:

NA CESTU.

Náš věk nese všechny stopy neklidu, hořečného kvapu a povrchnosti v řešení otázek, jež vždy stály v popředí lidského zájmu. Těžké problémy společenské rázu fundamentálního, jako jsou názor na stát a jeho úkol, na vlastnictví a distribuci národních důchodů, jsou řešeny jen podle mělkých hesel dne a podle speciálních zájmů té neb oné skupiny občanů.

Noviny pak sbírají jen pěnu života i otázek nerozřešených, pěnu tak neužitečnou a neryzí, jako právě jest pěna na roztopeném kovu. Při vši plytkosti rozumového usuzování jest náš věk naplněn pýchou nesmírnou. Existuje pro něj jen přítomnost, vetera, a zvláště catholica non leguntur. Vyloví-li pak doba nynější z úžasného oceánu pravdy jenom perličku pravdy ceny jen relativní, už s povýšeností sedá si na soudní křeslo k zavržení všeho, co tu dříve bylo, a žádá pro nauku svou, správnou jenom za určitých předpokladů, uznání absolutní.

S jak jinou průpravou a důkladností řešila těžké otázky lidstva křesťanská filosofie středověká! Velcí učitelé té doby nebyli tak rozptylováni světem vnějším a pravda zjevená jim umožňovala jíti při úvahách jejich do hloubky po cestách správných. Nespokojovali se zdáním, vedlejšími atributy věcí, nýbrž šli vždy až na kořen otázek.

Časopis »Život«, který ve trochu změněném rouše bude dále vydávati kroužek stoupenců křesťanského programu solidarity spolu s Ligou Akademickou, chce se věnovati řešení všech otázek kulturních s hlubšího hlediska, než jak je to možno v denních a politických novinách. Principy křesťanského programu solidarity budou přispívatelům vůdčí hvězdou, na cestě za královstvím Božím.

OBSAH:

Dr. Frant. Nosek: Na cestu.

Dr. -d ý: Naše »konjunktura«.

Dr. J. Novák: Ku problému státní administrativy.

K úvahám, čím udržíme svobodu.

Dr. J. Krlín: Dr. F. X. Novák, jeho život a dílo.

Dr. J. Hanuš: Equipes sociales.

Řed. Lazar: O cestách ku zlevnění úvěru.

Bořivoj Benetka: Návrat sv. Vojtěcha.

Frant. Kašpar: Dolorosa.

P. Jan Ev. O. Fr. M.: Základ.

V. Kašpar: Osobnost Reiner Maria Rilkeho. Husitica.

Dr. -s: Přehled cizojazyčné literatury.

Dr. -d ý:

NAŠE »KONJUNKTURA«.

Je to sice prosaické slovo, jako i »spekulace« — ale je výnosné a všechno dnes »spekuluje na konjunkturu«.

Naše — totiž katolická — konjunktura je rozhodně skvělá, tak skvělá, že tu už ani netřeba nějaké chytrácké spekulace; výhra je zabezpečena. Ovšem prozatím máme vyhráno jenom i d e o v ě; na našem přičinění záleží, vyhraje-li to též v opravdové skutečnosti drsného života.

Naznačím stručně, v čem vyhráváme; obšírnější výklady a důkazy bude »Život« podávati stále. — Přeji mu, aby dovedl po celé republice zájem o tu neobyčejně výhodnou konjunkturu vzbuditi a tak značně přispěti k obnově našeho zuboženého veřejného života.

P r v n í skvělá konjunktura — řekněme už raději bez podobenství: potěšitelný návrat ku pravdě věčné nastává ve filosoficko-historických odvětvích vědy. Materialism je poražen; ateismus je znemožněn, nanejvýš můžeš ještě tvrditi, žeš v nejdůležitějších životních otázkách nevě-

domcem, ale tím se chlubit? Vždyť na to stačí i ta nemá tvář; evangelium Kristovo odolalo skvěle též nejuživějším útokům racionalistické kritiky; nároky Církve Kristovy na »uznání de jure« celým světem tak se upevnily, že i nekatolíci už píší knihy a vydávají časopisy s titulem: *Unam sanctam Ecclesiam catholicam*, t. j. toužíme po jedné svaté katolické Církvi a hledáme ji.

Druhý obrat nedohledného teď ještě dosahu se chystá — částečně se už dostavil — v obvodu sociálně-hospodářských teorií. Téměř každý den přináší projevy, pojednání i velké učené knihy, dokazující, že starý liberalismus je překonán a socialismus nemožný; nezbývá než střední cesta křesťanského solidarismu.

Ovšem nejedno soucitné srdce, plačící nad ztraceným rájem liberalistických zlatodolů, chtělo by tu poraženou modlu křísit, ale ona nechce z hrobu. Chytřejší umělci podstrčili mrtvole jakési nové divné robátko a pokřtili je rovněž na »liberalismus«. Není ještě vidět, jaké to bude a co to bude, ale pravý »liberalismus« to rozhodně není; co v tom rozumného, to si odkoukali od křesťanského solidarismu. Jaké to změny! Když nejprve biskup Ketteler hlásal v letech šedesátých křesťanskou sociální reformu, říkali na něho berlínští liberálové: to je komunista! A teď si liberalismus půjčuje z křesťansko-sociálního programu, aby se zachránil.

Dr. J. Novák:

K PROBLÉMU STÁTNÍ ADMINISTRATIVY.

Reforma státní správy stojí nyní v popředí politického zájmu. Jest nespokojenost všeobecná s chodem státní administrativy, a zvláště se jí vytýká těžkopádnost. Naivní názor hledá příčinu nedokonalosti a chyb v osobní nedokonalosti úředníků, po případě v jejich nedobré vůli úřadovati rychle, přesně a účelně. Jinak ale se myslí, že administrativa státní po stránce formálního uspořádání jest vadná — mnoho instancí že je zbytečných, rozhodování složité, kompetence jednotlivých úřadů nejasná. Všechny tyto nedokonalosti shrnují se pod názvem »rakouský byrokratismus«, jenž se nechce přizpůsobiti novým poměrům. Avšak problém státní administrativy nedá se tak snadno odbýti.

S naivním názorem, jenž všechny vady hledá v osobách úředníků, netřeba se hlouběji obírat. Po krátkém zmatku, který v hlavách všech způsobila poválečná revoluční horečka, že se zaměstnanci státní necítili neosobními vykonavateli

S druhé strany i socialismus pochopil, že to s jeho vědeckou reputací jde ke konci. I přihlásila se spousta doktorů-lékařů, píší recepty, revidují programy, nejeden dokonce radí návrat k Bohu a k evangeliu! Vždyť i pražský hlavní list sociálních demokratů nedávno se dušoval: My, socialisté, my jsme ti jediné pravověřící křesťané! A jejich »vědecká« revue souhlasí s výrokem belgického socialisty Fred. de Mana: Důsledný marxismus, to jest hyenismus! — Dobrá, jen revidujte a reformujte a zbavte se aspoň vaší zaujatosti proti křesťanskému náboženství.

Tím by i naše republika získala na reputaci, poněvadž, vyjma Moskvu a snad ještě redakci vídeňské »Arbeiterzeitung«, není na světě tisku tak fanaticky protikřesťanského, jako náš tisk socialistický. Jak daleko ještě mají tyto redakce k té úrovni slušnosti, na níž na příklad stojí socialisté v Australii — prosím, v Australii, na konci světa, ne ve středu civilisované Evropy, jímž chce Praha býti!

Těšme se: socialismus po celém světě reviduje své programy. Socialisté v Berlíně už brzy po převratě tak důkladně zrevidovali na základě střízlivé zkušenosti své dřívější radikální názory, že se stali upřímně státotvornou stranou a nešápu se už na katolíky, jak to měli dříve na denním pořádku.

Nejsou-li to nadějně konjunktury?

práva a zákonů, nýbrž často exponenty politických proudů nastoupilo již uklidnění, takže až na lidské nedokonalosti možno zaměstnancům státním přiznati plnou služební nestrannost a horlivost.

Ani druhá námitka, jakoby nedokonalostí správy státní byly vinny zákony a nařízení, upravující chod její po stránce formální, určující jednotlivé kompetence a celý chod úředních aktů, neobstojí plně při kritice. Jest ovšem mnoho zastaralého v úředním postupu a v náležitostech, jež se vyžadují u úředního spisu. Bylo by jistě možné tu a tam provést formální zjednodušení, spojití úřad a jiné odstraniti. Bylo by lze zjednodušiti účetnictví státní. I systém aprobační by možno zjednodušiti. Ale to není ještě to hlavní při úsilí učiniti státní správu výkonnější a lacinější.

Jest především třeba vydávati jasné a přesné zákony. Dokud nebudeme míti takové, bude

marně voláno po jednoduché a laciné státní správě.

Zákonodárné sbory naše nedospěly dosud k vědomí, že zákon má býti všeobecnou a jasnou normou, jakou povždy žádali na zákonu klasikové práva. Jest to slabá stránka mladé demokracie, že chce, aby zákon byl výrazem spravedlnosti, nikoliv pouze všeobecné, nýbrž i partikulární. Při sdělávání zákona usiluje každá politická skupina odnésti si pro určitou kategorii nějaký úspěch, i třeba k velké škodě struktury zákona celého. Všem má zákon přinést výhody. Provádí se casuistika, škoda nebo prospěch několika málo individuí, často jen hypotetických, působí na odstranění jednoduché zásady zákonné a poškodí se přitom zájem celku i státu. Už dokonce i pro jednotlivce byl zákon sděláván. Tak pro možný případ volby presidenta byla stanovena hranice věková jen na 35 let, ježto v kritické době osoba aspirující na toto místo neměla ještě 40 let stáří. I lex Koburg jest dokladem.

A tak často místo jednoduchého zákona, jímž se normuje určitý problém státní, máme konglomerát ustanovení navzájem se křížujících, ba i vylučujících, a hlavní myšlenka je utopena. Na výkonných orgánech jest pak, aby se vyznaly v této zákonné džungli a na nejvyšším správním soudě, aby hádal, co asi měli ti zákonodárci na mysli a co neměli. Zákony takto sflíkové ne-smírně zatěžují administrativu, ježto při parlamentní redakci jejich za neklidu politického ztrácí se obyčejně přehled i vůdčí myšlenka. Zákon nemá býti ničím jiným než všeobecnou normou. Jakmile chce prováděti partikulární spravedlnost, pak mívá se cílem. Zákon o po-

žitcích státních zaměstnanců jest toho klasickým dokladem. Administrativa nyní poznává, že jest spleťtější než zákony staré, ač byl hlásán opak.

Velikou chybou našich nových zákonů jsou četné klausule zmocňovací. Jsou to vlastně dokumenty rozpaků. Strany žijící z demagogie nechtějí převzít zodpovědnost za určitou zákonnou normu, aby pro ni hlasovali, ale spokojí se tím, že nechají rozhodnutí vládě. Zachovají si možnost protestu, avšak nutného opatření přece nezmaří. Nešvar zmocňovací zahnížďuje se v našem zákonodárství čím dále tím více k veliké nejistotě občanů.

Co bylo vládním nařízením upraveno, může býti vládním nařízením změněno. Vlády se mění častěji než zákony. A mimo to vzniká další obtíž. Do rukou vlády se shromažďuje — čím dále tím více — moci i pro případy malicherné. Občan státu přestává v mnohých případech býti chráněn jasným ustanovením zákona a cítí se vydán všanc libovůli byrokratické. Věc zachází i do nemožností. Celá vláda musí na př. rozhodovati, zda se má některému listu, jenž vydá číslo s vahou přesahující normál, dáti výhoda novinářské známky, abychom neuváděli případů jiných, stejně směšných, jako truchlivých.

Demokracie vydáváním zmocňovacích klausul se vlastně připravuje nejvíce o demokratickou zákonnou jistotu. Úřady, jímž náleží prováděti složité, nejasné a vcelku nepevné zákony, nemohou úřadovati jinak než složitě. Třeba tedy první páku nasaditi u zákonodárných sborů a působiti tam na rozum zákonodárců, aby zákony samy umožňovaly účelnou, přesnou a rychlou státní správu.

K ÚVAHÁM, ČÍM UDRŽÍME SVOBODU.

Bylo řečeno, že si svobodu udržíme týmiž prostředky, jimiž jsme ji dobyli. A slova presidentova vykládají jeho satelitě, že se musíme řídit zásadami washingtonské deklarace a odčínovati Bílou horu. Ideu státu určili podle toho jen zahraniční bojovníci za svobodu.

V novinách byla svého času řešena otázka, jaký podíl na šťastném výsledku boje měli domácí pracovníci. Některé kruhy jsou ochotny zásluhy domácího odboje přehlížeti nebo dokonce popírat. Dne 6. ledna t. r. vzpomínali jsme devítiletého výročí deklarace generálního sněmu českých poslanců. Třebaže jsme ochotni přiznati určitý vliv zahraničních pracovníků na obsah deklarace, přece každého nepředpojatého pozoro-

vatele přesvědčí silný státoprávní tón o aktivitě domácí Čechie.

»My, poslancové národa českého, věrni jsouce i dnes zásadám svých předchůdců . . . trpce žalujeme, že národ náš byl zbaven své samostatnosti státoprávní i svého práva sebeurčení umělými řády volebními a nadto vydán panství německé menšiny a německé centralistické byrokracie. Národ náš hlásí se o svou samostatnost, opíraje se o své historické právo . . .« atd.

Ironie dějin chtěla tomu, že v čele zahraniční akce ocitli se odpůrci státního práva (viz Bráfovy paměti!). Tím však význam státního práva nebyl nikterak zmenšen.

Palacký ve »Svatoboru« roku 1864 napsal: »Že pak již nyní s dobrým svědomím a plným právem hlásiti se můžeme o své místo v řadě národů, za to máme děkovati ne tak počtu svému a síle hmotné, jako raději moci duchovní a mravní statečnosti těch, kteří nás předešli v národním procitnutí a uvědomení. Kdyby oni ve svém podnikání byli hned od počátku neohradili se pravou osvětou, pravým pokrokem k lepšímu, skutečnou obětavostí a bezúhonností charakteru, byli by neodolali nesnázím a překážkám nescíslným a těžkým.«

Nevraživost, jež vznikla mezi domácími a zahraničními pracovníky, dá se vysvětlit tím, že zahraniční pracovníci, kterým přálo více štěstí junácké, zpychli příliš a jsou ochotni přehlížeti vše, co se dalo doma. A protože neměli namnoze vlastností, o nichž píše Palacký, nedovedli udržeti vládu nad dušemi a vyvolávají v národě mnoho zlých duchů. Či není Machar takovým zlým duchem? »Národní osvobození« ho silně zaklíná pro kritiku našich poměrů v »Nové práci«.

Machar vžil se do úlohy soudce a v republice je mu vše špatné. Jde tak daleko, že se diví, proč Dohoda dávala svobodu malým středoevropským státům. V nové své práci »Tristium Praga« sopí přímo žlučí, odbojem, revoltou a zklamáním. Legionáři říkají, že jeho hlas se roze-

šel s hlasem národa, že jeho myšlení a cítění neodpovídá davům. Tím se ovšem Machar nechá odbýti ani jako básník, ani jako politik. Machar ve svém úřadě měl možnost nahlédnouti do zákulisí a našel v něm bídu, mravní spoušť, korupci, sprostotu, ničemnost — a nic jiného. »A já vám znovu pravím: bankrot, bankrot — toť slovo poslední, jím uzavřete svých dějin výčet. Bankrot vašich hesel, jež hlásají náboženství, humanitu, kulturu, vlastenectví — a jichž duši je ve všem lež.« Národ řídí spekulanti, taškáři žití ho řídí, otrava jde do duší poctivých lidí. Götz ve své kritice (N. O. 6. ledna) se ptá, kdo jsou ti taškáři, spekulanti atd.? Macharova odpověď by ho jistě ohromila.

Tyto duchy vyvolala devisa: osvoboditelé — a otroci, bezohledné přezírání domácích pracovníků a násilné vnucování ideí, jež vykonstrovalo několik lidí, kteréž však nevyrostly z duše národa.

Na slavnost, pořádanou obcí legionářskou na paměť 10. výročí spojenecké noty prezidentu Wilsonovi, dostavili se pouze zástupcové dvou stran socialistických a zástupcové ministerstva zahraničí. Vláda na tuto slavnost zástupce nevyslala. Nebylo také zastoupeno ministerstvo Národní obrany, ba ani Obec sokolská. To by mělo legionáře z ČOL. přiměti ku přemýšlení!

Dr. J. Králík:

Dr. F. X. NOVÁK, JEHO ŽIVOT A DÍLO.

Jistě mnozí z těch, kteří budou čísti moji stať, znají dra F. X. Nováka. Znají ho všichni senioři České Ligy Akademické, zná ho velká řada kněží. A ti, kdož ho neznají osobně, četli jeho dílo, čisté jako pramenitá voda, přes hloubku, které oko nedozírá. Jestliže Dr. F. X. Novák velikou postavou v českém katolicismu předválečném i poválečném a dovedl si vychovati syny, kteří ho milují a jsou mu věrni. A ti synové jsou právě z té generace, která dostudovávala za války, ať již na školách vysokých, ať již na školách středních, která se těžce probíjela a která se probíla právě vlivem vůdce, jehož obdržela v osobě starého kněze, který však plným právem může o sobě říci každého dne u stupňů oltáře: »Introibo ad altare Dei, ad Deum qui laetificat in vultu tuo meam.«

Promluvte slovo s bělovlasým a usměvavým starcem a nejdříve vás ovane dech mládí. Mládí, které nese s sebou ideály, mládí, které jest průbojné, ale zároveň mládí, které jest vyššího rázu, neboť jest proraženo zkušeností, získanou inteligencí, životem i utrpením. Dr. Novák měl příležitost nahlédnouti hluboko do lidského srdce jako zpovědník a rádce, a chceme-li rozuměti jeho dílu, musíme si tento fakt uvědomiti v prvé řadě. Nenít to dílo jen výsledkem studia, jak bývá u některých řeholníků.

Nevím, snad jest dru F. X. Novákovi 60 let, snad jest mu více, snad méně. Nedal jsem si nikdy té

otázky. Vím jen, že jeho dobrá hlava jest porostlá již úplně bílým vlasem, a že nás má všechny rád. Takovým byl před osmi lety, kdy jsem ho prvně ušel v Lize, a takovým byl i tehdy, když asi před půl rokem jsem měl čest setkat se s ním v Praze. A ještě v jednom je stejný: ve své chudobě a ve své lásce k chudobě. Zdaž s tím není úzce spjata vlastnost dávati? Dávati a dávati rád?

Dr. F. X. Novák dává již proto, že jest kněz. Jeho dávání je třeba pojímati se dvou stran. Budu mluvit o tom dávání kněze-učence na místě prvním, přesvědčen, že dary, které od něho máme, mají velikou cenu a že jsou velice krásné. Rozdával a rozdává ty dary svou pastorační činností a svým osobním stykem, při čemž jeho slovo proniká, ovinuté perlami pravdy a lásky a pochopení. Rozdával a rozdává ty dary svým dílem, hotovým a nesmlouvavým, nabitým myšlenkou a psanou řečí, která okouzluje. Překládal jsem kdysi jednomu polskému knězi-filosofu nejvýraznější stati z »Kněžských problémů« a obdržel jsem tuto kritiku: »Jedinečně krásné! Představte si, kolik vydání by mělo to dílo, kdyby jeho autorem byl Francouz nebo Němec! Ale my, Slovani, nedovedeme chutnati své plody.«

Ve své knize, dnes úplně rozebrané, v »Alpském faráři«, jenž jest do jisté míry autobiografií, předvádí nám kněze, působícího kdesi v horách. Je třeba pro-

hlédnouti P. Antonína — tak se jmenuje onen kněz — a je ho třeba promyslet, aby nám vyvstala v pravé své podobě činnost dra Nováka, kněze. Určuje ji dvojí láska, která jest hybnou silou jeho kněžského povolání: láska k Bohu a láska k duši nesmrtelné. První si přinášel již z domova, živil a zesiloval ji boji a studiem. Druhá plynula z první a mohutněla s poznáním člověka, společnosti a světa. Jako redemptorista dr. Novák často dlouhé hodiny seděl ve zpovědnici a přijímal vyznání lidí hřešivších. Poznával celou bídu člověka, ale zahlédal i vznešenost, která ho pudí k výšinám. Poznal ten těžký boj, který bojuje člověk v sobě, který jest leckdy hrozný, a v němž často jediný zpovědník stojí na straně lepšího já člověkovy. Láska jest podmíněna poznáním a kněz miluje člověka hluboce a jest shovívavý k němu. Znae vysokou cenu, za kterou jest člověk koupen, mnohonásobuje svoji práci pro jeho spásu. Každou zachráněnou duši rostě sám do nedohledné výšky, takže převyšuje všechny ostatní, k nimž se schyluje.

Ovšem vyčerpává ta činnost vůdce duší. Neboť vůdce musí dbáti, aby cesta, kterou vede svěřené, byla správná. Musí patřiti příliš daleko kupředu a namáhati zrak, což vysiluje. Zeslabuje ho i bolest, když vidí, jak mnoho duší se řítí střemhlav do propasti. Apoštolskost schvacuje, poněvadž jest ohněm, který pálí stále více. A právě proto jest nezbytno, aby apoštol nezapomněl na sebe, a aby, dávaje ostatním, dával i sobě. Dostavuje se po těžké práci vysílení a často i nechuť a nuda, a nejsou řídkými případy pády takových nadšených kněží, jako byl třeba na počátku Rohler z »Alpského faráře«.

Kněz potřebuje studia jako vody, aby žízní nepadl. Dr. F. X. Novák častokrát opakoval ve svých dílech tuto pravdu, kterou nepřel pouze od jiných, ale kterou ověřil i svou zkušeností. Ač vysílen již pastorační činností, zpovídáním a kázáními, přece usedal ke stolu, na kterém ležela theologická a filosofická díla a začítával se do nich. Četl, pronikal, přemýšlel, dělal poznámky. Mohutněl ideově den ode dne, a učleňoval harmonicky žité s nabytým. Jeho dílo samé jest ovocem, které vyrostlo na stromě, jehož kmenem a větvemi jsou zkušenosti a studium. Ne pouze zkušenosti, ne pouze studium, obojí dohromady v naprostém souladu, takže byste ani nerozoznali, kde přestává jedno a začíná druhé. Vadou četné náboženské literatury bývá právě, že jedno schází. Tohle nelze říci o díle Novákově.

Zkušenost a studium vždy pronikají v jeho kázáních. Chtěl-li bych je charakterisovati některým vystižným slovem, pak bych nejraději užil slova: ř e ž o u. Kázání jest dru Novákovi nožem v ruce chirurgově. Nožem ostrým a nemilosrdným. Nožem, který způsobuje hlubokou ránu a velkou bolest a nelze si proto vyvoliti nad něho lepšího exercitátora. Pravda, lidé, kteří se bojí ostřejšího a nahého slova, jež však přiléhá, lidé, kteří se bojí hloubek a krve, nebudou s ním nikdy spokojeni. Kdežto v knize jeho slovo hýří zelení a barvitostí, v kázání jest prosté a bezprostřední. S kazatelny letí myšlenka za myšlenkou beze všeho velikého doprovodu slovního, který často ji jen zatemňuje, letí rychle jako šíp a zabodává se hluboko do duše a po kázání odchází člověk z kostela s hlavou svěšenou, která intenzivně pracuje. Dr. Novák nic nezatajuje, bystře rozpoznává stav nemoci, kterou má léčiti svým slovem, ukazuje ji člověku, jakou jest,

v celé její hrůze a pak teprve dává na ni lék. Že někdy ten lék hojí ránu a při tom způsobuje bolest, jest přirozeno.

Nebojuje proti hříchu moralisováním, jež tak často slyšíme v našich chrámech. Jako učenec a filosof měl dr. Novák příležitost poznati častokrát fakt, že kořeny veškerého zla, které sužuje a ničí člověka a společnost, jsou původu intelektuálního. Blud, lež a nevědomost pracují nejdříve a vytrvale. Vyrvati člověka hříchu lze nejlépe, když bude posílen a i uvědomen lidský rozum. Nevědomost jest nejživnější půdou hříchu. Intelligence, znalost pravdy jest jeho velikou překážkou. Proto dr. Novák svým kázáním učí. Ukazuje pravdu v celé její kráse a velikosti, dává poznávaní její odstíny, její hodnotu a její nezbytnost. Proto řada jeho odchovanců z České ligy akademické v prvé řadě vděčí za svoji lásku ke katolicismu, kterou dovedli osvědčovati i skutky. A díky jeho dílu a jeho slovu nebyli mladí ani trošku na vahách, když r. 1919 začal ostrý boj proti Církvi, v němž proti Matce bojovalo i hodně synů-kněží. Tehdy akademici prodleli s drem Novákem mnohou chvíli, a tehdy si ho snad nejvíce zamilovali. Viděli kněze, který plakal nad spolubratry, který plakal nad svedeným lidem, a který prosil, abychom zůstali věrni. Proto se stalo, že když velká část katolického tisku nevěděla, co si počítí se hnutím reformistickým v Církvi, žáci Novákovi, kteří začali vydávati »Život« a kteří se stali redaktory právě vzniklého »Lidu«, vyvstali proti reformám a bojovali proti nim i přes to, že bylo tvrzeno, že episkopát některé požadavky reformistů chce podporovati.

Prosím kněze, kteří zůstali věrni, aby mi odpustili tyto řádky, jimiž nechci znehodnotiti našeho kněze, ani šířiti k němu neúctu. Jsem k nim nucen svým thematem. Nuže, v lednu 1919 se konala ona pověstná schůze Jednoty v Obecním domě. Nálada byla bouřlivá, Brodský a Farský dominovali. A na podium vystoupil dr. F. X. Novák a mluvil. Slzy mu kanuly po líci, páni z předsednictva na něho volali, aby skončil, že shromáždění na něho přšla ostrá slova a dr. Novák varoval, zapřisahal, prosil, úpěnlivě prosil, vytýkal. Tehdy stál před námi Novák jako velikán, neboť jediný vstal a neváhal odsouditi ostře hnutí, které zacházelo na scestí.

Jestliť nebojácný, přímý a upřímný ke každému a vzděky. Neváhal říci pravdu do očí nám, ale neváhal ji říci ani těm, kteří hodností byli postaveni nad něho, což jest lidsky neprozířetelné, a což mu vyneslo četná nepřátelství. Řekli o něm, že jest nestálý, že jest nesnášenlivý, že jest věčný nespokojenec a pod. Pravda, jest jím, ale kořeny těch vlastností netkví v jeho malosti, tkví jinde, a nemusí se za ně hanbiti.

Dr. Novák zestárl v práci o spásu duše. Jako P. Antonín přepracoval se studii, jakož i působením velkoměstským a myslil, že v horském tom kraji (v Alpách), jež z lícení jiných znal, nalezne ztracené zdraví. Kromě toho toužil po naprosté samotě, aby se tím úsilovněji mohl oddati některým literárním pracím, na něž v hluku velkoměstském nebylo lze ani pomyslet. Doslovně lze užiti obojího o dru Novákovi. Domníval se, že má snad kousek práva, aby autoru »Pohledů« a »Kněžských problémů« bylo dáno takové místočko, kde by se i zotavil i mohl se věnovati literárnímu dílu. A jest přirozeno, že když mu nevyhovovalo jedno místočko, žádal o druhé. A býti spokojen? Kdyby se ta výtka činila člověku, který zbohatl,

pak by byla zdůvodněna, ale činiti ji knězi chudému, který touží jen po klidu ku práci, aby dále, ovšem v jiném smyslu, prováděl pastoraci, není správné. Dr. Novák má vysoké ponětí o inteligenci, o významu inteligence a o důležitosti a ceně díla. Tu třeba hledati základy jeho nestálosti, či nespokojenosti nebo jeho kritiky. Ne v touze po lepším bydle, po hodnostech a pod., neboť jest v tom ohledu málo lidí skromnějších než on.

Jest chud, žije vpravdě den na den a leckdy, když jsme ho navštívili, neměl v chalupě nic kromě trochy mléka, jako P. Antonín. Bolela-li ho někdy tato bída, pak proto, že si nemohl opatřiti vhodných knih, jichž potřeboval ku svému dílu, a ne proto, že strádal. — Ostatně, nedovedl by ani udržeti při sobě peníze. Nedávno obdržel od kteréśi dámy peníze, aby si koupil zimník, ježto má již starý příliš ošuntělý. A co učinil on, který potřebuje toho zimníku od doby, od které ho znám? Přišel do jednoho kláštera, kde mají ještě přátele studenti sdružení v Lize a v Ústředí. Ptal se na ně a ptal se na seniory a po chvílce rozhovoru vyňal peníze, které dostal na kabát a poslal je studentům, kteří mají bídu. A ještě jeden příběh jest charakteristický. Přišel do Olomouce, aby si vyzdvihl honorář za své studie v jednom časopisu. Redaktor jich neměl, dostal co proto, a peníze musil opatřiti. A dr. Novák byl rád, že několik dní bude bez starosti o denní chléb. Ubíral se k nádraží a potkal stařenku, která se trásla zimou. Vyšla z nemocnice a neměla ani na chléb. Prosila panáčka, a ten dal vše, co obdržel za svoji práci. A ještě jí řekl: Zaplat Pán Bůh, které vychází z jeho úst velice často.

Končím těmito dvěma příběhy prvou část své stati o osobě dra F. X. Nováka. Jeho dílo, o kterém budu dále hovořiti, vyžaduje a vyžadovalo říci, co jsem řekl. (Pokračování.)

Dr. Jos. Hanuš:

Z ČINNOSTI MODERNÍ KATOLICKÉ INTELIGENCE FRANCOUZSKÉ (Equipes sociales.)

Za svého pobytu v Paříži (1919—1920) obdivoval jsem kroužek studentů z vysoké školy normální (podobné naší filosofické fakultě pro vzdělání budoucích profesorů universitních a středních škol), kteří se scházeli týdně u abbé Portala. Byl to výkvět studentů, vynikajících jak vědeckým studiem, tak hlubokou zbožností a horlivostí pracovati ve službách církve. Jejich skupina asi 30 mladých mužů zvolila si za duchovního rádce zkušeného bývalého ředitele semináře v Nizze, lazaristu abbé Portala, známého z konferencí malínských, horlitele pro unii s anglikánskou církví, loni r. 1926 zesnulého. Bydle u p. abbé Portala, byl jsem několikrát pozván do jejich večerních schůzí a měl jsem tam i přednášku o naší republice, tehdy téměř jim neznámé. Pozoroval jsem, s jakou láskou vpravdě synovskou lnou všichni k svému duchovnímu otci, jenž jim dával každoročně duchovní cvičení, ozbrojoval je theologickými a apologetickými vědomostmi a posiloval jejich nadšení pro ideály katolické.

Takových kroužků pro studenty jiných vysokých škol bylo a jest dosud v Paříži více. Je dosti známo, že v době nejnovější po světové válce nastává podivuhodná obnova náboženského života v kruzích mladé vysokoškolské inteligence.

Jest zajímavé, že studentstvo z vysokých škol státních projevuje veřejně svou příslušnost k církvi katolické společným sv. přijímáním v době velikonoční: 1050 studentů X (z polytechniky) r. 1923 v kostele sv. Štěpána na Horách, přes 1000 studentů ze školy centrální v Notre Dame, u sv. Sulpicia 180 studentů a profesori ze školy hornické; ve škole des Chartes jsou dvě třetiny studentů od r. 1923 sdruženy v katolickém spolku, podobně přes dvě třetiny studentů na vysoké škole normální jsou horliví katolíci.

Duchovní život pěstuje se ve spolicích výborně prosperujících, jako jsou: Conférence Olivant (Paříž, 12 rue d'Assas), kde jest sdruženo přes 200 posluchačů z fakulty právnické, písemnictví, věd politických, vysoké školy des Chartes, vysoké školy obchodní; Conférence Laënez v sousední koleji má 300 studentů lékařství a 100 studentů, připravujících se k řízení katolických spolků a veřejného života; Conférence Montalembert, cercle du Luxembourg daly Francii tisíce katolických inteligentů. Podobně jest tomu i v Lyoně, kde jest na 3 tisíce studentů lékařství, sdružených ve spolku, v Grenoblu, v Nancy, Lille, Caen a pod.

Nový život katolický rozproudil se i mezi důstojníky, na školách umělecko-průmyslových, které byly dříve střediskem racionalismu, nevěry a boje protikatolického. Netřeba připomínati, že řady tisíců katolických studentů z vysokých škol státních a z universit jsou rozmnoženy katolickým studentstvem na vysokých školách katolických, na Institutu katolickém v Paříži, na katolických fakultách v Lille, Angersu, Lyoně, Toulousu, ze škol normálních, svobodných škol středních katolických. Ti všichni sdružení jsou ve svazu Fédération des Etudiants catholiques, jenž na kongresu v Aixu r. 1923 se ustavil v desíti velkých skupinách se sídlem v 10 městech universitních, odtud řídí se společný postup inteligence katolické při obraně práv katolíků a neohrožených projevech příslušnosti k velké církvi Kristově.

Jest možno si domysleti, jakou proměnu způsobí v náboženském životě ony tisíce mladých, vzdělaných mužů, přesvědčených katolíků, když vyjdou ze síní universitních do života jako profesori na universitách, státních i svobodných školách středních, jako lékaři, inženýři, důstojníci, právníci, sociální pracovníci; svým příkladem a velmi často i vysokým vlivem svým obrátí k horlivosti vlažné občany a k účtě k náboženství dřívější nepřátele. Když národní blok r. 1924 prohrál ve volbách a vlády se zmocnila socialistická většina, nastala různá příkoří svobodě náboženské, někde zjevné nebo skryté pronásledování, katolíci povstali k obraně svobody školy, manifestovali pro vrácení majetku církvi, zřízení náboženské školy státní, zrušení násilných rozlukových zákonů. Vyvolán byl r. 1925 tak zv. národní svaz katolický Fédération nationale catholique, jemuž se postavil v čelo generál Castelnau. Ve všech velkých městech projevů veřejných pro svobodu církve zúčastnily se massy lidu v počtu desetitisíců, počet členů za dvě leta stoupl na 2 a půl milionu osob. Rozmach tento vysvětluje se snadno velkým množstvím vůdců, katolické inteligence, vyšlé ze zmíněných středisk universitních.

O CESTÁCH KE ZLEVNĚNÍ ÚVĚRU.

Je dvojí možnost dosažení zlevnění úvěru, a to buď snížením úrokové míry všeobecně jak diskontní, tak i vkladové, anebo snížením difference mezi úrokem, jež banky ze vkladů platí, a mezi úrokem, jež z úvěrů dostávají.

I.

V poslední době byla již oficiální úroková míra snížena, avšak snížení toto nemělo velikého vlivu na úrokovou míru ze vkladů, jednak proto, že bylo těžko reeskontu dosáhnouti, jednak proto, že směnka se dosud vůbec nevžila v dostatečné míře a mimo to proto, že banky se dosud obávaly, že snížením úrokové míry ze vkladů odplynou jim vklady, které by v cenných papírech našly zúročení výhodnější. Po této stránce brzy dojdeme k tomu, že difference v úročení nebudou již tak značné.

Pokud se směnky týká, jest jisto, že k jejímu rozšíření nemálo by přispělo snížení dosavadních směnečných poplatků, ale pochybuji, že by toto snížení znamenalo pronikavý obrát. Proti směnce je u nás silná averse. Zvyklo se příliš na nedodržování platebních termínů. Mimo to považuje se požadavek podpisu na směnce za projev vyložené nedůvěry, neboť platí za vrchol bonity, když firma může o sobě říci, že jest jí svěřováno bez jakéhokoliv úpisu. Pochybuji, že by bylo lze tyto poměry změnití naléháním se strany bank, nebo poučováním, neboť po této stránce jsou naši obchodníci velmi konservativní a ani úrokové výhody o prospěšnosti je nepřesvědčí. Zde mohlo by odpomoci jedině uzákonění neakceptovatelné raty, jež již vznik neodvisel by od libovůle dlužníka, zda chce směnku akceptovati nebo ne. Zavedení její znamenalo by značné zvýšení všeobecné platební morálky, dodržování splatností, zvyšovala by se oběživost kapitálů, pro banky lepší přehled nežli v kontokorentu, a snažší agendu nežli při cessích pro věřitele instrument úvěru a tudíž i zlevnění úvěru.

Přesné dodržování platebních termínů znamená vždy větší oběživost, která mimo větší bezpečnosti přináší i možnost lepší dispozice s penězi.

Ve všem počínání musí býti morálka, v obchodech také, a zejména pokud se týká dodržování platebních lhůt. K zvýšení jejímu snad by značně přispělo, kdyby protesty směnečné veřejně byly registrovány. Je ale nutno uvést, že zde příkladem by musel jíti stát napřed. Působí jistě velmi špatně, když dodavatel státu musí celou řadu měsíců čekati na zaplacení za práce dávno hotové a nemůže se dle zadávacích podmínek často ani vůbec dovolati uspořádání likvidace své pohledávky.

Ani ta okolnost, že banky mají na nezáručitelném žíru u Národní banky velké obnosy, dle mého názoru nepřispěje ku snížení úrokové míry, ba právě naopak, co na těchto přebytcích peněžní ústavy ztratí, o to musí požadovati více při úrocích z debetu. Ovšem část těchto přebytků jest dle nařízení o bankovní mobilitě nutná. Ale plně využito bude těchto peněz jen při zvýšených obrazech, kdy obnos na žíru znamená pouze, abych tak řekl, denní saldo mnohem značnějších obrátů. Jiná, dosti značná část těchto přebytků jistě resultuje ze vkladů spořitelů a lidových peněžních ústavů, které jednak řídíce se velmi opatrnými před-

pisy o nejvyšší přípustné hypotékární půjčce, jednak nevyřízením zákona o stavebním ruchu, neměly dosud možnosti peněz těchto pro sebe plně využiti lukrativněji a působiti tím jednak k zlevnění úvěru, jednak dlouhodobostí těchto úvěrů, k stabilisaci úvěrových podmínek, což jest neméně důležité. Jest ovšem jisto, že k stanovení úrokové míry při dlouhodobých úvěrech jest možno přikročiti jen při sazbě, která prosperitu zatížených objektů neznemožňuje a s touto možností lze již dnes počítati.

Jinak však nutno říci, že pokud nebude lze docíliti za přijatelných podmínek úvěru dlouhodobého, nebude možno docíliti všeobecného snížení debetní míry úrokové ani při nadbytku peněz.

Mezi směnkou a úvěrem hypotékárním leží úvěr na podkladě zařízení strojů a zboží. Zřízení ústavu pro dlouhodobý úvěr průmyslový by se sice nesnížilo risiko financujících peněžních ústavů, ale jejich mobilitnost by se přirozenou cestou zvýšila. Lacinějším tímto úvěrem by se pak zvýšila bonita dlužníková. Pokud se týká skutkové stránky tohoto návrhu, jest možno výhodnost jeho zcela dobře ukázati na faktických případech, jestliže neplyne již z toho, že i v jiných zemích zřídili nebo pomýšlí se na zřízení institucí podobných (Švýcarsko, Rakousko, Německo).

II.

Druhou cestou ku zlevnění úvěru jest snížení difference mezi úrokem ze vkladu a úrokem z úvěru. Difference tato obsahuje: a) risikovou prémii banky, b) úhradu režie, c) zisk. Výši difference určují pouze první dva činitelé.

Z toho plyne, že je nutno především starati se o snížení dosavadního riska peněžních ústavů. Tu ovšem nutno konstatovati, že zmenšení této difference ani rázným snížením riska ode dneška nebylo by ihned možno, neboť obsažena jest zde i úhrada ztrát z dřívějších dob. Zmenšení riska úvěrového docílilo by se snížením státních poplatků z právních jednání, sloužících k zajištění pohledávek, neboť k vůli úspoře bývá často od těchto upuštěno. Neobyčejně pak risiko zvyšuje poměrně snadná dosažitelnost soudního vyrovnání, plynoucí jednak z dosavadní praxe, jednak ze zákona samého. Dlužník, který se vyrovnal, je pro celý svůj život liberován, žije bez tíživého břemena dluhů, a i když opět nabytí jmění, nemá nikdy více jakýchkoliv povinností oproti svým bývalým věřitelům, kteří po léta pracně musí se starati o amortisaci této ztráty. V tom je mnoho nespravedlivosti a jest nejvýše nutno podmínky vyrovnání rigorosněji stanoviti a snad najíti způsob zařízení, směřujícího k tomu, aby dlužník, jenž se vyrovnal, cítil i nadále svou povinnost, zvláště po naprostém uspořádání svých poměrů a při jistém zvýšeném příjmu. Tehdy dle jeho příjmů měla by mu býti uložena povinnost spláceti bývalým svým věřitelům.

Konečně ku snížení riska mohly by si pomoci banky samy svépomocným zřízením ústřední kanceláře pro evidenci úvěrů, jak již jednou proponována byla při Revisní jednotě. Myslím však, že kancelář tato, když by vedla v evidenci též závazky poddlužníků, přispěla by více komitentům nežli bankám, u nichž zadlužení jednoho komitenta u více ústavů stávalo se vzhledem k jejich informovanosti přece jen výjimečné. Agenda této kanceláře by byla ovšem veliká, ale její informovanost by byla téměř úplná.

V poslední době byly četné návrhy na pojišťování úvěrové. Při tom ihned napadá, jak velikou cenu by měla taková naprostá informovanost úvěrové evidenční kanceláře pro zmíněnou pojišťovnu úvěrů. A snad i o této kooperaci s podmínkou zajištění nestrannosti, diskretnosti atd. dalo by se zvláště pod egidou Revisní jednoty přemýšlet, při čemž kritika bonity obsažena by byla ve snížené nebo zvýšené sazbě premiové nebo v odmítnutí pojištění.

Snížení úrokové difference dalo by se dosáhnouti soustředěním jistých transakcí a úvěrů dle kategorie (jako úvěr dopravní, konsumentů atd.), o čemž však není možno pojednat v tomto povšechném článku.

Bylo mnoho již psáno o režii bank, zejména personální. Je jisto, že přirovnáme-li obraty a výši spravovaného kapitálu s osobní režií v míru a dnes, je dnešní vyšší. Je však nutno zde vzít v úvahu, všeobecné poměry drahotní a požadavky, které se na peněžní úřednictvo kladou. Především třeba přemýšlet, jak zvýšiti obraty a jak zjednodušiti agendu. Na poli organizace práce lze velmi mnoho ještě udělati, nejen ušetřením, nýbrž i zrychlením obsluhy komitenta. Nelze přehlédnouti, že výběry hotovostí často vkladatele odrážejí od ukládání přebytků místní vzdáleností a časovým trváním. Zjednodušené podmínky v účtech jak kreditních, tak debetních, větší užívání smének a šeků jistě by přispělo ku snížení režie, ač i jinde organizací dá se docíliti i na malých věcech dosti značných úspor věcných.

Zlevnění úvěru může za daných předpokladů býti jak dlužníkovi, tak i věřiteli jen prospěšné. Poměry pak dávají očekávat, že podmínky úvěrové budou na hospodářsky odůvodněné basi stabilisovány, což jest velmi důležité.

Bořivoj Benetka:

NÁVRAT SV. VOJTĚCHA.

(Legenda.)

Na Monte Cassinu dozpívali mniši matutinum a rozešli se do svých cel. Opatu oznámil bratr, že u fortny čeká několik lidí, prosících o rozmluvu s tím zbožným cizincem, jsou prý z jeho země a přinášejí poselství svého knížete. Otec zaváhal, má-li oznámiti Vojtěchovi příchod krajanů, kteří jistě zase vzruší jeho duši. Vzpomenuv si však, že zbožný bratr seděl doma na stolci biskupském a řídil svoji berlou barbarský národ, tonoucí dosud v kału pohanské pověry, zavolal posly k sobě. Pozná-li, že setkání s jeho krajany vyžaduje zájem Církve, pak povolá i jeho, aby slyšel z úst poslů vzkaz knížete.

Vstoupilo do malé místnosti několik lidí. Hřmotné postavy poslů zaplnily ji téměř celou. Mladý klerik v černém šatě předstoupil, aby vzdal úctu opatu sv. Benedikta.

»Otče, já nejpokornější tvůj sluha, nehodný překročití práh tohoto svatého místa, přináším ti prosbu českého kněžstva, knížete i lidu. Propust nám našeho biskupa, neboť stádo bez pastýře trpí nesmírně. Denně modlíme se k Bohu, aby slitoval se nad zločiny, jichž dopouštěli jsme se proti jeho svatým zákazům. Hřešili jsme hrozně a ruka Páně dotkla se nás. Slabý stromek víry Kristovy nemá, oč by se ve vichřici, tak často burácející nad našimi hlavami, opřel, zachytil, aby nezahynul. Biskup náš, naplněn hněvem spravedlivým, opustil zemi a s ním odešlo Boží požehnání.

Otče, dovol, ať spatříme našeho biskupa, abychom prosbami a velikými přísahami dosáhli jeho návratu na opuštěný stolec biskupův.«

Bolestí naplněný hlas klesl. Před opatem klečel člen rodu Přemyslova a za ním stáli jeho průvodci s hlavou sklopenou. Na tváři nebylo znát to svaté nadšení, jako u jich mluvčího. Spíše to byla tvář barbarských diplomatů, ponechávajících vzdělanému vůdci plné moci mluvit jich jménem. Ba spíše stín bázně ležel jim v očích, které patřily na vyhubený rodu jejich biskupa, k němuž nyní přicházejí s prosbou o návrat. Tvrdý kníže, neznající ničeho, než zájmů svého rodu, hledá cesty, aby usmířil trestající ruku Boží, a do rozháraných poměrů domácích přinesl návratem biskupovým nový pořádek.

Na tyto posly zahleděl se opat a krátkou modlitbou prosil, zda má jim vydati Vojtěcha. Přicházejí si však pro svého biskupa a tu láska k spolu-bratru musí ustoupiti povinnosti pastýřské.

Sám odešel, aby přivedl jim biskupa. Věděl, že tím způsobí velikou bolest Vojtěchovi, těšícímu se, že tu v oddané službě Bohu dokoná svůj život mimo hranice své vlasti, která za všechnu lásku, za všechny jeho služby měla pro něho jen nenávisť a úklady proti jeho životu.

Nerad šel, aby vyslechl vzkaz knížete Boleslava. Až sem přes Alpy zaslechl o zkáze svého rodu. Zaplakal tehdy nad nevinnými oběti knížecího hněvu a sliboval, že už nikdy nepřekročí prahu na hradě sv. Václava, znesvěceném nohou krvavého vraha.

Dnes tedy zase ho volá domů, aby na oko ukázal svému lennímu pánovi dobrou vůli smířiti se s biskupem. S těmi myšlenkami šel k poselstvu. Pozdrav známého hlasu trochu jej udivil: Kristian, ten z několika málo Čechů, kteří pochopili jeho veliké myšlenky, kteří ochotně stavěli se do služeb radostné obrody, kterou jim přinesl z Magdeburku, země cizí, ale přece krásné velikou láskou ke Kristu.

Obejmul posla knížecího, který zval ho milým strýcem. A v něm tiskl na své srdce všechny Čechy, kteří potlačili v sobě pohanské pověry a se svým biskupem sloužili Bohu. V tom objetí ukázal, jak miluje rodnou svoji zemi, která se ukázala hroznou macechou, spálivši rodný jeho krov a popel rodiny rozmetala do čtyř koutů světa. Přece miloval zemi českou, zkropenou už mučednickou smrtí svatého Václava. Za ni se modlil denně, za ni klečel na modlitbách. K Bohu svému volal, aby otevřel studnici svých milostí pro ten lid ubohý, vzpírající se sladkému jhu Kristovu.

Křišťan klekl a rukama objímal nohy biskupovy. Slzami snažil se smýti vinu svého rodu a vzlykotem rozbolestného nitra obměkčiti srdce Vojtěchovo. Na svých bedrech cítil tíhu provinění, páchaných Čechy na příkázání Božích. Ale, doufaje v milosrdenství, věřil, že návrat pastýře zase uvede stáde prořídle do ovčince Kristova.

Dva muži tu patřili na sebe. Jednoho rodná země za všechny oběti vyštvala ze země a všemožným příkořím tarasila mu cestu návratu. Druhý přichází, aby ho vedl domů. Praví, že lid si ho přeje, ale v duši cítí osten výčitky: nemluvíš plnou pravdu. Spíše opuštěná církev volá po něm a kníže jenom po těžkém boji se odhodlal vypravit svým jménem posly k Vojtěchovi.

Za ním stáli praví poslové knížete. Dnes před očima Vojtěchovými se styděl za své zločiny. Byla to spíše přítomnost svatého muže, než skutečné pokání.

Hluboko se klaněli Vojtěchovi a prosili, aby se s nimi vrátil, slibující mu za knížete i Čechy, že už neuvidí přestupování zákazů, která marně káral, za něž se tolik naprosil, aby už konečně přestala. Slibovali mu vše a snad by slíbili i více, kdyby věděli, čím ho usmíří. Nevěděli, že láska k české zemi a povinnost úřadu biskupského povedou Vojtěcha domů. Proto se radovali, že marně neprosili, když svolil, že se s nimi navrátí.

O několik dnů později potkávali lidé na cestě k Bavorům několik cizích jezdců s dvěma knězi. Nebylo mezi nimi hovoru. Starší kněz se modlil či jenom ponořen v duchovní obcování s Bohem, přemýšlel o těžkém poslání svého úřadu. Jeho druh očima byl daleko vpředu, jakoby za každým záhybem cesty očekával hranice české. Toužil, aby se již blížil Praze, ale nitro se plnilo obavami: co tam? Znal poměry a bál se, aby celý život neslyšel výčitky, proč uprosil Vojtěcha k návratu.

Na cestě stávil se v Řezně, kde důvěrný přítel Vojtěchův Ota vítal se s ním s otevřenou náručí, těše se, že zase si obnoví vzpomínky na krásné doby studií a zapomenou na těžké břemeno svého úřadu.

Oba tehdy radostně dali se do služeb obrody křesťanské kultury a pracovali dle svých sil, aby krása vznešených myšlenek neklesla do prachu pro netečnost barbarského okolí. Vojtěch vzpomněl na těžké postavení biskupského stolce a pochyboval o poctivých úmyslech Boleslavových. »Ale jako biskup, kteráž hodnosti mne nikdo nemůže zbaviti i kdybych si toho nejtoužebněji přál, musím poslechnouti a vrátiti se. Rád bych šel mezi pohany s křížem a modlitbou, ale zde je mé místo a tu musím vytrvat. Mají právo mne k tomu donutit.«

Louče se s přítelem slíbil, že mu podá zprávy o svém návratu, ale cosi mu povídalo, že už té zprávy nepodá sám.

Z Řezna vedla už dávno stará cesta do Čech. Tou se ubíral Vojtěch s družinou. Vzpomněl si, jak ho asi doma uvítají. Co řeknou arcikněží, jak ho uvítá kapitula? Netěšil se na setkání s knížetem; viděl v něm nejen nepřítele svého rodu, což už by mu odpustil, ale i nepřítele domu Božího. Proto se bál, že jeho návratem zase vzniknou neshody mezi ním a knížetem, prudkým a vášnivým despotou, neznajícím odporu.

Nedělní jitro teplého červnového dne vítalo českého biskupa do vlasti. Klekl a modlil se dlouho, aby Bůh požehnal jeho kroky. Ne pro něho aby byly požehnány, ale tomu polodivokému lidu aby přinesly milost Boží. Sliboval, že neopomene ničeho, čím by mohl Čechům pomoci a vyprošoval si znovu požehnání pro svoji práci.

Biskup se modlil a lid jeho mu chystal uvítání. Sešli k podhradí a radostné veselí rozléhalo se do dálky. Zarazil se Vojtěch a tázavě se podíval na své průvodčí. Jak zabořilo římského poutníka to uvítání! Viděl, že nic se nezměnilo od té doby, co opustil Čechy. Vše při starém, vše ve starém hříchu. Raději se vyhnul a jel oklikou dále.

Na cestě však, čím blíže ku Praze, bylo ještě hůř. Opuštěná kaple žalovala na špatného kněze-ženače, zapomínajícího pro sladkosti jha manželského na jho Kristovo; viděl, jak mravnost lidu dál a dál řídila se ku zkáze, že už neměl slz, aby nad tou spoustou zaplakal.

Před Prahou setkal se s bratrem Radlou a dvěma z příbuzných, uniknuvších krvavému slavení svátku svatého Václava na Libici.

Noviny byly hrozné. Nový biskup sedí na stolci a kníže podporován kněžstvem chystá mu krvavé uvítání. Chtěl se s Vojtěchem smířit, ale když už poslové byli na cestě, zvítězila zase nenávist k rodu Slavníkovu, živená strachem zpuštěného kněžstva i rozmařilých Čechů. Všichni se ho bojí, aby svatostí svojí je nezničil a proto raději ho zbaví života, než dovolí mu překročit prah chrámu na Hradě.

Přenocovali na Zbraslavi, kde se rozhodl Vojtěch, že odejde pryč z české země. Nevrátí se však do Říma. Musí vykoupiti aspoň krvi svoji slabost, že nedovedl ovládnouti svěřený lid.

Druhý den místo ku Praze šel k Libici, aby naposledy spatřil rodný kraj a potom odešel na sever se znamením kříže.

Bos krácel přes popel Slavníkovců do pohanských Prus. Nocuje naposled v české zemi, mluvil ve snu se svatým Václavem, kterému sliboval držeti svoji ruku nad českým lidem a chrániti jej v dobách protivenství. Nebude v naší vlasti nikdy pokoje a míru, nespojí-li se moc s vírou. Budou-li každá v jiném táboře a meč potíratí bude kříž, pak, milý biskupe, ani já, ani ty, ani jiní Čechové nebudou mít tolik krve, aby smývali všechny hříchy druhých.« — Tak rozmlouvali spolu o svém národě. Pro druhého už nebylo místa v české zemi.

Toužila po něm cizí země, aby přijala z jeho krve požehnání Boží. Češi nepotřebují biskupa, jim stačí meč.

František Kašpar:

DOLOROSA.

Má velkoměsto. snívá zátíši.

V uličce odlehle nad říčkou pne se most;
zde města šum se téměř neslyší,
nad proudem šeráků ční vonný skvost.

V šum vody zastaví mne sousoší:
v náručí Máti Boží mrtvý Bůh.
Čím to, že bol mi náhle pustoší
rozkošné ráno, kormoutí se duch?

Má kněžská duše úpí žalostí.
Na kříži ulic přibíjen je Pán,
ježž žlučí člověk v žalu pohostí,
liticím davu docela je vzdán.

V tisících duší Ježíš mrtev jest.
Viz množství teče ulicemi proud,
smrt kráčí s nimi. Jak tu visí snést!
Soud čeká nad městem jak dýmu čmoud.

V náručí Máti Boží mrtvý Syn.
Zde nevzplá vzkříšeného zářný zjev.
Slyš, voda kape z šterbin do hlubin:
jak slzy tiše kanuly by, v štkání krev.

P. J a n E v. O. FR. M.:

Z Á K L A D.

V životě člověka jsou vedle malicherných problémů některé otázky, kterým se nevyhne nikdo. V životě dítěte i dospělého muže, učence na vrcholu lidské vzdělanosti i primitivního člověka na nízkém stupni poznání nastane aspoň jednou v životě okamžik, kdy se vynoří před jeho duchem neodbytná otázka: K če-

mu to všechno jest? Víme, kdy se nejčastěji tento okamžik dostaví: Nebývá to v čas spokojenosti a štěstí, jsou to obyčejně hodiny utrpení, velikých životních ran a zklamání, únavy nebo přesycenosti. — A mimoděk se hned tato otázka rozpadá ve dvě jiné: Odkud jsem a kam jdu?

Nevyhne se jim nikdo. Nemůže. Neboť jsou něčím nutně lidským, něčím, co právě dělá člověka člověkem. Každý si na ně nějak odpoví, podle stupně výchovy, vzdělání, okolí a povahy. A odpověď na ně udává rozumovou a ještě více mravní cenu člověka, stanoví směr jeho života, jest vyznáním jeho světového názoru, určuje konečně i jeho význam pro jeho nejbližší i širší okolí a kdo ví, kolik má ještě neznámých a nepozorovaných následků a vlivu jak na život jednotlivce, tak i větších nebo menších společností.

Odkud? — Kolik moudrých hlav, kolik šlechetných duchů se namáhalo dáti dokonalou odpověď. Není doby v dějinách lidstva, kdy by této snahy nebylo. Ale tím, že tato otázka vždy zde stála, jest už k ní dána odpověď, které se ovšem vyhýbají ti, kteří ji stále znovu opakují. Neboť kdyby dnešní lidstvo vykládalo původ člověka jakkoli, třebaš vývinem z nižších tvorů a tříděním, ať přinešením zárodků života odjinud, ať se vykládá život sám mechanicky, jako výsledek složených neznámých sil, nebo jako samostatný zjev, jedno jest jisto a nikdo to neoddiskutuje: Byla doba, kdy lidského života, organického ani intelektuálního, nebylo. A právě tak jest jisto: Život lidský zde jest. A nutně z toho podle zásady, že z ničeho nemůže samo povstat něco, plyne: Člověk začal být. Tento začátek, ať byl jakýkoli, nemohl si dáti sám, neboť ještě nebyl. Dal jej tedy někdo jiný. My tomu říkáme: Člověk byl stvořen. A toho jiného nazýváme Stvořitelem.

Člověk jest stvořen Tvůrcem.

Kam jde? Z první odpovědi plyne druhá. Má život lidský nějaký význam, nějaké určení? Kolik lidí si zase zoufale kladlo tuto otázku, když klesali pod tíží ran a bolestí a toužili nemyslet, nebýt! A přece už to, že se člověk můž e ptát, dokazuje, že je k něčemu a že má jeho život nějaký smysl. Už všeobecný zákon přírodní ekonomie, že nic není v přírodě zbytečného, vede k závěru, že ani tato otázka není, nemůže být zbytečná. Ano, kdyby tato věc byla zbytečná, co by pak v životě člověka ještě bylo nezbytného? Jestliže někdo řekne: Zákony přírodní platí jenom v kruhu věcí a sil přírodních, ne ve věcech, jsoucích jen v rozumu, pak tím již uznává, že rozum jest něco mimo přírodu a její zákon, ale tím již uznává druhý svět a odpověď zůstane stejná.

Je-li v životě tato otázka, jest k ní i odpověď.

A víme-li odjinud, že onen Tvůrce lidského života jest Bytostí nekonečnou, naprosto dokonalou, pak nemohl stvořit ve své moudrosti, neměl-li nésti jméno nejkruššího tyrana, člověka s touto palčivou otázkou na rtech, aniž by mu nedal k ní odpovědi. A jeho nekonečná dokonalost jest sama odpovědí: Bůh nemohl míti jiného cíle, jsa dokonalý, než cíle dokonalého. Z cíle se měří dokonalost. A jsa nejdokonalejší, musí mít i cíl nejdokonalejší. Cílem však nejdokonalejším jest zase jen on sám. Bůh má cílem svého tvoření sebe sama. »Vše pro sebe sama učinil Pán.« (Prov. 16, 4.)

Člověk jest pro Boha.

Nikdo nemůže jíti bez povšimnutí kolem této věty. Není člověka, ani největšího odpůrce Boha, aby si této pravdy někdy v životě neuvědomil a aby se necítil nucen zaujmouti k ní určité postavení. Stvořitel sám ji vložil do člověka, jako jeden z důkazů své existence a jeho mimořádného určení — vložil ji tam, aby člověk neměl výmluvy, že nemohl Boha poznati! Každý ji buď uzná nebo zavrhne, a tak dělí tato odpověď lidstvo na dva tábory, dělí říši myšlenek na dva světové názory. A promluví-li k tomu srdce?

Uvědomí-li si, že Věčnost a Nekonečnost dává sebe jemu za cíl! Že Svatost se sklání ke slabosti, aby ji k sobě jako k věčnému pravzoru pozvedla! »Propast volá k propasti« (Ps. 41, 8), propast nicoty k propasti nekonečnosti, propast slabosti k propasti všemohoucnosti. Tato myšlenka dává smysl lidskému snažení, dělí lidstvo nejen na dva ideové tábory, ale i na dvě mravní části, na díl ideální, který jest si vědom vyššího určení, a na organismy, uvědomující si jen pud sebezachování a v tomto sebeuvědomení hledající celý rozdíl člověka od ostatních bytostí.

Člověk jest od Boha a pro Boha. — Tato pravda je základem celého a každého náboženství, jest půdou, na níž vyrůstá veškeré snažení po dobru a ctnosti. Čím živější a skutečnější je toto přesvědčení, tím solidnější je celý život, tím více plodů a úspěchů.

Toto vědomí o cíli člověka plnilo pouště světců, kláštery tichými bojovníky o vrchol dokonalosti, plní nitro slabé ženy-řeholnice nadlidskou silou u nemocných, nadšením všechny, kdož pracují bez sobeckých cílů. Tato pravda plní srdce dobré pokojem, a trpící nadějí a silou — srdce nešlechetná neklidem a stálým vědomím, že ať dělá, co dělá, patří Bohu, kdyby ho i sebe úporněji popíral.

»Já jsem začátek i konec.« (Apoc. 1, 8.)

Václav Kašpar:

OSOBNOST RAINER MARIA RILKEHO.

Když těsně před Novým rokem 1927 odešel Rainer Maria Rilke, cítili jsme náhle, jaké prázdno zde zůstalo. Kouzlo velikého člověka zmizelo. A přece básník jako by ani nebyl žil mezi námi, tak nehmotně, duchově působil jeho zjev. Objevil se jako stín s druhého břehu, z pásma mléčné dráhy hodil na zemi hrst kouzelných květů a vrátil se do svého domova zpět.

V illustrovaných listech neobjevovala se podobizna velikého básníka, v literárních časopisech nečítali jsme jeho biografii; básník úžasné jemnosti a hloubky, jeden z největších, jaké vyslal Bůh ve šťastné chvíli na svět s poselstvím krásy a lásky, neukazoval se lidem a nenechal se obdivovat. Žil vzdálen hlučícího světa, nestaral se o literární styky, měl přímo děs před veřejností jako před planou prázdnotou, a nechaje se uchvacovat vnitřními událostmi, tvořil. Charakteristickou pro jeho osobnost je odpověď básníkovu Edmondu Jalounovi na jeho výtku, že, ač žije v hlučné Paříži, nenavštěvuje nikoho:

»Paříž je přece městem, kde lze býti nejsnáze zcela sám, tolik zájmu probouzejí chodci. Potkal jsem v ulicích časem fysiognomie, tak zajímavé, že jsem se k nim hned připjal a že jsem se po nich dlouho dotazoval. Jednoho večera setkal jsem se na křižovatce nábřeží a rue Bonaparte s dvojicí milenců, tak svěží,

tak mladou, tak šťastnou, že jsem tím byl zmaten. Byl jsem doslova otráven větrem štěstí. A pak jsem se dal do opětného přemýšlení o této dvojici. Byla stále přítomna před mými zraky; po několik měsíců žil jsem z jejich štěstí...»

Edmond Jaloun pokračuje dále ve vzpomínkách v »Les Nouvelles Litteraires«: »Působivost Rainera Maria Rilkeho byla tak veliká, že se zmocňoval všech. Bylo to zvláště, když cítili, že je bez zájmu o svět a že je zcela obrácen k pravdám, jichž nikdy neříkáme. Přiblížil si veliké zjevy, byl dobrovolným tajemníkem Rodinovým, přítelem Duseové a Emile Verhaerena; poznal Tolstého, setkal se Herrmannem Bangem a mluvil o nich s pietou. Narodil se v Praze ze staré rodiny. Jsa vychován v Německu, jsa spisovatelem v němčině, žije postupně v Itálii, Rusku, Španělsku, Dánsku, Francii, Švýcarsku, píše v poslední době své práce francouzsky, byl zcela přirozeným Evropanem a nečinil si žádné námahy, aby se jím stal...«

Rilkeovo dílo mluvilo za člověka. Tedy ideál básníka, jaký má být. Takový byl Rilke.

Jeho duchovní umění rostlo sice ze zemské půdy, ale tíhlo k výšinám. Z ní ssálo živné šťávy, s výše vůni. Mluvit o lyrice Rilkeově — toť usešnout na prostý kámen středověkého kláštera v den, kdy v kraji dozrávají jablka a ukazují se stříbrná vlákna babího léta, dívat se na průzračnou moudrost nebe, s obdivem na vysoké hory a ve stínu kříže naslouchat slovům svaté moudrosti; kouzelná krása veršů mluví o teskných světlech, o bolesti jako podmínce

života, o síle smrti, vůni starých věcí, touze po ne-návratném snu. Snivost je základní rys Rilkeova umění a jí přenáší se do ráje. Je katolík, je mystik. Otvírá před námi bohaté duchové světy, výhledy do nám dosud skrytých dalek a jeho písně zpívají o odevzdání a naprosté důvěře. »Co učiníš, Bože, zemru-li? Jsem tvůj džbán — roztříštím-li se? Jsem tvůj nápoj — vyschnu-li? Jsem oděv tvůj — se mnou ztrácíš svůj smysl. Co učiníš, Bože? Jsem teskliv...« tak mluví, avšak dále: »Jsem tvůj, jen tvůj, jen tvůj, jsem prsten ze zlata, jež ovinul jsi kolem prstu svého a zahříváš jej teplem svým...«

Má mnoho společného s naším Otokarem Březinou. Poesie obou je jediné, hluboké a široce rozlité moře, v němž se zrcadlí světla jiných světů. Jenže Rilke je konkrétnější ve výrazu, a ač přetížen — jako réva na podzim zralými hrozny — hutnými metaforami, nezahluje se do tajemství a symbolů téměř neproniknutelných, kochá se krásou slov Bůh a Maria, kreslí primitivisticky čisté obrazy andělů a zjevení.

Bohu věnoval své nejmohutnější hymny, Panně Marii křišťálovou lyriku v dílech »Život Mariin« a »Modlitby dívek k Marii«.*) Německá mystická literatura nové doby nemá hlubších věcí nad Rilkeovy.

Odešel. Neznali jsme ho osobně, mluvil k nám svým dílem. A to zůstává. Bude k nám hovořit dál slovy vznícené lásky, až se v koloběhu života na okamžik zastavíme, abychom nabrali dechu k další pouti. Snese se k nám, aby nám ukázal rukou vzhůru a ulehčil nesení kříže.

VĚDA ♦ LITERATURA ♦ UMĚNÍ.

HUSITICA.

(O pravověrnost Husovu.)

Univ. profesor dr. Novotný platí za největšího znalce husitství. Jeho pracovitost je též obdivuhodná. A přece jeho vědecká kapacita je znehodnocena — vtíravou, až chorobnou tendencí. Vytkl mu to dr. Kamil Krofta a nyní po druhé dr. Flajšhans v Č. Č. H. XXXII. (576). Prof. Novotný si soudy historické velice zjednodušil. Stoupenci a přátelé Husovi byli dobří, poctiví a pokrokoví lidé, kdežto jeho odpůrci byli výlupkem vši špatnosti. Ty podezírá bez dokladů, podkládá jejich myšlenkám a činům, zkrátka snižuje je, aby snad tímto způsobem zvětšil slávu Husovu. Nepotřebujeme se neudržitelností tohoto stanoviska univ. profesora zabývat.

Dr. Flajšhans všiml si Kvačalovy práce o poměru Husově k Viklefovi a ukazuje na ní slabiny Novotného argumentace. Hus seznámil se s Viklefem již r. 1398, kdy si opsal pět jeho traktátů a stal se jeho oddaným čtenářem a přívržencem i tehdy, kdy Viklef byl Alexandrem V. jako kacíř odsouzen. Vášnivost jeho způsobila, že často šel dále, nežli sám chtěl. V Kostnici se Hus zřekl Viklefových dedukcí, ale jeho premis se přidržoval, ač to bylo nedůsledné. Hus vůbec nebyl velkým filosofem a mnoho jeho názorů je logicky konfusních.

Hus vyšel ne z t. zv. předchůdců reformace (Waldhauser, Milič, Štěkna), nýbrž z Viklefistů Štěpána Pálče, Štěpána z Kolína, Stanislava ze Znojma a j. Novotný, který se přidržuje starého názoru, že Hus byl myšlenkově samostatný a že vyrůstá organicky z domácího hnutí, stojí tu osamocen a Flajšhansem je usvědčován ze stylistického tajtrdlictví. Věty: »Hus byl původní i když mluvil slovy Viklefovými«, nebo »to již není Viklef, co se ozývá, nýbrž Hus« a pod. nelze označiti jinak, když jde o věc tak samozřejmou.

Prohaska, Kvačala, Loserth a Sedlák dokázali, že Hus přejímal z Viklefa zcela mechanicky, bez důvodu, chybně, často bez logické souvislosti i tam, kde mohl mysliti samostatně. Flajšhans píše tu, že Novotný si pomáhá vyloženými nepravdami. Tvrdí na př., že v Husově české Postille bylo shod s Viklefem dosud zjištěno poměrně málo, ač bylo prokázáno, že celá desetina knihy opírá se o Viklefa.

Prof. Pekař ohlašuje kritiku Kybalovy práce »Učení M. J. Husi«, jejíž druhý díl vyšel u Laichtra a třetí, obsahující závěry Kybalovy, vyjde co nejdříve. Kybal tvrdí, že Hus vinen nebyl, a také profesor Pekař se k tomuto soudu kloní. Kybal jest ve

*) Tuto knihu vydal v českém překladu bibliofily O. F. Babler v Olomouci.

svých soudech blízký Novotnému a to by jeho věrohodnost poškozovalo. Zajímavé jest, že i Kvačala dokazuje, že Hus sám kolísal, jak daleko má nauku Viklefovu přijmout, jak cítil její nebezpečnost a jak se mu vyhýbal a jak na konec přidržel se, raději nedůsledně, učení církevního, přes to, že vývoj a směr jeho studií ho vedl vlastně jinam.« Pak se ovšem nelze diviti křiklavým protimluvům Husovým. Husa může citovati (na příklad v nauce o církvi) na svou obranu jak katolík, tak sektář; řada vět v Husových spisech si odporuje. Prostý člověk se bude ovšem vždy ptáti: Jak je možné, byl-li Hus pravověrným, že jeho stoupenci zašli věroučně tak daleko?

KNIHY STARONOVÉ. (Vydal L. Kuncir: Daniel Defoe: Robinson Crusoe. Přel. Q. Vyskočil. Kč 27.—. Vyznání sv. Augustina. Přel. M. Levý. 40 Kč.) A bylo by lze směle říci věčné a nepřemohitelné a při tom vnitřně příbuzné. Ne jenom osobami svých původců, bytostí, které jistě nebyly jednostrannými knižními znalci života, probíjejíce se jím s nehorázností a nebojácností vášnivců, živých severním a africkým vzduchem. Ne jenom tím, že jsou obě epochálními a synthetickými slovesnými celky, ve kterých dílem subjektivismem zpovědního monologu a dialogu, dílem mocnou imaginací dobrodružné epiky shrnují se ty nekonečné možnosti života lidského těla a duše v předobrazy, na nichž věky nemají, co by měnily a nahrazovaly. Ne jenom tím, že to jsou podivuhodné dokumenty doby, vytrysklé z niter promodelovaných obřím rukama života více než důkladně. Ale také a především proto, že v nich se vypravuje o tom, jak a co člověk hledá v životě, jak subjekt si vytváří svou odezvu subjektu. Složitě drama lidské duše, její zápas o vlastní určení a živné a činorodé prostředí — to vypravují obě knihy, každá svým způsobem. Ona anglická hbitým, jasným, příkladně anglickým způsobem, ona latinská tak, že cítíš, jak tu spolupracovaly všechny nejmocnější složky antického kulturního vypětí, africkým temperamentem zaostřeného. V obou knihách jde o situaci, že člověk je vstaven v samotu. Málo na tom sejde, zda ve fysickou nebo v duševní. Člověk zbavil se nebo byl zbaven náhle všech podpor, odpočívadel, míst oddechu a požitku, ať už ve fysickém nebo duchovém smyslu. Zjev takto oproštěného lidství jest ovšem nabádavý, neboť burcuje uspané vědomí všech nás nasycených tělesně a smyslově, že výhoda naše není trvalá a nezbytně nutná. To léčí z pýchy lidské, učíc zasloužit si za ztížených podmínek života nové slávy lidství. Boj o nové lidství, buď si podán formou vášnivě pokorné a otevřené zpovědi, nebo napínavostí dobrodružného románu — hle, staronová podmínka životní existence kohokoliv, ať je to námořník ze severu nebo numidský intelektuál, a rozkláděj se mezi nimi hromada staletí — ostatně pouhý den před očima Nejvyššího. Ten boj není bojem pro boj sám, pro uspokojení mužských sklonů lidské psychy. Jde o dobytí hodnot. O vytváření nových forem života, o budování nového osudu. Je dáno oblastí, do které je ten neb onen boj zasazen. Náboženský myslitel, jemuž jedinému z kulturních tvůrců latinské antiky přiznávají charakter opravdového myslitelství, jde za výbojem duchovým, o získání Boha a synovského spočinutí v něm. V zorném úhlu tohoto spění zjednodušuje a zlehčuje se realita denního života na řetězech průvodních jevů.

Drama osobnosti je přeneseno ve spirituální oblast. Dobrodružství zvláštní a podivná námořníka z Yorku se uskutečňují v nejprostších vztazích lidských, mezi věcmi, zvířaty, mořem, skalami, travinami a také trochu lidmi, ale i tu jistota Prozřetelnosti, vědomí Božství dává lidství fysicky oproštěnému vzlet odvahy a neústupnosti, prvek, který neumlká ani v srdci Aurelia Augustina, neboť jen jím je hnán jedinec k svému nadmyslnému prapůvodu. Země a nebe uzavírají kruh, z něhož není úniku lidské osobnosti. Není odstředivé síly, která by setřásla lidskou osobnost z této dráhy jsoucnosti v prostor pustý a marný. Žij na pustém ostrově sám a sám! Opusť rozkoše lásky, klamy heretiků, svody smyslů, bludy vášní! Budeš-li odvážný, opravdový, pravý člověk a pravý duch v tělesnost zasetý, stvoříš si novou družnost, nové společenství, nový popud životní sdílnosti. Různé jsou formy jejich, jediná podstata — Bůh. A tak nebudeš nikdy, nikdy sám.

vz

Ant. Kolek: BITVA U BŘECLAVĚ 19. LISTOPADU 1426. (Výňatek z historické práce »O klíče markrabství«. V Břeclavi 1926. Cena 2 Kč.) »Kleofáš Pistorius« z L. L. pustil se do historického spisování. A udivoval-li ve svých satirách znalosti středověkých termínů, překvapil přímo skvělým líčením historické události — bitvy u Břeclavě r. 1426. Bude-li celé dílo vyhlížeti tak, jako veřejnosti předložený výňatek, můžeme mluvit o našem Jiráskovi. Autor líčí na 34 stránkách osmerky srážku vojska Prokopova s vojskem Albrechta Rakouského. Srážka v lese, rozvinutí vozové hradby, bitva pěchoty tábořské s jízdou Albrechtovou, Kumány a Portugalci, vše podáno skvěle. Tak se nám zdá, že se autor dobře začel do Sienkiewiczových Křižáků. Nechybí ani drobnomalba, pasáže krajinářské, výborné charakteristiky. Někde se líčení opakuje, tu a tam zápasí ještě autor o výraz, ale to vše je bohatě vyváženo nespornými přednostmi. Přejeme autorovi-katolickému učiteli hojně zdaru. Potřebujeme našeho Jirásky jako soli.

Antonín Šín: OMYL DĚJIN. Nákladem vlastním v Kyjově, stran 227. Diletantsky, ale přece pozoruhodný pokus o řešení otázky, kde se prostírala Velká Morava. Autor dovozuje, že na jih od Dunaje, v Panonii. Ve knize se pro její kuriosnost vrátíme.

SBORNÍK HISTORICKÉHO KROUŽKU. Red. prof. Hronek. Ročník XXVII., čís. 3.—4. Praha, Družstvo »Vlast«, Žitná ul. č. 26. Z obsahu: Dr. A. Podlaha: Dějiny kolejí jezuitských v Čechách a na Moravě od r. 1654 až do jejich zrušení. — Kolej jičínská. — Straka Cyr.: Doksanský klášter za třicetileté války v Čechách. — Štědrý Frant.: Znovuzřízení katol. duch. správy po r. 1920. — Tenora Jan a Neumann A.: Z francouzských relací o českém povstání (1618—1622). — Tischer Fr.: Pod obojí v jižních Čechách. — Novák A.: Víra Táborů. — Vacek Fr.: Úvahy a posudky o literatuře svatováclavské. — Dr. Vyskočil Kap.: Účast Minoritů na boji Ludvíka Bavorského s papežem Janem XII. — Franta O.: Soudní řád neb artykulové pro lid poddaný.

K. H. Ježek: SVĚTLA A STÍNY. Lidová knihovna v Opavě. (Povídky.)

Dr. —s:

Z CIZOJAZYČNÉ LITERATURY K NEJNOVĚJŠÍM UDÁLOSTEM A OTÁZKÁM.

1. V encyklice z 18. listopadu 1926 Svatý Otec Pius XI. vyslovuje přání, aby se pravdivé zprávy o mexických událostech, o protikatolických ukrutnostech a o statečnosti katolíků roznesly po celém světě. Výtečnou pomůcku k splnění toho přání vydal čilý »Volksvereins-Verlag« v M. Gladbachu. Je to brožura: »Der Kampf gegen die katholische Kirche in Mexiko in den letzten 13 Jahren«. Von José Echeverría. (1926. 118 str. 8°. 21. sešit sbírky »Apologetische Tagesfragen«. Mk. 1.60.) V dobrém výběru událostí autor podává nejprve přehled dějin Mexika od r. 1519 až do XX. století, potom líčí obšírněji pronásledování Církve za doby světové války a konečně zuřivý boj Callesův proti katolíkům. Zajímavé jsou charakteristiky mexických revolucí a revolucionářů, nejzajímavější však je, co spis uvádí na vysvětlení záhady, která malý hlouček násilníků dovedl převážnou většinu katolického obyvatelstva tak terorizovati a zdeptati. Sám Pius XI. v dotčené encyklice praví: »Snad už bylo někdy s katolíky ještě krutěji nakládáno, než teď v Mexiku; ale nestalo se asi ještě nikdy a nikde, co se teď děje v Mexiku, že by totiž malý hlouček lidí, nedbačích a porušujících práva Božího a církevního, bez ohledu na slavné staré doby, a beze špetky slitování nad svými spoluobčany, úplně zničil svobodu převážné většiny.«

Jak si to vysvětlíme? Knížka Echeverriova podává dostatečnou odpověď; uvádím ji slovy biskupa-mučedníka José Manriquez y Sarate, který v srpnu zemřel v žaláři a jehož památce věnoval Echeverría svůj spis. V pastýřském listě z 10. března 1926 praví neohrožený biskup: »Pan president nás obviňuje, že náboženské pronásledování je pouze odpovědí na to, že klerus se příliš míchal do politiky. Pan president mluví nepravdu. Provinili-li jsme se něčím, pak záleží naše vina právě v tom, že jsme se nezúčastnili politiky — nepravím zkorumpované, pletichářské politiky zastupců lidu, kteří jsou skuteční nepřátelé lidu — ale pravím, že jsme zanedbávali politiku snažíce se, aby vládly věčné zásady sociálního řádu, na němž jediné se zakládá mír, štěstí a blahobyt národů. Že jsme do těchto problémů veřejného života nezasahovali, to je naše velká vina, a za to na nás dopadla hrozná metla Boží Prozřetelnosti, v jejíž rukou mexičtí Jakobíni jsou jen nástrojem.« — Kdo jste upřímní vlastenci, rozumíte asi, co i pro nás znamená Mexiko? —

2. Po stránce hospodářské je k tomu spisu dobrým doplňkem 151. sešit sbírky »Staatsbürger-Bibliothek«: Mexiko von heute und morgen, von Studienrat Alexander Stelzmann (z téhož nakladatelství, 52 str., 0.60 M). Jeho význam vysvětluje z úvodních slov spisovatelových: »Piši na základě čtyřletého pobytu v Mexiku. V dějinách německého obchodu asi není zaznamenáno, že by se některé zemi mimoevropské bylo dostalo — jako Mexiku — během jednoho roku dvakrát návštěvy zvláštních expedic, složených z německých obchodníků, průmyslníků a vědců. Mexiko nám poněkud nahradí naše ztracené kolonie...« — Ačkoliv tedy autor stále projevuje svou sympatii k Mexiku, přece rozhodně odsuzuje nynější boj proti

Církvi: »Zednářstvo určuje směr a cíle hanebného jednání s katolíky... To poškozují v neobyčejně vysoké míře vlády, zvláště též proto, že i protestantské země, zejména Spojené státy severoamerické, ke katolické Církvi a její hlavě slušně a spravedlivě se chovají. Církev vykonala pro Mexiko více, než nynější vláda, a proto jistě nad ní zvítězí, jako doposud přes všechny útlaky vítězila.« — Vlády a země, zotročené pletichářskými tajnostkáři, hynou, i kdyby byly bohaté jako Mexiko.

3. Kde se chtějí katolíci uvarovati oné »velké viny« mexických katolíků — že se totiž dříve nestarali dosti o uspořádání veřejného života dle zákonů Božích — najdou vhodnou pomůcku v knížce, již napsal Docteur en Théol. et en Droit abbé Guerry: »Code de l'action catholique. Composé, article par article, de textes extraits des Encycliques et autres Documents pontificaux.« (Grenoble 1926. 149 str. Asi 3 Kč.) Je to důkladný a zároveň populární »katechismus« křesťanské nauky o poměru Církve ke státu, o lidské společnosti vůbec, o jednotlivci, o rodině a škole. Kdyby naše kulturně-vzdělávací organizace tuto knížечku v přednáškách a rozhovorech probraly, znamenalo by to povznesení naší duchovní úrovně o značný stupeň.

4. Kdo pak hledá úplného poučení o křesťanských názorech na stát, nechť vezme do ruky výborné dílo: Die Staatslehre Leos XIII. von Dr. Peter Tischleder, Privatdozent an der Universität Münster. (M. Gladbach 1925, Volksvereinsverlag. XVI + 538 str. 10 M.) Čím dál se moderní svět vyvíjí, tím více snáší důkazů, že Lev XIII. si zasloužil název: Lumen de coelo. Snad nejvíc svými velkolepými encyklikami o státu. Kdo nevíš, kudy kam v tom zmatku státních teorií, jež ti jednou dělají ze státu boha, oprávněného zasahovati ti i do svědomí, a po druhé ho chtějí zničit jako zbytek »středověké« tyranie, najdeš opět klidu a bezpečné orientace studiem křesťanské nauky o státu, jak ji Lev XIII. dovedl ve svých projevech formulovati. Tischlederova kniha podává k nim v 10 kapitolách spolehlivý komentář, čerpající z nejlepších pramenů; rejstřík jmen vykazuje na 500 autorů!

První kapitola poučuje o filosofických a historických předpokladech nauky Lva XIII., další části podávají a vysvětlují jeho poučky o přirozeném právu, o původu státu, o podstatě a úkolech státu, o státní moci, o formách státu (monarchii, republice atd.), o poměru státu k Církvi, o suverenitě sv. Otce, o mezinárodním právu.

Stačí přechází si kteroukoliv z těchto kapitol a uznáš: Je-li nějaká pomoc pro zmatené státní a mezinárodní poměry, pak to jsou naše katolické zásady.

5. Pokud by nebylo lze prostudovati tuto knihu Tischlederovu — nechtěl by ji někdo přeložit a takto usnadnit její četbu? — aspoň malé jeho brožurky »Der Staat, Staatsidee, Staatsgewalt, Staatszweck, Völkergemeinschaft« by si měl každý všimnouti, kdo se nějak zajímá o veřejný život. (Vyšla jako 153. sešit sbírky »Staatsbürger-Bibliothek«, M. Gladbach 1926. 45 str. 0.60 M.) Podává v stručném výtahu nejdůležitější zásady i argumentace, obsažené ve dvou větších knihách téhož spisovatele: »Die Staatslehre Leos XIII.« a »Ursprung und Träger der Staatsgewalt nach der Lehre des hl. Thomas v. Aquin und seiner Schule.« (M. Gladbach 1923; dále brožurka též bedlivě přihlíží ke dvěma podobným pracím druhého odborníka prof. O. Schillinga: »Die Staats- und Soziallehre des

hl. Thomas v. Aquin« (Paderborn 1923); »Die Staats- und Soziallehre Leos XIII.« (Köln 1925). Schilling má velké zásluhy o vyvrácení zkomolenin, jichž se nepolepšitelní protestantští — u nás i neprotestantští — historikové stále dopouštějí v pojednáních o katolických názorech na stát, politiku, hospodářský a sociální řád.

Kdy se i my dopracujeme podobného literárního bohatství, jaké mají katolíci v Německu, abychom měli aspoň pro nejdůležitější otázky veřejného života stručné příručky pro každého inteligenta, i důkladné knihy pro odborníka?

6. Význam správných názorů o státu se stává tím zřejmějším, všimneme-li si i činnosti různých t a j n ý c h organizací, směřujících ponejvíce k násilnému převratu společenských řádů. Jimi se zabývá kniha »Politische Geheimverbände, Blicke in die Vergangenheit und Gegenwart des Geheimbundes.« Von Dr. Jur. Dr. Oec. publ. Franz Schweyer, Staatsrat, Staatsminister a. D. München. (Freiburg 1925, Herder. 229 str. 4.50 M.) Celkem uvádí autor

27 organizací: zednáře, illuminaty, různá sdružení u jednotlivých národů, nevyjímaje jihoslovanskou a českou Omladinu, též nihilisty, anarchisty, »Internacionálu« a bolševiky; některá z těchto spolčení pracují sice též veřejně, ale i »podzemní« práce má pro ně takový význam, že je Schweyer právem pojal do své knihy. Nejednou sám připomíná, že pronáší sdělení neúplná a názory ne zcela zajištěné; není divu, poněvadž na př. o zednářství nalézáme i u zednářských spisovatelů názory navzájem si odporující. A kde se spisovatel dotýká světové války, nebudeme se naň hněvati, že leccos posuzuje jinak, než my Češi tomu rozumíme. Celkem podává mnoho zajímavého a dobře orientujícího materiálu; kdo by si to chtěl doplniti, najde tam hojně pokynů o patřičných literárních pomůckách. Závěr knihy zní: »Důvěra — bez níž není lidského spoluzítí — se vyvíjí a daří jen ve světle upřímnosti a otevřenosti, nikoliv ve tmách taj-nůstkářství a pletich. Proto pryč s duchem tajného spolkaření a do práce poctivé v upřímném sdružení se všemi poctivci navzájem si důvěřujícími a proto světla Božího se nebojícími!«

STUDENTSKÁ HLÍDKA♦

Č. L. A.

V této »Studentské hlídce« budou řešeny otázky čistě studentské, zvláště však ty, které v poslední době stávají se více a více akutní, jako řešení sociálního postavení studenta, ubytování, podpory, nával na vysoké školy a přebytek inteligence vůbec, chystaná re-organisace střední školy a mnoho jiných. Vedle toho jest záhodno, aby studentští pracovníci mezi katolickým studentstvem podávali zde svoje zkušenosti ze SSS., která v poslední době začínají postrádati jakéhosi »prováděcího nařízení« ke své sociální činnosti a ku činnosti své vůbec. Doufáme tudíž, že do této rubriky budou kolegové hojně psáti.

J. Reindl.

DNEŠNÍ STUDENTSTVO? Dnes není téměř studentstva, neboť jest jen studující mládež socialistická, fašistická, pokroková a agrární, která před činností studentskou, nepolitickou dala přednost politickým programům. A v tom hlavně vězí příčina toho, že pověst, kurs dnešního studenta velice klesl. Student již pozbyl toho postavení, které v Anglii vyjadřují slovem »gentleman« a stal se náhončím té či oné frakce. A proto prvním úkolem dnešního veškerého studentstva je postavit se nad politické skupiny a spojit se na zájmech čistě studentských. Neochabne zájem o veřejný život, neztratí tím žádný své přesvědčení, ale zachová si odstup, perspektivu a bude moci lépe sledovat a rozpoznávat. Je tedy chybou, když dnešní Svaz studentstva, který má sdružovati veškeré

studentstvo, řídí se zájmy pouze jedné skupiny. A na-dále při tom budou moci bez újmy existovati student-ské spolky, sdružující se na zájmech odborných či ide-ových.

SOCIÁLNÍ PÉČE O STUDENTSTVO. V po-slední době vystoupila zvláště na povrch studentského života otázka organizace sociální péče o studentstvo. Jen přehledně podáme dnešní její stav. Sociální péče o studentstvo byla příliš roztržštěná, takže došlo k pro-jektu jejího zcentralisování. Dnes funguje jako poradní orgán ministerstva školství, sbor pro sociální péči, který provádí známou akci ošacovací méně známou akci půjčkovou. Vedle něho je při ÚSČS. (Ústředním svazu čl. studentstva) sociální odbor, do jehož kom-petence spadá Jarníkův Fond (s měsíční subvencí 100 tisíc Kč). Sociální odbor má také sekci zdravotní, jež svoji činnost vyvíjí v pořádání prázdninových ozdravo-ven na Slovensku, jejichž některé změny byly by zcela na místě. Jest nesporné, že sociální péče o studentstvo musí býti zcentralisována v jednom sboru, v němž za-stoupeni by byli všichni zúčastnění činitelé, vláda, sbor profesorský a studentstvo samo. A jen o jednu věc se jedná: O právní zastoupení všeho studentstva, neboť dnešní ÚSČS. nemůže zastupovati veškeré studentstvo. A zde stojíme u návrhu, načrtnutého výše. Jest nejvýše zapotřebí, aby studentstvo se spojilo na programu čistě stavovském; snad v něm budou převládat otázky so-ciální, v dnešní době nejakutnější.

CO ŽIVOT DAL♦

Dr. KAREL VRÁTNÝ ŠEDESÁTNIKEM. Stálý spolupracovník našeho listu dr. Karel Vrátný dožívá se 13. února šedesátky. Dr. Karel Vrátný je typ. Tvrdý katolík-Říman a tvrdý nacionalista. A při tom otevřený a přímý člověk. Nebudeme zde podávat jeho biogra-fii. Učiní tak ruce povolanejší. Většina našich čtenářů již četla některý z jeho překladů z italských neb severštiny. Revue »Život« přinesla od něho řadu prací

a v příštím čísle přijde na řadu delší studie Vrátného o nacionalismu. Přejeme neúnavnému pracovníku na vinici Páně k jeho šedesátce mnoho zdraví a duševní svěžesti.

AKCE KATOLICKÁ. O tomto námětu roze-psal se »Slovák« (6. ledna 1927), »Lidové Listy« (9. ledna) a »Našinec« (8. ledna). Vzhledem k při-pravované akci zaráží poznámka »Našince«, že v Če-

chách a na Moravě můžeme a musíme vybudovati katolickou akci v rámci Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. Cesty a názory mohou zajisté býti rozličné, jenom — akci netřívíme! Rámec Apoštolátu se nám zdá býti úzký. V úvahu musí býti vzat hlas nynějšího papeže, který v audienci Sdružení katolických jinochů italských při zakončení národního sjezdu v Římě řekl, že katolická akce musí se povznést a vyvíjet nad a mimo každou politickou stranu. Katolická akce nechce dělat politiku nějaké strany, ani býti politickou stranou. To však neznamená, že se nemá katolická akce zajímat o politiku, kdyžte politika mnohdy dotýká se společných statků. Lhostejnost tedy byla by hříchem. Úkolem katolické akce je připravovat půdu pro dobrou, pro velkou politiku; připravovati politicky svědomí občanů a vychovávat je křesťansky a politicky. — U nás jsou jiné poměry, než v Itálii (Mussolini!) a nemůžeme se ve všem řídit radou Sv. Otce, danou italským katolíkům. Také u nás musíme se obracet ke katolíkům všech stran, což ovšem předpokládá naprostou nepolitičnost akce, i když budeme se v první řadě obracet k politickým katolíkům.

SOUDE S VÝTRŽNÍKY komunistickými a česko-socialistickými poslanci skončil odsouzením tří komunistů. Tresty byly mírné. Strany koaliční neměly na procesy již zájmu, protože nebezpečí, které hrozilo při projednávání cel a kongruy, bylo dávno zažehnáno. Socialisté chtěli zastrašit občanské strany nejen obstrukcí, nýbrž i nátlakem ulice. Okolnost, že neo-socialistický blok nápor vydržel, rozhodla o utvoření tzv. občanské většiny. Protahování jednání neb pouhé odložení znamenalo těžké ohrožení nejen předloh, nýbrž i tvořící se koalice. Přijde čas, kdy řekneme, kdo kolísal a kdo držel.

REFORMA DAŇOVÁ A REFORMA SPRÁVY nesou punc republikánský. Dr. Engliš slouží věrně Švehlovi, slouží mu i dr. Černý. Jistě v této souvislosti je zajímavá zpráva, že dr. Kallay po své resignaci přiznal se veřejně k příslušnosti strany republikánské. Kolik vlastně mají republikáni ministrů?

Dr. BENEŠ SE VRÁTIL. Některé strany daly mu najevo, že jeho přítomnost je žádoucí pro jednání — s Vatikánem.

Redakci došly tyto knihy:

POSLEDNÍCH PADESÁT LET ČESKÉ PRÁCE DĚJEPISNÉ. Soubor zpráv Jar. Golla, vydaných v »Revue historique« v letech 1878—1906 a souhrnná zpráva Josefa Šusty za léta 1905—1924. Stran 199. Cena 30 Kč. Nákladem Historického klubu, Praha-Klementinum. — Klidně psané retrospektivní úvahy Gollovy i svižný doslov Šustův přijdou vhod milovníkům historie. Jsou tu dobré charakteristiky našich historiků a jejich děl v posledních padesáti letech.

P. Aug. Neumann O. S. A.: PRAMENY K DĚJINÁM DUCHOVENSTVA V DOBĚ PŘED-HUSITSKÉ A HUSOVĚ. Nákladem Matice Cyrilo-metodějské v Olomouci. Stran 238. Cena 24 Kč. — Obsah: Augustiniáni eremité. Augustiniáni kanovníci. Benediktini. Cisterciáci. Minorité. Premonstráti. Duchovenstvo světské. O knize budeme referovat.

Pekařův ČESKÝ ČASOPIS HISTORICKÝ, ročník XXXII., sešit 3. Nákladem Historického klubu, Praha I. (Klementinum.) — Z obsahu XXXII. ročníku: Hrubý Fr.: Český poutník v Assisi r. 1636. Kazbunda K.: Karel Havlíček a c. k. úřady v době předbřeznové. Květoňová-Klímová O.: Styky Boh. Balbína s českou šlechtou pobělohorskou. Mendl Bedřich: Sociální krise měst ve XIV. stol. Novák Jan B.: Patriotismus Karla IV. Stloukal K.: Z diplomatických styků mezi Francií a Čechami před Bílou horou. Flajšhans Václav: Viklef a Hus. Pekař Jos.: K sporu o rodiště Husovo. Týž: Nový Bartoš. — Polemika o Jakoubkově, a jiné věci.

Naším čtenářům.

Přejavše vydávání časopisu »Život«, budeme jej nyní vydávati čtrnáctidenně, a to prvního a patnáctého dne každého měsíce. Toto číslo vyšlo v důsledku nových disposic a připrav až 15. února. Příští čísla budou již vycházeti pravidelně.

Předplatné ponecháváme stejné, jako bylo roku loňského, totiž 30 Kč na celý ročník. Činíme tak proto, abychom časopis učinili přístupným všem. Studentům mimo to při přímém odebrání poskytujeme 30% slevu na předplatném. Vzhledem k tomu, že list bude nyní vycházeti čtrnáctidenně místo dosavadního vycházení měsíčního, naši odběratelé zajisté uznají, že tak přinášíme značnou oběť. Prosíme je proto, aby předplatné opravdu posílali předem, a pomohli nám tak časopis udržeti a zvelebiti. Platte jen složenkami šekového úřadu čís. 7994, ježto ježto jiný způsob placení zdražuje režii a ztěžuje účtování.

»Život« bude vydáván, jak patrně z tohoto čísla, poněkud v jiné úpravě a také obsah listu jest nově uspořádán. Pokračujeme sice nepřerušně v tomto ročníku, ale dosud vyšlá jeho čísla (1.—3.) nebudou novým odběratelům zasílána. Nereklamujte jich tedy! Pro nové odběratele počíná se ročník IX. tímto číslem.

Vydavatelstvo časopisu »Život«.

Za spolek »Život«:

Dr. Nosek,

předseda.

Dr. Novák,

pokladník.

Dr. Formánek,

jednatel.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Tiskne Československá akciová tiskárna.

Upozornění.

Kdo si ponechá 1. a 2. číslo, bude
považován za odběratele.

Složenky budou vkládány do 2. čísla.

Použijte přiložených korespondenčních lístků
a sdělte nám adresy Vašich známých, jimž
bychom mohli poslati časopis na ukázkou.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000.

Vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 1. března 1927.

Číslo 2. (5.)

Dr. —s:

PROTESTANT O CÍRKVI.

»Harvard-University« je nejslavnější americká universita, a k jejím ozdobám patří prof. Hoffman-Nickerson. Ač protestant, vystihl význam katolické Církve pro nynější všesvětovou krizi a vydal svolání, jež přijímáme i pro »Život« jako program dalších rozhovorů, zahájených v 1. čísle článkem: Naše »konjunktura«.

Nickersonova svolání doposud u nás málokdo si všimnul. Podáváme je podstatně celé. Má tu výhodu, že mu nikdo nemůže vytýkati: to jsou klerikální fantasie.

Ke komu se obracím a proč se ozývám?

Obracím se k vám všem, kteří rovněž jako já nepatříte k římsko-katolické Církvi. Kéž se mi podaří přesvědčiti své spoluobčany smýšlení upřímného (bez rozdílu jejich náboženského směru), že nejen moudrost, nýbrž spravedlnost vyžaduje, aby sloučili své snahy o dokonalý sociální řád s Římem. Bohužel, stále se setkáváme s lidmi, kteří úplně schvalují cíle katolické práce o společenský pořádek, a přece pro své odlišné theologické názory útočí na velkou katolickou armádu, bojující za tytéž ideály, jež oni sami si tak zamilovali.

Takový postup by nebyl rozumný, i kdyby nás všechny neohrožovalo nijaké nebezpečí. Leč tak tomu není! Vždyť odevšad jsou ohroženy základy naší společnosti, veškeré společenské civilisace.

Ohrožují nás především revoluční rozvraty politické; není možno neviděti toho nebezpečí.

Ne dost na tom. Ohroženo jest soukromé vlastnictví, jediná záruka osobní i sociální svobody; rozbíjí se rodinný život; čeho naše generace ještě jest schopna, dokázala

OBSAH:

Dr —s: Protestant o církvi.

Karel Vrátný: Šovinismus, nacionalismus a fašismus.

Dr. F. Formánek: Vady a záludnosti návrhu na reformu správy.

Dr. J. Hanuš: Equipes sociales.

—n.: O stranu středu.

P. Jan O. Fr. M.: Ke komu půjdeme?

-vh-: Proč vázne výroba.

—n.: K volbě presidenta republiky.

Věda, literatura, umění.

Co život dal.

válka, již jsme právě prodělali, zhoubnější všech válek, o nichž dějiny vypravují.

A jakoby ani nestačilo to, že už není jediného oboru lidské činnosti neohroženého, převratné živly si troufají ještě dále pokročiti: chtěli by útočiti i na rozum sám! Snad ještě právě nelze říci, že apoštolové rozvratu už vyhlásili nerozum za posvátné dogma — ale mnoho už do toho nechybí. Nešetří ani základních zákonů říše myšlenek, nevyjímaje už ani geometrických axiomů. Neumějíce rozeznávati důkaz a hypotetu, naši »vědátoři« dokonale zbankrotěli na poli pravdy, tak jako s druhé strany šovinistický nacionalismus vyprázdnil pokladny celé Evropy. U nás pak, v Americe, někteří lidé, nemající rozumnějšího zaměstnání, chtěli by začíti jakýsi prý nadějný náboženský boj...

Nuže, do práce! Předem: toho nikdo nemůže upříti, že

římsko-katolická Církev žije, a jest to nejčetnější a po nejvíce zemích rozšířená náboženská společnost. Můžeme sice neuznávati jejích nároků a způsobu, kterak si je hájí; ale takovým odporem nijak nezrušíme její

organisace a existence. A k tomu: tato Církev nám podává proti všem neduhům našich společenských poměrů určitý účinný lék. To si troufám dokázat.

Jediná internacionála schopná existence.

Podívejme se nejprve na problém sporu místních a vůbec menších společenských útvarů s velkými mohutnými společenskými sdruženími: soudný člověk snadno uzná, že svět potřebuje jakéhosi zdravého internacionalismu, jenž by neutlačoval zájmy místních, menších, nýbrž jenž by se nad ně povzněl, aby je všechny sloučil v harmonický celek. Nacionalismus sám nestačí, ačkoliv si z něho moderní člověk udělal náboženství. Příliš snadno se stává pouhou rouškou a záminkou hrabivosti a neomezených nároků lidí, majících právě v rukou velkou moc. A nejhorší důsledek toho přepjatého nacionalismu: vyžaduje příliš mnoho obětí lidských.

Onen internacionalismus, jehož svět potřebuje, musí mít jakési ústředí, musí mít hlavu, jež by ho řídila. Poohlédneme se tedy po různých silách mezinárodních dnes se po světě uplatňujících, a tažme se, k jakým to nadějím nás opravňují?

Samozřejmě předem třeba vyloučiti *revolucionářské* internacionály a třeba vyloučiti internacionální *bankérství*. Revolucionářství nám nepřinese bezpečného klidu, nýbrž jenom nepřetržitý řetěz krvavých křečí, a o bankérství, třeba by směřovalo k jakési konsolidaci, asi nikdo neřekne, že by si bylo získalo takových sympatií, jakých potřebuje autorita, aby si zabezpečila stálosti a zůstala zdravou.

Pak máme ještě *S v a z n á r o d ů*. Co nám vynese? Chce-li něco dokázati, bude odkázán buď na fysickou moc, buď na souhlas a přesvědčení čili mravní autoritu. I kdyby spoléhal na moc, přece to nemůže býti pouhá tyranie, a proto bude nucen opřít se o právní uznaný řád. Toto právo však — v čem záleží? Spravedlnost — co to je? Zůstaňme při skutečnosti: dnešní vlády, hloučky lidí, zčásti neslavné minulosti, zčásti zatažených do korupčních afér — ti že by dovedli utvořiti sbor, rozhodující o zásadách a otázkách řádu mravního? Odpověď je na bílé dni. Netvrdím, že Svaz národů jest bez významu; ale trvám na tom, že jeho inkompetence ve stanovení řádu morálního navždy omezuje úspěchy jeho činnosti. Vždyť nezbytnou podmínkou trvalé jednomyslnosti a součinnosti jest souhlas v zásadách *m r a v n í h o* řádu; jakási shoda *h m o t n ý c h* zájmů naprosto ne-

stačí. To je ten veliký rozdíl: Přijímá-li kdo a sdílí se mnou totéž náboženství (totéž platí o mravních názorech), pak toho náboženství nikomu neubývá, nýbrž spíše přibývá; ale bere-li kdo a sdílí se mnou mé hmotné statky, už mi jich ubylo! Hmotné zájmy neslučují, nýbrž rozpolťují.

A teď se podívejme na papeže. On hlásá morálku, vyžadující si všeobecného uznání. Jest středem autority, jíž se podřizuje na 200 milionů katolíků*) na celém světě. I kdo by myslil, že za našich dnů Řím neplnil svých povinností, nebo že je plnil nějak nesměle i nesprávně, přec nemůže popřít, že papež je středem konstruktivní internacionály, které náš svět nemůže neviděti a nedbati.

Katolická Církev zaručuje sociální mír.

Velká jest úloha římské Církve se zřetelem na mezinárodní zmatky; ne menšího dosahu je její poslání pro urovnání *t ř í d n í c h b o j ů*. Kdož horují pro zrušení soukromého majetnictví, zaplétají se do nevyřešitelných rozporů. S jedné strany se domáhají svobody, jež by byla spíše chaosem anarchie, a s druhé strany budují jakýsi všemohoucí stát, jenž by ze svých poddaných učinil otroky. Na takové snahy a teorie odpovídá Řím ústy Lva XIII., že soukromý majetek se zakládá na právu přirozeném a jest hlavní ochranou i jednotlivců i různých sdružení proti svévoli mocných; zeslabiti nebo zrušiti toto právo bylo by totéž, jako zeslabiti nebo zrušiti svobodu. *K t e r á c í r k e v d o v e d e t a k j a s n ě a r o z h o d n ě m l u v i t i ?*

Což tedy: nemá snad katolická Církev prážádného porozumění, co jest komunismus a co by v něm mohlo býti oprávněno? Má porozumění. Pokud komunismus jest možný a oprávněný — katolické řehole jej prováděly a provádějí. Komunismus jedině možný: ideál náboženský, dobrovolně přijatý, ne terorem vnucený.

Z toho snad plyne, že Církev kolísá na obě strany: jednou chráníc majetek, po druhé chválic komunistické ideály; skutečně tedy podrobujíc se, bez charakteru, vývinu věcí podle zásady: *laissez faire, laissez aller?* — Nikoliv! Když byla Církev nejmocnější, nedovolila, aby byli bohatí bez odpovědnosti, jako jsou dnes. Byli povinni udržovati místní bezpečnost a pořádek, úřadovati v osadách, plniti určité vyměřené povinnosti ve prospěch obecnstva.

*) Nickerson se asi přidržel nějaké starší protestantské statistiky. Spolehlivá statistika udávala počet katolíků už před 20 roky: 264 miliony.

Tehdy též obchod — dnes imperialisticky vládnoucí naší společnosti — stále a stále byl upozorňován a přinucován, aby nezapomínal svých závazků vůči veřejnosti: byl to důkladně prostudovaný a logický důsledný systém hospodářské morálky. Co nám připomíná pouze toto slovo *iustum pretium* = spravedlivá cena! Ano, i určování ceny zboží Církve dovedla tak podříditi vyšším zákonům etickým, že znemožnila osudné kolísání ekonomického kyvadla mezi příliš vysokými a příliš nízkými »kursy«. Obchod a průmysl musily se podrobiti organizaci vědomě k tomu směřující, aby nebylo třídy tak zotročené, zproletarisované, jako ji vytvořila moderní doba právě ve střediskách kultury a pokroku.

Slovo Coolidgeovo: »Kdo buduje továrnu, měl by budovati svatyni, a kdo tam pracuje, měl by vykonávati bohoslužbu« — to bylo heslem skutečným v katolickém středověku.

Manželství a rodina.

Důležitější ještě než snaha o zdravý internacionalismus a péče o umírnění třídních bojů jest ochrana prvních a nejzákladnějších svazků, vízích člověka k člověku, totiž svazků manželských. U nás v Americe nešťastné rozlučování manželství se šíří tak, že není téměř slov, aby byl hrozný dosah toho zjevu patřičně vylíčen. Zde není nesnadno nalézt i jedině vhodný lék; vždyť vidíme nestvůru rozluky se všemi hnusnými následky, a rozluková statistika ve Spojených státech volá do nebe. Jen málokterý zaostalý teoretik by se ještě odvážil vychvalovati naše rodinné poměry nad rodinný život v jiných zemích. Ne, diagnosa zde nepůsobí nesnází, ale jedině jde o to: nalézt i lékaře, kteří by dovedli přesvědčiti národ, že proti moru rozluky jest pouze jeden lék, a to shovívavá trpělivost a sebezapírání.

A tu opět Řím a jeho nauka a praxe mi připadá jako neochvějná skála. Jedině věřící katolíci jsou zabezpečeni proti této zkáze, vyžadující si tisíce a tisíce ubohých obětí. Nebýti katolické Církve, čeho asi by se bylo naše zákonodárství dopustilo ve věcech rozluky, a co by teprve dokazovala statistika!

Výchova a vzdělání.

Po vývodech o předmětech tak důležitých — mezinárodní mír, sociální řád, rodina — snad už jen něco podřadného zbývá přidati? Ne, jsou ještě jiné životní otázky, jako: výchova a škola; i zde jest římská Církve ve vysoké míře oprávněna hlásiti se ke slovu. Člověk skutečně vzdělaný všimá si minulosti. Jen nedouk nebo suro-

vec dovede se chlubit pokrokem, jenž by se neopíral o tradici.

Vzdělanost se převážně zakládá na klasickém starověku. Naše doba se svou německou filosofií, svým industrialismem, svou libertinskou poesíí, svým »moderním uměním« — to je cos chabého a nepěkného. Představme si, jaké by to teprve bylo, kdybychom ani výchovou, ani uměním nebyli nijak spojeni s minulostí! Instinktivní pud sebezachování nutí naše nejmoudřejší lidi pěstovati studium klasiků. A nebýti péče katolické Církve o latinu — všechny takové šlechtné snahy by byly beznadějně.

Pomysleme si na chvíli, že by se budoucnost vyvíjela co nejhůře: že by lidstvo (pod vlivem nietzscheismu a freudismu a podobných proudů) poněnáhu se opět ocitlo v pohanství, zbožňujícím jedině své choutky. Pak by zajisté nejlepší pomocí proti takové pomatenosti bylo vylíčiti ubohým pobloudilcům omrzelost a zoufalost starověkého klesajícího světa — a hle, ani této argumentace bys neprovedl beze znalosti klasických jazyků, již nám umožnila Církve.

Na obranu lidského rozumu.

Konečně: vlivem latiny, jazyka to tak vyhraněně přesného a určitého rázu, utváří se též povaha katolické studující mládeže takovým směrem, že se dovede ubrániti módě papouškovati lecjaké výmysly lidské a vydávati je za »vědu«. Katolický student nepodléhá pokušení zaměnit *suggesci* nebo možnost s důkazem o skutečnosti. Jen vizte, jak se ubránili chimérám výstředního evolucionismu!...

Znamená to snad, že Církve vzdělává své žáky jenom formální logikou a ničím jiným? Ne. Ona dovede uznati a chrániti veškerá práva rozumu, ale zároveň též upozorňuje rozum lidský na hranice, kterých nesmí překročiti. Je to poučné, kterak dovede vzdělanec katolík přemoci i kantovskou sofistiku.

Závěr.

Existence římské Církve nás opravňuje doufati v lepší mezinárodní dohodu. Svou hospodářskou morálkou a svou středověkou sociální organizací Církve nabyta práva spolurozhodovat o sociální spravedlnosti. Bez ní by byl beznadějný boj o ochranu majetku a o posvátnost manželství. Svou latinou nám zachránila duševní dědictví starověké, z něhož vyrostla naše civilizace. Kdo byl Církví vzdělán, nenechá se ničím svést k zanedbávání rozumu a rozvahy. I kdybychom se nechtěli podříditi katolické Církvi, přece si zasluhuje aspoň naší úcty.

ŠOVINISMUS, NACIONALISMUS A FAŠISMUS.

Pojmy šovinismu, nacionalismu a fašismu u nás by se měly náležitě objasnit. A to tak, aby se vždycky jasně vidělo, co se myslí nacionalismem jinde, a co se jím myslí u nás. A stejně při pojmech šovinismu a fašismu, které konec konců jsou jen jiným stupněm nebo, pokud se týče fašismu, jiným projevem toho, čemu se říká nacionalismus. Jisto jest, že nacionalismus, na př. v Německu, je něco naprosto jiného, než nacionalismus český. Také nacionalismus italský a jistou měrou francouzský nebo anglický se velice liší od nacionalismu českého. Náš nacionalismus má za své podstatné složky: lásku ke všemu tomu, co nás dělá zvláštním, svérázným národem, zvláště k našemu jazyku, snahu, zjednotit svému národu co možná nejlepší způsob existence, k čemuž ovšem náleží také státní nezávislost, a konečně strach, abychom neutonuli v moři sousedního německva, a pokud jde o přítomnost, abychom zase neztratili svou, zázračně téměř získanou nezávislost. A tento strach, odůvodněný dějinami naší národnosti, povahou německva i povahou naší vlastní, je vlastně nejpodstatnější složkou našeho nacionalismu. Není v něm tedy toho, čemu se říká imperialismus, ani v něm není pohrdání jinými národy, nenávisť k jiným národům a podobné rysy toho nacionalismu, který moralisté a filosofové katoličtí nazývají pohanským a který proto zatracují. Toho by tedy měli být dobře pamětlivi naši publicisté a všichni, kteří mluví nebo píší o nacionalismu, aby náš český nacionalismus neházeli do jednoho pytle s nacionalismy jiných zemí a nenazývali šovinismem to, co jest jen dovolenou láskou ke svému svéráznému a nezávislému národnímu bytí, a strachem, aby toto bytí neutrpělo škodu a to, časem, dokonce škodu smrtelnou.

Ti, kteří našemu nacionalismu nedůvěřují a stále v něm chtějí větřit něco nekřesťanského, měli by lépe studovati dějiny našich styků s Německem, povahu německou a povahu naši. Myslím, že by přestali odsuzovati český nacionalismus ve svém celku. A pravím »v jeho celku«, poněvadž připouštím možnost jakéhosi dětinského šovinismu, k němuž bych na př. počítal to, kdyby někdo na každém říšskoněmeckém Němci, který se jako turista podívá do naší republiky, žádal, aby se dříve naučil česky. Naši lidé si snadno osvojují cizí způsoby myšlení a vyjadřování. Co povídají o nacionalismu

Francouzi, Angličané, Němci, Italové, pokud nacionalismus zavrhuje, to přenášejí bez hlubšího přemýšlení na naše poměry a nazývají nezdravým a upřílišeným to, co je zdravé a vskutku umírněné. Ale ani katoličtí Němci nejsou zcela prosti nacionalismu nekřesťanského, který je zaslepuje tak, že oprávněný náš strach o naše národní bytí a prostředky, kterých užíváme, abychom si toto národní bytí zajistili teď i v budoucnosti, nazývají nacionalismem nekřesťanským. Jako jindy, tak při této příležitosti znovu poukazují na způsob smýšlení nebo řekněme na mentalitu dobrých katolických Němců. Elita jejich kněžstva byla účastna při vydání Buchbergerova »Příručního církev. slovníku« (»Kirchliches Handlexikon«, Mnichov, 1912) — mezi hlavními redaktory se čte jméno našeho senátora Dr. Karla Hilgenreinera. Prohlížel jsem několikrát hesla, která souvisí s bydlišti bývalých Slovanů v dnešní německé říši. Jest velmi poučné čísti tam na př. při sv. Hedvice slezské, že její hlavní zásluhy, spolu s jejím manželem, jsou »pokřesťanění a poněmčení slezské země«. Kdyby takovou větu napsal obdobně Čech, všichni Němci a Italové atd. by ho nazývali ultranacionálem, šovínistou a pod. — Ale Němci, a vůbec příslušníku každého jiného velikého národa (připouštím ojedinělé výjimky) je poněmčení, pofrancouzštění atd. menšího národa »zásluhou« (Verdienst), a to i když jde o vypočítávání zásluh světcových. Ale tento příklad není ve zmíněném slovníku jediný — naopak bylo by jich lze uvést řadu ne krátkou, a jindy jsem některé uvedl. Když pak ze zvědavosti jsem prohlížel hesla Prusko, Kulturní boj (v Německu), Hnězdno, Poznaňsko, Německá říše, doufaje, že tam najdu alespoň malou zmínku o tom, co se dalo Polákům a jiným německým národům v říši německé po stránce náboženské, a že to bude alespoň slovíčkem pokáráno, našel jsem tam dokonalé mlčení. Snad ne schválné mlčení, mlčení ze zlé víry, nýbrž možná jen opět projev té německé mentality, té povahy jejich smýšlení, za kterou snad, jak již Balbín bystře poznamenal, ani nemohou. Ale budiž nám alespoň dovoleno říci, že my účinky toho smýšlení cítíme a že se toho smýšlení bojíme. A abych prodlél při tomto příkladu nakládání s Poláky (i kdybych připustil, že to byla jen vina protestantského Německa), kolik Němců nazvalo šovínismem tu skutečnost, že:

Poláci atd. — nesměli mít ani obecné školy polské, a že i náboženství se vyučovalo po německu? Srovnajte tyto poměry v německé říši s poměry v naší republice, kde Němci mají universitu, dvě techniky, množství středních škol, všechno své školství obecné — a my sami sobě potom vyčítáme nacionalismus, šovinismus a Bůh ví, co ještě.

Náš nacionalismus vždy vycházel jen z vědomí blízkého nebezpečství. Proto také, když čtu cizí deklamace o nacionalismu, jakožto nezdravém zjevu devatenáctého století, o zjevu, který prý byl neznám střednímu věku, rád bych

takové francouzské a italské, anglické a německé deklamátory vyzval, aby si prostudovali naše dějiny, aby srovnali se svým tvrzením způsob psaní Kosmova, Otakara Přemysla králi polskému, královny Kunhuty do Říma o německých představených v českých klášteřích, Dalemilova, manifestů husitských, vzpomínajících též Slovanstva polabského, Pavla Skály, jesuity Balbína, sedláka Vaváka, a uviděli by, že u nás nacionalismus, vzrušení národního citu, není novinkou devatenáctého věku, nýbrž zjevem znova a znova se opakujícím, ale vycházejícím vždy jen z nějakého útisku nebo z oprávněné bázně. • (Pokračování.)

Dr. F. Formánek:

VADY A ZÁLUDNOSTI NÁVRHU NA REFORMU SPRÁVY.

Již při projednávání posledního zákona o úpravě poměru státních zaměstnanců (zákon 103 ai 1926) hovořeno bylo o nutnosti reformy státní správy a řešení otázky té přislíbeno i příslušnou vložkou v tomto zákoně. Bylo však již tehdy některými politiky správně poukazováno na to, že tato reforma správy měla by předcházeti zákonu o úpravě poměru státních zaměstnanců, že napřed třeba sjednotiti a zreformovati správu, a pak teprve sjednotiti a upravit otázky státně zaměstnanecké. Obojí měla provésti tehdejší všenárodní koalice. Postupem socialistických stran byl zdárný vývoj věcí zmařen a málem, že nebyla tehdy socialistickou svolí zmařena i předloha státně-zaměstnanecká. Aspoň ta tedy byla zachráněna novou většinou, velkorysě řešení však celé otázky správy veřejné bylo již znemožněno.

Teprve dnes přichází do rozhodného stadia reforma státní správy. Vláda předložila již příslušnou osnovu, nazvanou »zákonem« o organizaci politické správy. Předlohu jedni přijali s uspokojením, druzí s nedůvěrou a rozladěním a třetí konečně bezpodmínečně odmítavě. Nyní osnovou budou se obírat příslušné sněmovní výbory a konečně i plena obou sněmoven. Zatím jest osnova předmětem kritiky veřejnosti.

Kritika ta jest různá, různá podle toho, jaké kdo zaujímá k celé otázce stanovisko. Zákonem 126 ai 1920 o úřadech župních a okresních dán veřejné správě v naší republice organizační základ. Správu měly prováděti úřady okresní, župní a konečně ministerstva. Zřízení to bylo centralistické a plně se tak v zákoně uplatnila ideologie socialistických stran, pokud se týče sociální demokracie, jež s plnou vervou se tehdy

postavila za župní zřízení a usilovala o tuhou centralisaci veřejné správy. Župním zákonem měly přestati existovati historické útvary, trvající již tisíciletí, země historické a také ostatní země republiky měly býti rozdrobeny v župní a okresní jednotky. Zůstala by snad jediné Podkarpatská Rus, jako útvar zemský, ač i to jest velmi pochybné, přes to, že její územní autonomie jest zaručena mírovou smlouvou saint-germainskou a ústavní listinou naší republiky. Byla to tehdy jediná strana lidová, která varovala před ukvapeností a dožadovala se kontinuity historického vývoje, bránila zemskou autonomii. V debatě o ústavě 26. února 1920 řekl posl. Šrámek tato historická slova:

»Hned prý večer 28. října 1918 měl jsem příležitost s nynějším ministrem vnitra (Švehla, p. r.) mluvit o těchto věcech (autonomii), že jest potřeba vyvíjeti, co zde máme a přizpůsobovati novým poměrům a nové naší plně státní samostatnosti. Od té doby stále naše lidová strana prapor autonomie zemské, autonomie vůbec, ale autonomie zemské zvlášť, třímala neochvějně, a byly doby, kdy jediná při tom praporu vytrvávala a bude si to považovati za neobyčejně krásný list ze svých dějin, že v tomto zápase byla vůdčí stranou a že v tomto zápase také se jí přece aspoň něčeho podařilo docílit.«

Jediná koncese, která tehdy lidovým zástupcům v ústavodárném shromáždění byla povolena, byl § 63 župního zákona, jímž velmi kondicionálně a závisle na vládním řízení byly připuštěny župní svazy. Jestliže tedy dnes upouští se od žup a reaktivují se zemské útvary správní a nově se zřizují i pro Slovensko a Podkarpatskou Rus, jest to uznáním

správnosti našeho stanoviska. A pakli zastánci nekompromisního zřízení župního nejsou s předloženou osnovou o organizaci politické správy, či s župní novelou spokojeni, nebude zajisté zazlíváno ani straně lidové, jejíž jednou z programových zásad jest hájení nejširší autonomie, když není úplně a naprosto spokojena s předlohou novely, tak jak byla dána parlamentu.

Měli-li bychom předlohu měřiti maximy, tu musíme doznati, že osnova ani zdaleka nesplňuje náš autonomistický program. Chystaná organizace státní správy, přes to, že v administrativní aparát zařazuje volené sbory a dává jim — to loyálně dlužno doznati — dosti značnou působnost a pravomoc, bude přece jen převahou byrokratická a závislá na ústředním úřadě správy — ministerstvu vnitra. Laický živel bude se moci uplatniti jen v přesně vymezených kolejích »zájmů humanitních, zdravotních, sociálních, hospodářských, dopravních a kulturních« ve správě samé však bude i nadále vyloučen. Bude zde tedy v každé jednotce správy opět »dvojí kolej«, kterou právě předloha chce odstraniti. Bude to jednak úřad sám o sobě, jako projev a vykonavatel státní výsosti, vystupující autokraticky a vedle toho v určitých věcech bude úřad ten vystupovati společně se sborem, vybaveným částečně demokraticky, částečně autokraticky a částečně i byrokraticky. Tyto sbory, ať už jsou to zastupitelstva zemská či okresní, skládají se totiž jednak ze zástupců volených občanstvem (pro aktivní i passivní právo volební stanoveny jsou vyšší podmínky) a to ze dvou třetin, z jedné třetiny pak členové těchto sborů budou jmenováni vládou. Mimo to však plnoprávními členy zastupitelstev i jich výborů budou ještě úředníci, jmenovaní přednostou dotyčného úřadu. A to počtem až 5 u zemských zastupitelstev, až 2 u okresních a 2 u zemských výborů a 1 u okresních výborů. Tím způsobem na př. v zemském zastupitelstvu Podkarpatské Rusi, jež bude čítati 18 členů, může se státi, že vedle 12 členů zvolených bude v něm 11 jmenovaných. To snad jest až trochu příliš starostí o řádný chod úředních prací zastupitelských sborů.

Působnost zastupitelských sborů jest důkladně sešněrována doslovně téměř převzatými ustanoveními zákona župního. Jimi stávají se zastupitelské sbory jen jakýmsi přívěskem administrativy, úplně závislým na svém předsedovi, jímž jest vždy úředník. Ba ani ná-

městka předsedova, ani zapisovatele si sbory nemohou voliti. Všechnu moc má předseda zemský president, okresní náčelník, ten také zastupuje zemi či okres na venek a podepisuje sám listiny (vyjma zvláště závažné věci finanční, kde spolupodepisují také dva členové výboru, eventuelně i zastupitelstva.)

Nevysvětlitelným je také ustanovení § 30 osnovy, jež připouští sice debaty o politických věcech, nepřipouští o nich návrhy a hlasování.

Zákon v úvodních ustanoveních má také všeobecná ustanovení o trestní pravomoci politických úřadů. Stanoví totiž rámcovou trestní sazbu až do 14 dnů, na penězích do 10.000 Kč, kteréž sazby mohou politické úřady ukládati na všeliké porušení svých příkazů či zákazů v zájmu bezpečnosti, pořádku atd. vydanými. Proti těmto ustanovením zdvižen byl z řad oposice veliký povyk a stěžováno si na to, že vrací se doby Bachova policejního režimu. Povyk zcela zbytečný, neboť trestní pravomoc měly politické úřady již dnes — dával jim jí pověstný »Prügelpatent« a ustanovení článku 2. a 4. osnovy jsou jen moderně upravená dosavadě platná ustanovení našeho právního řádu. Podobná ustanovení mají ostatně všechna zákonodárství civilisovaných států. Závažnější však je ta věc, že ustanovení ta jsou tak pružná, že vlastně není dána žádná mez eventuelní libovůli úřadu. To zvláště jest patrné na př. ustanovením čl. 10. osnovy, kdež určeny jsou mimo jiné i náležitosti zásahu do práva svobody domovní. Srovnáme-li na př. náležitosti takového úkonu, jak stanoví je trestní řád soudní (§ 139—142), uznáme, že tato ustanovení, třebaž jde o věci kriminální, jsou daleko blahovolejší, a třebaž byla sdělávána ještě ve starém Rakousku, jsou daleko liberálnější, než chystaná ustanovení obyčejného trestního řízení správního. Či v řízení policejním jde o vyšší zájmy a vyšší statky, než v řádném řízení soudně-trestním? Jsme toho názoru, že tato ustanovení vůbec do osnovy nepatří. Osnova jedná o organizaci správy politické a nikoliv o řízení správním. Do zvláštních předpisů o řízení správním, jichž unifikace a kodifikace jest svrchovaně nutná, spíše by se ustanovení ta hodila. Stačily-li dosavadní předpisy 60 let za Rakouska a 9 let v republice, stačí jistě i tu krátkou dobu, co bude upraveno celé řízení správní. A to tím spíše, že není ani v zákoně samém řešena otázka kontroly správy, správního soudnictví (všeobecné ustanovení § 58 osnovy ani nenaznačuje jeho organizaci a působnost) a naopak opět osnovou zkracuje se

pořad instancí z dosavadních p o v ě t š i n ě tři na dvě, takže napořád bude dovoláváno se práva u Nejvyššího správního soudu.

Mnoho trpkosti, bolesti a snad i chaosu ve veřejné správě způsobí však ustanovení osnovy o převzetí dosavadních samosprávných zaměstnanců státem. § 10. osnovy dovolává se zákona č. 103 ai 1926, striktně prohlašuje za propadlé všechny výsady a nabytá práva samosprávných zaměstnanců, ba i pensistů a jejich vdov. A i pokud by snad se jim mohla přiznati nějaká nabytá práva, jest to dáno pouze dobré vůli ministrů vnitra a financí. Nyní však i přes to zůstává nevyřešena otázka systemisace, pořadí, postupu, funkčního postavení. Jak zhodnoceny budou odborné vědomosti a zkušenosti toho kterého samosprávného úředníka, jak vynahrazena mu bude újma, jež mu vznikne tím, že z dosud nadřízeného stane se subalterním úředníkem atd. Dvojí kategorie úřednictva jsou nemožné a smíchání všech dohromady způsobí

možná ještě větší potíže. Težký oříšek si pan ministr vnitra vzal k luštění.

Na konec ještě něco o způsobu, jakým se osnova zjevila veřejnosti. Není žádným tajemstvím, že až do 13. února 1926, kdy osnova objevila se celá otištěna v listě p. ministerského předsedy, byla tajemstvím i pro nejméně 90% poslanců N. S. Tak přísně tajen byl obsah osnovy, která pak »fait accompli« předložena poslancům a ostatní veřejnosti s tím suchým poukazem, že se dá na ní už málo měnit. A snad bude i naléháno, aby osnova byla brzy projednána. Tento způsob připravování a projednávání důležitých osnov, jež dotýkají se nejdůležitějších otázek veřejných, jest cítiti poněkud macchiavelismem a stává se již pomalu konstantou naší legislatury. V ministerstvu dají si sice se vším práci, všechna čest jí, a dělají věc hodně dlouho, ale nebude snad přepjatým požadavkem, když bude žádáno, aby aspoň stejně tak dlouhou dobu mohla se takovými osnovami obírat, před jejich uzákoněním, celá veřejnost.

Dr. Jos. Hanuš:

EQUIPES SOCIALES.

Equipe sociale ... lidová výchova sociální v kroužcích mladých dělníků, řízených vysokoškolskými studenty, mladými profesory a inteligenty katolickými! Šlechtici ducha, laičtí apoštolové lásky, ke Kristu a k církvi sestupují se stolic universitních a vysokých úřadů, aby večer věnovali zušlechtnění, povznesení zanedbané mládeže dělnické z pohrdané třídy lidu.

Mimoděk vzpomínám na vznešenou trojici urozených průkopníků sociální práce mezi dělnictvem a zakladatelů t. zv. kroužků sociálních, nezapomenutelného hraběte Alberta de Mun, jeho ušlechtilého bratra Roberta a markýze de la Tour du Pin la Charce, kdy v letech sedmdesátých navštěvovali jako důstojníci a šlechtici dělný lid, jej poučovali, těšili hmotně i duchovně pomáhali a z něho si tvořili kroužky sociální, aby dělníci, byvše poučení o kráse učení Kristova a církve svaté, pocítili blaho a štěstí duše s Bohem smířené a mateřskou péčí církve o opuštěné dítky ze řad dělnických. Na sto tisíc dělníků hr. de Mun získal ideí katolické, měl odměnou požehnání nebes, a že ho tisíce dělníků právem zvaly otcem. Kroužky sociální přeměnily se později v rozvětvené syndikáty a spolky sociální křesťanské, avšak jméno hraběte de Mun († 1914) zůstává zlatým písmem poznamenáno v dějinách církve katolické ve Francii. A v nové

době Boží Prozřetelnost vysílá tři mladé nadšence k dělnické mládeži: universitního profesora Roberta Garrica, hlavního redaktora »Revue des Jeunes«, jeho dva přátele, Petra Fabre-a a Petra Pegon-a. Tito odchovanci kroužku abbé Portala chtěli činem uplatniti svoji horlivost pro mravní povznesení lidu pracujícího. Jednoho večera vešli do kroužku mladých dělníků, mechaniků, truhlářů, elektromentérů, zřízců v Reuilly, aby v jejich středu pohovořili o otázkách sociálních, náboženských, stavovských. Jednotliví členové kroužku chodili sice na přednášky, které konal Svaz katolických studentů, a na přednášky v syndikátech, ale bylo třeba, jak pan Garric minil, jíti do hloubky a dáti celé mládeži vzdělání mravně náboženské a sociální. V kroužku byli jinoši velmi překvapeni, ale při rozchodu byli všichni přáteli. Než nadšení studenti viděli, že by práce jen tak všeobecná neměla valného výsledku, proto rozdělili ji, zvláště když se k ní hlásili studenti a již hotoví odborníci z různých škol vysokých. Z kroužku onoho v Reuilly utvořili »Equipe sociale«, a dali jí 24. listopadu r. 1921 stanovy a řád vyučovací. Poznali totiž, že jinochům dělnickým chybí školní vzdělání všeobecné, vzdělání odborové, a výchova nábožensko-mravní. Proto utvořili v kroužku kursy doplňující vzdělání školní (mluvníci a jazyk fran-

couzský, pro dějiny, počty, věcné učení), kursy zvláštní pro jazyk anglický, psaní na stroji, pro fyziku, chemii, kreslení, průmyslové vědy technické; kursy pro výuku katechismu a návod k praktickému křesťanství. Zavedli studijní kroužky pro výchovu dělnické inteligence a činovníků dělnických. Dílo své postavili pod ochranu Panny Marie Lurdské a pod duchovní vedení kněze. Z tohoto prvního ohniska činnosti rozšířily se kroužky výchovné do celé Francie, na 250 univerzitních absolventů, studentů různých škol v různých krajinách působí mezi dělnickou mládeží v továrnách, radničních místnostech, ve spolkových síních, aby povznesli její úroveň mravní, vzdělání odborové a zachránili ji pro církve sv. Mladí profesori, doktoři, inženýři jdou však v čele mládeže příkladem v plnění křesťanských povinností. Equipes sociales jsou zřízeny pro mládež různého povolání, dělnickou, rolnickou, městskou i venkovskou. Vedle kroužků pro jinochy jsou četné Equipes sociales pro dívky s týmiž stanovami s programem vzdělání přimě-

řeného ženám. Tyto dívčí vzdělávací a výchovné kroužky řídí obětavé universitánky buď již hotové nebo posluchačky se slečnou Foncin v čele a také se neobyčejně uplatnily. Equipes sociales tvoří jednotu, mají své časopisy. Průpravnou školou pro vzdělavatele je Collège libre des sciences sociales v Paříži, kde hlavní pracovníci přednášejí o metodách, programu a o výsledcích činnosti. Zprávy obšírné byly podány na sociálních týdnech v Lyonu a loni v Le Havru a byly velmi oceněny. Apoštolát Equipes sociales má veliký význam i v životě veřejném ve Francii, otevřely mu dveře i orgány státní, takže jest uznán oficiálně (přednášky konají se v radnicích a pod.). Vždyť ušlechtilí universitáni konají své poslání nezištně zdarma, z lásky k dělnické chudé mládeži pro povznesení mravní úrovně její a pro větší oslavu Boží.

Kéž i u nás rozšíří se tato idea a vyvolá podobné hnutí mezi našim studentstvem univerzitním!

—n.:

O STRANU STŘEDU.

Máme dnes vládu nesocialistických stran. Socialistické strany přešly do opozice. Poměry se vyvinují tak, že vláda pravice se udrží delší dobu, neboť levice v dohledné době nezesílí o tolik, aby mohla převzít vládu. Spekulace Bechyňova, že socialisté v opozici strhnou k sobě část komunistů, se nesplnila a nesplní a poměry u českých socialistů se vyvíjejí pro opozici desolátně. Zdá se, že místo dvou bloků, pravicového a levicového, vznikne u nás ještě střed. Pro stabilisaci politických poměrů u nás bylo by to dobré. Republikáni postupem doby nabývají charakteru strany pravicové. Ministerský předseda Švehla a posl. Viškovský chtějí sice udržeti jakýsi domovinářský charakter strany, ale v klubu má dnes převahu křídlo sedlácké. Čím dále budeme s parcelací, tím více se republikáni budou odcizovati domovinářské politice popřevratových let.

Poslanec Bechyně nedoufal v soudržnost občanských stran, a ještě před svým odchodem na dovolenou mluvil o tom, že bude obnovena zelenorudá koalice. Dnes píše již resignovaně. Jeho tisk také bezohledně bije do republikánů:

»Agrární strana se stává vlastně představitelem skutečného kapitalismu ve státě, agrární strana ujímá se vlastně té pravé a skutečné politiky buržoasní, ona přejímá z rukou národní demokracie vedení našeho kapitálu, našeho měš-

táctva i vši byrokracie, ona přejímá interesy, jež nikdy již nemohou odpovídati zájmům maloroľnického lidu, jehož jménem agrární strana vystupuje a jedná, ovšem už jen formálně. Průmyslový interes agrárního kapitálu vytlačuje domkáře a průměrného zemědělce stále více z politického vlivu v agrární straně. Už dnes jest oficielní politika agrární strany čirě statkářská a buržoasní a dnešní politický monopol zavede agrární stranu ještě hlouběji do měšťáckého industrialismu a ještě dále od přirozených zájmů zemědělce a venkovského lidu. Domovináři jsou agrární straně už jenom olověnou kulí, s níž se zdržovati nestojí za to. Necht' je tedy převezme Šrámek, jen když se nebude agrární straně plésti do její politiky velkopřůmyslových interesů.« — (»Právo lidu« ze 4. prosince m. r.)

Když z těchto úvah odloupneme agitační a demagogickou slupku, zůstane přece jádro skutečnosti, že republikánská strana se přesunula nejenom na poli hospodářském, nýbrž i na poli kulturním (v důsledku prvního) více na pravici. Vedle republikánů jsou na krajní pravici národní demokraté a přirozeně též za nynější konstelace němečtí agrárníci. Blok silný nejen kapitálem, nýbrž i počtem poslanců (82).

Strana lidová se do pravice nehlásí? Svého času prohlásil to ministr Šrámek a nedávno psal o tom generální sekretář poslanec Stašek v L. L.

Lidová strana v souboru všech politických stran hlavně v otázkách hospodářských a sociálních chce tvořit střed jako německé centrum. Neprávem ji »Tribuna« (27. listopadu m. r.) pasovala za představitele krajní pravice. »Tribuna« psala, že příští vláda nebude se již zabývat hospodářskými otázkami, nýbrž »uvede se heslem kulturního pokroku« a v té vládě nebude prý pro klerikální strany místa. List se (stejně jako »N. O.«) přimlouval, aby nebyly bořeny všechny mosty mezi agrárníky a socialisty. Kdyby prý agrárníci setřásli se sebe klerikály, vstoupily by prý obě socialistické strany okamžitě do koalice.

Také »Přítomnost« (2. září) zabývala se otázkou centra a stejně jako legionářský list radí levici, aby se snažila vytáhnouti ty strany, jež se hodí k děláni politiky středu, z ideologie výlučné pravice.

Či stanovisko tlumočily »Národní osvobození« a »Přítomnost« (a tenkrát ještě »Tribuna«), jest dostatečně známo. Vývoj šel ovšem jinak, než jak si páni představovali.

Nesocialistická většina zařizuje se na celé období. Nechce dělat politiku protisociální. Chce jen — jak několikrát byli prohlásili zástupci strany lidové: posledně min. Šrámek a nedávno též dr. Viškovský — poskytnouti oddech našemu hospodářství, aby bylo vůbec lze některé zákony prováděti.

»Naše buržoasie měla vždy více porozumění pro sociální potřeby širokých vrstev, poněvadž byla svým původem a vývojem demokratičtější než německá. To se jevílo ještě ve starém rakouském parlamentu v častých a častých případech,

hlavně však, když první návrh na zavedení všeobecného rovného hlasovacího práva vyšel z řad občanských poslanců mladočeských, to jevílo a jeví se dosud v naší republice. Snad nikde sociálním demokratům se nepodařilo dosáhnouti splnění socialistických požadavků tak, jako u nás. A ani sociální demokraté nemohou tvrditi, že by to bylo stálo úporné boje.« (Tribuna 6. I.)

Strana lidová chce vědomě dělati politiku středu. Konkrétně chce ve vládě nynější pracovat k zachování a zlepšení sociálního zákonodárství. Pak by tu byl blok levice, t. č. v opozici. Tvoří jej strany socialistické a komunisté. Byl by počtem nejsilnější, kdyby se mohlo počítati s komunisty jako se stranou státotvornou. Bez komunistů (s nimiž nelze v dohledné době počítati) bude socialistický blok počtem nejslabší (74). Systém tří státotvorných bloků a komunistické opozice šel by naší republice k duhu lépe než systém pravice a levice. Vývoj k němu, jak se zdá, spěje. Nelze ovšem očekávati, že by se republikáni nechali snadno vytlačit z výhodné pozice středu, již dosud zaujímají.

Ať už je struktura a politika této strany jakákoliv, zůstane republikánská strana již pro svůj počet na dlouhou dobu jádrem každé koalice. Při tvoření nynější koalice šel Hodža věrně se Šrámkem a tyto dvě strany představily se tu po prvé jako demokratický střed. Živnostníci budou se tohoto středu držeti.

Zatím tedy máme silný střed, slabou pravici i levici. Pozice lidové strany byla nesporně posílena přibráním křesťanských sociálů a luďáků. Nechá se očekávati, že dojde mezi těmito třemi stranami ku bližší spolupráci v některých otázkách, byť nelze počítati s utvořením formálního bloku.

P. Jan O. FR. M.:

KE KOMU PŮJDEME?

Na břehu vzbouřeného moře stojí dvě lidské postavy: vysoký, úctu budící zjev velikého svatého Augustina, a u jeho nohou maličké, malinké děčko se škeblí v ručce hledí k němu vzhůru jako na vysokou horu. Světec hledí užasle, hlubokým, zamyšleným pohledem do bezstarostných, prostických očí dítěte, a vidí v nich celé moře — pravdy. Jednou větou, jedním gestem osvítilo dítě spleť tísnivých, po lidsku nesrovnatelných pojmů v duchu myslitele, jakému se těžko hledá druhý v dějinách lidského myšlení. — A dnes? Dnes je hledajícím Augustinem každý, kdo myslí. Před ním je jiné moře: Moře ulice velkoměsta s bouří ruchu, neklidu a svodu — na stole leží kupy časopisů, knih, a zvlnění tohoto moře myšlenek je ještě strašnější, zalévá ducha spoustou různých, souhlasných, ale ještě více úplně protivných

názorů, doktrin a směrů, z nichž každý má usvědčující důkazy a rozhodné obháje; a my chceme být nestrannými, aspoň si to říkáme, proto snažíme se pojmouti co nejvíce z tohoto moře myšlenek, vše číst, vše znát, s nervosním chvatem probíháme jednu stránku za druhou, ale to moře knih roste neúnavně, nové a nové tituly volají, že opět nový vynález otřese světem, nový časopis hlásí svůj program a slibuje, že bude vědeckým, všestranně informativním; — noviny tě zahrnují skvělými důkazy zdatnosti a čistoty jedné strany a mravně tě poučí o bahnu sousedově, a ty víš, že je to lež na lež a obchod na obchod a vlna vzdoru a odporu zalije tvé nitro. A do toho vlnobití se přivalí náhle vlna starosti o rodinu, snad o budoucnost, — a co z toho ze všeho? Nestává se tvé nitro tím chvatným, nevybíravým sycením tvé

duše povrchním, mělkým? Podívejme se do očí přímo a nesmlouvavě dnešnímu člověku, a ještě lépe: podívejme se odhodlaně na sebe.

Jsme všichni dítkami své doby. Máme ovšem tak zvanou orientaci křesťanskou, ale pojďme hlouběji, hlouběji, až na dno, a tam jsme konečně — jsme-li sami sobě upřímní — stejní všichni: Všichni stojíme na vrcholu kultury. Všichni hledíme s vrchu na vše, co bylo, a klaníme se každé nové myšlence, protože musíme býti svobodní a nesmí na nás působit cizí vliv. Jsme samostatní a proto nesmíme kopírovat, co bylo. Že jsme katolíky, mění jen vnější formu, ale nechceme státi za hlasateli svobody ducha a proto musí naše víra být přizpůsobena svobodě a sebeurčení. Oni toto hledají v naprosté anarchii, a přemnoží, většina z nás ve stálém praktickém kompromisu. Hlásáme evangelium, ale v praxi, rozpravu, v řešení životních i náhodných otázek se řídíme zásadami čistě přirozenými, zásadami laické morálky, kterou potíráme. Ve skutečném životě jest nám pojem milost, hřích, ctnost, věčný cíl právě tak formální veličinou, jako tomu, kdo těmto věcem nevěří. Mluvíme o prohlubování náboženského života a o vzrůstajícím náboženském citu, o mystice a světcích, ale vždy jen potud, pokud nezasahují do našeho života příliš rušivě. Obdivujeme chudobu a čteme o ní, ale nesmíme ji cítiti, píšeme o serafické lásce a sebezáporu, ale jen s básnickým obdivem, neboť máme co dělat ještě s Desaterem. Není nám víra opravdu také jen — aspoň v podvědomí — teoretickým problémem, nebo jednou z různých stejnorodých podob lidské myšlenky, pouhým opakem teoretické nevěry, místo životní a samozřejmé skutečnosti?

V cenění životních hodnot, zábav, módy, tanců, chování se nelišíme znatelně od nepřátel Kristových, a změkčilost doby se daleko jasněji jeví v našich novinách, našich přibytcích i potravě a oděvu, než známky křesťanské jednoduchosti a sebezáporu. — V literatuře hledíme jako všechny děti své doby na každou větu s kritickou skepsí, žádný článek, ani kniha, ani sloh nám nestojí na dostatečně vysoké úrovni; milujeme silná slova a čím má které literární dílo smělejší myšlenkové i obsahové obraty a zásady, tím nalezne spíše milost v našich očích. A právě tak kriticky posloucháme kázání, úplně v duchu doby chápeme mravouku, neboť víme, že je v ní rozhodující názor jednotlivců, a že každé napomenutí se dá odbyť slovem: moralisování. — V zásadách umění sice hájíme mravnost a objektivní krásu, ale přece nemůžeme zůstat na stanovisku úzkoprsého středověku a je nutno tyto zásady učinit stravitelnějšími.

A souhrn toho všeho?

Kde je nesmlouvavá, tvrdá
zásady Evangelia?

Ano, žijí, my je milujeme, ale v proudu denního života, v našich kancelářích, škole, v našich osobních stycích se skutečný svět neodbytně vtírá do našeho nitra, zatahuje nás úplně do svého způsobu myšlení, nutí nás prakticky počítat a využít každé chvíle. Záplava novin, politických událostí, časopisů, hrčící zvoněk telefonu, rozhlas a pošta, schůze, přednášky, boje — to vše nám nedá času k myšlení.

Doba z nás dělá stroje, vychovává nás k roztržitosti, tato pak vede k mělkosti ducha. Jsme nuceni stále přijímat nové dojmy a poznatky, nemajíce času aspoň poněkud trávit.

Vzrůst kultury do šířky, který právě tak zdůrazňuje rozumovou stránku člověka, jako ethickou zanedbává, plodí myšlenkovou i praktickou mělkost a roztržitost, které jsou jak znakem dnešní doby, tak i nejvýznamnějším nebezpečím pro křesťanský život každého jednotlivce. Mělkost rozumová a z ní plynoucí dvojakost a polovičatost v celém životě podřívají víru a náboženství, nikoli vnější překážky.

My máme však veliké plus před ostatními dětní doby: máme Boha a vědomí, že mělkost a dvojakost je nezdравý stav. Víra a jistota Boží Prozřetelnosti nás nutí pozorovati vše daleko hlouběji a vědomí věčné zodpovědnosti nás nutně vede k důslednosti, opaku to roztržitosti.

To jest první krok k duševní hloubce a klidu. Přirozeně, že tuto mělkost všeho moderního života každý aspoň poněkud myslící člověk pozná a že ji bolestně pociťuje i v celém životě. V roztržitosti ducha není klidu a není spokojenosti. Proto se obrací jako Augustin od bouřícího moře, ke klidným, prostým očím dítěte — od umělkované řeči v moderních člancích a knihách, od zpolitizované společnosti, od sociálních sporů a hádek, aspoň na nějaký okamžik někam do klidu: do ticha přírody, do šera chrámu, sahá po prostinkých řádcích knih, psaných středověkými světci a mysliteli bez zvláštního ohledu na formu, ale těžkými myšlenkami a pravdou. Jako nemocný touží po prameni čisté vody, jsa syt vybraných a kořeněných pokrmů moderního stolu; hledá útočiště před vlnobitím nejistých problémů u klidné, absolutní pravdy.

Neboť pravá velikost jest v prostotě. Veliká slova, lesklé fráze jen zakrývají výraznost pravdy, obyčejně však mají zakryti jen chudobu obsahu, nebo dodati věci dvojsmyslnosti a nejasnosti. Pouze prostota myslí i slova vede ke hlubinám duše, kde teprve panuje klid, prostý vášní a cizích vlivů, kde člověk nalézá sám sebe a kde slyší hlas Boha. Zde má míti člověk svůj pravý domov, odsud má vycházeti jeho činnost; bouře života smí míti své místo jen na povrchu. A návrat do těchto hlubin z plytkosti celého okolí a soustředění v sobě jest nutností diktovanou dnešní dobou těm, kdož se chtějí zachrániti pro Boha...

Jako tichý pramének lesní samoty by měly býti řádky na tomto místě, podávající prostince základní pravdy k nasycení duše. Jako stín košatého stromu, kde by si duch na okamžik odpočinul s jistotou, že nebude přepaden hlukem světa a jeho zloby a léček. Jako seménka, která by si duše vzala s sebou, aby z nich trávila v hodinách únavy, pokušení a boje, a aby přinášela z nich plody vážně pojímaného křesťanského života.

PROČ VÁŽNE VÝROBA.

-vh- Od převratu čteme ve všech listech ať denního, periodického nebo odborného tisku thesi, že Československá republika jest exportním státem par excellence a že následkem rozpadnutí se Rakouska postaven byl náš průmysl před těžkou situací novou, kteréžto situaci se musí nejprve přizpůsobit. Prodělali jsme různé krise, prodělali jsme inflaci, deflaci, absolvovali jsme sta a sta porad, anket, ustanoven hospodářský parlament, různí teoretičtí odborníci pronesli serií odborných rad, námětů více méně schopných

anebo neschopných realizace, vydalo se heslo Pan-evropy a Hospodářské unie středoevropských států a nakonec po devíti letech čteme poplašné zprávy o krizi našeho veškerého průmyslu, o krizi výroby, o krizi konsumu světového i tuzemského a o hrožící, stále se zvětšující nezaměstnanosti. Namane se otázka — je možná náprava, či ne? Kde začít? Na tyto otázky nelze stručně odpovědět a proto chceme dnes jen sdělit některá zajímavá data a ponecháme čtenáři samotnému rozhodnutí, kde by se mohlo začít, kde by byla možná úleva a kde by mohlo se dosíci jistého oživení aspoň našich exportních průmyslů. Náš průmysl může ožít a jeho zaměstnanost stoupne, jestliže bud' to stoupne vnitrozemský konsum, nebo jestliže na světovém trhu nabídne své výrobky levněji, dokonalejší kvality, nežli ostatní světová konkurence. Otázka stoupnutí tuzemského konsumu jest otázkou sama pro sebe, související se stoupnutím životní úrovně širokých vrstev, stoupnutím zaměstnanosti a je do jisté míry závislá na tom, nastane-li možnost většinu výrobků, někde 50 %, někde 75 %, někde 85 %, umístiti v cizině. Jest tudíž pro nás první otázkou umožnit našemu průmyslu, vybudovanému druhdy na širší konsumní basi, dnes export. Podmínkou oživení exportu jsou jednak, jak již výše bylo řečeno, nižší výrobní náklady, plné využití kapacity, levné suroviny a hlavně tarify. Vedle toho ovšem jsou to obchodní smlouvy, které musí nám umožnit otevření vysoké zdi celní ochrany oněch států, kam nám dovoluje naše geografická poloha export.

Československý průmysl exportní, který dnes uvažujeme podle větších položek našeho zahraničního obchodu, jest cukrovarnictví, textilnictví a sklářství. Co zatěžuje tyto průmysly a co je ochromuje v jejich konkurenčním boji na světovém trhu? Pohledme na mapu Evropy a uvidíme v jejím středu se všech stran obklopenou dalekou pevninou — republiku Československou, a hned nám vysvitne, že důležitou složkou pro snížení výrobních nákladů pro všechny průmysly výše uvedené a z nich ovšem nejvíce pro textilní průmysl, jenž dováží své suroviny vesměs ze zámořské končiny, jsou — tarify. Než dospěje hotový výrobek, ať průmyslu cukrovarnického, ať textilu či skla, námořní stanice, kde svěřen paroplavební společnosti, aby putoval do místa konsumu, kolik kilometrů musí urazit po železnici? Vodní doprava z vnitrozemí ku přístavu často selže buď pro nedostatek vody nebo pro velkou vodu, anebo pro zamrznutí vodní dráhy. Naši sousedé, přes jejichž území naše výrobky se do přístavu dovážejí, mají na tom životní zájem, aby nám konkurenci na světovém trhu znemožnili. Uzavírání obchodních smluv a dohod o transistních tarifech jsou pro nás velmi obtížné, ježto nemůžeme nabídnouti, nebo jen v nepatrné míře, kompensace. Otázka řešení tarifů jak tuzemských, tak i transistních, jest jednou z oněch složek, kde mohlo by býti průmyslu pomoheno a jeho konkurence na světovém trhu umožněna. Jaké důležitosti je tato otázka, uvážíme-li, že i onen průmysl exportní, který, díky přírodnímu bohatství našeho státu, má surovinu doma, přece musí v tuzemsku surovinu voziti ze vzdálených ložisek anebo míst výrobních (jako na př. křemenný písek, sodu a síran sodný, potaš a hlavně uhlí), a tudíž počítati s vysokým tuzemským tarifem, hotový pak výrobek musí vyvézt na hranice a pak počítati s transistním tarifem až ku přístavu anebo zemi konsumní.

Uvažujeme o průmyslu sklářském. Vyvážíme 80 až 90 % své výroby a prodáváme bud' to franko hranice

nebo cizozemská stanice, tudíž za cenu výrobní plus režie, plus doprava nejméně na hranice. Výše sazeb vývozního tarifu má u nás plný vliv na cenu našich výrobků za hranicemi. Již častokrát bylo dokázáno, že dopravní sazby tuzemské na sklo jsou u nás vyšší, nežli v konkurenčních státech a v porovnání s těmito vysokými tuzemskými sazbami představují sazby vývozního výmínečného tarifu č. 6 pouze slevu za 10tunové zásilky 15 %, na 5tunové 6½ %. Je pochopitelné, že tato sleva neznamená žádnou podporu vůbec. Uvažme, že náš konkurent sklářský, průmysl belgický, leží přímo u moře a sklářský průmysl německý má výhodné sazby vodní dopravy i železniční a má v zámořském vývozu následkem toho značný náskok. Je záhadou, že naše geografická nevýhoda nebyla dosud žádným národohospodářem ani vlivným činitelem ministerstva železnic náležitě uvážena, alespoň slevami vývozního tarifu účelně zmenšena. Před válkou byly pro vývoz skla stanoveny také vývozní sazby, tyto byly však o celou třídu nižší, nežli sazby tuzemské, kdežto naše nynější vývozní sazby znamenají slevu o půl třídy a přece nikdo nebude tvrdit, že situace našeho vývozního průmyslu byla před válkou horší, než dnes. Uvažme dále, že vzhledem k objemu výrobku dutého skla je průměrně jeho váha menší a že nelze do vagonu naložit více než 5 až 7000 kg, následkem čehož výhody pro zásilky 10tunové nepadají zde na váhu a sleva poskytnutá, vyrovnává se úplně nevyužitým vagonem. Úleva vývozního tarifu hotového výrobku a cílevědomá úprava transistních tarifů zeměmi našich sousedů k moři mohla by velmi prospěti v onom dlouhém řetězu, jenž nazýváme snížení výrobních nákladů. Ale než hotový výrobek naložíme a upravíme k exportu, potřebujeme dovézt do továrny suroviny — a hlavně zdroj tepelné energie — uhlí.

Na př. uveďme sklářský průmysl. Není to malé množství, jehož potřeba jest pro náš exportní sklářský průmysl. Jest to jenom 75.000 vagonů uhlí, jehož jest zapotřebí pro výrobu skla pro cizinu. V tomto oboru přicházíme na anomálie, které prostěmu, logicky myslícímu člověku zdají se nemožnými. Ciferný průměrný rozdíl uhelných sazeb belgicko-německých ve srovnání s naším tarifem činí plných 45 %. Uvažme dále, že naše státní dráhy vozí naši konkurenci do Bavorska a Saska uhlí o 15 %, ba i více levněji, nežli našim hutím. Huť skelná potřebuje na př. 1000 vagonů ročně. Při vzdálenosti 100 km od dolu platí za dopravu uhlí ročně Kč 465.000.—.

Při těžbě vzdálenosti:

v Německu	Kč 396.000.—, tedy o 15 % méně
v Belgii	Kč 243.000.—, » 47 % »
v Rakousku	Kč 379.000.—, » 18 % »
v Polsku	Kč 235.000.—, » 50 % »

Je pochopitelné, že za dnešní doby 100.000 Kč difference pouze na dopravě uhelné způsobuje značné zatížení našeho průmyslu oproti světové konkurenci a je marno teoreticky hlásati, že racionalisace průmyslu podle krásných teorií amerických nám pomůže.

Jiný příklad nám osvětlí 15 % sleva na uhelném tarifu, kdyby byla průmyslu poskytnuta. Podnik na výrobu dutého skla v Čechách spotřeboval v r. 1925 16.860 tun hnědého uhlí. A poněvadž leží 131 km od hnědouhelné pánve, zaplatil na tuto vzdálenost na dovozném za uhlí 800.000.— Kč. Uspořil by tedy při 15 % slevě Kč 120.000.—. Jiný podnik, který vyrábí sklo tabulové, zaplatil za dopravu uhlí Kč 1.900.000.—, a činila by tudíž 15 % sleva Kč 285.000.— méně. Z toho je vidět, že otázka tarifů železničních pro do-

pravu surovin i hotového výrobku za hranicemi není složkou podřadného významu, nýbrž že by na tomto poli docílilo se značných úspor.

Ale otázka dopravy uhlí poskytuje nám ještě jiné výhledy do neudržitelné politiky hospodářské našeho státu. Existuje v našem státě ještě jeden činitel a tím jest uhelná dávka. Tato vybírá se v severočeském uhelném revíru ve výši 10 %, a v karlovarském revíru ve výši 7 % z ceny hnědého uhlí. Sklářský průmysl spotřeboval v předešlém roce dle statistického výkazu uhelné idustrie 800.486 tun hnědého uhlí, a představme si, že z tohoto množství zaplatil uhelnou dávku. Že toto zatížení jednotlivých sklářských podniků není činitelem malým, vyplývá z toho, že máme v Čsl. republice podniky, které zaplatily na uhelné dávce Kč 750.000.—. A nyní si představme, že v žádném jiném státě se dnes uhelná dávka nevybírá a že ani v Polsku, jež bojuje neustále s urovnáním svých hospodářských podniků, dávka tato neexistuje a byla zrušena. Ale aby ještě byla dovršena míra zatížení našeho průmyslu, zproštěno bylo dnem 1. srpna 1926 vyvážené uhlí čsl. dávky uhelné a následek toho jest, že 2 km za hranicemi čsl. státu položená sklárna v Bavorsku a Sasku, dostává naše hnědé uhlí bez dávky, a aby konkurence její proti našemu průmyslu byla usnadněna, vozí naše dráhy toto uhlí se slevou 15 % na výminečný tarif. Čsl. státní dráhy zakoupily pro r. 1927 za Kč 57,589.555.— uhlí. A teď si představme, že tyto státní dráhy, které vozí naši konkurenci levnější uhlí bez uhelné dávky, za výminečný tarif o 15 % nižší, musí zaplatit za toto uhlí — zakoupené pro dopravu — na dani uhelné Kč 48,800.000.—, na paušalované dani z obratu (3 %) Kč 16,500.000.—, na příspěvků stavebním a manipulačním Kč 3,500.000, takže vlastně v některých případech naše státní dráhy ku podpoře cizí konkurence na uhlí a na dopravu jeho doplácí. Hospodářství uhelné, jeho těžba i doprava měla by býti podrobena opravdu seriosní revizi bez veškerých demagogických hesel a v plném uvážení jejího významu pro hospodářský život, hospodářské zajištění našeho státu. S trpkým úsměvem pročítáme dnes demagogická hesla a nadpisy článků socialistických deníků po převratu, kdy každý politický projev těchto stran končil prohlášením o nutnosti nacionalisace dolů. A dnes ani stopy. Těžba našich dolů, důlních společností, jest pasivní, mluví se o krizi uhelné těžby atd. Málo kterému politikovi jest známo, kde jest příčina té záhadné pasivnosti našich dolů, kde skrývají se přirozené obrovské zisky. Vždyť naše uhlí dociluje nejvyšších cen ze všech zemí, kde uhlí se těží. Těžárstvo, které přivádí uhlí z hlubin, konsumu, vykazuje nepatrné zisky, anebo jest pasivní. 51 proc. akcií takového těžárstva leží v safu několika rodin — uhlobaronů, které s těžárstvím uzavírají rozhodující ceny dodávky uhlí. Mají rozhodný hlas, sniží

ceny, těžárstvo nevydělává, ale vydělává prodejní kancelář rozhodujícího uhlobarona na úkor ostatních podniků, na úkor dělnictva, na úkor konsumentů, na úkor státu, kteří všichni přispívají ku lichvářským ziskům prodeje. Je pochopitelné, prohlížíme-li bilanci těžárstva, že zajde nám chuť uložit svůj kapitál do pasivního podniku, je pochopitelné, že kdyby nenastala změna v organizaci prodeje a neuskutečnila se nacionalisace dolů, že bychom museli počítati nejen se ztrátou na investovaném kapitálu, nýbrž i s velkou nezaměstnaností dělnictva, k velké radosti prodeje, který v ČSR. nalézá se v monopolním majetku dvou, tří rodin, kteréžto rodiny nelze čítati do řady oněch občanů stát náš milujících a ze svých nevýčerpatelných fondů veřejnému blahu něco věnujících. A demagogická hesla?

Hospodářská síla, hospodářský blahobyt a postavení ve světě každého jednotlivého státu, úcta a vážnost, již se každý stát ve světě těší, řídí se dle aktivity nebo pasivity jeho obchodní bilance. Jest eminentním zájmem státu, máme-li již jednou průmysl vybudovaný a jestliže máme následkem dlouholeté tradice vycvičené dělnictvo, aby věnoval pozornost oněm otázkám, které mohou usnadniti exportnímu průmyslu konkurenční schopnost na světovém trhu, poněvadž aktivní jeho bilance jest podkladem i politické svobody, urovnaných poměrů a nejlepší zbrani proti všem podvratným živlům. Exportní průmysl československý není zaostalý. Nemusíme se stydět za jeho organizaci, nemusíme se stydět za vynikající práci našich praktiků, našich techniků — vynikáme v mnohých ohledech nad okolní konkurencí a jsme schopni zvýšiti výrobní kapacitu našeho průmyslu i dnes, kdy na celém světě slyšíme o krizi konsumu, kdy na celém světě se ukazuje ona anomálie národohospodářské teorie, že zvýšením výroby předmětů životních potřeb stoupá úroveň životní a stoupá blahobyt. Náš zahraniční obchod klade na exportní průmysl velké požadavky. Vždyť na životních potřebách a to z velké části za potraviny, vydali jsme za rok 1926 dle Statistického úřadu 5½ miliardy Kč. Tyto miliardy byly úplně ztraceny, ty jsme projeli, to jest velké minus jak pro bilanci obchodní, tak i platební. A tu právě velmi mnoho záleží na našem exportním průmyslu, aby vyvažoval tyto neshody a aby uhájil aktivitu našeho zahraničního obchodu. Uvážíme-li ještě, že situace jeho je ztížena sociálními břemeny, daněmi všeho druhu a shora uvedenými okolnostmi, jimiž se mu přímo podrážejí nohy, nezbyvá, než s podivem skloniti se před výkonností našeho průmyslu, před jeho organizací výroby, před výkonem oněch nespočetných a neznámých pracovníků technických a před vysilujícím výkonem našeho dělnictva, které v jádru vzdoruje všem vlivům podvratných živlů politických.

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í .

JÍŘÍ BRANDES, publicista a spisovatel dánský, zemřel 19. února v Kodani ve věku 85 let. Bojoval pro odluku církve a státu, o rozvody, psal proti církvi a její dogmatice, horlil pro laickou školu. Byl proto pozván loni do Prahy. Jeho díla se překládala do češtiny. V knihovně »Volné myšlenky« vyšlo tyto dni dílo »Pověst o Ježíšovi«. Brandes popírá, že Ježíš skutečně žil. To ho zajisté dostatečně charakterisuje.

Byl původem žid. Pan prezident poslal do Kodaně kondolenci.

LYRICKÁ ŽEŇ KARLA TOMANA (Antonína Bernáška), od 25. února t. r. jedenapadesátiletého, představuje od »Pohádek krve«, r. 1898 vyšlých, do »Stoletého kalendáře« z r. 1926 podivuhodnou, na počet skoupou řadu lyrických celků, v nichž je vždy

podán v silné a naléhavé lyrické zkratce úsek vášnivě, bezvýhradně a hrdinně žitého života, nezřikajícího se žádné zkušenosti, buď si sebe hazardnější a pustošivější. Ta hrůzně a krutě krásná empirie životní, jejíž tragickými a posvátnými vrcholy a zastaveními jsou ženy, touhy daleké, útek z domova, chudoba, bída, zoufalý vztek revolty, ale na konec rodina, otium domova a úzkost z jeho osudu, jest básníkovi *primum necessarium*, živná půda lyrického postoje a soustředění. Posupná a sporá zpěvnost lyrika, jejíž kouzelnou barytonovou setmělost roší časté sotto a mezza voce, organicky srůstající s letními a podzimními sytostmi krajinných postřehů a leptavých epithet. jest patrně vždy poslední fází onoho lyrického rozepívání, které u Tomanova jako u každého bytostného lyrika doprovází intenzivní prožívání životních úkolů a břemen, fází definitivní, vybroušenou a vyumělkovanou do klasického belcanta, kde má být vše svrchovaným oddáním se kouzlu zpěvu, stejně jako nejvyšší sebevládou a vědomím jistoty, prostým strusek a náhodností improvisace. Tento dar výrazové sebevlády plyne zhusta ze vzpomínkové podstaty Tomanovy lyriky. Zázitek vyvstává, buzen dychtivou pamětí básníkovou fyzického a duševního ustrojení jako minulost, již dálka odstupu, ono jedinečné dozrávání, dopřávané básníkem, který se ovládl a nezhnět nedočkavě syrově vlhký úsek života, dává neobyčejnou zhuštěnost, koncentrovanost, destilovanost. Do desítek a set jdoucích niterné ořesy a krise se tak kondensují v epitheta úsloví, přirovnání, gnomická rčení, v lakonická hesla, takové nerozborné lapidárnosti, zbavené všeho, vteřinovým kvapem nálad, diktovaného mihotání a světélkování, že se stávají úhrnnými typy vnitřních dramát a osudů, jež básník protřpěl, aby se z nich osvobodil tím, že je roztaví na »rosu rytmickou a křišťálovou řeč«. Individuum rozjitřené a životu neuhýbající, převádí všechny drobné útoky, lsti, úsměchy, lichotky, polaskání a ruky podání jeho na několik vesmírných forem, platných od věků do věků země jen proto, že si jejich poddanství a služebnost člověku člověk musil svým utrpením zaplatit. Lyrika pak už jest jenom selsky jadrným a pevnou rukou na stará přideštit biblí vtělovaným součtem životní práce, nesené rytmem Věčna a štáv lidského těla. Ale tou životní robotou se musilo, byť vzpurně a furiantsky, projít. *Primum vivere, dein versus facere*. Tuto sudbu plnil Toman fanaticky přísně. A proto jest milovati tu nerudovsky či po českém víně přitřpklou sílu jeho strof a daktylotrochejských kadencí. vz

CO NÁM CHYBÍ? K tomuto tématu psal v »Našinci« z 8. prosince Fr. Hanzelka: »Je u nás málo pochopení pro kulturní práci. Shon za denními věcmi, shon politický a hospodářský, ubíjí snahy po kultuře a umění. Spisovatelé, básníci a umělci jsou pokládáni buďto za blázny nebo aspoň za lidi, kteří, nemajíce žádného jiného vážnějšího zaměstnání, zabývají se prací, která předem jest vyhlášena za neplodnou a zbytečnou. U nás, když se založí časopis pro lid, myslí se, že to musí být za první, za druhé a za třetí věc solidně kožená, neživotná, zkrátka něco, co má všechny vlastnosti orthodoxního katolicismu, ale co se nečte a nekupuje. Jsou lidé, kteří myslí, že katolicismus je jedině plané moralisování. Jsou lidé, kteří z dějin katolicismu nenaučili se dosud tomu, že církev mnoho a mnoho myšlenek, které nevznikly zrovna v ní, dovedla absorbovat, dovedla je podříditi své službě.

Chybou je, že máme mnoho lidí, kteří: 1. všemu na světě nejlépe rozumějí, 2. znají velmi dobře potřeby lidu, 3. neumějí dělati reklamu, 4. dělají všecko a myslí, že musejí dělati všecko, 5. nejsou přístupni jiným názorům, 6. nemají pro kulturu a umění smyslu, ani kolik by se za nehet vešlo. Potřebujeme: 1. dobře řízený obrázkový časopis pro lid, zkrátka takový, jaký neumí udělati dosud z našich lidí nikdo, 2. kulturně-uměleckou revui, která by neživořila, 3. vynalézavé reklamy pro tyto věci, 4. koncentrace vydavatelských podniků a plánu vydavatelského; když to pro tvrdší existenci některých nepůjde, tak je nechat zajít a budovat nanovo, aspoň ubude rozčilujícího tahání se s neuvědomělými, 5. řádné agitace a výchovy lidu v tom směru, kterou může dělati strana i jiné organizace, k tomu je třeba ovšem plánu, 6. v novinách řádné hlídky kulturní a umělecké, kterými by se lid budil a upozorňoval, 7. trochu průzřetosti a vtupu a řízu.« — Jsou to stará desideria. Mnohá z nich (bod 4.) neuskutečnitelná. Ale je dobře je stavět před oči.

KRISE RODINY A SPOLEČNOSTI VE FRANCII. Od radikální rozluky církve a státu, školy a církve, od rozluky Boha a rodiny ve Francii neuplynulo ani čtvrt století, a jak to dnes vypadá v této kdysi tak náboženské zemi! Zednářský deník »Quotidien« přinesl obraz z jistého pařížského internátu. Internáty francouzské jsou dnes přeplněny studenty. Proč? Krise bytová? Nikoliv! Krise rodinná. Značnou část chovanců a chovaneček tvoří děti rozvedených rodičů anebo opuštěných matek, takže na 1 dítě z řádné rodiny připadá 10 z rozloučených manželství. Na mnohé z nich zaplatí rodičové stravné na půl semestru, načež se již ve škole neukáží a na děti nezeptají... Co s takovými dětmi? »Vzpomněla jsem si,« končí redaktorka zmíněného listu, »na 130 tisíc vyhladovělých dětí, potulujících se v tlupách po ruských městech... Pomýšlí prý se vyvézt je na nějaký ostrov v Ledovém moři...«

Měšťácký bezvěrecký bolševismus dopracoval se stejných výsledků jako bolševismus ruský. Katolíci zachraňují svůj dorost v soukromých školách, které s nesmírnými obětmi vydržují. Chrání si též rodinné krby před zkázou mravní. Mají dnes vynikající intelektuály — ale přece vliv katolíků na veřejný život je stále malý. Slyšme, nač si stěžují franc. katolíci. Nemají kněžského dorostu. Na II. národním sjezdu francouzských katolíků v Marseillu pravil P. Goya, že největší ránu zasadil katolickému knězi tisk, romány, a že to musí být opět kniha, která mu vrátí uloupenou čest a oblibu. Na štěstí je vskutku pozorovati v tomto směru obrat ve francouzské literatuře, vykoupený hrdinstvím tisíců kněží ve světové válce. Postavy katolických kněží, vystupující v posledních románech slavných romancérů francouzských, jsou s to přeroditi veřejné mínění franc. lidu ve prospěch katolického kněžstva. Z řady mistrovských děl posledních let uvádím jen abbé Dunissana v hluboce psychologicky založeném románu »Sous le soleil de Satan« od George Bernanosa. Román, který vyšel před kratičkou dobou a vzbudil zájem našeho největšího básníka, není ničím jiným, než apotheosou kněze katolického. Na sjezdu bylo konstatováno, že nedostatkem kněží trpí vedle Francie i Bразilie, Chile, Argentina, Československo, ba i Španělsko a Itálie. Franc. katolíci nejsou dosud politicky organizováni a proto málo platí, ač bez součinnosti konservativních živlů katolických ve

bez součinnosti konservativních živlů katolických ve vládě nebylo by se podařilo Poincaréovi zachrániti Poincaré to loyálně kvituje, ale není ochoten k vzájemným službám, které od něho právem očekávají katolíci francouzští. V »La Croix« mu to veřejně vytýká Guirand v úvodníku »Eternelle Duperie«, kde nazývá politiku Poincaréovskou vzhledem ke katolíkům »věčným oklamáváním«. Nynější vláda, právě tak jako předešlá, ignoruje spravedlivé požadavky katolíků, poměrnou repartii školskou, která jediná může zachrániti katolické školství před oficiálním školstvím státním, otevřeně atheistickým a socialistickým, návrh zákona Maurice Barrés, ba i jistým kongregacím misionářským dovoleno bylo vrátiti se do země. Jméno církevní se stále konfiskuje, ač by stačil k zastavení tohoto lupičství pouhý pokyn.

VEREINSSELSORGE NEBST EINFÜHRUNG IN DIE VOLKSWIRTSCHAFTS- UND GESELLSCHAFTSLEHRE, unter Mitarbeit verschiedener Fachmänner von Dr. Herr, Stadtfarrer in Frankfurt a. M. (Verlag Schöningh, Paderborn 1927. 384 str., 5.40 M, váz. 6.90 M.) Jednou z nejprvnějších a také asi nejvzácnějších knih na letošním literárním trhu německém jest praktická a důkladná kniha: »Vereinsseelsorge nebst Einführung i. d. Volkswirtschafts- und Gesellschaftslehre«, kterou napsal za pomoci odborníků frankfurtský farář Dr. Herr. Jest určena nejen pro kněze, ale i pro vzdělanější laiky, jichž týká se zvláště I. díl této knihy. Vznikla z praktické potřeby, neboť kompendia, jednající o společenském a národohospodářském životě, všimají si zpravidla pouze jeho sociální stránky, zanedbávajíce nejdůležitější jeho stránku, totiž etickou.

A to jest právě cenné u této knihy — zvláště v nynějších rozháraných sociálních poměrech — že řeší a osvětluje národohospodářský a společenský život vzhledem k náboženskému a mravnímu zákonu. Oddíly této I. theoretické části jsou: I. Základní pojmy národního hospodářství a nauky společenské. II. Základní pojmy činnosti a organizace života hospodářského. III. Přírodoprávní základ hospodářského života a jeho organizace. Manuskript této I. části byl též předložen frankfurtské »Akademii práce«, která se o něm velmi příznivě vyslovila. Část druhá, o praktické pastoraci ve spolcích, jest určena hlavně pro kněze. Po všeobecné úvaze o duchovní správě ve spolcích následuje návod, jak pracovati v jednotlivých spolcích (v mládeži, Mar. družinách, ve spolcích dělníků, matek, konferencích sv. Vincence atd.). Tyto stati jsou pracovány od odborníků a ředitelů těchto spolků. Kniha jest pracována velmi důkladně, o čemž též svědčí četná literatura, uvedená vždy za jednotlivými oddíly knihy. Jako dodatek jsou přidány různé statistiky, jako úmrtí, nemocí, mravního stavu atd. Zajímavé se srovnáním s našimi poměry!

Rel.

ILUSTROVANÝ ČASOPIS »ŠŤASTNÁ RODINA« již vyšel a můžeme jej co nejlépe našim čtenářům doporučiti. Je to jediný časopis katolický toho druhu, jak jsme se z došlého čísla přesvědčili. Řada zajímavých obrázků pestří bohatý obsah listu. Najdete v něm všechno, co od rodinného časopisu očekáváte. Odebírejte jej a doporučujte! Předplatné obnáší pouze Kč 15.— ročně. Objednávky vyřizuje administrace »Šťastné Rodiny« v Praze II., Špalena 15.

CO ŽIVOT DAL.

K VOLBĚ PRESIDENTA REPUBLIKY.

President Masaryk nebyl zvolen doživotně. Na prvního presidenta státu nevztahuje se jen ustanovení, že prezident může býti v úřadě jen dvě, po sobě následující období (tedy 14 let), kdežto po třetí může býti zvolen až po uplynutí jednoho období. Jen první prezident republiky může býti třikrát po sobě. Podrobí se tedy i prezident Masaryk v květnu letošního roku volbě.

Presidenta volí obě sněmovny ve společné schůzi. Předepsaná presence je nadpoloviční většina, tedy $150 + 75 = 225$ členů. Zvolen je ten, kdo dostane třipětinovou většinu přítomných. Nejmenší možná většina, kterou by mohl býti prezident zvolen, činí tedy 136 hlasů. Nelze ovšem předpokládati, že by presence při volbě presidentově byla slabá. Je to jednak význačný akt státní a potom volba presidenta u nás je »politicum«. Lze tedy naopak míti za to, že absence bude činiti maximálně nějakých padesát poslanců. V tom případě by většina, potřebná pro presidenta, činila 240 hlasů, číslo zajisté vysoké, chtěl-li by se pan prezident vyhnouti užší volbě.

Napsali jsme, že volba presidentova je politicum. Za kampaně, vyvolané neopatrným interviewem presidentovým v »Prager Tagblattu«, bylo presidentovo jméno hrubě zneužito socialistickými stranami.

Čeští socialisté se v tom ohledu zvláště vyznamenali, prohlašující se za stranu Masarykovu. Stalo se, že strany, exponující se předčasně za presidenta, zůstaly mimo vládu, a volbu prováděti budou strany, o nichž prohlašoval socialistický tisk, že jsou opovřednými nepřáteli presidentovými.

Stanovisko všech vládních stran k volbě Masaryka presidentem není známo. Republikáni prohlásili ústy min. Srdínka, že pro ně volba Masarykova není diskusí. Také živnostníci svým postojem dávají najevo, že budou volit Masaryka. Odmítavě chovají se někteří národní demokraté a ludovci, ale tyto dvě strany nejsou tak početné, aby ohrožovaly hladký průběh volby.

Koalice, jak se zdá, mlčky převzala mravní závazek, zvoliti opět Masaryka. Lidová strana se zachovala k presidentovi loyálně při druhé volbě (a tenkrát byla v opozici) a zachová se loyálně i při volbě třetí. Nechce s volbou politicky obchodovat. Žádá jen tolik, aby prezident státu se choval ke křesťanskému hnutí loyálně a nebyl »tatíčkem« jen pro určité skupiny. Budou-li jmenované vládní strany hlasovat pro Masaryka, může dostati s hlasy socialistů obou národností, při presenci 400—430 poslanců, na 300 hlasů, což je většina dostatečná. Komunisté asi protikandidáta stavěti nebudou a nár. demokraté s ludovci se v nejhorším případě zdrží volby. —n.

*

KRONIKA DOMÁCÍ.

V úterý 15. února předložila vláda poslanecké sněmovně nové osnovy zákonné: vládní návrh zákona o certifikalistech, návrh zákona o podpoře stavebního ruchu, obsahující jednak úlevy daňové a technické, jednak podporu malých stavebníků, osnovu o úpravě poměru mezi státem a Národní bankou, novelu k župnímu zákonu, vládní návrh o působnosti báňských úřadů a vládní návrh o právu směnečném. Poslanecká sněmovna a senát budou se tedy v nejbližší době zabývat celou soustavou osnov, ať již ve výborech projednávaných, či teprve podaných v nejbližší době, které možno rozdělit na tři skupiny. Hospodářsko-sociální: daňová reforma, stavební ruch a sociální otázky, jako gentský systém, pojištění přestárých, dále osm obchodních smluv, výhody pro dovoz strojů u nás nevyráběných a daňové úlevy pro nové podniky: vojenské: mírový kontingent vojska, aktivní doba služební, volební právo vojáků, certifikatisté; správně-politické: župní novela a volební řád do okresních a zemských zastupitelstev. — V rozpočtovém výboru se pracně projednává předloha daňová, sociálně-politický výbor bude projednávat osnovu o reformě správy. Zajímavý byl projev min. Beneše v zahraničním výboru a řeč posl. Světlíka o Vatikánu. Kanovník Světlík mimo jiné prohlásil, že Vatikán nechce konkordát, protože církev chce býti v novém státě svobodnější, než ve starém. Beneš prohlásil, že s Vatikánem třeba co nejrychleji jednat. Nebude to ani konkordát, ani rozluka, nýbrž blahovolná úprava mezi církví a státem. — Prohlášení posl. Světlíka v zahraničním výboru, že lidová strana je pro uznání sovětové vlády, vzbudilo všeobecnou pozornost. »Národní Listy« věnovaly mu úvodník. Nemohou prý pochopiti, jak může lidová strana uznati vládu, která vyvraždila ruskou buržoasii a zabíjela ruské kněze po tisících, která vyhlásila boj zjevenému náboženství, znesvětila svatyně atd. Otázka je špatně položena. Nechme zatím stranou materiální výhody, plynoucí z obnovení regulérních styků s nynější vládou ruskou. Jde o to, co přivodí v Rusku rychleji nápravu. Lze doufat, že nějaký převrat odstraní bolševický systém? Na tom budují národní demokraté. Věří, že emigranti provedou převrat a zmocní se opět vlády v zemi. My jsme jiného názoru. Bolševický režim se v Rusku ve změněné formě pravděpodobně udrží. Není síly, která by ho svrhla. A kdyby se to stalo, stálo by to nové potoky krve a Rusku by tím nebylo pomoheno. V Rusku vládne dnes bolševická diktatura, ale ta není příliš vzdálena bývalé oligarchie carské. Carové rovněž tisíce lidí poslali do vězení a na Sibiř, znevolnili pravoslavnou církev atd. Kanovník Světlík prohlásil ve své řeči, že uznání Ruska znamená uznání protináboženského běsnění a klamou tudíž »N. L.« veřejnost, když tvrdí, že chceme tomuto běsnění dáti mravní sankci. Uznání »de jure« je formalita. Sovětská mise pracuje u nás již řadu let a národní demokraté nenamítali nikdy nic proti tomu, když jejich příslušníci uzavírali s bolševiky obchody. Mluví se stále o spolupráci s budoucím Ruskem. Němci, Poláci, Angličané pracují s Ruskem nynějším a podrží tam svůj vliv, ať se poměry v Rusku vyvíjejí jakkoliv. Otázka uznání Ruska není akutní. Zprávy, že je to otázka několika dní, byly popřeny. Není dohodnuta řada věcí, které zahájení budou předcházet. Národní demokraté jsou přesvědčeni, že ku uznání Ruska musí dojít. Jejich vzpírání jest rázu

agitačního. Jen dr. Kramář to snad myslí doopravdy. Ale s ním je těžká dohoda. Kramářovo slovanské Rusko je hypotetické — neexistovalo. Takovou slovanskou politiku, jakou dělala carská vláda, dovedou bolševici také. Větším nebezpečím je propagace komunismu. Proti tomu bychom se museli zajistit. Tyto důvody, vedle hospodářských, o kterých mluvil posl. Světlík, nás vedou k uznání Ruska.

*

Administrační.

Do tohoto čísla jsou vloženy složenky. Použijte jich k předplacení IX. ročníku, jež činí 30 Kč, pro studenty při přímém odběru 20 Kč ročně. K vyrovnávání nedoplatků za minulé ročníky složenek těchto (čís. šek. účtu 7994) nepoužívejte, budou vám zaslány dřívějším vydavatelem Českou Ligu Akademickou složenky zvláštní. Prosíme o brzké vyrovnání předplatného, neboť také my musíme plniti své povinnosti, které jsou nemalé.

R e k l a m a c e o nedošlých číslech bud'tež nám zasílány nejdříve pátý den po vyjití čísla, nejpozději pak do vyjití příštího čísla, tedy do 1. a 15. každého měsíce.

A d r e s a r e d a k c e a a d m i n i s t r a c e jest: Praha II., Spálená 15, kamž bud'tež řízeny všechny zásilky a dopisy.

Toto a minulé číslo bylo tištěno ve větším nákladu a rozesláno také na ukázkou i těm, kteří dosud »Život« neodebírali. Při expedici těchto ukázkových čísel se stalo, že byla zaslána i do savadním odběratelům, nebo na jednu adresu zasláno výtisků několik. Příčinou tohoto nedopatření je ta okolnost, že chtěli jsme, aby čísla dostala se čtenářům co nejdříve do rukou. Omluvte proto tuto závadu a neobtěžujte se přebytečné exempláře poslati nám zpět.

Příští číslo vyjde 15. března.

Administrace »ŽIVOTA«,
Praha II., Spálená 15.

K d o p o n e c h á s i t o t o č í s l o »Ž i v o t a«,
s t á v á s e o d b ě r a t e l e m.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Tiskne Československá akciová tiskárna.

Doporučujeme následující knihy vzdělávací:

POPULÁRNĚ VZDĚLÁVACÍ KNIHOVNA, která přináší nejméně čtyřikrát do roka krátká populární pojednání ze všech oborů vědy se zvláštním zřetelem k praktickému životu a časovým otázkám společenským.

1. svazek Dr. Alfred Fuchs: **Novinář**. 36 stran. Cena Kč 3'50. 2. svazek: Josef Hronek: **Kněz v českém národním obrození**. 48 stran. Cena Kč 4'— 3. svazek: Dr. Alfred Fuchs: **Sjednocení církví. (Unionism.)** 32 stran. Cena Kč 3'— 4. svazek: Dr. Alois Kudrnovský: **Záhady spirítismu**. 32 stran. Cena Kč 4'50. 5. svazek: Dr. Alfred Fuchs: **Nábožensví a politika**. 22 stran. Cena Kč 2'50. 6. svazek: Dr. Jos. Novotný: **Věda a víra**. 194 stran. Cena Kč 10'— 7. svazek: Dr. Markus: **Rodinná kronika**. 80 stran. Cena Kč 8'— 8. svazek: Dr. A. Fuchs: **Dnešní myšlenková krise**. 32 stran. Cena Kč 3'50. 9. svazek: Dr. František Kulhavý: **Z lékařových zápisků**. Řada I. 64 stran. Kč 6'—

Ve vydávání se pokračuje.

ThDr. František Reyl: **Sociologie v politice**. 429 str. Cena brož. Kč 36'—, váz. 50'—.
Tomáš Blafenský: **Víra a kultura**. 235 stran. Cena Kč 28'—, váz. 40'—.
Dr. Adolf Šelbický: **Moderní a křesťanský názor světový**. 48 str. Cena Kč 1'40.
Josef Hronek: **Katolická literatura česká přítomné doby**. Cena Kč 10'—.
Josef Pekař: **Tři kapitoly o sv. Janu Nepomuckém**. Cena Kč 4'—
B. Šťásek: **Církev katolická a válka**. Kč 8'—.
Antonín Šorm: **Ve jménu demokracie**. Cena Kč 15'—, na ručním papíře Kč 20'—.

Nakladatelství Československé akc. tiskárny v Praze II., Panská ul. 1.

Úvěruschopným i na mírné měsíční splátky! Ilustrovaný seznam knih na požádání zdarma a vyplaceně!

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000.

Vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 15. března 1927.

Číslo 3. (6.)

Karel Vrátný:

ŠOVINISMUS, NACIONALISMUS A FAŠISMUS.

Hledíc pak ke zvláštní naší povaze, jež se hned vznítí, hned zase ochabne, a hledíc k mohutnému sousedství německému a ke mnoha výborným vlastnostem německého národa, bylo by zapotřebí, aby v našem národě byl nějaký ustavičný buditel národního citění. Jak slabá a nestálá jest naše národní povaha, jak snadno se poddává mocným vlivům sousedství, jak jest krátkozraká, ba lehkomyšlná, o tom lze čísti výklady velice poučné v knize Jos. Klika: »Národnostní poměry v Čechách od válek husitských do bitvy bělohorské« (zvláštní otisk z Č. Časop. Hist. XXVII—XXVIII), v knize, které asi nečetl nikdo z našich horlitelů proti šovinismu a nacionalismu, a asi málokterý z těch nacionalistů upřímných, kteří ostří svého nacionalismu obracejí také proti katolické církvi. Z této knihy by státní správa mohla také vyčísti, že jsou mnohé krajiny v našich zemích, kde by se právem mohlo ihned přikračovati k důraznějšímu uplatňování našeho jazyka a naší národnosti, protože takové krajiny byly poněmčeny jen výbojností cizích přistěhovalců a později působením germanisující Vídně. Ale většinou před r. 1620.

Zdá se to býti banalitou, a přece se zdá, že stále mnoho našich lidí zapomíná na dvě věci, jež jsem připomínal již jindy v »Lid. Listech« i jinde: že v českém vědomí vždycky němečtí obyvatelé našich zemí byli pokládáni za živel cizí a přistěhovalý, a že se sem stěhovali, když již jsme utvořili svůj stát. Na tom stanovisku jistě stál také jazykový zákon roku 1615 a toho stanoviska vlastně neopustilo ani obnovené zem-

OBSAH:

Karel Vrátný: Šovinismus, nacionalismus a fašismus.

Socialista Hervé o katolické rodině.

Bořivoj Benetka: Krása obřadů.

F. Matoušek: Otázka elektrisace venkova.

—t—: Kulturní politika.

Dr. J. Krlín: Dr. F. X. Novák, jeho život a dílo.

A. d. Bělík: Dokumenty.

Případ Jana Vrby.

Věčné povolání.

Zajímavý příspěvek k otázce uznání sovětského Ruska.

Michal Petrovič Arcybašev zemřel.

ské zřízení, jež pokládá jazyk český jako státní, ale jako novinku dovoluje vedle něho němčinu. Ostatně celé obnovené zřízení byl oktroj a nemohlo se jím změnit národní svědomí a vědomí české, jako jsou toho svědky Balbín a mnohem později Vavák, na jehož důležitost ve studiu dějin národního vědomí právem poukázal prof. Jos. Pekař. Kromě toho nesluší zapomínati ani na to, že název Denisovy knihy »Konec samostatnosti české«, jenž pomáhal a dosud pomáhá tvořiti názor na státoprávní postavení našich zemí v rámci dědičných zemí rodu rakouského, není přiléhavý a vlastně (to jest alespoň můj názor) jest nesprávný. Království české, ba též »Koruna česká«, trvalo i po události bělohorské dále, a v theorii království české nikdy nepřestalo trvati, což dosvědčovaly královské korunovace a naposledy alespoň sliby a »ochota« k takové korunovaci. Z takového stavu věcí pak vychází ten důsledek, že poměr Němců nebo jejich souvislých území v naší republice k této naší republice nelze přirovnávati ku poměru království českého a zemí k němu příslušných, k monarchii habsburské. Jest to, jak zřejmo, dvojí a na-

prosto různý poměr, z něhož po nejedné stránce potom vyplývá, že totéž, co se z Vídně nespravedlivě a neprávem činilo vůči nám, spravedlivě a právem se od českých vlád může díti oproti Němcům. Nemyslím tím nikterak na nějaké nenávistné vystupování proti německým občanům naší republiky, nýbrž jen na vytrvalé, důsledné a pevné uplatňování českého (a slovanského) rázu našeho státu. Jde hlavně o vytrvalost, při níž správcům našeho státu poslední mezi ústupnosti mají býti záruky, dané národnostním menšinám mezinárodními ujednáními; se stanoviska pak katolického zásadou spravedlnosti musí býti, aby se náležitě vyhovělo potřebám menšin po stránce náboženského vyučování a náboženského života vůbec.

Po této stránce upozornil Dr. Karel Kramář ve své známé bratislavské řeči na to, jak zamýšlená rozlučka státu a církve znamená u nás také nebezpečí škod národních. A kdyby těm štváčům proti Římu při posledním sčítání lidu, kteří vhněli dryáčnickým pokřikem nemyslíci a mělké masy do bezvyznání a do »československé církve«, bylo trochu více záleželo na národním prospěchu a na silném postavení našeho národa po každé stránce, a kdyby byli chtěli chladně česky, ne pokrokářsky a protiřímsky, myslíti, snad by byli chápali, jak špatně prospívají svému národu, když oslabují posice českého katolicismu, třebaš jen číselně. A jako v závorce podotýkám, že titíž pokrokářští a volnomyšlenkářští štváči, kdyby to s našim národem myslili upřímně, snad by chápali, že všechny jejich snahy o zničení moci katolické víry a církve u nás znamenají jen úbytek mravnosti, znamenají v důsledku větší depopulaci, to jest hrozné oslabování národních posic. Jen slepý může neviděti té skutečnosti. Ale abych se vrátil k názoru Dra Kramáře na škodlivost rozlučky církve a státu po stránce národní, jistě může státní moc uplatňovati československý ráz státu také v oboru církevních záležitostí snadněji, když bude udržovati úřední dobré styky s církví katolickou, než kdyby ji úředně úplně ignorovala. Skutečnost je taková, že 80 procent obyvatelstva

naší republiky se hlásí k církvi katolické, ať to jsou katolíci uvědomělí, nebo jen, jak se říká, matrikoví, ale i při těchto ta okolnost, že přes všechno dryáčnictví a teror nedávných dob dobrovolně setrvali ve svazu církve katolické, znamená něco kladného, a to ve prospěch katolické církve. Na tyto masy katolíků má klerus stále ještě vliv tu menší tu větší, a jistě by nemělo býti státní moci lhostejno, jakým způsobem po stránce myšlenky státní a národní tento vliv bude uplatňován. Při tom úplně vylučuji myšlenku na nějaké zneužívání hierarchie nebo vůbec církevních orgánů k účelům, které by se nesrovnávaly se spravedlností křesťanskou. Ale jestliže na příklad státní řeči našeho státu jest čeština a slovenština, bude moci státní moc důrazněji uplatňovati češtinu a s ní myšlenku také v oboru záležitostí církevně-politických (abych užil tohoto vymezení), bude-li zachováno jakési úřední spojení státu a církve, než kdyby došlo k rozluce církve a státu. Proč by na příklad státní moc nemohla žádati, aby všichni členové kléru, kteří zastávají nějaké veřejné úřady, vedou matriky, drží určitá benefícia a pod., dobře znali státní jazyk? Nepravím, že jen takovéto ohledy mají býti pohnutkami k udržování jakéhosi spojení státu a církve; máť zajisté spojení církve a státu míti smysl mnohem hlubší, ale pro ty, kteří nestojí na stanovisku víry a nadpřirozeného, také takovéto ohledy časné, státní a národní by měly míti svou váhu. Podobné úvahy bylo by lze činiti o vedení matrik, o úředním styku církevních úřadů s úřady státními atd., samých to věcech, v nichž by se často mohl spravedlivě náš jazyk uplatňovati, ale v nichž nejlépe bude uplatňovati moc státní než autorita církevní, která leckdy i ve věci spravedlivé se bude báti, aby nedala pohoršení maličkým nebo i fariseům. Ostatně všude u nás ještě straší starý duch rakouských poměrů, kdy našim ideálem bývala jazyková a jiná rovnoprávnost a nic víc. Tak na příklad státní moc snad dosud si nedovedla vynutit na německé universitě, aby úřadovala ve styku s ministerstvem osvěty česky. (Pokrač.)

SOCIALISTA HERVÉ O KATOLICKÉ RODINĚ.

Správně řekl protestant Hoffman-Nickerson z americké Harvard-University ve své Obráně katolické církve (viz poslední číslo »Života«): »Důležitější ještě než snaha o zdravý internacionalismus a péče o umírnění třídních bojů, jest ochrana prvních a nejzákladnějších svazků, vizíciích člověka k člověku, totiž svazků manželských.« Ovšem — vždyť tu jde o základ veškerého společenského řádu, jde

o existenci státu, o existenci národa. I světovládný starý Řím začal klesati od té doby, co našel rozklad rodinného života, kdysi vzorného. A prof. Hoffmann-Nickerson se hrozí následků moderního rozvratu rodiny pro mocnou Severní Ameriku.

Co vynesou zubožené rodinné poměry u nás — na 10.000 rozvodů a rozluk ročně a na 80.000 zmařených dětských životů, co to vynesou našemu maličkému

národu? Vyhýbat se diskusi o této otázce anebo chtít její dosah zmenšovat liberalistickými zastalými frázemi a cynickými žerty, to je útok na naši národní existenci. »Život« se přičiní, aby zájem veřejnosti o tento problém neutuchl: jde o naše bytí a nebytí.

Protestant Nickerson hledá i pro ohroženou rodinu pomoc u katolické církve: »Řím a jeho nauka a praxe mi připadá jako neochvějná skála. Nebýtí katolické církve, čeho asi by se bylo naše zákonodárství chytlo ve věcech rozluky, a co by pak teprve dokazovala statistika!«

S hlediska poněkud odlišného došel k tomutož přesvědčení známý francouzský socialista Gustave Hervé. Napsal ve svém časopise »Victoire«:

Naše občanské zákony nic nám neříkají a nevysvětlují o tom, že ty francouzské kraje, jež zůstaly skutečně katolickými, vykazují číslíci p o o r o d ů celkem uspokojující, kdežto okresy stojící v čele hnutí bezvěreckého jsou nejhrozněji zasaženy krutou metlou depopulace — vymírání! Jen se sám, kdo chceš, osobně poohlédni po svém okolí, a přesvědčíš se, že všude rodiny, přidržující se staré víry, buď katolické, nebo evangelické, anebo židovské, mají celkem hojný dorost; rodiny však nábožensky emancipované čili »laického« smýšlení se zařizují na jedno nebo dvě děti (a to znamená: vymírání).

Co vypravuje list, jež zde sděluji, zaslaný mi kterýmsi mým čtenářem v městě Roanne, to může kdokoliv dotazy ve svém okolí přezkoumati; dojde k témuž závěru. Tedy:

»Na lyceu v Roanne jest 21 profesorů ženatých. Z nich je 13 svobodomyslných (libres-penseurs); a v těchto 13 rodinách je dohromady 5 dětí.

Ostatní, 8, jsou praktikující věřící. V jejich 8 rodinách je 31 dětí.

To znamená, přepočítáno na jednu rodinu: u svobodomyslníků 0.38 dítě, u věřících 3.87.

Bořivoj Benetka:

KRÁSA OBŘADŮ.

»Domine, dilexi decorem domus Tuae et locum habitationis gloriae Tuae«, ta slova 25. žalmu, jež pronáší denně kněz u oltáře, předesílám svému článečku, abych se jaksí omluvil. Bohužel, musíme se omlouvat, aby se nám nevytýkalo nepřátelství proti Církvi, když se odvážíme říci svůj náhled či podiv nad nedbalostí a neúctou ke svatým Obřadům.

Mnozí si jistě vzpomenou, jak se těšili na Roráty, kdy v tmavém kostele jenom sloupky probleskovaly šerem a svíce na oltáři stěží prorážely šero. Staré krásné zpěvy vymizely, vymizela prostinká úcta, s níž se lid připravoval na příchod Jezulátka. Netečnost k Obřadům za-

čili: u věřících 10kráté více porodů nežli u nevěřících!«

Taková zjišťování jsou samozřejmě nepřijemná nám lidem »laického« a svobodomyslného směru. Je trapné zjistiti, že náš laicismus a naše svobodomyslnictví končí se zničením našeho rodu a naší země (destruction de notre race et de notre pays). Jest bolestné pro naši svobodomyslnickou hrdost zjišťovati, že jsme se po sto let přidržovali bludného názoru o otázce, která patří k základním politickým problémům, a že nás dnes nutí vlastenectví k revisi našeho názoru o této věci, totiž o poměru republiky k církvím a k náboženství.

K tomu se přiznati a patřičnou nápravu provésti, to jest ovšem spojeno s obtížemi pro člověka, jenž dospěl téměř ke konci života a jenž po celý život byl přesvědčen, že první povinností svědomitého a organisovaného republikána jest boj proti katolicismu.

Neschopni zdolati obtíže s patřičnou opravou takových názorů spojené, staří vousáci, sedící na lavičkách našeho Senátu (les vieilles barbes, qui garnissent les bancs du Sénat), raději setrvávají ve svých bludech, poněvadž to nevyžaduje námahy, a urážejí zbytečně katolíky. . .

To píše radikální národní socialista francouzský. A čeští národní socialisté? Hlavní jejich list nabízí s houževnatou vytrvalostí: »Francouzské, ideální, bezpečné, dnes uznané nejlepší, velejemné, úplně spolehlivé, trvalé prostředky, tucet jen za 28 Kč, kdo by kupoval méně, bude to mít dražší, a zasílají to diskretně« — prostředky, za co? Aby nebylo dorostu pro náš maličký národ! To jsou ideály »národovců«, »husitů«.

Budeme burcovat národní svědomí, až procitne — neboť jde o naše bytí a nebytí.

tlačila Mši sv. na druhotné místo. Není chuti ani lásky věnovati pečlivou pozornost Bohoslužbě ani o velikých dnech v roce. Odbude se vše ledabyly, nehledí se na následky, jež klíčí jako ničivý plevel v duších věřících. A přece jenom trochu lásky! . . .

Bál jsem se ta slova napsati. Jednou si však o těch věcech musíme promluvit. Strkati hlavu do písku a zavírat oči, to snad pomůže jen na chvíli; ale zítra ozve se nutnost dotknouti se celého problému ještě naléhavěji!

Když reformističtí kněží začali celebrovati česky, užívali nakvap přeloženého misálu (tuším X. Dvořákem), jenž postrádal všeho, čím se

může chlubit latinský. Byl to otrocký překlad, jež nebylo lze ani recitovati, ani zpívat. A dnes, kdy se čte česky evangelium a epistola, nedivíme se, že to knězi působí potíže. Překlady nejsou na to uzpůsobeny. Když jsem pročítal český misálek v překladu P. Mariana Schallera O. S. B., viděl jsem najednou, jak krásně možno upravit text Obřadů k recitaci i ke zpěvu. K tomu bylo ovšem zapotřebí vytríbeného sluchu emauzského mnicha. O vánocích jsme už měli celé Obřady v českém překladu v rukou a mohli se těšiti z krásy žalmů, znějících velebnou krásou. Dovedeme-li býti aspoň nepatrně vděčnými, musíme upřímně poděkovati opatii emauzské, že věnuje takovou pozornost obnovování lásky k Obřadům.

A je toho tolik zapotřebí! Mnohdy uslyšíme na chorech prapodivné arie, k nimž přimalována slova liturgická, aby se neřeklo. Nějaká místní zpěvačka se »obětuje« a zazpívá podivnou skladbu: židi, nevěrci a všeliká čeládka se nahrne do chrámu, aby tu posvátnou půdu zneuctila. A po komedii se hrnou ven, třebas uprostřed Mše, kdy se věřící koří Kristu, a oni hlučice obracejí k němu záda.

Na našem gymnasiu ředitel, dnes už na odpočinku, každý rok cvičil zpěvy na Vánoce. Ještě dnes rád vzpomínkou zabloudím do kostela, v němž zpívali žáci dole v lodi i na choru. Byl jsem tehdy naplněn horečkou dnů válečných, hrozících propuknutím čirého anarchismu. Ale zpěvy prostinké krásy dovedly nalíti do duše tolik dobrého, že duše neodolala útokům: byl jsem zasažen mocnou silou starého zpěvu. Jak rád ještě dnes bych zpíval: »Hlučně zapěj lidský ret...« kdyby se vrátily krásné dny studentských let!

Dnes při elektrickém osvětlení chrámu obloukovkou a vřiskavém zpěvu choru těžko se jde do kostela. Už se nedovedu vžít do dětské duše, vítající Spasitele, neboť je vše tak všední, ubohé, jakoby otrávené, neboť není tu lásky.

Lid v kostele stojí nebo sedí a při Mši sv., nezpívá-li, modlí se růženec. Mechanicky klekne

při pozdvihování a někdy také při přijímání. Lepší se jenom bijí v prsa. A Mše sv. se obětuje u oltáře, ale věřící se o to nestarají. Jen malíčký ministrant, zápole s latinou, odpovídá knězi.

Už několikrát se psalo o těch věcech. Snad deset, dvacet lidí si nechalo říci. Ale jinak padala slova na tvrdou skálu a odumřela. Dnes, kdy máme misálek, a, jak doufám, i pokračování liturgických obřadů pro ostatní význačné dny a svátky, snad by taková práce už byla snadnější. Jenom trochu lásky a chuti.

Na choru dejme do rukou zpěváků texty s nápěvem beuronským a do rukou věřících misálky Svatojanského dědictví. Pak nebude velká Mše sv. v prázdném kostele. Po čase se naučí zpěváci mírniti a přizpůsobiti svůj hlas. Mezi oltářem a chorem i věřícími dole v lodi bude jednota. Nebude se modliti jenom kněz, nýbrž i celý kostel současně.

Obnova liturgie v naší zemi jest jedním předpokladem ze řady nezašantročitelných podmínek obnovy náboženského života. Duchovní život jednotlivce nalézá podpory a vzpruhy v kostele. Bude-li tam účasten duší i srdcem, pak jistě přehojné milosti prospějí celému jeho duchovnímu povznesení.

Nerad poukazuji na Němce, kteří jsou v tom daleko před námi, že na ně patřím často se závistí. Ano, závidím i našim Němcům, že jsou mezi nimi tak četní přátelé liturgických krás. Je to křesťanské? Mnoho lítosti je ukryto v těch slovech. Raději spolkaříme, než abychom pečovali o svou duši. Chodíme okolo neteční a vysmějeme se každému, kdo by řekl: povznesete liturgii!

Píši tyto věty velmi nerad. Ale vědomí, že přece mezi našimi čtenáři najdeme pochopení, trochu mi dodává odvahy.

Vypluli jsme na hlubinu téměř bez všech prostředků, a dnes se radujeme, že v takovém nezájmu pro věci vyšší a hluboké našlo se tolik přátel. Proč bychom nevěřili, že se naleznou mnozí, volající se Žalmistou: Pane, miluji krásu domu tvého a místo, kde přebývá sláva tvá!

F. Matoušek:

OTÁZKA ELEKTRISACE VENKOVA.

Postupující pokrok elektrotechnického průmyslu i do českých chat a chaloupek přináší v denním životě přítomné doby velmi zajímavé problémy k řešení.

V prvé řadě luští se otázka rozvodu elektrické energie z daných výrobních center, jejich

účelné spojení a vyrovnávání mezi sebou při kolísající spotřebě proudu, nebo při nenadálých živelních pohromách. S tím souvisí technické vybavení dosavadních i nových elektráren a způsob výroby proudu. Organizace elektráren ve větší celky a rayonování působnosti.

Druhá, neméně důležitá otázka tlačí se v popředí a to je organizace prodeje vyrobeného proudu ve venkovských místech a městech, průmyslu atd., na níž má dnes zájem široká veřejnost venkovská a zvláště v krajích horských, jimž má býti pomáháno subvencováním až do 50, v případech uznání hodných i do 75 procent nákladu.

Nutno přiznati, že v soustavné elektrisaci Čech a snad i Moravy a jiných zemí RČS kromě monopolních svazů elektrárenských, uplatňují se soukromé elektrárny velmi poskrovnu. Akce jednotlivých svazů postrádají v mnohém směru cílevědomé plánovitosti a širokorysý prohledavosti do budoucna. Ať mám na mysli nestejněměrné napětí v sítích primérních a neekonomické přetransformační stanice mezi nimi, neb organizaci svazového předpisování ceny za spotřebovaný proud v centrální kanceláři, či dokonce nákladnou agendu udržovací a oprávkovou při poruchách primérních sítí vysokého napětí nebo sekundérních sítí ve venkovských místech, všude zjevují se veliké mezery a nedostatky, jejichž odstranění nutno věnovati největší pozornost a péči, poněvadž neporně veliká režie svazů ruší jejich prosperitu. Poukazuji-li na tyto nedostatky ve vedení svazů, činím tak proto, aby v dalším lépe vynikly nesnáze, které vyplývají pro svazy a jejich konsumenty při jednáních o formu elektrisace na venkově i o cenu proudu, která dnes jest příliš vysoká a zatěžuje rychlý postup elektrisace vůbec, po venkově zvlášť.

Otázkou hospodaření ve svazech budeme se obírat při jiné příležitosti. Pojednání dnešní má si všimnouti poměru mezi svazy a jejich členy, t. j. družstvy i ostatními velkými konsumenty, abychom pak ukázali, jak stranicky vedeny jsou mnohé svazy elektrárenské a poukázali na neudržitelnost dnešního režimu v dalším provádění elektrisační akce.

Svazy rozeznávají dle praxe východočeské tři druhy zákazníků: venkovské obce, jejichž provoz na mnohých místech je a bude trvale pasivní, samostatné velké konsumenty průmyslové, a konečně města jako komunální velké konsumenty.

Přítomné chvíle udávají směr elektrisace po horském venkově, neboť má býti co nejvíce uplatněna státní podpora subvenční. A tu dochází ke zjevům, s nimiž není možno souhlasiti a které staví svazy do podivného světla vůči veřejnosti, která má nésti tíhu 50 milionů subvencí ve prospěch horských krajů, chudých krajů,

avšak již se obcím těchto krajů nesmí dostati jinak než prostřednictvím svazů.

Tak v pardubické oblasti má býti elektrisována obec, jejíž spotřeba byla odhadnuta na 40.000 kW a při tom svaz v Pardubicích trvá na tom, aby obec prováděla elektrisaci družstevně. Nechci mluvit o tendenčních propočtech prosperity, ani o ceně proudu, jak svazem nabízenou, tak jím vypočítanou pro konsumenty v obci. Postup ten nesnese kritiky vůbec. Chci jenom podotknouti, že postup hradeckého svazu byl dosud jiný a že byly povoleny místům přes 30.000 kW původní spotřeby, podniky obecní a nebylo trváno na formě družstevní.

Že původní propočty nesmí býti mírou pro rozhodování, zda ta neb ona obec či město má býti elektrisováno družstevně či ne, mohu uvést případ jistého venkovského města, které mělo původní propočet spotřeby proudu na 25.000 kW ročně a má spotřebu v r. 1926 přes 120 tisíc kW. Samo jako velkokonsument kupuje proud u Svazu v Hradci Králové za 89 h 1 kW a od 1. ledna t. r. prodává proud na světlo za Kč 3.-, na pohon 1 kW za Kč 1.20, při čemž Svaz v Hradci Králové v obci, sousedící s městem, prodává proud na svícení za Kč 4.30 a pro motory za Kč 3.20 1 kW.

Z uvedených čísel jest zřejmo, že elektrisace měst a větších obcí, po případě obcí sdružených, musí vésti k brzké a značné rentabilitě, je-li organizována jako městské, obecní neb společné obecní podniky, a může se státi pravým dobrodiním zúčastněných obcí.

Přesto trvá i hradecký svaz na elektrisování venkova a horských krajů formou družstevní. Přehlíží se veškeré praktické námitky se strany zájemníků o elektrisaci a více z prestiže, než pro dobro věci, nechce vedení Svazů povolovati podniky obecní v rámci větších obcí neb podniky společné v rámci více obcí.

Musím opakovati, že poměry v horských krajích nelze ztotožňovati s poměry v rovinách, a zvláště na Polabí. Obrovská většina naší vlasti jest kopcovitá a hornatá. Co se osvědčilo na Kolínsku, nehodí se do hor. Družstva nemohou si obstarati v horách dostatečného kapitálu rozvrhem na pozemky, poněvadž celá řada jejich majitelů není hospodářsky s to příslušnou kvotu splatiti. Za tyto lidi musí podílový kapitál spláceti obec a stává se tak jako tak členem družstva. Protože nyní musí družstva omeziti práva členů bez ohledu na počet podílů stejně, stává se elektrisace družstevní v horách monopolem bohat-

ších vrstev. Proč by nemohla obec jako taková sama provést to, co za její vydatné spolupomoci provádí družstvo?

V čem spočívá věčný odpor svazů proti elektrisování obcí ve formě obecních podniků? V námitce, že podniky takové musily by býti pasivní a že jest třeba sociálního vyrovnání venkova. Toto tvrzení jest pravdou jen částečně. Nelze dosud ani zdaleka posouditi, které kraje mohou vykazovati větší spotřebu proudu na venkově: zda bohaté kraje rovinné, či hornaté kraje ostatní. Podle vývinu domáckého průmyslu a podnikání v horách již nyní lze souditi, že právě horské kraje s vyvinutým výrobním průmyslem dřevním, textilním atd. budou i při větších nákladech investičních daleko aktivnější než příležitostná spotřeba proudu v krajích rovinných. Mané napadá tu otázka, zda tyto horské kraje snad mají dopláceti na passivitu bohatých rolníků polabských?

Konečně značná vzdálenost od center výroby proudu bude velmi obtížnou při poruchách sítí primérních i sekundérních, nebudou-li alespoň sekundérní sítě v majetku obcí a jestliže obce nebudou si jejich poruchy samy opravovati. Nezapomínejme, že povětrnostní poměry horské jsou daleko nepříznivější a že poruchy

sekundérních sítí tu budou častěji než v krajích rovinných.

Rozvoji elektrisace a postavení svazů jest velmi na obtíž dosavadní system, jež nelze systemem v pravém slova smyslu zváti, jak se u nás provádí elektrisace. Je-li na př. pardubický svaz přeinvestován, t. j. má-li neupotřebené primérní sítě, jež stavěl z protekce politické, jen když přijela deputace, že by chtěli tam a tam elektriku, a pak nechali primérky stát a dosud se nepřipojili, nelze v tom spatřovati system v práci, tím méně hospodárnost.

Má-li se elektrisace státi tím, čím ji míti chceme: podkladem dalšího hospodářského rozvoje, musí především dávatí laciný proud a nesmí zatracovati žádnou formu elektrisování po venkově, jen aby byl docílen konsum a prosperita investic. Jinak budou spory mezi svazy a zájemníky čím dále urputnější a velmi na škodu celé věci.

Apelujeme proto na vedení svazů elektrárenských: chcete-li míti odbyt, musíte míti levný proud, důvěru vašich konsumentů a volnost jejich organizace pro spotřebu proudu. Odložte zelené brýle a dívejte se na svět očima obchodníka, jenž má v prvé řadě na mysli zdárný prospěch svého podniku!

KULTURNÍ POLITIKA.

Myslím, že heslu »kulturní politika« jsme jasně rozuměli před r. 1918, když jsme byli provincií rakouskou. Samostatný národ, zdá se, příliš brzo zapomněl na to, co tvořilo bezpečnou základnu pro politické zápasy. I pro ty — a hlavně pro ty — již usilovali o to nejvyšší: o svobodu.

Kulturní snažení bylo něčím, co bylo chráněno, a představovalo národ jako samostatného duchovního činitele. Duchovní hodnoty byly zárukou, že národ žije v duchu a pravdě. Opojení mocí způsobilo, že všechny zájmy soustředily se na hospodářské otázky takovou intenzitou, že rovnováha byla porušena. Taková je skutečnost, vyjádřená eufemisticky. Víme všichni, jak absurdně a protimyslně řešily a řeší se dnes kulturní otázky. Nemluví odborník, ale celá řada lidí, jimž celá věc je na míle vzdálená a kteří si osobují vynáseti ortel jen proto, že náhoda je postavila na zodpovědná místa. Podle toho kulturní hospodářství také vypadá!

Nebudu zabíhati do podrobností. Doklady bych mohl vyplniti několik stránek. Politické

usilování, chce-li dojiti úspěchu, musí počítati se zjevy, které nemají co činiti s volební statistikou a jinými technickými pomůckami. **P o l i t i c k á m y š l e n k a** vyjadřuje v synthesi cíl strany nebo národa. Nevzniká nahodile. Cílem měří se úroveň. Nejkrásnějším určením je služba veliké myšlenky, která zaujme celého člověka. Nechci rozhodovati, kolik takových myšlenek ovládá náš politický život. Víme jen bezpečně, že mezi politikem a státníkem je veliký rozdíl a že není možno klásti rovnítko mezi oběma pojmy. Taková politická myšlenka bere v úvahu duchovní vyspělost a klade si cíle shodné s kulturní úrovní.

Světový názor není věcí, která se odkládá jako svrchník v předsíni. Velký politik — vzpomeňme politiky staročeské v době slávy — neuzavírá se žádné síle, jež pomáhá životu. Proto násilné rozlučování obou sfér dostavuje se jen tehdy, když v politice převládnu malé cíle, nebo když kulturní složka sama zřejmě upadá a hledá svou záchranu v agitaci.

Ovšem k harmonické spolupráci je potřebí především vzájemného respektu. Pochopení, že

samostatnost nevylučuje zodpovědnosti. Prává kultura není ani reakční, ani pokroková. České ovzduší nemůže se však zbaviti magického kouzla určitých formulek, i když v cizině dávno ztratily význam a smysl. O reakci nanejvýše lze mluvit tam, kde pro kulturu se nedělá nic. Pro tuto situaci by bylo u nás dokladů až hanba.

Kulturní pracovníci vědí dobře, jak nevědomou a sebezapíravou úlohu hrají ve stranách, a jen vědomí, že slouží duchovním hodnotám, které nejsou časné, je síla. Zpolitisování celého života zasahuje do takových drobností, že jednou bude lze psáti komické historie o tom. Přece je jasno, že takové poměry jsou nezdravé a neprospěšné. Dnes není času na hospodské úvahy a nutno vážně se tázati, zda kulturní programy jsou jen nevinnou okrasou. Politická akce vyrůstá na podkladě duchovní energie, která ke svému rozvoji potřebuje zcela jiných podmínek. Mechanistická civilizace počítá jen s čísly a zapomíná na činitele iracionální a spirituelní. Kultura znamená duchovní svobodu, neboť bez této není tvorby v pravém smyslu slova. Tím více, jedná-li se o kulturu s náboženským podkladem.

Dr. J. Krlín:

DR. F. X. NOVÁK, JEHO ŽIVOT A DÍLO.

II.

Kdybychom byli zvyklí nazvati velikým dílem to dílo, které čítá přinejmenším 20 svazků, pak bychom musili nazvati Novákovo dílo malým: Obsahuje čtyři velké práce, jednu menší knížku a pak několik brožurek. Ale velikost díla se měří podle vnitřní hodnoty a proto je lze neprávem nazvati velikým. Jsouť, po stránce vnitřní ceny, Novákova díla chloubou české literatury, a jest v nich bohatství, jemuž se musíme obdivovati. A všechny jeho práce jsou zralými plody myslícího ducha.

Dr. F. X. Novák jest knězem. Byl řeholníkem, který vynikal a vynikal duchem vpravdě apoštolským. A proto větší část jeho díla jest věnována otázce kněžské: Pohledy do života bohoslovců a kněží, Kněžské problémy, Alpský farář.

Později se dr. F. X. Novák seznámil s mladou inteligencí, sdruženou v České Lize Akademické, a věnoval jí něžné, ale mohutné dílo: »V máji života« a řadu hlubokých statí v časopise Ligou vydaném, v »Životě«.

Jest z lidí, kteří vidí, kteří milují, a kteří přihlížejí k životu, jež přináší den, a kteří hodnotí ten život, kteří hodnotí problémy, jež onen život na světlo vznesl. Tak vzniklo jeho poslední dílo, nedávno vydané, pod názvem: »Církev a stát« a řada cenných studií v různých časopisech.

Dříve než začnu psáti o každé ze skupin, na které jsem rozdělil dílo Novákovo, budiž mi dovoleno nastíniti metodu a postup Novákovy práce.

První dvě vlastnosti jeho díla, které je třeba předeem vytknouti, jsou svědomitost a autokritika.

Taková situace přímo ukládá podřízení všeho hodnotám duchovním nebo aspoň přesného rozlišení obou oblastí. Jinak vzniká anarchie, kdy je nutno se ptáti: cui prodest? Dnes, kdy tolik naléhavých problémů přistupuje k nám, není možno oddávati se bláhové naději, že běh světa se zastaví a vrátí se blažené sousedské časy. Toho se již nedočkáme. Nejsme více provincií rakouskou, ale celkem, jehož všechny složky musí míti světovou úroveň, aby národ nezaměnil jedno otroctví druhým.

Duchovní základ, na němž stojíme, dává nám jistotu a bezpečnou půdu, že nás chaos nepohltní. Proto nelze si přátí ničeho jiného, než odvahy a statečnosti, jež jde přímo a nestrká hlavu zbaběle do písku. Tato malodušnost jest charakteristickým českým znakem a Marten v krásném dialogu »Nad městem« dobře o ní věděl. Naše dějiny mají tragický spád a tím velikost. Naši předkové byli samostatným tvůrčím činitelem, a jest příkazem našim, abychom se snažili o zachování tradice v tomto smyslu. Kulturní politika v celé závažnosti jest jednou z cest!

—t—

Dr. Novák nepíše dílo, protože ho napadlo býti a státi se spisovatelem a nepřistupuje k dílu bez přípravy. Dal-li se do psaní svých »Pohledů do života bohoslovců a kněží«, neučinil tak jediné proto, a vůbec tak neučinil proto, aby jeho jméno se vyslovovalo. Učinil tak, poněvadž byl nucen napsati je. Byl přinucen svou kněžskou láskou, která mu působila i bolest, poněvadž zřel na svých spolubratřích nejen přednosti, zřel na nich i nedostatky, které byly tím osudnější, že se objevily v době, která byla nevýslovně vážná a zodpovědná. Nevím, ale leckdy jsem měl při jejich čtení dojem, že vytryskly z exerciciích, dávaných bohoslovcům a kněžstvu, tak jsou teplé a bezprostřední.

Byl si vědom, když vzal pero do ruky, co zamýšlí, a byl si vědom těžkého úskoku, který na sebe bere. Zamýšlel ukázati vznešenost kněžského povolání, cestu lodičky kněžského života mořem života. A chtěl dovésti tu lodičku přes všechna úskalí a přes všechny bouře k cíli. A to nebylo lze učiniti bez veliké přípravy. Ani ne bez veliké znalosti. Bylo k tomu třeba i nemalé odvahy v českých poměrech. Nuže, měl všechno to v míře, která byla potřebná, ne-li v míře větší.

Nuže, z celého díla mluví bohatá zkušenost. Ať mluví o otázce kněžské, nebo o choulostivé otázce výchovy dospívající mládeže, vždy cítíme, že nemluví jenom theoretik, který vyčetl své poznatky z knih, nýbrž, že mluví k nám muž zkušený, který dovede pozorovati, a který teprve na základě svého pozorování, ne několikadenního, buduje stavbu svojí

myšlenky a zahrocuje svoji radu. Tato zkušenost jest podepřena hlubokou inteligencí a bohatou erudicí.

Vědom si svého apoštolského poslání a zodpovědnosti, měří každou větu. Patří na předmět se všech stran, ne pouze s jedné strany. Nespokojuje se vnějškem, sestupuje do nitra. Hledá kořeny vytrvalé a neúmorné, a často jest viděti, kolik hodin práce a potu ho stálo určité poznání. Nespokojí se s určitým poznáním, chce je obohatiti, podepřiti. Hodnotí, kritizuje, vyvrací a při tom postupuje logicky, přesně a jistě. I když si dovolí někde výsměch, jako v kritice moderních soustav filosofických v »Kněžských problémech«, je ten výsměch zdůvodněn prací, těžkým studiem filosofických a často nezáživných děl, proniknutým v samu podstatu filosofické myšlenky.

Dr. Novák není a nebyl nikdy z těch, kteří se dali opojiti a ohlušiti zvukem svého slova a krásou své věty. Nebo kteří hned na počátku podlehl nadšení nad nějakým předmětem. Taková nekritičnost u něho neexistuje. Třeba si přečísti pár řádek z knihy »V máji života«, abychom byli o tom přesvědčeni. Kolik již bylo napsáno knih o rozvíjení se jinocha v muže a dívky v ženu, kolik již bylo napsáno statí o lásce dvou mladých bytostí. Předmět sám strhne, a snad právě proto shledáváme tolik zbytečného lyrismu a tolik planých i mělkých slov a vět: Dr. Novák má smysl jen pro krásno, má smysl pro mládí, měl příležitost poznati mladé, ale, máje o nich a pro ně psáti, nezapomněl jednoho: Že člověk se neskládá pouze z duchovních prvků, nýbrž, že jest složen z těla a z duše. Netázal se proto o radu pouze zpovědníka, vůdce mládeže, nýbrž tázal se o radu i autorit lékařských. Pravda, musil se zříci mnohých vznícených slov, ale jeho dílo je tím životnější a cennější.

Ku podivu, tento kněz svatého života a nadšený pro všechno ideální a krásné, má jedinečný smysl pro reálné, pro skutečné, vždycky, kdykoliv se jedná o člověka. Počítá s člověkem jaký jest ve skutečnosti a ne jaký bývá líčen v různých knihách. Kdoví, jakou bolestí vykupoval a vykoupil tento dar, která častokráte schází spisovatelům, kteří se obírají podobnou látkou! Ať již mluví o knězi, ať již mluví o mladém člověku, či se obrací k českému člověku vůbec, nikdy nám nestaví před oči fantom, vždycky vidíme skutečnou bytost. Proto jest přísný i shovívavý, přímý i jemný. Jsou to vlastnosti výtečného chirurga, psychologa a i umělce. Jeho studium lékařské vědy mu velice prospělo. Obohatilo jeho zkušenosti zpovědníka a vůdce a umožnilo vyvarování se jednostrannosti.

Všimněme si P. Antonína v »Alpském faráři«, který jest dobrým pendantem ku »Pohledům« i ku »Problémům«. Vidíme kněze, který z velkoměstského prostředí přichází do alpské dědiny, zamořené v ohledu náboženském i mravním. Jest vzorným knězem a nadšeným a miluje ty, k nimž byl na vlastní přání poslán. Zvolna odkrývá rány na těle svých farníků, nezamlčuje si jich a dává se do jejich léčení. Podniká boj s nemocí, která jest vpravdě epidemií mravní, ale častokráte musí bojovati i sám se sebou. Vyžaduje obou těch zápasů, a snad ještě více toho druhého,

nedbalost jeho předchůdců, kteří částečně zavinili úpadek na osadě. Před námi se rozvíjí drama, drama bolestné, poněvadž čistě a hluboce lidské. Autor provádí analýsu všech složek, ostře osvětluje, a tím dosahuje pravdivosti.

Jeho dílo, věnované kněžskému životu a kněžskému stavu, jest v české literatuře jedinečné. Nechtěl napsati meditace pro kněze, ale chtěl ukázati kněze knězi. Proto ve všech knihách má konkrétní místo tak význačné. Každé povolání má své radostné a své bolestné stránky, tím spíše povolání kněžské! Jest nejtěžší ze všech, jest nejzodpovědnější ze všech, a jest nejkrásnější ze všech. Ten, kdo je na sebe bere, musí si uvědomiti všechny ty tři jeho vlastnosti. Musí si uvědomiti, že jest člověkem, slabým člověkem, a že bude přinášeti obět nejsvětější. Že jest člověkem, a lidem musí býti člověkem a ještě něčím více než člověkem, neboť lid chápe, že je prostředníkem mezi ním a Bohem. Musí žiti ve světě, ale daleko více než jiný člověk nesmí se »conformari huic saeculo«. Dává lidem svaté věci, sděluje jim pravdu a uděluje jim svátosti. Kněz, hned, jakmile vyjde ze semináře, se stává otcem, pastýřem, učitelem duší.

Jest svatým povoláním kněžské a dr. Novák pro jeho vznešenost nachází slova vzletná. Ale při tom nezapomíná, že ten, jemuž o vznešeném povolání hovoří, jest mlád, nezkušený, že jest člověkem, který jest podroben chybám, a který klesá. To vědomí dvojí tvářnosti určuje jeho postup ve všech knihách, věnovaných kněžskému problému. A tím se vlastně ono dílo rozpadá na dvě části, které se však propustují vzájemně, stýkají, a které harmonicky slučuje oběť. Oběť, jež jest dílem lásky.

Dr. Novák postupuje logicky a zákon logiky vyžaduje, aby nejdříve vytkl cit, aby ukázal určitou věc, v našem případě povolání kněžské, v celé její podobě, jasně, v pravém světle. Dále, čeho je třeba, chceme-li dosáhnouti toho cíle, jakými prostředky jej lze dosáhnouti, jaké překážky třeba překonat. Příprava bohoslovce jest cesta na horu, vysokou a strmou horu. Či, abych užil příkladu a srovnání dra Nováka, jest stavbou lodičky, která má býti spuštěna na rozbourené moře. Záleží na tom, jak bude ta lodička pevná a jak bude vybavena vším potřebným. Pobyt v semináři má býti pro bohoslovce budováním té lodičky a zároveň obhlížením moře.

Život kněze jest plavbou lodičky po moři. Moře jest někdy klidné, někdy je rozbourené, vlny se vzdouvají, řítí se zběsile na lodičku, jakoby ji chtěly rozraziti a potopiti. Jindy zase si hrají s ní, mazlí se s ní, jakoby ji chtěly tím způsobem udžeti na jednom místě a znemožniti jí plouti dále. Leckdy jest loď potřemocena a potřebuje opravy, nebo zesílení a vybavení novými věcmi. Daleké a širé jest moře, nelze dohlédnouti jeho břehů. Mnoho jest na něm překážek, vírů, mnoho úskalí, viditelných i neviditelných. I slunce nad mořem jakoby se někdy zatmělo a loď se ocitá ve tmách.

Nuže, čeho je třeba, aby se loď nepotopila?

(Pokračování.)

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í .

Z DUCHOVNÍHO ŽIVOTA.

VĚČNÉ POVOLÁNÍ.

Moudrost vyžaduje cíl, účel. Absolutní moudrost absolutní cíl. Či možno si mysliti moudrost bez plánu?

»Vše pro sebe učinil Hospodin.« Vše, nic není mimo jeho plán. A tak od věčnosti stála v hlubinách jeho nekonečného aktu rozumu i idea každého člověka. Od věčnosti existoval každý v jeho mysli.

Je známý obraz o knize věčného života: Je v ní vše, co kdo dostal, co vykonal, co zůstal dlužen. Je to jen obraz, ale mluví: Mezi nebem a zemí, mezi Věčným Tvůrcem a tvorem je poměr, mravní a zodpovědný. — A tak je v Bohu, v němž není minulosti ani budoucnosti, věčný plán světa v celku i v jednotlivostech. A v tom plánu je místo, je okamžik času, kdy každý má svůj úkol, kdy má zasáhnouti do dějin stvoření. Je to ohromující myšlenka: Každý, já mám svůj úkol ve věčnosti. Ano, nekonečný Tvůrce mě potřebuje, počítá se mnou ve svém plánu. Může tomu býti jinak? Lze si mysliti, že by něco existovalo, co by Bůh stvořil, a že by to od něho bylo »jen tak«, že by něco Nekonečná Moudrost učinila bez účelu? —

Třeba jsem jen jako nevědomý list na skvostné koruně jabloně, omamující svou krásou, jako kvítko na louce, jako kolečko ve stroji, třebas nevím o celku jak vypadá, k čemu jsem a k čemu je ten celek, ale mám svůj úkol v tom celku a ten je nutný a Bůh s ním počítá. Není to náhoda, že jsem se narodil jednoho dne 19. nebo 20. století, že jsem měl takové rodiče, že jsem se dostal do té školy, toho učitele... a kolik ještě činitelů by se tu mohlo vyjmenovat: Zděděné náklonnosti, proudy doby, literatura, přátelé. Vše, i ty první pohádky babiččiny i veliké hrdinné postavy dětských snů, až k životním plánům a pádům, až k mému nynějšímu duševnímu stavu i vnějšímu povolání a úřadu, to vše tvoří mé nitro a to vše mne vychovává k úkolu, který mám zaplnit ve věčném plánu stvoření!

Kdy? Kde? Na jak dlouho?

Až přijde onen »věčný okamžik«, pro který jsem stvořen. — Jako student jsem šel k jistému knězi, příteli mládeže, a jeho laskavé přijetí rozhodlo o mém budoucím životě. To byl »jeho« okamžik, či lépe, jeden z jeho věčných úkolů. Pracoval tehdy na velikém charitativním plánu, který považoval za svůj životní cíl. Na mou malíčkost ani nemyslí. A dnes je diametrálně vzdálen od svých plánů, ale onen »jeho« okamžik trvá.

Může to býti více okamžiků v životě, může to býti celé povolání a činnost, vyplňující tento věčný plán, ale může to býti v životě jednotlivce i jediný okamžik, který naň čeká od věčnosti, kdy má činně zasáhnouti do velikého stroje stvoření. A věčnost jeho neřídí se podle malicherných pojmů lidských o velikosti; od malíčkosti může to záviset, zda vyplním své věčné určení nebo je zameškám a tak snad — ztratím celý účel a smysl vlastního života...

Co z toho?

Co činit, abychom naplnili úkol a spolupůsobili na tvůrčím aktu svého Stvořitele? Čili: Jak se musíme stát věčnými?

Protože nevíme, kdy ten okamžik přijde, zda nás nezastihne v době, kdy nejméně naň čekáme, zda je v tom, čemu přikládáme největší důležitost, či v nějaké bezvýznamné epizodě denního života, nutno býti připraven: Svědomité plnění každého okamžiku, ručení za každé slovo, za každou povinnost, za každou okolnost, čili: každý okamžik ztrávit podle mravního příkazu svědomí, toť spolupůsobení s věčnými ideály.

A tak: Nic není malého. Nic není náhoda. Snad ten žebrák u tvých dveří, který tě vyrušil z učené soustředěnosti a překazil právě světohybný vynález — byl »tvým věčným určením«. Snad tvé dítě čekalo na trest či dobré slovo — a jeho

život i věčnost od toho závisely! Snad tato žena, prosící o zastání! — Není to přehnané? Což nemají naše veliké snahy smysl a Bůh nás také k nim nevedl? Zajisté, ale: Vše, tedy i tento okamžik, stvořil pro sebe Hospodin. — Není to nemožné? Co naše vyčerpanost, naše pudry? Zajisté, ale to vše je již započítáno do celého plánu, nic to však nemění na »tvém« okamžiku. Kolo stroje se žene s velikou silou, a tu sílu má na každém svém zubu, ale jeho okamžik nastane tehdy, když se sejde s druhým kolem, snad kolečkem...

A toto sejití se s tím kolečkem bude zaneseno do knihy života. Jsou lidé, kteří jsou hotovými akumulátory, hotovými majáky, již svou přítomností šíří jas a poznání a sílu. Jsou lidé kovové vůle, kteří jako zvon do večerního šera zahlaholí a vzbudí ze spánku, ale jsou duše, které jemným pohledem řídí osudy života.

Všichni ti jsou faktory Božími. Jako jasná, zářící myšlenka vznášeli se od věčnosti v myšlence Boha, který jednou tu myšlenku uskutečnil. Nyní jest naším úkolem na jednotlivých stupních vlastního vývoje tuto myšlenku Boží, drímající v nás, plnit, rozvíjet, přiblížit ji k tomu ideálu, který od věků spočíval v Bohu. A protože netušíme svůj úkol v celku, ani okamžik svého působení na spolusvět, pak je naším okamžikem s naší strany každý okamžik našeho celého života podle diktátu svědomí, neboť »vše pro sebe učinil Hospodin.

»Quidquid agis, prudenter agas...«

Ad. Bělík:

DOKUMENTY.

(Z husitské humanity.)

»Humanita — toť náš národní program, smysl naší historie daný husitismem.«
(Citát z novin.)

Roku 1609 vyšlo ve Wittenbergu »Hussiten-Krieg, das Leben, die Lehr und Tod M. Johannis Hussi, und wie derselbige von den Böhmen, besonders Johanne Zisska und Procopio Raso ist gerochen worden« od M. Zachariáše Theobalda mladšího. Tento Theobald byl rodem ze Slavkova (Schlackenwald), tedy poněmčelý Čech, horlivý protestant. Nejdříve uvádí báseň: »Obraz svatého mučenníka Jana Husa« a k ní dvě mědirytiny: Husa, Jeronýma a Žižky. Cestoval jako vychovatel s mladými šlechtici po městech v Čechách, a sbíral prameny ke své historii, a uvádí 71 autorů a pramenů, mimo to prý nahlédl do mnohých rukopisů. Takové našel zvláště v knihovně M. Prokopa Lupáče (Vlčka) z Hlaváčkova v Domažlicích. Poté ještě sám rozličná města česká navštívil, a tam se protestantských farářů, praeceptorů a městských písařů dotazoval, pomníky s nápisy opisoval, ku př. na sešlém již hrobním kamenu Žižkově. Věnoval svoji historii Janu Ondřeji Schlickovi z Pasova, Němci, protestantu, jenž měl po Čechách statky, a byl jedním z protestantských vůdců. Straní všude husitům a je nepřitelem katolíků. Dílo má 430 stran kromě indexu, počíná r. 1400 a jde do r. 1436. Druhé vydání prodlouženo je o dva díly a sahá do r. 1517. Vyšlo v Norimberce r. 1621. Je nekritické a mnohé dokumenty jsou podvrženy. Způsob

táborského bojování však popisuje věrně a větší část jeho údajů dá se jinými prameny doložit. Uvádíme z něho:

»V kostelích házejí obrazy dolů a sochy kamenné se stěn, jak dnes je ještě vidět, rozbíjejí je a kopím oči vypichují, otloukají nosy i uši, varhany rozbíjejí, kříže rouhavě neřádem kálí, jakož i velké tabule na stěnách. Toto všecko je na rozkaz bratra Žižky učiněno.« (Str. 105.)

»Žižka na 550 klášterů zničil se vším, co v nich bylo.« (Str. 196.)

»Za svítání přišel Žižka k městečku Benešovu, tam navštívili mnichy, ti tam měli zvláště krásný klášter, vyplnili, nač přišli, zapálili a spálili město i klášter do základů.« (Str. 216.)

»Podobojí přepadli 20. 8. k večeru Písek, a nutili mnichy dominikány, aby jim sloužili mši a aby podávali jim podobojí, a když ti jim to odpřeli, povraždili všechny mnichy, zapálili a zničili klášter.« (Str. 196.)

»Útočily na Postoloprty, střelili do města hořící šípy, zapálili klášter, a při tom shořela krásná knihovna všelijakých knih.« (Str. 225.)

»Zikmund dověděl se u Litoměřic, že Táboři 4. června upálili v Praze dva mnichy a brzo poté čtyři jiné, kteří jejich náboženství nechtěli přijati, proto rozkázal, aby bylo 24 husitů za to v Litoměřicích do Labe vhozeno, což se stalo.« (Str. 228.)

»Žižka vede svůj zástup ku tvrzi a městečku Říčany, dobyde ho 23. 8., nechá sedm kněží uzavřít do světnice, zapálit a upálil je. Odtud táhl ku městu Prachaticům, na cestě potkal biskupa z Nikopoli a poslal ho s dvěma kněžími do rybníka k rybám.« (Str. 235.) — Jde o Heřmana, biskupa Nikopolského, faráře v Milčíně, který r. 1417 podobojím na kněžství žáky v Lipnici světil a který byl od Táborů v řece Lužnici mezi Příběnicemi a Příběnickami utopen, ač úpěnlivě o život prosil a kněží jim světití sliboval. (Tomkův Žižka, str. 69.)

»5. 9. dobyl Žižka Prachatic a nechal 135, dle jiných 900, lidí utlouci. Ostatní Táboři rozdělili se ve dva houfy, odtáhli z Prahy, jeden houf pod panem Viktorínem Božkem vpadl na panství pana z Rožemberka, loupili, pálili a mordovali dle zůle.« (Str. 236.)

»Pražští a Táboři vpadli do hradu Vyšehradu, loupili nač přišli, zapálili a zničili 13 krásných, nádherných svatyní, mezi nimi sv. Petra a Pavla.« (Str. 243.)

»Horebité (Orebité) loupili, pálili, mordovali, mnichů kolik upálili, jiné se svázanými rukama a nohama na led posadili, bonifáce s patrimoniem jim vyřízli a na krk jako pater noster pověsili.« (Str. 245.)

»Žižka táhne s Pražany a svými Táboři k Berounu, obléhá město, nechá třetího dne podniknout útok; měšťané se hájí neuvěřitelně, zabili ku 250 útočících, nakonec jsou přemoženi a město 12. dubna 1421 dobyto, muži pobiti; několik se uteklo do kostelní věže, odkud se zoufale až do druhého dne hájili. Ale věž byla dobyta, Berounští pobiti, jejich hejtman, rytíř Jan Koblík, shozen dolů a od Táborů cepy utlučen. Berounský farář Jaroslav, jeden pán a 37 jiných kněží a mnichů, kteří také do věže se utekli,

a několik pražských Mistrů (jichž jména M. Arnošt z Pacova, M. Jiřík Lounský, M. Michal z Doubku), kteří pražské artikule nechtěli přijati, všichni ve veliké světnici — svázáni — byli upáleni. Také bylo mezi nimi několik ze šlechty, z nichž nejvznešenější byl Bohuslav Oupavský.« (Str. 256.)

Žižka u Českého Brodu. »Táboři rozbořili bránu, vnikli do města, zapálili kostely, do kterých se uteklo asi 200 lidí, mezi nimi farář M. Jan z Duban s 18 jinými kněžími, ti všichni byli upáleni. Také chytli ve městě Mikuláše Navaru, městského syndika, ten nechtěl víru husitskou přijati, proto ho vstrčili do vysmoleného sudu, a poslali Vulkánovi jako oběť.« (Str. 257.)

»Na den sv. Jiří oblehli pražští Kolín, který se vzdal. Ale pražští vyloupili a rozbořili klášter — kde nyní stojí zámek — zabeďnili šest mnichů i s děkanem Hynkem z Ronova do vysmolených sudů, docpali slámou, zapálili a tancovali okolo sudů a zpívali. — Kouřimští se vzdali, Pražané spálili ve městě klášter, pět mnichů upálili ve vysmolených sudech před hoření bránou.« (Str. 258.)

»Žižka dal přísně hledat pikardy, a když se dověděl, že jich je mnoho v Klokotách, rychle tam táhl, padlo mu jich do ruky asi 50, mezi nimi dva kněží, Burián Pštros a Petr Koniš, a když nechtěli od svého bludu upustit, nechal nanést velikou hromadu dříví — a jednoho po druhém vhodit do ohně. Ve městě (Táboře) jich také chytil 25, a nechal je také upálit.« (Str. 258.)

»Klášteř Sedleckého chtěl Žižka pro jeho krásu ušetřit, ale jeho lidé ho vypálili. Tu nechal Žižka vyhlásit, aby ten, který zapálil, se hlásil o odměnu. A když se ten hlupák přihlásil, bylo mu do hrdla vlito roztavené stříbro.« (Str. 259.)

»25. dubna vzdal se hejtman Jan Městecký v Chrudimi pod podmínkou, že Táboři a Pražané nesmí do města, zato přijali 4 Artikule, a hned přijímali z kalicha, rozbořili pěkný klášter ve městě, upálili na náměstí osm mnichů, klášterní a kostelní kalichy, monstnance a ornáty musili vydat Žižkovi. Odtud táhl Žižka ke všem klášterům v tom kraji, Dobrovice, Skalice, Podlažice, Pardubice, Jezbořice, Michalov, Chotěšice. Klášter Jesenice se beze všeho vzdal, Žižka nechal svázat dohromady 13 sester a poslal je před klášter utopit v potoku. Ale pražští hejtmani se nad nimi smílovali, propustili je a s velkým nářkem a pláčem táhly ku Hradci.« (Str. 259.)

»13. května přišli před Jaroměř...« »Útok trval od rána do poledne, Pražanů padlo ku 700, táboritů Žižkových 916. Po útoku se počalo vyjednávat, a na konec ujednáno, že měšťané mohou svobodně odejít, a co každý unese, si vzít. Smlouva byla ujednána, a Pražané a Táboři zavázali se svou ctí a dobrým jménem. Brána byla otevřena, ale poněvadž ve smlouvě bylo ujednáno, že se město vzdává Pražanům a ne Táborům, přepadli Táboři měšťany, pobili, nač přišli, dobyli města, strhali ženám a pannám šaty, a vházeli je do vody. Městský hejtman pán ze Švarcenberka byl zajat a 15. května vedli 21 kněží, kteří jejich učení přijati nechtěli, k ohni, ale tři přijali víru, ostatních 18 se nechalo upálit.« (Str. 260.)

»Osm dní před svatodušními svátky dobyli Domazličtí hradu Hřšteinu (nedaleko Ronsperka), ne-

chali 17 papeženců upálit, potom rozbořil klášter Štoky.«

»V Roudnici zapálil Žižka klášter a rozbořil i s proboštvím do základů.« (Str. 261.)

Dopisování sněmu zemského Zikmundovi a jeho odpověď. Konec císařova dopisu: »Také jsme se dověděli, že jste ve chrámu sv. Víta a milého sv. Václava na pražském zámku kamenné sochy rozbili, stříbrné pobrali, dřevěné spálili, tu nemůžeme vědět, zdali i touto věcí vaše právo potvrditi a upevniti chcete. A k tomu chcete tento pražský zámek, kterého jste nestavěli, i s překrásnými chrámy, které ku cti Boha Všemohoucího postaveny byly, rozbořit a zničit. Proto Vás pro Boha prosíme, nechťěte toho činiti, aniž jiným dovolit, aby byly tyto budovy strženy. Vy jste již této zemi příliš hanby učinili, když jste této koruny slavné sídlo na Vyšehradě, a k tomu nádherný chrám sv. Petra a Pavla a jiných 14 krásných kostelů tamtéž na Vyšehradě rozbořili a zpusťovali. Zničili-li i druhé sídlo této slavné koruny, tu učiníte si u Boha Všemohoucího i u okolních knížat věčnou hanbu, odpor a nepřátelství, Pána Boha a cizí národy proti sobě popudíte, a vejdete v potupu a škodu nenahraditelnou. Vždyť víte, že tento chrám je hlava koruny, a v něm milý sv. Václav i ostatní sv. patronové, jakož i slavné paměti císař Karel, náš nejmilejší pán a otec, vedle jiných králů a knížat, pohřbeni leží. Prosíme ještě jednou pro milosrdenství Boží, smilujte se nad sami sebou a nad zemí, a nenechte tuto svatou zemi nadále pustošiti a naše město i služebníky ničit a zabíjet. Újměte se spravedlnosti, jakož jsme Vám již dříve psali, a zastavte ten nepořádek, co Bohu i svatému řádu církve se přičí, i proti Nám jest, potom Vám chceme rádi radou i pomocí přispěti. Neučiníte-li tak, nemůžeme i kdybychom rádi chtěli, ničeho činiti. A neustanete-li od toho, není nic jistějšího, než že Vaší vinou tato země spěje k nekonečné záhubě.« (Str. 268—277.)

»Žižka vybral si nejlepší vojáky, prošel skoro celou zemí a pátral sám po pikardech a nechal je bez rozdílu upálit.« (Str. 278.)

»Pikardi pod Janem Praemonstrátem (Želivským) ovládli Prahu.« (Str. 279.)

Pražští u Mostu. »Mostectí vypadli z města a zajatce upálili. Zato ti, co leželi před městem, vraždili, pálili, znásilňovali ženy i panny po okolí, chytily také nějakého Němce, toho sedmkrát do ohně hodili, on ale vždy zas vyskočil, a tak ho utloukli cepy.« (Str. 280.)

»A že pikardi mezi sebou jako nerozumná zvířata žili, to vzbudilo u všech Čechů spravedlivý hněv, a tu nechal Žižka znovu po nich pátrat, a 25. října je sehnal na faru v Klokotách a nechal je upálit.« (Str. 286.)

»Jan Praemonstrát zmocnil se v Praze moci a obžaloval rytíře Jana Sádlo z Kostelce u lidu, že jest Římanem. Když se to Sádlo dověděl, píše pražským radním, připomíná jim, co jim dobrého za živobytí krále Václava učinil a žádá o svobodný glejt (list), aby mohl přijít a se ospravedlnit. Sádlo obdržel glejt, přišel 19. října o šesté hodině s rodnými bratry Petrem a Purkartem do Prahy, druhého dne se dostavil na radnici, kde byl bez hluku zajat a v noci o druhé hodině na Staroměstské radnici sťat.« (Str. 281.)

PŘÍPAD JANA VRBY.

Spisovatel Jan Vrba je poměrně mladý literát, leč tak plodný, že jeho knihy možno počítat na de-

sítky a že dokonce vydává už své sebrané spisy, což dělávali naši spisovatelé až dosud teprve tak kolem šedesáti let. Má svoje určité zásluhy, jež mu budou připočteny k dobru; avšak jsou tu věci, o nichž nutno se zmíniti po událostech, které se sběhly v minulých týdnech.

Spisovatel Jan Vrba chtěl se dostat do České Akademie. Volby konaly se v lednu a Vrba měl dobré šance. Jeho kandidátka byla podporována celou řadou voličů. V poslední chvíli však přišly najevo věci, jež rázem rozhodly hlasování v neprospěch Jana Vrby. Byla konečně pominuta okolnost, že Vrba dostal státních cen jako žádný z druhých zasloužilejších spisovatelů, že vystřídal už asi deset politických stran, a stačilo pouze pročíst řádku listů, které se zabývaly mravními kvalitami chodského barda. R. 1925 napsal Vrba o sobě v »Českém Deníku«: »Jsem jedním z nejpřednějších žijících spisovatelů, který napsal 26 knih a dostal státní cenu...« R. 1925 napsal dr. Šalda do »Čes. Slova«: »Na škandál hraničí, když se velké ceny dostává Janu Vrbovi, spisovateli venkoncem prostřednímu, rázem ducha přímo okresního...« Téhož roku napsal do »Nové Doby« spisovatel Vachek. »To už mohla být státní cena udělena rovnou p. Brodskému, který dělá totéž, v jakosti i tempu, jako p. Vrba, ale poctivě, nebale se do lživé literárnosti.«

O Vrbovi jako člověku píše »Moravská Orlice« 9. ledna 1927: »Do literatury pronikl vlivem Růženy Svobodové, již psával dopisy s titulem »Drahá tetičko« a ujíšťoval ji v příbuzenství. Svobodová se však pátráním přesvědčila, že s ní Vrba příbuzný není a styky s ním přerušila.«

Vrba obvinil spis. dra Šimánka z plagátu (literární krádeže) anglického románu. Konise, sestavena spolkem »Máj«, jež se tím zabývala, v níž zasedali dr. Jaromír Borský, básník A. E. Mužík a Frant. Sekanina, prohlásila, že Vrbovo tvrzení o Šimánkovi jest neoprávněné a nespravedlivé.

Vrba v »Brázdě« tvrdil, že Chodové ve znaku neměli psí hlavy, tento znak prý si Mikuláš Aleš vyfabrikoval. Takovou urážkou hodil Vrba po zvěčnělém mistru Alešovi. A hle: univ. prof. dr. Albert Pražák v »Právu lidu« a »Posel od Čerchova« 31. května 1924 dokázali historickými doklady, že si Aleš psa nevyfabrikoval a že mu Vrba z neznalosti a lehkovážnosti křivdí.

Vynikající znalec chodského nářečí, spis. a prof. Jan F. Hruška, vytkl Vrbovi jeho hrubé jazykové nesprávnosti. Za to jej Vrba nejen strhal ve »Venkově«, ale v rukopise básní čestné členky »Máje«, Elišky Krásnohorské, jež si vyžádal pro »Pramen«, škrtl spisovatelčino věnování Hruškovi a první část básně, v níž autorka o Hruškovi psala, že »za půl věku, jenž zas dále pádí, i jí on vrátil Chodsko jejího mládí«. O tomto mstivém, nesnášenlivém skutku Vrbově napsal 12. prosince 1926 v »Lidových Listech« prof. dr. Emil Felix. »Jan Vrba provedl tu mocný škrt, pro který není snad v našem písemnictví obdoby, leda v pověstných bíleních bývalé c. k. rakouské censury. A tento barbarský škrt provedl p. redaktor bez vědomí autorčina. Dovedeme si snadno představití úžas citlivé básnířky, když její dvě básně byly otištěny v tak monstrosním torsu, když bez jejího nejmenšího tušení byly tak nešetrně zkomoleny, a pochopíme spravedlivý její úžas, neboť něco podobného se jí po celou dobu její spisovatelské činnosti nestalo.«

Tyto případy plasticky vystihují profil českého spisovatele, který pojmenoval své děti jmény Jan Hus

a Tomáš Masaryk, a narození jich oznámil prezidentu republiky, začez dostal zlaté hodinky. Kdyby se byly jeho děti narodily o patnáct roků dříve, jak by se byly jmenovaly?

Volbu Vrbovu do České Akademie podporovaly toliko dva hlasy, pravděpodobně od oněch dvou pánů, kteří to Vrbovi už dávno přislíbili a nechtěli slibu rušiti.

Případ Jana Vrby, jako spisovatele, není ovšem ještě vyřízen. Nutno vyčkati dalších překvapení. A.

ŽIVOT SV. ALOISE Z GONZAGY, PATRONA MLÁDEŽE. Napsal Leopold Škarek T. J. Olomouc 1927. Nákladem Matice Cyrilometodějské. 267 stran. Cena 15 Kč. — Máme už několik českých životopisů sv. Aloise, a zdálo by se tudíž na první pohled zbytečné, psáti nový životopis světcův. Důkladnější četba Škarkovy knihy však každého přesvědčí, že to nejenom nebylo zbytečné, nýbrž velmi časové, napsati pro mládež spis tohoto druhu. Životopis má mnoho nesporných předností. Je nejprve velmi důkladný. Není tu sice přítěže citátů, dokladů a učených poznámek, ale z každého odstavce je viděti, že autor studoval vážně prameny, a proto jsou jeho údaje také všude přesné, chronologie spolehlivá, řešení některých dosud nevyjasněných obtíží ze života světcova uspokojivé. Životopis je dále psán nadmíru zajímavě. Není to pouze řada událostí a episod chronologicky uspořádaných, nýbrž líčení psychologického vývoje veliké duše; podoba světcova tu vyrůstá a rozvíjí se před našima očima. V rámci života Aloisova dotýká se spisovatel několika markantními větami krátce, ale výstižně života a životního díla i jiných velikých mužů doby, jako sv. Karla Boromejského a sv. Ignáce z Loyoly a podává věrný obraz tehdejších kulturních i veřejných poměrů. A proto ani ten, kdo pro vlastní duchovní četbu nemá mnoho zájmu, neodloží snadno této knihy. Při tom však spis zůstává po větce spísem asketickým. Cíle toho snaží se autor dosíci jednak tím, že nám předkládá heroickou postavu světcovu ve vší její velikosti a kráse zcela podle skutečnosti, jednak také vhodnými reflexemi a naučeními o zásadách duchovního života, kterými nenápadně proplétá líčení života svého hrdiny, aniž tím trpí celistvost vypravování. A vskutku, nikdo nemůže čísti o hrdinném boji světcovu za ctnost a nejvyšší cíle, aby nebyl povznesen a povzbuzen k dobrému i k nejvyšším ideálům; zvláště názorné líčení heroického zápasu za povolání nemůže nezanechat v mladých duších hlubokého dojmu. Co však životopis tento zvláště činí sympatickým, a co považujeme za hlavní přednost spisu, jest, že se tu nelíčí světec jako nějaká vidina, nebo pouze jako v mlhavé nedostižné dálce, nýbrž jako člověk z kosti a masa, jako jiní lidé — jako hoch, který má zrovna tytéž sklony, žije zrovna v takových zevnějších okolnostech, má zrovna takové obtíže jako jiní hoši, a liší se od nich pouze neobyčejným omilostněním shůry a neobyčejnou rozhodností své vůle, s jakou s milostí Boží spolupůsobí. Zásluha autorova jest tu tím větší, poněvadž se jedná o světce, jehož život zdá se na první pohled příliš výjimečný a upřílišněný, aby mohl býti vzorem nynější mládeži. Autor líčí světce v celé jeho velikosti, vypisuje bohatý jeho duchovní život až do nejmenších záhybů, podává věrně podle historie i mimořádné, nadpřirozené zjevy z jeho života, ale při tom zcela jasně ukazuje, jak i dnešní mládež může a musí na-

podobovati sv. Aloise v tom, co bylo konečně s jeho strany základem a podstatou jeho svatosti, to jest v energickém následování vůle Boží. Právě tuto stránku života mladistvého světce, která na šlechetnou duši mladého člověka dělá největší dojem, jeho pevnost vůle, rozhodné sledování poznáního cíle, zdůrazňuje spisovatel znovu a znovu; a tu je viděti, že nejenom konal důkladná studia o svém předmětu, nejenom v askesi je dokonale obeznámen, nýbrž, že je též dobrým pedagogem a znalcem psychologie mladých duší. Jeví se to i v tom, že ve svých soudech o různých episodách vnitřního i vnějšího života světcova jest velmi strážlivým. — Ale tu se nám zdá, že ho někdy snaha, učiniti obraz světcův mládeži co možná nejpřístupnější a všechno co možná nejpřirozeněji vysvětliti, vedla někde až ku přílišné zdrženlivosti v úsudku. Na str. 47. uvádí se známý rys ze života Aloisova, že ještě jako hoch v otcovském domě nechtěl, aby při oblékání sluhové se ho nějak dotýkali, nebo třeba jen nohu jeho obnaženu shlédli, a podotýká k tomu: »Uváděti to ve spojení s Aloisovou láskou k čistotě, zdá se nám zrovna tak nemístným, jako neodůvodněným.« Obecnějším názorem autorů však jest, že se to vskutku dělo z lásky k čistotě, a ten náhled se nám zdá správnějším. Jako dar moudrosti světce často pudívá k činům, které se zdají odporovati pravidlům obyčejné křesťanské opatrnosti, jako pod vanem milosti Boží volívají pokoření, která by byla u jiných upřílišněností, tak i heroická ctnost andělské čistoty jim může diktovati jisté opatrnosti nebo oběti, které by pro méně pokročilé byly neupřímností nebo pruderií. Že Alois už tehdy měl andělskou ctnost v heroickém stupni, spisovatel právě dvě stránky před tím sám připouští. Líčení autorova jsou vesměs velmi jasná a průhledná. Poněkud nejasným nám pouze zůstalo, co asi vlastně soudí o povaze a velikosti dvou známých poklesků, jichž se Alois dopustil v dětství. Z toho, co píše na str. 22. o »zlých mravních následcích« hochova pobytu ve vojenském táboře otcově a na str. 45. o generálních zpovědích světcových, dalo by se souditi, že je má za těžké hříchy. Na str. 29. však se uvádí výrok Beelaminův, že Alois po celý život si zachoval křestní nevinnost. A to je obecný názor, který i církev přijímá za svůj v modlitbě na svátek sv. Aloise: »Concede, ut innocentem non secuti, poenitentem imitemur.« (»Dejž, abychom aspoň v kajinosti tomu se podobali, jehož jsme nenásledovali v nevinnosti.«)

Z menších některých nedopatření ještě uvádíme tato: Na str. 135. se několikrát nesprávně píše Loreto (na str. 16. je správně psáno Loreto). Na str. 149 se mluví o vinici, do níž chodili scholastikové. Italské slovo »vigna« tu třeba přeložiti spíše slovem »vila«. Na str. 113. čteme: »Tak skončil tento úporný boj o povolání pro Aloise vítězně.« Ale pak následuje ještě líčení celé druhé fáse tohoto boje, které zase končí slovy: »Tak skončil dlouhý zápas o povolání pro Aloise vítězně.« (Str. 129.) Jakási nesrovnalost jest také na str. 243. a 249. V listě, psaném matce dne 10. června, mluví Alois o svátku Božího Těla jako už minulém (str. 243.), ale doleji (249.) se píše, že den 20. června byl poslední den oktávy Božího Těla.

To jsou však, jak každý vidí, jenom nepatrné maličkosti. Jinak neváháme doznati, že Škavkův »Život sv. Aloise« považujeme za dílo vskutku mistrné a za vzor, jak se mají psáti životopisy svatých, zvláště pro mládež. A poněvadž také sloh jest velmi jadrný

a svižný, řeč krásná, zevnější úprava a tisk úhledný (vadí jen, že archy nejsou sešity), a ilustrace zdařilé, lze se nadíti, že spis nalezne u mládeže hojně ohlasu, a přes poměrně vysokou cenu hojného rozšíření; přispěje jistě k mravnímu obrození jedněch, ku zdokonalení jiných a vzbudí mnohá kněžská i řeholní povolání.

Autorovi ze srdce blahopřejeme a doufáme, že nepopiratelného svého talentu využije ještě k jiným podobným pracím k užtku naší milé mládeže.

B. Sp.(áčil).

VZORNÉ NAKLADATELSTVÍ. O mocném a zasloužilém Lidovém spolku pro katolické Německo a o jeho čilém nakladatelství poučuje brožura: »Sinn und Aufgaben des Volksvereins für das katholische Deutschland« von Dr. August Pieper (M. Gladbach 1925, Volksvereins-Verlag 64 s. M. 0.50.) Právě teď, kdy začínáme pracovat o soustředění našich nepolitických organizací, bude nám i tato brožurka dobrou pomůckou, abychom si vše od začátku zařídili účelně s využitím všech zkušeností, kterých nasbírali katolíci jiných zemí se svými většími kulturními spolky.

MEXIKO. Výtečná knížka Echeverriova o pronásledování katolíků v Mexiku (viz »Život« č. 1 [4]) byla během 3 měsíců rozprodána. Právě vychází nové vydání: »Der Kampf gegen die katholische Kirche in Mexiko in den letzten Jahren«, von José Echeverría. Zweite vermehrte Auflage (21. sešit sbírky »Apologetische Tagesfragen«. M. Gladbach, Volksvereinsverlag 1927. M 1.60). Přináší doplňky, obsahující nejdůležitější události až do konce prosince 1926. Takové informace bylo by třeba šířit po celém civilisovaném světě, aby konečně zakročil proti barbarství, vládnoucímu v Mexiku, kteréž by mohlo býti šťastnou zemí, skutečně však vinou bezbožců se svíjí v revolučních křečích.

Dr. -s.

UMĚNÍ PRO LID. Totéž nakladatelství (Volksvereinverlag M. Gladbach) vydává letos už 15. ročník časopisu »V o l k s k u n s t.« Monatschrift für volks-

tümliche Bildungspflege (Schriftleiter Emil Ritter). Naše kulturní a lidovýchovné organizace, jakož i jednotlivci, milující umění, měli by si této publikace všimnouti aspoň za tím účelem, abychom s pomocí v ní obsažených výborných pokynů praktických i důkladných theoretických pojednání dovedli své vlastní umělecké schopnosti a bohaté poklady našeho národního umění lépe využítkovati. Uvádím z posledního ročníku (1926, XV a 544 str., M. 6.—, váz. 7.50) nejprve několik všeobecně poučných příspěvků: Lidový kalendář pomůckou vzdělání. Pius XI. a církevní umění. Film a lidovýchova. Veřejné knihovny a lidovýchova. Lidovýchova a radio. Umělecké mapy (= serie, sbírky obrazů). Láska k otčině a lidovýchova na venkově. Básník a lid. Umění a jubileum sv. Františka. Etická stránka lidového umění. Dějiny literatury a lidovýchova. Středověké vánoční hry. Náboženská lidovýchova. Socialistická lidovýchova. Lidové divadlo atd., atd. — Další rubriky časopisu »Volkskunst« jsou: Praktický rádce ve věcech lidového umění. (Na př.: Kterak uspořádáme rodinné večery, jarní slavnosti, jesličkové slavnosti? Programy. O divadle, o hudbě, o knihách a obrazech.) Kritiky o knihách uměleckého a lidovýchovného obsahu. Dispoice k přednáškám i úplně vypracované přednášky (na př. o věčném městě Římu 17 přednášek, o sv. Františku 12). Pomůcky pro divadelní hry všech druhů (biblické, vánoční, legendární, jiné duchovní hry, pohádky a pověsti, historické, veselé), taktéž pro hudbu (písň. sbory, zpěvohry atd.). Pro nás by mohly otázky, jimiž se zabývá časopis »Volkskunst«, nabýti značného historicko-apologetického významu: stále nám katolíkům, vytýkají, že jsme prý málo vykonali pro literaturu. Není to pravda; a kdyby i bylo, literatura není jediným měřítkem vzdělanosti! Spravedlivý úsudek musí míti na zřeteli i umění — a tu se katolická církev i v naší vlasti nemusí báti nižádného konkurenta ani pro jinak nejsmutnější doby; stačí připomenouti domněle »slavné« období husitských bouří anebo »hrozné« pobělohorské časy.

Dr. -s.

STUDENTSKÁ HLÍDKA. Č. L. A.

SJEDNOCENÍ KATOLICKÝCH STUDENTŮ ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH.

Dnešní studentsstvo má před sebou dva úkoly. Sjednotit se a rozřešit některé čistě studentské, povětšinou sociální otázky. A je pozorovati, jak Svaz studentsva hledá všechny možné cestičky, aby mohl prohlásiti, že zastupuje veškeré studentsstvo. Z naší strany byla a bude vždy projevena jistě největší ochota ku spolupráci v těchto čistě studentských otázkách, ovšem nesmí Svaz zapomínat, že katolické studentsstvo zastupuje Česká Liga Akademická se sídlem v Praze II., Panská 1, a nikoliv nějaká pomyslná samospráva Koleje Arnošta z Pardubic. Větší potíž bude asi se soběstačnými agrárními akademiky a s některými fakultními spolky (SPSEJ).

Na ideovém poli se asi studentsstvo nesjednotí a při protichůdnosti jednotlivých programů těžko by se dalo spoléhat, že by se daly mnohé korporace studentské zastupovat studentským orgánem, v němž by vládl naprosto opačný duch (viz nynější Svaz). A z toho vyplývá pro nás, že nechýlí se ke konci činnost a že nevymizel »raison d'être« našeho spolku katolických akademiků, ale že přicházíme do doby, kdy nutno rozvinout prapory.

A prvním krokem k tomu musí býti: sjednocení katolických studentů českých a slovenských v jednom ústředním spolku, který by naše mohutné, ale rozdvojené hnutí reprezentoval.

U nás je a byla vždycky dobrá vůle. Kolegové, nemyslete si a nevztahujte na nás vlastnosti, jichž jsme daleci. Nechtějte, aby z naší rozdvojenosti sílili nepřátelé.

Vyšli jsme vám vstříc. Začali jsme vyjednávat. Na vaší straně buďte jen důvěřivi a jistě se shodneme.

Kolegové Slováci! Jeden cíl máme a bratři jsme! Proč tedy nejít po jedné cestě?

—l.

MORAVAN? Což v Brně je mrtvo, přátelé, že nepíšete? Vaše valná hromada, kolej, poměry? Naše adresa je: Redakce »Život«, Praha II., Spálená č. 15. (Stud. hlídka.)!

V ČESKÉ LIZE AKADEMICKÉ budou příští týden od 16.—20. března exercicie. Bližší bude sděleno.

KONAJÍ se hojně připravuje na Svatojanskou Akademii, kterou každoročně pořádá Česká Liga Akademická, s bohatým uměleckým programem.

MICHAL PETROVIČ ARCYBAŠEV ZEMŘEL.

M. P. Arcybašev byl revolucionářem a byl básníkem. Své revolucionářství likvidoval po nezdaru petrohradské revoluce r. 1905 a po tomto roku dal se plně do služeb literatury, ideologicky přesně zavěšené na činnost prvou. Po drobné novelistické práci (»Krev«, »Paša Tumanov«, »Kuprijan«, »Žena«), přišel jeho román »Sanin« (1907), jehož analýsa jest analýsou celé tehdejší ruské mládeže, která byla »Saninem« utvrzena na cestě za cílem — který se uskutečnil r. 1917. »Mezi člověkem a jeho štěstím nesmí býti překážky, člověk smí oddati se volně a bez obav všem jemu dosažitelným požitkům« — to jest Saninova zásada, která nutně, jsouc stavěna bez disciplíny a na násilí, vede k anarchismu, jsouc bez morálky a bez ethiky, a vede k bankrotu všeho a k vyhlášení »ničeho« za smysl života. Od »Sanina«, který žije pro vteřinu požitku, kterému každá věc má hodnotu nulovou, není daleko k »Praporčíku Gololobovovi« a »U poslední česty«, který saninovské »ničeho« řeší sebevraždou. Masaryk v »Sebevraždě« ne neprávem staví »Praporčíka Gololobova« vedle »Werthera«, jedné z nejnebezpečnějších knih lidstva. To jest ideologická base, na které stavěl Arcybašev své novely, romány a dramata. Techniku své literární práce převzal od francouzského naturalismu, hlavně od Zoly, od něhož přebírá i zolovské motivy erotické, které ovšem nejsou podstatou Arcybaševova díla. S Arcybaševem zemřel jeden z posledních literátů předrevolučních, ve vyhnanství. Vlna, kterou připravovali, je smetla s sebou. Zločin, který snad, připustíme, páchali bez vědomého úmyslu, neušel trestu. Kstr.

ZAJÍMAVÝ PŘÍSPĚVEK K OTÁZCE UZNÁNÍ SOVĚTSKÉHO RUSKA.

Sdělujeme prozatím pouze k informaci:

Vůdce italské lidové strany, kněz Luigi Sturzo, zásadní odpůrce fašismu a proto žijící teď ve vyhnanství, právě uveřejňuje neobyčejně zajímavou knihu o Italii a fašismu. O uznání de jure sovětského Ruska tam píše:

»Mnoho diskusí a sporů ve věcech italské zahraniční politiky způsobilo uznání sovětů de jure, jež skoro současně provedli Mussolini a Mac Donald smlouvami obchodními s Ruskem. Zdali se to stalo ve vhodný okamžik a jsou-li všechny podrobnosti správné, o tom lze diskutovati; ale proti uznání samému nelze namítati... Já sám jsem byl vždy pro obnovení diplomatických a obchodních styků s Ruskem, přes veškerou i odůvodněnou nedůvěřivost západních států k takovéto politice. Nejprve vládlo heslo: proti Rusku; teď je vystřídáno heslem: bez Ruska. Ale obě tato hesla neodpovídají vážně skutečným poměrům a konečně budeme nuceni vysloviti heslo: společně s Ruskem!« —

Ještě jednou: Jde nám prozatím pouze o informaci a ní příspěvek.

*

KRONIKA DOMÁCÍ.

VÝBOR PRO OSLAVU TISÍCÍHO VÝROČÍ MUČEDNICKÉ SMRTI SV. VÁCLAVA konal v neděli 6. t. m. důležitou poradu za předsednictvím

J. M. biskupa dra A. Podlahy. Bylo schváleno usnesení výboru z 8. září, aby jubilejní slavnosti svato-václavské byly rozvrženy na slavnosti lidové ve dnech cyrilomethodějských (začátek července) a oficiální slavnosti kolem svátku sv. Václava. Pořádání slavností lidových svěřeno bylo Radě Orla čsl. Současně bude se konati slet Orla čsl. a mezinárodní sjezd katol. mládeže. — Oficiální slavnosti budou míti ráz národní. Potrvají čtyři dni. Svěcení velechrámu bude se konati v neděli před sv. Václavem, slavnostní otevření svatyně, výstava ostatků sv. Václava a korunovačních klenotů na den umučení, 28. září. K této slavnostem pozvána bude vláda a všechny národní korporace. Pořadatelem bude pravděpodobně Jednota pro dostavění chrámu sv. Víta, která je s výborem pro oslavu v těsném kontaktu. — Výstava bude otevřena na sv. Jana Nepom. (6. května). Roku 1929 totiž připadá dvousté výročí jeho svatořečení. Podrobný program byl otištěn ve »Věstníku«, který vydává Výbor pro oslavu 1000. výročí smrti sv. Václava Dotazy na adresu: Praha IV., Kanovnická 13.

AKCE KATOLICKÁ. V neděli 6. března byl položen v Praze základ k Akci katolické. Akční výbor Sdružení katolické inteligence vše připravil, episkopát návrhy jeho ochotně přijal a je naděje, že co nejdříve začne se pracovat. Jde o to, jak pravil nejdp. arcibiskup Kordač, aby apoštolát hierarchický byl posílen apoštolátem laickým. Nepíšeme zatím více. Dosavadní akční výbor byl pověřen, aby po dohode s delegáty celoříšských organizací předložil episkopátu příslušné meronadum. Náš list bude propagátorem snah Akce katolické, již přejeme hodně zdaru a Božího požehnání.

»LID. LISTY« otiskují dopis Drtinův z 13. října 1920. Obsahuje kritiku popřevratového řádění pokrokových učitelů. Učitele, kteří vyhazovali kříže ze škol, nazývá blázny a hájí se proti tomu, že se to dalo za jeho patronance. Otiskujeme jeho dokument doslovně: »Blázniví učitelé kříže ze škol nevyhazovali za mé patronance. To je prostě nepravda. Sám jsem proti tomu vystoupil velmi důrazně písemně i osobně a vyšlo také nařízení ministerstva, aby se tak dalo způsobem šetrným jen tam, kde místní činitelé, t. j. občanstvo, projeví s tím souhlas a přání. Mé nazírání na náboženské věci přece bys mohl znáti. Vždyť jsi chodil na mé přednášky. Nešetrnost s odstraňováním křížů byla část revolučního hnutí, za které já přece nenesu odpovědnosti. Lituji velice, že k tomu došlo — bylo to sprosté.«

ZÁJEM O NÁŠ ČASOPIS ROSTE. S článkem »K úvahám, čím udržíme svobodu« polemisovalo sáhodlouze (ale chabě) »Nár. Osvob.«. Článek o volbě prezidenta citovalo »České Slovo« a »Nár. Osvob.«, nazývajíce »Život« revuí lidoveckou. »Čech« si ocitoval »Role« a přidal k tomu, že »Život« je vydáván novým spolkem »Život«, kde je v čele min. dr. Nosek a posl. dr. J. Novák, odpov. redaktorem listu prof. Ant. Novák, což bylo myšleno jako výstraha »před těmito lidmi«. Prozrazujeme, že vedle jmenovaných jsou členy vydavatelstva dr. Doležal, prof. Drobný, posl. Světlík, dr. Formánek a dva členové »České Ligy Akademické«. Všichni jmenovaní (až na posl.

Světlika) jsou seniory Č. L. A. a jako takoví se k vydávání »Života« odhodlali.

PRESIDENT REPUBLIKY dožil se 77 let, zcela zdrav a svěží. Právě odejel do Egypta a Palestiny — Některé listy nevyvarovaly se oslavného nevkusy. »Stráž Socialismu« oslavovala presidenta veršiky, které začínaly: »Ni z boží milosti, ni pomazaný Páně...« Jak se to vezme. — Pan prezident radí Sokolstvu, aby šlo jen za pravým pokrokem. A pravý pokrok nezáleží ve vystupování z církve. Sokol si vůbec neměl náboženské otázky všimati, poněvadž mu do ní nic nebylo. President doporučil Sokolům, aby se zbavili svobodomyšlnictví a liberalismu let šedesátých, který náboženství negoval. Dnes jsou jiné duchové proudy na obzoru. — Sokolici s těžkým srdcem berou tuto lekci na vědomí. »České Slovo« dovedlo vyložit tento interview presidentův po svém. Sokol je organisace na podkladě mravním, ne náboženském — řekl pan prezident a »Č. S.« z toho vyvozuje, že mravnost je nenáboženská atd. Některí uvádějí tento projev Masarykův v souvislost s květnovými volbami.

KRONIKA ZAHRANIČNÍ.

REVOLUCE V ČÍNĚ byla vyvolána náročností a hrabivostí evropských velmocí. Již v r. 1925 došlo k srážkám, ve kterých bylo přes 200 Číňanů postřeleno. Konečně se vzepřeli Číňané a žádají úplnou celní nezávislost, odstranění exteritoriality, odstranění koncesí a omezení práv cizinců v obecní správě. Hněv žlutých obrátil se především proti Angličanům. Je prý v tom intrika sovětů. Hnutí dostalo ráz nacionální, někde přibralo i náter náboženský (pronásledování misio-nářů). Aby bylo jasno, proč shovívavě stavíme se k boji Číňanů, stačí uvést, že Číňané nesmějí požadovati ze zboží, dovezeného Angličany, Japonci a Amerikou více jak pětiprocentní clo (ad valorem), kdežto z čínského zboží vybírají tytéž velmoci až 30 procent ad valorem. Právo exteritoriality padlo v Turecku, padne nutně i v Číně. Padnou i výsady cizinců v obcích. Tak v Šanghaji, o něž se svádí boj, je milion domorodců úplně ve správě cizinců. Číňané jsou odhodláni provést boj do konce. Vádí jim ovšem silně občanská válka (Kanton proti Peking), zasahování cizích velmocí — ale v odporu proti cizincům jsou všichni Číňané jednotni. Anglie vyjednává, ale mezi tím posílá do Číny jeden vojenský transport za druhým. Hraje odvážnou hru, pomýšlí-li na násilné potlačení emancipačního hnutí čínského. Mohla by být poražena a ztratit prestiž na celém Východě.

KATOLICISM V AUSTRALII. Ve »Venkově« (č. 9.) popisuje B. M. Eliášová život v Australii. O katolících píše: »Nejsilnějšími jsou v Australii Irčané, strana římsko-katolická. Mají největší počet chrámů a veliké množství jejich škol a klášterů vychovává »mladou Australii«. V každém městě mají několik velikých nemocnic. Katolické školy, kláštery i nemocnice poznáte podle výstavnosti: jsou to vždy palácové budovy, s krásnými, velikými zahradami. Tam jsou vychovávány děti bohatých farmářů a mnohé z nich se stávají jeptiškami a kněžkami. Sešla jsem se v Sydney s farmářkou, jejíž dvě starší dcery zůstaly v klášteře, kam je matka dala na vychování. »Poradte mně, jak bych si zachránila aspoň svou třetí, nejmladší, chce

také do kláštera!« řekla mně jednou. Na sv. Patrika pořádala katolická strana v Sydney náboženský průvod. Byla to dlouhá řada povozů: obrazy o činnosti strany. Na některých byly skupiny ošetřovatelek ve stejnokrojích, a nápis ohlašoval, z které nemocnice jsou. Na některých vozech malá děvčátka byla přestrojena za jeptišky a malí hoši za kněze. Na některých byly zobrazeny výjevy z bible, s krásnými mladými dívkami v roli Ježíše. Ulice byly plny lidí, které tato podívaná velmi bavila. Vozy zajely na výstaviště a tam byly odpoledne a večer pořádány různé druhy her a zábav.«

EFESSKÉ KATAKOMBY. Výprava vídeňského archeologického ústavu, jež odjela na podzim do Efesu, dodělala se zcela mimořádného úspěchu. Odkrytí efeských katakomb má veliký význam nejen pro dějiny umění, ale i pro dějiny starého křesťanství. Při kopání nalezeno mnoho cihlových kousků, jež sahají až do 10. století před Kr. Řekové obsadili ono město asi 1300 let před Kr. Vykopávkami zjištěn byl i rozsah starého města. Dále byla nalezena veliká svatyně maloasijské bohyně matky bohů Kybely. Nalezené nápisy podávají vysvětlení o jejím kultu. Kult Kybelin tam kvetl vedle oficiálního kultu bohyně Diany. Odkryto bylo též monumentální schodiště ku chrámu z doby římské, pravděpodobně chrámu Isidina. Nalezeno též nympheum z doby římské, jež sloužilo k zásobování města vodou. Konečně při »jeskyni sedmi spících«s byl nalezen veliký starokřesťanský komplex hrobů. Hroby jsou tu v několika poschodích nad sebou, lze ještě rozeznati starokřesťanské malby na stěnách síní, jsou tu též vyryté »graffitti«, jež sahají až do raného středověku. Nalezlo se tu veliké množství hliněných lampiček s figurální výzdobou. Z dosud objevených památek na první dobu křesťanskou vyniká řezba Adama a Evy s hadem. Od dalšího prozkoumání křesťanských památek v Efesu slibuje si věda doplniti kusé poměrně dosud historické vědomosti o prvních dobách křesťanských.

Administrativní.

Staré odběratele, kteří již zaplatili předplatné na IX. ročník »Života«, upozorňujeme, že předplatným tím jest zaplacen celý ročník, tedy i čísla, jež jsou již vydávána novým vydavatelstvem.

K dnešnímu číslu pro odběratele na venkově jest přiložena umělecky provedená barvotisková příloha s vyobrazením květů begonií chvalně známé firmy semenářské Jindřich Vaněk v Praze, »U zlaté husy«, kterouž vřele doporučujeme k nákupu veškerých semen a opatření begoniových a jiných květinových cibulí a hlíz.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák.

Tiskne Československá akciová tiskárna.

Zadáno.

ZÁLOŽNA HERMES
PRAHA-SMÍCHOV,
Arbesovo nám. 270.

Telefon 42022.

Telefon 42022.

Stavvkladů a členských podílů Kč 4,114.889.23
během jednoho roku.

Vklady na knížky a běžné účty. - Míra úroková
 $5\frac{1}{4}\%$ až $6\frac{1}{4}\%$ dle lhůty výpovědní. - Úvěruschop-
ným poskytuje zápůjčky za výhodných podmínek.
Mlčenlivost o vkladech zaručena. - Vklady i zá-
půjčky možno činit buď v ústředí neb prostřed-
nictvím 27 sběren.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilímovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jekční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská
banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000.
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 1. dubna 1927.

Číslo 4. (7.)

Ant. Trnka:

AZIONE CATTOLICA.

Řeč, kterou měl 6. března t. r. v Bubenči dr. Camillo Corsanega, římský advokát a předseda katolické mládeže italské.

I.

Člověk nezatouží po tom, čeho nezná. Kdo z věřících katolíků pozná, co to jest »akce katolická« ve smyslu italském, toho lze pro ni snadno získati, ten se stane oddaným jejím přítelem a služebníkem. Katolická akce má si dobýti vznešeného místa v srdci lidském; o její vznešenosti a důstojnosti svědčí nejlépe to, že sv. Otec ji schvaluje a biskupové doporučují. Kdo bude u Vás řídit katolickou akci, musí ji dobře znáti, býti v ní odborníkem. Vyskytne-li se chyba někde, nesmí se sváděti vina na věc, na katolickou akci, nýbrž na člověka samého. (Podobně: advokát zná zákony; chybí-li přece, nesmí se tvrditi, že zákon jest špatný.)

Nynější akce katolická má jiný ráz, než měla před válkou. Zachycuje všechny složky společnosti lidské. Nejprve mládež z těchto důvodů:

a) Mladý člověk podoben mladému stromku: lze jej snadno ohýbati. Mladý člověk jest poddajný, avšak proto také snadno podléhá v nezkušenosti, která jest mládí vlastní, různým vlivům: víra a mravnost mládeže jest ohrožena.

b) Dnes rodina i škola plní své úkoly špatně. Škola vzdělává mnoho rozum a hromadí vědomosti, zapomínajíc na srdce.

c) Mladý člověk rád napodobí starší lidi; proto jest hoch a mladík rád a hrdý, může-li vstoupiti do nějakého spolku a zde působiti. Jest tedy nutné hověti tomuto pudu v akci katolické, aby se nedostal do spolku, kde by jeho víra a mravnost byla v nebezpečství.

d) Nemá starostí hospodářských, o život, bytí, a proto z důvodů již uvedených pod a)—c) mnoho nebezpečství.

OBSAH:

Ant. Trnka: Azione cattolica.

Karel Vrátný: Šovinismus, nacionalismus a fašismus.

Dr. Josef Mrkos: Boj proti rheumatismu, jeho význam sociální a národohospodářský.

Dr. —s: Kapitalista se přiznává.

Bedřich Šrámek: Předválečná samospráva.

P. Jan Ev. Urban: O. Fr. M. Náboženství.

Ad. Bělík: Dokumenty.

V. Sýkora: Počátky a konce české knihy.

Studentská hlídka.

Co život dal.

Definice organisace mládeže jest dána tímto podobenstvím: Pro katolickou mládež jest katolická akce tím, čím pro kněze seminář. Aby organisace ta plně vykonala svůj úkol, musí míti především ústředí, kde jsou zastoupeni zástupci národů ve státě žijících. Ústředí to musí býti v hlavním městě jednotlivých zemí, jeho členové scházejí se šestkrát ročně. Země rozdělena v menší celky, diecése; jejich ústředí se schází jednou měsíčně. Světlem a solí organisace jest duchovní správce, kněz, kterého pro zemské ústředí jmenuje arcibiskup (v Itálii sám svatý Otec), pro diecésní pak biskup. Laikové nemají vlivu na tuto volbu. Vedle těchto dvou ústředí jest generální shromáždění, které se schází po delších přestávkách (v Itálii po dvou letech). Nejmenší jednotkou jest kroužek mládeže, jenž má býti u každého kostela nebo alespoň tam, kde jest fara. Někde platí domněnka nebo předpoklad, že organisace katolické mládeže není možná. Ten předpoklad třeba překonati; záleží jenom na dobré vůli a milosti Boží. Pro naše pojmání jest časová mez věková v italské akci katolické trochu široká pro organisaci mládeže,

a to od 15 do 35 let. Mně se zdá, že v tomto vymezení věkovém jest obsažena hluboká idea, aby totiž zůstali v organizaci soustředěni členové od věku dospívajícího přes věk jinošský a panenský až do věku muže a ženy. Správně se soudí, že ten, kdo prošel úskalím prvních dvou věků, kdo překonal všechna ta nebezpečství, jež hrozí v tom věku duši lidské po stránce víry a mravnosti, že ten jest nejlepším učitelem, rádcem, dozorcem a vzorem všem, kteří se teprve probíjejí k pevnému světovému názoru katolickému.

Vedle činných členů této organizace katolické mládeže jest však nutno organisovati také věk mladší, a tu jest nejdůležitější věk od 10 do 15 let. Jest to věk dospívání, kdy nastává též krise duševní a kdy se počíná utvářeti charakter člověka. To vystihli dobře nepřátelé naší sv. víry a církve, odtud onen prudký boj v duši dítěte. Pod záminkou vzdělání a zábavy přednáškami, besídkami jest mládež lákána do různých spolků protináboženských, ale na vnějšek často zdánlivě indiferentních. Jejich práce jest podporována jejich tiskem (knihami, časopisy, brožurkami) a akcemi dobročinnými. Tomu všemu musí se s naší strany čeliti horlivou protiakcí ve všech řečených směrech. Při besídkách jest nutno starati se o to, aby mládež sama byla co nejvíce činná. Už dítě projevuje pud něco dělati, robiti samostatně. Tohoto pudu jest v besídkách, dětských divadlech a pod. využívat co nejvíce a pěstovati jej stále, ovšem čím dále tím intensivněji, aby si mladý člověk navykl viděti se samostatným.

Složení kroužků: Ty mohou býti při menším počtu smíšené, ale kde to lze, ať se zakládají podle povolání, na př. studentské, řemeslnické, rolnické apod. Není to však třídění mládeže, nýbrž jen rozdělení, aby se v určitém kroužku pracovalo v určitém okruhu zájmovém.

Takové samostatné kroužky lze ovšem tvořiti jen ve větších městech. V každém případě nutno to učiniti ve velkých městech, kde jsou různé školy pro vyšší vzdělání, jmenovitě pro studenty vysokoškolské, protože většina jich přichází na vysoké školy z venkova, a ti potřebují útulku, kde by byli chráněni od zhoubných vlivů velkého města. Z téhož důvodu nutno zřizovati v městech studentské kroužky středoškolské.

Z celé akce musí býti vyloučena politika. Hlavním účelem sdružování mládeže jest vytváření jejího křesťanského vědomí, které jako kvas musí pronikati celý život člověka. Vlastnosti vý-

chovy křesť. vědomí jsou tyto: 1. výchova náboženská, zbožnost mužná a trvalá; 2. výchova mravnostní; tu se nemyslí na mravnost světskou, »povrchní«, nýbrž na mravnost vnitřní, která působí na jednání lidské, i když člověk není viděn; 3. výchova sociální pro všechny problémy veřejného života; 4. těmito složkami výchovy křesťanského vědomí vytváří se charakter křesťanského jinocha a křesťanské dívky. A tu přistupuje ještě jedna složka této výchovy nadmíru důležitá, t. j. výchova lásky, aby byli jinoch a dívka připravováni k manželství. To se děje vedením k ušlechtilému posuzování lásky a k vědomí svrchovaného vzájemného obětování se v manželství; 5. konečně jest tu složka vzdělání intelektuálního: vzdělání jazykové, manuální (na př. kreslení), odborové (na př. účetnictví, zemědělské, dělnické a pod.).

Předseda kroužku má za úkol pečovati o to, aby se výchova katolické mládeže děla směry naznačenými. Než jeho povinností jest odvracet od ní všeliká nebezpečství ve věcech víry a mravnosti a přemýšlet o nich předem, aby je odvrátil.

V kroužcích mládeže musí se pěstovati a p o s t o l á t jednak dobrým příkladem v náboženském a mravním životě, jednak radou a poučováním, což ovšem předpokládá, aby si předseda bedlivě všiml soukromého života mládeže.

Úkol mládeže vzhledem k celé akci katolické. Nemůže se tu od mládeže žádati velikých skutků, ale tolik aspoň přece, aby byla citlivá ke všem zjevům protináboženským a zmužile své náboženství hájila.

Prostředky katolické akce:

1. Navykati mládež, aby se účastnila všech náboženských úkonů liturgických.

2. Účastniti se i jiných náboženských úkonů, na př. adorací.

3. Nejsv. Eucharistie; přijímati co nejčastěji sv. svátosti.

4. Účast na kázáních a exerciciích.

5. Apoštolát pro individuální výchovu mravní.

6. Problém kříže u scholastiků jest problémem čistoty a ten problémem vůle a nadpřirozené milosti Boží. Není ani třeba ujišťovati, jak jest to problém důležitý, ale také těžký a choulostivý; vždyť ztráta víry má obvykle důvod ve ztrátě čistoty. Již proto se nedoporučuje mlčeti o něm mládeži. Ale kdo má poučovati? Jak postupovati? Jisto, že tu třeba kompetence, a proto se k tomu nejlépe hodí kněz.

7. Výchova k šetrnosti, aby si mládež navykla sebezáporu, odpírati si zbytečné požitky.

8. Výchova sociální jednak tiskem, jednak vedením dospělejších a vzdělanějších členů sdružení k veřejnému vystupování, na př. v dělnických schůzích přednáškami. Pro vzdělanější občanstvo ovšem třeba přednášek vyššího rázu.

9. Další vzdělávání náboženské (katechisaci přenechati knězi); pořádati katechetické zápasy mládeže.

10. Širší vzdělání mimonáboženské děje se časopisy pro mládež, putovními knihovnami, večerní školou, vzdělávacími besídkami, přednáškami (na příklad ze zdravotnictví, o tělesné výchově).

11. Jednou z důležitých zásad katol. akce jest: Ne pro zábavu, ale také ne bez ní! Mládež potřebuje zábavy, a toho jest třeba využít i pro katolickou akci výchovně, protože ušlechtilé zábavy jsou preventivními prostředky proti vyhledávání zábav mravně závadných, a pak jsou zábavy prostředkem, aby se mládež ráda zdržovala v kroužcích. Zábavy: divadlo, kina, výlety (nejlépe spojené s nějakým cílem náboženským), hudba církevní i světská, tělocvik, sport, ale při všem musí tu býti vědomí, že zábava jest prostředkem k duševnímu i tělesnému osvěžení, po příp. poučení, nikoliv sama sobě cílem. (Řečník se nezmínil o jedné zábavě, a to o tanci.)

Na konec ukázal ještě na dvě povinnosti mládeže: 1. stále nositi odznak, ne jen o zvláštních příležitostech; tak zvykati překonávati různé ohledy a stud; 2. propagovati katolický tisk a podporovati misie.

II.

Organisace katolické mládeže jest jen částí »katolické akce«. O ní jako celku bylo jednáno ve schůzi odpolední, které předsedal pan arcibiskup sám. Ten v úvodní řeči přednesl program katolické akce československé, jak se u nás provádí, při čemž se shledalo, že italská akce katolická a československá jsou v podstatě stejné a rozdíl je že jsou přirozeně podmíněny různostmi prostředí, poměrů politických i povahy národní. Ve svém referátu spojuje v jednotný celek, co přednesl p. arcibiskup a pozvaný řečník Dr. Corsanego ve svých proslovech.

Sv. Otec Pius X. nazval akci katolickou apoštolátem pro Krista, Pius XI. činným apoštolátem, který má vrátiti život ke Kristu Králi. Katolická akce jest činností organisovanou, to

jest není akcí jednotlivců, ani jednotlivých spolků, nýbrž akcí kolektivní ve prospěch věci katolické. Jakožto katolická, t. j. obecná, jest mnohovětrná, ve svém celku jest jednak koordinována, jednak subordinována velikému cíli. Pan arcibiskup užil tu pěkného podobenství s organisací vojska. Vojsko skládá se z různých jednotek: pěšáků, dělostřelectva, letectva, oddílů zdravotních, technických atd.; každá jednotka má prostě vojny, poddůstojníky, důstojníky až po generály, má své štáby až po hlavního vůdce: každý má své místo a svou činnost. Tak jest organisována i církev katolická a činnost její musí býti prováděna všemi: kněžími i laiky, mladými i starými, ženami i muži, vzdělanými i prostými. Akce katolická jest účastí na vlastním poznání církve, rozšiřuje působnost svou na celou společnost lidskou v oboru hospodářském a sociálním, chce pracovati v nejužším styku s hierarchií. Hlavním jejím cílem jest pokřesťanění lidské společnosti. Akce katolická není politickou, ale není proti ní, tedy na př. v daném případě proti politické akci lidové strany, s níž má důležitý styčný bod, t. j. aby se křesťanské svědomí, křesťanská mravnost, křesťanské zásady uplatňovaly v politice.

Katolická akce není však ani čistě náboženská: tato představuje vnitřní život církve v kultu, ona její vnější život, proniknutý duchem života vnitřního. Zřetelněji: obě akce liší se cílem, prostředky, osobami a místem.

a) Náboženská akce směřuje ku posvěcení duší, katolická akce jest apoštolát ve společnosti k výchově křesťanského svědomí a mravního života.

b) Náboženská akce pracuje svátostmi, modlitbou, exerciciemi a pod., katolická vedle toho prostředky sociálními ve škole, tiskem, schůzemi a pod., a tím realisuje sociální úkoly.

c) Akci náboženskou provádějí kněží, akci politickou pak hlavně laikové, avšak ve spojení s kněžími.

d) Místem akce náboženské je kostel, akce katolické kostel i jiná místa. Z toho, co řečeno, jest viděti, jak akce katolická podporuje akci náboženskou, z ní ovšem čerpajíc život a sílu.

Co se týče organisace katolické, bylo již o ní mluveno při organisaci mládeže. Zde ještě doplněk: V ústředí katolické akce italské jsou zastoupeny všechny organisace katolické celého státu (ze všech zemí), také předsedové organisace mládeže, studentů a jiných katol. organisací, a sv. Otcem ustanovení ještě zkušený muž (4) za poradce; mezi nimi jest i redaktor

časopisu »Osservatore Romano«. Úkolem ústředí jest 1. studium školy, sociálních otázek a tisku, 2. dozor a přehled katolického života, 3. urovnávání sporů a vyrovnavání různých akcí katolických.

*

Přehlédneme-li vše, co bylo řečeno o akci katolické, vidíme, jak jest tato zařízením důležitým, a každý musí si přát, aby také u nás byla provedena. Ale tu vzniká otázka, je-li vedle ní třeba ještě akce politické. Jsou mnozí, kteří pokládají akci politickou za méně významnou, bude-li intensivní akce náboženská. Bývá poukazováno právě na Itálii, kde strana popolárů byla Mussolinim smetena, kdežto akce katolická přesto vzkvétá a zachránila život katolický. Ale naproti tomu srovnajme Německo, Belgie a Holandsko s Francií a zvláště s Mexikem, a dojdeme ku přesvědčení, že nedostatek politické organizace může mít osudné následky. U nás jsou poměry rovněž takové, že by katolicismus bez silné katolické strany politické dostal se v otroctví stran protikatolických. **O b é a k c e j e s t t ř e b a.** Co by prospělo za různých dob, jako jest na př. dnešní, našemu národu, kdyby i velkou jeho složkou byli praví katolíci přesvědčením i životem, ale ti neměli dobrých politiků a státníků, kteří by bojovali v parlamentě a v různých sborech administrativních za jejich práva a svobodu proti jejich nepřátelům. Ale

ovšem ještě hůře by bylo, kdybychom měli své dobré politiky a státníky, kteří by to neměli organisovati.

Katolické akce jest zejména třeba k dobytí katolické (konfesní) školy. Píše nám k té věci života znalý kněz:

1. Jest sice pravda, že ke katolické škole vede cesta silnou politickou stranou, ale rovněž jest pravda, že jen politické prostředky k uskutečnění katolické školy nestačí. Nutno se obrátit s ideou katolické školy ke všem katolíkům. Kurs politické strany stoupá a klesá. Je třeba činitele stálějšího a širěji založeného, a tím jest katolická akce. Leží v intencích svaté Stolice, aby všude existovala a soustřeďovala nepolitickou činnost katolíků. Roste přímo z půdy církevní a programově jest bližší katolicismu a ryzejší než programy a taktika politické strany. Dlužno vznikající u nás akci co nejvíce podporovati.

2. Velmi žádoucí jest, ne-li úplné sjednocení, tedy aspoň pracovní pospolitost veškerých spolků katolického duchovenstva, učitelstva a rodičů. Jest nutný společný generální štáb i společná armáda: úzký styk a těsná součinnost katolických vůdců z Čech, Moravy a Slovenska a úzké spojení příbuzných organizací (Sdružení rodičů, Matice Cyrilometodějské a slovenských spolků). Všichni katolíci všech národností v republice musí tvořiti jednotnou »Katolickou akci« hlavně na poli náboženství, rodiny a školy.

Karel Vrátný:

ŠOVINISMUS, NACIONALISMUS A FAŠISMUS.

(Dokončení.)

Z úvah tohoto rázu a ovšem ještě z úvah jiných vznikl fašismus československý. Ministr Šrámek mluvil nedávno na schůzi Klubu duchovenstva o národně-státní myšlence. A z toho, co o něm víme nebo jsme slyšeli, mluvil to upřímně. Ale jest veliké množství českých lidí, kterým se zdá, a snad právem, že národní ráz našeho státu není náležitě a upřímně uplatňován. Zkrátka: jejich národní touhy a naděje nejsou ukojovány tak, jak by si přáli. Dosud hlavně národní demokracie se chlubila, že ona jediná jest upřímnou zastánkyní národního, to jest českého a slovenského, rázu našeho státu nejenom na papíře, nýbrž také ve skutečnosti, v praxi. Je těžko zjistiti, je-li to skutečně pravda, ale jistě na to národní demokracie nachytala mnoho lidí. Ale právě to je důkazem, že národní cit není u nás upokojen, a sotva lze nazvati šovinisty všechny lidi, kteří nejsou spo-

kojeni s tím způsobem a s tou energií (nebo spíše neenergií), s níž se národní ráz našeho státu uplatňuje. A aby si někdo má slova špatně nevykládal, znovu prohlašuji, že nejsem přítelem národnostního dráždění a schválností, pokládaje za správný postup »vytrvalý, důsledný, veřejný i soukromý, mírný tlak«, nikdy neustávající mírný tlak ve prospěch našeho jazyka a naší státní myšlenky v celé oblasti naší republiky. Tlak, který se nesmí rušiti žádnými sebemenšími ústupky, leč by ústupek znamenal brzy následující postup české národní věci. To jsou konečně větší úkoly než ty výhledy do dálky, o nichž nedávno mluvil Dr. Lev Borský v »Národní politice«. A veliké pojednání by se mohlo napsati o možnosti, jak by bylo lze spravedlivými cestami zlomiti moc německého kapitálu v naší republice, pokud se uplatňuje v náš národní neprospěch.

Jak jsem tedy řekl, fašismus československý našel půdu v úvahách tohoto druhu, spojených s úvahami o hospodaření se státními penězi. Množství lidí si říká, že je po té stránce něco shnilého ve státě dánském. Že se zkrátka státní peníze vyhazovaly a snad ještě vyhazují na rozličné zbytečnosti, kdežto na druhé straně upřílišněným zdaněním se ničí mnohé zdroje pravého státního prospěchu. Tyto úvahy, a jistě také příklad italský, daly u nás život hnutí fašistickému, o jehož budoucnosti lze těžko usuzovati. Jisto jest, že veliké množství českých lidí není spokojeno s dosavadním řízením československé republiky a chce, aby bylo čestější a hospodářsky šetrnější, abychom užili mírného slova. Poněvadž pak dosud byl fašismus v blízkých stycích s národní demokracií, lze snad tímto vzrušením národního citu a touto nespokojeností s dosavadním vedením republiky po stránce národní české a po stránce hospodářské vysvětlovati přírůstek hlasů, daných národní demokracii při několika různých volbách posledního času. Při volbách do ostravských závodních rad to »Lidové listy« vysvětlovaly jinak, ale ježto přírůstek hlasů, daných národní demokracii, bylo pozorovati i tam, kde sotva lze mluvit o působení majitelů a úředníků určitých podniků na dělnictvo, zdá se, že přece jen jde v těchto případech o vzrušení národního citu, jež očekává svého uspokojení nebo alespoň pochopení od té strany, která, jak jsem řekl výše, se specialisovala na nacionalismus, t. j. snažila se přesvědčovati veřejnost, že jen ona jest opravdovou a upřímnou zastánkyní našich národních zájmů. Bylo tedy velmi dobře, že ministr Šrámek prohlásil za lidovou stranu, že chce za všech okolností zůstat v službách národně-státní myšlenky, ale na tisku a na celém organizačním agitacním aparátě lidové strany bude, aby toto tvrzení ministrovo potvrzoval. Ne šovinistickými a štvavými články a řečmi, nýbrž klidným a stále opakovaným a upřímným ujišťováním, že lidová strana chce a bude se vždycky přičiňovati všude, kam sahá vliv její a zvláště také ve vrstvách kněžských a hierarchických, aby český a slovenský národní ráz našeho státu náležitě se uplatňoval, a to také za kulisy a mi (kladu silný důraz na tato slova, ačkoliv z dobrých příčin je nechci obsírně vykládati, jenom podotýkáje, že se týkají kruhů jak církevních, tak i světských a státně úředních).

Takovým způsobem se lidová strana zajistí proti nebezpečí, že mnoho jejích přívrženců přejde k fašistům, utvoří-li fašisté politickou stranu,

jako se zdá, že buď již utvořili nebo chtějí utvořiti. Lidová strana až dosud měla proti jiným stranám také tu výhodu, že veřejnost o ní celkem uznávala, že »má čisté ruce«, takže také po té stránce by lidová strana alespoň z části vyhovovala fašistickému programu o čistotě a pořádku státního hospodářství. Straně lidové se jistě nemůže spravedlivě vyčítati, že by byla pomáhala při plýtvání státními penězi nebo sázela své stoupence ke korytům. Ale právě tyto volební stoupence, které si lidová strana získala jen čistotou svých rukou a kterých si nesmí nevážiti, poněvadž vahou svých hlasů rozmnožují váhu strany a tak pomáhají k uplatňování jejího programu, mohl by převést na svou stranu fašismus, který má vedle hesla »o čistých rukou« třeba jinak vysloveného také heslo opravdu národního, t. j. českého (a slovenského) rázu našeho státu. Lidová strana tedy musí, aby si své posice uhájila, po případě je zesílila, vedle péče o poctivost v hospodaření se státním majetkem a státními příjmy také zdůrazňovati své smýšlení národní, o němž jistě nikdo z věrných stoupenců strany nepochybuje, ale které se musí také projevovati v tisku a v propagandě strany a v nesmlouvavém uplatňování národních našich zájmů proti rakouské tradici a ještě stále živým rakouským názorům a zvykům jak na politickém jevišti, tak za kulisami světa úředního a soukromého. Rozumí pak se samo sebou, že při všem tom lidová strana stále bude státi na základě katolického náboženství, tak aby se jí nikdy nemohlo vyčítati, že pro úspěch politický nebo pro zájmy národní ustupuje se stanoviska mravního, které víra katolická jak v životě politickém a veřejném tak soukromém ukládá. V tom je a bude trvalá síla naší strany. Čímž arci není řečeno, že každý názor zdejších nebo zahraničných Němců na naše národní zájmy je pro nás článkem víry nebo mravním příkázáním našeho života a že každá jejich nespokojenost by znamenala porušování mravního řádu s naší strany. Jistě se zdejší Němci nemusí báti toho, co po stránce národní dělali a dělají Němci Polákům a Srbům lužickým.

Má u nás fašismus nějaké naděje? Náš tisk, pokud jsem pozoroval, mu velikou budoucnost neprorokuje. Ale budoucnost je temná. Jisto jest, že velikému množství lidí jsou hesla fašismu sympatická a že mnoho lidí již se k němu přidalo. Půjde o to, zdali se vyskytne v jeho řadách veliká osobnost, jako se v Itálii objevil Mussolini. Je známo, že u nás oči fašistů se upírají na generála Gajdu. Je otázka, neskončí-li příběh Gajdův podobně, jako ve Francii v letech osmdesátých

skončil příběh generála Boulanger. Zdá se, že generálové již nemají v politických hnutích štěstí. Nebývá také šťastným nápadem chtít napodobiti cizinu. Poměry italské jsou přece jiná než naše a Mussolini měl za sebou jiné zástupy a jiné přívržence. Lidové straně by mohl býti československý fašismus, předpokládajíc, že utvoří politickou stranu, nebezpečný tenkrát, kdyby také po stránce náboženské následoval šlépějí fašismu italského. Kdyby totiž ze skutečností, že 80% obyvatelů naší republiky se hlásí k církvi katolické, vyvodil podobné důsledky jako Mussolini ze skutečnosti, že Itálie je téměř celá katolická,

a že by »nechal hlouposti ve svém počínání vůči Římu«, jak radil vynikající státník jednoho velkého státu našemu Dr. Benešovi — nebo, abych pravdivěji řekl, jak se o něm vyjádřil. Sám generál Gajda, pokud jsem měl o něm spolehlivé informace, stál ještě před dvěma lety »vůči Římu« asi na stanovisku Českého Slova, což by nám, věřícím katolíkům, stačilo, bychom si o něm učinili svůj úsudek. Ale lidé nejsou zkameněliny a Mussolini činil veřejné pokání za svou dřívější »pokřokovost«, když se dal se svou civilní ženou již jakožto »vůdce« oddati církevně, aby před celou Itálií ukázal změnu svého smýšlení.

Dr. Josef Mrkos:

BOJ PROTI RHEUMATISMU, JEHO VÝZNAM SOCIÁLNÍ A NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ.

Z jednání mezinárodního balneologického kongresu ve Schreiberhau ve dnech 24.—31. I. 1927.

Vědecké kruhy sledující podle svého přesvědčení ideály buď křesťanské charity, nebo moderní humanity (na mezinárodním poli vědeckém se obě tyto tendence velmi dobře snášejí, vedou úspěšný boj s největšími bédami lidstva — sociálními chorobami. Ještě není dokončen, ale velmi úspěšně pokračuje úporný boj s tuberkulosou; již se vynořuje nový ožehavý problém nemoci, jež jest zdánlivě nepatrná, ale jež má veliké sociální a národohospodářské důsledky, jež nutí k rychlému řešení: jest to výzkum a léčení rheumatismu.

Proto také na tomto mezinárodním kongresu otázky s touto nemocí spojené řeší zvláštní rheumatická pracovní sekce, na níž se ustanovilo vědecké výzkumné národní komitě německé. Schůzi tohoto komitétu zahájil berlínský profesor taj. rada Dr. Dietrich, jenž udělil slovo generálnímu tajemníku mezinárodního komitě pro výzkum rheumatismu, Dru van Breemenovi z Amsterdamu.

Dr. van Breemen nastínil dosavadní činnost mezinárodního komitě, jeho vznik, dosavadní práci a mnohoslibné cíle. V přítomné době pracuje se již úsilovně v osmnácti národních sekcích. Zdůraznil zejména sociální význam léčení a profylaxe rheumatismu. Mezinárodní komitě nese na svém štítě heslo: »Každá nemoc, jež má sociální význam, musí býti potírána již v počátku svého vzniku, a nikoliv až již je pozdě.« Tím řídí se také národní komitě holandské.

Hlavní body jejich programu jsou tyto:

1. Opatření praktických dat o rozšíření rheumatismu a vypracování důkladných statistik podle stáří a jednotlivých případů choroby.

2. Holandským ministerstvem veřejných prací prováděná stálá kontrola 1500 sklářů za účelem zjištění nepříznivosti různých hygienických podmínek v dílnách.

3. Rozsáhlá popularisace celé otázky. Zaručené výsledky je možno očekávat jen tehdy, dostaví-li se nemocný včas do léčení.

4. Zřízení poraden a stanic vedených podle zkušeností získaných ve stávajících již stanicích v Amsterdamu, Haagu a Rotterdamu.

5. Speciální výzkum rheumatismu v moderně vybavených laboratořích.

6. Hygienická kontrola větších průmyslových podniků, zejména s ohledem na pracovní a sociální poměry dělnictva.

7. Zřízení zvláštních zkušebních komisí za účelem systematického vyšetřování vzniku a původu rheumatismu v různých třídách obyvatelstva.

Po skončení hojně aklamované řeči Dra van Breemena ujal se slova předsedající profesor Dietrich, blahopřál k životnímu dílu Dra van Breemena, jenž si svou neúnavnou lidumilnou prací o ozdravení lidstva z rheumatismu připravil trvalou čestnou památku. Připomíná dále, že systematický výzkum a léčení rheumatismu nalézají se dnes v podobném stadiu jako kdysi výzkum a léčení tuberkulosy, a doufá, že i pro rheumatismus bude vzbuzen stejný zájem a vykonáno rovněž tolik záslužné práce jako při boji

proti tuberkulose, jehož se dnes účastní všichni kulturní národové.

Dále bylo jednáno o sociálním programu rheumatismu a poukázáno na poměry hornictva v Porýní a Vestfálsku, při čemž byly poukázány číslice, jež shromážděné přímo ohromily. Tak stali se r. 1924 ve jmenovaných krajinách 874 horníci invalidy následkem rheumatismu, r. 1925 775 horníků. Počet horníků nemocných rheumatismem, kteří musili býti předáni do lázeňského léčení, bylo více než třikrát větší počet než uvedených invalidů. To znamená, že takto vzniká v uvedených dvou provinciích během dvou roků ztráta mnoha milionů marek národního jmění, kteréžto škodě mohlo býti včasným zákrokem veřejnosti zabráněno. Takto byl postaven sociální a národohospodářský význam rheumatismu do jasného světla a zjištěno, že svou důležitostí nezadá v ničem boji proti tuberkulose. Bylo připomenuto, že před válkou zavedl zemský pojišťovací ústav ve Slezsku (Landesversicherungsanstalt für Schlesien) komise, složené z lékařů a právníků, kteří objížděli jednotlivé okresy a zjišťovali všechny případy rheumatismu. Tato blahodárná činnost byla však přerušena válkou a dosud nedošlo k jejímu obnovení. Národohospodářský a sociální význam rheumatismu je proto tak značný, že je to nemoc velmi vleklá na rozdíl od tuberkulose, takže jím postižení sice neumírají, ale dlouho se bídne vlekou životem, takže jedenkaždý případ vyžaduje na invalidních rentách sumu, jež není v žádném poměru k obnosu, který by byl býval vynaložen na včasné řádné léčení. Je tedy dosavadní způsob boje proti rheumatismu neekonomický.

Následoval referát Dra Zimmra z kliniky prof. Biera. Přednášející uvedl, že první podmínkou náležitého výzkumu rheumatismu jest opatření důkladných a spolehlivých statistik. Klinikou Bierovou byl učiněn první počátek v tomto směru a zpracovány záznamy berlínských nemocenských pokladen za léta 1923 až 1925. Podle těchto zpráv je rheumatismus chorobou neobyčejně rozšířenou. Tak připadlo ve jmenovaném období na jeden případ tuberkulose 8.5 případů rheumatismu. Běre-li se v úvahu počet denních případů, tu na jeden den choroby tuberkulose, jež, jak známo, jest rovněž velmi vleklou chorobou, připadá 4.2 dne na onemocnění rheumatismu. Z těchto čísel vysvítá, že z ohledu sociálního a národohospodářského je vlastně boj proti rheumatismu při nejmenším právě tak důležitý jako boj proti tuberkulose, není-li vůbec ještě důležitější. Přitom nutno kon-

statovati, že řádnému léčení rheumatismu byla dosud věnována jenom pranepatrná pozornost hlavně se strany sociálních pracovníků. Tak připadá na sto řádně léčených tuberkulos pouze sedm případů léčeného rheumatismu, ač je tato nemoc, jak bylo ukázáno, skoro devětkrát více rozšířena. Tento nepoměr ukazuje se zvláště v tom, že je sice počet stanic a sanatorií určených k léčení tuberkulose ve všech zemích velmi značný, avšak počet ústavů, určených pro léčbu rheumatismu, je přímo mizivý, a je možno zjistiti podobné ústavy teprve v poslední době, a to jenom v nejpokročilejších kulturních státech (mezi něž bohužel nelze dosud počítati naši republiku, jež jinak v sociálních vymoženostech slouží za vzor ostatním národům).

Podle zpráv zemských pojišťovacích ústavů jednotlivých německých států připadají na sto případů tuberkulose tato čísla rheumatických onemocnění: Západní Prusy 188, Východní Prusy 111, Schleswig a Holštýn 108, Branibory 103, Sasko 98, Oldenburg 88, Württemberg 85, Vestfálsko 71, Porýní 63, Slezsko 47. Tento nepoměr jest ve skutečnosti daleko vyšší než se zdá, neboť tuberkulosní podléhají své chorobě daleko dříve, jak ukazuje pruská statistika úmrtí z let 1921—1923. Tak připadlo r. 1921 na 1.16% úmrtí následkem chorob orgánů pohybových (jež všechny nejsou následkem rheumatismu) plných 9.37% úmrtí tuberkulosou, r. 1922 byla příslušná čísla 1.11% chorob orgánů pohybových a 10.48% tuberkulose, pro rok 1923 bylo 1.41% chorob orgánů pohybu dokonce 12.49% tuberkulose. Celková úmrtnost tuberkulosou obnášela v uvedené době 11.3%, z čehož připadá na venkov 9.5%, na města 13%.

Z uvedeného tedy vyplývá pravidlo, že hlavní těžiště boje proti tuberkulose spočívá v celkových hygienických opatřeních, kdežto při rheumatismu je nutno věnovati plnou pozornost každému jednotlivému případu.

Je tedy absolutně nutným požadavkem zřízení zvláštních ústavů pro léčení rheumatismu, kde by internista, chirurg ve spojení s jinými odborníky se speciálně věnovali této úloze. Největší včasnou pozornost je věnovati všem případům, u nichž je obava, že by později následkem rheumatismu došlo k trvalé invaliditě. Ústavy se nesmí spokojiti s pouhým léčením, nýbrž musí nemocné i dále kontrolovati a občas znovu vyšetřovati. Celý tento postup musí býti postaven na jednotnou základnu. Zvláštní zřetel je věnovati těm nemocným, kteří sice pro rheumatismus nemohou svoje zaměstnání vykonávati, ale mo-

hou se plně uplatniti v jiných oborech práce. Pro ně musí býti zřízeny zvláštní výchovné kursy, kde by se jim dostalo pečlivého praktického a teoretického zapracování do nového zaměstnání. Aby si neodvykli práci a jevíli pro ni větší zájem, mají za své výkony ústavu dostávat peněžité odměny. Ještě i nadále po propuštění z učení má jim býti poskytována porada a pomoc, zejména opatrována práce. Naskýtá se také otázka, zda by neměli býti sdružováni ve zvláštní pracovní kolonie pod stálým lékařským dozorem. Hlavním účelem tohoto zařízení jest, aby nemocní zůstali užitečnými členy lidské společnosti a nepozbyli radostí ze života a samostatného tvoření.

Zprávu o dosavadní činnosti ústavu pro výzkum a léčení rheumatismu v Cáchách podal vedoucí lékař Dr. Krebs a konstatoval, že všechny doposud podané návrhy vhodným způsobem jmenovaným ústavem jsou již prováděny. Žádal však důtklivě, aby nemocní ústavu předávání byli pokud možno včas, jinak že není možno při 6 až 8 neděl trvající léčbě dosáhnouti trvalých vý-

sledků. Rovněž je nutno věnovati zvýšenou pozornost volbě povolání mladistvých. Je úkolem zvláštních poraden, aby působily na lidi slabé a chorobám snadno náchylné, aby se nevěnovali činnosti, jež by jejich zdraví zřejmě ohrožovala. Již tímto ochranným opatřením je možno předejiti různým chorobám.

Prof. L i n k e z F r a n k f u r t u nad Moh. podává pilný návrh, aby do sekce byli přibráni klimatologové a meteorologové, kteří by propracovali klimatické a povětrnostní podmínky vzniku rheumatismu. Jenom skuteční odborníci v těchto oborech mohou býti zárukou, že badání v tomto směru nám odhalí nepopíratelné vztahy těchto vlivů na rheumatické onemocnění.

Prof. Dietrich zakončil jednání, když sekce se usnesla, že nejdůležitějším bodem pro první chvíli je vypracování a upravení direktiv pro získání jednotných statistik, aby mohly býti říšské vládě podány účelné návrhy v tomto směru. Ku hrazení výloh s bojem proti rheumatismu spojených musí přispěti jednak vláda, jednak říšské a zemské pojišťovací ústavy.

Dr. —s:

KAPITALISTA SE PŘIZNÁVÁ.

Kdo se vážně zabýváš hospodářskými a sociálními problémy, musíš si přečísti knihu vydanou v anglickém originálu teprv před rokem a teď už do několika jazyků přeloženou, do němčiny s titulem: »Bekenntnisse eines Kapitalisten« von Ernest J. P. B e n n (München 1926, Verlag F. Bruckmann. 205 str. malé 8. Kart. M 3.50, v plátně M 5.50). Autor se takto představuje: Jsem obchodník se značnými příjmy. Mám 2 automobily. Žiji v ovzduší, jemuž mnozí řeknou: přepych. Řídím podnik hodně velký a jsem zodpověden tak asi za 2000 zaměstnanců čili, jak se říká, »námezdních otroků«. Patřím tedy skutečně k onomu výkvětu lidstva, proti němuž se staví veškerá socialistická propaganda; a naslouchám-li bedlivě dnešním politickým diskusím, vyrozumívám, že svět mne a lidi podobného povolání považuje za zbytečné, ba za překážku pokroku a za příčinu chudoby, nedostatků a nouze. — Na mojich policích na knihy je spousta svazků vykládačích, jak špatným jsem tvorem. Mnoho knih mám, které mě poučují, jak krásný by byl svět, kdyby se jen podařilo, mne a moje kolegy vyplniti...«

Někdy rozmarným, někdy velice vážným

slohem a vždy velice poučně i zajímavě vykládá Benn, kterak od prvních obchodnických pokusů se dopracoval pěkných úspěchů; ke konci přidává výklad ekonomického zákona Paretova »nerovnosti se společnost lidská neubrání« a vypravuje o svých zkušenostech nabytých cestou po Americe.

Knihu třeba zařaditi mezi nejlepší apologie p o c t i v é h o kapitalistického snažení. Lze ji doporučiti jako solidní učebnici dorostu obchodnictví; zároveň podává mnoho výborného materiálu na potírání socialistických názorů. A kdyby všichni kapitalisté pracovali tak solidně a poctivě jako Arnošt Benn, bylo by to krásné na tom světě. Skutečnost je bohužel jiná, a hlavní příčina nesnesitelných zlořádů a zmatků je přece jenom pověstná liberalistická zásada: Laissez faire, laissez aller — emancipujte veškeren život, především též hospodářství, z »poroby« jakéhokoliv zákonodárství.

Nepřímo dokazuje i Bennova zajímavá kniha nezbytnost hospodářsko-sociální reformy ve smyslu křesťanského solidarismu. O všech těchto otázkách »Život« stále bude referovati.

PŘEDVÁLEČNÁ SAMOSPRÁVA.

Osnova zákona o reformě státní správy obsahuje mimo jiné i ustanovení, že vláda jmenuje určitou část členů a předsedu zemského zastupitelství. Opošiční strany spatřují v tom zesílení byrokratického vlivu a dokonce hrob české samosprávy.

V době rakouského absolutismu, jenž byl vídeňským parlamentem jenom slabě zakrýván, těšil se národ český z poměrně neodvislé samosprávy obecní, okresní a zemské. Ve vlastním oboru působnosti byla obec dosti samostatná. Zvolený představený vesnice bydlil v obci, znal důkladně potřeby svých spoluobčanů; agenda nebyla značná a za pomoci učitele neb písaře mohl ji jediný člověk bez jakéhokoliv byrokratického aparátu zmociti. V městech, obzvláště větších, musil si starosta přibrati více pomocných sil, úředníků školených, z povolání. Avšak obec měla i obor působnosti přenesené; v tomto podléhala doзору okresního hejtmána, jenž byl v oblasti jemu svěřené malý král a před nímž v uctivém pozoru stáli páni představení obcí.

Okresní samospráva byla instance druhá. Agenda její byla větší, okresní starosta zhusta nebydlel v sídle okresu, a objevoval se v její úřadovně jen jednou neb dvakráte za týden, když byl v městě trh. Přirozeně, že tím stoupal vliv a moc okresního tajemníka a ostatních ustanovených úředníků. Okresní starosta vyšel z volby okresního zastupitelstva, musel však býti c. k. vládou ve své funkci potvrzen. Schválení vládní nebyla žádná formalita. V době, kdy národ český byl v opozici, odepřela často vláda potvrditi volbu nějakého nepohodlného okresního starosty. Přihodilo se to i knížeti Karlu Schwarzenbergovi, jenž povolán byv důvěrou svých krajanů v čelo okresní samosprávy nemohl se ujmouti svého úřadu, ježto Vídeň jeho volby neschválila.

Třetí samosprávní instance byl zemský sněm a zvolený z něho zemský výbor. Předsedou obou těchto korporací, v jehož rukou byla soustředěna velká práva, jmenovala koruna. Bylo to citelné obmezení samosprávy, ostatně sněm království českého měl s malými přestávkami až do let osmdesátých německou většinu. Po pádu Hohentwarovu vládl dokonce nejvyšší zemský maršálek, kníže Auersperg, kovaný Němec, jenž ani ne-

ovládal jazyk český. Agenda zemského výboru byla tak rozsáhlá, že ji stěží mohl přehlédnouti sebe pilnější a svědomitější přísedící, jenž přece nemohl zanedbávati své vlastní povolání. Zemský výbor měl jen co do konceptních a účtářenských sil větší personál, než leckteré ministerstvo. Přísedící volený mohl si jen vyhraditi důležitější záležitosti neb dávati všeobecné instrukce; jinak vládl skutečně živel byrokratický.

Zemský sněm Moravy, zemi ze tří čtvrtin slovanské, měl až do r. 1905 taktéž většinu německou, jejíž vůdci byli dr. Eduard Sturm, advokát a Jan svobodný pán Chlumecký, velkostatkář, oba trvale bydlící ve Vídni. Zemský hejtman byl Felix hrabě Vetter z Lilie, muž sympatický, koncilantní, jenž měl jen chatrné znalosti jazyka českého. Když předsedal sněmu, mluvil německy; před ním stál tlumočník, jenž vše, co zemský hejtman promluvil po německu, přeložil do češtiny. Těch několik málo českých frází, jež Vetter pronášel, působilo někdy komicky. Tak jednou volal na zpravodajskou tribunu poslance Skopalíka slovy: »Sprafoďajem je pan poslanec Skopálik. Šadám pana poslance Skopálik...« tu se zarazil a skloňoval potichu Skopálik, Skopalík, aha Skopaliké... a pak pokračoval nahlas: »pana poslance Skopaliké, by spráfu podal.« V běžných věcech rozhodoval referent s aprobačí zemského hejtmána. Českými přísedícími byli dr. Šrom a dr. Fanderlík. Oba byli poslanci na radě říšské. Fanderlík advokátem v Uh. Hradišti. Jak mohl tento posledně jmenovaný politik úřadovati jako člen zemského výboru v Brně, když byl současně poslancem ve Vídni a advokátem v Hradišti? Docela jednoduše. Byla-li schůze výborová, přijel den neb tentýž den několik hodin před tím. Rychle prohlédl referát a přednesl to, co mu přidělený tajemník byl napsal. Jinak se mu zaslala tam, kde se právě zdržoval, akta; nikoliv však celý konvolut ku prostudování, nýbrž jen ta stránka referátu, kde měl připojiti svůj podpis. Němci ničeho nenamítali, poněvadž jiný přísedící, baron Manner, Němec, bydlel v Návojně, tímž způsobem úřadoval. Podobně se postupovalo, když se zemský hejtman zdržoval na svém velkostatku a jeho náměstek nebyl v Brně. Zemskou autonomii vedli úředníci, nikoli zástupcové lidu.

Tak vypadala tedy samospráva v nedbal-
kách. Byla i jinak silně okleštěna. Zemské zá-

konodárství a finance podléhaly schválení mocnářovu. Fondy zeměmi spravované vykazovaly zhusta veliké schodky. Neměly žádnou neb jen nepatrnou exekutivu. Přes všechna obmezení vykonala však samospráva mnoho dobrého, užiteč-

ného a trvanlivého (dobročinné ústavy, školy, peněžní ústavy, místní dráhy, v zemědělství a podobně). Politickým převratem a zavedením demokratického, republikánského řádu změnilo se ovšem i její postavení.

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í

P. Jan Ev. Urban O. Fr. M.:

N Á B O Ž E N S T V Í.

V některých slovech se podivně scházejí nej-
různější, ano protilehlá mínění a představy. Je-li ná-
boženství prostému a čistému pohledu inteligentní a
pokorné duše výrazem pro věc nejvyšší hodnoty a ne-
dozírné hloubky, jest většině povrchních lidí projevem
dávno obdoby, bezvýznamným a zbytečným. Dnes
už ovšem není vrcholem kultury býti bez nábožen-
ství. To však není výhodou pro to, co skutečně ná-
boženství jest. Nutno si otevřeně a upřímně říci, že
ani valná část katolíků, kteří se otevřeně i obětavě
hlásí k církvi, nemá jasného pojmu, v čem jest
p o d s t a t a n á b o ž e n s t v í a jak daleko sahá nebo
musí sahati jeho moc a jeho závazky. Byli jsme zvyk-
lí, že naše náboženství bylo ve škole, v literatuře, ve
veřejnosti pokládáno samozřejmě za inferiorní veličinu,
ať už z důvodů tradičních, politických nebo církevních
poměrů. Bylo tomu tak od mládí a v duši vyrostla pro-
ti naší vůli podvědomá skepse, v níž jsme z ustrašené
tolerance hleděli aspoň nějak své náboženské pře-
svědčení zpodobnit a přizpůsobit vládnoucím míně-
ním. A co z toho? Že dnes není nic zvláštního, zastá-
vá-li katolický inteligent tvrzení, jako: »Náboženství
jest věcí jednotlivcovou;« — »Náboženství jest věcí ci-
tu;« — »Nezáleží na tom, co věřím; hlavní jest dob-
rý život;« — »Náboženství jest velmi dobré, aby lid
nezbujněl;« — »Já mám své náboženství, vyšší než
ostatní; chápu učení církve po svém...«

Všechny tyto fráze mají jedny rodiče: mělkou
neuvědomělost a hlubokou sebelásku. Má-li však ně-
kdo aspoň tolik upřímné lásky k pokorě, kolik k prav-
dě a aspoň tolik dobré vůle, za kolik cení svou věč-
nou spásu, vzpomene si na základní pravdy, od nichž
nezbytně nutno vyjít a na nichž stojí celé nábožen-
ství:

Jest Bůh a já jsem jeho tvorem. Je-li Bůh ne-
konečná Moudrost, — dal mně, svému tvorů, cíl, —
nemá-li můj rozum a poznání a svoboda býti zbyteč-
nou. Poznávám tedy svou závislost od Boha a své
určení. To jest poměr mezi Tvůrcem a jeho dílem.
Uznám-li tento vzájemný vztah, mám náboženství.
Náboženství jest tedy svobodně uznaný poměr závis-
losti od Boha.

O tomto poměru ovšem vládne právě nejpest-
řejší směs mínění, snažících se blíže určití podstatu
náboženství: Již gnostici učili, že poznání (gnosis)
jest vrcholem blaženosti, bez ohledu na mravní ži-
vot; podle brahmánů jest dokonání náboženství po-
znání Brahmy a tím splynutí s ním, podle pantheistů
jest náboženstvím vědomí jednoty s Bohem. Naopak,
zase s oblibou se zdůrazňuje život a vůle na úkor roz-
umu tvrzením, že jediným náboženstvím jest mravní
život bez ohledu na jakost učení. (Kant, »ethické
církve« a společnosti). Nejoblíbenějším názorem o
náboženství, hovicím dokonale pohodlnosti a změk-
čilosti, jest učení části moderní filosofie, která po-

kládá cit za sídlo náboženství. (Positivisté, Schleier-
macher, Spencer.)

Kde je pravda?

Jest se vrátiti k oněm dvěma základním prav-
dám: Vše, co jsme, jsme a máme od Boha. Jakým
právem a z jakého důvodu smím Bohu dáti svůj
r o z u m (tím, že ho poznávám) a odepřiti mu svou
v ů l i (tím, aby ho uznal a jemu se podrobil); ja-
kým právem smí někdo dáti Bohu vůli tím, že chce
dobře žít, ale odepřít mu svůj rozum, který přece
není k tomu, aby Boha a jeho vůli ignoroval. Táží-li
se rozumu, řekne mi: »Je-li vše od Boha, patří vše,
celý člověk, Bohu.« Táží-li se Písma, odpoví: »Vše
pro sebe učinil Hospodin.«

Či jen cit by měl rozhodovat o poměru člověka
k Tvůrci, o nejvážnějších a věčných záležitostech a
osudech člověka? Ti, kteří toto tvrdí, zřejmě neuzná-
vají objektivní existence Boží, nýbrž pokládají celé
náboženství za psychologickou otázku.

Cit vnitřního nadšení a radosti na obcování s Bo-
hem se okamžitě může změnit v cit hněvu a odporu
vůči bližnímu; cit obdivu čistoty a pokory se obrátí
jako list na větru v cit nízké vášně a tvrdosti. A ty-
to různé city by byly stejně mravně cenné a týž člo-
věk by byl hned hluboce nábožensky cítícím a hned
by tleskal vtípnému protináboženskému řečníku, asi
— podle právě vzniknuvšího citu!

1. Náboženství jest věcí r o z u m u: Nejvyšší lid-
ská schopnost duševní by byla nadarmo, neměla-li
by poznávati nejvyšších pravd. Vše, co odporuje roz-
umu, odporuje správnému poměru mezi člověkem a
Bohem. Je-li lhostejno, zda a jak člověk Boha po-
znává, čili jaké má náboženství, co věří — pak jest
i lhostejno, jak žije. Neboť v mnoha základních vě-
cech se různá náboženství liší, a co jedno dovoluje,
má jiné za hřích (jednota manželství, nerozlučnost,
nutnost dobrých skutků pro spásu). Jak pak možno
dobře a mravně žít, nejsou-li dobré a mravní zása-
dy? Vhodně poznamenává protest. theolog Max Mül-
ler: »Všechny definice náboženství, které jednoduše
zdůrazňují pouze jeho praktickou stránku, podobají
se definici plodného stromu, při němž by se zapomí-
nalo na skryté jeho kořeny.«*)

Kdyby bylo lhostejno, co člověk věří, bylo by
každé náboženství dobré a pravdivé, pak by však byl
Bůh původcem bludu a nepravdy, — nebo by ne-
bylo skutečně pravdivé žádné.

2. Rovněž tak jest náboženství věcí p r a k t i c-
k o u. Třebas theoreticky by dnes sotva někdo tvr-
dil, že stačí jen věřit a netřeba podle víry žít, přece
prakticky se na to zapomíná, že »víra bez skutků jest
mrtvá.« Náboženství není pouhým přesvědčením, ne-
ní theoretickou příslušností k některé straně, ať kul-
turní, ať politické, ale r o z u m o v ý m a z á v a z-
n ý m poznáním věčného určení a úkolu každého jed-
notlivce.

*) Max Müller, Natürl. Relig. Leipzig 1890, 59.

3. V náboženství nerozhoduje cit. Cit je věcí závislou na tělesné dispozici, cit není vždy v naší moci. Proto se mu nesmí přisuzovat v náboženském životě příliš velká úloha. Rozum poznává pravdu nebo povinnost, vůle ji uzná a plní, cit však se musí podrobit, přizpůsobit nebo mlčet. Přemysleme o tom sami dále, a poznáme, k jakým výsledkům by vedla poddajnost vůči citu. Jisto je však, že i cit má své místo a význam v náboženském životě, že je pramenem útěchy, radosti, nadšení, horlivosti, že je podporou trpkých povinností a velice často silným činitelem u lidí příliš citově založených, je-li držen v řádných mezích.

4. Má-li celý člověk sloužit Bohu, není ani tělo vyloučeno z poměru k němu. Ač je náboženství věcí vnitřní, nemůže zůstat bez vlivu na tělo, tak úzce spojené s duší. Jeví-li se již často malá duševní hnutí na tváři člověka, jak by mohl přirozeně tajit nejmohtnější hnutí, naplňující jeho nitro? Proto vnější projevy náboženské, vyznání víry, obřady, jsou složkou náboženského života.

To jest učení církve katolické o podstatě náboženského života. Není na nás, abychom určovali svůj poměr k Bohu, nýbrž tento poměr jest již dán a určen stvořením naší přirozenosti. Poměr ten jest objektivní, a kdo by tvrdil, že si svůj vztah k Bohu určí sám, hned dokazuje, že neuznává absolutního a skutečně existujícího Boha, — kterého nelze podle osobních náhledů formovat, — nýbrž že jeho Bůh a tedy i náboženství jsou subjektivními výtvary bez skutečného, mimo jeho nitro jsoucího objektu. Pak jest to náboženství bez Boha.

Prostému a nepředpojatě myslícímu člověku jest však samozřejmo, že jen jedna může být pravda, že pak podle té pravdy je nutno žít bez ohledu na náladu a cit. Vše ostatní jest komolením skutečného stavu naší přirozenosti a plodem touhy po mravní anarchii.

A d. Bělík:

DOKUMENTY.

(Z husitské humanity.)

Humanita — toť náš národní program, smysl naší historie daný husitismem. (Citát z novin.)

Zachariáš Theobald ve svém »Husitenkrieg« zachoval nám tyto doklady z řádění Táborů: (První část vyšla v č. 3.)

Bitva u Něm. Brodu. »Ale bratr Žižka byl mu v patách, druhého dne porazil na hlavu císařské vojsko od Habrovan až do Něm. Brodu, na jejich útěku dobyl 450 vozů, plných krásných věcí, zvláště 3 žebříňáky s latinskými, řeckými a hebrejskými knihami, ty nechal hned mezi svými rozdělit... dobyl Něm. Brodu, vypálil a rozbořil tak, že 14 let tam nikdo nemohl bydlet.«

»20. ledna oblehli Táboři Soběslav, měšťané se vzdali, ale Táboři upálili dle svého zvyku několik kněží.« (Str. 289.)

Jan Premonstrát byl obžalován jako pikard, zajat a s 11 přívrženci na dvoře radnice stat, to pobouřilo jeho přívržence. »Gaudentius a Mistr Jakoubek dali jeho hlavu na mísu a ukazovali ji před radnicí lidu, a hlásali pomstu. Sprostý lid se vzbouřil, vyloupil domy všech radních, přepadl Židy, mnoho jich utloukli a krámy jim vyloupili, potom 11. března napadli koleje Karla IV., vylámali železné dveře k několika sí-

ním, roztrhali a spálili, čehož jest velice litovati, krásnou, nádhernou knihovnu či Bibliotéku. (Str. 291.)

Rozdvojení mezi Pražany a Táboře. »Žižka potom táhl proti těm pánům, kteří Zikmunda přijali, a pálil, pustošil, ničil jejich území, jejich poddané nechal pobíjet, mučit, vyhnat.« (Str. 302.)

Hradec se dobrovolně poddal Žižkovi. Pražané pod Divišem Bočkem z Kunštátu spěchají dobýti Hradce zpět, jsou poraženi na hlavu »a Žižka, jak se povídá, vlastní rukou zabil zajatého pražského kněze Havla Sršatu, který Monstranci nesl.« (Str. 303.)

»Po svém slavném vítězství nad Pražany táhl Žižka ke Kutné Hoře, spálil město tak, že čtvrt roku tam nikdo nebydlil. Od Kutné Hory táhl na Klatovsko, a všechny kostely a kláštery, kamž venkovský lid k vůli jistotě s nejlepšími věcmi se utekl, vyloupil, a ty vesnice a městyse dle svého zvyku vypálil.« (Str. 307.)

11. října 1424 zemřel Žižka před Přibyslaví na mor. (Str. 313.)

Uvádí nápisy z náhrobku Žižkova v Časlavi, jak je sám sepsal. (Str. 314.)

Táboři se rozdělili na Sirotky a ty, kteří za hejtmana zvolili si Prokopa Holého. (Táboři.) (Str. 315.)

»Na cestě k Retzu v Dolních Rakousích rozbořili Táboři dva kláštery Luky a Pulkavu.« Dobyli Retzu 10. prosince 1424, zapálili město, loupili, pobíjeli, a pálili po celém kraji.«

»Příštího roku 1415 přišli do města Nymburka, tam byl učený muž Jiřík Rohovlad, ten sice podával podobojí, ale učil, že každý křesťan před smrtí se má vyzpovídat, přijat odpuštění a se nechat pomazat sv. olejem, jak sv. Jakub v listě svém předpisuje. Když to doslech městský hejtman Bzdinko, řekl: Mič, kněže, a o tom oleji nám moc nekaž, ale on zůstal při svém, praví: sv. Apoštol to tak přikázal, tu ho i s kaplanem Klementem sebrali, posadili na káru, vezli je za velikého křiku městem, a křičeli: teď vezeme olej. Když přišli před dolení labskou bránu, dali každého do vysmolného sudu, vycpali slamou, přivalili na hromadu dříví, a tyto dva muže upálili.« (Str. 315.)

»Táboři oblehli Slaně, které hájil pan Hynek z Valdštejna, 27. dubna města dobyli, všechny bez rozdílu pobíjeli, svázali radní, soudce a několik šlechticů, donesli je do prodejny masa, co stála na náměstí, a zapálili ji. Faráře Kristiana a Václava ze Zvíkovic hned na začátku zabili, i mnoho bojovných rytířů, zvláště Jana Srsu, Petra Kamence z Holous, Zdeňka z Blahotic a Vítka z Kvíče.« (Str. 331.)

»A když přišli ke tvrzi Květnice, kde Prokupek Trčka sedí, zajali ho a upálili i se vši čeledí.« (Str. 332.)

»Útokem dobyli Tachova, a všechny muže pobili.« (Str. 336.)

Táboři se Sirotky před Kolínem. »A denně vysílali praporece do okolí na zásoby, a ty až na 9 až 10 mil vše kolem vyplenili, dobytek a koně odháněli, koho na cestě potkali, vyrabovali, i ženy, a všechny vozy, jež našli, obilím a jídlem naložili a před Kolín dováželi a přihodilo se při jedné takové výpravě, že 10. listopadu přišlo pět rot do vesnice Seslice, a chtěli dobytek odehnat, ale sedláci jich devět utloukli, ti ostatní utekli do sednice a bránili se; až dům byl zapálen a všichni upáleni. Když se to v ležení rozneslo, hned vpadlo 100 vojáků do oné vesnice, pobili všechno, malé i velké a vesnici do základu vypálili.« (Str. 340.)

Táboři v Sasku. »Když přitáhli ku městu Guben nad Sprevou, dobyli kláštera a vypálili ho, potom se

zmocnili města, pobili všechno, a učinili z něj houf kamení, takže někteří piší: Guben stalo se hrobem všech svých obyvatelů.

Potom zmocnili se kláštera v Nové Celi, usekali mnichům ruce i nohy, a nechali je tak ležet.« (Str. 357.)

»V Aldenburku byl hlavní kostel, tři kláštery, a sídlo Johanitů, to všechno i s městem ohněm zničili, a řekli, že musí Husovi takové pomníky postavit.« (Str. 360.)

*

A tak to jde dále, až do bitvy u Lipan, kde Prokop Holý padl. Theobald praví: »ale nakonec byl přemožen a s Prokúpkem zabit, a zemřeli udatně, jako rekové, hodní věčné památky, neboť zůstali ve štěstí i neštěstí stejní, a nalezení byli hluboko pod hromadou zabitých nepřátel.« — Tu byl teror zfanatisovaných bolševických Táborů a Sirotků zlomen, a po 18 letech si vlast' oddechla. Ale celé kraje byly úplně pusté, bez obyvatel, na sta měst a hradů a klášterů zničeno, památky umění i knihovny zničeny.

A proto my, katolíci — a je nás velká většina — plným právem protestujeme proti oficiální účasti vlády na oslavách Husových, v jehož jméně se všechna ta spousta stala.

Hus byl upálen pro svoje neústupné přesvědčení, že on rozumí Písmu lépe než celý koncil a celá církev se svou tehda 1400 let starou tradicí. Byl tedy mučedníkem svého přesvědčení, ale to ještě není nikterak důkazem, že přesvědčení to obsahovalo objektivní pravdu, jako u apoštolů, kteří také byli umučeni, ale ne pro nějaké vnitřní náboženské přesvědčení, které ovšem oni také měli, ale proto, co viděli, slyšeli, ba i hmatali (sv. Tomáš): »že Ježíš Kristus vstal z mrtvých, a toho že jsou svědci.« Mučednictví sv. apoštolů dokazuje objektivní pravdu: Zmrtvýchvstání Páně, mučednictví Husovo nedokazuje ničeho.

Kolik lidí bylo od Husitů umučeno pro jejich přesvědčení!

P. r. — K vývodům autorovým připojujeme ještě jedno přání. Upozornil na to svého času dr. Neumann. Nebylo by možno učiniti v Římě kroky ku svatořečení husitských mučedníků? Iniciativa by ovšem musila vyjít od nás. Katolíci v XVII. stol. stáli při svatořečení sv. Jana před horšími nesnázemi a přece jejich nadšení překonalo vše. Budou mít podobné nadšení katolíci XX. století?

V. S ý k o r a:

POČÁTKY A KONCE ČESKÉ KNIHY.

(Časová črta k Týdnu české knihy.)

Pestré barvy velikých reklam ve výkladních skříních vrhající večer proudy světla, jakoby se chlubiti chtěly tím, co vzácného vložila do nich lidská ruka, vábí dnes k sobě tím více, čím spíše si uvědomíme poklady v nich uložené.

Týden české knihy!...

Minulá léta jasně dala na jevo a ukázala, jak dovedla působiti česká kniha na mysl lidu...

Dlouho chmurné mraky pluly po našem nebi, dlouho trvalo, než ohnivý blesk prorazil jejich hradbu a osvětlil vrélými city, tužbami a sny bušící srdce Čechie.

Vždyť v době, kdy Puškin dává Rusům Evžena Oněgina, teprve tehdy tvoří Jungmann svůj slovník a znova uvádí český jazyk na pole literární.

Veliký básník lásky, jehož socha se stkví tam na svahu Petřína, zapadající na jaře v moře růžových a bílých květů, milostně hovořících a tiše ševelících, jako by se bály, aby nikdo z obyčejných smrtelníků nezaleschl nic z toho, co náleží jen tomu, kdo jim rozuměl..., dovedl se vyprostiti z pout pozemských a ve své básnické tvořivosti pronikl až na dno lidského srdce...

Jeho »Máj« si proklestil cestu a Hálkův Alfréd i Fričův Lesův pán s mohutnými tóny Sukovy hudby hovoří o tom, co způsobil.

Mladistvý básník, sám roztouženého srdce, vytváří prvý moderní báseň Byronova slohu, jež v české poesii zaujímá dosud přední místo.

Lehkými vánky zahalený do mystického šera plynou klokotavé verše Erbenovy Kytice, kytice to lesního kvítí, jež omamnou vůní se snoubí s tichou krásou vřesu, jež však dovede strhnouti i člověka, aby se sklonil před majestátem Země a jejího Stvořitele.

Bendl v melodramatickém Štědrém dnu projevil, co víže k němu víra, Dvořák zurčícím rytmem líčí Vodníka i vrčivý rachot Zlatého Kolovratu, Fibich i Kovařovič stápěli svá srdce ve vířivých tónech slov básníkůvých, a jejich hudba vyjádřila, co Sucharda umělou rukou vytvořil reliefs...

Hřejivá slova Babičky Bož. Němcové stejně u nás i jinde, v němčině, ruštině i franštině, slaví dnes triumfy.

Kovařovič hudbou (Na starém bělidle), Kašpar a Muttich svým štětcem zvětšili Babičku, vykreslivše do detailů nejen snad dobrotivý pohled jejího oka, ale i čisté city její duše...

Ponuře velebný Karlštejn, do tajemného ticha se zahalenými komnatami sevřen zelení, svědek bouří i klidu, svědek mračen i hřejivých paprsků slunečních — kouzelně vábí a nedíváme se, že Vrchlický tam umístil děj své divadelní práce. Noc na Karlštejně řinčivě zní, jakoby jeho obnovená sláva zahlaholila do mlžných dnů dnešní doby...

To byly počátky české knihy.

A nyní doslov redakce. Doslov o knihách špatných, přeplněných erotikou, smyslností, hráchem. Slyšte hlas moralisty:

»Jděte po pražských ulicích, všimněte si té obálkové a knižní pornografie u knihkupců, pročtete si inseráty doporučující rozličné pohlavně poučné knihy, pozorujte, co všechno naši knihkupci a nakladatelé k nám uvádějí z cizích literatur, a splácete nad výdělkem. Totiž nad výdělkem té rady, aby se široké vrstvy zamysly atd. Než čísti to, co mu celkem nynější literatura podává, lépe nečísti nic. Nuže, utečme ze světa? Jistě nikoli. Ale jako katolíci budme katolicky hrdí. Nebojme se ukázati, že smýšlíme jinak nežli znemravnělá veřejnost a znemravnělá literatura a znemravnělé umění i s biografem. Kdo myslí, že »to nic není«, ten již ztratil křesťansky mravní smýšlení. Proti tomuto bolševickému zacházení s mravností my katolíci máme dvojí zbraň. Nejprve, abychom si sami hleděli osvojití náležité názory na mravnost, a abychom podle těchto katolických názorů všechno posuzovali. Bud'te jisti, že to, co se u nás děje a hlásá, namnoze v literatuře a v tisku, jsou vlastně zásady bolševické, prováděné zatím pokud možná.«

Je to soud přísný. Je i v moderní literatuře mnoho cenných knih — bohužel začíná převládat literární bejlí. Umění i literatura berou na sebe roucho pohanské a proto je výstraha na místě.

STUDENTSKÁ HLÍDKA.

Č. L. A.

Z »MORAVANA«. Výbor katol. akad. »Moravan« v Brně složil dne 13. března t. r. v zasedací síni Zemského domu účty ze své činnosti za uplynulé období. Valnou hromadu zahájil kol. předs. A. Janěček po zapění chorálu pěvecko-hudebním kroužkem »Moravan« zprávou, v níž shrnul dosavadní výsledky činnosti spolku. Označil tuto jako jistý vzestup našeho hnutí, jevíci se nejen ve vzrůstu členstva, nýbrž i v rostoucím pronikání ve veřejnost — cestou sice zdoluhavou — protože nepolitickou — ale jistou. Mezi hosty uvítal zástupce bratr. spolku Č. Ligy ak., Ústředí, Orla, zástupce městské rady, Svazu křesť.-sociál. dělnictva, vldp. kanovníka Tenoru, ředitele koleje dra Hegra, dra Daňka, náměstka zem. výboru prof. Drobného, měst. radního Landu, prof. J. Martinka a j. a přečetl řadu pozdravných příspěvů. Tklivě působila vzpomínka předsedova na zemřelého preláta dra Pospíšila, jehož památku uctili přítomní povstáním. Podobným tónem jako předsedova nesly se i ostatní zprávy. Obsažná zpráva jed-

natelova zachycuje úsilí spolku, vytvořiti pevnou bási vnitřního života a na této dále stavěti v rámci programu našeho hnutí. Pěkná byla i zpráva snaživého předsedy společ. odboru kol. Pokorného, jež přijata s nadšením. »Hlídká« vedena kol. Svozilem, splnila svůj úkol, stejně jako kalendář. Schváleny jednací řády odborů spolku, připravené výborem. Do nového výboru velkou většinou zvoleni kol. P. Levíček předsedou, A. Nováček a S. Cvek místopředsedy, J. Parma jednatelem, A. Zuska pokladníkem. Kol. předseda sliboval ve své zahajovací řeči setrvati na základně zbudované tradicí a upevnění odstupujícím výborem, rozvinouti co možná největší úsilí v seznamování našich snah s veřejností a semknutí se se všemi nám přátelskými organisacemi studentskými. Budou-li okolnosti příznivé, snad se uskuteční i reprezentační ples — sen mnohých. Celkový dojem byl příznivý. Nebýti několik rušivých momentů, bylo by možno říci, že to byla jedna z velmi pěkných schůzí posledních let.

—eš.

CO ŽIVOT DAL.

KATOLICKÁ AKCE A ODEZVA V TISKU. Katolickou akci příznivě přivítal tisk strany lidové. Neodvislý katolický tisk »Čech« a »Rozmach« nevrle. »Čech« 6.-III. volal na stráž a varoval před politiky, »Rozmach« (č. 4.) přivítal akci touto lokálkou:

»Počíná se velké fantazírování o katolické akci. Hezký kudrnatý Talián měl o ní v Praze přednášky. Naše vtipné hlavy padly na to, že všechny spolky a společnosti nejsou k ničemu. Ubývá jim členů, na síle už jim nemůže ubýti. Bon. Tož zřídme akci: ze všech těchto zkrachovaných spolků, z katolických holubářů, pradlen, intelektuálů a tovaryšů ustanoví se užší a širší výkonný výbor, říšský a zemský, na zemi, ve vodě a ve vzduchu a věc je spravena. Je to tak jednoduché a bude to neúčinné právě tak jako blbé. Ale bylo řečeno, že našim katolíkům hloupost nepřekáží. St.«

Jak známo, organisuje se akce katolická v intencích sv. Otce a schůzi 6. března předsedal sám arcibiskup pražský. Na první poradě (26.-I.) mluvil profesor Scheinost (pisatel lokálky v »Rozmachu«) o akci takto: Katolický život nabyl spousty různých forem, kterým se nedostává jednotící myšlenky. Schází orgán, který by byl dobrovolně uznán za nadřízený a který by podchycoval všechny zakříknuté síly a reguloval jejich antagonismy. Katol. lid čeká na utvoření podobného orgánu. Přirozenými vůdci hnutí nechť jsou biskupové, ať se respektují tradicionelní geogr. celky: farnosti, kněžstvo ať se stane vůdčím elementem atd. Pokud víme, akce katolická přidržela se všech dobrých rad prof. Scheinosta. Sepsal ji proto, že »Rozmach« pro svůj negativismus nevydupal ani tolik, jako posmívané Sdružení katol. inteligence. Největší ránu má akce patrně proto, že prof. Scheinost u toho to nebyl... — »Našinec« obhajuje akci proti jakémusi skeptikovi ze »Dne« (č. 76. Jde, tušíme, o příznivce apoštolátu, který pokládá tuto instituci za povolnou k provedení koncentrace. »Našinec« připomíná řeč pana arcibiskupa, který zdůraznil, že se má upustiti od zasahování činitelů, kteří nemístným jednáním činnost uslechtilou podvazovali

a působili spíše rozklad než rozvoj spolku, má se uznat autonomie našeho už vyspělého spolkového života, nemá se omezovati jeho svoboda, což by způsobilo spíše ochromení než vzpružení. A právě touto autonomií a svobodou má se získati radostná spolupráce a řady dobrovolníků, kteří by z lásky k myšlence pracovali. Vnešení »nadpřirozena« do této práce znamená osvobození jí od malicherného sobeckého »já«, znamená zakotvení pravé svobody v řadách nadšených pracovníků pro Boha i lidstvo, zakotvení svobody, již Kristu lidstvo obdaroval. A svěří-li se »soustředění a rozdělení práce« rukám těch, jimž Bůh sám soustředil v rukou moc nad církví a rozdělováním tajemství svých, bude svěreno rukám povoláním, kterým už dávno mělo býti svěreno. Nynější československý episkopát dává nám všemožné záruky, čestný úřad, jehož se mu Katolickou akcí dostává, bere jako vážnou a odpovědnou povinnost. A v budoucnosti? Což neřídí osudy národů Boží Prozřetelnost? »Večer« (z 11. března) přinesl obšírný interview, který poskytl arcibiskup Kordač redaktoru »Prager Presse«: Je to opakování toho, co z řeči pana arcibiskupa přinesly »Lid« a »Lidové Listy«. O poměru k politice pravil pan arcibiskup: »Na spojení s politickými stranami se nepomýšlí. Mohou býti sice členy »katolické akce« osoby z politického a parlamentního života nebo jinak činné. Českoslov. strana lidová je úplně samosprávná a proto úplně oddělena od »katolické akce«. (Všichni křesť. soc. poslanci jsou členy akce katolické v diecési litoměřické. Stejně je tomu na Slovensku. P. r.) Socialistický tisk se akcí obíral velice intensivně. »Nár. Os v.« věnovalo jí celý, celkem rozsaňně psaný, úvodník. Píše, že akce má posílit katolicismus v Československu a že přijde vhod i politické straně. Varuje přirozeně před ní a vybízí pokrokové živly k protiútokům. »Právo Lidu« (Večerník z 11. března) traktuje věc svým způsobem. Na rozkaz římského papeže a za přítomnosti jakéhosi italského mnicha-instruktora provádí se v Československu papežova akce. Je namířena proti politic-

kým stranám. Papež chce dostati kněze z politiky. Hnutí uškodí klerikálním stranám. Řím nemá rád Šrámka, protože dělá politiku nekřesťanskou a spojuje se se stranami velkého kapitálu. (Nedávno citoval tentýž list zprávu »Kassai Naplo«, že papežská stolice ústy kardinála Gaspariho poručila maď. poslanci Szüllő, aby podporoval nynější většinu, v níž je 70 katolických poslanců a dva kněžští ministři P. r.) Jinak akce je otrocky závislá na papežské moci. Kdo volil klerikály, nevolil zástupce lidu, nýbrž exponenty Vatikánu atd. — »Več. Čes. Slovo« přineslo 16. března článek: Vatikán se odlučuje od politiky. Rud. Kepka vykládá, že papež Pius XI. je docela moderní papež a jeho názory jsou odlišné od názorů min. Šrámka. Chce prý odstraniti politikářskou lavinu, kterou byla zasypána církev od země k nebi. Akce katolická má ten účel, kněze z hospod, sekretariátů a redakcí vyhnat do kostela. S gustem ocitovalo si »Č. S.« výrok »Čecha«, že strana, ve které může býti i bezvěrec, nemá s náboženstvím nic společného. »Čech« zapomněl, že i v církvi je hodně nevěrců a přece je církev nevylučuje. A církev je něco jiného než politická strana. Soc. dem. »Stráž socialismu« konstatuje, že se tu pod záminkou ohrožené víry budou odvádět příslušníci jiných stran, zejména agrární, národně dem. a živnostenské, k Římu. (Socialistům je církev totožná se stranou lidovou.) Pířanskému sjezdu katol. akce (10. března) věnoval tisk také značnou pozornost. ČTK. rozšířila stručně průběh jednání a tisk přinesl též podobizny biskupů. »Právo Lidu« (16. března) nazývá katolickou akci novým »Temnem«. Je to něco podobného jako bolševisace. Řím prý vidí, že přehnal politickou činnost (opět u socialistů vžitý názor, že Řím vše diriguje. Kontrastuje to ovšem s tvrzením večerníku, že Řím nemá Šrámka rád) a bojí se, aby chyby, kterých se dopouštějí katolické strany, nepadly na církev. Papež akcí katolickou zatracuje politickou katolickou Sodomu a Gomorhu. Katolická akce nemá rušit katolické politické strany. Nato Řím nepomýšlí. Ale má politickou katolickou sílu naplnit katolickým duchem náboženským a podezdit politickou sílu katolicismu maltou náboženského přesvědčení. (Tuto větu ukradl jistě socialistický reportér některému katol. řečníku.) V celku »katolická akce« znamená novou katolickou protireformaci nejen v národě českém, nýbrž i na Slovensku. Černé kutny dávají se do pohybu, ohlašující příchod nového »Temna«. Reprodukovali jsme některé výroky socialistických listů doslova, aby si čtenáři učinili představu, jaký vítr mají socialisté z katolické akce. Jejich konfusní a nelogické nápady svědčí o zmatku, jaký vládne v protivném táboře. Otiskli jsme řeč dra Corsanega, aby bylo všem jasno, že jde především o obrodu národa našeho a my dodáváme — o slávu československého státu. Nemravný národ zahyne. A socialisté ženou národ do mravního bolševismu. A zachránilo-li katolické »temno« již jednou národ před zánikem, zachrániti ho bohda i po druhé. Poměr »akce katolické« ke straně byl tu již osvětlen. Starosti působí otázka národní. My Čechové povědeme akci jinak než naši Němci, jinak než Moravané nebo Slováci. Jde o záchranu duší a jistě se všichni při té práci sejdem. Ale my Čechoslováci nechceme zřici se postavení národa státního, zodpovědného za osud republiky. Čechoslováci mají jen jeden stát, jen v naší republice se mohou politicky vyžívat, kdežto Němci mají ještě dva národní státy, Maďari jeden. Zabolelo nás, když tisk přinesl zprávu, že přednáška

dra Corsanega v Bratislavě byla tlumočena pouze do maďarštiny a že delegáti mluvili buď francouzsky nebo maďarsky. Francouzštinu bychom s ohledem na hosta chápali, ale proč se maďarština strkala tolik do popředí? I papežská hymna se zpívala jenom maďarsky? Slováci musí si v »Ústřední kanceláři« získat více respektu.

—n.

SLOVENSKÁ »KATOLICKÁ« ŽURNALISTIKA. Nedávno bylo v »Životě« napsáno, že jedním z hlavních úkolů lidové strany na Slovensku je naučit Slováky dívat se na politiku klidnými očima se stanoviska křesťanských zásad. Pod tímto zorným úhlem je také psáno obsažné prohlášení vynikajících intelektuálů a národovců slovenských »Prečo nelikvidujeme čili čo chce československá strana ľudová na Slovensku.« Přesto však někteří její žurnalisté nemohou se zřici method a výrazů ne zcela křesťanských, jež bývaly domovem na sloupcích orgánů strany Hlinkovy a které nemohou ani prospívat propagování zásad lidové politiky, ba dokonce snižují vážnost samého katolicismu v očích méně vyspělých Slováků. Věc je tím vážnější, že i cizí listy si všimají těchto nepěkných zjevů a využívají jich k jízlivým poznámkám. Tak ku př. Slovenský deník referuje: »Oltárny brat a bývalý dopisovateľ »Slováka« A. P. Spišiak, odpovedajúc na útoky »Slováka« proti jeho osobe, uživa o ľudáckych pomluvačoch a Hlinkovi v Ľud. Politike takýchto slov: »čierni bolševici, tupitelia, kňazski katovia, Schundware, mäsiarske roztransirovanie, ekskrementy, najhnusnejši druh demagogie, demagogia kňazská, bezúzdna huba, pošpinený pysk« atď. Ako vidieť, keď sa oltárni bratia pustia do seba, ide to veľmi zostra.« (X. č. 8.) — A naproti tomu (v č. 46.): »V úvodnom článku uživa »Slovák« týchto výrazov: bláznivý pokrokár, marasmatik, katolíkožrút starec Herben a pod. Potom píše: »Takého kanoniera má dnes i Slovensko v osobe Antona Pesseka-Spišiaka«. — Tento A. Pessek-Spišiak je rímsko-katolícky farár.« — Jest proto uvítati co nejradostněji jako nutně potřebný okružní list nd. biskupského sboru Slovenska a Podk. Rusi, datovaný v Žilíně 8. II. 1927 o směrnicích katolické žurnalistiky. »Slovák« v č. 54. (z 8. III. 1927) uveřejňuje výtah z něho, připomíná, že je sice určen v první řadě duchovenstvu žurnalisticky činnému, ale »predsa nebude od veci podať tu pre duševnú informáciu všetkých žurnalistov a čítajúceho obecnstva hlavné myšlienky okružného listu, aby vedeli vždy správne, aplikovať katolícke mravné zásady na tlač všetkého druhu« a uvádí, že »v spôsobe písania sa dnes mnohí novinári prehrešujú, hoci bo mali vedieť, že: Jestli sa komu zdá, že je nábožný a nedrží na úzde svoj jazyk, ale svádza svoje srdce: toho náboženstvo je márné.« (Jak. 1. 26.)

J—a.

BOJ PROTI PORNOGRAFII jde všemi katolickými zeměmi. Také u nás chystá ministerstvo spravedlnosti předlohu o potírání pornografie. Anketa, která se o té věci konala, doporučila vydávání dobrých knih. Socialisté a umělecké kruhy staví se ostře proti podobnému zákonu. Rovněž obchodníci a nakladatelé, kterým jde prodej podobných tiskovin k duhu. Vychovatelé mládeže přimlouvají se za vydání zákona, neboť sami nejlépe cítí, kam se mládež všem špatné knihy a kluzkého umění řítí. Klub lid. senátorů podal návrh (tisk. 356) zákona na ochranu mládeže před zhoubným tiskem.

ORGANISAČNÍ RUCH MEZI KATOL. UČITELSTVEM. Zemský spolek katol. učitelstva přikro-

čil k zakládání nových odborů a k oživení činnosti v odborech stávajících. Jest dosud mnoho učitelů politicky (neb v Orlu) činných, dosud však neorganizovaných odborově. Katolický učitel musí poznati, že je mravně povinen býti v katol. organizaci učitelské a jí v nejprvnější řadě věnovati své síly. Činnost katol. učitelstva v institucích jiných může býti záslužná, ale dokud nemáme dosti pracovníků pro věci svého životního povolání (škola, výchova), není to prakse zcela správná.

SITUAČNÍ ZPRÁVA VÝBORU PRO OSLAVU TISÍCIHO VÝROČÍ SMRTI SV. VÁCLAVA. Adorační ruch svatováclavský utěšeně vzrůstá. Dosud ohlášeny a zavedeny adorační pobožnosti v těchto místech: Trutnov, Nová Ves n. Pop., Radonice n. O., Plzeň, Kdyně, Kvasice, Moravská Ostrava, Mnichovo Hradiště, Svatá Hora u Příbramě, Kozmice na Hlučínsku, Stará Bělá, Střelecké Hoštice, Hradec u Opavy, Bystrice u Benešova a Ouběnice. Vedle toho jest dosud celkem 294 míst, o nichž se dá předpokládati, že pobožnosti zavedou. Cena adoračních příruček při hromadných zásilkách jest 50 hal. za kus. Na četné žádosti prodlužujeme subskribční lhůtu na roční obraz sv. Václava do 31. března 1927. Přednáškový ruch: v neděli dne 13. března konala se přednáška o velechrámu svatovítském v Hořicích pod Krkonoši (ref. místní), dne 27. března v Uhlířských Janovicích (ref. dr. Janda), týž přednášel o přípravách k slavnosti svatováclavským v roce 1929 dne 16. března o 6. hodině večerní v pražském rozhlasu. V neděli dne 6. března t. r. konala se ohlášená schůze delegátů všech katolických spolků, které se pozvané spolky účastnily plným počtem a na které schválen dosavadní postup Výboru, usneseno doplniti Výbor zástupci hlavních některých našich organizací a pak přikročiti k ustavení dalších odborů. Ve středu dne 9. března konaly pak schůze odbory: Sborníkový a výstavní, při čemž stanovena některá nová témata pro sborník, vzato na vědomí uspořádání zvláštní svatováclavské výstavy pro západní Čechy v Plzni v roce 1927, jakož i to, že dosud sebráno předsedou v celku 500 fotografií, rytin a pod., památek svatováclavských. Dále usneseno definitivně obrátiti se na příslušné kruhy o dovolení uspořádati výstavu ve Vladislavském sále a ostatních historických místnostech pražského hradu. Sledujte bedlivě naše počiny, pořádejte přednášky, zakládejte ve větších místech slavnostní výbory, které již letošního roku mohou vyvinouti zdárnou činnost podle pokynů daných v posledním Přehledu a zvláště mohou pořádati svatováclavské adorace a na podzim výpravy do Prahy na Křištanovu legendu, o níž můžeme nyní prozatím jen prozraditi, že bude událostí doby a že v mnohém předčítí bude svého času provozovanou pašiovou hru Král židovský. Výbor je ochoten obstarávati kazatele, řečníky, zakládati místní výbory a podob. Veškeré dotazy, objednávky řiďte na jeho adresu v Praze IV., Kanovnická 13. (Žádáme za otištění této zprávy ve všech krajinských listech.)

DR. IVAN BREEMEN Z AMSTERODAMU — ORGANISÁTOR BOJE PROTI RHEUMATISMU. Lékařský svět s velikým nadšením (jež je již provázeno plodnými výsledky) podjal se titanského boje proti jedné z nejúprosnějších sociálních chorob a bílému moru — tuberkulose. Současně vyvstávají noví nadšení idealisté, kteří organisují vědecký a praktický boj proti jiné nemoci, jež zdánlivě není tak zhoubná jako tuberkulosa, přece však neméně záhlubná — proti rheumatismu. Rheumatismus, jak se poznalo v národohospodářsky pokročilých západních ze-

mích, má veliké sociální a národohospodářské důsledky, zejména na poli sociálního pojištění. Hlavním světovým oragnisátorem tohoto hnutí a úsilí vědeckého je amsterodamský učenec dr. J. van Breemen. Narodil se 1874 v Amsterdamě, kde vystudoval gymnasium a universitu. R. 1904—5 podnikl studijní cestu a zúčastnil se vědeckých prací v Berlíně u prof. Leydena a prof. Goldscheidera, ve Vídni u prof. Winternitze, v Kodani u proslulého prof. Finsena a konečně ve Francii studoval výlučně telektroterapii. Po návratu z těchto studií založil v Amsterdamu speciální centrální ústav pro fyzikální terapii, jehož se stal vedoucím činitelem. Z jeho děl jsou důležitějšími: »Experimentelles Studium über Haut als Organ in Wechselwirkung mit Organismus«, »Ischias und Physikalische Therapie«, »Sport et maladies nerveuses«, »Arthritische diathese«, »Het chronisch rheumatisch lyden in Nederland«, »Methodische Bekämpfung der Invalidität infolge chronischen Rheumas«, »Over actiologie, diagnostiek en therapie van chronisch rheumatische aandoeningen« a j. Hlavním jeho dílem je zřízení jednotlivých ústavů a klinik, jež by se zabývaly speciálním detailním studiem a ošetřováním rheumatických chorob nejen v jeho vlasti v Holandsku, ale i v jiných zemích. Také u nás musí býti takové ústavy zřízeny, především ve světoznámých Pišťanech, Karl. Varech, Mar. Lázních, Trenč. Teplicích a j. — Dr. J. Mrkos.

O UZNÁNÍ RUSKA DE JURE. Kladného stanoviska posl. Světlíka k uznání Ruska využívá několik záškodníků, kterým nejde o Rusko, nýbrž o přehráti osobní politiky. Ve »Věstníku katol. duch.« štuje kněžstvo proti uznání známý pán, aniž by uváděl důvody. Příznačný pro pisatele je závěr. Kdo by se odvážil proti jasné vůli katolíků (snad z »Čecha«?) jednati, ten by se nesměl objeviti jako kandidát poslaneckví při příštích volbách. S tím mělo se jít přímo do »Národa«. Však jeden pán dovede zanášet do cizích listů, když chce někoho odstřelovat. Uznání Ruska je pro stranu lidovou otázkou diskuse (kluby se o tom dosud nevyjádřily). Zatím uvádíme jen úvahu biskupa msgr. Herbignyho, který v Rusku byl a své zkušenosti vydal knižně. V závěrečné kapitole vyslovuje d'Herbigny naději na velkolepé vítězství pravé křesťanské víry v Moskvě. Mezi jiným zaznamenává, že několik rozmluv, které měl již onemocnělý Lenin s jistým knězem, svědčí, že velikost křesťanské myšlenky ovládala jeho pozornost. »Moskva se stává a již částečně je hlavou. Asie: delegace čínské, japonské, afgánské, indické, perské, přicházejí sem hledati myšlenku, odnášejí odsud směrnic. Sen některých emigrantů, kteří si říkají »Evrasijsci« a chtějí obnoviti Rusko poasijským, se již nyní uskutečňuje vědeckou metodou. Svatý Pavel by si přál býti v tomto středisku říše větší, než byla říše pohanského Říma. Rád by tam posloužil Kristu. Naděje by neztrácel. Vždyť Řím, když tam Pavel přišel, byl ještě dále od Krista než Moskva. V prostředí starobylého pohanství chyběl křesťanský ferment, zatím co zde žije Kristus Svatý Pavel by shledal poslání méně těžkým, než bylo v Římě: nepochybně ohromná, nebezpečná práce, ale práce, která by otevírala vyhlídky pro celou Asii. Asie vedená k církvi, ke Kristu — brzy — za jedno století či za dvě — Moskvou. Moskvou ve spojení s Římem, je-li to pouze sen? Není-liž to spíše křesťanská naděje, kterou vdechl Bůh? Sen uskutečnitelný jedině pro Boha, poněvadž jak řekl Anděl Matce Boží: »Non erit impossibile apud Deum omne verbum« »U Boha není nic nemožného.« A aby se někdo nedomníval, že na uznání Ruska naléhají jen

dělníci. Také Šamalíkovy »Selské Hlasy« píší o věci klidně a rozumně. Píší: »Sovětské Rusko má u nás diplomatického zástupce a my máme svého zástupce v Moskvě a mezi oběma státy jsou styky jako s jinými státy, takže vlastně uznáváme de facto — skutečně bolševickou ruskou vládu. Jde však o uznání de jure — to jest, aby naše vláda uznala na ruském území sovětskou vládu za činitele, s nímž jest možno uzavírat smlouvy. Je to asi tak, jako když lichvář se zmocní domku a zahrady svého souseda. Třebas v nitru mám nového svého souseda za nespravedlivého držitele onoho majetku, přece ho musím uznati za právního majitele, chci-li s ním právoplatně vyjednávat na př. o opravě zdi, sousedící s jeho domkem nebo o něčem podobném. Uznání de jure znamená pouze zaručení vzájemných právních styků a ochrany příslušníků jednoho státu ve státě druhém, pokud se řídí zákony toho státu, v němž bydlí, obchody uzavírají, mají svůj majetek a pod. Lidová strana má na zřeteli, že náš průmysl potřebuje odbytu a nejen průmysl, nýbrž i zušlechtěné výrobky zemědělské a že Rusko je důležitým odbytištěm pro tyto výrobky a že je tedy nutno, aby vzájemné hospodářské styky mezi naší republikou a Ruskem byly založeny na právním podkladě, jehož bez uznání de jure zjednatí nelze. Uznání de jure neznamena nikterak, že by lidová strana uznávala komunismus nebo bolševismus, nebo že by souhlasila se způsobem, jakým se bolševici v Rusku zmocnili vlády a jak ji vedou — zejména nesouhlasí s jejich stanoviskem proti náboženství. Musíme si však říci: »Když ruský sedlák a ruský dělník si takovou vládu zřídili a sami se nestarají, aby se jí zbavili, nemáme práva jim předpisovat, aby si zařídili vládu jinou.« Nelze také čekat, až se stane v Rusku protibolševický převrat. Ten může nastati snad až za dlouhou řadu let, ve které jiné státy, uznávají Rusko

de jure, by zabraly veškeren obchod s Ruskem, takže by nám, čekajícím na ruský převrat, nezbylo nic.

ZAHRANIČNÍ. Šanhaj byl vyklizen severní armádou a obsazen Kantonskými. Cizinecká koncese jest chráněna vojskem mocností. Dochází k přestřelkám, a nelze říci zatím, jak se věci vyřeší. Je naděje na diplomatickou dohodu. Proto zahraniční ministr Kantonských Čen odebral se do Santungu.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Tiskne Československá akciová tiskárna.

ZÁLOŽNA HERMES

PRAHA-SMÍCHOV,
Arbesovo nám. 270.

Telefon 42022.

Telefon 42022.

Stav vkladů a členských podílů Kč 4,114.889.23
během jednoho roku.

Vklady na knížky a běžné účty. - Míra úroková 5 1/4% až 6 1/4% dle lhůty výpovědní. - Úvěruschopným poskytuje zápůjčky za výhodných podmínek. - Mlčenlivost o vkladech zaručena. - Vklady i zápůjčky možno činiti buď v ústředí neb prostřednictvím 27 sběren.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 1. května 1927.

Číslo 5-6. (8-9.)

Dr. Josef Doležal:

SSSR.

(K desátému výročí revoluce 1917—1927.)

I.

Diskuse, rozvířená v české veřejnosti a zvláště straně lidové po projevu olomuckého kanovníka poslance Františka Světlíka v zahraničním výboru sněmovním pro uznání SSSR. de jure československou vládou, ohmatala jednak kořeny, jimiž strana tato tkví v lidu a za druhé osvětila i politický profil strany novým světlem. Některé osobnosti strany odlišily zřejmě své stanovisko od liberálního názoru dra Kramáře a poněvadž jsem před čtyřmi roky v »Životě« vyslovil politicky mínění podobné, chci ukázat, že rozdíl názorů dra Karla Kramáře a některých katolíků českých na způsob obrany protibolševické je dán rozdílem životních názorů; názor českého katolicismu na sovětskou revoluci je hlubší než českého liberalismu; je to katolicismus, jenž otvírá našim očím průhledy v obzorech, liberalismu už zastřehných mlhou jeho filosofického bludu.

*

Především však, před vlastní věcí chci si všimnouti odezvy, kterou hlasy o možnosti uznání sovětského Ruska de jure měly v lidovém táboře. Stoupenectvo strany ve své většině sneslo by fakt uznání bez protestu, kdyby vláda, uznávši nutnost toho pro stát, provedla. Jakmile však byla tato věc vnesena mezi širší vrstvy lidu jako otázka, žádající osobního řešení, objevil se zajímavý zjev, že totiž lid myslí vždy přímočaře a soudu morálnímu dává přednost před každým jiným. A tu všichni ti, kdo by mlčeli, postaveni před skutečnost uznání, rozhodující sami pro sebe, odpověděli si na otázku vlastním svědomím postavenou, uznat či neuznat bolše-

OBSAH:

Dr. Josef Doležal: SSSR.

Ant. Novák: Pekařův rozbor táborství.

Dr. F. X. Novák: Katolické zásady o poměru církve a státu.

—l—: Úsporami ve výrobě k zvýšení odbytu.

Š. M. Trochta: Don Bosco a sexuální výchova.

Ant. Novák: Před novelisací soc. pojištění.

Dr. Alfred Fuchs: »Adam stvořitel« bratří Čapků a filosofie pragmatismu.

Š. M. Trochta: Velký přítel mládeže.

Dr. J. Dostál: Ludwig van Beethoven.

František Kašpar: Ve Vrážském revíru.

Kardinál Dubois nabádá k poslušnosti.

»Tolerance«.

B. Benetka: Síla české víry.

Jaroslav Cella: Bolesti, ty tvoříš člověka.

Dokumenty.

Studentská hlídka.

Co život dal.

vický režim diktatury, negující základy křesťanského i společenského řádu... jasným: nikoli!

Bylo by marno vykládati, že nejde o uznání v obsahovém smyslu, to jest vyslovení souhlasu s režimem, nýbrž jen o navázání právních styků s vládou, která fakticky na Rusi vládne; bylo by marno naznačovat, že my, malý národ, nemůžeme si politicky osobovat právo vyslovovati soud nad stavem velikého národa ruského; v myslí prostého příslušníka strany ovládá všechny ostatní ohledy a pohledy mravní poměr k bolševictví, k myšlenkovému obsahu protikřesťanského režimu, na Rusi vládnoucího.

Politické důvody ať jsou jakékoli, hluboký instinktivní odpor vůči bolševickému moru proniká nahlas nad všechny úvahy jiné. Tento poměr lidu k politické otázce styků států našeho se státem SSSR. obnažil sám životní základ strany lidové; její kořeny nábožensko-mravní; z nich vyrůstá síla strany a na nich stojí. Lid myslí pri-

mitivně, hmatem, citem a tělesným dotekem. Nezná duality politického a mravního názoru na tutéž otázku či věc, myslí jednoznačně. Je v tom poctivost, je v tom základ národní síly, která je v lidu; tento mravní základ, mobilisován ve velkých chvílích národního života a osudu, jest pramenem všech jeho hrdinství, ochoty trpět a obětovat všecko pro vlast. Na případě ruském je to něco obdobného jako byl poměr lidu k Rakousku za války: poměr politiků mohl být jakýkoli, názor lidu byl jeden. Mravní poměr k bolševismu je také nejpevnější hrází proti bolševickému nebezpečí u nás; proti komunismu bolševickému bylo by skutečně možno provést lidovou mobilisaci, kdyby jí bylo třeba. Základ mravního odporu protibolševického ve straně lidové jest ovšem náboženský.

Massa strany lidové má velikou nosnost a trpělivost ve všech politických otázkách. Jen nepatrné procento okrajových stoupenců by odpadlo od strany pro hlasování poslanců pro nějakou otázku hospodářskou (na př. cla); nebo politickou (reforma správy, vojenská doba služební); avšak samého kořene strany dotkla by se na př. taková diskuse o uznání bolševické vlády ruské; ne proto, že by bolševici ohrožovali slovanskou politiku, jak si představuje dr. Kramář, ale že pronásledují náboženství, že ztělesňují v sobě sociální a kulturní zlo, světový názor právě opačný názoru křesťanovu.

Obyčejný venkovan, jenž se přijde podívat do Prahy do sněmovny a s galerie vidí, že jeho poslanec podává s úsměvem ruku socialistickému nebo komunistickému poslanci, ucítí vnitřní zmatek, zklamání a nescházelo by mnoho, aby nevykřikl: A tak vy tak, hoši!

Navázání právních styků se sovětským Ruskem není než takové podání ruky nepříteli, abychom spolu společensky jakž takž vyšli. Člověk z lidu však vidí v bolševikovi jeho vnitřní obsah a proto mu ruky nepodá. Je to těžká životní vážnost a není důvodu, aby strana lidová tímto základem své síly v lidu jakkoli chtěla otrásti. Proto užší výkonný výbor český doporučil svým řečníkům, aby na schůzích pro t. zv. uznání Ruska de jure nemluvili. Nikdo nebude tak naivní a sotva tak zlé vůle, aby si myslel, že na př. kanovník Světlík jest méně zaujat proti bolševictví než kterýkoli jiný stoupenec strany, tím spíše, že právě jeho úřad by v případě sovětského režimu první se ocitl ve vzduchu, avšak vedení strany se přesvědčilo, že lid nemyslí politicky, tím méně diplomaticky, nýbrž že přímočaře odsuzuje pře-

devším obsah toho, oč jde. Je to skvělá vlastnost lidových mass; z ní, z pudu po této vnitřní pravdě, z tohoto mravního vědomí, (jehož existenci přirozeně nechci zúžovat na okruh příslušníků strany), roste ve velkých dobách zkoušek síla národního odporu, nikoli z obyčejných politických přesvědčení. Celá víra v demokracii by se zhroutila jako domek z karet, kdyby demokracie nebyla nesena touto mravní silou lidu, opřeného svým svědomím o Boha.

Tento názor, jenž žije i v nás, však právě nám, kteří v dějinách své země (gesta Dei per Bohamos) i všech národů nevidíme jen obměnu hmoty, ale vyšší duchovní smysl, umožňuje zadívat se na komunistickou revoluci ruskou se strany skryté očím nevěřících; neboť víra nezkracuje zrak, ale poponáší dopad jeho. A také proto, abychom pochopili, že boj proti bolševictví můžeme s úspěchem bojovat ne na Rusi a hmotnou silou, ale doma a v sobě samých.

*

Th. Aubert, president Mezinárodní dohody proti III. Internacionále v Ženevě, napsal minulého měsíce *) výzvu k Evropanům, aby zanechali své netečnosti v souboji anglo-sovětském v Číně, neboť zde nejde o zápas dvou mocenských stran, ale o sám společenský řád, stvořený evropskou kulturou a civilisací a ohrožený lučavkou komunismu.

»Sověty nejsou jen cizopasnou a krvelačnou vládou, která utiskuje nesmírný národ, ony jsou též a především náčelníky ohromné a stále činné organisace, která ve všech zemích usiluje o rozvrat společenského řádu, aby nastolila svou diktaturu. To jest pravou příčinou konfliktu anglo-sovětského a proto se oň zajímají, musí zajímati, také všichni ostatní národové.

Příčiny tohoto konfliktu jsou hluboké a trvalé, tkví v nepřeklenutelném rozporu mezi dvěma názory, jedním, který vyznává společenský řád, život, civilisaci, pokrok a druhý, který usiluje o sociální rozvrat, o nenávist a vraždění. »Jsme odsouzeni k zahynutí,« prohlásil Lenin hned na počátku své diktatury, »nerozpoutá-li se revoluce v ostatních zemích.« Tento výrok zahrnuje celou podstatu dnešního konfliktu.

Co je to jiného, tato výzva k západní kultuře, nežli volání po nových křížových výpravách. Po Avarech, Hunech, Tatarech, Maďarech, po výpravách kříže do Svaté země proti půlměsíci válečný pochod proti komunistickému bolševictví. Po evropském tažení proti husitům,

*) »Národní Listy« 3. dubna 1927.

po vítězství Svaté Aliance nad revolucí francouzskou nové společné tažení na východ proti rudé hvězdě komunismu.

Vyložil jsem roku 1923 v této revui, že nevěřím v porážku sovětské revoluce z vnějška, ne jenom proto, že každé povstání stává se při obrovské rozlehlosti říše jenom místní vzpourou, nejenom proto, že mužická Rus ještě cítí své vlastnictví půdy jako vymoženost revoluce, ale že každý útok zvenčí narazil by v ruském obyvatelstvu nejen na bolševickou rudou armádu a státní moc, ale i na mučivý cit ruského vlastenectví, neboť nemá na dnešním stavu Ruska více viny ruský lid než ostatní Evropa. Husitských vojsk neporazila žádná křížová výprava cizí; francouzské revoluce neudusila cizina. Kdepak chcete, jdouce na výpravu, najít hranici mezi bludem a mezi národem, jenž blud nese v potu a krvi na svém hřbetě?

Revoluce husitská.

Revoluce francouzská.

Revoluce ruská.

Každá z nich byla krisí evropského člověka a evropské kultury, třeba vybuchla v jediném národě, jenž zvláštním ustrojením povahy, svým sociálním složením na krisi reagoval prudkou vzpourou. Bylo by křivdou na slovanském národě ruském, kdybychom v jeho bolestech a křečích neviděli také vykupování našich vlastních vin. Neboť bolševictví jako intelektuální a morální zlo nevzniklo na Rusi, nýbrž na evropském západě jako logický závěr myšlenkového vývoje Evropy, odpoutávající se od řádu křesťanství, které jediné zvedá Evropu před tváří ostatního

lidstva. Evropa také, přes všechna jiná ponižující tvrzení, vede lidstvo ke ctnosti i hříchu.

Bolševický komunism jest logickým závěrem a produktem nevěreckého materialismu západu a kapitalistické soustavy evropské společnosti. Filosofický materialism, jako každý světový názor, není jen hrou rozumu; srdce žije, co rozum myslí. Ruský člověk, ztrativší Boha, se už v Dostojevském ptal: Proč nemám vraždit, proč nemám krást? Odpovězte mu, nevěrci západu! Jen primitivní Rus mužická, opožděná o staletí za západem, zvrátila proto tak obludně nauky rozkladu vysoké evropské civilisace.

Nemohu si pomoci, cítím sympatie s ruským člověkem a jeho utrpením; neboť nevěra a materialism, jenž vybuchuje v dlouhých explozích, na Rusi jako požár obrovského skladiště válečného, ta fyziologická reakce národa, s jakou zvrací nauky nevěry na stůl celého světa, ten bouřlivý zápas organismu, přírodně zdravého, proti infekci a nákaze z cizího prostředí, je tu právě proto, že nejde o myšlenkový produkt ruské duše. Ruští básníci, počínaje romantiky a konče Tolstým a Dostojevským, nebyli nevěrci. Na západě chodí ďábel jako obchodní cestující se vzorky, ale na svaté Rusi ikon je vidět jedoucí běsy s kopyty, zvířecími chlupy i rohy nad šikmýma očima.

Marxism nevznikl na Rusi; byl dítětem rozkladu evropského společenského života západního. V Rusku jeho nauky explodovaly právě pro naprostou odlišnost prostředí. Tak dnes Evropa, bojující proti sovětskému bolševictví, sama naráží na sebe, na svůj vlastní blud a na svou vlastní vinu.

A. Novák:

PEKAŘŮV ROZBOR TÁBORSTVÍ.

Motto: Pověz mi, jak smýšlíš o husitství a já ti povím, jaký jsi. (Nejedlý.)

Po delší přestávce vydal prof. Pekař dílo, jež se důstojně řadí k jeho dřívějším pracím (Dějiny valdštejnského spiknutí, Kniha o Kosti, Světová válka, Bílá hora atd.). Ba, možno říci, že nová kniha jeho (zatím jen první díl) jest dílem nejlepším.

Dlouho se prof. Pekař vyhýbal husitství. Neměl rád teologických traktátů a ve svých přednáškách končil zpravidla Václavem IV., ponechávaje další období Novotnému a Kybalovi. Ani boj o smysl českých dějin, který měl před válkou s Masarykem, nedovedl ho přivést ke zpracování této periody. Spokojil se tím, že

proti Masarykovu zdůraznění náboženského a sociálního rázu hnutí upozornil na nosný pilíř nacionální.

Teprve jubileum Žižkovo Pekařem hnulo. Ba spíše neomalený útok satelita Novotného a dra Bartoše na Eneáše Sylvia vyprovokoval Pekaře k replice — a rybka byla chycena. Pekař přišel husitství na chuť tím spíše, že Novotný ztroskotal svou nekritičností, posuzuje osoby s hlediska člověka XX. stol. (pokrokový — zpátečnický), tendenčností — a úplností. Kdo se začel do Novotného práce, ocitl se v houšti, v němž se nedovedl orientovat.

Pekař ovládl látku suverenně. Začal v Čes. čas. hist. Eneášem Sylviem, přešel na některé představitele husitství — a dnes máme před sebou I. díl práce: Žižka a jeho doba (se zvláštním zřetelem k Táboru), obsahující 283 stran. (Vydal Vesmír, Praha VII., Dobrovského ul. Cena Kč 54.—.)

Úvod je pekařovsky monumentální: »Každý dějinný činitel, každá myšlenka jeho i všechno dílo jeho nese na sobě duchovní pečť své doby: j e n s n í a v n í j e m o ž n o j e m u r o z u m ě t i, j e n s n í a z n í m o ž n o j e j v y l o ž i t i.« Metoda, kterou Pekař zvolil, ukazuje mistra. Dává přímo slovo vynikajícím vrstevníkům Žižkovým, kteří jsou vlastními představiteli a mluvčími českého úsilí myšlenkového té doby, aby nám svůj názor na situaci, své hodnocení programů a ideí, svá mravní měřítka, obrany a odsudky vyložili sami, abychom dobu, o níž jde, spatřili v její vlastní perspektivě. Tato anketa, či lépe řečeno interviewy s duševními předáky husitské revoluce, jsou uspořádány tak, aby se ke slovu dostaly všechny strany a směry.

Je to metoda trochu tomkovská, ale Pekař nenechává čtenáři tak velikou volnost v pronášení soudu — nenechává ho zabloudit. Rozlišuje, jde-li o stesky katolického učence-preláta, vymítutého revolucí do vyhnanství a písíciho své hořké stesky a nenávislné žaloby, jde-li o tábořského vášnivce, bránícího svou pravdu neb kritiku kališníků levého i pravého směru.

Jemným způsobem upozorňuje, v čem kdo přestřelil, kde nebyl dobře informován, ale při tom nestírá osobitosti a barvitosti jeho projevu.

I cizinu běře k interviewu; mezi prvními Eneáše Sylvia, do něhož se zvláště zamiloval. Že tu mezi dotázanými nechybí ani Petr Chelčický, je věc samozřejmá.

Ústřední postavou práce má být Žižka. V prvním díle není o něm skoro ani řeči. Tam se řeší otázky, související s táborstvím. Žižka přijde na řadu až díle druhém.

Podáváme stručně obsah první kapitoly Pekařovy knihy, aby si čtenáři dovedli učiniti představu, jak hluboko sáhl autor ke zdůvodnění svých tesí.

Na třiceti stránkách této kapitoly obírá se vznikem táborství a ústředními postavami jeho v letech 1411—1415, a to Jakoubkem ze Stříbra a Mikulášem Drážďanským. Registruje bohatou literaturu o vlivech valdenských, o vzniku kalicha, o počínající rivalitě mezi Prahou a Tábořem. Pekař seznamuje nás s pracemi staršími

i novějšími a hodnotí je kriticky. Oceňuje zejména práce Kroftovy, Sedlákovy, Novotného, Kybalovy a Flajšhansovy. O pracích Bartošových praví hned na počátku, že cenné kusy jejich nerovnájí se svým počtem jejich omylům. U Jakoubka řeší Pekař otázku, pokud byl mu učitelem Viklef a pokud domácí reformátor Matěj z Janova. Kdežto u Husa se dal přes veškeré úsilí Novotného zjistiti jenom suverenní vliv Viklefův, shledává Pekař u Jakoubka silný vliv reformátorů domácích. Jakoubek byl teoretický radikál. V jádře však revolucionářem nebyl. Silnou složkou jeho duchovní bytosti byl střízlivý a kritický realismus, počítající s poměry a důsledky. Velký vliv vykonával na něho jeho spolupracovník Mikuláš z Drážďan.

Také Jakoubek podlehl blouznivému chiliasmu let dvacátých, avšak brzy ho revoluční praxe tábořská vzpamatovala a Jakoubek stává se úhlavním nepřítelem tábořského chiliastického třeštění.

Husitství dal tento radikál božího zákona věroučnou základnu, které mu nedal teologicky málo pronikavý Hus. Jeho požadavek přijímání z kalicha dal husitství působivý symbol. Jakoubek byl též nepřímým otcem tábořské liturgie. U traktátu »De ceremoniis« naznačil, co bylo z obřadů přidáno proti obyčeji církve původní, a nese tedy nepřímou vinu na tom, že Táboři odvrhnouce »všecky nálezky lidské«, jali se sloužit mši sv. tak, jak ji sloužil sv. Petr. Za zaznamenání stojí též Jakoubkovo příkré stanovisko ke zboží církevnímu. Kněžstvo má býti zbaveno světského panování a reformu tu má provéstí král a pání. Nebylo jeho vinou, že »reforma« — ve skutečnosti největší sekularisace církevního majetku v našich dějinách — nebyla provedena v duchu mírnosti a lásky, jak žádal Jakoubek, ale v duchu revoluce.

Proti kleru »zženštilému« vedl Jakoubek vášnivou kampaň. Užívá vzrušených obrazů z Apokalypsy a zapaluje na všech stranách. V tom mu horlivě pomáhal Mikuláš z Drážďan, který pracoval též názorně pomocí obrazů, zesměšňujících svatokupecké kněžstvo. On jest původcem »zrcadla římské zkázy« a t. zv. Obrazů starého a nového systému, v nichž řadou působivých karikatur staví se analfabetům před oči rozdíl mezi slovem a životem Kristovým a životem hierarchie, proti Kristu, klesajícímu pod trnovou korunou a křížem, staví se papež se zlatou korunou, sedící v pyšném postoji na koni a obsluhovaný císařem (Volná Myšlenka měla

by tu plno vděčných námětů ku protiklerikálnímu boji).

Proti církvi současné staví se církev prvotní, apoštolská, kteréhožto námětu se chytli zejména Táboři. Mikuláš formuluje záhy některé revoluční tese jako svobodné hlásání slova božího a trestání a napomínání duchovní vrchnosti. Jeho výzvy dýší záštím a nenávisť proti kněžím a mni- chům a blahoslavenou nazývá hodinu, kdy ob- nažena bude ta šelma z Apokalypsy. Byl to pravděpodobně valdenský kacír.

Táboři nauky těchto dvou mistrů přímo hltali a ihned jali se je provádět v praxi. Mi- kuláš z Drážďan byl silně dotčen vlivy valden- skými a valdenství podlehl i Táboři, odmítající očistec, svátost birmování, ušní zpověď atd.

Tímto způsobem sleduje Pekař vznik Tábora. Nejsou to věci nové. Pekař přiznává, že nejvíce světla vrhl do temného tohoto zákoutí zesnulý Dr. Sedlák, který se oběma mistry podrobně za- býval. Pekař větší část jeho údajů ověřuje.

A nyní epizoda:

Jakoubek byl dotčen duchem františkán- ským, ale pojímal tyto duchovní výšiny středo- věku jinak, totiž zamítáním vědy a umění. Pekař ilustruje na tomto případě, jak hluboko tkvěli tito reformátoři — Husa nevyjímaje — ve stře- dověku. Jakoubek, sám přeucený mistr, připouští vědu jen potud, pokud nepřekáží spasení. Křes- tan musí se přece řídit Kristovým: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého . . . Kdo se věnuje vědě nemírně, umenšuje svou schopnost věnovati se službě boží, nadýmá se pýchou, odnaučuje se pokoře, trpělivosti a mír- nosti a zahrazuje si cestu ke spáse. Vědy jsou beztoho nespolehlivé a nejisté; filosofie je po- hanské dědictví, přírodní vědy všetečnost ne- užitečná, medicína slouží jen tělu a smilství, zna- lost řeči jen pro lepší šízení lidí. Ani krása a umění nemají ceny, nejsou-li nesený láskou, užity ke konání dobra. Jakoubek jde tak daleko, že za- vrhuje nádheru ve stavbě a výzdobě kostelů, zavrhuje varhany, hudbu a zpěv při bohoslužbě, obrazy a sochy, poněvadž to vše odvádí od sou- středění mysli k Bohu. —

Bude dobře připomenouti toto stanovisko těm zabeďnencům, kteří vytýkají církvi zpáteč- nictví.

*

Zavádění kalicha samo o sobě nebylo by kacírským. V prvních dobách křesťanských (až do XII. stol.) a v církvi východní dosud se při- jímá pod obojí. Za jiných okolností bylo možno

v požadavku podobném vidět jen zvýšení vrouc- nosti náboženské. Jakoubek a mistři drážďanští zavádějí kalich proto, aby se vrátili ke zvykům církve prvotní a aby laikům vrátili část práv klerem jim uzmutých.

Hus v Kostnici navrhoval, aby papež zvláš- ní bullou dovolil přijímání pod obojí aspoň těm, kteří by toho z nábožnosti žádali. Jakoubek a Drážďanští upírají církvi právo vykládati smysl slov Kristových. Berou slova Kristova: »Nebu- dete-li jísti tělo Syna-člověka a pítí jeho krve . . .« doslovně a jdou tak daleko, že žádají přijímání dítek, rozumu ještě nemajících. Při tom zůstávají oba remanentisty, t. j. nevěří v předpodstatnění. Kdo se bude diviti myšlence, že mši sv. lze slou- žiti všude bez rouch bohoslužebných a že při mši sv. mohla by se aspoň epištola a evangelium čísti česky — k lepšímu vzdělání věřících.

V další části první kapitoly obírá se Pekař počátkem Tábora. Pekař rozeznává trojí období táborského vývoje: Tábor původní z let 1416 až 1418, Tábor chiliastický (1419—1420) a Tá- bor mocenský od r. 1420 až do Lipan. Nauka táborská je v letech 1416—1418 ideově hotova. Zde leží těžiště Pekařovy práce už vzhledem k tomu, že Palacký tak vysoko cenil Tábor a že Masaryk pronesl okřídlenou tesí: »Tábor je náš program.« Výpovědi či lépe interviewy svědků, které ve čtrnácti kapitolách předvádí Pekař na scénu, mají jen objasniti dějinný spor mezi prav- dou katolickou a pravdou táborskou.

Táboři stali se svým nekompromisním sta- noviskem představiteli husitství, ač intelektuální původce hnutí musíme hledati mezi mistry praž- skými, jak již bylo naznačeno. Pekař dochází k závěrům, které na hlavu staví názory dosa- vadní. Je to první dokumentárně podepřené zvrácení názorů Palackého, jež vyznává dosud starší generace historická a o níž se opírají naše pokrokové a socialistické strany.

Názory Palackého na husitství jsou v jádře tyto: Husitství jest nejskvělejší epochou našich dějin. Národ český probořil středověké úzké ohrady (církvního názoru) a otevřel duchu lid- skému nekonečnou dráhu pokroku. Hluboce nábožné srdce starých Čechů nesneslo rozporu mezi ideou života křesťanského a mravně po- kleslým životem skutečným, a pustilo se do boje o svobodu, svatou věc svědomí a národnosti. K tomuto heroickému zápasu za statky všelidské byli Čechové puzeni staroslovanským duchem demokratismu, jenž ve staletém zápasu mezi řá- dem feudálním neboli aristokracií a řádem demo-

kratickým nabyt v husitské době převahy. V boji uplatnil se zásadní rozdíl živlu germánského a slovanského, jenž zápasil na půdě naší v pojetí státu a společnosti již od samého počátku našich dějin. Ve válkách husitských byl starý duch demokratický vzkříšen k nové činnosti. Počal se chiliasmem a komunismem, od roku 1422 nastoupilo na jeho místo zřízení socialistické. Zásady rovnosti, svobody a vymanění se lidu zpod autority vzešly ze svobodného výkladu Písma sv. Revoluce husitská směřovala podle Palackého v ohledu politickém k republice a ke zrušení všech rozdílů stavů. Po Korybutově pádu zmizela šlechta česká cele z dějin. Páni a Pražané (živel aristokratický) učinili v osudné bitvě u Lipan konec demokracii (táborské a sirotčí) v Čechách. Na hrobě demokracie vyrostl opět feudalismus. Slunce Tábora stalo se bludící, točící se kolem nového střediska národního — Prahy.

Pekař si Palackého velice váží a přímo pietně opravuje jeho omyly v názoru na husitství. Mnohé z nich, na př. názor o staroslovanském demokratismu a holubičí povaze byly vyvráceny již dříve. Pekař obírá se sociálně-politickými vývody Palackého a kreslí podle pramenů docela jiný obraz Tábora. Největší chybou Palackého bylo, že nerozlišil Tábora mocensky organisovaného od táborství chiliastického a pochiliastického. Tábor pravý, historický byl zapřen a opuštěn a líčen s oblibou Tábor revolučně-demokratický, který ve skutečnosti neexistoval. »Tábor skutečný nebyl demokratickým ani v teorii ani v praxi.« (Str. 174.)

Korunním svědkem je tu Chelčický, který vytýká Táborům, že dělili společnost na tři třídy: duchovenstvo, šlechtu a lid poddaný — docela shodně s běžnými tehdy představami. Lid poddaný má svou práci živiti obě vyšší třídy a je mu přiznána pouze služebná nesvoboda. K tomuto názoru zná se jak Viklif, tak Hus. K němu se znají také husitští a táborští Čechové v proslulém manifestu z r. 1431, v němž čteme: »Nejnižší část církve bojující je obecný lid, rozdělený v bezpočet ručních řemesel; ta vydrží druhé obě části (klerus a šlechtu) v tělesných potřebách jejich a má vedle ustanovení božího dobrovolně jim sloužiti.« Manifest si dokonce stěžuje, že dnes všechny ty tři části (i sedláci!) ze řádu svého vystoupily.

V tábořském vojsku podrželi všichni šlechtíci účastníci své tituly; jmenují se páni, rytíři,

panoši atd. Vojsko bratří jest pečlivě rozděleno podle míry urozenosti a sociální příslušnosti. V čele Táborů stojí »urozený pán« Břeněk Švihovský, pak rytíř Mikuláš z Husi, rytíř Žižka.

Postavení sedláků, sedících na gruntech pod panstvím Táborů, bylo právně totéž jako za jiných vrchností předtím i potom. Rozdíl byl jen v tom, že vývoj událostí zhoršil situaci sedláků tábořských a sedláků vůbec způsobem odedávna neslýchaným. Sedláci stali se předními oběťmi války. Musili sloužiti bojujícím stranám kontribucemi peněžitými, dobyt看, obilím, fůrami, a ještě se často dočkali vypálení gruntu a úplného ozebračení. To se přece naprosto přiči »demokratickému« vědomí o lidském právu poddaného, o němž mluví Palacký.

V závěrečné kapitole »O sociálně-politickém obsahu husitství« shrnuje Pekař třeš svých názorů. Totéž učinil v antereferátu v čís. 1. ročníku XXXIII. Č. Č. H. str. 203—205: Táborství nebylo bojem za přeměnu společnosti po stránce sociální a politické, bylo plodem náboženského blouznění, jež se opíralo o fantastický program založení království božího na zemi, ne o rozumové požadavky změn sociálních, hospodářských nebo politických. Nelze mluvit o boji utiskovaného proletariátu, poněvadž selskému lidu se tenkrát na počátku XIV. století vedlo lépe než kdy jindy. Táborství je hnutí v první řadě náboženské. Horlitélům husitským šlo v první řadě o nápravu církve a byly jim lhostejny věci tohoto světa.

Svým radikalismem náboženským a sociálním zahnal Tábor Prahu zpět do náručí církve. Svou hrabivostí a zločinností válečnou lákal Tábor čím dále tím více dobrodruhů a ničemů. »Mnoho nepřátel Kristových,« píše se v domnělé postile Biskupcově, »skrývá se mezi námi. Naše vojska jsou naplněna falešnými věrnými, kteří říkají: sem věrný, sem, ale bojují jen pro časný zisk a loupež chudých. V době štěstí drží s Tábor, v době neštěstí jim nadávají kacířů a bojují proti nim.«

O mnohých je známo, že, dokud byli chudí, nikdy nebo málokdy chtěli si odpočinouti doma v městech, pravíce: »Jáť nikdy nezmeškám pole, vždy táhnu.« Ale když pak si nasytí kapsy a pytlíky a rance zlatými, ihned pod nějakou záminkou zahálí, zřídka nebo nikdy se nepostí, hodují, opíjí se, drahé šaty si opatří a ožení se — již vyhýčkaní a vypasení. Na počátku jsou příkladní na konec naplnění jedem proti víře a svatému

řádu. Proto stála vítězná diktatura polních bratrů na hliněných nohou vojenského teroru a zhroutila se.

Pekař podotýká, že nechce tvrdit, jakoby se vedle náboženských důvodů neuplatnily v bouři husitské též momenty hospodářské a sociální. Přibraly se později, ale jenom ke škodě drobného lidu.

Zánik církevního velkostatku znamenal jen posílení hrabivého panstva. Na církevních statcích se sedlákům vedlo dobře. Arcibiskup Jan z Jenštejna a jeho generální vikář Kuneš z Třebové zastávají se lidu robotného, protože všichni lidé rodí se svobodni, vykoupení drahocennou krví Kristovou, a proto nesmí býti zkracováni v tom, co jim právo přirozené a božské přiznává. Jsou pravými vlastníky svých statků a statky církevní jsou vlastně rezervou chudiny, z jejíhož potu vyšší stavy žijí.

Tento vynikající prelát hájí názor, že není správné bráti na statcích církevních odúmrtí a také se jí zřekl. Jeho příkladu následovala celá řada velkých dominií biskupských a klášterních. »Je i odjinud známo,« píše Pekař, »že ‚pod berlou‘ se poddaným vedlo poměrně nejlépe. Na statcích duchovních najdeme také v té době nejvíce pokroku správního a technicky hospodářského.«

Po válce ocitly se zničené církevní statky v rukou panstva, které ujařmilo v době pohusitské (jagellonské) sedláka dokonale. Vzalo mu právo na grunt, zatížilo ho robotou a připoutalo ho jako nevolníka k půdě.

To je v hrubých rysech obsah Pekařovy knihy. Druhý díl bude se obírat Žižkou.

Kritika přivítala novou práci Pekařovu se zájmem. »Lidové noviny« píší:

»Badatel se netají, že se jeho práce v pojmání české revoluce náboženské liší v nejednom směru od obrazu, kresleného Fr. Palackým. Vysvětluje to netoliko rozmnožením historického materiálu studii a edicemi posledního půlstoletí, nýbrž i hlubším porozuměním vývojovým souvislostem české bouře a dobové povaze její, jež nám zprostředkovaly hojné práce, obírající se duchovním životem pozdního středověku. Jsme dnes daleko doby Palackého, kdy se romantismus, nacionalismus i liberalismus spojily, aby zidealisovaly a vlastním představám a cílům přiblížily dobu vzdálené minulosti, která se měla státi poněkud i vzorem a programem přítomnosti. A tu pronáší prof. Pekař významná slova: »Dnešní česká přítomnost není, pravda, veskrze

přízniva vědecké snaze, která touží poznati skutečnost v pravdě její, bez ohledu na to, ruší-li tím populární představy, z nichž některé staly se agitační pomůckou stran. Jednomyslného souhlasu v posuzování minulosti nebude sice lze docíliti nikdy — je známo, jak rozličně utváří a bude utvářeti podobu minulosti rozdílný světový názor nebo i míra mravně kulturní zralosti a životní zkušenosti historikovy. Ale je také nepochybné, že jen pečlivé prostudování materiálu i situace a spravedlivé přelíčení, řízené odborně vzdělaným soudcem, může, užívajíc co nejvíce kritické indukce, odstraniti s cesty rušivé omyly a předsudky a připraviti bezpečnou půdu soudům obecným. Jen tak také lze zmenšiti nebezpečí, hrozící od rozličných subjektivních měřítek na míru, kde přestává býti pohromou pravdě.« Svě dílo věnuje Josef Pekař svému učiteli, profesorovi Jar. Gollovi, nejen jako nový pozdrav k jeho nedávným osmdesátinám, ale i jako projev zvláštní úcty k vychovateli, jenž nás nejen učil, jak vědecky dosáhnouti cíle, jež známá klasická věta formuluje slovy: ne quid falsi dicere audeat, ale jenž zdůrazňoval neméně důležité závěti její: ne quid veri non audeat historia.«

»Národní Osvobození« přidává ke kritice (celkem objektivní) tuto duchaplnou omáčku:

»Není pochyby, že výklady Pekařovy, z nichž ovšem jsme mohli uvést jen málo jejich zlomek, setkájí se s námitkami a že některé tesařovy snad neobstojí; ale nesporné jest, že kniha Pekařova vyvrátí také mnohé omyly a bude raziti cestu plnému poznání mravního i myšlenkového obsahu husitských bouří. Bylo by si jen přát, aby se z vědeckého boje a polemické diskuse nestala agitační hesla stran, jak se u nás, bohužel, často stává. Jest na př. v čerstvé paměti, jak lidovecký a vůbec katolický tisk zneužíval ke svým účelům vědeckých výkladů Pekařových o době barokní, o otázce svatojanské a pod., a jak zase Pekař byl za své názory zrádcován i stranou opačnou. Pekař sám v předmluvě své knihy o tom praví: »Dnešní česká přítomnost není, pravda, veskrze přízniva vědecké snaze, jež touží poznati skutečnost v pravdě její, bez ohledu na to, ruší-li tím populární představy, z nichž některé staly se agitační pomůckou stran.«

Katolický a lidovecký tisk, pokud se pamatujeme, seznamoval jen své čtenáře s nejnovějšími vědeckými poznatky a pracemi, jimiž knihy Pekařovy nesporně jsou. Činil tak na doporučení naší ústavy, a bylo by si přát, aby naše školské

úřady, jimž to v první řadě náleží, seznamovaly se s výsledky vědeckých prací Pekařových a nedovolily opakovati ve cvičebnicích a čtenkách názory dávno překonané. To jest zpátečnictví. Pekař obrací se právě proti těm populárním limonádovým představám, s nimiž vandrují naši pokrokoví učitelé, aby bojovali proti »klerikalismu«.

Pekař opatřil své vývody poznámkami, jež svým rozsahem (85 stran petitu) dokazují, jak

obsáhlého materiálu bylo ke kontrole použito. Přesto skromně podotýká autor, že se mu jistě nepodařilo uniknouti každé chybě nebo nepřehlédnouti některého cenného údaje. Vítá proto věcnou diskusi, která — podle soudu našeho — na vývodech Pekařových nemůže mnoho měniti.

Jsme Pekařovi za jeho knihu vděční a těšíme se na její druhý díl. O jednotlivých kapitolách budeme ještě v »Životě« referovati.

Dr. F. X. Novák:

KATOLICKÉ ZÁSADY O POMĚRU CÍRKVE A STÁTU.

Se svolením autora otiskujeme v »Životě« význačné statě z výborné knihy »Církev a stát«.

Učení katolické o poměru církve a státu uzavírá se těmito hlavními větami:

I. I církev i stát jsou od Boha zřízeny. Církev je od Boha zřízena přímo a nadpřirozeně. Stát je od Boha zřízen nepřímo a přirozeně.

II. Církev má od Boha svůj zvláštní obor působnosti a rovněž tak jej má i stát. Církev má se starati o blaho společnosti nadpřirozené, stát o přirozené.

III. Tyto dva obory, nadpřirozený a přirozený, nepřekázejí si navzájem, nýbrž doplňují se a podpírají.

IV. V oboru sobě vlastním je každá z obou mocí naprosto neodvislá neboli suverenní. Stát je suverenním ve věcech čistě přirozených a církev je suverenní ve věcech nadpřirozených.

Ovšem od Boha jsou odvisly i stát i církev.

V. Ve věcech smíšených, o které i stát i církev zároveň se zajímají, přináleží přednost církvi.

Pohlédneme nyní blíže na každou z těchto základních vět.

I církev i stát jsou od Boha zřízeny.

Že církev od Ježíše Krista založená honosí se přímým a nadpřirozeným původem božským, je obsaženo ve sv. Písmech N. Z. a náleží k základním článkům sv. víry katolické.

Zato učení o božském původu státu upadlo u mnohých v zapomenutí, u jiných různými předsudky jest zakáleno a ještě u jiných zrovna v posměch vydáno.

(1. Oč při tom učení běží.) Tážeme-li se po původu státu, neběží nám o historickou otázku, jak ten nebo onen státní útvar povstal a do světa se uvedl. Ani nám tu nejde o hranice států, o jejich ústavy, o osoby, dynastie, které jsou státní moci nositeli. Oč nám tu

jedině a vlastně běží, je legitimní, právní důvod státní existence vůbec, jakožto pramenu a počátku závaznosti státních zřízení a zákonů. Jak se o tom sám Rousseau vyjádřil: Je cherche le droit et la raison et ne dispute pas de faits. — Tak, abych to příkladem vysvětlil, je příkazem zákona Božího i přirozeného nesahati na cizí majetek. Ale jde-li o to, stanoviti, co k tomu neb onomu majetku počítati, která práva vlastně jednotlivým majetníkům náležejí, jakým způsobem se majetek správně a právně nabývá, na jiné přenáší, za jakých okolností se právo majetkové obmezuje neb pozbývá atd., pak to jsou zase otázky další, o kterých rozhoduje právo lidské a státní.

(2. Bludná učení o původu státu.) Již ve starém věku nalézáme stopy bludného učení o původu státu, které pak v době renesance, s ostatním kultem klasické dávnověkosti, znovu ožily. Vlastními původci moderních bludů o původu státu jsou však Angličan Hobbes († 1679) a Francouz Rousseau († 1778).

Socinian*) Tomáš Hobbes byl důvěrným přítelem vyhnaného krále anglického Viléma a přívrženec absolutní moci královské. Podle jeho učení je základním rysem lidské povahy nezkrotitelný a bezohledný egoismus, který v pravěku lidském jevil se jako válka všech proti všem (homo homini lupus). Poněvadž takový stav by byl nevyhnutelně vedl k záhubě lidstva, uzavřeli první lidé, z ohledů čistě prospěchářských, spolu jakési příměří, jímž se zavazují ve společnosti (vedle sebe a nikoli spolu) žíti a jímž se zároveň podrobují jedné ústřední moci, která by

*) Sociniani popírají učení o nejsvětější Trojici, o božství Kristově, o dědičném hříchu, o nutnosti milosti Boží, o těla vzkříšení a j.

dovedla všem bojujícím stranám čeliti a je držeti na uzdě. Tato centrální moc je právě absolutní panovník.

Toto materialisticko-atomistické učení obnovil, ovšem směrem opačným, a do krajností provedl Jean-Jaques Rousseau. Oproti melancholickému a pesimistickému Hobbesovi spatřuje optimista Rousseau v prvotním stavu lidstva zlatou dobu královské neodvislosti, radostné bezstarostnosti a zdravé nevinnosti člověka. Co potom následovalo, různá opatření a zřízení společenská, všechny ty předpisy mravní a právní, nazývá velkým prvotním hříchem, jímž se lidstvo vypudilo z onoho ráje a jenž jen návratem ku přírodě, *retourner à la nature*, může býti odčiněn. Naléztí tudíž takovou formu společenskou a státní, která by jednotlivci umožnila vrátit se co nejdokonaleji do onoho rajského stavu přirozené svobody, toť, hle, hlavní snaha Rousseauova, toť i cíl jeho učení o společnosti a státu, jak je podává ve svém díle *«Contrat social»*. Podle toho učení povstává stát smlouvou, ve které se příští poddaní zavazují postoupiti ve prospěch moci státní část svých práv osobních. Vlastním panovníkem (vláda může býti demokratická, aristokratická neb monarchická) ve státě zůstává lid a jeho vůle — *volonté générale*. Tato obecná vůle lidu jest Rousseau-ovi výrazem naprosto a nezadatelné suverenity lidové a jeho dokonalé vzájemné rovnosti. Král jest jen zmocněncem společenského tělesa a jeho sluhou, ježž lid každé chvíle může propustiti. Zákony dávati náleží v podstatě jen lidu na lidových shromážděních, parlamentech, se usnášejícímu. A co se na takových shromážděních stanoví, nemůže býti (podle Rousseau-ova učení o nezkaženosti člověka přirozeného) než pravdivé a dobré. Výkonná moc ve státě se provádí jen z vůle lidu, ve jménu lidu a pokud lid to dovolí. Revoluce jest podle toho systému věcí naprosto nemožnou. Odvolal-li lid moc, kterou kdysi hlavě státu svěřil, je to akt zcela legitimní a stav tím přivedený je rovněž čistě podle zákona.

Těmi větami hlásá Rousseau theorii o státu bezbožeckém. Popírá vlastně každou autoritu ve státě, popírá mravnost i právo. Zavádí pod heslem »svobody« despotii davu (jen ten je vlastně ve státě svobodným), prohlašuje suverenní právo na revoluci, jejímž se stal apoštolem a ježž ho za to ještě dnes zbožňuje a do nebe vynáší.

Kterak tento »filosof revoluce«, nejen politické a sociální, nýbrž i pedagogické a náboženské, stal se pramenem, z něhož pak čerpali:

Kant,*) Hegel**) a otec dnešního světovládného socialismu (i komunismu) Marx,***) o tom zde vykládati není naší úlohou. O takové vědě o státu platí slovo biskupa Kettelera: »Nejdříve stát bez Boha, pak stát, který sám je Bohem, a konečně stát, který jest proti Bohu.« — O státu pak na takovém podkladu vybudovaném zase plní se výrok sv. Augustina: »Vezmi spravedlnost a čím jsou říše jiným než velikými doupaty loupežnými; a naopak, čím jsou loupežné spolky jiným, ne-li malými královstvími?«

Papež Lev XIII. výslovně tato bludná — a zvláště Rousseau-ova — učení o mechanickém a atomistickém založení státu opět a opět zavrhl.

V encyklice *Diuturnum* ze dne 29. června r. 1881 praví: »Ti, kdož původ státní společnosti od dobrovolné smlouvy lidí odvozuji a z téhož pramene právo vládnouti vykládají, praví, že každý jednotlivec v něčem od svého práva odstoupil a tak že dobrovolně všichni se poddali pod moc toho, jemuž souhrn těchto práv připadl. Ale jest to veliký blud, neviděti věc tak zřejmou, že lidé nejsou jako rozběhlé stádo a že, třebaž byli obdařeni svobodnou vůlí, přece od přírody jsou stvořeni založiti společnost. Že tudíž smlouva, o které mluví, je čistě vymyšlena a vybásněna.« Co tu sv. Otec mluví o »poddání se pod moc« jednoho, čelí hlavně proti Hobbesovi, ale celé místo dá se dobře užiti i o Rousseau-ovi. Přímou proti tomuto obrací se papež v encyklice *Immortale Dei* ze dne 1. listopadu 1885: »Nejvyšší z těch zásad (na kterých spoléhá moderní právo) jest to, že všichni lidé, jakož rodem a přirozeností nic si navzájem nezadají, takže i v jed-

*) Kantova theorie státu je pouhou ozvěnou oněch zásad, které Rousseau vyslovil a které za francouzské revoluce v »deklaraci práv lidských« nalezly svůj nejpřesnější výraz. Jeho idea státu je podstatně republikánská a individualistická. Právo ve smyslu vlastním je mu jen mocí donucovací atd. *Staatslexikon*, s. v. Kant, t. III. col. 331 násl.

**) »Zkažená theologie Montesquieuova a Rousseauova byla podkladem (*«Sprungbrett»*) jeho spekulací.« Kiefl, Kath. Weltanschauung u. mod. Denken. Regensb. 1922, str. 105. Hegelovi je stát »opravdový bůh«, »obraz věčného rozumu«, »sebevědomá rozumnost a mravnost sama«. O poměru Marxově k Hegelovi viz O. Spatn, *Der wahre Staat*, Leipzig 1921, str. 153 násl.

***) Rousseauovo lidství a Voltaireův duch žily v Marxovi již od jeho otce.« Lenz, sv. II., str. 126. O ostatní jeho ideové odvislosti od Rousseaua tamtéž na různých místech. Ačkoli idea o společenském člověku hrála u Marxe hlavní roli, jsou i jemu lidé společnost tvořící pouhým součtem neorganických, žádnou mravní povinností niterně nesloučených jednotek, dohromady třímaných jen centralistickým násilím.

nání životním jsou si vpravdě rovní. Kterak každý tak jest svobodný, že nijak nemusí jiného poslouchati, kterak každý o všem smí smýšleti, jak chce, jednati, jak se mu zlíbí, zcela nezávisle. Nikdo že nemá práva jiným rozkazovati. Ve společnosti, kde taková mínění vládnou, nejvyšší moc není leč vůle lidu, který jediné sám sobě náleží a jediné sám sobě vládne. Volbou se sice odevzdává jiným, ale jen tak, že jim předává

—1—:

ÚSPORAMI VE VÝROBĚ K ZVÝŠENÍ ODBYTU.

Pozorujeme-li vývoj hospodářských poměrů u nás v době od převratu, vidíme nejprve, že první období až do roku 1920 vyznačovalo se hladem po zboží, jehož přirozeným následkem bylo zdražování cen a také zvyšování důchodů. Výstřelky cenové byly veliké, mnohdy pak ceny jednotkového zboží byly určovány nejen okamžitou potřebou, nýbrž i místními poměry, neboť nebylo zde služby zprostředkující, která by rozdíl cenové vyrovnávala, konečně i samotné stále stoupající tendence tomu zabraňovala.

Od té doby se však již mnoho změnilo. Důchody se stabilisovaly, hladina cenová se uklidnila a později pak obě nabylo směru sestupného. Leč zde již jest pochod tento pracnější a rovněž déle trvající. Jest třeba zregulovati cirkulaci statků. Upravit důchody tak, aby přílišnou svou výší sice nezatěžovaly výrobu, ale zároveň i tak, aby široké kruhy konsumentů byly schopny odběru.

Bylo v tomto směru již mnoho u nás uvažováno a také prakticky vykonáno. Znamená to zavést hospodářství intensivní. Proto každý výrobce ať ve velkém jako továrník nebo v malém jako živnostník musí dnes počítati nejen s lidskou silou a se spotřebovaným materiálem, ale i s časem, a hledati cesty, jak by své zboží vyrobil za nejmenší vynaložené námahy a co nejdříve. Cíle tohoto docílí se upotřebením moderních vymožeností technických a účelnou, vědecky řízenou organizací práce. Musíme však doznati, že ještě mnoho zbývá na tomto poli vykonati, abychom nezůstali za vyspělejší a lépe vyzbrojenou cizinou. Bylo by také chybou, kdyby v organizaci práce byl spatřován útok na práva dělníka, neboť to nikdy nesmí býti jejím cílem.

Snahy po docílení úspor ve výrobě vedly také ke sdružování. Všude tam, kde se taková spojení děla zcela organicky, mělo nesporně svůj účel, ať již se to stalo ve formě sloučení nebo

nikoli právo, nýbrž pouze úřad vládnouti, kterýžto úřad mají vykonávati v jeho jménu. Tím způsobem, jak jest patrné, stát není vlastně nic jiného než množství samo sobě panující a vládnoucí . . . A poněvadž se lid pokládá za pramen všech práv a veškeré moci, následuje z toho, že stát neuznává ani žádných povinností a závazků k Bohu . . .»

(Pokračování.)

vedlo k utvoření kartelů, které sledují nejenom vývoj cenový, nýbrž i začasť dbají ekonomické distribuce zboží.

Jestliže tímto jsou asi zhruba vylíčeny možnosti racionální organizace výroby, je nutno ještě uvést, že na odbytu působí také vlivy vnější.

Jak uvnitř státu je nutno, aby výše důchodů jednotlivých tříd byly spravedlivé a tak uzpůsobeny, aby i nejširší vrstvy měly za normálních pracovních podmínek možnost opatřiti si vše ke své životní úrovni nutné, tak jest nutné, aby též mezi státy zboží jednoho nalezlo bezpečné odbytiště u druhého. Bránily tomu dosud finanční a valutární poměry, ale i ochránářská celní politika, která, ač odůvodněná, přece mnohde vedla k udržování průmyslu, který neměl hospodářských podmínek ke svému vývoji a tím tudíž i ke zvyšování cen. Přirozený vývoj věcí vyžádá si i zde četných korektur, nastane tím i jakási dělba práce, která, pokud bude prováděna na zdravých základech, povede jen ke zvýšené výměně statků.

Výkyvy cenové se postupně zmenšují, a tu každé nové zreorganizování, byť i části výrobního procesu, bude znamenati zlepšení situace jest v ní zakalkulováno nejenom značné riziko, muto přirozenému vývoji stály by v cestě ně, které zbytky dřívějšího vázaného hospodářství, jež proto budou se musiti odbourávati.

Velmi důležitým činitelem v obchodní kalkulaci jsou daně. Daňová reforma přinese v celém systému značné změny a úlevy.

V poslední době poukazuje se na to, že úroková míra z úvěrů ohrožuje konkurenční schopnost producenta. Proto také vidíme, že výrobci staví se téměř nepřátelsky k peněžním ústavům. Je jisto, že úroková míra dosud je značná, neboť jest v ní zakalkulováno nejenom značné riziko, nýbrž i režie, která u přirovnání s poměry míro-

vými, zvláště vzhledem k obrátům, jest dosti značná. A tu jest hledati také důvod v okolnostech, ležících iv osobě úvěrce. Neboť diskontní sazba zajisté již není příliš vysoká, ale chybí zde předmět diskontu, to jest směnka, která jest pro svou přísnost neoblíbená.

Konečně jest nutno hledati prostředky k nalezení cesty mezi úvěrem čistě hypotekárním a běžným krátkodobým úvěrem bankovním, aby tak byl opatřen průmyslu na jistoty, jež by ský-

taly jeho bezpodmínečně k výrobě nutné a tudíž stále v určitém množství udržované zásoby, úvěr za podmínek výhodnějších, nežli jej může dáti dosud peněžní ústav, ježto u něj na dlužném účtě tvoří pak cena těchto zásob nehybné saldo, jež celý úvěr velmi zatěžuje.

Tím ovšem nejsou nikterak vyčteny veškeré podmínky ke zvýšení odbytu nutné. Je však jisto, že racionalisací docílí se ve výrobě velmi mnoho.

Š. M. Trochta:

DON BOSCO A SEXUELNÍ VÝCHOVA.

Mnoho se naříká u nás nyní na špatnou výchovu školskou, na nepřiměřené a nesprávné rozdělení předmětů dle věku a okolností, na nepřiměřené metody atd. Příčin by bylo tolik a všude by bylo třeba nápravy, ano, mnoho nápravy — než by se přišlo ku skutečné křesťanské škole ideální — a kdyby všechny ty překážky byly odstraněny, přece bychom toho ještě mnoho sami o svých silách vykonati nemohli, kdyby snahám našim nepožehnal věčný Učitel a Mistr — Ježíš Kristus. Otázka výchovy je jistě otázkou nejtěžší, nejklamnější, ale také nejstěženější a nejnadějnější pro zdravý národ...

Přece však domnívám se, že mezi ostatními vadami metodními i úplně zásadními ne na posledním místě dlužno si všimnouti špatného rozřešení otázky sexuální.

Bylo již porůznu mluveno o vychovatelských normách velkého moderního vychovatele a apoštola mládeže ctih. Don Bosca — nebude tedy na škodu povšimnouti si rovněž, jak si on počínal v řešení této naléhavé otázky.

Velechoulostivá otázka pěstění čistoty u mládeže počala býti přetřásána způsobem rozhodným a citlivým (již staří filosofové řečtí a římstí o té věci mluvili) v diskusi filosoficko-vědecké v první polovici XVIII. století, zvláště přičiněním Tisota (1760) a Rousseau (Emil 1762) a názory tohoto posledního sledovali všichni zbožňovatelé filantropismu s Basedowem v čele (1790); bylo však vždycky snadno zjistiti, že jejich tvrzení se opírala vždy jen spíše o theoretické věty a tvrzení nepodložená, než o skutečnou praktickou zkušenost a objektivní pravdu.

Problém tento tolik důležitý mohl by býti projednán krátce, ale směrodatně také následujícím způsobem:

1. Je vhodným a užitečným vyučování konané ve společné třídě pokolení lidského?

2. Nebylo by lépe uchrániti jinocha zbytečných předčasných poznatků, které škodí nezkušené fantasii, obklopiti jej čistým ovzduším náboženské něhy a připravovati ho, až přijde hodina, na mužný boj proti pokažené přirozenosti lidské, upozorňující jej na nebezpečí v čas příhodný a soukromě, ať již se strany otce, matky, či jejich zástupců? Což nepoděkoval by nám jednou takový jinoch za onu blahou nevědomost?

Filantropové se drží prvního názoru, poněvadž oni se klaní až přesprávní přirozenosti, ale nevědí, aneb nechtějí věděti, že tato přirozenost během času poklesla hluboko pod střední bod teploměru a tam vězí i ve XX. století! Zdůrazňují nedokázaný dosud princip, že nejlepším prostředkem bojovným proti sexuálnímu instinktu může býti pouze vzdělání. Jak viděti, uvažují tedy jediné jednu složku celé otázky, totiž zadostiučnění inteligence, jakoby každý špatný impuls měl svůj kořen pouze v nevědomosti, ve zvědavosti, v klamně obrazotvornosti.

Jinak ovšem na věc nahlíží škola křesťanská. Ta tvrdí a tvrzení své zakládá na praktické zkušenosti, že ku zdárnému boji s andělem temnosti potřebujeme nezbytně silné a osvědčené výchovy mravní, zakládající se na hluboké a silné výchově a přesvědčení náboženském.

Věc tuto skutečně nehlásal Don Bosco sám, ano, on se jí slovně vlastně dosti vyhýbal; nehlásala ji rovněž pouze scholastická nauka křesťanská, ale docela jasně se o věci vyjádřil i známý odborník v pedagogii Förster a zde uvádím jeho slova: »Jediné náboženství je schopno otevřítí brány vyššího života těm energiím duše, které se nechají snázeji získati vnaďami a popudy erotického života, — nadevše pak fantasii, živé žádostivosti rozumu, který přenáší člověka nad vlastní svou úroveň — a próse života; a tuto práci koná náboženství, přenášejíc duši v světy ideální, kdež

je tolik skutečnosti, kolik jí zde dole zůstává ve stavu snění neb tmavého vzrušení — a kdež duše nechává průchod svým pocitům s větší jasností a přesností formy. Duše unášena tak velkou plností života, nabývá síly k osvobození se ze všeho, co je z tohoto světa, aniž by mu při tom unikla . . . podobnou svobodu a uvolnění, toho nikdy nedosáhne čistá morálka: jedině nebeská láska se může postavit proti lásce pozemské: ne pouhým zřeknutím se, ale dokonalým povědomím se může dosíci vítězství ve světě smyslů a vyhnouti se jeho klamům, které jsou jeho vlastnictvím.«*)

A Pavel Bourget: »Předčasné zjevení způsobem čistě intelektuelním ve světě citovém nedovolí (jim) — řekněme si to — počkati na vlastní (jejich) srdce. Špatně doporučená a nesouvislá četba, volné rozmluvy, smíchání školské, které uniká každému dozoru pravidel, nervosismus podporovaný řízením upřílišně sedavým, to všechno přispívá k předčasnému probuzení fantazie, již by pouze brzda náboženství mohla postavit se na odpor . . . Odtud pochází, že jinoch abstraktně se nachází pobídnut ku všem žádostivostem, ku všem jemnostem a ku všem zkázám — to nutno přece uznati — k životu smyslnému, ve věku, kdy ve skutečnosti prošel sotva chlapeckými vzrušeními školáka.**)

Kdo si všimnul jen poněkud Dona Bosca, ten ihned potvrdí, že sledoval právě tuto školu. Byl vzorem mravní skromnosti ve slovech, v pohybech, ve spisech; v každém činu jeho jevila se ona vnější jasnost a plam dobré jeho duše. Chtěl tudíž, aby tato zářivá čistota jeho duše zaplavovala i mladá srdce chovanců. Odtud ustavičný dohled v sales. domech; to proto, aby si uvykli jeho hoši — kteří byli rozkoši toho dobrého srdce — na mravní jemnost. On prvý dával dobrý příklad, ano, ale přál si zároveň, aby chovanci dýchali z plných plic tento osvěžující vzduch bílých lilí ve všem, co jich obklopovalo: ve svém fysickém okolí, v knihách, jež jim přicházely pod ruku, v osobách, s nimiž se setkávali. Ale jemu nestačilo krásné prostředí, dobrý, čistý mravní vzduch — on chtěl dobrý ten zahradník, aby se ten oživující kyslík proměnil v krev, která nás činí silnými. Proto vybízí ustavičně chovance, aby studovali dobře náboženství, aby se podle něho řídili, aby přistupovali často ke sv. zpovědi a sv. přijímání: byl totiž přesvědčen hluboce, že

náboženství učením svým, příkázáními, svými věčnými pravdami vychovává a působí mocně na vůli, uvádí dítě a jinocha do příznivějších podmínek odolati smyslným přibojům a špatnému příkladu.

Odtud také ona zvláštní andělská láska, již choval k těm chovancům, kteří nosili vzácnou perlu nevinnosti; odtud nadšení a zápal, s jakým mluvil a psával o čistotě — a vždycky volil raději vynášeti a velebiti její užitky a dobra duševní i hmotné, než zjeviti nevinné duši mládeže hrůzy a zvrhlosti opačné neřesti.

Pouze v posledních jeho kazatelských letech, vida, že se ustavičně rozrůstá zkáza mezi jinochy, z nichž mnozí již od dětství stali se kořistí neb svědky špatných činů, odhodlal se dvakrát neb třikrát odkrýti zhoubné následky takových hříchů. Svým chovancům doporučoval jako praktické prostředky pro boj proti smyslným sklonům: prostředky, jež nám podává samo náboženství; modlitbu ve všech způsobech; svaté svátosti; myšlenku na přítomnost boží; úctu k Nejsv. P. Marii; varování se zahálky a špatných druhů, vyhledávání dobrých; občasné zpytování svědomí; malá, avšak ustavičná umrtvování smyslů; práci, pohyb, rozptýlení mysli i mechanickými cvičeními, tělocvikem aneb jinou zábavou duševní — divadlem, zpěvem atd.

Don Bosco však nebyl proti soukromému poučování v této tak důležité otázce. Zde jeho názor, vyňatý z kroniky 30. června 1862. Obrací se k asistentům a dohlížitelům, kteří žijí v ustavičném spojení s mládeží: »Dlužno připravit jinochy dříve než dospějí sedmnáctého neb osmnáctého roku. Říci jim: »Podívej se, přiblíží se doba pro tebe velmi nebezpečná; ďábel ti připravuje osidla, abys do nich upadl. Především ti naštěpává, že ustavičné sv. přijímání je pro děcka — nikoli pro dospělé; že postačí přistoupiti zřídka. Pak se všemožně přičiní, aby tě oddálil od kázání a učinil ti slovo boží nudným. Přesvědčí tě, že mnohé věci nejsou hříchem. Na konec spolužáci, lidský ostych, četba, smyslnost a pod. Stůj na stráž! Nedovol, aby ti ďábel ukradl onen klid, onen jas duše, který tě činí nyní přítelem božím.

Jak vidno, prokázal se Don Bosco i v tomto ohledu šťastným usmiřovatelem. Volil zlatou střední cestu mezi ponižujícím naturalismem Rousseau-a a přehnaným moralismem Poscalovým — a dobře učinil. Krásné výsledky jeho výchovy se osvědčily a přinášejí hojné ovoce,

*) Förster: Il problema sessuale nella morale e nella pedagogia. Torino. S. F. E. N. 1910 pag. 138.

**) Paolo Bourget: Prefazione all' Accolmie, romanzo di Pietro Gerand. Paris. Pr. Sour.

z něhož se i Kristus raduje. Latinské scholastické přísloví praví: »In medio stat virtus« — ctnost se nachází uprostřed . . . Řiďme se tímto příslovím, pokud nám přináší užitek a pokud nás chrání před hříchem.

A n t. N o v á k:

PŘED NOVELISACÍ SOC. POJIŠTĚNÍ.

Otázka novelisace sociálního pojištění přichází do akutního stadia. Sešla se koaliční osmička pro novelisaci soc. pojištění a socialisté si odbyli protestní schůze odborových organizací a zástupců nemocenských pokladen. Své mínění řekli též socialističtí tvůrci zákona v anketě sociálního ústavu.

Za stávající praxe bude záležet na dohodě většinových stran. Netajíme se obavou, že lidová strana bude musit svět tuhý boj za udržení všech vymožeností tohoto zákona. Je snad jedinou stranou v koalici, již nesobecky záleží na tom, aby zákon byl zlepšen, nikoli zhoršen. Stanovisko strany lidové v hrubých rysech tlumočil posl. Petr v L. L. ze 3. dubna takto:

»Dosavadní systém kapitálový (úhradový) musí zůstat zachován do té doby, dokavad se propočty neprokáže, že jiný systém je levnější. Práli bychom si, aby ve smyslu našeho návrhu bylo možno snížit hranici stáří, aniž bychom přivodili další zatížení. Úspory v režii, vhodné uložení kapitálu Ústř. pojišťovny jistě mnoho by pomohlo právě zde. Dále jsme pro závazné pojištění všech dnes pojištěných. Chceme pro pomocnice v domácnostech, pro zemědělskou čeleď seřiditi zvláštní, nižší třídu, ale závaznou. Námitce, že většina služebných i čeledě zemědělské vystupuje po několika letech provdáním se, osamostatněním se, z pojištění vůbec a platí bezpředmětně, čeliti možno ustanovením zákona ve smyslu našeho iniciativního návrhu, že vrátí se vystupujícím z pojištění určitá část, snad 75 proc. splacených premií. Tím vrátí se mnoho takovému pojištěnci zpět a umožní mu úpravu života. Nebudeme se vzpíratí vyloučení učňů a mladistvých dělníků z pojištění starobního; nemocenské a úrazové však musí jim býti zachováno. Z několika stran žádáno jest paritní zastoupení dělnictva i zaměstnavatelů ve správě pojišťoven. — Těžko odpíratí tomuto požadavku, když uvážíme, že i placení premie jest paritní. Samozřejmým jest pro nás placení premií jen za šest dní, a ne dosavadní za sedm dní v týdnu. Rovněž nová úprava dozoru a ukládání kapitálů pojišťovny jest nutná. Z národohospodářského hle-

Jedině v otázkách zásadních, stěžejních dlužno státi neochvějně na místě Bohem určeném!

Ale zásadní otázkou a podmínkou v křesťanské výchově je — domnívám se — i rozdělení škol a tříd podle pohlaví . . .!

diska nelze připustiti, aby miliony příspěvků z míst ukládány byly jen v ústředí, a místa sama byla o ně ochuzována. Musí ukládání býti rozvrženo i po krajích, odkud plynou.

Jinak řada námětů z různých stran přednášených nesetká se s našim souhlasem. Zhoršení nemocenského pojištění, tříštění sociálního pojištění na zemědělské, gremiální, společenstevní a jiné pojišťovny nenajdou u nás podpory. Zhoršení stávajících výhod nemůžeme schváliti. Tříštění pak znamená další zdražování jeho a tomu právě chceme brániti.

Posl. Čuřík, předseda soc. pol. výboru, prohlásil: »Trváme na tom, aby při novelisaci zákona o sociálním pojištění nebyla porušena závaznost pojištění a aby zákon byl novelisován ve prospěch zaměstnanců. Nesouhlasíme se zavedením karenční lhůty (v nemocenském pojištění) a se zrušením dvou nejvyšších mzdových tříd. Zamítáme jakýkoliv pokus o snížení zaopatřovacích platů již napadlých, protestujeme proti zamýšlenému zkrácení získaných čekatelství aktivních členů, proti zotřetí podmínek na invalidní důchod, proti zrušení zásady, že invalidní důchod náleží již při neschopnosti k povolání. Protestujeme proti zamýšlenému zvýšení věku jako podmínky nápadu starobního důchodu, proti vázání nároku na starobní důchod podmínkou, že pojištěnec nesmí konati námezdní práci, kterou vydělává třetinu obvyklé mzdy dělníka. Protestujeme rozhodně proti zamýšlenému vázání nároku na vdovský důchod podmínkou, že vdova musí býti invalidní.«

Stanovisko strany republikánské tlumočil posl. Dubický a posl. Zadina. Posl. Dubický doznal, že zákon o sociálním pojištění je velikým a solidním dílem a že je vybudován na reálním podkladě, ale že přes to je třeba bráti zřetel na zemědělství. A to se má státi novelisací zákona. Vytýkal, že je zákon prováděn v době hospodářské krise a prohlásil: »Chci, aby zemědělství nebylo sociálními břemeny zatíženo stejnou měrou jako průmysl, aby sociální pojištění bylo pro zemědělství zlevněno, aby v nemocenských pojišťovnách měli zaměstnavatelé stejné zastoupení jako poji-

štěnci, aby sníženy byly nemocenské podpory, aby z pojištění byli vyloučeni učňové, služebné dívky a dělnice, jichž muži jsou pojištěni a aby pojištění pro určité kategorie zaměstnanců nebylo povinné, nýbrž dobrovolné, zejména pokud jde o čeleď a služebné dívky. Dále prohlásil, že není správné vyplácení podpor těhotným po dobu 6 neděl před porodem, neboť prý je i lékaři doporučováno, aby těhotné ženy se »pohybovaly« až do těhotenství.« A na konec prohlásil: »Projevuji svoje stanovisko bezohledně a je mi lhostejno, budu-li socialistickým tiskem označen za sociálního reakcionáře a vytýkám finančním odborníkům, že mlčí k otázce sporu o finanční systém sociálního pojištění. Měli by tak učiniti zejména nyní, kdy je doba příznivá pro uskutečnění novelisace zákona o sociálním pojištění.«

Posl. Zadina ptá se ve »Venkově« (č. 253), zda neměla by se do popředí vyzvednouti otázka, zda pro venkov se hodí starobní a invalidní pojištění, zda dnešní smíšený systém (kombinovaný, úhradový a rozvrhový) neměl by býti nahrazen principem rozvrhovým, anebo podobnou státní organizací jako v Anglii a ve Švédsku. Podle dnešního systému tvoří se z odváděných premii u Ústřední sociální pojišťovny veliké rezervy na úhradu pozdějších invalidních a starobních rent, kteréžto rezervy mají narůst do obrovské výše asi 25 miliard a vyčerpají tak poměrně velikou část mobilního kapitálu z naší výroby, kteréžto nebezpečí není nikterak zmírňováno tím, že snad sociální pojištění bude tento shromážděný kapitál zase poskytovat na úvěr, poněvadž v každém případě je tento kapitál zdražený. Naproti tomu princip rozvrhový by umožňoval vybírání jen takových premii, které by stačily na úhradu právě splatných rent, takže by nebylo třeba tvořiti žádných neproduktivních rezerv u Sociální pojišťovny. Při úvahách o zlevnění pojištění invalidního a starobního, zejména s hlediska zemědělských poměrů, klade se váha na to, aby bylo docíleno podstatného zlevnění pronikavou úsporností při úpravě poskytovaných rent, a to v té míře, jak to odpovídá zvláštním poměrům a potřebám našeho zemědělského dělnictva. Nemůže býti přehlíženo, že jak mzdy, tak i životní míra jeho jest menší než u dělnictva v městech a v průmyslu, a z toho důvodu mohou býti též renty přiměřeně menší. Nákup potravin na venkově obstarává se za daleko nižší ceny prodejší, než jsou nákupní ceny v detailu v městě. Uplatňuje se tu také stanovisko chudých a horských oblastí, aby premie pro tyto oblasti byly sníženy.«

Tohle by bylo asi stanovisko republikánů.

Nutno ještě připomenouti, že republikáni žádají reformu či lépe zrušení úrazového pojištění. Podstatou této reformy má býti zejména rozšíření pojistné povinnosti v zemědělství i na zaměstnance, nepracující při strojích, obsluhující dobytek a potahy, pracující při skládání a nakládání v lese, na poli i na sýpkách a pod. Obecní úřady vybírají paušalované premie od zemědělských podniků do výměry 50 ha a v reformě má býti podobně jednoduše upraveno vybírání premii od malých živností s 5 zaměstnanci včetně učňů. Některé dávky budou nově upraveny.

Republikáni žádají, aby pojištění úrazové bylo vůbec zrušeno a nahrazeno ustanovením v zákoně o sociálním pojištění, že v případě invalidity následkem úrazu nepožaduje se pro vznik nároku na důchod invalidní splnění čekací doby 150 týdnů. Menší úrazy, pokud nemají za následek plnou invaliditu ve smyslu zákona o sociálním pojištění, by se vůbec neodškodňovaly a vdovy měly by po smrtelně zraněných dělnících nároky na důchod jen tehdy, když by samy byly invalidní, jako je tomu v zákoně o sociálním pojištění. Posud odškodňují se po právu a spravedlnosti i všechny menší úrazy, pokud zanechaly nějaké následky omezení pracovní schopnosti a vdovy mají nárok na pensi bezpodmínečně. Republikáni mají za to, že bylo by lze zlevnit soc. pojištění pro zemědělství o 50%.

Národní demokraté ústy posl. Kramáře prohlásili, že chtějí nejen zlepšit, nýbrž i zlevnit sociální pojištění. Konkrétně si to představují tak, že budou učňové a pomocnice vyňaty z pojišťovací povinnosti, anebo budou pomocnicím vráceny při provdání pojišťovací premie. Nár. dem. jdou ve slibech tak daleko, že »Mor. slez. deník« napsal, že z občanských stran toliko strana nár. demokratická stará se o zlepšení soc. pojištění.

Socialistické strany dosud jen perhoreskují každý návrh na novelisaci. »České slovo« odsuzuje návrh republikánské strany, jest prý nebezpečím pro celou stavbu zákona, protože mu odnímá značnou část pojištěnců, vylučujíc z pojištění osoby do 17 let stáří a zřizujíc nové tři stupnice příspěvků nižších, než zákonem ustanoveno. Okleštuje spolurozhodování zaměstnanců v ÚSP., protože zavádí paritní složení správního výboru a odnímá tomuto rozhodování o použití kapitálových fondů pojišťovny. Návrh národních demokratů, aby byl zákon upraven podle přání pomocnic v domácnosti, totiž aby jim v případě provdání byly vráceny zaplacené premie, je prý

hloupost, která sleduje čistě demagogické účely a těžce poškodí pomocnice v domácnosti samotné.

Kdyby mělo býti tomuto návrhu vyhověno, obdržela by pomocnice v domácnosti v případě svého sňatku nejvýš 400—500 Kč za zaplacené prémie. Podle dnešního znění zákona, který vrácení prémie vylučuje, může každý takovýto pojištěnec zachovati členství a tím také všechna práva, z něho vyplývající, za evidenční poplatek 10 Kč ročně. Tím zachovává si pro všechny případy občanského života nárok na důchod tisíc korun ročně (i se státním příspěvkem). Znamená prý tedy návrh národní demokracie ve skutečnosti okradení pomocnic v domácnosti.

Socialisté vytýkají zákonu o sociálním pojištění, že mezi členy rodiny nepočítá družku (konkubinu) a že pojištěnec nemá práva na nemocenský příspěvek od prvního dne nemoci, ač pojistné příspěvky musí platiti za každý den. Navrhují za tím účelem změnu § 95 a 96. Trvá-li

nemoc déle než tři dny a je-li nemocný neschopen práce, přísluší mu denní nemocenské ode dne onemocnění. Také s § 114 nejsou spokojeni. Jde o vdovský nárok, který se uděluje po smrti pojištěnce vdově, která pro svou invaliditu nemůže vydělati více než třetinu obvyklého výdělku. Tento paragraf jest opravdu kuriozní. Od invalidní ženy žádati práci výdělečnou!

Žádost o změnu § 12 je bezpředmětná, ježto Nejvyšší správní soud již rozhodl, že se pojištění bude vyměřovati za 6denní mzdu, nikoli týdenní. Socialisté shodně s lidovou stranou žádají, aby hodnota naturálních požitků byla odhadována u učňů strízlivěji a aby byli zařazeni ne do II. tř. pojistné, nýbrž asi do I. třídy. Stejně jsou pro snížení hranice věkové se 65 na 60 let.

Z těchto návrhů lze si učiniti zhruba představu, v čem bude reforma sociálního pojištění záležeti.

Dr. Alfred Fuchs:

„ADAM STVOŘITEL“ BRATŘÍ ČAPKŮ A FILOSOFIE PRAGMATISMU.

Jedna z nejkrásnějších essayí Arnošta Hella počíná se legendou o prchání před tváří Svatého Jana. Když Svatý Jan měl zjevení na Pathmu, tu — jak vypravuje starokřesťanská legenda, nabyla tvář jeho podivné záře. Této záře nemohl snést svět. Jakmile světský člověk pohlédl na tvář visionářovu, tu buď šíleně prchal, nebo se nořil tím úsilovněji do nějakého nicotného zaměstnání, jenom aby nemusil pohlédnouti do tváře svatého Jana. Na tuto legendu si vzpomínám, kdykoli čtu nějaké dílo Čapkovo či Čapků. Prchání před tváří svatého Jana; jenom ne spatřiti odlesk Absolutna! Také na jeden starozákonný příběh si vzpomínám, když jsem viděl »Adama stvořitele« bratří Čapků: Balák, král Moabských, požádá proroka Baláma, aby Israelitům, táhnoucím pouští, zlořečil, protože se domníval, že je pak snáze porazí. Ale Hospodin zmátl jazyk jeho a vložil mu do úst místo zlořečení požehnání.

U Čapků je tomu naopak. Ve svých dílech chtějí životu dobrořečiti, ale jejich dobrořečení vyzní jako zlořečení nebo jako ironie. Co se stanoviska literární sociologie a se stanoviska našeho bylo možno říci o »Adamu stvořiteli« a o tvorbě Čapků, řekl již dr. Doležal ve svém cyklu v »Lidových listech«, a řekl to tak pěkně

a výrazně, že by bylo škoda jeho myšlenky rozváděti. Proto se omezují jenom na filosofickou stránku Čapkových děl, na pragmatistickou filosofii, jež proniká celým jejich dílem a zvláště »Adamem stvořitelem«. Pro ty, kdož »Adama stvořitele« neviděli, uvádím stručně obsah hry, tím spíše, že hra nevyšla dosud knižně. Děj hry jest asi takový:

»Adam, věčný kritik a nespokojenec, zničí svět výstřelem z kanonu negace, ježž sám vynalezl. Za trest je mu pak uloženo Bohem, aby svět stvořil znovu. Jeho celá tvorba je však řadou tvůrčích omylů. Chce vytvořiti nadčlověka, stvoří nad-ženu a nad-muže, kteří jím pohrdají. Slova, která jím vložil do duše při aktu stvoření, používají proti němu. I stvoří si domácně vychovanou milující husičku, ale ta jej obtěžuje svými malichernostmi a ruší jej v tvorbě. S počátku stvořil dokonce blechy, aby se přesvědčil o své tvůrčí moci, a blechy jej pak ukrutně obtěžují. Stvoří si přítele, ježž nazve Alter Égo, aby s ním mohl debatovat a diskutovat, avšak tento přítel nejprve kritikuje jeho dílo, aniž chce spolupřítel. Žádá si také ženu, a Adam stvoří ženu podle svého přání. Pokrokovou ženu bez předsudků, neboť Alter Égo jest hlasatelem vědeckosti, pokroku, intelektu. Nově stvořená žena

jest hysterická, Nad-Nora. Alter Ego se konečně účastní tvůrčího procesu. Adam tvoří osobnosti, Alter Ego tvoří však massy, podle jedné a téže šablony. Nově stvoření tvorové rozdělí se ve dva nepřátelské tábory, ve ctitele Adamovy a ve ctitele Alter Egovy. Vypukne válka. Nadčlověk na počátku stvořený jest vojevůdcem. Mezitím se oba stvořitelé zase smíří, ale tvorové revoltují proti svým tvůrcům, ba upírají jim stvořitelskou moc. Konečně vyženou Adama i Alter-Ega. Po revoluci nastane znovu nepřátelství mezi individualitami a massami, a nadčlověk, o němž se ostatně ukáže, že je těžký neurastenik, stane se diktátorem. Zahnání stvořitelů nastává právě ve chvíli, když oba chtějí zavést kultus svého božství. Mezitím dojde jim však tvůrčí hlina, zbývá pouze malý kousek a tvůrčím aktem obou jenom napolo chtěným vzniká zmetek. Zmetek však plodí děti, a čím je jeho život bědnější, tím více projevuje se v něm vůle k životu. U něho naleznou útulek oba vyhnanci-stvořitelé. Uplynou léta; Adam, Alter-Ego a Zmetek bloudí jako žebráci po světě, jimž zatím jejich tvorové stavějí chrámy a budují celé bohoslovné systémy a učení o jejich tvůrčím aktu. Z kanonu negace jest ulit zvon, jenž se nazývá »kánon«, to jest »zákon«. Nakonec ozve se opět hlas Boží, jenž se táže Adama, zda by chtěl nedokonalý svět opět zničit. Ale Adam jest vyhojen ze svého negativismu. Nechce již světa ničit. Z plna srdce zaujímá kladný postoj ke světu se všemi jeho chybami a tvůrčími omyly.

To jest obsah hry bratří Čapků.

Jak vidíme z tohoto obsahu, má »Adam stvořitel« všechny přednosti a vady her a novel bratří Čapků. Duchaplnou, hlubokou i názornou exposici problému, jenž však zůstává nerozřešen. I »Hmyz« na příklad má tento konec, chválící život, ale klad nezní nijak tak přesvědčivě, jako zápor. I »Makropulos« na př. končí se kázáním, místo co by se končil přesvědčivým dějem. Ano, je to strašlivý osud, umí-li někdo tak mistrně ovládat kanon negace, jako to dovedou oba tito ostrovtipní intelektualisté. Ironisují rabulistiku zásad se shovívavou tolerancí, neboť bratří Čapkové jsou pragmatisté, ale ideová mezera jejich dramát je tam, kde je ideová mezera pragmatismu. Životní klad bez absolutních hodnot není odůvodněn. Hlásá-li Ibsen v »Divoké kachně«, že každý musí mít nějakou životní lež, aby mohl žít, pak jeho filosofie života je vlastně filosofií sebevraždy. Žádná životní zkušenost nás nepřesvědčí, že život stojí

za to, abychom jej žili, přes všechny útrapy a bolesti, které nás v něm čekají, není-li odůvodněn něčím, co stojí nad životem, principem nadosobním, nemáme-li pevného bodu, pro nějž mají cenu i ty relativy.

Ale před absolutními hodnotami mají hrůzu pragmatisté, kteří oceňují myšlenky jenom podle toho, jak v životě fungují, nikoli podle absolutních měřítek. V absolutní pevný bod jest nutno věřit, protože věda a poznání vůbec nás vede k samým relativitám. Jakou hrůzu mají pragmatisté před Absolutnem, jak »prchají před tváří svatého Jana«, ukázal nám Karel Čapek ve svém románě-feuilletonu, v »Továrně na Absolutno«. V ní chtěl ukázat, jak zhoubné účinky by prý mělo přímé zasažení Absolutna do světa relativit. Skepse, skepse a zase skepse jest přes všechno zdánlivý klad obsahem těchto dramát, a zejména »Adama stvořitele«.

Přechod ze světa absolutní myšlenky do tohoto relativního světa jest plný rozporů, ale my chceme žít. »Duch, jenž popírá«, stává se tvůrcem. Jako bychom slyšeli Mefistu z Goethova Fausta:

»Ich bin der Geist, der stets verneint,
denn Alles, was entsteht, ist wert,
dass es zu Grunde geht.«

Ale je to Mefisto, jenž svých vět nedokončuje: »Všecko, co povstává, jest hodno . . ., aby existovalo, ale také, aby bylo ironisováno.« Není to ani k životu, ani k smrti. Buď psí život, nebo životní psina. Platonická říše idejí jest sice krásná a ušlechtilá, ale ideje nežijí. Poslední zmetek chce žít, a proto musíme chváliti i tvůrčí akt, jenž se nám zdá nepovedeným. Pro ty, jejichž srdce jest nepokojné, pokud nespočine v Bohu, pro ty, kdož touží po nebeské vlasti, zní toto přitakání životu smutněji a bezútěšněji než výstřely z kanonu negace. Snad měli Adam a Alter-Ego dáti ženě trochu více účasti ve svém světě. Intelekt sám o sobě je rozkladný, intuice je tvůrčí. Snad je kus čapkovské problematiky v jejich zásadním misogynství.

A jde tu vůbec o drama? Nikoli. Jest to duchaplná, hluboká filosofická revue. Autoři našli formu, které si žádá novodobé obecnostvo. V tom jest tajemství jejich úspěchů doma i v cizině, úspěchů, jež imponují. Forma i obsah odpovídají způsobu, jak si moderní doba klade své otázky. Avšak místo odpovědí shledáme se s prcháním před tváří svatého Jana.

VELKÝ PŘÍTEL MLÁDEŽE.

Don Bosco . . .

Kdo o něm neslyšel? Skoro všichni již o něm slyšeli, ale skoro všichni slyšeli málo . . . Alespoň u nás je tomu tak. Není tomu tak v Argentině, v Polsku, v Australii.

Narodil se 16. srpna 1815 v Castelnovo d'Asti a Bůh v něm daroval světu skutečně mnoho. Když Bůh daruje — daruje, poněvadž je dokonale dobrý.

Tělesně zemřel 31. ledna 1888 v Turině, obklopen zástupem svých mladých přátel a duchovních synů.

Duševně ovšem nezemřel . . . Žije životem jarým v srdci statisíců mladých duší prahnoucích po Kristu; žije v tisícových ústavech salesiánských po celém světě kulturním i pohanském; žije v literárních dílech, která zanechal; žije ve své podivuhodné preventivní soustavě výchovné; jeho idea a jeho životonosná míza čerpající omlazující šťávu přímo z krásy evangelia Kristova hárá duši mnoha misionářů, vychovatelů, kněží, řemeslníků, advokátů, lékařů, učitelů — prostě všech těch, kteří se učili poznávati a milovati Boha v ústavech Don Boscových, které Prozřetelnost v půl století rozsela již po celé Evropě a světě celém. (Jedině k nám ještě zrno nepadlo; snad není půda česká půdou tolik neúrodnou; budou asi jiné příčiny?!)

Avšak Don Bosco nežije duševně pouze na zemi — on žije také v nebesích.

A blíží se k slávě oltářů . . .

Dekret papežský, který byl přečten 20. února t. r. před kongregací sv. ritu za přítomnosti sv. Otce Pia XI., mluvil jasně a sákcioval, že cti. sluha Boží Don Bosco zadostiučinil ctnostem teologálním — *V í r a — N a d ě j e — L á s k a* — vůči Bohu a vůči bližnímu a rovněž základním ctnostem — *P r o z ř e t e l n o s t — S p r a v e d l n o s t — S í l a — S t ř í d m o s t*, — které se k nim pojí a to v případě a v okolnostech, které se probírají z p ů s o b e m h e r o i c k ý m.

Jelikož Don Bosco byl velkým přítelem mládeže, hlavně studující mládeže, a jelikož jeho ústavy a jeho myšlenka vychovala národům již krásné řady dobré křesťanské inteligence, neuškodí, když si tento pozhnaný profil historický nyní alespoň poněkud objasníme.

Don Lemoyne o něm napsal dvanáct obšáhlych svazků a ještě všecko nenapsal; napíšeme málo tedy i my, avšak, aby tím málem bylo řečeno poměrně mnoho, cituji pouze několik statí

z nadšené a procítěné řeči nynějšího sv. Otce, z řeči, při níž zaslzel — on — hlava křesťanského světa.

Ovšem promiňte mi — náš sv. Otec má mluvu příliš obsažnou a svéráznou a chci-li zachovati její původní ráz, vyzní to snad poněkud nejasně. — Citace vynímám z 3. čísla časopisu pro vysokoškoláky italské: »*R i v i s t a d e i g i o v a n i*« (Direzione Dott. Ant. Cojazzi-Via Val-salice 39, Torino (109)).

Velikolepá postava.

Postava (D. Bosca), již jsme spatřili z blíзка, nikoliv v krátkém vidění, nikoliv v momentální *) rozmluvě — je postavou velikolepou, již ohromná, nepřekonatelná pokora zakrývá nedovedla; postava velikolepá, která i mezi lidem se pohybujíc a potulujíc se po domech jako poslední z přichozích, — on, buditel všech — všichni ji poznávali na první pohled (tu postavu) všeobecně vládnoucí a strhující: postava celistvá muže, velkého muže, vpravdě jednoho z těch mužů, kteří jakýmkoliv směrem se obrátivši, zvolivši sobě cestu kteroukoliv — všude by dojistá zanechali po sobě stopu velikou, tak velikoryse byl pro život vyzbrojen: síla, pronikavost mysli, zápal srdce, energie paže, myšlenky, lásky, podniků, a zářivý, vysoký pojem a nikoliv všeobecný, ano o hodně vyšší nad obecnou sílu pojmu a nadání a vlastní — rovněž věc všeobecně málo známá a málo připomínaná — vlastní těm genium, kteří by se Geniové ve vlastním slova smyslu mohli nazývat, genia toho, jenž by se mohl stát učencem, vzdělaným spisovatelem. Do té míry, že (sám se nám s tím svěřil a nevím, kolika jiným projevil tutěž důvěru; snad jej k tomu pobídl náš společný původ z oboru knih), pocítil prvou výzvu pro řízení vysokých učilišť, pro řízení knih, pro řízení velkých ideálních pojmů. A zůstaly toho důkazy jako rozmetané údy, rozprchané elementy řekněme, které poukazují, že od prvního pojmu musel by postoupiti ku komposici velkého vědeckého celku, velkého díla vědeckého; jsou toho doklady v jeho svazcích, v je-

*) Kněz Achille Ratti, když byl ještě doktorem knihovníkem na Ambrosianě (v Miláně), byl po několik dní hostem D. Bosca v turinské salesiánské oratoři. — Upozorňujeme, že slova sv. Otcem nahoře pronešená byla vyňata ze dvou předpisů stenografických, jež byly mezi sebou pozorně porovnány. (N. R.)

ho brožurách, v oné skutečně velké produkci myšlenkové.

Je to právě tato výše, jasnost, rozsáhlost pojetí, která mu naznačila vnuknutí onoho díla velkého, jímž musil především vyplnit svůj život a pak svět veškerý; a tam se nachází ta prvá výzva, ta prvá snaha, ta prvá — řekl bych tak — forma mocného genia: podniky typografické propagandy a knižní byly skutečně podniky zvláštní jeho lásky.

Z toho jsme viděli vlastníma očima a slyšeli z jeho rtů. Podniky tyto byly jeho vznešenou chloubou. On sám říkal: V těchto věcech Don Bosco (tak mluvil o sobě vždy ve třetí osobě), v těchto věcech Don Bosco chce býti vždycky čestnou stráží pokroku. A mluvili jsme o podnicích tiskářských a typografiích.

Zlatý klíč.

Zlatý klíč tohoto zlatolesklého, předraho-cenného tajemství — života velikánského, tolik plodného, tolik činného, samou tou nepřekonatelnou energií práce, toho nezkrotitelného odporu námahy, námahy denní a v každou hodinu (i toto jsme viděli), v každou hodinu od rána do večera, od večera do rána, když bylo třeba — a často bylo třeba — taj všeho toho nacházel se v hloubi jeho srdce, nacházel se v jeho nadšení, ve velkomyslnosti jeho pocitů. A může se o něm říci, a zdají se býti napsány také pro něj — jako pro některé jiné velké hrdiny lásky a karitativní práce — ona velikolepá slova: »*Latitudinem cordis quasi arenas quae est in litore maris.*« — Ejhle, dílo jeho, které již po čtyřiceti letech po jeho smrti je skutečně rozseto po všech krajích, po všech březích, sicut arena quae est in litore maris...

Zvláštní charakteristika:
také jeho práce byla modlitbou.

...Tato byla jedna z jeho nejkrásnějších charakteristik: zúčastniti se veškerého zápolení, ustavičného, nepřetržitého, vysilujícího překotu námah, nekonečnosti konsultací; a přece duch jeho se mohl říci vždycky jinam unášen, ve výši, kde se těšil ustavičnému klidu, kde byl ustavičný pokoj a vládl vždycky nade vším: práce jeho byla skutečnou efektivní modlitbou, skutečně

čisté a upřímné uskutečnění (příslloví): *Kdo pracuje, modlí se.* A toto bylo i musí zůstatí velkou slávou jeho synů a jeho dcer.

Kolik to zásluh v onom životě, který zapomínal na sebe sama, aby se oddal zcela nejmenším, nejponížejším, nejméně přitažlivým miserii, možno-li tak říci!

Chtítí možné!

Je-li pravda, že ne všichni mohou míti do-slovně onu sílu podniku, především onu účinnost podniku (poněvadž není pravda, bohužel; ve skutečnosti upřímně řečeno, není pravda, že — skutečně, chtítí znamená tolik jako moci; příliš často tomu tak není); přece jest pravdou, že přecasto nedosti se touží po tom, co možným jest. — Nuže, toto můžeme ze života a ze skutků ctih. D. Bosca i my seznati a odvoditi: jelikož ne všichni mohou to, co chtějí a to, co by chtěli, jest důležité, aby každý skutečně chtěl to, co každý zmůže — o kolik by vzrostl, nejmilovanější synové, souhrn moci, souhrn zásluh, vzájemného blahobytu, požehnání jednotlivců a společnosti, kdyby opravdově všichni, všichni a jedenkaždý konali to, co každý může; kdyby, ve skrovné míře svojí možnosti, chtěl každý vykonati a ploditi dobro vlastní a dobro bližního! Příklad tohoto velkého sluhu božího ať vzpruží každého vydati se tou cestou, třebas zůstáváje od něho hodně vzdálen; vydati se však všichni tou cestou, po níž on rozšířil tolik dobra a zanechal po sobě tolik důkazů požehnání a uznání.

Tot nejkrásnější věty sv. Otce; nejkrásnější nikoli pro svou formu, ani pro svůj obsah, ač i tyto obdivujeme, ale nejkrásnější proto, protože je pronesl s největším zápalem, přesvědčením a vroucností, kterou mu diktovala láska jeho otcovského srdce. Uvádím je proto, poněvadž — zdá se mi — pronesl zde sv. Otec část svého specifického programu apoštolského, mluvě o tak moderním apoštolském muži, jakým byl ctih. Don Bosco, jenž rostl v poměrech, poměrům našim tolik se podobajících.

Slova ta platí i nám a přijdou nám k užtku...; myslím, že by se hodila velice dobře mladé naší katolické akci, kterou všichni s nadšením vítáme, do vínku...! (?)

Dr. Jos. Dostál:

LUDWIG VAN BEETHOVEN.

Beethovenovo jubileum vyvolává meditace zcela zvláštního druhu. Nejedná se toliko o vynikajícího umělce hudebního, jehož sláva je světová. Beethoven znamená více. Znamená jednu složku moderní kultury, složku velmi důležitou. I Beethoven byl po urči-

tých stránkách své osobnosti synem své doby, současníkem Goethovým. Budoucnost ráda rozlučuje rysy časové a nadčasové a někdy chce rychle zapomenouti, že sebe jedinečnejší historický zjev pohybuje se v daném tu prostoru a čase. Někdy tato operace děje se

tak nemilosrdně, že z živoucí osobnosti zůstane schema. Tak i při Beethovenovi, který se stal živou součástí kulturního člověka dnešní doby, nesmíme opomíjeti složky a prvky dobové a společenské. Beethovenův život padá do let 1770—1827. Bylo mu devatenáct let, když vyšlehl plamen francouzské revoluce. Byl současníkem Napoleonovým, války za osvobození a počátků romantismu.

A přece byl spíše synem XVIII. stol. než exaltovaného mládí, které vyhlásilo nesmířitelný boj osvícenství a racionalismu. Beethoven byl především světoobčan, který neznal hranic nacionálního zaujetí. Tento rys, znamenitě ve shodě s kultem Rousseau-a, provází Beethovena po celý život. To, co jej rozloučilo definitivně se společností předrevoluční, spočívalo v jeho víře v sílu umění. Pro Beethovena umění je poselstvím k duši lidské. Umělec je povolán vésti lidskou společnost. Beethoven snil o ideální republice založené na duchovém podkladu. Společensky pro postavení umělce to znamená definitivní konec servilního mnohdy vztahu k mocným tohoto světa. Autonomie tvůrčí osobnosti byla vybojována Beethovenem v čistotě a ryzosti.

Heslo »svobody«, které tehdy znělo světem, napsal si také Beethoven na svůj prapor. Ale nesmíme si představovati pod tím nic vnějškového, něco jako etiketu. Pro Beethovena byl to především vnitřní zápas o možnost vyzpívat osobní poměr k světu a lidem. Subjektivistické anarchii, pramenící v romantismu, nepropadl Beethoven nikdy.

Dílo je klasické, t. j. uctívá řád a vpojuje se v tradici zcela organicky.

Beethoven sám jako osobnost okouzluje romantické hudebníky. Richarda Wagnera stejně jako Berlioze. Příklad působí dlouho a legenda vytváří obraz Beethovenův více méně prokřivený, jak toho žádaly politické a sociální sny vykladačů.

Dnes není nám potřeba zvětšovacích skel, abychom poznali a pochopili smysl Beethovenovy tvorby. Ne nadarmo a náhodou básník IX. symfonie žije jako současník Kanta. Je konec hudbě jako pouhé zábavě. Beethoven chce působiti, chce vznítiti entusiasmus. Je prorok. Tento samotář, který tak obtížně dorozumívá se s lidmi, tvoří symfonii na oslavu radosti a sbatrání...

Nespokojuje se tímto snem. »Missa solemnis« spolu s posledními kvartetty klade otázky náboženské a metafysické. Zde vytváří Beethoven díla přerůstající rámec dobový, díla nezapomenutelné krásy a pathosu, který se neopakuje.

Životní osudy po stránce vnější pestrosti neposkytují zvláštních příběhů. Jevišťem mládí Beethovenova je Bonn. Mládí smutné a nikdy nezmizely stopy těchto let, kdy duše přijala znaky uzavřenosti a samotářství. V sedmnácti letech navštívil po prvé Vídeň, kde poznává Mozarta. Vrací se zpátky do Bonnu. Tam po smrti matčině stupňoval se rodinný rozvrat a můžeme si představit, jak Beethoven zrál v těchto letech bolesti. Nachází útěchy v kruhu přátel.

Na podzim r. 1792 přichází do Vídně, aby v ní našel druhý domov. První léta XIX. stol. znamenají pro Beethovena zhoršení sluchové choroby, jež vrhá jej v náruč zoufalých chvil, ale silný duch odpovídá na ránu osudu tvorbou jako pravý hrdina. Když v listopadu r. 1815 zemřel bratr Karel, stává se Ludvík poručíkem jeho syna. Tím byla zahájena nová bolestná kapitola, neboť synovec splácel všechnu péči nevďákem, který projevoval se hrubě. V prosinci 1826 nemoc přinutí Beethovena k pobytu na lůžku, kde 26. břez-

na 1827 naposledy vydechne za doprovodu jarní bouře...

Tak rádi chtěli bychom si evokovati postavu Beethovenovu ve dnech takového vídeňského kongresu r. 1814, kdy po vítězství nad Napoleonem ulicemi proudila mezinárodní společnost diplomatů a vojáků. Skladba oslavující vítězství Wellingtonovo rázem učinila Beethovena populárním.

Životopisci poukazují právem na dvě významné okolnosti, jež provázejí život Beethovenův. Nenalezl předně rovnorodých přátel, v jichž kruhu by roztávalo samotářské srdce a s nimiž mohl by se sdíleti o svůj tvůrčí sen. Dále jeho tvorba nenese skoro stopy erotické vášně. Písně i »Fidelio« představují lásku ve formě povinnosti a snad touhy bez mučivých rozporů.

Jak životně — myslím, i po stránce vnější — byl dramatictější osudový běh takového Liszta nebo Wagnera!

Beethoven, zdá se, nepotřeboval takových impulsů. Jeho tvůrčí fantasie byla dosti bohatá, aby mohla se spokojiti zažitky ryze vnitřními.

Mnohotvárné jeho dílo objímá skoro všechny formy hudební. Je tu opera, devět symfonií, šestnáct kvartetů, 32 klavírních sonat, komorní hudba nejrozmanitějšího druhu, dvě mše, jedno oratorium, písně atd. Všude dovedl se vyjádřiti zcela osobně, všude dostala se k stavu osobnosti dozrávající zákonitým pochodem.

Beethoven vždy myslel instrumentálně. V tom je rozdíl proti Haendelovi. Orchester byl prostředníkem, kterým Beethoven chtěl mluvit ke sboru posluchačů a vznítiti jejich duši. V duchu Beethovenově měla vzniknouti nová obec věřících. Náboženství myšlenky a hrdinného lidství zde nacházelo výraz. Beethoven — a v tom je věčná krása jeho zjevu — vracel se stále a stále k člověku, který duchem vítězí nad nepřátelstvím hmoty a osudu.

Vlastně celé dílo Beethovenovo je jedinou hrdinskou písní. Jsou tam chorály náboženského pathosu, ale také lyrické básně, inspirované dramatem duše, jako jsou poslední kvarteta. A přece i tam, kde zpívá osobní píseň, vše je povýšeno v typický tvar nadosobní, zřejmý každému vnímavému posluchači.

Jistě Bach i Mozart čistě hudebně jsou leckde blíže ryzí umělecké formě, ale Beethoven není jen hudebník. Osud ho postavil na rozhraní dvou epoch, navzájem protichůdných. A je skoro zbytečno pokoušeti se o přesnou klasifikaci takového zjevu. Selehává každá škatulka.

Dílo klasické a člověk romantik, toť by byla asi formulka, jež by se snesla bez hlučných námitek a obav, že znásilňujeme organický projev tvůrčí osobnosti. Smysl Beethovenova díla, pokud se obrací k člověku, je asi tento: Buď statečný v utrpení. Miluj své bližní. Pokorně zírej k nebesům. A jako samozřejmá povinnost je položena: věrnost sobě samému.

Tímto poselstvím přísné krásy je Beethovenovo dílo stále živým důkazem lidského boje o duchovní zemi. Celek je posvěcen právě úsilím etickým, které nezavírá oči před opravdovou tragikou života. Toť právě důkaz pro Beethovena-básníka. Povrchní optimism ani lačná fantastika nepatřily k vlastnostem Beethovenovým.

To nutno zdůrazniti právě dnes, kdy zneužívá se každé velké postavy k různé demagogii. Dnes hledáme Beethovena v posledních sonátách a kvartetech, neboť tam promluvil nejbezprostředněji. Zde odstoupilo všechno dobové, časné. Základní otázky lidského

života a osudu hledají odpovědi. Kvarteta op. 127, op. 132, op. 130, op. 131, op. 135, v nichž láme i formální konvence, jsou konfessí Beethovena. Hned maestoso z p. 127 jakoby bylo vstupní branou k poslední periodě básnickovy tvorby. Rozvíjí se před námi hluboké drama tvořivé víry s mocnostmi zla, skepse, osudu. A přece op. 135 je naplněno důvěrou v život, důvěrou získanou bojem a bolestným, hrdinským vyrovnáním.

Heroický rys vrací se stále a stále. Ne nadarmo čítal si Beethoven v Plutarchovi... Boj s osudem, s mocnostmi podlamujícími život v duchu a pravdě je věčným tématem. Hluboká víra básnickova v dobro přírody, v lásku a přátelství klene propasti a rozporu. Nemůžeme s lidského stanoviska býti dost vděční tomu, kdo sílí naši duši. Tato etická stránka Beethovenovy hudby je odkazem snad nejvýznamnějším. Myslí, že je zbytečno zdůrazňovati křesťanský podklad poslání Beethovenova umění. Každý, kdo je dobrým Evropanem, vycítí okamžitě, jaké kultury je Beethoven synem a kde jsou jeho kořeny.

Z toho všeho je patrné, že Beethoven je zjev obecné závažnosti kulturní. Představuje nám tradiční složku evropské kultury a dnes dobře postřehujeme, jak organicky zapadá v celkový obraz. Čněl nad své okolí jako strom, jehož kořeny sahaly do 18. věku, ale větve ukazovaly k budoucnosti.

Byl tendenčním v tom smyslu, že umělecký výraz byl mu prostředkem k ovládnutí duší. Pathos proroka, který chce dojít zaslíbené země. Touto stránkou své tvorby je Beethoven dnes populární a přistupuje jako dárce síly a radosti. Symfonická tvorba, na jejímž počátku slyšíte současníka Mozartova, proměňuje se čím dál tím víc v povolný nástroj zpěvu o lidském osudu, typicky pojetém, aby vyvrcholila jedinečným hymnem Deváté, hymnem Jednoty a Radosti. A nutno si uvědomiti, že Devátá nevzniká snad jako projev reagující na francouzskou revoluci. Tato stala se již kapitolou historie, když v l. 1522-3 komponuje Beethoven Devátou. Tehdejší doba let dvacátých mohla inspirovati tvůrčího ducha jen negativně. Beethoven byl tak vnitřně bohat, že nepotřeboval vnějšího impulsu. A tak skládá poslední svou symfonii v době, kdy mnoho ilusí pobledlo a lidé oddali se zklamání o životnosti hesel. Beethoven tvůrčím činem projevil svou víru v lidské sbratření, v možnost překonání nenávisti.

Jaký ušlechtilý sen! Nevím, zda jsme se přiblížili touze Beethovenově. Dějiny pomalu realizují sny básníků, jichž výsadou je viděti dopředu a tušiti obrysy nové země tam, kde jiní rozeznávají toliko mlhu. Ať tak či onak, Beethovenova Devátá tvoří mezník v historii lidského ducha...

Současná hudební tvorba nemá k Beethovenovi blízko. Nelze se o tom klamati. Život proměnil se do té míry, že bylo by věru pošetilostí, aby dnešní skladatelé tvořili methodou minulosti. Je pravda, klade se dnes přílišný důraz na technické prostředky, na nové výrazové možnosti, ale zda netušíte za těmito pokusy něco hlubšího? Nejde o nic a o nic méně, než nalézt hudební tvar adekvátní současnému životu. Nové hodnoty a mocnosti jsou dosud nezvládnuty. Unikají starým formám. Je nutno čekat na tvůrčího ducha, který bude schopen anarchii vtisknouti řád.

Proti subjektivismu, výlučnému důrazu na osobní projev, hlásí se zřetelněji a zřetelněji opačná tendence, totiž nové objektivity, která má předpokladem absolutní účtu k formě.

Volání po Bachovi dá se pochopiti právě v té

to souvislosti. Můžeme také mluvit o touze po novém klasicismu. Klasicismus: to znamená stylové konvence, něco neosobního a nadosobního. Umělec neztrácí nikterak v takovém světě svou osobnost. Naopak. Nalézá ji bezpečněji a jistěji, neboť základní věci jsou dány. Doba Beethovenova těchto kulturních konvencí neměla. Beethoven současně uzavírá epochu a zahajuje novou.

Klade základy ke kapitole, která válkou dostala závěr. Krise světa není jen politická. Jde také o přelom kulturní, o získání duchovní jednoty, nemáme-li propadnouti anarchii. A nyní klade se otázka: může nám dílo Beethovenovo býti nápomocno?

Především dnešnímu umělci. Poctivostí úsilí, vášní po zpodobení vnitřní jistoty, bojem o formu, tím vším Beethoven zůstává vzorem a příkladem. Jeho dílo vdechuje tvořícím duchům sebedůvěru, aby měli odvahu projevit to, čím jsou, v duchu a v pravdě.

Jestliže Devátá a Slavnostní mše nás vedou do království hodnot náboženských a nadosobních, poslední sonaty a kvarteta zní lyrikou samotářského srdce, vykupujícího se z nízkosti světa a lidí...

Tu si uvědomujeme, že jsme v blízkosti básníka, věčně živého, který nás štědrě obdarovává vonnou kyticí, zkropenou ranní rosou. Nic neznamenaají léta, která zatím uběhla. Hrdinská píseň nezapomenutelně vrací se v těchto skladbách. Chvilé bolestné úzkosti, nedůvěry, pessimismu v typických formách touží ve vášnivě gradaci, neboť vše je povzneseno do vyšší, tragičtější oblasti. Tam, kam ke konci století vystupují hrdinové Ibsenových dramát...

Tento tradice vyrůstá v monumentálnost ryzi čistoty a jedinečné architektury. Napadá vám: katedrála. Tak všechny složky spějí k jednomu cíli: přemoci tíži země, a dostupiti hvězd.

Jsme v kraji spirituální krásy, která nezárla ovšena ve skleníku, ale za »prudkého tahu éronických větrů života«. Beethoven byl mužným bojovníkem, ale rytířem, který neznásilňuje a neplení. Bojuje hrud' proti hrudi.

Bylo by jednostranné tedy, kdybychom se jménem Beethovenovým spojovali jen představu vítězí harmonie, představu idealistického snílka, jehož sny o sbratření drsná skutečnost až dosud neuznává za zrale k realizaci.

Beethoven ještě jinak zasloužil se o moderní kulturu. Individualita a jeho pochopení nevyklučuje schopnost promluvit za jiné, státi se básníkem radostí a bolesti člověka vůbec. Skutečností, že Beethoven sestoupil do hloubky lidského osudu s vědomím tragické krázy, jež volá po vykoupení náboženskou jistotou, přirazuje se k »stavitelům chrámu«, abychom mluvili s Březinou...

Jestliže v dějinách hudby Beethoven je dovrшитelem a zároveň novotářem, v dějinách evropské kultury je především člověkem Jednoty, t. j. kladným výrazem duchovního společenství, v jehož základech stojí křesťanství. Toť poslední umělec universální. To znamená zcela něco jiného než internacionální.

Jakoby Beethovenem zazněl epilog veliké doby. Vzpomínajíc ho uvědomujeme si souvislost a společenství lidského rodu. Rousseau v Beethovenovi měl žáka jedinečného. Dnes, kdy civilisace, t. j. hmotný pokrok, zatlačuje kulturní snažení a nivelisuje lidskou osobnost, vylučuje duši a mechanisuje vše, Beethovenova hudba sílí a jde s námi. Je to přísný společník. S ním bojujete boj Jakubův. Boj o dokonalost. Může býti krásnějšího údělu pro tvůrčího ducha?

VE VRÁŽSKÉM REVÍRU.

Má zvláštní kouzlo les, když jaro počít má.
V ty chvíle mystické, kdy časy střídají se,
tajemství hledí zasněnými očima
ve slunných těžkých dnech, kdy devětsil jen skví se.

Čertova hora ztrácí ponurý svůj ráz.
Rybničky černé, vůkol stlívající listí
co tucha jara vysvěcuje, smutku trhá hráz,
výš v sladké něze plují obláčkové čistí.

Jdu dál, hle, bílá mlha tu zahaluje les,
toť širý bukový háj, jako bych byl v chrámě;
bělostné sloupy v tiši vznášejí se do nebes,
nahore větve k světlu pozdvihají rámě.

Nesmírné ticho dřímá v těchto výšinách,
v nádheře bílých kmenů zlaté světlo hýří.
Je mi, jak zřel bych čarovný ráj v čirých snách;
i srdce mé se v posvátný chrám sladce šíří.

Obrovské duby vroubí vlhké louky dál.
Svítilí pasekou vzlít s křikem pták a krouží.
Cesta se zvedá hvozdem, až jsem v hoře stál.
V šílenství světla les i duch se blažen hrouží.

KARDINÁL DUBOIS NABÁDÁ K POSLUŠNOSTI.

(Z boje proti L'actione française.)

J. E. kardinál, arcibiskup pařížský, zúčastnil se za velkolepé účasti v katedrále notredamské první konference P. Sansona, která i rozhlaselem byla rozšířena.

Na začátku velmi vhodně pronesl několik slov, blahopřeje kardinálovi, že jeho zdraví se upevnilo, o něž minulého roku — v téže době — bylo tolik obav.

Po konferenci sám kardinál vystoupil na kazatelnu a pevným hlasem, dojat pronesl — po svém návratu z Říma — napiatě sledován — tuto důležitou allokuci:

V souhlase s církevními zákony vykonal jsem le-tos povinnou cestu ad limina a po dvakrát, 16. a 24. února, byl jsem přijat papežem v dlouhé audienci — papežem, náměstkem Ježíše Krista, dobře pamatujte, otcem všech věřících a učitelem celé obecné církve.

Prodlévaje u sv. Otce, nejdříve jsem velmi chválil své duchovenstvo tak rozumně horlivé ve svých povinnostech a jmenovitě kněze na periferii. Tam jsou tito velcí »obdělavatelé«! A ti mají velikou zásluhu a účast na odpovědi, kterou mi dal nejvyšší velekněz: »Jste šťastným biskupeni, že máte takové kněžstvo!« Poté vyličil jsem mu obdivuhodnou práci našich řeholních komunit, našich kongregací, našich spolků, našich diecesánů, jichž velkodušnost se všady projevuje.

To však, co bych vám — pánové — obzvláště chtěl vyjádřit, jest ta důvěrnost, láska a dobrota, jež jest charakteristikou řečí papežových. Chtěl bych vás všechny uvést do bibliotéky, kde mne přijal, abyste viděli, že je opravdu »Otcem« věřících, tak dobrým, tak milosrdným, jsem nucen říci — tak shovívavým ke svým dětem...

A vy byste vycítili též, že to není toliko dobrota otce, ale i moudrost učitele a autorita vedoucího. Neboť — moji bratři, se opakuje: »Papež neví, papež není zpraven...« Nuže! Je to klam, popírám pravdivost toho, já sám jsem se osobně přesvědčil o opak.

Ze svazků listin na jeho psacím stole pečlivě seřazených, týkajících se nejchoulostivějších věcí, sám papež vybral a dal mi čísti listy nejzajímavější z velmi velkého množství listů došlých z mé diecése až do trak-tátu a knih, o nichž sám bezprostředně ví.

Listy, ve valné většině, byly velmi potěšující a velmi posilující. Některé naopak urážlivé, vyhrůž-né, působily úzkost mému srdci jako Francouzi a rů-měnc na mém čele jako arcibiskupu. Tyto však nikte-rak nezvrátily nepřírovnatelný klid papežův. Podívoval se toliko, že by mohli katolíci spojití tyto dva city: úctu a neposlušnost. Lze pochopiti podobný paradox? Je možno, aby si tyto dva pojmy neodporovaly? A přece je tomu tak, čehož u některých jest dnes želeť.

Prosím, moji přátelé milí, prosím, velmi milova-ní synové, buďte tedy všichni alespoň logičtí a rcete tedy správně, že papež je hlavou a že je povinností ho poslouchati v obavě, že nebudu více katolíkem! Dejte pozor, prosím, dejte pozor, pokud ještě je čas!

Hleďte aspoň jak dobrým byl papež ve všech pří-padech!

Nejdříve upozornil, pak poučil, pak poradil, pak dal výstrahu, pak určil a pak teprve tehdy vydal roz-hodnutí a nařízení. Vy víte, že jest povinností ka-tolíka podrobiti se rozkazům papežovým.

(Tu čte kardinál Dubois allokuci Pia X. o po-slušnosti k papeži vydanou 18. XI. 1912.)

Nuže! Učíte tak všichni, všichni! Zapřísahám vás k tomu ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a za-vazuji vás k tomu také ve jménu Francie.

Francie! Nečíte jí za hranicemi pověst klevetni-ce, nezasluhuje si toho! Buďte ochotni podrobiti se, je-li třeba, i s osobní obětí. Slyšíte-li v těchto dnech svatého postu hlas boží, který se vás dotýká, neza-tvrzujte svých synovských srdcí! Slyšíte opakovati slo-va nactiutrhání, že papež nemiloval Francii, že papež pracoval proti Francii. A já pravím vám to, co mi

prohlásil papež: »Každého dne, vícekrát za den modlím se za Francii a obzvláště za francouzskou mládež. Mnohdykrát obětují mši sv. za Francii.« Pravím vám, že papež chová Francii stále ve svém srdci.

»Miluje-li kdo papeže, prohlásil Pius X. v r. 1912 — pamatujte dobře to datum, v r. 1912 — nedává přednost autoritě jiných osob, jež nesmyslí tak jako

papež, před autoritou papežovou; neboť tyto osoby, nechat jsou učené, nejsou svaté.« — Řiďte se, moji přátelé drazí, autoritou papežovou. Je to váš arcibiskup, jenž dobře ví to, co ví, když byl dobře viděl to, co viděl, který — prose vás — o to žádá! Všichni, vy katolíci, dejte příklad poslušnosti, oddanosti a francouzské odvahy!

„TOLERANCE.“

Zajímavý úryvek z korespondence Viléma II.

Stále nám, katolíkům, namlouvají, že jsme velice zaostalí — a netolerantní až hrůza, a proto ať se od protestantů učíme lepším způsobům, už též z té příčiny, poněvadž prý protestantismus je smysl českých dějin!

Tahle poslední věta je rozhodně správná, pokud by bylo smyslem českých dějin: hašteriti se, tříštiti se, potíratí se vzájemně. Ale toleranci se od protestantismu málo kdo naučí. Uvedu přesvědčivý důkaz z nejnovějších dob:

V r. 1901 připravovala se na přestoupení do katolické Církve hesenská lantkraběnka Anna, rozená pruská princezna. Bylo jí už 65 let a už déle než 40 let zanášela se úmyslem státi se katoličkou, poněvadž v roztržitém a kolísavém protestantismu nenalezala, po čem její vroucí zbožnost toužila.

Když tedy konečně se rozhodla pro konversi, radili jí věrní přátelé, aby konversi vykonala jen potají a zevně nechť se chová jako by byla protestantkou; jinak by jí nastaly veliké nepříjemnosti stran ostatních členů rodu hohenzollernského. Odpověděla: »Tím bych přece nikomu neprospěla, a nesrovnává se to s mým svědomím. Moji příbuzní hohenzollernští mi vzali trůn i zemi (Hessensko), zbývá mi jen ještě moje poctivé přesvědčení — toho jim nedám.«

Zatím začaly i noviny o konversi princezny Anny psáti a dověděl se o tom též Vilém II., její prasnovec. Byl právě na cestách po Norvěžsku. Hned jí telegrafoval — bylo to 24. července 1901: »Trváš-li na úmyslu změny náboženství, sděluji ti jako hlava rodu Hohenzollernů, jehož členem se smíš nazývat, že nadále k němu patřiti nebudeš a že všichni jeho členové ihned a navždy styk s Tebou zrušiti musí. Vilém, Imperator Rex.«

Toho se ovšem Anna nenadála. Ale zachovala klid a 28. července odpověděla listem:

»Předrahy Viléme! — S politováním seznávám z Tvého telegramu, že mě kdosi předešel v mém úmyslu, zpravití Tě o kroku, jež už dlouho mám na mysli a teď rozhodně chci učiniti. Že se Ti teprv teď o tom zmiňuji, má jediné tuto příčinu, že jsem Tě chtěla jak nejdéle ušetřiti mrzutosti, již Ti moje rozhodnutí způsobí.

Už déle než 40 let mocně mě to táhlo ke katolické Církvi; r. 1865 skorem bych byla přestoupila. Pozdější těžké zkoušky mého života a vzpomínka na smrt, jež teď snad už není daleka, přiměly mě osamocenou k vážným úvahám a studiím. Po tolikerém rozmyšlení a kolísání vím, že klidu a pokoje pro svou duši nenajdu v evangelickém vyznání, ačkoliv jsem až do poslední doby hledala útěchy v účasti na evangelické bohoslužbě.

Katolíci přijímali mé projevy sympatie k nim neobvykle chladně i odmítavě; ba radili mi, abych v tom stavu pochybnosti raději ještě ve svých dosavadních náboženských zvycích setrvala. Ale nemohou

déle snést takové rozpoltěnosti, zkoumala jsem ještě horlivěji katolickou víru a bojovala jsem též mnoho v modlitbách: i dospěla jsem ke klidnému a jasnému přesvědčení, že teď se mi stal svatou povinností onen krok, na nějž od mladého věku myslím.

Jen že jsem sama*) naléhala a prosila, poskytnuť mi z katolické strany od nedávna náboženského poučování. Je mi líto, že působím svým příbuzným bolest; ale tyto ohledy musí ustoupiti...

Nejmilostivější Viléme, na Tvé velkomyslné a šlechetné srdce vznáším uctivou prosbu, abys změnil svůj úsudek o mém kroku; vždyť ani nejsem první Hohenzollernka, která poslouchajíc svého srdce, mění své vyznání, ač jí to vynáší obtíže a odpor, aniž se řídím světskými pohnutkami, nýbrž jediné zřetelem na svou spásu a klid své duše. A nikomu též nepůsobím nějaké škody.

Zármutek, jež Tobě, milostivý Viléme, i příbuzným působím, velice mě dojíhá; ale naléhá na mne svatá povinnost a též navždy zůstanu Hohenzollernkou celým srdcem.

V stále věrnosti setrávám, drahý Viléme,

Tvá oddaná teta Anna.«

Už 7. srpna dostavil se na zámek lantkraběnky osobní četník císařův s jeho vlastnoručním dopisem, jímž ji vylučuje z rodu Hohenzollernů. Kde původně bylo v originále »Tyk, bylo to, ač ne všude, přeškrtnuto a nadepsáno: »Vaše Královská Výsost.« List zní:

Homburg v. d. H. 7. srpna.

Vaše Kr. Vys.!

S hlubokým politováním se dovídám z listu V. Kr. V., že se skutečně V. Kr. V. chce zády obrátiti ke konfessi domu, z něhož vyšla, a jehož jméno nosí. Snad už je tento zrádný odpad vykonán, ačkoliv to Váš hofmistr veřejně popírá, způsobem však, který ještě zvyšuje smutný a špatný dojem toho politováníhodného kroku.

V. Kr. V. tedy odpřisáhá víru, již všichni Vaši předkové po otci i po matce, rod hohenzollernský i rod výmarský, vždy věrně vyznávali; víru, na jejíž zachování spočívá velikost našeho rodu, kterýž s touto vírou a jediné její pomocí [durch diesen Glauben allein] vystoupil na výši trůnu císařského [!]; víru, jež byla našemu praotci, Velkému Kurfiřtu, světlem života. Tato evangelická víra, již se náš rod vždy s pevností skály přidržoval, byla od počátku reformace Výmarem a Hessenskem stále s neobvyklejnou oddaností vyznávána a hájena. V. Kr. V. se dopouští zrady na víře praotců i dětí Svých, na

*) Proč to pisatelka tolik zdůrazňuje? — V Berlíně začali pátrati, kdo asi lantkraběnku k takovému »bláznovství« přemluvil nebo přinutil; chtěli ho patřičně potrestati.

víře, k jejíž nejslavnějším vyznavačům se čítá Filip Velkomyslný.

Tvrzení V. Kr. V., že nalézáte v římské církvi více útěchy nežli v naší, pouze dokazuje, že V. Kr. V. skutečně ani v evangeliu ani v evangelické církvi pravé útěchy nehledala. V. Kr. V. jednoduše vznešeným čistým naukám evangelia vůbec ještě nijak neporozuměla, jste-li schopna od nich se odvrátiti. I nemohu V. Kr. V. nadále považovati za člena našeho rodu, s jehož nejsvětějšími tradicemi jste se tak urážlivým způsobem [in so empören der Weise] rozešla. Trvám tedy na rozhodnutí, jež jsem už telegraficky sdělil, že totiž úmysl Vaší Kr. V. má za následek ú-

plné přerušení jakýchkoliv styků s členy mého rodu; bylo to už i hlavně hessenské větve V. Kr. V. sděleno, aby vše dle toho rozhodnutí se zařídilo. Rod Hohenzollernů vyvrhuje V. Kr. V. a zapomněl na Vaši existenci. [Das Haus Hohenzollern stösst E. Kön. Hoh. aus und hat Existenz vergessen.] Vilém Imperator Rex.»

Právníci odborníci poukázali, že Vilém II. k takovému vyloučení nijak nebyl oprávněn. On sám jednou řekl, že v tomto případě zakročil jako evangelický »Summus episcopus (nejvyšší biskup)«. Nechť tomu je jakkoliv — tolerance to není a smyslem českých dějin už naprosto ne!

B. Benetka:

SÍLA ČESKÉ VÍRY.

V minulých týdnech slavili jsme oktávu velikého Apoštola sv. Cyrila. Tisíc let nás dělí od jeho života pozemského, ale i kdyby nám Církev svatá každoročně nepřipomínala památku soluňských bratří, nesl by se ohlas jejich práce krajem širé vlasti slovanské. Východ a Západ jsou dva veliké extrémy. Jako dvě nebetýčné skály stojí proti sobě a jenom hluboká propast, temná a hrůzoplná, leží mezi nimi. Snad spíše sloučí se voda s ohněm, nežli kultura Východu splyne se vzdělaností západnickou. Zcela jiné prostředí vytváří tu jiný život, ovlivňovaný jinými elementy. Mezi těma dvěma činiteli není jiné podmínky soužití, nežli práce ruku v ruce.

Účast Slovanstva zůstává nám stále nejasněná. Působí tu jistě rozdělení slovanských národů do dvou kulturních sfér. Český národ přijal první ohlasy své vzdělanosti v téhož pramene jako východní Slované. Bylo to však politické neštěstí, které na troskách veliké říše českomoravské nesvolilo ustaviti současně nový stát silných panovníků. Zatím co Morava prožívala těžkou krizi rozvratu, vytvářel se v sousedních Čechách sice nový státní útvar, ale ten nebyl tak mocný, aby nebyl hned od počátku v nejužším poddanství říše německé, představitelky latinské vzdělanosti ovlivněné barbarstvím.

Vymírající generace slovanských kněží nedočkala se dorostu. Místo toho pronikali do země kněží němečtí. Na naší půdě setkaly se ty dva živly, ale jeden umíral a druhý teprve se připravoval k větší činnosti. Proto nebylo boje mezi nimi, byla to pouhá výměna posic. Ovšem neodešla od nás východní kultura zcela bez znamení vtisknutých do duše národa. Byli to dva světci, jež ta doba vydala mladé Církvi české: Ludmila a Václav. U obou působí ještě přímý zásah byzantského křesťanství. Kdybychom neděkovali už za nic jiného Slovanským Apoštolům, už za tyto dva světce bychom byli zavázáni díkem neskonalým. Ochránili nás před pohlcením germánské invase. Ti drželi nad námi svoji ruku nad křesťany stejně i nad Čechy. Svými přímlovami pomáhali rozmachu křesťanství, i bránili národ před germanisací. I v dobách největšího odklonu našeho národa od pravé víry zůstalo přece tolik lásky v duších, že stále prosili své svaté patrony o pomoc. Proto i husité vyzývali sv. Václava a vítězili nad mnohopočetnými nepřáteli. Stará víra českého lidu na čas zahalená mlhou kacířství nebyla neopětována svatými české země. Nemohli pomáhati zbloudilým, ale pomohli Čechům bojujícím za svoje bytí. Hrad svatého Václava nesměl padnouti do rukou těch, kdož pod znamením Kříže nedovedli utajiti svoji nenávisť k národu, odvážlivšímu se oponovati svému panovníku,

neznačícímu Čechy, ale jenom kacíře. Tehdy stáli Čechové v opozici proti Církvi, ale byli ochotni za uznání svého synovství obětovati co nejvíce. Byla-li tehdy víra silná, a vůle dobrá, nebylo tomu už za sto let, kdy luteranism a kalvinism pronikaly do země. S těmito německými myšlenkami pronikala také neúcta k českým patronům a posice českého národa povážlivě počala se nakláněti. A když téměř celý národ sloužil cizím modlám, tu přišlo dopuštění Boží na naše otce. Přihlasy se bouře a nad zemí nesl se jenom pláč lidu trpícího hrozně. Svatí neprosí, ale dovedou se mstít. Jejich msta nemá nic ze msty lidské, proto snad je tím hroznější. Neboť odvrátili své ochranné ruky a ustanou u trůnu Božího volati o slitování, pak není tu už ničeho, co by mohlo zabrániti trestu.

Nad zemí stále stály oblaky dýmu, a cizinci dávali si dostaveníčka na rozdupané vlasti svatých: Ludmily, Václava, Vojtěcha a Prokopa. Ta země byla však příliš milována, než aby mohla zaniknouti beze stopy, jako něco minulého, zapomenutého. Bylo vštípeno do české půdy nové semeno, aby vydalo svůj plod, až nikdo nebude čekati spásy z domácí naděje.

Praha, poněkud se vzpamatovavší po hrozných útrapách, oděla se ve skvoucí roucho, vyprané v slzách, aby jásotem děkovala Bohu, který neopustil českého národa tak docela, jak už pln zoufalství si představoval. Obnovený katolicism staví na oltáře Jana Nep., nového svědka a přímlovčího před Bohem. To slavné svatořečení a oslavy v Čechách byly znamením nového života u nás. Lid otupělý hrůzami prožité bídý poznal, že není zavržen od Boha, ale stále pod jeho laskavým pohledem. Byla to veliká radost pro Čechy, kteří mohli zase ukázati světu sílu svého kulturního poslání, neboť doba »T e m n a« byla naplněna velikými myšlenkami, majícími jediný cíl: dobro národa. Ta doba obnovy práv Čechů v Církvi římské bude vždy dobou největšího odklonu od linie načrtnuté tisícem let. Prvky byzantské úplně zanikly a západ plně opanoval myšlení i kulturu.

Úcta k patronům českým ovšem dovedla si nalézt i už příhodnou půdu k novému rozmachu a opanování duší.

Morava, která zůstala pozadu za sousedním královstvím, uchovala si po celou dobu českého odpadu svoji víru ve větším měřítku než Češi. Udržela se na jejím území veliká láska k svatým Cyrilu a Metodě, pásce s rozkolnými Slovy. Tedy zatím co restaurace víry v Čechách byla ve znamení nového světce barokové kultury, Morava byla v trvalé kontinuitě s minulem.

Politické boje minulého půlstoletí měly také určitý vliv na náboženský život. Zájmy politiků nepotřebovaly opory nadpřirozené, neboť zhostejnění basíruje na jakémsi ustálení a upevnění blahobytu. Ale přišly jiné doby.

Evropa roznítla světový požár. Cesty tisíců a milionů najednou se obrátily v úplně jiný směr: Místo radostného návratu domů šli mladí muži do »práce« krvavé, a neradostné. Byli lidé, kteří šli slepě do své zkázy. Jiní se tomu bránili, ale ovšem bez výsledku. Stejně tomu bylo s národy.

Po čtyřech letech nastaly velké změny na světě. Nové státy se objevily v Evropě, spíše vyvolány potřebou zvítězivších mocí, než potřebou a vůlí národů samých. Čechové se také prohlásili neodvislými a ustavili si svůj stát. Zde ovšem nevznikl nový stát, ale obnovili jsme si svoji říši. Horečka radikalismu vyvolala snahu obrátit vše hlavou vzhůru, proto ani stará víra se nehodila novým lidem. »Dělala se« nová náboženství, ale byla to spekulace s pozlátkem slabounce naneseným. Nalítlo hodně lidí; citovaly se nemožné dnes věci a hlavně se hodně mluvilo. Katolické náboženství v monarchii příliš podléhalo zájmu jedné třídy lidí, a nemohlo plně uplatnit svůj vliv. Mezi Římem a národy stál prostředník bez hierarchického stupně a oprávnění zasahovati do vnitřní agendy Církve: systém vídeňského protektorátu, vnučeného a nevyžádaného. V českém státu dostala se k politickému vedení vrstva lidí liberálních, bagatelisujících náboženství jako věc odfytou či odbitou. Mezi katolíky nebylo jistoty zítřka; snad čekali pronásledování, kterého se držitelé moci neodvážili spíše z neurčitěho strachu, než z obavy před odporem. Doba podobala se spíše pohádkám, než aby se dnes na ni myslelo jako na nedávno minulou. Jediným, ale tím větším ziskem, byla obnova pevné víry a příprava k událostem, letícím kolem nás tak rychle, že nevíme co dnes a co zítra. To rabování Svatostánků naučilo katolíky býti připravenou. Na vše: na dobu jedinečného triumfu i nových katakomb. Ale už nemůže přijít chvíle, aby Kristus stál mezi námi jako obtížný cizinec!

Češi prožili novou epochu a Slované, stojící mimo pevný hrad Skály Petrovy, mají právo hlasitě připomenouti naši povinnost splatiti veliký dluh Východní církvi. Dočkáme se, aby se z české země vydalo podobné poselstvo na Východ?

V Belgii Benediktinský řád tvoří nový krásný čin pro obnovu Jednoty. Ale pro práci na tomto velkém díle dosud se nenalezl ani jeden Slovan. Od nás by snad mělo vyjít trochu pochopení. Co posílí vědomí Jednoty více než důkaz lásky a vděčnosti našeho národa?

Čechové i Slováci jsou mostem. Jednou tudy prošla východní vzdělanost a dnes touže cestou mohou se přenést sjednocovací plány. Víra českého národa prožila periody rozmachu i úplného podlehnutí odpadu. Využila se v tom, a dnes se volá po splnění povinností. Ovšem sami stojíme před těžkými úkoly domácností, ale nejsme přece už tak slabí, abychom nemohli pomoci druhým. Svátý Vojtěch pomohl svým apoštolům Maďarům i Polákům, ač doma také bylo velmi potřeba jeho pomoci. Za to potom se dostalo odměny našemu národu v jeho mocné přímělu. Proč bychom i my nemohli vykonati kus práce a tak si získat zásluhy u Boha?

Víra českého národa znovu stanula na skále, a jenom ještě zorganizování výchovy chybí k dokonání nové a veliké dráhy nesoucí daleko sice, ale přece v konečnu splnění té jednoty, jež na počátku křesťanské éry byla v našich zemích. Slované jsou národem budoucnosti, a Čechové jsou mostem. Víra přenesla skály, proč by nepřekonala pouhé předsudky?

V boji jsme si svoji víru zachovali, krví tisíců jsme si vykoupili svoje místo v Církvi. Proč by pomoc našich světců nedokázala přivést druhé do Ovčince Kristova?

Oslavy cyrilské jsou radostnou mobilisací na zkoušku, neboť skutečně se našly kladné složky českého národa. Hledá-li je někdo, ať si dojde do katolických chrámů, a neodejde neuspokojen.

Máme-li zase pevnou víru, kdo nám může říci, že nejsme první národ?

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í .

Jaroslav Cella:

BOLESTI, TY TVOŘÍŠ ČLOVĚKA!

Štěstí lidské je složeno v oříšku. Slupka tohoto oříšku, jež objímá to sladké jádro, není však tělesné blaho, pocit chvilkové spokojenosti, oddech po podařeném skutku, ani dočasné vědomí: nic mně neschází. — To vše ještě není dosaženým cílem. To vše jen mluví a ukazují jako dřevěné ruce na rozcestích, kolik km jsem vzdálen ještě od srdce přátelského, kolik km ještě musím zdolat, abych mohl říci: Sláva! Už jsem zde! — Kdyby bylo jen na člověku, zvláště na takovém, jací se dnes rodí — jaké rodí ne matka, ale doba, poněvadž i matky dnešní jsou oživenou částí doby, lépe řečeno okolí, poměrů a dispozic, kdyby tedy vše záleželo na takovém pravém dítěti dneška, ten by jistě nikdy nezapsal do svého diáře: dnes jsem byl celý nesvůj, protože se mně všecko podařilo, ten jistě by si nepočítal něco, co bylo přímo proti jeho vůli do svého výkazu poměru k záhrobnímu budoucnu do rubriky: dal na přede! Nepo-

čítal by to proto, poněvadž kdoví, měl-li by čas (?) v tom »neustálém spěchu státi se užitečným (?) společností«, vzpomněti si na sebe. On je až tak obětavý, že neví vskutku o sobě! Opravdu! Neví o sobě, ale ne z nějaké vysoké askese, v níž by důkladně stoupl na krk svému dotěrnému »já«, ale proto o sobě »neví«, že neví o své duši. Neví? — Nechce vědět! Pak ovšem tolik »sebezáporu«! Člověk doufal, dětsky doufal, že štěstí, to báječné, lehouchké, vrtkavé štěstí, toho zlatého, ale podivně ostražitého ptáka — ohniváka chytí, zahrne-li se měsíci, v nichž tak útěšně (pro něj!) cinká, dá-li žaludku — tomu zženštilému pánu — vše, i když nezvoní na obsluhu, dá-li očím pastvy nejnádhernejších galerií, nejvzácnějších panoramat světa, jestli uši omráčí nejdražšími koncerty filharmonii, nebo zase nejneznámějšími sestavy mladých modrínových hájů za jarních vlahých jiter v cizích zemích, obalí-li prsty zlatem a tělo damaškem nebo čím jiným královským v textilií, — vůbec řekne-li: nuže, teď tělo máš víc než dost, hov si a buď šťastno! Ano, to by mu mohl jen říci: buď šťastno! To by byl jen rozkaz, jehož ono by však uposlechnout neumělo. — Nanejvýš by poslechno-

lo, řekl-li by: Sni o štěstí! Jen sni! Mít ho nemůžeš, protože ono za peníze není! — — — Kde je tedy? A jak to, že sv. Tomáš praví: »Felicitas est quoddam bonum homini proprium?« Proprium? Vlastní člověku? — Či je člověk nechce? Ach, a jak! Či neznáte metody těch hledačů štěstí, neznáte je z těch třířádkových zpráv o lehkých koncích lidských »hrdinů?« Chtěli štěstí tím, že utekli životu, jenž jim je zdánlivě nedával. — Zabíjeli se, klamali sebe, klamali okolí špatným příkladem, nepochopitelně hloupě slabostí, protože nechtěli poznati ceny bolesti!

Poznati cenu bolesti! Bohužel, mnoho dnešních lidí má velmi ztíženou situaci v utváření příznivého poměru k bolesti — vlastně nejen ztíženou, ale skoro úplně znemožněnou tím, že nevěří v peklo, a také v opak pekla: nebe. Jedním slovem: ve věčnost. To je pravda; — kdyby to pravdou nebylo, pak milovat bolest a upozorňovat na její živelní plodnost dobra — bylo by zbytečností. O ní psát, či mluvit je úžasně těžko, protože se to dotýká lidství přímo v jeho kořenu.

Historie smutná, ale pro rozumného přece lehce pochopitelná, ba útěšná a až sladká historie zrodu bolesti je na začátku Genese. Stroze, majestátně a načrtnuta, ale jakoby těžce vryta v žulovou budovu ekonomie spásy lidstva přímo nad portál! Za bouře hlasu po prvé lidi soudícího Boha, za slov: »Trní a hloží bude ti (země) plodit« a »v potu tváře jísti budež chléb« (Gen. 3, 18—19) započalo její svaté poslání na zemi. Pak celá historie lidstva o bolesti nijak nemlčí. — Nuže tedy, jediným přímým pramenem je člověk. Byl, je a bude. V tom je nutná pravda. Ta prvotní vzpoura proti Bohu zosnovaná člověkem se už mnohokrát opakovala. A její nové reprisy se z budoucna vyškrtnout asi také nedají. I kdyby všichni budoucí byli do jednoho světcí. Vždyť právě v jejich srdcích je její nejdělnější panování. Čím nenávisnější revolta proti Bohu, tím více skrytých řevavých hlodů výčitek lidského nevděčníka. Člověk není otrokem, ani ne Božím, neboť Bůh to nechtěl, ač je jeho nejsuverennějším pánem. — Dal mu privilej svobodné vůle. — Než člověk chce být otrokem, ale ne Bohu, neboť právě z Jeho království se dere, chce být otrokem, robem sebe, laciným nádeníkem pro intence pekla. A otroctví není sladickou písní. — Když právě ten »kult sebe« člověka otročí, člověk sám si zpívá elegie a písně otroků! První člověk v ráji byl premiérou lidského kultu sebe! Proto tenkrát to bylo, když Hospodin musel svou spravedlností srazit sverpému nevděčníku korunu výsostného synovství Božího s pyšné, pošťvané hlavy a mečem anděla probuditi jej ze snů o božství k hrozně skutečnosti slov: »Prach jsi a v prach se obrátíš!«

Nebylo to proti lásce Boží, ani proti Jeho absolutní dobrotě. — Ani celý nynější i budoucí problém bolesti lidské není v rozporu s Ním. Vždyť právě ta ohromná Jeho láska zaslouží si něčeho takového jako je bolest lidí, zvláště když není autorem, ani vyvolatelem jejím, ani ne hříchu. Tak dopouští, aby lidé svobodnou vůlí volili hříchy, tak dopouští, aby znali bolesti. A to, proč Bůh vůbec bolesti jen dopouští, je a není mysteriem, poněvadž jest nám přece právo v jeho podstatu se rozumem poněkud vnořiti. Ovšem, vnoříme se do něj jen na kolenou před Bohem všemohoucím. — Není Bůh Bohem se všemi atributy? Každá myšlenka proti stačí zabíti duši! Nuže, tedy Jeho všemohoucnost! To je cosi jen jako stará medaile, jež nic nenese? — Genius sv. Augustina vrhá sem jasné světlo rozluštění: »Do-

pouští-li Bůh zlo, to proto, aby jím posloužil dobro, poněvadž On to může!« — Nuže, nebudeme divokými dětmi, které v rozradowání z pochopení vykřikly by nesmysl, řekneme-li, ba jestliže směle zahrám do světa: Ó bolesti, tys dcerou Boží lásky!

Celé křesťanství jest také realisace unie lásky a oběti. (Když oběti, tedy i bolesti.) Křesťanství a láska — —! Kristus a láska — —! Ani slova více! Pak: křesťanství a oběť — bolest? Ó, jak vzácná součinnost! Odluka těchto dvou pojmů není možnou, aniž by nebyl porušen smysl prvního. Tomu, kdo chce viděti, slyšeti a cítiti tu, co oko nevidělo, ucho neslyšelo a co do srdce lidí nevstoupilo, ten musí býti křesťanem! Kdo však chce býti křesťanem, tomu musí se státi povinností, závazným slibem rada Kristova: »Si quis vult post me venire, abneget semet ipsum, tollat crucem suam et sequatur me«. Zapři sebe sám, sebež rád kříž, nebo kříže své na bedra svá a s tím křížem pojď za mnou! Pojď tou cestou, již já jsem posvětil oddaností bolesti — ! — To je na počátku — a jako legitimace křesťanství. — Pak, když už jsi křesťanem, pak celý užaslý slyšíš jiná slova, rozvádějící ta slova první: — výsostně útěšná slova blahoslavenství! Ta nepřisuzují království Boží ani vědomým, ani náhodným boháčům, ani dějinným mstitelům bezpráví, ani radujícím se a šťastným na zemi, jimž přeje lidská spravedlnost, ani těm, kteří nenašli v životě svém chvíle, aby obšťastnili potřebného milosrdenstvím, ani hříšným citelům těla, ani vítězným válečníkům — nýbrž všem těm: »kteří protivnosti trpí pro spravedlnost!« (Mat. 5, 1—12.) Nuže, v teorii křesťan, to ctitel bolesti a přítel utrpení. — Praxe děsně kulhá! Bohužel, že kulhá! Ale je to vysvětlitelné, vždyť bolest je cosi tak nesrovnatelného s námi tak, jak jsme — neomilostněnými lidmi. Potom však, když už jsme pochopili, když jsme si už to přátelství k ní na Bohu vymodlili, tu ona se stává nejurodnější prstí zásluh, jichž cena je věčná. — Nejúrodnější. — Ona je skleníkem, kde to zahýří i v zimě úžasnými květy ctností. — Ona rodí nedosažitelná jinak dobra, ona rodí duším nebe, ona vodi přímo do rozpjaté náruče čekajícího, tolikrát opuštěného a tolikrát odpouštějícího Otce! Bolest porážela, poráží dosud a porážet bude slabé loutky, slabá, lehká svědomí, duše-trtiny, — poráží je a z nich s milostí Boží vykřesává srdce silná, bohatýrská, srdce vždycky různě bijící, nebalancující v tepech duchovního života, neutuchající při námahách výstupů na horské štíty, nad mraky, netřesoucí se ani nad srázy černých propastí, — srdce zpívající o radosti i v nejtvrdším trní, srdce vše vítající i nenáviděnou, málokdy očekávanou návštěvníci Smrti!

Bolest je tedy vzácnou příležitostí k získání nebe. Nikdo nemusí se trásti strachem, že by jej v životě minula, že by neměl příležitosti... Vždyť je jich tolik. — Lidé se s nimi rodí. — Oprávněně volá Lacordaire: »Bůh se zabývá snad jen tím, aby nám dal příležitost k pláči!« Ony se skutečně od kolébky až po hrob na člověka přímo věší. Vypsat je všechny, — k tomu je třeba přebadat všecka srdce, jež kdy bila, bijí a bít budou! Kolik je jich zjevných a kolik skrytých, s nimiž lidé umírají. Ony boháče překvapují ve zlatě, chudákům se tiše lepí na mizerné cáry a oddané se jim nabízejí za příkusek ke kůrce plesnivého chleba. Utrpení těla! Strašlivé šiky nemocí, hromadná i soukromá bída, hlad jednotlivce i mas, vraždy válek atd..., a horší snad, mnohem žhavější bolesti duše, utrpení ducha...: slabá vůle pro toho, jenž by chtěl být geniem, pravda v mlhách

pro pravdy milovníka, nejistá tápání, šílenství, blbost, nezaviněná netečnost ke zlu, jež máme nenávidět, a dále všechny druhy bolestí srdce, jež je orlojem lásky a jež proto bolí vše, co je proti lásce a jejím citům: nedůvěra u drahých, zrada přátel, neodůvodněná nenávisť milovaných, nevědek, bolest srdce rozletěného k Bohu a strženého dolů světem — atd., — kdybys celý život psal, nevypočítáš je, protože bys musel být zpovědníkem celého pokolení lidstva, jež by však muselo býti nejvýše důvěřivé, otevřené a sdílné...

Zdánlivý protiklad je snad ve větě, řeknu-li závěrem, že pro lidi je bolest Samaritánem. Básník řekl kdysi: »... člověk psanec — s Olympu sražený Titan čeká, až přijde Samaritán!« A koho jiného chtěl čekat s lidstvem, než bolest, jež by ho obvázala, očistila, na zkřehlé ruce mu mile dýchla, horečkami vrlelé čelo mu ochladila a na pokorného soumara opatrně naložila... Ano, to je bolest. — — Ovšem, ošetřování ran, zvláště převazy — tak bolí..., ale ulehčují. — Nevadí... — »Ty, Pane, řež a pal — bičuj bolesti — budu tím víc Tvým. — Mnoho mně tím dáváš...« se tiše v utrpeních modlíme a pomalinku se učme jí zvykat. — Řekněme si pěkně upřímně, že jsme v tom ohledu maličkými, nejmenšími, kteří se mohou lehce učit... Zvykejme na ně. — Z nich vykvetou záhonky růží, fialek, lilijí a sedmikrásek... Mužnost, sebezápor, pokora, návrat k Bohu (jistý a pevný), očista nás a všech lidí, neboť všichni (ovšem bez Marie Panny), všichni lidé byli v nějakém smyslu hříšníky, ač rozličných škál... Z těch ctností se jedinečně staví schodiště do nebe... A nebe snad stojí za to, abychom trpěli, třeba i tak hrozně, jaký je souhrn věčných trápení zatracenců pekla a odsouzenců očiště Dantovy »Božské komedie«. — Hlasy: nač bolest pro nás lidi? — Nač trpět, nač strádat, nač vzlyky a vypalující slzy atd., všechna taková proradná pokušení nutno v sobě soustavně vrazit myšlením na nebe. — Povol těm hlasům, uvěř jim, špatně si je vylož — jak ti asi bude kázat ulekaná přirozenost, nebo jim nechápavě přivykní, pak snad jistě se dočkáš splnění (ovšem až na věčnosti!) slov Kristových u sv. Mat. 21, 31 v: »Vpravdě pravím Vám, že celníci a nevěstky vás předejdou do království Božího«. — Aby šli s námi, nebo aspoň, abychom my šli s nimi — to, Pane, prosíme. — Aby nás předešli, to — milosrdný — nedopusť. — Proto: dáš-li bolesti, dej! Jen chápat je nás nauč!

DOKUMENTY.

Reformace svatovítského kostela.

Při obnově a dokončení svatovítského chrámu nebude bez užtku připomenouti si, jak se k této národní svatyni zachoval »zimní král« — kalvínský Fridrich Falcký ve dnech 21. a 22. prosince 1619. Citujeme Gindelyho »Dějiny českého povstání«, svazek II., str. 241—245.

Jelikož v Praze museli se vzdáti naděje, že se seženou potřebné peníze pro Bethlena, měly býti požádány alespoň sněmy moravský a slezský za vydatnou pomoc a měly se od nich požadovati prostředky k nájatu a vydržování nového vojska. Příležitost ke svolání těchto sněmů naskytla se sama sebou, jelikož stavové moravští a slezští králi svému ještě neholdovali a toho bylo zapotřebí, chtěli-li také v těchto zemích vládu nastoupiti. Bedřich se chtěl vydati na cestu již s počátku ledna, avšak z rozličných důvodů odjezd jeho

se protáhl, a snad také stavové moravští přáli si pozdější lhůtu ke svolání sněmu, takže sněm sešel se teprve v únoru. Zatím král Bedřich (brzo po svém zvolení) prováděl v Praze reformaci kalvínskou a popuzoval nemoudrým tímto jednáním nejen katolíky, kterých nebylo lze získati, nýbrž také lutherány, kteří kalvinistů nenáviděli skoro také tak jako katolíků. Rádcové Bedřichovi neuvážili, že nebezpečností vnější nesmějí býti zvýšena spory vnitřními a tak pána svého postrkovali po srážné dráze, místo aby jej zadržovali.

Podnět k naznačené reformaci zavdalo pozorování kalvinistů z družiny falckraběte. Shledaliť, že bohoslužba českých protestantů (husitů) obsahuje ještě mnohé upomínky na církev katolickou a dokazovali, jak je nutno, aby se provedly další reformy církevní. Tato nemoudrá horlivost ostala prozatím ještě tajemstvím Čechů stejně smýšlejících, do lidu se o tom nedostalo snad ještě ničeho, takže krále považoval za vyznačce své víry. Smýšlení takové náhle přetrženo, když král chtěje prvního dne vánočního přijímatí svátost oltářní nařídil, aby z kostela sv. Víta vyklizeny byly všechny »odznaky neznabožství«. Kdo byl bezprostřední příčinou tohoto rozhodnutí, není dostatečně zjištěno. Kdyby se smělo věřiti zprávě, v kružích katolických obíhající, tož by byl Bedřich sám od sebe nařídil vyklizení kostela. Jednání to vykládá se však také ještě jiným způsobem, který se nám zdá býti při pasivní povaze králově mnohem pravdě podobnějším. Hrabě z Thurnu, který pro nemoc své choti přítomen byl v Praze, vyčítal prý králi, že oloupil dóm a ten prý na to odpověděl, že jen učinil, k čemu jej přiměli čestí jeho rádcové. Vina by tedy byla na pánovi z Roupova a Budovcovi, ale zajisté setkali se v tom na půl cestě s dvorním kazatelem Scultetem a několika radami falckraběte. Ať se věc má tak nebo jinak, dovolení nebo rozkaz králův, aby dóm zbaven byl všech vnitřních ozdob, měl se provésti co nejhorlivěji a 21. prosinec ustanoven, kdy se s tím »vyčišťováním« mělo započítati.

Jmenovaného dne dostavili se pan Berka, pan z Roupova, Budovec, pan z Berbisborfu, Scultetus a některé jiné osoby do hlavního kostela, aby jej dali »vyčistiti«. Když dělníci při snímání oltářních obrazů a krucifixů opatrně si počínali, aby jich nepoškodili, opatrnost tato nebyla vhod vznešeným divákům, i nařídili, aby velký krucifix, jenž stál nad hlavním oltářem, byl jednoduše dolů shozen. Když se tak stalo, přistoupil k němu pan z Berbisborfu a kopl do sochy řka: »Teď tu ležíš, bídáku, pomoc si sám!« Jiné potupné a sprosté poznámky pronešeny při jednotlivých obrazech mariánských. Když takto pominula původní ostýchavost, odstraňovány hlavní oltář a stolice z kůru a bourán oltář mariánský, jenž stál před hrobkou císařskou. Zároveň byly skvostně ozdobené hroby svatých o své okrasy oloupeny. Malíř Hans z Feldu přítomen jsa tomuto pustošení, prosil pány Berku a z Roupova, aby mu darovali krásný krucifix, jež byl císař Rudolf II. zakoupil v Miláně nebo podle jiných zpráv v Bruselu k ozdobení náhrobku svého otce a děda, a dva drahocenné obrazy, které visely za hlavním oltářem. Žádosti jeho bylo vyhověno, ale jelikož Vilém z Lobkovic krucifix pro sebe si vyhradil, musel mu jej malíř postoupiti a obdržel jen obrazy velmi poškozené, poněvadž jeden dělník zlomyslně tyčí je srazil.

V sobotu odpoledne počalo se s touto prací a pokračováno až do večera; příští pondělek pracováno dále. Nyní odstraňovány všechny relikvie, kterých bylo v tomto kostele za dvě století vzácné množství nahromaděno. Řízením a dohlídkou dvorního kazatele Scul-

teta zotvřány oltáře a hroby a kosti v nich chované rozházeny po podlaze. Dvě služby kazatelovy nakládaly hlavy a kosti do košů a odnášely je do obydlí svého pána, kde byly spáleny. Jistý služebník paní Slavatové, jenž byl přítomen, hleděl potají některé relikvie zachrániti, ale marně se o to pokoušel, poněvadž se naň dával pozor, takže konečně musel odejiti, chtěl-li se trestu vyhnouti.

Když se přišlo ke kapli sv. Sigmunda, kdež je hrob pana z Pernštejna, vysoce zasloužilého kancléře za Vladislava II., prosil zase jmenovaný malíř Hans z Feldu dvorního kazatele, aby obrazů tady se nalézajících bylo ušetřeno, při čemž ani výčitek se neštilil. Ale Scultetus nedbal zrovna tak výčitek jako rozumných domluv, jednal jen jako zástupce zásady a na každý odpor odpovídal: »Vy luteráni zapácháte papeženstvím.« Feld na tato a jiná slova odpovídal jen jako malíř projevuje své politování nad tím, že je nyní konec s uměním v Praze a že tedy musí se odstěhovati. Přes to však vynasnažoval se, pokud bylo možno některá díla umělecká zachovati před zničením tím, že je dal snést do jedné z postranních kaplí a zamknouti. Avšak i toto opatření bylo marné. Scultetus ve své surovosti zjednal si klíč od té kaple a v noci dal obrazy a jiné věci tady uschované odnésti do svého bytu a tam spáliti. Bohudíky, že tato bořivost zasáhla jen část pokladů chrámových. Panu Vilémovi z Lobkovic a Prokopovi z Olbramovic se podařilo mnohé umělecké předměty, které nebyly zničeny přímo při vyklizení kostela, zachrániti tím způsobem, že si je vyprosili k vyzdobení dvou pražských kostelů a co zbylo, uschováno podle vypravování Pavla Skály ze Zhoře částečně v jakési komoře nad kostelem a částečně mimo kostel a po bitvě na Bílé Hoře byl těmi věcmi dóm znovu vyzdoben.

V sobotu počalo boření v kostele sv. Víta a v neděli vystoupiv tu Scultetus na kazatelnu, vykládal četnému udivenému posluchačstvu důvody, z jakých se podniklo toto dílo bohubíbe, a konečně je zval k přijímání svátosti oltářní, kteráž se bude udělovati v první svátek vánoční. U vyklizení kostela pokračovalo se také dne 23. a 24. prosince, když v kostele zbyly konečně jen holé stěny a sloupy, konány přípravy k slavnému tomu výkonu, v němž se měl sám králúčastniti. Do presbyterie postaven stůl s 12 židlemi, na nichž o narození Kristově posadili se král a někteří čeští páni, mezi nimiž ovšem Budovec a pan v Roupova, aby přijali svátost oltářní. Dostavila se také hojnost diváků, kteří dílem žasli a se divili, ale dílem také se hořšili z jednoduchého nikdy nevidaného způsobu, když král sám kousek chleba si ulomil, kdežto ostatním skyvičky byly podány. Staré utrakvistické náhledy byly zapustily příliš hluboké kořeny, takže událostmi za posledních desíti roků nemohly býti vyhlazeny a tak se nemůžeme diviti, že mnozí z diváků jednání královo prolašovali za rouhání se bohu.

V kostele stály skoro ještě všechny oltáře neporušeny, ačkoliv zbaveny byly svých ozdob; po svátcích vánočních byly všechny odstraněny. Ani tolik šetrnosti neměli bořitelé, aby neporušili v kapli sv. Sigmunda malbu při oltáři mariánském, kterouž dali provést císař Ferdinand a jeho syn Maxmilian od Lukáše Kranaucha. Nyní děly se porady, má-li se odstraniti také náhrobek císařský, kterýž ovšem je umístěn nevhodně, jelikož zaujímá značnou prostoru uprostřed kostela. Pan z Roupova, Budovec a Müller byli pro bezodkladné odstranění, ale pan Berka z toho zrazoval, poněvadž by to vzbudilo velkou nelibost, a důvod jeho

tentokrát nečinil se s účinkem. Naproti tomu otlučená byla všechna epitafia, kteráž byla ve zdech zasažena.

Když po městě se roznesla zpráva o tom, co se stalo v kostele sv. Víta, lid hlasitě jevil svou nevoli. Byly uraženy zděděné jeho náhledy, jelikož přes majetát dával přednost kostelům vyzdobeným; zatracoval tedy jednání nové vlády a po prvé cítil, že vláda ta je mu cizí. Lidé vzdělaní museli býti rozhořčeni surovým nakládáním s uměleckými výtvy slavných mistrů, kterým snad ze srdce přáli, čímž ovšem nenabyli náklonnosti k nové vládě. Ale především musela zuřivost, jakouž ukřižovaný spasitel byl pronásledován, vzbuditi pochybnosti, zdali nový král je více snášenlivý nežli Ferdinand II. Pochybnosti takové staly se skoro jistotou, když král rozkázal radě staroměstské, aby odstranila velký krucifix, kterým po staletí byl zdoben most pražský. Všeobecné neschvalování uzrálo nyní v odpor; rada odpověděla, že tak neučiní a nedbala ani pohrůzek králových. Scultetus nadarmo se snažil, slovem a písmem ospravedlnit jednání svého pána. Obojího povšimnuto si jen potud, že se vypravovalo, kterak zakázán je tisk spisu polemického, jenž měl vyvrátiti tvrzení Scultetovo a kterýž pokládán byl za tím důkladnější, čím méně byl znám.

OSUD ČESKÉ KNIHY. Zmiňujeme se pouhou glosou o situaci české knihy. Zkušení knihkupci vám řeknou, že taková tupá neinteresovanost o knihu dosud u nás nebyla. Je to tím příznačnější, že máme u nás knižní aukce, kde se knihy h o d n o t í podle zcela jiného měřítka, než se bere na knihkupeckém trhu, kdy ani kniha vnějškem i vnitřkem brilantní, nenalezne tisíc kupců. Je to tím bolestnější, že se tak často omílá, jak to byla česká kniha, která obrodila národ a přivedla kulturu na tak vysokou úroveň. Fráze ani slova do větru mluvená tu nepomohou. Tím se snad zapce díra na nějakou kratší dobu, ale nikdy ne na tolik, aby se neobjevila škoda ještě větší, tím nebezpečněji působící, čím propukne skrytější. Nebezpečí kulturního úpadku jeví se nám tím větší, že se spíše zakrývá, než vypoví, jak se situace jeví ve skutečnosti. Bilance knihkupeckého trhu jsou žalostné, a nebudou lepší ani letošního podzimu. Zatím co biografy, bary a šantány všemožného druhu jsou denně navoknuty »zábavychtivým« publikem, česká kniha marně čeká, že také konečně dojde na ni. Už za rok bude deset let českého obnoveného státu. Nebude se ten rok zapisovat jako kritický stav české kultury? Místo radostného vzpomínání budeme s obavami hleděti do nedaleké budoucnosti, aby vyspělá kultura českého národa neutonula v trestuhodné netečnosti zbarisovaného lidu. Obroda české duše musí přijít od nás. Žádný deus ex machina nepřinese řešení. Jenom naše obětavá služba české knize, jedinému prameni, který je nezkalen, přinese také duševní obrodu národu.

Bka.

VIKTOR DYKA VZPOMÍNKY A KOMENTÁŘE 1893—1918. I. díl (1893—1914) a II. díl (1914—1918). Nákladem Ladislava Kuncíře, Voršílská ul. č. 3. Cena Kč 39.—. Dykovo dílo objímá osudná léta české politiky, které spisovatel sám nazval »poslední fází českého státoprávního boje před konečným jeho vítězstvím«. Riegrova cesta do vídeňské Canossy, konečně Riegrův pád a zmar punktačního jednání zahajují tento průběh české politiky. Počátek doby mladočeské vyvolává v život Omladinu a radikálně pokrokové státoprávní hnutí mládeže. Viktor Dyk byl jeho pěvcem, hlasatelem, duchovním

obhájcem i útočníkem. Dostane se do víru bojů s realisty (Masaryk), mladočechy (Kramář) a socialisty. Stručné a palčivé jeho věty litají jako šípy. Jsou to léta polemik a bojů o právo na národ a o právo národa. Všichni opouštějí prakticky státoprávní boj, jen Dykova skupina (Sokol, Prunar, Kalina, Ant. Hajn) prorocky vycítuje v evropském povětří blížící se válečnou katastrofu a boj o státní právo spojuje po prvé u nás vědomě s bojem proti dynastii. Česká politika oportunistická a vídeňská ztrácí zatím posici za posicí, až konečně anenské patenty roku 1913 kasírují i poslední zdání zemské samostatnosti a zavádějí v Čechách správní komisi císařskou. Světová válka byla nejvyšší nadějí Dykovou a hle, ti, kteří nejúporněji bojovali proti státoprávní linii boje Dykova a jeho druhů, rázem se chápou jejich programu a usku-tečňují jej doma i za hranicemi. Státoprávní program radikálů podrobil si v rozhodné chvíli ducha, nadání i vůli houževnatých odpůrců. To vše líčí sytě, vzrušeně a věrně Dykova kniha. — Z obsahu vyjímáme: Nad kapitolou našich dějin. Bráf a punktace. Císař pán a Rieger. Prosinec. Kterak jsem byl rozkočníkem. O Balkánu a o nás. Němci v Čechách a naše umění. Poslední léto míru. Závaznost ideálu. Léto a podzim 1914. Za hranicemi 1915. Doma 1915. Husovo vý-ročí 1915. K výročí Frant. Palackého 1916. Kapitoly literární 1917. Luhačovice a Turnov 1917. Vo-jáci a soldát 1918. Úvodník z 29. října 1918. Epi-log: Vítěz.

KONVERTITKA Z RODU HOHENZOLLER-NŮ. K nejpěknějším knihám o konvertitech patří životopis pruské princezny a hessenské lantkraběnky Anny: »Prinzessin Anna von Preussen, Landgräfin von Hessen. Ihr Weg zur katholischen Kirche«. Von P. Dr. Kapistran Romeis, Franziskaner (Freiburg im Br. Herder. 2. u. 3. Aufl. 1926. IX+154 str. váz. M. 4.—.) Narodila se r. 1836 a zemřela 82letá, krátce před zakončením světové války, r. 1918. Byla neteří pruského krále a německého císaře Viléma I. a tedy pratetičkou Viléma II. Katoličkou se stala r. 1901, tedy ve věku 65 let. Noviny o tom mnoho psaly, poněvadž do veřejnosti proniklo, že císař Vilém II. tento její krok způsobem téměř krutým odsoudil. I o této episdě podává Romeisova kniha úplné vysvětlení otiskem dotyčné korespondence konvertitky s Vilémem II. Princezna Anna zažila v mladém věku mnoho krásného. Ale ještě více jí posílal Bůh trapných zklamání a bolestí. Nejtěžší zkouškou pro ni bylo, že její manžel, lantkrabě Bedřich Vilém, dědic hessenského kurfirství, následkem války r. 1866 byl Berlínem zbaven nároků na Hessensko. Od té doby lantkraběnka Anna ještě vroucněji hledala útěchy u Boha a nemohouc ji nalézt cestou protestantismu pro jeho roztržitost a neurčitost, víc a více se seznamovala a spráťelovala s katolickým náboženstvím. Její sympatie pro katolickou církev začaly, když jí bylo 13 let. Vstoupila se svým otcem do nádherné katedrály v Kolíně n. R. Právě tam byly slavné nešpory. Líbilo se jí to a řekla otcí: »Jak krásně zpívají v katolické Církvi!« Otec jí poučil, to že se jí nesmí líbiti a když už se jí chce hudebních požitků, má na to doma klavír! Dceruška však čím dál tím více toužila seznámiti se s katolickým náboženstvím a následkem bylo, že už kolem r. 1865 měla na mysli konvertovati. Vyjednávala o tom i se slavným biskupem Kettelerem. Prozíravý biskup ji upozorňoval na oběti, jež by od ní konverse vyžadovala. Divila se, že se k ní i Ketteler i jiní katolíci chovali tak střízlivě; co jí bylo později r. 1901 s Vilémem II. zkusiti, dalo jim úplně za pravdu. Nové trpké zku-

šenosti, styky se vzornými katolickými duchovními a důkladné studium katolické věrouky konečně ji uvedly do Církve Kristovy. Od té doby se jí zdálo, že její srdce nesnese radosti a blaha, plynoucího z vroucí její víry. Učila se ještě latinskému jazyku, aby při bohoslužbě přímo z liturgických knih se mohla modlití. Co ještě psala a mluvila, bylo projevem upřímné vděčnosti Bohu za dar pravé víry; děkovala též všem, kteříž ji jakkoliv pomáhali k dosažení toho štěstí. V r. 1910 psala řeholníkům v Hünfeldu, k nimž zvláště ráda přicházela na slavnosti svěcení na kněžství a primici: »Kéž by aspoň ti nekatolíci, kteří jsou dobrého srdce, ale jinak jsou ostýchaví a nedůvěřiví, poznali naše katolické náboženství, jaké je ve skutečnosti — kolik by jich přišlo k nám do domu otcovského, a byli by šťastni!« Živá víra ji byla útěchou i v hrozných válečných letech, pro ni, katolickou Hohenzollernku, dvojnásob krutých. Když se už připravovala na smrt, navštívil ji Vilém II., aby se s ní smířil. Řekla mu ještě jednou, proč se stala katoličkou a vyložila, že v Církvi našla všeho, po čem toužila: klidu svědomí, pokoje srdce, radostné naděje na věčný život. 12. června 1918 skonala v rouše terciářky sv. Františka. — Je to četba povznášející a zároveň krásná apologie katolické Církve. Úryvek o »toleranci«, týkající se postupu Vilémova vůči konvertující své příbuzné, zasluhuje zvláštního sdělení.

E m i l e B a u m a n n: DER HEILIGE PAULUS. Autorisierte Übersetzung aus dem Französischen von M. A. v. Godin, J. Kösel, u. F. Pustet, München 1926. S. 464. M. 7. Francis Thopson v životopise sv. Ignáce z L. (str. 114) napsal zajímavá slova o svatosti a světcích. »Svatost jako: geniálnost — a geniálností jest — děsí četnou a dobře smýšlející třídu lidí, kteří se drží cest vyšlapaných a pudově se bojí neobvyklého v jakékoli podobě, poněvadž znepokojuje pohodlný automatism a vynucuje námahu, upravití si nové hledisko.« Jest v těchto slovech mnoho trpké pravdy. Bojíme se svatých. Máme strach, aby jejich příklad nepochroumal náš klidný automatism a děsíme se neobvyklého u mnohých světců až příliš neobvykle a nepsychologicky podávaného některými životopisci. Řekne-li se životopis svatého, »a priori« se rozhodujeme — »raději to nechám«. Proč? Při slově »světec« si mnohdy představujeme všechno možné, jen ne pravou svatost. Některé, hlavně starší životopisy svatých, vytvořily nám ve fantasii zvláštní druh světců, pravidelně vyhublého mnicha v drsném hábitě s hubenýma rukama mrsťákajícím se trýznitelem, s bezmasým obličejem a vpadlýma očima — celým svým zevnějškem, svědčícím o zpustošení těla. Pak není divu, že se bojíme životopisů svatých. Baumannův »sv. Pavel« takovou knihou není. Sv. Pavel v Baumannově knize září geniálností a i ten, kdo sebe více se bojí životopisů svatých, jistě dočte do poslední stránky. Není to pouhé líčení, ale syntetický obraz velikého světce, jímající velkodušností a velkorysostí. Od mučednické smrti sv. Štěpána, při níž asistoval, až k okamžiku, kdy kleká pod pinii, aby přinesl poslední oběť Ježíši Kristu, vyrůstá před duševním zrakem čtenářovým světcův profil, vložený do rámce kulturního pozadí. Živé líčení upadajícího Říma, Athen s nesčetnými chrámy a sochami, Korintu s kvetoucím obchodem, fantastické nádhery ostrovů a ostatního prostředí, v němž žil sv. Pavel — a po jehož stopách šel osobně i autor — dodává spisu zvláštního koloritu. Stačí přečísti několik stran a cítíte, že knihu píše básník. Ale píše ji také psycholog, který užil cenného, ale těžkého materiálu, — jemuž se již ne-

jeden životopisec sv. Pavla vyhnul — jeho epištol. Se sv. Pavlem prožíváte bičování, kamenování, hrůzy bouře mořské, tíhu řetězů, jimiž je přikován v podzemním žaláři, jehož i plesnivý vzduch cítíte. Radujete se se sv. Pavlem nad krásnými výsledky apoštolské práce, ale bolí vás i trn nevděku a nezdaru. Ještě jednu přednost má Baumannův »sv. Pavel«. Ani bychom ji u laika nečekali. E. Baumann je i exegetou, o čemž svědčí četná vyvrácení, hlavně moderních, nesprávných názorů na sv. Pavla a výkladů jeho listů (Renan, Loisy). E. Baumanna již známe a máme rádi pro jeho »Tři svatá Města«, přeložená též do češtiny. Stejně budeme mít i rádi »sv. Pavla«, ne-li v českém, alespoň v německém překladě. Rel.

DIE RITTER DES HEILIGEN GEISTES (Unsere katholischen Bischöfe). Erster Band von Prof. Karl Faustmann. Verlag der Schulbrüder Kirnach-Villingen, Baden. (Druhý díl bude vydán co

nejdříve.) Není to vědecké dílo. Autor upozorňuje sám, že kniha je psána pro lid, bez učeného aparátu. Je to chvála církevní organizace a církevních úřadů, podaná přehledně a způsobem zajímavým. Jsou tu poučné statě, osvětlující význam biskupské důstojnosti, jejich život a působení, poměr k papeži, kněžím, světské moci, vylicení biskupských povinností, testamenty biskupů, jejich ctnosti a ušlechtilé záliby, promluvy na koncilech, jejich hesla. — Probírá zásady Gallikanismu, Febronianismu, Josefinismu, Janseuismu, popisuje chování biskupů za revoluce franc. atd. Na konci knihy je zmínka o milostivém roce a podán přehled církevních událostí za posledních papežů. Cenný je přehled historický (in Petri Schule). Je to jakási obdoba »Series episcoporum...«, známé to historické příručky. Kniha tato ovšem přihlíží nejvíce k poměrům německým. Přes to je velice dobrou pomůckou pro katechety, učitele náboženství, kazatele, kteří tu najdou spoustu příkladů.

STUDENTSKÁ HLÍDKA. Č. L. A.

VÝROČNÍ ZPRÁVA Č. L. A. Letos vyjde k valné hromadě Ligy výroční zpráva, jež bude obsahovat zprávy funkcionářů a seznam členů.

SPOLEK MOYZES, spolek akademiků slovenských, uznal Č. L. A. za jediný spolek v republice, který má upraven poměr mezi činnými členy a seniore a chce si svoje stanovy dle toho upravit.

VŠEM SSS. ZÁPADNÍ MORAVY! V č. 16. třebíčské »Stráže« navrhuje kol. Havelka sdružením západní Moravy, t. j. Velké Meziříčí, Nové Město, Jihlava, Třebíč, Znojmo, Tišnov, aby uspořádaly pracovní konferenci krajskou ve dnech 4. a 5. července, jež by výlučně se věnovala otázkám našeho SSS, se týkajícím se za tento jeho návrh, jistě plně akutní a dobrý. Velkomeziříčské sdružení, kde by se měla konference konati, jistě by se chopilo práce k připravení celé věci. Snad již, jak jsem mu navrhl, po-

slalo výzvu všem zmíněným sdružením, aby se o této věci vyslovily. Prosím výbory těchto sdružení, aby nečekaly na výzvu a samy oznámily do Vel. Meziříčí svoje stanovisko. Věc je jistě dobrá a přispěla by k utužení nejen spětí sdružení našeho kraje, ale, kdyby skutečně došlo k ustavení »Svazu horáckých SSS«, jak rovněž kol. Havelka navrhuje, jistě by tím byl vykonán kus práce pro konsolidaci našeho hnutí. Tedy s chutí do práce! — (Současně upozorňuji SSS. na uvedené č. 16. »Stráže«, ze dne 21. IV. 27.)

K. L. Prokeš, tisk. ref.

XXI. VALNÁ HROMADA Č. L. A. Neuplynul sice správní rok 1926-27 jako voda, ale přece již černá tabulka Č. L. A. hlásá, že XXI. řádná valná hromada koná se dne 8. května 1927 o desáté hodině dopolední v refektáři koleje Piaristů, Praha II., Panská 1 (přízemí).

CO ŽIVOT DAL.

SNĚMOVNA. Rozpočtový výbor po úmorném jednání v 56 schůzích projednal daňovou reformu. Oposice podala 1750 opravných, většinou demonstračních návrhů, z nichž bylo koalicí přijato 43, ostatní zamítnuty. Hlasování trvalo 13 hodin. Předloha zákona čítá 480 stran. Vládní většina zamítla 142 hlasy proti 105 návrh něm. soc. demokrata Czecha na projev nedůvěry vládě. Proti vládě hlasovali komunisté, čeští socialisté a soc. demokraté všech národností. Nár. soc. vyslovili nedůvěru — i bratru Benešovi. V sobotu se začala projednávat předloha o úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy. Měla býti projednána v plenu zároveň s daňovou reformou a na debatu určeno 60 hodin. Komunisté zahájili však v rozpočtovém výboru obstrukci. Posl. Kreibich mluvil na př. 4 a půl hod. Vládní většina počká, až to oposici omrzí. 11. nebo 12. května přeruší parlament na 14 dní schůze a tato doba věnuje se na volbu prezidenta republiky, která připadá na 27. května. Debata o příštím prezidentovi se pomalu rozvíjí. Komunisté postaví protikandidáta. Jinak převládá přesvědčení, že koalice bude volit prezidenta. Gamamův a Herbenův projev volbu Masaryka citelně poškodil.

KATOLICKÁ UNIVERSITA BOŽSKÉHO SRDCE PÁNĚ V MILÁNĚ konala 3. dubna t. r. znovu svůj »universitní den« (giarnota missionaria). S jak závidění hodným úspěchem setkala se tato požehnaná instituce, vycítíte z několika vět, které vynímám z propagačního příležitostného letáčku. »A jelikož budeš obětovati peníz svůj, veden duchem křesťanské solidarity, budeš mít nároky považovati se ideálně za spoluvlastníka katolické university. Universita patří italskému lidu, poněvadž velkomyslné nadšení celého národa od Alp po moře ji přivedlo k životu a k činu; a bude Tvojí, stále více Tvojí pro tvůj dar, pro Tvoji lásku a Tvoji modlitbu. Ano, tohoto roku po tobě žádá universita něco více, než obvykle. Její výdaje vzrostly nadobyčejně; její aktivita vzrůstá stále více a více, rozšiřujíc se bez přestání a je nutná potřeba velkých obnosů. Nemohla se déle směstnati v původním sídle, byla nucena postarati se o novou, mnohem rozsáhlejší a objemnější rezidenci ve starém klášteře, poblíž historické basiliky sv. Ambrože. Ale k nabytí jest třeba prestrašujících cifér. Připravuje se k zřízení nové medicínské fakulty, z níž mají vycházeti nové řady lékařů křesťanských,

kteří se nestarají jediné o tělo, ale myslí i na ducha, na duši nemocných; a pro zřízení tohoto nového universitního oddělení je třeba obrovských nákladů. A sto jiných nutností urguje ustavičně. Čti, ó příteli, měsíční hlídku přátel katolické university (Kioista mensile degei »Hurice dell Università Cattolica«) a poznáš velikost a krásu této svaté instituce, naučíš se ji milovati a propagovati. Dnes však obětuj ještě jednou svoji modlitbu a svoji srdečnou obětinu. Università Nejsv. Srdce, universita katolíků italských, Tvoje universita, očekává s jistotou tvoje dobročinné gesto, pro lásku boží. A děkuje ti.« Tolik, aby ani u nás neumřela myšlenka na zřízení katol. university. — Mohli jiní, mohly jiné — proč bys Ty ne, Augustine? Následujme jiné v oběti a v modlitbách a naučme se jednou věnovati naše peníze jediné na věci skutečně křesťanské a spásné. Nezapomínejme však ani, že v universitní kapli milánské je ustavičná adorace před Nejsv. Svátostí... Š. M. T.

VOLBY DO ZEMĚDĚLSKÉ RADY podle starého volebního řádu jsou paskvilem demokracie. Budou-li provedeny, lidová strana se jich nesúčastní. Volební právo bylo přiznáno odborům Národní jednoty pošumavské, spolkům rybářským, dámským odborům NJP., sdružením chovatelů dobytka, majitelům rybníků, okrašlovacím spolkům, sdružením dorostu republikánské strany atd. Mnoho volitelů volilo v několika spolecích, zatím co celé tisíce výkonných zemědělců volebního práva nemají. Republikánská strana by udělala nejlépe, kdyby volby do ZR odročila, až bude vypracován nový volební řád. Jinak nemůže na podporu lidové strany počítat.

MATERIALISTICKÁ AMERIKA SE VRACÍ K BOHU. Mezinárodní asociace tisková rozeslala všem časopisům ve Spojených státech dotazník o základních náboženských otázkách. Došlo stodvacetpět tisíc odpovědí, které zpracovány dávají takovýto obraz:

Otázka:	Ano:	Ne:
1. Věříte v boha?	91 %	9 %
2. Věříte v nesmrtelnost?	88 %	12 %
3. Věříte v modlitbu, jakožto prostředek osobního styku s bohem?	88 %	12 %
4. Věříte, že Ježíš byl božským tak, jako žádný jiný člověk?	85 %	15 %
5. Pokládáte bibli za inspirovanou v tom smyslu, že o žádné jiné knize by se mohlo říci, že je inspirovaná?	85 %	15 %
6. Jste činným členem nějaké církve?	77 %	23 %
7. Navštěvujete pravidelně nějaké bohoslužby?	76 %	24 %
8. Chtěl byste, aby vaše děti byly vychovávány v obci, kde není církve?	13 %	87 %
9. Konáte pravidelně bohoslužebné úkony doma?	42 %	58 %
10. Byl jste vychován v pobožné rodině?	87 %	13 %
11. Posíláte svoje děti do nějaké náboženské školy?	72 %	28 %
12. Myslíte, že náboženství v jakékoliv formě je nutným prvkem života pro jednotlivce a pro společnost?	87 %	13 %

Touto statistikou není přirozeně naše »Volná Myšlenka« potěšena. Nebereme údaje doslovně. Zdá se nám, že lidé věřící projevili větší horlivost ve vyplňování dotazníků než nevěřící. Přece však je nutno přiznat, že éra liberalismu a materialismu jest za námi.

ZJAZD STOWIĄSKICH GEOGRAFÓW I ETNOGRAFÓW W POLSCE 1927 koná se v čase mezi 1.—15. červnem 1927. Zvláštností tohoto sjezdu je,

že jest to sjezd putovní a členové jeho budou putovati ve zvláštních dvou vlcích, jež dá k dispozici vláda polská. Oficiální otevření sjezdu je ve Varšavě, oficiální jeho zakončení v Krakově. Schůze vedle uvedených míst budou konány v jednotlivých městech Polsky. Sjezd začne Katovicemi v Horním Slezsku, odtud pojedje přes Poznaň do Kdyně na baltickém Pomoří polském, odkud odebere se k oficiálnímu zahájení do Varšavy. Po Varšavě část jednání je přeložena do Vilna, odkud přes Polesí a Volyň přijde na řadu Lvov, kde rovněž bude učiněna větší vědecká zastávka. Na cestě ze Lvova do Krakova je projektován zájezd do Boryslavi za účelem studií geografických a geofyzikálních v centrálním pásmu Karpat. Zvláštní pozornost je věnována polské části Vysokých Tater za účelem studií otázek geologických, botanických a národopisných. To, že sjezd putuje po Polsce, má veliký význam propagační. Zejména velmi důležité je, že všímá si Vysokých Tater. Poláci jsou v tom ohledu čilejší než Čechoslováci, kteří posledního kongresu všeslovanského v Praze k podobné propagandě nepoužili. — Dr. Mrkos.

SITUAČNÍ ZPRÁVA VÝBORU PRO OSLOVU TISÍCIHO VÝROČÍ SMRTI SV. VÁCLAVA. V poslední schůzi Výboru ustaveny byly vedle sborníkového a výstavního odboru odbory zahraniční, dopravní, finanční, ubytovací, zásobovací a pořadatelský. Žádáme naše pracovníky, kteří by se chtěli v některém odboru uplatnit, aby se osobně nebo písemně přihlásili na dole uvedenou adresu. Agenda Výboru nabývá vždy větších a větších rozměrů, což patrně z toho, že v kanceláři vedle funkcionářů pracuje již 5 výpomocných sil, a že číslo v roce 1927 vypracovaných a přijatých zásilek překročilo 8000. Subskripce na rodinný obraz dosáhla již nyní 3000 objednávek, ačkoliv teprve sotva jedna desetina farních úřadů vrátila vyplněné subskripční listiny. Prosíme snažně, aby subskripce byla provedena v každém místě a nám pokud možno ve lhůtě 14denní vyplněné listiny byly vráceny. S expedicí hotových obrazů započne se koncem dubna t. r. Adorační ruch rovněž zdárně postupuje. Další adorační pobožnosti hlásila místa: Chrudim, Kostelec n. Černými lesy, Nové Veselí a Dolní Počápy. Mimo toho konána v sobotu dne 9. dubna zdařilá tato adorační pobožnost v opatském chrámu na Strahově, jako zakončení duchovního cvičení hradč. katol. spolků. Celkem 414 míst zaslaných adoračních příruček použilo. Jest však ještě 1600 míst, která si rovněž příručky ponechala, dosud však ještě nijak neprojevila, jak s nimi bylo naloženo. V zájmu věci žádáme o příznivé vyřízení. Prohlásili jsme tento rok za mobilizační rok uvědomělých katolíků a bylo by jistě velkým úspěchem, kdybychom mohli podati do 28. září veřejnosti zprávu, že všechny české farní osady adorují ve jménu sv. Václava. Křišťanova legenda odevzdána již k hudebnímu provedení. Jakmile toto bude hotovo, přijde na řadu část výtvarná. Provedení její stanoveno na 28. září, 2., 9., 16., 23., 28. a 30. října 1927. Přípravují se již výpravy z Náchoda a Čes. Budějovic. V rozhlase absolvovány dvě přednášky o tomto temati. Příští bude opět v měsíci květnu, kdy také budou sděleny některé zajímavosti z došlého materiálu výstavního. Nejbližší číslo »Přehledu«, které bude obsahovati zvláště bližší pokyny pro výpravy do Prahy, podrobnosti příprav Ameriky, volyňských Čechů pro rok 1929, zprávu o výstavním materiálu a podob., vyjde koncem května t. r. Plzeňská západočeská výstava památek svatováclavských bude zahájena vzhledem k rozsáhlosti výstavního materiálu až v 2. polovici kvě-

na t. r. Veškeré dotazy a objednávky vyřizuje Výbor pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava v Praze IV., Kanovnická 13. Osobní návštěva v pondělí a v pátek od 3 do 7 hod. odpo.

DOMÁCÍ KRONIKA.

KATOLICKÁ AKCE. Rozšířený přípravný výbor konal 5. dubna schůzi za předsednictví njdp. arcibiskupa Kordače. Po delší debatě byl zvolen užší výbor. Sekretářem jmenován byl dr. D. Polanský. Do příští biskupské konference budou všechny přípravné práce hotovy a jmenováním ústředního výboru začne akce. — Nakladatel Scheinost svým způsobem polemizuje s námi v »Rozmachu«. Konstatujeme, že »rozmachu« jeho úst (eufemisticky řečeno) proti katol. akci bylo čeleno jeho zvolením do užšího výboru. O nás se může pan nakladatel Sch. otírat, těší-li ho to, jen když dá akci pokoj, či lépe, přiloží-li ruku k dílu. Aby však čtenáři o nic nepřišli, co se v našem katolickém prostředí děje, otiskujeme polemiku jeho v »Rozmachu«. Činíme to tím spíše, že »pan st.« neotiskl ani slůvka z naší slušné polemiky. Bude to snad za změněné situace »panu st.« nepříjemné, ale snad ho to odnaučí závoditi způsobem vyjadřování s p. Motyčkou z Volné Myšlenky. Tady je tedy ta stylistická perla jen »Rozmachu« vlastní: »V »Životě«, zimomřivém orgáně lidových žlabomilců, otrl se o nás, zahaliv se ze strachu o své lící kosti do písmene —n, jakýsi lidovecký pokaděnc. Nemajíce kdy na hledání tohoto příseplého kavárního macarata po Tůmovce a okolí, upozorňujeme tímto (jemně) pana šéfa ctěné a výše jmenované revue, aby šetřil nejen prachů svých ministerských a poslaneckých patronů, určených na sterilisaci katolických inteligentů, vynakládaje obnosy pouze na individua zdatná a rentabilní, právě tak jako naši, ať díme, přísloušné trpělivosti a mírnosti. Neboť neradi bychom opakovali, nedávne ještě, žel, názory partajových vzdělanců na vůdčí aspirace naší hierarchie, nechtějice mu ani ostatním překážeti v kariéře tak slibně započaté.« Jsme vyrovnaní pane st.?

A. N.

JEDNÁNÍ S VATIKÁNEM. Do republiky přijel Monsgre Ciriaci a zahájil jednání s vládou. Jedná prý se zatím o otázku svěcení jen svátku Husova. Vatikán žádá záruky, že se nikdy již neobjeví na Hradě prapor s kalichem a že vláda oficiálně se nesúčastní oslav Husových. Zprávy, které o jednání proskočily tiskem, jsou bezpodstatné.

MALÁ DOHODA sejde se k poradám 12. května v Jáchymově. »Slavonic. Review« rozeznává tři fáse malodohodové politiky. Jejím úkolem bylo 1. kontrolovati maďarskou politiku v jejím poměru k závazkům, které převzalo trianonskou smlouvou a v její nové politické taktice, která vyvrcholila na podzim roku 1922 žádostí o přijetí Maďarska za člena Spol. národů. 2. Měla čelit nedůvěře vůči nové Střední Evropě a pořádku založenému mírovými smlouvami úsilím o politickou a hospodářskou konsolidaci této střední Evropy. 3. Měla dbáti na to, aby společné středoevropské zájmy byly uhájeny v rámci evropské politiky, t. j. v přímých vztazích jejích k velmocem při řešení nejruznějších, střední Evropy se přímo či nepřímo dotýkajících problémů na mezinárodních konferencích aneb ve Spol. národů. Jaká může býti budoucnost a zítřek Malé dohody? Není pochyby, že společné zájmy, které stvořily Malou dohodu, nepřestaly existovati. Zachovat nový pořádek ve střední Evropě, ubránit jej proti nepřátelským tendencím, jejichž těžiště bylo a je dosud z velké části v Maďarsku, přispět ochrannou i aktivní činností k tomu, aby tato

nová střední Evropa byla zdravou, konsolidovanou a pevnou složkou evropského poválečného systému, tak aby nebylo možno mluvit o středoevropském Balkánu, to je beze vši pochyby úkol, který nepřestal žádat pohotovosti a stále součinnosti Malé dohody. Malá dohoda vstupuje nyní do svého třetího vývojového stadia: první perioda byla obrannou, druhá, také obranná, byla už spojena s pozitivní prací, a třetí bude zřejmě periodou konstruktivní práce. Jaké, to ani dr. Beneš neví.

ZAHRANIČNÍ KRONIKA.

O ALBÁNII. Albánii vytvořila svorně závist a revnivost Rakouska a Italie. Po světové válce na její nezávislosti trvala Italie, která chce ovládat Adrii a nestrpí na protilehlém břehu Otranta Jugoslaviu. Tato se dala diplomaticky zaskočit italsko-albánskou smlouvou. Proto vítá nyní Jugoslavie ukvapený zákrok Italie a chce dostat albánskou otázku na mezinárodní forum. Výsledkem jednání bude asi uzavření jugoslavo-albánské smlouvy, která by měla podobný ráz jako smlouva italsko-albánská. Jak vzácnou stala se Škipetia! (Arbenia, turecky Arnantlak.) Měří asi 40 tisíc km čtver. a má 817 tisíc obyvatel; z toho 560.000 Mohamedánů, 172.000 řecko-pravoslavných a 84.000 katolíků. Hlavní část obyvatelstva tvoří Albánci, kteří se dělí na Gegy a Tosky, dále Srbové (65.000), pořečtění Cincarové, Turci, Řekové, Židé, cikáni a j. Větší města: Tirana 15.000 obyvatelů, Korča 32.000 obyvatelů, Skadar 30.000, Elbasan 13.000, Drač 5000, Valona 7000 obyvatelů. Za balkánské války prohlásilo albánské Nár. shromáždění ve Valoně 29. listop. 1912 Albánii za samostatnou. Albánie stala se nezávislým knížectvím Azambretta, zvolen v únoru 1914 princ Vilém z Wiedu, Albánie stala se pak i nadále ohniskem nepokojů a princ musil po propuknutí světové války, 3. září 1914 uprchnout. Po srbské katastrofě r. 1916, obsadili severní Albánii Rakušané, kteří opanovali Drač, východní a jižní Bulhaři a Řekové. Valona byla již dříve v moci Italie. Italové 3. června 1917 prohlásili nezávislost Albánie. Na mírové konferenci postoupena otázka albánská od konference velvyslanců Svazu národů, který rozhodl o jejích hranicích dne 21. září 1921. Dne 20. ledna 1920 byla schválena ústava Albánie, zřizující nejvyšší radu, odpovědnou vládu a posl. sněmovnu. V lednu 1924 zvolená posl. sněmovna má 99 členů. V březnu 1924 usneslo se Národní shromáždění na prohlášení republiky. Albánská armáda skládá se ze tří pluků po třech praporech, po třech rotách a, jedné kulometní rotě pěchoty dělostřelectva (3 horské baterie po 4 dělech). Celkový stav: 7000 mužů vojska, 2500 mužů četnictva.

V ITALII byla uzákoněna »velká charta«, již v jistém smyslu postátňují se všechny odborové organizace dělnické. Mussolini chce tímto způsobem zlomit socialistický vliv. — Mezi dokumenty, zabavenými čínskou policií na pekinském vyslanectví, bylo nalezeno potvrzení, že gen. Kuosunlin, zástupce Čansolinův, obdržel k odstranění Čansolina od sovětů 400.000 dolarů, t. j. 13.5 mil. Kč v roce 1925 a potom měl dostati ještě další odměnu. Gen. Kuosunlin byl však vloni popraven. — Katoličtí biskupové byli z Mexika vypovězeni a vyvezeni, protože pres. Calles je uvádí v souvislost s přepadením vlaku lupičskou bandou. Obvinění postrádá samozřejmě vši podstaty. — Polská vláda usnesla se zesílit pohraniční a celní stráž proti Německu a Československu. — Za vedení Malinova vytvořila se pro sněmovní volby v Bulharsku koalice demokratické, agrární a národně-liberální strany. — V Litvě podali 3 ministři demisi

křesť. bloku. »Głos Prawdy« sděluje z Kovna, že v Litvě byl po odvolání křesťansko-demokratických ministrů z kabinetu utvořen triumvirát, skládající se z Voldemarase, švagra presidenta Smetony Tubelise a ministra Merkise. Tento triumvirát má vykonávati moc zákonodárnou i výkonnou.

VOLBY V RAKOUSKU. Socialisté chtěli povalit křesťansko-sociální režim. Útok se jim nedařil. Zejména na venkově pohořeli. Celkem získali soc. demokraté 3 mandáty, což nijak neodpovídá vynaloženým agitačním prostředkům a dělaným nadějím. Křesť. sociálové uhájili 74 mandáty; velkoněmcům přiděleno bylo 8 mandátů, ač prý hlasově měli nárok sotva na polovinu. Hodně získali zemědělci. S těmi bude asi jednáno o vstup do koalice, třebaže dosavadní majorita má postačující většinu. Kurs se v Rakousku pravděpodobně nezmění.

*

Redakci došly tyto knihy:

Th. Dr. O t. T a u b e r: KATOLÍCI A ŠKOLA.
Stran 149, cena 8.60 Kč.

S b í r k a »ŽIVOTEM«. Exerciční dům Hlučín ve Slezsku. Úvahy náboženské, výchovné a sociální. Dosud vyšlo 22 sešitů po 50 hal.

Obě knihy doporučujeme.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák.

Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilímovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jekční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

**Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.**

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 1. června 1927.

Číslo 7-8. (10-11.)

Novák - Resl:

K BOJI O MASARYKA.

Motto: Dělníkům poslední hodiny
nezdá se oportunním plýtvati slovy
o těch, kdož pracovali před nimi.
V. Dyk: Vzpomínky a komentáře.

To, co vyčítá Viktor Dyk, bylo jednou z příčin kampaně, která se rozvinula krátce před volbou presidentskou a jež dosud trvá. Vedla ji tentokrát tak zv. pravice, kdežto levice chovala se neobyčejně rezervovaně, patrně z obavy, aby nerozbila křehký porculán znovuzvolení Masaryka prezidentem. Ostatně levice vystřílela svou municí již před rokem, když prezident Masaryk pobouřil jednu stranu výrokem a patologické ssedlině.

Lidé, kteří po léta byli krmeni jednostranným, někdy až byzantinským chvalořečením osvoboditelů, vrhají se nyní na Horkého »Frontu«, rozpominají se na nesmělé narážky časopisů a revuí, a jak dříve zbožňovali, tak nyní nenávidějí. Je to kaz naší národní povahy, že dnes máme někoho za svatého, zítra je nám sviňákem — jak to drasticky napsal Havlíček.

Kdo sledoval pozorně a nezaujatě masarykovskou i protimasarykovskou kampaň, nedá za pravdu té, ani oné straně. Na obou stranách šlo se do extrémů, na obou stranách se přestřelovalo. Český lid nesnese modlářství. Nesnese ho ani »Masarykův« lid, poněvadž Masaryk s oblibou kácel modly. On kácel, bohužel, i něco víc než modly, a věřící člověk v tom jen vidí věčně spravedlivou Nemesis.

Masaryk Osvoboditel! To je první kapitola boje. Legionářské publikace a Masarykova »Světová revoluce« líčí věci tak, že se o svobodu naši zasloužili v první řadě Masaryk a Beneš (Štefánik nebývá již jmenován), pak legionáři a nejméně ti, kdož vedli odboj doma.

OBSAH:

Novák - Resl: K boji o Masaryka.

Dr. —s: Laický apoštolát.

Dr. Josef Doležal: SSSR.

Josef Boura: K vládě ducha.

Dr. R. W. Hynek: Dva symboly.

Dr. F. X. Novák: Katolické zásady o poměru církve a státu.

Jos. Pospíšil: Lilie.

Dr. Alfred Fuchs: Boj proti rozumu.

Jos. Pospíšil: Růže.

Václav Knotek: Křesťanský socialism, či křesťanský solidarismus?

Jos. Pospíšil: Karafiáty.

Jan Bartoš: Kašparův Mír neděl.

P. M. Habáň O. P.: Zájem Italů o kulturní směry v Československu.

Vznik ideje božské.

Věda, literatura, umění.

Studentská hlídka.

Celý spor točí se vlastně okolo otázky, která z těchto tří složek měla větší podíl na národním osvobození. Psali jsme již v »Životě« o tom, že Masarykovci popírají zásluhy domácího odboje, a Viktor Dyk správně píše, že dělníkům poslední hodiny nezdá se oportunním plýtvati slovy o těch, kdož pracovali před nimi.

Jaroslav Kvapil v řeči, kterou chtěl prosloviti v rádiu (uveřejnilo ji celou »Nár. Osob.« 22. května), vyčítá českým poslancům a politikům zbabělost a zradu. Relativně má Kvapil pravdu, ale neměl mluvit o zbabělosti a zradě tam, kde dalo se užiti shovívavě slova oportunita. Masaryk ve svých projevech na Rusi několikrát otevřeně a upřímně přiznal, že válka překvapila české politiky. Nebyli připraveni na odpor (národ teprve ne, jak dosvědčuje bezvadná mobilisace). Masaryk v Kijevě 17. ledna r. 1918 doznává, že nejde o zbabělost a zradu. »Naši doma postupují paralelně s námi, politika zahraniční emigrace je totožna s politikou doma:

jen v taktice se lišíme stupněm. My můžeme svobodněji projevovati své smýšlení a snad vůli.« (Masaryk 'a revoluční armáda; Čin 1922.)

Těmito směrnicemi měl se Kvapil řídit, a nenarazil by. Dyk míří dále. Naznačuje, že několik generací pracovalo dle svých nejlepších sil za osvobození národa a poslední generace musela se bit s těmi, kdož nyní inkasovali pro sebe všechny zásluhy. Je známo, že Masaryk nebyl do války pro rozbití Rakouska, naopak pokládal boj za samostatnost za marný a beznadějný. Bráť ve svých pamětech připomíná radu Masarykovu, abychom nechali marného boje proti němectví a opřeli se spíše o tuto kulturní složku. Získali bychom tím více, než kulturní izolaci. Připomíná se též jeho pokus smířiti Rakousko se Srbskem a mnohé jiné, které byly vším jiným než bojem o české státní právo.

Tohle vše jistě Masaryk odčinil svou prací za hranicemi. Proč i ta se nyní popírá? Masaryk nedovede získávat osobní přátele. Nedovedl se dělit o moc. Případ Dürichův je zvláště poučný. Mnoho viny má v tom ohledu dr. Beneš. Skally Perglera, Borského, Síse a j. značí cesty tohoto diplomata. Nechceme říci, že vina byla jen na jedné straně. Bůh uvaruj! Nejsme však jisté daleko pravdy, tvrdíme-li, že těmto karambolům bylo lze se vyhnouti.

Předdeslali jsme tento úvod proto, abychom naznačili osobní ráz boje. Poslední slovo o naší národní revoluci řekne teprve nezaujatý historik.

Co vyčítá dr. Borský dělníkům poslední hodiny? (Jak známo Borský byl účastníkem zahraniční akce a nějaký čas byl vyslancem v Římě.)

Vytýká nejprve, že Masaryk ve své knize zeslabuje sílu a význam zahraničního vojska a rozšiřuje realistický blud, že jednání politické může zaručit svobodu a že není státu především třeba silné armády.

Dr. Borský dokazuje ve »Frontě« (č. 3.), že národ děkuje za svobodu jednak vnitřnímu převratu 28. října, jednak zahraniční akci a v ní především vojsku.

Ještě 3. listopadu 1918 jednala Dohoda o zachování Rakouska, až do toho přišel náš převrat. »Z tohoto konstatování faktů plyne,« píše dr. Borský, »že v zahraniční akci děkuje náš národ za svou samostatnost v prvé řadě ruským legiím, a jen v druhé řadě akci politické, t. j. tak zv. dvěma osvoboditelům Masarykovi a Benešovi. Kdyby bylo šlo dle jejich špatných plánů, byly by naše ruské legie přicházely do Francie v době

srpna, září a října a nebyly by už vůbec zasáhly do války — tedy by nebyly nic vyhrály. Nebylo by bývalo již v létě r. 1918 našeho uznání velmocemi, tudíž by nebyla ztratila vůči nám svou pevnost Vídeň a sotva by bylo došlo k 28. říjnu.

Teprve po vystoupení našeho sibiřského vojska prohlásil lord Milner k zástupci ČSNR. (t. j. dru Benešovi): »Čechoslováci prokázali nám a Rusku služby, které spojenci nikdy nebudou moci dostatečně oceniti.« A známý politický reditel největšího anglického listu, Steed, s radostí řekl, že jsme ode dneška dali Anglii a Dohodě jasnou linii její zahraniční politiky!«

V předmluvě k tak zv. »Červenobílé knize«, obsahující diplomatické dokumenty, týkající se uznání československého státu, kterou vydati usnesla se Čsl. Národní rada v září r. 1918, stojí:

»Dokumenty tyto jsou ovocem hrdinnosti československých vojsk, schopnosti politických vůdců za hranicemi i chování se celého národa ve vlasti. Oni československý stát z mrtvých vzkřísili, oni mu dobyli uznání světa, oni jej nadiktují ještě nepřátelům.«

Jak mocně přispěly k těmto úspěchům naší diplomacie v Anglii zprávy o podivuhodných výkonech naší armády v Sibiři, svědčí nejlépe historický telegram Lloyda Georgea z 11. září 1918: »Dějiny dobrodružství a triumfů této malé armády — jsou vskutku jednou z největších událostí dějin. Váš národ prokázal neocenitelnou službu Rusku a spojencům. My toho nikdy nezapomeneme.«

A téhož názoru byl i dr. Beneš, který na přednášce v Bratislavě (10. dubna 1923) prohlásil:

»Boj o rozbití rakousko-uherské monarchie byl v náš prospěch rozhodnut až v poslední chvíli. Pro naši zahraniční revoluci a její úspěch mělo nesmírný význam naše revoluční vojsko, neboť jest jisté, že toto vojsko nám ve skutečnosti vyhrálo všechno.«

Vojenský historik rakouský Glaise-Horstenau dokazuje na př. podle pamětí Wilsonových, že ještě na jaře r. 1918 nepomýšlela Amerika na rozbití Rakouska, nýbrž jen na jeho federalisaci.

V knize »Austrian Foreign Policy« konstatuje historik Prizibram, že R.-U. nemohlo být zachráněno, když se tak vlivuplně zúčastnilo čs. vojsko bojů v Sibiři, když Anglie Čechoslovákům za to projevila svou vděčnost...

Zahraniční ministr Ameriky Lansing pak ve

své knize přiznává, že R.-U. nemělo být rozbito, že však na konci války bylo rozbito vlastními národy, takže R.-U. nemohlo být již obnoveno jako velmoc.

Argumenty Borského nepostačí k důkazu, že samostatnost dobyly nám ruské legie, nikoli Masaryk a Beneš. Tak lehce se účast Masarykova z boje za samostatnost vyloučit nedá.

Nutno především čtená tvrzení Borského opravit nebo doplnit.

Dr. Borský praví, že na čeljabinském sjezdu padlo usnesení proti rozkazu Masarykovu, aby naše vojsko proti bolševikům nebojovalo. Masarykův rozkaz, jak známo, zněl, aby se naše vojsko nevměšovalo do domácích bojů v Rusku, ale aby se v případě potřeby bránilo zbraní.

Ujednání stalo se před 27. říjnem 1917 z těchto důvodů: Ruské úřady užívaly zhusta našich formací pro služby strážní. Když došlo k bojům mezi bolševiky a Ukrajinci a později s bílými generály, byla obava, že našeho vojska bude použito v politických bojích, což by prakticky znamenalo rozklad armády. V únoru 1918 dovolili vrch. velitel Muravěv a sovět moskevský naší armádě svobodný odjezd do Francie. Bylo smluveno, že si vezmou s sebou vintovky, aby se mohli bránit proti banditům. Masaryk nevěřil, že by bolševici porušili slovo a napadli legionáře.

Když se tak stalo, psal Masaryk v červnu 1918 Čičerinovi, že by se nestavěl proti odzbrojení, kdyby bolševici zaručili našemu vojsku svobodný odchod do Francie.

Taková je historická pravda. Legionáři na bolševické sliby nic nedali a rozhodli se jít přes Sibiř svým pořádkem. Masaryk byl tenkrát mimo Rusko, ale jistě by se dal přesvědčit o nutnosti této cesty. Když není nezbytí, přestává filosofování.

K otázce uznání naší nezávislosti spojenci lze proti Borskému uvést toto:

Již v době čeljabinského sjezdu zavázali se spojenci uznati nezávislost Československa, jakož i ostatních rakouských národů slavnostní formou. Je známo, že se tak nestalo jen pro odpor Sonninův, vzhledem k rakouským Jiho-slovanům. Tedy jakýsi závazek tu už byl.

Před mírem brestlitevským, 16. prosince 1917, bylo uznáno naše vojsko jako samostatný útvar v rámci armády francouzské, a 7. února 1918 prohlášen byl ruský armádní sbor za část autonomní čsl. armády ve Francii.

Osud Rakousko-Uherska byl rozhodnut známým prohlášením Clemenceauovým v době

aféry Czerninovy a listu prince Sixta. Až do vítězné ofensivy v srpnu 1918 bylo krajním zájmem spojenců, aby Čechoslováci bojovali na západní frontě a nikoli v Rusku, tedy první boje v Rusku nemohly mítí přímého vlivu na poměr spojenců k nám. Říjnové jednání Francie s Rakouskem, kterého se dr. Borský dovolává, bylo prý jen výzvědným sondováním o situaci, jelikož, jak známo, už začátkem října byla situace Rakouska definitivně ztracena. Už od 14. října, to jest od zahraničního vyhlášení naší nezávislosti a vlády, nejednal nikdo s Rakousko-Uherskem jako takovým prostě proto, že oním aktem přestalo existovati.

Takto argumentují legionáři. Otázka, pokud vystoupení legií mělo vliv na rozhodnutí Ameriky, tu řešena není.

Závažný je soud Pekařův. Ve svém výborném rozboru světové války řeší otázku separátního míru, domlouvaného s Francií, a přichází k závěru, že až do února 1918 Francie na rozbití Rakouska vážně nepomyslela. A dobře připomíná: »Bylo by možno vzpomenouti v té souvislosti boje mezi našimi politickými stranami, počínajícího od jara 1917, boje o otázku: samostatnost v Rakousku či bez Rakouska? Dnes lze spor řešit. Snad tak, že obě strany měly pravdu! Ti, co zakládali svou politiku r. 1917 na předpokladu, že Dohoda rozbití Rakouska nechce (zdá se ovšem, že vycházeli spíše z přesvědčení, že mocnosti středu nepodlehnou úplně), měli pravdu až do jara či léta 1918, ti druzí o půl roku později. Byla tu víc pravda výhry v sázce, než pravda výpočtu.«

Co se podílu našich legií na dobytí samostatnosti týče, píše Pekař, že »teprve vystoupení našich legií na Rusi proti bolševismu (od konce května 1918 počínajíc) a ohromné úspěchy jeho rozhodly v náš prospěch u západních velmocí a založily především jiným naší samostatnost.«

Pekař má pravdu v tom smyslu, že prolitá krev jest platnějším argumentem než diplomatické akty. Všechny argumenty, které uvádějí legionářští historici, měly cenu papíru. Velmoci sledovaly především své zájmy a svůj prospěch a dovedl-li italský ministr Sonnino zvrátit úmluvy jedny, zvrátil by i druhé. Velmoci by řekly, že za tu mravní pomoc, kterou jsme jim poskytli na západě, stačí, dostaneme-li autonomii ve federovaném Rakousku.

Nebýt domácího odboje, bylo by diplomatické jednání v St. Germaine daleko obtížnější.

Zbývala by otázka, jaký podíl měl Masaryk na vzniku našich legií. Tady je Masaryk opravdu zranitelný. Masaryk je antimilitarista, tvůrce humanitní filosofie a s vojáky to nedovedl, ať se přemáhal, jak mohl. On také nedal popud k založení legií. Přiznává se k tomu sám v řeči k dobrovolníkům v Bobrujsku 28. července 1917. Právě tam: »Kdo začal tuto revoluci? Tu začali jste vy, čeští vojáci, již doma, začal ji český lid a ne my, politikové.«

Jindy doznal, že teprve vystoupení našich hochů, jejich přebíhání k nepříteli a jejich pohrdání životem ho donutilo k vytrvání na nastoupené cestě. Také to nelze Masarykovi upřít, že svou autoritou udržel jednotu zahraničního odboje.

Diplomaticky dělal Masaryk revoluci podle svých sil dobře. Plurál majestaticus nás sice leckde překvapí, jinde snad jeví se zapomětливость, ale to vše jsou jen malé, lidské chybičky. Kdyby byl na místě Masarykově Kramář nebo Rašín, nebylo by jinak. Leda, že by měli tito dva kolem sebe více chvalořečníků než Masaryk, kterému na konec zůstává věren jen úzký kruh realistů.

Dvě věci však můžeme právem vytknouti Masarykovi, že zanesl do osvobozeniského boje a do armády kulturní svár, neli boj a potom že přispěl k zpolitování sibiřské armády.

Doklady k tomuto tvrzení přinesli Neumann (Katolictví a naše národní osvobození, Pařížský odboj a katolictví), Karel Horký (Vlast), Dürrich (V českých službách), Zuman (Osvobozenská legenda). Látku zpracoval J. Resl. (První část otiskána ve 2. čísle Života.)

Resl pátrá po tom, kdo českým katolíkům, kteří přece zachovali plnou solidaritu s domácím odbojem a kteří šli do legií jako druží, vtiskl na čelo cejch odrodilství a rakušáctví, kdo je pasoval na potomky pobělohorských »vrahů« a cizáků. Studium Neumanna (Pařížský odboj a katolictví) dochází k závěru, že hned na počátku akce starali se vůdcové odboje, aby osvobození mělo ráz protikatolický, aby boj proti Vídni byl spojen s bojem proti Římu. Denis a Masaryk byli otci této kombinace. Oba se shlíželi nekriticky v české reformaci a katolictví bylo jim známo jen z křížáckých výprav proti husitům, z lichtenštejnských dragonád, Koniáše a Jiráskova »Temna«. Katolicism jako náboženství zholá podceňovali. Podceňovali také tradici a měli za to, že se svato-

václavská víra dá u nás vykořenit a vtlouci do hlav pomocí státu nová víra, husitsko-česko-bratrsko-protestantsko-humanitní, že bude možno u nás provést novou protireformaci. Proto v »Nation tchèque« (1915, č. 4.) objevovaly se zuřivé útoky proti klerikální vládě rakouské a proti papežovi, věrnému prý přívrženci císařovu.

Článek Denisův, napsaný k 500. výročí smrti Husovy, má tento závěr: »Čechy Husovy a Žižkovy zachovaly samostatnost nedotknutou a důvěru v konečné vítězství.« Důsledkem toho pak bylo sesazení světce Václava s patronství národa! Čteme: »Daleko lépe nežli světec Václav jest Hus patronem země, apoštolem národa a národním světcem.« (Nat. tchèque 1915, č. 5., str. 67. V knize Neumannově str. 23.).

Národ se však svého patrona nezřekl, ba ve chvílích úzkosti spínal k němu ruce toužebněji, než kdy jindy. Na sv. Václava slouženy u nás slavnostní bohoslužby za blaho národa: — za jeho samostatnost. Vůdcové odboje však, protestanté, realisté, osvícenci, pokrokaři, nebyli zvyklí respektovati to, co myslel a cítil národ, jejich cílem byla »převýchova« národního charakteru k obrazu a podobenství vůdců. Začali ve Francii a po dvou letech byl i na Rusi (po příchodu Masarykově 1917) sv. Václav definitivně sesazen s patronství národa a dosazen Hus. Stalo se to ovšem poznenáhlu, nenápadně, chytře a bez hluku, aby národ tak neviděl a necítil tuto urážku.

Z totožnění katolictví s rakušáctvím.

První pokus byl učiněn 6. července 1915. Tím dnem počíná se v pařížském odboji druhé období. Denis zůstává ještě v popředí, ale skutečným vůdcem hnutí se stává prof. Masaryk. Nový vůdce vyslovil svůj program u příležitosti Husova jubilea 4. července v české kolonii v Curychu, svým známým způsobem »konkrétní logiky«: »Myšlenka česká a idea rakouská jsou dvě oblasti naprosto neslučitelné. Česká reformace osvobodila Čechy od cizích vlivů a upevnila jejich neodvislost.« — (Důsledek toho je samozřejmý: Husitsko-protestantská reformace vás osvobodila, navažte tedy na reformaci a — odhoďte katolictví!) Dva dny nato, dne 6. července, řečnil v reformačním sále v Ženevě, kdež pravil: »Každý Čech, znaje minulost své vlasti, musí voliti mezi reformací nebo protireformací, to jest mezi

myšlenkou českou anebo rakouskou, jež jest orgánem evropské reakce» (Nation tchéque 1915, č. 6., str. 99.).

Zde tedy nekatolictví bylo ztotožněno s národním ideálem českým, katolictví pak s rakušáctvím, a národu se dávalo na vybranou: Buď se vrátí k nekatolické tradici a stane se svobodným, nebo zůstane katolickým a ujařmeným. Čili: Národní svoboda jest jen v reformaci, t. j. v náboženství bez božské autority, kdežto v katolicismu jest otroctví, Zkrátka podle »Nation tchéque« bylo katolictví (právě tak jako rakušáctví Habsburků) odvěkým nepřitelem českého národa, a proto bylo třeba s ním súčtovat. (Neumann str. 25.). Katolictví bylo proto obratně připraveno k vozu habsbursko-rakouskému, aby zároveň s ním padlo. Od rakouštění znamenalo pak v Masarykově ideologii totéž co odkatoličení.

Tak byl podložen ideový základ nejen k národnímu boji za osvobození od Rakouska, nýbrž i ke kulturnímu boji proti »Církvi«. Dokavad Osvoboditelé nebyli tak silní, aby obě velmoci zničili najednou, věnovali se jen první části programu, při níž mohli počítati s nadšenou pomocí celého národa, ale přece nikdy nepustili úplně s očí také druhou část svého programu. Když pak porážkou první velmoci si dobyli slávy a vděčnosti národa a měli veškeru moc nad národem v rukou, mohli opatrně po etapách začítí prováděti ten druhý boj.

Vůdcové odboje jdou do Canossy. Stávají se »přáteli« katolicismu.

V létě roku 1916 se celá francouzská veřejnost velmi živě zabývala otázkou rozdělení Rakouska. Vynikající katolíci francouzští a američtí mluvili a psali proti Rakousku a slibovali si od jeho rozdělení dokonce prospěch katolicismu. Tu již nebylo prostě možno ztotožňovati katolictví s rakušáctvím a katolíky nazývat rakušáky. Tu bylo nutno katolíky respektovati a hleděti je získat. Tím nastává v západním odboji zahraničním nové, třetí a nejdůležitější období vlastní osvobozené práce, v němž původní protikatolický ráz orgánu Národní rady ustupuje smířlivosti a snášlivosti vůči katolíkům. Jestliže dosavadní vůdcové nechtěli zůstatí vůdci jen jedné části ná-

roda, nýbrž státi se vůdci i jeho části otevřeně katolické, byli nuceni obrátiti.

Tu již se mluví v orgánu Denisově a Masarykově o slavném podílu, jaký mělo české duchovenstvo na národním probuzení, přiznává se vlastenecké chování katolíků za války, zkrátka katolíci přicházejí ke cti, která jim náleží. Fráze o totožnosti katolictví a rakušáctví, reformace a češství už jen zřídka je slyšeti a Louis Léger dokonce mluví o protestantismu jako nástroji ke germanisaci Čech. Praví: »Čechy jsou většinou katolické, kdežto Německo, zvl. Prusko, jest luteránské. Chce-li se Čech státi luteránem, nikdo jej v Rakousku neznepokojuje, protože, stane-li se luteránem, je tu nějaká naděje, že se poněmčí...« (»Kolik je v tom ironie!« poznamenává Neumann. »Katolictví jako domněle protičeské mělo býti zničeno, kdežto germanisující protestantismus měl býti místo něho nastolen v srdci českého člověka a sice — jak Denis pravil — ve jménu spravedlnosti a lásky.« Str. 26.) Vynikající politikové tvrdí pravý opak toho, co vykládal Masaryk. Tak president první dумы ruské Miljukov pronesl slova: »Národové budou vždy tvořiti masy, jež budou totožny po stránce kulturní a církev římská získá rozdělením Rakouska.«

Mnozí katolíci nevěděli nyní, na čem jsou: Ustavičné ztotožňování katolictví se státním systémem rakouským, hlášané Masarykem a Denisem, působilo dojmem, že konec Rakouska bude i koncem katolicismu v jeho území. Kdežto na druhé straně byli zase vynikající katolíci s vyšším a širším rozhledem, kteří si přáli rozbití Rakouska v zájmu věčné spravedlnosti a slibovali si od toho uvolnění a rozkvět katolicismu. Stále jasněji se vidělo, že náboženské pozadí světové války je docela jiné, než jak si to upravili naši vůdcové. Propagační spis pastora eislebenského Brusseaua vyjádřil je již r. 1915 takto: »Válka bude v podstatě bojem německého protestantismu se slovanským a románským katolicismem.« A tak se na ni díval celý svět Dohody. Jen nám Čechům, ačkoli jsme šli s Dohodou, chtěli vůdcové namluvití, že katolicismus je spojencem rakušáctví a němectví, a že je proti nám a proti dohodě. (Když francouzští katolíci spojovali mnohem správněji protestantismus s prušáctvím a germánstvím, nemohl to protestant Denis snést.)

V tomto zmatku musili vůdcové odboje konečně jasně promluvit a říci, o čem jim vlastně jde, zdali o národní samostatnost, či o zničení katolické církve v národě — jinak jim hrozilo nebezpečí, že nebudou uznáni za vůdce ani katolickým národem. »La nation tchèque« (1916, 15. července) skutečně tak učinila, a to v dlouhém článku, nadepsaném: »Katolická církev, Rakousko-Uhersko a válka.« Toto prohlášení, podepsané písmenou B. (Beneš?) možno nazvat pařížskou Canossou, jak praví Neumann, neboť jím se veřejně odvolávají skoro všechny předešlé útoky na české katolictví. Českým katolíkům se zde dostává oficielního a veřejného uznání a cti. Realističtí vůdcové obrací na čtyřáku a hlásají pravý opak toho, než hlásali dosud. Rakousko prý není katolickým státem, a jen nepoctivý úskok volno-myšlenkářů zneužívá prý ztotožňování Vídně s Římem ke klepu o účasti Vatikánu na vypovězení války. Vídeňskou vládu prý nenáviděl již dávno »veškeren národ« český, proto obě katolické strany české hned po vypuknutí války připojily se k národnímu bloku, »prostý katolický venkovan, když šel na mši sv., nemohl chápati jednání svého panovníka..., cítil v podnikání vídeňské vlády cosi protikřesťanského« a pohlízel na její chování s nenávistí atd. Zde se zkrátka dává nejlepší vysvědčení vlasteneckému chování katolického kněžstva a katolického lidu za války — a celý článek jest velmi důležitým historickým dokumentem. Proto jest v knize Neumannově uveden celý v překladě (na str. 29—31) i v originále str. 59 až 63).

Tímto taktickým ústupem a sebezapřením získali si dosavadní vůdcové veliké sympatie, důvěry a podpory katolíků francouzských, ba i svého arcibiskupa pařížského kardinála Amette a kardinála Merciera, jimž za mnoho děkují. A podobným způsobem si získali i katolíky americké a jejich vydatnou podporu. Čeští katolíci v Americe, znajíce protikatolické stanovisko členů Národní rady, chtěli, jak známo, mítí určité prohlášení, zdali vůdcové odboje nechystají v novém státě nějakou persekuci katolíků. A tu jim prof. Masaryk slavně prohlásil (v prosinci r. 1917 v Chicagu) — a toto prohlášení učinil pak i písemně — že není a nikdy nebyl nepřitelem katolického náboženství, ale byl a je dosud nepřítelem rakouského katolicismu, kte-

rý je zneužíváním náboženství ku politickým cílům vlády rakouské.« — Po tomto prohlášení uznali i američtí katolíci Masaryka za svého vůdce a budoucího presidenta a byli pro něho přímo nadšeni — a je známo, jak vydatně ho podporovali. Masaryk si dovedl získati dokonce i arcibiskupa chicagského Jiřího Mundeleina, který se o něm vyjádřil, že je »nejrozvážnějším evropským státníkem, s jakým se kdy setkal« (Neumann, Katol. a osvob. 32 n.)

Čtouce to a vzpomínající na to, co bylo před tím a na to, co je nyní, nemůžeme se vyhnouti srovnání. Bylo řečeno, že katolictví je totožné s rakušáctvím a že národ s ním musí sčítovati. Potom to bylo slavně a veřejně odvoláno. Po převratu však jsme to znovu stále slyšeli a marně jsme čekali na slovo otcovské, které by se zastalo naší cti a ozvalo se proti zneužívání »bývalých« názorů. A nejen to: Všecky staré knihy vůdce realismu byly znovu vydány se státní podporou ne už jako knihy prof. Masaryka, nýbrž jako knihy »nejvyššího Učitele národa«, »druhého Komenského« atd. a jejich protikatolické názory ode všech nedouků a hlásných trub osvětových do celého českého světa troubeny. A protože některé z těchto protikatolických knih vyšly teprve nedávno, ptáme se, zdali to jest jen nějaké dřívější nepřátelství proti katolicismu, či zdali jde o nepřátelství přítomné.

Kdo by si tu nevzpomněl na známý nadpis brožury K. Horkého: »Masaryk redi-vi v u s?«

Starost

o budoucí ráz

československého státu.

Na podzim roku 1916 byla diskuse o rozdělení Rakouska skončena. Bylo rozhodnuto, že bude rozděleno v národnostní celky. Tím nastává poslední období českoslov. odboje v Paříži, nadepsané v knize Neumannově: »Tvoření československého státu.« — Šlo nyní o to, má-li to býti stát autonomní v rámci Rakouska, či úplně samostatný. Autonomie měla mnoho přívrženců. Bystrý Masaryk, který rád imponoval smělými a radikálními zvláštnostmi, postavil se proti tradici historické a žádal rozdělení »státu rakouského jakožto státu germánsko-římského.« — Zas už tedy začal spojovati germán-

ství s církví římskou, ačkoli ty dva pojmy spolu nijak nesouvisí. Jest zajímavé, že orgán francouzských katolíků »La Croix« přes toto podivné odůvodnění se plně vyslovil pro názor Masarykův.

Když pak myšlenka samostatného státu zvířela, nastala nová otázka: »Jakou bude mít povahu po stránce kulturní. A tu bylo již zase orgánem Národní rady cizine vykládáno, že Češi jsou v podstatě vždy husitští a tedy více méně protestantští — a nikoli katoličtí (tedy opak toho, co v témže orgánu napsal Louis Léger), — z Husa učiněn představitel boje Čechů proti Němcům atd. — jako na počátku. Zkrátka protikatoličtí vůdcové hnutí už zase mají hroznou starost, aby snad katolicismus v nových svobodných státech nenabyl vrchu. Tak prof. Légerovi působí starost náboženská příslušnost budoucí české dynastie, neboť »Čechové přes svou husitskou tradici zůstávají národem katolickým (srovnej s tím opačný citát hořejší!), jenž lpí na korunovaci svých králů a který by snad nepřijal panovníka protestanského.« Fournol však v kapitole: »Království kalicha« nechce pranic respektovati city katolického lidu českého a vyslovuje nutnost znovuzkřísiti husitství. A podobně prof. Masaryk, který (v Nation tchèque 1917, 1. pros.) upozorňuje Poláky, že »příští režim český musí býti nezbytně protiklerikální. Rakousko je prosyceno jesuitismem, a ten musí každý Polák rozlišovati od katolictví. Česká politika bude tudíž rozhodně protiklerikální, nač se Poláci už předem upozorňují.« Tato věta zaráží předně svou nedemokratickou formou, již vůle a cítění národa není ničím, a za druhé svým jasným »protiklerikalismem«.

Češi tedy byli před dohodovou společností proti skutečnosti a proti veškeré historii prohlášení za národ protestantský. O českých katolících (a těmi byl vlastně celý český národ) se nedověděla Dohoda z orgánu Nár. rady skoro nic — o těch se zařezané mlčelo a všechno, co se o Čechách mluvilo a na Čechách chválilo, bylo o Čechách husitských a protestantských. Teprve, když už to příliš křičelo, objevil se tu onen dlouhý článek plný chvály o českých katolících (15. čce 1916), o němž jsme již mluvili. Ale to vše působilo na Dohodu do-

jmem, že národ český je většinou husitsko-protestantský a že už i jeho katolická »menšina« se nadšeně vyslovuje proti »katolickému« Rakousku.

Je trpkou ironií, že právě v době, kdy i v orgánu Nár. rady se vykládalo, jak katolictví těsně souvisí se životem národním u Poláků a Chorvatů, a mluvilo se o Čechách jako o národu protestantském, a že se Čechům vykládalo, jak je katolictví protinárodní. Podivná důslednost: Polákům a Chorvatům bylo katolictví náboženstvím národním, národnost posvěcujícím a udržujícím, Čechům však bylo protinárodním a cizáckým!

Jak viděti, staří realisté se přece nezapřeli. Šli sice z nouze i do Canosy, ale když se vrátili, dělali to jako Jindřich IV. Ačkoli katolíci plni radosti nad návratem starých hříšníků všechno ochotně zapomenuli, podali bývalým odpůrcům ruku a pomohli jim k vůdcovství a slávě, byl nyní přece zase proti nim vytažen starý známý program. Zatím však ne ještě zjevně a naplno. Proto zůstala ještě dvě želízka v ohni.

Dvojitá tvář Janusa míru.

První, katolická: V polovici r. 1917 byl spor o náboženské a kulturní povaze budoucího českého státu přerušen dvěma novými významnými událostmi: byla to mírová encyklika Benedikta XV. a sjezd dohodových zednářů v Paříži.

Po vyjití encykliky byl uspořádán mohutný projev národů pro osvobození na slavnosti Nejsv. Srdce Páně v Paray-le-Moniale. V tamější basilice sešli se u nohou svátostného Spasitele zástupci všech malých národů, aby učinili projev pro osvobození utiskovaných národů na podkladě křesťanském. V basilice byly zavěšeny prapory všech národů, z nichž každý nesl obraz Srdce Páně. Bylo tam viděti i československý prapor s Božským Srdcem Páně. Český národ byl na této náboženské slavnosti zastoupen tajemníkem Národní rady pařížské, drem Benešem, jenž prý učinil po stránce náboženské velmi dobrý dojem. (Neumann str. 44.)

Druhý, zednářský: Právě v té době, kdy v Paray-le-Moniale bylo voláno po obnově křesťanského řádu světového, zasedal kongres zednářů v Paříži. Pohnutkou k jeho svolání bylo utvoření Svazu národů. Neboť zed-

náři se obávali vlivu a rozmachu Církve po válce, proto si chtěli zajistiti rozhodující vliv na mírové jednání založením Svazu národů a vynaložili vše, aby papežství bylo z mírového jednání vyloučeno. Je to patrné z útočného článku Denisova: »Papež a mír.« (V »La nation tchèque 1917, 15. října.) Denis, nepřítel papežství, v něm projevuje obavu, že papež svým zakročením by si získal lásky a vděčnosti národů, že by podal pomocnou ruku zvláště

katolickým Polákům, Slovákům, Slovincům a Chorvatům, a že by to bylo příhodným okamžikem k náboženskému sjednocení Slovanů v církvi katolické, zvláště nyní, po pádu carismu. Tomuto katolickému sjednocení musí tedy býti zabráněno, neboť Denisovi a zednářům je milejší náboženské sektářství a nevěra nežli církevní katolická jednota národů.

(Stať o zpolitisování armády na Rusi přineseme příště.)

Dr. —s:

LAICKÝ APOŠTOLÁT.

1. **Margrit**, učitelka. Narodila se roku 1892 v belgickém městě Arlon, stala se učitelkou a r. 1916 zemřela ve věku 23 let, zanechavši skvělou památku hrdinky laického apoštolátu. K porozumění jejího povolání třeba vzpomenouti její matky: »Naše matka — vypravuje bratr Marketin — stala se učitelkou na třech školách, aby slušně živila svých deset dětí, a k tomu pomáhala otci ve správě obchodního podniku. Vstávala denně ve 4 hod. a chodila při jakémkoliv počasí do kostela 20 minut vzdáleného na mše svaté — jedna jí nestačila — a ke stołu Páně. Vrátivši se, oblékla děti, uspořádala domácnost a přikázala každému patřičnou práci: potom šla do školy, v jedné ruce knihy, v druhé růženec. K 11. hodině se opět podívala domů, pak šla do druhé školy, potom byla přestávka do půl 3. hod. Ale i při obědě bylo třeba leccos vyřizovati. Od půl 3. do 5. hod. zase vyučování, taktéž večer v hospodyňské škole. Pozdě do noci opravovala sešity a studovala. Obyčejně ještě přicházela s dětmi na večerní pobožnost do kostela.« Podivuhodná žena ještě žije, jest jí 75 let.

Dceruška Marketa, obdařená krásnými vlohami, zanášela se velkolepými plány. Stavši se učitelkou, chtěla začít vyšší studia na universitě. Z lásky k rodičům, aby jim totiž už nepůsobila jen výloh, zůstala učitelkou na obecné škole. Začínalo to drsně, ale seznámila se se skutečným světem. Chodila za dětmi do rodin většinou dělnických, nábožensky a mravně zanedbaných — a stala se apoštolkou. Zvláště v dělnické čtvrti velkého města Lutychu působila s neuvěřitelným úspěchem. Příklad: v listopadu 1915 začali Františkáni konati misie; měli zvláště na flámské dělníky namířeno, ale dělníci nepřišli, kostel byl prázdný. Sdělili to Marketě — druhého dne už byl kostel přeplněn.

Říkali, že měla po dvouletém apoštolování

dělnickou čtvrt v rukou. Snad proto ji Bůh záhy povolal k Sobě, aby se jí dostalo zasloužené odměny. Její životopis, uveřejněný jejím bratrem, který se stal Františkánem, patří k nejzajímavějším příspěvkům k literatuře o moderním apoštolátu. Ve francouzském jazyku též vyšel sto-jedenáctkrát, v německém překladě ho vydali Školští bratři během jednoho roku už desetkrát s titulem: »Margrit«. Von P. M. Lekeux O. F. M. (1927. Verlag der Schulbrüder in Kirchnach-Villingen, Baden. 271 str. Mk. 2.70.)

2. **Albert**, anarchista. Jako by se byli umluvili: oba, Albert i Marketa, v tomtéž roce se narodili, v tomtéž v Belgii zemřeli, a oba jsou laičtí apoštolové — ovšem Albertův apoštolát je prazvláštního rázu. Svůj životopis sám sestavil a sice v žaláři; vydal ho v Antverpách (150 str.) belgický jesuita J. Salsmans a kardinál Mercier k tomu napsal předmluvu. Název zajímavé knížky je: »De la Mort à la Vie. Résurrection d'une âme d'anarchiste.« (Z hrobu smrti k životu. Vzkříšení duše anarchistovy.) Albert se narodil k Paříži. Výchova byla nedostatečná. V 18 letech už byl postupně vyspěl na nevěreckého socialistu, revolucionáře, anarchistu. Byl v Londýně a potom v Belgii, kde se — ačkoliv nebyl podlým zločincem — dal svěsti k přehmatům, které mu vynesly 14 let káznice. Začal si je odpykávati r. 1911; r. 1916 tam zemřel. A to je »apoštol«? Ano!

Vyšších soustavných studií neprodělal; ale byl nad průměr inteligentní. V žaláři se dal do četby důkladných spisů, zvláště filosofických a hospodářsko-sociálních. Tím se zbavil mnohých nesprávných názorů, ale pevného stanoviska nalézt nemohl. To ho dohánělo téměř k zoufalství.

Na Velký pátek 1916 mu sdělil duchovní správce káznice, že jeho spoluvinník Marcel se rozhodl vyzpovídati se a začít nový, křesťan-

ský život. Bezděčně vykřikl Albert: »Šťastný člověk!« — »Nechtěl byste ho následovati?« táže se duchovní. V rozpacích odpovídá Albert: »Rozmyslím si to, navštívte mě za dvě neděle.«

Kněz přišel však už na velikonoční neděli. A Albert se vyzpovídal, a z přemrštěného anarchisty a zoufalého nevěrce se stal přešťastný kající a horlivý apoštol. Jak to — v záláři apoštolem? Psal z vděčnosti k Bohu svůj životopis, aby se svět dověděl, jaký zázrak na něm vykonala dobrotivost Boží a zanášel se myšlenkou, že se stane, až bude propuštěn, apoštolem afrických černochů.

Bůh usoudil jinak. Začátkem října téhož roku Albert si ulehl a byl zaopatřen. Marcelovi bylo dovoleno navštívit ho. Přišel a dal mu políbiti obraz matky, potom obraz Božského Srdce. Klidně, s radostnou oddaností do vůle Boží skončil mladý bývalý anarchista. Kardinál Mercier o něm napsal: »Albert bude i po smrti apoštolovati — totiž vzorem své upřímnosti a statečnosti při obrácení, onou radostí, s níž přijal z ruky Páně i smrt a svou přímluvou u Boha za obrácení hříšníků.«

Životopis Albertův zasluhuje, aby byl přeložen. Máme dost anarchistů a zoufalců, čekajících na takového apoštola.

3. **P r o z a p u z e n é ž e n y.** Máme též spoustu rozbitých rodin a velkou armádu nešťastných zapuzených manželek. Které si přes to zachovaly víru, nechť se těší: V Římě se chystá blahorečení vzorné manželky, které se muž hanebně zpronevěřil. Jmenuje se Alžběta Canori-Mora. Její pomsta záležela v tom, že snášela s podivuhodnou oddaností hroznou potupu i bídu, jež na ni muž uvalil, a že ho až do své smrti ještě věrněji milovala. Svou trpělivostí a modlitbou mu vymohla u Pána Boha milost upřímného obrácení: po její smrti se stal vzorným řeholníkem. Pro sebe však Alžběta si zasloužila svou trpělivostí toho velkého vyznamenání, že ji Bůh učinil smírnou obětí ne pouze za hříchy mužovy, nýbrž za hříchy celého světa.

Dr. Josef Doležal:

SSSR.

(II. část.)

Anglická konservativní vláda Baldwinova přerušila po delší přípravě diplomatické styky se sovětským Ruskem. Bezprostřední příčinou k tomuto kroku, rušícímu vztah k jednomu z největších států světa, upravený kladně vládou Mac

Její láska ke kříži ji povznesla na nejvyšší stupně mystického života.

Její překrásný životopis vyšel v německém překladě v nakladatelství už jmenovaném: Školských bratří v Badensku. Titul je: Die ehrwürdige Dienerin Gottes Elisabeth Canori-Mora. Von Msgr. Anton Pagani. Aus dem Italienischen übertragen von P. Dominikus Eichinger. (Verlag der Schulbrüder, Kirnach-Villingen, Baden. 568 str. Váz. 7 Mk.) Necht však tento životopis čtou nejen nešťastné manželky, nýbrž všechny ženy; neboť on dovedl i zarmoucené těšiti i šťastné poučiti a povznést. Připravuje se české vydání.

4. **V z o r n á v e l k o v é v o d k y n ě.** Totéž cíle nakladatelství vydalo stručný životopis: Marie Adelheid. Lebensbild der verstorbenen Grossherzogin von Luxemburg. Von Th. Zenner. (1925. 52 str. Mk. —.60). Ve věku 18 let Marie Adléta nastoupila vládu (r. 1912), zbožňována svými poddanými. Ale právě svou poctivostí popudila proti sobě převratné živly, které znepokojují potud všechny státy a národy, pokud jim nějaký Mussolini nešlápne na hlavu. Začátkem r. 1919 zřekla se Marie Adléta vlády ve prospěch své mladší sestry a potom pro ni nastala divná pout po místečku, kde by mohla dle řeholních pravidel klidně Bohu a bližnímu sloužiti. Nenalezla takového místa zde na zemi. Zato si ji vzal nebeský Otec už 24. ledna 1924 k Sobě. Pokud byla vévodkyní, apoštolovala příkladem svého vzorně náboženského života, v posledních pěti letech byla živým znázorněním výroku sv. Augustina: »inquietum est cor nostrum« — neklidné je naše srdce, pokud nespočine v Tobě, všemohoucí Bože!

5. **S o u h r n z á s a d i p r a k t i c k ý c h v ý s l e d k ů s n a h l a i c k é h o a p o š t o l á t u p o d á v á** F. Krus T. J. v brožurě »Dnešní pastorace«. Výběr z nejlepší nové pastorální literatury. Brno 1927. (Nákladem brněnské a olomoucké Jednoty duchovenské. 83 str. 3 Kč.) Knížka je především psána pro duchovní správce, avšak osvědčila se už také při poučování apoštolů-laiků.

Donaldovou, byla prohlídka obchod. společnosti sovětské v Londýně »Arcos«, kde byly nalezeny dokumenty o revoluční a podvratné činnosti sovětské v Anglii. Takovouto policejní prohlídku, a se stejným úspěchem mohla zajisté vláda uspo-

řádati již dříve, nechtěla-li chytiti sověty za ruku již při generální stávce hornické, do které se vměšovaly, nedávající si příliš záležeti na zakrytí své revoluční činnosti. Činnost sovětské vlády byla od počátku stejná a je ve všech státech. Rozhodla-li se konservativní vláda k energickému činu proti komunistické propagandě přerušením styků se sovětskou vládou, bylo to asi z příčin ještě jiných než těch, které udává nota vlády Baldwinovy o tomto kroku. Anglické represalie nestačily totiž už krokem sovětské propagandě a to jak v Anglii samé, tak i v Číně. Sovětská vláda a třetí internacionála, tyto dvě tváře téhož obličeje a dvě ruce téhož těla, svou plánovitě protibritsky organisovanou revoluční činností nesmírně komplikují konsolidační proces britské veleříše po světové válce. Přestavba britské říše vyžaduje klidu vnějšího a velmi silné vůle celého sjednoceného národa anglického doma. Na obě tyto potřeby útočí vědomě agitace sovětská. — V Anglii vyvolává radikalism dělnický a po celém světě podporuje veškeré odstředivé síly protibritské, ať už jde o náboženská nebo nacionální hnutí koloniálních či britskému zájmu vydaných národů.

V Anglii samotné podařilo se vládě (za tiché pomoci části dělnické strany) zlomiti generální stávku a zákonem o odborových organisacích znemožniti nadále stávky s politickým účelem vůbec. Toto podstatné omezení občanské svobody, tak chráněné, Anglií bylo vyvoláno už samo mimořádnou obavou z trvajících vlivu komunistické propagandy, využívající rafinovaně britského problému, jakým podílem na omezení své životní míry má přispěti k přeměně britské říše dělnictvo a jakým britský kapitál. Není totiž sporu o tom, »že i anglický dělník pobíral ve své mzdě část nadhodnoty (abych mluvil socialisticky) ukradené koloniálnímu dělnictvu a koloniálním národům vůbec. Hospodářský a politický vzestup kolonií jest provázen (pravděpodobně jenom přechodně) vzrůstem nezaměstnanosti a poklesem mezd v mateřské, vládnoucí zemi. Tím roste sociální napětí mezi dělnickou třídou a majetnými vrstvami; politickým výrazem této přeměny uvnitř země je růst Labour party a formování se dvou bloků politických, konservativců a socialistů. Liberálové stojí uprostřed s rozdělenými sympatiemi a pokleslým vlivem. Je zde tedy skutečně půda, na které se komunistická agitace, byť ne v barbarské své formě, může zachytit.

Daleko větší bolení hlavy způsobila však britským státníkům bolševická agitace v koloniích a v Číně, kde všude se postavili komunisti za nacionální osvobození těchto národů, pokoušejíce se ovšem v průběhu revoluce svěsti do stodol i své klasy revoluce sociální. Jestliže v první části revolučních snah, podporou nacionalismu protievropského, získaly si sověty sympatií těchto národů, obrátili se rázem osvobození východní národové, v nichž majetné vrstvy přirozeně stály v popředí, proti komunistům, když mířili na politickou a hospodářskou moc vládnoucí třídy těchto národů. Nebylo to jen Turecko, které se sovětům odměnilo za pomoc zákazem komunismu a radikálním potřením jeho. V Číně se věci z části opakují a pravděpodobně by se opakovaly v plném rozsahu. Zatím však způsobila ruská vláda i komunistická internacionála Angličanům v Číně nesmírné škody vystupňováním protievropské nenávisti a podporou nacionalismu žlutých. V taktice bolševické je nové barbarství; nejsouce zatíženi evropskou kulturou, jejíž jsou úhlavním nepřítelem, vlezli bolševici ruští první k barevným do jejich klece, aby odtud s nimi šli ven proti bílým krotitelům. Nemohu si pomoci, vidím v této skutečnosti více než jen bolševické zlo. Sovětské Rusko jdouc určitý úsek cesty ruku v ruce s barevnými, projevuje tím i zvláštní rys slovanské rasy. Carská vláda nikdy nerozšířila na východě okruh vlivu slovanského, tak jako sovětská vláda. Nepochybuji o tom, že i tuto skutečnost inkasuje budoucí Rusko jako zisk a vliv, třeba dnes o slovanství bolševickém nelze dobře mluvit, ačkoli směr bolševického tlaku zahraničního, pokud jde o SSSR jako stát, není jiný než za carské vlády. Dokonalá změna ovšem se stala na východě (ač i zde kdo by nevzpomněl účasti Anglie v rusko-japonské válce?). Sovětské Rusko zasypalo první příkop mezi bílými a barevnými, podalo si s nimi ruku a uskutečnilo tak, byť za jinými, zvláštními svými cíli, i kus práce, nikterak zavržení hodné se stanoviska křesťanského: sbratření všech národů na této zemi. Barbaři svým vpádem a stěhováním znamenali už jednou něco více než jenom ničení. Za švihnutím bolševické metly vidím ve vzduchu světelnou stopu Prozřetelnosti Boží. Evropa může vésti svět i v budoucnu, ale jenom tehdy, pochopí-li, že bolševictví, jehož je duchovním otcem, jest mstou za její odpad od Boha a křesťanství. S křesťanstvím trvá a padá vůdcovské postavení Evropy v světě. Vzestupu vlivu barevných národů nelze už zabrániti. S věží věčného Říma je viděti

dále a tak počín Pia XI., vysvětlivšího 10 čínských biskupů, je projevem vrcholné prozíravosti na vývoj věcí tohoto světa. I na úsvitu nového čínského obrození nestojí katolická církev po boku velmocí, ale s národem. Vůdcovství Evropy je zachráněno i zde církví katolickou.

Anglie i na východě bojuje s bolševictvím evropský duchovní spor mocenskými silami. Proto pochybuji znovu, že lze bolševictví překonat vnějším tlakem, válkou, zbraněmi nebo jen dokonalou bloádou. Nejen proto, že snad jediné Rusko je soběstačné a donuceno vybudovati si vlastní průmysl, bylo by soběstačné ke škodě všech ostatních, ale že válka nebo i ve vzduchu visící tlak její jsou a byly by právě v poválečné Evropě živnou půdou nových revolučních sklónů a otrěsů.

Ani anglická vláda nemyslí ovšem, přerušivši styky s bolševickým Ruskem, jehož diplomatickou metodou je vědomě i podvod a klam (žel, ani to není originelní v podstatě, nýbrž jen v stupni), věsti proti sovětskému svazu válku, nýbrž chce mítí plnou volnost odvetu a přímého tlaku proti sovětům a komunismu doma i na východě.

Přes to přese vše, rozhodnutí Baldwinova kabinetu o přerušení jednou navázaných styků mezistátních nebude v čítánkách uváděno jako typický doklad t. zv. angličanova klidu. Jde jistě jen o taktiku protikomunistického a protisovětského boje a tu už dnes, hned při přerušení styků, vyslovují Mac Donald i Lloyd George své pochyby o účelnosti radikálního zákroku Baldwinova. Lloyd George praví, že přerušení styků mezi dvěma největšími státy není příležitostí k jásavému vyhazování čepice do výšky a že ministr vnitra není k tomu, aby řídil zahraniční politiku.

Mac Donald uvažuje chladně. Rozlišuje ruskou vládu, která je nucena v zájmu existence

státní dělat krok za krokem ústupky jak hospodářským zásadám kapitalistickým, tak celému soužití evropskému, a třetí internacionálu, která organisuje revoluci po světě. Proti této agitaci je nutno se energicky bránit, soustavně ji stopovat a mařit a odkrývat a postupným tlakem činiti tuto agitaci bezúčinnou. Anebo... je druhá cesta. Prohlásiti dnešní Rusko za stát, stojící mimo zákon a odříci se styku s ním, dokud se nepodřídí určitým pravidlům nebo se nezhroutí. Mac Donald je pro první cestu soustavného tlaku a maření propagandy. Toto rozlišení jasně provedl Mussolini: uznal SSSR a zničil uvnitř Italie komunism.

Tyto dva názory (Mac Donaldův a Baldwinův) jsou otázkou úsudku a odhadu o vnitřní síle sovětského Svazu a je to jen dvojí různá taktika k témuž cíli. Baldwinova vláda tedy volila, berouc ohled na své vlastní potřeby vnější i vnitropolitické, cestu radikálnější. Budoucnost nás poučí o výsledcích jejích.

Reprodukoval jsem názor Mac Donaldův, poněvadž r. 1924 jsem v »Životě«, jak jsem již připomněl úvodem, považoval podobnou taktiku v naší republice za nejúčelnější. Každá země má své různé důvody a z nich plyne i taktika protikomunistická. Anglie dnes mění po zkušenostech několika let svůj vztah k sovětskému Rusku a mění svou taktiku boje protikomunistického. Přes to, že tento čin velmocí, známé umírněností v projevech, posílil neobyčejně protisovětskou náladu v Evropě, projevivši se i ve Francii, nemyslím, že by čsl. zahraniční politika, třeba o uznání SSSR de jure teď nemůže býti řeči, musela podlehnout této náladě. Něco jiného jest, jak čeliti komunistické agitaci uvnitř země. Rozpustit či nerozpustit komunistickou stranu, podříditi ji mírnějšímu či silnějšímu tlaku a režimu jest otázkou vnitropolitické účelnosti, a je to v moci vlády.

Josef Boura:

K VLÁDĚ DUCHA.

I. Chiméra pokroku. V chatách i palácích, zapadlou dědinou i hlučným velkoměstem, vzduchem, po vodě i útroby země zní jakoby ozvěnou titanského hlasu vesmíru. slovo »pokrok«. Mladí je slyší ve škole, která jim vtlučí do hlavy pokrok vědy i kultury a vykládají je starým, kteří, dívce se, že za jejich mladých let tak nebývalo, trnou v němém

pohnutí. A tak všichni už jsou omráčeni vynálezy lidského ducha, říkáme, že všechno je možné a věříme, že právě tak, jako člověk vymyslel ku př. parní stroj, zanedlouho bude moci spoutati ve svých rukou dešť a kdykoliv bude chtít, spustí kohoutkem libovolné množství vody kamkoliv; anebo dovedl-li aeroplánem přeletěti Atlantický oceán, že právě tak jednou

zдолá hradby Marsu a později snad i na slunce se vyšplhá a bude řídit jeho paprsky, nevynalezne-li zatím jiný světelný a tepelný zdroj umělý, jenž by učinil ohnivou kouli bezcenným kusem starého železa. Nikdo ani se po Rousseauovsku nezamyslí nad otázkou, zda více prospěl lidstvu ten, kdo objevil elektřinu, či ten, kdo přišel na to, že bramborů se může použití k jídlu, ten, kdo umožnil lidem rozmluvu na ohromné vzdálenosti, či ten, kdo první zkrotil divoké zvíře a učinil je svým sluhou. Otázky ty zodpovědět by bylo bezúčelné, ale my, pokládající všechno staré za všední, jenom se chlubíme, jak kultura stoupá a mluvíme o tom, jak naši předkové byli zaostalí (vždyť ku př. teprve před sto lety sestavili tak jednoduchý nástroj, jako je pluh). Jestliže však chceme si o pokroku technickém i sociálních vymoženostech nové doby učiniti nezbarvený obraz a sledujeme ohlas toho bedlivě ve skutečném životě nejširších vrstev obyvatelstva, musíme dle pravdy konstatovati, že veškeren ten velkolepý pokrok kultury velmi málo přispívá k vlastnímu svému účelu, jímž nepochybně jest štěstí či blaho nebo spokojenost lidstva.

II. Hospodářský soulad. Lidé spokojeni nejsou. Ačkoliv je zcela nemožno spoutati dnešní hospodářské poměry jako výsledek staletého vývoje do forem středověku, přesto musíme se ohlídati zpět a pátrati, kde organický vývoj byl jakýmkoliv způsobem přerušen. Ježto pak současný hospodářský život jest výsledkem technického pokroku výrobních prostředků a metod, musíme vycházeti od výrobní a sociální organizace středověké, jež právě byla rozmetána hlavně moderní technikou. Nejpočetnějšími stavy středověku byli řemeslníci, organisovaní v cechy, a zemědělci. »Cechy byly na svůj čas organisací dobrou a to proto, poněvadž nejen že plnily dobře svůj úkol sociální (cech staral se i o mistry v nouzi a po jejich smrti o vdovy a sirotky) a udržovaly střední stav, nýbrž i proto, že byly na svůj čas nejvyspělejší formou výrobní (jejich cílem bylo zjistiti sdruženým řemeslníkům dobrou střední existenci; též usilovně pečovaly o tento zájem spotřebitelů, o jakost a cenu zboží, o dobrý výcvik svých členů a tovaryšů).*) Stav zemědělský nežil sice v příliš utěšené situaci vzhledem k právním a mocenským poměrům tehdejšími, ale zemědělec vždycky při svém úzkém vztahu k půdě a jejím

plodům, ať je právně tento vztah jakýkoliv, je ve výhodě, pokud se týče obživy, vůči druhým stavům; vedle toho nelze přirovnati středověkého zemědělce k modernímu nevolnictví dělníka v době nezaměstnanosti a odbytové krise. Už z toho je patrné, že při všech nedostacích, které měla a bude mít každá doba, panoval ve středověku jistý hospodářský soulad. Jeho pád přivodil technický pokrok nové doby (vedle pohnutek politických: centralisace moderních států, jimž stály v cestě silně autonomní a mocné celky), založený na individualistickém právním řádu. Dobrým následkem tohoto vývoje bylo osvobození stavu selského, ale v průmyslu, jenž se překotně rozvinul, jsme svědky největších absurdností. Na jedné straně průmyslové podniky vyplácejí obrovské dividendy (v době krise po válce až 50%), na druhé straně desetitisíce nezaměstnaných; naproti tomu v odbytové krizi (jež se mnohdy zaměňuje s vývozem za hranice) nemůže drobný člověk opatřiti si ani to nejnnutnější. Kromě toho do očí bijící přepychově vybavené paláce, zejména bank (proti 100% rozpjatí zúročení úvěrů a vkladů, se stálým dohadováním se se zaměstnanci o kolektivní smlouvy) a vysoké platy vedoucích úředníků, jež se projevují nákladným životem. A tak vidíme stálý boj o vítězství jedné třídy nad druhou, stavu nad stavem a jednotlivce nad jednotlivcem.

Speciálním problémem je poměr zaměstnance k zaměstnavateli. Již anglický filosof a národohospodář J. S. Mill velmi přiléhavě jej charakterisoval a zároveň vyslovil přesvědčení, že systém námezdní práce nemůže se trvale udržeti z těchto důvodů (ve formulaci prof. V. F. Totomianca *): »Pohlížejí-li bohatí na chudé jako na pramen kořisti a výdělku, jako na pramen, jenž může ukojiti neomezené požadavky a naděje, které vzrůstají po každém ústupku, učiněném bohatými. Úplný nedostatek úcty k spravedlnosti a poctivosti ve vztazích těchto dvou tříd lze pozorovati jak u dělníků, tak i u zaměstnavatelů. Marně hledáme mezi dělnickou třídou vůbec onu spravedlivou hrdost, která by je nutila, aby za dobrý plat dobře pracovali, a ve většině případů veškerou její úsilí směřuje k tomu, aby obdrželi co možná nejvíce a vrátili formou úsluh co nejméně. Třídám, poskytujícím práci, bude dříve nebo později nesnesitelné žiti v blízkém a stálém styku s lidmi, jejichž city a zájmy jsou těmto třídám nepřátelské. Proto

*) Dr. K. Engliš: Národní hospodářství (str. 252—3).

*) Dějiny národohospodářských a sociálních nauk (str. 99).

kapitalisté mají téměř právě tak jako dělníci zájem na tom, aby průmyslové operace byly organisovány tak, aby lidé, pracující ve prospěch zaměstnavatelů, měli též zájem o práci, jako ti, kdož pracují sami pro sebe.« K zlepšení tohoto poměru, jakož i k vzbuzení vřelejšího vztahu dělníka k podniku i k částečnému zmírnění neblahých následků strojové výroby (jednostrannost pracovního výkonu, lhostejnost, otupělost atd.) navrhuje se některými národohospodáři účast dělníka na zisku, jež i v ojedinělých případech byla uskutečněna). Kapitalisté ovšem, jsouce dostatečně chráněni ve svém vlastnictví, neprokazují po té stránce žádného zájmu, ačkoliv by mohli ze svých zisků vedle mzdy, jež zpravidla u obyčejných dělníků je minimální, poskytovat jako součást mzdy podíly, které by byly svého druhu akciemi, opravňujícími na určitou částku zisku; k dalšímu uplatnění tohoto principu by mohl přispěti stát (jak bude dále poukázáno). Lze se nadíti, ježto jiného východiska zatím není, že tato zásada by mohla odstraniti současnou křiklavou nerosovností (z největší části vývojem i majetkovou) a býti tak vlastním pokračovatelem organisace cechovní po staletích hospodářské nevázanosti, jaká skutečně vládne a uskutečniti nový hospodářský soulad.

III. Stát a lid. Žijíce následkem politického převratu dříve v monarchii více méně absolutistické a posléze v demokratické republice, můžeme srovnávati bezprostředně poměr lidu k vládní formě. Před válkou se na stát, resp. na jeho představitele nadávalo, a dnes nadává se zase (a ještě více, což ovšem dlužno přičísti částečně všeobecným poměrům poválečným). Lid nerozlišuje z velké části příčiny neutěšených hospodářských poměrů a vidí příčinu všeho ve vládě. Se stanoviska demokracie dalo by se namítnouti, jakou vládu jste si zvolili, takovou máte, ale to je silně teoretické. Strany samy a jejich žurnalistika, tedy uvědomělá část občanstva, mnohdy úplně zkreslenými referáty vychovávají massy k nekritickému hodnocení poměrů a lid pak je ve své nespokojenosti utvrzován a ani se nesnaží, ani nevěří v nápravu. V době nadšení popřevratového, snad více z radosti nad koncem bledé války, než z vědomí nad státní samostatností, jejíž dosah většina ani nechápala, čekal každý pronikavé zlepšení. Tím větší nespokojenost, když v devátém roce vlastní správy i vlády je velmi mnoho věcí, které nemohou těšiti. Širokým vrstvám bije do očí neobyčejný vzrůst majetku a blahobyt lidí,

kteří vyšli z něho a dostali se k moci; lidé obyčejně nechápou, proč v době velikých veřejných břemen i hospodářské a bytové tísně se věnují státní peníze na věci, jež, byly-li by vůbec potřebny, mohly by býti odloženy na dobu pozdější, ku př. takový palác zemědělského musea, skvostné paláce Ymky a j.; lid cítí útisk, když se dovídá, že jsou velikým kapitalistickým podnikům slevovány daně, byť i pod záminkou ohrožení provozu, zatím co na drobném zaměstnanci a zemědělci jsou vymáhány s největší tvrdostí atd. Zvláště poslední z uvedených zjevů je příčinou velmi často projevované nespokojenosti s hospodářskou politikou státu. Oprávněnost její vyplývá ze srovnání: k hospodářské tísní zaměstnance, v níž se tento ocitl následkem mimořádného vydání na člena své rodiny (ku př. za účelem nápravy jeho zdravotního stavu), není při daňovém výměru přihlíženo; právě tak se nebere v úvahu škoda zemědělce v důsledku nepříznivého počasí (vyjímaje vis major). Naproti tomu průmyslovému podniku, jenž má plné sklady a nemá odbytu pro své výrobky, jichž cenu snížení nechce (zemědělec naproti tomu v případě příznivé úrody musí s cenou dolů), jsou poskytnuty daňové úlevy. Toto opatření však by bylo možno v případě nezaviněného ohrožení provozu následkem všeobecné hospodářské krise nahraditi jiným způsobem: Stát by, neubíraje podniku potřebný kapitál, nezaplacenou částkou daní obtížil majetek podniku; uvedenou částku by rozdělil na podíly, jež by byly rozprodány dělnictvu, které by se tak stalo spoluvlastníkem podniku.

Nespokojencům, kteří od změny státní formy očekávali, nebo v budoucnosti od nastolení nového politického režimu ať té či oné strany nebo směru očekávají rázem příchod spravedlivého a všem vyhovujícího sociálního řádu, možno jen připomenouti slova profesora Charlesa Gida*): »Ti, kdož myslí, že dnešní ekonomické ústrojí může býti změněno pohybem ruky, klamou se buď sami, nebo klamou vás. Jde-li o politickou revoluci, pak je to možno. Stačí tři dny, aby byl povel trůn. Trůn je věc křehká. Ale má-li býti zaměněn celý hospodářský organismus jiným, novým, pak je nutná dlouhá, předběžná příprava, jež je podobná pomalé a tiché práci, která neviditelným a nepřetržitým navrstvováním buduje z hlubin oceánu korálové ostrovy, nebo té práci, která tvoří na dně nádoby kry-

*) Cit. dílo Totomiancovo, str. 162.

staly tajuplné architektury — ovšem s podmínkou, že voda je klidná.«

IV. Oduchovnění kultury. Zásadním omylem a spolu i příčinou všech nesnází sociálních nové doby jest, že my se honíme za technickým pokrokem kultury, zapomínajíce, že tento sárn o sobě, nespoután, může býti i naší záhubou a neuvědomujeme si, že »jest veškerého lidstva dvojí cíl: Mravní zúšlechťení duše a vláda nad celou přírodou. Vše, co lidstvo k těmto dvěma cílům přibližuje, náleží ke kultuře, jest její složkou, je kulturní hodnotou.*) Ohlas 700. výročí smrti světce Františka z Assisi, bohatého Chudáčka, jenž úžasně velkolepě i prostě rozřešil poměr člověka k člověku a věcem, dokázal, že lidé poznávají svůj omyl; celý svět vzpomínal s nadšením jeho příkladu. Pro československé katolíky pak zvláště je poučné, že v jubilejní den 4. října učený theolog a filosof na pražském stolci arcibiskupském dr. Frant. Kordač káže o významu sv. Františka pro hospodářské soužití lidí a týž den na oslavné akademii vynikající politik, laik, posl. dr. Fr. Nosek pro-

mlouvá spíše o duchovní složce jeho osobnosti:*) »Na základě svého náboženského přesvědčení a vyznání staví František člověka stvořeného podle obrazu Božího a tudíž nadaného rozumem a svobodnou vůlí do středu veškerého řádu hospodářského. Člověk je mu cílem a ne prostředkem, pouhým nástrojem nebo koňskou silou hospodářské produkce, neboť tentýž Stvořitel, který pravil: »Učiňme člověka podle obrazu svého,« vytknul mu též jeho postavení v přírodě: »Panovati budeš nad veškerou zemí,« Dominaberis, pánem produkce budeš, ne jejím otrokem. To slovo Stvořitelovo platí jmenovitě dnes a bude platiti vždy, má-li práce lidská přinést člověku štěstí vezdejšího života, po hříchu dědičném možné. Těch 70 procent dělnického lidu musí se dostat dle božského zákona, spravedlnosti a lásky, nikoliv násilným vyvlastněním, ku spoluvlastnictví a ke společné správě veškeré hospodářské produkce.« (Z kázání arcibiskupa dra Kordače.) » — aktivistický duch sociálního pokoje a míru musí ovládat nás spolu s Františkovým duchem lásky k bližnímu.« (Z řeči posl. Dra Noska.)

Dr. R. W. H y n e k:

DVA SYMBOLY.

Není tomu dávno, co byl vědou opět pochopen hluboký psychologický význam symbolu, povrchové duševně nesrozumitelný. Byly doby, kdy tato ve své bohorovné povýšenosti vysmívala se slovu tomuto, jakby dávno přesným myšlení v pojmech překonanému. Leč novodobá psychologie rehabilitovala tento ve vši síle a působivosti.

Každý pojem má svůj úzce ohraničený obsah, srozumitelný většinou jen lidem na určité úrovni neb vyspělosti duševní se nalézajícím. Naproti tomu symbol, co obraz smyslu (Sinnbild), dává každému vlastní úrovni, jaká jen do něho vložit se může. S druhé strany pak tak obdivuhodně souvisí se samotnými hlubinami zvláště podvědomého duševního dějství, že stal se takměř klíčem k celé osobnosti člověkovy. Pročež v moderní dušeléčbě vniknouti v symboliku nevědomých pochodů duševních jest stejnoznačným, jako čísti v otevřené knize psyche dotyčného individua.

Tak opět symbol stal se jakýmsi obrazem, vodítkem k pochopení směru života, snah, úsilí, cílů atd., k proniknutí všeho toho, co člověk ji-

nak jen mimoděk a úryvkovitě na venek projevuje.

Jelikož pak dle nového pojetí hloubkové psychologie každá pravda je konec konců pro člověka jen symbolickou, trvá pro něho co absolutně pravdivým symbol, jímž myslí, cítí a k němuž konání své odnáší. Symbol nikdy tudíž nelže. Člověk nejen primitivní, ale i nejmodernější musí mít pro vše symbol. Přese všechnu civilizaci stále trvají v myšlení lidském ony nejjednodušší elementy archaického způsobu myšlenkového, ze samotných hlubin duše vytrysknouší, aby člověk na nich sílu myšlenkovou koncentroval a obnovoval. Tak na př., co jest vlajka státní jiného, než symbolem suverenity a celku toho kterého státu samotného, případně i národa, jenž si ji vytýčil a za svůj znak přijal.

Kdo pak dovede se pohroužit v symboly a tak v hloubce zachytit jich smysl, tomu otevrou tajemství hieroglyfů svých, a jako na dlani se mu jeví rozprostřena duše člověka, společnosti, národa, celku, epochy lidstva. Nejenom duševní organismus jedincův používá a potřebuje sym-

*) Otisky v »Lid. Listech«: »Veliký příklad naší době« z 10. a 12. X. 1926 a »Člověk veliký v Bohu« z 6. X. 1926.

*) Dr. Rey: Sociologie v politice, str. 207.

bolů, ale v daleko větší míře cítí toho nutnost každá kolektivní psycha, ať určitého místa, stavu, dějinné periody atd. Ráz doby, veškery její snahy, tužby, myšlenky zachyceny tu jsou mimoděk v tom, co právě zcela mimoděk vzrostlo za charakteristikon či symbol. Týž proniká vším, nikde nijak ukrýti ho nelze, protože se stal jakýmsi ohniskem, střediskem všeho vědomého, hlavně pak podvědomého duševního dění.

Nejmarkantněji ukáže nám to příklad, co možná kontrastný: středověk se svými gotickými katedrálami a nejmodernější novověk se svými továrenskými budovami, ať je to vsutku to- várna či úřad, škola, obchodní dům, museum, či cokoliv jiného . . ., zdaž to vše není věrným odleskem duše šlověkovy, jenž stvořil to vše a jenž opačně vším tím byl a jest utvářen. Gotika co výraz nejhoroucnější touhy člověkovy po vý- šinách, po jeho metafysických hodnotách, po zduchovnění, zbožnění . . . opačně styl továren- ský se vši svojí praktickou banálností, prázdno- tou a užitkovými hledisky diktovanou ubohostí volá a křičí se všech stran: »nenasytná touha člověkovy po požítích největších, nejhojnějších dala mi vzrůst, do šířky při zemi rozlézám se do nekonečna, prospěchu, užitku, hmotě sloužím do posledního dechu«.

Vezměte hudbu, malířství, divadelnictví atd., umění vůbec, jež vedle náboženství nejužší má vztah k hlubinám duše. Co doba myslí, v čem překypuje, v co centruje se veškero úsilí její, to především v umění jejím se projeví nejmar- kantněji. Zamyslete se, pohružte se, vnikajte, řekl bych meditujte, co chce vám říci ten mno- hotvárný sbor hlasů, jež v pozadí ztlumen na samém dně toho všeho zachvívá.

Kam spěje doba, která takový rozvrat, revoluci pro revoluci oblíbila sobě, která nepo- krytě veškeré vředy duše, celou tu její hnílobu a malomocenství tak okázale staví tu na noh?

Doba, která s takovým úsilím vše na ruby obrací, co bylo dosud dobré, krásné, pravdivé a pod. Vyhlásila přece kult šerednosti za krásu moderní, materialismus bezmezný za nejvyšší zákon a metu, mravní a povahové ramenárství za trest moudrosti a požitků dne za jediný smysl života.

Ku podivu i tato doba má ztělesněný symbol, který vytyčila historicky revoluce francouzská, povzneseš oproti všem dosavadním hodnotám jedinou mocnost, jediný kult a to »čistého roz- umu«, zosobněný v nahé prostitutce, nosené chrámem Notredamským! Ano, a tento symbol vrací se mimoděk stále a stále, opět a opět, zvlá-

ště za dnů našich. Vidíme ho na každém takřka kroku. Jest právě význačnou vlastností symbolu, že doprovází jako stín člověka, jenž jej byl vy- tvořil, protože je vlastně smyslem duše jeho. Proto vidíme symbol prodávné ženy všude, v biographech, divadlech, žurnálech, v literatuře tak zv. »krásné«, v sochařství, zvláště pak v malířství.

Tím navazují pak na vlastní thema svoje. Měl jsem příležitost loni na cestě do Italie shlédnouti napřed mezinárodní výstavu malíř- skou v Benátkách. Tu výstavu, o níž se v tisku tolik psalo pro papežský zákaz návštěvy její. Nedivil jsem se: každé druhé či třetí plátno nahotina. My lékaři díváme se přec zcela jinak na obnažené tělo lidské, jesti pro nás zcela obyčejným zjevem v povolání našem, leč dívat se hodinu, dvě na ta ubohá, bědná těla prosti- tutek, s jich nemožnými posicemi, bylo vsutku víc, než zdravý žaludek, i lékařův, snést může . . . Jakým zotavením bylo mi pak procházeti musey, obrazárnami severoitalskými, vzácnými to po- kladnicemi umění středověkého. A ku podivu, opět dominovala tu, jako ztělesnění života, snů, cílů své doby, žena . . . Madona! Žena a společ- nost, jedna z kardinálních otázek i základu rázu i směrnic doby.

Zde prostitutka — tam Madona, svaté mateř- ství! Dva protipóly, také, že jediné protipól Bůh a satan je vyvažuje. Jakoby idey, ztělesnění snah, cílů doby. To přece nutí k přemýšlení k proniknutí psychologickému záhadý za tím se kryjící.

Vzpomeňme raný středověk, jak z barbar- ství a divoštství probíral se a probojovával k oné obdivuhodné soustavě zřízení života a společ- nosti. Kdo aneb co mu bylo v této tvůrčí, posi- tivní, kulturní práci vůdčí hvězdou? Maria, matka Boží, Madona s dětátkem!

Maria co symbol nejvznešenější lásky ma- teřské, která v nesčíslných obměnách svítila lidstvu na jeho dráze od zvířete k člověku. Symbol to něčeho nejkrásnějšího, nejvzneše- nějšího v životě lidském, t. j. lásky mateřské, lásky obětavé, beznáročné, sebe samu dávající, pudu zušlechtěného, k vyšším metám pěstě- ného (slovo »kultura« značí přece vypěstění), lásky posvěcené. Lásky, která otevírá všechna tajemství a přímo vede k Tomu, jenž jest Láska. A nepoznal Boha, kdo nepoznal L á s k y!

Dárkyně života — matka. Matka, nejdražší to bytost pro člověka vezdejšího v těle, základ individua, zdroj jeho vývinu, výchovy jeho. Základ rodiny, státu, vši mravnosti, kultury,

velikosti a síly národa. Matka, největší to poklad pozemský!

Matka, co symbol, vyjadřující nejvyšší úctu k životu, první to metafysické hodnotě světa...

Psychicky analysováno, matka-láska: pud posvěcený, životodárný, pud láskou, obětí zčištěný, sublimovaný; pevnost, oddanost a věrnost. Síla oběti, sebezapření, tvůrkyně všech pozitivních a konstruktivních hodnot. Prázáklad kultury, t. j. ovládnutím pudu získaná schopnost povznesení se na úroveň vyšší.

Maria, symbol života, symbol kultury, cesta k výšinám, jež od zvířete přes člověka jde v dítko Boží.

Nuže, a co značí protipól — žena prodejná? Toť obraz doby naší. Symbol Věku Rozumu, jenž jediný ráj pozemský mezi námi stvořiti měl a jak báchorky století zaslého vypravují, prý to dokonce i chtěl.

Jest to především pud cíle a účelu svého zbavený, zneužitý, zvrácený — proklatý. Obrácení veškeré síly tvořivé ne k budování, ale k destrukci, ne k povznesení, ale k zpětnému návratu v animální vášeň. Sám sobě jsa smyslem, strhuje, místo co by povznášel a sobectvím bezmezným destruuje jakékoliv lepší hnutí mravní v člověku, ponechávaje jednu jedinou vzpruhu veškerého dychtění jeho: neuhasitelnou žízeň a touhu po počátcích dalších, silnějších. Pročež nejjistěji vede na samou spodinu života. Jest chladně vypočítavým, nelítostným, krutým, bezohledně sprostým — pročež jen jedním je-

díným tvorem lidským personifikován býti může a to: prodejnou nevěstkou!

Tato v jádru kleslá, bezcenná, až zvrhlá bytost neslouží již více posvátným ohnům života, nerozmnožuje týž, sterilní jsouc sama jako lůno její, zůstává studeným, mrazivým zakončením života, zánikem, koncem... Symbol smrti, zvrhlosti, zpětného zvratu lidstva ve zvířecí počátky jeho...

Tak příkře až tvrdě stojí proti sobě symboly ty — a není přechodu mezi nimi, stejně jako není střední cesty mezi dobrem a zlem, mezi kladem a zápor, světem a tmou.

Symbol co nádrž myšlenkové síly jest pravým divotvorem. V tom spočívá nedozírný význam a moc symbolu, že veškero mentální úsilí centruje k jedinému cíli a tím je realisuje. Symbol, toť prapor vojska bojujícího doslovně a pravdivě.

Symbol Mariin ve středověku divy vykonal a koná je dodnes. Jej nutno vytýčit znovu, by rozvinul svoji sílu magickou, sílu hada Mojžíšova, vztýčeného na poušti. Proti všem tendencím destrukce jest jediný způsob boje: co největší kladná, konstruktivní síla! Ano, budovat vše znovu, hlouběji a na nerozborných základech, zapojením v kosmický proud síly nadpřirozené. Vedle znovuvztýčení praporu Krista-Krále jest prostředkem nejmocnějším obnovit úctu a kult Bohorodičky, Královny nebes, vždyť ona jediná jest s to »potřít hlavu hadovu...« Kdo čteš, srozuměj!

Dr. F. X. Novák:

KATOLICKÉ ZÁSADY O POMĚRU CÍRKVE A STÁTU.

(Pokračování.)

(3. Stát jest od Boha nepřím, církev přím.) Tím, jak nás stvořil, projevil Bůh nejednou, proč nás stvořil, a co tedy je jeho vůle, abychom činili. Třeba je nepředpojatě pozorovati a sledovati lidskou přirozenost, abychom pouhým rozumem (bez zvláštního pozitivního zjevení) tuto vůli Boží o nás v některých věcech poznali. Tato vůle Boží, takto projevená, trvá tak dlouho a trvá všude, jak dlouho a kde trvá lidská přirozenost, t. j. jest pro všechny časy a pro všechny lidi. Tato vůle Boží, zákon Boží, naší přirozeností projevený, jest základem a podkladem všech zákonů, které člověk dává sám sobě (pozitivních), po-

něvadž žádný zákon nesmí se přičítati lidské přirozenosti, nýbrž naopak všechny zákony musí se jí řídit a poněvadž tato tak vyjádřená vůle Boží je částkou přirozenosti naší samé. Nazýváme tuto vůli Boží, vloženou do přirozenosti lidské a jí vyjádřenou, zákonem přirozeným. O tomto zákoně přirozeném mluví sv. Pavel (k Řím. 2, 14—16): Když totiž pohané, kteří nemají zákona, přirozeným způsobem činí to, co zákon předpisuje, ti nemajíce zákona jsou sami o sobě zákonem, neboť ukazují, že dílo zákona jest vštípeno v srdcích jejich... Znají ten přirozený zákon církevní otcové a spisovatelé. Tak píše sv. Jeroným: »Že zákon přiro-

zený je psaný v srdcích našich, učí Apoštol. Tak zavazuje zákon do srdce psaný všechny národy a není člověka, který by toho zákona neznal.« Podobně sv. Ambrož: »Zákon přirozený se nepíše, nýbrž s námi rodí. Nikoli čtením ho poznáváme, nýbrž z nitra přirozenosti naší sám přýští a každému se dává poznávati.« Papež Leo XIII. učí doslovně: »Takovým (vůdcem v jednání) je přede vším ostatním zákon přirozený, který psaný a vrytý jest do duše každého člověka, poněvadž to je vlastně rozum lidský, prikazující činiti dobře a bránící hřešiti. Avšak tento příkaz rozumu lidského nemůže zavazovati jako zákon, leč jen proto, že je hlasem a svědkem jiného vyššího rozumu (Boha, jak zjevuje nám vůli svou naší přirozeností, p. p.), jemuž mysl naše i naše svoboda musí býti poddána. Neboť, když všechna síla zákona v tom jest, že ukládá povinnosti a udílí práva, pak ta síla všechna spoléhá na autoritě, t. j. na opravdové moci ustanoviti povinnosti a určovati práva, jakož i tresty, a odměnami potvrzovati to, co bylo přikázáno. A toto všechno, jak je patrné, nedovede člověk sám ze sebe, kdyby sám sobě chtěl býti nejvyšším zákonodárcem a tak stanoviti pravidlo a normu svým skutkům. Z čehož následuje, že zákon přírody je totožným se zákonem věčným, daným tvorům rozumným, aby je pohnul k náležitému jednání a cíli, a že (tento zákon) není nic jiného, leč věčný rozum Boha, stvořitele světa i jeho spravovatele.«

Ovšem, kdo nevěří v Boha osobního, kdo (jako moderní věda téměř obecně) uznává jen hmotu a počítá pouze s tím, co smysly chápe, ten nemůže uznávati ani zákona přirozeného, ale ten tím samým skutkem, pokud o právníka běží, vzdává se též možnosti postavit na pevné věčné základy jak trvání státu samo, tak jeho právo.

Sledujeme-li tedy nepředpojatě přirozenost lidskou, co vidíme? »Že od přírody člověk k tomu jest určen, aby žil ve společnosti občanské. Poněvadž člověk odloučeně od ostatních ani toho, čeho nezbytně potřebuje k životní úrovni, ani toho, bez čeho není dokonalosti ducha a srdce, dosáti nemůže, určila ho Prozřetelnost božská, aby hledal sjednocení a spolčení s jinými, tak rodinné jak občanské, které jediné může poskytnouti, čeho potřebuje k dokonalému rozvoji životnímu. Ježto pak žádná společnost nemůže trvati, není-li tu nikoho, kdo by na čele všech stál a všechny stejným působením a vlivem k společnému účelu poháněl, následuje z toho, že vyšší autorita a vláda občanské spo-

lečnosti jest nezbytná a že tato autorita, právě jako společnost sama, pochází od přírody a tudíž od Boha samého. Z čehož následuje, že veřejná moc v Bohu má svůj původ.«

Leč toto je právě, co rozumíme pojmem »stát«. Lidské množství, trvale v jeden celek spojeno, pod společnou vrchností. V Bohu má tedy stát svůj původ. Ale zase je rozdíl, jak na př. má svůj původ v Bohu mravenčí kopěnek a jak nazýváme Boha původcem společnosti státní. Ve tvorech nerozumných působí Bůh zákonem fysickým, pudem, bez nich. Při člověku, tvorů rozumném, je Bůh přírodou sice první a hlavní příčinou, proč tak a ne jinak se děje, avšak tu se předpokládá i spoluúčinkování lidské, rozumem, který vůli Boží poznává, vůlí, která se jí podrobuje a podle ní jedná. (Bůh je tu causa prima et principalis, člověk causa secunda, jak praví theologie.) »Neboť to je přednost tvorů rozumných, že žádným jiným způsobem nemohou býti spojeni v jeden organický celek, leč jen při šetření jejich podstatných nároků osobních. Nikdy se nemohou jako členové jednoho organismu vzdáti své osobní důstojnosti a onoho podstatného zájmu osobního, který jim jako osobám přísluší. Organické spojení lidské, a kdyby sebe nutněji plynulo z příčin působících v přírodě, může tudíž býti vždycky jen společenské, t. j., toto dílo organického sjednocení stává se skutkem za plného zachování osobní svobody, ba ono přímo předpokládá různé způsoby spoluúčinkování té svobody.«

Tím zároveň je řečeno, co rozumíme větou, že stát pochází od Boha nepřímě. Církev, která dle jasných slov Písma sv. vyšla z pozitivního ustanovení Krista, Boha-člověka, naproti tomu honosí se přímým ustanovením Božím.

Církev má svůj zvláštní obor působnosti, stát též.

Přirozenost lidská pozůstává ze dvou, z těla a z duše nesmrtelné. Dvojí je tudíž i lidský cíl: časný a věčný, přirozený a nadpřirozený. A tak dlužno »na zemi též rozeznávati dvojí řád a dvojí moc, jednu přirozenou, která by dbala o klid společnosti lidské a o věci časné, druhou pak původu nadpřirozeného, totiž církev Kristovu, zřízenou od Boha pro pokoj duší a pro spásu věčnou«.

I. Moc přirozená neboli stát.

1. Positivisté ve vědách právních nechťají se vůbec znáti ani k cíli státnímu obecně a za každých okolností závaznému, ba popírají i samu možnost vědecky přesně a pro všechny

platně vymeziti ideu státu. Kdo však přijímá za nezvratnou pravdu, že Bůh, tvůrce přírody, je i tvůrcem státu, nemůže nikdy připustiti, že by cokoli v přírodě, a tudíž i stát, od Boha bylo stvořeno marně a bezúčelně. Učení o státu a jeho účelu, jak se k němu znal již Aristoteles, jak je hlásá sv. Tomáš Ag. a církev katolická, je prostě důsledkem víry v Boha, tvůrce všech věcí. A naopak, ono protivné mínění je přímým výronem nevěry v osobního Boha a odpadu od něho. Ovšem »podobá se učení takové dřevěné hlavě v báje Phaetrově: hlava, která snad je i pěkná, jen škoda, že nemá žádného mozku«. Kde vládne taková hlava, tam všechno je možno, i prohlášení státu za jediný pramen práva, jenž nezná ani osobní svody, ba ani svědomí svých občanů, jenž všechno smí, jen když to slouží jeho hrabivosti po úspěchu a moci.

2. O účelu státním vůbec praví papež Pius IX. na místě uvedeném, že mu náleží »starati se o věci časné, ut secularibus negotiis prospiciat«. Nebo jak učí papež Lev XIII., »veřejné blaho společnosti, to je to, na čem státu především musí záležeti. Neboť to je ten tvůrčí princip, to je záchranný prvek společnosti lidské«, »tot první a poslední jeho zákon«.

Co platí o státu, má i platnost o státní moci a o zákonech jí vydávaných. »Přes to mají ti, kdož vládou, dbáti, aby chránili společnost a její zájmy. Společnost mají chrániti, poněvadž její zachování bylo od přírody vládě až tak daleko svěřeno, že starost o veřejné blaho je nejen nejvyšším zákonem, nýbrž i nejvlastnější příčinou a posledním cílem vládaření vůbec. A mají chrániti jednotlivce, poněvadž právo státu má se konati ne k užitku těch, jímž jest svěřeno, nýbrž těch, kteří jim (vladařům) byli svěřeni, jak jednomyslně učí i zdravý rozum i víra křesťanská«. »Zákon pak není leč požadavek zdravého rozumu, pro blaho celku ustanovený od moci legitimní«.

3. Běží-li o bližší určení toho státního cíle, třeba se vyhnouti dvěma krajnostem, nezřízenému individualismu a výstřednímu socialismu.

Krajní individualismus rozvinul se pod vlivem právní filosofie Kantovy, Lockeovy, Fichteovy, W. von Humboldtovy, Spencerovy a z odporu proti absolutistickému státu policejnímu. Nezná podstatného rozdílu mezi nejvyšším cílem společnosti a nejvyšším přirozeným cílem jednotlivců. Blaho veřejné je mu vlastně násobeným blahem soukromým, jednotlivců společnost tvořících, a stát spoluúčinkují k tomu blahu tím, že ty jednotlivce v jejich osobních

právech chrání, že se spokojuje rolí státu tak zv. právního. Ti chránění jednotlivci jsou vlastně oni beati possidentes, ona hrstka těch, kteří dovedli ve státě strhnouti na sebe vliv a bohatství. Vedle nich je tu ohromná většina občanů společensky vyděděných, pro které ovšem státu, dle té theorie, nezbyvá nic. Tak stal se tento právní stát jednatelem a policejním zřízcem tříd zámožných, zvláště kapitalistických a naplnilo se na něm ono dávnověké pravidlo, že summum ius summa iniuria, nejvyšší právo jest nejvyšším bezprávím.

Proti tomu nezřízenému právnímu individualismu vystoupil krajní socialismus. Nezná-li extrémní individualismus práva veřejného, nezná zase výstřední socialismus práva soukromého. Zná jen společnost a její absolutní nároky, vedle nichž jednatelce zaniká na pouhý nesamostatný nástroj. Jen stát je samojedině schopen a oprávněn určovati, s vyloučením svobodného osobního spoluúčinkování jednotlivců, a jiným vnucovati ideál obecného blaha, zmocniti se, za účelem jeho dosažení, veškeré veřejné produkce, rozdělovati statky, tou produkcí získané a tak »oblažiti« i společnost i její příslušníky.

Názor křesťanský vychází tu od organického uzpůsobení společnosti lidské. V organismu každá buňka bije životem vlastním a zvláštním, ale žije i tím, co má od celku a čeho sobě sama dáti hemůže (vzrůst do mohutných forem, sílu, trvání, užitek, květ, krásu atd.) A naopak má v organismu i celek žije a trvá jednotlivými buňkami. V organismu, čím zdravěji a plněji se uplatňují jednotlivé buňky, tím krásněji a mohutněji zakvétá celek; a naopak, čím blahodárněji a mocněji se rozvinul celek, tím jistější a požehnanější je trvání každé jednotlivé buňky, která v tom celku a jím se uplatňuje a zkvétá. V organismu (a to je hluboké tajemství života) jde svými vlastními cestami dvojí, sobě protivný směr (dávání a přijímání, umírání a rostení, obět a štěstí), avšak oba směry neruší se navzájem, nýbrž splývají v jednotu ze všech nejdokonalejší a opravdu nejvnitřnější, právě v onen organický život. (Opak je hromada písku, kde není různosti, vzájemné odvislosti, vzájemného dávání a přijímání... Kde zrnko vedle zrnka, všechno je si naprosto rovné, od sebe neodvislé — moderní pojem svobody — ale též všechno chudé, osamělé, opuštěné, neschopné opravdového pokroku.) Dle toho názoru na společnost, není stát všechno, běží-li o jeho určení, ale není všechno ani jednatelce.

Jest podstatný rozdíl mezi povoláním státu veřejným a mezi štěstím a blahem soukromým. Není státu a nikdy nesmí býti lhostejným blaho soukromé jednotlivých občanů, ale jen sub specie publicitatis, pod zorným úhlem veřejnosti a svého veřejného postavení. Jako zase ani jednotlivec nesmí patřiti na stát a společnost jako na dojnou krávu, ze kterých jen zná těžiti a jim nechce sloužiti — blaho celku je právě tak podmíněno přičiněním svých občanů jako blaho občanů zdravým životem státním.

Nauka křesťanská tedy nikterak nepopírá povinnosti státu chrániti právo jednotlivců. »Právo, ať je číkoli, musí býti svatě zachováno. A je to právě veřejná moc, která má povinnost bezpráví odrážeti a trestati a tak k tomu působiti, aby každý, což jeho jest, podržel.« Jenže ta ochrana státní musí se vztahovati stejně, ne-li zvýšeně, i na nejnižší a nemajetné třídy společenské. »Při ochraně práva soukromého má býti především společensky slabých a chudých dbáno. Neboť třídy zámožné méně potřebují ochrany státní, když samy sebe dovedou brániti, kdežto chudý lid nic nemá ke svému obhájení a hlavně na podporu státní je odkázán. Proto ať se stát se zvláštní starostlivostí a péčí ujímá dělníků, z nichž se převážně skládá lid nemajetný.«

Čímž není, dle nauky křesťanské, nikoli vyčerpána povinnost, kterou má stát ke svým podřízeným. Nestačí, aby stát se spokojil úlohou chrániti právo (býti státem právním), nýbrž i pozitivně se má přičiniti o blaho a pokrok svých občanů (býti státem kulturním a sociálním). Ovšem zase ne tak, aby sám se postavil na místo podnikatelů soukromých a veškeru hospodářskou činnost společnosti na sebe strhl, nýbrž aby tam, kde jednotlivec se svými silami nestačí, svou mocnou pomocí přispěl, činnosti soukromé cesty upravil, pro ni zákonitý rámec zavedl a pod. Tak zvláště když jde o zákony sociální, o školství, o zdravotnictví ve státě, nebo když běží o využitkování vodních sil, o dobývání pokladů minerálních a o jiné podobné podniky soukromé, které i celku mají prospívati. Je-li tedy poslání státu jako činitele právního přímé, je jeho úloha kulturní a sociální nepřímá, ale proto neméně důležitá, zvláště v kulturně ohrožených dobách nynějších.

4. Jestliže zajištění pozemského blaha svých občanů bylo vytknuto za přední a nejbližší cíl státu, nesmí se tomu rozuměti tak, jako by jiné, vyšší statky duševní se ho vůbec netýkaly. Vždyť veškeren vpravdě lidský rozvoj, všecko opravdové lidské štěstí (na rozdíl od zvířete), zá-

visí nejdříve na duši, na konání povinností, na přemáhání nízkých stránek přirozenosti lidské, je tudíž vpravdě a skutečně problémem mravním. Jen čistě zvířecí pojetí přirozenosti lidské mohlo by se spokojiti s pouze hmotným určením konání a poslání státního. Opravdu dosahuje to poslání své plné lidské výše a dokonalosti teprve s uznáním a konáním i mravním mezi svými občany. »To je naše určení, které máme od přírody, abychom nejen žili, nýbrž abychom žili mravně. Proto žádá člověk od veřejného klidu a pořádku (v němž společnost občanská má svůj nejbližší cíl), aby mohl žíti šťastně, ale ještě více aby byl dostatečně chráněn ve své snaze po zdokonalení mravním. To mravní zdokonalení však záleží v poznávání a konání ctnostném.

A poněvadž náboženství jest kořen a pramen veškerého vyššího snažení mravního, není v moci státní chovati se lhostejně k náboženství vůbec a k náboženství jediné pravému zvláště. Zase to potvrzuje papež Lev XIII. ve své encyklice »Immortale Dei«, 1. XI. 1885, když učí: »Jest nesporno, že stát je četnými a důležitými povinnostmi zavázán Bohu a že veřejným vyznáním náboženským má jim dostáti. Ta příroda a ten zdravý rozum, které poutají jednotlivce k Bohu, v jehož jsme moci, od něhož jsme vyšli a k němuž se jednou vrátíme, ty zavazují právě tak i společnost státní. Neboť ať jednotlivě, ať ve společnosti státní, náležejí lidé Bohu; a je-li jednotlivec vděčností zavázán Bohu, jest mu jí povinen neméně též stát, který od Boha pochází, z jeho vůle trvá, od něho nesčíslnými dobrodiními, jimiž oplývá, jest zahrnut. Jako tedy nikdo nesmí zanedbávati povinnosti, které má k Bohu, a jako jest svatou vinností každého, ne aby si dle své libovůle náboženství vybíral, nýbrž aby celou duší i životem objal tu víru, kterou Bůh nám přikazuje a kterou jsme dle jistých a nepochybných znamení jako jediné pravou poznali, tak není bez těžkého provinění dovoleno ani státům tak se chovati, jako by Boha vůbec nebylo, není jim dovoleno náboženství zcela si nevšímati, jako věci, která se jich netýká a ze které nic nemají, nebo lhostejně z různých věr tu zaváděti, která se jim nejlépe hodí. Avšak to jest jejich (států) povinnost, aby Boha ctily tak a jen tak, jak Bůh sám zjevil, že chce býti uctíván. Svatým budiž proto knížatům jméno Boží. Nechť sobě pokládají za nejvyšší povinnost s láskou náboženství objímati, je blahovolně chrániti, svou autoritou i zákonně krýti a ničeho nepodnikati ani neustanovovati, čím by mohlo nějak škodu trpěti.«

(Pokračování.)

LILIE.

Ó, lilie, když zřím vás na záhonech kvěsti,
nině zdává se, že zřím zjev Panny Marie
jak lodyhu ven tryskat z vašich ratolestí,
ó lilie!

Jak při pozdvihování svatá Hostie,
jež oběti a lásky Kristovy jest zvěstí,
tak květ váš bílé plá, když v červnu rozvíje.

Krev ve skráních mi zatepe a zašelestí,
když dech váš opojně se nocí rozlije
a k duši mluví o světcích a jejich štěstí,
ó lilie!

Dr. Alfred Fuchs:

BOJ PROTI ROZUMU.

V posledním čísle revue »Host« čtu studii o psychologickém vývoji nejmladší literární generace. Autor ukazuje na rozumové zoufalství, které se zmocnilo poválečného člověka. Jak se vymaniti ze skepse? Jedni z nich rozum vůbec popírají a utíkají se do »podvědomí«, někteří však hledají již oporu u víře. Subjektivism popřel objektivitu lidského poznání. Jaký div, že mnozí se vracejí k filosofii, jež lidský rozum správně oceňuje, nepřikládá mu úplnou autonomii, ale nepopírajíc možnost poznati pravdu. Touto filosofií jest thomism. Církev, o které tak často tvrdili její nepřátelé, že jest nepřítelkyní rozumu, musí nakonec bráti rozum v ochranu proti jeho popěračům. Proti entologistům a jiným zastáncům falešného mysticismu staví církev doktrinální definici tridentského koncilu: »Svatá Církev učí a hlásá, že Boha lze poznati světlem přirozeného rozumu«, pokračujíc tak ve výkladu známé věty svatého Augustina: »Nemohli bychom věřiti, kdybychom neměli duší rozumných.« Tím si vysvětlíme, proč novothomism v interpretaci Maritainově nalézá stoupence mezi nejmladší generací básnickou ve Francii, a proč německý básník Hugo Ball líčí svoji cestu od podvědomého romantického dadaismu přímo k thomismu. Velmi pěkně o tom píše v posledním čísle »Stimmen der Zeit« P. Erich Przywara S. J. Již autor studie v »Hostu« upozornil na nápadné souvislosti mezi dnešními literáty poválečnými a mezi prvními romantiky. Také tito romantikové ve svém rozumovém zoufalství docházeli až ke kultu nesmyslna a »psiny«, podobně jako dnešní dadaisté a poetisté. V románě »Godwi« Klementa Brentana jest na př. tato scéna: Dívka jde kolem jezera a prohlašuje: »Mám temné tušení, že do této vody

spadnu na 567. stránce této knihy. Strana 567. se mi jistě stane osudnou.« — Všichni těší dívku, ale osud se naplňuje. Přesně na stránce 567. spadne do jezera. Takovéto sebeironisování, takové násilné vytržení čtenáře z iluse by dovedl moderní dadaista také. Je až nápadná podobnost mezi dnešními a tehdejšími propagátory »nesmyslna«. Podobný nápad, jako měl Brentano, byl by mohl mít kterýkoli náš francouzský současník. Zhloubáme-li se do spisů starého Klementa Brentana, jež jeho současníci někdy nazývali »Demens« Brentano, začteme-li se do dissertace Alfreda Kerra, jež solidní dokumentace ani zdálky nedává tušiti dnešního aforistického Kerra, vidíme, jaké jsou frappantní analogie mezi starými romantiky a mezi dnešními dadaisty a poetisty. Také první romantikové hleděli intelekt co možno umlčeti, také oni psali básně, jejichž »smysl« spočíval toliko v polovědomých asociacích a ve zvukových valeurech. Začalo to antiilektualismem. Kde to skončilo, tomu nás učí dějiny literatury. Částečně v politické poesii programové (Heine, Börne, Freiligrath — ostatně analogie s našim Viktorem Dykem je až příliš nápadná) anebo ve skutečné zbožnosti, neboť skepsí není možno žít. Börne stal se politickým novinářem a Heine označuje sám sebe jako »posledního krále v říši vil, který se vzdal trůnu«. Pokud se pak týče Klementa Brentana, víme o něm tolik, že ke konci svého života zapisuje s pokorným srdcem a zbožnou myslí vidění Ctihodné Anny Kateřiny Emmerichové. Duchovní dějiny se nápadně opakují. Zklamána technickým pokrokem, ale chorobna skepsí, vstupuje poválečná generace do světa. Země i nebe jeví se jí prázdnými. Mizí víra v objektivní skutečnost vnímavého světa. Rozum ji nechal na celé čáře na holičkách.

»Podvědomí« kyne jako záchranný člun. Psychoanalytici objevili nový, acherontický svět. Snad jest pravda v podsvětí. Psychoanalýza se stává módní filosofií. Freud a Adler jsou překládáni do francouzštiny, a jejich these jsou kombinovány s intuitivní filosofií Bergsonovou. Básníci snaží se vyřadit rozum a registrují představy tak, jak jim spontánně napadají. Sen se stává nejvyšší esthetickou normou.

Zde jest příčina nápadné analogie mezi prvními romantiky a mezi moderními básníky. Rozum zklamal; ať žije nerozum! Svět je absurdní, je psina, je blbost — největší moudrost životní je ve Švejkovi. Jsou však i takoví, kteří hledají záchranu v politickém aktivismu nebo — u víře. Historie romantiků se opakuje s frapantní podobností. Rozumí se samo sebou, že nestačí zaznamenávat představy tak, jak se vybavují v mozku. Takováto činnost by snad dodala dobrý a zajímavý materiál pro psychologickou nebo psychiatrickou dissertaci, ale neměla by nic společného s uměleckou tvorbou. K dobré básni nenáleží pouze inspirace, nýbrž i trocha zdravého rozumu. Jedině Platon tvrdil, že básníci tvoří v jakémisi »svatém šílenství«. Aby byl v díle potlačen jakýkoli »smysl«, k tomu je třeba často větší rozumové gymnastiky, než k jeho zachování.

Četl jsem, že na kterémisi berlínském diva-

délku předvádějí revui, v níž následuje řada zářivých a výpravných scén po sobě. Kde by mohl divák tušit jakoukoli souvislost, vystupuje na jeviště »Smysl«, oblečen jako policejní strážník, ale jest ihned za obecného smíchu zahrán s jeviště. Revue má prý veliký úspěch. Kult nesmyslu. Ostatně strážník je dobrým symbolem »censury« psychoanalytiků. Smysl jest »zatlačen«. Psychologická theorie na scéně. Vědomí v boji se snem! Jaká symbolika! Není možno žít ve světě samých relativit. Buď jest nutno uvěřit v Absolutno, anebo je třeba hledat všelijaká zoufalá východiska, jako jest na př. Waihingerova »Als-Ob-Philosophie«, neb pragmatism. Nebo se utíká před rozumem, jako by rozum byl mor. To činí dadaisté a poetisté. To činili již starí romantikové. A výsledek? Dostaví se neomylně dříve či později:

»Studiere nur und raste nie,
du kommst nicht weit mit deinen Schlüssen:
Dies ist das Ende der Philosophie
zu wissen, dass wir glauben müssen.«

Chceme-li dnešnímu tápajícímu intelektuálovi v jeho myšlenkových krizích pomáhat, pak nesmíme dnešní myšlenkové směry ignorovat s pósou člověka, jenž má vystaráno. To bychom byli špatnými apoštoly. Jedině s láskou ke své době, nikoliv, budeme-li ji zatracovat, porozumíme svým bloudícím a hledajícím současníkům.

Jos. Pospíšil:

RŮŽE.

Mám růže nejraději ze všech květů svých.
Když v červnu poupata jim rozvíjejí
a rosou zamžená se houpou na keřích,
mám růže nejraději.

Když po pěšince s brevírem jdu kolem nich,
skrání vůni důvěrnou mi opájejí
a jako žhavý kor plá jejich nach a sních.

Když sad se tmí, když v keřích koncert ptáků ztich
a červánky v tmě mráček řevávají;
když vůni jejich splav se zdvih a v tvář mi dých,
mám růže nejraději.

Václav Knotek:

KŘESŤANSKÝ SOCIALISM, ČI KŘESŤANSKÝ SOLIDARISM?

Solidaristický program strany lidové odpovídá základu celého tohoto hnutí, t. j. křesťanskému světovému názoru, na němž je vybudováno. Strana v politické činnosti vždycky se snaží najít střední cestu mezi zájmy jednotlivých stavů a skupin, vázíc na vážkách spravedlnosti zájem všech vrstev obyvatelstva.

Je jisto, že činnost jednotlivých stavovských organizací měla by býti vedena také tímto směrem. Je však — bohužel — nutno říci, že odbořivé složky lidové strany ne všechny a ne vždycky v uplatňování požadavků toho kterého stavu stojí na stanovisku přísně solidaristickém. Lze omluvit konečně ojedinele se vy-

skytnuvší hlasy ve stavovském tisku, volající po něčem, co není v souhlase s oprávněným a spravedlivým požadavkem stavu jiného, jde tu velmi často o neznalost poměrů a nikoliv o opouštění zásady, ale nelze omluviti, když některé odbory vlivem činnosti některých pracovníků zásadní stanovisko solidaristické opouštějí.

Konkrétně: O každém prvním květnu svádek byl prudký zápas socialistů s ostatními občanskými složkami o »klid« na elektrických drahách. Svého času se vážně jednalo i o krátký »klid« na železnicích, aby tak zřízenectvo železniční prý manifestačním způsobem projevilo soudržnost s ostatním proletářským světem. Prosím, k tomu je třeba zastavit dopravu! Na železnicích to bylo tedy překonáno. Ale u městských drah elektrických tahanice o »klid« zůstaly. Je — probož — rozumného důvodu pro to, aby takovéto důležité dopravní tepny celý den stály? — Má něco ostatní proletariát z toho, když elektriky o 1. máji stojí? Ne. Jde tu o kapric socialistů, »svátek« 1. máje postaviti nade všechny svátky vůbec. Tento kapric ovšem znamená velikou škodu pro ostatní obecnost. Může tohle dělnictvu získati sympatie ostatní veřejnosti? Mají-li zřízení málo volna, jsou-li přetěžováni službou, je možno snad při zachování provozu jim ulevit. Jeden den prázdná je nevytrhne! Přes to, že tedy rozumného důvodu pro zastavení provozu o 1. máji nebylo a není, valná většina zřízenců socialistů nejezdila. Jezdili jen zřízení fašistického smýšlení. Lidovečtí zřízení zůstali doma právě tak, jako socialističtí. Jaký důvod ti měli pro klid? Pomáhat socialistům uplatniti t. zv. »svátek práce« jako nejsvátečnější den vůbec? Zvážili jako křesťané, čeho se tu dopouštějí? Dovedli by pro zavedení klidu o církevním svátku uplatniti také tolik energie? Svátek práce je a zůstává projevem novodobého pohanství s rudým zabarvením a myslím, že máme nejméně příčin zde pomáhati. Jaký pak zůstává rozdíl mezi dělníkem a zřízencem socialistou a mezi dělníkem a zřízencem křesťansko-sociálním?

Druhý případ: Ministerstvo sociální péče vydalo nařízení, kterým se hodina počátku práce v pekařských živnostech přesunuje z dosavadní páté hodiny ranní na čtvrtou hodinu. Začíná se tedy o hodinu dříve. Výnos byl vydán po dlouhých úradách a dlouhém vyšetřování a po naprostém a jasném zjištění neudržitelnosti dosavadního zařízení. V pět hodin se smělo začít s prací v pekárnách a v 6 hodin se musily už housky prodávati. A právě chudí lidé pospi-

chající do práce to potřebovali, poněvadž záhy snídají. Dosavadní nařízení bylo všeobecně překročováno a vedlo k chikanování především malých živnostníků s výrobou rukodílnou. Velkopekárny se strojovou výrobou mohly spíše nařízení dodržovati. Přesunutí zahájení práce z páté hodiny na čtvrtou, vyvolané skutečnými poměry a důležitým zájmem maloživností i chudých obyvatelů měst, setkal se s odporem socialistických stran a strany komunistické. Nikdo neměl odvahy pekařskému dělnictvu říci, že je to nutno, ba naopak dělnictvo veštváno do jednodenní protestní stávky. A této stávky se solidárně zúčastnilo pekařské dělnictvo křesťansko-sociální na Moravě. Na společném projevu socialistického dělnictva a dělnictva komunistického proti »reakční a protiproletářské vládě a její snaze okleštiti práva dělnictva v porevoluční době nabytá« mluvil i zástupce pekařského dělnictva křesťansko-sociálního, a za toto dělnictvo ujišťoval socialisty jeho solidaritou. Buď nynější ministerstvo sociální péče dopustilo se zbytečně a bez důvodu zkrácení spravedlivého a odůvodněného práva dělnictva a pak ovšem mělo pekařské dělnictvo křesťansko-sociální svůj protest uplatniti v rámci strany a v jejích zodpovědných korporacích, a nikoliv jíti rámusiti se socialisty proti vládě, jejíž součástí strana tvoří, anebo se ničeho takového nedopustilo, a pak čin dělnictva křesť.-soc. nutno řaditi ještě níže, než jednání socialistů.

Za tohoto stavu věcí je oprávněna otázka: chceme míti dělnictvo křesťansko-socialistické, nebo chceme, aby v jeho organisacích uplatňován byl duch křesťanské vzájemnosti? Chceme, aby jen této křesťanské vzájemnosti dovolávalo se dělnictvo na ostatních stavovských složkách uplatňujíc své spravedlivé požadavky? Jaký je rozdíl mezi dělníkem socialistou a mezi dělníkem křesťansko-sociálním? Z takového činnosti dalo by se dokazovat jen to, že křesťansky věřící dělník může se domáhat všeho, čeho se domáhá dělník socialista.

Kam dojdeme, když se na totéž stanovisko postaví zemědělci a budou stupňovat své požadavky v boji s agrárníky a když živnostníci budou hledět přetrumfnout politické živnostníky? Uvědomilo si vedení křesťansko-sociálního dělnictva na Moravě v době bojů o zemědělská cla, kdy vlastně stálo po boku socialistů proti politice vlastní strany, jak by věc vůbec vypadala, kdyby na schůzích lidových zemědělců hůře než na schůzích zemědělců republikánských mluvilo se

o podporách v nezaměstnanosti jako o podporách lenochů atd. . . ? Já jsem měl odvahu vykládat sedlákům v tisku i na schůzích, že nutno platiti podporu v nezaměstnanosti přes to, že oni nemohou čeládku dostat, dovedl jsem jim říci i trpkou pravdu i v jiných věcech a rozuměli tomu. Vyhraněnou třídní politikou dokazujeme jen bezdůvodnost existence vlastního křesťansko-sociálního hnutí. To mohou dělníci dnes klidně sedět v organisacích socialistických právě tak, jako by naši zemědělci mohli býti u republikánů, nebylo-li by pro zemědělce jiného programu, než agrárního ve smyslu programu politického hnutí republikánského. V odborovém hnutí všech sta-

vů musí se odrážeti základní myšlenka křesťanské solidarity. Mezi námi a ostatními musí býti vedena jasná demarkační čára i v hospodářském snažení, jinak popíráme důvod vlastní existence. Jak chceme vybojovat boj se socialisty, jak s jinými stavovskými stranami? Kde vezmeme důvod k boji, když v hospodářském ohledu je budeme kopírovati? Vzrůst fašistického hnutí mezi dělnictvem je výstražným znamením pro nás. Bude třeba důkladné revize odborové činnosti.

(Podotýkám, že dělnické hnutí v Čechách více se snaží o odklon od socialismu a poukazuje především na kladné jeho stanovisko k celní ochraně zemědělské výroby.)

Jos. Pospíšil:

KARAFIÁTY.

Bílé karafiáty! Je v kytici
zlatou šňůrkou spjaté hladím dojatý.
Kdo vás poslal, zjasnit moji světnici,
bílé karafiáty?

Květ váš něhou svítí jako rozžatý!
Hřebíček z vás dýše s vonnou skořicí,
když sníh vašich květů líbám svými rty.

Prosím vás, ó květy vůní hýřící,
nekývejte na mne svůdně poupaty.
Jsem již šedivec, kněz k smrti zrající,
bílé karafiáty!

Jan Bartoš:

KAŠPARŮV MÍR NEDĚL.

Poměrně málo je znám básník František Kašpar, zejména mimo okruh čtenářů z našich řad. A přece už napsal pěknou řádku básní, z nichž většina je rozebrána. Bohužel nevydali ji oficiální nakladatelé pražští, básník sám byl svým nakladatelem, proto Praha o takových knihách mimopražských mnoho neví. Dosud je možno dostat poslední sbírky: Vexilla regis, Mystické jahody, Zastavené hodiny. Básník se narodil v Borešnici u Plánice r. 1879 a je i v tamějším kraji farářem — poutní místo Nicov je jeho působištěm, tam také vydal svou nejnovější sbírku básní Mír neděl. To už bývá údělem všech spisovatelů a básníků, kteří se vyhýbají takovým časově svůdným vzruchům baru a manželských nevěr a podobně, jichž mysl zalétá docela do výšin širokým vrstvám poněkud nepohodlných, že se v oficiálních kruzích o nich mlčí. Vzpomeňme jen Durycha! I takový Vrba už se skví ve školské učebnici, ale Durychova jména nezná ani takový mladík Götz, když píše svou Anarchii. Teprve v poslední své knize byl nucen široce se jím zabývat, ač ovšem mu neporozuměl. Neznám veškeré tvorby Kašparovy, ale z těch pěti posledních básnických knih, které jsem četl, stojí Mír neděl nejvýše. Kniha je ideálně architektonicky řešena, básník přistupuje k svému dílu s myslí dokonale usebranou; básník je si vědom, že je zástupcem Božím, když tlumočí nám tu neskonale krásu, poesie je mu chrámem, do něhož se vstupuje dvojnásobnou předsíní, aby se duše cele mohla ztopit v taje svatostanu, když se předtím po-

modlila v lodi katedrály. Vychází od reality, bystrým okem umělce všímá si všeho toho, co básníka na vsi denně upoutává. Což by to bylo jiného nežli blízká příroda se svými zjevy? Jaro, metelice, sníh, májová vláha, jablonoň, obilí, letní noc, sklárna, jitro, východ slunce, žně, poledne, letní večer, krupobití, neděle, poutníci, mlha, mír. Ale křivdili byste básníku, kdybyste ho podezírali, že snad se chce realisticky opájet těmito zjevy. Není cílem krajina, ale tajemství její, jeho duch se povznáší k nebesům, hledí proniknout mysticky stopy Boží krásy v každodenních zjevech a tak přiváděti lidstvo k věčnému a jedinému zdroji všeho tvorstva. Nejvíce uchvátí čtenáře básněmi kratšími, nevelkých rozměrů, ty se básníku obzvláště podařily: Jabloně, Orba, Obilí a jiné. V předsíni je tedy pěkná pohoda. A což teprve u včeliček — dušiček! Tato veskrze sympatická zvířátka našla v Kašparovi oddaného čtele, výstižnými verši zvětšil jejich práci. Výlet, stavba, sbírání, pastva, siroba, trubci; jen ten, kdo nahlédl v způsob života těchto neviných stvoření, může náležitě pochopiti. Ale včely snáší nejen med, nýbrž básník je má rád hlavně pro běloskvoucí vosk, jenž svítí na oltáři k slávě Boží. Loď chrámová, toť svatý týden, básně jednotlivých dní, zbásněny všechny měsíce. Už v Mystických jahodách závěrem dotkl se měsíců, nyní však věnuje každému z nich samostatnou báseň. Kdežto Karel Toman zahudl v svých Měsících jen na loutnu čistě národní, českou, Kašpara vzněcuje k básnické tvorbě jen prvek

náboženský, začíná prosincem a přes leden dochází až k listopadu všude upřímně se dovolává památek světců a světic. Po té přípravě smíme s básníkem vstoupiti v Svatostan, vrcholnou část knihy, ač ovšem nezasvěceně, t. j. všem těm, kteří se neradi ponou-
řují v taje poesie mystické, nepřístupnější jsou básně v prvních dvou částech. Verš plyne širokým, jistým tokem, čtenář je upoután čistou radostí z nových a smělých obrazů a metafor. Kniha je nádherně, bibliofilsky vypravena, neboť našla vhodného interpreta v stejně smýšlejícím umělci Josefu Váchalovi; vyzdobil ji trojbarevným titulním listem, jedním dřevorytem dvojbarevným a deseti černými. Proto náleží kniha Kašparových básní Mír neděl mezi nejkrásnější bibliofilské tisky poslední doby a tudíž 170

stran velkého formátu na krásném papíře za 50 Kč přijde čtenáři lacino. Jest tedy litovati, že něco ušlo pozornosti korektorově, na př. učinili místo učili (37), jsem místo sem (31), krystoval (22), zkliděno (52); vyskytají se neobvyklá slova nebo docela i tvary nesprávné, jako sněh, druž vil, tepřiv, oči mžejí, kol mne, kol něvo, napnutí (ětí), v něj (něho, 132, 101), mizí, voní, vonící [156, 101], místo —ejí, semuty (95, snaty), odbíjí (-ejí), jenž ho má (jej), svitá, stená, podruhé, poprvé (po prvé), schudlá, schladnou, sevšedňuje místo z—, svojích, mojích místo svých, mých atd. Těž plynost několika veršů zakalila vlna spěchu svým nelibozvukem a všedností, jinde rozumářská myšlenka potlačila básnickou formu.

P. M. H a b á ň O. P.:

ZÁJEM ITALŮ O KULTURNÍ SMĚRY V ČESKOSLOVENSKU.

Časopis pro slovanskou literaturu, jenž vychází v Římě v Ústavě pro vých. Evropu (Et. lo Gatto), v jednom článku (Tendenze della cultura ceca nel dopoguerra — Volfando Giusti) uveřejňuje zajímavou studii o literárních směrech u nás.

Přirozeně vanou Československem po světové válce různé směry, dle názoru autorova. Obklopeno se všech stran Němci, přijímalo jejich kulturní vliv, což platí zvláště pro vzdělaný svět, zatím co slovanské citění se zachovávalo jen mezi lidem (nejvíce na Moravě). Doba obrození v 19. stol. dala podnět k tomu, aby byl zatlačen německý vliv a již tehdy se obracely české zraky k západu, odkud by přišla spása. Směr tento však nebyl ničím novým, neboť již dlouho před »Bílou Horou« kulturní směry se nesly k západu. (Za posledních Přemyslovců a Lucemburků.) Odtud pocházejí různé názory mezi Čechy. Různost názorů pochází ponejvíce z osobního zájmu, buď pro Rusko, neb pro Německo, pro Francii atd.

Autor se podivuje, jakou otevřenost nalezl v polemických spisech českých.

Především zkoumá spis »Jací jsme« od Ferd. Peroutky. Spis má ráz polemický a kritický (pokračuje autor článku), upřen proti rozšířeným a vulgárním pojmům o českém charakteru. Směr jeho je více negativní, v živém slohu a pestře čistí Peroutka všechny předsudky. Přirovnává Peroutku s Thovezem, nikoliv pro stejné smýšlení, nýbrž pro otevřenost v kritice.

Peroutka opírá se především proti názoru v cizině běžnému, že jsme národem s hlubokými a mystickými směry, což zavinila četba Tolstoj a Dostojevského. To důsledně popírá.

Ačkoliv Češi jsou schopnými chápati pojmy přicházející ze všech stran a vzdělání na universitách se vyrovná jiným národům, přece česká mysl se nedovede vyvinouti.

Vládlo u nás přesvědčení, jako památka na husitské války, že jsme vyvoleným národem, jenž přináší světu myšlenkový podklad. Vše byla by chudší Evropa, kdybychom se ztratili se světa?

Čechy pro svoji malíčnost nemohou tvořiti myšlenkové směry jako Rusko. Není-li tedy dovoleno pochybovati o účelu tak malého národa?

Ve svém kulturním vývoji vždy směřovali Čechové k západu. Vrchlický jest vzorem českých básníků, kteří hledali své dojmy v cizině.

Jest též pozoruhodným, že se v Čechách čte více překladů než v jiných zemích, což je známkou, že česká mysl je otevřena celému světu. Čeští spisovatelé hleděli se přiblížiti cizině, proto se nedostává příliš pozoruhodnosti a živé originalnosti.

Nemáme vynikajících vlastností, jsouce národem středního rázu.

Náboženským pak národem (dle Peroutky) Čechové vůbec nejsou, a na naději Rádlou, že katolicismus pomalu vyhyne, odpovídá Peroutka, že místo náboženství zůstane holé místo.

Peroutka popírá humanismus slovanský. Čechové jsou národem studeným, neschopni revoluce.

O revoluci 28. října 1918 píše, že byla idylická, a že kdyby přišlo 28., revoluce by vypukla pravděpodobně 29.

Peroutka napsal spis, jenž ničeho nevystavěl, naopak ukázal vlastnosti, jichž Čechové nemají. Autor článku poznamenává, že jeho spis přece nezanechává špatného dojmu na cizině. Byť byly jisté části jeho knihy výstředními, vane knihou čistý a zdravý vzduch.

Na cizině působí silně to, že s takovou otevřeností vyznávají vlastní chyby a nedostatky, že se nelže a nemluví jen všeobecně. To ukazuje na zdravý základ, dobré pole, na němž vyroste hojná žeň.

Autor rozebírá ještě jiné knihy o témže předmětu. Je to knížka Jiřího Mahena o českém charakteru, v níž spisovatel vytýká různé nedostatky ve spisovatelství českém, dále nedostatek tvořivé síly a fantasmie i ve slohu.

S podivem mluví Giusti o souhlasu Mahena s Peroutkou v názoru na náboženství a opakuje jeho slova: »Kdybych se znovu narodil, věnoval bych svůj život buď studiu čínského jazyka, nebo otázkám náboženským, což je totéž pro středního člověka českého, totiž něco nepraktického a komického.« (Str. 57.)

(Pravdu má spisovatel Mahen více než Peroutka, jenž se odváží tvrditi o Čechách všeobecně, že nejsou náboženským národem. Pro povrchní české polointeligeny ovšem hlubší životní otázky jsou španělskou vesnicí, že by však česká mysl, všeobecně vzato, nebyla náboženskou, prozrazuje neznalost jak dějin tak i přítomné doby.)

Giusti dodává: »Ani Peroutka ani Mahen nepíší jasně, čeho jest třeba činiti, aby se odpomohlo negativním sklonům české kultury.«

Jiné knihy v tomto tematu snaží se řešiti i tuto otázku.

Jest to na př. Krejčího: »České vzdělání«, jehož smýšlení o všeobecných principech je sociálně demokratické. Zavrhuje západní literaturu, francouzskou, proto, poněvadž po revoluci zůstává aristokratickou a anglickou, protože hlavní osobou jejích románů zůstává lord. Větší spisovatelé západní jsou nepřístupni české duši. Jest zřejmo, že Krejčí přeje snahám německým. (Str. 17. a 18.) Není však třeba, aby Čechové zůstali Němci ve slovanském šatě. U nás spisovatelé nemají vlastních tradičních vlivů, proto celá česká kultura v prvé polovici 19. stol. cítí německy.

Giustiho nejvíce pohoršil názor Krejčího na literaturu francouzskou, již připodobňuje k italské a španělské. »Zdá se, že západ nebyl pochopen od autora »Českého vzdělání«. Co znamená, že západ má literaturu aristokratickou? Jaký má význam pro literaturu, že Byron byl lordem a Lamartine ministrem? Zdá se mi spíše, že politické snahy Krejčího byly aplikovány na nesprávné pole. Ačkoliv kultura německorakouská je bližší českému charakteru, což se vysvětlí panstvím rakouským nad Slovany, bylo by nerozumné popíratí všechny jiné vlivy. To by bylo známkou neznalosti dějin vlastního národa.

Zároveň zapomněl Krejčí na střední věk český, jenž obsahuje spisy i básnické dosti povýšené a hodně samostatné.

Jest pravdou sice, jak tvrdí Krejčí, že vzdělaný člověk francouzský, ba i italský, nezná dosti zeměpis a kulturní život jiných národů jako německý vzdělanec, jenž se tím podobá více českému, avšak

nemá pravdu, mluvě o italské a španělské kultuře, jež klade na roveň francouzské. Francie vede oba národy. (Zdá se, že Krejčí tímto názorem ranil smrtelně Italy.)

Rozváděti široce důkazy nedovoluje Giustimu malý rozsah článku. Uvádí jen, že Dante, vzor italský, jest daleko od mentality francouzské.

Rovněž zavrhuje Giusti názor Krejčího, jakoby ruská kultura byla nejslabší. Ukazuje, jak i typy západní v ruské literatuře nabývají zcela jiného vzhledu, na př.: »Děsy«, u Dostojevského. Krejčí zná literaturu a kulturu německou, dodává Giusti, avšak západ a Rusko nezná.

Podobně zkoumá i jiné spisy:

Rádlův: Naše doba, jenž horuje pro západ a Ameriku, a pak prof. Vočadly: V zajetí babylonském, jenž inklinuje k Anglii.

V jiném článku týž Giusti mluví o P. O. Hviezdoslavu, Slovákovi, a rozebírá zvláště jeho: »Hajníkovu ženu«, a cituje celé stati, aby ukázal pravý typ slovanského básníka, jenž rozumí přírodě a její kráse, výši hor s jejich šuměním, kráse jara a podzimu, jakož i písním a radosti děvuch na poli, jehož mocně jímá bublání potůčku a zpěv ptačí, jakož i nevinnost a věrnost slovanských děv, hluboká zbožnost, tichost a svatost neděle.

»Zas svatá svítla nedel'a,
jak slza, deň tak krásný, čistý;
hmľa z dolin spešne mizela...«

Tato a jiné stati dokazují, že česká literatura jest dceroú slovanských končin, neboť vše jest v ní přirozeným a jednoduchým.

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í .

VZNIK IDEJE BOŽSKÉ.

Ročník 1910 časopisu pro etnologii přinesl řadu statí velikého pracovníka P. W. Schmidta: »L' Arigine de l' idée de Dieu«. Stati ty vzbudily velikou pozornost, poněvadž P. Schmidt jimi razil nové dráhy v etnologickém badání a byly hojně komentovány. Jejich autor pracoval zatím dále, dospěl k novým poznatkům, jimiž rozšířil své studie a vydal německy pod názvem: »Der Ursprung der Gottesidee«. Byla to historicko-kritická část velikého díla, které ve druhém svazku mělo býti doplněno doklady, sebranými na výzkumných cestách mezi primitivními národy. Po třinácti letech vydává P. Schmidt druhé vydání svého veledíla, které zahajuje novou epochu ve srovnávací vědě náboženské.

Jako misionář P. Schmidt, znající mnoho řečí a hluboce inteligentní, měl příležitost poznávati a studovati kmeny, mezi nimiž působil. A právě proto, že byl misionářem, mohl začítí novou etapu v etnologii, která jest s misiologií v úzkém vztahu. Spisy a poznatky misionářů, týkající se různých primitivních národů, jsou dnes v mnohých případech pro etnologu jedinými předléžitými prameny.

Od r. 1913 udály se v etnologii četné změny, způsobené novými a novými výzkumy, které zatlačovaly stále více do pozadí směr, stojící pod vlivem evolucionismu. P. Schmidt sám k tomu přispěl svým badáním nejvíce. A ve velikém svazku, který nyní vyšel, uložil nové výsledky svého badání, čímž dílo jeho velice vzrostlo.

Nejdříve se autor vypořádává s různými teoriemi, které dříve byly považovány za jediné správné:

S teorií Maxe Müllera, již nazývá přírodně mytologickou, a která měla vzestup v době rozmachu studií indogermánských, egyptských a semitských; dále s teorií, která již budovala na badáních mezi národy dosud neznámými, ale stála úplně pod vlivem evolucionistických ideí. Schmidt uvádí zásady Tylerovy a Spencerovy, které byly dlouho považovány za správné, a které jsou známy jako teorie animistická. První vychází od duchů, kteří oživují přírodu, druhá vidí začátky náboženství v uctívání duchů zemských. Proti animistické teorii postavila se škola nová, astrálně mytologická, jejímž zástupcem jest W. Wundt, a která jest dnes již v úpadku.

Proti animismu vyvstali dva mocní nepřatelé: monotheistický a magický preanimismus. Zakladatelem prvního směru jest profesor oxfordský, Skot Andrew Lang, známý též jako básník a kritik. Na počátku se držel zásad Tylerových, ale studiem náboženství jihoaustalských kmenů došel k názoru, že animismus jest nepravdivý, a že původním náboženstvím jest monotheismus. Tímto tvrzením ovšem popudil racionalistické a evolucionistické myslitele, takže jeho náhledy byly hodně umlčovány. Ale přes to si naklonil několik významných duchů, jako Schrögera, známého indologa vídeňského. Animistické teorii byla zasazena hluboká rána, takže dnes ve vážných vědeckých kruzích se s ní příliš nepočítá.

P. Schmidt se obírá dosti podrobně Langovou teorií, poněvadž sám měl příležitost studovati náboženské názvy jihoaustalských primitivních kmenů, nedotčených ještě moderní civilisací. Mluví o nejvyšší bytosti, nazývané Munganungua, což znamená

Náš Otec a dokazuje, že nejvyšší bytosti, ve které věří jihoaustralští kmenové, nemají vznik v nějaké mythologii nebo v animismu. Myšlenka na tu nejvyšší bytost je starší než známá mythologie, která přišla později a prvotní víru jen pokazila. Jí lze přičítati to nižší, co leckdy bývá přičítáno jediné nejvyšší bytosti. Jest předností Langovou, že podal po bedlivém pátrání důkazy a doklady, které potvrzují teorii, již vybudoval. Nelze se vším souhlasiti a P. Schmidt v několika bodech podává věcnou a důkladnou kritiku Langa, ale proti teoriím dřívějším má Langova nespčetné přednosti.

Paralelně časově s Langovou teorií vzniká t. zv. teorie magického preanimismu, jejímž původcem jest King. Podle ní člověk primitivní věřil, že v přírodě existují neosobní kouzelné moci, které zval různě (mana, orenda), které jsou povzneseny nad všechny přírodní zákony, a jichž člověk dosahuje jediné různými kouzly. Tyto kouzelné moci byly později člověkem spojeny v jednu bytost nejvyšší, byly zosobněny a člověk v ně věřil. Tato teorie se ujala velice brzy a dílo Kingovo »The Supernatural« bylo hojně čteno a oblíbeno. Ovšem brzy byly shledány veliké její slabiny a proto neměla dlouhého trvání. Nezachránil jí ani směr, který vykládal vznik náboženství ze strachu před nějakou neosobní silou.

Schmidt všímá si dále nábožensko-psychologické školy, jejímž hlavním mluvčím jest severoamerický myslitel James. Jeho názory, které vyzdvihují význam citu, byly hojně přijímány autory protestantskými. Hlavně u Söderbloma jest pozorovati jeho vliv.

Jest otázka, jaký názor převládá dnes v etnologii? Většina vážných vědců po úsilovném badání se kloní v uznání nejvyšší bytosti u primitivních národů. Theorie Langova vítězí ve vědeckém světě stále více, zatím co ostatní teorie jsou opouštěny. Existuje nejvyšší bytost, která dala život všemu. »Její skutečnost a originelní pravověrnost není dnes popírána od žádného význačného badatele.« Evolucionismu se nevěří a nejvyšší bytost, která má život sama od sebe, nemá nic společného s různými těmi bajkami animismu, magismu, totemismu, a jak se všechny ty směry, jež na chvíli oslňovaly svět, jmenují.

Velice zajímavou jest kapitola, ve které autor rozbírá socialistický a komunistický názor o vzniku náboženství a jeho dějinách. »Místo originelního příspěvku k badání o vzniku náboženství sociálně-komunističtí autoři spokojují se hlásáním toho, co již dávno bylo vyvráceno.« Theorie historického materialismu, kterou hlásá socialism, nemůže se, pokud se jedná o přesné ideje božské, vykáhati ničím kladným.

V poslední kapitole velikého svazku ukazuje P. Schmidt na látku, kterou chce zpracovávat v dalších svazcích a na historickou metodu, již chce pracovat, již pracuje, a jejímž jest odvážným, důsledným a uvědomělým zastáncem. Přehled přes dějiny historické metody dává nám obraz nejmladší dcery historické vědy, etnologie, jak se dnes vyvíjí na celém světě. Jí jest badání vyňato z přírodních věd, v nichž dlouho vězelo.

P. Schmidt jest dnes z nejlepších a nejváženějších etnologů. Svým dílem, svým badáním a svou hlubokou inteligencí razí nové cesty. A zároveň dává hojnou lásku k apologii víry. Na počátku si stěžuje, že v církevních kruzích nebylo dlouho pochopení pro novou vědu, která přece přináší apologetice hojnou podporu. Kolikráte čteme, že monotheismus jest až poslední formou náboženství. Nejlépe lze takové tvrzení vyvrátiti poukazem na náboženské na-

zírání primitivních kmenů, které podává právě etnologie.

Tento svazek, který jest spíše historicko-kritického rázu, dává mnoho látky, svazky další budou uváděti dokumenty, a lze se na ně opravdu těšiti.

VLASTA JAVOŘICKÁ: »MÁJOVÁ BOUŘE«. Díl I. str. 272 za Kč 17.—. Díl II. str. 186 za Kč 12.—. S barevnou obálkou akad. malíře Gotha. Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II., Panská ul. č. 1. Oblíbená autorka shrnula do těchto nových dvou svazků zajímavě drobnější povídky, črty a romány, které mají všechny osobité vlastnosti jejích větších skladeb, totiž napínavost, zajímavou malbu prostředí, proniknutého skrz na skrz, výraznou kresbu postav a povah, dramatickou, místy i tragickou skladbu osudovou, které však svým rychlým spádem, zhuštěnou zkratkou a koncentrací připomínají rychlý sled filmových obrazů, zachycených v plné životnosti a pravdivosti.

Th. Rave: BAUSTEINE ZUR CHRISTUS-SCHULE. (Schulbrüder-Verlag, Kirnach-Villingen, I. a II. sv.) Že jsou to časové myšlenky, naznačuje již nadpis. Výchova dítek v intencích velkého pedagoga sv. Jana de La Salle. Cena nesmrtelné duše dítky, zodpovědnost školy, výchova školní nejen rozumu, ale i vůle, charakteru. Hubné síly křesťanské výchovy, eucharistická myšlenka a kult mariánský. Naším učitelům lze tato pojednání jen vřele doporučit. J. Plojhar.

Z POUPAT DO KVĚTŮ. Neměli jsme dosud v naší výchovné literatuře spisku pro dospívající dívky, kterým by byly tyto varovány, aby se nedaly svést k pochybným známostem a aby dovedly oceniti nadevše mravní zachovalost a čistotu. Podobným spisem jest původní zdařilá práce vdp. K. Rešana, spirituála kněžského semináře v Českých Budějovicích. »Z poupat do květů«. Několik slov k dospívajícím dívkám o vážné věci. Stran 27, cena Kč 2.50. Jest v zájmu obrody našich rodin i celého národa, aby spisek ten dostal se do rukou co největšího počtu českých dívek, aby jim byl ochranou, aby neklesly a aby vychoval sám ze zachovalého dívčího dorostu hojný počet zbožných a opravdových matek. Dílko provanuto jest při své neobyčejné jemnosti duchem hlubokého náboženského citění. Každá resiošní matka měla by je vložiti do rukou své dcerušky již od 12 let.

JOSEF PEKAŘ, DREI BISHER UNEDIRTE WENZELS-LEGENDEN. 1. Ein Sermon von d. Uebertragung des h. Wenzel. 2. Die Wenzelslegende »Oportet nos fratres«. 3. Die Wenzelslegende »Oriente iam sole«. Praha 1905, nákladem vlastním, str. 52. Cena Kč 10.—.

JOSEF KLIK, NÁRODNOSTNÍ POMĚRY V ČECHÁCH OD VÁLEK HUSITSKÝCH DO BITVY BĚLOHORSKÉ. Praha 1922, stran 176. Práce je zvláštním otiskem z ČČH., ročník 1921—22, doplněným rejstříkem osobním a místním. Opřena o rozsáhlé studium heuristické líčí dosti podrobně a všestranně problémy změn národnostních na české půdě v udané době, zejména pak germanisační postup luteranismu. Cena Kč 8.—, pro členy Klubu Kč 5.—.

Dr. W. Liese: GLAUBENSFROH. (Schulbrüder, Kirnach-Villingen, 300 str. 4.50 M.) Moderní, lehce podaná apologie, která působí více na cit a srdce, než na rozum. Více jak 30 kapitol pojednává o Bohu, Kristu a církvi. Hodí se velice jako ná-

boženská četba, neboť rozlévá radost ze života náboženského, čehož jest zvláště naší době velmi zapotřebí. Zvláště pěkné jest líčení života Ježíše Krista v zátíši nazaretské rodiny.

J. Plojhar.

DIE REITTERIN BAYERNS in schwerer Zeit. Krátký životopis služebnice Boží, karmelitky Marie Josefy Lindmayerové. Od J. M. von Waltendorf. Malá 8, 55 stran, brož. — 60 Mk. Nákladem Školských bratří Kirnach-Villingen, Baden. Jako předešlý životopis, jest i tento plný nejkrásnějších námětů a pohrutek k ocenění a prohloubení víry a života. Rozjímavá karmelitka tu dokazuje, jaký vliv má modlitba na běh světa a dějiny.

J. U.

D. W. Mutt: PROFESSOR CONTARDO FERRINI. (Schulbrüder-Kirnach-Villingen, 315 str. 4 M.). Na přání papeže Pia XI. byl započat proces blahorečení moderního učenice a světce profesora Contarda Ferrini. Autor nám zde vypravuje jeho život a práci, jež jsou životaplným vyvrácením moderní fráze o neslučitelnosti víry a vědy. Čím více pronikal Ferrini do záhad profánní vědy, tím více se prohluboval jeho život z víry. Doufejme, že brzy tento vzor moderního katolického akademika zastaví se v řadě světců církve.

J. Plojhar.

Joseph Braun S. J.: »HANDLEXIKON DER KATHOLISCHEN DOGMATIK.« S. VIII. u. 355, M. 10.50. Herder, Freiburg 1926. Orientace v pravdách katolické dogmatiky a zvláště orientace rychle, jasná a správná, nejenom pro laiky, ale i pro kněze jest velmi těžká. Právě vydaný dogmatický slovník, jesuity P. Brauna značně přispěje ke správné orientaci a ujasnění dogmatických pojmů. O důkladná dogmatická díla bohudíky nouze není, ale jádrného dogmatického slovníku bylo již skutečně potřebí. Proto bude jistě uvítán s vděčností (stejně jako Braunův liturgický slovník, před několika lety vydaný u Pusteta v Mnichově) jak kněžími, tak laiky. Dle slov autorových účel knihy jest jasně a věcně vysvětliti jednotlivá dogmata katol. církve dle obsahu i smyslu — a Braunovi i jeho spolupracovníkům, profesorům valkenburské koleje sv. Ignáce se práce podařila. Jednotlivé stati seřazené v abecedním pořádku jsou psány krátce, ale jasně a obsažně. Na theologické kontroverse autor alespoň upozorňuje a podává stav otázky. Praktický je též abecední rejstřík latinské terminologie a seznam čelnějších dogmatických děl. Na důležité toto dílo, zvláště pro kulturní pracovníky, upozorňujeme.

Rel.

STUDENTSKÁ HLÍDKA. Č. L. A.

ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ. Dvacátá prvá řádná valná hromada zastihla Českou Ligu Akademickou v rozkvětu vnitřní síly. Není již krísi a neujasněností ve vnitřním životě Č. L. A., jak bylo od mnohých psáno a z čehož mnozí se radovali, nýbrž pevně semknutá Liga těší se radostnému a čilému životu po přestálých obtížích. Dokladem toho byl přehled vykonané práce a konstatování současné situace na valné hromadě, jež byla konána 8. května t. r. o 10. hod. dopol. v přednáškové síni v Panské ulici č. 1. Chorálem svatováclavským, mohutně se rozléhajícím pod klenbou starobylého domu, byla valná hromada zahájena a po něm předseda JUC. Jar. Markes uvítal dostavivší se hosty. A byli to opravdu vzácní hosté, kteří navštívili valnou schůzi: J. M. ndp. velmistr křížovníků Vlasák, spectabilis vsdp. prof. Msgr. Dr. Kudrnovský, mil. sl. Lobkovicová, p. redaktor Čampa z Jugoslavie, kol. JUC. J. Parma za bratrský Spolek kat. akademiků »Moravan«, sl. Segerová a p. dr. Valenta za Ústředí katol. stud., členky SSS. dívčího s předsedkyní sl. Vojáčkovou, pí. ředitelka Schmutzerová za Svaz katol. žen, p. prof. Novák za Zemský spolek katol. učitelstva a jiní. Pozdravné přípisys přišly od J. M. ndp. dra L. Prečana, arcibiskupa olomouckého, p. min. Šrámka, p. dra Hronka, p. posl. Staška, p. posl. Šamalíka za kluby str. lidové, prof. Vošahlíka, seniora Č. L. A. Mile působila přítomnost seniorů Č. L. A. dra Valenty, dra Krlína, prof. Nováka, dra Doležala, dra Plocka, dra Formánka, dra Klímka, Kovaříka, dra Skuly, dra Eberta, dr. Baušové a Ing. Havlíka. Po pozdravech předseda JUC. Markes v úvodním proslovu podal stručnou rekapitulaci života a vývoje Ligy v minulém správním roce a s radostí konstatoval, že České Lize Akademické, jejíž jméno bylo dosud před nedávnem dosti odiosní v katolických kruzích, dostalo se skvělého zadostiučinění odsouzením roztržky ve spolku a uznáním hodnoty Č. L. A. — Ze zpráv funkcionářů vysvitlo pak, že Liga, pevně zkon-solidovaná a ucelená po vnitřní i vnější stránce, může

klidně hleděti vstříc budoucnosti a nemusí se obávati vážnějších otřesů. — Místopředseda Lavička v referátě o přednáškové činnosti v Lize poukázal na soustavné prohlubování duchovního života zásluhou duch. rádce vsdp. kanovníka Msgra. J. Bouzka, jehož procítěné přednášky padly v úrodnou půdu srdcí ligistů. Jednatelská zpráva R. N. C. Fialy podala přehled o čilém životě Ligy vnitřním i vnějším i o vzrůstu počtu členstva. Při této zprávě usnesla se valná hromada jmenovati čestnými protektory spolku vsdp. kanovníka Msgra. J. Bouzka a p. dra J. Hronka, seniora Č. L. A., pro jejich zásluhy o církev a vlast a pro nadšenou a horlivou práci v Lize samé. — Kol. MUC. Fikeis podal výčet stavu jmění Č. L. A. a i zde bylo patrné zlepšení financí, takže bude snad možno věnovati větší pozornost sociálním věcem. — PhC. Hylena v pokladní zprávě revue »Život« zdůraznil fakt, jak Liga byla vydáváním »Života« finančně zatížena. — JUC. J. Škrabal v pokladní zprávě podpůrného fondu vyzdvihl důležitost fondu a doložil číselně, jak fond je zdárnou institucí, podporující »majetné ligisty. — Ve zprávě člena redakčního kruhu »Života«, IngC. J. Reindla důležitým bodem je předání revue novému spolku »Život«. K tomu nutno něco podotknouti. Předání revue nebylo nepromyšleným skutkem Ligy; byla to jen snaha udržeti tuto jedinou katolickou revui při trvání, což při finančních nesnázích Ligy nebylo naprosto možno. Byl to ohromný podnik na tak malý a chudý spolek a ta chvíle, kdy Liga přestane vlastní revui vydávati, musila dříve či později přijíti. A později snad by bylo pozdě. Předáním však Liga, jež zůstala majitelem »Života«, neztratila své svobodné tribuny, vždyť stránky »Života« jsou jí i nadále otevřeny. A dokonce o svobodu vlastní, jako spolku, se Liga teprve nemusí obávati. Jest tudíž dojemná starost pánů z »Rozmachu«, kteří zlomili nad »Životem« i Ligu hůl, docela zbytečná, a jejich krokodýlí slzy by »Život« nezachovaly ani nezničily. Česká Liga Akademická dospěje opět k výši do-

by založení a popřevratové a »Život« neztratí cenu i kdyby byl sebe více ostouzen a zůstane vždycky chloubou Ligy. — Knihovnick Ing. C. Hofmeister uvedl knihovnu do řádného stavu, takže bylo možno znovu vypůjčovati si knihy. Z těchto byly oblíbeny knihy Zeyerovy, Durychovy a knihy filologické. — Správce domu Ing. C. Šmejkal bolestně znamenal nedostatek vhodných místností. Snad selepší poměry, aby Liga mohla míti opravdu sebe důstojné místnosti. — R. N. C. Frant. Němec referoval o práci zábavního odboru, jež byla v tomto správním roce značná a úspěšná morálně i finančně. Byly pořádány taneční hodiny, 16. listopadu 1926 předples v Národním domě na Smíchově, 28. února 1927 dozvuky plesu v paláci »Merkur« na Starém městě. Vrcholem všeho však byl reprezentační ples, pořádaný 19. ledna t. r. ve Smetanově síni Obecního domu hlav. města Prahy pod protektorem p. dra Martina Mičury, ministra m. sl., poslance Národního shromáždění, presidenta soudní tabule v Košicích. Ples byl vskutku reprezentační, připravený svědomitou prací předsedy záb. odboru JUDr. Ševce, jemuž patří dík Ligy. — Za kroužek historický referoval prof. Novák, za kroužek pěvecký MUC.

Fikeis. — Po zprávách funkcionářů a revisorů bylo výboru uděleno absolutorium a zvolen nový správní výbor: JUC. Karel Šeibot předsedou, R. N. C. Frant. Němec místopředsedou, PhC. Bohumil Hylena jednatelem, Ing. C. Jan Bartoš pokladníkem, JUC. Frant. Hypius pokladníkem podp. fondu, Ing. C. J. Černý, PhC. Jos. Čejchan, IngC. Jos. Cuhra, IngC. Otakar Hofmeister členy výboru, PhC. Škoda, JUC. Jenčík, R. N. C. Hložek náhradníky, Ing. C. Jar. Cuhra, RNC. Fiala, JUC. Markes revisory účtů; Msgre Josef Bouzek, dr. Jos. Hronek, dr. Frant. Valenta, dr. Václav Plocek, dr. Josef Doležal, dr. Jan Martinovský, prof. Ant. Novák, kolegové Jar. Cuhra, Ant. Mazanec, Jos. Škrabal přísedícími čestné rady, MUC. Fikeis předsedou plesového výboru. Nově zvolený předseda JUC. K. Seibot poděkovav členstvu za důvěru, vyznačil program, jež bude nový správní výbor sledovati, věren jsa tradicím Č. L. A., načež byla valná hromada ukončena. Bbh.

Pánům příznivcům Č. L. A. zajímavajícím se o život Ligy bude na požádání zaslána bezplatně výroční zpráva.

CO ŽIVOT DAL.

MASARYK ZVOLEN PO TŘETÍ PRESIDEN-TEM REPUBLIKY. Dr. T. G. Masaryk byl 27. května zvolen presidentem republiky již v první volbě, dosáhnuv potřebné k tomu třípětinové většiny. Volbu provedly obě sněmovny Národního shromáždění. Ze 450 poslanců a senátorů nebylo přítomno pouze 15, kteří byli omluveni nemocí nebo nutnými záležitostmi. Jeden člen (posl. Patzel) krátce před volbou zemřel, takže všech k volbě oprávněných bylo 449. Hlasovacích lístků bylo odevzdáno 434, z nichž dva byly neplatné. Potřebná třípětinová většina činila 261 hlasů. Na jméno dr. T. G. Masaryk znělo 274 lístků, 104 byly prázdné a 54 hlasů dostal komunista Šturc. Volební akt, to jest odevzdání hlasovacích lístků v obálkách a sčítání hlasů, trvalo tři čtvrti hodiny. Skládání slibu se protáhlo do dvou hodin. Poněvadž celý akt byl rozhlasem reprodukován, znala současně výsledek volby i cizina. V Paříži již páteční večerníky měly volební výsledky. President byl volen vládními stranami i opozicí. Z vládních stran prázdné lístky odevzdali nář. demokraté a luďáci. Mezi 104 hlasy bylo prý asi 20 hlasů poslanců většinových stran. President dostal jen 13 hlasů nad potřebnou většinu. Kdyby všichni komunisté hlasovali pro Šturce (měli 61 hlasů) došlo by k užší volbě. Koalice volbou presidentskou otřesena nebyla. A o to také šlo. Proto se také rozhodla lidová strana dáti hlasy Masarykovi. Kdyby presidentem byl katolík, ale vláda byla socialistická, byla by sice pro katolicism horší, než když je presidentem nekatolík. President administruje, vláda vládne.

GAMMA — ROUHAČ. Volbu Masarykovu silně ohrozil spis. Gamma (Jaroš) neomaleným srovnáním Masaryka s Kristem. Napsal totiž u příležitosti cesty presidentovy do Palestiny do »Čes. Slova« tuto nechutnost: »Noc ze dvanáctého dubna tohoto roku prožil Masaryk v Nazaretě. V rodišti Ježíše; ne boha, ale člověka. Člověka z lidí blízkých člověcké dokonalosti. Tohoto člověka sobě blízkého šel letos hledat Masaryk. Důvod je v rodovosti, v náboženské a ethické pokrevnosti obou mužů. Spatřujeme je

oba jako rodné bratry a vztah Masaryka k Ježíši právě jako k bratru, sice o dva tisíce let staršímu, dávno mrtvému pro oči lidí nechápajících, a přece stále tak nepřijemně živému. Co ve starším bratru ještě bylo nedokonalého, to v mladším je už překonáno, ale zas naopak mladší ještě v něčem usiluje být dokonalým, v čem už dokonalým učinil se bratr starší...« Byl z toho poplach v novinách a Gamma byl kanceláří presidentovou (Schieszlem) desauován. Snaží se ospravedlniti svou blasfemii ve »Frontě« (čís. 3) novou blasfemií. Píše tam: »Přirovnal jsem člověka k člověku. Pranic víc. Co je už dávno a dávno ve vzdělaném světě vyřízeno, vidět v Ježíši toliko člověka, a žádného boha, žádného »syna božího«, a ovšem ani žádného spasitele, ani vykupitele. — Ta samozřejmost, běžná vzdělcům na světě, pobouří Čechy, a to ne snad jen temný, zabořený lid kdesi v poslední končině Československa, ale i lidi v centru národního světla, v Praze! Píšeme rok 1927 anebo rok 927?« O té »samozřejmosti, běžné vzdělcům« dalo by se s Gammou polemizovat, kdyby bohorovnost Gammova nevzbuzovala útrpný úsměv. Bereme prostě na vědomí, že Gamma pokládá Krista za pouhého člověka a že to říká otevřeně a nepokrytě. A je zase dobrou značkou, že husitský (prý) národ byl pobouřen tím rouháním. Hus a Komenský, kterých se dovolává Gamma, by tohoto rouhače prokleli a Žižka by ho vlastní rukou se světa setřel. Že moderní ctitelé těchto mužů mají tolik katolického v sobě, tolik husitské víry (která v základech byla katolická), tomu se i my podivujeme. Gamma nad tím trne a ulevuje si těmito zlobnými slovy: »Tak hluboce zaryt je tedy do nás katechism, že i nevěrcům, volnomyšlenkářům, atheistům, židům připadá jako něco neslýchaného, přirovnat člověka k člověku, Masaryka k Ježíši! Nevěrci a atheisté jsou zděšení, bylo by jen chybělo, aby zděšení začali se křížovat! Tak do hluboka jsme tedy prostoupeni římanstvím, že se lidé oficiálně stojící vně církvi rozhorlují nad mým srovnáním člověka s člověkem! Nejsou s to, aby se vymotali z pojmů a představ vecpávaných do hlav ve staré, zkostelněné škole — nedovedou pojmut myšlenku, že by Ježíš nebyl bohem! Tak se odhalila míra

našeho otročení duší Římu. Chtějte pak rozlučku státu a církvi. Vždyť v nich, těch oficiálních nevěrcích, je Řím. Jsou formálně mimo kněžské matriky, ale oběma nohama až po krk skutečně stojí v církvi! A groteskní, smutně komická věc: sami trčíce po hlavu v církvi, volají na jiné, aby z ní vystoupili.« — Gamma vyšel jako Balaam, aby zlořečil a zatím ústa jeho vyslovovala polozakrytou pravdu, že národ náš přes všechny zmatky v jádře svém zůstává nejen křesťanským, nýbrž i katolickým. Něco však Gammovi není možno odpustit, protože je to hulvátství. Jistí páni prý se ozvali proto, že jim Gamma sahá do kráměčku. Tváří prý se uražení na výsost a do nejhlubších hlubin a zatím prý jde jim o uhájení obživy, provozovacího inventáře. Proto prý nemohou se vzdát »syna božího«. To je mířeno proti církvi; nejen katolické, protože i protestanté věří v božství Kristovo. Myslí-li opravdu Gamma, že by »kapsa« dovedla uchránit víru v božství Kristovo celé dva tisíce let, pak ho litujeme. Co měli z vyznávání božství Kristova apoštolové a první křesťané? Také u nich rozhodovala kapsa? Ale proti takovému tupému volnomyšlenkářství netřeba bojovat. Ještě s jednou insinuací Gammovou je se třeba vypořádati. Gamma píše: »Nepotkal jsem se ještě ve svém životě (a žiju už slušně dlouho) ani s jediným z těchto pánů, který by byl doopravdy, poctivě, upřímně, na plno věřil v Ježíšovo božství, v jeho synovství boží: jejich vlastní praxe životní je usvědčovala ze vnitřní nepravdy a z nevěry. Kdyby opravdu některý z nich věřil v božství Ježíšovo, že je skutečným a pravým synem božím, vykupitelem, spasitelem, musil by žít tak dokonale v harmonii se svým božským učitelem, že by skutky života dokazoval svou víru. Kdo z nich tak žije? Kdo z nich nezapírá činy života bez přestání svého boha? Ukažte mi mezi nimi jediného, úplného, dokonalého křesťana ve smyslu evangelií, a já vstana, ihned půjdu a posadím se mu k nohám, abych se od něho učil opravdovému praktickému křesťanství. Běda! Nenaleznu! Neukážete! Protože činy jejich usvědčují jejich ústa z pronášení slov nepravdivých, jimž oni sami nevěří, proto i dnešní jejich rozhořčení nad mou »blasfemií« je pouhá maska.« Gamma nevěří v Krista-Boha, nevěří tudíž také v pád prvních lidí a osudné následky prvotního hříchu, který učinil nás takovými, jakými jsme, totiž nakloněnými více ke zlému než dobrému. Jsme ve stavu »naturae lapsae«. Naše vůle je oslabena a duch nezřídka podléhá v boji proti tělu. Žít tak dokonale jako Kristus, syn boží, to by znamenalo nemít přirozenost lidskou, být Bohem, jako jím byl Kristus. Potom by ovšem nemusil Kristus se vtělit a vzít na sebe hříchy naše. Ale, nač Gammovi vykládat? On vědomě chce být pohanem, nevěřícím. Našel by jistě řadu dokonalých křesťanů, žijících svatým životem, ale nepadl by jim k nohám, protože pýcha satanova se ho zinočila. Jistě je (jako Hus) přesvědčen, že je lepším křesťanem než ti církevníci. Na obhajobu svou podotýká Gamma, že, ač presidenta ctí, nikdy u něho nebyl a nesouhlasí s ním ve všem. Vytyká mu, že vzal národní dar, že podepsal několik rozsudků smrti a že vede skvělý dvůr, což vše odporuje jím samým horlivě doporučované formulce »Ježíš — ne Caesar!« a má mnohem blíže k Caesarovi než k Ježíši.

SALESIÁNI přenesou svůj první český ústav pro výchovu kněžského dorostu ještě letošní prázdniny i do zemí koruny České a sice prozatím do Fryštátu u Holešova na Moravě. Až si vychovají s pomocí boží a přispěním dobrého a uvědomělého katol. lidu dostatek schopného personálu, pak mohou teprve začít ve

velkém svou nábožensko-mravní a sociální výchovatelskou práci. Bude to vyžadovati ještě námahy, ale máme-li u nás zloby dost a máme-li naši mládež odkázanou často samu na sebe — proč bychom se nechytali každého záchranného prostředku, zvláště je-li tak všeobecně oblíben ve všech zemích, jako práce salesiánů a proč bychom jej nepodporovali? České salesiánské dílo za ta tři léta svojí existence vykonalo i tak již hodně. Vždyť před třemi roky o něm žádný ani nesnil a když přijeli první čeští hoši do Itálie, nebylo tam českého salesiána, který by jich přijal. Až pak byli svoláni někteří salesiáni čeští, kteří se do Itálie zatroulili kdysi náhodou se Slovinci, Poláky a Němci a ti vrátivše se do Perosy-Arg. v Itálii ujali se tam řízení českého ústavu. A byla to práce dosti perná, poněvadž dlouhá odloučenost těchto salesiánů od vlasti způsobila značné nedostatky v mluvě i poznání dnešních poměrů. To všechno je dnes již značně překonáno. K tomu máme již i salesiány nové, totiž ty, kteří přišli do Itálie již po válce a mají již značné předběžné vzdělání, dostali se do noviciátu a složili sliby. Tito jsou již nyní zdatnými výpomocnými silami učebnými. Dlužno také pojeti v úvahu, že do Itálie si zavandrovala často cháska všelijaká, toužící po dobrodružství, která jakmile seznala, že státi se knězem či řeholníkem znamená pracovati a obětovati se, dávala do zaječích. Ale tito pánové obyčejně nikdy neplatili a ústav musel za ně platiti i drahé cesty. Přece však české dílo sales. vydržíte nyní na 70 studentů a řemeslníků, kteří povětšinou moc málo, aneb vůbec nic neplatí. Tážete se, odkud k tomu bere peníze? Často scházejí, ale o nejnnutnější se postará vždycky Prozřetelnost, která se osvědčila vždycky tolik při podnikání ctih. Dona Bosca a osvědčila se již i při čes. sales. díle. Ovšem, zřízení a zavedení prvního studentátu v republice bude vyžadovati značných nákladů a bude zde zase jenom obětavost uvědomělého a dobrého lidu, která to umožní... A přece dlužno začít: potřebujeme kněží, potřebujeme v pravdě křesťanských vychovatelů a potřebujeme andělů strážných pro naši mládež dělnickou, řemeslnickou, rolnickou, studující. Řešme sociální otázku tímto praktickým způsobem křesťanským, podporujeme takto výchovu zdatných a společlivých občanů a katolíků a dopřejme jim tedy i naší přízně. Jak se dovídáme, bude založen i na Slovensku po Saštíně již druhý ústav salesiánský a sice u sv. Benedikta na Skalce nedaleko hranic moravských. Informace podává a dary přijímá i dr. prof. A. Štancl v Hranicích na Moravě.

ZE SLOVENSKÉ KRONIKY. Slovenská oposice po převzetí vládních otěží Hlinkovou lidovou stranou dostala nové podněty své kritiky — politiky. J. Koza-Matejov po zániku »Slovenského národa« vydal několik brožurek, v nichž rozebírá časové události. Byl-li nespokojen s opoziční politikou Hlinkovy strany dříve, je dnes neméně nespokojen s jejím vstupem do vlády a v jedné z brožur dokonce truchlí takto nad zašlou dobou krvavých schůzí Hlinkových: »Boh a Národ! To bolo naším heslom. — Autonomia! A toto heslo programove bolo nám cieľom. — Mobilizovali sme! Pohlo sa celé Slovensko! Započal sa snáď ťažký ale krásny čas, plný veľkého, vnútorného národného obrodenia. A plný i obetí, plný národného vierovyznania. A to často až po samé národné mučedníctvo. — A že to neboly parádne manévry, ale opravdivá vojna jedného národa, ukazuje to celý rad ranených a mŕtvých, ktorí krvou svojou zapísali históriu Slovenska do veľkých dejín ľudstva. Žiaľ! Bohu, všetkých ich už ani nevieme. Medzi nemi

sú: 2. februára 1919 v Ružomberku 19 ranení; 25. marca 1919 v Rumanovom 2 mŕtví; 18. augusta 1920 v Hlohovci 1 mŕtvý; 18. decembra 1920 vo Vrábl'och 4 mŕtví; 21. februára 1921 v Krompachoch 40 ranení a 4 mŕtví; 2. júla 1921 v Ardenovom 11 ranení a 2 mŕtví; 2. októbra 1921 v Topolčanoch 11 ranení a 1 mŕtvý; 1. júna 1922 v Hrušovom 19 ranení a 3 mŕtví; 14. júna 1922 v Novom Meste 80 ranení a 1 mŕtvý; 18. októbra 1923 v Dubovom 2 ranení a 1 mŕtvý; 8. októbra 1924 v Trenčíne 5 ranení a 1 mŕtvý. Krem toho máme ranených a mŕtvých v Trnave, v Holiči a Boh vie, že kde ešte. — —» («Co sa stalo», str. 12—14.) (Mimoděk nám napadne srovnání bojů českého katolicismu a slovenského: po převratě asi byl kurs stejný, v Čechách ovšem ve vyšším stadiu, poněvadž na Slovensku aspoň se stále mluvilo o náboženském citění lidu a pak mezi vládci byli i evangelíci; byl boj i v Čechách, i krev výjimečně tekla (Luže), ale celkem při vši úpornosti byl jen ideový; dnes váha katolíků v Čechách není menší než na Slovensku. Rozhodně tedy »krásný čas« při vzpomínce na tu řadu obětí nevidíme a nebylo-li jich třeba v Čechách, nebylo jich třeba ani na Slovensku. — V druhé brožure pak pod nadpisem »Vstúpili sme do vlády ľavou nohou« kritizuje vstup Hlinkovy strany do koalície. Pripomína, že Juriga chcel do vlády hneď po voľbách r. 1925, ale bol okríknut Hlinkou, »že je hmotár, darebák, nechce sa mu už v opozícii robiť a ťažko čaká na tie povestné válovcy« (= koryta), píše: »Poznamenávame, že večnú neplodnú opozičnú politiku čím ďalej, tým ťažšie znášaly i samé vyššie cirkevné kruhy. Bolo zrejmé, že vyťahnutie a separovanie bezmála pol-millionového kat. voličstva od pozitívnej, súčinnej politiky mohlo byť už ten na úkor cirkvi. Na to bol Hlinka opätovne i upozornený. Najmä jemne ale dôvodne doliehal naňho pražský arcibiskup dr. Fr. Kordač. Hlinkovi však nebolo ľahko sa rozhodnúť. Ľud bol v celkom inom smere odchovaný. A sám »Slovák« písal a huckal ľud vždy tak, ako čoby večná opozícia bola mu jediným cieľom.« O vlastním jednání ku vstupu cituje článok Jurigův ze »Slov. ľudových novin« (21. I. 1927), kde tento dáva výraz své nespokojenosti: o návrhu zákona o veřejné správě klub posl. a senát. 4. I. »velkou většinou sa vyslovil, že ho nemôže prijať za spoločný základ súčinnosti a vyslania svojich ministrov do vlády«; zlepšený pak o jmenovací právo zem. presidenta úředníků v oboru polit. správy v VI. plat. tř. (býv. XI.—VIII. hodn.) a veto u ostatních resortů zamítl společný klub i dne 14. I. asi 25 hlasy z 34. Nato část poslanců odjela. »Druhého dne »komisia hlásila, že minist. predseda ani mačný máčik ústupku nepripúšťa. — — A vtedy — — Čo večera asi 25 zo 34 zamietli, to 15. januára 16 z 18 na dôrazné osobné zakročenie p. predsedu Andreja Hlinku prijali.« Neméně zajímavý je i citát článku A. Hlinky »Vstúpili sme do vlády« z 13. čísla »Slováka« (19. I. 1927): »Ľud vidí autonómiu v chlebe a v kultúrnej a náboženskej slobode. A toto dnes prinášame. — Nás nesviedol dar, nás nepomýlil ani boj. Ja osobne do vlády nevstupujem, aby som ušiel pomlúvam, trebárs zo všetkých Slovákov som najviac majetkove i na slobode ako aj na práci oboetoval. Ja od republiky nič neočakávam a nežiadam, ako chlieb, právo a pravdu pre môj Národ. Rozkvet pre vlasť, slobodu pre cirkev, uznanie zásluhám. Idú do kabinetu naši dvaja najenergickejší ľudia, ktorí mňa, ako aj celý Národ a klub budú tam zastupovať. Koza sám rozhodne spokojen není ještě více než Juriga a Tománek a j. a zdá se, že i jeho přesvědčením ad hoc je výrok dra Budaye v zasedání širšího výkon. výboru Hlinkovy strany, 4. II.:

»Mali sme vstúpiť do vlády prv! A síce dl'a jeho mienky už pred 6 rokmi.« Vzrušenější debatu vyvolaly »Národné Noviny«, orgán slov. nár. strany, jež někdy velmi vážně se dívají na současné události, ale mnohdy také dávají najevo značnou naivitu, napadnuvše Hlinkovu lid. stranu (6. IV.), že prý Tiso nechtěl jmenovat jistého lékaře, protože je luteránem, ale táž strana současně své lidi-katolíky dobře zaopatřuje (dr. Ravasz — notářem v Levicích). »Slovák« z 10. IV. v úvodníku »Martin provokuje« odpovídá, že v době občanské koalice dostal notariát dr. Slávik (ev.) v Trenčíne a již v době účasti Hlinkovy strany ve vládě dr. Kállay (ev.) v Bratislavě a »k tomu ešte pridali dr. Kállayovi predsedníctvo Zemskej banky, čo znamená tiež niekoľko tisíc — — Pýtame sa rozumne a objekt. súdiacich ľudí či vidno v týchto činoch ľudovej strany nejake »luteránožrúťstvo«, alebo katolícku nenásýtnosť, keď ešte i po sedem ročnom stálom bojkotovaní katolíkov evanjelickou a hlasistickou klikou vedľ'a dvoch evanjelíkov uplatní sa i jeden katolík na tom Slovensku, na ktorom je 70 proc. obyvateľstva katolíckeho?« Ku konci pak varuje: »Nech si neželajú páni z Martina, abysme na ich škaredé útoky na katolicismus a našu stranu odpovedali uverejnením všetkých tých škandalnych nepotizmov, ktoré byly popáchané za bývalého režimu práve príslušníkmi ich cirkvi.« Ve velikonočním čísle však »Nár. Nov.« naladily tvář ke smíru odvoláním útoku na dr. Ravasza ohledně jeho národní minulosti, »těšiac se tomu, že miesto verejného notára v Leviciach dostal človek, ktorý je dobrým Slovákom a bol ním i pred prevratom«, článkom Škultétyho »Nebojíme sa súdu potomstva?«, který si »Slovák« z 20. IV. pochvaluje, jak »znamenite tam vystihuje, že národ kriesiť, národnou rečou písať začali prví katolíci, za nimi šli hodne, neskôr naši evanjelici. — — A teraz, keď ešte Neslovák panuje u nás, chce sa robiť nesvár medzi slovenskými katolíkmi a evanjelikmi.«

Ja.

O CENTRUM SLOVENSKA. Staré pium desiderium Martinčanů, aby Turčianský Sv. Martin byl vybudován v kulturní a politické centrum slovenské, jakým je Praha Čechám a Brno Moravě, dožrálo — dle jejich mínění — vstupem ľudové strany Hlinkovy do vlády k uskutečnění. Je ještě v paměti, jak dlouho to trvalo, než redakce »Slováka« přešla z Hlinkovy residence, z Ružomberka, do Bratislavy a loni dokonce už kolovala tiskem zpráva, že i »Národné noviny« přesídlí z Martina do Bratislavy, ale nedošlo k tomu. Naděje stoupenců Martina opět zesílily zvýšeným politickým kursem ľudové strany Hlinkovy (která sama též o sobě tvrdí, že zastupuje i voliče národní strany, neobdrzevši mandátu v parl. voľbách) po jejím vstupu do vlády i reformou veřejné správy a proto dr. Št. Krčméry přednesl ve »Slováku« žádost, aby ľudová strana v polit. jednáních vybojovala centrum správy pro Martin. Dostalo se mu však tamtéž odpovědi zamítavé, vedle jiného z důvodu, že hlavní města leží na mezinárodní trati železniční a na řekách, což mluví pro Bratislavu. V dvojčísle nového ročníku »Slovenských Pohľadov« už po několikáté znova rozvádí neújíslonnější v té věci Fedor Rupfeldt klady Martina a stíny Bratislavy. Vzhledem k zápornému prohlášení orgánu Hlinkova však zůstanou veškery tyto snahy už asi jen zbožným přáním. Nelze však přehlížeti důvodů proti Bratislavě jako centru Slovenska; jež u příležitosti reformy správy vyjádřil též univ. prof. dr. K. Laštovka, že centralisace správy Slovenska v Bratislavě není vhodná ani z důvodů čistě administrativních, ani z důvodů národnostních, či kulturních neb vojenských.« Hleda-

li-li bychom vůbec ideální centrum, byla by to asi nejvhodněji Baňská Bystrica, ale historické důvody, které ne na posledním místě zdůrazňují Martinčané, opírajíce se o minulost necelé století, byly by rozhodně silnější pro staroslavnou Nitru, jež by měla i polohu výhodnější daleko než Bratislava (kromě Dunaje) pro centrum osvobozeného Slovenska. J—a.

MAĎARŠTÍ KATOLÍCI NA SLOVENSKU ŽADAJÍ ZA ZŘÍZENÍ SAMOSTATNÉHO BISKUPSTVÍ. Maďarští katolíci na Slovensku v počtu asi 300.000—350.000 usilují u papežské stolice o zřízení svého samostatného biskupství, protože prý katolickým Maďarům na Slovensku hrozí pod tlakem politických poměrů odnárodnění. K zastavení tohoto nedostává se jim ani dostatečného počtu katolických kněží a učitelů, ani dosti kněžského dorostu. Proto žádá předseda maďarské křesťansko-sociální strany dr. Geza Szüllö o zřízení samostatného maďarského biskupství na Slovensku pro posílení maďarského katolicismu, dokládaje, že zřizuje-li se biskupství pro příslušníky černé i žluté rasy v zájmu víry, pak také může být zřízeno i pro katolické Maďary na Slovensku. — Maďaři si mohou vzpomenouti, kolik slovanských biskupů mělo v horních Uhrách 3 miliony Slováků.

KRONIKA ZAHRANIČNÍ.

SV. OTEC PIUS XI. SEDMDESÁTNIKEM. 31. května slavil Svätý Otec sedmdesáté narozeniny. Narodil se 31. května 1857 v Desiu. Studoval v Miláně a v Římě, stal se doktorem theologie, filosofie a práva na Gregoriánské universitě, pak byl profesorem v milánském semináři a na theol. fakultě. Soukromě zabýval se archivním studiem a historickým badáním. Svätý Otec Pius XI. mluví anglicky, německy a francouzsky. Roku 1887 stal se knihovníkem milánské Ambrosiány. Podnikl několik studijních cest do Berlína, do Paříže i do Londýna, katalogisoval knihovnu a vydal katalog Ambrosiony, napsal řadu pozoruhodných monografií o italském středověku. V »Ambrosianě« stýkal se s učiteli celého světa, i s některými českými historiky. Z Milána byl Achille Ratti povolán do Říma do knihovny Vatikánské. Roku 1911 stal se viceprefektem, 28. října 1914 stal se prefektem vatikánské bibliotheky. Učený knihovník byl však i znám jako horlivý alpinista. Byl nejenom turistou, který vystoupil na Monte Rosu, nýbrž i badatelem, jenž publikoval i několik vědeckých spisů o alpinistickém výzkumu. Jako knihovník Ambrosiany navštívil i Prahu a obstaral edici tak zv. Kodexu Pražského, obsahujícího životopis blahoslavené Anežky České. Obhájce pravosti rukopisu Pič obrátil se na svého času o posudek, jakožto na odborníka v paleografii. Usudek msgra Rattiho vyzněl proti datování rukopisů do doby tak staré, do jaké ji kladli jejich obhájci, ale velmi skepticky se vyslovil o pravosti interpolace »Hanka fecit«. Papež Benedikt XV. pověřil msgra Rattiho funkcí apoštolského visitátora ve Varšavě, kdež po zřízení samostatného státu polského stal se prvním nunciem. Benedikt XV. jmenoval jej kardinálem a arcibisk. milánským. Dne 6. února 1922 stal se msgr Ratti papežem a přijal jméno »Pius«. Papežské požehnání udělil z vnějšího balkonu »Loggie delle Benedizioni«, aby tak naznačil svoji snahu, pracovati pro mír v celém světě a upravit svůj poměr k Itálii. Není možno vypočítavati všechny jeho projevy, neboť jeho iniciativa jest neobyčejně bohatá. Již ve své první encyklice »Ubi arcano Dei« vyslovil svůj program: »Pax Christi in regno Christi«. V tomto projevu připomenul také otázku unionistickou a poslání Slovanů v církvi. Zvlá-

ště Rusku věnuje hojnou pozornost. Ve své podstatě zůstal učencem. Klade katolíkům, zvláště mládeži, na srdce studium scholastické filosofie a její aplikaci na otázky novodobé, pěstování biblického studia, výchovu a vzdělání kleru a řeholní kázeň, studium křesťanské archeologie atd. Těsně na jeho první encykliku programovou přimyká se obsahem ustanovení svátku Krista Krále. Několik jubilejí církve a jejích světců dalo mu příležitost, aby nakreslil jejich portréty v encyklikách široce založených. Tak vydal svätý Otec Pius XI. encykliku o svätém Tomáši Akvinském, o svätém Františku Saleském, jež ustanovil patronem katolických novinářů, spisovatelů a publicistů, o svätém Efrému Syrském, jež ustanovil patronem syrských uniátů, v kterémžto listě jest krásný passus unionistický, o mučedníku unie mezi církvi západní a východní, svätém Josafatu Kuncewiczovi, o slovanských apoštolech svätém Cyrilu a Metodovi, o svätém Františku z Assisi, o svätém Janu z Kříže atd. Velkou pozornost věnuje snahám misijním a snahám pacifistickým. Za jeho pontifikátu došlo k řadě beatifikací a kanonisací. Uzavřel konkordát s Polskem a Bavorskem a se zeměmi, stojícími pod francouzským protektorem. O dalších konkordátech, a to s Jugoslavií a Rumunskem, se vyjednává. Horlivá propaganda »Katolické Akce« má ten účel, aby prohloubila náboženský život katolíků a vedla ostrou rozhraničovací čáru mezi katolickou církví a politickým stranictvím. Jest učencem, alpinistou, přítelem sportu, má mysl pro demokratické proudění doby, jak ukazuje jeho energický zákrok proti »Action française«, sleduje moderní filosofii i empirické vědy a aplikuje na ně zásady »Filosofie Věčné«, věnuje pozornost křesťanskému platonismu i mystice, liturgickému hnutí, snahám po sjednocení křesťanstva. Nejen pro svůj vznešený úřad, nýbrž i pro svoji osobnost náleží mezi nejvýznačnější postavy současné Evropy. Pro československé katolíky jest tento den dvojnásob památný. V den 70. narozenin Veleknězových posvětil Jeho Eminence kardinál státní sekretář Gasparri základní kámen nového sídla České koleje na pozemku darovaném Svätým Otcem ve Via Magna Grecia, Quartiere Appio Latino, blíže Lateránu.

KU PROCESU SVATOŘEČENÍ PAPEŽE PIA X. »Osservatore Romano« píše, že je skončen informační proces o svatořečení božiu služebníka Josefa Sarta, pozdějšího papeže Pia X. Proces začal 10. srpna 1923. V celku se o něm konalo 129 zasedání a akta o něm pojednávající mají 1752 protokolních stránek s 305 doklady. Bylo předvoláno 58 svědků z míst, kde Josef Sarto žil. K zakončení procesu daroval městu Trevisu tamější malíř profesor Apollonio velký olejový obraz, představující J. Sarta jako faráře v Salzanu.

NOVÝ MANIFEST MEXICKÝCH BISKUPŮ. Mexická vláda snaží se obnoviti uplynulou smlouvu o dodávce zbraní ze Spojených států severoamerických, kteroužto smlouvou bylo umožněno jedině mexické vládě obchodovati s dovezenými zbraněmi. Proto vychází velmi vstřícně Spojeným státům v sporné otázce olejové. Při této příležitosti vydali mexičtí biskupové manifest, v němž mimo jiné se mluví o nechuti mexických katolických biskupů a občanů snášeti zvlášť úřadů, které mění ustavičné ústavu. »Politická prozíravost vyžaduje podrobiti se materiálnímu a mezinárodním zájmům, ale morálnímu zájmům a právu se podrobiti káže spravedlnost. Náš politováníhodný náboženský konflikt není jen naší čistě domácí otázkou, nýbrž i mezinárodní, poněvadž dotýká se jak práva svobody svědomí, tak i služby boží, svobody shromažďování a tisku, což je a má býti dědictvím všech národů. Tak

o tom smýšlí papež, biskupové a všechen katolický živel na celém světě.« Dlužno podotknouti, že nedávno mexická vláda vykázała ze země mexického arcibiskupa a ještě jiné dva arcibiskupy, zároveň s pěti biskupy, oddůvodňujíc to, že tito kněží podporují protivládní povstání! V Mexiku jest již jen jeden biskup a ten se musí skrývat.

AMERIČAN LINDBERGH PŘELÉTL ŠTASTNĚ OCEAN. Cesta na jednoplošníku trvala 33 hodin. Lindbergh, 25letý kapitán a poštovní pilot, je předmětem obdivu v Evropě i Americe, kam se na lodi vrací. Rekord Lindberghův překonal Američan Chamberlin, který doletěl až k Eislebenu, po př. do Cchoťebuze v Německu. O zmizelých letcích Nungeserovi a Colim se dosud neví. Jeden kapitán udává, že viděl bílého ptáka u Nové Země (Nový Foundland). Je naděje, že letci přistáli na tomto pustém ostrově nebo na Labradoru.

ANGLIE PŘERUŠILA DIPLOMATICKÉ STYKY SE SOVĚTSKÝM RUSKEM, protože zjistila, že diplomatické mise bylo zneužíváno k bolševické propagandě. Ruské zájmy u Anglie bude zastupovat Německo, anglické u Ruska Norsko. Anglie si přeje, aby obchodní styky obou států potrvaly nadále. Bolševici vykládají si britský zákrok jako pokračování v tradiční protiruské politice anglické.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilémovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jektční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

**Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.**

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 1. července 1927.

Číslo 9-10. (12-13.)

Jos. Resl:

K BOJI O MASARYKA.

Kulturně-náboženský charakter
odboje v Rusku.

1. Národní hnutí osvobozenské pod praporem sv. Václava.

Hlavní a rozhodující práce pro naše osvobození byla vykonána v Rusku. Tam se s národní revolucí začalo, a to mnohem dříve, než prof. Masaryk se rozhodl odejeti za hranice a než byla založena Národní rada pařížská. Tamější akce osvobozenská má tedy ráz úplně samostatný a co zvláště nutno zdůrazniti, národní a demokratický. Neboť vyšla z čistého národního nadšení, z hlubin duše českého lidu; v ní se české lidové národní nadšení po prvé projevilo živelně. Zde neprovádělo revoluci jen několik vůdců jako na západě, zde ji konal lid, tedy opravdový národ; a nekonal ji jen agitací, vyjednáváním, psaním a řečením, nýbrž skutečným bojem. Zde se do toho také nepletly — aspoň s počátku — žádné štvance protikatolické, ale jediným programem byla myšlenka národní. »V jádře a kořenech (tamější) České družiny a (prvního) Československého vojska ležela myšlenka národní a slovenská. Ta vedla českou Družinu k slavnému vítězství u Zborova, založila slávu českých pluků a byla hlavní křisitelkou naší samostatnosti.«

Každé živelní národní nadšení lidové má však nějaké zabarvení náboženské. Vždy je tu aspoň nějaký spodní náboženský tón, který národní myšlenku a národní cit zesiluje a posvěcuje, neboť není národa úplně nábožensky mrtvého. Zde to bylo náboženské posvěcení

OBSAH:

Jos. Resl: K boji o Masaryka.

Alois Brynych: Příspěvek k akci katolické.

Dr. F. X. Novák: Katolické zásady o poměru církve a státu.

B. Benetka: Ohlasy unionismu v Čechách (sv. Prokop).

—ček: Odpověď Gammovi.

Š. M. Trochta: Vývoj a duch salesiánských misíí.

Jan Krhele: Boj o smysl českých dějin. Henry Ford o postavení židovstva v moderním světovém hospodářství a světové politice.

Misie u moderních pohanů touží po misionářkách.

Boj o theologickou fakultu.

F. J. U.: Psychologické obtíže aktu víry v existenci Boží.

Bořivoj Benetka: »K výšinám«.

svatováclavské a cyrilo-metodějské a husitské (ve známém zidealizovaném smyslu) a částečně snad i pravoslavné. Ačkoliv z bývalé náboženské hloubky a vroucnosti národa bylo již příliš mnoho ztraceno a nahrazovalo se to zidealizovaným »husitstvím« a sokolstvím, které už tehdy bylo jakýmsi podivným jalovým náboženstvím, přece národ nebyl ještě docela »převychován«; přece ještě stále se rozumělo samo sebou, že svatý Václav je prvním svatým českým patronem a nejvyšším národním hrdinou a že sv. Cyril a Metoděj jsou Bohem samým nám daní patroni slovanské vzájemnosti. — I Češi nábožensky vlašně věděli a cítili, že těmito velikými světci byla u nás myšlenka národní nejmohutněji posílena a nejvíce povznesena a posvěcena, a že žádná jiná jména tak krás-

ně a tak svorně nevyjadřují náš ideál národní svobody a jednoty a slovanského sbratření. Ačkoliv velická část těchto Čechů — vyjma Slováky — ctíla jistě také Husa, Žižku a husity, protože jim tyto postavy byly školou a literaturou zidealisovány, přece všichni přísahali na prapor sv. Václava, a ani je nenapadlo zvoliti patronem Husa, jehož jméno znamená v národě rozklad. Zde se o tom vůbec nefilosofovalo jako na západě, protože rozhodoval pouze zdravý národní cit a zdravý instinkt.

Je ovšem pravda, že i mezi Starodružiníky působila také známá liberárně-vlastenecká idea husitská (bez protikatolického ostří), dále bezkrevná idea sokolská a tu a tam i pravoslavné slavjanofilství, pro něž někteří jednotlivci přestoupili ku pravoslaví. (Ty případy však byly ojedinělé, jak dokazuje Zuman I. 54.) Ve vlasteneckých řečech těchto nacionalistů a v článcích kijevského listu »Čechoslovan«, který byl mluvčím tohoto národního hnutí, většinou postrádáme hlubokou a silnou katolickou víru, je v tom cítit známou českou náboženskou plochost a umírání — následek to staré vleklé národní otravy liberalismem — ale hluboko pod tím přece ještě doutná katolická víra, jež nebyla dosud udušena, a zvláště nebylo udušeno to, co v ní mělo ráz národní — totiž úcta ke sv. Václavu a ke svatému Cyrilu a Metoději. Teprve realismus, marxistický socialismus a pokrokářství, jež potom do toho byly nasazeny, sáhly i na tyto národně-náboženské kořeny národa a začaly svou rozkladnou práci v legiích, až na konec všechno rozleptaly, zdemoralisovaly a otrávil.

2. Rozklad v legiích, způsobený realismem, socialismem a »husitstvím«.

O tom je nutno čísti Zumanovu »Osvobozenskou legendu«. Starodružiník Fr. Zuman, který celý ten ruský převrat prožil, zvláště podrobně líčí, jak do původního osvobozenského hnutí na Rusi, jež bylo čistě národní, byly nasazeny buňky realismu a Marxova socialismu a jak potom začala práce Bohdanů Pavlů, profesorů Marxů, Zapletalů a j., většinou lidí směru Masarykova a chráněnců Národní rady pařížské. A tyto stránky jeho knihy jsou psány takřka krví. Cítíte z nich hořkost a bolest muže, který viděl prvotní svorné národní nadšení a potom musil viděti ustavičné spory a hádky o vůdcovství — demagogii a teror, jimiž se pracovalo

v tisku a na schůzích proti původnímu směru národnímu. Na konec pak celé to slibné dílo národní bylo převedeno do tábora rudého socialismu. Potom už nešlo jen o revoluci národní, ale také o revoluci sociální, která udávala tón.

Krátký obsah líčení Zumanova po stránce kulturně-náboženské je asi tento:

Proti směru národnímu, který se potom nazýval kijevským (jeho orgánem byl kijevský »Čechoslovan«), založen v Petrohradě nový list »Čechoslovák« redaktorem Bohd. Pavlů. Kolem tohoto listu se vytvořil směr nový, socialisticko-pokrokářský, který se nazýval petrohradským nebo Masarykovým. Ten záhy nalezl dobrou půdu mezi socialistickými nespokojenci, línými »kritikáři« a tak zv. »ulejváky« v zajateckých táborech, kterým se nový boj se zbraní v ruce protivil. Zakladatelé a vůdcové nového směru byli lidé orientovaní socialisticky, kteří nečekali spásy od carského Ruska, nýbrž od nějakého světového převratu socialistického. Byli to většinou chráněnci Národní rady pařížské, neboť Beneš et comp. se báli, že národní hnutí na Rusi, jež si počínalo příliš samostatně, se vymkne jejich vedení a skončí se v protisociálním rusofilském carismu, což bylo proti jejich ideologii. A zdá se, že toto nebezpečí tu skutečně bylo. Proto se ta rusofilská stavba musila rozbít. Začalo se proti ní pracovat známými metodami realismu — agitací, podezíráním, terorizováním. Korteši Benešovi počínali si velmi arrogantně osobujíce si vůdcovství. Zuman si trpce stěžuje, jak tito lidé nechtěli rozuměti žádné národní kázni, jak všechno uměli jen kritizovat, ale potom, když se sami dostali k veslu, už se kritizovat nesmělo. »Pokrokáři recte realisté neuznávají žádné kázně a žádné vlády, která není vládou jejich... Jakmile (však) se ocitli sami u vlády, prohlásili ihned Masaryka — diktátorem.« (Zuman II. 99.) Pak už přestávala demokracie a diskuse.

Nový směr se lišil od směru národního především stanoviskem sociálním. Kdežto směr národní se nestaral o přeměnu poměrů sociálních přijímaje stav takový, jaký byl, nový směr nenáviděl carismus a obával se, že ze spolenectví národního hnutí s carismem se vyvine socialismu nebezpečné carofilství. Novému smě-

ru šlo krátce o úplné sociální přeorientování a radikálně sociální převrat celého světa podle nauky Marxovy, neboť jen od toho očekával lepší budoucnost.

S touto radikální nespokojeností se zřízením společenským byla nerozlučně spojována i nespokojenost s dosavadním zřízením náboženským. Neboť marxistický socialismus viděl v náboženství nejmocnějšího ochránce starých společenských řádů a tedy svého úhlavního nepřítele. Tím byl tedy dán i poměr těchto socialisticky a pokrokářsky orientovaných vůdců a mas nového směru ke katolicismu a každému pozitivnímu náboženství. Místo náboženství zaujal socialistický vývoj, na místo Boha nastolen Pokrok, jemuž se všecko klanělo. Sv. Václav s Cyrilem a Metodějem odstranění s praporů a nahrazení Husem, ale Husem jiným, než jaký se těšil dosud úctě národa, Husem-socialistou, radikálem a revolucionářem, a Žižkou, vůdcem rot tábořských. Z těchto dvou jmen vytvořeny nové symboly předbojovníků socialismu a průkopníků pokroku. To nové »husitství« s rudým kalichem, smíšené s Marxovým socialismem, nebylo již bojem pro zákon Boží, nýbrž jen národním vnadidlem, jež mělo sjednotiti celý národ pod praporem rudého socialismu. Za tím prázdným rudým kalichem se skrýval realismus a rudý socialismus. Nebylo tu silných a smělých katolických osobností, jež by byly uměly těm masám ukázati katolicism v pravém světle, neboť celá dosavadní výchova vedla k opaku a také v těch masách zajatců bylo nahromaděno více předpokladů pro náladu protináboženskou. Naši hoši v zajateckých tábořech velmi lehce se chytali na pokrokové fráze, skryté pod národní prapor husitský, a ti, kteří až dosud nechťeli o boji v legiích ani slyšeti, začali nyní slepě věriti a doufat, že se převrat uskuteční podle nauky Marxovy. Myšlenka národní, která v prvním nadšení zatlačila všechny ostatní myšlenky, ukázala se nyní slabou, protože byla příliš všeobecná a bezbarvá, neměla ani náboženské ani sociální určitosti a živé konkrétnosti, a tedy té živelní síly, jaké jí uměl dáti socialismus v době ruské revoluce roku 1917. Tak národní hnutí sláblo, revoluce sociální nabývala převahy nad revolucí národní, až ji nakonec úplně ovládla a v sobě pohltila.

Tím je dán sociálně-kulturní a kulturně-náboženský program nového směru, který pak

ovládl legie. Možno jej vyjádřiti slovy známé knihy Masarykovy: »Russland und Europa«, v níž socialista-Masaryk přijímá za vlastní tato slova Feuerbachova: »Pro nás existují jen dva úhlavní nepřátelé — duchovně papežství, světsky ruství.«*)

Pro vítězství tohoto směru na Rusi pracovala již před příchodem Masarykovým (tedy před rokem 1917) agitace, demagogie a osobní intrikánství, v němž se tak dobře vyznali realisté. Redaktor Bohdan Pavlů, ideově vůdce nového směru, se veřejně chlubil, že má tajné instrukce od prof. Masaryka a Národní rady pařížské a že jedná jejich jménem.

Když pak po ruské revoluci roku 1917 profesor Masaryk konečně mohl přijeti do Ruska a vytýkal ruským Čechům nesvornost, neměl nic proti směru petrohradskému (Zuman líčí tyto lidi jako štváče a intrikány), ale jeho výtky platily jen starému národnímu směru kijevskému, který prý ruší svornost — protože se nechce podrobiti novému vedení. Tím byl nový směr oficiálně uznán a vůdcovství v ruském odboji a v legiích přešlo definitivně do rukou pokrokářského socialismu. Od ruské revoluce r. 1917 a od příchodu Masarykova na Rus počíná se tedy nová fáze naší revoluce v Rusku, která podle Jar. Papouška,**) historika odboje, »může býti nazvána Masarykovou.«

Celému boji za osvobození byl dán docela nový směr. Nešlo už o boj národní po boku Ruska, nýbrž šlo o velikou revoluci sociální, od níž jedině socialisté čekali lepší budoucnost, a šlo o to, jak masy zajatců zachrániti od jisté smrti a přivesti je domů. Nové legie, jež se nyní tvořily, byly už většinou legiemi socialistů a legiemi těch, kterým šlo o to, jak se nejsnáze bez boje dostati domů. Delším pobytem na Sibiři byly tyto masy novými vůdci zavedeny tak daleko, že došlo k otevřené vzpouře proti vedení politickému. Pavlů, jenž odstřeloval Düricha, byl nyní atakován sám.

To je historie, která se dá shrnout pod název: **d e l e g á t š t í n a**.

*) Když pro tuto protiruskou knihu nemohl Masaryk do carského Ruska, prohlašoval, že jeho kniha nesměruje proti Rusku, nýbrž proti absolutismu. Podobně prohlásil americkým katolíkům, když jejich pomoci bylo třeba, že není a nikdy nebyl nepřítelem katolicismu, nýbrž jen rakouského katolicismu. Je však také nějaké rakouské a vůbec nekatolické papežství?

**) »Masaryk Osvoboditel« str. 218.

PŘÍSPĚVEK K AKCI KATOLICKÉ.

Ve stavu učitelském spatřujeme často zjevy, které nutí nejenom k vážnému přemýšlení, ale také ke zúčtování s nimi pro budoucnost. Uvedu několik příkladů:

1. V našem okresu školním působí několik pánů a slečen, kteří svým životem dokazují, že jsou dobrými, věřícími katolíky. Ale jsou rozptýleni prostorem, navzájem se ani neznají, pracují nahodile a osamoceně, a tak působení jejich ve víru lhostejnosti a nevěry jejich okolí bez vážného ohlasu zaniká. Podobně je jistě v jiných stavech a povoláních.

Oč lépe by bylo, kdyby všichni tito jednotlivci stali se členy určité organizace a v rámci jejím za určitým cílem pevně a neochvějně spolupůsobili.

A poněvadž případy podobné najdeme i na jiných okresech, hledáme příčinu jejich, kterou spatřuji v nedostatku péče organizací.

2. V širším okolí našem je několik slečen učitelek, které studovaly na katolickém ústavě českém. Zprvu jakž takž se k nám hlásily, ale později vlivem teroru, shora i zdola soustavně provozovanému, přesedlaly a nyní náležejí organizaci nepřátelské. Domnívám se, že se tu projevuje chyba charakteru, jenž se přiklání k organizaci na čas silnější a mocnější, zaručující prospěch materiální, aniž uváží ideovou podstatu její. Osobní vina není tu vždycky stejnou, ale řídí se stupněm teroru, na slabé povahy působícího. A poněvadž právě nyní hlásí se mně odpad jedné z těchto slečen k bezvěří, zarmucuje mne dvojnásobně jistě smutný zjev tento.

3. V polabském městečku našem oslavili jsme letos důstojně průvod Božího Těla. Ale nechybělo též na trucprůvodu, v jehož čele krácel ředitel místní měšťanské školy a po jeho boku statně si vykračoval pan učitel, kterýž se byl vzdělával na katolickém ústavě Školských bratří. Odporný zjev tento, jež nelze již vysvětliti slabostí charakteru, jest vyloženou zradou na věci svaté a vznešené, a dobře můžeme přirovnati pána tohoto k Jidášovi, Krista zrazujcímu.

Uzavírám: Ať jest příčinou neblahých zjevů těchto nedostatek péče organizační nebo slabost charakteru anebo vyložená zrada na pra-

poru, nelze jich ignorovati, ale dobře uvážiti, správně posouditi.

Pokusím se o to v úvaze následující:

Vzpomínám toho, kterak naše denní listy otiskly svolání deseti tisíc organizovaných pokrokových učitelů, v němž se zdůrazňovala nutnost akce protikatolické a doporučováno hromadné vystupování z církve, jejímiž věrnými syny a dcerami klademe si za čest býti.

Jaká to propast mezi těmi, z jejichž duše toto svolání vyplynulo, a mezi věrnými katolíky českými, kteří ani svody, ani hrozbami, ani křivdami a násilím nedali se pohnouti ke zradě na věci nejvážnější a nejsvětější.

Nesoudím nikterak, že by z oněch deseti tisíc veřejně znamenanych všichni v akci protikatolické plně se uplatňovali. Naopak věřím tomu, že veliká část organizovaných pánů a slečen podléhá nedobrovolně teroru vedoucích činitelů, přejíce sobě nikoliv boje, ale klidné práce školní. Avšak kdyby z těchto deseti tisíců členů veleobce učitelské toliko polovina, to jest pět tisíc pánů a slečen, plnila program svých vůdců duševních: vykonávající více méně práci bořivou v duších mládeže a dorostu dosud katolického, domyslíme se snadno, jaká spousta vznikne do budoucna, jaké dračí semeno bude zaseto v tisících a desetitisících duších původně křesťansko-katolických a jakého ohromného úsilí bude zapotřebí napravit i aspoň zčásti spousty, duševním tímto vandalstvím způsobené.

Kterí z nás vědí, že existují v Čechách, na Moravě a v našem státě vůbec katolické ústavy učitelské, a to v počtu nikoliv nepatrném, mohli by se domnívati, že slušným počtem rok co rok z ústavů vycházející mladí učitelé a učitelky rozmnoží podstatně počet katolických vychovatelů a tím že bude valně omezena bořivá a ničivá práce našich ideových nepřátel. Snadno však tuto ilusi rozptýlíme, uvážíme-li následující:

Nelze viděti do lidské duše, a proto přicházejí do katolických ústavů i přes všechnu bdělost žáci a žákyně s povrchem své duše zdánlivě katolickým, ale uvnitř lhostejní a neteční k velkolepému zápasu, který katolicismus v době přítomné v našem státě prožívá a jehož hrdiny

oni mají jednu byti. Toliko zaopatření hmotné je prvním a hlavním jejich ideálem.

Nechci nikterak pochybovati o tom, že po čtyřleté pečlivé výchově na katolických ústavech vchází do života veřejného též slušný počet duší pro ideály naše nadšených, ale uvažme současně poměry, za kterých jest jim působiti:

a) Ve sboru učitelském jest takový přítel náš snad jediný učitel katolík z přesvědčení a již tím působení jeho je omezeno.

b) Toto usnesení tím větší bude, je-li ve svém působení protikatolickou i místní rada školní a bude se stupňovati až k malomoci a utrpení, je-li na okresu zakuklený nějaký Smrž-inspektor, o jehož blahodárném působení na jičínském okresu na Moravě tolik smutně pravdivého měli jsme příležitost čísti.

c) Žádáme-li však, aby katolický mladý vychovatel náš nebo katolická mladá vychovatelka naše i přes uvedené překážky rázu úředního i neúředního, kterými nejednou existence životní bývá ohrožena, vytrvali a neohroženě v duchu křesťanském dále působili, nezapomínejme, že heroismus podobný bývá nikoli pravidlem, nýbrž výjimkou v životě lidském a že vyrůstá po mnohých a těžkých bojích duševních ve věku mužném nebo i ve stáří lidském jakožto dílo obzvláštní Milosti Boží.

Nelze při úvaze podobné nevzpomenouti slov Šrámkových, pronesených ke katolickým učitelům a učitelkám o sjezdu orelském v Brně: »Zaražení, kterým sáhali na hrdla a kterým vyhrožovali ztrátou chleba pro jejich katolické přesvědčení, bojácní, vstaňte již a vzmužte se, když máte takový protektorát (myslil armádu orelskou) nad sebou.«

Bohužel, že ani tento protektorát ani jiný (vliv politické strany) v dnešních smutných dnech působení zjevných i utajovaných Smržů nikterak nestačí a že musíme hledati opory a ochrany pro katolické učitele povahy více sociální a právní — myslím sobě následující:

I při neutěšených, často i smutných poměrech, není na našich okresech tak zle, abychom při pečlivém ohledání nezjistili určitého počtu katolické inteligence vůbec. K několika katolickým učitelům a učitel-

kám přidruží se jistě několik katolických úředníků a státních zřízenců vůbec; tento již zesílený sbor vyznavačů a pracovníků nebude jistě opuštěn, nýbrž mravně účinně podepřen katolickým duchovenstvem, které podle možnosti bude posuzovati nejenom obranu katolicismu v životě veřejném, ale zúčastní se též v jeho čele i kladné práce tvořivé v duchu onoho krásného hesla: obnoviti vše v Kristu. K tomuto rozmnoženému voji rytířů svatováclavských dostane se dále vzácné posily tím, že i náboženské kulturní spolky katolické přistoupí za členy morální, kdežto fysické a číselné rozmnožování spolku budeme dále hledati a také uskutečnime ve stavu rolnickém, řemeslnickém, živnostenském i dělnickém. Či nezná žádný z nás dosti vzdělaných a schopných jednotlivců ze stavů těchto, kteří jsouce Nikodémy při společném působení organisace postupně stanou se i veřejnými vyznavači a bojovníky?

Pojem inteligence nesmí tu ovšem býti měřen zvláštní učeností školní, ale spíše moudrostí křesťanskou. Učený nebývá vždy moudrým, ale může a má jím býti, a naopak není vždy učeným, jakým může, ale nemusí býti.

První starostí nové této kulturně-náboženské organisace bude pojištění proti teroru ať již pod záštitou lidových poslanců na okresu nebo příslušné župě zvolených, nebo způsobem jiným. Strana lidová musí konečně vystoupiti z rezervy, hoditi na váhu svých 31 poslanců a převzíti ochranu svých kulturních pracovníků po stránce právní. Není možno, aby činní údové dále trpěli terorem ideových nepřátel našich, což bohužel nebývá zjevem řídkým. Při vzrůstajícím vlivu strany lidové nelze ochrany té podceňovati; táž může se i státi pro katolické učitele a učitelky, kteří nejvíce tímto terorem trpívají, zdrojem dosud pohřešované bezpečnosti, po níž naše organisace učitelské znovu a znovu volají. (Výkonný výbor strany učinil v tomto směru již své dispoice. — P. r.)

A není konečně ilusí, že i duchovní naše vrchnost katolická v příslušných diecésích bude otcovsky bděti nad organisacemi těmi, které budou jakoby ohniska všech obrodních, ušlechtilých snah na jednotlivých okresech politických. Organisace tyto včlení se do akce katolické.

Nazveme je třeba okrskovými sbory. Ústředí budou míti v Praze, kdež bude štáb nej přednějších našich kulturních pracovníků. Je velice žádoucí, aby tyto sbory byly založeny a rozvíjely se ve všech okresech, aby vedle orga-

nisací politických pracovaly na před důležitém poli kulturně-náboženském více do hloubky než do šíře; jsou při tom základem oněch, neboť vyspělé vědomí a svědomí katolické učiní sobě jistě příkazem mravním, aby v den volebního osudí volilo toliko s onou stranou politickou, jež v mezích možnosti uskutečňuje de fakto ideály naše správně pojaté nebo lépe řečeno k nim se přibližuje. Podle lidského dohadu staly by se postupně tyto okrskové sbory kulturními středisky katolické inteligence, čelíce oproti obdobným organizačním pokrokovým v nesprávném významu slova toho. Číselně co do počtu členů vyzbrojí finanční a veřejnou reklamou, kterou tvoří současný tisk politický i nepolitický: sotva kde by byli v převaze, přejímajíce hlavně úkol obrany nezadatelných práv kultury křesťanské.

Zato však při důsledně prováděné organizaci byly by vkořeněny a vyrůstaly by z organizačních katolických otců a matek, tvořících ve všech farních osadách založená a bohužel dosud nepochopená a nedosti oceněná

Sdružení

katolických rodičů a přátel
křesťanské výchovy.

Jako okrskové sbory řídily by obdobnou práci na celém okrese, udržovala a probouzela by Sdružení ducha křesťanského v osadách jednotlivých, představující v konečném svém vývoji statisíce katolických otců a matek, jejichž právo na křesťanskou výchovu dětí by postupně uplatňovala.

O tom, že by tato výchovná práce musila se začínati v rodinách a odtud jakoby rozlévati se dále a dále, není ovšem rovněž žádné pochybnosti o tom, že by podněty ku práci výchovné otcové a matky naše právě z těchto sdružení mohli čerpati, zvláště pak tehdy, kdyby dobrá předsevzetí svá svatým přijímáním posvěcovali.

A hlas těchto statisíců věrných občanů republiky musil by ovšem býti slyšen a oceněn i na místech rozhodujících, až tak zvaná otázka školská dospěje ke svému konečnému vyřešení, které musí býti jedním z hlavních cílů okrskových sborů a všech sdružení ve státě našem.

Za tímto cílem neohroženě jíti, pro něj bojovati a vítěziti jest mravním příkazem všech uvědomělých katolíků, kteří z hrozivého a postupujícího odkřesťování duší budou Bohu svému spoluzodpovídati, budou-li lhostejni v této významné a slavné chvíli.

Kterí by však ještě váhali a byli na rozpácích, nechť pohlédnou na bojovné šiky našich nepřátel. V oficiální »Zprávě o prvním sjezdu československého učitelstva v osvobozené vlasti v Praze roku 1920« jest zapsána pro věčné časy přednáška »O poměru školy k církvi«. Začíná se: »Starý Říman Cato, zvaný Censorius, kdykoliv mluvil v senátě, končil svou řeč pověstným vyzváním k boji a poražení Kartaginy, jež by se rovnala úplnému jejímu zničení, srovnání se zemí. Jeho vyzvání k boji bude nutno i v našich schůzích a sjezdech opakovati, ovšem se změnou nepřítelů heslem: církev budiž rozsápána.«

A dále se praví: »Jaký poměr školy k této číši nápoje zvětralého. Který světový názor ovládne tedy naši výchovu školskou. Jedním majákem je náš Amos Komenský... my ale nevěříme, jako věřil Komenský... Nevěříme! Dlouho by trvalo vypočítávati naše nevěříme, byl by to celý katechismus. Nevěříme ani v jediný článek Creda! Není nám to možno! Vidno tedy, že dnešní výchova není možná v náboženském duchu Komenského. A dnes stojíme zde k boji připraveni: armáda legií učitelstva republiky Československé proti mocné, vycvičené a zkušené armádě černého Říma a černého Luthera a černé armádě českoobratrské. Jsme si vědomi velikosti chvíle. Uvažujeme, že čtyřicet století dívá se na nás s pyramidy světové kultury.«

Lékař psychiatr by snad byl zakročil, ale onomu sjezdu tak se zalíbil ten referát, že bylo ujednáno, vydati jej ještě separátním tiskem. Referát končí, čím začal: »Škola jsem já. Nuže, učinme tu školu takovou, jaké si přejeme, vždyť ji máme v rukou... Spása ve Vás, říkal Lev Nikolajevič. Laická škola je v nás, spása v nás. Chopme se tedy devisy, proklamace dané, nebojme se bouře na moři a docílíme brzdy, co je nutné a u nás jediné dobře možné: Rozsápáti církev.« (Podle referátu Vychovatelských listů.)

Jaká to milost pro nás: žíti, pracovati a obětovati se pro dobro a nový rozkvět církve tupe a pronásledované s vůlí právě ďábelskou, aby byla rozsápána, ačkoliv dobře víme, že se tak nikdy nestane podle zaslíbení Spasitelova:

»A brány pekelné ji nepřemohou«, není nikde zaručeno, že by nemohla býti oslabena a pokorěna v národě československém. Proto je třeba budovati organisace obranné a činorodé, soustředit dosavadní »membra disiecta« v pohotový akční sbor a přitáhnout všechny schopné k práci. V akci katolické naleznou ochrany a vítané působíště zvláště oni v číslech stových rok co rok z pedagogií našich vycházející maturanti, kteří se stanou aspoň povětšinou našimi v pravém slova smyslu tohoto. Nuže, přičinme se, a práci naši požehná Bůh.

Důležité poznamenání: Jest tu také života schopná Lidová Akademie. Její okrskové organisace (má-li je) mohly by se stát základními buňkami okrskových sborů. Doporučelo by se vytvořit určité sekce stavovské: učitelskou, kněžskou, úřednickou, dělnickou, rolnickou atd. Že tyto sekce musí býti dále přiřazeny ke stejnorodým sekcím na jiných okresích a vytvořiti s nimi organisace odborové, vlastně stavovské, zdá se mi samozřejmým. Pokud pak se jedná o organizaci učitelskou, bude účelnějším založiti odbory stavovské pro určité obvody župní, ve kterých by splynulo katolické učitelstvo z několika politických okresů župu tvořících. V obvodu žup tvořily by se ovšem i jiné organisace odborové, jsou podřazeny postupně organisacím zemským a říšským, které se stanou jakoby ohnisky nadšené, ale při tom rozumně řízené obrany vpravdě ohroženého katolicismu ve státě našem. Vracím se ku svému úvodu: Byla-li příčinou prvního neblahého zjevu nedokonalá péče organizační, za které dobří katolíci působili porůznu a jednotlivě bez jednotného programu a pronikavějšího úspěchu, tož v okrskových sbo-

rech Lidové Akademie sdruží se radostně za cílem hodným ušlechtilého snažení, totiž obnovy v Kristu.

Zde dostane se mladým horlivcům též podpory morální a ochrany právní, které tak velice kontrastují s tísněnými poměry, za kterých působí osamocení jednotlivci. Příklad pak nadšených a obětavých pánů a slečen, zdar jejich podnikání ve Sdruženích katolických rodičů budou povzbuzovati i jiné členy sborů okrskových, aby jich napodobili v ušlechtilé horlivosti jejich.

Vědomí, že pracují ve smyslu stanov úředně schválených ve společnosti druhů stejného přesvědčení a za stejným cílem vznešeným a ušlechtilým; jistota a bezpečnost, že pro odlišnou svoji ideologii nemohou býti tím oním Smrzem stíháni a pronásledováni, to vše může přivoditi obrat aspoň poměrný, za něhož v úvodě vzpomenuté smutné případy budou omezeny. Vzrůstem pak vlivu politické strany lidové, který přivodí postupně spravedlnost i v úřady školní, budou uklidněni i ti nejopatrnější, takže ztráty tolika duší na našich katolických ústavech vypěstovaných pro další budoucnost budou ne možnými.

Kdo však i přes to příklad Jidášův si zamíluj, jako onen pan učitel z ústavu Školských bratří, budiž postaven na pranýř veřejnosti katolické a podán touto protest výše a výše proti otravování nevinných duší dětských. Či je v našem státě dovoleno odváděti dítky školní od tklivých a krásných oslav svátostného Spasitele, jemuž posvátný hold právě vzdali stotisícové zástupy lidu věřícího ze všech států a zemí na zeměkouli? Pakli ano, tož nežili bychom ve státě právním.

Dr. F. X. Novák:

KATOLICKÉ ZÁSADY O POMĚRU CÍRKVE A STÁTU.

(Pokračování.)

II. Moc nadpřirozená čili církev,

1. O účelu církevním vůbec učí sněm vatikánský, že Kristus ustanovil církev, »aby učinil spásonosné dílo vykoupení navždy trvajícím«. Jest tedy církev pokračováním díla Kristova v lidstvu pro všechny časy a místa a poslání její je totéž, jako bylo poslání Kristovo (Luk. 10, 16. Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo však mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal. Jan 17, 18. Jako jsi ty

(Otče) mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. 20, 21. Tu řekl jim opět: Pokoj vám; jako mě poslal Otec, i já posílám vás. Viz k tomu Mat. 28, 18—20, 1. Kor. 4, 1. z Kor. 5, 20). Kristus zasloužil prostředky spásy naší, církev je rozdává.

2. I církev jest organismus, jak již sv. Pavel učí (1. Kor. 12): »Jako totiž jedno tělo jest a přece mnoho údů má, všechny pak údy těla, ač jich mnoho jest, jen jedním tělem jsou, tak

i Kristus. Neboť v jednom Duchu my všichni byli jsme pokřtěni v jedno tělo... Vy však jste tělem Kristovým a údy jeho podle údělu.»

A tu hned nastává otázka, je-li i zde rozdíl podstatný mezi úkolem veřejným církve a mezi jejím posláním soukromým, jež jest spása duší jí svěřených? Jistojistě nemůže nikdy (jak se to stává při státě) nadejiti rozpor mezi snahami jednotlivců po spase nadpřirozené a mezi tím, co na nich, pro cíle své i nejvyšší, může žádati církev. Již pouhé pomyšlení, v čím duchu a z čí moci církev vede duše, brání něco takového připustiti. Přesto však zdá se, že i církev jako celek má svůj vlastní cíl, vedle onoho cíle soukromého, aby vedla duše ke svatosti. Cílem, církvi jako celku vlastním, pokládají někteří čest Boží, již ona způsobem sobě vlastním a výlučným má dokazovati. »Aby v hrozných krisích a protivách, které církev na sobě zkusila, objevil se na ní zákon jiný, podoba velkého arcidíla dramatického, jež se odehrává za střídání světla a temnoty, ctnosti a hříchu, a jímž se má ukázati nepochopitelná výsost a hloubka Boží.« Aby byla mezi školami (náboženskými a filosofickými) světa tím, čím je člověk mezi zvířaty... Aby byla, kamkoli přijde, v pronásledování nebo v triumfech — všude oživujícím dechem, duchem a hlasem Nejvyššího, ano sedí mezi učiteli, poslouchajíc a otazujíc se jich,« jak ještě krásněji praví kardinál Newman:

»Co je člověk mezi nerozumnými tvory, co je církev mezi školami světa. A jako dal Adam jména zvířatům, tak rozhlížela se církev od prvního okamžiku svého zrození světem, aby vzala na vědomí a zkoumala učení, která tu nalezla. Počala u Chaldei, meškala pak mezi Kananity, odtud sestoupila do Egypta a pokročila dále do Arabie, až se zastavila ve vlastní své zemi. Brzy nato setkala se s kupci tyrskými, s moudrostí zemí východu a s bujností Saby. Pak byla odvedena do Babylonu a cestovala ke školám Řeka. A kamkoli přišla, v ponížení nebo v triumfu, tam všude byla oživujícím dechem, duchem a hlasem Nejvyššího, »sedíc mezi učiteli, poslouchajíc a otazujíc se jich«. Sobě přisvojujíc, co učili správně, opravujíc jejich bludy, nahrazujíc jejich nedostatky, ukončujíc, co oni počali, rozvádějíc jejich zdání, a tak krok za krokem za jejich pomoci, rozšiřujíc obvod svého učení, jeho smysl očisťujíc a prohlubujíc.« *Essays Critical and Historical*, 2, II.

Aby »representovala«, jak učí novější vykladač státního práva (C. Schmitt), represento-

vala Výsost Boží v lidské nízkosti božskou Ne-
porušenost v lidském hříchu, neomylnou věčnou
Pravdu v lidském bloudění a mylném tápání.
Ex umbris et imaginibus in veritatem (jak hlásá
náhrobní kámen Newmanův). »Čím by bylo
nebe bez Boha? A čím země bez církve?«

*Církev a stát nemají se k sobě
chovati cize neb nepřátelsky,
nýbrž mají se navzájem
podporovati.*

Ne k tomu jsou ty dvě nejvyšší mocnosti
v lidstvu, církev a stát, aby se k sobě chovaly
cize, tím méně aby se navzájem potíraly. Nýbrž
pomáhati si mají navzájem k jednomu velikému
a společnému cíli, ku blahu časnému i věčnému
svých občanů.

1. (S ohledem na Boha.) — I stát
i církev od jednoho nejvyššího a moudrého
jsou Boha. Ty (mocnosti), které jsou, od Boha
zřízeny jsou. Je-li stát od Boha, pak jest povin-
nost ho poslouchati, jakž z téhož listu sv. Pavla
následuje: Každým mocnostem vyšším poddán
bude... Kdo se protiví mocnosti, zřízení Božímu
se protiví, ti pak, kteří se protiví, odsouzení sobě
zjednávají (ibid. 13, 1. 2). Nuže, jak si před-
stavíme tu poslušnost, kdyby církev přikazovala
jménem Božím, oč stát, tímž sv. jménem vlád-
noucí, by vůbec nedbal, nebo co by dokonce za-
kazoval?

»Nelze připustiti jinak, než že vševědoucí
Bůh, od něhož obě ty moci jsou ustanoveny,
oběma vykázal správnou a spořádanou cestu.
Které (mocnosti) jsou, od Boha jsou (Řím,
13, 1). Kdyby tomu tak nebylo, povstávaly by
často příčiny k rozepřím a nedorozuměním vel-
mi záhubným a jednotlivce by se nezřídka ocitl
na velikých rozpacích duševních, maje před se-
bou takorak dvojí cestu a nevěda, co činiti, když
každá mocnost by něco jiného a sobě odporného
přikazovala a když neposlouchati jich brání po-
vinnost. Leč něco takového připustiti nedovo-
luje moudrost a dobrota Boha, který již při vě-
cech hmotných, ačkoli ty mnohem menší dů-
ležitost mají, přirozené příčiny a síly tak dů-
myslně a skoro zázračně ke vzájemnému spolu-
působení sjednotil, že žádná z nich není druhé
na překážku, nýbrž všechny dohromady jednomu
cíli světa co nejdokonaleji slouží. Proto musí
i mezi oběma oněmi mocnostmi býti určitá spo-
řádaná spojitost, kterou ne neprávem lze přirov-
nati spojení onomu, jímž duše loučí se s tělem.«

2. (S ohledem na občany obou společností.) — Jsou to jedni a tiž lidé, kteří podléhají státu i církvi zároveň. Jiné jsou zákony, které jim ukládá moc církevní, a jiné, které stát, ale jeden mají, pokud o ty občany běží, společný cíl, jejich blaho a zdokonalení. Každá z těch mocí slouží tomu zdokonalení po stránce jiné, ale vzájemně se doplňující a podstatně na sebe odkázané, jako tělo a duše v člověku (s P. Lvem XIII. mluvě) nebo jako muž a žena v manželství, jako otec a matka v rodině. Pro tento společný, vzájemně se doplňující, ba podmiňující cíl nemohou a nesmějí stát a církev státi k sobě cize nebo dokonce nepřátelsky. »Národové, které spravuje církev... podléhají povinně jak moci světské, tak duchovní. Tím způsobem vztahují se dvojí povinnosti na tytéž osoby, ne aby sobě odporovaly nebo se mezi sebou míchaly... nýbrž aby obojí sloužily dokonalosti lidí.«

3. (S ohledem na společnost ony samy.) — Stát sám nemá pevnějšího základu pro věrné plnění povinností se strany svých podřízených, ba pro své trvání vůbec, nad víru hluboce a živě v duších lidu zakotvenou. »Jest nesporno,« praví papež Lev XIII., »že se nikdy nenalezl lepší způsob, jak ustaviti a spravovati státy, než kterým sám od sebe plyne z evangelia.« Ale i plný rozkvět církve Kristovy předpokládá státy navenek zajištěné a klidné, dovnitř pravou kulturou zkvétající. Ukazuje to sama Prozřetelnost, když ke šťastnému zakotvení a rozšíření sv. evangelia připravila říši římskou, světovládnou a kulturní zároveň. Směrem opačným to ukazuje doba naše, kdy podniky i ty nejdůležitější duchovní napořád ustupují otázkám čistě hmotným, kdy státy rozpadávají se v strany, a místo mohutného, sjednoceného celku rozhoduje několik finančně přeživených jednotlivců.

Stát je suverenním ve věcech
čistě přirozených.

Dvě jsou vlastnosti, které sobě moderní stát zvláště přikládá a jimiž zdánlivě nejvíce otvírá se propast mezi církví a státem: suverenita státní a jeho interkonfesionálnost. Těmi dvěma, praví se, stává se církev katolická ve státě prvkem cizorodým, který nikdy opravdu nesplyne v jeden celek s organismem státním. O interkonfesionálnosti bude nám jednati později. Nyní se obrácíme ke státní suverenitě. Jak tedy staví se k ní učení církve katolické?

1. (První tisíciletí po Kristu) V prvních dobách křesťanských, kdy papežství ještě se nedomohlo ani politického prvenství mezi národy západními, nebylo žádné pochybnosti o neodvislosti státu ve věcech přirozených. »Dvě jsou věci,« píše papež Gelasius I. (v letech 429—496) východořímskému císaři Anastasiovi Prvému (491—518), »vznešený císaři, kterými zvláště svět jest ovládán: posvátná autorita biskupská a moc královská... A jestliže ve věcech veřejného pořádku právního i samí církevní představení zákonů tvých jsou poslušni, vědouce, že ze zřízení Božího moc vladařská na tebe jest přenesena... jak potom i ty, prosím tě, máš horlivě poslouchati jich samých, kteří ustanovení jsou k opravování ctihodných tajemství...«

Léta 727 píše zase papež Řehoř II. (715 až 731) rovněž východořímskému císaři Lvovi Třetímu (717 až 741): »Jako nemá duchovní představený žádného práva míchat se do záležitostí (císařského) paláce a rozdávati dvorské úřady, tak nemá ani císař práva zasahovati do věcí církevních, prováděti volby v kleru, posvěcovati a spravovati prostředky spásy... Spíše ať zůstane každý při tom povolání, které Bůh mu svěřil.«

Ještě slavněji a zrovna klasicky přesně se o tom vyslovil veliký papež a státník Mikuláš I. (858—867) v listě daném císaři Michalu III. (842—856). (Jestliže před příchodem Kristovým) »někteří byli zároveň králi a kněžími... po narození Kristově, který byl zároveň králem a veleknězem, ani žádný císař si nepřikládal práv velekněžských, ani žádný papež si nepřivlastňoval titulu císařského. Neboť tentýž prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Ježíš Kristus, rozrůzněnými činnostmi a rozrůzněnými důstojenstvími rozdělil povinnosti a práva obou mocností, chtěje, aby spasitelnou pokorou se do výše povznášeli a nikoli, aby lidskou pýchou znovu do propasti klesali. Aby tedy jednak křesťanští vládcové k dosažení věčné spásy na velekněze byli odkázáni, jednak tito (velekněží) ve věcech pouze časných podle zákonů císařských se spravovali. A tím způsobem aby duchovní působnost ušetřena zůstala od vniknutí a vlivu věcí pozemských, a zase bojovník Boží aby se nemíchal do záležitostí světských...«

2. (Ve středověku.) — Velmi ne snadnou a spletitou stává se otázka ta ve středověku. A to z dvojí příčiny: pro skutečnou nadvládu papežství nad císaři a králi v době té. A co s tím souviselo, pro některé vědecké teorie

o poměru církve a státu, které té doby se šířily a které nedají se srovnati s opravdovou státní suverenitou.

A. (Nadvláda církve nad státem středověký m.) — Nikdo jí nepopírá a nikdo též neodvážil se tvrditi, že se stav ten srovnával se státní suverenitou. Na co tu však dlužno položití důraz, jest toto:

a) Stav ten nebyl výronem principiálního nazírání na stát, nebyl důsledkem theologického učení, a papežové, konajíce tu nadvládu, neodvolávali se na moc Kristem P. sobě svěřenou. Naopak byl stav ten výsledkem rozvoje historického, podmíněný zcela zvláštními poměry časovými a místními (jak tomu bylo na příklad u důstojnosti císařské, papežem udělované, u států církvi vasálních, neapolském a j.). Byl to stav jistotně výjimečný.

b) Z toho následuje, že středověcí papežové, konajíce své poslání mezi národy, neosobovali sobě státní moci venkoncem a ve všem všudy. Nýbrž jen v některých, právě dějinně a místně jim vyhrazených oblastech. A byly to po nejvíce oblasti, které souvisely se stavem západního křesťanstva středověkého, jednu velikou rodinu křesťanskou tvořícího. Podstatné a zásadné neodvislosti vladařů se papežové nedotkli.

A v tom jest ohromný rozdíl, jak na příklad prováděli v případech nejružnějších a nejpronikavějších (nejen sesazováním biskupů) pro celé diecése a země moc svou duchovní a jak uplatňovali vůči panovníkům a říším nadvládu světskou.

c) Potvrzují to skutky a výroky papežů, za kterých ten t. zv. theokratický poměr stál na vrcholu svého rozvoje. Papež Innocenc III. (1198—1216), za něhož moc papežská dosáhla výše nikdy ani předtím ani potom nebývalé, byl požádán hrabětem Vilémem z Montpellieru, aby legitimoval jeho nemanželské děti. Hrabě ten byl však lenníkem krále francouzského Filipa Augusta. A tu papež odmítl vyhověti žádosti hraběte, a »to z příčiny (jak píše), že o tobě je známo, že (jako lenník) jiným knížatům jsi poddán. Proto nemohl bys se nám v té věci podříditi bez jejich (těch knížat) ublížení, jestliže jsi k tomu hned napřed nedali svého svolení«.

O druhém, rovněž mocném papeži Bonifaciově VIII. (1294—1303, za něhož počíná se úpadek moci papežské) je známo, že měl těžké boje francouzským králem Filipem Sličným (1285 až 1314). Za boje toho padělali přívrženci krá-

lovští papeži na ostudu bullu, do které vložili drásající větu: »Ty (ó králi) přece víš, že jsi nám (papeži) ve věcech duchovních i světských poddáný.« — Proti tomuto padělku ohradil se Bonifacius VIII. v papežské konsistoři, která prý dobře ví, že od Boha dvojí moc je zřízena, a kdo prý by se chtěl odvážiti podkládati jemu, jenž dobře je obeznalý v právu, blbost a hloupost takového tvrzení. (Vilém Molitor: Die Dekretale Per venerabilem von Innozenz III. und ihre Stellung im öffentlichen Leben der Kirche, Münster 1876, str. 94, takto uvádí pamětihodná slova papežova: »Je tomu čtyřicet let, co jsme si v právu získali vědomosti, a jest nám známo, že od Boha dvě mocnosti jsou zřízeny. Kdo tedy smí a může věřiti, že by nám bylo připadlo takové bláznovství? Pravíme, že v ničem nechceme si osobovati soudní moc nad králem (Filipem). Ale ani král ani který jiný křesťan neupře, že s ohledem na hřích jest nám podřízen.«

B. (Středověké theorie o poměru státu a církve.) — Vedle faktické nadvlády církve nad státem a v jejím důsledku byly tu ještě i theorie o poměru obou těchto mocností, podle nichž nemožno je věřiti v neodvislost státní té doby. A jest otázka, zdali římsí papežové, zdali církve právě tyto theorie za své nepřijala a tak jaksi částkou svého učení ne učinila. Vyjadřovaly se ty theorie obrazem o dvou mečích, o meči moci církevní a meči moci státní.

a) Někteří tedy učili, že Bůh přímo dal papeži meč moci duchovní a císaři (vladařům světským vůbec) též že přímo svěřil meč moci světské. To byli t. zv. Ghibellinové, přívrženci císařští. A ti byli tehdy v menšině.

b) Jiní, přívrženci papežští, jménem Gueľfově, učili, že Bůh obojí meč (obojí moc) přímo svěřil papeži. Papež pak teprve postoupil císaři meč moci světské. Podle této theorie je papež »iudex et arbiter orbis«, soudce a rozhodčí světa, a nechyběli ovšem takoví, kteří i tuto o sobě nadměrnou moc papežskou ještě svými vývody zvětšovali až do krajnosti.

c) Bylo tu ještě třetí, mírnější učení, které později přesněji zformuloval kardinál Bellarmin († 1621). Podle toho mínění náleží sice ve věcech duchovních církvi moc přímá, ve věcech světských však jen moc nepřímá (potestas in saecularia indirecta). Ani tato theorie, jak ve středověku se vykládala a v praxi prováděla, nedá se sloučiti s opravdovou neodvislostí státní.

To tedy byly středověké theorie o církvi a státu. A jak se k nim zachovala církev?

Jak již z uvedeného vysvítá, církev nikdy těch teorií nepřijala ani neprohlásila za své vlastní. Bula papeže Bonifacia VIII. »Unam sanctam« (1302), která stojí na stanovisku přímé moci církevní i ve věcech státních, a které zvláště se tu dovolávají proti církvi, celkově vzata není dogmatická. Jen její závěrek: »Porro subesse Romano Pontifici omni humanae creaturae declaramus, dicimus, diffinimus et pronuntiamus omnino esse de necessitate salutis — že tedy všichni lidé (ve věcech spásy duše své) vůbec podléhají římskému papeži, to učíme, pravíme, vymezujeme a prohlašujeme,« jen ten se obecně pokládá za definici víry. Co té definici v oné bule předchází, je rozumování a logické závěry pouze soukromého učitele.

O bule »Unam sanctam« trojí je mínění. Jedno (nepravé) upírající vůbec každou dogmatickou platnost. Druhé hlásá, že celá bula je dogmatická. I toto mínění jest falešné. Obecně platí mínění v textu uvedené. Viz Martens, »Das Vaticanum u. Bonifacius VIII.« München 1880 a H. Finke, Aus den Tagen Bonifaz VIII., strana 146—186. Na str. 146 násl. velmi zajímavé zprávy o příčině, pro kterou bula byla vydána (někteří popírali moc papežskou ve věcech víry atd.) a jiné příspěvky ku poznání středověkých názorů o poměru moci církevní a světské.

3. (D o b a n e j n o v ě j š í.) Pro vždy a nade vši pochybnosti jasné ta pravda vyslovena jest, jak toho moderní poměry žádaly, papežem Lvem XIII. Stalo se tak za různých příležitostí. Tak v encyklikách »Diuturnum illud« 1881, »Sapientiae christianae« 1890. Ale zvláště ve jmenované častěji encyklice »Immortale Dei« z roku 1885. Tam hlásá slavný papež: »Bůh tedy správu pokolení lidského rozdělil mezi dvě

mocnosti, církevní a světskou, a to tak, aby jedna vládla nad věcmi Božími a druhá nad věcmi lidskými. Každá (z těch mocností) je svým způsobem nejvyšší. Každá má své zvláštní hranice, které jsou určeny její přirozenosti a jejím nejbližším cílem... V těch (hranicích) každá se pohybuje samostatně a své právně... Všecko, co se týká oboru civilního neb politického, podřízeno jest plným právem moci státní. Neboť Ježíš Kristus přikázal: Dávejte, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu (Mat. 22, 21).

Co učili slovy, potvrzovali římstí papežové v době nejnovější též skutky. Tak nesvolil Lev XIII. k přání pruské vlády, aby v otázce čistě politické (běželo o tak zv. »septenát«) zavázal německé »centrum«. Rovněž opravil veřejně papež Pius X. nejasnou řeč kardinála Vinc. Vanutteliho o příležitosti essenského sjezdu německých katolíků, když v listě daném kardinálu arcib. kolínskému výslovně potvrdil, že »jak ukazuje stálá zkušenost, ve věcech, které se netýkají náboženství, každý má plnou a neobmezenou svobodu«.

Lze tedy právem tvrditi, že »nikdy církvi nešlo o dosažení moci světové, která by vladaře okrsku pozemského snížila na pouhé satrapy suveréna římského... Že nikdy církvi neběželo o zřízení universální monarchie. Že nikdy nechtěla zavést systém hierokratický, jímž by státy přímo byly postaveny pod vedení Ducha svatého«.

Leč hlásajíc plně a neobmezeně suverenitu státní, zdůrazňovala církev vždycky a zdůrazňuje i nyní obmezenost státu, jde-li o přikázání zákona přirozeného a zákona Bohem přímo zjeveného. Pokusy, které od století 16. znovu a znovu byly podnikány učiniti ze státu jediný a poslední pramen práva, ba povýšiti stát na místo Boha samého, církev vždycky co nejrozhodněji potírala i zamítala.

(Pokračování.)

B. B e n e t k a:

OHLASY UNIONISMU V ČECHÁCH (SV. PROKOP).

Doba svatých Cyrila a Metoda byla zářivým kamenem v dějinách Slovanů západních. Přinášeje spolu se sladkým jhem Kristovým prvé literární pokusy v slovanském jazyku, dodnes mohou nám státi svědectvím, jakými cestami nesla se vzdělanost do krajů barbarských. I když nezůstaly u nás přímé následky tohoto

apoštolátu, zatlačeny politickými převraty do pozadí a odsouzené k pomalému odumření na půdě někdejší říše Rostislavovy, přece i dnes můžeme se radovati, že sémě v českých zemích přineslo žně bohatou. Proto i my jsme hrdí na to, že myšlenka sjednotiti Slovanů jednotou víry svatě vypučela na českých luzích, kde také přes

nepřízeň poměrů se daly pokusy oživit slovan-
skou liturgii a s ní myšlenku slovanského sjedno-
cení.

Národ náš byl ještě dlouho po zániku slo-
vanské liturgie v naší říši naplněn vlivem vý-
chodní, byzantské kultury, že byla uschopněna
vydati českému národu poslední ratolest, která
se pokusila zazelenat se, ale drsné prostředí pří-
liš záhy sžehlo nadějný květ slovanského apo-
štolátu víry Kristovy. Ale i tak dáno jest české-
mu národu pro budoucí věky významné místo
mezi slovanskými národy, aby totiž naše vlast
byla mostem k slovanskému Východu, aby přes
české země Evangelium bratrské lásky zachvátilo
kraje nesjednocených Slovanů, a získalo je k
Unii se stolcem Petrovým.

Tato myšlenka byla kvasem, který vydal
Čechům obdivuhodné dílo: Sázavský monastýr.
Nedaleko Kouřimě narodil se zakladatel klá-
štera sázavského. Ze vsi Chotouně zanesla Pro-
kopa touha po hlubším životě duchovním do vý-
chodních krajů blízkých Slovanů, aby tam v
mnišském oddání se službě Bohu našel největší
radosti své duše. Vstoupil tam do řádu slovan-
ských mnichů, aby posílil u sebe slovanské vě-
domí bratrské lásky, přetržené násilným vyvrá-
cením říše velkomoravské. Jistě nebyl jediným
z českých synů, který odcházel hledati do sou-
sedství to, co poměry změnily doma: slovanský
řád. Ale láska k rodné zemi přivedla mnohé zase
zpět, a žili potom v osamocení, sloužíce Bohu
modlitbou i svým příkladným životem, a lidu
svojí radou a pomocí. Ani Prokopa neopustila
láska k vlasti, a tak nalézáme jej v lesích sázav-
ských jako poustevníka. Šel příkladem svých
předchůdců do samoty, aby, zachovávaje reguli
svého řádu, sloužil také lidem.

Poušť, ticho a samota jsou školou duchov-
ního života. Tam, kam nedolehne lomož života
a tělo střídme a uloupené požitkářství slouží du-
chu, aby srdce mohlo v tichu nalézt svého Pá-
na; oko, sluch i mysl stávají se bystřejší. A tak
se připravoval svatý Prokop na splnění veliké
myšlenky založiti v Čechách slovanský klášter
a v něm udržeti slovanskou liturgii. Pokračovatel
kronikáře Kosmy, latiník sice, ale uvědomělého
citu národního, líčí nám život zakladatele sázav-
ského kláštera v poustevně: »Když tedy v zalí-
bené sobě poušti, zbaven jsa vlnobití hluku svět-
ského a přede všemi ukryt za dlouhý čas Bohu
bez unavení sloužil, dobrotivá prozřetelnost Bo-
ží dokonce nechťela, aby město na hoře polo-
žené ukryto zůstalo a svítil na schována pod

kbelcem, nýbrž ke chvále a slávě Jména Jeho ve-
řejně příkladem svítil mnohým věřícím.«

Setkání knížete Oldřicha se svatým Proko-
pem připravilo uskutečnění myšlenky postavit
slovanský klášter na české půdě. Kníže z dlou-
hých hovorů poznal jistě velikost myšlenky chu-
dého poustevníka, a proto si ho nejen zvolil za
svého duchovního rádce, nýbrž položil základy
k uskutečnění myšlenky: stal se zakladatelem
kláštera. Legendy, vypravující nám o životě Pro-
kopově na samotě, líčí nám velmi pěkně, jak
svatý Prokop bojoval s ďáblem, jehož zapřahal
do pluhu a oral s ním skálu. Jak krásně vidíme
zobrazené dílo sebezáporu v tom vypravování
zbožné legendy. Bůh jej postavil do boje proti
největšímu nepříteli lidstva. V samotě přípra-
voval se pro své veliké dílo výchovy, aby mohl
býti dokonalým vzorem spolubratřím i křesťan-
ům z okolních krajů.

Znáte jistě mnozí obraz svatého opata, an
drží čerta na řetězu, a jak vám bylo v duši,
když jste si uvědomili, že vy tak silní nejste, že
snad u vás tomu bude naopak. Proto poznáte-li
svého světce, dejte se mu vésti, prostě ho, aby
milost Boží dala vám stejnou sílu.

Postaviv kostel ke cti nejsvětější rodičky
Boží Marie a sv. Jana Křtitele, shromáždil kol
sebe mnichy, jimž dal reguli podle příkladu sva-
tého Benedikta. Sloučil tu asi mistrnou rukou
zásady mnišství východního se západním, vy-
dávaje tak vlastně řeholi novou na prospěch
svého národa. Sešli se pod střechou nového klá-
štera bratři slovanského obřadu, které touha po
domově nebo rozmetané monastiry přivedla do
české země. Titul chrámu jest svědectvím, že tu
působil přímý zásah východu, kdež tato dvě
svatá jména jsou spojována za ochránce kostelů.

Tak najednou znovu na české půdě, ztra-
cené již pro slovanskou liturgii, staví se stan slo-
vanským mnichům, aby se pokusili znovu oživit
v srdcích slovanského lidu lásku pro jednotící
myšlenku slovanského bratrství, pro veliké privi-
legium, získané slovanskými apoštolami pro Slo-
vany. Rozdělal sice malý ohníček, při němž na-
lezi trochu domácího tepla slovanští mniši, ale
domácí poměry, kde vliv německý na knížecím
dvoře udupal vše, co nevzešlo z jeho prostředí,
nedovolily rozkvětu slovanského obřadu, z obav
snad, aby rozmach slovanské liturgie neodklonil
celý národ od směru, který prostřednictvím du-
chovní vrchnosti mohl působiti rovněž kulturně
v intencích jediné vlády svaté říše národa ně-
meckého.

Klášter sázavský byl vlastně škola, kde mladí synové svatého Prokopa i jiní žáci z okolí se seznamovali se slovanskou kulturou, šípenou sv. Cyrilem a Metodějem na slovanském stromě osvěty. Svatý Prokop i jeho spoluobráti přišli k nám ze slovanského prostředí východních krajů, vyznali se ve slovanském písemnictví a umění již od svých mladých let. Proto můžeme říci, že takovým způsobem vzniká na Sázavě první umělecká a technická škola na české půdě, jejíž vliv nezůstal jistě omezen na úzký okruh klášterní. Prostředí slovanské kultury dokázalo svou životaschopnost i tam, kde život klášterní rozničil lásku ke slovanskému umění a přispěl k novému pokusu o rozmach slovanského písemnictví u nás.

Stará česká legenda nám líčí tuhou kázeň klášterní, neboť sv. Prokop »... dal příklad všem bratrům svým, zapovědě, aby toho nečinili, by se kde náboženstvím chlubil, řka: »bratří, vám jest to známo, jakož čteniu psáno: súkromie ote všech lidí a ten, jenž srdce lidské vidí, když uslyší co slyšného, přijmě hotově každého...«

Jak z tohoto patrno, neslo se působení kláštera daleko za jeho zdi do širého okolí. Jistě sem zdaleka přicházeli Čechové, aby poznali svatého opata a v jeho klášteře našli nejen osvězení pro svoji duši, nýbrž aby tam poznali posvátnou službu Bohu v jazyce slovanském, v jazyce tak blízkém jejich srdcím. Proto chápeme, že bylo potřeba, jak vypravuje životopisec svatého Prokopa ze XIII. století, aby horlivý opat nařídil, sloužiti zvláštní liturgii hned po příchodu, kdežto konventní konala se až po sextě. A to z toho důvodu, aby venkovský lid, přicházející sem ve značném množství, mohl časněji obcovati svátečním službám Božím.

První opat sázavského kláštera zasáhl velmi mocně do života českého lidu. Již za života zářila kol jeho hlavy aureola světece, a linoucí se světlo z celé jeho postavy dávalo tušiti, jak milý jest tento služebník svému Pánu. Čteme u současných zpravodajů o velikém počtu zázraků, kterými Bůh oslavil jeho práci ještě za života jeho na důkaz, jak milá mu byla jeho práce na českých ladech. Sázavský klášter byl jedním z podivných darů české země celému světu. Najdeme někde krásnější květy slovanského uvědomění z doby, kdy u jiných národů se taková myšlenka tušiti nedala? Taková síla vědomí jednoty, vytrysknuvší z lásky velikého opata ke slovanskému kultu, dala základ ke slovanskému klášteru v prostředí latinské kultury. Sázava se stala útočištěm slovansky uvědomělých mnichů,

kterí ještě neztratili poslední stopy naděje v obnovení slovanského ohniska na české půdě.

Zelený stromek slovanských nadějí zazeleнал se sice a sliboval dobré výsledky, ale nepříznivé poměry zničily všechno úsilí svatého Prokopa a jeho nástupců. Nový pokus Břetislavův byl jenom krátkou epizodou v dějinách slovanského kláštera na Sázavě. Potom známe již jen latinské mnichy, mezi nimiž snad se udržovala láska k vlasti a slovanským jejich předchůdcům. Pokračovatel Kosmův, neznámý mnich slovanský, jest takovým překvapujícím zjevem, neboť jenom láska ke svatému Prokopu a slovanské minulosti kláštera přivedla jej k doplnění a pokračování v zápisech Kosmových. Jeho nadšení pro vlast a národ jest na tehdejší dobu cosi velmi nezvyklého. Vliv slovanských mnichů přinesl pro pozdější dobu u nás tu dobrou památku do srdcí latinských mnichů, že ani oni nezapomínají, že jsou syny českého národa, že jsou povoláni sloužiti mu stejně jako jejich předchůdci. Dobré semě zaseto, přináší i zde svou dobrou žně, ač ji čekal málokdo.

Zapadl odkaz slovanského opata, zanikl klášter a chrám jest v polorozvalinách. Není v osvobozeném národě nikoho, kdo by se pokusil o obnovení slavné minulosti sázavského monastýru? Proč se při provádění pozemkové reformy neozval hlas, hlásající návrat klášterního majetku pravým vlastníkům, kteří by mohli za změněných poměrů pokusiti se o obnovu slovanské liturgie na českém území? Řád benediktinský zakládá v Belgii slovanskou liturgii, či spíše zavádí do regule sv. Benedikta téhož ducha, kterého před tisícem let sv. Prokop vkládal do srdcí svých spoluobráti. Proč v jeho vlasti, svobodné říši, nikdo si nedá práci, aby zde mezi námi vzešlo nové heslo jednoty slovanské, aby se z české vlasti chodilo na misie do východních zemí slovanských, aby obnovený slovanský monastýr na Sázavě byl ohniskem Jednoty Slovanů?

Této myšlenky se musíme chopiti, a několik prostých slov má býti pobídkou každému příteli slovanské jednoty, aby svým hlasem pomohl vzkřísiti slavné sídlo slovanské práce na Sázavě. Pozvedněte zase úctu ke sv. Prokopu, modlete se k němu, aby vyprosil pro náš národ milost sloužiti jednotě slovanských národů! Vyslyšení našich proseb bude znamením, že úkol českého národa jest slavný a veliký. Neodmítejme milosti Boží, ale slibme si, že obnova Sázavy jest naším upřímným přáním! A tak se nám jistě podaří sjednotiti Slovaný v jedné víře.

ODPOVĚĎ GAMMOVI.

Poptávkou dostalo se mi do rukou dosti pozdě třetí číslo »Fronty«, v němž Gamma napsal svou obranu proti všem těm, kdož před volbou presidenta obrátili na něho pozornost proto, že náčelníka státu přirovnával k Ježíši Kristu. Jest v dobré paměti, že Gamma vyvíkal Ježíši Kristu mravní slabosti, a myšlenku tuto opakuje ve »Frontě« tvrzením, že Ježíš Kristus byl pouhým člověkem.

Byla doba, kdy Strauss usiloval o zničení božství Kristova předpokladem, že evangelia byla napsána někdy v druhém nebo snad v třetím století. Jest známo, že se domněnka tato skutečně ujala, a Strauss opíraje se o ni dovozoval, že nadpřirozený charakter Kristův pone náhlu byl vytvářen stoletími, aby konečně byl zachycen evangelií, která nebyla sepsána pravými svědky událostí, nýbrž lidmi, kteří ze zbožného úmyslu napsali zázračné věci zcela již vymyšlené. Strauss na tuto domněnku tak silně spoléhal, že se nerozpakoval prohlásiti: »Dokáže-li se, že třeba jenom jedno evangelium bylo napsáno v prvním století, pak zázraků v životě Kristově nelze popírati.«

Nuže, palčivými boji, vědeckým badáním a obsažnými úvahami bylo nade vši pochybnost dokázáno, že všechna čtyři evangelia vzala původ svůj v prvním století a že tři z nich byla dokonce napsána muži, kteří žili v samém ohnis-ku událostí.

Jelikož Gamma jest náboženským vyznáním protestant, připomínáme mu, že tento triumf čtyř evangelií důkladnými pracemi potvrdili též spisovatelé protestantští. Otázka, kdy a jak vznikla evangelia, není již otázkou, není subjektivním pojetím katolických theologů, nýbrž všestranně dokázanou pravdou, kterou po stránce literární historické pevně vytyčili nestranní vědečtí badatelé.

Závěrem tohoto oddílu svých poznámek ještě dokládám, že se Kristus objevil na zemi v plném světle historie a že připuštění nadpřirozených faktů nepřekáží ani rozumu, ani dějinám. Vím již napřed, že Gamma by měl proti těmto mým výkladům své námitky a že přesvědčovati ho v tomto oboru látky bylo by prací Sisyfovou. Proto raději vstupuji na půdu, na kterou sám ukazuje tvrzením, že Ježíš Kristus byl pouhým člověkem. Gamma tu mluví s hlediska čistě racionalistického, a stanovisko toto, jak známo,

horuje pro metodu pozorovací, která hovějíc povaze nynější doby nám ukáže, co právě z člověčenství Ježíše Krista vypožarovali největší geniové a hlubocí myslitelé. Není ovšem možno ani tady uváděti obšírnější úvahy o tom, jak prozařuje božství z ideálně dokonalého člověčenství Ježíšova a jak uchvacuje dokonalá jeho svatost. Přestanu tedy na soudech lidí, jejichž duševní obzory nenechávají se spoutati Gammovou zabořilou umíněností, a předložím jenom hutné zkratky myšlenkové jejich práce a pronikavé intuice.

»Ježíš,« dí pochybovačný Channing, »zastiňuje svou velikostí a krásou všecku dokonalost lidskou.« I nejznamenitější lidé jsou vždy obmezováni časem, místem a rodem: Každý člověk, byť velikán, byl synem některého národa, jehož ráz byl vtištěn jeho osobnosti. I největší lidé jsou syny své doby, a zákonu tomuto nedovedou se vymknouti ani muži myšlenky, básníci, filosofové a ani umělci. Tacit je Říman, Dante Ital, Shakespeare je typem velikého Angličana. A kdo jest Kristus Ježíš? Není ani Žid, ani Řek, nepatří ani starověku, ani novověku. Tato universalnost Kristova je jedinečná v lidském pokolení. Renan řekl: »Ježíše Krista nikdo nikdy nepředstihne.« Parker napsal: »Od té doby, co vlna lidstva vypjala se v osobě Ježíšově do výše největší, uplynulo již osmnácte set let, a který člověk, jehož věk předstihl jeho myšlenku, nebo ji aspoň pochopil a dokonale svým životem ve skutek uvedl? Necht' svět odpoví křikem své úzkosti!« — Rousseau: »Žil-li a umíral-li Sokrates jako mudrc, Kristus žil a umíral jako Bůh.« — Goethe, největší moderní básník, ale také největší pohan, nazývá Krista člověkem božským, svatým, typem a vzorem všech lidí. — Channing, jenž se v Americe tolik namáhal vyhladiti ze srdcí vrstevníků víru v božství Krista Ježíše, nakonec chtěje nechtěje musil vyznati, že vidíme u něho takové zjevy, jež se z pouhé lidské přirozenosti nenechají vysvětliti.

Vedlo by daleko, kdybych předváděl všechny myslitele, kteří nemohli odolati božství Kristovu, a podotýkám, že cituji úmyslně aspoň některé z těch, kteří zkoumali charakter Kristův, majíce k němu odpor a záští.

V Německu Strauss, v Americe Parker, Renan ve Francii. »Po Kristu,« dí Strauss, »nepřijde nikdo, kdo by ho předčil, ba ani kdo by

dosáhl po něm a skrze něho téhož vysokého stupně v životě náboženském.« — Parker mluví ještě výrazněji: »Ježíš šíří kolem sebe nové světlo, zářící jako den, vznešené jako nebesa a právě jako Bůh. Je povznesen nad všechny filosofy, básníky, proroky a rabbi. Bůh je v srdci tohoto člověka.« — Renan: »Odpočívej nyní v slávě své, vznešený zakladateli! Tvé dílo jest dokonáno. Jsa daleko ještě mocnější, jsa daleko více milován nežli za svého života pozemského, stal jsi se základním kamenem lidstva, a vyrvati jméno tvé světu, znamenalo by otrásti jím až do základu. Mezi tebou a Bohem nebude svět činiti rozdíl. Ujmi se, slavný vítězi, svého království, kamž budou tě následovati po královské cestě nesčetné zástupy tvých ctitelů!«

Mužové tito věnovali Kristu všecku svou pátrací činnost, probírali, pokud jim bylo možno, projevy jeho do nejtajnějších záhybů, a došli konečně jistoty, které se domáhali.

A nyní si přečteme, co napsal Gamma ve »Frontě«: »Přirovnal jsem Masaryka ke Kristu, člověka k člověku. Pranic víc. Co je už dávno a dávno ve vzdělaném světě vyřízeno, viděti v Ježíši toliko člověka, a žádného syna božího.« Hledíme-li k tomu, jak se svrchu jmenování mužové přes všechno vzpírání dostali do slavného zajetí božství Kristova, máme-li zření k tomu, jak houževnatý racionalista Renan byl nakonec zasažen bleskem pravdy, pak rezbývá nic jiného, než Gammovu ultimatu shovívavě se usmívati. Podle Gammy Renan, Parker, Strauss, Rousseau a všichni ostatní musejí býti tedy vyloučeni ze vzdělaného světa, protože to byli břídilové, kteří nedovedli z materiálu k dané otázce vyloupnouti jádro, jaké se podařilo vyloupnouti našemu realistickému filosofovi.

Gamma ve »Frontě« nachmuřiv brvy rozkřikl se také na časopisy, které si vzaly na mušku jeho pověstné přirovnání presidenta ke Kristu. Zle se zlobí, že atheisté, volnomyšlenkáři a liberálové jsou prý dosud plni římanství.

Nejsem sice povolán, abych byl advokátem oněch pisatelů, kteří uvítali projev Gammův s úžasem a vtipy, ale myslím, že pro vysvětlení nemusíme jíti daleko. Atheisté a liberálové, na něž Gamma dostal svrchu, vědí, že Ježíš Kristus jest největším zjevem v dějinách, a byť se neshodovali s náboženským naším hlediskem, přec jen jsou duševně spřízněni s muži nahoře vyjmenovanými. Co může býti přirozenějšího, ba můžeme říci nevyhnutelnějšího, než že trosky

rozličných svých názorů o Kristu nakonec srovnávají v otázku: »Kdo byl ten veliký a uchvacující Galilejský?« Žádný člověk na světě otázku tuto nevynucuje. A vnucuje-li se tato otázka myslícím lidem toliko ve spojení s Kristem Ježíšem a odpuzuje-li ji kdo, aby se mu v zápětí zase vrátila, pak jest to mocná podpora Terrulianova výroku o duši lidské od přirozenosti křesťanské, a jest to zároveň důkaz, že se v nitru tazatelů i proti jejich vůli ozývá Kristovo božství. Naráží-li Gamma tuto otázku na své staré protiřímské kopyto, ocitá se ve společenství s mazalem, jenž chtěl nádherný originál restaurovati štětcem, namočeným v kolomazi. Kromě toho vyslovuje Gamma podezření, že jeho přímeru Masaryka ke Kristu bylo využito také politicky.

Má snad částečně pravdu, ale je pozdě býti moudrým, když moudrost stala se již nutností. Ostatně tím podezřením Gamma nevědomky prozrazuje, že jeho prozíravost je v povážlivém úpadku a že v něm nebezpečně vítězí nalétací talent. Proč naletěl? Měl nenaletěti! Sobě vlk ostronos, sobě jezek kadeřav!

Gamma ve »Frontě« ujišťuje, že jeho feuilleton v »Českém slově« neměl spojitosti s volbou presidenta. Budiž! Bylo jen jeho úmyslem zdůrazniti, že Masaryka je pro českou demokracii škoda. President prý trpí českým životem, depravací starého českého člověka, trpí nedokončenou revolucí hospodářskou a sociální. Odkud a jak Gamma ví o duševních útrapách presidenta, když, jak sám ve »Frontě« praví, od prosince roku 1918 s ním nemluvil, jemu nepsal a nijak se s ním nestýkal? Jest snad Gamma telepatikem? A když se tak rozplývá láskou k čisté demokracii a lká elegickým housličkováním nad jejím osudem v českém životě, proč zanesl plod svého ducha do »Českého slova«, blízkého té společnosti, která demokracii zanesla nejhustším bahnem mravního rozkladu? Když je tak vydestilovaným demokratem, proč o presidentu lidové republiky psal způsobem, jakým v nových politických dějinách žádný služebný dvořan nemluvil ani o mocnáři v absolutistickém státě? Viděti, že Gammův demokratismus jest jako hodiny, které jinak bijí a jinak ukazují, a že má takovou cenu jako perníkový panák na dřevěném koníku.

Konečně zasluhuje pozornosti, jak Gamma rozvíjí své duševní vlohy proti kněžím. Nikdy prý se v životě nesetkal s hodným knězem. Kněží prý sami v božství Ježíše Krista nevěří

a hlásají prý je toliko pro svou živnost a měšec. Takto již v bývalém »Čase« hopsali a šavličkou máchali, a teď tato škadrona frází vyráží, kdykoliv je třeba, z ubikací volnomyšlenkářských a socialistických.

Pokud běží o nevěru, je zřejmo, že Gamma své nitro promítá do nitra kněží, asi proto, že člověk trpící žloutenkou vidí všechno kolem sebe ve žluté barvě. Kněží by se pěkně poděkovali za zvrtačilou a ucouranou filosofii Gammovu, jež by jim vysušila duši k tvrdosti lodního sucharu! Rád také věřím, že se Gamma nikdy nesetkal s hodným knězem. Jak by to bylo také možno, když náš nejsvědomitější moralista ve své soustavě již napřed každého kněze soudí a odsuzuje, a když je hotov s Erasmem prosloviti spíše chválu na osla, než na toho, v němž již zdaleka větrí římanství.

Odsoudil někdy pravý vzdělanec celý některý stav tak, že ani jednoho příslušníka jeho nepřijal na milost? Věřu, je smutná podívaná na člověka, jemuž říkají spisovatel, jak s dokonalou snadností dovede klesnouti ke hrubému mechanickému štvání, jež se může setkat se sympatiemi jenom u lidí, prázdných rozumové a mravní kultury.

A co ten měšec a dobré živobytí? Po převratu odpadlí kněží dosahovali ministerských radovství, byli usazováni ve státních úřadech a byli všemožně favorisováni činiteli, jimž běželo o to, aby katolicismus byl zeslaben nebo dokonce vyhlazen. Kněží, kteří zůstali věrni svým povinnostem, hrozila nebezpečná budoucnost, předpovídaná rozličnými obdobami odjinud, a nechybělo ani těch, kteří očekávali opakování událostí z francouzské revoluce. Mezi různými znameními zahořela v agrárním deníku sirnatá výzva Gammova: »Spalte a zničte, co je katolického!«

Tento petrolejnický povel, odpovídající choutkám a způsobu myšlení pisatelova, předpokládal v českém lidu teroristické pudy z dob pařížské hrůzovlády, a padl na úrodnou půdu aspoň po té stránce, že jeho účinem bylo smetení mariánského sloupu v Praze a že po tomto

vítězství postupně byly lámány a překocovány kříže a sochy.

Ačkoliv se odpadlým dostalo výhodného zaopatření a zůstalým hrozbami a neodůvodněnými žalobami nevěštěno nic dobrého, a jakkoli nebylo možno očekávati měšců a dobrého bydla, přece většina kněžstva svého poslání nezdala. Vzpomene-li si kdo ještě na zvláštní péči o katolíky Habrmanovým prohlášením, že katolíci v republice budou žebráky, nemůže neuznati, že většina kněžstva zachovala si idealism a pevnou zásadovost svých úkolů a že se Gamma marně snaží podstrkovati kněžstvu požívačný materialismus. Skutečnost, že většina kněžstva v tehdejších dusném ovzduší zamítla nabízenou konjunkturu, každého pravdy milovného člověka poučuje, že Gammova pomluva zůstává trčeti bez opory a do prázdna.

Nemohu ovšem vyčerpávati až do dna všechny podrobnosti pusté Gammovy demagogie. Spokojuji se zjištěním, že kněžstvo ze všech inteligentních stavů nejbídněji bylo placeno před válkou a že nyní úprava kongruy valného zlepšení nepřinesla. Jako doklad uvádím, že nejvyšší pense, jakou kněz s osmi lety gymnasijských a se čtyřmi lety studií seminárních může vůbec dostat, rovná se pensí státního zaměstnance s předchozím vzděláním z obecné školy a někde jí ani nedosahuje. Jsou-li tyto kněžské platy tučnými měšci, jak teprve vypadá bachratý měšec Gammova radovství! Nazývá-li padělaný humanista kněžský stav živností, zapomíná, že myšlenkovým postupem, z jeho kynické základny se rozvíjejícím je potom dovoleno mluvit o živnosti rady, učitele, soudce a profesora. Co je urážkou na jednom místě, není bez urážky za stejných okolností i u inteligentních stavů ostatních. Až tam zabíhá člověk, jenž nemá hrůzu před směšností a jenž má toliko na zřeteli, že jeho pomluvy u nemyslicího davu mají svůj kurs a štěstí. Podle podivuhodné logiky Gammovy je proviněním, že kněz ze svých platů musí si opatřovati jídlo, šaty a jiné potřeby. Také již vlk řekl ovci: »Jak tě spatřím, sama již mě nutíš, abych tě sežral.«

Š. M. T r o c h t a :

VÝVOJ A DUCH SALESIÁNSKÝCH MISÍÍ.

(Jeden způsob akce katolické.)

Překotný shon... přílišná starost o statky tohoto světa, nasládlý modernismus titěrné snahy mezi sebou se hádajících lidí, kteří jen po lidsku přemýšlí, v čase žije a cítí jediné srdcem člověka... jak nás

zaslepily a přitlačily Bohem posvěcené hlavy lidské v pozemský prach...!

Skoro bychom byli zapomněli dýchat jako dítky boží, vykoupená jeho drahou krví — a skoro by-

chom byli zapomněli toužiti po vyšších statcích a starati se o poznání a oslavení jména Stvořitele.

V této věci nám dává cti. D. Bosco příklad. I on žil v dobách těžkých, ano, v dobách, kdy srdce katolické Itálie také dusilo cosi jako zákeřná mūra — a já bych ty doby přirovnal rád k nynějším nábožensko-mravním okolnostem národa českého, aniž bych se bál hrubého omylu. V těžkých dobách žil cti. Don Bosco, ale on — muž Boží se jich neleká a poslušen — jak byl vždy — vnuknutí shora, postavil bílé zdi ideálních svých náboženských staveb před okny otevřenými zkaženého světa.

A zakládal školy, kostely, kaple, dílny a misie po celém světě — vzdělaném i zaostalém — křesťanském i pohanském — bohatém i chudém; a všude mu Pán Bůh požehnával a Panna Maria Pomocná vodila všude odhodlané kroky synů jeho.

Avšak nyní pomímím rozepisovati se o jiných podnicích D. Bosca a chci poukázatí především poněkud na salesiánskou akci misionářskou; a tu bude asi zájmati, jak cti. D. Bosco uprostřed všech svých podniků, uprostřed vřavy mladistvých hrdel, točení strojů a vyhrůžek z ulice, jak se Don Bosco rozhodl ještě pro misie a jak je provedl.

Roku 1856 měl cti. Don Bosco zvláštní sen, jeden z těch mnoha jiných snů, které pouze on ve své pokoře sny mohl nazývat — a ku kterým nám bude ještě vrátiti se, až Řím promluví... Celé žití Dona Bosca bylo osvětleno těmito prazvláštními sny... Nuže, Don Bosco měl sen a viděl ve snu divnou jakousi postavu, která točí nějakým zvláštním kolem. Bylo podobno onomu kolu štěstěny, o němž nám stařenky povídaly.

První zatočení bylo tak tichounké a sladké — a jediný Don Bosco mu porozuměl...

Druhé zatočení bylo dosti silné a otřes se musil cítiti po celém městě i okolí...

Při zatočení třetím se probírala celá Itálie... při čtvrtém již Evropa celá a páté celým světem zachvělo... Každé zatočení naznačuje jednu desítku let a taková bude historie tvoje podniků — promlouvala tajemná osoba k Don Boscovi.

Navazují na tuto legendu, která konečně se legendou nazývati nemůže; — byť by však pouze jen touto byla — přece i legendy mluví o velikosti světců...

Ale on Don Bosco na ně čekal — nikoliv ze sna — na všechny svoje podniky a čekal na ně po desítky let s čelem jasným, s důvěrou v Boha — jak umí čekati jedině geniové boží.

Není to poesie myšlenky lidské, ale je to poesie muže opravdových skutků. Na tomto prosaickém světě se nedocílilo nikdy ničeho bez vysokých ideálů, ale ideálů koupených prací, obětí, životem a krví... Všichni světcové byli velkými idealisty, a kdyby velkými idealisty nebyli — nebyli by ani světci. Velikost jejich bývá měřena velikostí jich myšlenek.

Idealistou byl sám Kristus — Bůh a idealisty byli všichni ti, kteří se snažili věrně jej následovati. —

Idealistou byl sv. Pavel... idealistou byl sv. Augustin — idealistou byl sv. František z Assisi — sv. Ignác z Loyoly a idealistou byl i cti. Don Bosco — ale byly to ideály i bolestmi posvěcené.

*

Nuže tedy, máme-li říci něco o nejdůležitějším podniku D. Bosca — musíme říci, že k němu potřeboval hodně velkých myšlenek, Bohem vnuknutých. A on je měl — a byly tak velké, že mu zjednaly přízeň a obdiv i těch nejsvětějších a historie lidstva nebyla by historií, kdyby se při těchto velkých či-

nech vítězného pokroku křesťanství a civilisace nepozastavila. D. Bosco rozsíval poslušně tato dvě zrnka Bohem člověku svěřená: křesťanství a kulturu — ctnost vědění a Bůh mu požehnal...

— Synové cti. Dona Bosca jsou nyní rozseti po všech republikách latinské Ameriky — od Mexika, (odkud je bohužel surově vyhnali) — až po Capohorn a také po Americe anglosaské; — jsou v jižní Africe, jsou na Kongu, v Tunisu, Egyptě, Anatolii a Palestině; — jsou v Malé Asii, v Indii, v Číně, Japonsku — a jsou v Australii. A tak kromě rozsáhlé akce apoštolské po kulturních státech Evropy zasáhli salesiáni tak účinně svou prací misijní, že nyní dobré dvě třetiny členů kongregace věnují se právě tomuto apoštolátu a spravují 29 samostatných misí.

Kdo měl příležitost sledovati se zájmem život Dona Bosca, bude očekávati i zde nějakou tajemnou předzvěst budoucího rozkvětu těchto misí — a nemýlí se; ano, i o tom již Don Bosco věděl a od dávna živil tuto myšlenku. — Sám čině první kroky kněžské své činnosti, chtěl odjeti do misí, avšak blahoslavený Don Cafasso ho přemluvil, aby se stal misionářem vlastního národa. A toto setkání dvou světců bylo řízeno Prozřetelností, jelikož jedině tímto způsobem se mohl stát Don Bosco Don Boscem v úplné mnohorysosti a mnohotvárnosti.

Myšlenku na misie neodložil. V r. 1848 všecek se dojímal při myšlence na opuštěnost Patagonie a Ohňové země, kterým do té doby žáden světlo evangelia nedonesl.

Asi 20 let potom viděl v klidu nočního šera, v jedné z těch nocí, kdy více přemýšlel o budoucnosti svého díla, viděl rozlehlou, širokou, opuštěnou pláň a po té pláni se proháněly tlupy divochů a barbarů: tlupy válečné v divém honu za divokou zvěří a v zuřivé válce mezi sebou; — a vrcholky zježených per, které zdobily temena jejich hlav, tetelily se ještě až tam na nejzazším horizontě, kde se bílé vrchy dotýkaly nebeské bány.

Za hloučkem divokých jinochů ubíral se zástup misionářů; — sledoval stále jejich šlépěje a Don Bosco po delším pozorování poznal mezi těmi misionáři svoje chovance. Oh, jaké teplo, jaká radost se rozlila v tu chvíli po dobrém srdci otcovském...!

Válečná vřava přestává, planina se uklidňuje, zápasící shluky se rozplétají, honba se uklidňuje, umlká řev, jízlivé šklebení mizne s osmahlých tváří divochů, tlupy se srážejí, kupí se, tlačí se kol dokola — tam, kde se zastavili mužové Boží, sklánějí tvrdou šíj a opáleným čelem dotýkají se země...

Ctihodný přemýšlel... Přelistoval již tolik zeměpisných a ethnografických knih, viděl nejpodivuhodnější pleti a národy, jimž nezasvitlo ještě světlo Kristovo, ale na typy podobné se nedovedl upamatovati.

Avšak na sklonku r. 1874, ejhle, nachází vcházeje o polednách do skromné světničky — nachází na stolku dva dopisy — Rozevře: — dvě žádosti o misionáře, žádosti naléhavé a upřímné, obě z Argentiny; jedna pocházela od savojského konsula Pazzolo z Argentiny...

Toho roku mu přišlo ze všech částí světa padesát jiných žádostí o jiná nová založení. Ale zmíněná se jej dotkla nejvíce, poněvadž po různých a mnohých okolnostech seznával, že vysněnou metou první výpravy jeho synů bude Patagonie a země Ohňová.

Přijal ji, tuto nabídku — a 11. listopadu 1875 odjíždělo z Turina již prvních deset misionářů s heroickým, později oplakávaným kardinálem Don Cagliero v čele.

Způsob postupu byl ve snu naznačen; Don Bosco jim sám byl řekl, louče se s nimi v Janově se slzou v oku, jak si mají počínati, aby vnikli mezi kmeny a aby byl jejich postup zajištěn. Otevřítí ústavy a školy pro mládež — někde poblíž krajín divochy obydlených — přijímati do těchto i hochy domorodců a s těmito a prostřednictvím těchto vydati se na vítězný pochod kříže i proti samým barbárům.

— Prostě, první láskou Dona Bosca a první láskou salesiána je přece jenom mládež a zase mládež... i mezi pohany.

A druhý praktický způsob postupu... V Americe se nacházel i jiný národ, národ velmi blízký — přistěhovavší se Evropané (a v našem případě Italové) — Don Bosco při odjezdu říkal:

»Kladu vám na srdce smutné postavení italských rodin; — — — naleznete tam velké množství mládeže a také dospělých, kteří se nacházejí ve stavu úplně zuboženém: neumí psát, neumí číst a postrádají veškerých poznatků náboženských. Jděte, vyhledejte ty bratry naše, které neštěstí a bída zanesly do cizí země...«

I tato rada byla providenciální a prospěla nemálo. Salesiáni přijati s nadšením svými spolurodáky, vykonali prostřednictvím těchto mnoho, čeho by se jinak odvážiti nikterak nemohli. A tak se také stalo, že salesiáni věnují vždycky, vždy a všude otcovskou svoji péči nejen obyvatelstvu domorodému, nýbrž také a především svým spolurodákům. To, co udělali italové — udělali Němci a udělali Poláci a jiní: — a to musí býti také jedním z nejstěžejnějších cílných met českého díla salesiánského. Nutnost toho se pocituje — vždyť národ náš hledá chleba po celém téměř světě — Synové jeho trouší se po cizích polích a zapadají mezi cizím osením jako zrnko ztracené a naše státní organizace o vystěhovalce je ještě tolik nerozvětvená. — V Severní, v Jižní Americe, na Ukrajině a Rusi by bylo pro tuto zásluhou, nejen náboženskou, nýbrž i národnostní akci zajisté vděčné pole působnosti.

Dopřeje nám toho Bůh? Snad i toho nám dopřeje, ale musíme si toho zasloužiti svými oběťmi a musíme býti posílení oběťmi jiných...

Otázka emigrace zajisté jest otázkou stěžejní nejen pro nás, ale i pro jiné národy. — Avšak u nás jest asi nejméně rozšířena, poněvadž naše lidi v cizině posud nikdo nesoustřeďoval ve jménu státu a poněvadž jsme ji počali pocítovati vlastně až po utvoření československého státu.

Proto se nedivíme, že vyslalo ministerstvo sociální péče radu dr. Žilku prozkoumati organizaci italské emigrace a že navštívil i salesiánský ústav pro Čechy v Itálii, aby si vyžádal potřebné informace o způsobu jejich péče o vystěhovalce a zajistil případnou jejich spolupráci.

V Perose z toho byla nesmírná radost a také p. rada se mohl přesvědčiti, jak čeští chovanci pěstují praktickým způsobem zároveň i lásku k vlasti.

Salesiáni skutečně vedou několik kolonií italských, francouzských, německých, polských... v Americe mají své školy obecné i střední, řemeslnické a hospodářské a mají své kostely, v nichž se káže v mateřštině.

Ale to, co podniká italská vláda nyní a za co vděčí a podporuje salesiány, — to podnikal již dávno Don Bosco »sponte sua« a nenacházejí od vlády dostatek podpory, ulehčil si povzdech: »Snad myšlenky moje nejsou ničím, než trochou poesie« — ale pokračoval s důvěrou světce dále. Vytrvalost jest také krásná ctnost...

Výpravy misionářů houstly a vzrůstaly. Byly doby, kdy zůstávalo mnoho žádostí z Evropy a z jiných částí světa nevyřízeno, poněvadž Patagonie volala stále po nových a nových silách a bylo by bývalo hříchem nepokračovati v slibně se vyvíjející misii.

A v Americe se věci vyvíjely velmi slibně, snad i slibněji nad nejmožnější představy. — Rozmach byl rapidní, podivuhodný, neočekávaný i v republikách okolních a v Brazílii. Brzy políbil Don Bosco mitrou ozdobené čelo loni v 87 letech v Pánu zesnulého, rozmarného, všemi tolik milovaného, heroického kardinála Jana Cagliero a později jich více políbil. Nyní pak jich počítá již i kongregace salesiánů na desítky.

Zanedlouho vystoupil z lodi Msgre Fagnano s novou výpravou misionářů s Maluine v Ohňové zemi a za 25 roků na to Patagonie a země Ohňová byly civilisovány.

Salesiánské misie se stály hospodářskými a kulturními centry, z těchto vznikají osady a města — a tam, odkud se vracely s nepořízenou ozbrojené posádky státních vojsk, tam zavládl křesťanský mír, ozývaly se stroje, domorodci si vydělávali chleba poctivou prací svých rukou a na místo kmenových »Cačiků« ujal se vlády autority státní.

Bylo to tedy velice krásným vyznamenáním nejen pro kongregaci salesiánů, ale pro církve sv. vůbec, když p. prezident republiky argentinské povolav do parlamentu Msgre Cagliero slavnostně a veřejně o něm prohlásil, že on je civilisátorem Patagonie a Ohňové země — civilisátorem v pravém křesťanském slova smyslu — bez zbraní, bez krveprolití, bez násilí — pouze s křížem v ruce a velikou láskou a nadšením v srdci.

Avšak to, co se dělo v nejjihnější cípu Ameriky, to se dělo a děje doposud v Brazílii (1 Čech), v Peru (3 Čechové), v Chile (1 Čech) a v jiných částech Ameriky.

Tam, stále podél dlouhých a neprozkoumaných toků řek, po panenských netknutých pralesích a po náhorních plošinách Matto-Grossa, šinou se salesiánští bojovníci pro Krista v ustavičném hledání a získávání velkých kmenů Bororos a j.

Tak se děje rovněž v Napo, Pastazza mezi násilnými kmeny Jívaros — tak se děje všude, kde vězí ještě v zapomenutí kmeny, které nemají víry a pokroku — a jsou postrachem okolí.

Avšak nebylo mým úmyslem podati zde statistickou zprávu o počtu a misii sales. — k tomu by bylo třeba více péče, více práce a času. Rovněž misie v Americe, třeba že jsou jedněmi z nejpřednějších co do času i co do pokroku, nejsou jediným cílem apoštolských tužeb misionářského tažení salesiánů. Zdálo-li by se však někomu užitečným podati alespoň telegrafické naznačení rozmachu misii sales., pak ho uspokojují alespoň způsobem přeskrovným.

Tedy první výprava deseti misionářů do Patagonie se udála v r. 1875. Od té doby odjížděli misionáři každoročně. R. 1879 byli posíleni značným počtem nových nadšenců a mohli tedy vniknouti a prozkoumati nejzašší kouty této země a příštího roku založiti skutečně několik osad mezi vlastními domorodci. R. 1886 sestoupili do Ohňové země; 1893 vnikli mezi Jívaros do území Méndez a Qualaquizza ve východní části Equatoru; v r. 1902 počali evangelisaci Indů kmenů Bororos a Caroados v Matto-Grosso v Brazílii. Současně pak se i šířilo po ostatních částech. R. 1906 založili již několik misii v obou Indiích a v Číně, kteréžto misie nezůstávají rozkvětem, ale ani potřebou za jinými. R. 1911 založena nová misie v belgickém Congu v Africe, zatím co v severních čás-

tech Afriky byli již dávno usazeni. Brzy následovaly nové výpravy do Austrálie a ostrovů oceánských a loni založena nová misie v Japonsku, která se chlubí již letos třemi ústav.

Misie japonská i čínská má ještě jiné intence a jistě, jakmile se poměry poněkud uklidní, přepluje brzy několik nových nadšenců na půdu ruské Sibíře — zatím co my, hlavně Slované, nesmíme zapomínati na podobný podnik se strany evropské.

Práce »Apoštolátu sv. Cyrilla a Metoděje« zajisté nezůstane bez požehnání božího; když posud praktických výsledků ještě mnoho nemůžeme viděti a všechny zasloužené řády, které chtějí tomuto vznešenému a nadmíru těžkému apoštolátu věnovati své síly, budou konati a chtěl bych říci raději vykonají práci velezásluhou, z které bude mítí radost nejen Kristus, nýbrž i dějiny lidstva a církve svatě zajasají.

Zajisté, že s těmito odvážlivci bude chtítí jíti i český salesián a zajisté že úkol podobný musí tvořiti rovněž jeden z nejdůležitějších programových bodů českého díla salesiánského. Ale bude k tomu třeba hodně víry v Boha, hodně modliteb, hodně obětí a podpory se strany uvědomělého katol. lidu a pak — zklamání a nezdar musí sloužiti jedině za vzpruhu a za důkaz svatě vůle Boží, která vzhlíží ráda na dobrovolné a věrné oběti lidstva.

Kéž by byl skutečně úkol tento čestným úkolem především nás, Slovanů (a my, Čechové, nemůžeme mítí tolik dovolené svatě ctižádosti národní, řekneme-li: především nás Čechů), pokračovati totiž v apoštolátě tom dle intencí sv. Otce a našich arcipastýřů.

Řekl jsem, pravda, něco o salesiánských misiích, jen tak rozházeně. Jsem však dalek toho, abych tím chtěl říci všecko; bylo by toho příliš málo, vlastně zde nebylo řečeno nic v poměru, kolik by se dalo o misiích mluvit, hlavně pak v časopise českém, kde jsme ve věci této ještě úplní laikové. Snad to však postačí pro vzbuzení pojmu a pozornosti alespoň v některé duši křesťanské.

Dosti zpráv zeměpisných, ethnografických, linguistických a přírodovědeckých přináší orgán*) salesiánů, vycházející dosud asi ve dvanácti jazycích, a v dosti hojné dosud vyšlé literatuře**) misionářské.

Tím ovšem není, pravda, míněno — obraceti pouze pozornost na misie salesiánské. Každý dobře ví, kolik řádů a kongregací posílá každoročně své obětavé kněze do misií. A jsou to namnoze řády velezasloužilé a staré, které po čas dějin zpracovaly v Kristu — možno-li tak říci — celé generace lidstva.

Z toho je viděti, jak zásluhou práci pro společnost lidskou konala a koná ještě církev katolická a nikdy jí k tomu neschází odvahy. Kolikrát jsme

*) Italský: Bollettino Salesiano, francouzský: Bulletin Salésien, španělský: Boletín Salesiano, portugalský, taktéž anglický: The Salesian Bulletin, vycházející vesměs v Turině. Dále: Salesianski Vestnik, vycházející v Lublani, Salesiánské Poktosie ve Varšavě, Die Salesianischen Nachrichten v Mnichově, Szalezi Intézet v Budapešti atd. Až se přihlásí dostatečný počet českých lidí do »Sdružení salesiánských spolupracovníků«, jejichž pravidla asi brzy vyjdou — pak se může přikročiti i k vydávání českého »Sales. Věstníku«.

**) Nejvíce publikací vyšlo nákladem sales. knihkupectví a nakladatelství: Societá Editrice Internazionale — Via Maria, Margherita Torino, Italia.

Upozorňuji také na knihu dr. prof. A. Štancla: Don Bosco a jeho dílo, kapitola: »Misie a péče o vystěhovalce«, »Snaha«, Olšovský, Hranice.

viděli již dlouholetou práci, rozvrácenou úplně domácími válkami, pohromami, zlobou vůle!

Právě docházejí zprávy o hrozném plenění čínské misie salesiánské, ale i jiných v Taun-mun, v Schin-chow v Kantonu.

V Mexiku byli již vůbec vyhnáni, ačkoliv bratři laikové zůstali řídit školy řemeslnické jako státní učitelé, ovšem »in incognito«.

V Matto-Grosso (Již. Amerika) v území Araçaya byla zase vyplněna a spálena povstaleckým vojskem domácím vzkvétající misie kmene Indů Bororos (škoda se počítá na 800 tisíc pezos). Byly to zbytky onoho státního vojska brazilského, které se vzbouřilo r. 1922 v St. Paulo a pronásledováno prošlo celým Matto-Grosso a Bolivií. Zbytky tyto snaží se opět soustřediti ku podnikání výprav loupežných.

Avšak to jsou všechno rány, které Ten, jenž řekl: »Jděte do celého světa, učte...« zase zahojí.

I tam, kde se zdá situace již skoro zoufalou, vynalézavá láska křesťanská dovede ještě naléztí východisko. Každá kongregace, každý úřad, měl svá četná údolí, avšak každý se naučil rovněž hledati si nové cesty ku světlu a vítězství. Různé bylo ono hledání cest, ale společný byl cíl. Práce pro Krista jest prací v podstatě vždycky stejnou; alespoň: quam ad materiam atque ad finem... formy bývají voleny různé, dle ducha kongregace, dle doby a dle místních okolností.

Duch apoštolátu salesiánského všeobecně, ať již mezi pravými pohany, či moderními, aneb mezi těmi, kteří nevědí kudy kam, je zajisté hodně časový, všestranný a podmanivý. Jedině tak může býti zachován regenerativní duch ctih. Dona Bosca, jehož chce starostlivá matička církev spatřiti co nejdříve ozářeného aureolou nad stupni oltáře.

Don Bosco chtěl viděti své syny všude a ve všem, kde toho třeba a chtěl jich tam viděti brzy, a rád se těšil z brzkých úspěchů. Za tím účelem si zvolil za nejoblíbenější pole působnosti mládež, která ještě poroste a bude pracovati a pro tuto byl by podnikl všecko. Odtud mnohočetnost salesiánské činnosti.

A co je příznačnou značkou této činnosti? Nechám mluvit J. M. kardinála Parocchi. Jsou to slova, která pronesl ve své přednášce k sales. spolupracovníkům. »Je něco zvláštního ve společnosti salesiánů...? Jejím účelem, jejím specifickým charakterem, její fysionomií, její esenciální značkou je láska, uvedená v život dle okolností současné doby: Nos credidimus Charitati; Deus Caritas est a láskou se lidstvu zjevuje. Nynější svět může býti zlákan a přitážen ku dobru jedině skutky lásky...«

Ano: Nos credidimus Charitati; Deus Caritas est...

Sed nos credimus etiam nunc Charitati... My však, kteří tomu věříme a kteří to říkáme, s povzděchem konstatujeme, že jest mnoho, mnoho v našem národě těch, kteří tomu nevěří...

A my chceme, aby tomu věřili...! A my se přičiníme, aby tomu věřili...!

A my se budeme radovati, když tomu naši bratři uvěří... a to by se pak radoval celý národ...!

Ale dříve než se zaradujeme z vítězství Lásky ve vlastech našich, musejí alespoň ti, kterým je Kristus alfou a omegou, musejí se státi misionáři — nadšenými, vytrvalými, neúnavnými misionáři ve vlasti své... v své Galilei, a pak teprve upřeme své zraky s větším zdarem, s větším zárukou a s větším požehnáním i na národy jiné...

Chceme, aby národ náš a všichni národové zavolali jednou skutečně z přesvědčení: Et nos cognovimus et credidimus Charitati, quam habet Deus in nobis!

Bude tomu tak?

Prozatím nevíme — to však nic nevádí... což

neříkal Kristus, že se nemáme zastaviti, dokavad' nebude jeden ovčinec a jeden Pastýř?!

Modliti se přece můžeme všichni a nějaký halěr se také někdy odloží, když bude samým Bohem zaplacen a úrokován...!

Ostatné k věci bude se ještě dlužno navrátiti.

Jan Krhele:

BOJ O SMYSL ČESKÝCH DĚJIN.

(Na okraj Pekařova Jana Žižky a doby táboorské.)

České dějiny dle učení pokrokových lidí stojí nejvýše za doby husitských válek. Tato konstrukce husitského boje proti nepřítelům kalicha ráda si zafixluje, nahrazujíc postavu vůdce husitských vojsk, Jana Žižku, Janem, který na hranici v Kostnici stal se »obětí hrůz římské krvežíznivosti«, jak se rádo povídá nedovtipnými táborníky.

Historická škola Gollova vyjádřila svůj program heslem Palackého: Padni, komu padni. Žáky Gollovými byli Josef Pekař i Václav Novotný. Jeden z nich, Novotný, horlivý sběratel zpráv a dokladů pro svoje práce historické, skládající do svých dějin spoustu cenného materiálu (ale dosud neschopný proniknouti za tyto hranice, značící hromadění látky až k nemožnosti zpracování), stal se u nás představitelem badání o době husitské. Jeho dílo o Husovi a jeho době snad překvapí látkou pečlivě snesenou, ale jeho láska k Mladeňovicovi svedla jej s cesty, a místo kritické studie nalezneme v tomto obsáhlém díle Novotného jistý zmatek, pochopitelný jen tam, kde historik má jistou oblíbenou osobu, která musí být vždy a za každých podmínek vzorem a jen její přátelé mluví pravdu, jedině je možno přibrati za svědky k dolíčení sporné věci. Nevyčítali bychom profesorovi Novotnému lásku k Janu Husovi, kdyby nebyla tak vášnivá a nekritická. To není dílo historické, co vyjde z jeho práce, ale obhajoba Husova, kryjící už jistou tendenci. Jako v této otázce, stojí i ve svých dějinách Novotný na příliš osobním stanovisku, předem vytyčeném, poněvadž stěží by sám pro spoustu látky mohl kriticky a přísně vědecky proniknouti k jasnému závěru. Tímto kolísáním profesor Novotný zabil svou práci. Škoda ohromného počtu hodin mravenčí píle, obětované na zpracování, když výsledek přece jenom neodpovídá jeho námaze a pili.

Zcela jinak tvoří profesor Pekař. Tento zajímavý zjev naší doby hned svými prvními pracemi ukázal úplně jiné tendence než Novotný. Kdežto tento podal souhrn svého badání v nezáživné formě, postrádaje talentu, spojití a oživení poznané události a vlivy v jediný, organický celek, Pekař, jako pravý jeho opak, podal své práce díkčí skvělou, kde dává mluvit svým pramenům mnohdy více nežli Novotný, ale vložil vše do dobového rámce, zpestřeného bystrým pozorovacím nadáním, které dovedlo už zpracovati danou látku k nepoznání, ale přece tak, aby to nebylo ku škodě věci a podání. Pekař má ve své povaze něco ze starých condottierů, něco dobrodružné krve bludných rytířů, hledajících zakleté krásy tam, kde pro obyčejného člověka jest jenom šed' a ponuré obrazy starých zřícenin. Pekař dovede vychutnati do posledního doušku své prameny, a jeho duše, naplněná gotickým pojetím historie, zkonsumuje prameny tak, že práce z rukou jeho není jenom zpracováním, nýbrž skutečným obrazem umělce. Při tomto úsudku o vážnosti a kráse Pekařova díla nesmíme se však dát strhnouti k nemístnému obdivu, neboť bylo

by nedůstojno historika a vědce, aby kreslil svoje nádherné iniciálky z pouhé záliby. U něho jest to přímé nutkání duše, podati vědě pomocnou ruku tam, kde nic nepomohou všechny práce analistovy, ale kde bystrý postřeh syntetisty podá obraz nezkrivený, krásný a pochopitelný každé oduševnělé bytosti.

Tento úvod předeslal jsem proto, že o díle Pekařově jsou dvě mínění, protivná sobě, a jak soudím, také nesprávná. Na Josefa Pekaře dívejme se jeho očima, jenom jeho zrak nám poví, kde hledati podněty a popudy k jeho práci. Jeho stanovisko ku katolickým názorům na smysl českých dějin není podmíněno jeho příslušenstvím k Církvi, ale jakási podivná snaha býti nestranným stůj co stůj staví jej pod mocným vlivem tradice let jeho studií spíše na stranu přátelštěji naladěných proti dílu protireformace; a přece dovede říci velmi pěkně svoje slovo rozumné a jasné tam, kde běží o pravdu. Nedávno vydal první díl výsledků svých studií o předchůdcích hnutí husitského. Články v historickém časopise byly jakousi průpravou, ač už tam budily oprávněný obdiv svými názory a objevy v pramenech zdánlivě už zpracovaných. Tyto práce dávají tušiti, jak pokračování tohoto díla by znamenalo obrat v nazírání, které už se stalo vžitým a bylo vstřebáno do krve národa. Tragika tohoto stanoviska je v tom, že hnutí husitské nedovedeme rozložití do dvou skupin: politický zápas a boj o kalich a kompaktáta, jako poslední složku zápasu mezi Kurií a národem, stojícím stále na půdě Církve, jak si nechávali stále a stále osvědčovat.

Pekařovy studie vyšel teprve díl první a přece jest možno činiti jisté závěry. Sledujete-li pozorně tendenci díla, překvapí vás, jak Pekař ustoupil zcela do pozadí a na dějiště vystupují soudobí svědci, aby přátelé i nepřátelé, cizinci i lidé domácí pronесли svůj soud bez ohledu na to, co tomu řekne druhý. To se nám zdá, ale autor postřehl, kde musí hledati pravdu, a zdánlivě protivné zprávy naplní řeku vypravování jediným tokem, kde nepozná se, jak smýšlel stranický odpůrce či přítel, ale jak pravda byla jasná a nekompromisní. Takto ovšem postava každého svědka stojí před námi v tak jasném rámci skutečnosti. Způsob oživení jest opravdu mistrným kouskem, něco zcela nového v podání i dikci. Postava Jakoubka, hle, toť úvod k celé době. Pochopíte ovlivnění valdenských, dáte se unéstí názory zde podávanými, ač často váš soud by vyzněl jinak. Pekař příliš dovede strhnouti.

Prvý díl knihy vlastně toho o Žižkovi mnoho nepoví, neboť cílem těchto statí je Tábor, kde možno autorovi se svého stanoviska pověděti o jeho počátcích a významu. Heslo u nás hlášené o programu Tábora není dle Pekaře oprávněno: stojí tu sám, nepatrná menšina, terč útoků se strany kališnické i katolické, jako blouznivého sedláka z Chelčic, snícího o podivném řádu lidské společnosti.

Nelze tu mluvit o obsahu díla, neboť není slo-

va zbytečného, které by se dalo vypustit. Knihu nutno číst, s knihou přemýšlet, činit závěry s autorem a jsme-li toho schopni, pokusit se o svoje stanovisko.

Obraz doby není příliš lákavý. Kolikrát dolehne k našemu sluchu nárek, bolestné stesky do kněží, a z kolika stran poznáváme, že kněží to byli, ta příčina zla doby Husovy a bojů husitských. Doklady jsou tak přesvědčivé, že nemožno než říci svoje stanovisko stejně ostré, jako hlasy referentů Pekařovy knihy. Doba pochopila nejlépe, kdo škodil, kdo dal podnět, a kdo byl hlízou, kterou potom vojáci tak horlivě odstraňovali z těla národa.

Pekařův soud »o sociálně politickém táborství«? Nadepsal tak jednu kapitolu, aby dokázal přesvědčivě, že jeho soud nedopadl příznivě o hnutí, které se rádo srovnává se sociálním hnutím doby přítomné. Místo nějakých sociálních zisků, najednou přináší táborství posílení posic šlechtických. A to město naděje chudých a zavržených, to město stane se oddaným

poddanským městem Zikmunda, toho baziliška, stvůry pekelné, největšího nepřitele husitství. A tento král dává Táboru do erbu římského orla (tolik podobného orlu habsburgskému) po prvé v erbu českých měst. Takto římský orel zamával perutěmi nad místem sociálních snů, a nám se stále zdá, že dějiny tak často jsou ironické a obrátí najednou všechny naděje v niveč, jako zase na místo čekaných porážek přispěchá posel vítězství.

Prvý díl práce Pekařovy leží před námi a my můžeme s napjatým očekáváním hleděti vstříc dalšímu svazku. Potom snad se nám lépe podaří říci několik slov o celé konstrukci díla a jeho celkovém názoru. Toto jest jenom nepatrný referát, spíše zpráva, aby čtenáři poznali, na kolik již možno hledati v této knize, a že koupě knihy jest nejen obohacením knihovny, ale nepostradatelnou pomůckou se stane kniha těm, kdož jakýmkoliv způsobem mají potřebu poznati počátky husitství u nás.

HENRY FORD O POSTAVENÍ ŽIDOVSTVA V MODERNÍM SVĚTOVÉM HOSPODÁŘSTVÍ A SVĚTOVÉ POLITICE.

Známý automobilový král americký, Henry Ford, napsal před časem knihu »Mezinárodní žid«. Předmětem knihy je židovská otázka a zvláště postavení židů v Sev. Americe, Rusku, Polsku a Německu. Dotýká se také rozdílu mezi východními a západními židy a důsledků z toho plynoucích pro světovou politiku.

Židovská politika je politikou ovládající celý svět. Chtěli-li na př. židé v Polsku nebo v Rusku něčeho dosíci, vždy se jim to obyčejně podařilo pomocí jejich západních bratrů v Americe. Staré Rusko bylo typickou zemí »pronásledování židů«. Již ražení tohoto slova je zvláštní. Vždy se slyší o pronásledování židů křesťany a nikdy o tom, jak židé pronásledují křesťany jako lichváři velkého stylu, hráči na burse atd. Postavení židů v Rusku bylo zajímavé. Ruský člověk skutečně se bránil proti osidlování židů v určitých územích hromadnými pronásledováními těchto. Ale ruští židé odjížděli do Ameriky a vraceli se zpět do Ruska se získaným americkým občanstvím a zakupovali se v Rusku zcela neomezeně a nerušeně. Bolševický státní převrat byl by býval nemožný bez 90 proc. policejních komisařů-židů. Rovněž v Maďarsku nebylo by se podařilo komunistům udělat revoluční převrat bez pomoci židů, zvláště pak, když Bela Kun a 18 z jeho 24 komisařů byli židé. Za několik měsíců se podařilo ruským židům udělat z Ruska Mekku židovstva. Lenin, jenž ostatně se oženil s židovkou, nečinil žádných překážek Trockému (Braunsteinovi) při vzrůstajícím se židovském vlivu. Zajímavá je statistika, kterou tohoto roku uveřejnila »Diktatura proletariátu«. Najdeme zde na vedoucích místech, jako na př. ve válečné radě, při financích, spravedlnosti a vyučování nejméně tři čtvrtiny většiny židovské; častěji pak plných 100 proc. míst, obsazených židy. Není ani tak závažné, že 140millionový národ na východě Evropy propadl židovskému vlivu, daleko závažnější je, že židé tím získali operační základnu pro svoji mezinárodní politiku. Instinktivně vstoupilo toto středisko židovstva ve spojení s Amerikou, jež po válce světové se stalo střediskem světového hospodářství. Je tu opět dorozumění mezi ruskými a americkými židy — mezi východním a západním pólem židovstva, jako tomu bylo před válkou.

Kořeny bolševické revoluce sahají až do Sev.

Ameriky. Bolševismus se zrodil ve východní čtvrti newyorské. Ford cituje mnohé Američany, kteří měli příležitost sledovati vznik tohoto hnutí a působení politického na takovou dálku. Tedy především o rozšiřování a financování revoluční propagandy v Rusku zasloužili se židé z New-Yorku. Začali tím již ve válce rusko-japonské mezi deseti tisíci ruských zajatců v japonských táborech. R. 1918 měli židovští finančníci všech zemí zájem na bolševismu, jakožto židovském podniku. Již r. 1919 dočítáme se o tom v jednom komunistickém časopise: »Lze říci bez nadsázky, že větší část ruského sociálního převratu ve skutečnosti byla provedena židy. Byli by bývali zatemnělí a utlačovaní ruští dělníci a muži s to shoditi měšťácké jho? Ne, právě židé to byli, kteří vedli ruský proletariát k červánkům Internacionály a to nejen vedli, nýbrž vedou i nyní sovětské záležitosti, které spočívají v jejich spolehlivých rukách. Sice není židů jako vojáků v řadách ruské armády, zato však v sovětských organizacích a jakožto komisaři vedou židé statečně davy ruských proletářů k vítězství. Symbol židovstva, které po staletí bojovalo proti kapitalismu (milostivé léto), stal se také symbolem ruského proletariátu již převzetím rudé pěticípé hvězdy, která dříve byla známa jako znak sionismu a židovstva. Pod tímto znakem přijde vítězství, pod tímto znakem přijde smrt příživnické boržoasii.«

»Židovský idealismus« spojil se při financování bolševismu s úsilím o zisk. Ruská revoluce jeví se jako největší snad spekulativní čin v dějinách lidstva. Na otázku, jak to, že židovští kapitalisté podporovali protikapitalistické hnutí, nutno odpověděti, že tento kapitalismus byl především protikapitalistický vůči nežidovskému kapitalu. Při velké vyvlastňovací akci v Rusku nejvíce se obohatili židovští komisaři, kteří stáli v čele této akce, právě tak, jako před několika desítkami let při útoku na kláštery ve Francii miliardy zlatých franků přešly na nejvyšším zákonným způsobem z rukou křesťanských do rukou židovských. Henry Ford rozděluje zisk, kterého se židé v Rusku dopracovali, na 4 body:

1. Dobyli velkou výnosnou říši bez válečných výdajů.
2. Znovu ukázali světu domnělou, nevyhnutelnou potřebu peněz a úmyslnou nemotornost bolše-

vického peněžního systému dal si bezmyšlenkovitý svět namluvit, že zlato je nevyhnutelně potřebné a tento blud propůjčuje židovskému kapitalismu zvýšenou moc nad nežidovským světem. Kdyby byl bolševismus čestně protikapitalistický, byl by mohl zasadit židovskému kapitalismu smrtící ránu. Ale nikoliv — zlato je ještě dosud na pevném trůně.

3. Ukázali světu svoji moc.

4. Není také nejmenším ziskem získání válečné zkušenosti umění dělat revoluci, jak se tomu naučili v Rusku. Žáci této rudé školy se vrací nyní zpět do Spojených států. Vyvolání revoluce se stalo vědou.

Před válkou se mluvilo i o Polsku, jakožto klasické zemi pogromů na židy. Ale stav židů v Polsku byl při nejmenším právě tak dobrý jako v ostatních státech středoevropských. Již před staletím otevřelo Polsko židům své brány, kteří sem proudili a plně využívali svobody, jim poskytnuté. Dokonce se o nich dalo říci, že tvořili stát ve státě — o svých záležitostech vyjednávali s polskou vládou prostřednictvím volených vůdců a zástupců, měli vlastní samosprávu. Po rozdělení Polska dostalo se židům velké moci, jak je tomu až do dnešní doby. Přišla válka a po ní znovuvybudování svobodné Polky. Židé tomu nebyli zvláště nakloněni, nebyli její přátelé. Dovedli ji znovu vnutiti svou vůli. Ať Wilson, Briand, Poincaré nebo Leoyd George vedou světovou politiku, židovstvo svým finančním ovládnutím světa předpisuje mu svoji politiku. Polští židé vyžadovali pro sebe zcela zvláštní, výjimečné postavení, takže Američané byli zcela popleteni z toho při formulaci mírových smluv. Židům se podařilo prosadit XI. článek versailleské smlouvy: »Židé nesmí býti donucováni k obchodu, který by rušil jejich šábes. Také nesmí se pro ně vyvozovati důsledky, nedostaví-li se v sobotu k soudnímu jednání nebo jiným zákonným záležitostem. Polsko projevuje svou ochotu, zdržeti se v sobotu všeobecných nebo místních voleb a ani v sobotu nesmí se odbývatí zapisování pro volby nebo jiné účely«.

Že v ostatních všech evropských státech se volí v neděli, na to ovšem nikdo přirozeně nepoukazuje. Mimo to budou v Polsku zákonně zřízeny zvláštní školy se státní podporou pro židovské děti. Podobné poměry, že z křesťanských daní se vydržují židovské školy, jsou v Rumunsku, Maďarsku a Rakousku. Všeobecné postavení židů se posílilo a prameny této moci leží v jeho mezinárodní politice.

V Německu poměry židovské podle líčení H. Forda jsou asi takové. R. 1918 v kabinetě nového režimu, který nastoupil na místo říšské vlády, měli ži-

dé Haase a Landsberg hlavní vliv. Haase vedl ministerstvo zahrani. záležitostí a jemu k ruce byl přidělen český žid Kautský, který r. 1918 nedosáhl ještě německého státního občanství. Všechna vedoucí místa ostatních ministerstev byla obsazena židy, jak H. Ford podrobně vypočítává. Zvláště pak uvádí žurnalistiku za stěžejní bod pro zřízení židovské moci. V žurnalistice dosahuje technická, vědecká a literární práce moderního židovstva svého vrcholu. Hlavní věc při tom je ta, že tato práce spočívá na podrobení cizích myšlenek, právě tak, jako židovské hospodářství záleží v ovládnutí cizího nastrádaného kapitálu. Příval židů do Ameriky je poněkud brzděn vystěhovaleckými zákony americkými. Zatím co německým a rakouským příslušníkům je těžko dosíci povolení k vystěhování do Ameriky, mohou židé v zástupcích se stěhovati na západ. Jsou-li někteří z nich zadrženi jako politicky podezřelí, podaří se brzy jejich vlivným krajanům je osvoboditi. Mnoho židovských organizací pečuje o opatření kapitálu chudým židům, do Spojených států se stěhujícím. Od r. 1870—1880 vystěhovalo se do Ameriky okolo 700.000 židů ruských. Zvláště mnoho se jich usadilo na východě Sev. Ameriky, v New-Yorku, jak již bylo předem pověděno. Metoda k dosažení moci jak bohatých, tak chudých židů je rozdílná v taktice, ale jednotná v cíli, tak jako Německu, Rakousku, nebo Rusku. Bohatí se snaží dosáhnouti vlivu na vládu, chudí židé na náladu lidu. Revoluce shora i zdola radikalisací lidových vrstev a korumpováním byrokracie a soudu je prostředek k dosažení židovské moci, právě jako chytře vedený tisk.

Pud Američanů po neodvislosti bránil dosud vývoji socialistických stran. Všude však v čele těchto hnutí nacházíme židy, kteří udržují čilé styky se sovětským Ruskem. Dnes žije v Americe víc židů než v Palestině. Zajímavá jsou čísla počtu židů, žijících jak v New-Yorku, tak i v některých hlavních městech evropských. New-York sám hostí skoro půl milionu židů, kteří tu mají ve Východní čtvrti 360 synagog. Ve Varšavě žije 360.000 židů, v Budapešti 260.000 a ve Vídni je jich 204.000. Židů na celém světě je skoro 16 a půl milionu.

Podíváme-li se ještě jednou na číslíce, označující počet židů žijících v New-Yorku, pak věru nemůžeme se ubrániti větě: Stát ve státě.

Útok Fordův na židy je jistě zajímavý a není divu, že byl při popularitě Fordově účinný. Židé Forda žalovali.

MISIE U MODERNÍCH POHANŮ TOUŽÍ PO MISIONÁŘKÁCH.

Nesčetné duše hynou v městech i na venkově vlivem svůdců, právě křesťanství mizí vůčhledě a náš národ upadá v moderní pohanství. Duševní bída je nesmírně mnoho a — pomoci tak málo!

Jménem sv. Cyrila a Metoděje, našich prvních apoštolů, prosíme všechny, kdo se zajímají o to, aby práce těchto sv. věrozvěstů nebyla zcela zničena moderním pohanstvím: Upozorňuje dívky nezištné a obětavé na Jednotu sester pomocnic JSP (sester charitek), jejímž úkolem jest spolupráce o mravní obnově našeho národa a o jeho návratu k praktickému křesťanství.

Ústředí Jednoty je v Přerově na Moravě, Širava 7. Ačkoli Jednota byla založena teprve před několika

měsíci, již docházejí žádosti z různých stran, aby převzala apoštolskou činnost (práci v dětských patronátech, výpomocným vyučováním náboženství u dětí zanedbaných, činností v Nádražních misích a v útulcích pro dívky bez přístřeší, práci v charitativních sekretariátech a výpomocnou činností v pastoraci, návštěvami nejubožejších rodin, zvláště na velkoměstských periferiích). Ale žádostem nelze vyhověti, protože sester charitek je málo a nejsou dosud hotovy s přípravou na tuto činnost.

Budou naše dívky míti tolik idealismu, tolik lásky k Bohu a k bližnímu, aby se nezištně a obětavě věnovaly této misijní a tak záslužné činnosti? U jiných národů tisíce dívek a jinochů odcházejí do misii zá-

mořských nebo pracují ve vnitřní misi jako JSP. Najde se u nás aspoň několik set dívek, které by se dovedly povznést nad malicherné zájmy a věnovati se spolupráci o pokřesťení pohanské části našeho národa?

Myšlenka JSP jest u nás ovšem nová a nezvyklá: Dívky Bohu zasvěcené nezůstávají, jak u nás bývalo zvykem, trvale v ústraní, nýbrž po několika letech přípravy odcházejí pod ochranou a rodinnou péčí kongregace Neposkvrněného Početí Panny Marie, při níž JSP. je založena, na své »misijní« stanice, aby šířily světlo, pravdu a útěchu tam, kde nemohou přímo pracovati nynější řeholnice ani kněží. Ale po několika letech činnosti (podle stanov obvykle po 5 letech) vracejí se opět do svého útulného ústředí, s nímž jsou ostatně v ustavičném styku, aby se tam po celý rok znovu věnovaly prohloubení svého vnitřního života a studiu naléhavých otázek sociálních a aby se tam po namáhavé činnosti zotavily tělesně i duševně. A potom se opět vracejí na svou »misií«.

Do Jednoty sester pomocnic přijímají se dívky za týchž podmínek jako do řeholních kongregací. Předepsaný věk je od 15.—28. roku. Dívky před 20. rokem zůstávají ovšem v ústředí déle, až vyspějí pro veřejnou činnost. Je potěšitelné, že se hlásí do JSP. dívky, které opouštějí při tom obětavě své samostatné vy-

hodné postavení s jedinou touhou, aby mohly více pracovati pro záchranu duší. Pro JSP. se zvláště hodí dívky, které mají již určité předběžné vzdělání, měšťanskou, rodinnou, obchodní nebo střední školu, sociální ošetrovatelské nebo katechetské kursy, není však překážkou, hlásí-li se i dívky, které mají toliko školu obecnou. Ty doplňují své všeobecné vzdělání v Jednotě, kde se také všem charitkám dostává vzdělání odborného pro činnost JSP. U každé žadatelky však se požaduje určitý stupeň inteligence, zralá, zdravá zbožnost, nezištná dobrota, taktní chování, mlčelivost a dobré zdraví. Chudoba není překážkou přijetí do JSP.

Nepřijímají se však v žádném případě dívky, které byly z některého řádu nebo z některé kongregace propuštěny nebo samy vystoupily ať jako novicky nebo již po slibech.

Bližší podmínky přijetí oznámí na požádání ústředí Jednoty sester pomocnic v Přerově. Doba je vážná; náboženský a mravní úpadek se jeví čím dál tím hrozivěji. Prosíme velice o pomocnice.

Každý, kdo chápe cenu nesmrtelné duše, buď širitelem této myšlenky. Jde tu jen o dílo Boží, které by splnilo touhu Srdce Ježíšova, aby všechny ovce, i zbloudilé, se navrátily do ovčince nejlepšího Pastýře.

BOJ O THEOLOGICKOU FAKULTU.

Pražská theologická fakulta je řadu let ve Spálené ulici v místnostech pronajatých od našich hospodářských korporací. Nyní se staví nové universitní budovy pro filosofickou fakultu u poslanecké sněmovny a tam jsou též vyhrazeny místnosti pro theologickou fakultu, která je součástí university Karlovy.

Současně vystavěl arcibiskup pražský dr. Frant. Kordač v Dejvicích velkolepý seminář kněžský. Měl tam být generální seminář pro celé Čechy. Ale z toho sešlo pro odpor biskupů, kteří se svých diecésních seminářů nechtěli vzdát. Proto chce pan arcibiskup přestěhovati do Dejvic obě theologické fakulty. Česká fakulta měla proti tomu jakési námitky. Nechtěla se trhati ze svazku university a projevila obavy, že by její místo na universitě zaujala evangelická fakulta Husova. Na váhu padalo, že nová fakulta je uprostřed Prahy, což bylo výhodné jak pro profesory, tak pro posluchače-laiky, kteří navštěvují některé přednášky (publica). Tyto námitky ovšem nestačily k odůvodnění odporu a rozhodnutím »Posvátné kongregace pro semináře a university« z 31. března 1927 č. 147-27. uveřejněným v Ordinariátním listu arcidiecése pražské č. 5 se stanoví, že profesori obou theologických fakult, české i německé, mají konati přednášky theologické počínaje rokem školním 1927-28 v místnostech nově arcibiskupem zbudovaného semináře. — Roma locuta — causa finita. Věci však si všimli někteří »přítelíčkové« církve a prof. dr. Bušek v »Dem. Středu« (č. 34.) snaží se vyvolati konflikt mezi státem a vrchností církevní. Stát prý není nucen najmouti pro fakultu místnosti, jež »vnucuje« arcibiskup.

Státní rozhodování o státní theologické fakultě prý se tu přivádí ad absurdum, stát se degraduje na orgán, platící věcné potřeby fakulty, o nichž nemá nejmenšího práva rozhodovati ani spolurozhodovati.

Dr. Bušek objevil v dekretu ještě jednu věc.

V témže rozhodnutí S. kongregace universitní se praví: »Jmenování profesorů na jednotlivé katedry, ať už na fakultě theologické nebo filosofické, vlast-

ním právem patří ordináři pražskému, který je kancléřem obou fakult. Proto je tomuto předložiti jména kandidátů a doklady o jejich způsobilosti; jemu je rozhodnouti o jednotlivých, a uděliti missionem canonicam (zmocnění canonické) tomu, kterého nad ostatní shledá v Pánu vhodnějšího, a o učiněné volbě zpravit ty, jimž po právu to náleží.«

»Tento odstavec,« píše dr. Bušek, »je sdělán s takovou neznalostí, nebo s takovým opomíjením platného práva státního a práv státní správy školské, že až rozum zůstává státi.

Výslovně se tu mluví o arcibiskupovi pražském jako o kancléři obou fakult, theologické i filosofické, přes to, že výslovně § 26 zák. z 27. 4. 1873 č. 63 z. ponechává arcibiskupovi pražskému kancléřství jenom pro katolickou fakultu theologickou«.

Pan prof. by ovšem mohl věděti, že zákon z r. 1873 byl jednotným porušením konkordátu se strany státu a Vatikán jich nikdy neuznal. Poměry se ovšem změnily převratem státním a pražský arcibiskup právo jmenovati profesory filosofické fakulty pro sebe nikdy nereklamoval.

Dr. Bušek (známý brožurkový znalec otázky poměru církve a státu) štvě školskou státní správu, aby josefinsky zasáhla do práv arcibiskupových a odňala mu právo jmenovat profesory na theologické fakultě.

Stát prý se tu zásadně snižuje na pouhého výplatčího, platícího profesory, jiným schválené a dosažené. Podle platného práva státního osazování profesorů na theologických fakultách a jejich sesazování je sice závislé na udělení a odnětí kanonické misse příslušným ordinářem, avšak platné předpisy, císařské nařízení z 23. dubna 1850 č. 157 ř. z.; nař. min. kultu z 30. června 1850, č. 319 ř. z. a nař. z 29. března 1858 č. 50 ř. z. mluví více než jasně o součinnosti a snaze po dohodě státní správy školské s biskupem a o snaze zabezpečiti fakultám vědecky způsobilé kandidáty, tedy nikoli o pouhém vřetí na vědomí kandidátů biskupem vybraných. Bude-li v otázce profe-

sorských kandidatur uplatňována diktatura církevních úřadů, pozbude prý theologická fakulta své autonomie a tím i příslušnosti k universitě a stát by nadále nemohl platit jako své profesory ty, na jejichž jmenování nemá nejmenšího vlivu. Dr. Bušek jde ještě dál. Vybízí státní správu školskou, »aby se ohradila proti vměšování se zahraničního orgánu, papežské stolice, tak autoritativním způsobem do vnitrostátních našich záležitostí, je na celé universitě a veřejnosti, aby uvážila, zda nemá hájiti vědecký ráz a autonomii vysokoškolskou naší fakulty theologické.«

Pane Bušku, proč ty kalafunové blesky, proč ta starost o vědecký ráz a vysokoškolskou autonomii theo-

logické fakulty? Děláte to z lásky k theologické fakultě? Či si myslíte, že 72 katolických poslanců by dopustilo, aby ministerstvo školství nebo zahraničí dělalo aféru jako svého času Stříbrný?

Vatikán jest toho názoru, že katoličtí Čechové by mohli mít svou katolickou universitu, když universita Karlova dostala se do rukou nekatolických, ba protikatolických. Kdyby stát neokradl církev o její statky (v době josefinské a pozemkovou reformou), nečekal by pražský arcibiskup na nájemné za místnosti, propůjčené fakultě theologické a vydržoval by si profesory sám. Rozhodně by katolíci spíše unesli rozluky v těchto věcech než protestanti.

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í .

P. J. U.:

PSYCHOLOGICKÉ OBTÍŽE AKTU VÍRY V EXISTENCI BOŽÍ.

Chtěli-li bychom z důvěrnějšího styku s různými druhy lidí vypořádat, které jsou překážky nebo pohnutky jejich náboženského přesvědčení, co je nutí uznat Boha nebo zavrhnout, poznali bychom, že jest nesmírně těžko stanovit určité pravidlo objektivní platnosti. Činitelů v těchto psychologických momentech jest tolik a tak různého druhu, že jsou skoro u každého jedince jiné. Odmyslíme-li si vliv a účinek milosti, která jest sice při víře hlavním činitelem, o které však nemůžeme mluvit se stanoviska psychologického, protože jednak se dostává každému člověku v nutné a jemu potřebné míře, jednak se vymyká naprosto našemu poznání způsob a síla jejího účinku na jednotlivce, působí na víru v Boha rozumová bystrost, výchova, prostředí, vzdělání, mravní život a mnohé jiné, často pranepatrné okolnosti, které svým zasáhnutím v určitý okamžik dovedou i při své nepatrnosti dáti celému duševnímu vývoji jiný směr. Zdá-li se někomu, že vědecké vzdělání určuje náboženské přesvědčení, pak denní zkušenost vyvrací stále toto naivní tvrzení, ukazujíc na učence ve všech oborech věd, kteří jsou při stejné zdatnosti vědecké pokornými ctiteli Boha nebo jeho prudkými odpůrci nebo i na obojí stranu lhostejnými. Věda může sice býti pomůckou k poznání Boha, ale konec konců jest přece jen vedlejším faktorem, který, nepřistoupí-li k němu přímé poučení náboženské, jest ve věcech víry i nevěry indiferentním.

Na víru dnešního člověka, a to i inteligenta na nejvyšším stupni lidské kultury, mají vliv často také pohnutky, že by si jich nikdy nepřiznal, kdyby si je uvědomoval, které však jsou tak silné, že jejich pout nepřetrhne. Ano, prostý člověk, ztratí-li víru, ztratí ji často z vážnějších důvodů, než mnohý příslušník vyšších kruhů, který není tak společensky svoboden. Ohledy na okolí, móda, mravní život, prostředí, panující světový názor, potřeba protekce, úžasná povrchnost a nedbalost o nejvážnější věci lidského nitra, povýšenost nad náboženskými zájmy jsou právě tak časté, jako ubožácké a nedůstojné důvody, proč naše t. zv. inteligence nemá víry. Řekněte jim to, a smrtelně se urazí, za jak nízké je máte, ale to nic nemění na skutečnosti.

Naleznou se však i poctivci, kteří se vážně zabývají věcmi a problémy svého nitra, a přece se nemohou propracovat k opravdové víře v Boha.

A právě tyto obtíže, které plynou z povahy aktu víry a nejsou tedy rázu subjektivního, nás zajímají. Nemůžeme každého, kdo nevěří, odbýt hned všeobecnou odpovědí, že je ve věcech víry ignorantem, nebo že věřit nechce a pod. Jsou lidé, kteří studují poctivě různé apologetiky a vyznají se v theologické literatuře lépe než katolický inteligent a přece víry nemají. Přiznati si musíme, že jsou takoví lidé výjimkou nebo vzácností a že většinou i u takových hledačů Boha hrají určitou, a to rozhodnou roli i různé jiné, vědomé nebo nevědomé vlivy a okolnosti, hlavně rázu mravního, ale jsou možní i čisti idealisté, o ně právě jde, chceme-li poznati obtíže víry, plynoucí z ní samé.

1. První překážkou, nebo lépe obtíží, jsou samy důkazy jsoucnosti Boží. Třebas logickou nutností vedou k poznání pravdy závěru, přece jest k jejich proniknutí a porozumění potřeba určité zběhlosti v myšlení a úplné jasnosti v pojmech, které právě nejsou majetkem každého. Samy sice dosahují až stupně evidence, ale nejsou evidentní na první pohled. Ano, mnohý z nich se skládá ze složité řady předpokladů, jimiž nutno se propracovati k závěru. Pevnost závěru závisí úplně na jasném pojetí předpokladů. A tak se stane velice snadno tomu, kdo se po prvé nebo málokdy zabývá podobným způsobem myšlení, že mezi tím, co spěje k závěru, ztrácí dojem o pevnosti předpokladů, a třebas k závěru správně došel, visí tento jako ve vzduchu, protože pádnost praemis vyprchala. A tak jest pak celé přesvědčení velmi vratké, a — jak vypořovávali mnozí studenti v kvintě — spíše mnozí pochybnosti a dělá dojem eskamotérství. Jest tomu jako ku př. v matematice: Kdo se v ní dobře vyzná a často tobu stále má co dělat s jejími zásadami a větami, tomu je vše jasné a samozřejmé. Každá formule a každý vzorec má před očima jako vykreslený. Jiný však, jenž k matematice přijde jen náhodou tu a tam, vidí vzorec, věří mu, ale nemá ponětí o jeho samozřejmosti. Jestliže mu věc někdo postupně vyloží nebo graficky provede, chápe sice konečně podstatu formule nebo poučky, a nabude přesvědčení o její správnosti a dokazatelnosti, ale zapomene zase brzo postup a nezbyvá mu jen věřit, že poučka je správná a že jí kdysi rozuměl. Tak je tomu i při našich důkazech. Pokud jest člověku jasný postup, potud je mu i jasný a pevný důkaz. Jakmile však tento postup zapomene, — a to je brzo, jestliže se tím stále nezabývá, — zbývá mu jen věřit závěru.

2. Při těchto důkazech jest také nesmírně důležité, jak je důkaz podán:

Každý spisovatel nebo učitel předpokládá určité vědění u svých čtenářů nebo posluchačů a s tím počítá, na něm staví svůj myšlenkový pochod. Ale může viděti do duše každého? Spíše musíme říci, že i u lidí stejných škol a stejného vzdělání jsou určité mezery, kterých třeba právě onen učitel nebo spisovatel nepředpokládá. A právě tyto mezery mohou způsobiti, že to, co je dostatečným nebo snad i evidentním učitelem, neuspokojí žáka nebo čtenáře, ano, spíše vzbudí pochybnost. Tedy jak podání věci, tak i zběhlost a časté a časté opakování její pomáhají k pochopení. Často se stane, že i bohoslovec teprve po delším studiu řádně pochopí podstatu důkazu, o němž slyšel a kterému se učil na začátku svého studia ve fundamentálce. A tím si i vysvětlíme, proč může i kněz ztratiti víru, proč jemu, který přece má být odborníkem v teologii, nejsou důkazy jsoucnosti Boží a jiné jasnými až k evidenci: Protože již o nich nepřemýšlel, spokojoval se jen tím závěrem, kterého kdy si snad nabyl za studií, — a to možná také jen nehluboce. (Tím, že důkazy jsoucnosti Boží jsou sice jistými, při tom však přece pro složitost se stávají snadno nejasnými, se dá asi rozluštit problém o poměru víry a vědění.)

3. Další obtíž při důkazech o Bohu tvoří potřeba jisté zkušenosti a širokého rozhledu. Takový je důkaz teleologický, který sice není samostatný, ale má-li být důkazem, potřebuje přece velikého rozhledu, aby člověk nabyl přesvědčení, že vše jest účelno. A to tím spíše, že účel u mnoha věcí jest i nejmodernější vědě ještě neznám. Není-li tedy určité zralosti (jaké, nelze říci), zůstávají důkazy jsoucnosti Boží pouhými naučenými syllogismy, které nikterak nepůsobí na srdce a vůli. A tím jest pro akt víry ztraceno vše.

4. Dále: Naše duševní činnost tone téměř ve vynálezech technických, takže si odvykáme a většina dnešních vzdělanců už si snad odvykla myslet bez míry a kružítka a úhlu. Tím se nám ovšem všechno nadsmyslné a neměřitelné stává cizejším a nepochopitelnějším. Jsou již i filosofové, kteří prostě jistý druh myšlení nechápou. — Akt víry není však ničím jiným, než uznáním nehmotného a nadsmyslného principu.

5. Největší obtíž však jest v povaze aktu víry. Víra není jen věcí poznání. Poznání jest spíše jen látkou víry, nikoli věrou samou. Víra jest konečně úkonem vůle. Ten, kdo v důkazech čeká, že bude nakonec k aktu víry donucen, čeká marně. Důkaz nás vede až na nejzazší mez poznání, a opouští nás tam, kde se ptáme po poslední příčině. Závěr důkazu zní: »Jest tedy Bůh«, nýbrž: »Jest tedy nutno uznati Boha«, čili: »Musí být Bůh«. To však jest rozdíl. Kdyby důkaz evidentně končil: »Jest tedy Bůh«, nebylo by třeba uznání Boha vůlí, byl by dostatečně dokázán. Avšak praví-li důkaz: »Jest nutno uznati Boha«, nechává nás před rozhodnutím: »Bud' přiznáš, že dále nemůžeš po cestě rozumového poznání a řekneš: Dále nic nevíme«, nebo učiníš ten veliký skok se světa smyslového do nadpřirozena a uznáš: »Zde začíná Bůh«. — A právě tento krok jest největší překážkou a obtíž v aktu víry.

Zde začíná již činnost vůle. Důkaz tě dovede až k poznání, že bez Boha se nemožno obejít, čili že jeho existence jest nutná, ale uznati ji jest věcí vůle. Na tomto kritickém bodě se rozcházejí duchové. Jedni zůstávají stát a přestávají na vědě, druzí se podrobí a jdou dále. Prvým se zdá, že by překročením této meze přidali k důkazu jakési plus, které v něm není obsaženo. Avšak toto plus není přidavkem

ontologickým, nýbrž ethickým, není přidáním nového znaku, nýbrž aktem vůle a tudíž nevybočuje z mezí logiky: Jest pouhým uznáním závěru, při kterém však právě rozum — předloživ pravdu — již mlčí, zato tím důrazněji přicházejí ke slovu motivy mravní (výchova, prostředí, způsob života).

Tím si možno vysvětlit, že jsou lidé, uznávající nutnost boží existence, kteří při tom jsou nevěrci: Nepodrobují se diktátu rozumu.

Tím nejsou sice ani zdaleka vyčerpány obtíže víry, ale tyto jsou nejhlavnější, které tkví v aktu víry samém, bez ohledu na toho, kdo před ním stojí. Plně je ocení jen ten, komu jsou důkazy jsoucnosti Boží častým promýšlením naprosto jasné a tím si uvědomí nejasnosti, které dříve měl a ve kterých tápou jiní.

Bořivoj Benetka:

„K VÝŠINÁM“.

Vysoko, mezi nebem a zemí strmí Skála Petrova do oblačných výšin, kde Náměstek Krista Krále trůní celému světu se vznešeného stolce svého Pána. Vstoupiti na tuto skálu, toť jeden z nejslavnějších projevů silné duše. Vzestup možno přirovnati k nejdůležitějším horolezeckým výkonům, ale co jest vznešenějšího na celém světě, než býti Náměstkem Pána všech věcí? 260. nástupce svatého Petra, Pius XI. vystoupil na tuto vysokou horu, ale jeho výstup jest tím zajímavější, že k tomuto přistupuje výrazná linie, osobní, pojící se k jeho rodinnému jménu Achille Ratti. Pod tímto jménem jest znám jako učenec a neohrožený alpinista. Byl znám všem svým druhům jako výborný horolezec, statečný kněz, který stál vždy první tam, kde jednalo se o výstup na velikány Alp. Jeho pobyt v Miláně jako profesora semináře a později na tamní theologické fakultě přiblížil mu tyto alpské velikány, že stal se jejich zbožňovatelem. Staly se jeho láskou, nezapomínal na ně ani jako prefekt slavné ambrosianské knihovny, a jistě nedovedl zapomenouti ani ve vatikánské knihovně na své výpravy do hor, které srostly s jeho srdcem, neboť Achille Ratti byl opravdu vášnivě náruživým alpinistou.

Své dojmy z výstupů mistrnými slovy vkládal do italského orgánu alpinistů, a tyto jeho zprávy jsou více než referátem, prospěšným jiným druhům pro výstup: neboť přečtete-li si jeho vzpomínky, zamilujete se rázem do hor i do autora, poznáte v něm silnou a mužnou individualitu a básníka. Nástupce Petrův tedy se připravoval velmi pečlivě na budoucí své poslání, aby stál jako odvážný horolezec na svém místě pro čest a slávu Boží.

Kuncířovo nakladatelství pietně shrnulo několik vzpomínek Achille Rattiho z přelomu let devadesátých v pěknou knížku, vzorné úpravy Průmyslové tiskárny, s názvem »K výšinám«. Myslím, že tím katolíci našeho národa nejlépe oslavili sedmdesátiny svého Otce, jak také radostně bylo konstatováno i na nunciatuře, kde slíbili co nejsrdčněji referovat o tomto pozorném uctění narozenin Pia XI.

Všimněme si této knížky, abychom poznali mnoho z duše autorovy. Těch málo stránek nám poví více, než obsáhlé životopisy a pojednání, neboť tu s námi mluví nadšený přítel hor, který nevystupoval do oblačných výšin, aby se chlubil svými rekordy, jemu hora, vysoké hory, byly něčím víc. Viděl v nich nejvelebnější místo Boží přírody, dostupné pou-

ze těm duším statečným, které věří v sílu a potřebu lidské duše: *stoupat výše*. Jako mladý muž již vystupuje Achille Ratti, muž učený a také duše jemné básnické povahy, na velikány alpské Matterhorn, Mont Blanc a Monte Rossu. Na tuto vystoupil ze strany jižní, velmi příkré, první ze všech alpinistů. O tomto svém vítězství nad velikány nebetyčných horstev nepíše s nějakou pýchou a vychloubáním. Jeho duši nanejvýš blaží, že on první stanul na těch nedostupných místech, panensky nedotknutých a krásných, tam, kde vznešená velebnost světa jest vědomím prvenství tím velebnější. Čteme-li s duší otevřenou vznešené myšlenky, jsme opojeni jeho básnickým nadáním, které se při některém líčení rozezpívá v nadšený hymnus chval Božích. Pozoruje východ a západ slunce s výšin Monte Rossy: dává se uchvátiti velebným tichem dalekých plání věčného sněhu a ledu, nad nimiž ani král oblačných výšin nezakrouží, jeho oko zabloudí dolů do vzdálených, zelených niv, daleko se ztrácejících v úběžniku obzoru. Ale zase se vrací pohledem k velehorám, nejmilejším svým krajům, odpoutaným od všednosti a prostřednosti. To jsou místa, kde stojí nejbliže Stvořiteli všech těchto velebných krás, který stvořil hluboké propasti mořské a povznesl vrcholky hor blíže k svému trůnu pro ty, kdož jsou stateční bez vypínavosti, hrdiny výšin.

Čteme-li tuto malou knížku, nahrne se nám myšlenek, že stojíme plni údivu nad Prozřetelností Boží, která dovede si vychovati pro nejvznešenější úřad na zemi muže, pravého muže, prostého, chladnokrevného a naplněného rozvázným klidem, který jest takovým kontrastem ohnivé povahy Italů jižních. Tehdy, kdy jenom rozvaha a chladná krev Rattiho, podporovaná tělesnou silou, zachytily vůdce, visícího mezi nebem a zemí — a zvolna jej vytáhl k sobě, kdo by nevelebil a nechválil Moudrost Boží, že takový muž stojí nám v čele, aby zachytil duše klesající, kdy rozevírá se propast věčného ztracení pod duši klesající do otevřeného chřtánu pekel.

Vysoko k Výšinám nesly se myšlenky prof. Rattiho, když stanul na alpských velikánech a jeho duše velebila Tvůrce všeho, což viděl kolem sebe a daleko pod sebou. Maně se nám vybaví pokušení ďáblov, který ukázal Kristu na vysoké hoře všechna království světa, aby jej získal za ně. Bůh ukázal svému Náměstku také všechna království světa s vysokých hor, ale my víme, jak ten dovedl klesnouti před Jeho vznešeností a odevzdati se do jeho mocné ochrany pro slávu Boží a uskutečnění Království Kristova v srdcích našich. Tam na vrcholcích světa vyniklo před jeho zraky, co jest krásné a vznešené, tam připravil se na výstup nejkrásnější, neboť co jest výše nad celým světem, než služba Bohu, což jest vznešenější, než úřad Náměstka Kristova?

Proto skromnou a pokornou modlitbou obrácíme se k Tvůrci nádherných velikánů horských, aby svatý Otec s Hory Nejvyšší dlouho řídil Království Kristovo k slávě a velebnosti Boží.

Dr. Alfred Fuchs:

G. K. CHESTERTON.

Tato moje studie o Chestertonovi je starého data. Vyšla ponejprv roku 1913 v Šaldově revui »České Kultuře«. Tehdy ještě nebyl Chesterton autorem tak módním, jako dnes. Myslím, že jest to první essay o Chestertonovi, jež byla

česky napsána. Prvním překladatelem Chestertonovým byl dp. Josef Fořtel, ještě jako bohoslovec, který mne na Chestertona upozornil. Otiskují tuto studii po 14. letech znovu, protože ukazuje, která katolická literatura vedla naši generaci v naší náboženské krizi.

Dr. A. F.

Tolik je nyní konečně jisto: »Nevěřím!« znamená: »Věřím, že ne!« Toť pozitivní výsledek moderní filosofie. A mezitím, co jedni snaží se starým božím pohanským nalíti do žil »novou symbolickou krev«, mezitím, co jiní snaží se zbudovati nové náboženství na víře v Objektivní Hmotu (dogma dogmat!), snaží se druzí zkonstruovati si pěkně eklekticky svoje humanitní náboženstvíčko bez velké víry, bez niterného života, bez mystiky, bez utrpení a bez umění. Ale právě v těch zemích, které byly nejvíce nakaženy buržoasním, soběstačným polověděním, debatérskou problematikou anarchie a dekorativním ethetismem Schöngestů, vyskytují se v novém věku duše jiné. Duše, jež chť vše, neb nic. Duše na cestě ke konverzi. Ale nejde jim o to, aby přemohly ještě tu a tu námitku, tu a tu pochybnost. Nýbrž ony chť (jako Jørgensenův Ronge) buď odvážně věřiti v Tajemství tak, že si jím formují život od rána do večera, od léta do zimy (t. j. od Božího Těla až do Vánoc), od radosti až k utrpení — anebo se stanou odvážnými ateisty. Tertium non datur. Toť hloubka novodobých katolíků. Jdeme nejdříve do Francie. Zde nalezneme nejtýpčtější zjevy tohoto druhu lidí. Jest jím katolický sansculotta a zuřivý zastánce práv žebráků — Léon Bloy, — který vyznává něco jiného než liberté, égalité, fraternité a jen proto se nekoupe v krvi. Jiný pól téhož magnetu je Hello — moderní exorcista a bojovník proti ďáblu, »proti tomu, jenž nemiluje«, proti knížeti nudy a zoufalství, proti tomu, jenž pochybuje, tomu, jenž neguje, tomu, jenž pravil, že pravda je nudná. A vedle tohoto Drakonina stojí observantní přísný rekolektus — Paul Claudel. To jsou květy francouzského katolicství, jež vypučely nad vážnou tradicí bretaňskou a zářivou vzpomínkou na slávu Avignonskou... to jsou rozsévající do půdy, na níž těžší (a nikoli hrubou) práci propagační vykonali kazatelé a žurnalisté typu Lacordairova a Veuillotova. To jsou ti, kteří rozehráli plnými rejstříky varhany tam, kde by jinak zazníval jen hlas polnice vojů rytíře Ducha Svatého Barbeye d' Aurevilly a kde by jinak zazníval jen obřadní zvonek při tiché mši svaté, již naslouchá neurasthenický ritualista Cordonell.

Ale i jinde, než ve Francii jsou v katolicismu hluboké proudy náboženské. V Německu, v Dánsku, ve Španělsku, v Itálii, všude zabarvena jest národním duchem Jednota, která rozličných jazyků národy osvěcením víry spojila. — Někde jde o katolicství, jež je feudální pýchou rodovou, jinde jde o soustředění vášnivě touhy. Jinde (Jørgensen) ukázal se břeh, když opadly vlny rozličných debat, jde o výsledky doby, v níž se nosilo srdce na dlani doby, jež se tolik podobala českým létům devadesátým. Proto je severská katolická literatura zabarvena ethnopsychologicky — umělecky jde za Garborgem.

Poměrně nejméně známý je u nás katolicism anglický. Má dva velké representanty. První je mystik logiky a hluboký theolog Frederic William Faber a druhý je pravý jeho opak Gibert Keith Chesterton. Je to Angličan s francouzskou kulturou... (nic roztomilejšího si přece nelze představit). Spojuje anglickou logičnost s francouzským espirem. Došel k víře,

jako k ní docházejí lidé jeho typu... k víře z hyperkultury... a tak se setkává se svým protinožcem Oskarem Wilde v tom okamžiku, kdy Wildeův Obr z pohádky líbá děťátko. »Proč spatřujeme v pohádkách obry?« taže se. A odpovídá: »Protože, když vypravujeme pohádky, jsme sami malí. Pokora obnovuje nebe a zemi. Kdo spíše zešílí? Básník či filosof? Spíše filosof, protože je rozumný« atd. atd. Genese jeho víry je tedy jasná. Přivedli ho k víře, ke katolictví (jako tak mnohé) Spencer, Huxley, Bradlaugh. Katolictví vyhovuje mu jako synthesisa hlubokých paradoxů. Říkájí mu nepřátelé křesťanství, že je křesťanství zasmušilé a současně kárají křesťana pro jeho optimism. Jedni mu vytýkají, že zošklivuje lidem přírodu, a druzí, že vybájenou Prozřetelností činí ze světa dětský pokojík. Jedni považují křesťanství za škarohlídnou mŕžu a druzí za ráj bláznů. A tu Chesterton chápe: Buď je svět černý a křesťanství je bílá maska, nebo je svět bílý a křesťanství je černá maska. Ale obojí současně? A vsutku je to obojí současně. Tohoto paradoxu je schopen jen Antikrist nebo — Bůh. Buď úžasná příšera či úžasně pevný hrad pro všechno lidstvo. Jdou nepřátelé proti katolictví. A zábava počíná znova. Pryč s křesťanstvím! Je proti souboji! Pryč s křesťanstvím! Je matkou nejkrvavějších válek! »Před chvílí jsem naprosto nenáviděl křesťana, protože nikdy nedovedl nenávidět, a za chvíli mne přemluvili, abych ho nenáviděl proto, že jeho nenávisť byla nejstrašnější v dějinách lidstva.« A tu vidí, co je to Una Sancta. Náměstí, na němž nalezne místo mnich vedle křížáka, nejpestřejší dav lidstva od Palestiny až do Evropy... je universálnější, než kterákoliv podvědomá církev Všelidství. A proto je šťastná, klidná, radostná synthesisa všeho jen ve společné víře. »Křesťanství neamalgamovalo ani neučinilo kompromissu, nýbrž přijalo vždy oba kontrasty v největší intenzitě. Kontrasty musí mít ideovou kontinuitu... jako ji má křesťanství... Kristus je pravý Bůh a pravý člověk...«

Chesterton je hluboký, ale má tu nešťastnou vlastnost, že je duchaplný. A to jej diskredituje. Odvykli jsme si věřit duchaplným lidem. Ale zde můžeme udělat výjimku. Jdeť o duchaplnost Angličana. A tato duchaplnost je jiná, než žurnalistická duchaplnost Karla Krause či Heinricha Heineho. Heine napsal často něco, co napsat nechtěl, ale slovní hříčka ho lákala. Kraus píše: »Heine und die Folgen«, kde bojuje proti žurnalistické duchaplnické pololiteratuře — a Belzebub duchaplnosti bojuje v jeho člancích s d'áblem žurnalismu. Ale Angličan je jiný. Ať je to Wilde či Chesterton. Neboť u našich Heineovců se skrývá za filosofem či umělcem causeur. Zde je za causeurem umělec a filosof. A co více: Věřící.

— »« —

PEKAŘ JOSEF, MASARYKOVA ČESKÁ FILOSOFIE. Druhé vydání. Praha 1912, stran 46. Rozšířený otisk z Časopisu ročník XVIII. Rozbor Masarykovy České otázky a pracovní metody jeho, založený polemicky. Poskytuje poučení o rozličných pokusech filosofie dějin českých i o některých konkrétních otázkách. Rozebráno. Tiskne se třetí vydání.

ČES. ČASOPIS HISTORICKÝ. Předplatné na ČČH. činí Kč 65.—, pro členy Klubu Kč 60.— (v tom je již obsažen nově snesený členský příspěvek Kč 10.—), pro členy zakládající Kč 55.—, do ciziny Kč 72.—. (U srovnání s cenou dosud platnou jde tu pro přímé odběratele Časopisu o zvýšení předplatného pouze o 5.— Kč; zvýšení bylo vynuceno značným rozdílem mezi prodejní a výrobní cenou Časopisu). První sešit XXXIII. ročníku, vydaný v

březnu, obsahuje Mendlovu studii; Počátky našich cechů, Hrubého Selské a panské inventáře v době předbellohorské a Karbundovu úvahu: Otázka české kořunovace r. 1861. Bohatá jako vždy je literatura (posudky) a výtahy z historických časopisů.

»DUŠE VEŠKERÉHO APOŠTOLÁTU«. Napsal J. B. Chautard O. C. R. podle 18. vyd. franc. přeložily a vydaly Sestry Nep. Poč. P. M. v Přerově. Vytiskla arcib. tisk. v Olomouci. Stran 230. Cena 20 Kč. Čím dále tím jasněji se ukazuje, že náš katol. spolkový a veřejný život bude planý a bezúčinný, jestliže nebude vybudován na hlubokém a opravdovém náboženském přesvědčení. Dokud katolický život u nás nebude vycházeti ze vnitřního života a nebude jeho pokračováním, dotud nemůžeme s naší prací býti spokojeni a ani na ni příliš spoléhati. To nejdůležitější bude jí chyběti — totiž duše. Duše veškeré vnější činnosti — a to je duchovní, vnitřní život. Ctihodným přerovským Sestrám Nep. Početí P. M. jsme proto za překlad knihy jednající právě o této, pro nás tak důležité věci, z celého srdce vděční. Kniha přišla v nejvhodnější dobu. Ještě mnoho by se dalo zachrániti, kdyby ti, kteří mají býti vůdci a pastýři národa, pochopili důležitost vnitřního života pro vnější činnost a dovedli také žítí vnitřním životem. Zasluhu o povznesení katolicismu ve Francii po revoluci má skupina kněží a laiků, jejichž vnitřní život uzrál v ohni pronásledování. Skrze ně probudila se vanem božského života zase generace, která odpadlictvím a lhostejností se zdála již zasvěcena smrti, z níž by jí nemohla vysvoboditi žádná lidská moc. A tomu nebylo tak pouze ve Francii, stačí se podívat po katolickém životě v minulosti i přítomnosti u nás i v cizině a musíme učiniti závěr: čím byl náboženský život uvědomělejší, čím více zevnější činnost (byť i jen malého hloučku) vycházela z vnitřního života, tím výsledek této činnosti byl početnější, účinnější a trvalejší. »Ve spojení života vnitřního s činností záleží pravý apoštolát, hlavní dílo křesťanství« — tato slova sv. Tomáše Akv. jsou hlavní myšlenkou celé knihy a jsou rozvedena v 5 oddílech: I. Bůh chce život činný a život vnitřní. II. Spojení činnosti s vnitřním životem. III. Činnost je plna nebezpečí, není-li spojena s vnitřním životem, je-li však s ním spojena, zajišťuje pokrok ve ctnosti. IV. Vnitřní život činí vnější činnost plodnou. Zajímavý — zvláště když nyní i u nás začíná se ujímati liturgické hnutí — je V. díl o zásadách a pokynech pro vnitřní život. Přes 30 stránek je zde věnováno liturgickému životu. Chautard klade za jednu z hlavních příčin náboženského úpadku ve Francii (a sice v době, kdy katolíci měli svobodu vyučování, v rukou všechnu francouzskou mládež, v době, v níž požívali přízně u vlády a měli na pohled skvělé úspěchy) právě zanedbávání zdroje vnitřního života apoštolátu, tudíž liturgického života. Neboť liturgie je zdrojem křesťanské životní síly a bez ní stává se duchovní život příliš omezený, suchý, vnější a povrchní. Podobně jako myšlenky, tak i sloh knihy je vroucí, upřímný a snad to není ani přehnané označiti tuto knihu tak blízkou svým duchem »Následování K. P.«, jako »Zlatou knížku XX. stol.« Kardinál Mermillod nazývá jednání apoštolského pracovníka, který zapomíná, že jeho postavení jest jen podružné a podrženo a úspěchů svého apoštolátu očekává jen od svého osobní činnosti a od svých vloh: »Bludařstvím činného života«. Kdo nechce upadnouti do tohoto bludařství a chce, aby životním principem jeho veřejné činnosti byl Ježíš, ať vezme »Duši veškerého apoštolátu« a (chtěl jsem říci, čte, ne, více než čte) větu po větě promedituje a domyslí. Rel.

ZPRÁVY PRAMENŮ O BOJI NA HOŘE
VÍTKOVĚ 14. ČERVENCE 1420. Pro cvičení seminární shromáždil Josef Pekař. V Praze 1926, str. 32. Cena Kč 10.—, pro členy Kč 7.—.

JOS. PEKAŘ, K SPORU O RODIŠTĚ HUSO-
VO, zvl. otisk z ČČH. XXIX. Praha 1923, str. 15. Cena Kč 2.—.

DIE HEILIGE MARIA MAGDALENA POSTEL, 1756—1846, od Msgr. Grenta, biskupa z Le Mans. Pochtěno cenou francouzské Akademie 1926. Nákladem Školských bratří, Kirchmach-Villingen, Badensko. 8. Stran 267, v plátně 4 Mk. Svěťice, o níž tyto řádky jednájí, byla prostou řeholnicí, ale zase

jednou z mnoha důkazů síly v pokoře, síly, jakou se nemůže vpravdě pochlubití mnohý, ano většina světských velikanů. Byla zakladatelkou nové řeholní družiny, o jaké se svět nestará, ale jaké svou tichou prací tvoří dějiny. Byla to silná duše ženská, jaká jen může vyrůst z milosti a z živé víry. Dekret svatořečení ji srovnává se svatou Teresíí Velikou a dává jí za vzor všem stavům. Je tolik potěšitelno pro naši duchovně chudou dobu, že má ještě mezi sebou takové osobnosti, které ji staví na roveň světcům kvetoucí víry středověké. I formálně jest dílo dokonalé, o čemž svědčí cena francouzské Akademie. Spisy tohoto druhu vydají více pro oživení náboženského života, než nehlubší úvahy a traktáty. J. U.

STUDENTSKÁ HLÍDKA. Č. L. A.

STUDENTSTVO A FAŠISM.

Fašistické studentské sdružení vydalo brožuru »Studentstvo v národním státě fašistickém«, již apeluje na studentstvo, aby vstupovalo do řad fašistických. Načrtne několik slov obsah brožury.

Autor spisku uvažuje o příčinách úpadku studentského hnutí a dochází ke dvěma důvodům: Liberalismu, realismu a socialismu a zotročování studentstva stranami. Všechny ty -ismy učinily ze studenta sobce a chlebičkáře, zničily v něm poslední zbytek idealismu. Zpolitisování studentstva je prý druhou hlavní příčinou úpadku studentského hnutí. — Několik poznámek. Hlavním a největším škůdcem veřejného života a studentského hnutí zvláště, je náboženský indiferentismus. Jak chce pomoci fašism v tomto směru? Jakým způsobem navrátí ztracenou autoritu knězi a církvi? Stranictví zahubilo, podle fašistů, studentské hnutí. Co je fašism? Nový směr, jinými slovy: nová strana! Bude to přelejvání vody z řeseta do děravých hrnců, to fašizování studentstva! Budiž zde zdůrazněno, že jedině katolické studentstvo není stranicky organizováno. Všechny strany, mimo lidovou, mají své studentské organizace, v nichž jako v kadlubu (»made výkonný výbor té oné strany«) lisují se exempláře »politické inteligence«, které nemají nic společného s inteligentními politiky. To je veliké plus lidové strany, že se o takové šablonování politického dorostu z řad studentstva nepokouší.

Fašisté dělí otázku studentskou na kulturní a stavovskou. Do složky kulturní patří organizace školství. Fašisté pojali do svého programu mnohé věci z programu katolického. Kapitoly »Student a škola«, »Učitelstvo a lidová škola«, »Střední škola«, »Úkol střední školy« atd., to jasně dokazují. V brožurě shrnuty mnohé výtky dnešnímu školství, které jsou všeobecně známy, protože seriosní lidé o tom často, ba denně hovoří. Fašisté kladou větší důraz na kvalitu, jak na kvantitu. Žádají jednotnou střední školu s klasickou i moderní filologií, většic se ve vyšších třídách, dle poměrů a nutnosti (popřevratový socialistický plán!). V stati »Náboženství a škola« píší fašisté doslova: »Bojujeme proti tomuto falešnému gestu (t. j. škodlivost náboženství), protože nás dobré vědecké zkušenosti poučují, že víra a věda jsou-li opravdu na výši, se nikdy nestřetnou v konfliktu. Máme za přirozené, aby věřící studenti byli ve svém náboženství řádně vzděláni! —

Několik slov. Studentstvo, které přichází z rozeštvaného prostředí, nemůže ve škole za 2 hodiny náboženství týdně »řádně ve svém náboženství se vzdělati«. Je-li tělo nakaženo rakovinou, musí se ohrožené místo oddělit. Dnešní škola je rakovinou ohrožena (. j. také vědeckými štváčskými metodami učitelských žonglérů) a proto musíme zachrániti, co se dá. Spravedlivé je tedy volání katolíků po vlastních školách. Dnes socialistický kantor vtluoká do dětí: »Socialism nade všecko« a fašistický učitel bude pokračovati v jeho šlépějích: »Národ (t. j. fašisté s Vůdcem v čele) nade všecko«. Katolíci neustanou hlásat: »Bůh a vlast nade všecko«. Fašism používá náboženství jako vějířky. Do nedávna nebyl v ústřední radě fašistické jediný praktický katolík. Dnes tam snad již jsou, ale dobrý pozor! Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají. Katolíci se účastnili všech celonárodních akcí a byli dobří k práci. Jakmile byla skončena, letěli katolíci přes palubu (viz legionáře). Československým katolíkům zůstanou ideálem svobodné katolické školy americké (viz »Lidové Listy« ze dne 29. dubna t. r. Jiří Gerson: Katolické školství ve Spojených státech).

Zajímavé je, že fašisté horují pro kolejný systém při středním školství. Je to praktikum jesuitů, kteří svými konvikty konají pravé divy. Odborné školství u nás je v plenkách. Správně praví fašisté: »Odborné školy nesmí se státi útočištěm slabých žáků, kterým nejdou studie na jiných školách.« Ještě dnes namnoze platí zásada moudrých a opatrných otců selských usedlostí: »Francek je čiperný, dám ho na školu, Honcka je líný, ať je u volů«.

Stavovský úkol studentstva, praví fašisté, bude dán poměry fašistického státu. Stát dle fašistů opírá se o stavy, z nichž prvý je stav intelektuálů (jeho složkou syndikát studentský), pak hospodářský a vojenský. Do hospodářského stavu počítají fašisté hospodářské, průmyslové a zemědělské dělníky a zaměstnavatele. Každý tento stav tvořil by syndikát, který sloučen s ostatními, tvoří stav a stavy tvoří stát. Fašism je extrém jako komunism a proto tvoří vládu: inteligence (a studenti), dělníci a sedláci. — Studentstvo ve fašistickém státě bude mít autonomii a jeho syndikát bude základem student. samosprávy vysokých škol. Studentstvo bude mít své zástupce v zemských sněmech i generálním sněmě. Sociální akce studentská a nadační bude jednotně organizována.

Na leták F. S. S. odpovídáme tolik: Studentstvo má své stavovské povinnosti a jako korporace musí býti vzdáleno politického života. Jak to u nás bude dopadat, až studenti budou zákonodárci! Dnešní »zá-

konodárci«, kteří jsou přece z řad usedlých, nadělají kolikrát kotrmelců, a až jimi budou studenti, budou patrně ty kotrmelce na místě (mladost — radost). — Katolické studentstvo má svou vlastní organizaci, t. j. Ústředí katol. stud. čl. Praha II., Panská 1, v něm jsou sdruženy spolky akademické a středoškolské. Víme, že i v našich řadách je krise. Důvody jsou osobního rázu, neboť máme mnoho kolegů, kteří se domnívají, že volení a shazování výboru, chytání za slovíčka, tancování a blýskání se ostentativně odznaky a stužkami je — »činnost«. Až praktický náboženský život pronikne naše organizace, až snahy litur-

gické a unionistické naleznou průkopníky v našich řadách, vzrostou naše organizace studentské tak, že nebudeme musít po jiných s obdivem nebo závistí pokukovat. Studentstvo fašistické nechť si hledí studia. Dělal-li studenti politiku, dopadne to jako »studentská politika« na barikádách v r. 1848, kdy hrst ztřeštěnců chtěla »osvobodit národ« tím, že po třech šestácích kupovala broky u starého Rotta a střílela Pánu Bohu do oken, zatím co »maršál« Frič jezdil na kobyly po nádvoří Klementina. Proto pozor: Nepleťte se do politiky a neplývejte energií!

Jiří Gerson.

CO ŽIVOT DAL.

SYNOD ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANG.

zasedal v minulých dnech v Praze. Přijal směrnice pro minimální platy duchovenské se zřetelem k zákonu kongruovému, uvažoval o výchově mládeže, zvláště o ustanovení samostatného pracovníka, přijal řadu návrhů, jimiž se doplňuje neb pozměňuje dosavadní církevní zřízení. K návrhu profesora Husovy fakulty dra Ferd. Hrejsy zaujato stanovisko k apoštolskému vyznání a věrnosti k jeho duchu a náboženským hodnotám i se svobodou výkladu, se kterou je přijaly reformační církve. V roce 1925-26 bylo vynaloženo na stavby 3 mil. 906.415 Kč, na opravy 1.218.483 Kč, stavebních dluhů jest celkem 5.546.293 Kč. Údové církve vybrali mezi sebou 3.812.894 Kč v roce 1926. Usneseno vybudovati společnou pokladnu a stavební fond na podporu stavby sborů. Nás zajímá stanovisko českobr. církve k řešení poměru církvi a státu. Letošní synod vrátil se k usnesení svého prvního synodu a znovu přijal zásadu »s v o b o d n á c í r k e v v e s v o b o d n é m s t á t ě«. Prakticky plyne z toho pro církev i problém finanční církevní soběstačnosti. Svobodná církev znamená samostatná, na státu nezávislá, finančně nezávislá. Poměry veřejné, ale i vnitřní poměry v církvi českobr. nejsou dosud takové, aby stav plně rozluky mohl býti ihned zaveden. Synod však vědom své povinnosti, připravil podmínky pro rozluky. Nejsou to snadné, ani lehké úkoly. Řada sborů, založená po tolerančním patentu 1781, byla při životě udržována mimo příspěvky svých členů jednak dary ze zahraničí, jednak státní dotací a zůstává nebezpečná situace určité finanční závislosti. Církvi Českobratrské dostává se od státu dotace, jako části z peněz parlamentem povolených ze státních prostředků na vydržování církvi a duchovenstva. Synod se usnesl: »Přijímáním stát. dotace nezadáva Českobratrská církev své zásadní samostatnosti vůči státu, zejména ne naproti své církevní autonomii. Považujeme však stav nynější za provisorium, které chceme překonat a jednou změnit ve stav, kde by církev nic nepožadovala od státu, věnujíc se plně a výhradně svému náboženskému poslání. Neboť v duchu protestantismu naprostou neodvislost i finanční soběstačnost považujeme za nejlepší poměr církve vůči státu. Litujeme, že poměry u nás v církvi nejsou na té výši, aby stav takový hned mohl býti zaveden. Ve svých řadách však chceme se na to vážně připravovati a chceme horlivě usilovati o finanční předpoklady, aby se mohla uskutečniti spravedlivá a blahovonná odluka církve od státu.« Obšírněji objasnil církevně-polit. problém u nás slovenský ev. biskup posl. republ. strany dr. Zoch v řeči, kterou pronesl ve Sdružení agrárních akademiků v Praze. Otiskl ji »Slov. denník« v č. 137 (15. VI. 1927). Začal s

církevně-politickými poměry na Slovensku. Před převratem vládli na Slovensku evangelíci, poněvadž byli zámožní. »Za maďarského volebného systému v mnohých okresoch katolícke obyvatel'stvo ani nepřišlo v úvahu. To sa prirodzenou cestou po prevrate základne zmenilo. Veľké nedopatrenie a veľké chyby sa staly v našej politike voči cirkvi už či katolíckej, či evanjelickej. (?) Nepočítali sme s tým, že máme silnú väčšinu katolíckeho obyvatel'stva, ktoré svojou početnosťou bude za nových pomerov v politike rozhodovať. Nepočítali sme s možnosťou vývinu katolíckej cirkvi a klerikálnej strany. Kto by si bol pomyslel, že budeme mať 72 klerikálnych poslancov? U nás po prevrate sa cirkev katolícka považovala za cirkev Habsburgov, za cirkev rakúsku a všeobecne nenávidenú. Avšak ona sa vedela prispôbiť: ako vedela pestovať politiku pre monarchistických Habsburgov, tak vedela sa prispôbiť demokratickým zásadám našej republiky a vedela pestovať politiku národnú, ba postavila sa v čelo slovenského šovinizmu.

Musí nám byť jasné, čo je cirkev.

Cirkev je organizáciou jednako veriacich ľudí. Cirkev dáva človekovi názor na svet a na život. Musíme uvážiť, že cirkev katolícka je najdokonalejšou organizáciou, akú kedy ľudstvo znalo. Má veľkú moc vo všetkých štátoch, je to vlastne stát vo štáte. Má veľkú moc i u nás, a my, či už sa nám to páči a či nepáči, musíme to uznať a s tým počítat.

Masaryk chcel previesť odluku od cirkvi dl'a vzoru amerického, čo iste by bolo najideálnejšie: slobodná cirkev v slobodnom štáte. Lenže u nás sa nedajú aplikovať americké pomery. Keďže u nás stát financuje, alebo aspoň podporuje takmer všetky složky kultúrneho života, je nemožno postaviť cirkev len samú pre seba.

(To se přiči ovšem usnesení synodu):

Československá vláda, odvolávajúc sa na staré právo uhorského kráľa, navrhla Rímu kandidátov na biskupský stolec v Trnave a Rožňave. Rím však týchto kandidátov nerespektoval a menoval biskupov dl'a svojej ľúbosti. A predsa nemôže byť československej vláde jedno, kto má v moci tak veľké statky, aké patria menovaným diecézám. Týmto začína roztržka medzi Rímom a československou vládou a nie, ako sa myslí, odvolaním pražského nuncia.

Dnes chce Rím s nami uzavreť konkordát. To však znamená naštrbenie svrchovanej moci štátnej, ale je to tiež hľadanie modus vivendi medzi Rímom a nami.

Československá vláda nesmie pestovať politiku proticirkevnú, ale ani nebezpečnú politiku rímsku. Musí zaujať voči všetkým cirkvám rovnaké stanovisko.«

K usnesení českobrat. synodu i k citovanému článku Zochovu dal by se psát dlouhý komentář. Nejpozoruhodnější je přiznání Zochovo, že u nás se nedají aplikovat americké poměry. Překvapuje, že Zoch nedovede domyslet případ s jmenováním biskupů. Náš stát si osobuje právo, které měl uherský král, ale církev nedal právo, které od tohoto krále měla (konkordát.) Chce-li, aby Vatikán vyšel státu vstříc, musí na polovic cesty vyjít stát. Dosud k tomu nebylo ochoty. To, co dává stát církvi katolické, dává z titulu fondu náboženské matice a zabaveného církevního jmění za Josefa II. Ostatní církve tohoto titulu nemají. Volání jejich po rovnoprávnosti nesedí zcela pevně. Kdyby se církvi vrátilo, co jí bylo odcizeno, neprotivili by se ani katolíci »blahodárné a spravedlivé rozluce.«

—k

—»«—

ZPRÁVY SVATOVÁCLAVSKÉHO VÝBORU.

DALŠÍ ORGANISACE VÝBORU: V dubnové schůzi ústředního výboru ustaveny další odbory: zahraniční s p. kan. Dr. Hanušem, pořadatelský s p. Dr. Formánkem, finanční s p. Dr. Hronkem, ubytovací s p. Dvořáčkem, zásobovací s p. vrch. radou Vymazalem a železniční se Svazem lid. železničářů v čele. Některé odbory zahájily ihned činnost, zvláště finanční, ubytovací a pořadatelský. Podobně jako o činnosti ústředního výboru, budeme také občas o činnosti jednotlivých odborů podávat zprávy.

FINANČNÍ ODBOR pracuje na zavedení zvláštní Svatováclavské hřivny.

STAV PRACÍ NA VELECHRÁMU SVATOVÍTSKÉM. Velké západní průčelní okno jest již ze dvou třetin vysazeno barevně, podle návrhu prof. Kysely, takže do letošního svátku sv. Václava bude plně provedeno. Rovněž provedena již soutěž na hlavní chrámová vrata, při které doporučen návrh prof. O. Španieľa. Nová klenotnice se dokončuje, podobně jako při kruchtě Wohlmutově, která jest již úplně přemístěna a zbývá jen osazení varhan. Opravy staré klenby rovněž skončeny. Rovněž velmi úspěšně pokračuje dláždění novostavby velechrámu, kde již třetina plochy osazena mramorovými plotnami.

RODINNÝ OBRAZ SVATÉHO VÁCLAVA od Karla Škréty byl právě Výborem jednotlivými subskribentům rozeslán. Cena této zdařilé reprodukce stanovena v drobném prodeji na Kč 10.—. Při hromadných objednávkách nejméně 25 kusů poskytujeme 10 proc. slevy. Počet objednávek dostoupil čísla 3200, při čemž teprve jedna desetina farních úřadů subskripci provedla. Kde se tak dosud nestalo, prosíme, aby subskripce byla pokud možno co nejdříve uskutečněna.

OSTATNÍ PUBLIKACE VÝBORU, jichž obědňavky se vyřizují, jsou: Sv. Václav od prof. Stejskala (26 Kč), Voborského »Hold knížeti míru« (2.50 Kč), Zd. Braunerové: obětiny (arch 10 Kč), pohlednice (50 h), papíry (50 h), Pavlíkův propagační plakát (3 Kč), Adorační příručky (50 h).

PUBLIKACE CIZÍ, jichž objednávkou Výbor zprostředkuje: separát ze soupisu památek: Chrám svatovítský (34 Kč), Chrámový poklad (50 Kč) a Korunovační klenoty (13 Kč). V tisku ohlášený poklad loretský jest již rozebrán. — Výbor přikročí též k vydání pamětních penězů, jichž provedení zadáno prof. O. Španielovi.

KŘIŠŤANOVA LEGENDA. Prvé slavnostní předvedení dne 28. září t. r. o půl 8. hod. večer ve

Strahovských dvoranách. Ceny míst: křeslo 10 Kč, I. místo 8 Kč, II. místo 6 Kč, místo k stání 3 Kč. Další provedení 2., 9., 16., 23., 28. a 30. října t. r. K těmto představením stanoveny ceny: 8, 6, 4 a 2 Kč. Záznamy na jednotlivá místa se již přijímají i od venkovských účastníků. Tito mohou se přihlásiti i o ubytování. Přihlášky vyřizuje Výbor pro oslavu tisícího výročí smrti sv. Václava v Praze IV., Kanovnická 13.

PŘIHLÁŠKY O ŘEČNÍKY K LETOŠNÍM SLAVNOSTEM SVATOVÁCLAVSKÝM nutno učiniti co nejdříve na adresu shora uvedeného Výboru. Svatováclavské slavnosti většího slohu připravují se v Jindř. Hradci.

PRAŽSKÉ SLAVNOSTI SVATOVÁCLAVSKÉ započnou dne 27. září t. r. večer oblíbeným světelným průvodem, pobožností u sochy sv. Václava na Hradčanském náměstí a slavným požehnáním v kapli sv. Václava na hradě pražském a pokračovati budou dne 28. září ráno mší sv. a společným sv. přijímáním v kapli sv. Václava. Dopoledne 28. září o půl 11. hod. bude v Representačním domě slavnostní matinée, při němž přednesena bude na varhany skladatelem Sychrou zvláště ku poctě sv. Václava složená fantazie na chorál svatováclavský a dále účinkovati budou žáci pražské konservatoře. Matinée to bude spojeno s prohlášením svatováclavské hřivny a programem výročních oslav v roce 1929, odpoledne průvod a večer o půl 8. hod. první slavnostní předvedení Křišťanovy legendy.

V ČSL. ROZHLASU PRAŽSKÉM bude uspořádána dne 27. září večer zvláštní propagační přednáška o sv. Václavu, rovněž průběh matinée bude vysílán a pravděpodobně dojde i 28. září odpoledne ku zvláštní svatováclavské dětské besídce. Cyklus přednášek o výročních slavnostech svatováclavských, při němž probírána jest Křišťanova legenda, bude ukončen poslední přednáškou, která bude absolvována dne 26. srpna t. r. Při tom budou sděleny další podrobnosti letošních oslav svatováclavských.

VŠEM SPOLKŮM A KORPORACÍM byly v těchto dnech rozeslány dopisy, týkající se úpravy definitivního programu slavnosti svatováclavských v roce 1929 a obsahující pozvání na zvláštní schůzi dne 7. září t. r., upozorňujeme na jich důležitost, jakož i na lhůtu tam pro odpověď stanovenou.

ADORAČNÍ POBOŽNOSTI setkávají se stále s větším a větším zájmem. Výboru došla již řada sdělení, že pobožnosti ty soustředějí větší návštěvu chrámu. Celkem 470 míst adoračních příruček použilo. Mimo místa v posledním »Přehledu« uvedená, hlásilo zavedení adoračních pobožností: Dobré, Uh. Hradiště, Háj-Chabičov, Čs. Krumlov, Rychnov n. Kn., Bohuňovice a Vrbice.

RODINNÝ OBRAZ SV. VÁCLAVA spolu se shora uvedenými adoračními příručkami byl také právě rozeslán na duchovní správy čes. osad v Americe. Cena 10 Kč umožňuje, aby každá křesťanská rodina si obraz pořídila.

Dne 28. září, příp. 2. října neopomeňte přispěti na Svatováclavskou hřivnu!

DOMÁCÍ KRONIKA.

MIN. MSGRE ŠRÁMEK byl promován v Olomouci na doktora bohosloví.

PRESIDENTOVO POSELSTVÍ. Pan president chtěl přednésti své poselství hned po složení přísahy. Vláda však nebyla jednotna v tom, zda má býti po-

žadována kontra signace, o kterou pan prezident přirozeně se nehlásil a tak bylo poselství odloženo. Pan prezident ho přednesl pak před předsedou vlády, předsedy a místopředsedy obou sněmoven. Tím se obešlo úskalí. Panu prezidentovi bylo naznačeno, že do vnitřní politiky nesmí zasahovat. Jeho interview proti nár. demokratům byl jedním z důvodů, proč nár. demokraté Masaryka nevolili. Obsah poselství je filosofický. Omlouvá nesnáze naší demokracie tím, že je teprve v počátcích. Náš stát potřebuje pořádek, práci, poctivou a rozumnou politiku, což je totéž, co naznačuje Komenský. »Unum necessarium« podle Komenského jest »náboženství a mravnost a sedmero překážek a zmatků, vadících blahu lidu, jest množství vládnoucích, množství zákonů, mnoho vykládačů paragrafů, kteří matou veřejné soudy, množství vnějších obřadností, jež zastíní pravou podstatu věci, pohrdání zákony a porušování jich, vzájemná řevnivost vládců a konečně zjevné války a zvířecí zběsilost.« Dle našeho názoru mohli bychom se Komenského rady všem přidržeti.

BOJ O RUKOPISY, rozvířený fašisty a dr. Marešem byl likvidován vědeckými články několika učenců (Pekaře) a prohlášením České akademie věd a umění. Byl to spor předem ztracený. Byl rozvířen z pohnutek politických a demagogických.

ZAHRANIČNÍ KRONIKA.

PONTIFICI A ACCADEMIA TIBERIA, jejímž předsedou je papež, jmenovala Masaryka čestným členem. Vědecký ráz Akademie jest velmi přísný a proto jmenování Masarykovo, který čestné členství přijal, vzbudilo pozornost. »Demokratický Střed«: »Nutno míti před očima, že Vatikán dává tu význačnou poctu osobnosti, která je považována za opovrhnutelného nepřítele Říma a katol. náboženství. Není možno, aby Vatikán nevěděl o slavném sporu tří set římsko-katolických katechetů s Masarykem a stejně, aby nevěděl, čím luďáci slovenští také argumentovali svůj odpor k prezidentu Masarykovi. Vatikán také ví, že Masaryk není římský katolík a že je křesťan docela jiného, než papežského rázu. Volba Masaryka čestným členem papežské Akademie ukazuje, že Vatikán myslí výš než luďácká zloba, a že mu nevadí ani diplomatické napětí, aby vzdal úctu tam, kam podle jeho soudu patří. Nechceme přeceňovat této velmi příznačné volby, kterou Masaryk přijal, ale vidíme v ní velmi zajímavou ilustraci i k poměru našich lidovců k prezidentu. V národní demokracii se vytýká lidovcům stanovisko jejich k prezidentu a to, že klerikální senátoři a poslanci dokonce se závazně usnesli volit Masaryka. Vidíme, že Vatikán rozumí té jisté politice stejně, jako naši klerikální vůdci. Římské církvi se podařilo u nás značně prohloubit za války i po válce katolickou zbožnost. Nepotřebovala k tomu ani protižidovského ani protievangelického štvání, ač se od toho ještě docela neupustilo. Nepotřebovala negace. Tu jsou nové metody římskokatolické práce. Není už namnoze uzoučkých obzorů. Vatikán ukazuje cestu... President ovšem nemůže odmítat poctu a tak vše jde v krásném pořádku, ač ideově jsou tu propasti nepřeklenutelné. Není tu poučení i pro jiné vrstvy nesouhlasící s prezidentem?«

ŘÍM PROTI NEMRAVNÉ LITERATUŘE. Kongregace Svatého Officia zaslala všem arcibiskupům a jiným vysokým duchovním úřadům instrukci, ve které se energicky obrací proti nemravné literatuře. Tato se podává pod formou románů, novel, dram, komedií, různých tiskopisů, které se neuvěřitel-

ně rozmnožují. A spisovatelé malují nejnestoudnější scény nejživějšími barvami, brzy otevřeně, brzy rafinovaně skrytě popisují nejnemravnější neřesti do posledních podrobností. Ještě však horší než tito, jsou oni spisovatelé, kteří spojují nízkou smyslnost se svatými věcmi a nepravým náboženským mysticismem uvádějí čtenáře do omylů. Jiní pak se dokonce odvažují jmenovati ve svých knihách dokonce i takové neřesti, jichž pouhé vyslovení bylo apoštoly zakázáno. Podobné všechny knihy mají obyčejně skvělý sloh a velké znalosti filosofie, takže čtenáři těchto knih, svedeni těmito vnějšími stránkami, se cítí při jejich vnímání jako proměnění a konečně se zatajeným srdcem dávají průchod špatným impulsům, vůbec propadají zkáze a není řídké, že končí sebevraždou. Na konec instrukce praví, že není možno apošt. Stolicí míti evidenci o všech nemravných knihách a dávat je na index zakázaných knih. Proto biskupové mají pomoci svých dozorcích orgánů kontrolovati knižní trh a všechny mravům nebezpečné knihy oznamovati ve svých diecézních listech. Věřící se pak mají vyhybatí nejen knihám duchovenstvem zakázaným, nýbrž pod trestem těžkého hříchu nemají čísti ani onu nemravnou knihu, která není v indexu zakázaných knih.

STŘEDISKO KATOLICKÉHO UMĚNÍ V MILÁNĚ. Vysoká škola pro křesťanské umění v Miláně byla založena před 6 lety nynějším papežem a Msgrem Polvarou, malířem a architektem, aby katolickým chrámům se dostalo skutečně uměleckých děl. Škola má 2 oddělení, pro posluchače a posluchačky, jichž dohromady je tu počtem 30. Zastoupeny jsou tu četné odbory umění, jako malířství, sochařství, architektura, císelerství a mnohé jiné. Škola vydává svůj vlastní list »Ars Christiana«.

K ČTYRSTALETÉMU VÝROČÍ ZALOŽENÍ ŠVÝCARSKÉ PAPEŽSKÉ GARDY. Známa švýcarská papežská garda byla sestavena v prvních letech 16. století papežem Juliem II. a to z 200 Švýcarů z kantonu Uri. R. 1548 byla tato garda po vysilujících bojích s Francouzi znovu sestavena papežem Pavlem III. Tehdejší její velitel Jost von Meggen byl nejen vojákem, nýbrž i učencem. Ovládal mimo němčiny i italsčinu, polštinu, španělštinu a rozuměl latinsky i řecky. Podnikl cesty do Sv. země, Persie a Turecka. Po obsazení Říma francouzským revolucionářským vojskem byla švýcarská papežská garda rozpuštěna a teprve po návratu papeže Pia VI. r. 1815 znovu zřízena. Dnes má asi 100 důstojníků a mužstva. Přijímání jsou k ní jen ti katolíci Švýčari, kteří byli k tomu zvláště katolickými úřady svých kantonů doporučení. Předepsaný věk je nejméně 25 r. Výročí bylo oslaveno sv. mši a generálním sv. přijímáním. Slavnost byla ukončena složením přísahy nových gardistů a slavnostní přehlídkou gardy sv. Otcem.

OSLAVY JANY Z ARKU VE FRANCII. Jako každoročně, konala se i letos v Paříži, dne 9. května oslava Jany z Arku, jejíž velký pomník stojí na Place de Rivoli. Súčastnilo se jí jako obvykle mnoho katolických studentů, žáků a spolků. Zvláštní zmínky zaslouží velká účast »Aktion française« a jejich příslušníků. Při volání »Ať žije papež« došlo k menší srážce, která byla však záhy policií urovnána. Pak v katedrále kázal proslulý řečník P. Lhaude o Janě z Arku. Téhož večera promluvil o ní i pařížský kardinál Dubois, jenž vyslovil uspokojení nad příkladem lásky k víře a vlasti pařížských katolíků a přál, aby obě tyto ctnosti ve Francii vzrůstaly jak ku cti církve, tak i k pravému blahu vlasti. Toto nepronese bez nepřímého poukazu na »Action française«. Zakončil svůj proslov slovy: »Beru z rukou Jany z Arku

hořící pochodeň, kterou hodila do nepřátelského táboru a opakuji tento symbolický způsob jednání s přáním, aby bylo konečně dosaženo jednoty a sjednocení duchů ve víře a v lásce k vlasti v milované Francii.«

PROTI PROPAGACI »YMCY« V POLSKU
vydal polský primas kardinál Hlond pastýřský list a zakázal podporu této americké instituce právě jako varšavský kardinál Kakowski. Oba prohlašují, že YMCA pod pláštěm dobročinnosti rozšiřuje protestantský duch mezi katolickými národy evropskými. Kdo YMCU podporuje, je nevěren zásadám katolickým i polským.

NEDOSTATEK FARÁŘŮ VE FRANCII JE TÍŽIVĚJŠÍ NEŽ U NÁS. Vysvětluje to z dotazníků, rozeslaných biskupskými ordinariáty. Řádně bylo odpověděno ze 75. francouzských diecézí. Dle těchto nejméně 10.000 francouzských farností je bez duchovenstva.

Sdělení redakce a administrace.

»ŽIVOT« bude vycházet i o prázdninách. Z toho důvodu bylo nutno ponechat zatím dvojčísla. Po prázdninách budeme opět vycházeti pravidelně. Použijte přiložených šeků, abychom nemuseli upomínat.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák.
Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilímovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní projekční oddělení pro stavitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

**Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.**

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 15. srpna 1927.

Číslo 11-12. (14-15.)

— á k:

V. SJEZD UNIONISTICKÝ.

V druhé polovici července konal se na Velehradě pátý unionistický sjezd. Účast na něm byla pozoruhodná: 400 osob. Ze slovanských národů byli zastoupeni: Poláci, Chorvaté, Slovinci a Lužičtí Srbové. Byla tu též četná delegace z Říma, dále zástupci Anglie, Francie, Němců říšských i rakouských, nechyběli ani Holanďané, Španělé, Litevci a Belgičané.

Z vynikajících unionistických pracovníků zahraničních sluší jmenovati biskupa d'Herbignyho z Říma, P. Lalaville z Cařihradu, dra Grivece z Lublaně, metropolitu Szeptyckiho ze Lvova, biskupa syrsko-chaldejského ritu Aziz Hoha z Kaira, známou Miss Christisch z Londýna, Holanďany Stroottmana, Angličana Leslie Wolkera a red. Dostála z Ameriky.

Domácích hodnostářů církevních ani světských nejmenujeme. Byli tu všichni. Pozoruhodné bylo oficielní zastoupení vlády odborovým radou minist. zahraničí drem Roztočilem. Omluvné a pozdravné přípisy m. j. poslali: pan nuncius Marmaggi, minist. předseda Švehla, ministři Šrámek, Tiso, Gažík, Černý, opat Zavoral, metropolita Ropp, A. V. Kartaševskij, býv. profesor petrohradské bohovědné fakulty, jenž nyní prodlévá v Paříži, A. Nikola Glubokovskij, profesor pravoslavné duchovní akademie v Sofii, předseda senátu dr. Hruban, pařížský arcibiskup kardinál Dubois a j. Osobně tlumočili sjezdu své pozdravy jménem vídeňské Leopoldgesellschaft a Společnosti Sv. Josafata řecko-katolický farář Hornikiewicz z Vídně, za dalmatskou františkánskou provincii P. Rogošić z Makarské, za Bílou Rus prelát Viscónt z Vilna, za bohovědnou ukrajinskou společnost ve Lvově děkan řecko-katolické fakulty dr. Dorožynskij, za německou

OBSAH:

— á k: V. sjezd unionistický.

A. Novák: K boji o Masaryka.

A. Novák: Obrana katolická proti husitům.

Ant. Šorm: Vatikán a osvobození československého státu.

Jan Merell: Liturgické hnutí v Holandsku.

Ant. Novák: Podíl katolíků na budování českého státu.

Bořivoj Benetka: Náš poměr k Polsku.

A. L.: Škola — naše bolest

Dr. Alfred Fuchs: Několik poznámek k dělnické Olympiadě.

Dokumenta.

Věda, literatura, umění.

Studentská hlídka.

Co život dal.

theologickou fakultu pražskou profesor Winter, za pražské řecko-katolické Rusy a za rodné Holandsko dr. Strottman, duchovní správce rusko-katolického Svatého Kříže v Praze, a jiní.

Úroveň přednášek byla vysoká. Stručný obsah byl šířen ČTK. a otištěn v denních listech. Probrala se otázka juridismu v nauce o svátostech. Pravoslavných zúčastnilo se jen málo. Není to pasivum sjezdu, jak dobře píše dr. Dvorník. Úkolem sjezdu jest vzbuditi nejprve u katolíků zájem o východní církve. Mnohým pravoslavným nebyla řeč kongresu (latina) běžnou; doporučovalo by se zavésti na kongresu vedle latiny též ruštinu. Příčiny malého zájmu ruského jsou ovšem hlubší. Rusové mají především sami se sebou co dělat. Při minulém kongresu zabývala se o sjezd emigrace, domnívají se nalézt v něm oporu pro své plány. To ovšem bylo očekávání marné. Politikou se unionism zatěžovati nesmí.

V »Schönere Zukunft« vysvětluje arcibiskup mohylovský Ropp, proč inteligence ruská staví se k unionistické otázce tak netečně. Ruská inteligence nemá dostatečně pevné víry, která by byla založena na rozumovém základě. Pravoslavná theologie není ani s to vysloviti se jasně o rozdílech mezi katolicismem a pravoslavím, poněvadž je zatemněna protestantismem, a možno říci, že ztratila správné ponětí víry. Jsou mezi inteligencí a bohoslovci zbožní lidé, ale přihlídneme-li blíže, shledáváme, že za nejvyšší kritérium u nich platí osobní mínění. Uznávají zjevení, ale nechťejí nic slyšeti o božském řízení Církve po definicích osmi oekumenických sněmů. Odtud ten odpor proti Římu. Připustili by leda nějakou vnější jednotu, ale neuznávají podrobení jako od Boha žádaného. K šíření takového pojetí přispívá celá výchova, literatura, semináře i university.

Pravoslavní pokládají pravoslaví za projev národního ducha; jest jejich národním náboženstvím.

Nacionalista pozbývá unii význačného postavení; má za to, že ubývá jí národní síla. Nezná národní síly a mezinárodní lásky. U něho vládne místo lásky kritika, ba nenávisť. Mnich, vychovaný v orientálním mlhavém mysticismu, vidí úpadek v činném mnišství západním, a to tím spíše, že jeho psycha staví se proti právnický precísní psyše Říma.

Mnozí z těch, kteří se po rozpadnutí ortodoxie vrátili do katolické církve, učinili tak ne z důvodů víry, ale proto, že byli uchváteni organizací Církve římské, nebo že se jim líbila její tvořící a bojující síla. Když v XVII. stol. byla v Polsku ujednána unie, věřili téměř všichni biskupové v primát Petrův. Kdyby dnes přestoupil ke katolicismu biskup, nebude mít jeho přestoupení větší odezvu. Kdyby byl dříve přestoupil car, přestoupily by i široké lidové masy. Bylo by to vnější a bylo by třeba další výchovou je uvědomiti. Dnes sotva lze počítati s přestoupením mas. Jsou zde překážky politické a protestantské orientace vůdců. Jen hluboce inteligentní a věřící duchovní by zde mohli vykonat veliký kus práce.

Pravoslavní klerus valné inteligence neměl, a co bylo na něm dobrého, bylo valné pokazeno výchovou, protestantským a řeckým bludařstvím a falšováním dějin.

Východ jest u srovnání se Západem jako mlhovina vedle hvězdné soustavy. Budoucnost

ukáže, je-li ve stavu komposice nebo rozkladu, ale o zdravé a jasné činnosti nelze zatím příliš hovořiti. Překážky unie možno vyjádřiti těmito slovy: špatné chápání víry, nacionalistický, úzký obzor a výchova.

Kníže Massalsky v témže časopisu dospěl při studiu unionistické otázky k těmto závěrům: 1. Propaganda katolické víry jest snazší v Rusku než na Ukrajině. V Rusku jest katolicism neznám, jinak je tomu v Ukrajině, kdež se učili znáti katolicism toliko pod vládou polskou, jež si počínala vždy špatně, potlačujíc ukrajinský nacionalism a ukrajinskou církev, takže ještě dnes inteligence i lid ztotožňují polské panství s katolicismem.

2. Jest známým nepřátelství sovětské vlády proti křesťanské víře. Toto nepřátelství dosahuje nejvyššího stupně, když jde o Svatou Stolicu a katolickou Církev, kterou komunisté pokládají právem za svého největšího nepřítele. Komunističtí agenti dostávají od vlády pokyny, aby ostře potírali katolickou Církev, poněvadž jediné ona brání úplnému vítězství komunismu.

3. Katolická Církev nesmí ukázati sovětské vládě přátelskou tvář. Neboť nesmí se zapomínati, že komunistů jest v Rusku nepatrná menšina. Třeba býti stále pamětlivou konfliktu mezi ruským lidem a vládou, který se tuze často projevuje. Nenávisť toho lidu přenáší se i na ty, kteří sovětům nadržují. Příklad »Živé Církve« jest výmluvný. Ač jest ruskou, pozbyla vši vážnosti, právě proto, že drží s bolševiky.

4. Katolická Církev má dva nepřátele: komunisty a orthodoxní hierarchii. Kdyby se chovala přátelsky k sovětům, vyvstal by jí třetí nepřítel: ruští emigranti, jichž jest ve světě rozptýleno přes dva miliony, většinou inteligence. Nepřátelství jejich mohlo by mít, až se vrátí do Ruska, velkou ozvěnu v lidu a mohlo by na dlouho zameziti možné sjednocení Církve katolické s pravoslavnou.

Mezi ruskými emigranty jest dvojí mínění: Jedno, jehož zástupcem byl veliký kardinál Mercier, jenž jest emigranty velice milován, věří v návrat emigrantů do Ruska a v jejich spolupráci na přestavbě ruského státu. Kardinál Mercier stavěl most mezi katolicismem a ruskými emigranty. Prvně po schismatě byly za něho, katolického arcibiskupa a kardinála, slouženy smuteční mše svaté v ruských chrámech.

Druhé mínění hlásá, že emigranti nemají v Rusku žádné budoucnosti a že jejich osudem

jest zemřítí ve vyhnanství. Ale i tehdy emigranti mají určitý vliv na ruský národ, vliv, který nesmí býti podceňován.

S názory knížete Massalskyho (jistě též emigranta) nelze souhlasiti. Přeceňuje vliv emigrantů, podceňuje politickou sílu bolševismu. Bolševismus se svým ateismem ztroskotál. Kdyby duchovenstvo ruské bylo na výši doby, dovedlo by zvládnouti nábožensky Rusko v krátké poměrné době. Toho se od pravoslavného duchovenstva sotva v dohledné době dočkáme. Jen katolicismus dovedl by ruskému duchovenstvu dáti páteř.

Sledujeme-li dějiny rozkolu, přijdeme k té zkušenosti, že katolický západ dovedl si uhájit nezávislost na politické moci, kdežto východní církve jí podlehly. A z politické závislosti pošlo velké to zlo. Jde tu o dvojí kulturu, budovanou po celá staletí za rozdílných podmínek etnografických, geografických, politických.

Světové imperium římské dovedlo až do V. stol. svým kosmopolitismem překlenouti rozdíly, které již tenkrát byly patrné a hluboké. Přišel středověk. Na jeviště dějin vystupují na západě Germáni, na východě Slované. Jakmile se tyto skupiny včlenily do rozbitého útvaru římského, nastává kulturní diferenciace. Rovnováha mezi složkou řeckou a římskou byla porušena a řecký prvek nabývá převahy. Byl to mimo jiné důsledek toho, že říše východní čili byzantská se udržela, kdežto západní (římská) padla pod úder barbarů.

Na říši byzantskou působil intensivně východ. Staré kultury: syráská a egyptská, vlivy maloasijské a mezopotamské prvky arabsko-semitské postřehujeme nejenom v umění, nýbrž i v názorech náboženských. Pod jejich vlivem nacházelo se i křesťanství východní.

Věřoucně se dlouho nedají zjistiti odchylky. Jen v poměru církve a státu, jak jsme se zmínili, byl tu zcela jiný vývoj než na Západě. Kdežto v rozbité Italii mohl si papež zachovati politickou nezávislost, třebaž i bojem s mocí světskou, na Východě podléhá církev moci státní.

Východ na počátku středověku kulturně vede. Zde vlastně vytváří se křesťanská věrouka. A proto tím nebezpečnější byly věroučné diferenciace, které se objevily ve III. století a které byly řešeny často pod vlivem státní moci.

Byly to spory o božství Kristovo. A sotva ty utichly, objevily se nové, které po staletí zmítaly říši byzantskou a vedly konečně ke schismatu. Byl to spor o poměr božské a lidské při-

rozenosti Boha-člověka v osobě Kristově. Proti monofysitismu Východu precisoval římský papež stanovisko o dvojí přirozenosti, ale jedné podstatě. Církev západní a východní se těmito spory navzájem odcizovaly. V církvi západní poukazuje se na závislost církve východní na moci světské a z toho plynoucí odchylky věroučné. Západ se theologicky osamostatňuje a tvoří své pojmy křesť. životní praxe. Kdežto Východ soustřeďuje svůj zájem na vysvobození člověka od smrti a na splynutí s Bohem, Západ chce dříve zbavit člověka hříchu a viny a tak ho uzpůsobit k přijetí nesmrtelnosti.

Na Východě slouží se mše sv. ku povznesení člověka od hroudy zemské k nebi, na Západě jest mše sv. obětí, zadostiučiněním za hříchy. Proto pokání je centrem náboženského života kdežto východní církve odvrací se od světa pozemského, církve západní snaží se tento svět získati Kristu. Mnich východní je asketa, utíkající ze světa, na Západě je mnich bojovníkem (jesuité). Západní církve chce být ústavem spásy, chce řídit výchovu národů i jednotlivců, církve východní stává se pouhou bohoslužebnou institucí.

Na Východě zesiluje panovnický imperialismus v despotismu, opírající se o byrokracii a kastovníctví, na Západě vlivem církve feudalismus (šlechta, města, zemanstvo), který byl protivou centralisticko-byrokratického a militaristického státu a dává základ k státu stavovskému, který není ničím jiným než středověkým konstitucionalismem, chcete-li demokracií.

Východ přestal být učitelem, stal se strnulým a nepokrokovým. Za takového stavu věcí došlo v IX. stol. k rozkolu Fotiovu a ve XIII. století k rozkolu Kerulariovu. Rozkol Fotiův dotýká se i nás. Fotios byl totiž učitelem Konstantinovým (Cyrilovým) a bylo na snadě podezření, že solunští bratři jsou jeho stoupenci. V Byzancii vypukl tenkrát spor o »Filioque« — o otázku, zda Duch sv. vychází zároveň z Otce i Syna.

Stanovisko Říma k Filioque před Fotiem bylo toto: Papežové schvalovali, aby se Filioque užívalo v soukromých modlitbách a vyznáních víry, ale nedovolovali zprvu vkládati je do nicejsko-cařihradského vyznání víry, jež podle výroku sněmu efesského mělo zůstatí neměnným. Řekové, u nichž byla obvyklejší formule »per Filium« pohoršovali se nad vsouváním Filioque do starého symbolu církve. Ale Frankové neuposlechli rad papežových a vkládali Filioque do symbolu při mši, obviňující nadto Řeky z kacír-

ství. Na obou stranách bylo nahromaděno tolik nedůvěry, že otázka, sama o sobě disciplinární, vedla k roztržce. Papežové zakazovali dodatek »Filioque« z důvodu kázně, Frankové vnucovali slovíčko toto proti papežovým výstrahám ohánějící se kacírstvím. Zdá se, že kněží němečtí pojímali »Filioque« nepřesně a celý spor byl vlastně jen příležitostí k zahájení boje mezi Východem a Západem, mezi Řeky a Latinci, Slovany a Němci.

Fotiovi, strůjci rozkolu, více než o »Filioque« jednalo se o otázku primátu papežského. Tentýž Fotios, který ve svém vlastním zájmu se dovoľával papežova rozhodnutí a tím uznával primát římského biskupa, přešel ze sporu o svůj patriarchát do otevřeného boje proti římské kurií a primátu papežskému. V té době přišli soluňští bratři na Moravu. Dnes není sporu o tom, že slov. apoštolové byli pravověrní. Nebyli politickými emisary byzantské vlády, byli apoštoly, jimž šlo o spásu duší jim svěřených. Proto také svůj spor s německými kněžími vyhráli. Hadrián II. posvětil je na biskupy, schválil jejich knihy bohoslužebné a když Cyril v Římě zemřel, poslal Methoděje jako arcibiskupa panonského na Moravu s právem konati bohoslužbu jazykem slovanským. Ani urputný zápas s německými biskupy, Svatoplukem a Wichingem nedovedl zlomit jeho přichylnost k Stolicí římské, kterou také mnohokrát veřejně osvědčil. Proto byl pozdvižen spolu s bratrem svým Stolicí římskou na oltář a stal se hlasatelem sjednocení.

Plán Konstantinův a později Methodějův byl prostý: Chtěli získati pomocí církevně-slovanského bohoslužebného jazyka Slovany křesťanské. Chtěli vytvořiti svéráznou kulturu slovanskou, která by odolávala postupující kultuře germánské. Spolupůsobily tu jistě motivy politické. Byzantský vladař Bardas mohl doufati, že soluňští bratři získají Slovany. Toužil po expansi na Balkáně a v Podunají, kam se tlačili Frankové. Chtěl izolovat Bulhary, kteří byli ochotni přijmouti nadvládu franckou. Frankové usilovali o Moravu. O důležitosti Moravy, jež ležela na křižovatce cest a otevírala slovanský Východ misionářům, věděl i papež a proto vycházel oběma apoštolům všemožně vstříc. Svatopluk svým nepřátelským postupem proti Methodějovi pomáhal vlastně svým úhlavním nepřátelům.

A přece nezničili dílo slovanských apoštolů ani Němci ani Maďaři. Jejich žáci zavedli slovanskou liturgii do Čech, do Panonie, pod Karpaty, na Balkán k jezeru Ochridskému.

V Čechách zvítězil sice po pádu Velké Mo-

ravy obřad latinský, ale několikrát přece stal se pokus o obnovení cyrilomethodějské liturgie. Tak o připuštění slovanské liturgie stal se pokus za Boleslava II., pak je tu Sázava, za Vratislava krále a posléze za Karla IV. opakuji se nové pokusy. Tomuto papež nemohl odepřít a 9. května r. 1346 svoluje k založení slovanského kláštera. V bulle Klimenta VI. je zajímavý pasus: Papež schvaluje krok Karlův proto, že na hranicích (lépe za hranicemi) království Českého jsou schismaticové a nevěřící, kteří nechtějí rozuměti svatému Písmu, když se jim toto objasňuje a hlásá v jazyku latinském (narážka na Polabské Slovany). Těch možno slovanskou liturgií získati.

Karel též si vyhradil, že v jeho přítomnosti může býti kdekoliv sloužena mše svatá jazykem staroslovanským. Palacký vidí v tom úsilí Karlovo o unii církve západní s církví východní, jež chválí jako čin ušlechtilý a dalekosáhlý. Karel IV. skutečně navázal r. 1355 styky s carem srbským Dušanem, který měl úmysl spojit se s Římem.

Cyrilomethodějství se v Čechách přes tyto pokusy neujalo, poněvadž vliv latinského Západu byl u nás příliš mocný. Na Balkáně byl boj mezi oběma proudy prudší a skončil se tím, že část Jihoslovanů dostala se do sféry západní (Slovinci, Chorvaté a část Srbů), druhá část (Srbové a Bulhaři) přijala pravoslaví. Rusové, kteří od století IX. měli intensivní kulturní styky s Byzancí, zůstali pravoslavní, kdežto Poláci, kteří přijali křesťanství prostřednictvím Čechů, přiklonili se k Západu. To je historie rozkolu.

Naskytá se otázka, zda lze teno církevní i kulturní rozkol mezi Slovany odstraniti, zda zdaří se kdy provésti unii.

Věroučných překážek by nebylo. Příčiny rozkolu, jak jsme naznačili, byly spíše kulturní a církevně právní než věroučné. Kdyby Rusko bylo katolické, byla by dnes Asie křesťanskou a nebylo by se třeba báti asiatství rudého ani žlutého. Proč mělo pravoslaví tak malou průbojnost? Církev východní nezůstala jednotná. Vedle pravoslavné církve ruské je tu církev řecká, ukrajinská, srbská, bulharská, rumunská. Všechny tyto církve jsou nesvobodné, neboť podléhají světským panovníkům. Vladař světský je zároveň hlavou nesjednocených církví. Proto se kladou unii překážky zejména z těchto míst. Bez primátu není jednoty v církvi. Doufejme, že pokusy stále opakovanými se odstraní předsudky.

Papež Lev XIII. prohlásil, že obřad není překážkou sjednocení a tresty církevními stíhá přemlouvání někoho z řeckého obřadu k obřadu latinskému. Tím odstranil nemalou překážku.

Také potomní papežové Pius X., Benedikt XV. a Pius XI. se všemožně přičinují, aby rozkol přestal. Počítají s pomocí katolíků českých. Benedikt XV. okružním listem z 13. 2. 1921, adresovaném arcibiskupu dru Kordačovi a Stojanovi, vyzývá kněžstvo národa československého, aby vykročilo statečně na dráhu, od Boha působením apoštolů slovanských Cyrila a Metoděje naznačenou, a upozorňuje na »Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje«.

V Encyklice Pia XI., vydané ke třístému výročí smrti sv. Josafata, arcibiskupa polockého (obřadu východního), píše papež, že s jednotou má být spojena jednota ducha ve svazku pokoje. Pius XI. připomíná pokusy svých předchůdců o unii (sněm Lyonský r. 1274, Ferrarský a Florentský r. 1439, unii Břestskou r. 1595 v Polsku), vystoupení Řehoře VII. (list knížeti Demetriovi ruskému), Honoria III., Řehoře IX., Innocence Čtvrtého a 80 let trvající spojení obou církví.

Ku pokusům nynějším dává pak tuto radu:

»Mějtež na paměti, že o této jednotě jest pracovati ne tak učnými rozpravami a jinými pohnutkami, jako příklady a skutky svatého života, ale především láskou ke slovanským bratrům a ostatním východním křesťanům podle slov Apoštolových: Jednostejnou lásku majíce, jednomyslni jsouce, jednotejně smýšlejíce. Nic nečiňte skrze svár, ani pro marnou chválu, ale v pokoře, jedni druhé za vyšší nežli sami sebe majíce, nehledíce jeden každý toho, co jeho jest, ale toho, co jest jiných.«

A. Novák:

K BOJI O MASARYKA.

Masaryk a armáda.

Válku proti Rakousku do r. 1914 nehlásal žádný z českých politiků. Bylo tu naopak dosti plánů, jak Rakousko přebudovati, aby i Slované mohli v něm být spokojeni. Hlásal to Palacký, a až na konci svého života trpce želel svého omylu (Kdyby Rakouska nebylo, musili bychom ho

Rusové, o něž v první řadě jde, nezříkají se unie. Již roku 1863, kdy se slavilo tisící výročí příchodu sv. věrozvěstů k nám, byli oba světci unionističtí Cyril a Metoděj prohlášeni za patrony národních škol na Rusi a úcta jejich zůstala živá, jak svědčí původní názvy prvních pluků našich na Rusi. Svatý Václav, sv. Cyril s Metodějem byli prohlášeni v Kyjevě za patrony pluků. Tradice tu tedy jest — a jest na Slovanech, aby se poznali a při sobě stáli. Sblížili jsme se politicky s Jihoslovany a Poláky, sblížíme se bohdá s Bulhary a Rusy.

Někomu by se zdálo, že usilování o náboženské sjednocení neskýtá dosti záruk k reálné kulturní a politické spolupráci. Není to snad cesta jediná, ale touto cestou lze nejučinněji proklnouti k srdci národa. Nám, katolíkům, jde především o jednotu u víře.

Tradice cyrilo-metodějská jest tradicí slovanské budoucnosti. Proto ji právem postavil ministr Hodža vedle husitství, které by dnes mohlo mít odezvu v reformovaném světě německo-anglosaském. A tam nesměřují touhy národní. Husitství by nás mohlo rozdvajovati, cyrilo-metodějství spojuje. Jest to tradice kladu a svorné spolupráce. Je to tradice slovanská. Nesmíme ztráceti naději a nechat se odraditi počátečním nezdarem.

Pěkně a prostě to řekl rektor pařížského východního ústavu biskup d'Herbigny: »My, cizí hosté, až se vrátíme do svých vlastí, učiníme vše pro rozšíření apoštolátu cyrilometodějského.«

Tím více musíme pracovati my, domácí. Velké myšlenky zrají jen pomalu. Úkolem unionistických sjezdů jest připravovati lepší časy. Kdyby se během dvou tří století všechny slovanské země vrátily do lůna církve, bylo by to plodem velehradských sjezdů.

Já jsem cítil, že naše vojsko dělá,
co my, vůdcové, jsme hlásali.
(Masaryk.)

znovu vytvořit), hlásí se po letech k ideí spravedlivého Rakouska dr. Kramář, později Masaryk i Beneš. Hnutí antimilitaristické a Omladinu neměli tito vůdcové národní na svědomí. Zůstalo omezeno celkem na úzký kruh pražský. Odhodlání vybojovati si svobodu mečem zrálo pomalu

průběhem světové války a dříve začal lid než vůdcové.

»Já jsem se zastyděl,« píše Masaryk, »že my, političtí vůdcové, byli jsme bezradní ještě v okamžiku, když už naši vojáci vedli revoluci.«

V čem vojáci věrně následovali své vůdce, byla politika. Legionáři (bude tu řeč o legionářích ruských) byli dobrovolci a vstupovali do armády za určitých kautel. Nechtěli býti vojáky rakouského stylu. V hlavách jim strašily řeči politických vůdců a odpor k válce. Masaryk sám, ač vojenským věcem málo (podle vlastního přiznání) rozuměl, držel k vojákům několik řečí, v nichž nastínil, jak si příští armádu představuje.

Reprodukujeme volně, ale věrně jeho proslovy k armádě:

»Je nutno zvýšiti družnost vzájemnou, aby nahrazeno bylo kouzlo rodiny. Tedy více zábavy, více činnosti, ať to jest činnost jakákoliv. Mnozí stali se z nedostatku organisace a vedení »praktickými anarchisty«. Dáme jim inteligentní politické vedení, aby je přešla nervosa, škorpiivost a závistivost.

Proto je zapotřebí přednášek, aby byl volný čas využitkován. Naše vojsko jest demokratické. To znamená pro důstojníky více myslit, hodně myslit, jak upravit svůj poměr k mužstvu. Naši dobrovolci jsou lidé ze 60 procent zvyklí myslit, tudíž i oficiři musí myslit. Ale nesmí dělati pro sebe náladu u mužstva, jak to dělali někteří ruští důstojníci.

Naše armáda, naši vojáci tedy musejí míti vedle politických cílů — vojenské vzdělání. To není militarism. Naše vojsko jest uvědoměle politické, naše vojsko jest výběr a výkvět politické zralosti a odhodlanosti, naši vojáci budou doma za všech okolností politickou elitou, politickou páteří radikální politiky.«

Tyto výroky Masarykovy, vzaté z Maxovy knížky »V boji za samostatnost«, stačí, tuším, k tvrzení, že se Masaryk politikaření v armádě nebál, ba naopak k řešení politických otázek nabádal. Měl za to, že legie zůstanou v Rusku jen krátce. Na schůzi odbočky v Kyjevě 30. ledna r. 1918 měl řeč, z níž však již vyznívá obava z politiky ve vojsku. Vojáci se demokratisovali tak, že tím trpěla disciplína. Armáda se bolševisovala. Masaryk ve zmíněné již řeči pravil: »Všecky ty úkoly (přerod k demokracii) budeme luštit doma, až budeme míti svůj stát. Zůstaneme tu několik měsíců. A v této kratičké době máme řešiti vše, co nyní bolševici dělají, a nevíme přitom, budeme-li to moci dovésti do kon-

ce. Zavedli jsme komitety atd. (dalí vojsku demokratické zřízení), ale již dnes měly by komitety ty pracovati bezvadně.«

Měsíce nuceného pobytu na Rusi prodloužily se na roky a z komitetů, bezvadně pracujících, staly se následkem nervosy vojska a činnosti »delegátů«, rotných a plukovních výborů komitety revoluční, přišly revoluční sjezdy a revoluční činy. Za této situace umírá plukovník Švec a dochází ke vzpouře 4. pluku Prokopa Holého a k boji proti politickému vedení armády, které ji tak těžce ohrozilo. Vojáci si dobře zapamatovali řeči svých vůdců...«

Boj o demokratické zřízení v československé armádě na Rusi.

Co bylo demokratické zřízení v armádě? Otiskujeme výklad letáku, rozesílaného a roze-
pisovaného po plucích:

»Základním, nedotknutelným právem československého dobrovolce na Rusi, které mu ulehčovalo těžké poměry nové vojenské služby, které jej přibližovalo více či méně životu občanskému a dávalo mu tušiti sladké ovoce čl. svobody a slast nové šťastné budoucnosti čl. státu, v němž bude on samostatným, volným, rozhodujícím národně-politickým činitelem, tím bylo právo: voliti si své zástupce a důvěrníky, kteří za něho:

- a) udržovali spojení s vojenskými nadřízenými i s vedením politickým, přednášeli jim své stížnosti, přání a návrhy vojska, s vedoucími činiteli armády spolupracovali, je kontrolovali,
- b) prováděli hospodářskou kontrolu v čl. vojsku,
- c) řídili a upravovali činnost vzdělávací a výchovnou.

Tím způsobem, že volený dobrovolce (ve velké většině vždy nedůstojník) jménem svých voličů (někdy dva až tři tisíce lidí) jednal, pracoval zvláště s vedením vojenským, bylo:

1. Občanské právo dobrovolce v našem vojsku zdůrazněno.
2. Občanské sebevědomí prostého vojáka vzrostlo.
3. Docíleno rovnoprávnosti důstojníka a vojáka jako občana.
4. Bratrství naší armády historicky dokumentováno.
5. Věci vojenské přesně odděleny od občanských.
6. Autorita vojenská podmíněna i respektem občanství vojína.

7. Stará propast militaristického režimu mezi důstojníkem a vojákem šťastně a moderně překlenuta.

8. Voják stal se myslící a tvořící jednotkou armády.

9. Přípravoval se pro nejbližší úkoly občanské v novém státě.

10. Voják stál na výši doby a jako pokrokový, moderní nový čsl. člověk nemohl klesnout nikdy tak, aby se stal nástrojem militarismu. Nebyl tedy nikdy vojákem v běžném slova smyslu a podle výkladu starých vojenských škol, ale bojoval jako kulturní člověk za nejčistší ideu nebo v případě sebeobranu.

Rotné a plukovní výbory jako volené orgány čsl. vojska prováděly tedy:

a) národně-politický a revoluční program našeho hnutí proti Rakousku a Německu (což bylo jediným a nezměnitelným dokladem pro dobrovolné formování naší armády;

b) vychovávaly nového čsl. občana;

c) budovaly a kontrolovaly jeho občanské a revoluční povinnosti;

d) strážily a rozšiřovaly jeho obč. práva;

e) byly známkou hmotného a duchovního blahobytu svých voličů;

f) byly strážcem mravnosti a spravedlnosti v armádě (vliv na soudnictví);

g) chránily jednotu i revidovaly vojenskou sílu armády;

h) byly institucí pokroku a svobody vytvořenými moderní kultury a zabezpečením práv vojáka, práv národních, politických a sociálních.

Rotné a plukovní výbory byly průlomem do dosavadních militaristických armád, byly ubitím českého militarismu v zárodku, byly novým českým životem, novou českou nadějí.

A. Novák:

OBRANA KATOLICKÁ PROTI HUSITŮM.

Pekař ve své skvělé knize »Žižka a jeho doba« otiskl řadu katolických protihusitských apologií. Některé jsou méně známé, a proto je ve výťahu otiskujeme.

Jedna (neznámého anonyma) jest z r. 1417 a osvětluje, jak se rodilo revoluční táborství. Žaluje se tu na novověrce a kněze Nového zákona (husitské), kteří chtějí nade všechny býti a kteří »přezdělali Zákon tomu, kdež mají co pobratí komu«. Namlouvají králi, že není hříchem vzíti kněžím, cožkoliv mají; králová je cele víry jejich

Proto armáda naše byla čsl. rodinou, domovem, společností a útočištěm v dobách nejtěžších. Proto naše armáda byla nerozbornou jednotkou, proto byla věrným bratrstvem, proto byla tak zdravá, silná, živá a svěží, proto odolávala všem změnám a revolučním bouřím ruského života, proto byla tak nadšená a oduševnělá, proto zvítězila. Proto byla armáda naše pýchou svých příslušníků a tvůrců, proto jim byla nejdražším a nejvyšším pokladem, nejsvětějším dílem jejich života.

Rotné a plukovní výbory zachránily naši armádu hmotně i duchovně, vojensky i mravně, kulturně i politicky i sociálně. Ony byly i zůstaly jejich ideou. Ony byly porážkou raba, ony byly přerodem českého ducha vyřazením českého člověka. Rotné a plukovní výbory budovaly svobodu čsl. lidu, ony svou prací a existencí položily základy Čsl. republiky. Rotné a plukovní výbory byly životem, nadějí a vítězstvím české armády na Rusi. Jejich násilné zničení militaristickou hierarchií českou a cizí jest počátek konců naší armády. Lid, vojsko — to byl ozbrojený národ. Lid bojoval, lid trpěl, lid umíral, lid svou krví vykoupil si práva. Lidu patří svoboda, lid si svobody zaslouží.

Dávejte, co jest božího, Bohu, dejte našemu lidu, co mu patřilo a co mu patří!!! Běda, jestli dopustíte, aby lid dobýval i krvavě dobyté jedinou svobodu zase zbraní! Neslyšíte hromového hlasu božích bojovníků? Nepřátel se nelekejte, na množství nehleďte, na ně, hr na ně!

Vlad. Lonský.

Odmyslete si bombastický závěr Lonského a snadno si uděláte představu o demokratickém zřízení v čsl. armádě na Rusi. Dala je našemu vojsku ruská revoluce. (Další dokumenty přineseme v příštích číslech.)

a o králi se třeba domnívati, že s nimi drží, neboť jsou to právě jeho služebníci a milostníci, kteří kněžstvo obírají »pravou stěží«, t. j. kvapem, hurtem. (Kdož by nesrovnával s popřevratovými štvanicemi sektářskými u nás! I to dovolávání se presidenta a jeho výroku: Řím musí býti souzen a odsouzen!)

Novověrci loupí obecně nejen faráře a mnichy, ale všechny napořád, i měšťany, sedláky, kaplany a kleriky; kdo s nimi nechce držeti, musí na zboží i těle trpěti. Husité káží sic potřebu

milování, ale provozují kvál a násilí. O mnišských rádech učí, že býti nemají, a mnichům že se má vše pobrati jako farářům, a kněžím že se nemá nic dávat ani od zpovědi, ani od svátosti, ani ofěry, protože beztoho nepodávají věřícím celé svátosti oltární.

Jana Husa směle nazývá svatým a v odmítnutí poslušnosti církevního zašli tak daleko, že popírají všelikou moc papeže a biskupů; laikové se sami považují za kněze (dnešní bezvěrci!), obyčejní řemeslníci vystupují jako kazatelé, ba i ženy naučili kázati. Učí, že není třeba kostelů, že mši možno sloužiti ve stodolách i na poli, zavrhnou zvony, procesy, svěceniny, zamítají posty, modlitby a oběti za mrtvé, zamítají zpověď u kněze, neboť »věrný« může zpovídati a od každého zločinu rozhřešit »věrného«. Poněvadž kostely byly jim pelešemi lotrovskými, vybíjeli je, bořili kláštery, aby svěští mohli se uvázati ve zboží jejich; na kázání shromažďují se s rukavicemi a meči, také s kordy, s dlouhými sudii-cemi, velikými oštěpy a palicemi a káží mu: Nasadte se pro boží zákon a bijte, a kdož nechce s vámi držeti, zabijte, nikoho neživte!

Nebyl nikdy takový věk, by se tak v Čechách dalo. Nedično, že věrným není do smíchu, nedično, že Čechům v cizině všude spílají kacírů.

*

Husitská universita ohradila se v lednu 1417 proti některým výstřednostem, ale sama neměla pevného názoru na věc. Jednou slavně osvědčuje věrnost svaté obecné apoštolské a římské církvi, po druhé přijímá Viklefovu a Husovu definici církve, která prohlašuje církev římskou za církev Antikristovu.

Vedle university, která chtěla býti nejvyšší věroučnou autoritou v zemi, vystupuje záhy synoda »starších bratří a kněží«, která se ostře staví proti tábořským novotám. Zůstávajíce na půdě husitství, odsuzují ve 22 punktech tábořské výstřednosti věroučné.

Byla to oposice proti radikálům a přivržen-cům Táborů v Praze. Želivského vítězství učinilo konec tomuto přibližování se umírněných husitů k církvi. Chiliasmus, který zachvátil v letech 1420—21 Tábor, propast mezi umírněným a radikálním křídlem husitským jen prohloubil.

*

Pronásledování katolíků tábořskými fanatiky našlo svého obránce v oficiálním husitském historikovi Vavřinci z Březové. Píše o Tábořech, že naplnění jsou vyloženými bludnými a pohoršlivými naukami a odvrhše od sebe všechny

spravedlnost a milosrdenství, ne jako rozumní lidé, ale jako nesmyslná hovada a jako vztekli psi vrhali se úprkem na všechny, kteří nesouhlasili s naukami jejich, stíhajíce je loupeží, ohněm a rozličnými mukami, takže slavné někdy království české dávno bylo všem národům v divadlo a přísloví věčné. Nebo nikdy předtím oko nevidalo, ucho neslychalo, ani v srdce nevstoupilo nic z toho, co pod vlivem vyložených otravných doktrin stalo se a dále skrze členy národa českého, kteří o sobě pravili, že chopili se zbraní k vysvobození zákona Kristova proti všem služebníkům Antikristovým. Pronásledující všemi způsoby ty, kteří zmíněným fantastickým naukám odpírali, loupili chudé, poddané bídné a nemilosrdně pronásledovali, neušetřili ani kněží, ani mnichů, ani jeptišek, ani kostelů, ani far, ale zavrhnou bázeň boží, všechno, čeho ruka jejich mohla dosáhnouti, trhali, bořili, pálili a v nic obračovali. A není péra, jež by dovedlo tolik a tak úžasných skutků vypsati, jež nepřátelé církve, jako sluhové Neronovi, utvrdivše se ve zlém a užívajíce svobody nelidskosti, ohněm, mečem a cepy spáchali proti lidu křesťanskému! Ó, kolik měst, městeček, vsí a hradů strávil zároveň s obyvatelstvem jejich vír požáru. Král Zikmund, zjevný nepřítel pravdy, s jedné, a Tábořští ještě ukrutnější s druhé strany ušlechtilou a úrodnou zemi českou ohněm jakoby v nivec obrátili — a netoliko kostely a kláštery, ale i lidi městské i duchovní nelidsky upalovali.

A Vavřinec z Březové připojuje řadu dokladů o vraždění kněží. Vraždění kněží věrných církvi pomíjí; rozhořčuje ho jen, že Táboři do plamenů hodili i kněze, kteří byli nebo chtěli se státí podobojí. Strach před Tábořem byl takový, že kněží z vesnic prchali do Prahy, do hradů a katolických měst, aby unikli zkáze. V těchto je dostihla později nemilosrdná ruka Žižkova, takže pravdivým je tvrzení Vavřincovo, že v zemi na mnoho mil nebyl viděn kněz, jenž by svátostmi lidu posloužil.

Co se Zikmunda týče, najdeme u něj aspoň jeden sympatický rys. Když čáslavský sněm roku 1421 poslal Zikmundovi manifest, v němž je stýskáno na řádění vojska křižáckého, brání se tento, že vinu nenese on. On nesoudil Husa, není vinen tím, že země česká k hanbě přišla. Naopak v Kostnici věrně a statečně hájil krále Václava. Také dnes nevychází žádné hanění na tu zemi od něho, ale od těch jde té koruně věčná záhuba i hanba, »kteříž jsou kláštery a kostely bořili, tělo boží tu vynmúc a jiné svátosti ohavně

tlačice, panny, kněží, mnichy, ženy, muže ukrutně pálíce a mordující, obrazy sekající a města rušící a vypalující, zemi tak napořád hubí». To pobouřilo sousední křesťanstvo proti české zemi, ale ne Zikmund, který se přece hlásí k svému dědictví. Korunu a svátosti vzal a schoval, aby ty věci nebyly hanebně zbořeny, zkaženy a ztraceny (vzal zlaté obložení, ostatky nechal). »Také slyšíme, píše Zikmund, že ste obrazy zbili v kostele pražském a na tom ste ostali, aby ten hrad (na Hradčanech) pobořen byl, kterýž jest ke cti a chvále pánu Bohu ustaven a svatým dědicom. Protož pro Pána Boha, nečiňte toho, ani dopouštějte, by to bylo bořeno. Že ste již jednu stolicí té koruny obořili na Vyšehradě i kostely k veliké hanbě té koruny — a oboříte-li druhú, tedy vězte, že skrze to dokonce zbúříte na se všechno křesťanstvo i nás také pro tak nekřesťanské účinky a těch zlých narčených skutkův prvních dokonce na tu zemi potvrdíte i na sě a sě i tu korunu k větší hanbě i potupě připravíte. Nebo víte, že jest hlava té koruny a že tu leží svatý Václav i jiní dědicové svatí i císař dobré a svaté paměti, otec náš, i s jinými králi a knížaty té koruny. A probůh smilujte se sami nad sebou i nad tú zemí a nedejte té země více hubiti.«

Palacký (podotýká Pekař) ku podivu pomínul mlčením tento vzrušený výkřik výstrahy a prosby, varující před zločinem, jenž by vzbouřil do dna každé české srdce.

*

Účinnou obhajobu proti husitství najdeme ve spisu Ondřeje z Brodu (O vzniku husitské revoluce). Ondřej z Brodu byl jedním z nejváženějších profesorů university pražské. Byl zprvu přítelem Husovým. S ním také bojoval o českou většinu na universitě. Pak se s ním rozešel, když se Hus přidržel Viklefa, a r 1414 píše žalobný spis proti Husovi. Musel pak opustiti Prahu a žije ve vyhnanství v Žitavě a v Lipsku, kde také r. 1427 umírá.

Ondřej vidí v hnutí husitském povstání obecného lidu a vojnu se živící drobné šlechty proti kněžstvu, povstání vznícené některými mistry a kněžími směru Viklifova a podporované některými světskými pány. Nosnou silou odboje je městské řemeslnictvo a pak sedláci. Oběma těmito vrstvám ukazovali vůdcové laskavou tvář a učinili s nimi ďábelské bratrství k oloupení církve. Byla smluvena pravá konspirace, jakási liga odbojová, která i u cechů řemeslnických sbírala peníze, jichž užívala k podplácení krále Václava

a milců jeho, k vydržování zvědů u cizích dvorů, k vydržování agitátorů vybraných mezi chudými kněžími a kleriky a k najímání laiků, ba i žen za kazatele pravdy. Světští páni šli za rafinovaným plánem, jak by se zmocnili rozsáhlého statku církevního v království, zlomili konkurenci bohatnoucích měst i ztenčili poklady nahromaděné králem: proto se starali, aby měšťané povstali proti králi. Půjde-li král s měšťany, případnou církevní statky pánům, půjde-li proti měšťům, musí vydati své poklady na žold pánům, rytířům a panošům.

Husitství podle Ondřeje vzniklo z mnohých heresí, hlavně z Viklefa, jež domýšliví a slávyčtiví nadutci chtivě přijali, chtějíce, aby byli považováni za vědecktější. Viklefisté nesnesou se s křesťany (katolickými), ale šetří židů, kacířů Valdenských, Tábořských a Adamitů. Pražskou universitu zkazili; udělali z ní služebnou, která svedla inteligenci celého království a způsobila, že laikové řádili proti kostelům a proti duchovenstvu hůře než pohané. Viklefisté osobili si moc a autoritu papežskou; všem, kdož se k nim připojili, odpouštěli, a pro tu snadnost milosti vznikaly zločiny. Nikdy nebyli lidé k rouhání, loupeži, vraždě, plenu a požáru, ke zradě a křivé přísaze tak nakloněni jako oni. Prohlašující všechny křesťanské doktory a mistry za nevědomce, vychválili Viklefa nade všechny a své straníky představovali jako vědátory a mudrce. Nechtějíce býti poddáni ani králi ani papeži, zmocňovali se násilím dědictví krále a zhanobili a zpusťovali dědictví Páně — od klášterů a kostelů až k obrazům Ukřižovaného na rozcestích, polivše nebo zmrzačivše a upálivše duchovních i světských osob bez počtu. Kněží jejich sami vrhají se do bitev, předcházejíce jiné s tělem Páně (To je něco lepšího než svěcení zbraní! P. R.) vybízejí k zabíjení lidí nevinných, k loupení, pustošení a požáru, což všechno ne za hřích, ale za skutky bohumilé pokládají, tvrdíce, že víra jejich je pravá víra a že Bůh je s nimi, pomáhá jim.

Po žalobách na vandalism Tábora označuje svobodu husitskou jako svobodu činiti zlé. Byla to svoboda poctivé království České zničiti a nasmazatelným znamením hanby poskvřiti, kostely a kláštery vyvracet, města a vsi bořiti, lidi zabíjeti, krev nevinných vylévati a ani věku ani pohlaví, ani stavu nešetřiti, nýbrž pouze loupiti a cizí zboží uchvacovati, Boha znevážiti, obrazy Kristovy a Panny Marie, matky jeho, lejny poskvřňovati, svaté a světice zlehčovati, pohany a židy proti víře katolické popuzovali, mistry,

mnichy, ctihodné a statečné panoše a rytíře zohavené krutě zabíjeti a nenasytiti se tou zlostí, nýbrž potom spalovati, jeptišky znásilňovati, svaté nádoby krvavýma rukama chápati, roucha Bohu posvěcená se smíchem pokáleti a ke všední potřebě obracet, faráře z domova vyháněti a potulné kněze kacírské na jejich místo sázeti.

Brod popisuje tu výstřelky slovy podobnými jako mistr Příbram a není možno o pravdivosti jejich pochybovati. Pekařovi se líbí apostrofa, v níž se Brod obrací ke Kristu. Je opravdu strhující svou upřímností. »Milosrdný soudce, trestáš nás spravedlivě! Vše, co jsi nám učinil, Pane, učinil jsi rozsudkem pravým!« A přiznává, že kněžstvo zbloudilo s cesty pravdy a žilo světu, požitku a rozkoši, dvůr papežský v to počítaje, takže nebylo hříchu mezi laiky, jehož by se byli dříve nedopouštěly, a to měrou větší, osoby duchovní. Pekař srovnává tuto vášnivou sebeobžalobu s podobnými výlevy Komenského.

*

V á c l a v, H a v e l, T á b o r.

Ve vypáleném kostele sejdou se tři debatěři: Václav, zastávající se katolíků, Havel — Vrtoch (Vrtoš), umírněný kališník, a radikální Táborita. V úvodu přiznává Václav své stanovisko na situaci. Nastalo veliké roztržení ve víře křesťanské. Zahubeno bylo nejprve kněžstvo, pak zboží panské. Náboženství bylo tenkrát velmi divné: kdož ukrutnější mordýř, násilník a žhář byl, ten hlásal heslo obránce zákona božího.

Kostely, kaple, kláštery, oltáře, to vše bořili, loupíce, berouce, mordující. O zákonu božím ústy velmi pilně mluvíce, zboží cizího zuby nehty pevně se drží. Čtyři strany povstaly v Čechách: Pražané, Táboři se Žižkou, katolíci (zůstalo Čechův něco vedle Václava svatého) a nerozhodní.

Polemiku začíná Tábor, který vyzývá Vrtocha, aby v pátek jedl maso. »Nedej nic na příkazy církve! Přijď k nám, pozvu tě k našemu knězi, dostaneš hned tělo a krev boží a půjdeš s Bohem na protivníky. Pak budeš mít plnou svobodu a k tomu zboží dosti. Můžeš brát, pálit, zabíjet s Bohem, toť Písmo velí a náš veškeren řád svatý. Zákon boží jest nám znám, námi se zjevil a námi se také dokoná. By Bohu se nelíbilo, co my koli děláme, sám by to již stavil, za to my všichni máme.«

Václav odpovídá: Táboři duchem a božím prikázáním počali, ale tělem a lakomstvím končí.

Více než čtyři artikule platí milosrdenství a láska. Také přijímání pod obojí nezaručuje život věčný. Jidáš přijímal pod obojí od samého Krista, ale je zatracen, kdežto lotr na kříži obdržel milost a jest spasen. Známkou hodného přijímání jest mravní prospěch přijímajících. Dokud se přijímalo pod jednou, byl pokoj s vírou a láskou, ale jak se počal kalich, počaly se krádeže, loupeže a mordy. Písmo učí, že nemůže milovati Boha ten, kdo nenávidí bratra svého. Podstata našeho spasení i dokonání víra jest a skutečné boží milování.

Ani Vrtoch nesouhlasí s tábořským násilnictvím a kořistnictvím. Vytýká Táborům, proč nebojují proti židům nebo pohanům, proč hubí českou zemi a ubíjejí české lidi. Již nyní je v Čechách mnohá dědina opuštěna a potom ji osadí cizozemská rodina. »Když zahubíte a zemdlíte zemi českou, potom zvelebíte v zemi rotu německou.« Václav vytýká Vrtochovi, že opouští jádro sporu. Jde o stanovisko víry a lásky, ne o Němce. Vrtoch by rád s Tábořem bral kněžské statky, ale bojí se záhuby země české, má strach o svůj majetek. (Jednu takovou politickou stranu máme podnes.)

Aby chytil Táboru, jenž se stále ohání zákonem božím, za hlavu, připomíná mu prikázání: Nezabiješ, nepožádáš, nepokradeš, zlé budeš opláceti dobrým!

Podle skutků poznáte je! »Skutci zlí na vás ukazují, kláštery, kostelové, kalichy, obrazové žalují, města, vsi i hradové, vdovy, sirotci, opálení v plotech kolové. Všechnu jste zemi již ve psí učinili, i pohané sú Vás šílenstvím vinili. Slavné Praze, cti, koruně české země, oltáře jste rozmetali, ornáty roztrhali, jmění rozmrhali, boží Tělo a svátost nohama tlačili, mnohé zmordovali, pálíce, topíce, uši, prsy řežice. I panny Bohu zaslíbené jste porušili, pojímati jsú mnohé za muže musily. Falešný peníz tepete v cizím rázu. Není div, že falešnou víru i falešný peníz máte. Povězte jeden dobrý svůj skutek, nic dobrého v zemi není, jedno lúpež, mord a smutek. Smilně, obžerně bydlíte jako pohané, Pikharti, cafúři, svatokrádci, šílení rohané. Nebude-li samé obrany božské, shlazenot bude pro vás všechno plémě české.«

Tábor nemoha obrániti souvěrce, útočí na Pražany, jejichž informací se Václav dovolává, a prozrazuje na ně, že dříve také kostely pálili, od zboží cizího ruce nedálili, kostelní kamení na Vítkovu horu vozili. Pak vyhazuje poslední argument: »Jest ve čtení psáno: »Blahoslavení,

když vám bude láno. To, co činíme, činíme pro zákon boží. My bráti, pálení musíme, neb tím boží protivníky i naše dusíme.«

To jest pověděno upřímně. Husité bojovali za svou věc, přikrývajíce se zákonem božím a Písmem, které bylo »dojeno a valchováno« podle potřeby. Dobře řekl Václav k Vrtochovi: Každý

kacíř Písmem se brání. Jest zajímavé, že Táboři sáhli ke Starému zákonu a hroznému Hospodinu starozidovskému, kdežto katolíci drží se zákona Nového, zákona lásky.

Závěr náš: Ne Tábory, ne Havel-Vrtochy, ale Václav — Václav Svätý jest náš program!

Ant. Šorm:

VATIKÁN A OSVOBOZENÍ ČESKOSLOV. STÁTU.

Náš první prezident T. G. Masaryk ve své knize »Světová revoluce za války a ve válce 1914—1918« vzpomíná a uvažuje na str. 57.:

»Postavení Vatikánu na počátku války bylo rozhodně austrofilské a germanofilské. Z rakouského vyslanectví Vatikánu (hr. Pálffy) a také u Quirinalu (Macchio) šířily se zprávy, že rovněž papež Benedikt XV. je pro Rakousko a proti Srbsku. Měl jsem docela bezpečné zprávy o hraběti Pálffym; Rakousko, tak hlásal v Římě, jest katolickým státem par excellence a ochráncem církve, zejména také proti pravoslaví. Hr. Pálffy zdůrazňoval, že nejen státní sekretář, nýbrž papež sám vystoupení proti Srbsku bezpodmínečně schvaluje...« Masaryk dále zdůrazňuje dobrý osobní poměr císaře Františka Josefa k papežům.

Tyto úvahy prezidentovy vyvolaly u mne větší zájem pátrati po podrobnějších dokladech, ovšem jenom nesnadno přístupných, podle nichž poměr papežů k Rakousku a Německu jeví se ve světle zcela jiném, a současně objevují se různé doklady, jež osvětlují správně poměr Vatikánu k našemu osvobození. Řada dokladů shodně usvědčuje Masarykovo tvrzení z omylu.

Všimněme si nejprve, jak ve Vatikáně byla přijata zpráva o vyhlášení války Srbsku:

V »Tempsu« roku 1925 vypravuje Jan Carrière, francouzský diplomat, působivší dlouho v Římě:

»Když František Josef I. odhodlal se vypovědět Srbsku válku, kterou připravoval, jak dosvědčují Giolittiovy »Paměti«, dvě léta a z níž se vyvinula světová válka, poslal mu papež Pius Desátý dopis, obdivuhodný prozíravostí a láskou, v němž jej jménem Kristovým prosil, aby upustil od strašného tohoto dobrodružství, které bude nebezpečím pro humanitu, Evropu, Rakousko a habsburskou dynastii. Papežský nuncius vídeňský měl odevzdati tento list přímo Františku Josefovi. Nelítostný stařec, jenž chtěl mít »svou válku«, odmítl několikrát přijmouti

nuncia a dal naříditi veškerému svému okolí, aby oddalovalo nuncia od něho.

Když se Pius X. dověděl o hrubém tom odmítnutí a když mu byl vrácen jeho list neotevřený, vyrazil papež ze sebe výkřik rozhorlení a úzkosti, klesl na kolena a vzlykal. Modlil se dlouho za nešťastnou Evropu. Ježto Pius X. churavěl tehdy již srdcem, nezotavil se z utrpeného otřesu a musil ulehnutí na lože. Zanedlouho potom zemřel Pius X. doslova puknutím srdce. Hned nazítří po pohřbu přišel lid a líbal jeho hrob jako hrob světcův...«

Jiné věrohodné doklady mluví též o pravém opaku toho, jakoby papež Benedikt XV. svým chováním byl nadřžoval Rakousku a Německu. Když v roce 1915 rakouští státníci chtěli vymazati Srbsko z mapy Evropy, byl papež mezi prvními, který naznačil, že uznává existenci této těžce zkoušené země. Tehdy již sjednal konkordát, který uzavřel nikoliv s okupační vládou rakouskou, nýbrž s královskou vládou srbskou.*)

Papež Benedikt XV. v konsistorní řeči, pronesené 22. ledna 1915, veřejně odsoudil německé ukrutnosti, páchané v Belgii, a svoji roztrpčenost vůbec dal Maďarům najevo tím, že po dobu války neobsadil biskupství d'akovského. Současně rakouské listy otiskují rozmanité projevy, že papež a římská kurie chová se k mocnárství nepřátelsky; též i v některých českých pokrokových novinách četli jsme v červenci 1915, že z římsko-katolické církve vystoupil předseda okresního zastupitelstva ve Štýrském Hradci, Reiner Rosche, jenž za důvod udal, že podle jeho názoru chová se papež (podle Masaryka austrofil a germanofil) nepřátelsky k domu habsburskému.**)

Jeden z nejprozíravějších vůdců našeho od-

*) Goyan: »L'Eglise libre dans l'Europe libre« (Paris 1920).

**) »Moravský Cep« a jiné listy z 16. vence 1915.

boje — Štefánik — vystihl záhy neobyčejnou důležitost úlohy, jakou hrála za války svatá Stolicе na mezinárodním foru. Proto nechává se záhy uvést s dr. Benešem do Vatikánu rumunským princem Ghikou; jednali tehdy s kardinálem Gasparim, jenž je ochotně vyslechl.

Podobných akcí, o nichž se nyní vypočítavě mlčí, bylo více; jistě že jen za stejných okolností účastnil se dr. Beneš pobožnosti v Paray le Moniale, na kteréž prosili utlačovaní národové božské Srdce Páně o pomoc. V tamním kostele visel i československý prapor, ozdobený Nejsvětějším Srdcem Ježíšovým — a pod ním klečel zástupce Čechoslováků — jenž po stránce náboženské budil u Francouzů ten nejlepší dojem.

Vatikán to také byl, který zakročil r. 1917 na prosbu španělského krále ve Vídni ve prospěch dra Kramáře a jeho druhů, aby nebyli popraveni.

Jediná církev katolická vztyčila za světové války nad světem korouhev míru, a jediný papež pozvedl hlasu proti běsnění na bojištích. Proč církev protestantská nebo anglikánská zůstaly stranou? Mírové projevy papeže Benedikta Patnáctého byly tak vzácné, že výjimečně socialistický tisk si přál, aby byly nalepovány na všech nárožích.

Nejkrásnějším však dokladem soucitu nad utlačenými národy a nestrannosti papeže Benedikta XV., který měl veliký počet svých synů v obou válečných frontách, jest jeho hluboko do svědomí válčících mocností pronikající mírový projev z 1. srpna 1917. O této mírové notě vyslovil se později německý tisk, že mírové podmínky papežovy jsou pro centrální mocnosti v mnohých bodech ještě horší než podmínky míru Wilsonova, a papež se jimi jistě nezalíbil ani Rakousku, ani Německu. Náš tisk pokrokový vrhl se však na papeže, že v mírové notě nebyl jmenován český národ; žádal totiž o vrácení samostatnosti Polsku, Armenii, národům balkánským a Irsku.

Proč o osvobození Československa tehdy papež nemluvil, vykládají oficielní zástupcové Vatikánu tím, že mírová nota papežská vznikla z projevů jednotlivých státníků, případně parlamentů; za naši československou národnost nemluvil tehdy nejen žádný zástupce, nýbrž ani nejdemokratičtější parlament na světě (Amerika) o nás nevěděl.

Právě toto opomenutí vedlo americké Čechy, zvláště kněze, aby přímo u Vatikánu dovolávali se záštity pro budoucí samostatný česko-

slovenský stát. S mnoha stran považováno to nejenom za krok příliš smělý, nýbrž přímo opovázlivý. Memorandum papeži Národním svazem českých katolíků amerických poslané bude vždy patřiti mezi nejkrásnější a nejvšelejší akce za osvobození naší vlasti. Nejlépe dovedou je tlumočiti jen vlastní slova memoranda:

Svatý Otče!

Pádnými a vážnými slovy míru promluvila nedávno Svatá Stolicе v Římě a celý vzdělaný svět slyšel slova upřímného a nestranného zprostředkovatele světového míru, jenž mluvil jako starostlivý otec k dítkám všech národů válčících mocností a ke všem stejně — vážně i laskavě — podle zásad křesťanské spravedlnosti a lásky.

Z mírového návrhu Svaté Stolicе je patrné, že nynější nejvyšší hlava církve svaté přeje ze srdce všem národům — tudíž i malým, dosud utlačovaným — trvalého míru, úplné svobody a samostatnosti.

A my, Čechoslované, jsme pevně přesvědčeni, že náměstek Kristův na zemi v počtu ostatních malých národů měl na mysli i náš drahý národ československý, země to koruny svatováclavské: Čechy, Moravu, Slezsko a uherské Slovensko, které druhdy samostatné a samosprávné, po staletém ujařmení a utrpení po bývalé své svobodě nejen nevýslovně touží, nýbrž i svobodu míti chtějí, jelikož se nikdy nevzdali a nevzdají svého historického práva na úplnou samostatnost.

Že v prvním mírovém návrhu Tvoje Svatost neráčila výslovně jmenovati národ československý, stalo se naší vlastní vinou, neboť neobrátili jsme se včas s prosbou na Sv. Stolicі v Římě; napravující chybu svou, obracíme se dnes s tím větší důvěrou k Tobě, Svatý Otče, prosíce pokorně a snažně, bys v příštím mírovém návrhu též o Čechoslovanech zmíniti se ráčil a mocného vlivu Svého použil k tomu, aby to, co k hanbě, potupě a na záhubu všemu národu československému po staletí bezprávně, nešlechetně spácháno, Svatou Stolicí opět na pravou míru uvedeno bylo, aby tak celému světu zjeveno bylo, že my, Čechoslované, nejen nejsme vyloučeni ze srdce vrchního pastýře, jenž po příkladu Ježíše Krista celý svět miluje, nýbrž že nynější slavně panující Sv. Otec Benedikt XV. také vážnost a důležitost otázky slovanské ve XX. století pochopuje zrovna tak, jak ji ve století IX. velký duch Mikuláše I. chápal.

Svatý Otče! Čechoslované vždy vroucně

vzpomínají Tvých slavných předchůdců na stolici sv. Petra, kteří národu československému neocenitelných služeb prokázali, vzpomínají vděčně Sv. Otce Mikuláše I., Hadriana II., Jana VIII.; zvláště pak velikého přítele a zastánce Slovanů Lva XIII., jenž světoznámým okružníkem »Grande munus« přinesl národům slovanským dar hodný věčné památky a slávy, dar, jenž starou slávu a čest apoštolů našich sv. Cyrila a Metoděje na novou výši v celé církvi povznesl a katolický živel v zemích československých posílil, utvrdil a rozmnožil. A národ československý bude za jisté tím více Bohu děkovati, že povýšil v této těžké době válečné na stolec sv. Petra jako nejvyššího pastýře a správce církve sv. Tebe, Svatý Otče, který tak neohroženě ujímáš se všech národů, kteří na základě práva a spravedlnosti svobody a samostatnosti se domáhají. Ó, rač se zastati též našeho dědictví, zemí československých, posvěcených potem a prací apoštolů našich sv. Cyrila a Metoděje!

Svatý Otče! Nemá-li v čase budoucím nová litice válečná se rozzuřiti, musí Čechoslovanům samostatnost vrácena býti. Nepřejem si sice zničení žádné národnosti, chceme žítí v míru a svatém pokoji se svými sousedy Němci, ale nemůžeme a nesmíme připustiti, aby lid československý ve své vlastní domovině za psance, cizince byl považován, jako divá zvěř štván, nevinně, krvavě a nekřesťansky pronásledován, o životy, jazyk i nesmírné majetky systematicky okrádán, jak se to, bohužel, více než dvě století děje vládnoucí v Rakousku německo-maďarskou stranou, čímž nesmírně trpělo a trpí podnes naše sv. náboženství. »Justitia regnorum fundamentum« stojí psáno na bráně císařského hradu ve Vídni, ale hesla toho rakouská vláda nikdy neplnila vůči Čechoslovanům.

Svatý Otče! Deset milionů Čechoslovanů jest vždy hotovo, »až do těch hrdel a stačků«, to, co Otec vlasti Karel IV. s velkou prací a znamenitými náklady způsobil, znovu si dobýti a udržeti. Veškeren lid československý (klérus i laici) pevně doufají, že při konečném uspořádání Evropy vrátí se správa zemí Koruny svatováclavské do rukou národa a že ve vlastech našich československých nastanou opět velké slavné doby Rostislava, Svatopluka, sv. Václava, Karla IV. a jiných slavných panovníků české krve a českého citění, doby, v nichž slovo Boží a pravá vzdělanost, kdykoliv a kdežkoliv, v jazyku mateřském svobodně a bez posměchu šířeny býti mohly.

Národ československý je obklopen kol do-

kola národem německým, s nímž zápasiti musí o své bytí již celá staletí. Boj o zápas tento však nejsou jen národními, ale dnes více než kdy jindy boji nábožensko-politickými. Národ český a naši spojenci, ostatní Slované (Slováci, Poláci, Slovinci, Chorvati), nejmocnější činitelé v říši Rakousko-Uherské, jest z větší části katolický, za to však naši odpůrci národní i političtí (Všěněmci) hlásají »Los von Rom«, t. j. »Pryč od Říma«, heslo to z Pruska k nám do Čech zavlečeno, tíhne směrem do protestantského Pruska přes naše české, katolické hlavy. Obnovení samostatné říše československé bylo by jistě mocnou překážkou německo-protestantským agitátorům a Čechoslované drželi by se chvalitebných obyčejů předků svých, vystříhali by se jejich chyb a poklesků, takže samostatnost našich zemí by prospěla i Sv. Stolicí, neboť láska a synovská věrnost národa československého byla by tím rozmnožena a utvrzena.

Sv. Otče! Jsouce si toho všeho dobře vědomi, jménem milionu Čechoslovanů amerických spěcháme v této těžké době světové války do věčného Říma, prosíme Svatou Stolicí jménem takřka již ubitého národa československého, aby se ho zastati ráčila, kde a kdy toho Tvoje Svatost a moudrost otcovská za dobré uzná. Tobě, Svatý Otče, opakujeme prosbu, kterou po staletí ke svému patronu, sv. Václavu, vznášíme: »Nedej zahynouti nám ni budoucím!« Prosíme pokorně za Tvé apoštolské požehnání a za modlitbu k Božskému Srdci Pána Ježíše, aby vyslyšel naše prosby a vrátil Čechoslovanům jejich bývalou samostatnost a svobodu, jako to bývalo v nejslavnějších dobách zemí Koruny svatováclavské, kdy se jí i církve sv. v plně míře těšiti mohla — — —

Hle, o to Tebe, Svatý Otče, co nejsnažněji prosí Národní Svaz Českých Katolíků v Americe jménem všech Čechoslovanů, kteří k Tobě, Svatý Otče, a ke skále Petrově vždy zcela lnou a lnouti nikdy nepřestanou.

Dáno v Chicagu na den Posvěcení chrámu sv. Petra a Pavla 18. listopadu L. P. 1917. (Pak následují podpisy předního českého kléru v Americe.)

Odpověď na toto memorandum přišla z Říma neočekávaně brzy. Otiskují ji též doslovně:

»Apoštolská delegace, Spojené Státy Americké, 1811 Baltimore Street, Washington, D. C. Rev. Innocent Kestl.

Důstojný a milý Otče!

Dne 21. listopadu minulého roku doručila mi delegace českých kněží petici pro našeho Sva-

tého Otce Benedikta XV., která byla podepsána též Vámi, žádajíc mne, abych mu ji zaslal spolu s darem pět tisíc dolarů od Národního Svazu Českých Katolíků ve Spojených Státech, kteréž společnosti ráčíte býti předsedou.

V souhlasu s jejich žádostí zaslal jsem ihned listinu tu i s darem státnímu tajemníku papežovu, Jeho Eminenci kardinálu Gasparrimu, a nyní jest mi s potěšením oznámiti Vám, že to bylo náležitě předloženo svatému Otcí, neboť jsem obdržel od kardinála dopis, v němž se sděluje, že sv. Otec přijímaje prosbu, byl velice potěšen obsahem v něm projevem synovské oddanosti a dal najevo vřelý dík za velkomyslný dar, jenž prosbu tu provázel. Jeho Eminence nařizuje mi, abych Vás ujistil, že svatému Otcí leží velice hluboko v srdci dobro a blahobyt Čech, jichž věrná příchyllost ke Svaté Stolicí jest mu dobře známa a že na důkaz své otcovské přízně vůči českým katolíkům ve Spojených státech milerád jim uděluje své apoštolské požehnání.

Ujišťuje Vás svým nejlepším přáním, jsem Vám v Kristu oddaný John Bonzano, arcibiskup z Mytilene, apoštolský delegát.« —

V pozdější době osvědčil Benedikt XV. své sympatie k našemu osvobození ještě dvakrát. První projev byl v době pro nás velmi smutné, právě tehdy, kdy na italské frontě stavěly se šibenice našim legionářům. Tenkrát — v květnu r. 1918 — konal se v Miláně katolický sjezd, jehož se zúčastnili také Češi a Slováci. Podle oběžníku Svazu ze 6. června 1918 sjezd prohlásil, že italští katolíci a utlačovaní národové rakousko-uherské vytrvají proti německo-maďarské autokracii do konečného vítězství. Papež pozdravil kongres projevem, který nasvědčuje tomu, že papežská stolice jest nakloněna politickým tužbám Čechoslováků a Jihoslovanů.

Druhý projev pak učinil papež, když již byla naše samostatnost prohlášena. Když totiž po uzavření příměří svolána byla mírová konference, nebyl na ni pozván papež Benedikt XV., jak se s počátku očekávalo, ale ukázal alespoň dobrou vůli splniti prosbu Národního Svazu Českých Katolíků, neboť, jak bylo tiskem po celém světě oznámeno, když president Wilson přijel do Francie na mírovou konferenci, poslal mu svatý Otec prosbu, aby se ujal na konferenci malých národů bývalého Rakouska, hlavně Čechů.

Z těchto dokladů vysvítá, že papež Benedikt XV. nikdy nebyl proti našim spravedlivým požadavkům národním a opak mohou tvrditi jen lidé, buď neinformovaní nebo katolíkům nepřátelští.

Radostně můžeme též konstatovati, že po papeži »Andělu míru« Benediktu XV. nastupuje na svatopetrský trůn Pius XI., nám, Čechům, v nejednom směru velmi sympatický. Nejenom že osobně v dřívější době navštívil naši stověžatou matičku Prahu, ale pronesl svého času jako paleograf posudek o našich rukopisech a jako knihovník Ambrosiány Milánské. Mezi nespočítanými vědeckými svými spisy za dlouhé archivální činnosti vydal »Život blahosl. Anežky České« podle pražského kodexu v Miláně (Un codice pragensis a Milano col testo inedito della vita di San Agnes di Praga). Opomenouti též nesmíme, že v lednu 1919, kdy politické poměry nové Evropy byly ještě ve varu a pro náš stát plno nejistoty, jak budou upraveny hranice a jaká svoboda kterému státu přiznána, při přehlídce čsl. vojska v Gallaretě (u Milána) oslovil vřele náš nový vyzbrojený prapor a požehnal mu.*)

Jan Merell:

LITURGICKÉ HNUTÍ V HOLANDSKU.

Význačnou známkou liturgického hnutí holandského jest jeho lidový charakter. Získati i lid k liturgickému myšlení a cítění nebylo snadné, ale součinností světského a řeholního kleru se to praktickým Holanďanům přece podařilo. A netrvalo to ani dlouho. Jakých užili k tomuto cíli prostředků? Čím to, že holandské liturgické hnutí zbaveno bylo obvyklého aristokratického náteru a stalo se vlastní všem třídám? Hlavní zásluhu o to měly a mají levné, populární, praktické knížky a letáčky.

Má-li se liturgický cit státi vlastním každému jednotlivci, je třeba jej pěstovati již od dětských let — a to činí v Holandsku tak zvanými »Tarsiciovými lístečky«. Dospělejším dávají se již do rukou příruční liturgické knížky, které, aby se co nejvíce rozšířily, jsou malého formátu modlitebních knih (pravidelně 8 × 12 cm a o 2 až 62 stranách). Knížky ty jsou velmi praktické, jednající o nejrozmanitějších obřadech

*) Snímky tohoto památného okamžiku viz ve »Světozoru«, v březnu 1922.

církevních. Jsou psány buď pouze holandsky, neb jest též připojen text latinský.

Že jest věnována pozornost všem druhům církevních obřadů, o tom svědčí nadpisy knížek, jako: »Uvedení nového faráře«, »Pohřeb dítěte«, »Úvod matky«, »Svaté břimování«, »Sňatek a mše sv. za snoubence«, »Mše sv. za zemřelého«, »Křest sv.«, »Posvěcení varhan«, »Formulář při svěcení nového kostela« a mnohé jiné. Zvláště šťastná byla myšlenka, vzbuditi již u dětí zájem o liturgii. Jak výše řečeno, docíleno toho bylo t. zv. »Tarsiciovými lístky«. Jsou to malé barevné obrázky (6 × 10 cm), znázorňující nějaký posvátný obřad, na zadní straně s příslušným textem, vhodným pro dětský rozumek.

Těchto obrázků vyšlo již několik serií a jsou stejně účelné a praktické jako knížečky, určené pro lid, a jsou vlastně jakoussi průpravou k těmto. Jednají též dětským způsobem o mši svaté, sv. břimování, sv. křtu, o nejsv. svátosti Oltární, sv. zpovědi, posledním pomazáním, o kněžství a celé církevní hierarchii, o liturgických barvách, církevním roce a pod. I nadpisy jsou velmi vhodně voleny. Všimněme si třeba obrázku: »Účinek sv. přijímání.« Je tam zobrazeno zbožné děvče, kterak se vrací od sv. přijímání, zatím co v pozadí prchá ďábel. Nápis na druhé straně zní: »Sv. přijímání, učí nás katechismus, jest potravou pro naši duši. Potrava jest jídlo. Měl jsi již někdy hlad, když jsi se vrátil ze školy? Těžce jsi šel. Nemohl jsi se téměř ani domů dostat. Domníval jsi se, že onemocníš. A představ si, že by přišel mladík, aby se s tebou pral. Bylo by ti úzko! Ale jakmile jsi se opět najedl, můžeš opět běhati, nemyslíš již na žádnou nemoc, a kdyby někdo přišel s tebou se práti, řekneš: Jen pojďte!

Potrava činí tě silným! Podobně i svaté přijímání musí nás posilniti. Také k boji! A to k boji proti ďáblu. Ten vždy číhá, aby nás lapil. Nerad vidí, že se o nás Pán Bůh tak mnoho stará, proto chce nás svést ke smrtelnému hříchu. Když však přistupujeme často ke sv. přijímání, stáváme se stále silnějšími. Dostáváme vždy nové milosti, abychom Boha stále více milovali a ďábla přemohli.

Sami se na ďábla nemůžeme odvážiti, neboť jest mnohem silnější než my.

Kristus Pán nám však rád pomůže. Proč nechodíme tak často ku sv. přijímání, jak jest nám jen možno? Když někdo nechce jísti, řekneme: »Ten jest jistě nemocen.« Ale co máme říci o

tom, který nechce užívatí potravy pro svou duši? Není on velmi hloupý?« —

Tyto dětské lístečky mají často vliv i na rodiče. Tak vykládal jednou mladý katechista svému kaplanovi: »Předčítal jsem to otci, důstojný pane, a on není katolíkem.« — Jak dojemný jest tento dětský apoštolát! 1

Pro důkladnější liturgické poučení slouží liturgický měsíčník.

Ještě několik slov o holandské církevní hudbě a zpěvu. Holandští katolíci důsledně provedli přání Pia X. Dnes převládá v Holandsku gregoriánský chorál. Ženských chorů v Holandsku neznají. V kostele zpívají pouze muži. A zpěváci poslední zapadlé vesnice jsou stejně dobře vyčvičení v chorálu, jako v přednesu několika hlasých mší. Kdo chce býti přijat do choru, musí po delším kursu složit zkoušku (o rozdělení církevního roku, o gregoriánském chorálu, ze zpěvu podle not atd.), po níž obdrží zvláštní diplom. Vykáže-li se tímto diplomem, může zpívati na kterémkoliv choru v Holandsku. Chor mívá dvakráte v týdnu zkoušku.

Členové nezpívají za plat (naopak, sami ještě dávají roční příspěvek, za který se podniká společný výlet), ale ke cti a chvále Boží.

Často i lid zpívá při mši sv. latinské Credo, Salve Regina atd. K tomu jest ovšem třeba přípravy a zkoušek, které koná s lidem po mši sv. kněz. Často bývají i spojeny s krátkým úvodem do církevní latiny. Vůbec v Holandsku malý míšalek v rukou laiků není žádnou zvláštností.

Ještě něco o jednom z nejoblíbenějších církevních holandských skladatelů. M. Mielert o něm praví, že tentokráte selhalo staré přísloví: »Žádný učený s nebe nespádl«, W. Heydt jest skutečně s nebe spadlým umělcem. Býval obchodníkem rybami — prý má na trhu v Nimvegách ještě krám. — Ve svém mládí, vedle jiných skladeb, bez předcházejících studií složil tříhlásou mši. Jeho jediným »učitelem« byly partitury Palestriniho. Talent tohoto umělce odkryl ředitel choru v Nimvegách, P. van Geest. Jemu se svěřil Heydt, že též složil mši, která již 18 let leží ve stolku. Dnes není snad holandského choru, kde by nedávali Heydtovu mši.

Kdo zná krásu katolické liturgie a důležitost spoluúčasti lidu v liturgii, dovede oceniti, kolik Holanďané získali v prohloubení a zvroucnění náboženského života, když i prostému lidu otevřeli bohaté poklady liturgické.

PODÍL KATOLÍKŮ NA BUDOVÁNÍ ČESKÉHO STÁTU.

(Historický přehled.)

Jedním z hesel, které pomáhaly obnoviti náš národní stát, bylo heslo sebeurčení národů. Toto heslo nebylo vysloveno po prvé Wilsonem ve světové válce. Náš národ znal se k němu již roku 1870, kdy jménem sebeurčení protestoval proti anexi Alsasko-Lotrinska Německem. Naši státníci tehdejší Rieger a Palacký proklamovali tím též právo našeho národa na samostatný státní život. Je tu jinými slovy hlášáno to, čeho jsme se domáhali ve Vídni pod heslem státního práva našeho, které nikdy nebylo promlčeno, nikdy nepropadlo, nikdy nezvětšelo. A není-li státní právo naše výronem onoho citu národní sounáležitosti, kterému říkáme cit vlastenecký — nacionalism? Je to snad jediná nesporná realita, k níž se hlásí všechny vrstvy národa. Je to živný chléb, který udržoval celé tisíciletí náš národní a státní organism, který přenesl náš národ přes nejhorší doby, který nedovolil v bouřlivé době poválečné, abychom nějakou jinou revolucí než národní ohrozili obnovený stát československý. Příliš dlouho pykali jsme porobou za hříchy otců.

Aby nebylo pochyby, o jakém vlastenectví je tu řeč, cituji poslední veřejná slova Palackého z r. 1876: »Máme mnoho vlastenců, kteří se rádi honosí vlastenectvím, ale nečiní ničeho ve prospěch vlasti a národa svého. Náš národ je v nebezpečí velikém, všude obklopen nepřáteli, já však nezoufám a doufám, že národ dovede odolat všem, bude-li totiž chtít. Není dosti říci »já chci«, ale každý musí se přičinit, musí pracovat, obětovat, co může, k obecnému dobru, zvláště k udržení národnosti.«

Jadrně a jasně řekl Palacký, co jest právě vlastenectví a našim úkolem jest sledovat, jak tento ušlechtilý a činorodý cit vlastenecký pomáhal po tisíc let udržovati naši národní lodičku na vzbouřených vlnách evropských dějin.

Byl-li kdy náš nacionalism žhavější než nacionalism jiných národů, to lze, tuším, dobře vysvětliti tím, že jsme národem malým a o své udržení v předsunutých posicích slovanského záboru musili jsme více než jiní zápasiti. Nadarmo nenapsal Palacký, že smyslem našich dějin bylo neustálé stýkání se a potýkání s germánstvem.

Hned na počátku našich dějin stojí skvělá

postava sv. Václava, patrona země a takřka zakladatele státu, světce, který stal se svorníkem národní jednoty a síly. On to byl, který prozřetelně určil naši politiku k Němcům, politiku, kterou se řídili jeho nástupci a kterou děláme i my v obnoveném státu českém. Jaká to byla politika?

Obětoval něco, aby udržel ostatek. Za těžké situace tehdejší vzdal se státní svrchovanosti a částečně i kulturního samobytu, aby zabezpečil trvání svého knížectví, moci a národního života. Nebyla to věc snadná. I v jeho hrudi bilo zajisté srdce hrdé, toužící po samostatnosti. Přece však poslechl rozumu a běda by bývalo, kdyby se byl jako jiní dal ovládati vášnivou láskou ke svobodě, neměřil svoje síly; byl by podlehl a ztratil všecko.

Tak jsme žili jako poplatný stát, ale sílili víc a více a pomalu krok za krokem se vymaňovali z politického i kulturního vlivu německého. Dynastie Přemyslovců má na této emancipaci nespornou zásluhu a bylo smrtelným hříchem, škrtali-li někteří tuto periodu z našich dějin.

Je pravda, že duševní život vyšší společnosti udáván byl cizinci, ale přece již ve XII. stol. se rodí — snad z oposice proti kolonizaci — něco, z čeho mělo vyrůst uvědomělé vlastenectví.

Všimněme si jen radostného ohlasu nad porážkou Němců u Chlumce (r. 1126) a Maďarů u Kressenbrunu (r. 1260). Není bez zajímavosti, že Češi tu bojovali pod praporem sv. Vojtěcha a kopím sv. Václava. Tentýž nábožensko-národní motiv (svatováclavský) ozval se při vítězství Přemysla Otakara II. A když zemi po smrti Přemyslově sužovali Braniboři, vytryskl z duše týraného lidu velebný chorál svatováclavský, jako výron žalosti nad zkázou vlasti a zároveň naděje v pomoc svatého dědice českého. »Lid, ztrativ pozemského vůdce a tvůrce nového státu (praví pěkně Kybal), vztáhl ruce své touhy k nebeskému knížeti svému a vzýval jej o přimluvu u milosrdného Boha, jakož i o utěšení v zármutku a odvrácení dokonalé zkázy.«

Doba lucemburská byla růstu nacionalismu příznivější než doba posledních Přemyslovců, kteří byli namnoze německého smýšlení. Snad to byla právě reakce proti roztahování němectví u dvora, což pozorujeme v měšťáckých i šlechtic

ckých vrstvách. Jindřich z Isernie píše o »nena-
sytné hltavosti Němců«. Vítkovci odůvodňují
svůj odpor i odboj proti Přemyslovi II. pouka-
zem na nečeské okolí královo. V notě od pana
Zajíce (z r. 1319) je příznačný stesk: »proto sú
se v Čechách Švábi nadýmali jako žáby.« Kro-
nikář Dalimil v době lucemburské nepokrytě vy-
znává upřímnou lásku k národu (vřet' každému
srdce po jazyku svému) a zuřivou nenávist proti
Němcům. První Lucemburci hověli této náladě,
poněvadž byli vychováni francouzsky. Navazo-
vání styků s Itálií a Francií, prostředím to ne-
německým, bylo jen článkem tohoto emancipač-
ního boje. Karel IV. je již přesvědčený vlaste-
nec. Zove jazyk český »amabilis« (milý), nutí
synky německých kurfirstů, aby se učili česky,
sám je vroucím ctitelem sv. Václava.

A kdo by chtěl husitství upírat vypjatý cit
národní? Revoluce husitská měla nejen slovo,
nýbrž i gesto. Obrana země nebyla pak jen há-
jením zákona božího, byla to obrana království
přepadeného cizinci. I husité obrací se před bit-
vou na Vítkově ke »slavnému sv. Václavovi, dě-
dici našemu s prosbou o pomoc proti přesile ne-
přátelské, proti Němcům, kteříž (byť žádné pří-
činy neměli) na náš jazyk vždy se zlostní a jako
sú našemu jazyku učinili v Rýnu, v Míšni, v Pru-
sech a jej vyhnali (narážka na Polabské Slova-
ny), také nám míní učiniti a obsednouti místa
vyhnanců« (manifest Pražanů z 3. dubna 1420).

A když potom země byla hubena bratro-
vražednou vojnou — kolik výkřiků vřelé lásky
k pustošené zemi slyšíme z přčetných úst? Za-
jímavé jest, že katolíci cítí lásku k vlasti vášnivěji
než husité. V této době jest to zvláště nápadné.
Vždyť husitství bylo zčásti, jak jsme napsali,
obránným bojem proti Němcům a katolíci byli
v obranné situaci. A přece nehradili, ač celé
stovky jich musilo utéci před zuřivostí husitů za
hranice a mnoho tisíc jich bylo pobito.

Pekař dotkl se této věci mimochodem ve
své knize »Žižka a jeho doba«. Všiml si, že sou-
strast se zpustošenou vlastí lze najíti spíše u ka-
tolíků a konservativců rázu Příbramova než u
representantů husitství. Tak vyhnáný mistr praž-
ský Ondřej z Brodu a po něm Šimon z Tišnova
dovedli nalézt vřelý nacionální tón. Zvláště po-
slední z nich. V projevu adresovaném zemské
vládě, zvolené na sněmu čáslavském, apostrofuje
vzrušeně »slavný národ království Českého« a
město Prahu, aby nevrhali zemi v záhubu. Z pro-
jevu jeho ozývá se vlastenecká obava Čecha, jenž
se chvěje o osud vlasti. Praze staví před oči, čím

byla před vypuknutím bouře a čím je dnes, jak
paní národů a kněžna krajů stala se vdovou, jen
trupem bez hlavy, tělem bez očí, čelem vrásčitým,
tváří zachmuřenou. »Otevři, ubohý národe, oči
a popatři! Tvá víra (nová) udusila v tobě lásku,
nebo kdo tě učil, ne-li tvá víra, vyvraceti města,
vsi, kláštery, hrady, tvrze, pálení je.« Podobně
píše anonym, mluvčí těch katolíků, »kteří kolem
svatého Václava zůstali«.

Také doba Jiříkova a jagelonská přála roz-
voji národního vědomí. Jiřík dovedl získati kato-
líky tím, že byl národním králem. Píše o tom
pěkně Urbánek v »Husitském králi«. V době
Jiříkovy volby byli i katolíci nesení proudem
národnostního nadšení i nacionální pýchy a roz-
hodli se pro krále husitského, doufajíce, že jim
nebude činěno náboženské příkoří, ba že volbou
Jiříkovou bude dána možnost národního sjedno-
cení o odstranění náboženského rozkolu (slíbilo
král, že vši mocí se přičiní o smír s Římem) a tím
ještě většího rozmachu národních sil českých.
Výpočet, jak známo, zklamal, ale katolíci osvěd-
čili lásku k vlasti. Ne tak reformovaní.

Vnikající luterství začalo oslabovati tradiční
odpor proti němectví. Němci byli ochotně při-
jímáni do země, a není divu, že jim zavoněl čes-
ký chléb! Pak přišli Habsburci — opět Němci —
a proud kolonistů — tentokráte ze zemí alp-
ských — jen zesílil. Již před Bílou Horou byly
národnostně ztraceny celé kraje. Zejména silně
zahnízdil se nečeský živel v našich městech.
Marně na to poukazovali vlastenci čeští: Strán-
ský, Kezelius Bydžovský, Dačický a jiní. Ne-
pomohl ani zákon z r. 1615, jenž stanovil, že
napříště žádný cizinec, jenž by neuměl česky,
nemá býti přijat do obce stavovské. Jak nenaprav-
itelná byla situace, o tom svědčí skutečnost, že
po sesazení Habsburků byl za čtyři léta po vy-
dání zmíněného zákona zvolen českým králem
opět cizinec, jenž neuměl ani slůvka česky. Češi
luteránští a českobratřští dali se do věku němec-
kých souvěrců — a potom přišla Bílá Hora a
Staroměstský rynek. Obnovené zřízení zemské
(před několika týdny vzpomínali jsme 300. vý-
ročí) klade němčinu na roveň češtině. Jaký to
obrat za několik let! Český národ stihla velká
pohroma vyhoštěním výkvětu inteligence. A kon-
fiskacemi o málo menšími než byly husitské. Tam
vedla katastrofální politika Němci vedených čes-
kých pánů!

A hle! Stejný tep srdcí spojuje exulanta-
nekatolíka Stránského, píšího své hořké stesky
z vyhnanství a »prvního buditele« jesuitu Bal-

bína, protestujícího proti útlaku Vídně. Není nic dojemnějšího jako skutečnost, že láska k vlasti dovedla svěsti protestanty Stránského a Křineckého z Ronova s jesuitou Balbínem. Láska k ohrožené a cizinci zdeptané vlasti a národu přemohla náboženský svár.

Exulanti jeden za druhým umírali v beznaději v cizině — v cizích často službách — zatím co doma z mrákot se probírala a pomalu vzrůstala nová Čechie — Čechie katolická. Balbín není sám. Celá řada kněží řádových i světských a část vlastenecky smýšlejících stavů českých hlídala a rozdmýchávala plamen české naděje, víry a lásky, aby národ nezahynul. Je třeba čísti Balbínovu »Obranu«, aby se pochopilo, jak těžká to byla práce.

Kult svatojanský byl jedním z prostředků, jak udržeti v lidu národní vědomí, byl, jak praví prof. Pekař, více jak půl druhého století pravou »missa solemnis«, česky náboženského cítění této doby. Toto období prý »hřbitovního« klidu bylo sbíráním sil k zápasu, jenž na národ čekal v době josefinské. Že to nebyl hřbitovní klid, o tom svědčí kvetoucí barok. Ušlechtilý barok ukazuje nad jiné jasně, že v XVII. stol. vyžívá se u nás aspoň jedna složka národa (šlechta a duchovenstvo) sytá a plná. Část šlechty české (potomci katolických rodin předbělohorských) byla prodchnuta vlasteneckým a historicky budítelem duchem. Jesuita Balbín zaznamenává ve zmíněné již »Obraně jazyka českého«, že země česká stává se hřbitovem těch, kdož si neosvojili jazyka a zvyků této země. Většina cizích rodů sem se ve třetích vyhnula do čtvrtého kolena a Balbín ochotně šíří tuto zprávu a straší cizince českou »Hakeldama«. Jak účinný byl to prostředek, o tom svědčí list Adolfa Schwarzenberka z roku 1652, v němž se přiznává, že by se rád zakoupil v Čechách, obává se však sv. Václava, jenž, jak se proslýchá, cizinců valně nemiluje.

Šlechta udržovala též styky s pokročilou cizinou. Jako nás dovedlo husitství izolovati kulturně a hospodářsky a na celá desetiletí vyřaditi ze současného zápolení evropského, tak nás katolicism opět včlenil do evropské kultury. Vedle umění stavitelského pěstovala se též hudba a divadlo. Šlechtici mají na svých zámcích pěkné knihovny. Lid venkovský i městský byl přirozeně strhován touto kulturou vrchních deseti tisíců, a kdyby byl nepřišel násilný nápor josefinské germanisace, bylo by prošlo obrození národní takřka neslyšně. Nemluvílo by se o »zázraku«,

kterého nebylo, poněvadž pro obrození národní bylo u nás vše připraveno.

Před lety byl u nás veden spor o to, kde se vzalo vlastenecké cítění v době obrození. Jak mohl národ po době »temna« v málo letech povstati z mdloby k novému žití? Herben nechtěl přiznati katolickým kněžím jejich slavný podíl na tomto díle a spolu s Masarykem vytvořil teorii o vlivu osvícenství a protikatolickém rázu obrození. Nedávno vydal Herben dokonce o látce té knížku (Otázka náboženství v našem probuzení), v níž se stařeckou umíněností opakuje věci dávno vyvrácené Pekařem. Ten, jak známo, postavil proti konstrukci Masarykově Jungmanna a Vaváka a celá osvícenská a reformační koncepce byla v troskách.

Roku 1921 vyšlé Hanušovo dílo (Národní museum a naše obrození — 2 svazky) potvrdilo v ledačems Pekařův soud, ač k těm závěrům husita Hanuš dojíti nechtěl. Pekař reaguje na tuto knihu poznámkami v Č. Č. H. Jest to předem daná odpověď na Herbenovu knížku, a proto otiskujeme Pekařovy vývody:

»Vedlejším badatelským produktem knihy Hanušovy — píše Pekař — je tvrzení, že domácí tradice, tradice českého vlastenectví, má větší význam pro naše literárně vědecké obrození, než uvolnění duchů, zvané osvícenstvím. Tato myšlenka není však hájena dosti konsekventně a dosti jasně . . .« — »Kniha Hanušova« vychází od myšlenky, že protireformace (katolická reformace pobělohorská) jako by zdusila češství v Čechách a že teprve později, od konce XVII. století, vlivem pokrokovějších myšlenek, přicházejících z ciziny, probouzí se u nás odvaha česky myslet, s počátku sotva pozorovatelně. To mám jako historik za pojmání mylné. Česká šlechta, pokud byla českého původu, cítí česky a v rodinách žije česky celkem po celou dobu Leopoldovu (1657—1705), přes to, že kulturním jazykem vynikajících jednotlivců stává se vlastina, úředním čím dál tím více (ale plněji teprv v 18. století) němčina. Nevěřím vůbec v nějaké přetržení tohoto českého vědomí u starých českých rodin ani později, v době, kdy nebylo považováno za nutné dokumentovati českou přirozenou národnost užíváním nebo i znalostí českého jazyka: vzdělání Čechové 18. století mluví a píší francouzsky, německy a latinsky, mnozí z nich česky vůbec neznají, neb jen nedokonale.«

»Protireformace«, pokračuje Pekař, »měla, jak známo, s počátku silný ráz protičeský, k če-

muž přispěl i nedostatek českých katolických kněží a mnichů v první a druhé generaci; náhradu musila opatřiti cizina. Ale nesmíme zapomenouti, že od počátku byla tu ne nepatrná katolická a při tom dobře česká část národa, vedená katolickou šlechtou, která měla správu země pevně v rukou až do r. 1748. V letech šedesátých 17. století pak pozorujeme, jak český národní živel v protireformační společnosti nabývá rozhodné převahy; protireformační společnost se česky nacionalisuje: Balbín, Pešina, Sobek a jejich družina, založení »Dědictví svatováclavského«, agitace pro svatost Jana Nepomuckého, velkolepá propaganda Balbínova, vědecká, národně-politická i společenská (ve šlechtě) pro uhájení a utvrzení českého ducha jsou toho s dostatek známými doklady. Že čeština i této národní společnosti je pravidlem jen jazykem lidu, ne vzdělanstva, nemluví nijak proti jejímu národnímu uvědomení — totéž celkem pozorujeme, třebaš snad nikoli v té míře i u sousedních národů (šrv. Voltairovo psaní z Postupimi: něničina jest tu jenom pro vojáky a pro koně) . . . Ale tato nedbalost k češtině není nikterak všeobecná, srovnej nadání hrabat Šternberků na vydávání českých knih (1672) nebo snad i založení akademie hraběte Straky (zavěť 1710). Toto protireformační češství, naplněné českou historickou tradicí, smířené s katolickým světem kulturním, ano povznesené v očích jeho kanonizací sv. Jana Nepomuckého, má podivuhodnou asimilační sílu: shromažďuje pod programem a nadějí svou i Němce české, čechisuje veliký počet hodností církevních a kněží řádových, s počátku ne asi jazykově, ale později i jazykově a vůbec tvoří mocnou vrstvu kněžské inteligence, která čím dál tím rozhodněji naplňuje se národně českým vědomím. Mám fakt tento za zvlášť významný: jako luteranismus poněmčoval, tak protireformace, která s počátku tak hrozně rány zasadila našemu národně kulturnímu vývoji, vytvořila novou společnost, která byla národně tak silná, že cizí živly stravovala, počesťovala. Zjev ten pozorujeme již od doby Balbínovy nepřetržitě . . . A tato asimilační síla českého prostředí té doby, jazykově českého skoro jen na vsích a městech venkovských, působila i na cizince ze zahraničí . . . příkladem plným je rodina baronů Neuberků, ze Slezska příchozí, je příkladem i nemalý počet šlechty, zakoupivší se v Čechách. Jak vroucí byla ta unie nového češství s katolictvím, ukazují nejpřesvědčivěji zápisky Vavákovy. Starší literární historikové naši je

znali jen nedokonale, novější budou chtít nechtět posunovati je hodně v popředí svého studia, budou-li chtít vniknouti v českou duši té doby. U Vaváka jako u Balbína lze mluvit o českém nacionalismu v našem slova smyslu.«

Ozvěnu starších sporů o to, odkud vlastně vyšlo naše »obrození«, zdali z »osvícenství« čili z národních nikdy neprotřazených vzpomínek a z národního, stále doutnajícího vědomí, alespoň ve mnoha jednotlivcích (snad v hojnějších, než se dosud myslelo), obsahují slova již na samém závěrku Pekařových poznámek: »Práce Hanušova poskytuje zajisté s dostatek dat, svědectví (a v poslední části své i dosti úvahových námětů) k poznání, že pro naše národní »probuzení«, síla národně osvoboditelské tradice domácí měla nesporně větší význam než všeobecná uvolnění ducha, jež přineslo osvícenství . . . Je to zcela pochopitelné, uvážíme-li, že je to skoro bez výminky kněžská inteligence, jež reprezentuje snahu a vůli národní a že s ní spojuje se šlechta — je-li útok Josefův namířen především proti moci nebo privilegiím obou těch stavů, nedivno, že v něm nemohly viděti podpůrce, nýbrž protivníka. A to přirozeně tím více, že oficiální osvícenství vídeňské zasáhlo těžce právě českou národně historickou tradici svým bojem proti státní samostatnosti Čech a svým programem germanisačním . . . O nějakém navazování na reformaci v obrození českém, jak si v něm libovala známá teorie, nemůže býti, jak z knihy Hanušovy znova mnohokrát vysvítá, ani řeči; vše vychází ze společnosti stvořené protireformací a navazuje na její práci a její českou filosofii; Karel IV. je stále největším zjevem českých dějin.«

Naše osvobození politické vybojováno prý bylo pod prapory husitskými. Připustme to — aspoň co se emblémů týče. To je ale něco vnějšího. Svoboda naše vybojována byla větší silou mravní, kterou v kritických letech 1914—18 náš národ osvědčil. Byl to národ Husův? Reprezentovala snad Volná Myšienka, strany socialistické a část pokrokové buržoasie národ? Nebyli všichni tito odchováni církví katolickou? Nebylo to nekřesťanské husitství idealizované Jiráskem, husitství, které mohl český katolík dobře tolerovat jako část národních dějin? Někteří patroni dovedli později tomu hnutí dát protikatolické ostří. Do revoluce i to se hodilo. Lidé odvrhovali tenkrát vše, co je nábožensky vázalo a revoluce chce volnost. Ostatně se proti klerikalismu u nás bojovalo dosti dlouho, aby něco »utkvělo« v du-

ších matrikových katolíků. Katolicismus český nemohl se tradičně vlastenecky projevit, poněvadž jeho reprezentanti cizí vládou dosazení namnoze česky necítili. A pak tu byla Vídeň, která si z církve dělala služku. Katolíci spojení s Rakouskem platili krvavě. A přece síla katolicismu byla taková, že vítězně přestála revoluci; přetrvala nápor sektářů, vedených největšími a nejvlivnějšími nenávisťníky katolicismu a co více — politicky a vlastenecky dovedla dáti nově zrozenému státu to, co mohl rozumně od občanů svých požadovat. Byla to taková situace jako v době husitské nebo za Jiříka. Katolíci nezradili, ač se jim ubližovalo a stali se sloupem státotvorné politiky. To je sláva českého katolicismu a dějiny tuto zásluhu jistě přičknou jednou Šrámkově straně lidové. Katolíci spláceli tím vlasti dluh, že nemohli se tak svobodně zúčastniti národního

odboje jako druzí. A chceme dáti vlasti své ještě něco více. Chceme ji nábožensky obroditi. Bude to práce těžká, ale s pomocí Boží se zdaří. Jiné světce postavíme v čelo národa. Nebudou to světci revoluce: Hus, Žižka, Prokop Holý, Komenský. Budou to světci klidné pohody, tvořivé práce, světci mravní obrody národní: Sv. Václav, Vojtěch, Lidmila, Anežka, Prokop, sv. Jan Nep.

Dnes, kdy jsme zbaveni okovů rakouských, kdy máme v čele církve muže z lidu, není usilování o pokatolčení národa prací beznadějnou. To bude vlastenecká práce, o které mluví Palacký. Nezbyvá, než aby všichni, kdož pro mravní obrození národa a slávu československého státu pracovat chtějí, neříkali jen »já chci«, ale každý přiložil ruku k dílu. Příležitosti k práci všude dosti. Upozorňujeme jen na blížící se millenium svatováclavské.

Bořivoj Benetka:

NÁŠ POMĚR K POLSKU.

Na východě sousedíme s republikou polskou, říší dosti mocnou, aby představovala moc a sílu východních Slovanů na hranicích Asie. Poohlédneme-li se po současné politické literatuře, konstatujeme zajímavý fakt, že v těch knihách počítají Sovdepíi do skupiny států asijských. Jistě jest mnoho důvodů, proč se došlo k tomuto oddělení Ruska od evropského východu. A tak přijímajíce tuto theorii, podívejme se do očí problému stejně zajímavému, jako nutně řešitelnému. Několikrát bylo naznačeno se strany polské i s naší, že dohoda mezi oběma státy jest podmínkou pro upevnění našich hranic. Bolest slezská sice ztratila již příznaky otevřené rány, a'e jak jinak vyléčíme tuto východní otázku, než dáme-li ji umlčeti společnou prací obou národů na vyšších cílech.

Malá dohoda jest sice podle novinářských zpráv upevněna, ale rozumný pozorovatel kulturních, politických a hospodářských otázek bude přece stále v nejistotě, zda naše říše hraje v tomto koncertu prim nebo jen úlohu tureckého bubnu. Politika rumunského království stojí dnes pod egidou Musoliniho zahraniční politiky, snažící se upevniti svaz latinských národů jako protiváhu slovanskému panství na Jadranu a při Dunaji. Na Černém moři také dosud stojí námořní moc sovětského státu pevně, a válka přece neubíla rozmachu obchodních plánů Bulharska, které ukázalo žasnoucím státům západní civi-

sace, že ten národ, horší cikánů a středoasijských kočovníků, dokázal restauraci svého království bez jejich přisluhování, kteréž stojí nemalé peníze uměle oživovaného organismu státního. Mluví se rádo o karabáčnické vládě dnešního království Borisova, ale což u nás vyhasla již poslední spáleniště po rudozelené koalici? Toto bagatelisování souseda našeho spojence na Balkáně není jistě moudrým kusem politiky zahraničního úřadu republiky. Myslím, že vyplývající síly pro sblížení s Rumunskem by se daly využiti k získání našeho souseda na východě. Tím jistě nepotírám pěstování přátelských vztahů k rumunskému království, jako dobrému sousedu na horké půdě svatoštěpánské koruny. Ale, neplatí zde staré pořekadlo: bližší košile než kabát? V politice se hledí ke dnešku, neboť budoucnost může přinést něco zcela jiného než blízká přítomnost. Sousedy nutno udržovati v pokoji, ale přátele nejraději si pojistiti pro všechny případy. A Rumunsko svým přátelstvím s expansionistními snahami il Duce a nevyřešenou otázkou Bessarabie nemůže se zajímati tak o náš interes, jak toho vyžadují poměry od Bratislavy k Marmarošské Sihotě. Království maďarské má dnes smlouvy s Itálií o »úzkém styku přátelském, posvěceném stoletými tradicemi, jak se to mluví v obalených slovech diplomatických referátů. Že by rumunský stát byl dalek podpory politických záměrů svého protektora, to by mohl tvrditi jen

nerozumný člověk, nechápající významu protektorátu a vůdcovství v politice podle zásady utilitaristické, ovládající každou politiku.

Na východních hranicích však sousedíme se státem, který nemá těžšího problému se svým ruským sousedem než Rumunsko, ale nemá interese na politice druhého státu, s námi sousedícího, aby s ním udržovalo přátelské styky, třeba ze třetí ruky.

Nebudu zde mluvit o hospodářských otázkách, ani se nebudu míchat do politických zájmů sousedních říší. Poukáží na kulturní význam spolupráce. Úlohu zprostředkovateli vztahy přátelské a dohodu mezi oběma národy mohou převzít katolíci obou zemí, neboť není tu většiny katolické u nás ani v Polsce, která by byla uschopněna na základě kulturního společenství vybudovat politickou kooperaci slovanských států? Takováto práce jest jistě slibnější než utopie společenství s pravoslavnými státy, kde není té kulturní jednoty, jaké máme mezi polským národem a námi. Tomu, kdo nezná duše polského lidu, bude se snad zdát tato myšlenka utopií. Poznal jsem řadu Poláků: studentů i dosti významných pracovníků veřejného života, znám jejich náladu vůči Čechům, a vím, že spíše politika dosavadní linie boří to, co několik lidí postavilo jako základ pro pozdější práci. Český národ požívá sympatie Poláků, ale některé události jsou tam pocítovány dosti nelibě. Nesmíme se nechati ovládnout nějakým zpravodajstvím, které podává jednostranné informace, aby nedošlo k utužení přátelství na Východě. Víme, že dnes Centrum v Německu napíná všechny své pohotové síly, aby udrželo dohodovací plány v živé paměti v obou říších. Poukazují tam také na náboženskou stránku, jež jest uschopněna prostředkovateli na neutrální půdě. Náš stát jest vklíněn na východě mezi tyto dvě říše, které se jistě dohodnou definitivně, jak nám novinářské zprávy sdělují v zastřené formě.

A tak bude nutno ujasnit si náš program na Východě, čím dříve, tím lépe. K německé republice jest poměr našeho státu velmi přátelský, což jistě rozumný politik může jenom rád podtrhnouti jako plus zahraniční politiky. Ale jaké jsou vztahy mezi polskou říčí pospolitou a československým státem?

Polsko jest branou Východu a poslední stanicí před vstupem do asijského prostředí ruské země. Tam hraničí Evropa s Asií. Naše orientace je stále západnická, stroze vytýčená jako oddané spojení imaginární Dohodě, která dnes má tak odlišné zájmy na Východě. Není většího

paradoxu přerušení styků se Sovdépíí v Anglii a jednání zahraničního úřadu francouzského s komisařem Čičerinem? Italie jistě nebude podporovat takovou politiku, která by posílila posice konkurentů ve Středomoří. Co tedy zbývá...?

Katolík si dovede dáti odpověď, která jistě uspokojí každého. Dokažme sousedu na východní hranici, že nejenom zájem politický, ale také kulturní a náboženské vztahy nás nutí, abychom jim nabídli přátelskou dohodu. Tam by jistě v zájmu pevných hranic na západě pochopili, že také jim vzešel by z tohoto poměru užitek. Státy s většinou katolickou, podporovány mocným vlivem katolických politiků Říše, mohou ukázat mnoho dobrých věcí Evropě. Tam se budou stále haštit, kdo dosáhne primátu v mandátech, koloniích a koncesích, ale zde by jednotná fronta, připoutá-li k sobě Francii, znamenala moc na východě Evropy, kdež by Československá republika hrála jistě neposlední úlohu spojovacího ducha přátelství. Hospodářská posice Německa jest vzhledem ku poměrům v Evropě alespoň tak dobrá jako před válkou. Zájem sousedů jest, aby tato síla německého národa nedostala se do konfliktu s jejich zájmy. Polsko i Československo mají k němu dosti dobré vztahy.

Klín na východě Evropy jest označen jasně: Německo, Polsko, Československo. Polská republika čítá dvacet milionů obyvatelů; jeho většina, mnohem závažnější než v obou sousedních státech, hlásí se ke katolickému náboženství. Tato síla jest již vyjádřena v ústavě říčí pospolité. V úvodě se vzpomíná, že Prozřetelnost boží dala polskému národu svou pomoc, aby vzkřísil svou svobodu. Toto veřejné přihlášení se ke katolické víře nikterak nebrání, aby katolický stát stál proti jiným věroučným společnostem, pokud neruší řádu říše. Chci tu jenom příležitostně ukázat, že možno v ústavě státu napsati to posmíváné »z milosti Boží« i dnes, v době, kdy snad není v módě korunovati svého panovníka, ale stejně nutno děkovati Bohu za vše, co dobrého sešle národu a říši.

A s touto katolickou říší, slavné minulosti, a jak všichni Slované věříme, veliké budoucnosti, musíme navázat nejprátelštější styky. Bylo by důkazem dětinské politiky čekat, až se Poláci sami chopí iniciativy k navázání jednání o těsných stycích přátelství a porozumění. To bylo snad heslem dosavadního kursu naší zahraniční politiky, která hleděla spíše k Západu jako našemu přirozenému opěrnému bodu. Zahleděla-li se k Východu, přehlédlo se příliš lehkomylně

postavení Polsky na pomezí Evropy, a připravovaly se plány na dohodu se Sovdpeii, ač při takovém jednání není radno přeskochiti významného interesenta a činitele. Ale jistě měl pravdu Coudenhove, počítal-li Rus za vlastní kontinent. A my přece sousedíme na východě s republikou polskou. Nechopilo-li se iniciativy vedení našeho zahraničního úřadu, proč by nemohli vystoupiti zástupci katolického lidu, pokud jej zastupuje strana lidová, lidová a němečtí křesť. socialisté, a na základě svého programu pracovati ke sblížení kulturnímu i politickému. Snad opravdu více, než se zdá povrchnímu diváku, mohli by vykonati parlamentní zástupci německých katolíků, kteří již mohou nahlédnouti do plánovité práce svých lidí v Říši. Také u nás dorozumění s Polskem musí státi na předním místě programu politických katolíků. A k této práci, zbudovati most do polského státu, jsou katolíci svým postavením v Československé republice předurčení. Kolikrát se už podařilo našemu katolicismu, nebo, abychom mluvili »politicky méně nebezpečně«, lidoveckému vedení zprostředkovati v důležitých a závažných otázkách významu celonárodního! Politicky jsou katolíci naší republiky dosti silni. Jejich názory na vnitropolitické ovládnutí situace dnes mají svou váhu. Co může zabrániti, aby tento vliv neuplatnil se také v zahraniční politice, když by mohl přinést zisk pro naše posice na východní hranici?

Společný světový názor nekončí se jenom v otázkách náboženských, ale učení katolické Církve výslovně ukládá nám určité povinnosti, které může uplatniti katolická politika lidoveckého vedení. Celý komplex hospodářských otázek možno jistě poctivěji a dokonaleji dohodnouti na společném podkladě, než dnes, kdy hraje úlohu jenom okamžitý interes hospodářských celků od případu k případu, podle možných kompensací. K těmto otázkám mohou se družiti kulturní zájmy menšinové. Ty projednati možno jistě mezi oběma slovanskými národy přá-

telstěji než mezi národy různých národních skupin. Ostatně tato otázka není tak těžká, neboť vzájemná kompensace v menšinovém školství jest již praktikována rozumnými činiteli.

Nejtěžší a nejdůležitější, a tím také nejlepší výsledky přinášející, jest politické sblížení. Polsko stojí tu v nejisté situaci, které nezlepší jeho napjatého poměru k Rusku, a nejistota východní hranice německé. Co by tedy mohlo brániti polským politikům, aby pochopili výhodu nabízené pomoci z Čech? Proč by tam také nenaučili se trochu »šikovně« politice anglické, tak pružné tam, kde běží o zajištění pevných posic v zádech? Proč by jim neměl zachutnat sladkým medem politický návrh československých politiků, když si tím pojišťují jistý kryt pro všechny možnosti spojené fronty ruskoněmecké? Síla a moc polské republiky jest jistě programem každé politicky rozumné osobnosti z našeho státu; sdružení slovanských států bez omezení státní svrchovanosti znamenalo by pro všechny účastníky aliance politicky a hospodářsky zdravý celek, svou vahou a cenou uplatňující zájmy takového souručenství v evropském Babelu.

Neběží nám dnes o sjednocení obou říší v nějaký pevný svazek. Chceme a budeme chtít, aby Locarno Warszawy a Prahy bylo přípravou nového a silného sjednocení na východní hranici Evropy. A k uskutečnění této myšlenky je třeba intenzivní přípravy a něco samozřejmé námahy. Potom půjdou spolu paralelně dvě důležité otázky naší zahraniční politiky: pevné hranice a nejmožnější sblížení se sousedy. Aktivum katolické politiky není dosud vyčerpáno, ba dosud ani se pořádně nesáhlo k jeho velikým možnostem.

Proto chceme dnes upozorniti na veliký význam, zasáhnou-li lidovečtí politikové do sblížovací otázky česko-polské. Dosti se již namluvalo v diplomatických kruzích. Nechť zasáhnou také přímí zájemci: vnitropolitičtí zástupci politicky organisovaných katolíků.

A. L.:

ŠKOLA — NAŠE BOLEST.

Školská otázka je pro nás nejbolestivějším problémem kulturně-politickým. Několik let jsme byli v defenzivě a musili jsme se bránit vehementnímu útoku socialistických ministrů školství, s nimiž tenkrát šly všechny strany občanské, lidovou vyjímaje. Nyní máme převahu my, ale nemůžeme hnouti touto otázkou. Lidoví poslanci (Stašek) uvedli v parlamentě řadu ukázek z moderní školy, pranýřovali stranickost

úřadů, ale nestalo se nic, třebaže Hodža ujišťuje svou blahovůli a slibuje udělat pořádek ve svém resortu.

Dvě věci jsou skutečně naléhavé. Je to revise učebnic a přísné zakročení proti učitelstvu, které porušuje neutralitu školy k protináboženským útokům. »Lid« uspořádal anketu o otázce, co se čtenářům na dnešní škole líbí a nelíbí a všechny odpovědi (a bylo jich mnoho) shodně nařikají na tyto dvě věci. Strana

lidová bude museti se vši vehemencí se do školské otázky obout. Mohl-li se dělati malý školský zákon, ať se připravuje velký školský zákon. 71 katolických poslanců přece něco zmůže.

Otiskujeme přípis, nás v té době došlý:

»Pokrokoví učitelé dnešní doby jsou nevyhovanci, kteří platem chtějí se rovnati vysokoškolákům, ale vzděláním a jednáním dávají si vysvědčení polovzdělanců. A kde hledati příčinu? Na středních školách a ústavech učitelských vychovávaní byli často lidmi, kteří svůj »pokrok« čerpali z brožur Volné Myšlenky nebo přednášek realistických »učenců«. Radikální socialistické a realistické nauky se studující mládež líbily, jako vždycky špatné věci se spíše líbí a jsou příjemnější, než ty pěkné. A nyní je přezývané vtlučkají do hlavy jiným a tak »světlo« rozšiřují. Kdo z chovanců je katolík a řídí se zásadami svého náboženství, má perné chvíle u takových pokrokových profesorů. Pokrokové nedochůdce se stane patolízalem svých »pokrokových vychovatelů«, jimi se řídí, papouškuje jejich myšlenky, má jejich protekci, jejich pomocí odbude v pravém toho slova smyslu maturitu, a jako mladý jestřáb vylétne z hnízda ústavního do širého světa, aby v »bohumilém« díle pokračoval po nivách a vískách naší vlasti. Katolický charakter, který mu rodiče vštěpovali a kněz v náboženských hodinách v kostele za jeho dětských let zdokonaľoval a zušlechťoval, už dávno ztratil a dnes je ke všemu lhostejný, s každým, od něhož vidí svůj prospěch, souhlasí, jemu se líbí, ale obratem ruky přidružuje se mocnějšímu a s ním i proti předešlému, třeba svému dobrodinci, jedná a hrubě vystupuje a zesměšňuje — zkrátka je bezcharakterní. Ale to nic nedělá, jen když je pokrokový!

A teď vejďte večer do hostince v obci, která byla takovým pedagogem obšťastněna. Co tu uvidíte? Za stolem sedí několik občanů, kteří s vážnou tváří pobožně naslouchají výkladům nového učitele. Ten aby svůj řečnický talent uplatnil a pravdivost svého »přesvědčení« dokázal, ohání se citáty různých štváčských plátků a hned jim je také z kapsy vytáhne a po stole rozloží. Že se tu jedná především o náboženství a české historii, netřeba dokládat. Náboženství patří do starého sejra podle něho, a jen ti největší blbci se ho ještě drží. Řím a kněží byli vždycky úhlavními nepřáteli našeho národa: oni ho přivedli na návrší lipanské a na Bílou Horu. Oni upálili Husa a místo něho nastrčili Jana z Nepomuku. Proto pryč s nimi, nic jim nevěřte a sochy svatých zkácejte, to je pohanské uctívání pouhého kamene. Tak a podobně »poučuje« tento »učenec« venkovský lid, který, když takové řeči slyší a vidí to vytisknuto, neuvažuje, že za dnešní doby se vše možné tiskne, ale pramálo pravdy, ale usoudí, že to musí pan učitel přece vědět, a slyšená jeho slova dál papouškuje a různé škváry p. učitelem doporučene odebírá a peníze těžce vydělané ku své pozdější nespokojenosti marně vyhazuje. On neuvažuje a ten »osvícenec« učitel jim nepoví, že křesťanstvím šířila se kultura a právě ocenění člověka, který dříve byl otrokem mocným jednotlivcům. Nepoví jim, že kněží zachránili svými spisy a promluvami k lidu náš drahý jazyk český v XVIII. a XIX. století. On o těch spisovatelích a jich spisech nic neví. Nepoví jim pravou příčinu porážky Táborů u Lipan a protestantských stavů na Bílé Hoře, protože to neví. Nepoví jim, co zla natropili husité po vlasti a jaké množství vzácných památek zničili. Inu, je to jednostranné ne-

dochůdce. A jak blahodárně působí mezi dospělými, tak také si počíná u těch malých ve škole, a nešťastná třída, která takového »osvícence« dostane, zvláště jsou-li to třídy vyšší.

Do školy chodívá ráno ne čtvrt hodiny před počtem vyučování, jak povídá zákon, ale spíše o čtvrt hodiny později, poněvadž on užije té školy za celý den tak dost a po zákonu mu nic není. Než vejde do třídy, probere důkladně s ostatními podobnými »spolupracovníky« nejnovější vymoženosti politiky, po případě zcuchají »káfu« nebo »flandáka«, domluví se o pořádání nejbližší slavnosti dětské, poněvadž hlavní účel dnešního vyučování je pobavit sebe i děti. A takových slavností a zábav je do roka utěšeně. Tak oslava samostatnosti 28. října, návrat presidenta do Prahy 22. prosince, masopustní tancovačka v koncomasopustním týdnu, narozeniny presidentovy 7. března, svátek matek, 1. máj, dětský den, oslava Husova koncem roku, mimo to biografická představení vždy jednou nebo dvakrát za měsíc, mezi tím dětská divadla, alespoň jednou za 2 měsíce, a k tomu každou chvíli výlety bez ohledu místa a kapsy rodičů. Prosím vás, má to dítě tolik klidného času, aby se mohlo věnovat práci školního vyučování? Výsledky jsou také podle toho. Jen se zeptejte pp. profesorů na středních školách na výsledky přijímacích zkoušek, to užasnete. Jeden pán mi řekl: »K nám do I. roč. reálky přihlásilo se 111 chlapců a dívek; ti měli z 95 % vysvědčení samé jedničky a 90 % z nich neznalo a neumělo nejpotřebnějších vědomostí.« A to bývají ještě ti »vyvolení«, jichž tatínkové oplývají vezdejšími statky nebo jsou funkcionáři politických stran, a tu se musí nad mnohými nedostatkami zamhouřit obě oči. A co ti ostatní? Až dnešním dětem bude 30—35 let, málo z nich bude umět co spočítat, přečíst a podepsat se. A příčina ještě jiná v učiteli samém. Na př. při počtech je rozkaz: »Vezměte si počtenici, najděte si stranu 14. a vypočítejte příklad 1.—15. do sešitu.« Rozkaz vykonán, p. učitel založí si ruce, chodí od okna k oknu, nebo vyjde na chodbu, zatuká si na kolegu ve vedlejší třídě a v předhodinové zábavě se pokračuje. Hodina uplyne, školník zazvoní, učitel se vrátí do třídy, žáci sešity složí a dají do kabelek, vytáhnou sešity mluvnické nebo slohové a zrovna tak se »učí« v následující hodině mluvnické nebo slohové. Deníky ty se také neprohlížejí a neopravují. Snad se učitel nebude s takovými »pitomostmi« otřavovat; má toho dost, když musí opravovat a podpísovat sešity parádní, a i s tím si pomůže. Danou úlohu na tabuli napíše, vypracuje, a žáci ji jen opíší, učitel hned při tom volá si žáky ke stolu, napíše jedničky z vypracování i z úpravy, třeba ku přečtení je potřebí luštitel pisma, k tomu připíše značku svého vzácného jména a za čtvrt hodiny je s opravou úloh hotov. Aby skutečně opravoval a prohlížel úlohy, jako se to před lety dělávalo, to ho ani nenapadne, za to není placen, to dělali jen ti starí zaostalci. Takhle si to odhlasovali v »Budči« a úřady školní musí mlčet, třeba by viděly v tom tu největší škodu vyučování. Dnes nemá takovým »pokrokovcům« ani inspektor co poroučet, tím méně řídící nebo ředitel, ti mohou být rádi, že jsou milostivě trpěni, a ozvou-li se proti něčemu, pak se jim odhlasuje buď v poradě nebo v »Budči« nedůvěra, zavolá se na ně zemský inspektor Vojta Beneš a hajdy, už vandrujou do pense jako nepohodlní a zaostalí. Někde postaví se těmto »pokrokovcům« v čelo sám okr. inspektor

jako Chýna, Pátek a j. a j., a pak celý okres je na vrcholu slávy a vývinu.

V zeměpise a fysice se časové články prostě přechout, to je žádaná metodika, podobně i v přírodopise: tady výjimkou názorně se vysvětlí a to důkladně, pohlavní rozvoj lidstva, že by mohly děti na př. z 5. třídy ještě poučovatí porodní asistentky. Od mnohých matek jsem slyšel: »S čím ta naše holka přišla ze školy, to jsem já nevěděla ani ve 30 letech, a byla jsem už kolik let vdaná, a když jsem se jí ptala, kdo jí to povídal, řekla, že pan učitel nebo slečna učitelka. Kam to spějeme, ví sám Bůh!« A zeptejte se knihkupců, po jaké četbě se dnešní mládež shání. Ještě nejvíce se takový »pokrokovec« uplatní v dějepise: to ty ubohé děti koukají a rodiče s nimi, co jim všechno poví. Historická lež je dnes dovolená a v učebnicích podána. Takový učitel Děj-mek, spisovatel, to musí přece vědět, tomu se ani universitní profesor Pekař nemůže vyrovnat! A učeb-nice? Ty se dnes schvalují v ministerstvu napořád, poněvadž slavná komise schvalovací skládá se větši-nou z takových nicotných kapacit vědátorských.

A hlavní snaha těchto vůdců mládeže jest, od-vraceti ji od Boha. Proto ten boj proti náboženství, proti kněžím, zesměšňování kostela, služeb Božích, znesnadňování a odvracování žactva katolického od průvodů církevních a na počátku roku nátlak na rodiče, aby odhlašovali děti z církve a vyučování ná-boženství. Volnomyšlenkářští učitelé nalepují »poučné« plakáty na vrata, sloupky, vývěsné tabule a kam to jde, o velikých rozměrech a nejkřiklavějších barev. Ve veřejném životě pak štvou politické strany, agitu-ji všemožně pro strany socialistické a komunistickou. Oni byli a jsou příčinou těch štvanic a rozbřo-ů v obyvatelstvu, oni budou hlavní příčinou, přijdeme-li následkem nesvornosti v národě o samostatnost, kterou jsme si tak draze vykoupeni. Málo je dnes učitelů rozumných a rozvážných, kteří vědí a uznávají auto-ritu Boží.

Ale lid náš právě k těmto má ještě úctu, váží si jich a vzpomíná, jak zcela jinak bylo, když tací učitelé měli mládež v rukou. Ti vychovávali pravé, poctivé a vlastenecky smýšlející občany. Lid náš už namnoze prohlédl ty štváče školní a přál bych jim, aby ty úsudky o sobě slyšeli. Myslím, že by jim na-skakovala husí kůže, a není daleka doba, že bude lid s nimi účtovat. Zhusta slychám od rodičů: »Kdyby ten žvážna ve škole se pamatoval, co povídá: tak ne-žvaní ani ožralý pacholek dvorský.« Nebo: »Náš kantor ve škole žvaní a štve proti katolíkům, a dáv-no-li tomu, co škemral na farář, aby mu nechal kchór a v kostele a na procesí zpíval, mohl si krkošku po-lámat, ruku od žehnutí se křížky vymknout a klobouk od smekání před kříží a sochami polámat. To je charakter? Fúj, takový bídny charakter nevypěstuje z našich dětí charakterní lidi.«

Tak a podobně mluví dnes náš lid, a je nejvyšší čas zavést náboženské školy a vyrvatí děti z rukou takových bídny, bezcharakterních vychovatelů. Plně souhlasíme s p. poslancem Staškem.

Že rodiče mají lví podíl na výchově dětí, nemůže popříti nikdo. Jaký strom, takové ovoce. Copak slyší dnes dítě od rodičů doma? Nic pěkného. Provede-li něco špatného, místo napomenutí, potrestání, ještě se ho rodiče zastávají a často slyšíme: »Když ti někdo něco udělá, vraz mu kámen do palice, až pojde.« — Nebo, bylo-li dítě přistiženo při krádeži a je výslech na úřadě, hned slyšíte otce nebo matku: »Nevidáno, když si to vzal, vám to neuškodí.« Přijde-li dítě ze školy a žaluje, že bylo učitelem pokáráno, je zle, a zhusta si otec nebo matka na učitele »došlápne«. A běda, opováz-li se kněz takového darebu pokárat! Pak nezůstane nit poctivá na něm, a v příští hodině náboženské odevzdává kluk ostentativně, hrdinně ka-techetovi před celou třídou lístek, že vystupuje z vy-učování náboženství, a tatínek že ho odhlásil na hejtmanství z církve. Že za takových poměrů jest katecheta ve škole bezmocný, netřeba dokládat, a když ještě učitel navádí děti, aby mu nevěřily, a učení jeho zlehčuje, pak každá hodina náboženství ve škole je pro něho otravou a ničením zdraví.

A jděte do rodin i katolických, jestli pak usly-šíte napomenutí rodičů dětem, kde a jak se mají chovat. Rodičům je lhostejno, kam dítě jejich chodí, nečbají, chodí-li dítě do kostela či do bia nebo do hospody. O průvodech církevních děti pobíhají po ulicích a náměstích, to je rodičům lhostejno, a sami v době služeb Božích posílají je na trávu husám. Nedivte se proto, že výchova dětí tak hrozně pokračuje a zkázu národa přivodí. Běda rodičům, kteří své děti špatně vychovávají: těžko budou umírat a budou naříkat. Nečekejte vděčnosti od dětí, když jste tomu sami neučili a rozvody rodičů dokončily zkázonosné dílo.

Nevychovávají-li rodiče a učitelé dětí v bázni Boží, nemohou býti z nich lidé pěkných vlastností. Jen se podívejte a pozorujte, co je zajímavé. Divoký film, pornografická četba, noční toulky, divoké sporty a mnoho je případů, že 14letý hoch jest už tatínkem a 13letá žákyně maminkou. Jemnost, zdvořilost, sluš-nost, úcta k starším, úslužnost jsou jim docela ne-znamé pojmy. Nedivme se: mají pěkný příklad doma v rodičích a ve škole v pokrokovém učiteli.

Nejvyšší čas, aby byly zřizovány školy nábožen-ské. Je tu ovšem otázka: Máme katolické učitele? Organisovaných jest jen několik set. Neorganisova-ných několik tisíc. Ti by se přihlásili, kdyby věděli, že nebudou persekvováni od pokrokových inspek-torů, kteří každému jen trochu činnému učiteli-kato-liku snižují kvalifikaci. Socialisticko-komunistický duch musí z našich školských úřadů zmizet. Pak se exem-plárně potrestá několik štváčů a bude pokoj.

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í .

DOKUMENTA.

V »L. L.« a v »Čechu« uveřejnil V. O. Hložina studii o Růžovém paloučku u Morašic na Litomyšlsku. Je to kus pole porostlý růžemi, o němž šíří pokrokaři legendu, že se na tomto paloučku loučili exulanti s vlastní a že ze slzí nebohých emigrantů česko-

bratrských vyrostly růže. Historici nechávali tuto le-gendu platit jako onu smutně proslulou píseň »Ne-vzali jsme s sebou nic, po všem je veta.« Hověly jejich agitační potřebě. Pořádají se tam slavnosti a roní slzy nad osudem evangelických exulantů.

Hložina zjišťuje: Dějinným faktem, a to faktem nesporným je, že litomyšlský biskup Albert ze Štern-

berka založil roku 1378 v Tržku nedaleko Růžového paloučku kartuziánský klášter, zvaný v latinských listinách »Rubus Beatae Virginis«. To je jasno jednak ze spisu Jana Tomáše Berghauera: »Protomartyr Poenitentiae«, kdež v prvním díle na str. 272. se čte: »Albert ze Šternberka vyzvedl r. 1378 a založil pro Kartuziány poustku (klášter) pod Litomyšlí u osady Tržku s názvem Rubus nejbílahoslavenější Panny« a z akt generálních kapitul kartuziánských, zvaných prostě »Schedae« či »Schedulae«, t. j. »Listky« či »Záznamy« a posud z dob založení kláštera tržeckého v Římě uchovaných, kdež jinak klášter tento není zván, než »Rubus« anebo »Rubus Panny Marie«.

Dějinným dále faktem je, že v Hrušově, osadě to na Litomyšlsku, rozkládající se téměř severně od Růžového paloučku ve vzdálenosti asi 4 nebo 4½ kilometru cesty, stával až do válek husitských dvorec, náležející kapitule biskupského kostela v Litomyšli, zvaný v latinských listinách »Curia seu allodium rubum seu Rubetum«, t. j. »Statek či Růžový dvorec či Rubetum«. Alespoň v listině ze dne 5. října r. 1359, jíž litomyšlská kapitula, v jejíž čele stáli tehdy kanovníci: převor Mikuláš, kustos Vojslav, kantor Sivald a scholastik Petr, svolila, aby Hrušová byla postoupena klášteru zbraslavskému, ale jen dílem biskupským, kdežto díl kapitulní měl kapitule zůstat, výslovně se v tomto kapitulním díle praví: »Cum curia seu allodio rubo seu Rubeto«, t. j. »Se statkem či Růžovým dvorcem či Rubetum«.

Faktem také je, že dosud u Vlkova v blízkosti samé Litomyšle, kde předhusitská kapitula biskupská z téhož města mívala rovněž jako v Hrušově dvůr, dosud jest rybník zvaný »Růžový«. Alespoň Dr. Zdeněk Nejedlý v »Dějínách města Litomyšle« na stránce 104. a 195. píše: »Dosud jest u Vlkova rybník, zvaný »Růžový«. — Zdá se však, že jmenovaný rybník (v listině biskupa vratislavského Předslava, ze dne 2. září 1347, dle níž nastoupilo rozdělení statků bývalého praemonstrátského kláštera v Litomyšli mezi biskupem a kapitulou) byl větší, snad na místě mezi dnešními rybníky »Hlubokým« a »Růžovým«, kde jsou patrný hráze velkého rybníka.«

Konečně faktem je, že v originále právě zmíněné listiny vratislavského biskupa Předslava ze dne 2. září 1347 mezi statky biskupa litomyšlského uvádí se: »Curia seu allodium in Terzek cum rubetis et hortis... Item Ruschoph...« a ve statcích kapituly: »Curia in Willkow cum rubetis et hortis et piscina... Item curia in Russow cum una aratuna«, t. j. »Statek či dvůr v Tržku s paloučky a zahradami... Také Růžov«... a »statek ve Vlkově s paloučky a zahradami a rybníkem... Také statek v Růžově s jedním poplužím...«

Dle těchto dokladů je tedy jasno, že na Litomyšlsku v prostoru asi 4 kilometrů — neboť taková je asi vzdálenost z Morašic (u nichž Růžový palouček se rozkládá) do Vlkova (kde je Růžový rybník) — mimo Růžový palouček vyskytuje se i pojmenování Růžový rybník, dále, že v osadě Hrušové, jak její jméno připomíná se v listině krále Vladislava II. z r. 1167 slovy: »Dedi et Hrusowa«, t. j. »Dal jsem i Hrušovou«, či dle jiných rukopisů téže listiny »Grussooua«, byl, a to již od roku 1347, dvorec, náležející kapitule litomyšlské, nazvaný »Růžový dvůr« či prostě »Růžov«, takže mnohdy i osadě samé místo Hrušová vzájemně se Růžov říkalo, a konečně že kartuziánský klášter v Tržku měl totéž latinské jméno — neboť Rubus značí v latině tolik, co jindy Rubetum — jako

Růžový palouček, neboli že česky slul Růžovým paloučkem.

Důsledky tyto však a zejména druhý a třetí potřebují samozřejmě ještě bližšího objasnění. A tu, uvážíme-li že všechny veřejné právní listiny v dobách předhusitských psaly se pouze latinsky a že česká jména v těchto listinách bývala až k nepoznání zkomolována, jest na snadě, že jednak je opravdu téměř holou nemožností dopátratí se nezvratně a zcela jistě českého pojmenování kartuziánského kláštera v Tržku, a jednak, že totéž české jméno může býti v různých latinských listinách anebo i v téže listině na různých místech různě psáno, anebo alespoň od jednotlivců různě čteno a vykládáno. Ale přes to přece není zajisté bez významu, že, ač Hrušová v listině krále Vladislava II. z roku 1167 se píše »Hrusowa« anebo »Grussoua«, v listině z roku 1347 uvádí se místo ní jednak slovo »Ruschoph« a jednak »Russow«, takže jedni, jako na př. dr. Nejedlý, Kurka atd., považují je a čtou za Hrušovou a jiní za Hrušov, jako na př. Sedláček a p. Než dle mého soudu, a to vzhledem ke slovům a poznámce listiny ze dne 5. října 1359, že litomyšlská kapitula měla v Hrušově dvůr, zvaný Růžovým dvorem či prostě Rubetum, dlužno slova »Ruschoph« a »Russow« čísti tak, jak jsou napsána, totiž za »Růžov«, neboť to právě Rubetum znamená.

Rubetum totiž, jak Adam Kirsch ve svém slovníku »Cornu copiae« na str. 953 uvádí, značí »Ein Ort voll Brombeer-Stauden, oder da viel Brombeer wachsen«, t. j. »Místo plné ostružinového hloží (trní), či zarostlé ostružníkem«, t. j. prostě pastvinu nebo palouček a užívá se ho, jak týž autor dále praví, promiscue (stejnovýznamně) se slovem Rubus, jako na př. u Plinia. Proto Rubetum a Rubus je jedno a totéž. Jméno Rubus bylo pak místo Rubetum zvoleno pro kartuziánský klášter v Tržku zajisté jen z toho důvodu, že výraz tento se vyskytuje jednak v Písmě sv. jako v 2. Mojž., 3, 2; Luk. 6, 44 atd., a jednak v Písmě v církevních úředních knihách, jako na př. v kněžském misále a breviáři, kdežto slova Rubetum bývalo užíváno u spisovatelů ponejvíce světských a o předmětech profánních.

Z toho však všeho je patrné, že mezi pojmenováním Růžového dvora litomyšlské kapituly v Hrušově, mezi Růžovým paloučkem u Morašic a mezi kartouzí Tržeckou, zvanou Růžovým paloučkem P. Marie, musila, a to již v dobách předhusitských, býti a vládnouti vnitřní souvislost a příčinnost. I jest tedy důležitě rozhodnouti, co vlastně touto vnitřní souvislostí a příčinností bylo anebo aspoň mohlo býti? A tu, uvážíme-li, že pojmenování Růžového dvora v Hrušově známo je již z roku 1347 a založení kartouze tržecké stalo se r. 1378, bylo by na snadě, že Růžový palouček u Morašic byl nazván Růžovým, právě tak jako rybník u Vlkova, z toho důvodu, že byly majetkem Růžového dvora. A přece, jak za to mám, nebylo tomu tak. Vždyť Růžový dvůr v Hrušově měl více paloučků a paloučky dle listiny z r. 1347 byly také u dvora Tržeckého, Vlkovského atd., a přece žádný z nich neměl a nepodržel pojmenování Růžového, než toliko palouček u Morašic. Musil tu tedy býti jiný důvod tohoto pojmenování paloučku u Morašic. Než, tento palouček neslul pouze Růžovým, ale jmenoval se také, jak uvádí Jireček v Památkách archeologických, »Kosteliskem« či místem, patřícím ke kostelu. I nezbyvá tedy jiného, leč přijmouti názor, jenž historické pravdě, jak za to mám, je nejbližší, že Růžový palouček u Morašic byl nazván Růžovým, právě

tak, jako rybník u Vlkova, jedině z toho důvodu, že oba tyto objekty byly zbožím Tržecké kartouze, zvané »Růžovým paloučkem Panny Marie« a také, chceme-li užít českého výrazu jak katolické, tak Kralické bible, Růžovým »keřem« anebo Růžovým »trním« a Růžovým »hložím« Rodičky Boží.

Tím ovšem nemá zároveň býti polemizováno proti názoru, že Růžový palouček u Morašic byl, jak píše Antonín Tomíček v poslední své práci »Stezka Trstěnická a pole Hrutovská« na str. 32., ač bez udání pramenů a zdůvodnění, »veřejnou zákonní polní mírou jednoho záhona již ode dávna, snad již od dob nejstarší lhotní a újezdní kolonisace, a to proto, že je přesně desetinou římského jugera«, ale toliko má býti vysvětleno a historicky zdůvodněno již předhusitské jméno místa, jež v XIX. věku dalo českým protestantům podnět k přeslaské báji o pobělohorských exultantech, k báji, již opíjely se po celá desítilétí duše i českých katolíků zvláště ze řad inteligence.

—><—

THERESIEN-GEBETBUCH. Modlitby a úvahy o svatě Teresii od Dítka Ježíše. P. Alberich Gerards O. Cist. — Nákladem Škol. bratří, Kirnach-Villingen, Baden. Svatá »Terezička«, jak jest všeobecně nazývána, má v duchovním životě církve význam jako nějaký církevní učitel. Ano, neměl mnohý takový vliv na praktický život věřících jako tato »malá květinka boží«. Její chápání askese, zvané dnes »cesta duchovního dětství«, založené na naprostém vědomí Ježíšovy dobroty a důvěry v ní, na pokoře a nevědomé velikosti v malých obětech, strhuje tisíce duší na cestu horlivější služby Bohu. Knížka ve formátu modliteb obsahuje krátký životopis svěťice, několik zázraků na její přímluvu a vysvětlení »cesty dětství«. Dvacet čtyři rozjímání a devítidenní pobožnost činí ji opravdu knihou myšlenek a modlitby složené od svěťice dávají jí jejího ducha. Čtenářům malé svatě lze ji doporučit. Cena 2.50 Mk. v plátně. J. U.

Hardy Schilgen S. J.: TY A ONA. Přeložil dr. Karel Vrátný. Str. 148. Cena 13 Kč. Vel. 13-12 cm. Přečtěte si tuto milou knížku a srdce vaše bude naplněno radostnou vděčností k spisovateli i jeho překladateli. Z hloubi srdce jim budete děkovati, že dávají dnešnímu mladíku poučení o věcech tak důležitých, jako jsou otázky styku a chování jinocha k dívce. Pro dnešní dobu, kdy názory a pojmy právě o těchto věcech — tak důležitých pro život jed-

notlivce, národa, ba lidstva vůbec — jsou tak nejasné, často i zvrácené a svědomí ohlušené, je Schilgenova kniha pravým dobrodiním. Přečteno dobře, kolik dobra může způsobiti! Kolik nevinných duší ještě zachrániti a pokleslé pozvednouti opět k pravému sebevědomí a snahám a tužbám jejich dáti pravý směr! Proto dávejte a vnucujte ji přímo každému.

Hardy Schilgen S. J.: MLADÍ HRDINOVÉ. Přel. M. Soulor. Str. 164. Cena 9 Kč. »Mladí hrdinové« jsou určeni především jinochům. V řadě drobných úvah ukazuje autor ušlechtilou krásu a veliký význam pravého duševního hrdinství, jakého je třeba k čistému životu, při tom naznačuje také cesty, jimiž nutno jinochu se bráti, a zbraně, jakých třeba používat v nejtěžším životním boji. I když se dotýká na pohled choulostivých otázek, činí tak vždy nejvýš jemně a taktně, takže nikoho jistě nepohorší, ale vždy jen povzbudí. Kniha pěkně přeložená opravdu zaslouží, aby byla pokud možno nejvíce rozšířena mezi mužskou mládeží. Prospěje však také rodičům a vychovatelům. Obě tyto knihy vřele doporučujeme.

P. Odilo Altmann O. F. M.: IM SONNENGARTEN DES HL. FRANZ. Lebensgeschichten seiner heiligen und seligen Brüder und Schwestern. Verlagsanstalt Tyrolia Innsbruck. I. Bändchen. Str. 95. Sch. 2.40. — Malá, úhledná knížka, která obsahuje několik krátkých životopisů o blahoslavených a svatých následovníků sv. Františka z Assisi. Životopisy nejsou psány perem suchého historika, nýbrž jsou podávány s opravdovou františkánskou prostotou a srdečností a čtenář se nejen poučí, nýbrž i pobaví a získá nadšení pro »Chudáčka z Assisi«. P. Jáchym O. F. M.

M. Mielert: LEBENDIGES CHRISTENTUM IM SPIEGEL HOLLANDS (Schulbrüder-Verlag, Kirnach-Villingen, Baden, 222 str. 2. M.) »Hollandia docet« musíme říci, když nás autor v této knize seznamuje s náboženským životem v Holandsku. V Holandsku jest 2½ milionu katolíků, 5 biskupů a na 5000 kněží. Jejich náboženský život podobá se životu z prvních dob křesťanských. Exerciční hnutí, organisace, eucharistická myšlenka, liturgie, církevní hudba a zpěv, vše v nejlepším rozkvětu. Zvláště překvapuje obětavost holandských katolíků v službě Boží a v lásce k bližnímu a jejich porozumění pro myšlenku misijní a unionismu. Při pročítání této knihy mizí všecken pesimismus, který tak často naše nadšení pro věc Kristovu ubíjí. Každý katolický inteligent měl by mít toto dílo ve své knihovně. J. Plojhar.

STUDENTSKÁ HLÍDKA. Č. L. A.

SJEZD KATOLICKÉHO STUDENTSTVA ČSL. NA VELEHRADĚ.

Katolické studentstvo čsl. sešlo se, jako každoročně, na pracovní konferenci, aby vyslechlo referáty svých vůdců, projevilo svá přání, resp. souhlas nebo nesouhlas s dosavadním postupem, a připravilo a schválilo kandidátku nového výboru Ústředí katol. studentstva pro valnou hromadu.

Není bez významu, že místem pro studentské sněmování stal se letos Velehrad. Toto místo svaté minulosti a nadějně budoucnosti, místo, kde křesťanství u nás své první semeno zaslalo z rukou apoštolských rozsevačů sv. Cyrila a Metoděje, vidělo již tolikrát scházeti se studentstvo katolické, studentstvo,

které zůstalo věrno víře svých rodičů, studentstvo, nebažící po světských statcích ani bakšších, jimiž pokrokaři duše mladých kupují. Katolické studentstvo pracuje na obrozovacím díle našeho národa. Jako kvas shromažďuje se ve svých organisacích, aby pak jako součást společnosti změnilo v kvas dobrý celý náš národ. Úkol veliký a odpovědný. Je k němu nutná důkladná příprava a to nachází naši studenti v duchovních cvičeních. Na Velehradě jen ze středoškoláků zúčastnilo se jich 215 a akademiků a akademiček přes 130.

Na sjezd a pracovní konferenci dostavilo se celkem 76 delegátů našich SSS. a akademických spolků. Hostí a přátel našich snah dostavilo se přes 200,

mezi nimi vůdcové slovenského katol. studentstva, kol. JUC. Huťka, předseda, a kol. JUC. Vašek, místopředseda Ústredie katol. studentstva slovenského. Příchod delegátů větve našeho národa československého je nám plnou zárukou, že i u nás vytvoří se jednotný organizační útvar katolického studentstva z celého čsl. státu.

V sobotu 30. července odpoledne zahájil říšskou pracovní konferenci místopředseda Ú. K. S. Čs., kol. prof. Vošahlík. Jednotlivé referáty organizační měli: tajemník Ú. K. S. Čs. kol. JUC. Jurča a o »Jitru« kol. MUC. Suk. Po debatě, již se zúčastnily veškeré složky našich organizací, zvl. prof. Koukl a JUC. Vašek z Bratislavy, usneseno reorganisovati redakční radu »Jitra« a upravit obsah listu tak, aby odpovídal svému poslání. Mikulášský dar, jehož se letos sešlo méně, než v letech dřívějších, byl rozdělen mezi Č. L. A., S. K. A. Moravan, Růži Sušilovu v Brně (vydávající jediný bohoslov. časopis u nás »Museum«), Ústředí a časop. »Jitro«. Navržená kandidátka nového výboru Ústředí schválena.

Večer o 7. hod. konal se průvod studentstva od kaple Cyrilly, vedený poslancem kanovníkem Světlíkem, do velehradského chrámu, jehož průčelí bylo na počest unionistického kongresu nádherně iluminováno. V kostele uvítal studenty P. Jemelka T. J. a slavné sv. pozhnání měl kan. Daněk z Kroměříže.

V neděli ráno o půl 9. hod. sloužil kanovník Světlík slavnou mši sv., při níž přistoupiło studentstvo korporativně ke stolu Páně. O 10. hod. zahájil valnou hromadu Ústředí katol. studentstva čsl. místopředseda kol. prof. Vošahlík. Došly četné pozdravné připsy, zvláště od J. M. nejdp. arcibiskupa dra Prečana. Pozdravné telegramy byly zaslány Sv. Otcí, arcibiskupu dru Prečanovi, Matici Cyrilometodějské a primiciantu P. Nesrovnalovi T. J.

Za Slováky promluvil nadšeně předseda Ústredie slov. štud., kol. JUC. Huťka. Zdůraznil nutnost semknutí všeho studentstva katolického a projevil jménem korporace, již zastupuje, největší ochotu k spolupráci. Vyjádření slovenského delegáta přijato s nadšením a bouřlivým potleskem.

Posl. kan. Světlík ve své řeči poukázal na veliký cíl katolického studentstva: obrození národa našeho na zásadách katolických. Tento cíl nesmí býti žádnými malichernostmi puštěn se zřetele. Katol. studentstvo nesmí se dáti svěsti falešnými časovými hesly a bohdá v boji vytrvá! (Potlesk.)

P. Kubíček T. J. jako rektor velehradského Apoštolského ústavu uvítal studenty jménem řádu. O významu katolické inteligence ve státě našem, zvláště v úřadech a o úkolech, které studentstvo v tomto ohledu čekají, promluvil posl. dr. Daněk. Za Orla čsl. pozdravil shromáždění prof. Koukl.

Do nového výboru zvoleni: předsedou býv. předseda Č. L. A. JUC. Markes, místopředsedou sl. Seegerová a ThC. Hudec, tajemníkem JUC. Jurča, pokladníkem MUC. Suk. Dalšími členy výboru: PhC. Fišerová a Ing. St. Reindl. Odstupujícímu předsedovi dru Valentovi vzdány vřelé díky za konsolidační práci, kterou za svého dvouletého úřadování vykonal.

Návrhy říšské pracovní konference: Otázka »Jitra«, postavení duchovních rádců a spolupráce se Slováky přijaty všemi hlasy. Závěrečné slovo měl nový předseda Ústředí, kol. JUC. Markes, který poděkováním za důvěru a účast skončil valnou hromadu.

Ústředí má nový výbor. Kéž vyvaruje se chyb výborů minulých a základem učiní si dobré dílo v minulosti vykonané, aby naše studentstvo mělo pevnou organizaci na skále a ne na písku. Mnoho zdaru v novém správním roce!
Jiří Gerson.

CO ŽIVOT DAL.

Dr. Alfred Fuchs:

NĚKOLIK POZNÁMEK K DĚLNICKÉ OLYMPIADĚ.

Švédská spisovatelka Selma Lagerlöfová napsala kdysi román »Zázraky Antikristovy«, jehož podkladem jest sicilská legenda lidová. Podle této legendy Antikrist, až přijde, nebude se nikterak podobat d'áblu. Bude ve všem podoben Kristu. Bude uzdravovat nemocné, osvobozovat spoutané, vracet slepým zrak, hluchým sluch, bude činit dobrodiní právě tak, jako Kristus, ale přece povede lidstvo do záhuby, protože na jeho koruně bude napsáno: »Moje království jest z tohoto světa!«

Švédská spisovatelka aplikuje tuto lidovou legendu na novodobý socialism: jeho vadou jest jeho jednostranný materialism. Čím více socialism pro chudý lid dělá, tím více zvyšuje třídní nenávisť a nespokojenost, protože hmotnými statky vůbec není možno se nasytit. Je třeba, aby dobrodiní socialismu nestala se zázrakem Antikristovým, aby socialism byl proniknut duchem Spasitelovým, jehož království není s tohoto světa. Proto upřímně se radujeme ze všeho, co bylo uděláno pro chudý lid, třeba to vymohly socialistické organizace. Jestliže dělník ve volné chvíli cvičí tělo, je nám to jistě milejší, než kdyby propadal ve volné

chvíli alkoholu. Bylo by nespravedlivé neuznati, co bylo po té stránce socialisty vykonáno. Dělnická Olympiada byla přijata také i tiskem stran nesocialistických celkem sympaticky. Nebýti nechutných polemik socialistických večerníků a typického jejich redaktorského polovzdělání, jež vyvolalo zbytečnou diskusi o »třídním« rázu těchto dělnických slavností, byl by jistě každý bez rozdílu projevil radost nad tím, jak dobře umí náš dělník využití svých volných chvil, kteréžto thema bylo také předmětem přednášky ředitele ženevského Mezinárodního Úřadu Práce Alberta Thomase, který v rozhovoru se žurnalisty ve Společenském klubu zdůraznil, že v našem státě je sympatické, že se ani strany, v nichž jsou organizováni zaměstnavatelé, nepostavily proti rozumným sociálním reformám, takže my jsme byli prvním státem, jenž uzákonil osmihodinovou dobu pracovní. Podobné hlasy tisku, jaké jsme četli po Dělnické Olympiadě, čítáme obyčejně po prvním květnu. Také tu bývá zdůrazňováno, že první květen přestal u nás býti již dávno dnem boje, což dokazuje již ta okolnost, že stal se svátkem státním. Byly kdysi doby, kdy se na prvního máje čekal revoluční soudný den, kdy bylo konsignováno vojsko a policie, kdežto dnes je tento den spíše slavností třídní solidarity, než dnem třídního boje, třeba frazeologie povídala něco jiného.

Něco podobného je s Olympiádou. Co platilo kdysi za extrémní požadavek, stalo se dnes reální vymožeností. Hlavní důvod toho je ten, že třídní rozpory v našem státě nejsou tak veliké, aby vedly k opravdovým krizím nebo k akutnímu ochuravění státního organismu. Naše republika není státem třídních extrémů, nýbrž státním útvarem přechodných forem a povlovných přechodů. Pojem sociální třídy, jakožto pevného, nezměnitelného sociálního útvaru, byl vůbec do značné míry zkorigován novodobou literaturou revisionistickou. Dělnická třída není jednotna, uprostřed ní jsou zase sociální rozdíly a často velmi značné. Platí-li to o celé Evropě, platí to o našem státě dvojnásob. Uvědomil jsem si to, když jsem byl v Belgii. Tam jsem poznal, co to je buržoasie, peněžní magnátství, jež se dědí již po několik generací. Sociální rozdíly začínají už ve škole. Posílat dítě do státní školy by pokládala lepší rodina v Belgii za ostudu, takže do státních škol chodí jen chudina. Školné na středních a vysokých školách je značně veliké, takže přechod z jedné sociální třídy do druhé je velmi nesnadný. Třídy proti sobě tudíž stojí jako pevně stmelené bojovné útvary. Kdo se dostane do třídy vyšší, naráží na spoustu předsudků, protože tradice je velmi silná.

Jak to vypadá naproti tomu u nás? U nás i nejbohatší reprezentanti obchodu, průmyslu a financí nemají tradici příliš starou. Ještě dědeček stával za pultem nebo dělal řemeslo. Jaká je u nás »panská kastá? — Vždyť to působí přímo komicky, čteme-li tyto fráze v komunistickém tisku. Proti zastáncům sociálního konservatismu v takové Belgii jest náš dr. Kramář ještě hotovým petrolejníkem. Jsme zemí povlovných třídních přechodů, nikoli zemí urputného třídního boje. Nemáme ani finančních magnátů, ani dělnictva z přístavních doků, které tak často vystupuje v básnictví u našich mladých komunistů. Proto také byla Olympiada chápána jako jeden z projevů národní energie, nikoli jako třídní manifestace.

My katolíci pak si přejeme, aby lidská důstojnost dělníkova byla manifestována vždy a všude. Podle slov encykliky »Rerum novarum« musí zaměstnavatel přihlížeti k této lidské důstojnosti dělníkově, korunované nad to ještě důstojností křesťanovou. Země tak povlovných třídních přechodů, jako náš stát, jest úrodnou půdou pro křesťanský solidarismus, pro náhradu třídního boje harmonií a spolupracovníctvím mezi třídami. Praxe dala za pravdu nám proti marxistickým teoriím, což dokázala i Dělnická Olympiada.

—»«—

JAKÝ BYL JOHN WICLIF. O Wiclifovi, jehož stoupencem byl náš Jan Hus, vykládá v nové dvoudílné publikaci Herbert B. Workman věci ne příliš lichotivé. Ukazuje, že jako spisovatel byl Wiclif zmotaný a nudný, jako člověk arogantní, paličský a i nedůsledný. Jeho argumenty jsou krajně konfusní, často protimluvné, temné a pedantské; byl to prý »poslední scholastik«, jímž se spíše končí staré údobí, než se začíná nové. Byl-li něčím předchůdcem, byl spíše předchůdcem puritánů, kovenantníků a nonkonformistů, než anglikánských protestantů. Byl rozhodný individualista, který nevěřil v církev ani s papežem, ani bez papeže, nýbrž jenom v Písmo tak, jak si je sám vykládal. Byl to hranatý Yorkshirec, který miloval oxfordskou učnost a hlavně sbíral funkce a prebendy,

o které se nestaral, ale z nichž pořád studoval na universitě. Měl současně benefícia ve Westbury, v Austu a Ludgershallu, byl magistrem v Balliolské koleji, představeným v Canterbury Hallu a jinde a apeloval k papeži i ke králi, když mu některou z těchto stolic chtěli vzít. Stejně se nestaral o své věřící ovečky v Lutterworthu. Jako myslitel nebyl ani originální, »kroužil na vyšlapaných cestách« a bývá nazýván nejtemnějším ze scholastických strašidel. Politicky jsou jeho názory určitější. Věřil, že stát má absolutně kontrolovat církev a žádal dokonce, aby koruna rozhodovala o exkomunikacích. Pokoušel se o kariéru diplomatickou, ale jeho vyslanectví v Brugách se skončilo nezdarem; byl ostatně příliš drsný a nezávislý, než aby se dodělal v politice úspěchu. Mnoho povahových i charakterových chyb převzal z Wiclifa jeho oddaný ctitel — Hus. Zviklal mu svými spisy hlavu tak, že umřel pro jeho kacířské články na hranici.

HUS BYL UPÁLEN PO PRÁVU. Ve veršovaném skládání (Pře Prahy [husitské] s Kutnou Horou [katolickou]) hájí Praha mordování kněží těmito slovy: »Sluší-li podle práva upáliti ty, kteří falšují peníze (nebo šafrán), loupí a mordují, jsou tím více hodni smrti, kteří falšují víru, loupí a zabíjejí duše. Neboť, kdo otci (Bohu) a mateři (církvě) zlořečí, ten má zemřítí.« To hodí se dobře na Husa.

JAKOUBEK A HUS. »Jakoubek zaujímá v dějinách revoluce husitské místo nepochybně důležitější, než Hus sám,« napsal ve své knize »Žižka a jeho doba« prof. Pekař. Dokazuje se tu známá pravda, že Hus nebyl hlubokým theologem ani reformátorem. Byl výtečným agitátorem a to ho postavilo v čelo hnutí.

HUS TLOUŠTÍK. Dalo to dosti práce, než zdomácněla u nás historická pravda, že Hus byl bezvousý. O Husovi víme, že byl obtloustlý, tělnatý velebníček, jak ho s oblibou karikují socialistické plátky. Hus se ke své tloušťce sám zná. Píše svým přátelům z Kozího Hrádku, že jezdí do okolí kázát. Lituje, že nemůže »pro tloušťku těla choditi pěšky — jako Pán Ježíš činil.« Musil býti tedy Hus pořádně tlustý, když ani chodit nemohl. Omluva Husova má jisté pozadí. Jeho stoupenci propagovali tiskem (Hus sám zaměstnával více lidí psaním agitačních listů) a kázáním nenávisť k starověkému kleru a řeholníkům, protože drží majetek, nechodí naboso světem s rancem a holí. Hus a jeho přátelé vytýkali svým stoupencům něco, co sami nedodržovali a proto uznal za nutné Hus vymluvit se na »tloušťku těla«.

—»«—

ŠKOLSKÁ HLÍDKA.

NOVÁ ÚPRAVA VYUČOVÁNÍ JAZYKU ČESKOSLOVENSKÉMU. Nová úprava vyučování jazyku československému na středních školách s vyučovacím jazykem čsl. byla právě vyhlášena. Na celém území republiky bude se učit podle jednotných osnov a při stejném počtu hodin. Pokud mají žáci poznati druhé znění jazyka spisovného, je vyučovacím cílem znalost tohoto znění (slovenského v zemích českých, českého na Slovensku), potřebná k úplnému porozumění hovoru i četbě, nikoli však znalost v slově i písmě. V první a druhé třídě se omezuje vyučování pouze na znění spisovné řeči příslušného území. Žákům českým na Slovensku jest dovoleno psát polo-

vinu úloh česky, obdobné dovolení platí pro slovenské žáky v českých zemích. Literární dějiny staré a střední doby značně se omezují na prospěch literatury / moderní, rovněž se omezují teoreticko-gramatické výklady. Za to se budí zájem o kulturní vztahy k jiným národům slovanským a žáci vedou se k poznání vynikajících vzorů československého národního života.

PEDAGOGICKE AKADEMIE UČITELSKÉ. Korespondenční tisková kancelář UTK. rozšířila zprávu o návrhu zákona, který má být v nejbližším parlamentárním období předložen a má řešit otázku vyššího učitelského vzdělání. Na základě této zprávy doslo k diskusi i sporům o povahu tohoto vzdělání. Předsednictvo Říš. svazu učit. měst. škol uznalo povinnost prohlásit plán ministerstva školství a národní osvěty v zájmu rychlého odstranění nynějšího nedostatku zkoušených učitelů na měšťanských školách za zcela proveditelný, účelný a prospěšný. Žádnému př. tel. lidového vzdělání nemůže být lhostejno, že už po několik let chybí na českých měst. školách přes 2000 zkoušených učitelů. Ministerstvo školství a nár. osvěty se patrně rozhodlo rychle odpomoci tomuto nedostatku a proto hodlá ve čtyřech akademiích (3 českých, 1 něm.) vzdělávat učitelský dorost pro měst. školy. Kdyby každá akademie měla průměrně po 100 posluchačů, trvalo by 7 let, než by byly mezery na českých školách měšťanských zhruba vyplněny. Jestli tedy letos na podzim Nár. shromáždění osnovu zákona o pedagog. akademiích přijme, bude možno 1. října 1928 zapsati prvé posluchače a od počátku školního roku 1929—30 počítati s nástupem prvých absolventů. Podle toho teprve počátkem škol. roku r. 1936—37, t. j. za 9 let byly by všechny nynější měšťanské školy české obsazeny zkoušeným učitelstvem. Mluví-li se o přeměně některých učitelských ústavů v pedagog. akademii, můžeme si dobře představit, že bude zrušen český a německý ústav v Praze, český v Brně, slovenský v Bratislavě a místo nich zřízeny pedagog. akademie. Ani kdyby neměly pro začátek k dispozici lepších místností, než skýtají budovy učitelských ústavů, nelze z toho důvodu aktivování pedagog. akademií oddalovati. Není pochybností, že pedagog. akademie budou budovány na podkladě středoškolské maturity. Pokud zůstanou nynější učitelské ústavy, je přirozeno, že budou pedagog. akademie přijímati i maturanty z uč. ústavů. Podle všeho jde o opravdový čin a ministerstvo školství a nár. osvěty může být ujistěno uznáním široké veřejnosti, pomůže-li v dohledné době českým školám měšťanským ku řádnému obsazení učitelských sborů. — Vojta Beneš zchladiť nadšení učitelů touto notickou: »Jedná se o jednoroční učitelské akademie. Poněvadž ve státním rozpočtu nelze pro nové vyšší náklady ministerstva školství najít úhrady, budou jednoroční akademie učitelské zřízeny z úspor, které vzniknou tím, že na místě několika státních učitelských ústavů, které budou uzavřeny, bude zřízeno toto nové studium. Nejedná se ovšem o akademie pro všechno učitelstvo, neboť budou přijímáni jedině učitelé pro měšťanské školy. Učitelské ústavy zůstanou zachovány.« A pokrokařští učitelé bijí už předem do nového projektu. Nejvíce je mrzí, že učitelské ústavy budou zachovány.

KRONIKA DOMACÍ.

NAŠE VLÁDA VYJEDNÁVÁ S VATIKÁNEM. Po Husových oslavách, kterých se vláda nezúčastnila, bylo navázáno jednání s Vatikánem. Vede ho min.

dr. Kamil Krofta, býv. vyslanec u Vatikánu a potom ve Vídni a v Berlíně, historik. S ním pracuje odbor. rada v min. zahraničí dr. Roztočil. Oba diplomaté byli přijati státním tajemníkem Gasparrim a poté svatým Otcem. Zatím jedná se o obnovu styků a jmenování vyslance u Vatikánu a nuncia v Praze. Pak přijdou na řadu církevně-politické otázky. Jednání bude svízelné, ale při dobré vůli obou stran dá se zdárně skončit. O obnovu dobrých styků má zásluhu vedle změněné politické konstelace v republice zejména chargée d'affaire Ciriaci.

NORBERTINSKÉ SLAVNOSTI NA STRAHOVĚ. Na Strahově konaly se od 9.—17. července slavnosti na paměť třístého výročí přenesení ostatků sv. Norberta z Magdeburgu do Prahy na Strahov. Přenesení provedl tenkrát opat Questenberg, využívaje okolnosti, že jeho bratr byl generálem ve vojště Valdštejnově. Pěknou knížku o tom vydal strahovský bibliotekář a historik P. Cyril Straka. K slavnostem sjeli se všichni praemonstrátsí opatové z Československa i z ciziny, církevní i světské hodnostáři. Vláda byla zastoupena min. dr. Noskem, senát svým předsedou dr. Hrubanem, město Praha radou Svobodou a Tylínekem. Průvod s ostatky světcovými byl velice imponantní.

NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ je na prázdninách a sejde se až na podzim. Vláda zatím připraví předlohu o novelisaci soc. pojištění a bytový zákon. Socialisté projevují chuť jít do vlády. Stačí jim k tomu nepatrný úspěch v obecních volbách. Ten se dostaví určitě, i když nebudou výsledky voleb publikovány, neboť chuť socialistů je přenáravná. »Nová Doba« si to představuje tak, že automaticky budou z vlády vyšoupujuty dvě reakční strany. Které to budou, to se nepíše. V těžké situaci v tom případě budou republikáni. Voliči jsou více protisocialisticky založeni, než příslušníci jiných stran a Hodža by měl doma pěknou vojnu. Jak jsme informováni, není a nemůže být o nějakém vyhazovu ani řeči. Zač by byly vyhazovány? Že odhlasovaly nepopulární často zákony a jiné nezbytnosti státní, zatím co socialisté rozbíjeli puity ve sněmovně a v tisku nezřízeně štváli?

HENRI BARBUSSE KNIHA »JÉŠUS« je dle »La vie catholique« socialistickým spisovatelem psaná profanace Ježíše. V její předmluvě píše Barbusse mezi jiným: »Spisovatel, jakožto člověk veřejnosti, nemá práva se myliti; když se ale přece mylí, pak klame i ostatní.« Dílo Barbuseovo je tendenční, málo objektivní. Spasitel lásky je tu představován jako apoštol komunismu a předchůdce revoluce. Autor tu sestavil z apokryfních spisů židovských i křesťanských dílo prý proti »zkrslému líčení evangelií a falešným a pověrečným dějinám církevním«. (Dle Barbusse nejsou ještě dosud dějiny o Kristu napsány.) Francouzský časopis končí poznámkou, že již samým perem spisovatelovým je jméno Ježíšovo pošpiněno a zneuctěno.

O VZNIKU HUSITSTVÍ. Husitství byla přivřena půda valdenstvím. Toto přišlo k nám z Bavor, Rakous a největší zásluhu o jeho rozšíření v Čechách má německá kolonizace. Tenkrát přišlo do Čech mnoho rodin valdských a zde šířily své náboženské bludy. Agitace jejich mezi lidem byla účinná, jak svědčí zprávy četných historiků. Mezi inteligencí šířily bludy valdské mistři drážďanští Mikuláš a Petr. »Je v tom vůbec kus zvláštní dějinné ironie — píše prof. Pekař («Žižka a jeho doba», str. 18.) — že tyto německé vlivy valdské měly na naši půdě (slovanské) vydati květ nejplnější v ryze českém Petru Chel-

čickém a pomáhati budovat šiky tábořských bojovníků božích, kteří v Němcích spatřovali přirozené nepřátele jazyka českého a slovanského. Rozumí se, že teprve vystoupení Husovo a druhů jeho na universitě pro zásady Wiclefovy a Janovovy, že teprve podvrácení poslušnosti a respektu k autoritě církevní, jež bylo výsledkem jeho, uvedlo v pohyb spodní sektářské proudy, dodávajíc svou revoltou proti církvi odvahu kacířům dosud se přetvařujícím vystoupiti nebojácně a veřejně — ano činíc z Čech bezpečný asyl kacířů v cizině pronásledovaných, útulek známý již celé Evropě.«

ZAHRANIČNÍ KRONIKA.

VÍDEŇSKÉ BOURE. Vídeňští socialisté si zabouřili a — uškodili si. Poznali, že nejsou pány Rakouska, ba ani vídeňské ulice. A přece drží vládu ve Vídni ve svých rukou. Čáru přes rozpočet jim udělali jinak bezvýznamní komunisté. Čtenáři vědí, oč jde. Porota, tedy lidový soud, složený nota bene většinou ze zástupců dělného lidu, osvobodila ty, kdož vloni v Schattendorfu zastřelili dva z dělnických demonstrantů. Tito se bránili tím, že střelili v sebeobraně (byli to synové hostinského, na něž socialistické davy útočily). Dejme tomu, že rozsudek byl nespravedlivý. Tomu se dalo odpomoci zmáteční stížností, která také byla podána. Socialisté vídeňští se však domnívali, že je to vhodná chvíle k postrašení měšťáků a povalení Seipelovy vlády. Prohráli to. Přes 100 osob odpykalo smrtí neurvalý útok na policii, justiční palác a tiskárnu »Reichspostu«. Vedení davů vymklo se soc. demokratickým aranžérům, neboť se ho ujali komunisté. Sociální demokraté vyhlásili generální stávkou, aby vláda nemohla dostati z venkova posily. Starosta Seitz začal zřizovat socialistickou stráž. Situace byla kritická. Seipel nepovolil. Po vodě dopravit posily, kázal ozbrojiti policii a ovládl ulici. Socialisté dali se rychle na ústup. Odvolali bezpodmínečně stávkou, neboť do Vídně došly zprávy, že se sedláci chystají na Vídeň. — Socialisté poškodili svou chvástavou revolučností citelně rakouský stát i sebe. Sebe tím, že se prokázala jejich bezmocnost proti komunistickým štváčům. Nejsou více pány vídeňské ulice. Odborové organizace a Schutzbund byly silou, proti níž se nemohla postaviti žádná jiná moc ve státě. Nyní je taková moc. Spolkové alpské země vytvořily »Heimwehr«, který zemští hejtmani vyzbrojili a prohlásili za zemskou bezpečnostní stráž. Měli k tomu jistě tolik práva, jako Seitz k vyzbrojení městské socialistické stráže. Zároveň pohrozili sedláci Vídni, že ji vyhladoví, nebude-li odvolána stávka. To na socialisty působilo. — Vyšetřováním bylo zjištěno, že vůdcem tlupy, která útočila na parlament a zničila justiční palác, byl typický plotník. Nebýti útoku policie, která dav rozehnala, byl by budovu parlamentní stihl stejný osud, jaký stihl justiční palác. První, kdo při této srážce byl zraněn a přinesen do budovy parlamentní, byl strážník, jež výtržníci srazili k zemi, hrozně jej pokopali, šaty na něm zcela rozedrali, šavli mu zohýbali. Lidé, kteří podnikli útok na parlament, nebyli žádní dělníci, nýbrž to byla zločinecká chátara, která šla na lup, drancování a na žhářství. Jiný strážník byl od výtržníků sražen k zemi a tak hrozně podupán, že mu střeva vyhrězla. Jinému strážníkovi uříznut krk. Strážníci Böck a Schinnerl, kteří jeli do Favorit autem, zastřeleni střelami dum-dum. Bylo to vidět z vnitřností, jež jim střelami těmi byly rozervány

a v autě kusy z vnitřností těch nalezeny. — Když vypukl požár v justičním paláci, zůstalo v něm uzavřeno ještě několik soudních radů, mezi nimi dvorní rada Brosig a dr. Imendörfer. Nad sebou měli sice praskající krovy, ale venku na ulici čekala na ně masa lidí, převážně dělníků, štvaných proti vykonavatelům spravedlnosti. Když už bylo nebezpečí, že se oba vyudí nebo usmaží, vyvedly je silné patroly Schutzbundu přece na ulici. V okamžiku byli oba obklopeni davem. Dvorní rada Brosig byl obklíčen a nějaký mladík křikl na něj: »Klekní, pse...!« Ostatní ho donutili, aby klesl na kolena a prosil o milost za svůj život. Když je odprosil, žádali na něm legitimaci. Když sahal do kapsy, domnívali se lidé, že chce snad vytáhnouti revolver a nechybělo mnoho, aby z pana rady nevytlačili duši. Na štěstí podařilo se mu s největším napětím hlasového orgánu vysvětliti lidem, že se chce pouze legitimovati, a když se mu to podařilo, dovolil mu dav opustiti budovu. Byl utvořen špalír, kterým uháněl upocený a udýchaný pan rada. Ještě byl cestou bit. — Druhý obrázek uveřejnila »Arbeiter Zeitung«: Na Okružní třídě truchlí nad zastřelenými revolucionáři jejich kamarádi. Najednou pokleknou, smočí své prsty v krvi svých zastřelených kamarádů a na stěnu domu napsali jediné slovo: Rache! — Pomsta! — Na socialistický útok odpověděly občanské vrstvy: Zrušte poroty! A rozvířila se vážná debata o tomto lidovém soudnictví. Poroty byly vymožeností za monarchie, ale jsou anachronismem ve demokratickém státě — říkali jedni. Druzí opět hájili poroty poukazem, že není třeba se špínou vylévatí také dítě. Poroty nejsou zlé, ale porotci nestojí za nic. Jsou to příslušníci stran, odchovanci novin a soudí dle toho. Ženské soudí sentimentálně, mužští pitomě. Je třeba — a tu začínáme my mluvit, zreorganisovat výběr porotců a jednání jejich postavit pod dozor senátu. (Dnes soudce nesmí býti poradě porotců přítomen!) Poroty nuzno však hájit jako demokratickou vymoženost, i když někdy prohloupí. — Hospodářské důsledky vídeňských bouří dolehly těžce na Rakousko. V první řadě je to zvýšení úrokové míry rakouské Národní banky ze 6 na 7 procent. Rakouský průmysl kalkuloval pro svoji předpodzimní kampaň s oficiální sazbou 6procentní, a podle toho zařídil také svoje kalkulace pro pevné mezinárodní objednávky, které obdržel a na nichž teprve bude pracovati. Zdražení bankovního a směnečného úvěru o 1 proc. mění podstatně tyto kalkulace a tak většina objednávek, před revoltou v zahraničí sjednaných, bude nyní pro průmysl buď práci zadarmo, anebo dokonce práci ztrátovou. Postiženy jsou hlavně železárny, které mají dodávati na Balkán dodávky, na nichž při předrevoltové kalkulaci neměly žádného zisku a které byly uzavřeny z důvodů udržení odbytových tržišť. Druhým vážným důsledkem revolty jest odvolání uskutečnění tak zv. Kruppova hotelového projektu, který má býti financován z Anglie a jehož provedení slibovalo zaměstnati četné rakouské továrny. Uskutečnění projektu, jak známo, bylo odloženo na neurčito, prý s ohledem na malou bezpečnost ve Vídni. Vídeňská peněžní bursa krátce před propuknutím bojů ve Vídni doufala ve své zotavení. V Berlíně, Curychu a i v Praze doručovány byly některými bankami prospekty, které upozorňovaly na vídeňskou bursu a řadu zanedbaných papírů, ve Vídni kotovaných. Po revoltě ovšem právě zahraniční klientela jest zdrženlivá. Ve Vídni se všeobecně usuzuje, že Československo získalo, co Rakousko ztrácí. Získává česko-

slovenský obchod a průmysl, který má levnější peníze, získávají též československé lázně. V první řadě profituje ze situace bratislavský přístav, který tak jako tak v poslední době konkuroval svým moderním zařízením přístavu vídeňskému a nyní považuje se též za přístav bezpečnější. To považuje se za nejbolestnější ztrátu Vídně. Že dělníci tím trpí v první řadě, jest jasno. Kdyby Seipel rozpustil Národní Radu, utrpěli by soc. demokraté citelnou porážku. — Soc. demokracie ztratila politicky mnoho. Po první za rakouské republiky potlačila vláda bez vyjednávání a kompromisů obecnou stávku a prokázala pevnost. Seipel dal v sázku osobní autoritu proti třídám a dosáhl nečekaného úspěchu. Proti třídám zvítězil stát a jeho autorita. Autorita ulice padla. Měšťanské skupiny našly své staré sebevědomí. Projevilo se to v energickém postupu proti komunistům. Rudá radnice vídeňská hrozí ještě svou městskou stráží. Ale už tu je zákrok spojenecké odzbrojovací komise a starosta Seitz musí i v této věci kapitulovat. Seipel nedělá politiku msty. Je přivrženecem velké koalice, tedy koalice se socialisty, zřeknou-li se svého diktátorství. Pro socialisty je vídeňský případ těžkou ranou. Je tu ještě jedna věc. Požárem paláce ministerstva spravedlnosti byly zničeny pozemkové knihy úplně, dále archiv, depozita byla zachráněna. Jde o pozemkové knihy z celé Vídně a z Dolních Rakous, celkem o 220 tisíc vložek. V archivu, který byl uložen v suterénu, byla zničena akta rakouského ministerstva vnitra a justice, jakož i spisy starších nejvyšších úřadů politických a soudních, jež byly předchůdci těchto ministerstev. Byly tu tedy spisy bývalé rakouské dvorské kanceláře — nejvyšší to politické a soudní instance dědičných zemí rakouských — od roku 1527 do r. 1749, kdy zároveň s českou dvorskou kanceláří byla Marií Terezií zrušena a učinila místo jednak společnému direktoriu pro věci politické a finanční, jednak nejvyššímu soudnímu úřadu, které však opět vystřídala r. 1762 obnovená a spojená dvorská kancelář česká a rakouská. Kdežto archiv české dvorské kanceláře do doby její samostatné existence, t. j. do roku 1749 byl odevzdán do Prahy, ostatek do r. 1848 zůstal ve Vídni a byl zničen. Je to ztráta nenahraditelná. Shořel tu též archiv ministerského presidia, zejména všechny přecetné svazky originálních protokolů rakouských ministerských rad, jež existovaly v jediném vyhotovení a hned, jakmile byly podepsány přítomnými ministry, byly ukládány do archivu. — To je bilance vídeňských bouří.

CO JSEM VIDĚL V MOSKVĚ.

Rusko je studováno. Družstevníci, spisovatelé i politici snaží se strhnouti závoj s bolševické sfingy. Pokusil se o to též francouzský spisovatel Béraud. Béraud je spisovatel francouzského komunismu. Přece však nenasadil mu tento směr brýle mámení. Viděl, co druzí neviděli. Náš Karel Čapek viděl něco v Anglii; je spisovatel vážného jména, který se dovede stále více dívat na svět s jiné planety. Také Josef Hora s Jaroslavem Durychem jsou básníci stálých jmen a nezáleží zde na jiném, než ukázati, jak první je šťasten, že sever mu v srdci spí, co druhý v něm žije. Podívejte se! To jsou lidé, kteří o cestách píší. Jsou cestovatelé, kteří o ničem nepíší a těch bychom si vážili nejvíce, kdyby to nebyli boháči, kteří mají peníze a nemají očí. Vážíme si proto těch, kteří o cestování něco povídají, protože něco viděli, ačkoli by se někdy za to vidění mohli

stydět. Neboť nevidí každý stejně a není každý stejně zvědavý. Ano, zvědavost je nejn nutnější potřebou užitečného cestování. Ona činí z lidí politiky, básníky a jiné umělce a lépe myslím řečeno, je na světě mnoho věcí, které si takové lidi vyvolávají. A tu jsem u věcí, o které jsem chtěl psát. Vážím si nejvíce cestovatelů básníků, když již píšeme o cestování. Neboť naprosto není podmíněno básnění cestováním. Tím více jsem ale potěšen, jestliže politik, kterému nejvíce cestování slouží, vidí něco více, než co politika vyžaduje. V tom vážím si Henri Bérauda, který takový je. — Opomeňme Německo, Itálii a Anglii a všimněme si Ruska, té země, v níž podle Bérauda zemřela veselost a jehož Petrohrad vyslovujeme smutně a zbožně. Jako člověk, i země má chvíle, dlouhé někdy staletí, v nichž ztrnulá bolest, čekající na výbuch radosti, je největší v okamžicích rodící se radosti. Osměluji se to říci o Rusku, i když Béraud velice poctivě píše, že je tam »bezstarostný lid, který se nedovede již smát«. Smutek je dar Boží a větší než veselost. Více jsem nechtěl říkati. Chcete-li, poslechněte ještě Bérauda. Však vám nepoví již nic, jen o Rusku: 1. »Celé Rusko přemýšlí, ale mlčí. Je mu dovoleno snad dělati něco jiného?« — 2. »Nic se tak nepodobá carskému vojsku, jako sovětské vojáky, kteří dotrhávají při cvičení carské kalhoty.« — 3. »Je tu hodně časopisů a každý časopis má hodně stran.« — Jaroslav Verián.

PŘÍJMY FRANCOUZSKÉHO STÁTU Z HEREN LAZEŇSKÝCH MÍST dosahují v roce 1926 380 milionů franků. Je to rekordní číslo, kterého nebylo dosud od zřízení roulet dosaženo. Roku 1925 získala Francie z roulety 252 milionů franků, r. 1924 byl z ní příjem 205 milionů franků. Jaká je hráčská vášeň ve franc. lázních, ukazuje obrat roulety v Deauville, která byla v osmítýdenní sezoně r. 1926 nejvíce vyhledávána. Stát tu získal 43,653.000 franků. Téměř i takovou sumu získalo tamější Kasino, takže cizinci zanechávají v Deauvillu okolo 80 milionů franků. Po Deauvillu přichází na řadu Biarritz, kde franc. stát získává 42,933.000 franků. Pak Paris-Plague s 37,700.000 fr., Cannes 33,918.000 fr., Nizza 33,857.000 fr., Vichy 28,285.000 franků. K tomu přistupují ještě četná malá kasina, pařížské hráčské kluby, u kterých není dosud přesně zjištěn příjem.

PŘIBÝVÁNÍ NEMRAVNOSTI A ZLOČIN-NOSTI V HOLANDSKU. V roce 1925 dosáhly zločiny proti mravnosti dvojnásobné výše. Od roku 1913 až do roku 1925 stoupl počet zločinů proti mravnosti v Holandsku procentuálně (na 100.000 obyvatel) pro znásilnění z 15.22 na 19.01, pro znásilnění dětí z 22.34 na 48.87. Případy nemravných přepadení stoupily z 83.53 na 385.42. Případy přepadení osob v bezvědomí a dětí z 203.32 na 385.42. Nemravného jednání s nezletilými osobami téhož pohlaví z 15.54 na 104.54. Zločinů proti mravnosti se strany rodičů, učitelů a poručníků z 20.772 na 83.94. Zvláště oba tyto přestupky ukazují na značný mravní úpadek širokých vrstev obyvatelstva. — Naši pokrokáři rádi ukazují na zločinnost katolíků. Holandsko jest zemí ze dvou třetin protestantskou.

ABSTINENTNÍ HNUTÍ. Na posledním sjezdu Říšského svazu abstinentů-katolíků v Německu v Düsseldorfu byl zjištěn přírůstek 1700 členů a zřízení nových 17 místních skupin. Počet místních sku-

pin je přibližně 59, ačkoliv před válkou přesahoval 80. — V Itálii teprve na 1000 duší (dříve 500) připadá dovolení výčepu. V Německu je tomu tak na 1 — 250 osobu. — Norský zákon o prodeji lihovin zakazuje v dopravě poštou kořalku a povoluje jen 13 městům prodej lihovin. Od r. 1928 bude zakázáno prodávati lihoviny v městech, které nemají 4000 obyvatel. — U nás se dosud jen teoretisuje. Znělo to jako vtip, že si živnostníci vynutili zkrácení doby abstinence lihových nápojů při volbách. K napodobení nabádá čin dvou slezských obcí, které prodaly obecní hospody, aby za stržený obnos postavily školy. Nejhuře rádí alkoholism v Podkarpatské Rusi. Tam se pije denaturovaný lih. Československé vládě se podařilo zavést v mnohých krajinách pivo. Je to zahánění čerta Belzebubem, ale přece je to jakýsi pokrok.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Novinové známky povoleny Řed. pošt. a telegrafů v Praze z 5. dubna 1927, čís. 64.546-VII-27.

Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilémovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jekční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská **banka**

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 1. října 1927.

Číslo 13-14. (16-17.)

HODŽŮV PROJEV.

Při otevření Rašínova gymnasia 4. září t. r. v Hradci Králové proslovil ministr školství a národní osvěty řeč, která se naprosto vymyká ze řečí, při takových příležitostech proslovených. Ministr Hodža použil královéhradeckého projevu k tomu, aby připomněl blížící se desáté výročí obnovy naší samostatnosti a tisící výročí smrti svatého Václava, tohoto tvůrce a zakladatele našeho státu.

O mileniu svatováclavském min. dr. Hodža pravil:

»Říká se o nás — říkáme si to i sami — že jsme mostem od Západu k Východu. Mám za to, že jest skutečně úkolem naším, právě tak jako úkolem našich bratrů Poláků a jižních Slovanů, býti mostem mezi starou civilizací Západu a novou civilizací Východu. Není nejmenší pochybnosti, že intenzivní naše styky kulturní se Západem vyhovují, ale ptám se, zdali jsme zrovna tak intenzivně utvořili své styky kulturní, společenské a hospodářské i s Východem. Mám dojem, že vývoj náš děje se jednostranně, že z té naší úlohy, býti prostředníkem mezi Východem a Západem, jednu polovičku pomíjíme a na ni zapomínáme.

Myslím, že jest jednou z nejvážnějších úloh našich, abychom nezapomínali, že není dobře člověku býti samotnému, abychom hleděli se svými sousedy, především slovanskými, utvořiti styk svůj co nejintenzivněji, abychom se dostali z naší staré slovanské romantiky, která své doby měla plné zdůvodnění, ale po které dnes následovati musí slovanský realismus v tom smyslu, že musíme usilovati o reální spolupráci se svými sousedy, zejména slovanskými, především za tím účelem, abychom mohli na věky věkoucí zajistit

OBSAH:

—k: Hodžův projev.

Ant. Šorm: 28. září 1918 naším 28. říjnem.
Dr. F. X. Novák: Suverenita církevní a suverenita státní.

Ja: Ze slovenské kroniky.

A. Novák: Vliv ruské revoluce na čsl. armádu.
P. Jan Ricci O. F. M.: Katolicismus v Číně.
Štěpán Goldschmid: Kongregace Zbožných Dělníků čili Kalasantýnů.

Světový kongres protestantských církví.

Prof. Dr. Frant. Zachystal: Kosmografie Bedy Ctihodného.

Náboženství včerejška a dneška.

Dr. Jos. Mrkos: Druhý sjezd slovanských geografů a etnografů v Polsce v roce 1927.

Dr. Josef Mrkos: Vědecké problémy druhého všeslovanského kongresu geografů a etnografů, pokud se týkají Karpat a Vysokých Tater.

Věda, literatura, umění.

Studentská hlídka.

Co život dal.

si vše to, co jsme získali válkou a revolucí, abychom mohli zachovati svou svobodu a samostatnost a zejména splniti své poslání kulturní a civilizační na tomto nejkritičtějších bodě Evropy, zkrátka abychom byli skutečně užitečným, nepostradatelným prostředníkem mezi civilizační východní a západní.

Co nevidět, uskuteční se konečně Slovanský ústav a Orientální ústav v Praze. Myslím, že budeme moci organisovati a seskupiti kolem tohoto velkého kulturního a vědeckého střediska velikou část toho, co jsem naznačil zrovna jako náš nejbližší úkol kooperace a sblížení. Jest to především poznání vědecké i praktické. Máme-li vyhověti tomuto svému úkolu, abychom na této zóně Evropy sloužili pokroku — ne tomu frázevitému pokroku — nýbrž pokroku skutečnému, kulturnímu, sociálnímu a hospodářskému, máme-li vyhověti tomuto svému poslání, které je velikou tradicí našeho národa od mnoha staletí,

abychom zde byli jednou ze záruk míru a mezinárodního dorozumění na základě rovnocennosti nacionální, pak musí naše generace mít kulturní středisko pro tuto naši orientaci.

Národ český v době dávne nemohl tomuto svému poslání dostáti tak, jak si přál. Chyběl mu teritoriální a organický souvis s Východem. Dnes zeměpisnou základnou státu našeho jest Dunaj. Dunaj znamená naše spojení s Východem, a to nejenom spojení Černým mořem s celým Východem, nýbrž znamená pro nás také, že nejsme závislími na Hamburku, a to má ovšem důsledky hospodářské i politické. Dunaj znamená volnou cestu pro nás, abychom mohli exportovati výrobky hospodářské a průmyslové, nebo výrobky morální a intelektuální, své stroje nebo své myšlenky, nebo své kulturní náměty. To jest naše porta orientalis. My ji máme, a to znamená vysokou kvalifikaci státu a národa našeho k tomu úkolu, jež pokládáme za nejdůležitější raison d'être naší samostatnosti.

Máme dále nyní teritoriální jazykový, národnostní a psychologický souvis s Východem proto, poněvadž takovýmto můstkem z Prahy k Východu jest naše Slovensko. Proto jen při úplné vnitřní solidaritě, při úplné konsolidaci naší vnitřní, budeme s to vyhověti tomu, co osud na nás chce.

Uvedl jsem jen jeden z těch velkých našich národních problémů, a hned k tomu připojuji tuto poznámku: Vyhověti velkému národnímu poslání znamená velmi silnou a trvalou organizaci všech našich národních sil. Národ rozbitý nemůže vykonati nic velkého. Ani mne nenapadá mluvití proti rozvrstvení národa podle skupin politických, sociálních a hospodářských. Nemyslím, že jest možna nějaká svornostenská romantika v době velikého sociálního snažení a sociálních protiv. Musíme respektovati rozvrstvení národa, musíme dokonce koncedovati, že také politicky mají jednotlivé skupiny svůj velký význam proto, že jsou odpovědným prostředníkem mezi jednotlivcem a státem, mezi individuem a kolektivem. Máme však nejen úkoly všední, ale velké úkoly historické a všenárodní. K tomu je zapotřebí, aby si byl národ vědom nutnosti své vnitřní solidarity.

Použiji dnešní chvíle k tomu, abych upozornil na blížící se příležitost, kdy národ náš bude mít možnost prokázati, že zachovává oddanou a upřímnou věrnost ke své velké tradici a svou oddanou vůli k národnímu solidarismu. Příštího roku budeme vzpomínati desetiletého trvání na-

šeho státu. To bude zpytování svědomí, zdali každý z nás vykonal pro stát to, co bylo jeho povinností a možností. Avšak blížíme se rovněž jinému jubileu. Je to jubileum svatováclavské. Co nevidět bude tomu 1000 let od onoho krvavého rána 28. září, kdy zraněn zbraní bratrovražednou padl svatý Václav. Nechci zbuzovati sentimentální historické vzpomínky, ale připomínám to, co cítí a čeho je si vědom každý z nás, jak se říkávalo »Věrný Čech«, a doplním »Každý věrný Slovák«. Budeme-li si o jubileu vzpomínati na sv. Václava, musíme si vzpomenouti na všechno to, co sv. Václav pro náš národ, jeho samostatnost a naši velikou kulturní a národní tradici znamenal. Bude vzpruhou pro státnickou zkoušku naši, dovedeme-li udržeti velikou morální a dějinnou kontinuitu svou. Svatý Václav jest symbolem. Všichni se pamatujeme, co o něm říká Palacký. Byl především mučedníkem, ale byl také ochráncem a zachráncem. On v kritické době, kdy Čechům hrozil osud polabských Slovanů, svou politickou a kulturní orientací zachránil Čechy. Dále připomíná o něm Palacký, že pro tento jeho instinktivně procítěný úspěch stal se legendárním mluvčím, orodujícím za Čechy, stal se mentorem národa, a konečně personifikací všeho krásného a ušlechtilého, co národ náš ku pojmu češství si představoval, byl symbolem národního ideálu českého. Budeme-li oslavovati památku sv. Václava, nebude to svátek jedné skupiny národa, ať už církevní, politické, společenské nebo vědecké, nýbrž bude to svátek národa celého proto, že celá státně politická koncepce sv. Václava — transponována do moderní terminologie — jest něčím živoucím a programatickým také pro dnešek.

On především v nejkritičtější době těžké izolace národa českého, po pádu Nitry a Velehradu, dal českému národu onu kulturní a politickou orientaci, která byla v době té jedině možná. Dověřil dílo pokřesťanění Čech, což znamená vtažení národa českého do soudobé moderní kulturní orientace. Zdali není také dnes naším velikým úkolem, abychom našli onu správnou politickou a hlavně kulturní orientaci, která by právě tak jako před 1000 lety zajistila existenci a budoucnost národa? Bude to orientace jiná, než byla před 1000 lety, kde znamenala vasalství německé, ale také my jsme jiní, než byli Čechové před 1000 lety, a také situace mezinárodní je jiná, než byla tehdy. Je nám to pouze mementem, že národ náš musí si odvyknouti mysliti pouze s hlediska jednoho okresu nebo

země a musí ve velkých otázkách vyslyti národně-politicky a státně-politicky.

Jednou z velmi pozoruhodných koncepcí sv. Václava bylo to, o čem legenda praví, že byla křesťanská dobrotivost k chudým. Dnes bychom tomu řekli smysl sociálně-politický, který ovšem musí mít své kořeny ať již v náboženství, nebo v sociální morálce. Nezapomínejme nikdy, že my, Čechové a Slováci, jsme národem drobných lidí, že nejsme národem t. zv. hospodářsky silných jedinců, kteříž jsou u nás výjimkou. My jsme typickou demokracií, ze kteréhožto faktu vyplývá, že nesmí být mezi námi žádného sociálního founovství, že přes všechny sociální protivy musíme ve velkých okamžicích najít to, co nás pojí, a zapomenouti na to, co nás dělí.

Svatý Václav byl mučedníkem své veliké a silné snahy, aby odstranil s cesty vývoje národa zástupce partikularistických, feudálních zájmů. Vy se pamatujete z dějin, že zvedali proti němu hlavy ti páni, kteří nemohli snést jednotného knížectví, jednotného silného státu a chtěli uplatnit své partikularistické mocenské a prospěchářské zájmy. Zlomiti tento odpor bývalo nejtěžším úkolem vládařů tehdejší doby. Svátý Václav podjal se toho úkolu a stal se jeho obětí. Zdalíž není v tom přímo analogie s tím, kam musíme dospívat i my ve své státní a národní politice? I pro nás nadchází čas od času nutnost proti zájmům jedněch nebo druhých skupin uplatnit jednotící momenty a kolektivní vůli národa a jeho zájmy i všechno to, co jest podmínkou jeho budoucnosti. Tato silná snaha byla tak charakteristickou črtou státní politické koncepce sv. Václava, že ještě dnes ji můžeme pokládati za jeho velkou závěť politickou.

Je pravda, že to, co vytvořil svatý Václav a jeho doba, vztahovalo se jen na jednu část nynějšího našeho státu. Musíme vděčiti osudu, že i když padla Morava, státní myšlenka našla útulek svůj aspoň v Praze, aspoň v Čechách, poněvadž z toho, co zachránil sv. Václav, vznikla dlouhá, 700 let trvající existence českého státu. Nalezla-li česká státní myšlenka útočiště své jen na území Čech, není to nijak důvodem, abychom my, Slováci, nepokládali tuto tradici za svou, tím spíše, poněvadž nadešla zase doba — bylo to po Bílé hoře — kdy útočištěm československé vzdělanosti po celých 150 let bylo Slovensko.

Není to lhostejný moment, že můžeme pohlížeti na tisíciletou státně-politickou tradici. Budeme slaviti millenium. Jen se vynasnažme, abychom byli hodni a důstojni toho, že česká,

resp. československá státní myšlenka má své tisícileté trvání, jen se vynasnažujeme, abychom ve všem, co podnikáme, prokázali svou státně-politickou vyspělost, abychom se neztráceli v drobných politických šarvátkách a všednostech dne. Neztrácejme s očí toho velikého úkolu, že musíme býti, jako byli předkové naši, moudří a dobří a že musíme uměti vítěziti a přemáhati vše, co osud naválí do cesty naší budoucnosti.

Jubilejní oslavy svatováclavské nebudou jen podnikem soukromým. Prohlašuji, že si vláda republiky Československé pokládá za čestný úkol býti protektorkou oslav těch, že chce býti nejen protektorkou jubilejních oslav, ale že se chce vedení jejich činně zúčastniti na důkaz, že tradice tato jest tradicí nás všech, tradicí našeho státu a naší tisícileté státní myšlenky československé.«

Je to po prvé, kdy aktivní ministr republiky, a nota bene ministr školství a národní osvěty, vyzdvihl světlou památku patrona naší země české, sv. Václava. Jsme za ocenění sv. Václava panu ministrovi vděčni, ať už se o motivaci řeči mluví, jak chce. (Jedni říkají, že to byla kandidátní řeč příštího ministra zahraničí, druzí, že Hodža chce vzíti lidové straně vítr s plachet.)

O řeči Hodžově rozvířila se čilá diskuse. Občanské strany řeč chválily, socialisté, komunisté a socialističtí legionáři potírali. Tito s určitými rozpaky, poněvadž nemohli nic věcného proti argumentům Hodžovým uvést. Katolíci prý chtějí oslav politicky zneužít! Jako by se oslav Husových nezneužívalo tisíckrát více!

Svatováclavský výboj je nepolitický a proponované oslavy mají býti všenárodní a nepolitické. Nikdo zajisté nemůže od katolíků chtít, aby se při této příležitosti drželi zpátky, když jde o jejich svěťce. Katolíci nikoho z oslav nevyklučují, sami však nenechají se pokrokáři komandovat, jak má býti millenium oslaveno. Do toho má co mluvit jen vláda, jež převzala protektorát, a snad ještě Národní rada jako instituce všenárodní.

*

Dr. Alfred Fuchs zaslal nám k řeči Hodžově toto resumé:

Znali bychom příliš špatně naši veřejnost, kdybychom nebyli tušili, že královéhradecký projev ministra dra Hodži, resp. jeho svatováclavský passus, vzbudí živou nelibost u pokrokového tisku, ačkoli v něm nebylo ani slova výbojného. Také se stalo to, co jsme v tom směru očekávali, že ani jeden z těchto listů se nepokusil o věcnou

diskusi, týkající se smyslu českých dějin, ideje reformační, husitské, cyrilo-metodějské a svatováclavské, nýbrž že sáhl k terminologii, jež jest našim žurnalistům běžnější: »celně-kongruová koalice«, »přisluhování klerikálům« atd. atd. Ani my nechceme se vraceti k diskusi již tisíc-kráté probrané lidmi povolanějšími, než jsou žurnalisté.

Chtěli bychom však vzpomenouti na spis, na nějž se neprávem zapomíná. Mínilo tím knihu doc. dra Em. Chalupného: »Úkol českého národa«, jež vyšla krátce před válkou a jež s velkou kritičností a methodickou přesností posoudila již tehdy oblíbený myšlenkový sport, pěstovaný dnes tak horlivě novináři a před válkou na trochu vyšší úrovni universitními profesory. Dr. Chalupný měl odvalu ukázati již tehdy, že zjišťování dějinného poslání národa, jenž jest živým, nemůže míti přesného vědeckého podkladu. Svou thesi dokládá tímto pěkným příkladem:

Dnes víme dosti přesně, jaké bylo dějinné poslání, jaký byl dějinný úkol starých Římanů. Založili veliké, světové imperium, vytvořili v něm rozsáhlý správní aparát a dali mu klasický právní řád, který přešel jako drahocenné dědictví starého Říma až na naše časy. Pokud bude evropská kultura a civilisace tím, čím jest, potud bude přednášeno na evropských právnických fakultách i římské právo. Lze tedy jednoduše a zjednodušující formulkou říci, že posláním starého, antického Říma bylo, dáti světu dokonalý právní řád. A nyní si představme — praví dr. Chalupný — Římana z doby punských válek, kdy římský stát byl do značné míry téměř pravým opakem toho, čím býval Řím císařský. Malé partikulární městské zájmy vedly boj proti jiným, konkurenčním, malým, partikulárním městským zájmům pod heslem: »Ceterum autem censeo Carthaginem esse delendam.« Kdyby byl někdo Římanu z dob tehdejších řekl, že úkol Říma spočívá v tom, že jednou dá Urbi et orbi právní řád, sotva by byl tomu mohl uvěřiti a po-

rozuměti. A přece již tehdy, v době punských válek, tvořil se v základech onen římský stát a plnilo se dílo, jež mělo býti jednou posláním starého Říma.

Příklad Chalupného ukazuje dobře, kterak jsou nejisté všechny koncepce o smyslu dějin nějakého živého národa. Tím ovšem není řečeno, že národy podobných koncepcí nepotřebují: vždy hledáme předčasné synthesy, abychom se vyznali ve změti faktů. Každý živý národ tvoří si programy a žádný opravdu veliký historik nespokojí se pouhým sbíráním materiálu. Kdo pak věří v Prozřetelnost, vidí i v dějinách Její plán. Víra v Prozřetelnost jest matkou filosofie dějin. Čím pak podobný národní program jest konkrétnější, tím spíše má naděje na uznání. Idea cyrilo-metodějská se svým jasným programem unionistickým jest živější než idea navazování na reformaci, pod níž si každý představuje něco jiného. Idea svatováclavská se svou jasnou tradicí navazování na komplex kultur západních, netonouti v mlhavém panslavismu, ale obrátiti zisk západních kultur ve prospěch ideje unionistické, jest jasnější než slova o Táboře, jakožto o programu. Nikdo se nestaví proti tvoření a formulování národních programů. Ale nemá smyslu o ně se hádat. Smysl má pouze práce. Disputacemi se nic nevyřídí, protože při formulaci podobných národních posláních a programů opouštíme pevnou půdu vědy.

Ve své knize navazuje dr. Chalupný na tehdejší spory o Schauera a jiné skeptiky a praví správně, že pro každý zdravý národ jest jediný program: Být a žít. Bude-li žít plným životem, pak si najde i své dějinné poslání, neboť život jest bohatší než rozumové formulky. To věděl i český národ vždycky a jest snad příznačno, že tento program vůle k životu jest vyjádřen právě v písni svatováclavské:

»Nedej zahynouti nám ni budoucím!«

Tak mluví zdravý národ, nezatížený problémem hamletovským!

A n t. Š o r m:

28. ZÁŘÍ 1918 NAŠÍM 28. ŘÍJNEM.

Historik profesor J. Pekař jest toho přesvědčení, že počátek našeho převratu — 28. říjen — úzce souvisí se dnem 28. září 1918. V den, kdy oslavujeme svátek sv. Václava — Dědice České země — vojenský hlavní stan německý ve Spaas generály Ludendorffem a Hindenburgem v če-

le rozhodl se vyzvati vládu v Berlíně, aby co nejrychleji zahájila jednání o příměří a mír. To znamenalo, že v tomto osudovém dnu zřítla se pýcha Německa a meč bojovně tasený roku 1914, aby podmanil Evropu, vypadl zlomen z ochromené jeho ruky. Příčinu k tomu dala také kapi-

tulace Bulharska, vyklizení Albanie, pokroky Američanů a Angličanů na západní frontě, zmatek ve Vídni...

Tento den jest zároveň čtvrtým výročním dnem prvních bojovníků za naši svobodu na dvou protilehlých koncích Evropy. »Starodružinici« v Kijevě a družina »Nazdar« v Baoyne přísahali dne 28. září 1914 na prapory s korunou svatováclavskou.

Téhož dne svatováclavského, kdy císař Vilém po řadě dramatických scén pozdě večer »přenechává slovo dějinám«, vložena byla vláda do rukou našich uznáním české samostatnosti v Paříži. Zda není v tom jakési spojitosti Prozřetelnosti Boží, že samostatnost vrací se nám právě v den našeho zemského patrona, jehož jsme po tisíciletí vzývali: Nedej zahynouti nám...! Někteří naši osvoboditelé byli by rádi prohlášení svobody oddálili na 8. listopad z důvodů tendenčních, ale vůlí vyšší stává se tak již v den svátku Dědice Českého — sv. Václava.

Svátek sv. Václava byl v dějinách našeho národního obrození českého vždycky dnem velikých manifestací a rozhodnutí. Tak i o svatém Václavu dne 28. září 1918 postavily se na sjezdu v Praze všechny české strany do jedné fronty boje za úplné osvobození vlasti; tím byl připraven svorný postup celého národa ke skutečnému převratu, ať tento by byl nadešel ihned či později. Zatím co v tisku ještě svatováclavské projevy potlačovány, v našich chrámech toho dne neohroženě projevena všeobecně cítěná přání a touhy celého národa po úplném osvobození.

Ač byly tužby vlastenecké politickými úřady zvláště za války potlačovány, přece se projeví právě 28. září 1918 způsobem nečekaným a nevidaným. Ač nijak nepřipravovány, účastní se jich všechny kraje spontánně. Nebylo snad českého kostelíčka, v němž by se nebyla sloužila toho dne mše svatá »za šťastnou budoucnost českého státu, národa«, neb jak patrně z ohláškové knihy v Přestvicích, »...abychom se brzkého míru a lepších časů v osvobozené vlasti dočekali.« Chrámy byly v ty dny přeplněny, všude triumfovala jednotná vůle národa pro práva a svobodu československého lidu.

Podle poplašných zpráv, jež se šířily mezi německým obyvatelstvem, měly býti oslavy svatováclavské 28. září Němcům v Čechách »nocí bartolomějskou«. Zlé svědomí nahánělo jim asi hodně strachu. Německý tisk tehdy ostře vystupuje nikoli proti připravova-

ným podnikům socialistických stran, nýbrž proti pověstem, že český klérus chce v den tento sloužiti mše svatě za naši samostatnost, z čehož dobrě patrně, že správně vytušili skutečné jádro českého lidu, jednotně proniknuté a pevně spjaté s ideou svatováclavskou.

Zatím co ve Vídni se čekalo nanejmeně všeobecné české povstání, dochází tam úřední zpráva: »Čechové jsou úplně klidni; jsou v chrámech a modlí se za svou samostatnost!«

Prohlédneme si letmo některá města a osady, jak tam světili svátek sv. Václava, a místo revoluce prosí v kostelích za úplnou svobodu pro vlast svou. Tam, kde měli ještě zvony, slavnostně jimi vyzváněli; v Pečičkách byl vytažen z úkrytu před rekvisicí schovaný a zachráněný zvon a zvoněno jím k radostnému tomuto dnu. V Ronově i jinde konány lampionové průvody v předvečer svátku. V Dolních Hbitech u Příbramě páleny svatováclavské ohně. Kostely vyzdobeny chvojím a květinami; ozdoba chrámová byla často rázu vlasteneckého. Tak se stalo zvláště v Rychnově nad Kněžnou, kdež ověnčen kostel až do stropu květinami barev slovanské trikolory a na svíčkách upevněny štítky se zlatou korunou a monogramem svatováclavským.

Národních praporů, praporků, znaků ani trikolour nebylo tak snadno tehdy získati. Byly nejenom zakázány, nýbrž často ani na prodej. Ivan Kitzberger, tehdy farář v Libotejnici, vypravuje ve svých vzpomínkách »Jak jsme slavili na Podřipsku svátek svatého Václava r. 1918«, co mu dalo práce v Praze, než znaky a prapory koupiti dostal a vykoupit musil nejen aprovisací, nýbrž i slibem mlčenlivosti o nákupním pramenu. Znaky našich zemí a koruna svatováclavská umístěny po bocích a nad oltářem v nádherném a památném chrámu Panny Marie v Doksaněch a svatě Kateřiny v Libotejnici a jinde. Zde také svícny na oltářích ozdobeny českými znaky.

Lid ubíral se v některých městech k těmto památným slavnostem do chrámu s hudbou, jako v Dobrušce a jinde. V Ořechu u Prahy, kdež byl farářem spisovatel J. Š. Baar, na mši svatou i na kázání dostavili se nevidané zástupy lidu, starostové obcí, dívky v národních krojích. Na hlavním oltáři stála socha sv. Václava. Při Baarově kázání »celý kostel hlasitě plakal«. V Pardubicích rozplakal kostel vroucně zazpívanou písní p. inspektor pošt Kolář. V Pelhřimově, kdež bohoslužby hejtmanem zakázány, dostavilo

se studentstvo s praporem a zástupci četných úřadů.

Svatováclavské slavnosti spojeny nejednou s národními a vlasteneckými tábory. Veliký tábor lidu z Jizerských hor, Krkonoš a Podkrkonoší byl toho dne v kostele v Pasekách n. Jiz. Byla to veliká národní svatováclavská pout, již zdejší lid každoročně konal od roku 1916 ve své největší tísní do horského kostelíčka svatováclavského. Zde koncentroval se český lid zvláště z ohrožených menšin a byl přítomen mši svaté za národní samostatnost. Okolní Němci připravili pak místnímu faráři nemilé vyšetřování za »prohlášení české samostatnosti«. Ve Volenici bývala každého roku konána u kostela sbírka na Ústř. matici školskou; roku 1918 ji tu četnický strážmistr zkonfiskoval. Na Podřipsku konány tábory dva: první již 8. září v památném chrámu v Doxanech, druhý 28. září v Libotejnici. Lid sem přišel se svými duchovními správci. Veliká byla procesí z Bohušovic, Doláněk, Brozan, Chotěšova, z Nížeboh, z Terezína, Litoměřic a s ním přišel křesťansko-sociální spolek pod praporem svatováclavským; přišly též průvody ze vzdálených vesnic: Chvalína a Vrbky, z Píst a Kbelic. V některých procesích byly korporativně obecní výbory a spolky. V presbitáři spatřil lid sochu sv. Václava v háji květů; nad hlavním oltářem v krásné dekoraci stkvěly se znaky zemí koruny svatováclavské. V tom smyslu neslo se i kázání známého českého faráře-včelaře Ivana Kitzbergra. Také libotejnický kostel na břehu Labe byl nabit do posledního místečka. Tam sloužil mši svatou polní kurát litoměřické posádky, kterýž prchl před přísnou pohotovostí všeho důstojnictva i vojska a mši sv. sloužil v praemonstrátské klerice, aby nebyl poznán.

Bohoslužby byly všude provázeny slavnostními vlasteneckými promluvami a kázáními. Themata kázání byla na onu dobu velice smělá a protistátní. Několik jich ukázkou:

V Dolních Hbitech na Příbramsku: »O významu koruny svatováclavské, jakožto odznaku naší samostatnosti.« V Unornově u Znojma: »Význam světce sv. Václava pro náš národ v minulosti i budoucnosti.« Ve Švihově: »O utrpení sv. Václava a utrpení českého národa od počátku až podnes« V Domažlicích: »O ctnostech sv. Václava, o lásce jeho k národu i vlasti, kterou dnes každý věrný Čech od dělníka až do učence skutkem ukazovati má.« V Dobřichovicích: »O pravé lásce k vlasti po příkladu sv. Václava.«

V Bohnicích ve svatováclavském kostele kázal dp. farář Hruška o tom, jak svatý Václav položil základ k samostatnosti českého národa a za jeho samostatnost i život položil. Posluchačstvo zvláště bylo dojata příběhem, jak český důstojník-zajatec objevil na Monte Cassinu zmiřelého akad. malíře Tulku, jenž jako stařeček-mnich vzpomíná své drahé a milé vlasti a modlí se za její samostatnost a osvobození.

J. Š. Baar užil toho dne odvážných slov o dvouhlavé bestii na Dunaji, které trest nemine. České katolické mládeži z Novoměstska, Náchodska a Českoskalicka na táboru u památného svatováclavského kostelíka na Dobeníně nadšeně vlastenecky káže královéhradecký kanovník dr. Frant. Šulc. Při ukončení svatováclavských pobožností všeobecně zapěna naše národní hymna místo rakouské. Byla toho dne ve většině našich kostelů zapěna vůbec po prvé.

V Karlíně zúčastnili se tohoto povznášejícího okamžiku společně všechny školní děti se svými učiteli. V Jistebnici u Tábora intonoval národní hymnu od oltáře farář a lid zpíval za ním, »až se klenba otřásala«. Proto vznášela se nad ním metla trestu a byl udán u politických úřadů za rebelanta. Hymna »Kde domov můj?« zpívána obyčejně doslovně, někde poněkud upravena pro zvýšení posvátnosti místa a dne, v nějž zpívána. Tak podařilo se mi získati text hymny. z Doksan:

Slyš, Bože můj! Chraň domov můj!
Chraň ten klenot zbožných Čechů,
nezamítej našich vzdechů,
starou slávu navrať nám,
neb Ty's Pánem dějin sám!
Z Tebe prýští síla, spása,
[: chraniž, Bože, domov můj!« :]

V zámeckém nádvoří před kostelem svatého Václava na Stránově, kdež byla konána pobožnost ke sv. Václavu za obrovské účasti věřících ze širokého okolí, měl kázání mimo místního faráře též P. Žák ze řádu Tov. Ježíšova, zpívána nová svatováclavská píseň Václava Korandy, již zhudebnil mistr J. C. Sychra, kterýž řídil sbory na slavnosti této. Píseň za tím účelem otištěna a lidu rozdávána.

Jinde zpívána česká národní hymna ve znění, jak byla zpívána za dnů vlasteneckých táborů v době Palackého a Riegra a složena Františkem Legerem:

Kde domov můj?
Kde vlast je má?
Potem práce posvěcena,
utrpením vykoupena,
jak ji předkům svěřil Bůh,
hájlil meč a vzdělal pluh,
drahá je mi rodná země,
země česká, domov můj!

Kde domov můj?
Kde vlast je má?
Bože věčný, láskou svojí
chraniž zem tu v každém boji,
k práci pilné sílu dej,
lidu svému požehnej,
nechať zkvétá rodná země,
země česká, domov můj!

Pod praporem sv. krále Václava.

Prapore svatý českého krále,
rozviň se k nebi, vesele vlaj;
radostný zápal roznášej stále
ve věrná srdce, ve věrný kraj.
Pod tebou jdeme v posvátném tichu,
pod tebou dojdeme v nebeskou říš.
Nedbáme zloby, nedbáme smíchu:
prapore svatý, vzlétni jen výš!

Všemocný Bože, Králi všech králů,
laskavě shlédni na český lid,
chceme Ti stále, ve štěstí — v žalu,
radostně sloužit, věrnými být.
Jako ten prapor k nebi se vznáší
i my chceme k Bohu — blíže a blíže;
bez bázně jdeme s družinou naší:
prapore svatý, vzlétni jen výš!

Milená vlasti, neboj se škůdce,
ve víře naší pevný náš hrad,
jako král Václav, Svatý náš vůdce,
v obraně tvoji věrně chceme stát.
Nevěra marně rozbroje sije —
prapor náš šumí, slyš, vlasti, slyš!
Tisíce srdcí pro tebe bije:
prapore svatý, vzlétni jen výš.

Město Rychnov nad Kněžnou v Orlických horách tonulo v červenobílých praporech a dědina Bratronice u Rakovníka oděla se celá slavnostním hávem, domy byly ozdobeny prapory, ovšem jen národních barev. V Cholině na okresu litovelském přes všechny příkazy o šetření střel-

ným prachem byla uspořádána slavnostní střelba z hanáckého děla, v Rychnově z obecních hmoždířů. Do kostelů zváno na tyto bohoslužby obecní zastupitelstvo, hodnostáři. V Prostějově farář a básník K. Dostál-Lutinov po slavných službách Božích za šťastnou budoucnost národa na památku významného dne určuje postavit vysokou desku na význačném místě s reliefem svatého Václava, jenž obětuje svou korunu a své dědictví Bohu, podle návrhu sochaře Bílka.

V osadách, kde byly sochy českého vévody svatého Václava vyzdobovány kvítím, slavnostně osvětlovány a konány u nich pobožnosti (Křenovice u Vyškova). V Obděnicích u Sedlčan byl konán průvod se sochou sv. Václava po vsi a zakončen modlitbou, aby sv. Václav vyprosil svému lidu svobodu; od té doby koná se tento průvod v Obděnicích každoročně a účastní se jej místní spolky. V Kralupech n./Vlt. konaly se svatováclavské pobožnosti na osvobození vlasti u oltáře sv. Václava po celý týden ráno i večer, za značného účastenství lidu. V Plzni byl konán průvod z arciděkanského chrámu do kostela dominikánského.

Shodně sdělují zprávy novinové z konce září o svatováclavských slavnostech na Moravě:

Ježto ve všední den pro pilné práce těžko pořádati nějakou oslavu, světili u nás svátek svatého Václava v neděli nato (29. září). Z Choliny na př. sděleno: »Slavná hrubá mše svatá s asistencí obětována za český národ a šťastnou jeho budoucnost; oltář vkusně vyzdobily naše děvy; mocným dojmem působila zvláště modlitba za vlast, kterou před sv. požehnáním modlilo se společně duchovenstvo. Odpoledne po sv. požehnání za zpěvu chorálu svatováclavského uctěny ostatky Dědice země české. Rozprodán rovněž větší počet nových uměleckých obrázků patronů českých (podle maleb Urbanových), vydaných p. biskupem drem Antonínem Podlahou.«

Podobně mohutně působilo u nás, v Doksaněch, když kněžstvo, shromážděné tu z celého Podřipska, modlilo se Třebízkého »Modlitbu za vlast«. Tato byla tehdy právě vydána Útulnou slepých dívek na Kampě a prodávala se u kostelů.

Bylo ovšem dosti míst, v nichž okresní hejtmáné kazili vším úsilím oslavy a kdež nedovoľovali ani katolickým řečníkům mluvit.

V týdeníku »Mír« (č. 39. z 10./X.) byl zabaven článek o oslavách svatováclavských. Když v Pelhřimově vlastenecký děkan Frant. B. Vaněk pozval všechny úřady ke slavnostním bohosluž-

bám za československou samostatnost, vzkázal mu okresní hejtman, že takovéto demonstrace nesmí trpěti a rovněž nemůže na dveřích kostela trpěti plakát, hlásající československou samostatnost. Mohl by snad strpěti ohlášené bohoslužby za blaho národa, nikoli však za jeho samostatnost. Když děkan odpověděl, že služby Boží budou slouženy rozhodně za českou samostatnost, hejtman dal nápis s kostela strhnouti, avšak netroufal si bohoslužby zakázati. Děkan Vaněk byl pak vyšetřován pro velezradu.

Mnohò českých občanů a i vlastenců nedoufalo tehdy ještě dosti pevně v naši samostatnost a nepřijali pozvání v roce 1918 na slavnosti svatováclavské. V Lišově u Českých Budějovic zúčastnily se všechny spolky průvodu z Lišova do Štěpánova a vlasteneckých projevů místního kléru, jen »Sokol« se omluvil.

Tak se staly v nespočetných místech bohoslužby svatováclavské roku 1918 prvním veřejným projevem pro náš samostatný stát před převratem a byly do 28. října často ojedinělou manifestací za naši svobodu, již jen oslavy 28. října předčily.

Radostně možno sledovati, že český tisk jednotně a svorně (téměř většiny vycházejících a za války prořídilých listů) projevuje, co hárало v srdcích všeho lidu. Hnutí pro českou samostatnost obrací pozornost právě na onu postavu českých dějin, která se zasloužila více než jiní panovníci o zachování naší samostatnosti již před dávnými věky — ke svatému Václavu. Z přetčetných projevů cituji několik řádků »Venkova«, otištěných v čele listu:

»Svatý Václave, vévodo země české, Vrat-slavem nám buď! Vrať národu našemu bývalou slávu jeho, vrať lesku koruně naší svatováclavské! Vrať víru našemu národu, aby jako Ty radostně se skláněl k chudáku — pro Kristovu lásku. Vrať svornost Čechům, kníže svaté, jenž Jsi kdysi vévodovi Zlickému ruku k smíru podal, vyhub nesvár a zášť, Ty, kterýž bratrovrahu v umírání jsi šeptal: Bůh ti, bratře, odpusť! Vypros našemu národu, aby toliko za spravedlivou věcí šel, aby nevěrou se lákat nedával a pilíře tisícileté budovy, ve které jsi Ty základy stavěl, nehýbal. Tvůj světlý příklad ať lásku v srdci každého z nás vznítí, abychom bez rozdílu stavu a povolání navzájem si pomáhali, každou myšlenku na poškození bližního zapuzovali a zasloužili si názvu národa svatováclavského. Vyslyš, kníže náš, vroucí prosbu naši, nedej zahynouti nám ni budoucím, svatý Václave! «

Básník F. X. Šalda píše a 28./IX. otiiskuje jednu z nejlepších básní svatováclavských: »Selský svatý Václav.«

Jedinký katolický deník v Čechách »Čech« přináší v záhlaví Žákovu »Přísahu« a vlastenecké články svatováclavské: »Učitel Čechů«, legendu »Hvězda Václavova« a řadu průzračných článků a lokálek s prorockými vidinami brzkého osvobození. Pozoruhodná jest právě stoletá jubilejní vzpomínka, kdy 28./IX. 1818 založen knězem-buditelem Antonínem Puchmayerem — tehdy farářem radnickým — první čtenářský spolek český, který se svými nescetnými následovníky, totiž čtenářskými spolky a jednotami, tolik se zasloužil o probuzení národního vědomí českého.

Školská Matice kvituje svatováclavský dar pěšího pluku č. 102 od vzdálených sice, ale obětavých svých synů důstojníků i mužstva 10.000 korun.

Týdeník »Mír« přináší Kordačův smělý projev »Koruna svatováclavská« a moravský deník »Našinec« pod titulem »Ke dnu svatováclavskému« píše úvodník o brožůře právě vydané vyšehradským vikaristou Boh. Staškem: »Idea svatováclavská a samostatnost národa českého.«

Ještě vřeleji vyznívají schůze, přednášky a tábory toho dne konané; Katolíci mají na nich veliký podíl.

V »Merkuru« v Praze konána na sv. Václava veliká manifestační schůze Katol.-politické jednoty pro království České v Praze, již předsedal hrabě Deym, kterýžto při zahájení pravil: »... chceme manifestovati, že s rozhodností hlásíme se za své oprávněné požadavky národní a státoprávní a ukázati nahoru i dolů, že nepovolíme v tomto boji, až se národu našemu stane po právu a spravedlnosti...« Na schůzi pro nezadatelná práva národní mluvil prof. Fr. Kordač, jenž apeloval na mladého císaře Karla, aby byl druhým otcem vlasti, a pak zapěna »Přísaha« od Sychry na slova Fr. Žáka:

P ř í s a h a.

Přisahejme heslu Václavovu
»Bůh a národ« věrnost znovu.

Kníže náš
českou páž
pozvedáme dnes
k tobě do nebes
k slavné přísaze:

vírou silni,
v práci pilni,
vzdorní v nástraze,
věrní jazyku,
spíati s národem
v smíchu, ve vzlyku,
svorným pochodem
k tobě budem stát,
žít a umírat.

Nedal's zahynout často tonoucím,
nedáš zahynouti nám ni budoucím!

V Ronově nad Doubravkou konala se schůze; na ní dp. Havelka v řeči »Český člověk a církev katolická« výstižně dokazoval, že církev to byla, jež přála a přeje dosud pravé svobodě, vzdělanosti, pokroku, hájí existenci a samostatnost utlačovaných národů. Upozornil na místa v dějinách, že i u nás v Čechách církev vždy pracovala na samostatnosti českého národa.

Veliká národní manifestace českoslezského lidu svolána na Ostrou Hůrku. »Aby se nestalo nějaké neštěstí,« došel z ministerstva z Vídně telegram, »že tábor lidu za žádnou cenu nesmí se konati na veřejném místě, nýbrž má zůstatí při spolkové schůzi v místnosti«. Rozumný ale komisař spokojil se ujištěním pořadatelstva, že přijímají za vše osobní zodpovědnost, a nečinil žádných překážek, a tak na svatováclavský tábor přišly ohromné zástupy slezského lidu, a to asi 30.000 osob, mezi nimiž byli i Češi z Pruského Slezska (nynějšího Hlučínska). Jménem Poláků promluvil poslanec Halfar a vyslovil přání, aby se společně postupovalo v boji za polský a český stát.

O svátku sv. Václava a v neděli po něm (28. a 29. září) konal se v Praze též sjezd pracovníků a důvěrníků spojené katol. strany české za četné účasti hostů z Moravy, kterémuž předsedal p. senátor Fr. Šabata. První článek resoluce sjezdové zní: »Český lid katolický, organisovaný ve Spojené katolické straně české, stojí věrně, neochvějně a nadšeně s českým národem v jednom šiku v boji za dosažení československého státu, nadaného všemi právy státu suverenního. Neopustiv ani na chvíli půdy slavnostních projevů českého poselstva a národní přísahy, stojí jednomyslně i za projevem zástupců českého duchovenstva ze dne 3. září, jenž mu byl ze srdce promluven . . .«. Dále jsou odsouzeny násilné činy vlády Hussarkovy proti národní svobodě, a zvláště proti vyhladovění naší vlasti.

Ostatní projevy nenáboženské všeobecné o 28. září 1918 byly neobvykle slavnostní, většinou spojené se »Svatováclavským darem« pro Ústřední matici školskou«, kteráž toho roku ve svém svolání praví (v »Obnově«): »Katolické naše kruhy, jež ve dnech posledních jen utvrdily svou politickou solidaritu s ostatními stranami národními, zajisté nezůstanou v obětavosti pozadu za jinými. Již z úcty ke sv. Václavu rekonvalescentní sjednotili českého lidu, podpořme štědře Ústřední matici školskou! V Hradci Králové vydraženo jedno perníkové srdce na 1400 korun. Na náměstí v Plzni u Mariánského sloupu konána manifestační schůze dělnictva; prapory byly po schůzi odneseny domů, standarty s nápisy však postaveny do rukou soch, jakoby se světci připojili k tichým národním demonstracím. Svatý Václav třímal žerď s nápisem: »Chceme mír a sebeurčení národů«, svatá Kateřina usilovala o propuštění kteréhos politického vězně atd.

V některých krajích konaly se prohlídky, ježto Němci vyvolali poplašné zprávy o tajném zbrojení. Národní dům v Opavě po celý svátek sv. Václava hlídán vojenskou stráží.

Krásnými projevy a velkomyslnými dary (národní hřivnou na oltář vlasti) provázeli naši krajané za oceánem, když jsme se v našich chrámech modlili za svou samostatnost. Blížící se osvobození nadchlo naše krajany, že dřívější jejich oběti nebyly marny, k nové štědrosti a obětavosti »za naši novou i starou drahou vlast« — a bylo to právě ponejvíce ve 150 českých kostelích katol. a při t. zv. »svatováclavských posvíceních«, kdež byly uspořádány vydatné sbírky. Z nesčetných těch zaoceánských akcí v den tento budiž tu tlumočeno české vlastenecké nadšení alespoň jedním dokladem:

P. Josef Sviták líčí, »Jak jsme pracovali pro starou vlast«, ze státu Kansas, návštěvou toho dne v osadě Wilson, takto:

»Dne 28. září 1918 k četně shromážděným osadníkům promluvil slavnostní řečník a organisátor p. V. Jelínek z Omahy; v řeči své vyličil život knížete českého svatého Václava a vřelými slovy přimlouval se za podporu na akci osvobozovací, mne potom ustanovil výběřčím příspěvků. Nemalé bylo překvapení, když jsem mohl po chvílce oznámiti přítomným, že mám již vybráno 800 dolarů; to bylo ještě před schůzí, a než minula hodina, bylo nejen upsáno, ale i zapláceno 2000 dolarů. Druhého dne, v neděli, mezi první

a druhou mši sv. sebráno ještě přes 400 dolarů, takže osada Wilson, jež čítá jen asi 100 katol. rodin a jež po dva roky předtím byla stížena neúrodou, odvedla za dny 28.—29. září českým zemím — družné Slovači pro Svobodu zlatou přes 2400 dolarů.«

Z toho dobře lze seznati, že svátek svatého Václava roku 1918 patří k jedněm z nejradostnějších dnů ze všech dnů naší historie. Jen málo bylo dnů v dějinách národa, kdy vzájemná jed-

nota, vlastenecká idea a národní štědrost projevila se tak mohutně a úchvatně.

Již jinde otiskl jsem doklady, že podobných vřelých projevů bylo toho dne dosti všude, kdekoliv žili Češi.

Tak jsme oslavovali naše osvobození a naši samostatnost o celý měsíc dříve, než skutečně přišly.

(Ukázka ze sborníku »Den osvobození«.)

Dr. F. X. Novák:

SUVERENITA CÍRKEVNÍ A SUVERENITA STÁTNÍ.

Suverenita je ve své podstatě pojem mravní. Znamená nejvyšší, od nikoho jiného nesvěřenou moc ve společnosti. Navenek značí suverenita nepodlehlost a svobodu vůči každé jiné mocnosti téhož řádu. Dvnitř je tolik jako právo vlásti všem, kteří jsou její poddaní. To, co je mocí a násilím vnějším při suverenitě, vyhlášení války a sjednání míru, právo trestati a odpouštět, jmenování úředníků atd., jest jen výronem té nejvyšší, nikomu zodpovědné moci, patří spíše k její integritě než k její podstatě. Řídí se ostatně podle povahy a přirozenosti moci suverenní, jíž slouží. A na tuto suverenitu činí církev nárok vůči všem ostatním společenským útvarům celého světa. Neboť

1. Kristus Ježíš, náš Pán a Bůh, ji, »svou církev« (Mat. 16, 18), založil. Má tedy původ přímo božský, nezávislý na nikom jiném.

Cíl, který jí Kristus vytkl, jest jasný, ten jí a nikomu jinému svěřený, jen jí a nikým jiným dosažitelný, cíl všech cílů: pokračování ve spásném díle Kristově na zemi (Vatic.).

Prostředky k tomu cíli rovněž neodevzdal Kristus žádné jiné moci na zemi, leč jen církvi. Dvnitř věčně neomylná nebeská pravda (já s vámi jsem po všechny dny, až do skonání světa, Mat. 28, 20), nebeská milost, Kristus sám, který svatými svátostmi (Christus est, qui evangelizat, Christus est, qui baptizat) a celým svatým kultem v církvi žije a ji produševňuje. Navenek ona ústava církevní, která je zase od Krista, která náleží k depositum fidei (1. Tim. 6, 20) a podle níž jest církev společností organickou, mající od Krista autoritu vázati a rozvazovati (Mat. 16, 19), vydati satanu v záhubu těla (1. Kor. 5, 5) neohodné a neposlušné.

Již Kristus toto dílo své a naplnění svého poslání odlišoval od společnosti světské a poli-

tické (Mat. 4, 8—10, Jan 18, 36), ačkoliv sám odvozoval autoritu státní od Boha (Jan 19, 11). Jeho se dovolávali sv. apoštolé, když se při konání svého úřadu ocitli se státem v boji na život a na smrt (Skutky 4 a 5 a j.). V tom vědomí umíraly miliony mučedníků, nevinných obětí nespravedlivé vlády chtivosti státní ve věcech víry v dobách ještě pohanských. Na tom podkladě stojí ještě dnes církev, když, jediná z mocí duchovních, hájí své právo a právo duší proti »satsanské moci, která dnes vládne světem a která (i pomocí moderních nekřesťanských teorií státních) usiluje svět si podrobiti«.

2. Kdo jest to, jenž upírá církvi právo na neodvislou existenci a na rozvoj jejímu velkému určení přiměřený? Moderní stát, ve jménu moderní suverenity. Moderní stát je zjev dějinný, jehož původ spadá do konce století XV. a do počátku století XVI. Nejdříve tedy byla ona »centrální katastrofa« Evropy, dosud věřící (Belloc) a u víře jednotné, t. zv. reformace, a co jí předcházelo. S ní se začíná onen »tragický rozkladný proces« (Sombart) západní Evropy. Dávne společenské organismy, církev, rodina, stavy... se rozpadávají. Nastupuje »osamocení duše — grand effect of the Reformation... the isolation of the soul« (Belloc). Z ní vyplynulo další neštěstí světové: kapitalismus. Ten kapitalismus, kdysi i světovými kapacitami jako spasitel hýčkaný, a dnes převážně uznávaný za universální, obecné zlo, neprávem (poněvadž se tu zapomíná na jeho kořen, odpad od náboženství) pokládán za nej přednější překážku náležitého upravení společnosti lidské a odstranění našich, brzy již nesnesitelných poměrů moderních.

Zároveň s velkokapitalismem a jako jeho odnož povstává moderní stát, na »modlu povýšený stát«, »jak by toho člověk středověký nikdy

nebyl dovedl pochopiti«, »politická horečka«. »manie, bláznovství« státní (Belloc 280 násl.), ba, jak toho neznal ani pohanský stát římský a dosud toho neznají skoro všechny národy mimo-evropské a mimoamerické.

Tento moderní absolutistický stát, vybudovaný hlavně na militarismu a na byrokracii, »vnesl prvek nekultury do vzdělaného světa evropského« (Rubinstein 153), »měl do sebe cosi barbarského« (týž 154), »znal v této době rozpoutaných duchovních a duševních pout vůbec jen jedno vše v sobě zahrnující heslo, moc,« za níž se »hladově a zuřivě hnál« (Weber, 26 násl.). Tento stát, jenž »povalil k zemi ideu lidovou«, jehož »velikým zločinem byl znevolnění rolník« a »ve svém trvání úplně vyhlodaný řemeslník«, který »z Boha učinil nástroj monarchie«, tato »triumfující profanace a znehodnocení všech hodnot«, potřebovala časem ideový podklad pro své dílo a našla ho — v moderní theorii o suverenitě. Povstalo učení to ke konci XVI. století (připisuje se v podstatě Bodinovi, 1576) a »bylo výtečným nástrojem, když běželo o to, jak odůvodniti každý druh vládního násilí, zvláště tam, kde se zakládalo na moci vojenské.

Z moci této své suverenity odstranil suverenní vládce na svém území veškeren svobodný život korporativní... Suverenita byla prostředkem potlačití svobodu víry a práva. Každá libovůle, spáchaná na státním území, dala se jí ospravedlniti. Suverenita na podkladě (domnělého) práva přirozeného, vymyšlená ve prospěch oslabovaného práva knížecího z kořene zničila dějinné právo národů.

Moderní stát, kdysi všemocná modla, dnes bojuje o své bytí a nebytí. A moderní theorie o suverenitě státní? Náleží brzy tam, kam dnes házíme kapitalismus, marxismus, materialismus, a jak se ty smutné »vymoženosti« posledních čtyř set let jmenují. Kdysi jako palici se jí oháněl absolutní panovník, ne pro lid, nýbrž proti němu. Dnes už není možno užiti jí proti lidu, ale v boji proti církvi je ta protilidská a protikulturní zbraň ještě pořád dobrá. Dnes se té palice zmocnil »lid«, a ve jménu »lidu« všelijaký politický demagog, aby jí ovládl církev, a tak z lidu vytloukl ještě to poslední, »co mu zbylo z velkého nitrného kapitálu, nashromážděného v křesťanských dobách středověké Evropy« a co ho může ještě zachrániti — zjevenou víru, katolické přesvědčení.

Leč »vysoko nad státním občanem stojí člověk, a není to idea národnostní, nýbrž idea lid-

ská, v níž se sbíhají všechny myšlenky a cíle opravdové vyšší politiky. Proto též nic jí (té opravdové politiky) není cizím, co se nějak týká života lidského. Jak by tedy mohla po způsobu moderního státu právního nepočítati s náboženským, které právě nejnitrnější tajemství podstaty lidské v sobě zahrnuje? Tak jistě jak nejnitrnější tajemství podstaty lidské v sobě zahrnuje? Tak jistě jak nejnitrnější tajemství podstaty lidské teprve Bohočlověkem byla zjevena, tak jistě nemá pravá vyšší politika základu jiného než evangelium. Teprve to se obracelo na člověka a na lidstvo, jím po prvé bylo uznáno principiálně právo člověka a právo lidstva. Jako dosavadní t. zv. moderní politika má nepopíratelně svůj původ v názírání pohanském, tak musí býti opravdová vyšší politika jen politikou křesťanskou.

V ě c i s m í š e n é.

Styky mezi církví a státy by se (alespoň při obapolné dobré vůli) nesmírně zjednodušily, kdyby mezi záležitostmi církevními a státními byla určitá a přesná mezera tak, aby se vůbec nestýkaly, aby se od sebe dělily jako den a noc, jako ano a ne. Ale vedle věcí přesně církevních, které zcela nepochybně spadají v obor církve, a vedle záležitostí určitě státních, které nesporně náležejí do kompetence státu, jsou tu věci t. zv. smíšené, kdež se na společném poli utkávají důležité zájmy církevní a neméně vážné zájmy státní. K takovém věcem smíšeným se počítají především manželství a škola. Dále otázka chudinská a nemocenská, zřizování a vymezování nových úřadů (biskupství, farností a pod.), stavby kostelů, klášterů a církevních ústavů vůbec, církevní svátky, které se světí veřejně, přijímání do svazku diecesanního kněží z cizích států a pod. Luštění otázek takových působí největší obtíže u vzájemném poměru církve a států. Platí o něm tato pravidla:

1. Zásadně, zvláště když běží o právo přirozené neb zjevené, náleží církvi přednost před státem. To následuje z mravní vyvýšenosti církve nad státem, podle slov Páně: Co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl (Mat. 16, 26), a podle jeho příkazu: Hleďte království Božího a toto všecko bude vám přidáno (Luk. 12, 31). Jest nesmyslné, aby moc světská měla poslední slovo ve věcech věčnosti a duši. Jest rovněž nemyslitelné, aby v téže mravní a právní otázce vládly dva různé a sobě odporující principy, kdyby totiž i stát i církev

šly svou cestou. (Jako když na příklad ve škole církev učí dítky cítiti v Kristu Ježíši Boha a Spasitele a nevěrecký učitel se tomu posmívá.) Nezbyvá tudíž, leč jen aby časné ustoupilo věčnému, tělesné duševnímu, přirozené nadpřirozenému. V encyklice »Immortale Dei« učí o tom papež Lev XIII.: »Poněvadž se může státi, že jedna a táž věc, třebas různě.... náleží pod právo a soud obojí mocnosti, nelze jinak připustiti, než že Bůh nejvyšší moudrý, od něhož obě (ty mocnosti) pocházejí, oběma vykázal, jakou společnou a správnou cestou mají se ubíratí... Jest tedy nezbytno, aby mezi oběma mocemi bylo vzájemné správné dorozumění... Jaké to dorozumění má býti a na co všechno se má vztahovati, nedá se jinak určití, leč když se vezme zřetel... na povahu obojí mocnosti a když se bude bráti ohled na důležitost i vznešenost věci, o něž tu běží.«

Tedy křesťanský stát nesmí nic naříditi ani podniknouti, čím by nejvyšší cíl církve, spása duší byla buď vůbec znemožněna nebo alespoň ohrožena. Na druhé straně by se zase mohlo státi, že společná věc pro církev má význam spíše podružný, kdežto pro stát tu běží o zájmy životně důležité. V takovém případě, podle slov encykliky, nerozhoduje třebas formální právo církve, ale má nastoupiti přátelské domluvení se.

Když stát proti těm nejvyšším a nezadatelným zájmům duší vydal nařízení (jako na př. ve Francii 1905), má církev povinnost a právo odsouditi takové jednání veřejně a varovati před ním své věřící, po případě dáti jim příkazy jednání správného (t. zv. potestas directiva). Sice se v takových případech mluví, že si tu církev osobuje nepřímé právo nad státem. Ale jest to spíše konání jejího úřadu učitelského (církev jest neomylná vykladatelka a strážkyně zákona přirozeného a zjeveného) než vykonávání její moci zákonodárné. To je ona moc, o níž praví Innocenc III., že ji papežové vykonávají jen »casualiter«, t. j. jen namátkou a nahodile, když běží o věci, jež právě co nejúžeji jsou spojeny s věčnými pravdami (a o nichž bylo státem rozhodnuto nesprávně, pozn. pis.)... »Zavrhuje tudíž mínění, jako by papež byl panovníkem, ustanoveným nad knížaty okrsku zemského, aby jim i u věcech časných poroučel a moc přímou nad nimi vykonával Ale rovněž zamítáme mínění, jako by papež jen prostředky napomínávacími, jako varovatel a napominatel, mohl se opřítí knížatům. Církev tu jen objasňuje důsledky, prýstící ze hříšného jednání státního.

Tak tedy zní princip.

V jednotlivých však případech praktických jest v zájmu jak církve, tak zvláště státu (a duší oběma svěřených), aby se věci nehnyly do krajností, nýbrž aby se smíšená otázka luštila vzájemnou blahovolnou dohodou. Tak to vyjadřuje sám sv. Otec Lev XIII.: »Ještě jiným způsobem dosahuje se jednoty, aby byly zachovány mír a svoboda. Totiž tak, že v takové zvláštní otázce moc státní a papež spolu učiní smlouvu. V takových případech ukazuje církev zcela zvláštním způsobem svou mateřskou lásku, ana činí ústupky, vychází vstříc, jak jen nejdále může.«

A na jiném místě píše tentýž papež: »Nebot nehledá církev moci, aniž dává se vésti nějakým sobectvím. Jen jedno chce, jen po jednom se snaží zachovati v lidech ctnost, a tak se postarati o věčnou jejich spásu. Jest proto v povaze církve osvědčovati u veškerém svém jednání mateřsky láskyplně blahosklonnost. Ba ještě více; církev bere ohled na zvláštní poměry a potíže ve státech a upouští někdy od užití práv, jí náležejících. Dokazují to v míře přehojné ony četné spolky, které uzavřela s jednotlivými státy.«

Diplomacie církevní jest nejstarší a nejzkušenější na světě a dovede se krajně přizpůsobiti i moderním poměrům státním, pokud nejde o vyšší práva božská, ku prospěchu svých věrných, ale zvláště ku blahu států samých.

Úmluvy mezi církví a státy ve formě nejslavnější nazývají se konkordáty. O povaze konkordátů různá jsou mínění, podle různých teorií o poměru církve a státu. Přívrženci naprosté státní svrchovanosti nad církví znají se tu k závaznosti pouze jednostranné, trvající jen potud, pokud státy zákony o tom vydanými se vázati míní (theorie tak zv. legální). Rovněž jednostranné závaznosti konkordátů z důvodů právě opačných hájí někteří horliví zastánci práva církevního, kteří učí, že konkordáty jsou pouhé výsady státům církví udělené a tudíž se strany církve libovolně odvolatelné (theorie t. zv. privilegiální).

Největší však část kanonistů pokládá konkordáty za smlouvy práva mezinárodního se závazností oboustrannou (theorie t. zv. smluvní). V novém zákoníku svém církev nic o tom formálně neprohlásila. Ale z různých projevů papežských lze s určitostí uzavíratí, že se rozhodně staví proti theorii t. zv. legální, že ani theorii privilegiální neuznává za svou, nýbrž se pokládá konkordáty za obapolné, pro sebe i pro státy, přísně závazné.

Když na př. r. 1905 francouzské zákonodárství s pomínutím konkordátu z roku 1801 přešlo k rozluce církve a státu, ohrazoval se papež Pius X. slavnostně proti bezpráví, takto na církev spáchanému: »Konkordát mezi papežem a mezi vládou francouzskou (r. 1801) uzavřený byl, jako všechny smlouvy toho druhu, úmluvou obě strany zavazující. S jedné strany papež, s druhé hlava národu francouzského zavázali se slavnostně za sebe i za své zástupce

zachovávatí svatosvatě úmluvu učiněnou. Z toho následovalo, že ten konkordát touže měrou měl býti měřen jako všechny smlouvy mezinárodní, t. j. podle práva mezinárodního, a že tudíž žádným způsobem nesměl býti zrušen pouze na návrh jednoho z kontrahentů. Svatá Stolica plnila vždy, jak nikdo rozumný nepochybuje, s úzkostlivou věrností převzaté povinnosti a vždy se domáhala toho, aby i stát touže věrností zachoval.«

(Pokračování.)

ZE SLOVENSKÉ KRONIKY.

Spoluúčast Hlinkových lidovců na vládě po více než půlročním trvání přes svůj nesporně velký význam nesplnila dosud znatelně ani části nadějí, aspoň pokud se týkaly změny nazírání na vnitřní poměr ke státu a k Čechům v širších vrstvách strany.

Změnilo se patrně nazírání obou jejích ministrů, a zejména min. dr. Gažík — jakoby v odpověď na výsměch drobné práci pro lid poslance dra Mičury — jasně prohlásil 16. IV. 1927 čtenářům »Slováka«, jak nesmírně těžkou prací je vládnouti, obzvláště když »ludia žiadajú zväčša veci nemožné, absurdné . . . Viem, že Slováci majú tisíc všelijakých bolestí, avšak odrazu, jedným šmahom jazvy tieto zahojiť nemožno.«

Nezdá se však, že by se změnily názory otce Hlinky a ostatních předáků. Tak Hlinka hned po čtvrtroce spoluvlády své strany lyricky uvažuje: »Slovensko naše je zruinované. Citlivá slovenská duša boľom stonie, rodina slovenská sa rozutekáva po svete lebo doma hynie, hynie jej otec, matka, hladom mru deti,« proto »všetky príznaky ukazujú, že Slovákom bude treba jednako len tam pokračovať, kde 15. januára t. r. prestali. Ale s tejto cesty potom nebude už viac návratu, a to nech si pražské vládne kruhy zapomätajú . . My nebudeme mať zreteľu ani na ohľady zahraničné.«

I sám dr. Buday dává sankci obvyklým nekřesťanským útokům, jež přikládají přímý zlý úmysl vedoucím státním orgánům v úvodníku »Slováka« (1. VI.): »Čo všetko je možné proti Slovákom? Tajit' sa nedá, že od prvopočiatku našej republiky, od samého prevratu po dnes, zrejma je tendencia všetkých hlavných činitelov, ktorí správu štátu vedú na Slovensku odbyť od chleba, čím viac Slovákov a na ich miesto usadiť čím viac Čechov.«

Nepopírajíce, že chyby se staly, ovšem v da-leko menší míře, nemůžeme chápati tu ideologii

vážných lidí, kteří očekávají zázraky a nedějí-li se, utíkají od práce čili slovy posl. Hally (podkarpatským opozičníkům): »je-li někdo tak netrpělivým a domnívá se, že lze čarovati, pak je přespříliš naivním snílkem, anebo vykutáleným demagogem.« Za půl roku ovšem nelze vyplniti všechny sliby, a napravití všechny nedostatky, kterými Slovensko po staletí trpělo. Velmi výstižně psal o této věci v č. 9. min. roč. revue »Prúdy« Št. Janšák v článku »Politické Slovensko«, kde ku konci píše: »Bežná strannícka politika, ktorá snáď inde i so svojimi všetkými nástrahami bola by neškodná, siahla nám na Slovensku, medzi politicky nevychovaným a nevypelým ľuďom, na najdrahšie poklady štátneho života. Za také nutno považovať na prvom mieste sociabilitu a vôľu žiť pohromade v menších a väčších kolektívnych celkoch, i v štáte samom. — Uvedomme si, jak málo pospolitosti sme si do nového štátu priniesli. Geografická roztrieštenosť spôsobená širokými horstvami, úzkymi údoliami urobila z nás toľko zvláštnych kmeňov, koľko bolo dolín. — I oficiálny spisovný jazyk slovenský bol v Skalici iný, v Turč. Sv. Martine iný, v Košiciach iný, v Budapešti, vo Viedni a v Prahe zase iný« (dále: zaměstnání lidu, výchova mládeže na střed. a vysokých školách a v 5 státech atd.). K těmto překážkám pak se přidružila stranická politika, jejíž pracovní metody vystihuje větou: sl'ubovanie nebeskej blaženosti všetkým príslušníkom strany — na účet štátu.« Tak to šlo a ještě jde ve Slováků i na schůzích jako »natočený film«. Potom se nelze diviti nervositě Hlinkovců, když sliby mají uvést ve skutek.

Ani další šíření zřejmé nenávisti proti Čechům neustalo. Tak Hlinka v »pražském listě« z 11. V. píše takoveto perly: »aj najkonzervatívnejší Čech je husitizmu a bol'sevizmu veľmi blízky. Čech prechodí zo strany do strany, Čech každý má v kapse aj päť legitimácií, podľa toho,

u koho sa uchádza (príklad Tausik!). V Čechách je kšeft politika, presvedčenie, charakter, viera, cirkev, náboženstvo. Menia to dl'a módy.«

Divte se potom, když jakýsi student uveřejní ve »Slováku« (10. VI.) kursivový článek: »Ťažko je rád mať Čechov, keďže mnohí z nich sú panovační, mentalitu slovenskú príliš neznajú. Ale Čech, o ktorom písať idem, bol výnimkou, pokiaľ sme spolu boli . . . Bol naozaj podivín. Človek-suchotinár. Duša len spávať chodila do neba: oči vpadnuté, postava vyzíabla, hrbatá, zrak matný, duševné schopnosti zakrpatené. — Ako pekár prišiel na Slovensko, bol úradník, od cesta (znamená testa) priskočil k Tacitovi, ku knihe. V sexte som ho pripravoval na maturitu. — Vyhodili ho z úradu. Hoci bol Čech.«

Ke konci tohoto nemožného príbehu pisateľ líčí, jak se setkal s touto výjimkou Čecha spravdivého ke Slovákom později za svých universitních studií v Bratislavě, kamž tento přijel po maturitě z Prahy, ale už nadával na Slováky a tak »zmizly ostatky představ o ideálním Čechovi, který dal Slovákom vše pokoja. — Po jeho odchode ostal som sám v izbičke svojej, a zadumaný ani nezbadal, že päť sa mi sviera, a chcela by udrieť na voľačo . . . Hoci som flegmatik!«

K tak nekritickým záverům i pozorováním vede část slovenského katolíckého studentstva nezodpovedné štvani slepého stranictví.

A prece by aspoň trochu mohli býti vděční Čechům, jako spolubudovatelům nového státu, jenž jim umožnil zachovati si národnost, jak to konstatoval o slavnostním banketu při položení základního kamenu k vysokoškolskému internátu ministr dr. Gažík: »Hovoril som to už na shromáždení spolku »Moyzes« a teraz to opakujem, že to, čo máte zo slovenského ducha, to vám dala československá republika.«

Poměr Hlinkových lidovců k československým lidovcům na Slovensku jest nepřátelštější než ke kterékoli jiné straně, byť to byli i komu-

nisté! To je patrně zcela jasně ze řeči i psaní hlavních předáků, a zvláště pozoruhodné, čím odsouzenější — kněží. Tak se dočítáme v referátu o schůzi v Tesárech (»Slovák« 6. IV. r. 1927): »Prvý rečníl gen. taj. a posl. Pavel Macháček. Za nadšeného súhlasu l'udu zdôrazňoval, že terajšej a podl'a znakov súdiac i v nastávajúcej práci za zlepšenie pomerov v krajine našej prekážkou najväčšou sú i budú českí lidáci. Títo zúrivo vrhajú veľké milióny do boja proti katolíckym Slovákom a pritom sa odvalávajú na Kristovu lásku a na bratskosť Čechov. Českí lidáci nemajú nič spoločného ani s katolicizmom, ani so slovenskosťou. Sú nebezpečnejším nepriateľom kresťanstva a slovenskosti ako ktoríkoľvek zúrivci a preto treba proti nim nemilosrdne bojovať.« (Poslední věta je vytištěna tučně.)

Následují pak vývody, které jsou zřejmým návodem k boji bez vybírání prostředků. Neméně bombasticky píše Hlinka v nekrologu nad Farským »Memento mori« (16. VI. 1927; jinak je pozoruhodný počtem »ja« a sloves, jichž podmětem je vlastní osoba): »Moja slovenská a katolícka, silno veriaci duša, sa celkom tak desila modernizmu, ako sa dnes desí rozkladnej a otravnej činnosti mičurákov na Slovensku« a v ďalším dokonca pripisuje nehodným služebníkom Božím v řadách Mičurových i ochotu k náboženskému rozkolu. (Naproti tomu je veřejně známo, že mezi stoupenci Mičurovými jsou právě kněží s dobrou slovenskou minulostí a mezi nimi celá řada vynikajícího vyššího kléru.)

S druhé strany lze konstatovati, že způsob psaní orgánů čsl. lid. strany osvojuje si již klidnější tón s výjimkou uveřejňovaných dopisů venkovských nezodpovědných fanatiků, jež možno čísti v listech obou směrů, jen s trpkostí. Jest patrné, že předpoklady nastávajícího volebního boje obou katolíckých stran na Slovensku právě s hlediska katolíckých zásad v politice jak vzhledem ke stoupencům obou, tak i ostatní veřejnosti, mají ke svému splnění značně daleko. Ja.

A. Novák:

VLIV RUSKÉ REVOLUCE NA ČSL. ARMÁDU.

(Jak si to představoval Jáša.)

Velká ruská revoluce roku 1917 umožnila budovati čsl. armádu ve větším měřítku. Přítomnost Masaryka, pronikavý úspěch čsl. brigády na frontě, nové, svěží proudy politické v národě doma, vše to pudilo čsl. člověka, aby

vzal do rukou zbraň za účelem dobytí svobody svému národu. Revoluce a nové proudy vládní v Rusku zabezpečovaly mu, že zbraň v jeho ruce nebude sloužiti imperialistickým záchvatům, upevňování reakce, ale boji za širokou svobodu

národa a nový demokratický pořádek v Evropě.

Jestliže část národních obětavých nadšenců, vstoupivších do armády před revolucí, byla ochotna spokojiti se dobytím svobody zemím českým, po případě ve formě království (koruna svatováclavská na hlavě Romanova — »Čechoslovák« — kalendář Čechoslovana), tu tisíce vstoupivších do vojska roku 1917 mluví už o republice a budoucím presidentu Masarykovi. Jejich požadavkem není již pouze rozbití rakousko-uherské monarchie, ale projevuje se tu vůle zničit celý jeho režim, byrokraticko-feudální systém, nadprávi a nespravedlnosti třídní — boj za osvobození národa přibírá formu revoluce za jeho osvobození nejen politické, ale také kulturní a sociální.

Revoluce zabezpečila čsl. občanu, že vstupem do armády nebude mu vzato jeho politické přesvědčení a občanské cítění, naopak, že armáda bude mu velikou politickou školou, kdež mu bude zabezpečeno svobodně projevit svůj politický a světový názor. Pozváni byli příslušníci všech politických stran od katolicko-národní až do sociálně demokratické.

Armáda budována na základem demokratické. Nesčetnými projevy prof. Masaryka byly zdůrazněny tyto principy, dosud v dějinách starých armád neobvyklé. Náš voják musí být myslícím člověkem, musí se vrátiti do své osvobozené otčiny jako uvědomělý občan.

Přípravnou školou naší armády na Rusi byly zajatecké organizace. To byly duševní dílny, kde duch čsl. vojáka zbavoval se rakouských názorů, kde lámaly se staré konservativní formy myšlenkové a stavěl se nový politický jeho názor. Všichni uvědoměli čeští lidé, političtí pracovníci, učitelé, všichni ti, kteří první dovedli zlomit v sobě starý rakouský předsudek a morálku (?), vstoupili v čelo hnutí a do prvních řad bojovníků. Samosprávné instituce ve vojsku, rotné a plukovní výbory a sjezdy vojska umožnily jim další výchovný vliv, jenž se děl plukovními časopisy a přednáškami rázu osvětového i politicky výchovného, četbou, hudbou a j. Jich vstupem do armády nepřestala jejich výchovná a politická práce. Vodítkem tu byl názor, že armáda není demokratickou, má-li pouze demokratické znaky (oslovení bratře, nepovinné zdravení a j.), nýbrž ta, v níž všichni od generála až do řadového vojska jsou demokraty.

Tak nastává v čsl. armádě následující stav: Vojensky vedou mužstvo důstojníci; nemají však vlivu na politické názory svého mužstva. Svou

důvěru v tomto ohledu ponechal voják svému důvěrníku a sjezdovému delegátu. (Z 53 delegátů, uvězněných v Irkutsku, bylo 30 bývalých funkcionářů zajateckých organizací.) Neobešlo se to zajisté mezi zmilitarizovanými příslušníky vojska a mezi zastanci vojákových občanských práv, jichž byla vždy ohromná většina, bez třenic. Vše to možno vysvětliti částečně tím, že podle nařízení gen. Červinky značná část důstojníků byla prostě převzata z důstojníků rakouských v bývalých hodnostech. Takovým způsobem odmítnut vojskem francouzský disciplinární řád, navrhovaný odbočkou Národní rady a první vojenský sjezd dává vojsku disciplinární řád vlastní.

Ruská revoluce otevřela českému člověku netušený zdroj nových poznatků, nové horizonty. V ní zrcadlí se celá šíře ruské povahy a psychologie ruského člověka, jdoucí od činů nejsurovější ruské reakce až k nejjemnějšímu cítění společenského demokratismu, od činů zločinné surovosti ku projevům tolstojovského křesťanského sentimentismu, od náboženského církevního fanatismu až do bolševické nevěry, již jest náboženství opiem pro národy.

Čeští lidé šli za hlasy svých vůdců (»Československý voják« č. 1.—2.):

T. G. M a s a r y k: »Válka je něco hrozného, nelidského, zejména tato válka. Válka Čechovi a Slovákovi není účelem, nýbrž jen prostředkem, zabezpečujícím naši národní samostatnost.«

H o l e č e k: »S celou duší jsme přilnuli k ruské revoluci. Český voják u Zborova nebojoval jako šovinista a fanatik. Čestná uvědomělá demokracie ruská nezemřela, ani nespí. Ona je na stráž a pracuje. Věříme v její sílu, protože věříme v sílu svou.«

H o u s k a o k o m i t é t e c h: »Vidím v nich kus samosprávy českého vojáka, kus hrdošti revolucionáře a budoucího svobodného občana. Našemu vojáku možno dovoliti, aby v občanských otázkách spravoval se sám.«

D r. K u d e l a: »Naši vojáci touží po vzdělání politickém; chtějí lépe viděti do toho, co se nyní v Rusku a po celém světě vůbec děje, chtějí se z toho učit, jak doma zaříditi svůj stát, aby se nám v něm v budoucnu žilo co nejlépe.«

Na revolučních praporech, nesených našim mladým vojskem, býval často nápis v ruském i českém jazyku: »Za vaši i naši svobodu.«

Ruská revoluce dala našemu vojsku kus ob-

čanského zřízení (výbory a komitety). Byly nedokonalé, měly své vady, nebyla přesně vymezena jejich kompetence, ale zabezpečovaly občanskou svobodu našemu vojáku, který neměl tu za sebou neoficiálního tisku, veřejného mínění, ani parlamentu, jež by ho chránily od možné nespravedlivosti a libovůle nadřízených, nehledě už k tomu, že čsl. voják, bojující na cizím území, nemá možnosti potěšiti se občas v kruhu rodinném na dovolené. Vady ruských komitetů byly odstraněny na I. vojenském sjezdu, kdež proměněny na plukovní zastupitelstva a jich pomocné orgány s přesně vyměřenou kompetencí.

V zajatecké organizaci říkal důvěrník česko-

slovenskému člověku: »Ty jsi antimilitarista, ale právě proto musíš do armády. Válka a vojáctví nebude ti cílem, ale pouze prostředkem k dosažení svobody národní všech lidových vrstev, zvláště uhnětených.«

Naše armáda bude a musí býti demokratickou. A čeští lidé do vojska vstupovali po stech, po tisících; byl to nejuvědomější element národa, chápající svou povinnost, ale znající také svá práva.

Při ústupu Ukrajinou a jízdou hladovými guberniemi jen společným úsilím důstojníků a plukovních a rotných výborů, podařilo se vyživiti armádu, a tak zachrániti ji od rozvalu.

P. Jan Ricci O. F. M.:

KATOLICISM V ČÍNĚ.

Hledáme-li národ, který více než jiní byl proti křesťanství, jistě to jest Čína. Ten nespočetný národ, tisícileté historie, vlastní civilisace, ale ještě osobitější intelligence, zcela odlišné od jiných národů, ten národ má také citlivost domnívati se o sobě, že jest prvním na světě, a pohrdá všemi ostatními, jakoby byli barbary.

Žárlivost mandarinů, stále se bojících ztráty svého postavení, toť jedinečná příčina, která je pudila následovati doktriny Konfučiovovy: doktriny přísně stavící lid na stavu minulosti, bez naděje v jakoukoliv možnost postoupiti jediný krok na cestě života. Nauka Konfučiova až do včerejška ovládala Čínu a její rozum, který (jako neopeřené ptáče nemůže opustiti hnízdo) bránil tomuto velikému národu opustiti čarodějně kolo podle přísloví vykřikovaného kukačkou: Tak to dělali vždy, jako to budou dělali vždy. To asi působilo vytrvalou nenávist tohoto národa, jenž v minulých dobách pronásledoval také budhism a taoism. Proto nemusí se nikdo diviti, jestliže později křesťanské náboženství bylo pronásledováno minulé tři století touto prokletou rasou literátů, příliš pyšných ve své nekonečné nevědomosti, jejichž celá vědomost záležela ve znalosti několika tisíc písmen jejich jazyka.

Křesťanství pozdě přišlo do Číny. Možný byl příchod některého apoštola až sem, ale nemáme svědectví, že by prošel zemí; ačkoli v Číně nacházíme židovské rodiny již v I. století po Kristu.

Ve stol. VIII., za panování dynastie Thang, proniklo křesťanství do provincie Shensi, kdež byl tehdy císařský dvůr, a tu kvetlo plná dvě

století. Současně také to byla doba rozvoje Monismu a Mahomedanismu, neboť tito císařové přáli každému náboženství. Velký historický kámen, jenž byl nalezen u Sianfu, hlavního města provincie Shensi, roku 1625, svědčí, že tehdy bylo křesťanské náboženství v plném rozkvětu, mělo hierarchii biskupů a kněží, a na kamenu tom byla vytesána chvála císaře, jenž přál církvi. Zdá se však, že toto náboženství nebylo katolické, ale nestoriánský blud, zasetý uprchlými kněžími řecké říše.

Když byla povalena dynastie Thang, mizí také toto náboženství, a potom historie mlčí až do stol. XIV., když františkán O. Jan de Monte Corvino, za panování tatarské dynastie Yuen, mohl vytvořiti křesťanské stádce o třiceti tisících věřících. Tehdy, v roce 1307, papež jej jmenoval vrchním knězem Orientu, jehož hierarchie trvala až do zániku této dynastie, do roku 1370.

Tehdy bylo jistě více než 100.000 věřících; ale nová dynastie Ming uzavřela Čínu cizincům, a tak nová církev pomalu umírala. Avšak jest možno, že františkánská misie trvala tajně mnoho dalších let, ježto roku 1370 papež poslal do Pekingu nového biskupa P. Guillemona se sedmdesáti jinými františkánskými misionáři pro Východ; ale lenivá historie nechtěla nic psáti o těchto dobrodincích křesťanské civilisace.

Na počátku století XVII. leť Otce Matouše Ricci překonala nepřátelství čínských mandarinů, a v Pekingu znovu se objevilo křesťanské náboženství pod pláštěm vědy a tajně mohlo pronikati čínským národem. Bohužel, také v Číně katolicism našel stejný osud jako všude, to jest

tři století pronásledování, i když nebylo stále silné, přece však bránilo rozvoji náboženství. Od roku 1579, kdy přišel františkán Šebestián z Barzy, jenž zemřel pro Krista ve vězení v Kantonu, až do r. 1898, kdy byl zavražděn P. Viktorin Delbrouck z Belgie, nebylo ani sto mučedníků v celém císařství. Ale neustálé pronásledování a vyhnanství vždy brzdilo propagandu víry křesťanské.

Roku 1640 španělští misionáři, františkáni a dominikáni, společně vstoupili na půdu Číny, když už jesuité měli mnoho tisíců křesťanů v různých provinciích nekonečného císařství. Avšak diskuse o čínských ritech, jež trvala téměř jedno století, nejenom znemožnila propagaci víry, ale byla příčinou, že roku 1705 císař Khansi vyvolal nové pronásledování. Tehdy bylo jistě více než 300.000 věřících, ale tento počet, bohužel, klesl za vlády dynastie Tsin. Roku 1724 císař Yungtsen vyhnal všechny misionáře, zavřel kostely a zastránil křesťany výnosy o vyhnanství. Za dlouhé vlády Kian-longa (1736—96) pronásledování neustalo a roku 1785 zajali všechny kněze a poděsili celou církev. Pod vládou Kia-kina a Tao-koana dvě třetiny křesťanů byly donuceny odpadnouti za krutého a krvavého pronásledování, jež znavilo jejich víru, zejména když kněží byli vyhledáváni na smrt, a velmi těžko bylo lze proniknouti misionářům do uzavřeného císařství. Ale konečně roku 1862 císař byl donucen dáti svobodu kultu, když mocnosti vstoupily do Pekingu, a tak křesťané počali podivuhodně růsti.

Tou dobou statistika katolicismu v Číně byla asi takováto: biskupů 9, misionářů a čínských kněží 70, křesťanů asi 70.000, kteříž měli málo veřejných kostelů, neboť strach tehdy nedovoloval veřejného kultu.

Ale nyní srovnávajíc tato čísla s nynější statistikou, musíme se obdivovati: biskupů je 70, čínských kněží více než tisíc, misionářů více než 1200, veřejných kostelů více než 8000, a tři miliony křesťanů a katechumenů. Tedy mohlo-li křesťanství za sedmdesát let tak vzrůst, ačkoliv pronásledování boxerů roku 1900 církev rozptýlilo, můžeme doufat, že za příštích sto let bude jistě více než 30.000.000 křesťanů

Avšak, ach, nyní ďábel rozpoutal své pekelné obludy nad nešťastnou Čínou. Neustálé

bratrovražedné boje proměňují zatím zemi tuto v poušť, a to ještě více, než kdy jindy brání hlásání víry.

Prokletý bolševism vrhá do propasti ubohý lid hroznou anarchií a špinavou naukou, kteráž otravuje mládež. Již nyní vidíme v různých městech nestydaté divadlo průvodů žen, zcela nahých, procházejících a vykřikujících: »Pryč se studem!«

Toto divadlo, jakéhož dosud historie neviděla, bylo hrozné v tomto národě, jenž aspoň veřejně ctil své ženy, kteréž až do včerejška velmi mravně se oblékaly a stydlivě žily. Takovým způsobem budou ženy velkou pomocí bolševismu, jenž vše převrací a hlavně bojuje proti katolicismu jako jedinému náboženství, kteréž brání prostituci čínské mládeže.

A na konec, co mám říci o nynější situaci? Čína prožívá nyní svou rozhodnou dobu. Neodvažujeme se věriti ve vítězství evropské politiky. Již po roce 1900 mohli Číňané velmi dobře poznati velkou slabost Evropy pro nesvornost mocností. Bohužel, čínské úskoky, jejichž pramenem jest táž nesvornost vychloubačných mocností a bohužel, také protestantism, příliš přející americkému a anglickému ovládnutí Číny, vnesly velikou nenávist do lidu, jenž chválí katolické misionáře, nebojácně zůstavši v hromobití, aby těšili své svěřence, a současně posmívá se protestantům, ihned uprchnuvším, když zaslechli první zahřmění, nestarajíc se o stádo, praví námezdníci, pečující jenom o sebe.

Kdyby mělo propuknouti nové pronásledování proti křesťanům, doufáme v nové vítězství církve. Víra jest velmi pevně zakořeněna v srdcích čínských katolíků. Kdo by byl roku 1900 věřil, že více než dvacet tisíc křesťanů velmi odhodlaně zemře pro Krista, snášejíce hrozná muka a smrt, nechtějíce odpadnouti? Tedy církev může býti jista svým novým vítězstvím nad ďáblem v této bouři. A musí-li znovu poskvřniti krví šat svůj, přece po slavném vítězství, krásnějším než dříve, se objeví a bude psáti do knihy historie nové vítězství zlatými znaky a věnciti vlas svůj podivuhodnou korunou květů, sebraných v zahradě mučednictví.

Čína, 23. V. 1927.

Z esperanta přel. B. Benetka.

Vyrovnal jste již předplatné? Složenku na požádání zašle administrace.

KONGREGACE ZBOŽNÝCH DĚLNÍKŮ, ČILI KALASANTÝNŮ. (K. akci katolické.)

Dle slov velkého papeže Lva XIII. vstoupila dělnická otázka přímo do popředí časového hnutí. Její řešení však je velmi obtížné. Miliony dělníků jsou přívrženci nejnesmířitelnějších nepřátel církve. Dle slov papeže Lva XIII. záleží řešení dělnické otázky jedině v návratu jich ke křesťanským zásadám.

Jedná se především o to, přivést zpět ke Kristu masy dělníků, propadlých nevěře. Zbožnost daří se však tam, kde člověk má, čeho potřebuje, aby ani v přepychu a požitcích, jež poskytuje bohatství, ani v nouzi a bídě pro starosti na Boha nezapomněl. Je tedy nutno, připravovati jistý stupeň blahobytu ubohému lidu. Tím jej činíme způsobilým náboženství přijímati a dle něho žít. Prokazujeme-li člověku dobrodiní, poznává, že s ním dobře smýšlíme, a že náboženství, vyžadující především účinnou lásku, není pouhým slovem.

Je též nezbytno přivést bohaté k tomu, aby prokazovali skutky lásky chudým, aby se opět stali křesťany a odložili zášť proti vrstvám nemajetným, aby nedošlo ku světové sociální revoluci.

Proto povstaly různé řády, starající se o věčné a časné blaho dělníků. Zabývají se praktickým řešením nejpálčivější otázky, otázky sociální a zasluhují tudíž naší pozornosti a podpory.

K těmto řádům patří Kalasantýni. Kalasantýni jsou kongregací výlučně zřízenou, aby sloužila blahu dělnických vrstev. Slyšíme, jak kongregace povstala a vzíme v tom, jakož i v jejím vývinu ruku Prozřetelnosti.

Milosrdné sestry sv. Vincence spravují ve Vídni XV. Fünfhaus Gebrüder Langgasse (dříve Tellgasse) nemocnici a sirotčinec pro chlapce. Duchovní správce nemocnice dp. P. Antonín Schwartz navštívil r. 1882 sirotčinec a při té příležitosti cti. představená se mu svěřila, jak velkou bolest jí působí, že tak mnoho hochů po opuštění ústavu, kde se jim dostalo láskyplné křesťanské výchovy, vstoupivše do učení, připraveno bylo ve světě o víru a mravnost a stalo se uschlými ratolestmi vinného kmene Ježíše Krista. Účinek rozmluvy byl ten, že dp. Schwartz krátce po tom o růžencové slavnosti r. 1882 založil katolický učňovský spolek, pod záštitou sv. Josefa Kalasankého. Tento spolek řídil výbor patnácti mužů řemeslníků a mistrů. Po třech střídavě měli dozor při schůzích učňů, jež se konaly o nedělních a svátečních odpolednech. První schůze učňů byla v pokoji dětské opatrovny milosrdných sester. Bylo by tehdy došlo k důkladné pranici mezi chlapci, kdyby páni nebyli zakročili a nepřivedli vznětlivé povahy zase k mírnosti. Páni, kteří sami byli řemeslníky a mistry, v srdci chovali mnoho lásky ke svým hochům. Láska dala jim porozumění pro potřeby duší mladých učňů a tato láska konala též zázraky. Chlapci, kteří tu byli, cítili se brzo dobře doma; přivedli pak jiné. Zástup rostl a brzy byl pokoj malý. K žertům a legraci měli místa dost, veselí byli, zapomněli na všechny bol, hořkost a námahy perného týdne. Rádi přijímali malou svačinu, jejíž výlohy zaplatil spolek. Než se odebrali domů, dp. Schwartz k nim ještě srdečně promluvil. Povzbuzoval hochy, aby trpělivě a svědomitě pracovali, budovali svůj charakter, aby byli stateční ve víře a modlili se, aby nezapomněli na sv. svátosti. Mluvil s takovou láskou, že mladá srd-

ce měla k němu úplnou důvěru. Svěřovali se mu se vším, co je tísnilo, a když potřebovali pomoci a rady, navštívili ho v nemocnici. Poskytl útěchu mladým srdcím, často též jim dal něco na zub.

Spolek pořádal pro hochy též slavnosti, při nichž se řečnilo, deklamovalo a zpívalo a k těm byli pozváni příznivci hochů. Tak se spolku podařilo získati dvoupatrový dům*) a na něm vystavěti třetí patro, jež patřilo jeho učňům. Arcibiskup vídeňský, kardinál dr. Celestýn Ganglbauer sám r. 1885 zasvětil útulek a celou činnost o slavnosti Božského srdce. Útulek nebyl veliký. Měl pouze hernu, čítárnu, ředitelnu a kapli. Též na vedlejší, milosrdným sestrám patřící dům, dal spolek vystavěti jedno poschodí. Shromažďovací síň prostírala se v III. poschodí dvou domů. Bylo tam veselo a vzdušno a když mezi 100 až 200 hochy bylo hlučněji než v ústavě hluchoněmých, nerušilo to nikoho. — Ukázalo se však, že páni, trávící za boží odplatu svůj volný čas v kruhu veselé mládeže, měli svoje vlastní starosti a nemohli se věnovati učňům cele. Často byl ten neb onen svým povoláním zaneprázdněn, takže nemohl převzít dozor. Nastaly nepořádky a mnohé rozpaky. I kněz, jenž jako duše činnost spolku udržoval, byl rozdělen jako ředitel a duchovní správce nemocnice. Zatím co dlel u veselých učňů, čekali na něho zmírající v nemocnici. Tedy nepříjemnosti.

Hrozilo nebezpečí, že bude nutno ustati ve shromažďování učňů. Než P. Schwartz se rozhodl, že se zřekne nemocnice a cele se bude věnovati učňům, máje za to, že pro nemocnici se lehce někdo najde, nikoliv však pro špinavé, zamazané a mnohé nečtnosti mající učně. P. Schwartz však jim viděl na dno duše. P. Schwartz sdělil své rozhodnutí kardinálu — arcibiskupovi, týž však měl pochybnosti, čímže se bude živiti. To byl těžký problém. P. Schwartz však konal devítidenní pobožnost k sv. Josefu a dne 19. března šly dvě velké dobroditelky k arcibiskupovi, osobně mu přednášeje žádost P. Schwartz. Když arcibiskup pronesl touž pochybnost, jedna z těch dam uvolila se přispěti po dva roky měsíčně 200 K (předválečných) na výživu P. Schwartz, a kdyby do té doby spolek se nevzmohl, aby tuto částku sám mohl platiti, bude ponecháno P. Schwartzovi na vůli vrátiti se do duchovní správy. Za těchto okolností dal kardinál svoje svolení a dne 31. května 1886 po poslední majové pobožnosti v nemocnici přestěhoval se P. Schwartz do svého nového bytu. V domě v Tellgasse, nyní Gebrüder-Langgasse 7, mu milosrdné sestry zdarma přenechaly byt. Za to měl dále zastávati úřad ředitele nemocnice, což mu však nepřekáželo, aby se plně věnoval svým učňům. K němu se přidružil pan František Friedrich, později bratr Leonard. tkalcovský pomocník, jenž jako člen spolku katolických tovaryšů v Tellgasse měl příležitost poznati učenické besedy a byl úplně k službám P. Schwartzovi.

Hoši omámeni chladným přepychem a hlukem velkoměsta, chytají se bez rozpaků každé ruky k nim se vztahující. Ztratí se víru, mravnost, zdraví, bývají naplněni záští, nenávisí a ošklivostí k světu a k společnosti. — Hoši potřebují lásky. »Láska, to jest, rozumná, pečlivá, obětavá, třeba i přísná, ale vždy spo-

*) XV. Gebrüder Langgasse 7.

řádaná, jež činí nám mládí krásným a nezapomenutelným, jež vychovává a šlechtí srdce a činí schopným přinášeti oběti. Láska rodí lásku. Činí srdce vnímavé pro lásku a vychovává k lásce.« Tak praví P. Šebestián Oer.

K tomu, aby tedy nejen v neděli odpoledne se doplnilo neb nahradilo teplo a láska otcovského domu, nýbrž aby mezi týdnem hochům zjednáno bylo pozeňání milého domova, bylo zapotřebí svěřovati hochy mistrům nejen odborně zdatným, ale i ochotným poskytovat učňům domov se vši láskou a péčí otcovského domu. To však bylo a jest i dnes ještě prací těžkou, ježto učení ve většině případů není již členem rodiny mistrovy, nýbrž cizincem. To mladé srdce velmi bolí a pokrývá je předčasným chladem. Hoch staví se na vlastní nohy, stává se nezávisle sebevědomým, samostatným, chce do všeho mluvit, o všem má svůj úsudek. To činí mladého »mudrce« odporným a protivným. Všichni se ho straní, a on je dvojmo cizí uprostřed svých soudruhů.

Proto snažil se P. Schwartz tu zjednat pomoc. Začal zprostředkovávat místa. Při tom mu pomáhali páni ze spolku v kruhu svých známých a ve vlastní dílně. Hlavně však užímal se záležitosti pan Friedrich. Přijímal přihlášky, navštívil mistra, vyjednal s ním potřebné. Z vlastní zkušenosti jasně a bezpečně poznával, jak se zachází v dílně neb v bytě mistrově, a zda je hoden učně neb nikoliv.

Učení navštěvoval v neděli odpoledne, když bylo možno, besídku. Spojení mezi pánem a ústavem bylo pozeňané pro mistra i učně; podporovalo zodpovědnost a lásku prvního, jakož i poslušnost, úctu a píli druhého a vyskytly-li se nějaké neshody, ústav sjednal náležitý pořádek. Většinou však mistr přijímá učně jen k odbornému vzdělání. Opatřiti mu byt, stravu, oděv, je pak věcí rodičů. Oproti takovému mistrům a pánům, zprostředkovatelna učňovských míst důrazně žádá mravní ochranu a výchovnou láskyplnou péči jím svěřeného mladého muže. Každý zajisté uzná velký sociální význam takové zprostředkovatelnosti, ale též jak veliké oběti, námahy a sebezapření ukládá. Tímto způsobem bylo zprostředkováno již mnoho tisíc míst.

Okolnost, že mnozí mistři učňům již neposkytují stravy a bytu, nese s sebou, bydlí-li v podnájmu ve velkoměstě, odloučení od rodičů a musí-li samostatně starati se o sebe, velká nebezpečí pro mravnost, zdraví a charakter. Jsou nejobožejší z ubohých a viděl-li kněz takovou bytost mezi svými hochy, v celé své dětinné, jinak šťastné nevinné nezkušenosti, bezbranné a bezelstně stojící proti draku svodu zkázy, jež ještě tak mladá měla se již starati a trápit, tu cítil hluboký zármutek v srdci. Chtěl je pod svou ochranou shromáždit, u něho měli nalézt útočiště, chtěl jim otevřít útulný domov se vším kouzlem toho slova. Neměl klidu, dokud nenalezl místa a prostředků pro učňovský útulek. Sestry přenechaly mu několik pokojů; brzy byly zařízeny pro jedenáct učňů. Jako všechno, tak i tento útulek byl na začátku velmi omezen. po jistou dobu byla místnost o jednom okně jídelnou, pokojem vrátného a ševcovskou dílnou.

Dobrý kněz nebyl však již sám. Měl kolem sebe malou tlupu. dělící se s ním o lásku a péči o učně, cítila ho jako představeného a on jim dával návod, aby stále více se odevzdali Bohu ve službě jeho milácků, učňů. Již dávno měl myšlenku založit řeholní společnost, jež by se v budoucnosti zcela věnovala službám řeholnického a dělnického stavu. Jinoši, které kněz většinou byl v besídce vychovával, a starší lidé, kteří se dobrovolně věnovali této

lidumilné činnosti, starali se o čistotu místností útulku, o dozor a péči učňů. Bydleli s knězem v pospolitosti jako v klášteře a pokud jim to dovolovalo jejich zaměstnání s učni, vydělávali si jako apoštol národů prací svých rukou částečně svůj chléb, měli jako první křesťané všechno společné. Vaření obstaraly ještě sestry, ač jeden z této zbožné obce naučil se kuchařství. Mnohý snad užasne, že by to bylo ještě možné v 19. století, zní to jako pohádka, ale stalo se to. Byla to radost, když každého večera se to jen hemžilo v úzké místnosti. Zdravá mysl, dobrá chuť, milá slova a dobrá strava, dělaly unavené hochy šťastné. Po krátké modlitbě uléhali na čisté lože.

Když předtím za pomoci štědrých dobrodinců podařilo se získati od sester celý dům a vystavěti klášter a kostel v Idagasse, dne 19. března 1889 složil v tomto chrámě P. Schwartz a jiní muži řeholní sliby za přítomnosti vynikajících a vznešených hostů stavu duchovního i světského. V zastoupení Jeho Eminence ndp. kardinála arcibiskupa Ganglbauera kladl prelát Koller P. Schwartzovi a pak každému z jeho spolupracovníků otázku: »Je Vaše vůle vytrvati po celý život v kongregaci zbožných dělníků sv. Josefa Kalasantského od Matky Boží?« Všichni odpovíděli kladně. Potom žehnal nové řeholní roucho a oblékl je v ně. Když je přioděl talárem, napomenul je, aby oblékli nového člověka žijícího jen v Kristu a pro Krista. Pak otočil jim kolem beder pas se slovy, jež kdysi Pán pravil k Petrovi: »Když jsi byl mlád, sám jsi se opásal a šel, kams chtěl, nyní však, když jsi zestárnul, jiný tě opáše« Pak jim kolem ramen položil široký řasnatý plášť, doporučuje jim lásku, přikrývající, odpouštějící a snášející množství hříchů. Pak slavnostně zaznělo: »Bože, chválíme Tebe!«

P. Schwartz byl nejvyšším představeným (s titulem rektora, nyní generála) nové společnosti, uctívající za řeholního patrona sv. Josefa Kalasantského*) a žijící podle částečně pozměněné jeho řehole. Dle něho se jmenují i Kalasantyni. Tito nepatrní počtem, velcí však horlivostí a láskou, konali nyní svou veskrze těžkou službu s dvojnásobnou péčí a radostí. O půl 5. hodině ráno vstávají s prostého lože, spěchají do domácí kaple, obětují se svému Bohu, žijícímu zde mezi nimi v nejsv. Svátosti, slovy: »Zvláště obětujeme Tobě, ó Bože, svou osobu, své práce, své modlitby a dobré skutky, jež dnes s Tvou milostí vykonáme, naše radosti a bolesti k blahu celého řemeslnického a dělnického stavu. Kéž jest tato zápalná oběť našeho života Tobě příjemná. Uděl hojnost svého pozeňání snahám a působení tohoto svého nejmenšího shromáždění!« Den mine při hojné práci v kostele, v domě, v kuchyni, v učňovském útulku, v zprostředkovatelně učňovských míst, při službě u fortny, (brány), psaní. Mezi tím je jednoduché jídlo a hodina veselého zotavení. Po ukončení denní práce zdraví ještě jednou svého pod způsobou chleba ve svatostánku přítomného Pána a Boha a pak jdou spat. Jak sladce odpočívá se po namáhavé práci duším, jež následovali Beránka v nevinnosti, odříkání, odevzdanosti.

Se založením klášterní obce ukončil však »Učňovský spolek ve Fünfhausu« svou pozeňanou činnost a rozešel se. Kongregace převzala účel spolku. Nedělní učňovské schůze jmenují se o r a t o r i u m.

Od r. 1886 několik učňů našlo útulek u P. Schwartze. Za pobyt hochy v učňovském útulku pla-

*) Sv. Josef Kalasantský, zakladatel řádu Piaristů, narodil se r. 1556 v Peralte ve Španělsku, zemřel r. 1648 v Římě.

tili mistři neb rodiče měsíčně 24 K a to ne všichni, proto P. Schwartz r. 1887 založil spolek, který měl hradiť tím vzešlý schodek. Ježto však spolek se neosvědčil, byly stanovy pozměněny. Spolek dostal název »Spolek k výchově katolických učňů« a P. Schwartz odstoupil předsednictví laikovi. Poněvadž však péče o učně je práce materská a dámy lépe dovedou mluvit a vyprošovati, byl k předsednictví spolku přivtělen dámský výbor. Šlechtné dámy pro učně vřele se přimlouvajíce a sbírajíce, získaly jim nejen podporu, ale i lásku. Spolek do r. 1914 sebral přes 400.000 K (zlatých) pro kalasantýnskou kongregaci.

Účelem kongregace je pečovati nejen o učně, nýbrž i o dospělě řemeslníky a dělníky. Proto P. generál radostně vítal, když dne 25. března 1892 se ustavila v klášterním kostele Mariánská družina pro řemeslníky a dělníky. Osmnáct mužů přistoupilo tehdy k oltáři Matky Boží, slibující jí lásku a věrnost. Po pěti letech bylo jich 239, r. 1915 475. Mají každého týdne schůzi.

Dne 15. září 1896 začala stavba nového ústavu sv. Josefa pro učedníky v Penzingu, Vídeň XIII., Reingasse. Místo, stavba a zařízení tehdy stály 200 tisíc K. Kromě učňů vidíme v domě též tovaryše, sodály, členy čestné stráže nejsv. Svátosti, hochy, zpěváky, takže je tam hodně živo. Hrají divadla, pěstují hudbu, baví se hrou kuželek a kulečnickem. R. 1912 nastavena byla dvě patra. Vše je obsazeno od střechy do sklepa. I pro školní chlapce je tam denní útulek, čili chlapecké oratorium, neboť ulice chlapce kazí. V novém domě je pracovna, ve které chlapci dělají školní úlohy, herna, jídelna, kostel je u domu; lázně v domě; je tu hřiště, hudební síně, slavnostní síně, jichž chlapci mohou volně použiti.

V domě má též sídlo Mariánská družina s četnými sodály a dělnické oratorium nejsv. Srdce Ježíšova, jež bylo založeno z výchovných důvodů, aby tovaryši nebyli spolu s učni. Organizováno je podobně jako Mariánská družina. V různých sekcích každý může oddávat se svému zamilovanému sportu, zpěvu, hudbě, divadlu, šíření dobrých knih, antialkoholismu. Příležitostně dávají své uznané dovednosti ve zpěvu, hudbě a divadle do služby dobročinných účelů. Vykonávají svými představenými, vybraným a vhodným programem mnoho pro zušlechťování a osvětu lidu. Zvláštního významu dříve nabývaly slavnosti odvedených branců*) a se ženících (ještě dosavad). Lásky k vlasti, svatost a důstojnost manželského stavu, tyto základní sociální pojmy staví se v čarovném lesku před oči diváků. Jsou to pravé slavnosti. K pobytu mají krásnou, elegantně zařízení síň; tam mohou hráti, dostanou levné a chutné pokrmy z klášterní kuchyně. Pod hustým listím aiantových stromů rádi tráví večery, sedíce a rozmlouvajíce až do zavírání klášterní brány o půl 10. hodině.

R. 1907 (25 let po založení první učednické besedy), pomocí dobroditelky byl zakoupen dům vedle původního.***) V něm postaveno moderně zařízené jeviště se železnou oponou, elektrickým osvětlením, stroje pro napodobení větru a hromu a prostrannou šatnou. Hlediště má 400 sedadel, vkusně zlaté a bílé malovaných. Vyzbrojeno všim pojistným zařízením, hydranty, východy v nouzi, elektrickým ventilátorem atd. Zřízeno bylo i kino a světelné obrazy. V prvním po-

schodí jsou vysoké a vzdušné ložnice pro 70 učňů. Umyvárna s kamennými dlaždicemi s mramorovými stoly a porcelánovými umyvadly, kachlíky okládanými stěnami, činí dobrý dojem. V přízemí se prostírá pěkná jídelna po celé délce budovy a místnost pro denní pobyt chovanců útulku, cídírna a umývárna. Ve sklepe je koupelna pro lázně vanové a sprchové s teplou a studenou vodou. Ze dvou kuželníků, jež byly zrušeny, byla upravena síň pro členy dělnického oratoria Božského Srdce. V původní budově v uprázdněných místnostech zařízen byl konvikt, poskytující útulek a výchovu návštěvníkům technických učilišť. Zprostředkovatelně učednických míst dostalo se kanceláře s telefonem.

Od začátku školního roku 1902—1903 má kongregace též internát pro chlapce, navštěvující obecnou a měšťanskou školu, »Pampilsheim«, Vídeň XIII., Breitenseerstrasse 104, se hřištěm, od 1. prosince 1904 Vychovatelnu a pracovnu pro mladistvé trestance u Vídeňského zemského soudu.

*

Kongregace má nyní dva učňovské útulky, jeden ve Vídni a jeden v Pešti, jednu zprostředkovatelnu učňovských míst, dva konvikty pro studující průmyslových a technických učilišť, dvě učňovská oratoria, tři dělnická oratoria a dvě vychovatelny; řídí sedm Mariánských družin a dva dobročinné ústavy pomocí ženských spolků atd. Z těchto ústavů vyšlo tisíce zdatných tovaryšů a mistrů, děkujících Kalasantýnům za svou záchranu před pádem do propasti bezvěří a nemravnosti. Mnozí z tohoto zástupu působí dále ve svém okruhu jako apoštolé, šíříce zdravé křesťanské názory.

Kongregace má obrovské pole působnosti. Potřeba doby mocně povzbuzuje, ano, nutí vynaložiti všechny síly. Kalasantýnům však ani zdaleka nelze vyhověti všem požadavkům. Církevní a světské úřady a jiné vynikající osoby obracejí se již opětovně na představené s velmi naléhavou žádostí, aby jim přenechali řeholníky. Představeným však většinou nelze než s hlubokým politováním poukázati na nedostatek pracovníků a modliti se k Bohu: »Pane, pošli přece dělníky na vinici svou!«

Kongregace potřebuje členů. Ano, členů, členů naplněných duchem víry, obětavosti a vroucí touhy získati pro Krista masy dělníků, zbloudivších od Boha. Potřebuje kněží a bratrů-laiků, prvních však zvlášť nutně. — Přijímá především maturanty gymnasia, též i studující gymnasia, pak jinochy prostě vojenské povinnosti. Podmínkou přijetí kromě jiných potřebných vlastností je vůle státi se knězem kalasantýnské kongregace a obětovati se pro dělnictvo a aspoň částečná znalost němčiny. Inteligentním bratrům-laikům nabízí se široké pole působnosti, kdež mohou rozvinouti svá nadání a znalosti v oboru vyučování a výchovy mládeže.

»Nejzbožštější ze skutků jest spolupůsobiti na záchraně duší,« jak praví Otcové církevní. Tolik ubohých dělníků věčně hyne nevěrou. Co by se dalo vykonati, kdyby kalasantýnům pomáhali horliví spolupracovníci, zvláště modlitbou, milodary k podpoře stávajících ústavů na výchovu kněží, zaplacení dluhů a zakládání nových ústavů, doporučením hodných hochů, toužících státi se členy kongregace.

K žádosti o přijetí, adresované generálu řádu Ant. Schwartzovi, Vídeň XV., Gebrüder Langgasse 7, (jež budiž zaslána doporučeně), přiložte tyto doklady: křestní, domovský a birmovací list, všechna studijní a pracovní vysvědčení, fotografii, vysvědčení lékařské

*) Stálé vojsko je nyní v Rakousku zrušeno. Vojáci se najímají, jako dělníci v továrnách.

**) Původní dům, Kalasantýnum zvaný, Vídeň XV., Gebrüder Langgasse 7. Nový »Dům Imakulaty«, Vídeň XV., Dineglistedtgasse 9.

a vysvědčení mravnosti od faráře neb jiného kněze. Nezletilí nechť přiloží též písemné prohlášení rodičů, že svolí ke vstupu syna do kongregace Zbožných dělníků.

Žadatel musí mít:

1. řeholní povolání od Boha;
2. správný, bohumilý úmysl;
3. dobrou, mravně náboženskou výchovu;
a musí být:
4. manželského původu;
5. úplně zdrav (vysvědčení lékařské);
6. mravně zachovalý (vysvědčení od kněze);
musí mít:
7. pevný úmysl zůstat v řeholní společnosti;
8. svolení rodičů, je-li nezletilý;

9. musí složit cestovné na eventuelní zpáteční cestu;

10. znáti aspoň částečně německy.

Kdo chce být uchráněn před nebezpečími a svody světa, dojíti s větší jistotou věčné spásy, cvičiti se v sebezapírání, v odříkání se světských požitků, kdo chce následovati chudého Ježíše, odpykati si spáchané hříchy, posvěcovati celý svůj život službě Boží: takový budiž přesvědčen, že tato touha v řeholním stavu dojde úplného ukojení v tom předpokladu, že jest od Boha povolán. Nesmírně by se zklamal, kdo by si představoval řeholní život pohodlný a bezstarostný, a domníval se, že takový najde, vstoupí-li do kalasantýnské kongregace. Ježto pak chudoba a pokora jsou známkou pravého kalasantýna, jest zajisté dlužno, aby v životním povolání cvičil obě tyto ctnosti.

SVĚTOVÝ KONGRES PROTESTANTSKÝCH CÍRKVÍ.

Od počátku života křesťanství byl veden urputný zápas proti jediné pravé Církvi Kristově. Nepřítel vystával za nepřitelem a zdálo se leckdy, že síla a rafinovanost těch nepřátel zničí úplně stavbu Církve. Ke konci XVIII. století se chlubil vzdělanci, že již učinili na světě Boha zbytečným. A ve století následujícím, ve století ohromného rozmachu vědy, psal zednářský tisk o posledních chvílích katolicismu jako o jistotě naprosto nepochybné. Zatím nástupce Petrův, Pius XI., proti němuž nepřítel užil všech nejhorších zbraní, aby ho znemožnil a zneuctil v očích všeho lidstva, svolává vatikánský koncil, který definuje papežskou neomylnost. Odpůrcové zuří a běsní, ale marně. Církev Kristova nejen neumírá, ona naopak projevuje stále více života a ukazuje stále více výbojnosti. Zemřel Julián, zemřel i Luther, zemřel Voltaire. Jen katolická Církev stojí, krásná a silná, a její šik nelze porazit. Zatím na druhé straně se úpadek stále více prohlubuje. Proti jednotě katolicismu jeví se roztržitost protestantismu v celé hrůze a ubohosti. Těto roztržitosti si nejsme vědomi my sami, jsou si jí vědomi protestanté, jako o ní vědí nevěrci. Jest citelná a jest příliš znatelná, než aby bylo možno ji zakrýti. Než přece má být, když ne úplně odstraněna, tož aspoň umenšena.

Podnět vyšel z řad protestantských. Část hierarchie viděla, že skutečnost jest ve velikém rozporu s tím Kristovým přáním při velekněžské modlitbě, aby »všichni jedno byli« a chtěla nějakým způsobem překlenouti propast. Arcibiskup upsalský, Söderblom, pokusil se o to stockholmskou konferencí, ale výsledky její nebyly nikterak uspokojivé, ale touha po jednotě se ještě zvýšila, to tím spíše, že svět jest po válce daleko více roztržitější než byl kdy jindy. Zároveň ukázala stockholmská konference, že nelze mysliti na jednotu církví bez jednoty víry. Tuto pravdu, tento fakt měla řešiti konference v Lausannu. Je třeba jednoho kředa k uskutečnění jednoty církví, s tím přáním byla připravována konference v Lausannu ve Švýcarech.

Konala se od 2. do 20. srpna a účastnili se jí zástupci 50 zemí. Přišlo jich 439 a zastupovali 80 různých protestantských církví. Papež, který byl pozván, odepřel účast katolické Církve, ježto učení její a prakse vylučují účast na takových shromážděních z toho důvodu, že sjednocení církví není myslitelné bez uznání římského papeže, jako nejvyšší hlavy.

Konferenci předsedal novoyorský biskup Brent, jeden z těch protestantských hodnostářů, kteří již

dlouho uvažovali o nezbytnosti konference. Neboť první volání po ní bylo slyšeti již r. 1900, kdy biskupové anglikánské církve v Americe se prvně radili o možnosti sjednocení protestantských sekt. Že k ní došlo až v r. 1927, není divné, uvážíme-li četné obtíže a různé ponětí jednotlivých sekt o cílech konference. Jedni byli přesvědčeni, že k jednotě je třeba uznání nicejsko-caříhradského kředa, přijetí nauky a dogmat prvních církevních koncilů, uznání biskupské hodnosti s apoštolskou poslušností, druhí zase hájili zásadu úplného individualismu, na kterém jest zbudován protestantismus. Rozdíly byly a jsou po konferenci hluboké. Ukázaly se na konferenci, a nebylo možno je odstraniti. Nejen nebylo odhlasováno a přijato jedno kredo, nýbrž nebyly ani nalezeny cesty možného sjednocení církví sobě nejbližších. Ostatně, všimněme si jednání samého.

Dr. Gore, anglikánský biskup, který jest nám dobře znám z konferencí malinských, napsal do londýnských »Times« dlouhý článek, a řekněme hned, že optimistický o »naučení z Lausannu«. Čteme-li však jeho studii, neuspokojuje nás. Čekali bychom přitopení, znajíce cíl konference, že zaujme jisté stanovisko v otázce Církve Kristovy, společného kředa, úřadu kněžského, svátostí, jednoty křesťanstva a zatím se to nestalo, ba dokonce o poslední otázce se na konferenci vůbec nejednalo. Mluvíli sice někteří o ideálu jedné Církve, jež by měla víru, kredo nicejské, v níž by všichni věřící přistupovali k jednomu svátostem, ale více se nestalo. Marně bychom hledali ve všech zprávách, že bylo odhlasováno přijetí apoštolského kředa, že byla přijata proposice pravoslavných o uznání sedmi svátostí, nenalezneme toho. Ale setkáme se s četnými modernistickými bludy, které jakoby si daly na konferenci dostaveníčko. Proto ztroskotál plán episkopální hierarchie americké, která konferenci připravovala.

Episkopální církev chtěla sjednotiti všechny církve na základech anglikanismu, domnívají se, že ona jest nejlepší půdou, na které by se všechny mohly sejíti. Konference však ukázala něco úplně odlišného. Skupina anglikánských zástupců předložila návrh: »Buď se jednota uskuteční prostřednictvím episkopátu s apoštolským následnictvím, nebo se vůbec neuskuteční!« Proti tomu prohlásil jeden anglikánský biskup: »V tom případě dokážu, dovolává se historie, že v Anglii není apoštolské poslušnosti.« Konec konců lze říci, že v otázce učení nejen nebylo dosaženo jednoty, nýbrž nebyly k ní učiněny ani kroky.

Založení, či lépe utvoření »Kirchenbundu« nemá valného významu, poněvadž nemůže dlouho trvati při velikých rozporech, které jsou v teorii i praksi sekt v něm zastoupených.

Ve »Frankfurter Zeitung« rozepsal se o konferenci profesor Hermenlines a měl odvahu říci věci, jakými byly a ne jakými se zdály. Nuže, Hermenlines mluví přímo o nezdaru konference, která již proto nemohla vykonati nic z programu, který si uložila, poněvadž velká část přítomných neznala otázek, o které se jednalo. »Musíme,« dodává, »studovati ještě mnoho bohosloví, abychom si porozumněli.« Netřeba dodávati žádné poznámky.

Více úspěchu měla konference na poli praktického křesťanství. Jednala o založení sociálně-vědeckého ústavu, který bude umístěn v Ženevě, a který bude mít cílem řešiti sociální a hospodářské problémy ve světle křesťanské etiky přísně vědeckými metodami. Má býti střediskem pro společné poznávání a pro spolupráci všech sociálních organizací různých zemí a církví.

Celkem lze říci, že konference, která se nazvala »konferencí světovou víry a konstituce církví«, ztros-

kotala úplně. Poslání, které konference formulovala, jest dokladem, nad který netřeba chtíti nic jasnějšího. Zároveň vyjadřuje touhu po jednotě.

»Bůh chce jednotu, praví se v něm. Naše přítomnost na této konferenci projevuje touhu skloniti naši vůli před vůlí božskou. Ačkoliv můžeme ospravedlniti původ svého rozdělení, přece litujeme, že se stále prodlužuje, a musíme všechno zkusiti, abychom znovu zbudovali stavbu, která jest poškozena.« Je v tom patrná neshoda. Účastníci uznávají potřebu jednoty, litují, že se prodlužuje nynější stav, ale zároveň mluví o ospravedlnění roztržky. V tom tkví marnost jejich snah. Bůh chce jednotu, ale ta jednota není uskutečnitelnou, dokud se budou protestanté držeti se toho náboženského subjektivismu, který vyznávali a vyznávají i dnes. Ostatně celá zkušenost a historie jasně dosvědčuje, že není možnou jednota církví bez jediné pravé Církve Kristovy, bez Církve katolické, apoštolské a římské. A srovnáme víru církví protestantských s vírou Církve katolické, všimněme si výsledku konference stockholmské a lausannské a bude nám hned patrné, jak nepřeklenutelné jsou propasti. Tam jest Církev, kde jest Petr! A bez Petra není možnou jednota!

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í .

Prof. Dr. Frant. Zachystal:

KOSMOGRAFIE BEDY CTIHODNÉHO.

V prvních dobách středověku, značících pro zeměvědu období hlubokého úpadku (možno je omeziti lety 600—1000 po Kr.), činí na evropském západě výjimku svými geografickými vědomostmi anglosaský mnich a filosof Beda Venerabilis (Ctihodný, 674—736). Ačkoli těžiště literární činnosti tohoto polyhistora, snažícího se svými spisy zprostředkovati přechod kultury římsko-křesťanské k národům anglo-germánským tkví vedle rozsáhlé exegetické práce v jeho Církevních dějinách anglických (Historia ecclesiastica gentis Britorum), budí naši pozornost i kosmografická činnost Bedova, tím spíše, že přes veškeru snahu, uvést vědecké disciplíny starověku ve shodu s biblickým podáním, kráčí v ní namnoze cestou vlastního názoru.

Bedův spis De naturarum, podávající v 51 krátkých kapitolách přehled fysikálního popisu světa, není samostatnou prací. Místy až doslovným vzorem bylo mu za středověku velice oblíbené, ale neukončené dílo sevillského biskupa Isidora (z poč. VII. stol.) nadepsané Origines. Jest to kombinace ze starších pramenů (Suetonia, Solina, Vitruvia, Lucretia a j.), tvořící neúplný encyklopedický přehled všech nauk, založený namnoze na úplně libovolných a nesprávných výkladech jmen; leč Beda nevyčerpal jeho údajů plnou měrou, ponechávaje místo vlastnímu úsudku.

Vycházejíc z biblického podání o stvoření světa, pojednává Bedova kosmologie nejprve o tělesech a úkazech nebeských, postupuje od nich k zjevům v ovzduší, přechází k mořím a řekám, k rozdělení země na pevniny a moře a končí elementárním nástinem všeobecné nauky o zemi.

Světlem rozumí Beda doslovně s Isidorem Hispanským souhrn všech věcí nebeského i pozemského jsoucna (mundus est universitas omnis, quae constat e coelo et terra). Také nebe může pro svoji krásu a

dokonalé uzpůsobení býti označeno tímto jménem, odpovídajícím řeckému »kosmos«. Tvořit zajiště se zemí nedělitelný celek a kulovitý tvar této jest v soulase se sférami ostatních tří živlů ji obklopujících: vody, vzduchu a ohně. Nebe má podobu duté koule, v jejímž středu jest země, otáčející se s tak ohromnou rychlostí kolem své osy, že musí býti držena v rovnováze opačným pohybem planetárních sfér. Oba póly světové osy jsou působením ledu ztuhlíni. Severní svým souhvězdím Velkého vozu (Septentrionibus) blíže posunutý obyvatelstvu severnějších zemí, jest pro tyto ustavičně viditelný, kdežto lidé jižnějších krajin spatřují jej následkem kulatosti země mnohem níže, takže Septentriony jsou na př. v některých krajinách Indie viditelný jen 15 dní v roce. Beda opakuje tu Pliniův záznam v Hist. nat. cap. 19. o obyvatelstvu v okolí dnešního Pataliputa na Gangui.

Na zeměkouli rozeznává Beda patero zemských pásů a čtyři světové strany. Ze zemských pásů (neurčuje jich však rovnoběžkami) přiléhají dva nejkrásnější k severnímu a jižnímu pólu (jsou to circulus mundi septentrionalis et australis). Ze tří prostředních dosahuje první (circulus solstitialis) od severního pásu až k nejvyššímu bodu zvěrokruhu, druhý (circulus aequinoctialis), zabírá zemský povrch mezi severním a jižním bodem zvířetníku, třetí pak (circulus mundi brumalis), sahá od jižního konce zvěrokruhu ke hranicím jižního ledového pásu. Obou polárních pásů se slunce nikdy nedotkne. Proto také jest moře, položené proti severnímu zemskému pólu, pokryto na den cesty od končin Thule věčným ledem. Podobného rázu jest i jižní pól až na to, že není zaledněn, nýbrž tvoří jej pevnina.

Ze čtyř světových stran nazývají se východní a západní branami nebes (januae coeli).

Světový prostor jest dle Bedy rozdělen oblohou na dvě části: horní (svrchní) a dolní (spodní). Obloha (firmamentum) má prý název odtud, že podpírá (firmat) svrchní vrstvy vod, jejichž mrazivým chladem se zmírňuje žhavost svrchního nebe a tím se zamezuje zánici živlů spodních. Zmíněné

ledové vody, veledůležitý to činitel pro existenci živoucího tvorstva, jsou však položeny níže než nebe andělů a zemřelých. Obloha, čili nebe stálíc má jedinstejný pohyb. Pod tímto nebem se však mnohonásobňuje počet pohybů podle množství nebeských těles, vyplňujících spodní nebe a každé z těchto těles má odchýlnou dráhu od nebe stálíc. Všem planetám je společno, že se pohybují opačným směrem denního pohybu nebe stálíc, ač i ony se mu musí do jisté míry přizpůsobovati. Sklon ekleptiky pak jest příčinou, že se zdají býti brzy výše, brzy opět níže. Vlivem slunečních paprsků však se jeví od své dráhy se uchylovati: vracejí se nebo pevně stojí. Planety se pohybují v kruhovitých drahách a jejich středy jsou odlišné od světového centra, s nímž se nikterak nesetkávají. Působením své výstřednosti stoupají daleko více do výše, než-li se přibližují — klesajíce — zemskému středu. Jejich kulminačním bodu jsou pro Saturna znamení Štíra, Jupiter vrcholí ve znamení Panny, Mars v souhvězdí Lva, slunce v Blížencích, Venuše ve znamení Střelce, Merkur v Kozorohu, měsíc v Býku. Planety se zdají v horních částech svých drah volněji pohybovati, tyto části pro jejich vzdálenost od zemského středu oku se zužují.

Každá oběžnice se vyznačuje zvláštním zabarvením. Saturn má světlo bledé, Jupiter zlatité, Mars jest ohnivý, Merkur září paprskovitě, Venuše jiskřivě. Tato zabarvení planet se však přizpůsobují též prostředí, do něhož tělesa ta vcházejí. V studených krajích zdají se souhvězdí bledšími, v horkých červenými; ve větrných oblastech nabývají hrozivého vzezření, v blízkosti slunce, v uzlech drah nebo na jejich koncích zdají se souhvězdí býti tmavými a beze světla. Planety se pohybují uvnitř zvířetníku, t. j. onoho šikmého nebeského kruhu, pod nímž se rozkládají tři prostřední zemské pásy. Jen Venuše jej překračuje o dva stupně, kdežto měsíc jím prostupuje celou svojí délkou, ale nikdy nepřekročuje. Jména dvanácti hvězdných znamení jsou odvozena z části z mythologie, z části z úkazů ročních dob.

O mléčné dráze soudí Beda (proti mínění jiných), že nemá záře od slunce, poněvadž toto se jí dotkne jen dvakrát do roka, stojí-li ve znamení Střelce a Blíženců.

O slunci uvádí (aniž by sám pronášel o tom svůj názor) běžné mínění, že »přijímá potravu z vody«. Podobně přejímá i mínění, že měsíc jest větší než země.

Měsíční proměny (fáze) pokládá Beda za úkaz, závislý na různém postavení měsíce ke slunci, jež mu dává světlo.

V jedné z následujících kapitol, věnované rozdělení vodstva na zemi, odvážil se Beda na svoji dobu neobyč. kroku: opakovati slova Plinova: *Aestus oceanii lunam sequuntur* a doložiti jej i výkladem. Beda píše doslovně to, čemu učí dnešní věda o vztahu měsíce k moři: měsíc působí svojí přitažlivostí na povrch moří, čímž vzniká denně dvakrát příliv a odliv.

Zatmění slunce a měsíce přiházejí se každoročně dílem na spodní, dílem na svrchní polovinu země, nejsou však v tomto posledním případě z různých příčin viditelná. Že nebývají zatmění ještě častější, vysvětluje se ze šířky ekleptiky, umožňující slunci i měsíci vzájemně na jejich drahách se vyhnouti. Jinak by muselo za každého úplňku měsíce nastati také jeho zatmění. Kulatost země pak působí, že zatmění, nastalých v době ranní ve východních krajích nemohou viděti obyvatelé západních zemí právě

tak, jako nemohou pozorovati lidé z východních končin večerních zatmění na západě.

K o m e t y jsou dle Bedovy definice hvězdy s plamennými vlasy, které náhle se objevivše, věští lidu těžké doby moru, války, bouří nebo úpalných veder. Některé se pohybují po způsobu planet, jiné stojí nepohnutě. Nejčastěji se objevují na straně severní, někdy též v mléčné dráze, ale nikdy na západě. Doba jejich viditelnosti kolísá mezi 7—80 dny. Někdy též vysílají do světelného prostoru i planety a ostatní hvězdy ohnivá vlákna.

V z d u c h e m rozumí Beda »životní dech«, jenž podoben prázdnotě, vyplňuje veškeren prostor od měsíce k zemi, nosí ptactvo a mračna a jest schopen dáti vznik bouří. Tento prostor jest až do dne posledního soudu i místem padlých duchů, kteří se mohou v podobách vzdušných těl zjevovati lidem. Nad měsícem jest čistá, světelná atmosféra, do níž prý dosahuje svým vrcholem Olymp. Vzdušná říše se dělí v část horní a dolní. Horní se čítá k nebi, dolní se svými jevy: ohněm, kroupami, sněhem, a ledem, náleží k zemské sféře, ač i této části se někdy říká obloha (nebe).

Mocným pohybem vzduchu vzniká vítr, jak možno dokázati jednoduchým pokusem s ohánkou na mouchy. Větry jsou následek proudění stlačeného vzduchu s některých vysokých hor, a dle ustanovení Stvořitele uloženo jim vykonávati určitý úkol v přírodě, jmenovitě ochlazovati parna a uváděti v pohyb mořskou vodu. Jsou čtyři větry hlavní, z nichž každému jsou ještě podřízeny dva větry vedlejší (po pravé a levé straně). Vedle těchto jsou ještě místní větry; k nim náleží athénský *Scyron* a narbonský *Circius*. Od větru dlužno odlišovati tiché vánky, *aury* na pevnině a *altany* na moři. V mračnec uzavření větrné duchové způsobují hrom tím, že vyražejí s rachotem z rozpukaných mračen jako čtyřspreží ze stáje nebo jako vzduch z nafouklého a pak roztrženého měchýře. Blesky způsobuje tření nahromaděných oblak. Jest to též úkaz, jako když křesáním odlétají jiskry z křemene.

Beda připojuje k tomu dále mínění jiných o vzniku hromobití. Jest prý to zápas mezi ohněm, záníceným shora třením vzduchu a vodou, vzdušnou vzhůru ze země. Zvítězí-li oheň, jest bouře škodlivá zemským plodinám; převaha vody přináší naopak užitek. Blesky jsou řídkší v zimě, a v létě, poněvadž v zimě hasí studený vzduch všechny ohnivé páry, které do sebe přijal, v létě pak bývají horké páry zřídka kdy tak zhuštěny, aby mohl vzniknouti blesk. Proto jsou Skythové a Egypťané před ním chráněni, kdežto Itálie jest mu v cestě, poněvadž pro mírnou zimu a vlhké léto, přibližuje se podzimnímu počasí.

D u h a se tvoří v oblacích protilehlých slunci refrakcí slunečního paprsku, vniknuvšího do vypouklého mraku. Jest čtyřbarevná; od nebe přijímá barvu ohnivou, z vody purpurovou, ze vzduchu fialovou, kdežto země jí dává barvu zelené trávy. Objevuje se řídkěji v létě než v zimě, také za noci jest vzácnou a jest viditelná jen za úplňku.

M r a č n a se srážejí z vlhkých kapek, vznášejících se ve vzduchu, které svojí soudržností se stávají tak těžkými, že jich vzduch nemůže udržeti, a sesílá je na zemi v podobě deště. Zmrzlé dešťové kapky tvoří sních a kroupy; tyto rychleji tají než sních a padají spíše ve dne, než za noci. Sních vzniká ztuhnutím vznášejících se vodních par, dříve než se mohly proměnit v kapky. Na širém moři prý nikdy nesněží.

Poslední tři kapitoly Bedovy kosmologie věnované zemětřesení, výbuchům Etny a rozdělení zemí na

zeměkouli, jsou již pouhou napodobeninou stejnojmenného spisu Isidorova.

Příčiny zemětřesení vidí Beda ve větrech, kteréž ukryty v pórovité zemské kůře, podobné mořské houbě, snaží se dostat na povrch. Je-li písčité nebo vlhké, nejsou zemětřesení možná. Povstávají také jen za klidného a jasného počasí, poněvadž v té době jsou větry uzavřeny v zemské kůře.

Výbuch Etny lze prý vysvětliti ze vzájemného zápasu ohně a větru, odehrávajícího se v nitru sícelské pudy a podněcovaného větrnými proudy, jež vanouce mezi aiolskými ostrovy puklinami zemské kůry do žhavého nitra této sopky, snaží se opět z něho uniknouti. Tím rozdmýchují znovu oheň v jícnu této hory.

Pevninu země, obtékanou mořem, dělí Beda na Evropu, Asii a Afriku. Asii, rovnou velikostí ostatním dvěma dílům, dělí od Evropy řeka Tanais (Don), od Afriky Nil. Evropa se rozkládá od západu k severu, Asie od severu přes západ k jihu, Afrika od jihu k západu.

Výtahy z kosmografie Isidorovy a Bedovy staly se základem astronomických výkladů ve školách klášterních (v quadriviu), ač i tu bývalo vzácností, dovedl-li učitel sám dobře porozuměti látce, o níž měl poučiti své žáky.

NÁBOŽENSTVÍ VČEREJŠKA A DNEŠKA.

Německý protestantský profesor Hansenius napsal nedávno ostrá slova proti úpadku v nynějším protestantismu. Naříkal »nad protestantským individualismem či subjektivismem, který dal a dává vznik nesčetným sektám, které se potírají, a který jest rovněž příčinou úpadku a bídy protestantismu«. Racionalism, který rozleptal nejen ducha protestantské teologie, nýbrž i v důsledku toho celé jeho tělo, působí stále zhoubněji.

Dostala se mi do ruky kniha anglikánského theologa, nazvaná: »The religion of yesterday and to morrow — Náboženství včerejška a zítrka«, jejímž autorem jest Kirsopp Lake, dnes ritualista. Etuduje historii počátků křesťanství a jest znám svým radikalismem. Nyní vyučuje na universitě Harvard v Americe, kde jest velice oblíben. Ve své knize všimá si jednotlivých konfesí a jeho úsudek jest v mnohém poučný.

Katolicism ho přirozeně upoutal na prvním místě. Katolická církev, když svým učením pronikla všechny národy, vytvořila jednotnou, organickou kulturu, spočívající na duchovních hodnotách. Lze říci, že tehdy začínala krásná doba na zemi, doba království Božího. Církev dávala člověku slova života a slibovala mu věčnou radost. Vyhovovala všem potřebám lidské duše, a povznášela ji. Současně zakládala nejširší a nejučinnější společnost národů, která kdy existovala. Dnes ještě jest katolicism mohutnou silou a odpovídá lépe než protestantism potřebám svědomí.

Protestantští reformátoři svým výstředním individualismem se dopustili omylu. Každé náboženství potřebuje symbolů a musí působiti na inteligence a smysly viditelnými znameními. Proto reformátoři zavrhnuli svátosti, jimiž se vířvá na člověka milost. Ale přes to Lake zůstává reformaci nakloněn, chtěl by ji jenom zdokonaliti. Katolicism jest prý odsouzen vědou i historickou kritikou. Dogma nevyhovuje modernímu člověku. Náboženství jest život, není možno je shrnouti v doktrinu. Formule víry jsou jenom provi-

sorní, v každé době mají jiný vzhled. Poznáváme zde dobře ideje modernistické.

Lake nepochopil dobře prvních křesťanů, kterých se často dovolává. Klaněli se Bohu, věřili v Ježíše Krista, ve věčný život, ve spásu skrze církev. Ale zároveň hleděli, žijíce podle víry, uchovati víru před bludem. Poznali, že bylo třeba uchovati čistou víru, aby věřící žili čistý život. Že je třeba objektivních pravd, jinak vše jest marné. Ostatně, kdyby Lake studoval též děl Duchesnových, Batizzolových, Lagrangeových, věděl by, že nelze jen tak lehce odvrhnouti dogma o božství Ježíše Krista, o primátu Petrově, zavrhnouti zázraky a pod. Některé sekty protestantské uchovaly si víru v Božství Kristovo, ale nemají tolik logiky, aby byly důsledné. A jest jisto, což tvrdí i Lake, že budoucnosti protestantism nezaručuje individualism. Ta budoucnost prý se bude ubírat jiným směrem.

Lake se obdivuje kráse katedrál, církevní hudbě, hymnům, které dnes jest slyšeti i v některých anglikánských chrámech. Byl by s to ponechat i v kultu i vyznání víry, ale jen jako liturgickou nutnost. Náplň jest již vedlejší věcí. Zkrátka, Lake myslí, že lidstvo potřebuje náboženství, ale že by se mohlo sdružiti v jakési svobodné spolky, které by povznášely pomocí hudby, poesie, umění. Odborníci by vypracovali novou teologii, která by přihlížela k výzkumům moderní vědy. Pracovalo by se pro mravní povznesení společnosti a pro zmenšení hmotné bídy lidstva. Ale tato láska by též byla vědeckou: hledala by prostředky, jak smířiti dobročinnost s potlačením vši bolesti, všech tónů neužitečných. To vše by bylo náboženstvím, poněvadž by bylo oživováno myšlenkou na Boha. Ale jaký by byl ten Bůh? Každý by měl o něm své pojetí, podle svých filosofických názorů.

Neřeba dodávati, že to, co řekl Lake, není nové. Così podobného říkali modernisté. Ale život lidský jest poněkud jiný a duše lidská jest vyšší, než se domnívá Lake. Diletantism jí neuspokojí. Spása tkví v pravdě, ale ta se nemění každý týden. K.

—»«—

Dr. Josef Mrkos:

DRUHÝ SJEZD SLOVANSKÝCH GEOGRAFŮ A ETNOGRAFŮ V POLSCE V ROCE 1927.

Delegace jednotlivých slovanských států sešly se v Dědicích v Polsku, kde nastoupil putovní svou cestu tento zajímavý vědecký sjezd. Myšlenka sjezdu byla velice dobrá, neboť dala se řešiti celá řada problémů přímo na místě a výsledkem sblížení pracovníků a vědátorů slovanských byl tím účinnější. V jednotlivých městech polských konala se plenární sezení a vědecká jednání sekcí. Intelligence polská měla pro sjezd mimořádné porozumění. V čele výboru stály vynikající osobnosti, jako generál Pilsudski, T. Slawoj-Sladkowski, ministr vnitra, A. Zaleski, ministr zahraničí, P. Romocki, ministr dopravy, G. Dobrucki, ministr kultu a vyučování, vedle toho celá řada hodnostářů církevních, jako arcibiskup Lvovský B. Twardowski, arcibiskup arménsko-katolický J. Teodorowicz, dokonce proslulý arcibiskup, prostá a velmi učená osobnost A. Szeptycki a A. Lisiecki, biskup slezský.

První den sjezdu připadl na průmyslové Katowice a druhý na Poznaň. Po nich přišlo na řadu bal-

tické přímoří polské. Zde veliký interest vědecký věnován Gdyni. Gdyně buduje se nyní v mohutný přístav s ohromným nádražím a v něm vzniká velmi energicky polské loďstvo a to jak obchodní, tak vojenské. Jedna z cvičných válečných lodí vezla kongresisty na speciální exkurse fysikálně geografické a etnografické na liman v Helu. Polská Gdyně bude mít pro Polsko vedle významu obchodního i veliký význam rekreační. V nejbližší blízkosti Gdyně budují se mořské lázně, rovněž tak budují se na Helu a po něm na celém mořském limanu, na němž Hel leží, na př. v kašubské námořní vsi Jastarni. Liman je zalesněn borovými lesy, což zvyšuje klimatický jeho význam zdravotní, za vlády německé byl tento les vypěstován, vláda polská liman zalesňuje ještě více a s větší energií. Na Helu rostou lázeňské budovy jako houby po dešti. Vedle předností klimatických oceanického rázu a příjemných lesů, je to výborná písčivá pláž, která přispívá k přednostem těchto lázní. Lázeňskému ruchu přímořskému roste zde veliká budoucnost, neboť nepatrně celkem přímořské území polské má široké a obsáhlé území a odtud lázeňský ruch a počet hostů stoupá a stupňuje se rok od roku víc a více. K účelům výzkumným, klimatickým a oceanickým zřizují Poláci ve Gdyni prvotřídní oceanicko-meterologickou stanici. Svěrážné kašubské obyvatelstvo, živící se povětšinou rybolovem, o jehož povznesení se všemožně stará polská vláda, zachovalo mnoho etnografických rázovitostí, jak v krojích, tak i ve stavbě svých obydlí, takže tento původní národ slovanský, zbytek to kdysi mohutné slovanské větve na Baltu, byl pro kongresisty značnou vědeckou zájmovostí, neboť na jejich kultuře mohli krok za krokem sledovati mnohé velmi prastaré prvky slovanské. Nepochybně také, že kořist slovanských etnografů, kterou si odnášeli z této oblasti, byla velmi značná a cenná.

Hlavní jednání sjezdové konalo se ve Varšavě, kde delegace slovanských vědců přijaty byly nejen vědeckými kruhy polskými, nýbrž i kruhy politickými s velikou okázalostí. Zejména prezident polské republiky a českoslov. vyslanec projevíli pro otázky kongresu mimořádný zájem.

Po Varšavě geograficky a turisticky velice cenná a zajímavá oblast byly Vilno a polské Polesí.

Polské Vilno leží v zařezaném údolí řeky Wilje. Na jednotlivých zelených výspách nad oblouky stříbrné řeky plyně se toto město starobylé polské kultury. Celé město ve své staré části je jediná starobylá výstavná budova vedle druhé, hlavně kostely stavěny jsou ve slohu renesančním s hojnými antickými sloupy, takže divák často má dojem Athen nebo Korintu na polském severu. Ladný celek doplňují pěkné sady a parky, spolu s lesnatým okolím. Těžko se odtrhovali účastníci kongresu od krásné přírody k vědeckému plenu a k jednání v sekcích, které se odbývalo na universitě. Batoryně v starobylém renesančním sále. Po kongresovém jednání neradi se loučili účastníci s Vilnem a mnohý si zde řekl, že zde není naposled. Polský Baltyk a zdejší končina jsou samy o sobě turisticky a krajinně něco tak svěrážného a zajímavého, že nelze než tyto končiny turistům vřele doporučiti. Mnoho účastníků chápalo, proč Polákům toto krásné město s tolika pomníky staré jejich kultury z dob, kdy Polsko tvořilo unii s Litvou, je Polákům tak drahé.

Z Vilna dvoudenní cesta do Lvova vedla účastníky kongresu polským Polesím. Tato končina v hlubokých lesích a nekonečných močálech se svěží zelení na jaře je turisticky zajímavá, ovšem nikoliv pro pěšky putujícího turistu, nýbrž v pohodlném cestov-

ním železničním voze. Je též zajímavá ethnicky a také geografické výpravy ze zdejší končiny odnesly si značnou vědeckou kořist. Nepřístupný zdejší močálovitý a lesnatý kraj zachoval si namnoze velmi neporušenou primitivní kulturu slovanskou, jež dnes pro srovnávací slovanské studie etnografické má velikou důležitost. Zastávek v Lunenci, Udryci, Sarnách a jinde bylo vesměs použito k praktickým etnografickým studiím.

Na Volyni v Zdolbunově a přilehlých vsích, setkala se delegace česká se svými krajany, kteří jsou zde usedlí. Dostalo se jí od ní nadšeného uvítání, rádi si vzpomněli na domov a na naši milou Republiku. Bohužel, setkání a uvítání toto, jež bylo mimo stanovený cestovní program, bylo poměrně velmi krátké.

Ve Lvově začalo jednání o výsledcích systematického výzkumu nejen Haliče, ale hlavně Karpat a z těchto Vysokých Tater. Poláci mají také příčinu, proč si všímají těchto oblastí. Neboť Karpaty v první řadě daly jim národní bohatství, ať naftu, tak i sůl, jež je nutí ku značnému intenzivnímu výzkumu. Ve Lvově začali též s výzkumem národopisným a to jak Poláci, tak i zároveň Ukrajinci. Ve Lvově začaly též širší studie národopisné, kdežto detailní o goralech karpatských, Lemcích a Hutsulech a přechodu jejich k polským horalům ponecháno zbylo pro praktické místní studium v Borislavi a v Zakopaném, ve Vysokých Tatrách a teoreticky pro poslední den kongresový v Krakově. Lvovská universita ukázala ohromnou vědeckou iniciativu, zejména vlivem slavných vědeckých autorit, profesora Arctowského a Czekanowského a dnes zápasí velice úspěšně o vědecký primát mezi universitami polskými, zejména s favorisovanou universitou varšavskou, ba ve mnohém v geografických a etnografických disciplínách je předčí.

Ze Lvova následovala exkurse do Drohobyče a Borislavi, kde studovány na místě zlomy geotektonické, oddělující podhoří karpatské od vnitřních pásem a vlivy, jež vedly k vytrysknutí a objevení se bohatých zřidel petrolejových. Z etnografického a hospodářského stanoviska zkoumán byl vliv průmyslu na obyvatelstvo a jeho kulturu, na změněné poměry v obhospodařování půdy, jež jsou velmi analogické stěhovavým hornickým městům, jak je pozorujeme na americkém západě (klondický typ).

Z Borislavi pomalým tempem unášel kongresový vlak geografů do Chabówky, odkud celá výprava přešla do zvláštního vlaku tatranského, jež ji dopravil do Zakopaného. V Zakopaném v první řadě speciální studium začalo prohlídkou polského Tatranského musea a meterologicko-klimatické stanice, ležící nedaleko musea. Zde zejména podiv vzbudilo systematické pozorování záření slunečního, jaké je dávno ideálem nejen v našich Vysokých Tatrách, ale i v jiných klimatických místech československých. Ze Zakopaného podniknuty byly tři studijní exkurse a to:

1. Geologicko-etnografická na Mořské Oko, vedená prof. W. Goetelem.

2. Exkurse glacio-morfologická pod vedením profesora Romera, směrem do Kuźnice, Saflar, Staré Bystré, sledující poměry nejstaršího zalednění polských Karpat.

3. Exkurse botanická oddělila se od ostatní společnosti již v Chabówce a sledovala velmi podrobně postup flóry od předhoří až do Vysokých Tater.

Všechny tři exkurse srazily se v Kuźnici, kde byla předvedena za horské noci tatranské, v září goralského a zbojnického ohně na lesní lučině celá série goralských národních tanců. O vědecké zpracování těchto tanců vedle polských autorů má velikou zásluhu brněnský universitní profesor Pospíšil, který je

filmoval již dříve před sjezdem a film spolu s vědeckými výsledky předvedl již ve Lvově. Ten také vřele ocenil veliký význam národopisný těchto tanců a vděční horalé s jásotem ho nosili na ramenou.

Poslední den 12. června věnován byl v Krakově v první řadě v druhé geologické sekci vesměs Vysokým Tatráům a západním Bezkydám. Zájem, jaký Poláci soustředili na tomto kongresu pro Tatry a svoje Karpaty, byl značný, celé 4 dny tedy celá jedna třetina kongresu byla jim věnována. Byl to zájem z jejich strany jistě účtyhodný.

Zajímavé je, jak v Polsku veškerý život vědecký je úzce spjat s životem náboženským. Duchovní hodnostáři vyšší i nižší, kláštery stojí v čele vědeckých institucí, kněží jsou horlivými vědeckými pracovníky. Z toho plyne pro Poláky veliké plus kulturní. Církevní kruhy se namnoze starají o to, aby existovala celá řada moderních vědeckých ústavů a institucí, na něž stát nepřispívá ničím.

Také kvalitativně polská věda a kultura úzkým spojením s náboženským duchem katolickým velmi mnoho získává. Ač Poláci měli velmi těžké počátky svých vědeckých institucí, zrovna na kritických terénech kulturních: v Poznani, Lvově, Vilně a j. docházejí značného kulturního rozmachu. Dobrá škola náboženské obětavosti a odříkání dovedla celou řadu nejen starých, zešedivělých vědců, ale i mladých žáků k vytrvalé a odříkavé, mnohaleté práci vědecké, jež přináší nyní na poli kulturním značné výsledky, majíc význam nejen všeslovanský, ale i mezinárodní. Jsou to v první řadě práce geofyzikální a demografické. Tato nová intensivní tvorba kulturní za jinak velmi těžkých podmínek hospodářských je pro kulturní život polský velikou předností a ukazuje na novou velikou kulturní budoucnost v Polsce. Poláci na př. nás v mnohých oborech velmi značně předčí. My se musíme od nich po této stránce v mnohém učit. Především v naší obrozené katolické kultuře nutno pěstovat a všimati si nejen věd historických a filosofických, ale hlavně moderních disciplín přírodních. Nejen uctívání starých klasických epoch křesťanské kultury a čerpání z nich posily. To bylo dobré pro doby zlé a doby protivenství. Třeba přiložit ruku k důsledné práci kulturní, aby kulturní budoucnost byla rovna velikým a skvělým epochám v minulosti. K tomu hlavní náměty mohou dáti vědy přírodní. Místo obdivu veliké minulosti budovati základy pro stejnou budoucnost katolické kultury československé. Bez kulturního důkladného fundamentu je každé hnutí politické jen efemerní stavbou v písku.

Dr. Josef Mrkos:

VĚDECKÉ PROBLÉMY DRUHÉHO VŠESLOV. KONGRESU GEOGRAFŮ A ETNOGRAFŮ, POKUD SE TÝKAJÍ KARPAT A VYS. TATER.

Z meteorologicko-klimatického výzkumu hlavní péče věnuje se z polské strany nejen u Tater, ale i ve východních Bezkydách záření slunečnímu a jeho intenzitě. V tomto ohledu Poláci vytvořili dva výzkumné vysokohorské okrsky, dík vlivu agilního ředitele polského meteorologického ústavu dra Gorczinského, jenž sám je světovou kapacitou ve výzkumu záření slunečního, a dík prof. Arctowskému, jenž je velikou kapacitou světovou v oboru geofyziky. Poláci vybudovali solární stanice:

1. Ve Vysokých Tatrách.

2. Ve východních Karpatech.

3. Jako protiváhu proti těmto provedli výzkum nižšího klimatu, vybudováním solární stanice v Zaleszczykách při Dněstru.

Tato aktinometrická síť vytvořila speciální pozorovací body a sice ve Vysokých Tatrách, v Zakopaném již v r. 1924. V témže roce vlivem profesora H. Arctowského ze Lvova, jeho asistenti dr. Stenz a H. Orkisz organizovali výzkum ve východních Karpatech na Polovině Pożyżevské (1406 m n. m.) a na Ho-verle (2058 m n. m.), kde pozorovali velmi značné intenzivní záření až 1.6 gramkalorie) a na Černé Hoře. Stanice v Zaleszczykách vybudována byla r. 1925 a r. 1926 uvedení pozorovatelé dr. Stenz a dr. Orkisz začali pozorování záření slunečního a jeho intenzity na jednotlivých štítech tatranských, kterého výsledky nemohli do jednání kongresu doposud systematicky zpracovat. Práce provedeny byly speciálními aktinometry a aktinografy, typu prof. Gorczynského.

Služba meteorologická a klimatická ve Vysokých Tatrách postavena byla Poláky na úplný moderní základ, který se vyrovná klimatické a povětrnostní službě, jakou nacházíme v léčebných oblastech německých, ba ve mnohém je předčí, hlavně organizací pozorování záření slunečního. Pro Vysoké Tatry základní observatoř je vybudována v Zakopaném, která je vedena speciálním meteorologem toho času drem Josefem Federowiczem. Mimo této základní observatoře založili Poláci stanici horskou v první řadě v Hale Gasienicowě, ve výši 1600 m n. m. a nová vzniká na Mořském Oku, ve výši 1393 m n. m., jež má dosud hlavně dešťoměrné a registrační meteorologické přístroje. Obě tyto horské stanice podávají každé ráno a večer telefonickou zprávu do Zakopaného a toto zasílá výsledky všech tří stanic telegraficky do Varšavy. Z Varšavy nazpět do Zakopaného je tegrfován celkový stav povětrnostní v číslech a na základě jeho tvoří výkonný meteorolog v Zakopaném každodenní speciální předpověď pro Vysoké Tatry, na podkladu synoptické mapy, jež si dle depeší z Varšavy kreslí a vyvěšuje ji na turisticky frekventovaných místech a prognosu sděluje jednotlivým zájemníkům. Tedy docela moderní organizace povětrnostní služby a hlavní její praktické využití pro turistický a rekreační ruch.

Z československé strany mohly býti v sekci meteorologicko-klimatické podány jen některé začáteční práce klimatické a to o oblačnosti Vysokých Tater, zejména speciální oblačnosti horských tatranských čepic mrakových (práce referentovy). Práci o záření slunečním v Novém Luskovci na základě svých přístrojů podal prof. Vološin.

Sekce geologická a morfologická věnovala největší pozornost Vysokým Tatráům. Byly to hlavně otázky struktury a povrchu Vysokých Tater, na jejichž krásný povrch hlavní vliv mělo zalidnění ledovců v době diluviální. Zde řešena byla celá řada otázek o erozi a odnosu nahromaděných nánosů bývalých ledovců, jež působí velmi různě na scenerii v Tatrách. Jsou to kontrasty mezi Tatrami západními a východními. Na východě jsou většinou odneseny, odtud vystupují divoké a krásné útvary ledovcové, na západě prostupnost vápencového podkladu vlivem těž ponorných řek nechala většinu ledovcového materiálu na místě, odtud útvary nejsou tak divoké a scenericky daleko krotší (práce Gadomského). Týž autor při své horlivosti studijní našel pod pláštěm věčného sněhu ve Vysokých Tatrách opravdový malý ledovec a sice v kotlu Měděné lávky ve výši 2050

m n. m. ve vertikální mohutnosti 10 m. V diluviální době měly i Bělské Tatry a to doliny Kopy, Široká, údolí Tokarské malé ledovce (jak zjistil též autor). Nejstarší stopy ledovcové našel prof. Roxmer v oblasti Szeligów-Szaflary, odkud přesahují až ku Tvrdošínu na Oravě. Největší ledovec z doby diluviální byl ledovec Zuberské kotliny v rozsahu 38 čtver. km, který sestoupil až do nadmořské výše 760 m (Gotkiewicz). Vysoké Tatry měly v době diluviální mimořádně vysokou sněžnou čáru ve výši 1530—1660 m na severu a 1530—1700 m na jihu (Vitásek), tedy více než o 100 m výše nežli v Liptovských Holích a Nízkých Tatrách. To ukazuje na to, že v době předhistorické panovaly obdobné atmosferické poměry ve Vys. Tatrách, jaké panují dnes. Vysoké Tatry ležely v zástíně deštivém, ovšem při relativně daleko chladnějším rázu klimatickém, jenž vedl k utvoření ledovce. Ze slovenské strany studováno bylo složení Liptovské pánve (Volko-Starohorský z Lipt. sv. Mikuláše) a krásné vědecké výsledky propagační přednesl Alois Král o výzkumech v Liptovském Krasu. Polskou juru a křídový útvar studoval Passendorfer, zajímavou sestavu numulitů z doby eocenu v okolí Zakopaného podal Fr. Bieda z Krakova.

Poláci chystají novou geologickou mapu Vysokých Tater a sice v měřítku 1:10.000 a 1:25.000. Celá řada partií je již hotova, pracovali na ní Rabowski, Goetel a Sokolowski. Jsou to hlavně partie od Osobité až k dolině Bielky, Malé Louky a Suché Vody a konečně ze západní části Polských Tater partie od Zuberce. Publikace jich bude vydána, jen co bude hotova stereofotogrametrická mapa Polských Tater, která má vyjít co nejdříve.

Daleko za zájmy geologické sekce zůstal zájem sekce botanické a zoologické, tyto sekce věnovaly sice značnou pozornost karpatsko-tatranské vysokohorské flóře (Pawlowski), ovšem tento zájem byl daleko předstížen zájmem geologickým a morfologickým.

Sekce geografie člověka a geografie hospodářské všimla si hlavně praktického života Karpat a v rámci těchto též silně Vysokých Tater. Kultury karpatského hospodaření pastýřského dělí se v typy polský, lemkovsko-bojkovský, gorgaňský a vysoce vyvinutý hutsulský (ref. W. Kubijowicze). Vlastní tatranské typy máme typ polský (Podhalanský), ze slovenské strany i slovenský (ref. Z. Pacewiczowské). Typ polský je více jednodušší. Zakládá se v pasení ovců a krav v malých stádech. Vyvíjel se velmi expansivně, rozšiřoval se mimo hranice dnešního Polska na Slovensko, ale dnes upadá, poněvadž je těžko získati přepustky stádům dobytka z Polska do Spiše a Oravy v Československu. Slovenský typ dělí se na:

1. Javorinský, podobný polskému s osobitými kořibami.

2. Bělský, zvláštní typ budov pro dobytek,

3. Oravsko-Liptovský, kde vedle ovců objevují se volí i koně, kde je vyvinuto salašnictví.

Poláci obnovili otázku o uskutečnění vysokohorského tatranského parku, hlavní slovo v této otázce měl ze strany polské prof. Goetel.

Sekci demografické krásné přehledy melodií ukrajinských písní kmene Lemků podal rektor university ukrajinské v Praze Kolessa a tanec zbojnický na Podhalu přednesl prof. Pospíšil z Brna. Přednášku provázal 100 diapositivů a 1000 m dlouhým filmem. Dokázal starobylost tohoto tance, sledoval jeho souvislost se starými tanci na Slovensku v Čičmanech a na moravském Slovácku, ve Slováckém odzemku. Dále našel jeho souvislost s ukrajinským tancem Záporošcem a Domským kozáčkem. Ukázal, že tento ta-

nec není jenom praslovanský, nýbrž praarijský vůbec, neboť našel značnou souvislost s tancem Basků, jak ve Francii, tak na poloostrově Hispanském v jejich tanci Morisko, tak i v keltickém v Anglii (tanec Morris). Tyto tance mají v Jugoslavii na Korčule též ráz, tím vysvětlíme jugoslávský tanec Moreška a severopolský Moreszka i Lezgiňka kavkavská patří v příbuzenském vztahu tohoto starobylého horalského tance.

—»«—

Podíl »DĚICTVÍ SVATOJANSKÉHO« na rok 1927. Jest neobyčejně bohatý; jsou to tyto tři knihy: 1. »Svatý František Serafinský« od P. Bonaventury J. Wilhelma, část II.; 2. »Světový eucharistický kongres v Chicagu a účast katolíků z Československa« od Dra Jos. Hanuše a poslance V. Myslivce; 3. Václava Beneše-Třebízského »Levohradské pomněnky« ve výběru Viléma Bitnara, část I. Dohromady obsahují tyto podílové knihy 460 stran a 20 obrázkových příloh; krámská jejich cena jest 17 Kč. Členové »Dědictví«, hlastež se o podíl u onoho knihkupectví, jež na přední straně jejich odběrního lístku jest vyznačeno. Každý člen povinen jest při vybírání podílu v příslušném knihkupectví zapraviti 2 Kč ve prospěch »Dědictví«, a knihkupci za vydání podílu 50 hal., celkem tedy Kč 2.50.

SPOLEK KATOLICKÝCH AKADEMIKŮ MORAVAN v Brně vydal svým nákladem 11. ročník kalendáře katol. studentstva československého na škol. rok 1927-28. Jeho cenu může každý sám posouditi z obsahu. Z literární historie je tu monografie o J. Durychovi od J. Strakoše, která oceňuje význam Durycha, publicisty a básníka pro rekatolisaci naší vlasti, črty literární od O. Svozila (Katolická moderna, Lit. rok 1926-27). Časové články: Jubileum svatocyrilské od Dra J. Vašicy, Klerikální tma od J. Ocetky, upoutají každého čtenáře. Z dějepisu zpracováno: Státoprávní zápas od r. 1848 od Dra V. M., posloupnost českých panovníků, přehledná data římských dějin. O velikosti a nepatrnosti naší země píše tu Dr. O. M. Nábelková. O zajímavostech z chemie inž. J. Vácha. Články: Studentská tělesná výchova (Fr. Skoumal) a koutek radiofonický vhodně doplňují obsah. Z ostatního obsahu uvádíme: Národní svátky cizích států, Zajímavá čísla a výsledky (slovensky), Vzorce geometrické, Naše vysoké školy a jiné. Jak vidět, vyhovuje kalendář obsahem nejen studentstvu, nýbrž může být dobrou příručkou každému katol. inteligentovi. I úprava je pěkná; titulní obrázek kreslil akad. malíř J. Köhler; v obsahu je portrét J. Durycha. Cena je při tom velmi nízká, 6 Kč, takže je kalendář každému lehce přístupný. Objednávky zasílejte na S. K. A. Moravan v Brně, Údolní 113.

Dr. Jos. Kratochvíl: MEDITACE VĚKŮ. Dějinný vývoj filosofického myšlení. Díl I. Filosofie starověká. V Brně 1927. Nákladem firmy Barvič a Novotný, Brno. 218 stran, Kč 30.—. Vše nové spočívá na starším. Tradice předává nám, co minulost vybojovala a získala; historie obohacuje náš svět plností a rozmanitostí minulých dějů. Moderní kultura nemůže pokračovati bez pomoci toho, co dříve bylo vytvořeno. Zvláště to platí o filosofii, která je nejtrvanlivějším útvarem lidské tvorby. Žádný z filosofů nepronikl úplně do záhady světa a života, ale každý hleděl se svým způsobem k ní přiblížiti a tajemství odhaliti. Proto dějiny filosofie mají svou hodnotu, neboť nejen obohacují naše myšlení, poklady minulosti, nýbrž též učí nás v přítomnosti a ochraňují

stejně před lehkověrností jako upřílišenou pochybností. Tomuto dvojímu úkolu hledí právě vyhovět nový spis univ. doc. dra Jos. Kratochvíla. Jasným a poutavým způsobem podává nám I. díl této filosofické trilogie dějinný nástin filosofie orientální a filosofie řecko-římské. Poukazy na příslušnou literaturu poskytují možnost rozšířit studium do podrobností. Oddíl první obírá se filosofií orientální (indickou a čínskou), oddíl druhý filosofií řeckou a římskou; III. oddíl školami etickými a mysticismem v antické filosofii. Podrobně je probrána filosofie attická. Kniha hodí se profesorům středních škol k doplnění látky profesorům středních škol k doplnění látky z realii a z realii a historie.

»Z ŘÍMA.« Črty a dojmy. Napsal Dr. Fr. Příkrýl, redemptorista. Tiskem a nákladem Čsl. akc. tiskárny v Praze, 1927. Stran 228, cena Kč 24.— Za šestiletého pobytu ve Věčném městě vybral spisovatel, co naň působilo zvláštním dojmem, a byv přáteli opět a opět vyzván, spojil tyto črty v knihu, kterou Československá akciová tiskárna nádherně vypravila. Dr. Příkrýl sleduje v Římě vřelým srdcem stopy našich světců sv. Cyrila a Metoděje. Píše o papeži a významu papežství, o římských basilikách, katakombách a Zastaveních, o římském foru. Podává črty z římského života a konečně vede čtenáře na výlet do Neapole a na hrob sv. Alfonse. Spisovatel pozoruje bystrým okem, co se kolem něho děje, ale umí se též zhloubati do minulosti, a ta je v Římě nesmírně bohatá. Řím je středem světa a to proto, že jest katolickým. Tím duchem jest kniha všude prováta. Spisovatel však má též otevřené oko pro starou slávu Říma, mečem kdysi světu vládnoucího, a dumá na jeho zříceninách. — »Bylo by škoda, kdyby tato kniha nebyla vydána,« vyslovil se znalec římských věcí, když ji přečetl, než byla vytištěna, »zvláště, poněvadž v naší literatuře nic podobného nemáme.« Kéž tato kniha mezeru tuto platně vyplní. Tiskárna ji mistrně vybavila a ozdobila 23 vyobrazeními, na křídovém papíře vzorně provedenými. Přejeme knize mnoho přátel a čtenářům nejen pobavení, nýbrž duševního povznesení a povzbuzení.

N. G. Garin-Michajlovský: »HRST POVÍDEK Z RUSKÉHO VENKOVA.« Autorizovaný překlad A. Vrzala. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze, stran 170, cena Kč 20.— V pečlivém překladu známého znalce ruské literatury Stína-Vrzala dostává se našemu čtenářstvu pěkné a zajímavé ukázky povídek a novel jednoho z nejzajímavějších moderních realistů ruských. Garin Michajlovský dovede ve zhuštěné črtě neb povídce zachytiti ostrými tahy zvláštní odlišné postavy, dovede se hluboce zamysleti nad obyčejnými, ojedinelými, napínavými osudy lidskými a všude s osobami i osudy dovede vystihnouti citově a náladově kus skutečného ruského života. Líčí věrně a bezohledně bídu, chudobu, pověrčivost, duševní a tělesnou zaostalost vesnického lidu, ale sklání se k němu se slitováním a láskou. Jako mistr psychologické povídky ruské, Dostojevský, věří i jeho moderní žák, že i v tvoru nejbídnějším, kdesi v popelu duše doutná jiskřička Božská. Tento soucit, slitování a láska klene se nad černými propastmi bídy, zla a ponížení božskou duhou sluneční. Proto také nikdo z čtenářů neodloží Garinovu knihu, velmi vkusně vypravenou, bez hlubokého pohnutí a dojetí.

Doporučujeme praktickou knížku: »Pobožnost Svaté hodiny a jiné modlitby k Božskému Srdci Ježíšovu«, kterou upravil

Dr. Josef Čihák a jejíž III. přepracované vydání právě vyšlo. Cena Kč 1.50. Objednávky vyřizuje administrace časopisu »Zasvěcení«, Praha II., Trojická ul. 20. — Knížka obsahuje poučení o pobožnosti Svaté hodiny, stanovy jejího bratrstva, odpustky a výsady bratrstvu udělené. Dále uvádí návod, jak konati tuto pobožnost, zároveň uvedena píseň Smilování s nápěvem. Přidány jsou různé modlitby, jako na př. za odpuštění hříchů, za umírající hříšníky, za zemřelé, nové zásvětné modlitby ke Kristu Králi, k Božskému Srdci Ježíšovu podle nové úpravy papeže Pia XI. Druhá část knížky obsahuje praktický návod, jak konati pobožnost k Božskému Srdci Páně na první pátky v měsíci nebo na první neděli, litanie k Nejsv. Srdci Ježíšovu, odprošení Božského Srdce Páně podle nové formule, užívané v Římě, smírnou modlitbu k Srdci Páně. Zajímavý jest zde také návod se zvláštní modlitbou, jak na první pátky obětovati smírné »w. přijímání. Nescházejí tu ani písně pro tyto pobožnosti a hymnus děkovný Bože, chválime Tebe. Tato praktická a laciná knížka zasluhuje hojného rozšíření ve všech farnostech a u všech ctitelů Srdce Páně. Kněžím pro promluvy o Srdci Páně dobře poslouží od téhož autora vydaná brožura: Rozjímání o 12 zaslíbeních Božského Srdce Ježíšova, kterou lze rovněž obdržeti v uvedené administraci »Zasvěcení« za Kč 2.—. — Tamže možno objednat na listích po 10 hal. různé písně k Božskému Srdci Páně s nápěvem, i s varhanovým doprovodem.

SOCIÁLNÍ ROZHLEDY. Ročník III., . 3. Vydává prof. Fr. Drobný, red. dr. B. Vašek, Olomouc, Žerotínovo nám. č. 1. Obsah: Dr. Reyl: K návrhu zákona proti nemravné literatuře. Jan Bernatzik: Pozemková reforma lesní. Dr. J. Řehulka: Koncentrace lidového kapitálu. Dr. Vašek: Dílo kardinála Ferrariho. Dr. Václavek: Národohospodářské páberky. P. Štěp. Herat: K otázce mládeže na dnešním venkově. — Přehledy. — Literatura. Číslo 4. má obsah rovněž bohatý.

P. Aug. Neumann O. S. A.: KATOLIČTÍ MUČEDNÍCI DOBY HUSITSKÉ. Tiskové družstvo v Hradci Králové. Stran 100. Konečně jsme se dočkali práce, kterou si potřeba doby takřka vymodlila. Již delší dobu žije a utěšeně mezi katolíky zkvétá hnutí, propagující kult našich národních světců. V Praze jsou to smírné pobožnosti »Ve šlépějích sv. Václava« (pro muže) a »Ve šlépějích sv. Lidmily« (pro ženy). V proudu jest též akce pro svatořečení blahoslavené Anežky Přemyslovny. Země česká je zemí mučedníků, jako Irsko. Kdyby protestantské země vytrpěly něco podobného, jako Čechy za války husitských a Irsko za Cromwella, byly by toho plné knihovny. V dějepisech setkáváme se s hugenoty, gueuxy, ale nedočteme se tam o katolických mučednících Čech a Irsko. P. A. Neumann snaží se svou knihou splatiti dluh mučedníkům českým. Popisuje genesis svého spisu. Roku 1925 obrátil se na církevně-historickém kursu na biskupy Kleina a Podlahu, aby uvažovali o možnosti beatifikace husitských mučedníků. Mohli-li Francouzi dosáhnouti blahorečení mučedníků velké revoluce, mohlo by se to podařiti i nám. Po čase hnul otázkou touto Hynek Dostál, jehož výzvu otiskl pražský »Lid«. Pokrokáři vztekale reagovali. Když věc rozvedl v »Lidu« sám Neumann, vrhl se na něho protestant Bartoš, který snížil se k hrubým a sprostým nadávkám. V r. 1926 byl učiněn první krok k zahájení beatifikačního procesu a čsl. episkopátem byl vyzván dr. Neumann, aby sebral historický materiál. Neumann si dal velkou práci. Prá-

ce byla obtížná a není proto divu, že se Neumannovi jen z části podařilo. Materie tak obtížná potřebuje klidu a času. Nechceme tím nikterak podceňovati práci Neumannovu. Sebral mnoho látky. Jen zpracování se nám nechce líbit. Je na něm vidět chvat. Po úvodu (Předpoklady) otiskuje Neumann nejprve akta katolických mučedníků-cisterciáků na Velehradě ubitých, pak zjišťuje motivy povraždění kněží v Rychmburku, v Chomutově, Berouně, Frankenštejně (jde o dominikány), v Sedlci (kartusiáni), ve Zvoli u Jaroměře a v Jaroměři (dominikáni a augustiniáni), v Lubnu (Lužice), na Břevnově (benediktini), na Zbraslavi (cisterciáci), v Polešovicích, Plzni, Praze (konšelé), ve Zlaté Koruně (cisterciáci), v Oseku, v Nové Cele a Grünhainu. Popisuje také umučení jednotlivců. Všude snaží se kriticky hodnotiti sebraný materiál, pátrá po příčinách a motivech násilné smrti, sleduje úctu k některým mučedníkům u souvěkovců, v době poděbradské, za reformace, v době josefinské a dnešní. Opakujeme, že je to ohromná práce a není divu, že Neumann četné prameny přehlédl. Dobře by martyologické údaje doplnil na př. Tomek (Jan Žižka a Theobald (Hussitenkrieg). J. Winter (Život církevní) by na lečjaký pramen upozornil. V příloze otiskuje Neumann některé neznámé nebo méně známé prameny. Základ k procesu kanonisačnímu je dán. P. Neumann jistě nespustí věc se zřetele a bude sbírat další materiál. Ve Vatikáně jsou při beatifikačních procesech přísní. Knížku Neumannovu vřele doporučujeme.

JOSEF PEKAŘ, DIE WENZELS- UND LUDMILA-LEGENDEN U. DIE ECHTHEIT CHRISTIANS. Praha 1906, str. 443. Práce je základním dílem pro studium legend václavských a pro dějiny české stol. 10. vůbec. Cena Kč 20.—, pro členy Klubu Kč 15.—.

SBORNÍK HISTORICKÉHO KROUŽKU. Ročník XXVIII., č. 1.—2. (Red. prof. J. Hronek, Praha-I.-894, Josefovská ul. 19 n.) Sborník se ze zjevného úpadku péči nového redaktora pomalu pracovává na pěkný historický časopis. Z posledního dvojčísla zaznamenáváme články: Vacek Fr.: Úvahy a posudky o literatuře svatováclavské. Oliva Václav: O počátcích zřízení císařských far a lokalit v kraji, chrudimském. Dr. Salaba Jos.: Pobělohorská ústava a zákoník. Franta Ondřej: Soudní řád neb artikulové pro lid poddaný. Dr. Vyskočil Kapistrán: Účast minoritů na boji Ludvíka Bavora s papežem Janem XXII. Dr. Macourek Vladimír: Počátky katolické restaurace. Straka Cyril: Doksanský klášter za třicetileté války. Gross Hynek: Inventář bývalého kláštera

ve Zlaté Koruně. Neumann-Tenora: Z franc. relací o českém povstání. Minařík Vl.: Příspěvek k životopisu Jana Filipce, biskupa varadinského. Novák Ant.: Vira Táborů. Teplý Frant.: O zpusťování farního obročí v městečku Prčici. Štědrý Fr.: Nejstarší erb pánů z Rvenic, později ze Slavětína, naposled ze Žeberka zvaných.

Carlo Goldoni: VZHŮRU NA LETNÍ BYT. Veselohra o 4 jednáních. Dle kritiky patří tato hra ke »zlatým plodům, které vysypal Goldoni z rohu hojnosti svých veseloher«. Líčí rozmarň starou a vždy novou módu, která měšťáky žene v létě na venkov k tanci a hrám. Celou hrou jakoby se nesla ustavičně otázka: pojedeme či nepojedeme? Hlavní osoby, veselý a dobrácký otec, zamilovaný zbrklík, klepač a vyžírač, jenž si učinil z přeletání z domu do domu a z přenášení klepů výnosnou živnost, starý mravokárce, jenž chce posloužiti všem a obyčejně všechno zkazí, dvě přítelkyně, strojilky, hadí jazýčky, toť podařené figurky naší veselohry, které koncem téměř každého výjevu odcházejí s »apartem«, jenž je opakem jejich skutečného smýšlení. Pět mužských a šest ženských úloh, dekorace 2 pokojů umožní všude hrati tuto hru.

Carlo Goldoni: BROUKAL DOBRODĚJ. Veselohra o 3 dějstvích. Goldoni píše ve svých »Pamětech«: »Po ukončení hry v Paříži slyšel jsem tleskot a volání bez konce. Tu přichází ke mně známý pán. Myslil jsem si, aby mne odvedl, neboť mne měl příštího dne doprovoditi do Fontainebleau. On však dí: »Pojďte, pane, musíte se ukázat! Publikum přeje si viděti autora... Ne, jděme hned odtud, ale hned, něco takového bych nesnesl...« Tu vejde několik pánů, chytí mne a vlekou na jeviště...« — Netřeba se diviti, že se hra Francouzům líbila, neboť byli také přesyceni spoustou her a zpěvoher domácích, v nichž bylo třeba dbáti zjemnělého vkusu, jak byl zaveden skvělým dvorem Ludvíka XIV. a jeho nástupce. Kritika z té doby zaznamenává, že i Dalancour a jeho žena, kteří přece hrají roli manželů před úpadkem, ač jinak nestojí ve světle příznivém, kreslení jsou s jemností, jaká byla ve Francii neznáma. Věčně umíněný, nadurděný Geront, dědek tvrdé slupky, ale zlatého jádra, s nímž kontrastuje chladnokrevný, usměvavý Dorval, jsou figurky, které se hned napoprvé zalíbily. Snadné scénování, neveliký počet osob (šest pánů, tři dámy) usnadňuje provedení i na malých jevištích, ovšem podati výstižně povahu hlavní osoby, věčně napáleného a přece z míry dobrého dědka, který je hned podivínským bručounem a hned zase ukazuje své dobré srdce, to vyžaduje jistě rutiny herecké.

STUDENTSKÁ HLÍDKA Č. L. A.

PAX ROMANA.

V polovici srpna konal se ve Varšavě sjezd centrální katolické korporace studentské »Pax Romana«. Všecky říšské svazy katol. studentstva vyslaly své delegáty. Angličané měli delegaci 27 členů, Maďaři 26, Belgičané 21, Francouzi 11. Z Československa zúčastnila se delegace slovenská počtem 16 a česká sedmičlenná, v čele s dr. Plockem a předsedou Ústředí katol. stud. JUC. Markesem.

Slavnostní mši, zahajující sjezdové jednání slou-

žil bisk. Gall. Po pietním položení věnce na hrob neznámého vojína zahájil kongres v aule universitní předseda Orlikovskí, předseda Pax Romana; za ministr. zahraničí promluvil p. Romer, za universitu latinsky prof. Zieliński, dále vicepres. Borgecki, za T. J. p. Klawer, za odrodzenie Lewandowicz, za katol. Zwiazek Polek Chrostovská, za mládež akad. p. Heinyrch, za theology P. Przygocki, p. Witwicki a pak delegáti Donne (Anglie), Chevelle (Belgie), dr. Jörissen (Německo), Remond (Francie), O'Brien (Irsko), Palmieri (Italie), dr. Rudolf (Rakousko), Coeberg (Ho-

landsko), Allet (Švýcarsko), Pokorný (ČSR.), Dr. Rusznak (Uhry), Nagy (Jugoslavia).

Maďarská delegace ústy svého vůdce PhDr. Oelvedy-ho napadla netaktně čl. republiku, prohlášením, že Maďaři na Slovensku jsou mučedníci. Na znamení protestu proti tomuto štvavému projevu odešly delegace česká a slovenská ze sálu a vrátily se teprve na žádost předsedy P. R. Orlikowski-ho, který odsoudil veřejně jednání Maďarů, vyslovil svoje politování nad incidentem a požádal čl. delegáty za prominutí. (Několik slov o dru Oelvedym. Jeho otec je ředitelem Sporobanky v Nových Zámcích na Slovensku. Dr. Oelvedy dosáhl v Pešti doktorátu filosofie a jest vůdcem iredentistické mládeže na Slovensku.) Čsl. delegace žádaly vyloučení maďarské frakce. Posléze došlo k smírné dohodě. Maďarští studenti z Československa dali písemné prohlášení, že pronesené urážky Slováků litují a že jejich projev neměl v úmyslu nikoho urazit, Československa že se urážlivě nedotkl a dotknouti nechtěl. Aby však nebylo na té ani na oné straně pochybnosti a pocitu sebemenší trpkosti, uložila Pax Romana příštímú předsednictvu, aby podrobilo přezkoušení otázku právoplatnosti členství této frakce maďarské z Bratislavy.

Celkový průběh sjezdu byl dále klidný. Msgre. Stratmann z Berlína přednášel o možnostech uskutečnití »pacem romanem« v pravém slova smyslu. Mezinárodní násilí, pravidl řečník, »musí býti nahrazeno mezinárodním stavem právním (Gewaltssystem durch Rechtssystem), místo ministerstev války musí býti nastolena ministerstva míru, spory mezi státy musejí býti vyřizovány křesťansky. Po referátu dra Rusznaka o duševní spolupráci korporací sdružených v Pax Romana došlo k jednání v akcích, pro duševní spolupráci a v sekci finanční. V sekci pro spolupráci byl přijat návrh našeho delegáta o stálých korespondentech a mimo to zřízen zvláštní sekretariát pro všechny otázky duševní spolupráce, který bude pravděpodobně v Holandsku. V sekci finanční docíleno snížení kvoty, kterou až dosud ČSR platila. Úsilí čl. delegace, uskutečnití příští sjezd P. R. v Praze v r. 1929,

nepotkalo se dosud se zdárným výsledkem. Zato máme svého delegáta ve výboru P. R. Výbor pro příští rok jest tento: Předseda P. Martindale (Anglie), místopředseda I. Orlikowski (Polsko), II. Remond (Francie), členové výboru: Pokorný (Československo, Slovák), delegáti z Belgie, Švýcar, Německa a sekretář Gremaud. Stálým referentem pro věci Společnosti národů je Dr. Palmieri, pro kooperaci dr. Ruszak (Maďarsko), pro finance Kubert (Holandsko) a pro otázky ženské dr. Jörissen (Německo).

Několik stručných poznámek k akci čl. delegací v P. R.

Jako mile překvapuje úspěch brí. Slováků, kteří domohli se vedení čl. delegací, tak naopak jest smutným faktem, že naše české katolické studentstvo trpí nedostatkem schopných vůdců pro foro interno et externo. Generace vůdců snad již vymřela. To, co jest, jest tápáním ve tmách, stravování tuku dřívějšími generacemi studentského života organizačního nahromaděný, naprostá bezradnost, atd. Věříme se všemi optimisty, že je to doba přechodná, ale zdá se nám, že je trochu dlouhá. Chtíti od mezinárodní organizace provádění unionistické myšlenky (tedy věci speciálně slovanské), jest absurdum. Uskutečnití blok slovanského katolického studentstva jest naprosto nutno a splní-li se toto zbožné přání, posílí se unionistická myšlenka více než když Pax Romana usnese se na metrickém centu papírových resolucí. Navrhovatelům zmíněného nápadu nutno položit před oči tato fakta: unionistická myšlenka nenalezla dosud plného pochopení v katol. studentstvu čl. Jako vlašťovka nedělá jara, tak jednotlivci pro věc nadšení nemohou vykonávat práci za ostatní. Zdá se, že našemu studentstvu chybí páteř, pevná linie, prohlubování citu pro spásu duší a vážné chápání úkolu, který jest neobyčejně těžký. Choditi vznešeně s tváří bursiána, který zkoupil za babku 50 proc. akcií Živnobanky, jest sice zajímavé, ale pro katolické studentstvo a unionistickou myšlenku neznamena to nic. Našemu studentstvu nechybí reprezentační exempláře, ale vůdové, kteří vědí co chtějí a čeho jest zapotřebí. Jest dosud čas, proto caveant consules... Jiří Gerson.

CO ŽIVOT DAL

AKADEMICI A KATOLICISMUS V AMERICE. »Neuen Zürcher Nachrichten« přináší v jednom ze svých červnových čísel zprávu o dotazníku vyplňovaném katolickými akademiky v Americe; byla v něm položena otázka, které hodnoty nejvíce ovlivňují náboženského člověka. V odpovědích na prvé místo bylo kladeno svaté přijímání, pak vliv rodičů, zpovědi, přátel, kněží, náboženského vyučování a četby. Obzvláště byly jmenovány jesuitské exercicie, které jsou u amerických akademiků velmi oblíbeny. Jsou vyhledávány nejvíce od doby, kdy právní zástupce Beuder z New Yrsey postavil pro tyto jesuitské exercicie velkou budovu na památku své zemřelé matky. Tento dům exercicií má se stát střediskem katolického laického apoštolátu v Americe.

KURSY NA KATOLICKÉ MILÁNSKÉ UNIVERSITĚ mají za úkol v prázdninových měsících poučiti různé druhy studujících a učenců o nejdůležitějších kulturních problémech a zdokonaliti je ve vzdělání na podkladě katolickém. Laskavostí sv. Otce dostalo se kursům místa v zámku Castelnuovo-Fogliani. Mimo to usnesla se správa university pořádati přednášky v Římě a v Neapoli. Přednášky ve formě cyklic-

ké zakončeny jsou diskusemi. Letos byly přednášky pro vedoucí spolků katolické mládeže italské; od 8.—13. VIII. kurs pro delegáty katolických dívčích spolků; od 14.—21. VIII. kurs sociální péče pro svaz katolických žen italských; od 22.—27. VIII. liturgický týden katolické ženské mládeže italské. Od 2.—7. IX. zasedání sociálního odboru, spojené s exerciciemi pro vedoucí apoštolátu katolické ženské mládeže v Italii, 10.—17. katolický týden pro klerus v Piasenze; 25. až 29. IX. duchovní cvičení konané biskupem z Cremony pro příslušníky spolkových bank Lombardie a Emilie. Od 5.—15. X. bude vzdělávací kurs pro žurnalisty, řídí jej hrabě Dalla Torre, šéfredaktor »Osservatore Romano«. Od 15.—20. X. kurs pro duchovní vůdce katolické mužské mládeže italské o problému čistoty.

KATOLICI V ANGLICKÉM PARLAMENTĚ. Angličtí katolíci se usnesli utvořiti vlastní stranu politickou, ačkoliv jsou poměrně dosti zastoupeni v anglické sněmovně. V dolní sněmovně je 21 katolických poslanců, kteří se rozptýlili po různých politických stranách a sice 11 konservativců, 8 příslušníků Labour party, 1 liberál a 1 irský nacionalista. V horní

sněmovně, mezi 600 členy, je 40 katolíků. Z těchto však někteří nemají pro horní sněmovnu dostatečného dosud stáří a tak nemohou zastávat své vysoké hodnosti.

K 20. VÝROČÍ ÚMRTÍ FRANCOUZSKÉHO SPISOVATELE J. K. HUYSMANSE. Totoho roku vzpomínáme 20. výročí smrti známého francouzského spisovatele J. K. Huysmanse, který se narodil r. 1848 v Paříži a tam i umírá r. 1907. Původem Vlám, tvoří s počátku pod vlivem naturalisty E. Zoly. Překonav pesimismus, vrací se k církvi katolické a píše pak řadu románů, z nichž na př. v díle, nazvaném »Na cestě« líčí svoje obrácení. Péčí Společnosti přátel J. K. Huysmanse byla zasazena na dům v ul. sv. Plácida v Paříži, kde J. K. Huysman zemřel, pamětní deska s nápisem: 12. V. 1907 zemřel v tomto domě J. K. Huysmans, narozený r. 1848 v Paříži. — La vie catholique přináší důkazy o pravosti obrácení tohoto franc. spisovatele. Bylo totiž o tom svého času silně pochybováno se strany katolické, protože Huysmans a Zola byli známí nepřátelé církve a její posmívači. Někteří katolíci kritikové ostře útočili i na některé romány, psané po obrácení, jako na př.: »Katedrála«, »Svatá Lydwina«, »Lourdské Zástupy«. Ale ve své poslední nemoci podal J. K. Huysmans nejlepší důkaz pravosti své víry. Když totiž při jeho smrtelné posteli nemohl nikdo vydržet pro zápach zetlívání a jeho obličej se doslova rozpadal, snášel bolesti s neuvěřitelnou trpělivostí. Četl si sám z misálu mši za mrtvé.

PRÍLIŠNÝ VZRŮST POČTU LÉKAŘŮ V NĚMECKU. Počet lékařů v Německu vzrostl tak, že dnes připadá na jednoho německého lékaře pouze 1400 obyvatel, kdežto před válkou asi 2300. Vzrůst tento není obmezen ani nákladným studiem, které při nejmenším trvá 6½ roku; pro specialisty je pak nutno dohromady 9½—10½ roku. Tak v roce 1924-25 bylo aprobováno 2.435 lékařů. Množství lékařů čeká na provázení praxe při nemocenských pokladnách. — Nebylo by nezajímavé srovnati počet československých lékařů a velmi časté otvírání nových a nových ordinací. Jak se zdá, nejsme daleko od Němců.

LIST KARDINÁLA GASPARRIHO ODSUZUJE NÁBOŽENSKÝ LIBERALISMUS »ACTION FRANÇAISE«. Skupina royalistických studentů z Institutu katolického v Paříži zaslala nedávno Svatému Otci list oddanosti, ve kterém se zvláště zdůrazňuje, že papež je Duchem Svatým pověřen, aby spravoval církev a jemu jen náleží ve sporných otázkách rozhodovati. V témže listu se ukazuje na zásluhy »Action française« v boji proti liberalismu a proto je žádoucí, aby byla se strany katolické podporována. Kardinál-sekretář Gasparri odpověděl na tento projev listem, zaslaným paříž. kardinálu Duboisovi. Pisatel v něm prohlašuje, že nezasluhuje katolické podpory takové hnutí, které sice bojovalo proti liberalismu, ale jen politickému a socialistickému, nikoliv však náboženskému, jemuž naopak poprávalo u sebe místa.

DOMÁCÍ KRONIKA.

P. CYRIL STRAKA †! Zasloužilý knihovník strahovský P. Cyril Straka zemřel ve věku 59 let. O. v p.

JUBILEA. 15. září slavil své 60. narozeniny bard slezského lidu Petr Bezruč, vlastním jménem Vladimír Vašek. Narodil se 15. září 1867 v Opavě jako syn profesora, studoval v Brně, pak v Praze na universitě klasickou filologii, ale nechal toho a stal se poštovním úředníkem v Dombrově, pak v Místku a naposled v Brně. Psal anonymně a teprve r. 1906 se dověděla

veřejnost, kdo se pod pseudonymem Bezruč skrývá. Prvé verše Bezručovy vyšly v beletristické příloze »Času« r. 1899. Byly to: »Den Palackého«, »Škaredý zjev« a »Jen jednoukrát«. Prvé dvě básně propadly konfiskaci. Když r. 1903 vyšlo »Slezské číslo«, stal se Petr Bezruč »uznaným« básníkem. S nadšením uvítala jej zejména mladší sociálně citící generace. Bezručova básnická tvořivost netrvala dlouho. Vlastně jenom tři léta. Za tuto dobu napsal všechny své básně, které vyšly pak ve sbírce »Slezské písně«. Básník vyzpíval v nich národnostní útisk a sociální hoře slezského lidu a zmlkl. Svoji básnickou tvorbu uzavřel slovy Gorkého: »Všecko je zbytečné ve mně a celý můj život. Nic není v mozku... je tma a bolest«. Petr Bezruč neměl básnického předchůdce a nemá také následovníka. Jeho básnická individualita byla naprosto svérázná, silná a pokud některý jiný básník chtěl být jeho epigonem, pak tato snaha selhala. Drsný jeho verš, ale mohutný a veliké citové hloubky zůstal vyhrazen v české poesii pouze jemu. Bezruč pojmenoval arcivévodu Bedřicha »markýzem Gérem«. Markýz Gero byl pro něho zosobněním národnostního a sociálního útaku slezského lidu. Jemu patřilo několik Bezručových básní, v nichž Bezruč, básnický mluvčí depťaného slezského lidu, volal po pomstě a zúčtování. Básnická činnost vynesla Bezručovi, že v r. 1915 byl zatčen, odveden do Vídně a obviněn z velezrady. Nejprve byl uvězněn na Hernalsergürtlu, později předán do vyšetřovací vazby na Cejl v Brně. Uboze proti němu vykonstruovaná žaloba se však zhroutila a musel být propuštěn na svobodu. V osvobozené vlasti nepřijal Bezruč žádných poct ani odměn. Stačilo mu vědomí, že přispěl k osvobození Slezska, že »Markýz Gero« vzal odměnu svou. Některé jeho verše zní jako polnice, vyzývající k boji. Před oslavami uprchl do Bezkyd, odkud přátelům poslal čtyřverší, v němž projevuje radost, že »staříka« tam na Bezkydách nikdo netrápí.

ŠVEHLA se vrátil z ciziny a zahájil politické porady. Sněmovny se sejdou v polovici října a začnou projednávat rozpočet. O sociálním pojištění se budou teprve koalované strany dohadovat.

OBEČNÍ VOLBY byly vypsaný na 16. října. Na politickou konstelaci nebudou mít význam. Socialistický tábor je rozerván a naději na získání voličstva mají jen komunisté. Soc. demokraté získají málo, čeští socialisté půjdou dolů, zejména v Praze.

BENDL. Před týdnem vzpomínali čeští hudebníci třetí desíletí Bendlova úmrtního dne. Vzpomínky vybaví se v myslí, obrácené nazpět do minula šedesátých a sedmdesátých let, kdy Bendl naplnil své umělecké poslání při počátcích českého sborového zpěvu. Jeho zásluhy nejsou menší tím, že pro dnešek jsou minulé, že jeho hudba jen příležitostně bývá vzkříšena současnou reprodukcí, a proto, že sborové umění předstihlo nesmírně ony Bendlovy počátky, jež byly své doby jistě nadprůměrné, ano vedoucí. I jeho umělecké období musilo být, aby mladší generace mohly jít rozpětím nové doby a nového slohu. Bendl splnil vyměřený úkol a ustoupil. Právě poslední období jeho života je až tragického přízvuku.

POLITICKÉ PROCESY. Před kmetským soudem konal se proces Stříbrný kontra Stránský a Hodža kontra Stránský. Prvý byl odročen, druhý skončil odvoláním žaloby, když dr. Stránský dal min. Hodžovi satisfakci.

ZAHRANIČNÍ KRONIKA.

POLSKÝ PARLAMENT byl opět rozpuštěn. Zdá se, že Pilsudský se prohlásí diktátorem.

OMEZENÍ PRÁCE ŽEN A DĚTÍ bylo předmětem jednání v zasedání Mezinárodního spolku křesťanských řemeslníků v holandském Utrechtu. — V Itálii na př. bude omezena těžká práce žen a mladých lidí na 4 hodiny. — V severoamerickém státě Arizona bylo nařízeno, že ženy nesmí býti týdně zaměstnány než 48 hodin maximálně. Mimo to má býti postaráno o to, aby ženy měly aspoň jeden den v týdnu volno. Zaměstnání celotýdenní, to jest bez nedělního klidu, je dovoleno výjimečně jen úplně dospělým ženám a při tom jejich pracovní doba nesmí překročiti 6 hodin denně.

MAĎARSKO prohrálo ve sporu o pozemkovou reformu. Domáhalo se totiž na Rumunsku a Československu vynětí půdy maďarských optantů ze záboru. Rada Společnosti národů je toho názoru, že parcelace za náhradu jest výsostným právem státu a nemá povahu reparací nebo válečných represálií.

NĚMECKO oslavovalo bitvu u Tannenberku a použilo této příležitosti, aby ústy presidenta Hindenburka prohlásilo, že Němci válku nezavinili a že měli ruce čisté. Exkaiser Vilém poslal k slavnosti příslušné říkání.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Novinové známky povoleny Řed. pošt. a telegrafů v Praze z 5. dubna 1927, čís. 64.546-VII-27.

Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilímovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jekční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

**Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.**

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 15. října 1927.

Číslo 15. (18.)

Dr. J. N.:

ZTRACENÁ VÍRA.

Tricetiletí sociálně demokratického deníku »Právo lidu« poskytl jednomu z předních vůdců sociální demokracie, poslanci R. Bechyněmu, příležitost pronést svůj názor na ideový vývoj sociální demokracie. Udělal tak v jubilejním čísle a ještě více ve svém týdeníku »Nová svoboda«. Tam píše takto:

»Dětský věk socialistického hnutí minul. Dnes je zastihujeme v plné mužné síle. Není žádné tajemství, že nejlepší, nejinteligentnější a politicky nejschopnější část proletariátu vyzula se úplně z dětských střevíků původního revolucionářství. Bolševismus představuje recidivu dětských nemocí dělnického hnutí. Chováme přesvědčení, že návrat k revolucionářskému primitivismu minul. století není ani možný, ani žádoucí a že bolševism jest horečka, jež dnes či zítra bude vyléčena. Vidíme denně ze sloupců »Práva lidu« velikou snahu po konkrétním řešení konkrétních otázek. Duch socialismu naší doby jest duch realistické, pozitivní práce. Hnutí zůstává hnutím bojovným, bojuje se však za jasné, dosažitelné cíle. Socialistická kritika potírá konkrétní zla a hledá upotřebitelné prostředky nápravy. Muž, dorostlý ke zralému věku, nechce jen horlit a protestovat: chce tvořit, chce veliký ideál vyznávat činy práce. Dělník se stal a cítí o b č a n e m, nabyl řady nových práv, nepokládá se již za nevolníka. Cítí nezbytnost revise thesů, jež pokládal před třiceti lety za nedotknutelné: našel si docela pozitivní vztah k národu a jeho kultuře; neodmítá již státu zásadně, nýbrž vědomě chce býti jedním z jeho pilířů; nemiluje historické církve, avšak náboženství nestihá již posměchem a nepřátelstvím; zůstal radikálem, nechce však býti dogma-

OBSAH:

Dr. J. N.: Ztracená víra.

Ant. Novák: Vzpoula v sibiřských legiích.
Svatováclavské ohlasy na Slovensku.

Dr. Alfred Fuchs: Intelekt v politice.
Stigmatizovaná.

Věda, literatura, umění.

Nauky katechismu.

Co život dal.

tikem. Přetvoření revolucionářského hnutí v element politického, hospodářského a kulturního pokroku pokládáme za šťastné. Dělnická strana dobrala se s velikými oběťmi ke dnešní své funkci aktivního činitele politiky. Jest na ní, aby vytrvala a ničím se nenechala svést s této cesty.«

Snad málokterý sociální demokrat si uvědomí při čtení těchto řádků socialistického vůdce, že je to vlastně úplná likvidace i programu i taktiky, ba dokonce, že je to úplná resignace na dosažení konečného cíle socialistického — státu budoucnosti.

To není sociálně-demokratický revoluční program — to je krotký reformní socialismus mátožný, bez taktiky a bez myšlenky. Vůdce liberalistických žlutých dělníků stejně od první do poslední věty mohl by podepsat Bechyněho úvahu, a neudělal by nikterak násilí svému buržoasnímu svědomí.

Zajímavo jest, s čím vším se Rud. Bechyně

už rozžehnal. Resignoval na revoluční převrat, který měl provést změnu všech řádů. Socialisté posledních let už nevěřili, že by jim mohla dát vítězství revoluce v pravém slova smyslu s barikádami a krví. Ale soudili, že převrat řádů fakticky provedou jejich mocné organizace všeho druhu, které získají ve státě takový vliv, že budou všemocné. Rud. Bechyně nevěří ani tomu.

Rudolf Bechyně rád by nějak rouškou zapomnění zastřel poměr socialismu k náboženství. Vidí dnes jasně, že socialism své tažení proti náboženství prohrál úplně a že si ohavným protináboženským bojem jen zkazil své stoupence. Na materialismu a sobectví bez mravních hodnot neobstojí žádná organizace.

Sociálně demokratický program jest vybudován na myšlence materialistického chápání dějin. Dějiny jsou určovány jen důvody materiálními. Dějiny jsou jen třídní zápasy, jež jsou nutností. Cílem třídního boje jest odstranění nynějších tříd. Blíží se katastrofa nynější společnosti a po ní přijde socialistický stát a socialist. řád. Společnost bude mít vlastnictví výrobních prostředků, bude řídit produkci i distribuci... A co ještě jiných thesů cpali socialisté do hlavy dělníkům. Rudolf Bechyně vše to vyhazuje na smetiště a směje se komunistům, kteří naivně ještě v takové zázračné katastrofy a přeměny věří.

Pro nás, kteří jsme vždy ukazovali na utopičnost marxistického programu, který naprosto odporuje přirozenosti lidské, hlavně pokud pud

sebeurčení se týče, jest kající přiznání Bechyněho jistým zadostiučiněním. Ale dovedeme ještě ze řádků vyčísti více.

Socialisté jsou nyní bez vůdčí myšlenky, bez plánu i bez víry v program. »Zlepšovat poměry«, to přece chce každá, i reakční strana, ale jde o cíl, o taktiku a plán. A toho všeho už socialisté vůbec nemají.

Zdá se nám, že už nyní nadchází doba křesťanského programu solidarity. Duch náboženský, jenž jest nutným podkladem spravedlivějšího řádu, oživuje. Strany křesťanské solidarity vedou už v mnohých státech a jsou nadějí širokých tříd, když socialisté zklamali. Jest zde jasný cíl: »Každému, což jest spravedlivé!« Není absolutního vlastnictví, nýbrž jen dočasná správa jeho. Musí být zachována osobní svoboda a podnikavost, pokud není na závalu obecného blaha. Spolupráce všech stavů. Jednotný hospodářský plán i výrobní i distribuční, jenž by účelně reguloval výrobu a cestou nejlacnější obstarával distribuci. A při tom všem žádné otroctví v socialistickém státě.

Není divné, že socialisté všude jsou bezmocní. Poznali, že starý program revoluce, socialisace a všeobecné komandýrky jest utopií, a nemají nic jiného. Proto všeobecná bezradnost. Socialism umírá. Nezahyne hned; idey zmírají po etapách. Socialism byla druhá tvář individualismu, ten druhý ze srostlých dvojčat. A jako hyne naprosto liberalistický individualismus, tak s ním současně zachází jeho protinožec, nerozlučně s ním spojený. Vítězství patří solidaritě!

A n t. N o v á k:

VZPOURA V SIBIŘSKÝCH LEGIÍCH.

Předeslali jsme dva články (»Demokratické zřízení v armádě« a »Vliv ruské revoluce na čsl. armádu«), abychom mohli objasnit příčinu rozkladu tohoto skvělého vojenského tělesa. Článek dal by se též nadepsati slovem »delegátstina«, poněvadž delegáti jednotlivých částí měli lví podíl na tom, co se stalo. V nich vykvetl onen nešťastný povahový anarchismus slovan-
ský, který na neštěstí nebyl ideovými vůdci revoluce včas usměrňován, nýbrž naopak ještě pěstován. Byl to zejm. Masaryk, jehož se stále vojenští buřiči dovolávali. Co nutno vytknout delegátům při všem možném ohledu na psychologické prostředí sibiřské je malost a provinciální rozhled. Buřiči desauovali Masaryka, jenž na západě dokazoval, že sibiř-

ská armáda bojuje za tytéž všelidské ideály jako Američané v Evropě. To byla naše legitimace zralosti a naši politikové dovedli se s touto legiti-
mací protlačit do salonů evropských diplomatů. Bylo to překvapení, když se najednou ze Sibíře ozvalo: My kašlem na evropskou diplomacii! Velmoci nás užívají jako berana proti ruské demokracii, na podporu reakce Kolčakovy. My jdeme domů!

Kdyby všecko to, co tvrdili delegáti (doložíme to hned podrobně) bylo pravda, nebylo taktické to vykřikovat, poněvadž přes spravedlivost své pře byli jsme zcela odkázáni na velmoci. Není ostatně nic směšnějšího, než když přemoudřelé dítě vykládá své rozumy dospělým

lidem. A sibiřští politikové byli takovým přemoudrým dítětem.

Opakujeme co nejstručněji, co předcházelo vzpouru části vojska na Sibiři. Uzavření míru Brest-Litevského a IV. Universal Ukrajiny rozhodl o osudu našeho vojska. — **Z a c h o v a t** přísnou neutralitu a jeti do Francie — byl rozkaz Masarykův.

Cesta na východ byla svízelná. Dlouhé zastávky na stanicích, smluvené odevzdávání zbraní, agitace bolševiků v naší armádě (Muňa) vojáky znervosňovaly. Cesta jedné divise na Archangelsk vyvolala ve vojsku bouři odporu. Za této situace sešel se v květnu 1918 v Čeljabinsk sjezd čsl. vojska, který v důsledku telegramu Leninova, rozkazujícího odzbrojit naši armádu, rozhodl zbraní neodevzdat a nastoupit cestu svým pořádkem.

Čičerin chtěl změnit směr cesty na sever a zatáhnout legie do internačních táborů. Trocký prohlásil: Dál na východ vás nepustíme, abyste se nespojili s Japonskem. Známe sílu vašeho vojska.

Obyvatelstvo přijalo rozhodnutí Čechoslováků radostně a vítalo vojsko naše jako osvoboditele. Zakrátko očistili našinci od bolševické vlády území od Samary k Vladivostoku. Spojenci poté prohlásili legie za *avantgardu svých vojsk v Rusku*, t. j. uznali naši armádu za část své bojující moci.

A hned tenkrát, kdy ve vojsku panovala vzácná jednomyslnost, ozval se nevojenský hlas. Čeští socialisté, shromáždění na sjezdu, vydali prohlášení k ruským socialistům, v němž slibují, že armády naší nebude a nemůže býti použito k cílům protirevolučním, že nedopustí vojenské diktatury a že souhlasí úplně s ruskými socialisty vydanými hesly: Svolání zákonodárního shromáždění, pojištění občanské svobody v Sibiři, ochrana práce, zajištění odborových organizací a předání veškeré půdy národu a j.

Čeští socialisté (musí býti vždy první!) začali dělat politiku a míchat se do věcí, do nichž jim nic nebylo, a k tomu ještě nešikovně. Revoluční var mění situaci den ze dne a není radno být prorokem. Dobrovolci socialističtí totiž věřili, že po zničení bolševiků nastoupí v Sibiři vláda demokratická, která osvobodí Rusko, předá vládu »Ústavodárnému shromáždění«, které opět dokončí válku s německým imperialismem a pomůže malým národům (tedy i nám) k svobodě. Byl to sen právě tak bláhový jako doufání v bílého cara.

Dopadlo to vše jinak. Armáda naše ustoupila z volžského území a 29. listopadu několik důstojníků a kozáků rozehnalo všeruskou vládu ustavenou v Ufě a proklamovalo diktaturu Kolčakovu. Naše vojsko mělo zase o čem mluvit. Když Kolčák začal terorizovat a střílet lidi, žádalo vojsko, aby bylo odvezeno domů, že nemá v Sibiři co pohledávat. Zatím totiž došla zpráva o porážce Němců a proklamování čsl. republiky. Rozkaz velmocí zněl: **D r ž e t m a g i s t r á l u k e v e n t u e l n í m u z a k r o c e n í p r o t i b o l š e v i k ů m**. Naši socialističtí »politikové« viděli v tom činnost několika partykářů a protestovali, aby vojska dobrovolců užito bylo k smutné službě četníků. »Dobrovolci poznávají (píše Širotek č. 4., listopad 1919), že byli podvedeni. Byli podvedeni svými lidmi i spojenci, kteří zadrželi čsl. vojsko v Rusku a zavinili bratrovražedný boj. Světová reakce se v Sibiři spojila proti revoluci.«

Pozdě přiznávají fantastové svůj omyl. »My dali jsme se strhnouti do víru ruské revoluce, chtějíce napravit její tok tam, kde mysleli jsme, že proud bude mírnější, přirozenější. Byli jsme však tím vírem strženi, z něho se teď těžko dostáváme, jsme v nebezpečí býti zadáveni. Vrhnuce se do víru ruské revoluce, dělali jsme z neporozumění, z toho nepochopení, co nebylo pochopeno samými ruskými lidmi, čemu neporozuměla v revoluci většina ruských socialistů. Ze všeho toho, co jsme v revoluci dělali, musíme se zodpovídat.« (»Širotek« č. 4.)

Za takové situace sešel se II. vojenský sjezd v Tomsku.

Jaká nálada panovala ve vojsku, osvětluje dobře Lonského leták, vydaný k poradám sjezdových zástupců.

Lonský (jeden z arestovaných delegátů 4. pluku) začíná teatrálně a silácky:

»Tvořením čsl. armády v Rusku konali jsme podle prohlášení Masarykova náš národní program. Jako voličové dělali jsme to, co nám političtí vůdcové léta a léta mluvili, i rozbíjeli jsme militaristický a kapitalistický absolutismus, osvobozovali jsme znásilněné národy z okovů německo-maďarského šovinismu, budovali jsme neodvislý československý stát, osamostatňovali jsme sebe i svůj lid doma, tvořili jsme samostatně čsl. politiku. Naše vojsko v Rusku mělo úkol, smysl a význam národně-politický. Tento úkol a smysl naší armády měl již od jejího vzniku ráz vnitřní a vnější. Prvý záležel v tom, rozbít Rakousko, porazit Německo a vymoci osamostatnění čsl. ná-

roda a státu. Druhý tvoření v organisaci vnitřního zřízení našeho vojska, tedy v úpravě jeho vojensko-politické samosprávy, v upravování jeho života hospodářského a kulturního.

Obou úkolů naše armáda vítězně dostihla: 1. za její obětavné pomoci bylo Rakousko zničeno, Německo kapitulovalo, čsl. republika byla stvořena.

2. Organisaci moderní lidové armády narýsoval náš první vojenský sjezd v Omsku 31. července 1918, jímž princip bratrství a rovnosti byl ztělesněn v určité demokratické zřízení. (Řády a revoluce I. sjezdu čsl. vojska, knihovna »Československého deníku«, sv. I., vyd. v Jekaterinoburgu 1918, stran 63.)

Dosažením samostatnosti vojsko svou úlohu v Rusku dohrálo a mělo odtud odejít. Rusko nás nepotřebuje a nemůže potřebovat. Spojenci mu nepomohli, nepomohou a nemohou pomoci. Co budeme dále dělat? Jsme sami, zrno písku v šíleném oceánu nepřátel. Na sibiřské magistrále se objevují zase svěží hroby našich bratrů. Slyšíte, jak zoufale volá ten Bezručův proletářský lid od Omska až za Bajkal: »Tak málo mám krve a ještě mi teče z úst?« Což z této sirné propasti, novodobé Sodomy a Komorhy není návratu k světlu, svobodě, životu? Což nás všichni opustili jak tu nešťastnou Rus? **C h c e m e d o m ů!**«

Delegáti žádají co nejrychlejší návrat domů. Bude-li zaručen, věnují se reformám vnitřního života o úpravě zřízení na tu dobu, než budou moci z Vladivostoku odjet.

Vedení armády mělo rozkaz udržeti armádu na Rusi. Velmoci neposílaly proto loď. Bylo třeba uklidnit vojsko, rozešvané delegáty sjezdovými. Bylo třeba probíjet otázku demokratického zřízení, kterému gen. Štefánik zasadil rozkazem č. 588 smrtelnou ránu. Plnomocník naší vlády na Rusi B. Pavlů snažil se v této zlé situaci oddáliti rozhodnutí poukazem, že z vlasti jede na Sibiř delegace a ta rozhodne. Delegáti však nechtěli se nechati déle »houpat«. Nespokojení s omskými dohovory sjeli se v Jekaterinoburku k mimořádnému sjezdu a konečně, ztrativše rozvahu, organisovali vzpouru.

Dříve, než budeme se obírat průběhem této revolty, osvětlíme náladu ve vojsku reprodukcí řečí arestovaných delegátů z první plenární schůze voj. sjezdu s delegáty z vlasti, konané 14. 8. 1919 ve Vladivostoku. Řeči delegátů musíme brát doopravdy jen z padesáti procent. Většina dele-

gátů byli mluvkové a hovorkové, kteří zevšeobecňovali a zveličovali.

Začal del. Ř e p k a: Litujeme, že přijíždíte tak pozdě. Mohlo se stát, že místo armády vracely by se do vlasti hloučky otrhaných, zpustošených žoldáků a dobrodruhů, které budou postrachem a ostudou celého národa.

Proč nejsme ještě doma? Gen. Štefánik vzal nám demokratické zřízení a proto nejsme zodpovědní za to, co se ve vojsku děje. Se sibiřským vedením nesouhlasíme a protestujeme proti tomu, aby dobrovolcké armády bylo používáno k policejním službám, k potlačování stávek, aby jménem republiky byla nucena vypalovati vsi a vraždit civilní obyvatelstvo, dělat stávkokaze, asistovat při mobilisaci.

Del. J á š a mluvil o zklamání, které bílý car připravil českým lidem. Nyní mají Češi na Sibiři držet Kolčáka a znepřátelovat si obyvatelstvo. Dobrovolci nechtějí již prolévat krev. Proto však ještě nejsou bolševiky. Jsou v převážné většině socialisty, kteří vzpomínají zásad Chelčického a Komenského. Zde hyneme. Roste počet samovražd, procento pohlavních nemocí je ohromné. Chceme domů! Nedáme znásilňovat demokratické zřízení, nedáme souhlas k novým bojům! Ohrazujeme se proti tendenčnímu psaní zdejšího tisku. Nechápeme obojakost vedení, které jinak mluví a jinak jedná.

Del. J a n í k a K o š m a mluví pak o poměrech v armádě a žádají vyslance z vlasti, aby spravedlivě soudili. Najdete plná vězení v Irkutsku, Tomsku, Krasnojarsku, budete vidět rozeřvané části, setkáte se s pasivní resistencí dobrovolců. To vše způsobeno bylo prodloužením našeho pobytu na Sibiři a odnětím demokratických práv armádě. Štefánik to chtěl spracovat po francouzsku. Když byl upozorněn, že demokratická práva dal armádě Masaryk, slíbil, že nebude bráti to, co dal Masaryk. Rozkazem č. 588 vzal však vše. Mužstvo trvá na Masarykových zásadách dále. Nesouhlasí se zavedením českého militarismu. V české armádě v Rusku byl vytvořen podle starých vzorů Husitů a Českých bratrů (!?) typ budoucího českého vojáka. (Jaký to protiklad — Žižka a Chelčický! Jeden velí: Bijte, bijte, žádného neživte! — druhý zas káže: Řečeno bylo: Nezabiješ! Křesťan nesmí vzít zbraň do ruky! P. red.) V důstojnictvu zůstalo moc rakouského oficírství. Není jisto, trvá-li u nás v armádě princip dobrovolnický. My na něm stojíme. Svůj úkol podle příkazu Masarykova jsme splnili a dnes tu stojíme proti ruskému lidu v

úloze žoldáka. Český dobrovolc poznává, že již pouhou svou přítomností páše zločin, neboť se stává nástrojem v cizích rukou. Čsl. voják žaluje, proč národ na něj zapomněl a jakým rukám ho svěřil. Jak divně působil pozdrav gen. Štefánika, který řekl: »Doba vašeho návratu bude záviseti především od stupně důvěry, s jakou přilnete k své první národní vládě.« (Sibiřský dobrovolc nechápal, že má poslouchati vládu, která s jeho pomocí dostala se k moci.)

Dobrovolci se ptají, zda byla sdělována přání vojska vládě, co vzkázal Štefánik domů a kdy telegrafoval o situaci v armádě. Dále proč trháme svazky s demokratickým Ruskem a proč děláme na Sibiři politiku spojenců? Jaká je to politika? Čsl. armáda zůstane armádou revoluční. Závěr Košmovy řeči je zajímavý: Snad jsou naše činy v odporu s obvyklou vojenskou morálkou a zákony (jež si dobrovolci dali sami. — P. r.), ale jsou v souhlasu s naším přesvědčením (argumentace Husova! — P. r.).

Del. L o n s k ý dovolává se ve sporu s vedením Masaryka. Celý spor v Sibiři jest vlastně sporem o Masaryka a jeho zásady. Naše politické vedení si je vykládá jinak než vojsko. Masaryk řekl, že armáda musí být demokratická. Demokratické zřízení armádě dal I. sjezd v Omsku a zřízení to bylo několikrát potvrzeno. Ale do vojska vloudila se děvka aristokracie (důstojnické). Udělali z nás červenobílé Rakušáky. Generál Štefánik rozkazem 588 jako by řekl: S demokracií neznám kompromisu! Vláda patří aristokracii (ducha)! Proč k nám přijel? Řekl, že si tady podryje zdraví, že ztratí popularitu, ale že musí přijet. Bylo toho třeba! A Štefánik ztratil tu, praví Lonský, víc než svou popularitu.

Armáda ztratila svou demokratickou ideu, kterou jí dal Masaryk, a umírá v čsl. otroctví. Masaryk chtěl míti armádu, vychovanou pro

defensivu, nyní jsme v ofensivě proti ruskému národu.

Na všechny tyto stesky stačí odpověď Štefánikova. Štefánik v besedě s drem Rašem řekl: Dokud nebylo vlády doma, byli vojáci nuceni dělat politiku sami. Ted' toho není třeba, vláda má zodpovědnost za všechny, i za ty, co jsou v okopech. Ona zodpovídá národu za ně tím více, že oni nemohou mluvit. Proto vzal dobrovolcům sjezdy a komitety a řekl, že naše dobrovolcké vojsko jest vojskem jako francouzské a italské, které koná to, co poručí vláda. Tohle ovšem socialističtí demagogové nemohli pochopit.

Uvedené zatím stačí k ilustrování toho, co strašilo delegátům v hlavách. Dalo by se to z padesáti procent označiti jako vrtáctví. Ostatek označil vhodně gen. Čeček, když delegátům řekl: Zavření budete! Vyvedli jste volovinu, kazili jste vojsko a do záhuby ho hňali.

Píšeme tyto stati v souvislosti s články, nadepsanými »K boji o Masaryka«. Jméno jeho se ozývalo zejména v boji o demokratické řády v armádě. Delegáti mluvili o demokratických řádech, a sami byli v otevřené vzpouře proti vojenskému vedení. — Tomu se říká česky anarchismus.

Titíž lidé, kteří dělali revoltu v sibiřské armádě, dělali ji v republice a dělají ji v Obci legionářské. S ničím nejsou spokojeni volajíce po svobodě stále větší a větší, ač všichni rozumní lidé shodují se v tom, že té svobody jest v ledačems mnoho, nebo jinak řečeno, že ne všichni občané státu dorostli ke svobodě a demokracii. Nevidět toho znamená riskovat demokracii a připravovat půdu diktatuře, ať pravé či levé. — Příště seznámíme čtenáře s irkutskou vzpourou.

B o u r a:

SVATOVÁCLAVSKÉ OHLASY NA SLOVENSKU.

První celostátní svátek sv. Václava po vyhlášení zákona č. 65 Sb. z. a n. v r. 1925 nebyl uvítán na Slovensku se zvláštním pochopením. Z denních listů přinesla jen »Slovenská politika« obraz Felixe Jeneweina se slovy hymny »Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím!« — a dnes už zaniklý »Slovenský národ« přinesl vzácný úvodník »Blahoslavení krotkí, lebo oni zemou vládnut' budú«. V bratislavských kostelích byl tehdy svátek slaven asi jen u Milosrdných bratří bohoslužbami i kázáním o světcích.

Státnickým činem prvotřídního významu byla hradecká řeč ministra dra Hodži. Její výtah i příznivé komentáře uveřejnil vedle »Slovenského deníku« a »Slovenské politiky« i »Slovák« dne 8. IX. glossy pod titulem: Vztek socialistov a voľ'nomyšlienkarov a dne následujícího v úvodníku »Nový duch« oceňuje politicky význam Hodžovy řeči i faktu, že vláda převezme protektorát nad svatováclavskými oslavami.

Dne 25. VIII. t. r. napsal do »Slováka« Dr. Mariansky »Kázeň o svätom Václavovi«,

jež však pro paušální a zčásti nekritické posuzování Čechů zůstává pod úrovní článků jubilejních.

S plným pochopením byl oslaven svátek 28. září t. r. ve slovenských denních listech. Především velmi významný úvodník měl »Slovák« pod titulem »Sviatok našej štátnej myšlienky«, kdež vyzdvihnuv důležitost uzákonění svátku a hradecké řeči Hodžovy táže se: »Prečo je české knieža sv. Václav nositeľom a reprezentantom tak skvelej idey (t. j. idey česko-slovenského jednotného štátu)? On je v prvom rade symbolom horlivého šíriteľa kresťanstva a teda aj kultúry. K jeho menu sa pojí všade, kde žijú katolícky Slovania (lebo medzi pravoslávnyimi je menej známy) toľko zbožných legiend o zakladaní škôl, kostolov a kláštorov, o tom, ako v menu Krista, ktorého učenie horlive nasledoval a šíril v celom svojom národe, užímal sa chudobných a utrápených a o tom, ako trávil celé dlhé noci v zbožných modlitbách a ako sbieraval pšenicu a pestoval hrozno pre kňazov k príprave svätých hostií a obetného vína. K jeho menu pojí sa ďalej založenie hlavnej svätyne našej metropole, chrámu sv. Víta na Hrade pražskom, ba celý, dnes zhusitizovaný staroslávny pražský hrad menoval sa hradom sv. Václava a jeho meno nesú dôležité svätyne nielen v Čechách a na Morave, ale aj v Pol'sku. Podľa Pekařa je knieža Václav svedkom kultúrneho pôsobenia Čiech na Východ. Historickým vývinom stal sa sv. Václav aj symbolom českého boja za slobodu. S menom kniežaťa Václava na rtach a s jeho obrazom na vojenských praporech tiahly do boja české vojská po dlhé storočia, kým národ český nebol otrávený husitizmom, ba prvé česko-slovenské vojsko v Rusku, zahajujúce boj proti nemeckým a maďarským utláčateľom, prisahalo tiež na prapore, na ktorom vyobrazená bola rytierska postava patróna kral'ovstva českého, kniežaťa Václava. Iba keď prišli do Ruska realisti pohlavári, podarilo sa im legie pohusiť. Bolo už spomenuté, že svätý Václav bol v minulosti symbolom českého kresťanstva, českého hrdinstva a českého boja za slobodu. Dnes je treba, aby sa sv. Václav stal symbolom novým: symbolom bratstva Čechov a Slovákov — — « Končí pak: »— — nám, Slovákovi, znamená idea svätováclavská kresťanstvo, lásku, spravodlivosť a idea husitizmu bratrovražedný boj, násilie a útlak. S národom sv. Václava, ktorý má byť nositeľom našej štátnej idey, Slováci budú vedieť žiť v bratskej

shode, ale s národom Husa sa katolícki Slováci nebudú môcť nikdy dokonale spriatelieť.«

Neméně krásný úvodník přinesla »Slovenská politika« (v č. 221.): »Svätováclavská myšlienka«, kdež oceňuje velikost sv. Václava v jeho pochopení pro křesťanství, jež později z Čech šířilo se do Polska a Maďarska, a pro stát i význam pro pozdější historii, a ke konci píše: »S menom Václavovým vlní sa v národe mocný, mohutný prúd národného citu, kultúrneho povedomia, nedocenennej morálnej sily, vzácnej pre nás všetkých bez rozdielu pre celú našu republiku, lebo i ona je z valnej časti dedičtvom Václavovým.« Na str. 2. otiskla též fotografické snímky václavského denáru ze sbírky nejmenovaného soukromého sběratele a z berlínského musea.

»Slovenský denník« ve feuilletonu (č. 221) pod nadpisem »Nedej zahynouti nám ni budoucím« cituje na začátku slova Vrchlického balady: »Tys v našich lesů smutné vichřici — —«, vzpomíná hlavně světové války, pověstí na jejím začátku, »že Rusi na den sv. Václava budou už v Praze, a české ženy chystaly pre svätováclavské hody múku na koláče a tučné husy«, dále nařízení zpívat v kostelích rakouskou hymnu, »ale pri každej takej príležitosti ozvala sa na chôre z organu pieseň svätováclavská; ľud ju spieval s tichým nadšením a s pokornou vierou v patróna českej zeme. Jej »nedej zahynouti nám ni budoucím« bolo tou najvрейjšou modlitbou za vlasť, bolo pevnou nádejou v osvobodenie — — Revolučná myšlienka mala svoj symbol v českom vojsku, ktoré čaká v mythickom Blaníku na okamih, až bude najhoršie.« Ke konci pak píše: »I za Slovensko modlila sa v časoch úzkosti pieseň svätováclavská — — Naša zahraničná revolúcia, odboj domácí a prevrat pričlenily Slovensko k zemiám koruny svätováclavskej, a preto sa veľký svätec, symbol našej samostatnosti, stal svätcom i nášho Slovenska, celej Československej republiky, a o dva roky pri 1110-ročnom jubileu svätováclavskom nech zneje chorál nášho patróna a slovanského svätca po celej republike ako modlitba za vlasť! —jh.«

»L'udová politika« v úvodníku »Sv. Václav — vzor vlastenců« vzpomíná lásky svatého Václava k lidu, jak se jeví zvlášť v legendě o Radslavovi a z utkání se jeho s Jindřichem a vybízí k následování jeho ve vlastenectví a křesťanství. V dalším článku »Svätý Václav« rozebírá vývoj úcty svätováclavské v historii a připomíná její sílu právě v dobách nejtěžších, kdy byla sym-

bolem národní jednoty a dnes se stává jednotícím poutem mezi Čechy, Moravany a Slováky.

Tentokráte vedle Milosrdných bratří slouženy slavné bohoslužby i v chrámu blumentálském za přítomnosti katolického žactva slovenských škol, při nichž studenti zpívali píseň velehradskou i Svatý Václave.

Téhož dne byl v Sliači kladen základní kámen k nové budově lázeňské restaurace za přítomnosti min. Dra Tiso. Mezi jiným (ref. »Slovenský denník« 30. IX. 1927) »ujal sa slova biskup banskobystričský dr. Blaha, ktorý v svojom vzletnom prejave ocenil prácu českých vedcov, ktorí pomáhajú objavovať a hodnotiť prí-

rodné bohatstvá slovenskej zeme. Ďalej zdôraznil význam okolnosti, že práve v deň svätého Václava, patrona zeme českej, prichádzajú zástupci ústredných úradov z Prahy, aby položili základ k dielu tak významnému a Slovensku prospešnému, ako je vybudovanie Sliača. Biskup končil poukázaním na splnenú veštbu Hviezdoslavovu, že národ slovenský, ktorý bol už takmer položený v hrob a po ktorom zbývaly tu len Tatry ako veľký pomník, povstáva k novému životu. V spojení s bratským národom českým chce ľud slovenský pracovať ďalej, riadiac sa pri tom vlastnosťami sv. Václava, ktorý bol kniežaťom pokoja — —«.

Dr. Alfred Fuchs:

INTELEKT V POLITICE.

Na prvých miestach sedmnácti kandidátných listín, ktoré byly podány k volbám do ústředního zastupitelstva hlavního města Prahy, jsou podle povolání 4 úředníci, 1 obchodník, 1 žurnalista, 1 zahradník, 1 inženýr, 1 komerční rada a 8 doktorů práv.

Tato zajímavá statistika ukazuje, že intelektuálové přece jenom mají v ruce politické vedení stran. To platí i o stranách socialistických, u nichž problém účasti intelektuálů byl projednáván v nesčetných knihách, spisech, brožurách. Jenom komunisté používali v těchto volbách ještě hesla o čistě dělnickém charakteru strany, ačkoliv právě oni mají snad nejvíce intelektuálů na vedoucích místech. Mínění, že nejlépe mohou dělnické zájmy hájiti dělníci, jest optický klam.

V celé marxistické theorii, která vlastně vyvolala dělnické hnutí alespoň na kontinentu, není jediného slova, které by pocházelo od dělníků. Celý marxismus jest dílem intelektuálů, ano můžeme do určité míry říci, učenců. Ve své »Sociologii« mluví Simmel o dvou typech vůdců. Jeden z nich pochází z téže sociální třídy jako vedení straníci, druhý z třídy sociálně vyšší. Oba typy vůdců jsou nutny. To poznali již dávno ti, kteří organizovali první pravidelné armády. Poddůstojník, jakožto vlastní orgán exekutivní, běře se z mužstva. Důstojník naproti tomu pochází z jiné sociální třídy. Co jest cizí, má pro davy více prestižního kouzla a tudíž také více authority, u lidí z téže sociální třídy se naproti tomu předpokládá více porozumění. Že intelektuálové jsou vůdci i u dělníků nebo u živnostníků, není zjevem nijak abnormálním. Je to zcela přirozené a do určité míry i potěšitelné. Ovšem

nemůžeme všechny příslušníky stavů, jež počítáme obyčejně k inteligenci, beze všeho označovati slovem »intelektuálové«, neboť pod tímto slovem se obyčejně rozumí intelligence duchovně tvůrčí na rozdíl od intelligence s formálním předepsaným »předběžným vzděláním«.

Intelektuál může často býti »třídně uvědomlejší« než dělník, jak zkušenost učí. Politika ovšem není pouze věcí vzdělaného intelektu, nýbrž i zdravého rozumu a často také intuice, pročez bývá politika označována často nejenom jako věda, nýbrž i jako umění. K umění je však třeba talentu, který nemůže býti nahrazen pouhým vzděláním formálním. Účast intelligence na politické práci nemá naprosto nic společného s otázkou demokracie, neboť osvědčiti se může jenom demokracie kvalitativní. Ani demokracie nesmí býti vítězstvím pouhého čísla, pouhé kvantity. I v demokracii se hlasy nejenom počítají, ale také váží. Vzdělání a osobnost nemohou nikdy býti nahrazeny pouhým mechanismem majority.

Kulturní pracovník má v politice své dobré místo, neboť konec konců ideje jsou nejmocnějším činitelem v dějinách, byť jejich moc se neprojevovala hned. Umění politické jest umění vládnouti. Ctností dobrého vládce pak jest, aby uměl každého postavit na takové místo, na kterém může společnosti co nejvíce prospěti. Zejména lidová strana potřebuje hojně spolupráce intelligence a bude jí potřebovati čím dále, tím více. Jde o to, poznati filosofické a sociologické zásady světového názoru, na němž jest založena politická strana.

Lidová strana jest založena na světovém

názoru katolickém, a proto je třeba, aby měla ve svých řadách uvědomělé katolíky, katolíky, kteří jsou si vědomi hloubek a výšek světového názoru katolického. Proti katolicismu se operuje pseudovědou. Proto je třeba zpopularisovati poznatky, jimiž by bylo možno této pseudovědě čeliti. V této souvislosti bych chtěl doporučiti velmi obratně sestavenou příruční malou apologetiku, kterou napsal přisedící zemského výboru F. Zelenka pod titulem »Na obranu a výboj«.

Proti katolictví jest ve veřejnosti řada předsudků, jakoby již nestačilo myslícímu člověku dnešnímu. Jest tedy třeba ukazovati, jakou kulturní sílu má v sobě i dnes a jaká díla vznikají na podkladě pevné víry v Církev Obecnou. Ale nejde jenom o tyto úkoly apologetické. Není třeba, aby člověk pracoval, neustále jenom proti něčemu. Jest třeba pracovati pro něco. Nesmíme býti živi jen z námitek odpůrců. O naše vlastní prohlubování běží, a tu musí jíti kulturní práce

ruku v ruce s prohlubováním života náboženského.

Na dejvické vojenské zásobárně jest napsáno: »Umění vítěziti jest ztraceno bez umění zásobovati.« Tato strategická moudrost platí i pro nás. Umění vítěziti politicky jest ztraceno, nebude-li tu kulturní a náboženská reserva. Ohromný význam má politika školská. Dosti jsme se nadebatovali o tom, má-li se pracovati politicky či nepoliticky. Jest nutno pracovati politicky i nepoliticky. Katolický universalismus musí hledět obsáhnouti všechny složky života. Je třeba míti lidi ducha na své straně, protože nakonec vítězí jenom ten směr, který má ideové vůdce ve svých řadách.

Dnešní intelektuál trpí tolika nedorozuměními problémy, tolika krisemi, tangujícími sféru náboženskou, že kdybychom uměli k němu mluvíti jeho vlastním jazykem, získali bychom více, než si dnes můžeme pomysli.

STIGMATISOVANÁ.

Případ Terezie Neumannové z Konnersreuthu, vzbudil mimořádnou pozornost lidí věřících a co je zajímavé, i nevěřících. Okolnost, že Konnersreuth je nedaleko našich hranic, umožnil celé řadě našich shlédnouti na vlastní oči zázračně stigmatizované děvče. Tisk katolický přinesl celou řadu obšírných referátů. Současně objevily se Šimsovy články v »Čes. Slově«, pak Hynkovy články v »Nár. Politice« a dnes se obírají Konnersreuthským případem i »Lidové Noviny«, »Nár. Osvobození« a »Rudé Právo«. Byly již napsány o stigmatě Terezie Neumannové celé knihy v jazyce německém a dvě v českém. Jednu můžeme doporučiti. Je to »Stigmatizovaná z Konnersreuthu« od MUDra R. V. Hynka, vydaná u Kuncíře (Praha II., Voršilská ul. č. 3).

Varujeme před koupí knihy od okultisty K. Weinfurtera: »Pravda o stigmatizované«. »Hlídku« č. 9 praví, že Weinfurter plete správné s nesprávným, mluví o »neznámých silách, které jsou nad přírodou«, ale popírá možnost zázraků, jelikož prý Bůh jimi »jednal proti zákonům, které sám stanovil, tedy proti sobě« a pod.

Případ studují církevní úřady. Bavorský episkopát chová se ke všemu velice zdrženlivě. Nedávno zakázal přísně poutě do Konnersreuthu. Pak nařídil co nejprísnejší šetření. Pět čtvrti roku studuje celou záhadu pětičlenná komise profesorů theologie a biologie, ve které zasedá i metapsycholog, docent soudního a docent nervového lékařství.

Velmi nejpapné je tvrzení, že stigmatizovaná je podvodnicí nebo že Terezie je vyhlášena za svatou, jak některé noviny psaly. Před smrtí není nikdo vyhlášován od církve za svatého. Dosud církev netvrdí a netvrdila, že případ Terezie Neumannové je něco zázračného. Moudrý katolík počká na prohlášení církve. Dosud má každý volnost smýšleti o celém případě, jak chce.

Bylo by ovšem nerozumno nazývat vše podvodem. To odmítá i židovský publicista Max Brod. Každý má možnost se přesvědčiti, vždyť Konners-

reuth neleží na konci světa a tisíce lidí už stigmatizovanou vidělo. V pátek přijde 4—8 tisíc lidí do Konnersreuthu. Vyloží-li vědecká komise celý případ důvody přirozenými a vědecky odůvodněnými, bude to i pro vědu míti velký význam, a církev, která dosud ničeho neprohlásila, ráda toto vědecky odůvodněné objasnění vezme za své. Církev tím však ničeho neutrpí, vždyť případem v Konnersreuthu církev nestojí ani nepadá. Zdrželivost a přisnost církve v takových případech církvi jen prospívá.

Čtenářům, kteří snad případ z denního tisku neznají, stručně rekapitulujeme:

Nejstarší dcera konnersreuthského krejčího a domkáře, Terezie Neumannová, způsobila si při požáru v domě svého služebdárce r. 1918 poranění páteře a byla zachváčena křečemi. Nastala obrna údů, křečovitě stažení svalstva, lože více neopouštěla a roku 1919 dokonce oslepla. Všechna lékařská pomoc byla v tomto případě bezmocná. Skoro pět let ležela ochrnutá a slepá na loži a nepožila za tu dobu jiné potraviny, než malý koflíček čaje nebo kávy denně. Hutné stravy za celou tu dobu vůbec nepožila.

29. března r. 1923 v den blahověčení sv. Terezičky z Lisieux po čtyřroční úplné slepotě opět prohlédla, ale ostatní všechny její choroby trvaly dále. Dne 17. května byl místní farář zvolán k nemocné Terezii a zastihl ji v podivném vzrušení. Upírala zrak ztrnule na cosi neviditelného před sebou, vztahovala po tom ruce a tvář se jí rozjasnila. Hlavou živě kynula, jako by s někým rozmlouvala. Pojednou se rázně posadila, po prvé opět po půlročním roce, ale ten pohyb jí očividně způsobil značnou tělesnou bolest.

Když klesla zpět do podušek a pokojně oddychovala, ptal se jí farář, o jehož přítomnosti neměla tušení, kde v tom okamžiku byla — načež ona mu k úžasu všech přítomných povídá, že může již nyní vstáti a choditi. Terezina matka zvedla příkrývku a viděla, že její levá noha, která poslední tři čtvrti roku byla křečovitě přitahována k tělu a byla úplně ochrnutá, leží opět ve své přirozené poloze. Tereza

vstává a opřena o svého otce a sestru, opouští lože, půl hodiny prochází tak po světnici, ale pak si stěhuje na únavu, uléhá znovu na lože a vypravuje, že měla zjevení a jakýsi hlas že se jí tázal, chce-li býti zdráva; řekla prý, že jest jí to jedno — jak to Pán Bůh chce, tak že jest jí to milé. Potom prý jí hlas pokynul, aby vstala, protože prý opět může choditi, ale že bude musit ještě mnoho utrpení nésti a žádný lékař že jí nebude moci pomoci — ale aby nebyla malomyslnou. Od té chvíle povolilo ochrnutí, bolesti stále ubývalo a nemocná může, opřena o dvě hole, choditi.

30. září, v den úmrtí Terezičky, prý Neumannová Tereza opět slyšela hlas. Ten opět zvěstoval, že Bůh chce, aby zase volně chodila. Nemocná opustila lože, a nejen že mohla choditi po malé světničce, i po schodech sešla dolů a vyšla před domovní dveře.

7. listopadu 1925 ulehla znovu. Kruté bolesti jí zmítají a po celé tři dny jest tak slabá, že oka otevřít nemůže.

Rychle zavolaný lékař prohlásil, že jest tu zánět slepého střeva, a že jest nutné nemocnou neprodleně odvézt do Waldsassen na operaci, ježto on nemůže za život děvčete vzít na sebe zodpovědnost. Mezitím, co rodičové pobíhají po vsi, shánějíce povoz k převozu nešťastného dítěte, vztyčí se nemocná na loži a prohlašuje sestře, že svatá Terezička právě u ní byla a říkála jí, aby šla do kostela poděkovat Pánu Bohu za své uzdravení. Bolest vůbec zmizela, hnís přes noc všečen vyšel ven, druhý den šla Neumannová Tereza do kostela a procházela se po vsi.

V masopustě opět ulehla.

Oči jí počaly krvácti a její stav se vůči hledě horšil. Na Velký pátek řinula se krev ve dvou tenkých pramenech po jejích tvářích a zesinala jako umírající. Ve tři hodiny — ve chvíli smrti Spasitelovy — svíjela se v strašlivých smrtelných mukách. Zvolna se pak upokojovala a ztrávila potom noc pokojně. Ráno řinula se jí krev z pravého ucha — krev a hnís. V noci na Boží hod spala dobře; v pondělí velikonoční počíná i pro ni nový život. V mukách velkopátečních viděla prý před sebou celou křížovou cestu Spasitelovu od hory Olivetské až na Kalvarii. A tu se stalo něco neobvyčejného: pojednou prohlásila, že na břbetě rukou a nohou cítí silnou bolest, a když jí ruce a nohy prohlédli, ukázalo se, že Tereza má na obou rukou i nohou okrouhlé, otevřené rány, z nichž teče krev. V srdeční krajině nemocné dívky jest podlouhlá rána, ze které se občas také řine rudá krev — obraz pěti ran ukřížovaného Spasitele.

To jest vypravování četných svědků, rodičů, sousrozenců, místního faráře, osob z okolí Terezina, to možno také v Konnersreuthu vlastníma očima shlédnout.

Neobyčejná ta dívka žije nyní již rok bez hutné stravy. Koflíček čaje nebo kávy jest to jediné, co požije. Před velikonoceci prý po celých čtrnáct dní vůbec nic nepožila a při vši ztrátě krve nic nezeslábala a to ani před dvěma roky, ani loni, ani letos.

Nepopíratelně, očividně jest to všechno. Tisícové to již viděli a vždy znovu byli na Velký pátek svědky jejího spoluutrpení se Spasitelem.

Hlavně letos bylo to svědectví ohromné.

Viděli Terezu smrtelně bledou, nataženou na lůžku. Hlavu zahalenou kolem čela a tváře bílou rouškou, ruce zakryté obvazy.

Úzké praménky krve splývaly jí přes tváře, ústních koutcích se hromadila ta životní míza a ři-

nula se pak po bradě a šíji pod pokrývkou. Její vlas mokval krví z ran na hlavě.

Viděli ji lomit rukama, slyšeli její vzlyk i sten, slyšeli, jak vzkřikla v cizím jazyce, v aramejštině, v řeči již mrtvé, již mluvil takřka před 2000 lety Kristus se svým lidem israelským.

To všechno jest nevyvratitelná skutečnost, to se stalo, to se znovu děje.

Přijdete-li do Konnersreuthu kterýkoliv den, mimo pátek, můžete Terezu viděti, jako každou jinou vesnickou dívku, skromně vesnicky oblečenou v bílém šátku, vycházeti, přijímati návštěvy, ležeti, státi, choditi. Avšak v noci ze čtvrtka na pátek Tereza upadne v extasi, leží na loži, svíjí se, vzdychá a prodělává celou křížovou cestu až do pátku odpoledne. Mezi polednem dostupuje její extase vrcholu, při tom také krvácejí rány na rukou a na nohou, které během týdne jsou uzavřeny a činí dojem hojících se ran. Mezitím mumlá přerývané vzdechy, kterými popisuje to, co se před jejím duševním zrakem odehrává. Nyní byla Tereza v době svých extasí umístěna vždy na faře, protože skromný domek jejích rodičů nepostačoval stále se zvětšujícím návalům zvědavců a věřících. Okna světnice jsou polozatměna, v pozadí je stůl, ustrojený jako oltář. Tereza leží na posteli, blíže ke dveřím, s bílým šátkem na hlavě. Z očních koutků řine se jí na každé straně úzký pramének krve, který stéká na bradu. Tvář je bledá, ústa jsou pootevřena jako vyčerpáním po velkém namáhání. V sobotu Tereza opět vstane, jako by nic se nebylo přihodilo a žije opět týden svým nenáročným životem.

Poslední týdny provedli učení páni lékařské fakulty a protestantského bohosloví z Erlagen prý se svolením rodičů Neumannové surový pokus s ubohou dívkou.

Za pátečního vytržení pustili Tereze plné světlo několikatisícisvíčkové obloukové lampy do očí. Stigmatizovaná prý s počátku na to světlo vůbec nereagovala, pak prý otevřela obě oči a světlo padlo přímo do jejích zřetelnic. Na otázku, zda vidí veliké světlo, odpovíděla: »Ne!« Profesor dr. Papstmann se vyjádřil, že záplava světla obloukovky stačila, aby zničila sílu zraku a ochromilo na dlouho zrakový nerv. Vyšetřování ihned na očích podniknuté ukázalo však, že na očích se nestala žádná změna. I tu stojí věda před hádankou.

Jistý katolický kněz dotkl se Terezy relikvií, o jejíž původu Tereza nemohla míti zdání. Okamžitě označila Tereza původ relikvie, která taktéž pocházela od stigmatizované osoby, která umřela před 20 lety ve Špyrské diecési. Ba dokonce vyprávěla mnohé podrobnosti o té zemřelé, které jedině tomu knězi byly známy.

Jiný kněz přinesl z Italie relikvii Contarda Ferriniho. Při doteku té relikvie prohlásila Tereza, že pochází od muže, který jest již v nebi a který velmi dobře znal svatého Otce. Contardo Ferrini jest v Německu velmi málo známý a jeho vztahy k svatému Otcovi jsou známy málokomu ze zasvěcených.

Popis mučení Kristova, vyprávěný neumělými, prostými slovy, se poněkud liší od vžitých představ. Trnovou korunu Kristovu netvořily dva tři trnové pruty, nýbrž celou korunu, celý klobouk trnový. Terezie líčí, jak katani napínají ruce Kristovy na kříž pomocí provazů, jak probíjejí jedním hřebem obě nohy, jak tělo Kristovo v agonii modrá, obličej špičatí, oči zapadají. Terezie N. prožívá křížovou cestu tak intenzivně, že ji několikrát zaopatřovali, poněvadž nevěřili, že své strastiplné vidění přechká. Několikrát

byla potěšena jinou visí. Viděla jezulátko, slyšela děj zvěstování Panny Marie, několikrát mluvila, jak se domnívá, se sv. Terezií od Ježíška, kterou si oblíbila.

Když otec odcházela na vojnu, přinesl dětem svaté obrázky. Mezi nimi byl i obrázek ctihodné sestry Terezie z Lisieux a vzadu na něm modlitbička za její svatořečení. Nevědouc proč a zač, uchvátila dívka Tereza Neumannová tento obrázek se slovy: »Nejsic moje patronka, ale nevím, proč se mi tolik líbí, jako bys mi měla jednou mocně pomáhat.« Modlitbičku se naučila nazpamět a vroucně se jí modlívala.

Zdá se, že tajemný hlas, který ji oznamoval, že se uzdraví, že ale bude mnoho trpět, pochází od této francouzské světice. Jaká symbolika!

Jak hledí lékař na stigmata?

MUDr. R. V. Hynek posílá nám tuto studii (otištěna byla v revui »Na hlubině« č. 3):

Věru nevím, jak před třiceti, čtyřiceti lety by byl jakýkoliv pokus lékaře, chtějícího něco vyložit ze záhadného úkazu tohoto tehdejší materialistické, zcela přírodní či lékařské vědě, jež negující v domněnkách svých bludných jakýkoliv princip nehmotný v celkové organizaci světa živého i neživého, uznávala jen mechanické děje fyzikálně-chemické co všude jedině platné. Bylo by na to stačilo jediné slovo *hysterie*, aby se o tom již dále nemluvilo, na to nemyslílo vůbec, že se tu vlastně nejmenšího nevysvětlilo pojmem, který pohodlnému inteligentu, ba i lékaři neznamenal nic více než duševní i tělesné stavy, s kterými jsme si jednoduše nevěděli rady a do této vědecké přihrádky naházeli.

Dnes však bohudík jsou již poměry jiné, zcela jiné, třebaž prozatím ještě v cizině národ náš obklopující, kde tyto veškeré názory: monismu, realismu, pozitivismu, mechanisticko-materialistického názoru životního patří již minulosti i historii, stejně jako ona povrchová i povrchní duševěda, bez duše, u nás hlavně prof. Krejčím propagovaná, mimochodem řečeno zdroj to nejlacnějšího ateismu polovzdělanců.

Dnes po vítězství vitalismu v nových poznatcích biologických i fysiologických, dále pak v důsledcích badání psychoanalytických i metapsychických — již opět směle mluví o duši, dokonce i o duchovnu, zcela absurdních to pojmech minulé generace pseudovědecké. Dokonce my lékaři máme v posledních dvou třech letech nové a nové učebnice psychotherapie, dokonce universitními profesory psané, kdežto před lety dvaceti pěti s jako to sofistikou učivali jsme se v psychiatrii (léčba to poruch duševních), že léčíme vlastně cokoliv, co má jen význam »filosofického pojmu«!

Nuže, proč bych se nerozepsal poněkud o věci nadmíru zajímavé a to tím časovější, že vyskytla se za našich časů, dokonce loni a zcela blízko na chebských hranicích našich. Přinesly o případu tomto zprávu všechny noviny naše, zejména dr. Šimsa se o tom širěji rozepsal v »Českém Slově«, článek jeho jsem v leccems korigoval v revui »Psyché«.

Jak postavit se tedy k záhadě této po stránce lékařské? Co se dá o úkazech těchto povědět se stanoviska hloubkově psychologického a moderně lékařského, toť hlediska, která se pokusím načrtnouti zde řádky mými, oproti sumárnímu, tak zcela pohodlnému zamítnutí let minulých.

Stigmata jsou, jak český překlad slova toho zní: bodnutí, skvrny či znamení, ve smyslu pak našemu náboženském rozumíme jimi pět ran Ukřižovaného, na rukou, nohách i boku, objevujících se na souhlasných místech u zvláště nadšených vyznavačů Kristových.

Sice již ve svém prvním listě vůbec, a to ke Galat-

ským 6, 17, velký apoštol národů sv. Pavel napsal, že znamení Páně na svém těle nosí, leč obecné mínění církevní nepřikládá jim významu pravých stigmat, jež teprv v století XIII. vystoupily po prve snad nejvýznačněji vůbec na Serafinském světcí sv. Františku z Assisi. Andělský člověk tento, jenž dva roky před smrtí svojí na hoře Alvernské obdržel toto zvláštní vyznamenání, měl dokonce dle zpráv různých životopisců a kronikářů vytvořeny v dlaních a ploskách nohou jakoby hřeby s hlavičkou a zahnutými hroty, což zajisté zcela odpovídalo nejhoroucnější touze jeho po účasti v ranách Kristových. Po něm pak ve všech odstínech velikostí i zjevu obdržela znamení tato celá řada světců i zbožných lidí, z nichž především zmínky zasluhují sv. Kateřina Sienská a sv. Kateřina Emmerichová. Hezkou řadu jich vypočítává znamenitý Görres ve spise: »Die christliche Mystik«, II. 515—456, asi na devadesát žen a třicet mužů, kterýžto počet se dá dle odhadu znalců ještě mnohem zvětšit.

Právě pak řádky Görresovy jsou nadmíru důležité pro lékařské právě hodnocení zjevů těchto, jelikož obsahují v bohatém materiálu svém věci nadmíru zajímavé pro náš rozbor.

Především ostatním jest nejnápadnější nekonečná rozmanitost jejich v mezích pěti ran Kristových, než přes to co do tvaru, velikosti trvání, vzhledu i následků velice různých. Stejně pak i tak hojně vyskytování se u mužů svědčí tomu, že s oním výkladem na hysterii není věc tak lehce odbyta. Pro lékaře právě nejcenějším jsou lícně Görresovy o proměnlivosti dokonce znamení těchto, jak u některé ze zbožných žen vytvořily se jen značky tyto částečné, na př. jen na rukou nebo na jedné noze či na boku pouze. Byly pak to u jedněch skutečné rány, krvácející, nositelku svou dokonce vysilující, značně bolestivé, leč naproti tomu u jiných jen naznačeny byly na kůži dotýčných míst jen jízvy. Jinde chyběly i tyto dokonce zcela a pouze intenzivní nervová bolestivost míst těchto opravňovala mluvit o stigmatěch. Než nejzajímavějším důkazem jest doklad, jak u některých případů na rozkaz zpovědníkův ihned se zacelily, kdežto byly-li léčeny tehdejšími lékaři, žádnými prostředky se nezhojily.... zkušenost ostatně v neurotických případech t. zv. »mal perforante« i dnešním lékařům známá. Mimo to zhusta vyskytla se znamení trnové koruny, dokonce u jedné Siciliánky objevily se touto cestou vzniklé známky bičování Páně!

Tedy všechno neklamné a nepochybné známky i průkazy toho, jak vnější stránka zjevů těchto spočívala po stránce fysiologické v nejjáhavějších tužbách a v nejživějších představách hlubin zbožných duší těch. Způsob vzniku jejich, různé umístění (v jednom případě objevilo se dokonce všech pět ran v jedné jízvě najednou), různé doby trvání (některé dokonce samovolně zašly), to vše dává tušiti nám jistotu, že fysiologicky formativní silou jejich byla různě žhavá, různě intenzivní myšlenka na tyto »jízvy« spolu i s různou schopností tělesné schránky vytvořiti, realizovati touhu tuto na příslušných místech povrchu tělesného.

A tu právě octli jsme se u lékařského jádra věci, poněvadž podobná, mocným citem, afekcí obdaná touha — což to jest jiného než zdynamisovaná představa nejmodernější psychologie a psychiatrie, která dnes snaží se přijíti každé neurose na kloub a nespojuje se oním hromadným, nic neznačícím slovem *hysterie*, kteréžto pojmenování moderní psychiatrii, na př. Bleuler v Zürichu ze svých klinik již vymýtili. Ad vocem pak oné staré *hysterie*. Pro hloubkové psy-

chology není již tak odiosním slovo toto, onen obávaný »crux medicorum«. Důkladné studium příznaků hysterie dává leckdy tak pronikavý názor do duševního dějství vůbec, jako snad nic jiného. Vzpomínám jen slov zesnulého profesora chirurgie v Berlíně K. Schleicha, jenž nadšeně dokazoval, že právě zjevy t. zv. hysterie jsou nejlepšími, ba nezvratitelným osvědčením, že vskutku v nás je jakýsi nehmotný, ne mechanicky vyložitelný princip ovládající soustavu tělesnou. A to právě je onen starý pojem nás, duše, starý a dobrý název pro všechny ty entelechie i psychodynamismy atd. moderních autorů.

Ano, jsoucnost duše nelze dnes již negovat, zvláště když uznává se všeobecně v biologii zdynamisovaná, t. j. silou touhy vášně, mocného affektu obdařená a představa za nejmocnější tvůrčí sílu organismu vůbec. Netřeba tu již ani sestupovati do vývojové řady tvorstva, kde rozvoj jednotlivých orgánů mohutností touto teorií se již vykládá, což není život jednotlivcův, nejsou dějiny lidstva nejmarkantnějším průkazem, kterak vůle, t. j. stále upjetí se na některou představu s rozhodným citem dosíci této, aneb víra v ideál, což jiného to, než stále a stále dynamisovaná imaginace toho, co býti má? Což nejsou to nejmocnější vzpružiny, ony podvědomé síly lidstva na dráze jeho pokroku?

Moderní medicína pak rozbořem nevědomých, v zapomenutí upadlých, leč v podvědomí stále účinných, protože nevyřešených představ mocným citem nadaných, odkryla spoustu příznaků, dokonce v ústrojích tělesných se projevujících, které uvolněním, čili, jak se říká, katharsí psychickou léčbou dají se vyléčiti a to tam, kde jakákoliv léčba medikamentosní byla úplně selhala. Vedle toho nelze neviděti, kterak mnoho lidí nesprávnými představami přímo vynucuje na svém organismu nejen lehčí, ba i závažné onemocnění nejrozmanitějších druhů. Opačně pak II. škola v Nancy (Cueismus) za svoje nepopíratelné úspěchy vděčí právě možnosti, obrátiti tyto destruktivní síly myšlenkové v síly posilující tělo naše, je uzdravující, ba obrozující. A ta tak zvaná hysterie — v bližším rozboru svém — toť dnes očividný doklad, že mens agitatur molem... duch je, co vládne hmotou.

Dnes pak jest nade vše pochybnost jisto, že podvědomá hlubina duše naší, která ve formě tak zvané »organické duše« ovládá ty nejsložitější funkce organismu našeho, jichž poznání daleko, daleko vzdáleno jest i soudomých vymožeností vědy lékařské, která nadto porušenou rovnováhu jejich obdivuhodně vrací v dřívější soulad, nadto vše k cíli jednomu vedouc, že tato hlubina duše ve vyšších sférách zdrojem jest citu náboženského i umělecké schopnosti tvořivé, intuici odhaluje nám pravdy nad rozumové poznání vystupující, by posléze vyvrcholila v mystice... v poznání to Nejvyššího vůbec.

Ano a právě z hlubin těchto vyvívá a jimi nám pochopitelnou se stává tato v nejvyšší potence vystupňovaná touha a přání zbožných duší spoluúčastným se státi bolestí a ran »Muže bolesti«, která vnější stránkou zmaterialisovala se v tak zvaných stigmattech.

Leč to bych řekl, je pouze »technická« vnější stránka jejich, kde působnost představ stupňována jest nejčastěji obdobím velikonočním, kdy převážný počet stigmatisací se byl udál. U sv. Františka z Assisi byl to den Pozdvižení sv. kříže, kdy šťastně vyvrcholila nejmocnější touha duše jeho. Než, ani to by snad nestačilo k pochopení, kterak to uskutečniti se mohlo, kdyby tu u všech stigmatisovaných bez výjimky

bylo nepřistoupilo něco, co právě dodalo průbojnou sílu jejich myšlenkám na venek a to jest výlučně mystický stav zanicených duší jejich, potvrzení správnosti cesty jejich k Bohu, jenž supranormálním stavem extase se byl projevil.

Poučení realitou různých zjevů, t. zv. metapsychických, jichž studiem dnes i nejvážnější buditelé vědeckí počínají se obírat, nejsme dnes již tak domýšliví, že známe veškeré zákony všeho dění, že není pravdy mimo tyto, jakoby vedle či nad nimi nic jiného existovati nemohlo. Jedním slovem neupadáme více v logickou chybu zastánců mechanicko materiálního dějství světového a důsledkem toho uznáváme možnost nadpřirozených zjevů, na př. prorocství, uzdravování. I ony »dynameis«, t. j. síly ducha zmocněného, ve vyšší řád dějství zapojeného, t. zv. »zázraky«, (t. j. to, co za poznáním tělesného zraku našeho se nachází), nejsou více předmětem útoků neb posměchu, jako spíše obdivu a studia.

Jak praveno, přistupuje tu složka blíže neurčitelná, leč přes to existující, která vítězně si razí cestu i do oboru filosofického (u nás prof. V. Hoppe: »Přirozené a duchovní základy světa a života«), i psychologicko-lékařsko metapsychického (Dr. Mathiesen: »Der jenseitige Mensch«). Třebas pro nadobyčejnou složitost svoji dosud ve schémata zachytit se nedala, přes to vytušit nám dává závrtné možnosti, ukryté v hlubinách duše v »nadpřirozené sféře« její, recte v nadobvyklé úrovni dějství se nalézající. Tu lékař leckdy tímto slovem pro sebe definuje totéž, čemu theolog říká tím krásným slovem charisma, omilostnění. V tomto oboru tedy stýkaly by se zájmy jejich, jinak jiným směrem se nesoucí.

Bylyť tyto stigmatisace doprovázeny vesměs visemi nejrozmanitějších intensit a udály se v různých stupních stavu, který extatickým zoveme, jenž jest vyvrcholením mystického zanícení duší. Nelze mť však pro krátkost článku setrvati déle u tohoto nanejvýš zajímavého tematu, nutno mi aspoň slovem zmíniti se o našem případě stigmatisace Terezie Neumannovy v bavorském Konnersreuthu, jenž vedle staršího Marie Mörlové v Hallu v Tyrolích jest úkazem našich dnů.

Neměl jsem sice příležitosti vlastníma očima spatřiti nadobyčejnou dívku tuto (nyní již ano a sice již dvakrát — P. r.), přidržuji se tedy lícně Dra Šimsy, která právě jest potvrzením názorů i pozorování zde uvedených. Jedná se tu o osobu nadmíru zbožnou, těžkými chorobami stíhanou, kromobyčejným způsobem vyléčenou, nadšenou ctitelku svaté Terezičky, tohoto vskutku rajskeho stvořeníčka, jež i u nekatolíků vynucuje si nelícený obdiv. (Feuilleton Hilbertův ve »Venkově«, článek Hromádkův v »Přítomnosti«). Tedy osoba mystickým zápalem proniknutá až do morku kostí svých — kterakž pak by neměla dosíci v extasi nejtouženějšího přání svého, t. j. účasti v utrpení Páně, jež zmanifestovala se hmatatelně na smrtelném těle jejím.

Přirozeně jest i v životě jejím leccos z rámce »normálu« se vymykajícího. Chtíti však všechno vysvětlovati obsedantními představami či hysterií... nehledě k tomu, že se tím vlastně vůbec nic nepoví, jen se to neznámé nějak pojmenuje aneb zařadí... bylo by znesvěcováním nitra jejího, stejně jako chtít vykládat geniálnost Napoleonovu či Dostojevského jejich epilepsií či Pascala, tvorbu Beethovena, Smetanovu, šíleností. Každý genius jest abnormitou svého druhu... jinak by vůbec nemohl být geniem: člověkem nadprůměrným.

Tedy toto by bylo zhruba vše, co s lékařského

stanoviska moderního o stigmatěch dalo by se říci. Než při této příležitosti nemohu si odpustiti citovali z Görresa (II., str. 455) nádherná slova o náboženském významu jejich: »Ono spojení tělesné, co Eucharistie započala, dokonává se tu ve stigmatěch... Pročež plane tu vyšší oheň života v ranách těchto, jakmile božské vešlo ve stvořené a je zaníceno... Stigmatizovaní jsou právě oni, podle starého slova Be-

ránka, následují na všech cestách Jeho, neb v pokrevní svazek s Ním byli vstoupili. Tep Jeho srdce cítit lze ve všech tepnách jejich, vniká až do morku kostí jejich. Oběť Kříže, která cestou nekrvavou na oltáři se oslavuje, pokračuje v nich cestou krvavou v stálou upomínku na onen velký akt, jenž proto právě ve dny jej připomínající krvácí opět ze všech těchto ran a tak stále zprítomněn trvá časům všem...«

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í

NAUKY KATECHISMU.

Jest Bůh! Co jest Bůh? Bůh jest duch — dokonalý, dobrý, nekonečný, všudypřítomný, nezměnitelný, věčný! Jest jen jeden Bůh ve třech osobách.

Miluje Bůh všechny tvory?

Bůh miluje veškeré své tvory. poněvadž je jenom láskou stvořil. (XX. 2.)

Má též nějaký účinek ve tvorech lásky Boží k nim?

Láska boží ke tvorům má v nich rozhodně účinek.

Jaký jest účinek Boží lásky ve tvorech?

Toť veškeré dobro, které jest v nich.

Jest Bůh spravedlivý?

Bůh jest spravedlnost sama.

Proč díš, že jest Bůh spravedlnost sama?

Protože dává každé bytosti, čeho vyžaduje jeho přirozenost.

Ukazuje se spravedlnost Boží zvláštním způsobem ohledně lidí?

Bůh se ukazuje zvláštním způsobem spravedlivým ohledně lidí.

A jaký jest to zvláštní způsob spravedlnosti Boží ohledně lidí?

Zvláštní způsob spravedlnosti Boží ohledně lidí záleží v tom, že odměňuje dobré a trestá zlé. (XXI. 1. a 3.)

Odměňuje Bůh dobré a trestá zlé již na zemi?

Bůh odměňuje jen částečně dobré na zemi a jen částečně zde trestá zlé.

Kde odměňuje Bůh úplně dobré a kde úplně trestá zlé?

V nebi odměňuje Bůh dokonale dobré a v pekle dokonale trestá zlé.

B o ž í ú k o n y.

Co činí Bůh sám v sobě?

Žije poznáváním a milováním sebe. (XII-XXVI.)

Poznává Bůh všechny věci?

Ano, Bůh poznává všechno.

Ví Bůh o všem, co se děje na zemi?

Bůh ví o všem, co se děje na zemi.

Poznává Bůh tajemství srdcí?

Bůh poznává i tajemství srdce.

Poznává Bůh budoucnost?

Bůh poznává budoucnost.

Proč tvrdíš, že má Bůh toto vědění?

Protože je Bůh v nejvyšším stupni prost veškeré hmoty, jest jeho rozum nekonečný. Musí znáti vše přítomné, minulé i budoucí, nechť jest jakýmkoliv způsobem, neboť všechno toto má nějaký vztah příčiny a výsledku a proto jest obsaženo v jeho vědění, jež tvoří rozum a vůli.

Bůh má tudíž vůli?

Zajisté, Bůh má vůli. Kde jest rozum, jest též vždy vůle.

Závisí všechno na vůli Boží?

Všechno závisí od vůle Boží, protože vůle Boží jest první a nejvyšší příčina všeho (XIX 4-6) naše smrtelné tělo.

Budeme moci viděti Boha v nebi?

V nebi budeme moci viděti Boha zrakem oslavené duše.

Jak můžeme Boha na zemi poznati?

Na zemi můžeme Boha poznati rozumem a věrou.

Co znamená poznávati na zemi Boha rozumem?

To znamená poznávati Boha z tvorů, jež učinil.

Co to jest, poznávati na zemi Boha věrou?

To jest poznávati Boha, protože on sám o sobě k nám promluvil.

Který jest dokonalejší způsob poznávání, jež můžeme míti na zemi o Bohu?

Nelze pochybovati, že dokonalejší poznání plyne nám z víry. Neboť věrou poznáváme Boha ve světle, jaké nemůže rozum ani tušiti. A ačkoliv jest toto světlo pro nás zahaleno stínem a neproniknutelnou temnotou, přece jest jakýmsi začátkem světla, jehož se nám dostane v nebeském patření, jehož plná jasnost bude tvořiti naše štěstí po celou věčnost. (XIII 13.)

Mluvíme-li o Bohu, nebo vyjadřujeme-li se o jeho podstatě, mají přesný smysl slova a výrazy a můžeme je zdůvodniti?

Zajisté! Neboť tato slova a tyto výrazy, i když se jich v prvé řadě užívá k naznačení dokonalosti nějakého tvora, mohou též naznačovati i to, co odpovídá v Bohu oněm dokonalostem. (XIII 1-4.)

Mají tato slova a tyto výrazy tentýž smysl, když jich užíváme v Bohu a o tvorech? Anebo mají zcela rozdílný smysl?

Mají tentýž smysl, avšak jejich dosah jest daleko větší. To znamená, že když se jich užívá k označování dokonalostí věcí stvořených, naznačují vše, co jsou. Když se jich však užívá k vyjádření božích dokonalostí, nebo toho, co jest Bůh, i když jest v nich vše opravdu v Bohu, pokud znamenají dokonalost, přece nevystihují veškeré dokonalosti Boží, jež znamenají. (XIII 5.)

Jest tudíž pravda, že Bůh zůstává pro nás nevyslovitelný, byť bychom o něm cokoliv pravili a nechť jsou sebe jemnější naše výrazy o něm?

Ano. Ale nemůžeme nic lepšího učiniti, ani pravdivějšího, ani dokonalejšího, než mluvit o něm a vyjadřovati se o jeho bytosti, i když sebe více nedokonalé vše, co můžeme zde na zemi o něm mysliti neb mluvit. (XIII 6-12.)

Jest Bůh milosrdný?

Ano, Bůh jest milosrdný.

V čem záleží Boží milosrdenství?

Bůh dává každé bytosti o mnoho více než vyžaduje jeho přirozenost, odměňuje dobré nad jejich zásluhy, trestá zlé méně, nežli zasluhují.

Zabývá se Bůh v sobě samém světem?

Ano, Bůh se zabývá světem v sobě samém.

Jak se nazývá péče Boží, kterou se stará v sobě samém o svět?

Péče, již se Bůh v sobě samém stará o svět, sluje Boží Prozřetelnost.

Vztahuje se Boží Prozřetelnost ke všemu?

Boží Prozřetelnost se vztahuje ke všemu. Neboť na světě není ničeho, čeho by Bůh nebyl od věčnosti napřed znal a uspořádal. (XXII 2.)

Vztahuje se Boží Prozřetelnost též na bezduché bytosti?

Prozřetelnost Boží se vztahuje i na bytosti, jež nemají duše tím, že tyto bytosti učinila částí Božího díla. (XXII 2, a 5.)

Vztahuje se i na svobodné skutky lidské?

Prozřetelnost Boží se vztahuje i ke svobodným skutkům lidským.

Co tím rozumíš, že se Boží prozřetelnost vztahuje i ke svobodným skutkům lidským?

Všecky svobodné skutky lidské jsou podrobeny pořádání Boží prozřetelnosti. Není možno, aby byl vykonán nějaký takový skutek, jestliže jej Bůh neustanoví nebo nedopustí. Lidská svoboda nepůsobí nějaké neodvislosti od Boha.

Má prozřetelnost Boží ohledně spravedlivých zvláštní jméno?

Ano. Sluje předurčením. (XXIII 1.)

Co působí předurčení u lidí, kteří jsou jejím předmětem?

Působí, že tito lidé obdrží jednou v nebi štěstí nebeské slávy. (XXIII 2.)

Jak se nazývají ti, kterým se nemá dostatí tohoto štěstí?

Nazývají se zavržení nebo nevyvolení. (XXIII 3)

Co je příčinou, že se předurčeným dostane tohoto štěstí, kdežto zavrženým nebo nevyvoleným nikoliv?

To pochází od toho, že předurčení byli vyvoleni od Boha, čili že byli milováni zvláštní láskou, již Bůh uspořádá vše v jejich životě tak, aby nakonec zakotvili v nebeské blaženosti. (XXIII 4.)

A proč nedosáhnou zavržení neboli nevyvolení nakonec téže blaženosti?

Protože nebudou milováni toutéž láskou jako předurčení (XXIII 3. a 1.)

Není to však nespravedlnost od Boha?

Nikoliv. Neboť není nikomu povinen dáti nebeskou blaženost, a ti, kteří ji obdrží, dostanou ji pouze milostí. (XXIII 3, a 2.)

Ti, kterým se nedostane této blaženosti, budou proto trestáni, že ji nemají?

Budou proto trestáni, že ji nemají, ale jen v tom smyslu, že jest vina z jejich strany, že nemají této blaženosti. (XXIII 3. a 3.)

Jak mohou být lidé vinni, že se jim nedostane blaženosti nebeské?

Bůh bude všem podávati tuto blaženost. Člověk, jsa svobodným tvorem, bude moci pominouti Boží nabídku, nebo jí dokonce pohrdnouti, dávaje něčemu přednost před ní.

Jest toto pohrnutí nebo vyvolení opačné věci křivdou, spáchanou proti Bohu?

Toť velmi těžká křivda, učiněná Bohu a proto zasluhuje největších trestů, poněvadž jest skutkem osobního hříchu. (dto.)

Ti, kteří následují nabídky Boží a kteří přijdou do nebeské blaženosti, vděčí samému Bohu za to, že tak následovali nabídky Boží a že si tak zasloužili svou blaženost?

To vše mají jen z vyvolení Božího předurčení.

Učinil Bůh již od věčnosti toto vyvolení?

Toto vyvolení bylo od věčnosti v Bohu stanovené. (XXIII 4.)

Co působí toto vyvolení u těch, kteří jsou jeho předmětem?

Působí, že Bůh pro ně ustanovil místo v nebi a že je působením milosti učiní s to dosáhnouti jednou této blaženosti.

Co mají činiti lidé, když jim napadne myšlenka na toto věčné vyvolení Božího předurčení?

Mají se úplně odevzdati působení milosti a pokud jest to možno, zde na světě sami sebe ujišťovati, že patří mezi vyvolené. (XXIII 8.)

Jest Bůh všemohoucí?

Zajisté, Bůh jest všemohoucí.

Proč pravíš, že jest Bůh všemohoucí?

Protože jest Bůh bytí samo, proto jest mu podrobeno vše, co neodporuje. (XXV 3.)

Jest Bůh šťastný?

Bůh jest blaženost sama, neboť požívá v Nekoněném nekonečného Dobra, jímž jest on sám. (XXVI 1—4.)

—»«—

Th. Dr. Bedřich Augustin: »MRAVO-UKA«, učebnice katolického náboženství pro vyšší třídy středních škol, vydalo nakladatelství Československé akc. tiskárny, Praha II., Panská 1. Cena brož. Kč 18.50, cena váz. Kč 20.50. Učebnice tato podává látku pokud možno stručně, přihlíží k různým časovým otázkám, připojuje k vyloženým pravdám doklady ze spisovatelů církevních i světských a poukazuje na vhodnou četbu. Lze ji dobře použítí nejen ve škole, ale i k přípravě na kázání. Výše uvedené nakladatelství vydalo mimo toho od téhož autora »Apologetika«, učebnice katolického náboženství pro vyšší třídy středních škol. Cena brož. Kč 9.90, váz. Kč 12.—. Dr. Miklík C. Ss. R.: »Příručka k bibl. dějepřevě«, díl I. Starý zákon, str. 180, cena brož. Kč 24.—, váz. Kč 30.—, Dr. Miklík C. Ss. R.: »Příručka k bibl. dějepřevě«, díl II. Nový zákon. Str. 224, cena brož. Kč 27.—, váz. Kč 33.—, Dr. Miklík C. Ss. R.: »Příručka k bibl. dějepřevě«, díl III. Přes 5000 obrazů archeologických s doprovodem (v tisku).

MIGUEL DE UNAMUNO: Tragický pocit života. (Symposion, 1927, stran 234.) Don Miguel de Unamono, bývalý rektor v Salamance, jest dnes slavným autorem Španělska, a přítomnou knihou se tuším po prvé seznamuje český čtenář s jeho dílem, které patří k nejsmělejšímu a nejoriginálnějšímu v soudobé literární produkci španělské. Jeho basický původ prozrazuje se v díle zřetelně, neboť mládí zanechává v nás nejsilnější dojmy, tak mocné, že leta dospělosti jsou často pod utajenými vlivy z nejsilnějších, nebo aspoň nejživějších let života. Autor jest postavou velmi zajímavou, sám se přiznává, že jeho ideovým základem není katolicismus, který nedopouští okázalého rozporu mezi Rozumem a Srdcem, mezi Filosofii a Poesií. Stojí dosud před branou Poznání, a duše jeho po Bohu jenom touží. A přece jest nám blízký svým nepřátelstvím k »věřícím věd«, náboženské lhostejnosti a ohnivým bojovníkem proti německému »čistému Rozumu«. Říká to krásně v jiné knize (Samotářské rozhovory a rozmluvy): »Jako Diogenes hledám opravdového člověka, bojujícího s osudem a tajemstvím, krátce člověka s náboženskou duší, který vyznává Boha nebo ho popírá, který však ho vyznává nebo popírá vášnivě, svým srdcem, a ne v důsledku nějaké filosofické formulky, spadající do zá-

kladu toho, co má vzdělaný člověk vědět.« Věty tryskají mu ze srdce, a chápeme, že mluví k nám toto, a ne chudý a formulkami otrávený germánský rozum, jak jsme tomu uvykli u jiných spisovatelů podobných námětů. Jenom bych rád zběžně upozornil, jsou knihy, o nichž několik slov nestačí napsat. Zachycují několik vět, sem tam poznamenaných. »Lidé zanícení vřelou láskou k bližnímu, zanítily se jí proto, že dospěli až na dno své ubohosti, své neskutečnosti a své nicotnosti a když potom obrátili svůj pohled, takto otevřený, k svým bližním, užřeli celou jejich ubohost, neskutečnost a nicotnost, pojali k nim lítost a milovali je.« »Žebrák chce, aby byl politován, milován«. Jeho definice víry není katolická, ale jest tak krásná z úst tohoto Hledače Víry, že si ji nemůžeme povšímnout bez zaujetí: »Věřím v Boha, jako věřím ve svého přítele, protože cítím dech jeho lásky a jeho neviditelnou ruku, která mne vede, nese a tlačí, protože mám vnitřní vědomí zvláštní prozřetelnosti a nesmírné myslí, která mi naznačuje můj osud.« Nevěříte, že nalezne svoji Cestu? A jeho slovo o svatých? »Bůh často mluví i ústy těch, kdo Ho plně neznají: je možné, že rozum učí jistým občanským ctnostem, ale netvoří ani hrdinů, ani světců. Neboť světcem je ten, kdo činí dobro ne pro dobro samo, ale pro Boha, pro své zvěčnění.« Knihu zavírá »mým dílem je působiti, aby všichni žili v neklidu a v touze«, aby byli Don Quijoty, poznaly směšnost vlastního obrazu, kterým se člověk odívá před sebou samým, ve vlastních očích duše. — Čtete knihu a pozorujete, že jste v zaujetí autora. Chápeme jeho touhu, neboť spočinouti v Kristu, toť jeho utajeným přáním, které se jistě splní.

—Bka—

SAGA O ELGILOVI, SYNU SKALAGRIMO-VĚ. (Ze staré islandštiny přeložil a s pomocí České akademie vydal Dr. Karel Vrátný.) Obálku navrhl a 4 obrazy vyzdobil Jan Konůpek. Stran 207. K prvnímu překladu dra Vrátného ze staré islandštiny (saga o Hrafnekelovi, knězi Freyově) přistupuje zde dílo nové. Hlavní předmět vypravování tvoří postava Egila, statečného, ale i krutého a násilnického. Saga začíná vypravováním o dědovi Egilově, Kveldúlfovi, a strýci Thórólfovi, špatně odměněném za věrné služby sjednotiteli Norska, Haraldu Krásnovlasému. Slyšíme o otci Egilovu, který pomstiv se za smrt strýcovu, odjel na Island, který podrobuje své moci. A nyní přichází se k hlavnímu pásmu pestrého děje, zahrnujícímu ještě osudy Thorsteina, syna Egilova, později přijavším křest. Děj rozvinut na široké prostora, na celém evropském severu, na Islandě a v Anglii v 9. a 10. století, a poskytuje tak poutavý obraz dávného života severských vikingů. Co říci o překladateli, který věnoval knize takovou péči, když známe již dra Vrátného? Bylo by snad jemu nejlepší potěchou, kdyby kniha našla svoje čtenáře, aby krásné dílo neleželo někde ve skladišti bez užitku a ladem.

—Bka—

KLJUČEVSKÉHO DĚJINY RUSKÉ. (Ključevskij: Ruské dějiny I., St. Minařík, str. 465, Kč 48.—.) Neměli jsme ruských dějin. A rozuměti i znáti historii největšího slovanského státu, bych pokládal za povinnost zejména u nás, kde sice víme mnoho z přítomnosti, ale minulost ruského národa jest nám neznámější, než národů jiných, snad méně významných pro nás, ale bližších západnické výchově našich škol. Vydal-li proto soustavný propagátor ruského písemnictví, smíchovský nakladatel Minařík, první díl Ruských dějin, zasluhuje jeho vydavatelský čin náš upřímný dík. Kdo trochu nahlédne do neradostné situace nakladatelů dobrých knih, dá mi jistě za pravdu. Vasilj Osi-

povič Ključevskij, toť náš Palacký. Ba odvážil bych se říci, že v mnohém jest více. Jeho dílo má aspoň jedinou přednost. Jest opatřeno úvodem do dějin národa, a vypravování podrželo formu přednášek na universitě, takže i na nás působí bezprostředněji, než dílo jenom sepsané. Kurs ruské historie jest skutečně dílem, po němž mohou sáhnout i dnes studenti historie. Učený moskevský profesor věnoval celé dvě obsáhlé kapitoly výkladům jeho názorů na úkoly historie. Budu je svoje výklady na »politicko ekonomickém« základě. Někomu se bude toto stanovisko zdát příliš jednostranné, neboť dějiny ideí jsou mu faktem pouze druhotné váhy. Neměl jsem dávno v rukou takovou knihu, aby zaujala hned svým úvodem, značně odlišným od toho, jak jsme uvykli hledět na historická díla. I ten, kdo neposlouchal dějiny na vysoké škole, i ten může proniknouti dále k prameni dějin, aby odtud pronikal postupně dále, naslouchaje krásným slovům výborného znalce i šťastného uchvacovače. Proto nesmí nás překvapit, že jeho universitní čtení nalezlo tolik přátel i mimo kruhy universitní, a záhy několik vydání potvrdilo oblibu díla. Divíte se, že máte v rukou přednášky pro posluchače odborného studia, a přece jak lehce vás autor dovede přenést, že uchvácení mu podléháte. Ključevskij sám vydal tři svazky svých dějin. Čtvrtý jeho díl byl skompilován ze zápisů studentů a z Kratkoe posobie po ruské historii, zabíraje dějiny XVII. až XIX. století. Zatím jenom zde několika slovy upozorňujeme na dílo, abychom při jeho úplném vydání mu mohli věnovat obsírnější pojednání v listě, jak si zaslouží obsahem i podáním. Škoda, že nemáme dosud něco podobného u nás. Ovšem zde jsou jiné a dosti odlišné poměry. Nejbližší snad by byla Kronika profesora J. V. Šimáka, která však asi nebude moci v té formě, jak nyní se vydává, vykonati svůj úkol. Potřebujeme souhrn, přístupný výdaním i cenou studentovi i vzdělanému čtenáři. Naučíme-li se něčemu z díla Ključevského, bude to mít jistě užitek i pro budoucí České dějiny, na něž dosud přece jenom čekáme... Exempla trahunt. Bka-

DO KATOLICKÉ RODINY KATOLICKÝ KALENDÁŘ. Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II., Panská ul. č. 1, vydalo kalendář: »Venkován«, »Třebízský«, »Vzkříšení«, »Sv. Antonín«, »Čsl. Žena« po Kč 7.— a »Beseda« velký, vázaný kalendář za Kč 15.— redakcí spisovatelů Al. Doštála, Václ. Knotka, Ant. Theina, Ludmily Tiché a Jana Voborského. Obsahují poutavé povídky, poučné a odborné články, zdravý humor, cenné rady a pokyny, hojnost ilustrací. Každý druh má jiný obsah a jiné ilustrace. Prospekty a objednávací listy kalendářní zaslány budou na požádání zdarma a vyplaceně nakladatelstvím.

SLOVO NAKLADATELŮM. Ujal jsem se vedení této části listu ve snaze prospěti čtenáři i dobré české knize. Záleží nyní na vydavatelích, aby posílali své knihy redaktoru, který o každé knize podá referát. Dnešní krize české knihy, či spíše dobré knihy jest bolestným zjevem v kulturním životě svobodného národa. Chceme se vynasnažiti, abychom svými stručnými informacemi získali čtenáře dobré knihy. Doufáme proto, že také z druhé strany se nám vyjde vstříc. — Při pravidelném zasílání knih budou doklady zasílány. Stejně prosíme redakce revuí, aby se neobtěžovaly posílati výměnou své listy. Spoluprací chceme přispěti k ozdravení poměrů na trhu opravdu krásné a dobré knihy, proto i vy pomozte včasným zasíláním knih a zpráv, co vyjde v nejbližších měsících Vaším nákladem.

-bka-

CO ŽIVOT DAĹ.

SLAVNOSTI SVATOVÁCLAVSKÉ se letos neobvykle vydařily v Praze i na venkově. Čelný tisk přinesl oslavné články svatováclavské. Jen »Národní Osvob.« a »Právo Lidu« památku národního světce snažilo se pošpinit. Dr. Ripka v »N. O.« vyzdvihl státotvornost Boleslavovu, ač o sv. Václavu snažil se psát rovněž šetrně. Hřešil na nedostatek pramenů, který dovoluje libovolně kombinovat. To platí stejně o Boleslavovi jako o sv. Václavovi. Dr. Bartoš, známé protestantské práce, chce popírat pravost lebky sv. Václava a hrozí, že »neomalená agitace«, jakou s oslavami provádí strana lidová, hrozí pohromou jubilejním slavnostem a jest s to, pochovat v národě úctu ke knížeti Václavovi. Nevíme, co myslí Bartoš »neomalenou agitací«. Rada katolíků konala jako jiná léta svatováclavský průvod, výbor pro oslavu milenia svatováclavského (rovněž nepolitický) připravil další (lampionový průvod, Křišťanovu legendu, matinée, adoraci dětí, ozdobení pomníku). Co bylo v tom agitačního, nedovedeme rozpoznat. U Bartoše je úcta sv. Václava pochována předem, proto přichází s neomalenou insinuací, že lebka sv. Václava není pravá, neboť podle jedné »zcela věrohodné« zprávy, byla čelist sestrou Václavovou utržena »zbožným podvodem« a rozdělena mezi pomocníky její! Věru netušili jsme, že Bartoš legendám přiznává tolik věrohodnosti. Patrně uzná také ostatní, legendou líčené zázraky. Ale s Bartošem škoda se obírat. Je to křeček, či jak lépe ho nazval »Lid« harpyje, která vše krásné pokálí. Výbor svatováclavský uspořádal v Obecním domě pod protektorátem vlády matinée, na němž bylo přečteno svolání k národu, podepsané nejvýznačnějšími osobnostmi našeho národa, přečten program jubilejních slavností a předneseny slavnostní sbory spolkem »Smetana«. V rozhlase předneseny toho dne dvě přednášky svatováclavské, dále zmíněné matinée a večer Vrchlického »Bratři«. Také Křišťanova legenda, dávaná na Strahově, přičiněním dra Sajice a sl. Zd. Braunerové, měla plný úspěch. Rovněž venku byly slavnosti svatováclavské okázalé. Pracovalo se jen v Praze a v liberálních řepařských krajích.

SLOVENŠTÍ KATOLÍCI A ČESKA HISTORIE. Bylo už v »Ž.« poukázáno na to, jak část slovenských katolíků nekriticky přijímá protestantsko-liberální výklad českých dějin, ačkoliv se mu již jak ve vědě, tak i u seriosnější veřejnosti odzvání umíráčkem. To se děje nejen ve sloupcích denního tisku, ale i v úvahách, jež si kladou určité nároky vědecké. Jak daleko se tu zachází, je patrné ze studie kremnického archiváře M. Matunáka »Slovensko nepatrilo nikdy ani k Česku, ani k Polsku«, uveřejněného v revui »Kultura«. Sám recensent této ve »Slováku« vytkl autorovi, že používá vesměs prací maďarských historiků a zcela nezná novějších prací historiků českých a polských (mezi jiným také, že způsobem vědeckého badatele nedůstojným se vyjadřuje o zakládacím listině pražského biskupství). Dostatečným důkazem tohoto způsobu vědecké práce, je však uvedením doby sv. Václava, roky 928—936, v článku téhož autora »Sú Češi oprávnění oslavovať 1000ročnú pamiatku českého minciarstva?« (Slovák 21. VIII. 1926, č. 186). To je, prosím, v době, kdy téměř na každé zapadlé vesnici vědí z novin, že v r. 1929 budeme slaviti památku 1000. výročí smrti sv. Václava, když už nechceme se podívat do kterékoliv učebnice dějepisu pro národní školy.

Ja.

ZEMSKÝ SJEZD ČSL. STRANY LIDOVÉ konal se v Praze na sv. Václava. Jednání bylo veskrze důstojné, debaty věcné a krátké, usnesení (resoluce) jednomyslné. Resoluce otištěny byly v L. L. Pozoruhodné je usnesení, že lidová strana bude též organisovati mládež. Jak známo, přenechávala dosud strana organisaci mládeže nepolitickému Sdružení katolické mládeže, ač jiné strany organisovaly mládež v rámci strany. Vycházela ze správné zásady, že mládež nemá být strhována předčasně do víru politického boje. Byly doby, kdy Sdružení slibovalo nejlepší výsledky. Nadšení, vyvolané persekucí a odpady kněží, udělalo z mladých hrdiny, nebojící se ani krveprolití. Pak přišly klidnější doby a nadšení bylo nutno nahraditi organisovanou prací. I tu se dílo dařilo. Hnutí mládeže bylo však oslabeno Orlem. Ten prostě sebral mnohým skupinám členstvo a měl tu přednost, že organisoval dorost, měl kroj, měl slety. Mládež snažila se upoutat odborovou činností. Zdařilo se to jen z části. Válečná generace byla ztracena, z mládeže opouštějící republikánskou, pokrokovými učiteli ovládanou školu nedal se čekat vydatnější příliv. Mládež v tomto víru cítila se opuštěnou od strany, která měla jiné starosti. Nyní konečně dojde k sblížení. Tam, kde jsou skupiny mládeže, budou i nadále. Nové budou zakládány již stranou, která též převezme »Dorost«. Dej Bůh, aby tento krok byl šťastný. Bez tak si republikáni slibovali, že lidovcům mládež na venkově seberou. — Také na Moravě konala strana lidová zemský sjezd, na němž promluvil předseda strany Msgre Šrámek. Jako v Čechách, tak také zde neobjevily se žádné difference. To nutno konstatovat, poněvadž v tisku socialistickém psalo se o oposici a rozkolu v lidové straně.

OBECNÍ VOLBY konají se, jak známo, 16. října. V Praze se sdružily občanské strany. Min. Šrámek autoritativně prohlásil, že volby nebudou mítí politické následky. Koalice se chystá k podzimnímu zasedání. Rozpočet byl již v ministerské radě schválen.

ZAHRANIČNÍ KRONIKA.

HROMADNÝ ÚTĚK OBYVATEL VENKOVA DO MĚST V PRUSKU. Pruský státní statistický úřad dokončil právě své šetření o pohybu obyvatelstva v Prusku. Provincie Východního Pruska ztratila 226.000 osob, Pomořansko 137.000, Sasko 136.000, Hanover 149.000 osob. Přírůstek obyvatelů má Berlín s 648.000 přistěhovalci, pak následují rýnské provincie, které získaly 276.000 osob a některá vestfálská města s přírůstkem 132.000 nově příchozích.

PÉČE O KNĚZE V ITALII A FRANCII. Podle plánů italského kněžského Svazu má býti zřízen domov pro nemocné, zotavení potřebující a ve službách Církve zestárlé kněze. Svaz se obrátil s prosbou o součinnost na ordinariáty a kněze. — Nejstarší italský duchovní Don Oreste Perogalli žije v Revigliascu a je 104 roky star. — Ve Francii řádí v řadách kněžského dorostu mnoho tuberkulosy, jakožto následek válečných let. Proto se rozhodli francouzští biskupové postavit kněžské sanatorium v údolí Thorenc (Alpes Maritimes) ve výši 1200 m. Ústav bude mítí 70 lůžek a 2 budovy pro lékaře a personál. Správu bude vésti biskupská komise za předsednictví kardinála Maurina a lékařské ošetření lékařský spolek sv. Lukáše, u kterého je sdruženo 1500 francouzských lékařů. Ošetření a léčení má býti bezplatné. Ve

všech francouzských diecésích se konají sbírky k tomu účelu. Sv. Otec tomuto dílu dal své požehnání a 1 milion lir.

V MEXIKU vznikla vzpoura. Vzbouřilo se několik generálů a část vojska. Calles krvavě vzpouru potlačuje, zajatce odštěluje, majetek jim konfiskuje. Dal zbaviti 25 poslanců mandátů za to, že se postavili proti jeho kandidatuře. (V Mexiku budou volby presidentské.) Calles dává prý svázeti státní pokladny do Mexika. Patrně proto, aby se zlatem mohl pláchnout, kdyby bylo zle.

MAĎAŘI přišli s padělanými diplomatickými listinami a snažili se rozkmotřit Československo s Francií. Podvod byl odhalen. Je to pokračování kampaně Rothermerovy. Naše zahraniční propaganda tentokrát úplně selhala. Upozornil na to min. Šrámek na zemských sjezdech. Zdůraznil při tom povinnost katolíků, chrániti za hranicemi čest a dobré jméno republiky. Na náš stát se v Anglii hledí jako na stát z poloviny bolševický. (Po Rusku máme nejsilnější bolševickou stranu.) V případě Rothermerově jsme to poznali dosti citelně.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Novinové známky povoleny Řed. pošt. a telegrafů v Praze z 5. dubna 1927, čís. 64.546-VII-27.

Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilémovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jekční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

**Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.**

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 1. listopadu 1927.

Číslo 16. (19.)

Dr. Jindřich Smrček:

POZNÁMKY K OBECNÍM VOLBÁM.

Máme v »Životě« forum, kde při hodnocení určitých kulturních a politických otázek možno zabrat poněkud hlouběji nežli v denním tisku. Právě vykonané obecní volby po takové neodvislejší úvaze přímo volají. Položme si tedy thema: »16. říjen a čl. strana lidová« a podívejme se na ně s různých hledisek!

Především je nutno zodpovědět si otázku, jak dalece se při obecních volbách v cifrách odevzdaných hlasů projevuje určitá politická tendence. A tu jest na místě značná míra opatrnosti. V obecních volbách se volí daleko více lidí než politické programy. Na př. hlas, odevzdaný národně-demokratické kandidátce, vedené v místě oblíbeným lékařem nebo továrníkem, není ještě hlasem, odevzdaným národně-demokratické straně. Kandidující lidé žijí tu na dosah ruky, zde více než kde jinde padá na váhu osobní sympatie, uražená ješitnost atd.

V obci se řeší otázky převážně hospodářské, rozpory v názorech kulturních nejsou právě na denním pořádku. Máme tu dále jednotné kandidátky, jež určité strany, zejména agráři, dovedou výtečně vyvlastňovat pro sebe. Jsou tu kandidátky nepochitické, hospodářské, nájemnické, občanské, které při volbách do Národního shromáždění nepřicházejí. A konečně nejsou to volby všeobecné, poněvadž podstatné procento obcí volí v jiných termínech.

Tím vším má býti řečeno, že cifry obecních voleb dlužno hodnotiti kriticky. Není tím však řečeno, že by myšlenková oblast voleb do obcí byla od základu jiná než při volbách do Národního shromáždění. I v obecních volbách proje-

OBSAH:

Dr. Jindřich Smrček: Poznámky k obecním volbám.

A. Novák: Na rozcestí.

Antonín Šorm: Drobné doklady svatováclavského kultu v našem osvobozeném boji.

Boura: Hospodářské Slovensko.

Dr. F. X. Novák: Suverenita církevní a suverenita státní.

Ant. Novák: Vzpouza v sibiřských legiích.

Bořivoj Benetka: Na Slovensku.

Nauky katechismu.

Věda, literatura, umění.

Studentská hlídka.

Co život dal.

vují se určité vývojové tendence a vnitropolitické reflexy. A ty jsou, pokud jde o čl. stranu lidovou, takové, že nutí k úvaze: neboť 16. říjen nedopadl všude tak, jak by si bylo přáti.

Aby nám bylo rozuměno: jsme daleci toho, líčiti věc černěji, nežli ve skutečnosti jest. Ani nejodpovědnější nepřátelé čl. strany lidové neodvážili se mluvit o nějaké její porážce, vypichují jen její »citelné ztráty«. Nemělo by smyslu zapírat si, že tu určité ztráty byly, zejména na Moravě. Částečně jsou arci vyváženy úspěchem jinde docíleným. Jak k nim došlo?

V listopadu 1925 dostali jsme v Čechách a na Moravě na hlasech enormní přírůstek přes 200.000. Socialisté tehdy prohlašovali, že jsou to hlasy ryze konjunkturální, hlasy, jež při prvním prudším politickém závanu ztratíme. Československá strana lidová šla tehdy do volebního zápasu za příznivých auspicií. Vítr vál do jejích plachet, nebylo překážky, aby nebyla ztenčena. Šlo o to, tyto nové hlasy kulturně a organizačně podchytit, t. j. zpracovati tak, abychom se při

změně politické konstelace nemusili obávat jich odpadu.

Z větší části se nám to podařilo; už to jest nepopíratelný zisk. Ztratili-li jsme někde hlasy, nebyly to hlasy našich kmenových příslušníků, nýbrž hlasy fluktuujících souběžců, t. j. voličů, jdoucích dnes s tím, zítra s oním.

Otázku, proč jsme si neudrželi všech souběžců z roku 1925, rozdělíme si pro lepší přehled látky na dvě části: především na thema volební agitační techniky a pak na thema celkového politického terénu, na němž nám bylo vybojovati bitvu obecních voleb.

Náš oficiální tisk konstatoval, že jsme ve volební kampani vyvinuli minimální agitaci. To mělo snad být útěchou, ale je to spíše obžalobou. Agitace socialistů byla přímo šílená. Jim nešlo o nějaký ten mandát, jim šlo o to, aby dnešní občanské vládě odňali všecek politický mravní kredit. Proti této šílené agitaci mělo být postaveno něco alespoň přibližně stejně intensivního. To se nestalo, a to je první chyba. Voličové, zejména v Praze, byli přímo bombardováni letáky. Dostávali je na ulicích, poštou, nacházeli je zastrkány pod dveřmi svých bytů, každý roh a každá ohrada byly jimi přeplněny. Agitovalo se více méně vtipnými karikaturami, pracovalo se od domu k domu, od voliče k voliči. Jak jsme této agitaci čelili my?

Nedostatečně. Plakát, který se ocitl na pražských nárožích s dívčicí jakoby z vody vytaženou, minul se na celé čáře se svým cílem. Nebylo v něm útočnosti, vtipu, ani umění.

Agitace volební byla vůbec slabá. Socialisté nenechali si sice nikdy ujíti žádnou příležitost, aby se hrubě neotřeli o katolicismus, ale hlavní argumenty, s nimiž proti nám šli a jež také působily, byly rázu hospodářského. Zcela tak, jak to svého času propagoval Rud. Bechyně. Bylo tedy nutno porážeti jednotlivé insinuace ciframi a dokumenty.

Lhalo-li se o zhoršení sociálního pojištění, mělo být ciferně bod za bodem doloženo, že je to lež, že sociální pojištění nestojí a nepadá s platy a blahobytem pánů ředitelů nemocenských pokladen. Zde se vymstilo tajnůstkářství, s nímž se osnova připravovala. Útočili-li proti nám socialisté tvrzením, že daňová reforma protěžuje bohaté a poškozují malé, měla být lapidárně ze zákona lživost tohoto šlágru rozbita na padrť.

Podobně s kongruou, zemědělskými cly atd.

A takový leták, dílo to dní a týdnů a spolu-

práce řady politiků a odborníků (věc takovou nelze improvizovati v několika dnech), měl se rozletěti ve statisících exemplářích, měl býti jednotlivými organisacemi hromadně rozšiřován mezi indiferentními voliči a paralysován tak vliv oné letákové záplavy, která byla vydána proti nám. Doufejme, že se tohle všecko stane roku příštího, až se budou konati volby do zemských zastupitelstev.

Také celková politická situace nebyla nám přízniva. Státní zaměstnanci jsou rozmrzení systemisací. Je-li pravdou, že si Švehla briskně zakázal každou debatu o systemisaci i v ministerské radě, byli-li tedy, jak se praví, nejen poslanci, nýbrž i ministři bezmocni, pak průměrný volič nikdy nepochopí, jak je možno, aby před tímto absolutismem kdekdo kapituloval. Československá republika není ještě agrární stranou a ministerský předseda je snad jen primus inter pares. Systemisace byla dělána stroze, čehož nikdo nevyvrátí, se zaměstnaneckými organisacemi se vůbec nemluvílo, k audienci připuštěny nebyly — jaký div, že tu pro opoziční agitaci bylo pole víc než úrodné? Vydatným trumfem socialistickým byla dále novelisace sociálního pojištění. V tom směru jsou dělnické kraje nesmírně citlivé.

Socialistickému divočení ponechávala se všechna zvůle, poněvadž nikdo nevěděl, co vláda vlastně zamýšlí. Podobně to bylo s ochranou nájemníků atd. To jsou všechno ožehavé věci; zde jsou voličové velmi citliví, poněvadž se jim sahá do kapes. Lidová strana není a nesmí býti ve vládě proto, aby dělala stranám kapitalistickým berana. Máme-li, jak zní běžná terminologie, vládu pravice, pak lidová strana v ní musí zaujímati nejlevější křídlo, a voličové to musí vidět a vědět. Jsme stranou drobného lidu a pro vládný úsměv kapitalistických skupin nesmíme se nechat ve volbách decimovati, už proto ne, poněvadž zmíněné skupiny nejsou ničeho tak daleky, jako loyality. Bylo by vůbec zajímavé řešiti otázku, kdo komu přináší více: zda koalice lidovců, či naopak.

Široké vrstvy lidové přejí si politiky poctivé, ale také rozhodné a nebojácné. Nesmíme se nechat vléci koalici. Je nás tolik, že ji můžeme vtisknouti sami určitý ráz. Vyrostli jsme v nepřízni a v zápasech; v massách lidového voličstva dřímají živelné schopnosti k zápasům a odhodlání krajní obětavosti. To jsou hodnoty, jež lze v kritické chvíli hoditi na váhu. Lid na to čeká.

V této souvislosti naskytá se řada temat, volajících po objektivním zhodnocení. Vystává řada námětů k diskusi.

»Život« jim popřeje jistě místa ve svých sloupcích. Jde o to, abychom si ujasnili situaci

ve všech směrech. Ale ovšem, oč jde v první řadě: abychom se náležitě vyzbrojili na volby do zemských zastupitelstev, jež se budou konati roku příštího. S přípravami dlužno začíti ihned. Ne zítra, nýbrž již dnes!

A. N o v á k:

NA ROZCESTÍ.

Intelligence prodělává těžkou krizi mravní. Před válkou strhl část intelligence Masaryk a vedl ji do boje proti »klerikalismu« a mladočestství. Tato skupina, vychovaná realistickým »Časem«, obsadila po převratu všechny úřady a chtěla spravovati stát v duchu Masarykově. Politické strany záhy pochopily nebezpečí této hradní kamarily a některé z nich vyloučily realistické buňky ze svého středu. Jen socialistické strany a legionáři z Obce jsou dosud těmito lidmi ovlivňováni.

Větší část intelligence hlásila se po převratu, na němž měla lví podíl, k Mladočechům a později ke Kramářově národní demokracii. V této skupině vzrůstal rok od roku odpor ke Hradu a realistům — úměrně se vzrůstajícím vlivem socialistických stran, favorisovaných právě těmito kruhy. Nenávist k Masarykovi a realistům pokračovala však někdy meze, a proto došlo k založení strany práce, která odvedla část intelligence národní demokracii.

Socialisté dovedli úřednickou inteligenci, stojící pod vlivem jejích ministerstev, terorem přinutit nejprve ku blahovůli a posléze k otročství. Socialisté dovedli bezohledně protěžovat a slabší charaktery podlehly, ač tisk socialistický a dělničtí vůdcové netajili se opovržením vůči této prodejné kastě. Platí to zejména o sociálních demokratech, jejichž list nazval vysokoškoly, domáhající se úpravy platové, »inteligentní luzou«. U českých socialistů našli útočiště karieristé a polointelligence (minores gentium).

Pomalu získávali inteligenci lidovci a republikáni. Tito na základě křesťanské kultury, oni vlivem politickým. V poslední době přejímá republikánská strana vedení nad českým kapitálem a zřikajíc se stavovského programu, stává se přitažlivou pro ty inteligenty, kteří se netrápí se světovým názorem a spokojí se »zákonem půdy«.

Projednávání platového systému a systemisace zmátly českou inteligenci dokonale. Až dosud byla vždy stržena do víru agitace a hodnocena podle toho, kolika hlasy která skupina disponovala. Dokavad byli socialisté ve vládě, slavila demagogie mezi úřednictvem pravé hody.

Občanské strany snaží se odpolitizovat úřednické předlohy, a proto nebylo v systemisaci jednáno ani s koalovanými svazy. Výsledek — nová roztrpčenost, která hledí využít opoziční socialistické strany. A intelligence stojí opět bezradně.

Zvláštní kapitolu tvoří poměr české intelligence k Masarykovi. Není příznivý, ba dá se říci, že Masaryk má přátel stále méně.

Poslanec Bechyně řešil nedávno v »Nové svobodě« otázku, proč intelligence je znechucena a roztrpčena a proč hlásí se ve své většině ke frontě protimasarykovské. Nepřiznává naplno, že je to důsledek křivdy, které se dopustily v letech minulých socialisty ovlivňované vládní kruhy na inteligenci. Přiznává však dosti. Píše:

»Studovaný člověk hrál dlouho v životě národa rozhodující úlohu. Byl hybnou silou v procesu národního probuzení, tvořil v samosprávném životě první formu neodvislé politické činnosti národa, zakládal a vedl první organizace hospodářské činnosti (peněžní ústavy, akciové podniky atd.), formuloval politické programy a dlouho byl téměř privilegovaným politickým zástupcem voličstva v zákonodárných sborech, tvořil a množil a udržoval duchovní kulturu národa — byl národním vůdcem. Ať šel za svobodným povoláním, ať náležel k inteligenci sloužící, požíval vysokého stupně společenského postavení, a také jeho hmotný byt byl relativně dobrý. Válka a stav poválečný (socialist. ideologie!) vrhly velikou část studované intelligence do nedůstojného stavu. Je pravda, že jsme u nás neprožili hrůz inflace, která na př. v Německu a Rakousku téměř zničila studovaný »střední stav«, ale bylo dosti toho, co tato intelligence musila u nás prožít. Cítla se deklasovanu, a mnohdy právem. Ztratila namnoze svůj někdejší blahobyt a viděla, že v četných případech byla oceňována manuální práce lépe než práce soudcova. Mnozí z těchto studovaných nepřipustili si myšlenky, že tu šlo o pouhou přechodnou reakci na přílišné zotročení námezdní práce v době války, cítili jen svou křivdu. Budiž doznáno, že dělnické hnutí ve svém poválečném rozmachu ne-

mělo (a nemá dosud) dostatečného pocitu solidarity s pracovníky studovaných stavů, a tento defekt dal by se vysvětliti dlouholetým odpůrčím poměrem studovaných k velikému hnutí a socialismu. Došlo také ke ztrátě absolutního vůdčího postavení studované inteligence v životě veřejném. Na vůdčí místa přicházeli sedláci, bývalí dělníci a řemeslníci. Studovaní to viděli v obci, v okresu, zemi i ve státě. Řada revolučních kariér v armádě i v byrokracii obraz doplňuje. To vše způsobilo ve veliké skupině studovaných zmatek, zoufalství, hněv, odpor k novým formám politického života. A tak vidíme tuto skupinu, která se zmítá bez rady a cíle, bez radosti a víry, otrávenou uvnitř, nedůvěřivou a do značné míry nenávisťnou. Vidíme, která se části studovaných chytají každého nového hesla, zanášejíce svůj vlastní zmatek do všech nově se tvořících vztahů života. Část inteligence přeběhla ke komunismu, účastnivši se buď aktivně ničivé práce, nebo podporujíc volebním hlasem nejradikálnější směr, který slíbil, že od základů vyvrátí společnost a stát. Komunismus namnoze zklamal, našla se nová láska — fašismus. Také ten slibuje, že jednou ranou zdrtí stát a společnost demokracie. — Dnes bojuje tedy část inteligence po boku fašistů a pro ně. Jednotlivci od toho očekávají rychlý vzestup osobní kariery, massa doufá v převrat, který povznese její úroveň hmotnou i mravní. A tak jsme našli velkou část inteligence v protimasarykovském táboře. Buržoasie využívá inteligentského nihilismu pro své cíle. Chováme pevnou naději, že choroba bude vyléčena. Fašis-

tické naděje inteligenci rozhodně zklamou. Již dnes nalezla velká část inteligence cestu k součinnosti s demokratickým táborem. A to je taková jediná cesta, která vede k nabytí postavení, jež odpovídá přirozenému významu studovaných lidí.« —

Bechyně má dobré postřehy. Je pravda, že se socialisté mstili inteligenci za to, že nepropadla revolučním záchvatům a milovala více vlas než své zájmy hmotné. Problém fašismu a bolševismu jest ovšem složitější, než připouští Bechyně. Funkce, které vykonávají politické strany v životě státu, citlivější lidé naplňují nechtělým, ba odporem. Protekcionářství a korupce v našem demokratickém státě byly jaksi legalisovány a přijímají se jako nutné zlo. Poslední volby opět dokázaly, jak demagogie nabývá vrchu nad demokracií a ohrožuje tuto na životě. Konsolidace o kterou se zasloužily vládní strany, nehrála ve volební náladě žádné úlohy.

Inteligence chybí, že se vyhýbá politickému životu nebo otročí stranám, s nimiž jinak programově se neztotožňuje. Místo skutečných inteligentů zaujímají ve stranách místa tuctoví kariéristé, kteří dělají intelektuálům zpravidla malou čest. Výsledek je ten, že se strany inteligence bojí.

Stane-li se politika řemeslem lidí, závislých na mandátu, zpustne náš politický život ještě více a extrémní proudy budou připravovat demokracii, špatně prováděné, hrob. Inteligence musí najít sebe. Najde-li Boha, najde i sebe a zaujme v národě místa, které jí po právu patří!

Antonín Šorm:

DROBNÉ DOKLADY SVATOVÁCLAVSKÉHO KULTU V NAŠEM OSVOBOZENECKÉM BOJI.

Již v červencovém čísle »Života« horlivý spolupracovník dp. Josef Resl vyzvedl důležitost a cenu tradice svatováclavské v našem národním hnutí osvobozeneckém.*) Budiž mi tuto dovoleno citovati několik původních dokumentů, dosud neotřetěných neb málo přístupných z původních pramenů.

V legionářském archivu v Národním muzeu v Praze jest pěkně zachovaný sešitek České Družiny z jejího vzniku v roce 1914, psaný inkoustovou fialovou tužkou a ilustrovaný jednoduchými a výstižnými črtami tužkou obyčejnou

i barevnou. Patrně na první pohled, že na těchto zápisích pracovali dva autoři, asi mladíckové, již hleděli na život vojenský »jako na život veselý«. A rozmarné tyto vojenské epizody prvních přihlásivších se českých dobrovolníků na Rusi jsou přerušeny najednou vážným i n t e r m e z e m 28. z á ř í 1914, kdež na jedné straně načrtnuto jest svěcení praporu se svatováclavskou korunou v Kijevě. Kresba má značku »J. Jílek«. Protější levá strana pak popsána prostou, ale vřelou vlasteneckou básničkou, u níž při začátku cizí tužkou jest připsáno Julius Rabb:

Den slavný nám nastal pro naši Družinu,
den posvátný tak jako Řipu téměř!

*) Viz stať: »Národní hnutí osvobozenecké pod praporem sv. Václava«, Život, čís. 9—10.

Dnes každý zpívá, myslé na svou otčinu:
»Svatý Václave, vévodo České země!«

Dnes budem' přísahat na český prapor svůj,
jenž vůdcem bud' nám v germanismu tonoucím
a Ty, Svatý Václave, jen při nás stále stůj,
a »Nedej zahynouti nám ni budoucím!«

Pod praporem tvým my svobodu chcem' nésti
té drahé v dáli naši české zemi,
kde v okovy jsou spiaty tvrdé pěsti,
a vykoupení zdá se, není, není...

A přece bude, nelkej, máti drahá —
volnosti se brzy slunko zasměje!
Nám zdáli září zlatá naše Praha
v nás utužujíc krásné naděje!

Ty znovu zastkvěješ se v slávě staré
a znovu budeš pro nás zdrojem života
a opět skalou ztverdnou mysle jaré,
vždyť krev naše ne darmo byla vylita.

Svůj krátký život za život Tvůj chceme dáti,
za štěstí Tvé v plen své Ti štěstí dáme
a že s radostí pro Tebe, drahá vlasti,
my zemřít chceme, Ti slavně přísaháme! —

»Čechoslovák«, roč. II., č. 70., ze dne 17.
(30. října) 1916 ve článku »Zprávy z vlasti«
píše:

.. Krajský soud v Plzni nařídil konfiskaci článku
»Besídka svatého Václava« v časopise »Hasičské
Rozhledy« pro zločin velezrády...

»Čechoslovák«, ročník I. z 15. (28.) října
r. 1915 pod značkou »nezmar« cituje vzpomínky
»Na strážci«:

Český prapor v Rakousku jede do fronty; je hod-
ně promíchán Němci a Poláky. Z vagonů na-
šeho vlál červenobílý prapor, a na něm ve vyši-
tém věnci květinovém obraz svatého Václava na
bílém koni a dokola nápis: »Svatý Václave, vévodo
české země, nedej zahynouti nám i budoucím!«
Bylo třeba napomínati často k jakési opatrnosti,
protože dávali vojáci příliš najevo své názory. Vy-
stoupili jsme v B. Hoši se ptali, co s praporem?
Radím jim: Hůl nechte na místě, ale prapor stočte
a doneste šťastně všichni do Ruska... Byli při-
dělení k jiné setnině, věřím však, že ho nesli hrdě
v čele své čety do — ruského zajetí...

»Čechoslovan« pod rubrikou s titulem »Pláč
koruny české« píše výstižné zprávy o poměrech
českých, čerpaných z novinového tisku a kores-
pondence zajatců; tak dne 22. října roku 1917
(č. 43.) čteme v dopisu české ženy z Olomouce
o míru:

... Ale asi se ho nedočekáme. Musí nám ho při-
nésti Boží bojovník svatý Václav a to asi pro-
střednictvím Vaším...

»Čechoslovák«, roč. II., čís. 74, ze 30. listo-
padu st. st. (13. prosince) 1916 otiskuje z chi-
cagského »V boj!« motiv blanický, veršovaný
Josefem Machem:

Na Veliký Pátek při pašiji hlase
vždy prý jednou za rok Blaník otvírá se.

Stará kronika i báseň o tom píše,
zakřiknutý lid si o tom šeptá tiše:

Už je Velký Pátek, už nás na kříž bijí,
už nám kolem čela věnec z trní vijí.

Už nás bičovali, v bok nám vbodli kopí,
už vlast, naši matku v proudech krve topí.

Už nás Vídeň vraždí, už nás v pouta jímá,
kde je naše vojsko, v Blaníku jež dřímá?

Kdy pomůže zemi, která k smrti sténá?
Kdy dub na Blaníku už se zazelená?

Ticho ve vesnicích, ticho v celé zemi.
Zraky plny hněvu, ale rty jsou němý.

Trpí země česká, trpí po staletí.
Ale mezi lidem divná zpráva letí.

Divná zpráva letí, druh ji druhu sdílí,
rytíři že z hory dávno vyrazili.

Blaník otevřel se za měsíční noci,
vojsko vyjelo ven, Čechám ku pomoci.

Šťastně uniklo svým nepřátelům, vrahům.
Vítězně se vrací k volným českým prahům.

Je to naše vojsko z vyhnanců a zběhů
ze všech světa úhlů, od všech moří břehů.

Prapor český zase nad hlavou jim vlaje,
Svobodu s ním nesou do českého kraje...

Lid si o tom šeptá, hlavu k zemi kloní:
»Slyšíte už z dálky temný dusot koní?«

Blaník je už prázdný! Vojsko ale žije,
nepřítele bije, za Čechy se bije.

A lid, který mlčel, šeptá v rozechvění:
»Prorocství se plní, konec utrpení.«

V chalupách lid tajně sobě vypravuje,
z Francie a z Ruska český vítr duje.

V Praze naslouchají v temné noční tiši.
Zdá se jim, že náhle v mlčení tom slyší,

v Karlově jak mostě nad vlnami řeky
Bruncvíkův meč hnul se, jež tam zazděn věky.

Jistě až jednou po letech budou přístupny
dosud zapečetěné poznámky, deníky našich legio-
nářů a zajatců, naleznou se tam jistě hodně za-
jímavých podobných složek, jimž popud daly
motivy svatováclavské.

HOSPODÁŘSKÉ SLOVENSKO.

Hospodářská situace Slovenska nutí k přemýšlení. Už pouhý fakt, že je účastno velmi značným procentem na našem vystěhovalectví, mluví jasně o neutěšených hospodářských poměrech této části státu.

Uvažující o příčinách dnešního stavu nemůžeme nepovšimnouti si předpřevratových podmínek uplatnění se Slovenska v hospodářské struktuře bývalých Uher. Uhersko bylo státem převážně zemědělským a chudý lid od Tater nalézal na bohatých a rozsáhlých latifundiích maďarských grófů od jara až do podzimu práci, jejíž výtěžek, byť i skrovný, odnášel na zimu do svého domova, aby vyživil četnou rodinu. Kromě toho pak té části dělného lidu, která zůstávala doma, dostávalo se výdělku v továrnách, jež byly budovány na území méně vhodném pro zemědělství a naopak majícím na blízku potřebné suroviny, t. j. ve více méně hornatých krajích dnešního Slovenska.

Změnou státních hranic se změnily i hospodářské poměry. Zemědělské dělnictvo bylo odříznuto od maďarských velkostatků, ale i průmysl se dostal do nepříznivého položení, jednak tím, že Maďarsko ztratilo na něm zájem, snažíc se vybudovati potřebné továrny v nových hranicích (proto odliv maďarského kapitálu i stěhování celých továren ze Slovenska), jednak i tím, že se ocitl v užších hranicích v konkurenci s daleko vyspělejším průmyslem českým a proto ani s této strany nebylo zájmu na jeho existenci. Vzhledem k tomu třeba konstatovati nepříznivou hospodářskou situaci Slovenska, zhoršenou ještě i poměry dopravními (směr tratí vesměs k jihu) a tarifními (lokální trati), ač ovšem ne v té míře, jak bývá uváděno, což dokazuje ku př. cena uhlí handlovského: Kč 26.— proti ostravskému: Kč 35.— v Bratislavě v drobném prodeji, z čehož možno usuzovati, že tu nepůsobí tolik na výši odbytu tarify v ceně, nýbrž spíše jakost.

Lékem k hospodářskému ozdravení má býti — podle některých veřejných činitelů slovenských — právě industrialisace Slovenska a sice pomocí státu. I při zběžném zkoumání tohoto plánu jest patrné, že zde jest přikazován státu úkol zcela nemožný a příčící se zdravému hospodářskému myšlení. Uvažme jen, že převážná většina celého průmyslu býv. monarchie jest na našem území, čímž se podstatně zmenšila vnitřní

odbytiště, dále že horečně rozvinovanou industrialisací evropských států jest nám zápasiti o odbytiště zahraniční, dále že náš vlastní průmysl trpí v různých odvětvích častými krisemi, nehledíce ani k obtížím s opatřením kapitálu a celkově organizačním. Činí-li se tedy výtky vládním činitelům z nedostatečné péče o slovenský průmysl, jest to výtky většinou bezdůvodná s hlediska národohospodářských zásad.

Nepoměrně účinnější cestu k lepšímu ukazuje statistika povolání obyvatelstva na Slovensku. Podle sčítání lidu z 15. II. 1921 přísluší k zeměděl. povolání 1,817.226 osob proti 530.231 osobám příslušným k povoláním průmyslovým. Z toho jest jasno, že Slovensko jest převážně zemědělské. Porovnáme-li hořejší počet obyv. příslušného k zeměděl. povolání na Slovensku a v Čechách 1,986.426 s výměrou orné půdy na Slovensku: 1,855.867 ha a v Čechách: 2,460.310 hektarů (Zprávy stát. úř. stat. 1922 č. 14), docházíme k výsledku, že Slovensko, ačkoliv má o čtvrtinu orné půdy méně, uživí téměř tolik obyvatelstva zemědělského kolik Čechy, čili že životní úroveň slovenského zemědělce je téměř o čtvrtinu nižší než českého. Tento poměr se zhoršuje ještě daleko menším výnosem všech plodin na 1 ha, tak ku př. pšenice:

V oblasti	Čechy	Slovensko
řepařské	20.4 q	13.3 q
obilnářské	17.4 »	11.6 »
obilnářsko-brambor.	15.7 »	8.4 »

Kromě toho každoročně jest neregulovanými řekami slovenskými zaplavováno cca 100.000 hektarů a asi 500.000 ha půdy postrádá jakékoliv meliorace.

Ing. Fr. Gazdík ve »Zprávách veř. služby technické« vypočítal (v r. 1922 č. 11.), že Slovensko provedením meliorací mohlo by uživiti téměř o 100% obyvatel více, než má nyní (půdu bez meliorací odhaduje na 700.000 ha).

Provedení tohoto plánu ovšem předpokládá značný kapitál i čas, ale bezpečně lze souditi, že pouze danými prostředky dalo by se provésti v dohledné době aspoň tolik, aby slovenské vystěhovalectví (pokud je nelze přislovati romantické touze po zbohatnutí v zámoří) omezilo se na minimum. Jest přece očividno, že by bylo možno provésti meliorace na odlehlejších po-

zemích od říčních toků bez větších nákladů, jež bylo by lze opatřiti svépomocí. Ani zvýšení katastrálního výnosu neleží mimo hranice dosažitelnosti právě tak jako zvýšení produkce živočišné (zaráží na příklad zjev, že na pasekách v západním Slovensku a pravděpodobně i na východě tráva není úplně zužitkována, kdežto v Čechách se jí vyživí velmi značný počet dobytka bezzemků a domkářů), dále je tu domácí průmysl.

Tento stav zemědělství slovenského pobádá ke srovnání s poměry irskými v I. polovici minulého století a tím i ku použití tamní metody

k nepopiratelnému zlepšení, t. j. družstevnictví. Zdá se, že družstevnictví v zemích hospodářsky méně vyspělých může přinésti značně příznivé výsledky a právě na Slovensku — lze souditi — má předpoklady k dosažení svého účelu nebo aspoň ku přiblížení se mu, ať už jde o družstva vodní neb vůbec meliorační; či k nákupu umělých hnojiv, družstevnímu opatření si vlastních strojů, ke zpracování zemědělských produktů či jeho prodeji atd. První podmínkou ovšem jest, aby se obecně pochopilo, že Slovensko za daných poměrů v prvé řadě musí zvelebiti svou zemědělskou výrobu, že stát není všemohoucí.

Dr. F. X. Novák:

SUVERENITA CÍRKEVNÍ A SUVERENITA STÁTNÍ.

(Dokončení.)

Z poměru suverenity státní a církevní plyne:

1. Ve věcech čistě duchovních nemá stát práva nějak se vměšovati. Správa těch věcí náleží výhradně do oboru moci církevní. Sem patří:

a) Všecko, co se sv. víry týká. Tedy stanovení článků víry a její hlásání. Správa náboženského vyučování na školách. Udělování t. zv. mise učitelům náboženství na školách nižších i nejvyšších (theologických). Schválení knih pro vyučování náboženské na školách. Soud o učení, osobách, skutcích, pokud čelí proti víře a ji poškozují. Uznání katolických řádů a pod.

b) Všecko, co souvisí s křesťanskými mravy. Tedy dávati mravní příkazy a zákony vůbec. Varovati věřící všeho, čím trpí mravnost a víra (nevěrecké spolky, noviny a pod.). Souditi o těch, kteří se proti církevním zákonům prohřešili. Tak zv. placetum regium a appelle comme d'abus jest křiklavým bezprávím proti této zásadě.

c) Všecko, co se týká bohoslužby. Církevní chrámy a jejich zřízení (pokud snad neběží o předpisy zdravotní). Veřejné i soukromé průvody. Odpustky. Duchovní cvičení. Misie a j., stále s obmezením tím, že tu nejde na př. o zachování veřejného pořádku a o jiné věci, spadající do kompetence státní.

d) Udílení a práva sv. svátostí.

2. Ve věcech čistě světských a běží-li o dosažení cílů pouze časných, nemá zase církev žádné moci, ale všecko záleží na státu.

Klademe důraz na slova »běží-li o dosažení cílů pouze časných«. Mnozí zajisté, odvolávajíce se ke slovům Kristovým: »Království mé není

z tohoto světa« (Jan 18, 36), jakož i k tomu, že církev je společností duchovní, odpírají jí veliké právo na statky časné. Leč církev, společnost nadpřirozená, není společnost andělů, ani blažených duchů, nýbrž společnost lidská, i lidskými prostředky pracující, a nadto (jak výše řečeno) společnost suverenní, tedy i co do oněch prostředků z vůle Kristovy na každé jiné, i státní, společnosti nezávislá. Z čehož následuje:

a) Že církev co do práva samého užívati statků časných a je míti není na státu závislá. Má přímé, vlastní i legitimní na ně právo (ius ad possessionem bonorum temporalium directum, nativum, legitimum).

b) Má-li církev přímé, na nikom nezávislé právo vlastniti statky časné, pak z toho následuje dále, že má i právo statky ty samostatně a od státu neodvisle spravovati.

c) Ovšem pokud běží o způsob a legální formu, za jakých se ty statky nabývají, spravují neb zcizují, způsob ten spadá do kompetence státu, jemuž Bůh svěřil bděti nad pořádkem věcí časných. V tom tedy církev, jako nějaká osoba soukromá, podléhá státu.

d) Třeba tedy co do formy a způsobu toho vlastnění přiznáváme závislost církve na státu, jest i zde na zřeteli míti nesmírnou povýšenost a absolutní nutnost církevních cílů a tím i neskonalé větší důležitost prostředníků, k jejich dosažení potřebných, k nimž právě počítáme i statky časné. Vzhledem k této okolnosti platí věta, že církev co do právní formy majetkové je sice na státu závislá jako nějaká osoba soukromá, ale že zase přece nemá býti úplně naroven stavěna s jinými osobami soukromými, nýbrž

před nimi ve svém majetkovém právu chráněna a pěstěna. Což sice není učením zjeveným přímo, ale prýstícím z něho nepřímě (cum fundamento in iure divino). Smí tedy stát i církvi ukládati daně, ale nesmí ji daněmi zatížit tak, aby jí byla vzata možnost konati v lidech vznešené své poslání.

A n t. N o v á k:

VZPOURA V SIBIŘSKÝCH LEGIÍCH.

Třetí plenární schůze II. voj. sjezdu ve Vladivostoku (18. srpna 1919) zúčastnili se vedle delegace z vlasti též delegáti z Ameriky. Za katolíky dr. Straka, za pokrokaře (socialisty) red. Martínek. To už byli delegáti arestovaní. Dramaticky líčí celý případ (ovšem se stanoviska příznivého k vzbouřencům) major Kratochvíl. Otiskujeme jeho dopis:

Milý příteli!

Poslední dopis můj končil právě, když přišla zpráva, že arestováno 21 delegátů sjezdu. Od té doby prožíváme historické chvíle, snad důležitější než před rokem, poněvadž po mém je počátek velkých konečných událostí. Říkám vám suše, pokud mi zůstaly v paměti, jak za sebou následovaly.

Když delegáti sjeli se do Zimy (stanice u Irkutsku P. r.) a důstojníci stojící tam posádky 3. pluku sami se přesvědčili, že to nejsou jenom štváci atd., vyslali majora Hajdu, aby sám se přimluvil za přijetí sjezdu, nebo aspoň, aby Pavlů neoficiálně s ním mluvil. Odkázal je kategoricky. Všecko, co od nich bylo možno slyšet, bylo asi: »Zastřelte mne, já nemohu...« Na otázky delegátů odpovídat nebudem. Konečně, když situace i jinde začala být hrozná, Pavlů prohlásil, že tedy s delegáty mluvit bude, ale neoficiálně v Omsku, kde prý dokumenty jsou. Křížek čestným slovem prohlašuje, že o žádných neví, že tam žádné nejsou. Nato první polovina delegátů přijela sem (do Irkutsku). Na pozvání od 1. pluku umístili se v kasárnách 1. pluku. Potom najednou přijela sem vláda na meeting (čti míting — sjezd). Do místnosti přišel důstojník s 20 lidmi stráže a prohlásil delegáty za zatčené. Nastal kravál. Část pluku stála s otevřenými ústy, část běžela za vintovkami a bombami a část byla hotova odvésti arestované. Delegáti prohlásili, že kvůli zabránění krveprolití půjdou dobrovolně na štáb 1. divise k veliteli města k vůli vyjasnění. Tam je arestovali a umístili v domě invalidů. Invalidé však se vzbouřili, vyhnali vojáky 1. pluku a prohlásili, že přejímají ochranu delegátů na sebe. Byla tam poslána stráž, ale byla vyhnána a u vchodu seděl invalida s fajfkou a bombou v klíně (vintovek nemají). V noci do invalidovny přišli Zajíčkovci, jedoucí právě jako ochrana jakéhosi Francouze do Vladivostoku a chtěli arestované odvésti. Invalidé je nevydali a Zajíčkovce vyhnali. Mezitím zpráva o arestě delegátů šířila se po linii. Ešalony braly parovozy a začaly se pohybovat na Irkutsk. V poledne, druhý den, byla stanice Inokentěvskaja zažnata technickou rotou (delegáty atd.), batalion 4. pluku vyjel do st. Irkutsk a slovácký pluk stál v pohotovosti. A všechno tíše, bez povelů, klidně, bez hluku; vláda rozvířila agitaci v 1. pluku. Po polední roty 4. pluku a slováckého s kulomety vystoupily na demonstraci do města, přišly k invalidovně, vzaly arestované a vedly je zpět. Vše to, pro vnějšího pozorovatele se zdálo spíše zanětím se zpěvem, než

e) Má-li církev vlastní a legitimní právo na statky časné, pak

a) je bezprávním a vlastně svatokrádeží zabavovati statky církevní;

b) Bezprávním jsou rovněž zákony tak zv. amortisační, libovolně zakazující neb alespoň obmezující církvi právo získávati statky časné.

revolucí. Vláda neukázala ten den ani známky života. Z linie znovu přijeli důstojníci, prosili vládu, aby tomu všemu udělala konec a přiznala sjezd... ešalony po linii že jdou na Irkutsk (do Irkutsku přijely za noc 4 ešalony). Marně. Někde arestovali důstojníky. Štáby prohlásily, že to není pravda, že nastal přelom. První pluk že podpisuje resoluci, slavnostní prohlášení věrnosti a bezpodmínečné poslušnosti vládě Irkutské (která není spokojena s vládou Masarykovou) až do zastřelení vlastních bratrů, a tak důstojníci zakolísali a upustili od toho, s čím přijeli. Odpoledne pak roty 4. pluku zajaly redakci a tiskárnu »Denničku«, slušně a klidně, ale organisovaně. Stráž vládní, která tam byla zesílena s příkazem za žádnou cenu nevydávat objekty, prostě sebrala na výzvu své věci a odešla.

Dr. Kudela s příkazem zakryl dvůr, ale rebelanti nevěděli, co dál s redakcí a tiskárnou. Redaktoři zamkli stoly a místnosti a odešli. Potom na večer dostavili se k nim vojáci 1. pluku beze zbraně a výsledek »pregovorů« byl, že 4. pluk se zpěvem opustil místnosti.

Nato následující den ustrašení snad sami stychyjným vývojem událostí, na jaké nikdo před tím nepočítal, v nejistotě a bojíce se zodpovědnosti, rádi přijali pozvání Pavlů na pregovory. (Vláda byla stejně ustrašena a stejně v nejistotě. Události vymkly se tou dobou z rukou oběma.) Agitace vládní v garnisoně dostihla vrcholu. Každý byl z toho jelen.

Na pregovorech sehráli s ubohými delegáty komedii. Osoby odcházely a přicházely po příkazu režiséra jako na scéně. Byl tam i gen. Syrový a »govor« se protokoloval. Nastrašili načajanu s Japonci, kteří uvádění byli vždy při vystoupení vlády, při arestování a pod. a předložili k podpisu úmluvu. Napovídání delegáti podepsali. Ostatně protizávazky vlády při poctivém vyplnění byly by velice cenné a hlavně, že byl jakýs klid. (Celý »dogovor« se dozvíte oficiálně.) Jakmile úmluva byla podepsána, tón vlády příkře se změnil a rázem poznali všichni, že jsou v pasti. Do té doby já, (Kratochvíl) stál stranou a veškeren svůj vliv jako i dřív jsem upotřebil na to, aby vláda v zájmu jednoty v armádě na pregovory šla. Ted' teprve mě sjezd pozval k součinnosti. Za vládu vyjednával dr. Němec (vyslanec v Japonsku). Podle dogovorů ustanoveny komise, které měly podle přání Pavlů přistoupit ihned k poradám. Pavlů chtěl mít do večera (do příjezdu Janina) od nich prohlášení k vojsku, výzvu ku poslušnosti vládě pro tisk.

Já tušil úskok. Vybrán jsem byl do redakční komise a měl jsem stylisovat telegram domů i prohlášení k vojsku. Když jsem na pozvání přišel k delegátům na Gtózkov k večeru, kdy měla být vlastně prohlášení odevzdána u Pavlů v kanceláři (já to, tu-

še zradu, neudělal), dověděl jsem se, že delegáti jsou internováni (prý do příjezdu Janina).

Okamžitě jsem prohlásil, že za takových okolností komise nepracuje a odcházel jsem. Mne ale zadržel důstojník, hlídající místnost (prý jsem i já internován). Mě to rozčílilo, já jsem neuposlechl, odešel rozčileně a důstojník neměl odvahy mi v tom dále bránit.

Po Irkutsku tu dobu se rozšiřovalo, že delegáti jsou arestováni proto, že přijali tři miliony od bolševiků, že je to dokázáno, že ve spisku arestovaných je major Kratochvíl, ale ten že jim tam chybí. Někteří z mých známých mne už hledali. Byl jsem doma, čekal jsem arest, ale neodvážili se. Zase jsem k dru Němcovi do vládního ešalonu, vyložil jsem mu jako člověku (o jehož poctivosti nemohu pochybovat) položení v armádě, zločiny i nebezpečí, jež hrozí celé Sibiři z konfliktu ve vojsku. Ukázal jsem mu některé dokumenty, (on sám dostal některé dokumenty z vojska) a on souhlasil se mnou. Za hodinu měl přijet Janin. To vydržíme, myslím si. Zatím na následující den svolán telegrafickým příkazem po divisi, komand. sjezd 1. divise po 1 důstoj. a 3 střel. od praporu. Inform. sjezdovi přijeli a postavili se za delegáty proti vládě. Inf. sjezd potom na neurčito odložil, neboť komand. delegáti nechali dál a odjeli, navštívivše své volené delegáty, k částem zpět. (Medek vydal čas. »Na Stráž«, štvavý do úžasu.) Denník, který právě vyšel při příjezdu Janina, přinesl v úředních zprávách část úmluvy, t. j. protizávazky delegátů, vynechav všechny body, k nimž na kompenzaci souhlasili a na poslední straně přinesl resoluci, na níž vláda i důstojníci sbírali podpisy (1. pluk sebral 25 podpisů). Hra byla mi jasná. Janinovi měla být ukázána likvidovaná věc (jemu řekli, že arestováni delegáti jsou bolševici). Arestováni delegáti, bolševici, vzbouřenci, měli býti předáni voj. vlastám, ev. gen. Janinovi, při čemž na změkčení rozsudku k některým svedeným delegátům vojenského sjezdu měla působit jakási zjavení, publikované v úředních zprávách v »Denníčku« o oné části venk. resoluce 1. pluku. (U oběda v korpusu vlídný důstojník řekl: Teď se dají soudu a soudu se dají instrukce: ten je štváč.)

Nikdy v životě jsem se nerozčilil jako nad touto podlostí. Okamžitě telefonoval jsem delegátům a šel za vysvětlenou k dr. Němcovi. Ten právě stylisoval pro Janina doklad svých vyjednávání s delegáty. Třeba přiznat, že ten ve srovnání s tím vlastním lumpáctvím je loyální a dosti věcný. (Dr. Němec měl svědomí.) Ustrojil jsem tam scénu, vyšel skandál. Na dotaz můj, hodlá-li vláda splnit svoje sliby, k nimž se zavázal Pavlů čestným slovem, odpověděl vyhýbavě, že to bylo neoficiální, že to vláda nepodepsala, že on možná vezme k sobě nějaké lidi, ale to záleží od jehoschválení, zkrátka: smlouvy ně tu! A já se ptám: Pořádek v armádě? Povídá: No víš, delegáti budou předáni vojenským vlastám k potrestání, ale řekni jim, ať jsou klidni, já udělám, co budu moci. 4. pluk bude jenom odzbrojen a ultimatem bude v částech žádáno všech štváčů. Oni chtějí pořádek za každou cenu vojenskými silami. (?) No víš, rychle to musí být, bez soudnictví. Dr. Němec byl bledý a mě ruce rozčilením klesly. Tak tedy střílet! Já věděl, jaká je nálada ve vojsku. Chodili neustále poslové pro příkazy k nástupu. Ešalony neodpínaly parovozů a jestli teď do toho jedna rána padne, jestli páni pokusí se o arestování, tak z Irkutsku nezůstane kámen na kameni. Dělníci zdejší čekají na to. Já mu to řekl a sám to přiznal.

Prosil, abych uklidnil delegáty, a on sám prohlásil v dokladě, že se přesvědčil, že jsou to vesměs poctiví, inteligentní lidé. Těžko uklidňovat, když sama tvoje duše se bouří. Šel jsem k delegátům, řekl jsem jim všechno a prosil, aby ke všemu volali mě. Já byl s nimi ke všemu solidární.

Pavlů odpoledne ustrojil v »občesvenom sobráni« schůzi (svolaných, většinou komandovaných), kde za přítomnosti gen. Janina demagogicky prohlásil, že možná jsou i mnozí delegáti čestní lidé, zbloudilé ovce, ale na konec prý musí jako prašivé ovce být z armády odstraněni. Prý jeden mezi nimi je mu znám jako bývalý buršák. Bratři, křičí, může buršák rozhodovat o osudu vaší armády? (Křiky: Komunisté, hanba jim!) Potom prohlásil, že prý koluje po částech jakási bumážka, prý smlouva s ním, o 12. bodech. Jedna taková bumážka dostala se mu do rukou. Vyndá bumážku, probírá bod za bodem a vysmívá se, jak on si to představuje atd. Na konec potlesk a Janin odchází. Janin ale už tomu nevěřil. Ve své řeči prohlásil, že vojáci měli si přijít požalovat k němu, a že to všechno nemuselo být. Večer došel pro delegáty telefonogram, okamžitě nebo časně ráno dát do kanceláře Pavlů slíbené prohlášení delegátů k vojsku, načež teprv bude jim sděleno, kdy, kdo a v jaké formě budou gen. Janinem přijati. Telefonovali ještě v noci pro mě, ale já jsem je od vydání prohlášení odvrátil a pozval komisi redakční k sobě s úmyslem, že zajdeme sami k Pavlů. Prohlášení nedáme, dokud nebude vyplněna úmluva. Pavlů nebyl doma. Tož jsem mu tam nechal písemné zjavení, v němž byla historie redakční komise, která přestala po propuštění smlouvy, pracovat. Opakoval jsem mu body smlouvy, jež omylem byly v úřední zprávě vypuštěny a slíbil, že jakmile bude úřední zpráva doplněna druhou polovicí smlouvy, my okamžitě příslušnou výzvu k vojsku připravíme pro tisk. Na to odpověď nedošla. Lidí, ochotných arestovat delegáty a odzbrojit 4. pluk se také nenašlo. Gen. Janin přál si mluvit s delegáty. Ustrojena schůze, pro mne telefonováno. Gen. Janin dostal projev, podepsaný námi. (Jemný projev loyality, stručně hlavní požadavky, jemný námět, že my svojí domácí špínu vypereme si sami, až přijede delegace z vlasti, v jejíž příjezd nevěřím.)

Na schůzi byl Pavlů, dr. Němec, dr. Křížek, gen. Janin s adjutantem Gabramem (?) a dva stenografové. Janin mluvil. Velice otcovsky, k nám byl. Proč jste si nepožalovali u mne přímo, třeba dopisy? Pavlů pospíchal a stále díval se na hodinky. Já tedy na konec udělal krátké zjavení a prosil o audienci, abych nezdržoval. Prosil jsem bratra generála (a když on se ohlížel na Pavlů) s nadějí, že pan zástupce nemá nic proti audienci. Janin prohlásil, že mě zná (asi jejich informace) a slíbil audienci, jenže neví, kdy to bude možné.

Pavlů na odchodu prohlásil, že máme být trpěliví, že se to nedá urovnat tak rychle, jak bychom si my i on přáli. Schůze pokračovala dále za přítomnosti dra Křížka a dra Němce. Křížek prohlásil, že myšlenka sjezdu byla sympatická. Vláda utrpěla takovou mravní porážku, že jsem přesvědčen, že stenografický protokol, jmenovitě moje obvinění, jež jsem dal pro kolovati, nikomu neukáže. Já podle svědomí nazval zločin zločinem a zločin musí k soudu. Co bude dál, nevím, ale zdá se mi, že je to počátek konců naší vlády. Zprávám a článkům »Denníku« se nemůže věřit. Často i oficiální telegramy jsou fingované. Možná, že »Denníček« sám o tom nevěděl, ale je to fakt.

Dostal jsem právě od Soukupa, Příkryla a dr. Charvátka dopis, který bude také asi publikován. Mne snaží vláda obvinění, že prý jsem už v pluku organisoval odboj a za to že jsem odstraněn.

Ostatně je to jedno. Já napsal všechno, jak jsem sám prožil neb jak mi bylo očitými svědky sděleno. Štváč nejsem, ale hluboce rozhořčen. Prohlašuji: Nikdy a nikomu bych nebyl uvěřil to, co jsem prožil, viděl, slyšel a na vlastní kůži ucítil. To uvěří pouze ti, kte-

ří mě znají a těm také pouze to sděluji. Jestli jsem na něco zapomněl, dopoví jiný historik za mne.

Jiných zápisků nemám a proto prosím, aby tento dopis byl opsán a uschován v archivu.

Kratochvíl, major v záloze.

Irkutsk, 19. května 1919.

Opsal Jos. Skřivan.

Bořivoj Benetka:

NA SLOVENSKU.

Tisíce nás jede každoročně na Slovensko, že se ostýchám napsat několik osobních dojmů, aby mně nebyla vytýkána snaha, stůj co stůj napsat článek o věcech, dokonale známých. Snad jedinou omluvou mi bude, uvedu-li na předběžnou omluvu, že jsem nejel na Slovensko jako »sváteční« turista za nějakou známku, již bych obohatil svoji hůl, parádní kus výzbroje každého »trochu lepšího« návštěvníka Vysokých Tater. Mne sem táhla vábívací touha, poznati slovenský lid vlastníma očima, seznámit se s ním aspoň krátkým pohybem, abych si utvořil vlastní obraz, zkreslovaný různými informacemi, zabarvenými silně osobními interesy. Jistě není měsíc doba, dostačující k tomu, abychom poznali aspoň poněkud kraj, ale přece stačí k zběžné informaci, doplněné stykem s prostým lidem, hovorem se starými bačíky, a sem tam s nějakým tím mladým Slováčkem nebo rozkošnou dívkou oravského kraje. Skromné řádky jsou jenom torsem myšlenek, které by snad nabyly přijatelnějších forem, kdyby bylo více času a příležitosti zdržeti se v tom kraji déle. Nebojím se tvrdit, že mnoho by se dalo odkoukat od tamějších lidí v náš prospěch, a zase naopak, poctivou snahou po upřímné spolupráci zapudili bychom mnohý předsudek, který dosud stojí v cestě vzájemnosti československé. Dotknou-li se někdy dojmu z četby slovenských novin, prosím pány redaktory, aby se nehoršili. Jim se často věc zdá v jiném světle, než prostému pozorovateli, který sem přišel bez preventivního předsudku, jenom s trochou upřímné křesťanské lásky k rodným bratřím.

Na Slovensko. Chtěl jsem původně se podívat po stopách svatého Vojtěcha na sever, zabloudit k Baltu a vrátit se přes Krakov domů. A zatím jsem se dostal do rychlíku, rychle ubíhajícího od Pardubic, přes Českou Třebovou a Moravu do Bohumína a dále ku hranici Slovenské. Z Bohumína vede cesta k průmyslu jablunkovskému, cesta snad nejsmutnější v celém našem státě, neboť tu kráčíme po čerstvém hrobě slovanské nesvornosti, kolem pomníků, které stále budou volati k našim lidem, že tam několik kroků, několik metrů dále jest již území jiného státu, že železniční násep jest na jednom místě hranicí naší cesty na Slovensko. A do duše zalehnou pochmurné tóny Bezručových nářků, a slova Slezských písní derou se vám přes rty, a vy neubráníte se dojmům pochmurné bolesti, jako nad hrobem nejdražšího přítele, urvaného nelítostným úderem cizí osoby. Raději bych si přál, aby nám vzali tou cestu, která dovede rozladit i dobrého přítele sousedního státu. Marně si vymlouváte, že aspoň se ten kraj dostal do slovanských rukou, neboť potměšile vám kdosi šeptá do ucha, že politika při zeleném stole nezná vlasteneckých myšlenek. Oh, nechci už jeti tou cestou, která běží přes Orlovou, Karvinou, Český Těšín k Jablunkovu. Ty kraje tam za pohraničními sloupy sebe lépe vykrášenými mluvícími cosi o bolesti nad ztracenými přáteli. Státní hranice

stroze vymezené na čerstvém hrobě, budou jistě ještě dlouho bolestným místem slovanské vzájemnosti, které tak rád bych přál z plna srdce největší rozmach. Vodejte nás na Slovensko veselejší cestou, kde nebude bolestných vzpomínek, tak kalících sebe lepšího přání po neupřímnějším přátelství. Snad přebíhám, připomenou-li zde poznámku polských výletníků z Varšavy na Oravském zámku, že toto jest jejich župa... Jistě ani oni z Kongresovky sem nepřišli získávat oravskou župu pro svoji republiku, ale srdci to nedá vyslovit ve vzrušené chvíli nejtajnější přání, ukryté v nejskrytější koutku jenom pro hovory se svojí duší. Jsou tedy skryté bolesti, vybavují se náhle, a my se neubráníme, abychom je nepronášeli hlasitě, snad někdy hlasitěji, než by bylo slušno a spravedливо. Snad někdy dočkají se chvíle, že nebude možno zabývat se takovými myšlenkami, neboť vývoj politických zásad nalezne východisko z takové situace, naplní-li se slova a zbožné přání svatého Otce: Pax Christi in Regno Christi.

Za jablunkovským tunelem sjíždíme na Slovensko. Jedete-li sem po prvé, máte tolik plánů, jak se uvítáte s touto navracenou sestrou, tisíciletí držanou v temnici na řetězích magnáty vymírajícího národa asijského. Tolik krásného chcete říci slovenské krajině, ale — neřeknete ani jediného slova. Cosi vám stahuje hrdlo, jakoby ocelovou dlaní bránil každému teplejšímu slovíčku. Dolehne k vám hovor — maďarský. Tak vás vítají, tak k vám promlouvají na uvítanou maďarští židé, hrnoucí se do vlaku. Chtějí jste já sávé volat: Už Slovensko vstává, púta si strhává... a zatím, zatím si vzdychnete: Bože, dej, ať ta radostná chvíle přijde co nejdříve. A tato neradostná předtucha jde potom s vámi po celé cestě, po celou dobu, dokud se nevrátíte za hranice Slezska. Není pomoci: židé jsou živlem na Slovensku dosud tak mocným, že jejich vliv znamená velmi mocnou podporu pro každou akci. Nemusíme být zatvrzelými antisemity, abychom hlásali, vezměte židům moc z rukou, neboť nedovedou obrátiti pot slovenského národa v jeho prospěch. Jsou a zůstanou přáteli těch, kdož jim dali odměnou na pešťské universitě numerus clausus a každodenně doprovází několik desítek židů na svoje hranice. A tato služba jest přece jenom rozkoší, neboť »slovenský chlap« jest jim ničím, jeho řeč jest dobrá jenom pro dorozumění v krčmě, a jsou-li nějakí urozenější židé, kteří ostentativně mluví slovensky a velkým obrazem presidenta osvědčují svoji »roduvěrnost« slovenskou, potom si dají toto ochotné vycházení vstříc důkladně zaplatiti. Ale, kam jsem to zaběhl z Čadce! To se myšlenky hrnou, jedna za druhou v jistém uspořádání, nehledíce ani na čas, ani na místo.

A z Čadce stavíme až v Žilině. Zase již známý obrázek, zpestřený jenom nastoupením Otce Hlinky do našeho vlaku. Výrazná hlava slovenského vůdce budí v duši nové vzpomínky, nové myšlenky, a snad

také mnohá přání. Chápeme, že jest těžko přelomit za několik let přes koleno tolik překážek, bránících slovenskému národu rozmach hospodářský i kulturní. Hlinka jest a dlouho jistě zůstane reprezentantem katolického živlu slovenského, neboť tolik let stál v čele zápasu na život a na smrt, že nemůžeme si představit jiného vůdce. Ostatně jeho zásluhy jsou takové ceny, že nikdo mu je nemůže právoplatně popírat. Ale, jak se mi právě přihodilo v Žilině, jsou tu živly, které nemohou si vyhradit přednostního práva, neboť jejich příslušnost k slovenskému národu nabude povážlivého světla, jakmile jsou »za větrem«. To působilo i tu velmi bolestně, neboť úsměšky, patřící jim, padaly nejen na Hlinku, jako politického vůdce, ale i na nás katolíky. Průvodci Hlinkovi, jakmile se s ním rozloučili, ihned se pustili do maďarského hovoru. Při osobě tak známé, jako jest Hlinka, by se měli vybírat lidé při nejmenším spolehlivější. Nebude jistě nikoho z poctivých katolíků, kdo by upíral vůdci slovenských ludovců jeho věrnost a lásku k slovenštině. Ale nikdo nezabrání, aby se neházela do jednoho pytle se svými politickými přáteli, kteří se pustí do maďarštění před českým publikem. A za ně to potom odnese Hlinka! Ostatně, čteme-li pozorně »Slováka«, dojdeme k stejnému závěru, neboť i tam píší dvojí lidé. Autonomisté druhu Hlinkova, kteří se však cítí opravdu příslušníky republiky za každých okolností, a ti druzí, kteří dovedou každou hloupost obrátit jenom proti Čechům. Znáš ty Čechy, pokrokáře, kteří dovedou urážet víru, jako to dělají u nás profesionální štváči náboženství, ale vím o mnohých, kteří tam přišli s nejlepšími ideály a odcházejí zklamáni: trpěli více než skuteční původcové rozmanitých urážek katolických Slováků.

Když jsem tehdy viděl nastupovat Otce Hlinku, zdálo se mi, že nastupuje statečný kapitán, který téměř sám bojuje zde, zatím co vlastní řady jsou tak nespolehlivé... Nebudu souhrnně odsuzovat, ale myslím, že není důstojno slovenského studenta, aby, jakmile se sejde s kamarádem, spustil maďarštinu. Slyšel jsem několikrát takový hovor a nebylo mi veselo. Mladá inteligence, a stydí se mluvit chlapským jazykem! A v neděli za zvuků cikánské bandy se tančí čardáš. Hie, to jsou poměry mezi středoškolačky, kteří potom odcházejí na vysoké školy do — Vídně. A Hlinka stále bojuje, lopotí se, ale také stárne. Věřím, že zadívá-li se jednou pozorněji do řad svých nástupců, bude mu neveselo. Ti mladí lidé příliš podlehli civilizačnímu procesu, a jenom stará tradice panských služebníků je přivede někdy do kostela. Řekne se mi, že vidím vše temnými barvami, přehnaně. Byl bych rád, kdyby tomu tak bylo. Pozná-li člověk lid, díví se, jaký je to rozdíl. Bylo by na čase, aby místo zbytečných protičechůnských bojovníků dostali se do redakce »Slováka« lidé, kteří by lidu vysvětlovali zhoubný účinek kořalky, pomáhali stavět a zřizovat hospodářské spolky, radili, jak zvýšit výdělek a užitek z polí. Zde, jak jsem viděl, čeká dosud mnoho práce. Na to sám Hlinka nestačí. Slovenští studenti nechtějí pochopit, že ka-

tolík Čech, jest jim přece jenom bližší, než Němec nebo Maďar. Ale lid — ten to už pochopil. Bylo by si jenom přát, aby proud Čechů na Slovensko nešel jenom na Tatry, ale usadil se na prázdniny také mezi lidem. Jest ještě mnoho překážek, ale není to tak zlé. Ovšem, sem musí jenom lidé dobří, neukazující svůj pokrok při každém pohybu. Zdejší lid dovede velmi dobře pozorovat, a úsudek už mu těžko vyvrátíte. A Hlinka jede s námi ve voze, ale kdo by měl odvahu, přijít a říci mu svoje mínění, svůj úsudek? Politika není radostným údělem člověka. Aspoň mně se tak zdá. Jak bolestno jest pracovat, když nevím, jak to všechno skončí. Měj nejupřímnější přání, nejlepší úmysly, ale — jest mnoho nepředvídaných událostí, které svrhnu a smetou naše dílo. Bude vůdca slovenského katolicismu, jak se rád Andrej Hlinka nazývá šťastnější? Dočká se on lepších časů, nebo také o něm bude platit staré pravidlo, že jinak minil, ale i jinak pořídil? Aspoň já bych mu to nepřál. Příliš poctivě pracoval, příliš obětoval svůj život záchraně svého lidu. A černoveský kostel bude stát ještě dlouhá leta, aby byl svědkem lásky slovenského lidu k svému Otci. Jako kněz, má na to čestné jméno jistě tím čestnější právo.

Jestě několikrát se vrátím k otázce politického vedení katolíků slovenských. Trochu dojmů z četby, trochu poznatků ze styků s katolickou inteligencí, a několik dojmů ze života lidu, to jest souhrn mých dojmů ze Slovenska, které shrnuty v jeden celek, tvoří soubor myšlenek, zachycených českým pozorovatelem s láskou, a bez stranického zaujetí.

Po prvé setkáme se s lidem, nastoupíme-li na osobní vlak. Jel jsem lokálkou asi hodinu, a doba zdánlivě krátká mne poučila, vysvětlila více, než sáhodlouhé články. I sem pronikli socialisté, využívající zájem robotníků o půdu, i sem dostala se hesla, otravující vzduch zakrytými útoky na církev. Ale lidé jsou zde statečnější a rozvážnější. Dva začali ve vlaku spor, či vlastně diskusi o způsobu rozdělování půdy na obyvatele vesnice. Odnal to ovšem gazda, který jako rychtář, nejlepší půdu dal svým stoupencům. A z toho pole se zabrousilo na pochybovačnost náboženskou. Ale mnoho si toho nepověděli: starší žena, znamenitého daru jazyka, se do nich obula, a tak je zpracovala argumenty, dovolávajíc se jejich potvrzení, že na konec ustupovali jejím důkazům. Její řečnická pohotovost, s kterou polemisovala s těma chlapy, byla pozoruhodná i tím, že dovedla krásně použít obdivuhodných obrátů, jimiž své odpůrce přímo drtila. Dnes lituji, že jsem si nezapamatoval celý rozhovor, neboť to byla skutečná filipika temperamentní ženy z lidu, něco zcela jiného, než nač jsme uvyklí doma.

Seděli jsme v oddělení pro nefajfkáry, ale přisedli k nám dva starí gazdové, kteří jistě už řadu let nevyndali svoji fajfku z úst, proč by to dělali zde? Pro ně je to slobodno. A jimi nás pozdravila země, kde jest skutečně více té drahé slobody než v českých zemích. Myslím, že se jim tu daří také dobře.

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í

NAUKY KATECHISMU.

(Dle Summy sv. Tomáše Aq. P. T. Pégués O. B.)
Božské osoby.

Co znamená že Bůh jest duch ve třech osobách?

To znamená, že jsou Tři a že každý jest týž Duch, jenž jest Bůh se všemi vlastnostmi božími.

Jak se jmenují tyto tři osoby, jež jsou týmž Bohem, se všemi božími vlastnostmi?

Nazýváme je Otec, Syn a Duch sv.

Co jest Bůh Otec?

Toť onen, jenž nemaje původu, plodí Syna a z něhož vzhází Duch svatý.

Co jest Bůh Syn?
Syn jest ten, jenž jest zplozen Otcem a z něhož zároveň co z Otce vychází Duch sv.

Co jest Bůh Duch sv.?
Vzcházející z Otce i Syna.

Jsou tyto tři Boží osoby odlišné od Boha samého?
Tyto tři Boží osoby nejsou od Boha odlišné.

Liší se mezi sebou?
Mezi sebou se odlišují.

Co tím rozumíš, že tři Boží osoby jsou mezi sebou navzájem odlišné?
Otec není Synem ani Duchem svatým. Syn není ani Otcem, ani Duchem sv., Duch sv. není Otcem, ani Synem.

Mohou být tyto tři osoby navzájem odděleny?
Tyto tři osoby nemohou být navzájem odděleny.

Jsou spolu věčně?
Věčně jsou spolu.

Má Otec ve svém vztahu k Synu vše, co jsme viděli v Bohu?
Ano, Otec má v sobě ve svém vztahu k Synu vše, co jsme viděli v Bohu.

Má Syn ve svém vztahu k Otci vše, co jsme viděli v Bohu?
Ano, Syn má v sobě ve svém vztahu k Otci vše, co jsme viděli v Bohu.

Mají v sobě Otec a Syn ve svém vztahu k Duchu sv. vše, co jsme viděli v Bohu?
Otec i Syn mají v sobě ve vztahu k Duchu sv. vše, co jsme viděli v Bohu.

Má Duch sv. v sobě ve vztahu k Otci a Synu vše, co jsme viděli v Bohu?
Duch sv. má v sobě ve vztahu k Otci i Synu vše, co jsme viděli v Bohu.

Jsou to tudíž tři bohové, kteří od věčnosti měli mezi sebou tento vztah v Bohu?
Nejsou to tři bohové, nýbrž tři osoby, z nichž každá jest totožná s Bohem; jež však jsou přece mezi sebou rozlišené.

Tvoří tyto tři osoby v Bohu skutečnou společnost?
Tyto tři osoby tvoří v Bohu skutečnou společnost, která jest nejdokonalejší ze všech společností. (XXXI, a 1.)

Proč tvrdíš, že společnost tří Božích osob tvoří mezi sebou nejdokonalejší společnost?
Poněvadž jsou tři, z nichž každý jest nekonečné dokonalosti, nekonečného trvání, vědění, lásky, moci, blaženosti, již požívají samy od sebe v podstatě Božství.

Jak víme, že jsou v Bohu tři osoby?
Z víry víme, že jsou v Bohu tři osoby.

Mohl by se rozum dovědět bez víry, že jsou v Bohu tři osoby?
Rozum by se nemohl dovědět bez víry, že jsou v Bohu tři osoby. (XXXII, 1.)

A když víme z víry, že jsou v Bohu tři osoby, může to rozum pochopit?
I když víme z víry, že jsou v Bohu tři osoby, nemůže toho rozum pochopit.

Jak se jmenují pravdy, které poznáváme věrou, aniž by jich mohl rozum pochopit?
Slují tajemství.

Jest tajemstvím jsoucnost tří osob v Bohu?
Toť nejhlubší tajemství.

Jak se nazývá tajemství tří osob v Bohu?
Sluje tajemství Nejsvětější Trojice.

Budeme jednou moci poznati tajemství Nejsv. Trojice v sobě samém?
Zajisté budeme moci jednou poznati v sobě sa-

mém a toto poznání bude tvořiti naši věčnou blaženost v nebesích.

Můžeme pozorovati na zemi jakýsi soulad s tajemstvím Nejsv. Trojice, pozorující způsob konání, vlastního duchovním bytostem?
Zajisté! Neb tato konání působí v konajícím dvojí vztah, původu a cíle výkonu, nechť se jedná o úkon myšlení anebo milování. Z toho plyne, že, jak nás víra učí, v úkonu myšlení má Otec význam Původu, jenž promluvil a Syn význam Cíle, jenž byl vyřčen. V úkonu lásky mají Otec a Syn význam společného Původu ohledně Ducha sv., jenž má význam Cíle.

Co jest v Bohu základem tajemství Nejsv. Trojice? Nekonečné bohatství, neboli plodnost jeho přirozenosti, jež působí, že v ní mohou být tajemná vzcházení, jež povstávají původem.

Jak se nazývají tato vzcházení původem?
Slují plození a vzcházení. (XXVII, 2, 3.)

Co působí v Bohu toto plození a vzcházení?
Působí skutečné vztahy mezi oběma východisky plození a vzcházení, jež tvoří tato východiska.

Kolik jest v Bohu těchto vztahů?
Jsou čtyři. Otcovství, Synovství, Duch činný a vzcházení, neboli duch trpný.

Jsou tyto vztahy v Bohu totožny s božskými osobami?
Tyto vztahy v Bohu jsou totožny s božskými osobami.

Proč jsou tedy čtyři vztahy a pouze tři božské osoby?
Poněvadž jeden vztah, totiž duch činný nemá protějšku, totiž protějšku se vztahem k otcovství a synovství, ale s oběma se ztotožňuje, plyne z toho, že ony osoby, z nichž jednu tvoří otcovství a druhou synovství, mohou a musejí být podmíněty činného dychu, jenž tudíž netvoří osoby, nýbrž patří zároveň osobě Otce i osobě Syna.

Jest v Bohu nějaký řád mezi božskými osobami?
Jest v něm řád původu, jenž dopouští Synu, aby byl vyslán od Otce a Ducha sv., aby byl vyslán od Otce i od Syna.

Jsou ony úkony božských osob, jež jsou odlišny od osobních úkonů, mluvení, plození a vysílání tytéž úkony společné všem třem?
Zajisté. Proto úkon myšlení a milování patří všem třem osobám, rovněž všechny úkony, jichž výsledek jest mimo Boha. (XXXIX, XLI.)

Nejsou-li však jisté úkony, nebo jistá zřídla úkonů, jež přivlastňujeme zvláště některým osobám?
Ano. Důvodem těchto různých přivlastků jest jakýsi soulad mezi těmito úkony a zřídly úkonů a mezi rozlišujícími známkami té či oné osoby. Tak přivlastňujeme Otci moc, Synu moudrost, dobrotu Duchu sv., ačkoli patří stejně všem třem. (XXXIX, 7, 8, XLV, 6.)

Jedná se vždy o Boha v jediné přirozenosti a v Trojici osob, když mluvíme o Bohu ve vztazích k zevnějšímu světu?
Ovšem, jediná výjimka jest tam, kde se jedná o osobu Slova v tajemstvích jeho vtělení. (XLV. 6.)

VŠEM CTITELŮM SV. TEREZIE JEŽÍŠKO-VY! Upozorňujeme, že právě vyšla jedna z nejkrásnějších knih o sv. Terezii Ježíškové, perla literatury o této světici, »Duch svatý Terezie Ježíškovy.« Kniha je sepsána podle aktů svatořečení a podle výpovědí očitých svědků, zvláště podle výpovědi rodných sester této světice. J. Em. kardinál Vico, prefekt sv. Kongregace obřadů, praví o této knize: »Četba její zvyšuje naši představu o mravní velikosti Tereziině a vnu-

cuje nám úctu k její neuvěřitelně vznešené ctnosti. Dítě stává se hrdinkou, panna s náručím květin oslňuje svou mužnou odvahou.« — Tuto knihu, jež značně obohatí naši ascetickou literaturu, přeložily z francouzštiny a vydaly sestry Neposkvrněného Početí Panny Marie v Přerově, Šířava 7. Cena 20 Kč. Značně oblibě se těší také vkusná modlitební knížečka ke cti sv. Terezie Ježíškovy »Po vůni tvých růží«, vydaná tamtéž. Cena vázané v poloplátěné 10 Kč, v plátěné 12 Kč. Obě tyto knížky se hodí zvláště za vánoční dárek dětem i dospělým pro neobyčejný půvab, jehož jim dodává mužnost a prostota této světi, »hvězdy z Liseux«.

L. A. GONČAROV: *Fregada Palada*. (I. až II. díl, St. Minařík. Kč 27.—, Kč 39.—.) Vzpomenete si jistě na autora obvyčejné historie, Oblomova a Strže, díla u nás kreslící tvorbu ruského klasika Gončarova, spatříte-li dvojsvazkové, poutavé líčení cesty kolem světa na plachetní lodi Fregadě. Řekl jsem schválně »poutavé líčení«, neboť nebylo mně milejší knihy, kterou jsem si vzal s sebou na zotavenou. Znáte jistě Gončarova, a proto jest zbytečno rozmlouvat dlouze o ceně jeho poutavého provádění světem, kdy před sedmdesáti lety zúčastnil se výpravy ruského poselství do Japonska, a shrnuje dojmy v nejživější paměti ve formě dopisů přátelům, aby často jemným humorem mohl srovnáváním uhoditi na tu, či onu stinnou stránku ruského života. Zdánlivě popisuje jenom vnějškové dojmy, ale to mu nebrání, aby velmi často nepodal bystrý úsudek, podminění pečlivým pozorováním. Myslím, že na př. postřeh škody a zla v Číně, podal způsobem obdivuhodným, tak »opravdicky« platným i dnes, a přece se prý tam mnoho změnilo! Ano, změnilo se mnoho od jeho cesty kolem světa, dnes jeho několikaměsíční cesta Dálným východem zdá se pohádkou, když za týden jsme z Moskvy ve Vladivostoku, ale kolik postřehů by dnes ještě se potvrdilo, šel-li by kdo jeho stopami? Poznali jste Gončarova jako romanopisce, proč se bráníte podlehnouti klasičkému vypravování takové Odyseje, kde sice nebylo bloudění, ale bystré pozorování cestovatele, význačného stylisty? Slušná úprava díla a levná ce-

na umožňují zaopatřiti si knihy každému. Rozhodně lepší než nesmyslné vypravování dobrodružných románů, jimiž se dnes zasypává knižní trh. Jenom dobrá česká kniha vyvede nás z Babelu a ohromení duše.

—Bka—

BENEDETTO CROCE: BAROK. (Vyšlo jako XII. sv. Nové Biblioteky u Kvasničky a Hampla 1927, str. 74.) Staroříští mají rozdělenou svoji edici tak, že »Archy« informují, »Kursy« sbírají a »Dobré Dílo« ukládá nejtěžší zrna. Hledíce k tomuto rozdělení, kladli bychom Croceho essaye do druhé skupiny, kdy by při autoru tak známém (či se mýlím?) nepůsobilo to jisté rozpaky. — Prvý essay: Barok má být úvodem k chystané knize o »Dějínách barokní doby v Itálii«. Na těch stranách poví nám dosti mnoho věcí u nás neznámých, a mnohdy, ač nejsme stejných názorů, dovede pochopit, že rozumí věci a dovede nalézt přílehavé výrazy pro svoje myšlenky. Mně by se knížka čtla lépe, kdyby »Protireformace« byla na prvním místě. Seznámí nás tam Croce totiž volněji a srozumitelněji se svými názory, a dovede na 23 stranách shromáždit řadu velmi pěkných myšlenek, snad ku konci trochu pošramocených jeho stanoviskem vůči katolické církvi; rozumíme mu dobře, neboť tak mnozí mluví před Branami. Nevybral bych proto jenom klady (s mého stanoviska), ale uschoval bych celou essay, tím spíše, že podobná slova zase dlouho neuslyšíme. — Závěr tvoří »Italská dekadence«, s názory spíše omezenými na Itálii samu, ale přijmeme-li jeho myšlenku ovlivnění Itálii i ve střední Evropě, dáme mu za pravdu, že i tu platí: »Neboť všichni vědí, že ono uklidňování se velikými obrazy velké minulosti a očekávání její zázračné obnovy bylo charakteristickým pro dekadenci italskou«, a dodejme i pro dekadenci českou, snad později datovanou, ale se stejným průběhem i konci. Knížka mile upravená a tištěná (což Bouda již zapomněl, jak působily obálky k Reymontovým Sedlákům?) v »Politice« slibuje, že teprve ev. vydání celé knihy rozhodne odefinitivním zařazením. Zatím si ji stavíme mezi knihy, které upozornily na starého autora s novými myšlenkami.

—Bka—

STUDENTSKÁ HLÍDKA. Č. L. A.

Z POKROKOVÉHO TÁBORA.

Ve dnech 27. a 28. října t. r. konalo se v Strakově akademii mimořádné valné shromáždění ÚSCS. (Ústředního Svazu Čsl. Studentstva) za předsednictví Dr. Zdeňka Kojeckého. Zasedání se zúčastnilo 90 spolků (ze 133 v ÚSCS. organizovaných) zastupujících 12.930 členů (ze 14.211). Zúčastněné spolky měly celkem 319 hlasů. — Aby nebyl nikdo na pochybách, v jakém vleku Svaz jest, pozdravili přítomné zástupci výkonných výborů soc. dem. a nár. socialistické strany. Za Mezinárodní konfederaci studentstva promluvil předseda její Maltini, za Ukrajince dr. Štěpán Nyžankovskij, za jihoslovanské studenty Osmanhadi Ibaši, za podkarpatsko-ruský studentský svaz Mogilnický. Další projevy učinil kol. Janovský, předseda pražského Svazu, kol. Millo, předseda slovenského svazu, a kol. Gerlich, předseda brněnského svazu čsl. studentstva. Po přečtení pozdravných a omluvných projevů byl valným shromážděním zaslán pozdravný telegram prezidentu republiky.

Z programového jednání zasluhuje zmínky před-

ně řešení otázky Masarykovy studentské koleje. Nového nic řečeno nebylo. Zdůrazňuje se snížení poplatků a zavedení samosprávy v M. S. K., zajištění přechodu studentů z koleje Svazu do M. S. K., náhradu vydaných způsobeným vydržováním koleje pražského Svazu a revizi postupu kuratoria M. S. K.

Bylo debatováno o CIE (Confédération Internationale des Étudiants). Věc nejdůležitější pro nás: Jedná se o zveřejňování právnění Svazu a o nucené organizování vysokoškolského studentstva. Je to pokus o zatlačení studentských organizací nesoustředěných ve Svazu, zvl. Ústředí katolického studentstva čsl. O návrhu má býti rozhodnuto o řádné valné hromadě. Upozorňuji na tuto věc zvolené funkcionáře Ústředí, aby včas zakročili. Krise našeho studentstva jest hlavně zaviněna shonem po sociálním zabezpečení a studentstvo jde tam, kde se mu dá chleba, ne lamentace. Uskuteční-li se zveřejňování právnění Svazu, můžeme zavřítí krám, rozpustiti organizace a u řek babylonských vzpomínati na zpusťšený Jerusaleml. Jádrem Ústředí katol. stud. jsou sociální studentská sdružení (SSS). To znamená, že

hlavní působení má se dít na poli sociálním. Co se dělá nebo nedělá, ví každý z nás dobře. Svaz pokrokový jedná o reorganizaci studentské sociální péče. Účelem této reorganizace má být soustředění veškeré stud. soc. péče při ministerstvu školství a nár. osvěty. Má být docíleno komasace všech nadání a fondů — jen Jarníkovu fondu má být zajištěno zvláštní postavení pro zachování jeho samosprávy.

To znamená katol. studentstvu ani halěr a Svazu stotisíce. Leží mi jako každému chudému katolickému studentu na srdci, zda ti, které si studentstvo naše svými hlasy za výbor zvolilo, pochopí, kde jest jejich práce. Hic Rhodus, hic salta. — Pro poměry ve Svazu jest příznačné, jaká majorita stojí za vedením. Na př. činnost čl. delegace v CIE schválena 148 hlasy proti 34. Nehlasovalo 137 delegátů. Čekáme!

Jiří Gerson.

ROZMACH A MY.

V 15. čísle letošního ročníku »Rozmachu« píše Bořivoj Benetka o »Studentově víře«. Námět dobrý, slibný, ale autoru přes hlavu rostoucí. Proto také autor vedle reminiscencí na studijní léta za Rakouska, nářku na koženost profesorů náboženství a jich nedostatečného poměru k žactvu nepřináší téměř nic nového. Vše, co bylo předmětem jednání členských schůzí spolků akademických, pracovních konferencí studentstva organisovaného v Ú. K. S. Č. po devět let, o čem psal »Život« a »Jitro« po celou tu dobu, to vše Benetka znovu předkládá. To, co si nadpisem vytkl, nesplnil. O studentově víře dočteme se zde málo.

Glosy k některým názorům a přáním pana Benetky. Píše ve snaze ukázat kvalitu protiklerikálních studentských bojovníků: »... vědomosti studentovy o víře a Církvi jsou tak ubohé, že každý prostý člověk jest lépe informován.« Intensita útoků na církev dostoupila proto takové výše, protože vědění o víře a Církvi bylo stejně malé u lidí prostých, jako u většiny inteligence. Co Církev u nás drží, jest více zásluhou politické strany ji na pomoc vyvstávší, než inteligencí a kulturní převahou věřícího člověka. (Inteligenci netvoří školní vysvědčení, ale vzdělanost ducha, spolu s čistotou srdce.)

Úvahy p. Benetky o »Životě« nevybočují celkem z normálních mezí názorů všech těch, jimž »Život« byl životem... Jedna věta svědčí, že záplava okrasných slov dovede utopit i autora. Píše: »Rád vzpomínám na léta, kdy »Život« byl pro mne více než pouhým časopisem pro zábavu. Ale co z toho ze všeho zbylo...?« Není vkusné lámat hůl nad časopisem, do něhož přispíváme. »Život« Krlínův nás sytil nadějí na lepší budoucnost katolicismu u nás a v této době

nebylo v »Životě« značky, ani jména páně Benetkova. Když pokusili se nástupci Krlínovi učiniti ze »Života« musejník à la Dobrovského Literarisches Magazin, oživilo najednou péro pana Bky. Rád i já vzpomínám na léta, kdy »Život« byl pro mne více než pouhým časopisem pro zábavu a raduji se, že bude zas tím, čím byl. »Život« musí být životem, ne archivním skladištěm literárních zbytků katolické moderny.

Student a politika, student a politická strana. Otázky věčejší a dneška. Otázky více sociální než politické. Benetka píše: »Vyřešiti poměr k politickému vedení strany lidové, to bude jedním z požadavků, které klademe vedoucím pracovníkům. Dovoďte politickým kolegům projevit se aktivně v politice jako předáci mladé generace, aby nepolitici studenti mohli se věnovati duchovnímu životu a plodné přípravě pro katolickou práci, neobtěžováni politickými imperativy exponovaných lidí.« Nehledě k plurálu majestátnímu, jakým pisatel tlumočí své osobní stanovisko, je tu několik omylů. Kde je Vaše logika, pane Bko? Nesprávné jest dělit studentstvo na část politickou a část »věnující se duchovnímu životu«. Existuje jediná definice. Studentstvo jest předně povinno plniti to, co ve smyslu jeho jména jest napsáno: studovati. Studentstvo katolické má devisu: studovat a katolicky žít. Jinými slovy: »Soli deo et studiis!« — Zájem o duchovní věci musí mít každý katolický student, ne jenom »nepolitický«. — Konstatuji, že neexistuje mladá generace čl. strany lidové ve smyslu organizačním. To, na co p. Benetka (»nepolitický kolega«) naráží, jest debatní kroužek pana přisedícího JUC. Zelenky. Není a nikdy nikoho nebylo, kdo by bránil »politickým kolegům« pracovati politicky. Kdo dovede politicky pracovat a nevádí mu to ve studiu, ať si politikáří. Pan Benetka sotva bude moci uvést případ, že se v takové činnosti katolickému studentstvu bránilo.

Názory páně Benetkovy o nahrazení náboženství politikou, odstraňování rušivých živlů ze studentstva atd., nebudu vyvracet ani opravovat. Není to povinností referenta Studentské hlídky. Divím se jen, že se p. Benetka do takových sáhodlouhých oprav pouští. Kdo stojí za ním? Nepamatuji se, že by byl někdy ruku přiložil k dílu a pracoval na studentském úhoru. Z článků pana Bky, pokud jsem uznal za vhodné je sledovat a číst, číší rozmachovská řezničina (sama o sobě výborný recept pro kritiky), ale prosta rozmachovského ducha. Nemám čest znáti pana Bku. Představuji si ho s vykasanými rukávy a v ruce — louskáček na ořechy. Studentská otázka jest tvrdá jako ořech. Kdo ji rozluští? (Pan Bka napsal v »Rozmachu« též »... psaní oficiósů Ligy neprorokuje lepší věci,« což vztahuji na sebe. Aby mohl p. Bka klidně spát, prohlašuji, že »oficiósem Ligy« nejsem. Jiří Gerson.

CO ŽIVOT DAL.

DOPIS POLSKÉHO KARDINÁLA-PRIMASE JEHO MATCE. Polský kardinál Hlond, adresoval své matce u příležitosti svého povýšení tento dopis: »Milovaná matko! Dnes mě Svátý Otec milostivě ráčil jmenovati kardinálem svaté Církve katolické. V nejhlubším pohnutí obracím se k Tobě, drahá matko, s celým srdcem i duší a sděluji to Tobě první. Přemítám-li o zvláštní cestě, kterou mě božská Prozřetelnost vedla, tu vždy se mi zjeví v duši Tvůj obraz. Lépe než všichni učení pedagogové vložila's do duší svých dětí základ životní, podepřený vírou a božskými pravdami.

A protože sama jsi se uměla oddaně a vroucně modliti, naučila's i nás, děti vnitřní modlitbě, z které až dodnes čerpám sílu a důvěru v Boha. Otevřela jsi nám cestu k štěstí, poněvadž jsi nás nevychovala mékce a k pohodlí, nýbrž k zmužilosti a práci a že jsi naučila nás milovati povinnost, ji vážně a radostně plniti. Začíná tedy jediné v Tvé ušlechtilosti a vznešenosti Tvého prostého a Bohu oddaného srdce moje cesta, na které mě vedla Boží milost a která mě dovedla k tomu, čemu se obyčejně říká hodnost, což však v pojetí naší rodiny znamená větší plnění povinnosti v práci a obě-

tování. V tomto dni, v kterém milost Svatého Otce svoji září ozařuje naši tichou a prostou chatu v Horním Slezsku, děkuji Ti vroucně za to, že jsi byla mojí dobrou matkou a prosím Tě o Tvou zbožnou modlitbu, abych mohl svoji práci posloužit slávě Boha, jeho velké svaté církvi a štěstí svého národa. Tytéž city kladu v duchu na hrob našeho milovaného otce, jehož obětavá a silná povaha mě často posilňovala a jehož chci následovati. S vděčností a uctivostí líbám Tvoje upracované ruce a prosím o Tvoje mateřské požehnání na cestu, kterou mě povede moje povinnost.» — Otec kardinálův byl prostý železniční úředník, který měl mimo kardinála ještě 11 dětí, z nichž 3 jsou salesiánští kněží.

VÝROČNÍ ZPRÁVA PAPEŽSKÉHO COLLEGIO ANGELICO vykazuje účast 369 studujících za minulý studijní rok. Z toho připadá 80 na světské kněze, ostatní řádové. Z fakult byla nejvíce navštěvovaná theologická a sice 240 studujícími; filosofická 101, 28 studovalo na církevně-právní fakultě. 218 účastníků získalo akademické grady a z těch opět 38 doktorátů theologie, 26 doktorátů z církevního práva, 17 z filosofie. Posluchači byli všech národností. Vedle Italů tu byli Španělé, Angličané, Američané, Francouzi, Němci, Rakušané, Maďaři, Poláci atd.

PÉČE O TY, KTERÍ POZDĚ VSTUPUJÍ DO KNĚŽSKÉHO STAVU. V Anglii kardinál Bourne založil před několika lety ve Walworthu dům sv. Augustina. Je to dům pro obchodníky, učitele a úředníky, kteří, aniž by opustili svoje povolání, chtějí zkusit, zda by mohli býti povoláni ke kněžskému stavu. Tráví tu všechen svůj volný čas, přicházejí do úzkého styku s klerem a při tom učí se znáti jejich ideje a ideály. Vedou život seminaristů přísných pravidel a pravidelných modliteb. Zvykají si největší prostotě. Jejich pokoje jsou opatřeny jen nejnútnejším, jídlo je velmi skrovné. Zkušební doba trvá 1—2 roky, v které se mohou kandidáti dostatečně poučiti o namahavých kněžských povinnostech, aby pak konečně dospěli k rozhodnutí. Tímto způsobem se získalo 50 kandidátů. Bylo by snad možno zkusit i u nás.

ZPRÁVY O LITERÁRNÍ ČINNOSTI NY-NEJŠÍHO PAPEŽE, PIA XI. přináší »Bayerischer Kurier« v jednom ze svých zářijových čísel. Uvádí četné jeho veřejné zprávy, které vydal jako ředitel milánské ambrosiánské a vatikánské knihovny římské. Je to okolo 50 různých prací z oboru dějepisného, palaeografického, zeměpisného, numismatického a alpinistického.

KRONIKA DOMÁCÍ.

VE DNECH 25., 26. ŘÍJNA konala se v Praze biskupská konference. Na programu byla také akce katolická, která byla v období letním připravena. — Úřední zpráva. Letošní konference čsl. biskupů ve dnech 25. a 26. října, za předsednictví arcibiskupa pražského dr. Kordače, měly za hlavní předmět prohloubení a rozšíření náboženského života na základě věrouky a mravouky katolické. K tomu cíli byla sv. Otcem Actio catholica doporučena jako prostředek velice účinný a její zavedení v celé republice podle organického rozčlenění v rady farní, vikariátní, diecéšní a provinciální nařízeno. Překážky náboženské reformy v zájmu věřících, ale i v zájmu sociálního životního řádu byly shledány obzvláště v beznáboženské výchově mládeže, a proto byla administrativní neb zákonitá náprava příslušným činitelům ve zvláštním memorandu, jménem celého episkopátu navržena. V souvislosti s oživením víry má býti i křesťanská cha-

rita systematicky organisována a prováděna. S usnesením rozšíření theologických studií na pět let a jejich prohloubení scholastickou filosofií, obdrželi arcibiskupové pražský a olomoucký od konference mandát, na theologických fakultách v Praze a Olomouci, postarati se o zavedení studia speciálních dějin katolické církve v historických zemích v Čechách a na Moravě. Ostatní konferenční otázky se týkaly praxe duchovní správy.

PARLAMENT SE SEŠEL v úterý 25. října. Byl mu předložen rozpočet a novela zákona o sociálním pojištění. Rozpočet je aktivní 12 milionů. Loňský rok skončil o 2.2 miliardy větším přebytkem, než se čekalo.

OBEČNÍ VOLBY odbyly se v klidu. V Praze udrželi socialisté své posice přes svou roztržitost.

Strana	23. října	Mand.	16. října	r. 1923
Čsl. národní socialisté	105.121	88	96.538	90
Komunisté	69.000	62	70.416	73
Nepolitická hosp. skup.	8.032	—	9.773	—
Čsl. živnost.	25.302	19	26.634	21
Čsl. soc. dem.	46.780	44	47.103	28
Čsl. rep.	6.663	4	6.756	1
Národní strana práce	11.337	5	12.561	—
Slov. nár. soc. (Stříbrný)	7.087	—	11.158	—
Čsl. strana lidová	24.601	17	25.532	16
Nár. obč. blok (fašisté)	4.927	—	9.473	—
Strana Domova	5.648	3	7.316	—
Něm. strana svobodom.	9.516	8	10.404	9
Židé	6.921	4	8.205	5

Větší vzrůst zaznamenávají na účet komunistů soc. demokraté, větší ztrátu nár. demokraté. Jinak posice stran zůstaly nezměněny. Nově vzniklé skupiny (slov. soc. a fašisté) utrpěly fiasko; stejně ztratila strana práce. Němcům přibýlo v Praze 10.000 hlasů. Na venkově jsou poměry jiné. Tam se v polovině vsí volilo dohodou mezi republikány a lidovci a tam, kde se volilo, vítězně obstály občanské strany. Ztratili v Čechách čeští socialisté a komunisté, na Moravě též v některých krajích lidovci, na Slovensku luďáci, ve prospěch soc. demokratů a republikánů. Přesný obraz nemá ani jedna strana. Podle předběžných zpráv statistických dostaly strany vládní většiny 2.494 tisíce hlasů, oposice 1.932 tisíce hlasů.

DEDUKCE. Z vládních stran svědčí nejlépe kalice republikánům, méně lidovcům. Neměla-li by v dohledné době býti dojednána s Římem dohoda o úpravě poměrů státu a církve a zjednána náprava ve školství, neměla by lidová strana na udržení koalice zájmu. Úsporný systém Englišův a dobrá hospodářská politika státu, jde sice k duhu i dělnictvu, zmenšováním nezaměstnanosti, ale nemělo by smyslu to vše podnikat, kdyby za chvíli přišli socialisté do vlády a hospodařili po svém. Švehla byl by ochoten k výročí revoluce (na r. 1928) utvořit velkou koalici přibráním socialistů k dosavadní koalici. Dříve se ale musí provést úprava státu a církve, novelisace sociálního pojištění a školského radikalismu. Sociální demokraté neotrášili baštami komunistickými. To je nutí k revisi taktiky. České socialisty nutí k opuštění oposice — prázdné kasy.

ZEMŘELI kan. Schuster a přís. zem. výboru mor. P. J. Plhal. R. i. p. V Praze byl zastřelen albánský vyslanec Cena Beg albánským studentem.

KRONIKA ZAHRANIČNÍ.

STATISTIKA NĚMECKÝCH MILIONÁŘŮ VE VELKÝCH MĚSTECH. »Neues Wiener Journal« přináší v jednom ze svých zářijových čísel říšskou

statistiku německých milionářů ve velkých městech. Dle toho je v Berlíně 225 milionářů, v Hamburku 155, v Lipsku 98, v Frankfurtě n. M. 88, Mnichově 79, Kolíně 75, Düsseldorfu 63 a Drážďanech 51.

VE FRANCII oslavují sté výročí narozenin chemika Berthelota. Naši vládu v Paříži zastupoval min. Hodža.

JAPONCI CENSUROVALI NĚKTERÁ DÍLA MOLIÉROVA a za důvod uvádějí, že některá Moliérova díla se posmívají lásce dětí k rodičům, stavu učenců, lékařů, lékárníků, advokátů, notářů a filosofů. Mimo to ženy jsou u Moliéra v žalostné závislosti od muže a v nevědomosti.

V MEXIKU byla krutě potlačena revolta proti Callesovi. Několik generálů bylo popraveno, jiní prchli za hranice. Jde vesměs o protikandidáty Callesovy.

ŘEKOVÉ vzpomínali námořní bitvy u Navarina, která ochromila válečnou moc Tureckou a byla pobídkou k intervenci Rusů, která vedla k osvobození Řeků, Srbů, Bulharů a Rumunů ze jha tureckého.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Novinové známky povoleny Řed. pošt. a telegrafů v Praze z 5. dubna 1927, čís. 64.546-VII-27.

Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilémovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jekční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

**Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.**

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 1. prosince 1927.

Číslo 17-18. (20-21.)

J. Krlín:

O KATOLICKÉ AKCI.

Rozhlédneme-li se po světě a zkoumáme-li vnitřní založení, růst nebo pád společnosti lidské, máme dojmy dosti smíšené. Na jedné straně vidíme, jak lidstvo mravně klesá, jak jest rozvráceno a nespokojeno. Vidíme, jak přibývá zločinů, a to takových, kterých lidstvo poznalo velice málo: synové a dcery zabíjejí své rodiče, rodiče sprovazují se světa své syny a dcery. Šestnácti- a sedmnáctiletí jinoši mají vzhled starců, šestnáctileté dcerky užily již života tolik, že skoro nemají od něho co očekávat. Bůh jest posmíván a Ukřižovaný jest k bláznovství mnohým. Slova žalmistova, jichž užil E. Hello o společnosti své doby, dají se říci i o době současné: Desolatione desolata est terra — zpusťšením zpusťšena jest země.

Je to pravda a není možno vinit mne z katatelství, když to pravím. Je to pravda, a kdybych nevěřil, byl bych pesimistou, který by předpovídal brzký pád lidské společnosti, zralé ku pádu.

Kdybych nevěřil? Ale snad jen kdybych neviděl. Neboť ten nynější stav není jen tak ohraňčený. Co jsem řekl, jest smutně pravdivo, ale není jen to pravdivo. Jest pravdou ještě něco jiného a to jest pravdou radostnou. Tak radostnou, že uvědomujeme-li si ji, jsme rozplameňováni láskou k Bohu.

Jest ve společnosti lidské pozorovati netoliko čern, jest v ní pozorovati i bělobu. Vždyť zatím co na jedné straně vynášejí filosofii, která zná jen tento svět, a která vylučuje nadpřirozeno ze života, na druhé straně jest mnoho těch, kteří řídí svůj život podle zásad křesťanských. Dnes se mluví právem o obrodě křesťanské filosofie scholastické a ta obroda jest silná a nadějná. Za-

OBSAH:

- J. Krlín: O katolické akci.
Dr. J. N.: O novou koalici.
P. Jan Ev. Urban O. Fr. M.: Nemoci katol. literatury u nás.
Dr. F. X. Novák: Katolická církev a rozluka církve a státu.
A. Novák: Zápas bolševismu s pravoslávím.
R. B.: Světci a jejich vztah ke zvířatům.
J. a.: Glosy k volbám na Slovensku.
Dr. Alfred Fuchs: Dvoje výročí.
Duch dějin.
Bilouš-Sasčenko: Poznámky k historickému vývoji bolševismu, jeho theorii a praksi.
Nepředělávejte písní.
Misijsní sestry.
Jiří Gerson: Unionism a Němci.
Věda, literatura a umění.
Studentská hlídka.

tím co jedni žijí životem nízkým, žije hojně lidí životem svatým. Zájem o hodnoty absolutní jest mocný.

Jest znamenati, a nelze to popřít, ve světě obrodu, která jest čistě duchovního rázu. Která není vyvolána politikou, která jí není udržována. Která často jde proti ní. Která jest čistě duchová, a jest vznícena Slovem. Římsko-katolická církev má na té obrodě podíl. Dala a dává k ní podnět, živí ji a prohlubuje ji. Van milosti ji povznáší. Láska ji rozšiřuje. Duch působí, kde chce.

Poslední papežové jsou velikáni, kteří zachraňují svět, poslušni slov Páně: Jděte a učte všechny národy. Jsou apoštolové, kteří zákonem Kristovým uzdravují všechny a všudy. Lev XIII. vznáší thomism, neboť jest jisto, že nemoc moderního člověka jest intelektuálního řádu, a že bude vyléčena jedině ideou, která jest pravdou. Pius X., který chce obroditi vše v Kristu, hlásá časté, denní svaté přijímání, a to i dítek, vědom si, že kapka prolité krve Spasitelovy má cenu

nekonečnou. Benedikt XV. rozpíná křídla své lásky daleko ku pohanům. A co říci o nynějším velikém papeži, povolávající království Ježíše Krista způsobem co nejslavnostnějším?

Nuže, Pius XI. jest velekněz, který miluje a který daleko vidí. Jako hlava církve hierarchické, která jest řádem v lásce, chce ozdraviti společnost léky, které jediné mají tu moc. Pius XI. hned ve své první Encyklice: *Ubi arcano Dei* hlásá nemoci doby a zároveň hlásá: Pokoj Kristův v říši Kristově. Vrací se k nim stále a jmenuje jasněji tu chorobu: lajicism. Nespokojuje se však pouze slovy, přistupuje k činům. Jedním z nich jest založení Katolické Akce, která se dnes šíří po celém světě.

Katolická akce znamená soustředění všech katolických sil. Jednota jest jejím nezbytným průvodcem. K. A. má soustřeďovati činnost všech katolických spolků za tím účelem, aby výslednice byla co nejslibnější. Jednak jest určena k výchově katolíků samých, jednak má šířiti známost o učení Kristově do vrstev, které se jí od-cizují. Provádí tudíž apoštolát za řízení biskupů samých, apoštolát, který je nezbytný v době, jež trpí nedostatkem kněžstva a jež se vyznačuje silným náporom žvlů protikřesťanských. Akce má tedy do určité míry ovšem poslání, jaké má kněz. Promiňte mi to srovnání, které činím se všemi výhradami, ale které jest správné. Od kněze se žádá intelligence, aby mohl čeliti bludu, který pod různými podobami mu brání v apoštolátu. K. A. dává normy pro věřící. Kněz se nesmí báti nikoho, kdykoliv jde o duše. K. A. má zachraňovati duše Bohu a musí vyvíjeti činnost co nej-intensivnější. Zasévání knězovo jest zaléváno modlitbou. K. A. vede k modlitbě. Proto práce K. A., která se většinou koná lajky, není namířena proti knězi. Cíl obou jest stejný, ovšem prostředky jsou různé.

Po stránce vnější K. A. jest sbor, který má poslání a zodpovědnost velitele v bitvě. Dává rozkazy k nástupu, určuje, jak se má díti útok, který úsek fronty neřátelské je třeba dobyti a jakými zbraněmi. Poněvadž její úsilí se vztahuje na všechny, poněvadž fronta jest rozsáhlá, má tento sbor řadu podvelitelů, z nichž má každý své vymezené postavení a své poslání.

Budu mluvit konkrétněji. V Čechách jsou čtyři diecése a práce K. A. bude se konati ve všech. Ústřední výbor bude dirigovati činnost, kterou v různých diecésích budou prováděti sekretáři. Ale sám ústřední výbor bude potřebovati v místě ústředí podsekretáře, kteří by měli na starosti určitý výsek činnosti: třeba otázku škol-

skou, práci na poli sociálním nebo tisk, ať jmenuji jen některé. Nevím, jak si celou věc představují u nás ti, kdož chtějí K. A. uvést v činnost, ale takovéto řešení jest všude, kde K. A. byla založena a kde se slibně rozvíjí. Tak jest zaručena jednotnost veškeré činnosti, a zároveň co největší výkonnost a co nejúčinnější postup. Toto přesné ustanovení, to rozdělení práce jest již zárukou vítězství.

U nás se začalo mluvit o K. A. před rokem a podnět vyšel z kruhů katolické intelligence laické, stojící mimo politickou stranu. Od té doby jsme četli o ní několik článků, z nichž některé byly pesimistické. V poslední době P. dr. Vrátný vrátil se k tomu problému třemi články v »Lidových listech«. V prvních naříkal nad stavem katolicismu v našich zemích, ve třetím vymezoval program K. A.

Tedy budeme-li mluvit přímo, dalo se očekávat po přednášce dra Corsanega v Římě, po vzletných slovech ndp. arcibiskupa pražského, dra Kordače, a po nadšení, kterého jsme tehdy byli svědky, že za třičtvrti roku bude uděláno víc. Každým dnem přibývají nám nepřátelé. Denně jsou posílány do světa stohy novin, jež šíří nenávisť proti Bohu. Denně ve školách jest mládež odváděna od Boha. Jest prostě třeba nechat všeho ostatního, co vlastně má napříště spadati v obor K. A., a postaviti K. A. ihned.

U nás jsou poměry horší, než byly v Itálii, když tam byla založena Piem XI. »*Azione Cattolica*«. V Itálii již koncem války začal prováděti Don Sturzo, pozvaný Benediktem XV., koncentraci všech katol. spolků. V Itálii již byla téměř úplně provedena koncentrace katolického tisku. U nás není vykonáno v tom směru nic. Spolků jest u nás jako hub po dešti, a nebude snadno učiniti zde řez. A ještě jedna vážná překážka bývá vyslovována: Nemáme lidí! Ti, kdož se vyznačují praktičností, řeknou též, že nemáme peněz.

Připustme, že K. A. po konferenci biskupské bude konečně ustavena. Že bude jmenován její sekretář, který bude míti důvěru ndp. biskupů, který bude míti dosti energie i intelligence, potřebných k dobrému vedení díla. Jak známe poměry u nás, musíme se báti, že ten sekretář se nebude moci věnovati toliko K. A., nýbrž že, aby byl živ, bude musiti dělat ještě něco jiného. Bude nutno, aby tomu sekretáři bylo nejdříve umožněno shlédnouti metody K. A. v jiných zemích, v nichž existuje. Jinak zkušeností nedosáhne. Zatím co se připravovaly stanovy, měl budoucí sekretář již býti poslán do ciziny, aby se

začátek práce neoddaloval do nekonečna. Ale současně by se mělo ihned mysliti na to, jak zaopatřiti sekretáře nebo podsekretáře, jak zkrátka zajistiti zdárný postup činnosti. Je třeba je vychovávat od počátku a dáti jim možnost, aby se co nejvíce prohloubili. U nás se mu toho prohloubení nedostane, a lidí polovičatých nepotřebujeme, ti by nám nebyli nic platni.

Máme biskupy, již se vyznačují inteligencí a jimž jistě nelze vyčítat, že by jim nešlo ve všem a vždycky o čest a slávu Boží. Dejž Bůh, aby v tomto bodě přemohli tu českou pomalost nebo rychlost, ale jen v počátcích. Katolické Akce potřebujeme tolik, že ta potřeba jest více než naléhavá. Dejž Bůh, aby se biskupové rázem rozhodli ve volbě sekretáře a aby hleděli na to, jak vychovati síly, potřebné ku provádění určitých myšlenek.

Mluví se často o výchově inteligence. Až dosud se v tom směru neudělalo skoro nic. Příčiny nebudu uváděti. Dnes ovšem dostávají se výsledky. Máme inteligenci, která katolicky žije, ale nemáme inteligence, která by byla s to řídit, jak je třeba v K. A. Nyní uveřejnil v »Lidových listech« známý sociolog dr. Vašek řadu statí o ka-

tolické práci v Německu. Ve všech ústřednách pracují lidé, lajci i kněží s akademickým vzděláním, kteří se zapracovávají již jako studenti a jejichž povoláním jest práce v určitém ústředí. U nás ovšem se domníváme, že vše dokážeme, když se předtím udřeme v úřadech, a pak jednou týdně pohovoříme o nějakém předmětu. Proto jsou ty výsledky tak sporé.

V »Křesťanské revui« ve 2. čísle dotkl se otázky K. A. p. dr. Hromádka a projevil bázeň, aby K. A. nebyla zpolitisována. Myslím, že se toho není třeba obávat. Opatrnosti bude jistě třeba veliké, a to tím spíše, že dnes ještě hojně kněží jest činně politicky, a že v našich poměrech bývá často, ač neprávem, strana lidová ztožňována s katolicismem. Ale K. A. má své poslání a lidová strana též své. A jsem jist, že strana sama, čistě ve svém zájmu, nebude uplatňovati v K. A. svůj vliv.

Naděje jest ctností křesťanskou a ctností těžkou. Nicméně mnozí u nás mají tu božskou ctnost, a nedej Bůh, aby byli zklamáni! Potřeby jsou tak veliké, že musí ustoupiti veškerá maličernost, a že zorný úhel, pod kterým patříme na události, musí býti pravý. Možnosti jsou nesmírné.

Dr. J. N.:

O NOVOU KOALICI.

Revue a noviny zabývají se v posledních týdnech politickou otázkou, zda by byla u nás možna vláda bloku lidového (čímž myslíme všechny strany křesťanského programu) a bloku socialistického s nedbáním stran ostatních, především republikánů (agrárníků). Problém jest zajímavý jen literárně-akademicky. Skutečným politickým problémem ještě zdaleka není, poněvadž není tu základny, na níž by se mohl vůbec vyvinout. Koalice socialisticko-lidová jest v tomto Národním shromáždění vůbec nemožna z důvodů čistě aritmetických. Neměla by zdaleka většiny. Mimo to nelze počítati ludovou stranu Hlinkovu do skupiny křesťanských stran sociálněreformních, neboť i program i celá tradice řadí tuto stranu zcela jinak.

Otázku nadhodil red. Peroutka v »Přítomnosti«, kde vyčítal socialistům, že zcela zbytečně zatěžují politickou svou taktiku bojem proti katolické církvi (což strany socialistické na západě nedělají), a tak znemožňují v republice souručenství stran drobného lidu, mezi něž dlužno řaditi i stranu lidovou. Stále a stále živěné nepřátelství proti katolické církvi ochromuje v re-

publice pronikavější sociální politiku. (Poslanec R. Bechyně sice při jubilejních oslavách »Práva lidu« napsal v »N. D.«, že jeho strana revidovala už svůj negativní program k náboženství, ale toto tvrzení Bechyněho jest jen předčasným eskontováním možného vývoje budoucího, nikoli však konstatováním skutečnosti).

Tisk socialistický neodmítl a priori konstrukce Peroutkovy. Ohradil se sice různými výhradami, které prý by musily být splněny u lidové strany, kdyby... Ale neodmítl. Prof. Emil Svoboda, který se v »Českém slově« přece postavil proti, není při své úžasné politické naivitě, vyvěrající z jalového volnomyšlenkářství, osobností, udávající tón v socialistickém hnutí. Dokonce v »Právu lidu« našli jsme 10. t. m. i určité vábení lidovců do takové koalice.

Dlouhá doba ještě přejde, než by se podobná kombinace mohla státí akutní. Lidová strana jest druhým nosným pilířem nynější vládní většiny, a nebudeme daleko od pravdy, když řekneme, že tuto koalici vytvořila bez socialistů. Každé seskupení vládní potřebuje určitého času, aby se vyžilo. Dokud není splněn hlavní program

koalice, drží strany pevně pohromadě. Nynější koalice byla vytvořena, aby bylo odstraněno nesnesitelné poručníkování socialistů, na něž si tito zvykli od převratu a jehož se nedovedli vzdát ani za koalice všénárodní. Dále bylo nutno odstraniti socialistickou třídnost v zákonodárství (cla, sociální pojištění) a postaviti hospodářství státní na solidní základy. Program koalice není ještě ani zdaleka splněn.

A kdyby nakonec přece bylo nutno měniti vládní strukturu, pak od nynější koalice nepůjde vývoj hned ke koalici »černorudé«, nýbrž ku bloku středu, v němž vedle lidovců a republikánů bude i jedna neb obě strany socialistické bez krajní pravice i levice. Konstrukce tato by mohla býti velice stabilní, neboť by nemusila trpěti hysterií, jež občas napadá některé pravice strany koalice nynější.

Než dojde k loyální spolupráci lidové strany se socialisty v koalici středových stran (na koalici »černorudou« vůbec nelze mysliti, musí socialisté prodělati velký přerod své mentality, jaký od nich žádá Peroutka. Nesmí jen a jen míti na zřeteli otázky náboženské, jako odpůrci katolické církve. Dokud budou ovlivňováni bezduchým volnomyšlenkářstvím nebo štířilstvím sektářským, dotud nebude lze o tom mluvit.

Ale i jinak musí se socialisté změnit, ovšem, jsou-li toho vůbec schopni. Musí dospěti k vědomí, že také strana lidová jest hnutím, usilujícím poctivě o sociální pokrok. Že to není nějaký mameluk ať kapitalistů, ať kohokoliv jiného. Že činy lidové strany v Národním shromáždění — třeba se liší od snah socialistických — nesou se také snahou pomoci vrstvám sociálně slabým.

Je příznakem politické krátkozrakosti, když socialisté místo skutečné lidové strany kouzlí si před očima neexistujícího strašáka reakce, jemuž dávají název lidové strany. To zavinilo tak těžké porážky socialistické. Socialističtí theoretikové musí při svém studiu sáhnouti i ke spisům, ve

kterých jest vybudován solidaristický program křesťanský, a to především ke spisům jesuity H. Pexta, aby poznali, jaký sociální program chce naše hnutí uskutečňovati.

Mnohé postuláty solidaristického programu (rodinná mzda) jsou daleko sociálněji než hlediska socialistická. Socialisté musí se naučit dívat se na stranu lidovou jako na činitele sociálního pokroku, i když s ní nesouhlasí.

Socialisté měli by se o změnu názoru pokusit zvláště u příležitosti novelisace sociálního pojišťování. Měli by si přiznati, že Šrámek vlastně novelisací zachraňuje sociální pojištění vůbec před ztroskotáním. Několik set fabrikantů možno přinutiti ku placení podle zákona, ale nebylo by státu možno přinutiti ku placení statisíce zemědělců, kdyby z důvodů hospodářských přestali platiti. Snížení příspěvků a nové výhody dělníkům způsobí, že se zákon vžije. Dosavadní pojištění učňů od 14 let vede ke zbytečnému zatížení chudých lidí, kteří chtějí dáti dětem řemeslo. Podle zákona má vše platit mistr, ve skutečnosti to musí zaplatiti otec.

Pojištění sezonního dělnictva jest téměř neproveditelné podle nynějšího zákona, stejně dělnictva domáckého. Pro tyto kategorie bude nutno hledati pojištění jiného druhu, než jest podle zákona existujícího, snad určitou formu státní pense.

Ovšem socialisty nemrzí změny, týkající se pojištěnců, nýbrž novelisace správy, která bude vzata z jejich rukou. O to se vlastně vede boj, nikoli o dělníky. Nelze však nic jiného. Třídní charakter zákona musí zmizeti. Sociální pojišťování nesmí být arsenálem socialistickým pro jejich třídní boj! Tento boj musí být proti socialistům vybojován!

Ať se socialisté zřeknou svých diktátorských tužeb a bude jim daleko snazší návrat do vládní koalice. Dovedou to?

P. Jan Ev. Urban O. Fr. M.:

NEMOCI KATOLICKÉ LITERATURY U NÁS.

Co se čte a co se vůbec může psát, jest zrcadlem přítomného stavu myšlení a svědomím i vysvědčením veřejnosti. Dnes není vlivnějšího vychovatele davu i mládeže nad tisk, zvláště pak denní. A jak mocný je tento vliv denního tisku, svědčí to, že časopisy, hovější vášním a brodíci se v kalu, mají nejlepši obchody a že je čtou i ti, kteří jinak jsou ideovými a zásadními odpůrci jejich směru. Jsme tak daleko, že kniha,

časopis nebo noviny nejsou možny bez pikantností a že se věci vážné nečtou.

To však je pro nás, katolíky, nedohledně smutnou vyhlídkou do budoucna, neboť tak je vychovávána i naše katolická dnešní mládež. Naše mládež necítí již křesťansky, i kdyby se do toho nutila. Navenek se hlásí ještě k církvi a nějaké katol. organizaci, ale cítěním je rovnocenna mládeži bez Boha. To není pessimismus,

to je takové faktum, které dosvědčí a pocítí plně jen kněz ve zpovědnici, ve škole, Orlu, v Družinách a pod. A to mluvím o katolické mládeži.

A ani dospělí katolíci si dnes nejsou zcela jasni se svým křesťanským názorem na život a jeho obdoby. Odkud to?

Vinu na tom nenese jen výchova protivného tisku, nýbrž, neváhám tvrditi, větší vinu mají naše časopisy a naše noviny.

Je to velikým obviněním, ale je čas, aby to přestalo: naše publikace, kterékoliv, nejsou již katolické. Stěží se najde katolický vydavatel neb katolická redakce bez kompromisu. Ve snaze, přizpůsobiti se poměrům a zbavit se známky zaostalosti, ženou se za cenu své náboženské rozhodnosti a vyhraněnosti i přes hranice křesťanské víry a ponejvíce křesťanské morálky.

Jsou to však opravdu upřímní katolíci a jejich úmysl je nejlepší, ale chybí jim síla a životnost víry. A proto nemoci naší literatury, které zavinily zmíněné zjevy v životě, mají kořeny nikoli v hotových dílech a na potišnění papíře, nýbrž tkví v lidech, kteří píší.

Že je mezi spisovateli v dnešní době snaha po prohloubení náboženském, to dokazují jak náboženské, tak i kulturní i politické naše publikace. Tato snaha po prohloubení náboženského života je charakterisována novou revuí »Na hlubinu« a jeví se v kulturních rubrikách našich novin i časopisů, v seznamech literárních novinek, jak původních, tak i překladů.

Avšak tu a tam se již ukazují známky zploštění anebo snad ještě nedostatky právě hloubky. Některé články zvučí slovy, která byla vytržena z cizích originálů, nebo se ženou za hloubkou silnými výrazy a hyperkritikou, takže se zdá, že hledají dno právě hloubky v síle slov, nikoliv myšlenek. Tím se ze samé hloubky stává směšná mělníka, tím nebezpečnější, čím více bychom se kolébali vědomím, že se o hloubku snažíme. Ti, kteří píší nebo řídí redakce, měli by považovati stálou kontrolu svého pera za povinnost svého svědomí. Redaktor, který klidně přepouští do svých rubrik věci, nesrovnávající se se zásadami víry a mravů, lidé, kteří jsou známi svým mravně pochybným životem, inseráty a doporučení téhož druhu a pod., je trestuhodným činitelem, který neví, kolik lidí přivede do mravní záhuby. A právě v takových lidech tkví nemoci našeho tisku.

1. První nemocí jest nejednotnost. Máme mnoho redakcí a redaktorů a ještě více spisovatelů, kteří se vyloženě hlásí ke křesťanskému světovému názoru, a jako takoví píší a

řídí katolický tisk. Dalo by se čekati, že jim bude tedy nejvyšší normou jednak zákon přirozený, jednak zákony církve a křesťansko-mravní zásady. A v tom je právě chyba: Ač v theorii by ani v nejmenším nezadali svému církevnímu a křesťanskému přesvědčení, přece dochází v časopisech a knihách k trpkým rozporům, třeba jen o vnější věci, v nichž jinak jest svoboda.

Tyto rozpory v katolických publikacích jsou zlem. I jestliže jsou pouze formální a nesahají na katolické dogma nebo na křesťanské mravy a týkají se jen věcí svobodných, formálních neb politických, jsou zlem, neboť sahají vždy na kořen katolického principu lásky. Jednota u nás není pouhou solidaritou — a už ta by byla dostatečným důvodem — jednota u nás jest ostře zdůvodněna základním přikázáním evangelické lásky. O tom vědí i naši odpůrci, a tím větším je to zlem. U nich jest nejednotnost něčím, co se srovnává s jejich heslem svobody svědomí a volnosti mravouky, tedy něčím přímo programovým. Jim nemůžeme my vytýkat nejednotnost nebo na jejich rozporech hojit a omlouvat spory své. Nám je solidarita přikázáním svědomí, a jestliže některý redaktor katolického časopisu píše proti druhému, snad i soustavně, nebo jestliže napadený se opět jízlivě a nešetrně brání týmiž zbraněmi, oba se dopouštějí zločinu na svém lidu, který si musí vzít z toho pohoršení. Je to přece hřích proti základu křesťanství, a to veřejný. Oba takoví vůdcové tisku jsou stejní.

A to myslím jen rozpory formální, politické a nenáboženské. Neplatí tu omluva nebo vysvětlení, že druhý list chybil proti katolickým zásadám. Neplatí! Neboť pohoršení dané způsobí více zla než opravený chybný názor. (Srovnej diskusi o referátu o kongresu pro pokrok v náboženství v Praze ve dvou denících!)

Ani omluva o obraně neplatí. Jsi-li nesprávně napaden, pak ukaž sílu své víry a zapři osobní obranu! Jde-li ti o věc, pak napiš pozitivní vysvětlení, a ne polemiku!

Katolickému spisovateli musí býti nade vše vůdčí idea jednoty a lásky, již musí vše ustoupit!

Že se druhý mýlí? Možná. Ale vyšší povinností jest solidarita. Že tím šíří nepravdu? Sotva. Tak okatě nepravdu nešíří katolický list nebo spisovatel. Jde jistě jen o chybu ve formě. A konečně je vždy konec konců vidět, že oba měli pravdu, nebo že ji mohou oba nějak dokázat. A k čemu bylo to celé pohoršení?

Ale horší jest nejednota v zásadách. Když jeden katolický list uveřejňuje román, v němž

skutečně jsou místa — a častá — kterých ani ten nejobratnější moralista a estét mravně neomluví, když se v katolických listech v módních koutcích doporučí šaty, o nichž jest psáno na předešlé stránce, že je biskupové nebo katolické sjezdy a pod. zavrhuji, když se doporučí v katolických novinách židovské a protestantské podniky, které přímo a oficiálně podkopávají církev (YMCA), co tomu říká svědomí těch, kdož jsou za to zodpovědní?

Bratři redaktoři a spisovatelé, vy, kteří chcete upřímně hájit Krista Požehnaného a Církev jeho — a jistě to chcete upřímně — vy dáváte více pohoršení než naši nepřátelé!

Jednota musí být! Nejvyšším zákonem musí být jednota. Že je tak mnohý chytřejší, bystřejší, zkušenější než druhý, to je jisto. Že ten chytřejší často není na vedoucím místě a že nezkušenější vede a velí, to je srejné jisto. Ale jest i jisto, že nás nezachrání chytrost, jež zde vede k roztržtosti a pohoršení, nýbrž že vyšším zákonem zde jest jednota a zapření svého Já.

Jak se k tomu dojde?

Nutno se sejít a dohovorit. Nutno si upřímně říci, že nejprve musíme zapomenout na sebe a docela se postavit do služeb věci, a za druhé, že nade vše jest jednota, a ne osoba, nade vše Bůh, a ne přízeň lidu a odbyt. Z toho plyne, že musí zmizet mezi námi každý stín žárlivosti, zisku, marnivosti a ctižádosti, a hlavně touhy, něco být a někam se dostat pomocí apoštolské činnosti. Jestliže budou při jméně určitých osob objevovat se na našich rtech trhnutí pohrdání neb nenávisti, nebude-li mezi námi opravdové srdečné lásky, plynoucí z jednoho cíle a jedné touhy, pak nemáme práva na slovo: Hloubka víry. A proto prakticky by se měli redaktoři důkladně poučit o křesťanské mravouce, a pak se sejít a poradit se o společném postupu. A to v duchu pokory a lásky, a nikoli teprve v novinách před forem.

Vím, že to mnozí, snad většina, nepochopí. Budou to ti, jimž jest katolická věc chlebem a šplhací tyčí. Budou to snad i idealisté, kteří přílišně zdůrazňují své zásady a svou pravdu — a proto nemohou viděti tu největší pravdu jednoty a lásky. To však nevadí, abychom čekali, až porozumění přijde. Tato věc se nedá vyřešit jedním článkem, to jest věcí duchovního vývoje a prohloubení, který se pochopí teprve v nějakých důkladných exerciciích.

Vřelý exercitátor, jehož slova pronikne milost boží, mohl by provést takový převrat, aby

zmizela všechna trpkost ze srdcí katolických literátů a aby pod zářící lampou jednoty v Kristu a lásky k němu i k sobě se domluvili. Kdo v tom nevidí věci důležitější než kterýkoliv přechodný úspěch politický nebo osobní anebo stranický?

2. Jinou nemocí jest nedostatek důkladnosti, svědčící o nedbalosti neb duševní méněcennosti redakce. Ačkoliv v teorii proti tomu píší, přece v praxi počínají si mnozí tak, jakoby náboženství a politika, mravnost a kultura byla pokusnými morčaty, na nichž každý smí ukázati své subjektivní názory. Tato diletantská praxe jeví se hlavně v pojmání věcí duševních a duchovních, které většina pokládá za subjektivní básnění a výlevy citů, zcela ve shodě s moderním pojmáním pozitivistického náboženství.

Časopisy a všechny vědecké nebo duchovní publikace musí býti spolehlivé, a věci, jimž sami nerozumějí, by si měli dát redaktoři přecíst a doporučit odborníky, a jsou-li odborníky sami, tedy je pozorně přezkoumat! Ve svědomitém výběru se pak nesmí dbát na jméno a postavení, nýbrž na věc. Jinak neujdeme oprávněné výčitce povrchnosti a ignorance ve věcech vlastních. (Mohl bych uvést místa i z časopisů lepších a předních listů, kde i pod známými jmény jsou obsaženy nehorázně naivnosti o mystice a do očí bijící dogmatické nepřesnosti.)

Přijímají-li jiné ideové směry vše, co se jim hodí do programu, nesmí katolický vydavatel, není-li jen obchodníkem, zapomenouti, že náš tisk má zcela jiné postavení, zasahuje do svědomí, a tudíž že vědecká solidnost a kritičnost mu musí býti kriteriem ve výběru!

Kolik zla natropí v mravním životě nezodpovědné psaní a rady, kteréž se šmahem udílejí v různých náboženských časopisech a jež svědčí, že je pisatel vyčetl někde z nějaké ascetické příručky a že je šablonovitě udává, aniž sám měl osobní zkušenost vlastní nebo sdělenou o jejích praktické ceně, a sám je přezkoumal dogmaticky, historicky a pod. Ani kněží nejsou vyňati z této výčitky, ano právě kněží tím nejvíce škodí, když sami dříve pečlivě nestudují a nežijí duchovním životem, a pak dávají nezažité rady, které jednak pro autora, jednak proto, že jsou napsány a tištěny, psychologicky velmi působí na smýšlení čtenářů a provádějí pak své dílo v jejich životě vnitřním!! Právě v těchto věcech měli by si redaktoři neknežiti vždy zjednat kontrolu, aby se jim nestávaly nepříjemné omyly v dějinách církve nebo církevní praxi, dogma-

tech a hlavně mravouce, které pak musejí rozpačitě odvolávat nebo které musejí kněží, když se jich lidé ptají po vysvětlení, násilně vykládat a přivádět na pravou míru. Tím však se skoro soustavně podkopává důvěra i k tomu, co jest správné.

Takové naivnosti ve výrazu nebo v pojmání věci se však stanou každé chvíle těm, kteří nemají času, aby si vzali katechismus nebo se dříve skromně poradili, nemají-li sami tolik znalostí své víry.

3. Konečně trpí jak náš veřejný, tak i privátní život nejhorší chorobou, bez životnosti víry a z ní plynoucím stálým kompromisem a mravní nejistotou. Zde mi docházejí slova, protože věc tato jest broznou bolesti nás všech. My už prakticky nevěříme, či lépe řečeno, skutečně vírou necítíme a nežijeme! Pro většinu z nás jest Bůh jen teoretickou pravdou nebo programem, který hájíme právě tak, jako druzí své názory. Ale aby žil Bůh v našem srdci, živě, jako skutečnost, s nímž se musí počítat každým okamžikem, toho není. A proto je i naše literatura sám boj a ústupek a nejistota, protože nevíme, kde vzít měřítko: jednou je to zbožné rozechvění (srovnej články o stigmatisované!), jednou zase potřeba okolností pro dobrou věc (viz volební tón novin!), jindy ohled na módu a chuť čtenářů a pod. Je to ubohé. Pak se člověk nesmí spolehnout, že vždy, co dostane, je skutečně mravně nezávadné.

A přece prostý člověk na to čeká, a je to svatou povinností těch, kdož se staví svými novinami na křesťanské stanovisko, a za takové je vydávají, aby dávali lidu správné pojmy, hlavně mravní. Ale jsou-li takové noviny směsí všech možných názorů, co si má myslit?

Ovšem, zde jest základní chyba, na niž jest již asi pozdě: Naše názory již nejsou křesťanské, a my považujeme ty, kteří by na nich stáli, za přepjaté. Naše názory se liší od názorů nevěrců nikoliv podstatou, nýbrž jen stupněm. Noviny naše a časopisy to dosvědčí.

Předně je třeba nekompromisnosti po stránce mravní. Co pomůže hájit mravnost, když v románku nebo povídce se vše prakticky předvádí! Proč musí naši belletristé patolízalsky užívatí týchž pikanterií jako strana druhá? Či jsme tak ubozí, že nemáme hodnotných věcí, přísně mravních a krásných?

Kdyby to nebylo nechutné, dokázal bych z denního tisku a sice skoro z každého dne, jak se to, co nejmírnější moralista musí nazvat smrtelným hříchem, nazývá čistou láskou a životem a

nevím, jak ještě. Nemohu se ubránit, ač je mi to tak těžko, abych neopakoval slova z jednoho čísla minulého ročníku časopisu »Na hlubinu«, že by »králíci měli radost, kdyby to četli«. (Chceme-li povídku napínavou, máme jich dosti: »Obět zpovědního tajemství«, »Průlom« (Pierre L'Ermitte), Leroux »Margit«, »Roman einer Arbeiterin« a jiné, z nichž i když už některé jsou vydány česky, jistě nejsou tak rozšířeny, aby nemohly vycházet v deníku!)

Kdo má křesťanské smýšlení, nemůže přece dělat rozdíl mezi veřejným a soukromým životem, nemůže přece zapomínat na zásady poctivosti a spravedlnosti i v politice a tyto od sebe rozdělovat. Proto i v politických otázkách je první normou zákon boží a ne udržení koalice nebo nálada v lidu. Kde však tohoto cítění a zásadnosti křesťansko-mravní není, tam ani smrt nebere.

Chceme-li tedy býti literáty katolickými, pak musíme ve všem stát na stanovisku nesmlouvavě katolickém a netočit se podle větru nebo podle peněz a nálady doby, nebo politické situace.

Tyto všechny věci ovšem nelze někomu poroučet nebo dát: Jsou to povahové podmínky křesťanského spisovatele, u něhož se předpokládá, že píše z přesvědčení svého nitra a že má skutečnou vůli, chápat svou činnost vážně s vědomím zodpovědnosti, neboť nikdy si, myslím, dosti nezdůrazníme to, že je rozdíl mezi spisovatelem nekatolíkem a spisovatelem směru křesťanského. U nich jest něčím jiným jejich psaní a něčím jiným život. Svoboda svědomí jest jejich programem. Ale u katolíka musí psát nitro a jeho soukromý život musí odpovídat zásadám, jež zastává, nechce-li věci uškodit. U nekatolíka je spisovatelem právem třeba jen ruka, u nás je vždy spisovatelem srdce a svědomí. A není-li již v tomto nitru křesťanského cítění, pak nenahradí nadbytek dobré vůle nedostatků znalostí a výchovy.

Zkrátka: skutečně katolický spisovatel, nechce-li, aby se na deset honů poznalo, že nemá v sobě to, o čem píše, musí prakticky žít podle toho, na jak hluboké věci se odvažuje. Kdyby dělal, co chtěl, nezastře svého životního diletantství a neubrání se naivností. Píše-li o mravouce, nesmí myslit, že stačí prosté rozumování a dohady, píše-li o mystice, musí být mužem modlitby a prožívat. Totéž platí o věcech církevně právních, historických a pod., při nichž se zajde v horlivosti často zbytečně daleko a hájí se názor, který je církevnější než církev.

To jsou naše nemoci, nemoci našeho nitra, z něhož vychází literatura.

Tu jest již nejvyšší čas říci rozhodné slovo, bez ohledu na osobní ošívání a pohádky o svobodě umění, individualitě a podobných přívěscích a zástěrách osobní ješitnosti a nekřesťanské neústupnosti. Buď katolicky nebo moderně, ale vždy otevřeně.

Je nutná jedna věc, a je nejpodivnější, že se ještě nestala, ač leží na dlani:

1. Všichni katoličtí spisovatelé a duševní pracovníci by měli svolat sjezd na nějaké vhodné místo, na němž by se otevřeně přihlásil každý ke svému smýšlení a prohlásil, zda chce solidárně jíti s církví a Kristem nebo nedbat křesťanských zásad. Založil by jakýsi svaz katolických literátů, jehož vůdčí ideou by byla *j e d n o t a* a osobní *s e b e v ý c h o v a* k hlubokému životu víry.

2. Je třeba, aby všichni zaujali přesně křesťanské stanovisko k novým literárním směrům, aby si přesně vytyčili mravní zásady, proti nimž by se napříští nikdy nepsalo. Také věci víry by se zde přesně objasnily, aby různí redaktoři netápali v nejistotě; hlavně určité akutní problémy a otázky by se probraly.

3. Totéž platí o otázkách politických, sociálních a kulturních, abychom zůstali ušetření nechtutných potyček a výčitek ve veřejnosti. Všichni by se dohodli, v jakém směru se bude psát, čeho se přidržet a čeho se varovat.

4. Tím by se v úzkém kruhu vyřešily spory a různost názorů, i kdyby snad tato dohoda byla někdy prudší — jsme lidé — pak je to vždy nepoměrně lepší než spory v novinách a časopisech.

5. Zde by se také vytyčil určitý postup v otázkách nábožen. obrany, doporučily vhodné prostředky, upozornilo na nebezpečí, promluvílo o různých tajemstvích politického a veřejného zákulisí, o nichž nelze veřejně psát a pod.

6. Velikou překážkou v uplatnění a vlivu naší literatury na život jest neplánovitost. Proto by se rozdělila práce, aby nepsali všichni o jednom a o něčem nikdo: jeden časopis vzal by si na starost děti, jiný dělníky, jiný rodiny, další

literaturu, jiný duchovní život inteligence a jiný zase duchovní život lidu. Poradily by se prameny, sdělily zkušenosti, upozornili by se navzájem na nové zjevy ve svých oborech a pod.

7. Aby v našich redakcích byli skutečně zdatní lidé — vždyť chefredaktor potřebuje někdy redaktora pro nějakou rubriku a nemá nikoho po ruce — doporučili by si navzájem pozitivě a svědomitě, bez protekce, schopné a osvědčené pracovníky, upozornili na vhodné přispívatele.

8. Ovšem, že tyto svorné a ideální požadavky vyžadují právě tak smýšlejících lidí. Že však nebudou tak všichni smýšlet, že myšlenka jednoty a lásky jest mnohými nedoceněna nebo nechápána, jest samo zřejmo i mezi námi. Není zcela jisté tam, kde není duch Kristův v určité hloubce. K tomu by se došlo jen soustavnou a silnou sebevýchovou. Proto by se všichni scházeli jednou v měsíci — nejlépe v neděli na celý den — ne k nějaké schůzce v hotelu, nýbrž k duchovní sebranosti a obnově na nějakém tichém místě klášterním: ráno společné rozjímání pod vedením obětavého kněze, jenž by se vroucně ujal této myšlenky, potom svatá zpověď, společná liturgicky pochopená mše svatá se svatým přijímáním, dopoledne duchovní čtení a druhá meditace nebo adorace; to vše v tichu a mlčení. Po obědě rozhovor právě o těch věcech, které jsem naznačil v uvedených rysech, stanovení programu a příští rekollektce, potom svátostné požehnání a odchod. Nejsou to velké požadavky, je to oběť jediného dne v měsíci, přinesená vlastní duší, podaná prospěchu a oplodnění vlastní práce, k opravdové cti a slávě Boží.

Vím, že tyto řádky budou přijaty s nejrůznějšími výklady. Avšak nutnost a aktuálnost jejich plně vycítí jen ti, kterým není víra bezobsažnou formou, nýbrž nejcitlivější záležitostí srdce. Pro jiné zůstanou to pouhá slovy, jichž dosahu nepochopí.

Dr. F. X. Novák:

KATOLICKÁ CÍRKEV A ROZLUKA CÍRKVE A STÁTU.

Při projednávání rozpočtu přišla též řeč na otázky církevně-politické. Ministr zahraničí odpověděl v zahraničním výboru poslanecké sněmovny i v senátu a konečně na sjezdu legionářském na otázky, co jest nového v jednání s Vatikánem, toto:

»Jak známo, zabývala se naše zahraniční politika během tohoto roku v dohodě s příslušnými

činiteli vnitropolitickými vyřešením našeho konfliktu s Vatikánem a našich otázek politicko-církevních. Za tím účelem byl poslán do Prahy letos z jara dvakrát vyšší úředník státního sekretariátu, Msgr. Ciriaci, a v měsíci srpnu byl poslán ku pokračování těchto jednání do Říma vyslanec Krofta. V jednání se nyní pokračuje. Co se týče obsahu jednání, sdělíme zatím to,

co sdělit v dnešním stadiu jest možno. Konstatuji tudíž především všeobecnou zásadu: Naše církevní politika pokračuje v týchž liniích a v týchž zásadách, na jakých spočívala po celá leta naší celonárodní koalice. Zdůrazňuji, že se nezměnila v ničem, ani co se týče všeobecných směrnic, ani konkrétních otázek a detailů. Nebyla a není tudíž ani dnes politikou stranickou, nýbrž politikou státní. Od této své linie neuchýlila se nikdy ani nalevo, ani napravo, jsouc vedena jediným cílem: Vyvarovat se zbytečným kulturním bojům a dojítí takového mezinárodního vztahu k Vatikánu a takového vyřízení našich mezinárodních církevních otázek, aby řešení to mohly přijmouti jako dříve i nyní všechny naše strany, pravé i levé a aby se při eventuelních změnách majorit sporů těchto vždycky neobnovaly. V tom smyslu byl mezi námi a Vatikánem diskutován také konflikt o oslavu svátku Mistra Jana Husa. Ministerstvo zahraničních věcí při jednání tomto mělo také možnost předložit Vatikánu své návrhy k řešení našich církevních otázek. Šlo vedle některých otázek menšího významu především o otázku rozdělení diecézí a jmenování církevních hodnostářů. Také v těchto všech otázkách vláda naše hájí přesně totéž hledisko, které bylo programem už všech našich vlád předcházejících a podle návrhů již tehdy připravených. Také v těchto věcech nezměnilo se v liniích naší církevní politiky nic. Sdělil jsem již letos z jara v zahraničním výboru poslanecké sněmovny, že za dnešní situace politické nemůže jíti o nějakou radikální odluku církve od státu, jako vůbec nikdy nešlo a nejde o nějaký konkordát. Potvrzuji tímto znovu tehdejší své prohlášení. Jednání sama měla průběh příznivý, stanoviska obou stran byla velmi podrobně navzájem vysvětlena a definitivní vyřízení celé otázky v hlavních principech dá se očekávat v době, doufám, celkem krátké.»

Na IV. sjezdu legionářském pravil ministr Beneš:

»Opakuji znovu, že za dané situace nelze provést radikální rozluky, ale že stejně tak není možno provádět konkordát. O konkordát nešlo a nejde. Ty věci jsou jasné. Připomněl bych jen, že v denním životě a v životě politickém, i když nelze uplatnit hned a plně celý program, jde o to, aby se postupovalo rozvážně stále kupředu a aby se stále hledala a nalézala vzestupná vývojová linie. Nelze-li hned jíti kupředu, je třeba držeti dosavadní posici a řešiti otázky na základě daných mocenských sil. Není možno v politice

se vyhnouti kompromisům, zejména ne v našem státě, kde jest a bude koaliční systém nutným. Ale jde o to, aby se při nezbytných kompromisech neopouštěly zásady a aby byl volen takový postup, který by nebránil v dalším uskutečňování programu v dohodě všech interesovaných činitelů. Celé jednání bude vedeno takovým způsobem, aby z něho vzešel státu jako celku prospěch. Přitom bych zdůraznil, že celý vývoj spěje k demokratisaci moderní společnosti ve všech státech, a to nejen v demokratisaci politické a sociální, nýbrž i kulturní.« —

Upozorňujeme čtenáře na Benešovu stylisaci. Za dané situace nelze radikální rozluky provést. Za jiné situace by patrně bylo lze radikální nebo aspoň rozluky provést. Ministr Beneš mluvil více za sebe než za vládu a naznačoval, že poměr státu a církve bude hleděti upravit tak, aby nebránil dalšímu uskutečňování programu — washingtonské deklarace. Toho sice Beneš neřekl, ale měl to na srdci. Také poznámka jeho o kulturní demokratisaci moderní společnosti zřejmě byl namířen proti theoretickému názoru katolickému. Je to onen laicismus, proti němuž svatý Otec vydal nedávno bullu »Ubi arcana Dei«. Tedy názor bludný a zavržený. Opakujeme, že ministr Beneš nechoval se loyálně a mluvil jen za svou osobu.

Náš bohoslovec dr. Fr. X. Novák osvětluje nám v dalším, jak hledí katolická církev na rozluky církve a státu.

I. Pojem rozluky církve a státu.

Právní systém, který se kryje výrazem »rozluky církve a státu«, nedá se přesně stanovit. Provádí se všude jinak, podle různých poměrů a okolností, v nichž se stát nalézá, a zvláště podle cílů, které jí mají býti dosaženy. Úplně a až do posledních důsledků se provést nedá nikde — a kdyby se tak provedla, znamenalo by to rozvrat a zánik společnosti, i státní, vůbec. Fakticky pohybuje se v mezích státní blahovůle k náboženství a církvím se strany jedné (typ anglosaský) a státního krajního nepřátelství k nim se strany druhé (typ románský). Ale i státem utištěná a s ním o bytí a nebytí bojující, chrání církev a náboženství základy státu a jeho blaha i pravého pokroku.

Protestant H i n s c h i u s vymezuje takto pojem rozluky církve a státu. »Systém rozluky státu a církve spoléhá na základní myšlenku, že stát prostě ignoruje náboženské společnosti a církve a že spatřuje v náboženství čistě soukro-

mou věc svých jednotlivých podřízených. Z toho principu pak plyne jednak naprostá emancipace státních záležitostí od každého konfesionálního vlivu jednak svobodné a ničím neobmezené připuštění všech náboženství a vyznání, pokud se jejich učení neprotiví státním zákonům. Utvoření náboženských společností podléhá právě tak jako utvoření jiných spolků (soukromých) obecným zákonům. Vlastnosti osoby právní, ať již celkově nebo pro jednotlivé organizace (jako jsou na př. jednotlivé obce náboženské) mohou nabýti samo od sebe, a jen tehdy, kdy i každý jiný soukromý spolek podle stávajících zákonů samo od sebe jich může nabýti. Dále jim (církvím) přináležejí plná autonomie pro všechny jejich záležitosti, které spadají do kompetence spolků soukromých. Stát se nestará ani o jejich organizaci, ani o vzdělání a ustanovování jejich úředníků a bohoslužebných orgánů, ani o správu jejich jmění. Podléhají v každém ohledu právu obecnému. Co si pro sebe ustanovily o své organizaci, o právech a povinnostech svých úředníků a členů, jest závazným v té míře, v jaké jsou závaznými stanovy každého (soukromého) spolku vůbec, a ovšem v té míře, v jaké je tu dána možnost hájiti to právně před soudem. Někaká privilegia se tu, při důsledném provádění, vůbec vylučují. Stát též neposkytuje (církvím) žádné ochrany při vykonávání moci disciplinární, při vymáhání příspěvků na účely bohoslužebné a p. Právě tak nemůže jim poskytnouti nějaké výhody pro osoby neb místa bohoslužebná, a tím méně vydržovati prvnější ze svých prostředků. Na druhé straně však zase nesmí s náboženskými společnostmi jako takovými zacházeti hůře než s jinými spolky, na př. tím, že by pro ně vydal zvláštní nařízení preventivní neb represivní... Tak asi vypadá rozlučka státu a církve v idej. Ve skutečnosti se tmají věci, na př. co do autonomie církevní i ve věcech čistě vnitřních, obyčejně zcela jinak.

II. Církev katolická je zásadně proti rozluce.

Již nahoře jsme podotkli, kterak se i mezi katolíky našli mužové, kteří zastávali rozlučku církve a státu jako systém církvi blahodárný. Někdy z ohledu na utlačování neb alespoň poručníkování státu v církvi, jindy, a častěji, s ohledem na celkem »kvetoucí« stav církve katolické ve Spojeném soustátí severoamerickém. Církev katolická však sama vždycky se vši rozhodností stavěla se proti rozluce. Zavrhl ji Pius IX., když

v Syllabu (č. 55.) odsoudil větu: »Církev musí býti rozdělena od státu a stát od církve.« Opět a opět ji ve svých encyklikách zamítl papež Lev XIII. Tak v encyklice dané k francouzskému kleru 16. II. 1892 (tam nazývá rozlučku něčím »absurdním«, »nehorázným« a praví, že »opravdová práva lidská prýští právě z povinností k Bohu«), pak v encyklice »*Humanae generis*« 24. III. 1884 proti svobodným zednářům, v encyklice »*Immortale Dei*« a j.

V encyklice »*Vehementer*« 1906 praví papež Pius X.: »Názor, že stát a církev mají se rozloučiti, je zcela nepravý a nejvyšš zhoubný. Neboť kdo trvá na stanovisku, že stát žádným způsobem se nemá starati o náboženství, činí veliké bezpráví Bohu... a převrací pořádek lidských věcí, zavedený nejvyšš moudře od Boha samého.« Podobně se vyslovuje v encyklice proti modernistům (1907) a v encyklice »*Jamdudum*« (1911). Stejného názoru je papež Benedikt XV., když ve své nástupné encyklice »*Ad beatissimi*« (1914) varovně povznáší hlasu: »Nechť dobře uváží a si rozmyslí knížata a správcové národů, je-li moudrým a pro veřejnou moc blahodárným odloučiti se od svatého náboženství Krista Ježíše, jímž jejich vlastní moc se udržuje a vzpírá. Opět a opět nechť uváží, je-li to důkazem státní moudrosti, chtě-li ze státu a ze školy vyloučiti svaté nauky evangelia.«

Příčiny, pro které církev tak rozhodně se staví proti rozluce, jsou tyto: |

a) Jest v tom ohromné bezpráví proti církvi a zároveň nestydatá lež, degradovati církev katolickou na soukromý spolek. Čím byla Evropa, čím bylo lidstvo v době, kdy nastoupila církev své požehnané poslání mezi národy? Který stát, která společnost vůbec může se honositi takovou veřejnou činností ve všech, i v nejzákladnějších, oborech lidského života? Dějiny Evropy a její pravé kultury jsou dějiny církve katolické. Ukazuje na to papež Lev XIII. v často citované encyklice »*Immortale Dei*«, »že křesťanská Evropa barbarské národy umrávnila a je z divokosti k životu spořádanému, z pohanství k víře přivedla; že vítězně odrazila nájezdy Mohamedánů; že ve snahách kulturních dosáhla prvního místa a že všem národům byla vždy učitelkou ve všem, co slouží k okrase a zušlechťení života lidského; že dala národům pravou a všestrannou svobodu; že založila tolik blahodárných podniků pro zmírnění lidské bídy — to všechno nepochybně vděčí (Evropa) náboženství (katolickému), které je k takovým podnikům vedlo a

při jejich uskutečnění podporovalo.« Za dobu přítomnou pak doznává protestant a svého času vlivný nepřítel církve: »Svým světovým postavením, svou mocí, dnes v papežství zkoncentrovanou, svými duchovními prostředky vykonává církev takovou moc nad dušemi, že se jí nevyrovná žádná jiná na světě.«

Kultura novější, pokud se odcizila církvi, pokud je proticírkevní, je kultura úpadková, jak pořád upřímněji se doznává z řad samých těch moderních mužů kulturních. Platí tu již citované slovo moderního anglického myslitele: »Evropa buď se vrátí k víře (katolické), nebo zahyne. (Katolická) víra to je Evropa. A Evropa to je víra (katolická).« A tato víra, církev, s níž tato víra stojí a padá, to že je nějaký soukromý spolek, jako spolek hasičů nebo turnérů nebo nějakých veteránů? Jen slepá protikatolická a protináboženská zášť mohla takového něco vymyslet, mohla se nestydět s něčím takovým před myslící veřejností vystoupit. Nábožensky alespoň poněkud poctivá Severní Amerika ustoupila na celé čáře, když šlo o provádění praktické toho systému vůči církvi katolické. A nevěrecká Francie od r. 1905 při každém kroku své politiky ocitá se v těžkostech otázky církevní, té církve, kterou prohlásila za »soukromou«. Což se na vrabce střílí z děla? Je-li církev takovým »vrabcem«, nač ta námaha a ten boj až až otrásaající státem a jeho základy?

b) Provésti důsledně rozlučku státu a církve znamená zahubit víru ve státní společnosti vůbec. »Kdo není se mnou«, praví Kristus (Mat. 12, 30), »proti mně jest, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje.« To má svou platnost jak

o jednotlivcích, tak o celých státech. Tam, kde mne volá povinnost, mám jen dvojí volbu: říci buď ano a konati, co žádá svědomí; nebo říci ne a stát se té povinnosti — zrádcem. A povinnost všech povinností je sloužiti Bohu. Buď jsem Boží, nebo jsem ďáblův — třetí možnosti tu není. Opětuji a zdůrazňuji: pro jednotlivce i pro státy. Všude se přichází dnes k tomu přesvědčení, že praktická, důsledně provedená rozlučka je praktické bezbožectví. Všude též dnes vidíme rváti se o rozlučku lidí a strany umřelé Bohu, propadlé čirému materialismu doby. K jedné z těch stran, k sociální demokracii, ještě se výslovně vrátíme.

c) Co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuj (Mat. 19, 6). A jest v tom vůle Boží, aby spojeny zůstaly stát a církev jako tělo a duše v jednom člověku, jako základ a zdivo při jednom domě, jako muž a žena v jedné rodině. Kdo oddělí tělo a duši, aby nezahynul člověk? Kdo postaví mohutný dům bez základů, aby se při první lepší bouři nezřítil? A kdo přáti si bude rozvedení manželů co nejčastěji, co nejobecněji, aby neupadly rodiny, nerozpadla se společnost? Právě tak moudře starají se o stát a společnost, kdož pracují o rozvod, o rozlučku církve a státu.

Ale kdykoli šlo o věci víry, o věci poslední, jednotlivců i celých národů, nerozhodoval (jak falešně se mnohým namlouvá) rozum, věda, rozhodovalo srdce, mravy. A naše mravy, mravy moderní společnosti, i státní, jsou mravy úpadkové. Úpadková tudíž i naše politika. A jedna z nejvíce charakteristických známek té úpadkové politiky je volání po rozluce církve a státu.

A. N o v á k:

ZÁPAS BOLŠEVISMU S PRAVOSLAVÍM.

Bolševismus přejal v ohledu náboženském materialistické hledisko Marxovo. Náboženství jest Marxovi a tudíž i Leninovi zvláštní formou duševního útlatu, jest plodem bezmocnosti vykořisťovaných, jest mizernou kořalkou, v níž otroci kapitálu utápějí touhu po důstojném životě. Nemohouce dojít této touhy zde na zemi, věří v posmrtnou odplatu a jsou tak zbavováni bojovností. Náboženství jest nástrojem ku potlačování proletariátu, jest pomocníkem kapitalismu, jest opiem národů.

Proto již 23. ledna 1918 vydala rada lidových komisařů RSFSR. dekret o odluce církve od státu a školy od církve. Praví se tu:

Čl. 1. Církev se odlučuje od státu.

Čl. 2. Na území republiky se zakazuje vydávati jakékoliv místní zákony nebo ustanovení, které by znemožňovaly nebo omezovaly svobodu svědomí nebo stanovily jakékoliv výhody nebo privileje na základě konfesijní příslušnosti občanů.

Čl. 3. Každý občan může vyznávat jakékoliv náboženství nebo nevyznávat žádného. Zrušují se veškerá právní omezení, spojená s vyznáváním kterékoliv víry nebo s nevyznáváním žádné víry. Ze všech úředních spisů jest odstraniti jakýkoliv poukaz na náboženskou příslušnost nebo nepříslušnost občanů.

Čl. 4. Činnost státních a jiných veřejnoprávních obecných institucí není provázena žádnými náboženskými obřady nebo ceremoniemi.

Čl. 5. Zaručuje se svobodné konání náboženských obřadů, pokud tyto neruší obecného pořádku a nevedou k ohrožení práv občanů sovětské republiky. Místní vlády mají právo činit všechna opatření, nutná v takových případech k udržení obecného pořádku a bezpečnosti.

Čl. 6. Nikdo nesmí odpírat plnění svých občanských povinností poukazem na své náboženské přesvědčení. Výjimky pod podmínkou záměny jedné občanské povinnosti za druhou se dovolují v jednotlivém případě podle rozhodnutí lidového soudu.

Čl. 7. Nábožen. přísaha se zrušuje V nutných případech dává se jen slavnostní slib.

Čl. 8. Listiny občanského stavu vedou výlučně občanské úřady: Oddělení pro zápisy manželství a narození.

Čl. 9. Škola se odlučuje od církve. Vyučování náboženským naukám se zakazuje ve všech státních i veřejných a také v soukromých učilištích, kde se vyučuje všeobecně výchovným předmětům. Občané mohou učit i učit se náboženství soukromě.

Čl. 10. Všecky církevní a náboženské společnosti podřizují se všeobecným ustanovením o soukromých společnostech a spolcích a nepoživají žádných výhod nebo podpor ani od státu, ani od jeho místních autonomních i samosprávných institucí.

Čl. 11. Nucené vymáhání dávek a daní ve prospěch církevních i náboženských společností, jakož i opatření, donucující a trestná se strany těch společností vůči jich členům se zakazují.

Čl. 12. Církevní a náboženské společnosti nemají práva mít vlastnictví. Nemají práv právnické osoby.

Čl. 13. Veškerý majetek církevních i náboženských společností v Rusku prohlašuje se za národní majetek. Budovy a předměty, určené jediné k bohoslužebným účelům, budou podle zvláštních ustanovení místních nebo centrálních úřadů odevzdány v bezplatné užívání stávajících náboženských společností. —

Zásady tohoto dekretu byly pak vtěleny do sovětské ústavy.

Bolševici postupovali opatrně. Lenin se bál, aby neroznítil náboženského fanatismu. Doufal, že zničení kapitalismu bude mít za následek pád náboženství, že lidé, jakmile se budou mít lépe, »přenechají nebe popům a buržoasním svatouš-

kům«. Proto provádění rozlukového zákona vedeno promyšleně a opatrně. (Držíme se tu výkladů dra J. Slavíka v »N. O.«)

Bolševická vláda neučinila zprvu nic, co by znamenalo obmezení náboženských úkonů pravoslavného člověka. Chrámů nebyly zavírány, bohoslužba nebyla rušena, zato jmění církevní konfiskováno — ve prospěch národa. Počáteční chytrou taktikou se docílilo, že široké massy ruského lidu, lpící nesmírně na svých náboženských úkonech, ale nikdy nelnoucí příliš ke svým pastýřům, nechaly hierarchii na holičkách. Během prvních let své vlády bolševici ukázali, že opravdu umějí »marxisticky« bojovati s církví. Dovedli vždy spojit hmotný zájem širokých vrstev s kroky, podniknutými proti církvi. Když rušili kláštery, ponechali věc místním sovětům, aby klášterní majetek, pozemky a budovy užily ve prospěch materiálního blaha okolního obyvatelstva. Mistrně byl zejména zvolen okamžik pro konfiskaci klášterních pokladů. Odebrání drahocenných věcí ze zlata, stříbra a drahého kamení bylo nařízeno pod záminkou koupi potravin pro hladovějící Povolží. Tento účel jednak způsobil, že lid jen málo kde reagoval na pokřik patriarchy a ostatních hierarchů, že jde o svatokrádež, na druhé straně diskreditoval v očích věřících duchovenstvo, odpírající vydati jmění mrtvé ruky »na spásu milionů umírajících hladem«. Uvážíme-li, že se při konfiskaci sáhlo také na drahocennou výzdobu ikon a hrobů svatých, jež tvoří jádro náboženských představ pravoslavného člověka, překvapuje, jak poměrně klidně ruská církev byla o své klenoty obrána. Byly případy, že se věřící postavily na obranu majetku svého chrámu, ale zprávy o tom jsou zpravidla přehnané nebo vymyšleny.

K obratným tahům bolševické vlády proti pravoslavné církvi patří také vyvolání rozkolu, rozdělení církve na starou (věrnou sesazenému patriarchovi) a obnovenou, jež se smířila s novým stavem věcí a přijala řadu změn v duchu revoluce. Ale všechny rány, rafinovaně zasazované pravoslavné církvi, měly hubené výsledky, pokud se týče převýchovy lidu a nahrazení jeho náboženské víry marxistickým atheismem. Vláda, která tolik užívala násilných metod při boření starých řádů, nemohla se nakonec ani ve věcech náboženských zdržeti násilí a hrubých kroků v boji proti náboženské pověře. Začala přímá akce proti »náboženské otravě lidu«. Nejhrubší formy propagandy, zesměšňování církví pouličními parodiemi, záhy přestaly, ale boj pomocí tisku,

přednášek a veřejných disputací vede se stále. Výsledek však těchto akcí a ostré zacházení s duchovenstvem vyvolalo stav, jehož se Lenin dávno před tím, než se dostal k moci, obával. Tvrdil, že v Rusku ruskému dělnictvu připadne úkol, který na Západě měla buržoasie, to jest boj za vymanění z vlivu církve. Varoval však, aby při tom ruští socialisté se nedopustili »hlouposti« Bismarkovy a nezačínali s církví »kulturní boj«, jímž by jen popům pomohli na nohy. Ale, jak bylo řečeno, zvyk, užívatí při budování socialismu násilí, je tak silný, nedočkavost vychovati proletariát s marxistickým názorem je tak velká, že bolševici nemohli odolati pokusu zničití náboženské opium drsnými prostředky. Následek je dnes patrný. Je dávno pozorovaným faktem, píše Slavík, že po krvavé revoluci (stejně jako po válečném vraždění) dostavuje se reakce náboženská, nálada, jež je výbornou konjunkturou pro všechny mystiky, církevníky a klerikály. Lid se hrne v zástupech do kostelů.

Pohled na zástupy v chrámech, křižující se, klanící se k zemi, líbající ikony, eksaltovaně otvírající ústa, když kněz před zlatým ikonostasem zvedá nad hlavu posvátně hroznou knihu svatého písma, ukazuje celou bezmocnost moskevských diktátorů.

Kdo zvítězil či byl poražen
v den desetiletí?

Rouhavá procesí byla zapovězena, listům, vyhranivším se propagandě bezvěrectví, dán pokyn, že jejich »slovo« jen sovětské »věci« škodí, lidu »neosvěcuje« a toliko jej hluboce uráží a posiluje v něm jeho náboženský cit. Kluby, divadla a biografy nalézají se ještě v budovách chrámů, ale výsledek tohoto »ubytování« se vyžívá a neúčinkuje již na proletariát, jenž — k úžasu a vzteku vlády — tu a tam přistoupil z vlastního popudu ke stavbě nových chrámů dělníky.

Ano — pokračuje ruský publicista J. De-

midov v pařížských »Posledních novostech« — v Rusku dělníci začínají stavěti chrámy, a vláda není s to jim v tom zabrániti.

Ještě mnoho věřících duchovních úpí ve vyhnanství a v žalářích, ale některé bylo možno vysvoboditi. Mezi osvobozenými — zase na žádost dělníků — jest zástupce patriarchy. Bylo nutno uznati i nenáviděnou »Tichonovskou církev«, za níž stojí lid, neboť v ní vidí uchované pravoslavlí. Komunisté v protináboženském boji byli poraženi. Jest nutno uznati, že ruská vláda ustoupila. Slova »Náboženství jest opiem pro lid«, vy-lepená na stěnu chrámu, jsou mrtva — lid zavrhl volnost v Bohu a volnost tupení víry.

Tak slaví své desetiletí sovětská vláda na jedné z největších, nejútočnějších front — na frontě církevní.

Lid ruský se nedal zvíklati ve víře ani barským rabováním hrobů. Prohlídky hrobů světců měly býti nejučinnějším agitačním prostředkem. Bolševická vláda revisi ostatků svatých ponechala místním sovětům. V letech 1919 až 1920, kdy bujela horečka odhalování »falešných moščí« (ostatků), bylo otevřeno přes šedesát hrobů, počet to v poměru k celému Rusku neveliký.

A dnes v kijevopečerské lavře pravoslavný mnich vodí návštěvníky katakombami a ukazuje jim těla zázračně zachovalých světců.

Pravoslavlí prodělává těžkou krizi. Odkázáno celá staletí na stát, zneužíváno jím, zakolísalo po jeho pádu. Napadeno surově bolševiky, vydrželo útok a nyní pomalu sbírá síly k novému výboji. Není divu, že vztahují ruce k věřícím celého světa a zejména k nejbližší jim církvi — katolické. Unionism, tak úsilovně šířený zesnulým arcibiskupem Stojanem a horlivě podporovaný svatým Otcem, pracuje k sblížení těchto dvou křesťanských církví. Dá Bůh, že se dílo zdaří a že pravoslavní překonají zlost rudého Antikrista.

R. B.:

SVĚTCI A JEJICH VZTAH KE ZVÍŘATŮM.

Mystický středověk, dychtící po tajemném a chtivý zázraků, opájel se vyprávěním legend, přecházejících s pokolení na pokolení. Vyrůstaly z hloubi věků a kouzlo jejich se zvětšovalo ještě v nitru nadšených duší. Seřeme prach s desek »Zlaté legendy« a nahlédneme do jejich stránek! Kolik poesie, prostoty a víry obsahují tato vyprávění! Listujme zbožně, a užasneme nad toli-

kerou krásou, svatostí a hlubokým náboženským pohnutím!

Mnoha upřímnými slovy hovořeno je v legendách o přátelském vztahu různých světců ke zvířatům i o poslušnosti a úctě, již prokazovala zvířata božím vyvoleným.

Vyprávěti dnes, po uplynulém františkánském jubilejním roce, o lásce sv. Františka ku pří-

rodě znamená neumělými slovy kaziti stránky Fiorettů.

I život sv. Antonína Paduánského obsahuje několik milých příhod. Obyvatelé přímořského města Rimini nechtěli jednou naslouchati slovům světcovým. I odešel sv. Antonín k moři a obrátil se k rybám, aby vyslechly jeho kázání. I přiblížily se ku břehu, velké sešikovány jako k bitvě, malé klidně shromážděny pod ploutvemi velkých. Dokud světec mluvil, všechny měly hlavy nad vodou, a teprve když skončil a požehnal jim, zmizely pod hladinou.

Svatý Valerius vždycky snažně prosil své spolubratry, aby nikdy neubližovali jeho malým přátelům — skrívánkům.

Vypravuje se o sv. Kolumbánovi, že po každé, když šel lesem, veverky seskakovaly se stromů na jeho ramena a ptáci mu zpívali až na kraj lesa.

Svatý Vilém Ferrarský sedával nedaleko své cely na břehu rybníka, bral z vody ryby, jež připlouvaly vždy až k jeho nohám, a když je pohladil, vkládal je zase do vody.

Jedna stránka životopisu sv. Magloire jest naplněna sladkou veselostí. Hrabě jeden, který byl světcem uzdraven z malomocenství, věnoval mu z vděčnosti polovici svých statků. Všechna zvířata, obývající druhou polovici, přeběhla na úděl světcův. Představme si údiv hraběte! Zaměnil tedy polovici mnichovu za svou. Marně! Všecka zvířata přeběhla na stranu druhou! Vrátil mu zase dar původní, a opět zvířata dokázala, že chtějí býti tam, kde je světec.

Světcí zachovali si vždy něžná a pokorná srdce, toto dětství duše, jež je Bohu tak milé. Mírnost jest celou jejich silou a veškerou autoritou. Jak poučné! Lidé se jim vysmívají a pronásledují je; zvířata je poslouchají a slouží jim.

Žáby přestaly kuňkati v některých močálech Picardie od té doby, kdy sv. Ulfus jim to zakázal, a vrabci, pokáraní sv. Teklou, vyhýbali se místům, kde ona rozjímala.

Kobylky spokojily se bodlákem, když jim svatý Theodosius zakázal dotýkati se plodin zemských.

Krasy byly přivedeny k rozumu sv. Martinem. Ničily stále oděvy mnichů, až jim svatý Martin kázal nalézt do košíku, vynesl je do zahrady a uzavřel s nimi smlouvu: krasy se zavázaly, že se budou vyhýbati šatnám klášterním, a mniši slíbili, že jim budou donášeti potravu. Pak byli všichni spokojeni.

Moc svatých nevztahovala se jen na zvířata,

jež bývají často přítulná k lidem, ale i na taková, jimiž se strašívají děti v pohádkách.

Jednou z nejdojímavějších stránek Fiorettů je jistě vyprávění o vlku z Gubbia, jež přičiněním sv. Františka uzavřel mír s obyvateli města a byl jimi živen až do konce svého života.

Lev střežil na poušti vchod do jeskyně svatého Jana Mlčelivého, a když jednou svatý Zozimus byl celý nešťasten, že pro slabost nemůže ani vykopati hrob zemřelé sv. Marie Egyptské, lev sám jí tuto poslední službu prokázal.

O sv. Blažejí se vypravuje, že divoká zvířata často se dožadovala jeho ošetření a požehnaní, ale viděla-li, že dle právě na modlitbách, shromáždila se jen tiše u vchodu do jeho jeskyně a nevyrušovala ho z jeho rozjímání.

Sv. Gallovi medvěd udržoval oheň a jiný medvěd-nenasyta, který sežral tažného vola svatému Areu, odpykával svůj čin vykonáváním jeho práce pod járem.

Legendy o dracích uvádějí nás do království Fantasie. Většina jich jest připisována prvním biskupům a má cenu hlavně symbolickou: přemožený drak značí křesťanstvím potlačenou modloslužbu. Draci vypadali hrozně. Takhle jej popisují v jižní Francii: Drak byl delší než kuň, tlustší než vůl, zuby měl mečem podobné a jako rohy silné. Na každém boku byl chráněn silným štítem. Skrýval se v řece a potápěl lodi. Svatá Marta pokropila jej svěcenou vodou. Tím jej učinila bezmocným, uvázala jej na pás a přivedla do shromáždění lidu, jež jej ukamenoval. Svatý Heřman hodil štolu na krk příšery, dovedl ji až ke studni a tam ji utopil. Drak sv. Hilariona může věru býti příkladem poslušnosti, neboť na příkaz světcův sám se vrhl do ohně a nechal spáliti na popel. Životopis svatého Silvestra vypravuje velmi podrobně, jak světec, pronášeje slova, jež mu diktoval svatý Petr ve snu, svázal, ucpal hrdlo draka, jehož dech usmrcoval denně 500 lidí.

K rytířským románům záhy se přidružila legenda o sv. Jiří, jež zachránil od smrti fénickou princeznu; potkal ji právě, když se ubírala do drakova brlohu, aby byla netvorovi obětována. Svatý Jiří nabídl jí svou službu a zabil draka ranou kopí.

Světcí ale také rádi zachraňovali pronásledovaná zvířata a poskytl jim útočiště. Sv. Jiljí sám byl zraněn šípem do ruky, již se snažil chrániti pronásledovanou laň. Svatý Josef Kupertinský zachránil ve svém rukávě zajíce, poněvadž okamžitě nevěděl pro něho úkrytu jiného. A jak

dovedla býti zvířata vděčna za ochranu a pomoc! Věru, mnozí křesťané měli by se zardítí studem!

Svatý Makarius zachránil svou přímou hyeně mladé. Za odměnu přinesla světcům kůži. Lev, jemuž sv. Jarolím vytáhl z tlapy trn, dosloužil světcům věrně až do jeho smrti a zhynul steskem na jeho hrobě.

Mnozí světcové žili ve své samotě mlékem laně, na př. sv. Ivan, mnohým ptácím přinášeli potřebnou potravu, jako sv. Pavlu, Erasmusovi a Jeronýmovi. Když jednoho dne přišel sv. Antonín navštívit sv. Pavla, havran, jenž přinášel světcům obvykle půlku chleba, bez upozornění svou dávku zdvojnásobil, aby hostitel mohl návštěvníka pohostit.

Pes přinášel potravu sv. Rochu a lízal jeho rány, když nikdo z lidí nechtěl se ho dotknouti. Z té doby pochází populární rčení: »Pší jazyk jako ruka lékařova.«

Svatá Ida žila ve společnosti jelena, jehož parohy večer svítily, aby světice mohla i za šera pracovat. Blahoslavenou Oringu zajíc vyvedl na pravou cestu, když jednou zabloudila v lese. Když sv. Servác spal, orel ho zastíňoval svými křídly, aby netrpěl úpalem slunečním.

V Bretani se vypravuje, že sv. Malo plavil se jednou po moři na Hod Boží velikonoční a byl by rád sloužil mši sv. Dal se vylodit na důkladný hřbet velryby, již považoval za ostrov. Legenda trochu zlomyslně vypravuje, že obřad ukončil se bez nehody, ale hned, kdy se mše sv. skončila, velryba zmizela v moři.

Krokodýlové nejsou, jak známo, dobrými společníky lidí; ale přes to, když sv. Pachomius potřeboval přebrodit Nil, mnozí mu nabízeli k přepravě svůj hřbet.

Bůh často také použil prostřednicí zvířat, chtěl-li svatým oznámiti svoji vůli. Svatý Galganus jel koňmo za svou nevěstou. Ale na cestě jeho kůň se zastavil a odepřel jeti dále. Svatý Galganus poznal, že Bůh jej volá k jinému stavu a důležitějším úkolům.

Španělská romance vypravuje, co se přihodilo sv. Juliánu Pohostinnému, jenž na honu pronásledoval jelena. Zvíře se pojednou obrátilo k němu a pravilo: »Co mi chceš ty, jenž se staneš vrahem svého otce a matky?« Tato příhoda připomíná nám také podivuhodnou honbu sv. Huberta a sv. Eustacha, kteří spatřili v lese jelena se zářícím křížem mezi parohy, jenž počal k nim mluvit a vyčítal jim všechny přestupky jejich života. Na konec ještě všimněme si zázraků, jež vykonali po vůli Boží svatí na zvířatech.

Svatý Heřman se soudruhy byl jednou odmětnut panovníkem krajiny, kde právě kázali. Za to s velikou radostí nabídl jim pohostinství královský pasák vepřů a zabil k jejich počtě svoje jediné tele. Po skončeném jídle kázal svatý Heřman shromáždit všechny kosti zvířete na telecí kůži a po krátké modlitbě zvíře oživilo.

Toto vyprávění ale bledne před příhodou ryby sv. Corentina. Světec žil v samotě ve společnosti jediné ryby. Když byl již příliš hladov, vyřízl z boků ryby tolik masa, aby ukojil hlad. Pak pustil rybu zase do nádržky. A milá ryba zase dorostla, aby její maso příště bylo zase světcům pokrmem.

Všichni naturalisti světa usmějí se pohrdlivě všem těmto vyprávěním. Ale k čemu jim bude jejich věda před trůnem Toho, jenž zná vše? Nebudou-li jako maličci, nevejdou do království nebeského.

GLOSŮ K VOLBÁM NA SLOVENSKU.

Slovenská volební bilance není skvělá zvláště s našeho hlediska. Hlasově — pokud lze pokládati za správné výsledky sebrané republikány (Slov. denník 20. X.) ztratili Hlinkovi ludovci asi 100.000 hlasů (v Bratislavě samé asi 3.000) proti volbám parlamentním r. 1925, dále ztratily menší strany národně socialistická, slov. národní, nár. dem. i komunisti asi 30.000 hlasů, které získali soc. demokrati; podstatně získala strana republikánská (přes 130.000 hl.), takže by byla silnější než Hlinkovci. Čsl. lidovci rovněž svoje posice zesílili a dokonce v Žilině příslušník strany opat Růžicka zvolen starostou, ač obdržel mandát od dra Hofmana, soustředivšího na svou osobu hlasů pro 2 mandáty. V některých mí-

stech zesílili maď. křesť. socialisti a »Slovák« sám přiznává, že to byly hlasy, odevzdané roku 1925 Hlinkovi. Úspěch vykazují rovněž Němci (Spiš).

Co zvláště nás však zajímá, jest úroveň předvolebního i povolebního boje mezi obojím táborem lidovců. Posl. dr. Buday napsal o tom do »Slováka« řadu článků; meritum již na začátku jich uveřejňování vystihly Lid. nov. (21. X. 1927): »dojde asi k závěru, že nemůže býti většího nepřítele luďáků nežli jsou čsl. lidovci. Dr. Buday dovolává se ve své úvaze slušného způsobu boje se strany tisku luďáckého. V tom ovšem se velmi mylí. Zbraně byly a jsou na obou stranách velmi ostré a vzájemná provokace je

obvyklým denním zjevením.« Dr. Buday si vzal před sebe jedno číslo »Slováka« a »L'udové politiky«, kde právě tato měla celou řadu útoků, kdežto »Slovák« náhodou žádný, zdůrazňují náhodou, neboť několikrát jsem slyšel socialisty, kteří denně čtou »Slováka«, jak s blaženým úsměvem konstatovali, že na socialisty neútočí, ale jen perou »do bratří v Kristu«. Bylo to hnusné s obou stran.

Slovenští biskupové vydali již 8. II. okružní list, ve kterém důrazně napomínají a prikazují: »Nič, čo by škodilo sláve Božej, úcte k svätým ustanovizniam a disciplíne Cirkvi alebo spaseniu, viere, cnosti, životu, dobrej povesti a iným pokladom a právam bližneho, neslobodno uverejňovať...«; později zakázali kněžím šéfredaktorství denních listů. Výsledek? »Slovák« (z 5. X.) tučně otiskuje: »Ako píše Šrámkova L'udová Politika o prelátovi Hlinkovi. V »L'udovej Politike« v čísle 222. zo dňa 4. októbra čítame túto klasickú kvetomluvu týkajúcu sa preláta Hlinku »Aká naivita od jedného starého kohúta, ošklbajúceho drsnatou rukou dlhoročných politických pletých (=pletich).« Úsudok o časopise preláta Šrámka kanonikov Beňu a Cvinčeka, monsignora Koliska, prepošta Medveckého atď. ponechávame verejnosti.« Tolik »Slovák«. Jisto jest, že jmenování čelní předáci lidovců nenesou viny; jest však s podivem, že v redakci »L'udové Politiky« se nenajde člověk, který by se postavil proti podobným, mírně řečeno, nekřesťanským ušlechtilostem a chránil tak dobré jméno církevních hodnostářů, kteří za hnutím stojí; nemá-li pak »L'udová Politika« o čem užitečnějším psáti, mohla by místo toho vybrat vhodné články z »Lid. listů«, neb aspoň vzít si za vzor z nich seriosní tón politického boje. Vrcholu — ačkoliv jsme na Slovensku již zvyklí na velké hnusnosti mezi katolíky v politice — dosáhl administrátor »Slováka« Farkáš na schůzi v Teplicích výrokem o kněžích, nejdoucích za Hlinkou, a dokonce se nestydí, když s druhé strany na to bylo

poukázáno, uveřejniti ve Slováků (23. X.) list od jakéhosi starého pána z Trnavy, ve kterém tento v slzách radosti projevuje mu souhlas. Příslušná část zní: »Hej, tak je, takých zradcov tak pred národ dať a nielen že rev. (= reverendy) im ztiahnúť, ale ako ten zavrhel' na veki sú od národu zapečatený, nech sú haci b. (= biskupi) a genv. (= gen. vikáři) čo náš národ verejne zradili, ale aj za 30. strieborných predali! Br. Beň H. C. a iní. Pri tých od hlavy ryba smrdí! Hore sa mládež, hrdá za svoj národ! Hor sa do boja! buďte vodcom a bude za Vás celý národ hrdí, za svojich bojovníkov!« Rozbor tohoto pero nese; slovenština je to mizerná, ale každý katolický Slovák, který nejde za Hlinkou, je vyvrhelem národa, byť byl i předním slovenským spisovatelem.

Ještě jeden případ v celém tom kalu vyniká a zaslouží si přibíti na pranýř.

Dp. Briška (nynější gener. tajemník čsl. strany lidové na Slov.) vydal Církevní dějiny pro střední školy. »Slovák« však objevil, že kniha je plagiátem z různých jiných knih, ač autor uvedl na titulu, že knihu »napsal«. Briška, který byl dříve znamenitým borcem za Hlinku, nezůstal dlužen odpovědi a tak se z věci právě před volbami vyvinula hanebná vzájemná šarvátka, v níž obě strany — angažováni byli profesori náboženství neb kněží — psali o různých soukromých nepěkných výroch a jednáních. Čili opět hnus, jenž je tím větší, že jde o učebnici náboženství.

Nemíníme se již více nízkostí katolické žurnalistiky slovenské zabývat. Mlčeti však nelze, ježto, jak Hlinka sám vícekrát zdůrazňoval, tyto věci se dotýkají přímo kořenů víry slovenského lidu, nemohoucího poznat meze náboženství a politiky, učení a jednání nositelů. Jiného východiska asi nebude, než, aby podobné beze studu veřejně páchané a pohoršující zjevy byly v každém případě církevními úřady trestány. Ja.

Dr. Alfred Fuchs:

DVOJE VÝROČÍ.

Právě když jsem přemýšlel, co napsati k 10. výročí sovětského Ruska, přinesla mi pošta pozvání »Stanislavovské komisie« z Ružomberka »z příležitosti krštenia mladého ústavu študentov, chovancov, budúci Jezuitov na meno »Stanislavov« dl'a mena sv. Stanislava Kostku. Pri tejto slávnosti sa otvorí rímsko-unionistický album Božského Srdca, do ktorého budú zapísané

mená tých, čo túžia po uskutočnení rímskej únie medzi Slavjanmi pomocou zasvätenia Slavjanov Božskému Srdcu v kostole Božského Srdca. To je dielom dozaista nie jedného roku a preto sa započne akcie ideove už teraz. Keď to doprajeme cudzím kmeňom národov: Románským, Turánským, Germánským kmeňom atď.; prečo by to nemohli mať Slaviani? — A či je azda táto ak-

cia nie vhodná na dokončenie tohoročných jubilejných 1100 ročných osláv Svätého Cyrila, prvého apoštola idey: aby aj Slaviani v Kristovom ovčinci, v Božskom Srdci jedno boli. V rímskej »Zlatej Knihe Slovenska« už bol o tom jeden obraz od Janka Alexiho. Potud prípis ze Slovenska, ktorý mi pripomnёл dva kontrasty, ktoré pri vzpomínke na Rusko pripomínajú letošní rok. Víťazství marxistické ideologie v zemi, ve které jsme kdysi spatřovali působíště ideje cyrilometodějské. Otázka unionismu jest dnes otázkou velikou: Právě sovětské Rusko se stalo ještě více, než Rusko bývalé klíčem k Asii. Ve své knize »L'aspect religieux de Moscou« píše biskup D'Herbigny, že dnes sovětská Moskva stala se vlastně středem říše asijské, kam si chodí pro instrukce Tibeťané, Číňané, Tataři a jiní národové asijské. Vzpomíná na historii starého pohanského Říma, který vytvořil velký administrativní a komunikační aparát namířený proti křesťanství. Ale řízení Boží chtělo tomu, že právě tento aparát přispěl nejvíce k rozšíření křesťanství. Kdož ví, zdali toto dopuštění Boží není počátkem splnění tisíciletého snu církve, evangelisace Asie. Ovšem ani ve starém Římě nešlo to bez velké obětavosti a bez krve mučenníků. Té mučnické krve vyteklo i na nynější Rusi dost. Bůh často obrací moudrost tohoto světa v bláznovství a snad právě říše, která chce býti protikřesťanskou říší Antikristovou poslouží mimovolně velkým úradkům Božím, jednou v budoucnosti. Byl to právě nynější Svatý Otec, jenž hojnými odpustky nadal krátkou modlitbou: »Salvator mundi, salva Russiam«, »Spasiteli světa, spas Rusko!« Právě v dnešní citově vyprahlé době šíří se kult Největějšího Srdce, jemuž Slovanstvo jako celek ještě nebylo zasvěceno: »Pokoj Kristův v království Kristově« — takové jest mírové heslo nynějšího Svätého Otce zcela ve shodě se všemi jeho předchůdci, kteří zasvěcovali brzo celé lidstvo, brzo opět jednotlivé rodiny a národy Největějšímu Srdci Páně, aby tak ukázali, že pokoj vnější bez pokoje vnitřního není možný a že nebude míti lidstvo míru, pokud Ježíš tichý a pokorný srdcem neučiní srdce naše podle Srdce

Svého. Všechny hrůzy světové války mají kořen v lidské pýše, jež prohlásila autonomii lidského rozumu. Odtud ona neomezená víra v technický pokrok, kteráž vydala duši na pospas hmotě, jež způsobila, že stroj se stal pánem člověka, jak jsme to viděli ve světové válce, kdy člověk stal se bezmocným proti svým vlastním vynálezům a kdy se mu vedlo podobně, jako čarodějovu učni v básni Goethově. S tímto technickým rázem civilisace souvisela hospodářská expansivnost národů a států, nacionalism vystupňovaný v šovinism. Filosofie silného jedince byla přeměněna na filosofii silného národa, jehož egoism byl prohlášen za egoism svatý. Ruku v ruce s technickým pokrokem jde prohloubení třídních rozporů, vzrůst sociální závisti a nenávisti, odpor k chudobě, nenávist ku pokoře, neustálé stupňování životního standartu a nespokojenost stále vzrůstající, neboť pouhými časnými relativními statky není možno uspokojiti člověka a lidstvo ztrácí stále více cestu z labyrintu světa do ráje srdce. Bez náležité slávy na výsostech Bohu není dobré vůle a není proto také pokoje. Bylo-li heslem Pia X. »Omnia instaurare in Christo«, »V Kristu vše obnoviti«, snažil-li se diplomat na papežském trůně Benedikt XV. praktickými zákroky mírniti rozpory mezi mocnými tohoto světa a obrátiti se ke svědomí výzvou, aby konečně přestalo strašlivé vraždění, pak nynější Svatý Otec ještě manifestačnějším způsobem hlásá Urbi et Orbi tyto myšlenky, zavedením svátku Krista Krále. Má-li toto království Kristovo býti v Evropě znovu vybudováno, pak jest nutno především postaviti hráz přívalu z Východu, který svým programem vědomě protikřesťanským ohrožuje západní kulturu, která má stále ještě křesťanské základy. Sovětské Rusko má ctižádost býti předbojníkem Asie v Evropě, nikoli již předbojníkem Evropy v Asii. Sjednocení církve Západní a Východní jest jediné s to, aby tuto hráz postavilo. Problém unionistický jest problémem celé katolické Církve, nikoli jenom Slovanstva. Ale Slovanstvu připadá obzvláště »veliký úkol« — »grande munus«.

DUCH DĚJIN.

(Historia est magistra vitae, testis temporum, lux veritatis et nuncia vetustatis.)

V Heidelbergu konal se 20. října kongres »S v a z u pro kulturní a duševní součinnost«. Účastnili se ho delegáti téměř všech evropských zemí. Duševní pracovníci debatovali o poslání dějin v životě evropských národů. Bylo to tedy téma velice zajímavé. Prof. Mendelsohn-Bartholdy z Hamburku nazval

dějiny nejlidštější vědou a záležitostí skutečně evropskou.

Angličan W. Alison Philips mluvil o tradici a pokroku. Tradice je živoucí působení dějin v charakteru a světovém názoru národů. Nynější doba je tradici nepřátelská, ač je v ní taková síla. Britská říše

je ohromnou laboratoří pro politické pokusy. Anglické úřady cítí se jistě zavázány vésti národy jiných ras cestou pokroku. Ale sebeurčení není právo, nýbrž schopnost, které se nelze naučiti jen tak zloha. Jistě, že duch indického kastovníctví a sektářství daleko vzdálen od britských ideí. Zatím co Čína a Turecko šlapou po své tradici, Japonsko, ne nepodobno v tomto směru Anglii, postavilo svou moderní civilizaci na vyzkoušených základech staré kultury. Co se týče Anglie samé, žádný Angličan nepopírá nutnost hospodářských oprav, ale žádný Angličan také netouží po třídním boji. Tichá, klidná revoluce v Anglii nikdy neustane, ale zachována bude při ní vždy historická kontinuita, souvislost. Tradice je nezbytností. I revolucionář musí si opatřit tradici, byť i novou, ve které ožívá vždy opět ono věčné staré. Kdo si přeje skutečný pokrok, nemůže opovrhovat tradici.

Profesor Echart z Budapešti byl první, jenž svojí řečí vyvolal nesouhlas a repliku. Rozvinul linii maďarských dějin, jimž dal vyústiti v zásadu, že Maďarsko se jeví v minulosti jako kulturní hráz proti Východu a že se bude takto jevit i v budoucnosti. Druhého dne kongresu vyžádala si slovo rumunská princezna Cantucuzena, která proti maďarské koncepci dějin postavila ospravedlnění rumunského národního vývoje.

Polský delegát profesor O. Halecki promluvil na thema: »Dějiny jako životní základ národa«. Jsou dějiny tvůrčím pramenem života národů nebo mrtvou přítěží, illusí nepřiměřenou dnešní době, která zdržuje starou Evropu na nových cestách lidství? Polsko povstalo k novému životu silou svých dějin a z podobných historických nároků se zrodily i jiné nové státy v Evropě.

Na počátku moderních dějin Polsko jako stát zmizelo rozdělením. V zápětí však počal protest proti útlu, nový život polského národa. Evropa musela poznati, že národnost může žít v duševní formě i beze státu a že má svá práva před mezinárodní morálkou. Vznikl polský mesianismus. Patriotismus dospěl neslýchaného stupně odvážné obětavosti. »Polská otázka« byla něco více, než správný problém pruský, ruský nebo rakouský. A sen stal se skutečností, stát povstal znovu. Dějiny triumfovaly nad skepsí diplomatické rutiny. Tradice a pokrok se setkaly a historický vliv krácel společně se svobodnou vůlí národa, Polsko zůstává věrno i nadále svým dějinám. Chce napomáhati, aby v Evropě vznikl nový duch spolupráce. Také Evropa musí zůstat věrna svým dějinám. Vyvolávaný »evropský duch« není ničím jiným, než harmonická syntéza jasně vyslovených a vzájemně sladěných národních tradic. Věříme v nesmrtelnost Evropy, bez jakéhokoli kontinentálního egoismu.

Italský delegát prof. Emilio Bodrero, státní podsekretář ministerstva vyučování v Římě, přednášel »o dějinách jakožto dynamickém živlu«. Fašismus je podle něho symbolem státní autority a syntésy národních sil. Nehledal historickou tradici, ale splnil ji obdivuhodně. Byly vyslovovány názory, že kterékoli faktum není historickým v důsledku příčin a okolností, za kterých se stalo, nýbrž silou následků, které vyvolalo. (Na př. založení Říma či dobytí Bastily). Nerozhoduje prý pravda historického faktu, nýbrž jeho působení: Dějiny jako mythos! Fašismus spojil nejvyšší národní osudové hodnoty vyrovnáním římského bytí s monarchií a církví. Evropa považovala mnohdy půdu Itálie za mezinárodní statek, protože je vlastní universálních ideí imperia a papežství. Musíme se osvoboditi od tohoto názoru, abychom

ve 20. století počali znovu svůj autonomní život. Aby bylo možno býti mladým, musí se umět zapomínati. Dnešní Italové jsou sice hrdí na své dějiny, ale nečiní z nich vědomý vůdčí motiv jednání, i když ve fašismu působivě žijí dějiny jako biologický živel. Dějiny mohou býti křídlem i poutem, ostruhou i uzdou. Italové jsou hrdí, že našli sami sebe a vynasnaží se, aby byli znovu hodni své velké minulosti.

Německý profesor Roethfels, zástupce německé válečné generace, řekl »o dějinách jakožto osudu«. Žádný národ nemůže desertovati od svých dějin. Protivý evropských dějin, katolicismus, protestantismus, centralismus, federalismus, západ a východ, stát a společnost jeví svůj vliv na německý národ. Charakter osudu není uznávání nějakého všeobecného mechanického faktu, nýbrž poznání zvláštního osudu národa, osudu, s nímž a proti němuž každá generace znovu musí zápasiti. V Německu nikdy nespádaly v jedno stát a národ.

Pierre Vienot, francouzský účastník války praví, že jestliže některá země má právo na národní mythos, pak je to Francie. Francie zažila éru Ludvíka XIV., revoluci, demokracii, epochu napoleonskou. Co si počítí s tím vším? Je čas dáti novou formu tradici. Proč nemluví o válce, na kterou dosud všichni vzpomínají? Válka přinesla nový mythos pro mladé účastníky. Pro mladé Francouze povstala nová Francie, která žije v přítomnosti a v nových svých úkolech. Nepotřebuje minulosti, protože je si jista sama sebou.

Prof. Albert Thibaudet z Francie zvolil si za thema své řeči »dějiny ve dnešním uvědomení francouzském«. Ve Francii od počátku 20. století a zvláště v poválečné době lze sledovati vzrůstající kritiku dějin. Před několika lety byl dokonce vysloven jistým učitelem na sjezdu syndikátu učitelů národních škol požadavek naprostého odstranění vyučování dějepisu. Návrh byl zamítnut, ale tato nedůvěra vůči dějinám je příznačná. Je to nápadné tím více ve srovnání s dobou, která před sto lety stavěla »Genia dějin« na vůdčí místo národního života. Od dvaceti let není již historikem žádný z našich vůdců; jsou jimi filosofové jako Bergson, politikové jako Maurras, básníci jako Valéry. Zitrtek stává se důležitějším než včerejšek. Od Descartesa až po Bergsona stála naše filosofie ve znamení volnosti, proto odporuje deterministickému historismu. Kritika dějin je důležitější než pochybná filosofie dějin. Již proto, protože dějiny Francie byly nám předány rozdvojeně, ve formě tradiční a revoluční. Bainville je dnes zástupcem »reakčních« dějin, jež vidí ve Francii především dílo králů. Naproti tomu oficiální učení odvozuje všechno dobré a krásné od revoluce. Válka naše historiky krajně »bergsonovala«. Ve Francii ztratil »Genius dějin« na svém významu skepsí a kritikou. Nevěříme dějinám tak bezpodmínečně, jako naši otcové. Jestliže v životě lidstva střídají se organické a kritické fáse, pak se nachází dnešní Francie ve fási kritické po oné organické v 19. století.

Rakouský prof. Hans Gidl mluvil »o dějinách jako o uskutečnění ideí«. Zdůrazňoval, že v přednáškách bylo řečeno více o dějinách jednotlivých národů než o dějinách Evropy. V německém národě prý nalezne sídlo nezbytná idea budoucího právního řádu nad národy. — Při Giblově řeči došlo k rušivému incidentu, protože přednášející kritisoval postup dohodových mocností vůči Německu. Předseda řečníka volal k pořádku.

Po debatě, které se zúčastnila řada učenců, pro-

nesl výstižnou závěrečnou řeč president Hellpach. Ve dnech kongresu ukázalo se světlo dějin v rozličných barvách: V mořské zeleni britského národa, v temně modré barvě italského nebe, v purpurové barvě francouzské a v krásných barvách národů jiných. Chyběla zelená barva ruských stepí, kterou ještě dlouho budeme postrádati. Dají však všechny dohromady tyto barvy čistou běl, kterou si přejeme pro Evropu? Jsou však dvě Evropy, jichž pojem se nekryje. Pouhý politický pojem a pojem kulturní. Snad kdysi ve středověku se oba pojmy kryly, ale od té doby již nikdy. Věřím v ducha Evropy a v možnost evropi-

sace i oněch končin, které dnes ještě snad politicky i topograficky leží mimo tuto Evropu.

Za Československo zúčastnil se prací kongresu prof. dr. Fischer z Prahy. Že by se zúčastnil debaty, není nám známo. A přece doma si říkáme, že národ český se obětoval za jiné v boji za svobodu svědomí, že náš Hus, Chelčický, Komenský, Masaryk jsou velikáni světového formátu a že půjdeme v čele národů, bojujících za pokrok. Dr. Fischer pochopil asi, že každý národ si to o sobě myslí a proto rozumně mlčel. Beztak účastníci toho o Čechoslovácích věděli žalostně málo.

Bilous-Sasčenko:

POZNÁMKY K HISTORICKÉMU VÝVOJI BOLŠEVISMU, JEHO THEORII A PRAKSI.

(K 10. výročí bolševické tyranie.)

Bolševická strana vznikla r. 1903 po rozštěpení ruské strany sociálních demokratů na dva tábory: většinu a menšinu; většina rusky se nazývá »bolšinstvo«, odkudž i pochází název bolševici. Toto rozštěpení sociálně demokratické strany vzniklo na půdě čistě organizačního charakteru. Bolševici stáli za centralisací strany a menševici za decentralisací, ale jak ti, tak i druzí zůstávali stát na půdě ortodoxního marxismu. Uznávali za nevyhnutelný třídní boj, diktaturu proletariátu a jako přípravu k sociální revoluci uznávali politickou revoluci a vládu buržoasně-demokratického liberalismu. Za nějaký čas k rozdílu organizačního charakteru se přidaly rozdíly taktické, jelikož bolševici zanechávali svou teorii evoluce sociálně-ekonomické revoluce a uznávali za potřebné použití metodu revoluční. Bolševici pak přidali k svému programu politický a sociálně-ekonomický insurrekcionismus. Konečně 18. června r. 1914 v Bruselu byla uspořádána Mezinárodním socialistickým buro konference, která měla likvidovati rozpory mezi bolševiky a menševiky. Lenin, který tenkrát byl hlavním vůdcem bolševické skupiny, kladl požadavek, aby menševické centrum bylo vůbec likvidováno a aby ruská strana sociálních demokratů napřed existovala v bolševické formě. Hlavní příčina, která nutila Lenina učiniti tento požadavek spočívala v tom, že Lenin nechtěl pustiti ze svých rukou peníze, jež patřily straně. Větší částku těchto peněz zadržel Lenin ve svých rukách »čistě zlodějským způsobem«, jak o tom důkladně mluví spolupracovník Leninův socialista Plechanov a také jiní spolupracovníci Lenina.

Za časů světové války tato nedorozumění na peněžní půdě mezi bolševiky a menševiky opakovala se dosti často. Na konci světové války tato »nedorozumění« propukla ve velký socialistický skandál, který ještě více rozdělil bolševiky a menševiky.

V čase světové války Lenin a jeho stoupenci provádějí docela samostatně od menševiků svou extrémní propagandu. Vytváří se speciální bolševická taktika, která byla použita po pádu carské vlády. Bolševici poukazovali na to, že kapitalismus dosáhl vrcholu svého rozvoje a že nadešla doba objektivních okolností pro realizaci socialismu. Světová válka měla být změněna ve válku občanskou, ve které proletariát měl bojovati proti třídě kapitalistické za expropriaci kapitalistické třídy, za vytvoření ruské demokratické republiky a za vytvoření republik v jiných monarchistických zemích.

II. internacionála počítala se za zničenou oportu-

nismem; na pacifismus se pohlíželo jako na způsob oklamání dělnické třídy. Počítalo se s tím, že Rusko může prohrát válku, ale podle mínění bolševiků tato porážka nemohla býti škodlivou pro zájmy dělnické třídy. Tento program propagovali ruští bolševici na socialistických konferencích v Cimmervaldě r. 1915 a pak v Kintale r. 1916, ale tato propaganda úspěchu neměla. Socialisté západní Evropy postavili se proti bolševickému programu. Největší úspěch měla bolševická propaganda mezi ruskou emigrací, žijící v západní Evropě; tento úspěch vysvětluje se tím, že ruská emigrace skládala se skoro úplně za živlu socialistických. Dále měla úspěch bolševická propaganda mezi ruskými zajatci v Německu a Rakousku; bolševická propaganda mezi zajatci byla schválena německými úřady, bolševickým agitátorům byla poskytnuta právní a finanční pomoc.

O tom zmiňuje se též Ludendorff v »Meine Erinerungen«. Dostí intenzivně prováděla sociálně-demokratická strana propagandu bolševických zásad v Rusku, majíc všude své organisace a značné finanční prostředky. Po pádu carské vlády v únoru 1917 Lenin a jeho spolupracovníci za pomoci německé vlády s velkými finančními prostředky vracejí se do Ruska a zde začínají svou intenzivní práci, na půdě již připravené. Velkou službu pro bolševiky dělají »sověty«, t. j. samoorganisace dělníků, vojáků a sedláků. Jelikož únorová revoluce vyplnila bolševický program, rozšiřují bolševici své požadavky a jejich program koncentruje se v následujících demagogických zásadách; zastavit válku, rada lidová, 8hod. pracov. den, okamžité sezvání »Učreditelnoho Sobrania« (Ústavodárného shromáždění), všechna vláda sovětům. V souvislosti s tím vyskytla se logická potřeba, aby strana sociálně-demokratická byla přeměněna ve stranu komunistickou, 24. října 1917 vypuklo bolševické povstání proti prozatímní vládě Kerenského. Za dva dny vláda Kerenského byla sesazena. Stalo se to tak rychle asi tím, že bolševici měli přesilu, ale hlavně tím, že vláda Kerenského byla příliš slabou. Tak byla vytvořena vláda sovětského sociálně-politického režimu. Bolševický program se stal programem komunistickým, programem komunistického spravování státu, programem uskutečnění socialistických zásad.

Tento program týkal se všech stránek života lidské společnosti a sliboval maximum toho, co může vymysleti bujná lidská fantasie. Bolševickým vůdcům jednalo se hlavně o to, aby se dostali k vládě; k dosažení tohoto cíle používali všech možných prostředků,

hlavně — lži. Je přirozené, že bolševické krásné sliby zůstaly jen sliby. V politickém životě nebylo možno je uplatnit. Jakmile bolševici dosáhli vlády a počali uplatňovat své principy v praktickém životě, ukázala se nejen neživotnost jejich principů, nýbrž i jejich fantastičnost. Ve svých sovětech měli bolševici zrealizovat demokratismus, ale ve skutečnosti sověty úplně zničily demokratismus. Revoluční demokratismus v rukách bolševických byl původcem zkažení a zničení hlavních zásad demokratismu. Porušovala-li carská vláda svým systémem administrace často demokratický princip, sovětová vláda zničila jej úplně. O zničení demokratismu důkladně pojednávají ve svých pamětech západoevropští socialisté: Ital Kolbino, Henrie Beraan a jiní, kteří navštívili sovětské Rusko. Hlasování je zaměněno jmenováním shora a tam, kde to hlasování je přípustno, provádí se pod kontrolou agentů G. P. U. (bývalá čeka). Projevení politického přesvědčení může stát život neopatrného člověka. Existuje jen jedna politická strana — strana komunistická; jiným politickým stranám legální existence je přísně zapovězena. Nikdo nemá práva kritisovat činnost vlády. Na místo politické svobody je uplatněn despotismus, o kterém historie do dnešního dne nevěděla. Svobody byla zbavena nejen třída buržoasní, nýbrž také třída dělnická. S. S. S. R. je žalář se 150.000.000 obyvateli. Sovětská vláda koná úlohu karta a dozorcího nad těmito nešťastnými. Na území S. S. S. R. nejsou přátelé komunistické vlády. Přátelé zůstávají přáteli, jen dokud nepoznají komunistickou vládu...

Bolševici říkají, že při jejich politickém systému existuje diktatura proletariátu. To je prázdná fráze... Proletariát se spravováním státu nemá nic společného. Vláda náleží komunistické straně, která počítá na všechno teritorium SSSR. asi 500.000 členů. Všichni členové jsou rozděleni na 3 kategorie. Do první kategorie patří asi 150.000 starých, zkušených, vyspělých a spolehlivých komunistů. Jsou to tak zvaní »staríci«, kteří mají výsady privilegovaných a zaujímají všechny zodpovědné úřady a funkce. Do druhé kategorie asi 200.000 členů, kteří byli přijati do strany později a nepoužívají dosud výsad kategorie první. Teprve když během doby se osvědčí, prakticky dokážou své schopnosti a hlavně spolehlivost politickou, mohou být zařazeni do kategorie první. Třetí kategorie čítá asi 150.000 členů. Je výsledkem posledního tak zvaného »Leninského odvodu«, při němž byli do komunistické strany přijímáni výhradně dělníci, hlavně tovární. Tito nováčci jsou pod přísnou kontrolou starších členů, požívají minimální důvěry a často dochází k jejich vylučování ze strany. Během doby mohou být tito členové zařazeni do druhé kategorie. Je-li to ve straně je železná kázeň a centralisace, je fakticky všechna moc na území SSSR. v rukou Centrálního komitétu strany.

Občané SSSR. jsou zbaveni mimo svobod politických také svobod sociálních. Všechno městské obyvatelstvo je mobilisováno a musí konat povinnosti, které jsou jim naznačeny státními úřady. Dělnictvo továren musí pracovat v určitých továrnách; tovární dělníci bez svolení úřadů nesmějí opustit své zaměstnání. 8 hodinová pracovní doba se nedodrжуje... Kdyby na západě buržoasní státy aplikovaly podobné zásady vůči svým dělníkům a inteligenci, bylo by to jistě příčinou k revoluci.

Jediná třída sedláků zachránila svou sociální svobodu a privátní právo na půdu. Sedláci bývalého Ruska podle své mentality jsou strašnými nepřáteli uplat-

nění socialistických zásad v jejich životě a proto zde komunistům vůbec se nepodařilo uplatnit svůj vliv. Dnes 66.8 proc. veškeré půdy náleží sedlákům; 27 proc. náleží komunálnímu hospodářství a 5 proc. sovětským podnikům.

Na území SSSR. je zničena všechna duševní svoboda. Lid nemá právo na volné myšlení. Všechna vědecká díla SSSR. mají na sobě pečet politicko-sociálního utlačování a duševní poroby. Sovětová škola řídí se duchem komunistické ideologie. Jak učitel tak jeho žáci nemají možnosti projevit svého tvůrčího ducha. Žáci vycházející ze sovětové školy, mají docela zmrzačené duše; nedovedou svobodně myslet, ztrácejí kritické schopnosti. Takové zjevy jako despotie, spekulace, zlodějství, poprava nevinných, denunciacie — stávají se u nich normálními zjevy... V tom spočívá hrozné neštěstí pro budoucí pokolení... Sověty mohou dodávat světu zločince, nenormální lidi, individua nebezpečná lidské společnosti. Zánik duševní svobody v Rusku je příčinou mnohých sebevražd. Duše normálního člověka nemůže existovat v ovzduší poroby a umírá. Jako umírá člověk bez vzduchu, rostlina bez slunce. Vnitřní kultura národů bývalého Ruska klesá, civilizace umírá. Dnešní bolševictví je více nebezpečné pro kulturu lidstva než svého času byli nebezpeční Hunové nebo Mongolové (Tataři).

Bolševici ve svém programu slibují lidstvu mír... Ale veškeren svět vidí, že bolševické panování přineslo Rusku jen oceán krve. O tom strašném neštěstí, které ještě přinese bolševismus lidstvu, nedá se teď říci poslední soud. Komunistický program směřuje k vyvolání sociální revoluce, jinak řečeno komunismus chce vyvolat občanskou válku. Proto šve jednu třídu lidské společnosti proti druhé. Téměř všechny nepokoje, které poslední dobou se odehrály ve světě, byly výsledkem bolševické agitace. Potvrzení tohoto tvrzení můžeme vidět na př. v Maroku a v Číně. Také nepokoje tohoto roku ve Vídni vypuknuly, byly dílem bolševiků. V Rusku obětí bolševické hrůzovlády stalo se prý 1.608.673 lidí. Tato statistická data podává nám známý vědec prof. Sarolea, který delší dobu se zdržoval v sovětském Rusku a studoval tamní poměry. Práci karta v SSSR. koná tak zvaná ČEKA, která v poslední době byla přejmenována v GPU. (Hlavní Politická Správa). Zvláštnost GPU. spočívá v tom, že jemu náleží právo uvěznit a zabít člověka bez soudu a vyšetřování. Toto bezpráví bolševici ospravedlňují tím, že je v zájmu »pracujícího lidu«. Jaký cynismus a jaké barbarství!... Pracující třída má budovat svoje štěstí na krvi svých bratrů! Zajímavým je to, že asi 60 proc. spolupracovníků GPU. jsou cizinci a mezi těmito posledními největší procento náleží židům.

Bolševická vyslanectví v cizině jsou pramenem nebezpečí pro světový mír a pořádek. To se jasně ukázalo při prohlídce bolševických vyslanectev v Pekinu a Londýně. Svého času bolševici vystupovali proti tajné diplomacii, ale teď všechen svět vidí, že právena proti zájmům toho neb onoho státu.

ce bolševických »diplomatů« je »tajemná« a je namí-

Bolševická vláda vytvořila obrovskou vojenskou moc. Dnešní SSSR. je reprezentantem hrubého militarismu, s kterým se nemůže porovnat ani militarismus Německa za doby Viléma II. Vojenské povinnosti jsou podrobeni všichni mužové od 18—40 let. Vojenský výcvik je povinný ve školách a ve spolcích komunistické mládeže. Je pozoruhodné, že posledníma něvrů bolševické armády zúčastnily se také spolky ko-

munistické mládeže. Spolek »Aviochim«, čítající kolem 1,500.000 členů, má na starosti rozvoj letectví a jedovatých plynů. Větší část usilí obyvatelstva SSSR. je zkoncentrována na to, aby posílila vojenskou moc tohoto státu. Asi před dvěma měsíci byla vyhlášena státní půjčka 200,000.000 rublů, které má být výhradně použito na zvětšení vojenské moci SSSR. a na zesílení vojenského průmyslu. Bolševické armády je nyní používáno na potlačení protibolševických vzpour v různých částech SSSR. Protibolševické vzpory (ve větším měřítku), kterých vůbec nezná ani jeden kulturní stát, jsou důkazem nespokojenosti širokých vrstev obyvatelstva. Roku 1920 ztratila bolševická armáda v boji s povstanci na Ukrajině 74615 vojáků. Denní tisk stále ještě přináší nové a nové zprávy o protibolševických povstáních na Ukrajině, Kavkazu a v jiných krajinách SSSR. a o popravách »kontrarevolucionářů«.

Aby získali bolševici sympatie různých národů, žijících na území SSSR., utvořili celou řadu samostatných republik. SSSR. skládá se z následujících republik: 1. Ruská sověť. feder. republika, 2. Běloruská, 3. Ukrajinská, 4. Zakavkazská, 5. Turkmenská, 6. Uzbeká. Do Ruské republiky patří následující republiky: Baškirská, Karelská, Německá (povolžská), Tatarská, Krymská, Dagestanská, Burjato-Mongolská, Ingušská, Kabardo-Balkajská, Karačejevo-Čerkeská, Osetinská, Čečenská, Ojratská a Karakirgizská. Do Ukrajinské republiky patří republika Moldavská, do Zakavkazské republiky: Azerbejdžanská, Arménská a Gruzinská. Do Uzbeké republiky patří republiky Todžinská a Uzbekistan. Ale všechny tyto kmeny mají svobodu jen na papíře. Moskva rozhoduje o osudech těchto národů tak, jak jí se to líbí. Stále vznikají konflikty mezi Moskvou a těmito autonomními republikami. Na zodpovědných místech v těchto republikách nacházejí se jen věrní stoupenci Moskvy. V poslední době, když někteří vysocí úředníci Ukrajinské sovětské republiky projevíli nesouhlas s politikou Moskvy, bylo jich několik set pozbaveno svých míst a odesláno na Sibiř. Moskva slibovala těmto národům široký kulturní a hospodářský rozvoj, ale

krásné sliby zůstaly jen na papíře... Na základě svého programu provedli bolševici na počátku své existence nacionalisaci (postátnění) průmyslu a obchodu, ale po třech letech museli zase provést denacionalisaci průmyslu a dát široká práva soukromému kapitálu. Cizí koncese v SSSR. dávají možnost exploatace národa v takovém měřítku, jakého vůbec neznalo bývalé carské Rusko. Dnešní stav ruského průmyslu je kritický. Následkem nedostatku surovin několik větších podniků Moskvy a Petrohradu muselo úplně zastavit svou práci. Některé podniky omezují práci. Zemědělství se zhoršilo, ovesná plocha se zmenšila, celé kraje SSSR. trpí hladem.*) Tisíce lidí zhytnulo hladem, morem a z nedostatku lékařské pomoci. Na území SSSR. toulají se desítky tisíc opuštěných dětí, většinou nakažených pohlavními nemocemi. Je velikou hanbou pro vládu bolševickou, že neudělá s těmito dětmi pořádek. Tisíce inteligentů zhytnulo nedostatkem finančních prostředků a ještě více následkem vládních represálií. Bolševici říkají, že provedli rovnost. Ano, jejich rovnost je provedena v tom smyslu, že všechno obyvatelstvo bez rozdílu tříd je úplně neb z části ozebračeno. Předáci bolševičtí žijí v takovém luxusu, jako kdysi carští aristokrati. Stačí jen poukázat na bývalého bolševického vyslance Krasina, který zanechal své rodině majetek několik milionů Kč. Salon madame Krasinovej v Paříži je nyní jedním z nejbohatších salonů Paříže. Někteří vysocí úředníci bolševických vyslanectev mají uloženo v západo-evropských bankách na svoje jméno větší peněžní obnosy... Trocký a jeho nejbližší kamarádi mají uloženo v novoryorských bankách několik milionů dolarů, pro případ, že by museli opustit Rusko. Bolševický režim, který sliboval vytvoření asociace pracujícího lidu, ve skutečnosti utvořil žalář, ve kterém panuje politicko-sociální despotie a duševní i fyzické násilí. Kulturní pracovníci celého světa mají morální povinnost ukázat ruským národům a zvláště dělníkům a sedlákům, kteří poměrně lehce se poddávají vlivu bolševických agitátorů, co je ve skutečnosti bolševismus a jakou bídu přinesl ubohému ruskému národu. Otevřítí oči ruskému lidu, to znamená odebrat bolševikům půdu pod nohama a znemožnit jim jejich propagandu u ostatních národů.

NEPŘEDĚLÁVEJTE PÍSNÍ.

Za příznivé pohody, kdy se naplnila matička Praha snaživými pracovníky venkova za příčinou Hospodářské výstavy, z nichž mnozí, pokud zůstali věrni víře svých předků, naplnili též v předvečer svátku národního svátku sv. Jana Nepomuckého i na jeho svátek chrámy Páně, mohli jste se povšimnout jednoho zjevu: dosti přibývajících nesjednocenosti v duchovních písních. Ještě před rokem mohla se v jednom velmi navštěvovaném kostele zazpívat mariánská píseň dle známého nápěvu a na známá slova. Letos tatáž píseň zpívá se tam již jinak: částečně dle starého nápěvu a textu, a částečně dle nového nápěvu a textu. Proč?

Našel se asi někdo, kdo měl sice dobrou snahu slova starších výrazů přivést na běžnou mluvu, při tom si ale též trochu dle svého »zlepšil« nápěv. Tak, snad ani nechtě, píseň pozměnil, a nenapadlo mu při tom, že sahá na věc, která by mu měla být svatou a na níž nemá ani práva něčeho měnit. Vždyť, co by tomu řekli ti původní skladatelé, kteří před 10, 100 i více lety své duše s celou vroucností do písní těch vložili, kdyby viděli, jak někdo jiný na nich své umy

zkouší — protože na vlastní výtvar samostatný se snad nezmůže?

Nebo jiný případ v jiném kostele. — Bylo to o svátku velkého svátku. Kostel jemu zasvěcený byl do posledního místečka naplněn zbožnými citeli. Po

*) Bolševici ve svých statistikách uvádějí, že průmyslová výroba v r. 1926-27 dosáhla 125 proc. předválečné výše. Ovesná plocha proti r. 1913 činí 97.6 proc., počet dobytka 102.8 proc. Doprava převyšila předválečnou úroveň u želez. sítě o 32 proc., u provozu o 11.6 proc., u pošt. zásilek o 95.8 proc. Rusko zprůmyslovalo. Kdežto r. 1923-24 připadalo z celkové výroby na průmysl 27.8 proc. a na zemědělství 72.2 proc., zvýšil se podíl průmyslu v r. 1926-27 na 41 proc., kdežto země. klesla na 59 proc. R. 1913 bylo v Rusku 2.776.000 dělníků, r. 1917 je jich 2,862.000. Proti 76 tis. dělníků zaměstnaných r. 1913 ve státním průmyslu, je jich nyní zaměstnáno tamže 685 tisíc. V soukromém průmyslu je jich zaměstnáno 63 tis. (proti 2,700.000 r. 1917), v družstevním 114 tisíc. — Za tato data přirozeně neručíme, Nelze však přes ně jen zloha přejít. P. r.

pobožnosti každý s toužebností čeká, aby v nadšeném zpěvu oslavil milovaného světce. Ti, kdož mají příležitost, chápou se po lavicích rozdaných písní. Však, co to? Varhany preludují a pak spustí známý nápěv písně mariánské. A ze všech hrdel line se píseň k Panně Marii. Ti, již s radostí drželi texty písně v rukou, dívají se nyní do nich zklamaně. Však — již chápou, to je text písně k dnešnímu světci na nápěv písně k Panně Marii. Při tom ale nepostřehují, že mezi slova věřícího zástupu, zpívajícího píseň mariánskou, několik horlivců marně se snaží uplatnit píseň k sv. patronu. Jindy, k oslavě téhož svatého, se zpívá, vlastně má zpívat, píseň s nápevem k mešní písní, poněvadž je ale mešní píseň více známa, každý spustí tedy hned tu a oslava k světci jest opět v tom ohledu pochybena.

To jsou jen dvě takové malé ukázky z mnohých těch — bohužel — případů, nad nimiž se musí dobře smýšlející katolík-Čech pozastavit. To by se v národě, slynoucím svou hudebností, nemělo trpět!

Nač to používání nápevů starých, chvalně známých písní na texty jiné? Nebo, proč ze známých písní vytrhávat pouze texty a skládat k nim nové nápevy, anebo dokonce, nač známou píseň v textu i nápevu poopravit a tak pokroutit, že člověk neví, má-li se tomu smát, nebo nad tím plakat?

Má-li kdo touhu si svoji zbožnost vylít ve svých písních, pak nechť skládá, ale ať jsou to opravdu nové písně v textu i melodii; nemá-li k tomu nadání, pak nechť se do toho neplete, a nemá pak ani práva předělávati staré písně. Jinak jistě s povdě-

kem budou přijímány opravdu nové, libozvučné písně duchovní. Za nějaký takový krásný květ v melodickém nápevu a soudobé spisovné češtině pro lidový zpěv k oslavě sv. Josefa se vroucně přimlouvám.

Všimněme si ještě dále zpěvu v našich kostelích. Jdete-li Prahou z kostela do kostela, narazíte každou chvíli na to, jak známé písně buď' pozměněným nápevem nebo textem se všude jinak zpívají. A to mluvím jen o těch nejznámějších písních, nedotýkajíc se ani písní k svatému požehnání, jež má snad většina kostelů i mimo Prahu ve vlastním nápevu.

Zde by se měla státi vážná náprava, o níž by se měli povolání činitelé zasadit a pamatovat tak již předem na blížící se oslavy svatováclavské v roce 1929, aby pak nenastaly nějaké disharmonie proto, že zpěvný národ ve svých písních sice je neutuchající, ale nemá je snad tak skonsolidovány, jak by měly být. Možná, že kdyby se toho ujala Cyrillská jednota, jež by určila jeden kancionál jako směrodatný pro všechny písně i mariánské, dle něhož by se musely jak v textu, tak v nápevu všude stejně zpívat, že by se pak docílilo toho, že by při takových velkých slavnostech si mohl bez rušivých dojmů každý zbožný věřící zazpívat, ať by již byl z kteréhokoli kraje naší vlasti. Jak by to pak jinak, velebněji vše vyznělo! Proto by se nemělo též trpět to různé vydávání zpěvníků s opravenými písněmi, jak to mnohým, samozvaným reformátorům zpěvu toho či onoho kraje nebo sdružení napadne.

Pro dobro české duchovní písně volám ještě jednou: Nepředělávejte písní — a vy, kteří můžete nad tím bdít, netrpte to!

J.

MISIJNÍ SESTRY.

Františkánky misionářky Panny Marie.

F. M. M. je ženskou misijní společností. Vyučují dítky a dospělé katechismu a připravují je k přijetí sv. svátosti; v misijních zemích vyučují předmětům školním, vyhledávají v domácnostech těžce nemocné, přinášejíce jim léky, útěchu a pomoc. Snaží se jim ještě před smrtí zjednat milost křtu sv., křtí zvláště těžce nemocné malé děti, aby jim tak otevřely bránu nebeskou. Pohan a mohamedán je ukrutný a vilný. Churavé, starce, dítky, jež jsou mu na obtíž, vydává ukrutně smrti. — Charita pak je známkou pravé církve. Jest třeba dokazovati skutkem, že to, co misionář káže, nejsou pouhá slova. Často teprve skutky tělesného milosrdenství nakloňujeme jinověrce, aby naslouchal, chápal a přijímal svaté náboženství a tím zachraňujeme jeho nesmírně drahocennou, krví Kristovou vykoupenou duši. F. M. M. mají též pracovny, kde poskytují výdělek ženám a dívkám, při čemž se jim dostává důkladného náboženského vzdělání. Tím se stala i výdělečná práce F. M. M. důležitým činitelem v šíření víry a záštitou před mravní zkázou mladých děvčat. Kromě toho věnují se F. M. M. klanění nejsv. Svátosti, klečíce po dvou sestrách střídavě po celý den před slavnostně vystavenou Nejsv. Svátostí a to ve všech domech společnosti.

Povolání misionářek vyžaduje velkomyslných, rázných duší s opravdovou zbožností, otevřené povahy hodící se k životu rozjímavému činnému.

Podmínky přijetí jsou: pravé, upřímné misijní povolání a dobré zdraví. V něm mají si dle možnosti aspoň přinést několik set rakouských šilinků,

na výbavu aspoň 300 rak. šilinků (asi 1500 Kč) a tolikéž za řeholní šat. F. M. M. budou rády, dostanou-li víc. Příspěvek na výbavu a řeholní šat nelze sleviti. Dopsati lze česky na adresu: Annunziata — Kloster Novitiatshaus der Franziskanerinnen Missionärinnen Mariens, Eichgraben a. d. Westbahn b. Wien.

Za zdar misii a za sv. církev modlí se Stejlské klausurní sestry (Adresa: Ehrw. Mutter Generaloberin der Steyler, Klausurschwestern, Steyl, P. Kaldenkirchen, Rheiland), modlí se chorově římský brevír a klaní se dnem i nocí slavnostně vystavené nejsv. Svátosti. Nemine hodina, aby neznělo k nebi v hymnu k nejsv. Svátosti prosba: »Pane, pošli nám, jak jsi slíbil, Ducha sv.« Krom toho zabývají se pracemi písemnými, zahradními a ručními. Dvakrát denně je — dle možnosti na zahradě — rekreace. Co se týče postu a zdrženlivosti je řehole moudře přizpůsobena časovým poměrům. I při noční adoraci běře se zřetel k silám sester. Potřeba je jmení. V mateřinci zřízena Eucharistická Liga.

Sestry P. Marie pomocnice křesťanů, jež založil ctih. Don Bosko pro výchovu ženské mládeže, působí též jako misijní sestry po boku Salesiánů ve všech světa dílech. Představená však, jak se zdá, nezavazuje žádnou sestru proti její vůli, zvláště též ne proti vůli rodičů, aby se odebrala do misii. — Lze česky dopsati na adresu: Ctih. generální představená Sester P. Marie, pomocnice křesťanů, Nizza — Monferrato, Italie, Collegio-Convitto Madonna delle Grazie.

UNIONISM A NĚMCI.

(Vratislavský unionistický sjezd.)

Otázka sjednocení církví podložena bývá u nás zpravidla slovanským rasovým citěním. Je to neuvědomělý odkaz Kolárovskeho panslavismu. Proto unionistické kongresy probírají hlavně otázku sjednocení pravoslavného Východu s katolickým Římem, čili unionism speciální. Slované dívají se na unionism zorným úhlem národní příbuznosti, neslovanští národové, u nichž rozkol víry dostoupil jiného stupně a formy, staví se na širokou základnu všenárodního katolicismu, aby zdůraznili nutnost unie všeobecné, »ut omnes unum sint«.

V popředí neslovanských národů, snažících se o unii, jsou Němci. Své úsilí motivují dvěma skutečnostmi: sjednocení národa německého uvnitř a problém ruského pravoslaví. Otázka východní nutí sousedy Ruska, Němce, k náležitému zkoumání a činí je důležitým mostem pravoslavné civilizace východní s katolickou kulturou západní, právě tak, jak středoevropské Slované. Němci jsou si svého úkolu dobře vědomi. Dokladem toho nad jiné jasným jest unionistický týden, uspořádaný ve dnech 2. až 10. října 1927 ve Vratislavě Svazem katol. akademiků. Nejlepší pracovníci v unionistických otázkách přednášeli o jednotě církve, významu této jednoty pro jednotu národů, o problému anglikanismu, protestantismu, poměru papeže a italské vlády atd. Charakteristické jest, že zdůrazněno sjednocení pravoslaví s katolicismem jako největší úloha církve v Evropě.

Vratislavský kardinál — arcibiskup Bertram ve své přednášce »Jednota církve« definoval úkol katolíků dneška: Jest nutno svrchovanou péčí věnovati obnovování života křesťanského tam, kde miliony hledajících synů marnotratných dychtí po návratu k Matce Církvi.

Univ. profesor dr. Eibl mluvil o významu jednoty katolické církve pro sjednocení národů. Poukázal na důvody vzniku snah sjednocovacích a jak se mají tyto snahy jevit vzhledem k lidstvu a společenskému vývoji. Církev jest myšlenkově totožna s lidstvem, oběma do úst vkládá stejné určení sv. Augustin. Je to »láska k Bohu«. Ještě dnes jest Církev nejsilnější protiváhou síle rušivého tříštění. Na západě existují tři protivy: názor na svět, společnost a lidstvo. Církev vzhledem k národním protivám praví: křesťanství stojí nad národy, jest všenárodní, ale ne mezinárodní, (übernational nicht international). Církev dívá se na národ jako na něco přirozeného, z vůle Boží vzniklého. Jako přiměřený výraz živoucí skutečnosti musí býti chápáno učení o Mystickém Těle. Máme-li na zřeteli názor světový, mohou nejlepší předpoklady pro sjednocení západních křesťanů s východními jen tehdy vzniknouti, proniknou-li v křesťanské filosofii prvky platonické. Již při prvních poradách o sjednocení bylo zdůrazněno, že vyhlídky unionistických snah nesmí býti se strany katolické ani přeceňovány, ani podceňovány. Jednotné jest přesvědčení, že církev působila odedávna více svou existencí jako propagandou a že její rozšíření nemůže býti opíráno o metody, přiměřené stranám politickým.

Idee velikého myslitele a »pravoslavného katolíka« Vladimíra Solovjeva, který metafysickou nutnost církevní jednoty vyvozuje z universálního charakteru křesťanství, byly dokonale rozebrány a vyloženy.

Zvláště tak učinil P. Friedrich Muckermann S. J. z Münsteru. Přednášel na thema »První a třetí Řím«. Muckermann jest znám po celé střední Evropě (i u nás) svými názory na problém evropského východu a západu, na kulturní poslání Němců, zvl. sudetských, jako mostu mezi západem a východem. Ve své přednášce poukázal na jednotlivé fáze vývoje poměru východu a západu. Petr Jakub Čaadajev (1796—1856), zjistiť kulturní stav Ruska, toužil, aby po vzoru Petra Velikého, Rusové neuzavírali se před vzdělaností západní. Vycítil dobře, že na východě jest kultura na náboženství, v církvi organisovaném závislá měrou nejvyšší. Po smrti jeho nastaly boje mezi »západníky« a slavjanofily, stavícími se ostře proti atheistickému náteru kultury západní. Spása a ozdravení hledáno návratem k lidu robotnému, mužikům. Dostojevskij procestoval západ, prostudoval všechny vrstvy společenské a vrátiv se do Ruska, zamítl západoevropskou kulturu »propadlou« intelektualismu, mechanisaci a organisaci. Varuje Rusko před lenivým západem. V náboženském nazírání došel Dostojevskij tak daleko, že zdůrazňoval nutnost, aby každý národ měl svého Boha. Staví se příkře proti církevním organisacím. Představitelé západních organisací církevních kladou prý úspěch organisace nad učení Kristovo. Spory kulturní přeshly tím na pole politické. Včas zasáhl Vladimír Solovjev. Vzdělán evropsky poznal i světlé stránky kultury západní. Odsuzoval jednostrannou vzdělanost ruskou a horlil pro sjednocení církve východní s Římem. Smysl života nalezl Solovjev v dobru. K dobru pobádají nás tři city základní: stud, soucit a náboženský cit. Mravní cíl člověka jest snažit se dosíci absolutního dobra, zdokonalovat spojení mezi ním a člověkem a uskutečňovat absolutní dobro v životě společenském a soukromém. Nadšen jedinečným zjevem sv. Františka Serafinského, nabádal Solovjev národy k vzájemné spolupráci. Prohlásil, že meze mezi západem a východem neexistují. Jediná hráz dělí vyznavače Boha a jeho zapírače. Zatím co západ má vyspělé jedince, železnou organisaci, východ má zbožné duše. Splynutím obou nastal by věk pravého míru a pokoje.

O vlastním náboženském životě pravoslavných Rusů přednášel prof. R. von Walter. Rusové jsou pojátkem Evropy a Asie, ale nejsou si příliš vědomi spádu k záp. Evropě. Proto všechny pokusy této setkávat se na Rusi s nezdarem, nebo aspoň silným odporem. Pravoslaví svými základy srostlo s ruským prostým lidem. Rus žije v náboženském radikalismu, buď v mystickém prohlubování nebo náboženském primitivismu. Střední cesty nezná.

Východní církev co do vlastní zbožnosti náležitě ocenil prof. dr. Baumstark: Kristus jest východní církvi vládnoucím objektem a sice Kristus oslavený, Pankratos byzantských mosaik. Proto není v pravoslavných svatostánku, jeslíček a utrpení Páně.

O problému znovusjednocení církevního v Německu přednášel P. H. Lang O. S. B. Apeloval na katolíky, aby snažili se co nejvíce získati plnosti dobra z katolického náboženství plynoucí a obraz katolické církve mírem a vlastním sebesjednocením ve víře a lásce učinili přístupným a působivým pro protestanty. Jest to nejlepší cesta, jak přiměti odloučené bratry k narovnání s katolickou církví a tím k revisi reformace.

Opat benediktinský dr. Schmitt přednášel o vzrůstu katolické církve v Anglii za posledních 100 let. Konstatoval, že ačkoliv existuje velice silné hnutí unionistické v anglikanismu, přece spíše dojde k sjednocení individuálními konversemi než korporativním splynutím. Za posledních sto let zmohutněl katolicismus v Anglii neobyčejně. Nejlepším dokladem toho jsou vzrůstající konverze. V rozmachu katolické církve v Anglii jsou znatelné dvě periody. První zahrnuje dobu tří velikých kardinálů Wisemana, Vaminga a Newmana (do let devadesátých XIX. stol.). Newman nazval r. 1852 tuto dobu druhým jarem (»second spring«). Na zlomu století XIX. a XX. počíná nově období, úzce spjaté se jménem lorda Halifaxe. Je to doba přechodná, která víděl události minulého období uzrávatí a se naplňovatí.

Nejzajímavějším thematem unionistického týdne byla nesporně přednáška P. M. Pribilly S. J.: »Stockholm a Lausanne«. Mezinárodní hnutí v protestantismu jest nejnovějšího data. V tomto hnutí se především ukazuje bol nad nejednotností křesťanů, která zvláště ve světové válce »bratrské válce mezi křesťany« ukázala se v plné náhotě. V mezinárodním hnutí v protestantismu možno pozorovati dva směry. Jeden

má cílem praktické křesťanství (life and work) a předpokládá sloučení všech křesťanských církví, aby byl zajištěn díly lásky a míru největší vliv duchu Kristovu na sociální, hospodářský a politický život jednotlivců i národů. Stockholmská církevní konference (r. 1925) byla za tím účelem svolána. Druhý směr jde dále a má cílem sjednocení veškerého křesťanství ve víře a zřízení. (Faith and order.) Jeho prostředním cílem jest společné pátrání po sblížení a porozumění, zatím co jednotlivé církve mají své samostatné zřízení si ponechati. K tomuto cíli svolána letošní lausannská konference. Katolická církev nemůže se oficiálně těchto snah zúčastniti, protože musí zamítnouti i pouhé zdání, že by bylo nutno hledati pravou církev Kristovu, když církev římsko katolická jí jest. Povinností katolíků jest modliti a snažiti se o jednotu církve a prositi Krista, aby milostí svou zehnal unionistickým snahám v protestantismu.

Krásný výsledek vatislavského unionistického sjezdování jest důležitým obrazem cílevědomé práce představitelů katol. církve v Německu. Inteligence byla vždy hlavním sloupem unionismu. Kéž i u nás nalezneme unionism náležitě pochopení v řadách katolického studentstva.

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í.

NAUKY Z KATECHISMU.

(Podle Summy sv. Tomáše Aq. P. T. Pégues O. B.)

Dílo stvoření.

Co rozumíte slovem, že Bůh jest tvůrce všeho?

Rozumím tím, že Bůh učinil vše z ničeho. (XLIV, XLV.)

Nebylo tudíž ničeho mimo Boha, dříve než Bůh vše učinil?

Zajisté, dříve než Bůh vše učinil, ničeho nebylo mimo Boha. Jen on byl sám sebou a vše ostatní pouze jím.

Kdy učinil Bůh vše z ničeho?

Bůh učinil vše z ničeho, kdy se mu zalíbilo. (XLIV.)

Kdyby Bůh nechtěl, byl by mohl nestvořiti věci, jež učinil?

Ano, kdyby byl Bůh nechtěl, byl by mohl nestvořiti věci, jež učinil.

Proč tedy chtěl Bůh stvořiti v určitém okamžiku vše, co učinil?

Bůh stvořil všechny věci, jež učinil, aby zjevil svou slávu. (XLIV, 4.)

Co to znamená, že Bůh stvořil veškeré věci, jež učinil, aby zjevil svou slávu?

To znamená, že chtěl ukázati navenek svou dobrotu, sdíleje s jinými něco z nekonečného Dobra, jímž sám jest.

Bůh tedy nestvořil věci, jež učinil, z nutnosti, nebo proto, aby něčeho získal?

Naopak, proto stvořil věci, jež učinil, aby dal druhým něco z toho, co má nekonečně v sobě, a to z čiré dobroty. (XLIV, 4, ad 1.)

S v ě t.

Jak se nazývá souhrn všech věcí od Boha stvořených?

Nazýváme jej světem nebo vesmírem.

Svět a vesmír jsou tudíž týmž dílem Božím?

Ano, svět nebo vesmír jsou týmž Božím dílem.

Co zahrnuje svět, či vesmír, dílo Boží?

Dílo Boží, svět či vesmír zahrnuje tři třídy by-

tostí. Čisté duchy, těla, duchy spojené s určitým tělem.

Nuže, Bůh sám stvořil, čisté duchy, těla a duchy spojené s určitým tělem?

Bůh sám stvořil čisté duchy, těla a ducha spojené s určitým tělem.

Učinil to právě on, sebou samým, a samojediný?

Ano, on sám sebou samým a samojediný to vše učinil, jsa sám s to něco stvořiti.

Jak učinil Bůh samojediný a sebou samým svět duchů a těl?

Učinil tak svým výrokem či Slovem a se svou Láskou. (XLV, 6.)

Andělé: jejich přirozenost.

Proč chtěl Bůh míti čiré duchy ve svém díle?

Proto chtěl míti Bůh čiré duchy ve svém díle, aby byli korunou tohoto díla (L, 1.).

Co tím rozumíte, že čirí duchové mají býti korunou božího díla?

Rozumím tím, že jsou jeho nejvyšší, nejdokonalější a nejkrásnější částí. (Ibid.)

Jaká jest přirozenost čirých duchů?

Čirí duchové jsou přirozenosti či podstaty úplně nezávislé od tělesného a hmotného.

Jest velký počet těchto čirých duchů?

Velmi veliký jest počet čirých duchů. (L, 3.)

Převyšuje jejich počet počet všech jiných stvořených přirozeností?

Ano, jejich počet převyšuje počet všech jiných stvořených přirozeností. (Ibid.)

Proč je třeba, aby byli tak četní?

Protože jest záhodno, aby to, co je nejkrásnější, překonávalo velikostí vše ostatní v díle Božím.

Jak se nazývají pravidelně čirí duchové?

Nazývají se andělé.

Proč slují čirí duchové anděly?

Protože jsou posly, jichž užívá Bůh, aby spravoval ostatní tvorstvo.

Mohou andělé přijmouti tělo jako my?

Nikoliv, andělé nemohou přijmouti tělo jako

my, a i když se někdy mohou zjeviti oděni tělem, mají pouze jeho zdánlivě jeho zevnějšek. (LI, 1, 2, 3.)

Existují andělé někde?

Ano, andělé jsou někde. (LII, I.)

Které jest obyčejné místo andělů?

Obyčejné místo andělů jest nebe. (LXI, 4.)

Mohou andělé přecházeti s místa na místo?

Zajisté, andělé mohou přecházeti s místa na místo. (LIII, 1.)

Potřebují k tomu času, aby mohli přecházeti s místa na místo?

Andělé se mohou přenést s místa na místo sebe vzdálenější, jakoby v okamžiku. (LIII, 2.)

Mohou též dle libosti zvolna opouštět nějaké místo a zvolna se ubírat na jiné?

Andělé mohou dle libosti zvolna opouštět nějaké místo a zvolna se ubírat na jiné; poněvadž jejich pohyb jest pouze postupně uplatnění jejich síly nebo činnosti v různých bytostech nebo v různých částech téhož celku.

Vnitřní život andělů.

V čem záleží život andělů dle jejich přirozenosti čirých duchů?

Život andělů dle jejich přirozenosti čirých duchů záleží v poznávání a milování.

Jaký druh poznávání mají andělé?

Andělé mají rozumové poznávání.

Nemají tedy andělé smyslového poznávání jako my? Nikoliv, andělé nemají smyslového poznávání jako my.

Proč nemají andělé smyslového poznávání jako my?

Protože smyslové poznávání tvoří se prostřednictvím těla a andělé těla nemají.

Jest andělské rozumové poznávání dokonalejší, naše rozumové poznávání?

Ovšem, andělské rozumové poznávání jest dokonalejší než naše poznávání rozumové.

Proč je andělské rozumové poznávání dokonalejší než naše?

Protože andělé nemusejí čerpati své poznání z vnějšího světa a protože poznávají každou pravdu pouhým nahlédnutím ducha a nepotřebují si sestavovati soudy jako my. (LV, 2; LVIII, 3, 4.)

Poznávají andělé všechno?

Andělé nepoznávají všeho, neboť jejich přirozenost jest konečná. Jen Bůh sám, jenž jest nekonečný poznává vše. (LIV, 1, 2, 3.)

Poznávají souhrn všeho tvorstva?

Ano, andělé poznávají celek veškerého tvorstva; jejich přirozenost čirých duchů totiž žádá, aby tomu tak bylo. (LV, 2.)

Poznávají andělé vše, co se děje v zevnějším světě?

Andělé poznávají vše, co se děje v zevnějším světě, pojmy jejich ducha jim zjevují tyto věci, tak, jak se uskutečňují. (Ibid.)

Poznávají andělé myšlenky našich srdcí?

Andělé nepoznávají těchto myšlenek, protože tyto myšlenky jsou svobodné a proto nepatří do řetězce nutných zevnějších jevů. (LVIII, 4.)

Čeho je třeba k tomu, aby poznávali andělé myšlenek našich srdcí?

K tomu je třeba, aby je jim Bůh zjevil, nebo, aby podmět sám dal je jim poznati. (Ibid.)

Poznávají andělé budoucí věci?

Andělé nepoznávají budoucnosti, jestli ji jim Bůh nezjeví. (LVII, 3.)

Jaký druh lásky mají andělé dle své přirozenosti? Andělé mají dle své přirozenosti dokonalou lásku k Bohu, k sobě a ke všem tvorům, jestliže hříchy nezhanobí v nadpřirozeném řádě toho, co smejí milovati v řádě přirozeném.

—o—

ČAPEK-CHOD †

Úmrtím Čapka-Choda odešel nejen z české literární společnosti zjev zcela svůj, robustní zjev neustále sršící sarkasmy a vtipy, svědčícími o dokonalé znalosti veškerého našeho života, nýbrž z české literatury odňat byl nejmohutnější jedinec, kterému se podařilo, že svým dílem si vynutil nejen bezvýhradný obdiv i kritiků nejreservovanějších — až na dvě tři výjimky — nýbrž byl uznán i mladšími generacemi jako magnus parens toho, co tyto generace do vývoje české prozaické epiky nového přinesli. A nad to ukázala se oprávněnou naděje, že to bude právě dílo Čapka-Choda, kterým by se česká beletrie imposantního realistického základu mohla s úspěchem uvést na forum světové. V díle Čapkově je sloučen geniálním způsobem bohatě odstíněný a do nejmenších detailů dokonale prostudovaný obraz života nápadných jednotlivců všech českých společenských vrstev s mohutnými ryze fiktivními osudy umělecké a vědecké praxe vášnivých odborníků, kteří však rostou z téže živné prsti jako jejich normální bližní a jimž v těle koluje též rytmus životní osudovosti a horké chtivosti cílevědomé činnosti. K jejímu plnému úspěchu chybí u lidí Čapkových často jen nepatrná duše plně životní odvahy a tak jsme v pracích Čapkových často svědky toho, kterak výhony života se hroutí takřka několik vteřin před možným dosažením cíle, čímž ovšem vzniká ironický nepoměr, budící smích, jimž trestá básník, pln bolestné zloby, že člověk — zápasník se životem — nebyl dokonale na zápas připraven. Monumentální plastika, citová obsažnost, impresionická jistota, mistrovství přilehavého jazyka, geniální zručnost a míšení živlů tragických s komickými a naopak, tyto nejzákladnější klady Čapkovy epiky záhy přerostly meze směru, v jehož prostředí začala beletristická činnost Čapka, jemuž všestranná činnost žurnalistická, doplňovaná vášnivým studiem knižním a činným zájmem o hudbu a výtvarnictví, opatřila ojedinelou průpravu, využitou beletristou ve všech složkách dokonale i pomocí jaderného ingenia fabulačního, skvěle kombinujícího prvky zkušenostní s prvky ryze imaginativními. Labyrint osudů a osob Čapkových, jehož plné zhodnocení bude vyžadovati řady řešení průpravných, vytvořen byl za stálého, borce intenzivního boje autorova s látkou, často sic »prima« kvalitní, ale dosud nikým před Čapkem nevyzkoušenou v prostředí, které je teprve nechávalo beletristou k uznání jeho tvorby donucovat. Tento bojový charakter Čapkovy tvorby a jejího pozadí vedl pak nutně k tomu, že v příběhy Čapkovy, které mají ostrou výraznost a zvětšení nový ráz detailů ve filmové produkci, předvádějice jen děje neobyčejné, napínavé, překvapující a jaksi živelně zbytnělé, se vlévá plným proudem zvláštní živelná intenzita slov, gest, výkonů, vášní, vůlí, záměrů, omylů a hříchů — téměř však nikdy vraždy, jakoby empirik Čapek-Chod nevěřil bezpečnosti své duše, slavné fabulace, jež vesměs všude jindy zdolává úkoly i nejtěžší až virtuosně. To proto, že cítí jako pevnou a únosnou půdu re-

alitu všemi smysly a jinými duševními nástroji dokonale vyšetřenou. Život lidí Čapkových není hra, není hodnota ad libitum, je to hrubý, složitý, základní úkol, žádající, aby nasazeno bylo vše, jen aby život nepohltit projevů osobnosti. Zprvu se toto ovládnutí života lidem Čapkovým nedaří, ale škola osobní bolesti z rodinné ztráty, leta pozvolného dobývání úspěchů literárních i hlásící se dozrávání životních zkušeností žurnalistického »veterana, ne však invalidy«, působily na inspiraci Čapkovu tak, že ruku v ruce se zduchovněním jeho pojetí lidské aktivity ve smyslu života pro své nejbližší a nevinné (viz konec Jindřů! napověděný už koncem Vondřejce), šlo přesvědčení, že je to předem umělecká tvorba, která vytrhuje jedince z kalužiny všedností a hamižností k vrcholům lidství. Tak vírou v překonání nízkého lidství tvorbou a nesobeckým obětováním se za druhé, znamenána jest poslední etapa Čapkovy literárního vývoje, jehož uzavření nositeli nebylo dopřáno osudným skolem, jenž má v sobě tolik tragické ironie, právě té ironie, která byla Čapkem-Chodem zpodobena epicky, způsobem téměř jedinečným. — Z generace prozaických realistů vystoupivších jako odezva romantismu lumírovského téměř současně se symbolismem, impresionismem a dekadencí se stal Čapek-Chod zjevem vpravdě monumentálním, obdobným Vrchlickému a Březinovi, těmto dvěma velikým zákonodárcům generací mladších. vz.

PO STOPÁCH SLEZSKÝCH PÍSNÍ PETRA BEZRUČE. 15. září letošního roku bylo Petru Bezručovi šedesát let. Při té příležitosti vyšlo mnoho oslavných článků, které ale zapadly v rychlém běhu života. Moravské Kolo spisovatelů vydalo však knížku Aloise Adamuse s osmnácti celostránkovými obrázky a 70 str. textu. Zařadili ji do svého souboru o spisovatelích moravské země, a plným právem, neboť »aková knížka malá a příjemná již dávno se neocitla na mém stole. Není to suché vypravování životopisu, ale spíše průvodce krajem, který bardu slezského lidu dal do ruky pero a do srdce nalil žluči a bolesti nad těmi, co se topí v zátopě cizího živlu. Tu knížku musíme čísti zejména dnes, kdy mnoho se sice změnilo od těch dob, dob těžkých zápasů a bojů o odnárodňované kraje, ale přece není vše naladěno do radostné tóniny. Jen zajděte do Bezkyd, vzpomínejte Ondráše z Lysé, poslechněte několik slov o P. J. Štíhelovi z Janovic, který bojoval ne tak slovem, ale činem proti náporu německého panstva na ouřadě, dlouho bojoval, až konečně nemocen odchází, »ale péro páterkovo nesmí psát po našem...« A nebyl on sám, jak vypráví knížka. Byl to katolický živel, který udržoval češtinu, mluvil po moravsku, zatím co evangelíci záhy se klonili k polštině. A když dostala osada polského kněze, nepodvolila se, a držela se českého zpěvu a chtěla české kázání. Jdete tu cestou po slezské zemi, kterou z jedné strany loupil Němec, z druhé Polák. Syrota opuštěná, a dnes je zní jenom kus v našem státě. A to toho »staříka« hryže asi nejvíce, a proto ve dnech, kdy se tolik papíru potisklo k jeho oslavám, utekl na Bezkydy, které jediné mu rozumí, které jediné mu zůstaly věrné. A země za Olzou je cizí, odrázla cizí ruka kus jeho duše. Proč by ještě mluvil, když mu něchtěli rozumět, když přikyvovali k bolestné operaci, k nejtěžší ráně jeho života. — Jeho přátelé dali mu aspoň knížku, když jiného přání nepřijímá, a myslím, že udělali dobře, neboť takovým komentářům dobrých knih rozumím. Nevnučují své názory, ale poví za folianty. M. K. S. upřímný dík. -bka.

MORAVSKÉ KOLO SPISOVATELŮ V BRNĚ (Jakubská 1) vydalo svým přispívajícím členům za Kč 25.— příspěvku tři knížky V. K. Jeřábka »Gloria Manzoni«. Sborník prací čtyř spisovatelů »Čtvero-zvuk«, a průvodce Slezskými písněmi Petra Bezruče »Po stopách slezských písní«. Je to svépomoc spisovatelů moravských, něco podobného jako u naší Družiny literární a umělecké. Knížky jsou hodnotné a zaručují, že za nepatrný peníz dostanete slušné věci. Členství, zejména přátelům z Moravy, vřele doporučuji. Ostatně myslím, u nich je k tomu donutí vyvinutý cit regionalita. Ať však nezapomenou také na Družinu, která přichází s pěkným programem na příští rok. Vráťím se k tomu ještě, až tyto knížky vyjdou. -bka.

JOSEF POSPÍŠIL: »TICHÉ ROZKOŠE«. Vydalo v krásné typografické úpravě Nakladatelství Československé akciové tiskárny, Praha II., Panská ul. 1. Stran 104, cena brož. Kč 20.—, v elegantní vazbě Kč 30.—. Náš Pospíšil se opět rozezpíval. Jeho »Tiché rozkoše« jest kniha míru, ticha, snění a odpočinku. Oživuje a vyvolává sladké a bezhříšné radosti smyslů, rozechvívaných přírodou. Čtenář, uštváný politickým, sociálním, kulturním a morálním rozvrtem, unavený technikou a amerikanismem, najde v knížce oddech a klid. Verše »Tichých rozkoší« jsou útekem do přírody, procházkou polem a lukami, toulkou po březích řek a rybníků, radostné bloudění lesem. Zpívá se v nich o radosti barev, zvuků a vůní. Pospíšilova poesie nenosí krátkých sukní a tělových punčoch, nebarví si rty, nekouří, neflirtuje, netančí v barech jazz-band. Nechodí ani do biografů. Nemiluje sensaci a divokých emocí. Nechce dělat také paňácu a clowna pro vyrazení literárních unuděnců a vyžilců. Užívá ještě interpunkce. A netančí podle píšťalky moderních kritiků. V dobách revoluce a rozvratu vždycky kvetla idyla. Nuže, Pospíšilova knížka »Tichých rozkoší« jest idylová a proto i jakýmsi dokumentem. Vřele doporučujeme.

DR. BENEŠ VYDAL SVOJE PAMĚTI: »Světová válka a světová revoluce«. O Vatikánu píše celkem málo — na dotaz proč, odpověděl, že ničeho neví, poněvadž vyjednával Štefánik — ale přes to musí uznati důležitost papežství. Tak na př. na str. 499 píše: »Bylo by politickou slepotou, že papežství, katolická církev a katolicismus vůbec za války a nyní po válce jsou vážným mezinárodním činitelem, že jsou a budou mocným činitelem duchovním. Jest možno býti politickým odpůrcem a míti jiné názory mravní a náboženské, ale nelze toho neuznat. Politik se musí zaříditi dle toho. A ani odpůrce nemůže zapomenouti kladných hodnot duchovních, plynoucích z učení Kristova, jehož se katolicismus dovolává.«

KŘESŤANSKÁ REVUE. Prof. Hromádka a dr. Rádl vydávají »Křesťanskou revui«, věnovanou sblížení pozitivně věřících lidí všech křesťanských církví. Do revui budou též zařaděny práce katolických intelektuálů. Doposud dr. Hromádka se snažil být ke katolíkům objektivní, i když mu to bylo souvěrci zazlíváno. Udrží-li revui na tomto poli poctivě spolupráce pozitivně věřících křesťanů, přispěje »Křesť. revue« k sblížení evangelíků s protestanty k boji proti bezvěří a materialismu.

DUCH SVATÉ TEREZIE JEŽÍŠKOVY jest nejvýstižněji vyjádřen jediným slovem — láska. Láska čistá, nekompromisní, řekl bych specificky karmelitánská. »Mým povoláním je láska! Ježíši! Chtěla bych ho tak vroucně milovati, milovati tak, jak ještě nikdy nebyl milován.« Tuto lásku sv. Terezie analyzuje kniha »Duch svatý Terezie Ježíškovy«, vydaná karmelitkami z Lisieux — kterou před několika dny,

přeloženou do češtiny, čilé přerovské sestry N. P. P. M., obohatily naši asketickou literaturu. (Přerov 1927, str. 247. Cena 20 Kč.) Není to nějaký nový životopis, ale autentické doklady, jichž bylo též použito v kanonisačním řízení, jež zjišťují do nejmenších podrobností hrdinství této světice. Jsou vzaty jednak z původních spisů sv. Terezie, jednak ze známých jejích noviců a ze zápisků její sestry Pavliny řeholnice matky Anežky Ježíškovy, která denně pro vlastní duchovní potřebu si zaznamenávala výroky své svaté sestry. Malá Terezie jako dítě tu rozmlouvá se svým Ježíšem. Hledá novou cestu do nebe a nalézá ji. Je to cesta radostného odevzdání se vůli Boží ve všem. Četba tohoto dílka je meditací pro toho, kdo žije životem duchovním. Povzbuzuje k napodobení, vlévá do duše důvěru, vede k nebi. Ctihodné sestry přerovské vykonaly záslužný čin a kniha bude jistě záhy rozebrána. J. M. —el.

Prof. P. Siebertz: WUNDER IM WELTALL. Verlag Josef Kösel a Friedrich Pustet. München. Str. 423. Cena 10 M. Dlouhá, suchopárná vědecká pojednání i o věcech nejzajímavějších brzy unaví. O knize prof. Siebertze toho nelze říci. Je to encyklopedie o nejzajímavějších projevech života, obsahující články asi padesáti odborníků (většinou profesorů), tedy vědeckého podkladu, ale přece podané a sestavené tak, že je kniha stále zajímavá a neunaví. Celá řada prvních článků jedná o vzniku a útvaru světa, o duševním vývoji lidstva, o člověku v různých dobách, o vývoji řeči a písma atd. Shledáme se v encyklopedii i se zajímavými články o vývoji rodiny a státu, měst, o životě ve starých městech, o středověkých školách, o klášterních a farních školách ba i se články o vývoji lékařského umění, o vzniku peněz, o módách v různých dobách a u různých národů, o dějinách houby od nejstarších dob, rolnictví v přítomné encyklopedii se shledáme. Ani zajímavý článek o dějinách hostinců a tancích v různých dobách nechybí. Kniha je též oživena více než 300 obrázky, přiléhavě doprovázející tištěné slovo — takže odkládáme knihu s vědomím, že poměrně snadno a rychle jsme rozšířili obor vědění a to právě o věcech, s nimiž v každodenním životě se tak často setkáváme. Prof. Siebertz slibuje, že podobná encyklopedie vyjde každého roku. Právě vydaná (již druhá) je přípravou k encyklopedii, která vyličí mohutný rozmach technických vynálezů dneška. Ani cena — 10 M —

knihy tištěné na pěkném papíře v celoplátěné vazbě, není velká. Rel.

FÜHRER ZUR INNERLICHKEIT. Ze spisů P. Grou vybral P. M. Schmid S. J. — Nákl. J. Kösel & F. Pustet. Mnichov. Str. 309. Cena v celopl. vazbě 3 M. P. Grou S. J. je všeobecně považován za jednoho z nejlepších autorů na poli askeze a mystiky. P. Schmid, známý autor též do češtiny přeloženého »Vrcholu úcty k B. S. P.«, vybral z více nebo méně známých spisů P. Grou nejceněnější myšlenky, které k potřebě duší toužících po vnitřním životě sestavil v knize: Führer zur Innerlichkeit. Kniha obsahuje základní pravdy duchovního života a sice v prvních sedmi částech jedná o základě duchovního života — o odevzdání se do vůle Boží. Další devět článků probírá duchov. život, jeví se v duchu modlitby a v přemáhání pokušení. Posledních pět udává cesty k dosažení vrcholu duchovního života, totiž lásky k bližnímu a Bohu milovanému nade vše. Dnes, kdy více než kdy jindy jeví se potřeba duchovního života, je každý spolehlivý vůdce vnitřního života — který není tak snadný — vítán. Rel.

Dr. A l p h o n s S c h e n z: SONNTAGSGLOCKEN, volkstümliche Lesungen über Tagesorationem, Epistel u. Evangelium. Verlagsanstalt Tyrolia, Innsbruck. S. 385. Sch. 9.—. Liturgické hnutí poslední doby budí zájem o obrady církve svaté. Největšího zájmu a pozornosti zaslouží si mše svatá a právě kniha Schenzova jest nápomocnou, abychom prožívali každou neděli v duchu církve. Spisovatel jadrným slohem podává myšlenky obsažené v oraci, epístole a evangeliu jednotlivých neděl celého církevního roku. Přečteme-li si výklad Schenzův v neděli než jdeme do kostela nebo již v sobotu večer, naše pozornost při inší svaté bude jistě zvýšena. P. Jáchym O. F. M.

LITERATURU O SEBEVRAŽDĚ sebral Dr. H. Rost. Ve sbírce uvádí všechny knihy, brožury, pojednání, noviny a časopisy, které pojednávaly o sebevraždě. Srovnal vědecky všechna díla a články. Kniha má seznam literatury v mnoha řečech: německy, anglicky, francouzsky, italsky, španělsky, holandsky, švédsky, dánsky, rusky, finsky, maďarsky, polsky, srbsky, bulharsky, japonsky a latinsky. Má tedy kniha mezinárodní ráz. — Jedině postrádáme český seznam, je-li již v tak »světové řeči« jako je finština a maďarština.

STUDENTSKÁ HLÍDKA Č. L. A.

Z Č. L. A.

Poprázdňinová činnost Č. L. A. zahájena dne 13. října v přednáškové síni bývalého piaristického kláštera v Praze II., Panská 1, úvodní přednáškou duchovního rádce Msgra dra Bouzka.

Kolega místopředseda Němec zahájil schůzi, uvítal přítomné členy i nově se hlásící kolegy, mezi hosty pak zvl. univ. prof. dra Kudrnovského, který jako dřívější leta i letos mezi nás zavítal. Duchovní rádce ve své poutavé řeči nastínil, jak Liga i v tomto roce bude pracovat a to hlavně dalším duchovním prohlubováním života svých členů.

Do Ligy zavítali mnozí noví kolegové po první vstupující na půdu akademickou. Jsou nám vřele vítáni a doufáme, že v Lize naleznou to, co jim žádáný jiný neutrální akadem. spolek nemůže poskytnouti — totiž další vzdělání, poučení a prohloubení nábož.

života. Další schůze přednáškové konány 20., 27. října a 3. listopadu, přednášel opět duch. rádce Ligy. Měsíční členská schůze konána dne 10. listopadu o 7. hod. v Panské ulici. Po zahájení a uvítání přítomných, stručně, ale výstižně promluvil Msgr Bouzek, jehož milá slova našla a měla by právem nalézt ohlasu u všech členů přítomných. Je nás málo, ale přece musíme něco znamenati, musíme inponovati jak svým životem náboženským, tak i životem soukromým. Musíme býti pravými Ligisty, ve všem přesní, důslední a pak budeme i na venek vzrůstat a budeme moci splniti to, co od nás katolická veřejnost očekává. Ze zpráv kolegů funkcionářů bylo zřejmo, že Liga přes různé potíže, které se jí staví v cestu, pracuje a zdárně pokračuje na svém rozvoji. Konány četné nábožensko-vzdělávací přednášky, 6. listopadu přistoupili členové Č. L. A. společně ke stolu Páně. —an.

ORGANISACE KATOLICKÉHO STUDENTSTVA V RŮZNÝCH ZEMÍCH EVROPSKÝCH.

Katolické studentstvo na ochranu církve a svých práv sdružuje se v organizační celky. Nejmladšími co do vzniku jsou organizace anglického katol. studentstva. Teprve od r. 1921 sdružují se katol. akademici z Oxfordu, Cambridge a Glasgowu. Tvoří svaz, čítající 1500 členů v 16 sdruženích. Studentky mají své kroužky. — Vznik belgických katol. student. organizací datuje se r. 1920. Dnes mají na 3200 činných členů v 12 svazích. Vlámové v Belgii tvoří »Katholiek Vlaamsch Hoogstudenten Verband« s 5000 až 6000 členy. — Ústředí katol. studentstva československého trvá od r. 1912. V Č. L. A., S. K. A. Moravan, bohosloveckých spolicích a sociálních studentských sdruženích jest organisováno na 4000 studentů, většinou středoškolků. Otázka ženských organizací u nás celkem nerozřešena. Existující dívčí SSS. jsou organisovány v ÚKSČs. společně s mužskými. Ústředí má svou kancelář v Praze II., Panská 1. Vydává »Jitro«, časopis pro středoškoly. Ročně pořádá sbírku na Mikulášský dar studentstva, jejíž výtěžek z části připadá na subvence katol. spolkům akademickým, zbytek na vydávání »Jitra«. — Slováci mají své Ustredie katol. studentstva slovenského. O síle jejich organizací nemáme jasných dokladů. V článku »Documentation Catholique« z 16. července 1927, odkud čerpány informace o zahraničních studentských organizacích, jsou Slováci pominuti mlčením. Vysvětlují si to faktem, že Ustredie jest členem Ústředního Svazu Československého Studentstva — organizace eminentně pokrokové. — Němečtí katol. akademici v ČSR. sdružili svých 6 skupin se 200 členy v centrum »Akademia«, počtem sice nečetné, ale intenzivní prací všechny čtenější organizace studentské v ČSR. předčící. Středoškoláci organisují se ve sdruženích »Staffelstein«. — V r. 1909 vznikl svaz holandských katol. studentů »Roomsche Katholieke Studenten«. Čítají 1100 členů. Světoznámá jest »Federazione Universitaria Cattolica Italiana« (FUCI), r. 1896 založená a reorganisována r. 1905. Má 17 sekretariátů s 6000 činnými členy. Ústřední výbor FUCI, stojící organizacím v čele, má též členem zástupce jmenovaného papežem. Katolické akademičky italské mají svou samostatnou organizaci s 10 sekretariáty a 550 činnými členkami. — Litva má od r. 1910 svaz katol. stud. »Ateitis« (Budoucnost) a má v šesti mužských a jednom dívčím sdružení na 400 vysokoškoláků a 4000 středoškolků. — Téhož roku jako v Litvě, založen v Lucemburku »Katholischer Verband Luxemburger Studenten« a má v 8 sdruženích (pro dívky i hochy společných) celkem 150 činných členů a 450 seniorů. — V Uhrách funguje od r. 1921 »Magyar Katholikus Főiskolai diák-szövetség« (37 smíšených organizací s 700 členy) a dívčí studentský Svaz se 400 studentkami. — Německo má od r. 1874 »Unitas-Band« s 50 universitními kroužky a 1500 stud., od r. 1871 »Kartelverband« s 81 spolky a 170 feriálními kluby, »Cartellverband« od r. 1873, »Freie Vereinigung« od 1908 a po válce vzniklo hnutí katol. studentstva »Hochland« s 1000 členy. Studentky říšskoněmecké jsou organisovány v počtu 800 členek v 22 sdružení, soustřeďujících se ve »Verband der katholischen deutschen Studentinnenvereine«. — Polští katoličtí studenti seskupili se v počtu 1200 členů v »Odrodzenie« (Obrození). — V jednotlivých portugalských universitních městech jsou svazy katol. studentstva portugalského; zvláštní zmínky zasluhuje »Centro Academico de Democratia

Christa«, sdružující 500 akademiků university Coimbre. Má asi 300 čestných členů a až do dnešních dnů se statečně drželo v náboženských bojích v Portugalsku. — Akademici katol. rakouští organisují se ve »Akademikerschaft Österreichs« a akademičky ve »Vereinigung katholischer deutscher Hochschülerinnen.« — Confederation Nacional de Estudiantes Catolicos de Espana«, zřízená r. 1920, má v řadách svého členstva téměř všechno studentstvo španělské. Ke konfederaci se hlásí též spousta profesorů. Konfederace má celkem 18.000 členů organisovaných ve 123 svazích a 33 federacích. Katolické akademičky španělské jsou sdruženy v »Accion catolica de la Mujer« v počtu 4000. — I ve Švýcarsku mají katoličtí studenti své organizace. Je to od r. 1841 »Verband der Schweizer Studenten« s 36 odbočkami, 1200 členy a 2400 seniory a od r. 1916 »Renaissance« se 4 odbočkami a asi 100 členy. — V království S. H. S. sdružili se v r. 1919 katol. studenti v »Katolická Ďačka Liga«, v níž mimo 320 akademiků a 30 akademiček jest organisováno na 3000 středoškolků.

Jiří Gerson.

František Košalík:

BOJ O STUDENTSKOU DUŠI.

Nejprudší byl po převratě. Dorost české inteligence měl býti zbaven své katolicity a tak by bylo pojištěno ovoce odpadové akce v národě. Tehdy vznikla naše studentská organizace a osvědčila se. Struktura organizační vzata od protivníka, jen duch byl jiný. Opadnutím protiřímských vod v národě boj nebyl vyhrán. Duch školy se nezměnil, jen metody nebyly již tak rohaté. Všichni jsme si byli vědomi další oprávněnosti naší organizace, dokud tu nebude katolických škol. Ale úpadek nebyl patrný. Nadšení chladlo. V jiných katol. kulturních spolcích bylo totéž. Impuls k oživení náboženského ducha, v jehož cvičivé činnosti tkví jediné záchrana, odnikud nepřicházel. Letos nová naděje vzešla z chystané katolické akce, o níž se nedávno radila biskupská konference.

Situace naše není utěšená! Hledají se proto nové cesty. Mnozí si myslí, že spása je v oživení odumírajících forem organizačních. Klamou se a chystají sobě nová zklamání. Nové však obzory ukazuje kol. Benetka v článku Studentova víra v 15. čís. »Rozmachu«. Jádrem článku je v těchto větách: »A vychovávatí studenty musíme, chceme-li opravdu pomýšlet na obrodu katol. života u nás.« A proto »schůzování dejme jinou formu« a třeba je dále »dát hlavní slovo duchovnímu vedení«. Jeho plán s profesory náboženství skrývá v sobě pak nárys budoucí organizace, třebaš kol. Benetka jej nepropracovává, takže to dělá dojem, jakoby chtěl se omeziti na soukromou iniciativu.

Jak by to mělo vypadat? Dosud těžiště Sdružení dle jednacích řádů je ve výboru. Nyní vedoucím činitelem byl by duchovní rádce, jenž by ovšem dostal i nový titul, poněvadž by neradil pouze, ale řídil. Vzorem tu může býti stará osvědčená katol. organizace Mariánských Družin. Církve dobře věděla, proč rozhodující slovo dala zkušenému knězi, který musí vésti a vychovávatí. Studentské spolky toho potřebují jako soli. Daly by se o tom psáti celé kroniky, co nezkušenost a mnohdy i ješitnost pánů výborů natropila. Duchovním rádcem by ovšem mohl býti jen kněz velké lásky ke studentstvu. Jeho osobnost by musila přitahovati mladé duše, poněvadž získání vlivu předchází získání důvěry. Výboři by zůstali, jenže byli by dosazováni s rozhodujícím vlivem duchovního rád-

ce jako jeho pomocníci. Vždyť knihovnu, čítárnu, korespondenci atd. nebude duchov. rádce sám obstarávat. Dobré by bylo získat aspoň ve větších městech slušné místnosti se všim pohodlím jiných studentských klubů. Organizace by se založila všude tam, kde by se našel ochotný kněz. Nebude-li ho, pak raději nic. Živoreni není život. Úkolem Ústředí by bylo vydávat časopis, pořádati exercicie se sjezdy o prázdninách a zastupovati sdružené organizace před forem národním a zahraničním.

Věc neproveditelná není. Známe Sdružení, kde se to již dnes praktikuje. Spolkaření se pověsilo na hřebík a členi se semkli kol duchov. rádce. Není třeba stále kopírovati »veliké« a ohlížeti se na hezké oči mocných. Láska k vlasti a církvi nám velí, abychom změněným poměrům dovedli přizpůsobiti formálnosti organizací. Hlavní věcí je získat studentskou duši Kristu nejen pro její věčnou hodnotu, ale i pro zabezpečení lepší budoucnosti českého národa a jeho státu. Jen v Jeho znamení zvítězíme!

ROZMACH A MY.

Článek stejného nadpisu v posledním čísle »Života« od J. Gersona zabývá se mým článkem v »Rozmachu«, č. 15, »Studentova víra«. Jsem na rozpácích, smím-li přičiniti několik poznámek k útoku tak nešikovně vedenému. Není tu jasno, zda to má být kritika zmíněného článku, či snad kritika mé osoby a kdo za článkem stojí. Můj protivník, skrytý za průhlednou maskou pseudonymu, otiskl svůj výpad ve Studentské hlídce ČLA., a lze proto důvodně předpokládati, že redaktor »Života« neměl o něm vědomosti.

O svůj poměr ke katolickému studentstvu nemusím se s nikým dohodovati. Třeba mimo organizaci,

přece jsem pracoval vždy v jeho zájmu. Důvody, již několikrát opakované, nebudu uvádět, neboť plynou ze současné krise. Ostatně moje spolupráce v jiných listech ukazuje, že katolické studentstvo mohlo by být spokojeno, kdyby aspoň několik mohlo se vykázati stejnou prací. Ani v tomto listě nejsem jenom tolerován, a nemohu strpěti, aby se pořádaly osobní útoky proti mně. Právo volného projevu dovedu si uhájit kdykoliv a kdekoliv.

Tolik in margine boje tak nešikovně zahájeného, a tím nešťastnějšího, že útok je hned za mým článkem. Někdy útok nestojí za to, aby se mu věnovala pozornost, aby snad útočník zbytečně se netěšil z pozornosti, které nezasluhuje. Že se tím prospělo katolickému studentstvu, pochybuji. Tam chtějí práci. Někdo jim řeční, jiný pošle několik korun. Málokterý však odváží se napsat článek, aby duše, tak vzácné, získal pro lepší cestu. O ceně této činnosti, tak rozdílné, nebudu rozhodovat já, to jednou posoudí studenti sami.

Bořivoj Benetka.

Doslov redakce. Článek J. Gersona byl uveřejněn s vědomím redakce, protože »Život« chce býti tribunou pokud možno volnou. Z toho důvodu popravíme místa obraně Benetkově a otiskujeme další příspěvek k diskusi. Příště potlačíme osobní invektivy i podepsaných projevů, abychom místo diskusím nemuseli dávat místo polemikám.

PROHLAŠUJI jménem správního výboru Č. L. A., že článek Jiřího Gersona »Rozmach a my«, v 16. čísle »Života«, nebyl psán jménem Č. L. A., jak autor stati sám prohlásil.

—an.

AKADEMICKÝCH HODNOSTÍ v poslední době dosáhli tito členové Ligy: kol. Muchka, Mareš a Šperl, kteří byli prohlášeni doktory práv.

CO ŽIVOT DAL.

SALESIÁNI.

Konečně nalezl se útulek pro salesiány. Ve Fryštáku u Holešova usadil se tento nejmladší řád, aby pracoval na tvrdém českém úhoru.

České salesiánské dílo

povstalo z ničeho a v chudobě a nedostatku své poslání dosud konalo svědomitě. To proto, že mu přál Bůh a dobrodincové...

Před čtyřmi roky zatoulali se do Italie čtyři studenti. Rok nato (1924) přijíždí do Italie již výprava 25 hochů a schází se tu čeští salesiáni, (z Jugoslaviie, Palestiny a Polska), ujímající se vedení českého ústavu v Perosa-Argentina u Turina. Tam přišly ještě dvě výpravy nových chovanců. Nyní počítá čes. sal. dílo již na 10 salesiánů, 20 noviců, z nichž 10 složí v krátké době sliby a asi 60 chovanců studentů a řemeslníků.

Sal. ústav v Perose Arg. v Italii přijímal většinou hochy chudé a vydržoval je jen z milodarů, a byť se nacházel vždycky ve velké tísní finanční, přece chovanci našli vždycky tolik, aby byl talíř naplněn, srdce rozveseleno a duch povznesen.

Nyní byl přenesen ústav do vlasti, aby byla práce usnadněna a aby se ještě více mohlo vykonati.

Salesiáni obracejí se na všechny, kteří až doposud tak obětavě spolupracovali na díle božím, s důvěrnou prosbou ve jménu Božského Mistra, Panny M. Pomocnice zázračné Ochránkyně a Odplatitelky do-

brodinců salesiánských a ctih. Don Bosca o laskavou pomoc a podporu v těžkých začátcích.

Zakoupení potřebného nářadí a vybavy, vydržování chudých chovanců, to vše si vyžádá obrovských tisíců a velkých obětí.

Obracejí se tudíž s prosbou na všechny, kteří tomuto dílu přejí, aby jim dle možnosti v těžkých začátcích přispěli a je povzbudili:

a) Svou láskou a modlitbou, aby Bůh naší společné práci žehnal.

b) Zasláním nějakého peněžního příspěvku dle možnosti.

c) Doporučováním, šířením zájmu mezi dobrým lidem a vybíráním příspěvků.

d) Darem nějakého užitečného předmětu, potavy, šatstva, knih, hudebních nástrojů, školských pomůcek atd. — pro školu, kostel, kuchyni a pod.

e) Zapisováním se do »Sdružení sal. spolupracovníků« a získáváním nových členů.

f) Zapisováním se mezi horlitele a horlitelky sal. ústavu ve Fryštáku.

Mladé srdce budou na Vás vzpomínati každodenně před svátostným Ježíšem a jedině On Vám pak plně odplatí...

V každé záležitosti, jak při zasílání příspěvků, taktéž při potřebě informací obraťte se na

Salesiánský ústav »Don Bosco«,
Fryšták u Holešova, na Moravě.

»OSSERVATORE ROMANO« O PRAVÉM POSLÁNÍ RADIA. »Osservatore Romano« píše o poslání radia: »Správce geofysické observatoře benediktinů z Monte-Cassina stěžoval si zároveň s severoitalskými biskupy o zneužívání radia pro jazzovou hudbu a bezcenné operety. Co pomáhá přísné opatření a nařízení o veřejných zábavách, když špatná literatura a hudba vniká do nejvzdálenějších vesnic pomocí radia? Vládě byl předložen návrh, aby Itálie jako mateřská země vynálezu radia, předcházela dobrým příkladem ostatním zemím. Doporučí se, aby byly v radiu vyhrazeny hodiny úředním a tržním zprávám, dále populárním přednáškám, pohádkám pro děti a vyučování řeči. Moderní tance a špatná hudba bud'ťež škrtnuty z programu. Hudební výkony bud'ťež svěřeny jen koncertním akademiím a velkým divadlům. Po 10. hod. budiž program ukončen, již v zájmu zdraví národa, protože dlouhé noční bdění při naslouchání radia škodí zdraví. Jedině energické očištné akci se může podařit uchránit radia od úplného zneužití. — Možná, že se jednou podaří slyšet v radiu papežova slova, pronesená celému katolickému světu.«

JAK SE PROVÁDÍ CENSURA KNIH V ŘÍMĚ? Právo censurovat knihy patří Kongregaci svatého Officia. Jí předsedá sám papež a hlavním činitelem je kardinál-tajemník, dnes kardinál Merry del Val. Kardinál odevzdá podezřelé dílo zapisovateli, který sepíše své důvody pro příští eventuelní zkoušku díla. Pak je jmenováno jeden nebo více poradců. Kanonické právo jim předpisuje přesně jejich práci. Osobní mínění a náhledy rozhodčích jsou nepřipustny. Rovněž nesmí býtí podkladem rozsudku jednotlivé, z celku vyňaté věty. Pak se sdělí rozhodnutí kardinálu-tajemníkovi, který ještě sám osobně věc prostuduje. Rozhodnutí o knize je sděleno kardinálům, jakožto členům svatého Officia, jakož i ostatním členům Kongregace. Tito poslední pak projeví své mínění ve schůzi, které předsedá kardinál-sekretář. Konečné rozhodnutí se oznámí v generální schůzi kardinálů a tam se rozhodne, zda kniha je zakázána či shledána bezvadnou nebo má-li býtí podrobena nové zkoušce. Papeži se pak podá zpráva o hlasování a celém jednání. Potvrdí-li sv. Otec posudek o knize a uzná za dobré jeho uveřejnění, pak je dekret předán k dalšímu řízení »Acta Apostolicae Sedis«.

JAK SE STARÁJÍ O LITURGICKOU HUDBU VE FRANCII A AMERICE. V Toulousu byla založena »Společnost liturgické hudby«, jež si vzala za úkol shromáždit studenty a hlavně studentky konservatoří a nabádati je, aby pěstovali liturgický zpěv a hudbu. Na většinu konservatoří nestarají se totiž o tento obor hudby. V Toulousu budou nyní předběžné schůze asi jednou za 14 dní a v nich vysvětlí duchovní, dobře liturgického zpěvu a hudby znalý, starou i novou hudbu tohoto druhu a po theoretickém výkladě podá návod ku praktickému provádění. Za těchto večerních kursů budou studující nejen získáni pro liturgickou hudbu, ale rovněž i si rozšíří své hudební poznatky. K tomu ještě bude při ruce rozsáhlá bibliotéka tohoto druhu hudby. Podobně i v Dijoně bude organizována společnost pro liturg. hudbu a zpěv. — Americký arcibiskup baltimorský dal podnět k založení »Schola cantorum«, kde je na 300 osob různých zemí a ras. Škola předvádí mnoho církevně-hudebních děl. Po ukončení studií mohou žáci Schola cantorum pěstovati ve své vlasti liturgickou hudbu a zpěv, k nimž se jim dostalo uměleckého základu za studií.

KATOLICKÁ AKCE. Biskupská konference doporučila akci katolickou jako účinný prostředek k

prohloubení a rozšíření života náboženského a nařídila její zavedení v celé republice podle organického rozčlenění v rady farní, vikariátní, diecéšní a provinciální. Pražskému arcibiskupu Dr. Kordačovi náleží zásluha, že se věci ujal a s velikou horlivostí propaguje. Dr. Vrátný v L. L. snesl tolik pochybnosti o vyhlídkách a úspěchu akce, že slabší duše otrávil a silně neposílil. Známe pana doktora a víme, že přeje akci vše nejlepší a bude jistě sám horlivě pracovati. Takovým škarohlídem ale býtí nemá. Copak je to za vojáka, který se netěší ani na medaili, natož na maderskou hůl. Předpoklady, o kterých dr. Vrátný píše, jsou namnoze splněny. I to, po čem volá. Ti, kdož akci připravovali, pracovali s tichostí celá dvě leta a chtějí i nadále pracovat a býtí duší akce a kvasem nikdy neumdlévajícím. Kéž je to panu dru Vrátnému a těm, kdož jeho články četli, ku posile duší. —K.

KRONIKA DOMÁCÍ.

VLÁDA, vlastně min. financí, předložila rozpočet, který se projednává ve výborech sněmovních. Nejlépe dosud mluvil min. Engliš, který byl pohotově, když některý oposiční poslanec mu do rozpočtu mluvil. Odbyl ho velice rychle, čísls i argumenty. Zcela jinak počíná si dr. Beneš, který sedí na dvou židlích, jakoby pro něho neplatila solidární zodpovědnost všech členů vlády. Však už se mluví o jeho nástupci. Má jím býtí min. Hodža, který si již dělal náladu v Paříži a v Londýně. Když ho jeho přátelé vítali, naznačovali ve vítacích projevech, že o tomto poslání Hodžově jsou uvědomeni.

MINISTERSKÝ PŘEDSEDA ŠVEHLA promluvil v rozpočtovém výboru velkou řeč. Obhajoval demokracii, parlamentarismus, prohlašoval, že zůstane vždy věren pozitivní politice a že na pozemkovou reformu nesmí nikdo sáhnout. Další řeč týkala se spolupráce s Němci, již vítal. O sobě prohlašoval, že bude vládnout s kýmkoli, neboť má na mysli blaho celku a ne zájem agrární strany. »Právo Lidu« glosuje řeč min. předsedy takto: »Všechna čest Švehlovu rozhořčení, s nímž odmítá výtku, že ve vládě zastupuje především agrární stranu, a jeho ujištění, že jeho strana mu toliko umožňuje, aby v čele vlády sloužil státu. Ale což nevidí každý, že jeho krásná zásada »každý se musí vzdát své vypjaté sobeckosti ve prospěch státu!«, je pravým opakem praxe jeho strany, vytvořivší dnešní politickou a parlamentní konstelaci? Stačí vzpomenout agrárního náporu, s nímž vymáhána výše zemědělských cel, úprava pozemkové daně, monopolisace obchodu s dováženým uhlím, způsob, jímž se obchoduje zbytkovými statky, jednostranně agrární řešení novelisace sociálního pojištění, politická ofensiva agrárníků v bankách a průmyslových podnicích, politikaření i sanace bank — abychom shledali trapný nesouzvuk se sborem, který se neřídí ideální taktovkou svého kapelníka. Jaký tragický sebeklam!«

DISKUSE O LIDOVĚ-SOCIALISTICKÉ KOALICI. V tisku se vede diskuse o námětu Peroutkově v »Přítomnosti«, že by v budoucnosti byla státu nejprospěšnější koalice lidovců se socialisty. Odpovídáme na tento námět článkem. Socialisté kladou tyto podmínky: »O koalici se nedá mluvit, dokud klerikální strana hlásá boj proti moderní republikánské škole, dokud se nevyrovnala s osobou Husovou a dokud nezmění svého stanoviska ve věci odluky církve od státu. Že by státu prospělo, kdyby strana agrární na nějaký čas byla zbavena vlivu ve vládě, o tom nebude sporu. Požehnaně by to pocítila zejména státní pokladna.« Socialisté těmto problémům nerozumí. Kdyby se nedali ovládat realisty a volnomyšlenkáři, ne-

chali by marného boje »protiklerikálního«, který nedá dělníkům ani o skývu chleba více. Pro lidovou stranu jsou to věci zásadní, ve kterých je kompromis těžký. »Nár. Osv.« píše: »Eventualita součinnosti socialisticko-klerikální byla by žádoucí nejen s hlediska sociálně politického, nýbrž i všeobecně státního. Rozmnožila by počet možných našich vládních většin: a čím je tento počet větší, tím je státu a demokratickému režimu prospěšnější. Sám »Venkov«, který přirozeně této kombinaci nepřeje, napsal výslovně: »Předseda Švehla již před lety znovu a znovu vykládal, že musíme dospět u nás k několika pracovním většinám. Čím více jich bude — tím lépe pro stát. Opět a opět ukazoval na neblahé následky faktu, že nebylo jiné možnosti — nežli jedna vládní většina.« »Diskuse,« píše »Nár. Osv.«, »o které tu referujeme, měla by trvalou cenu, kdyby vedla aspoň k těmto pozitivním výsledkům: k zmodernisování protiklerikálního boje, k lidovější sociálnější orientaci klerikálních stran a k úvahám o rozšířeném počtu vládních většin.« Kdyby nám socialisté nevnutili kulturní boj, mohli bychom se jako strana drobného lidu věnovati »lidovější a sociálnější« politice. Šlapali bychom bývali socialistům ještě více na paty, aby vůdcové netloustli z bídy lidu. Vyráběli se sociální zákony, ale dělníci pracovali dva, tři dni v týdnu. Nynější koalice se postarala o roztočení koleček a dala lidu výdělek, stabilisovala rozpočet. Nyni ještě vyřeší řadu kulturně politických otázek a pak se bude odbourávat drahota. V této práci by nám socialisté mohli pomoci, abychom vyzkoušeli jejich státo- tvornost. To, co padesát let natloukali do mozků dělnictva, totiž, že náboženství je opium proletariátu, a že je nutno je potírat, jim tak snadno nevymluví. U republikánů bylo protináboženským zelotismem zachvácen jen vedení, kdežto sedláci věřili dál co jejich otcové, ať už noviny strany psali cokoli. Sedlák má svou filosofii a tradici náboženskou a nedá se tak snadno zvíkat. Proto koalici s lidovci vítali republikáni radostně. Ne tak by byla vítána koalice se socialisty našimi sociálními straníky.

DISKUSE O SOC. POJIŠTĚNÍ se utěšeně rozvíjí. Socialisté vedou do boje proti vládnímu návrhu masy i odborníky. Koalice nebude předlohu promrskávat a vyhoví asi v nepodstatných věcech opozici, budou-li návrhy její opravdové.

SYSTEMISACE A ÚPRAVA PLATŮ STÁTNÍCH ZAMĚSTNANCŮ vyvolává stále nové a nové projevy nespokojenosti. Jisto jest, že celý problém se řeší obráceně. Nejprve měla být provedena reorganizace správy, pak systemisace a naposled úprava platů. Při starém, složitém způsobu vyřizování aktů jeví se restrikce jako špatný vtíp, poněvadž v mnohých odvětvích administrativy práce přibývalo a bylo třeba aparát rozmnožit a ne restringovat. Stejně systemisace je předčasná a zdá se mnohým křivdou. V některých resortech se řadu let nepovyšovalo. Tam bude zácpa, t. j. nebude tam řadu let postup. Těm, kteří berou tak zv. vyrovnávací doplatky, je tím zaražen postup. Kromě toho se změnila tituly a řadu úředníků i takto diskvalifikovali, ať titul nic stát nestál. Nejde ani tak o muže, jako o ženy, které si na tituly potrpěly, zvláště v malých městech. Je tu ještě otázka, kam se podělo 750 mil. Kč, určených na úpravu stát. zaměstnanců. Jedni tvrdí, že stát dal na zlepšení platů stát. zaměstnanců jen 59 mil. Kč, ministr Engliš číslu dokazuje, že systemisace stála stát opravdu tolik peněz, o kolik min. financí žádal, totiž 750 mil. Kč. Jak se

dají tato dvě hlediska smířit. Všimněme si výkladu min. Engliš. Na dotaz z kruhů poslaneckých, kam dal těch 750 mil. Kč, určených pro státní zaměstnance, uvedl ministr, že je velmi nesnadno zjistiti účinky platové soustavy na rozpočet. Jedna metoda spočívá v tom, že se zjistil skutečný celoroční výdaj roku 1926 na platy státních zaměstnanců a veřejných učitelů, na které se vztahují platové zákony. Tento výdaj činil 2.292 milionů pro vlastní státní správu a pro učitele 887 milionů; celkem 3.179 milionů. Prvního půl roku 1926 byly vypláceny požitky podle starého systému. Násobí-li se tyto požitky dvěma, obdržíme celoroční výdaj, který by státní správa byla zaplatila, kdyby požitkový systém nebyl vešel v platnost. Částka ta činí 1.972 milionů pro státní zřízence a státní úředníky a 783 milionů pro učitele; celkem 2.755 milionů. Odečteme-li tuto částku od skutečného výdaje 3.179 mil., obdržíme 424 milionů. Tato částka byla vydána na vyrovnání platů svobodných a t. zv. novoženáčů. Náklad na systemisaci částka ta neobsahuje. Ten lze přibližně stanovit takto: Úhrn nákladů osobních (pro státní správu a učitele) činí 3.397 milionů Kč (2.511 mil. + 886 mil.) pro rok 1928. Náklad r. 1926, v němž ještě není výdaj z titulu platového zákona započten, činí 2.755 mil. Kč, jak již bylo shora uvedeno. Odečteme-li obě celkové částky, obdržíme 642 milionů Kč, v nichž je obsaženo také 105 milionů pro učitele, dále pak 29 milionů na vyšší pense a 25 milionů na vyšší kongruu. Odečteme-li tyto částky od 642 milionů, obdržíme 483 milionů, které jsou jako výdaj preliminovány pro vlastní státní správu k úhradě vyšších nákladů požitkového systému r. 1928. Poněvadž náklad na vyrovnání platů svobodných a novoženáčů činil celkem 424 milionů, bylo na systemisaci pro rok 1928 preliminováno celkem pouhých 59 mil. Kč. Proto nemůžeme ničeho dostat, zvláště když si částku tu rozdělily vyšší kategorie vysokoškolské. Tedy 424 mil. dostali svobodní a novoženáci z obnosu 483 mil., který byl preliminován na požitkový zákon, zbylo na zlepšení platů systemisací pouhých 59 mil. Kč. Restrikci prý získal stát 400 mil. Kč, ale tohoto obnosu nebylo užito na zlepšení platů státních zaměstnanců, nýbrž na platy učitelské.

KRONIKA ZAHRANIČNÍ.

BOLŠEVICI OSLAVOVALI 10leté trvání svého režimu. Při slavnostech došlo k výtržnostem opozičníků. Zinověv a Trocký byli v důsledku toho vyloučeni ze strany a hrozí jim deportace. Zinověv vyčítá nynějšímu režimu (Stalinovi), že má na bilanci jen pasíva. V politice zahraniční je pasivum vlády takovéto: 1. Porážka čínské revoluce. 2. Hanebný bankrot politiky dorozumění se zrádci z anglické generální odborové rady. 3. Uspíšení roztržky a přerušení styků mezi Anglií a S. S. S. R. 4. Poloviční roztržka s Francií. 5. Snahy o uznání předválečných dluhů. 6. Počátek rozkolu v komunistické internacionále. V oblasti politiky vnitřní vykazuje vládnoucí režim zejména tyto neúspěchy: 1. Postavení dělnictva se nezlepšuje. 2. V dělnických řadách panuje zjevné ochlazení proti politice ústředního výboru. 3. Vrstva velkých sedláků projevuje neobyčejný rozmach. 4. Na venkově se všude nálada zhoršila a vzrostla agitace pro selský svaz. 5. Kampaň pro snížení cen skončila žalostným neúspěchem. 6. Nezaměstnanost strašlivě stoupla. 7. Zásobování je nedostatečné a zhoršuje se neustále. 8. Všude, na každém kroku, je patrný neobyčejný vzrůst nejen hospodářské, nýbrž i politické moci nové buržoasie, to jest

nepmana, velkosedláka a byrokrata. Zinověvův celkový soud dá se pak dobře shrnouti jedinou větou: Politický a hospodářský bankrot. Není ovšem zaviněn Stalinem, jak myslí Zinověv. Je to nutný vývoj, který prodělává každá sociální revoluce. Sedláci likvidují bolševismus a bolševičtí vůdcové jeden druhého pohltí.

KATOLÍKŮ V POLSKU je okolo 18,225.976 a to římsko-katol. Mají 4526 far a na jednu připadá průměrně 7526 farníků. Řecko-katolického vyznání je asi 3,612.615. Počet jejich far je 1849, tedy každá z nich má průměrně 3.775 příslušníků farnosti. Pravoslavných je počtem 4,000.000, mají 1000—1200 far, na každou z nich připadá 3330—4000 duší.

V ČÍNĚ se znovu bojuje.

JUGOSLAVIE podepsala přátelskou konvenci s Francií. Itálie se cítí tím dotčena.

V NĚMECKU se projednává školský zákon. Bude vyhraněn typ křesťanské společné školy (nekonfesijní).

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Novinové známky povoleny Řed. pošt. a telegrafů v Praze z 5. dubna 1927, čís. 64.546-VII-27.

Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilímovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jektční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.

ŽIVOT

Ročník IX.

V Praze 31. prosince 1927.

Číslo 19. (22.)

Ing. J. Lu.:

MOCENSKÉ POSTAVENÍ ČS. STRANY LIDOVÉ.

Mocenská posice každé politické strany měří se nejen počtem voličů a dosažených mandátů, ale i významem a vlivem, jakého strana dosáhla ve veřejném životě. Tak ku př. strana komunistická, která jest v Nár. shrom. co do počtu mandátů hned na druhém místě, nezaujímá vlivného postavení odpovídajícího tomuto počtu a to proto, že nemá lidí a vůdců větších duševních hodnot. Naproti tomu vzpomeňme působení bývalé malé strany realistické! Čím byli realisté před válkou?

Všimněme si blíže, jaké jsou poměry mocenské u čl. strany lidové. Strana lidová má značnou přitažlivost v širokých vrstvách lidových v národě jednak svým programem, založeným na světovém názoru katolickém, jednak svým charakterem konservativním, který povaze lidových vrstev velmi odpovídá — a který u nás je reprezentován téměř výhradně stranami katolickými — a konečně i bezúhonností svých vůdců i příslušníků. V dnešních materialistických dobách, kdy politika stala se takřka řemeslem, kdy u politiků jiných stran ustupuje idealismus zájmům jen třídním a osobním, jest strana lidová útočištěm těch mnohých, kteří mají víru ve spravedlnost a kteří doufají v nápravu křivd.

Svědčí o tom stálý organický růst strany, zejména v r. 1925, kdy strana přitáhla k sobě mnoho lidí dříve indiferentních nebo dosud jinak nevyhraněných. Byli to voliči t. zv. okrajoví, kteří volili stranu, její program, aniž by jinak byli politicky organisováni. Zejména to byli voliči z drobného lidu venkovského a úředníci, kteří již se zřetelem k platové úpravě spatřovali ve straně lidové záruku spravedlnosti a zastání.

OBSAH:

Ing. J. Lu: Mocenské postavení čs. strany lidové.
Dr. J. N.: Poučení z voleb.
Dr. Alfred Fuchs: Kaplan Fahsel.
Jiří Gerson: Odzbrojení a záruka světového míru.
Jan Bartoš: Inteligence a politika.
A. Novák: Delegátština.
Antonín Šorm: Koledy našich legionářů.
Věda, literatura, umění.
Studentská hlídka.
Co život dal.

Jest věci taktiky strany, aby tyto okrajové voliče pevně zachytila a organizačně zpracovala a učinila z nich uvědomělé stoupence strany. Tyto možnosti upevnění kádru voličů strany lidové jsou zde dány již tím, že z 80% katolických příslušníků státu jest zhruba dosud jen as 23% voličů katol. stran ve státě.

Uvážíme-li, že strana lidová je pevně organisována vlastně jen v zemích korunních a ne v celém rozsahu státu nebo národa československého, jako je tomu ku př. u strany agrární či stran socialistických, a že, kdežto v druhé části republiky na Slovensku, jest vedle strany lidové ještě strana ľudová, úplně obdobná straně lidové, takže jsou zde vlastně dvě úplně analogické strany, bylo by pro srovnávání s mocenskými poměry jiných stran považovati obě za stranu jednu, nebo aspoň — při porovnávání s jinými na téměř základě a podle stejného měřítka — jich síly — sčítati jako dvě doplňující se složky.

S tohoto hlediska jeví se obě československé strany katolické nejsilnější stranou republiky.

neboť mají dohromady 54 poslanců. Je-li všech československých poslanců, včetně podkarpatských, as 212, pak katol. poslanci tvoří 25% a jsou vlastně silnější nežli strana agrární nebo komunistická. To jest ostatně zřejmo i z toho, že v Čechách byla strana lidová při posledních volbách do N. S. do senátu stranou nejsilnější a na Moravě jest nejsilnější při volbách do poslanecké sněmovny i do senátu. — Na Slovensku jest pak nejsilnější katol. strana lidová.

Jak mohly se tyto obě strany katolické uplatniti ve správě státu, kdyby byl zachován dřívější společný klub, nebo kdyby aspoň obě tyto strany u vědomí síly, vyplývající ze spojení, postupovaly společně v některých předem sjednaných otázkách.

Jest dobře známo, že množství voličů jde vždy s nejsilnější stranou, ať již z vypočítavosti či z praktických ohledů a že čím menší strana, tím je těžší její existence a možnost udržeti své voliče. Vzpomeňme na stranu Modráčkovců, Chocovu, Práškovu, Stříbrného, Bubníkovu, Vrbenského, nájemníků, práce a j. a na pokles strany národně-demokratické! Jest to ostatně obecný zjev i v přírodě, i v životě, že velká hmota má větší přitažlivost, velký kapitál větší výdělečnost, či jak je to lidově vyjádřeno: »velký sedlák má i velké brambory«.

Když tedy obě katol. strany bohužel nedovedly uplatniti svoje síly jich sčítáním, bylo by záhodno, aby aspoň každá z nich se snažila o udržení své mocenské posice co do počtu svého voličstva a příslušníků. Bohužel, že se tak vždy neděje a že jsou zde známky nasvědčující, že obě katol. strany nedovedly udržet t. zv. »okrajové voliče«, které dříve získaly pouhou přitažlivostí. Zkoumání příčin toho vedlo by nás trochu daleko. Tolik je jisto, že jednou z hlavních příčin jest nedostatečný vliv a uplatňování se obou katol. stran ve vládě i ve veřejném životě se zřetelem k daným možnostem, přílišná skromnost obou stran a dále známá netečnost těchto stran v otázkách státně-zaměstnaneckých, z čehož ovšem pak těží strany socialistické.

Víme dobře, že nezasvěcená veřejnost nechápe vždy plně a dokonale všechny okolnosti a poměry, jimiž projevuje se účast strany lidové či lidové ve vládě, ve veřejné správě či jinak (otázka vatikánská!). Strana lidová pak obzvláště jest již takovou, že požaduje od svého voličstva plnou důvěru ke svým vůdcům i tehda, když nelze její příslušníky přesně o všem informovat nebo když nelze dělat politiku stále populární. Přes to však

není voličstvu strany plně srozumitelnou politika ústupků, ohledů a skromnosti, jak se často jeví jak v činnosti zákonodárné i administrativní. Tak na příklad před utvořením nynější koalice, ještě za koalice národních stran, kdy lidová strana měla 31 poslanců, měla ze 17 ministrů obsazeny tři resorty, kdežto v nynější vládě občanských stran má z 15 ministrů jen dva.

Kromě toho dříve měla strana významné resorty vnitra, železnic, kdežto nyní spokojila se resorty méně významnými (pošty a sociální péče). Uvážíme-li ještě i stranu lidovou, pak obě strany katol. mají 54 poslanců oproti 45 agrárním. Ministry však mají 4 skoro vesměs podružné resorty, oproti 4 významným resortům agrárníků a 4 ministrům nepolitickým, kteří vesměs mají blízko k některé straně politické, vyjímaje katolické.

K tomu ještě přistupuje ta okolnost, že důležitý resort ministerstva školství považován jest za uzavřený pro katolické strany a vyhrazený stranám pokrokovým nebo aspoň mimokatolickým.

Obdobná skromnost strany lidové jeví se také co do složení zemských správních výborů v Čechách i na Moravě i co do rozdělení referátů, zem. škol. rad a pod.

V oboru služby správní jsou poměry stejně výrazné. Kdežto na př. ve službě zahraniční, t. j. velvyslanecké a vyslanecké, dovedly jiné strany uplatniti náležitý vliv a rozdělit se o velvyslanecká místa a obsaditi tato bývalými politiky (Tusar, Chvalkovský), zůstala strana lidová i lidová hodnou Popelkou v koutečku. A tak je tomu i ve všech jiných institucích, složených z členů vládou jmenovaných (správní sbory státních podniků, pojišťovny, zájmové rady a komory, zemské školní rady a pod.).

Strana lidová ovšem stojí na stanovisku ryze státním, jemuž plně podrobuje i zájem strany. Je pro odpolitisování orgánů správy a moci výkonné, ale tuto zásadu projevuje jen jednostranně pro sebe, i když druzí trvají na zásadě účasti i na moci správní a výkonné.

Bylo by zapotřebí, aby i strany lidová a lidová hodily na váhu plně svou prestiž a do všech důsledků ji hájily jako to činí ostatní strany a aby se zřetelem ke svému mocenskému postavení nespokojovaly se pouhou úlohou podružnou. Vůči voličstvu nutno se prokázati poněkud pronikavějšími úspěchy pozitivními nežli jen úspěchy negativními, že bylo zabráněno tomu či onomu.

Mám za to, že zájem strany vyžaduje také poněkud více udržování zájmu jeho voličstva a více účasti příslušníků strany v jejím životě. Máme málo propagace, nedovedeme využití řádně konjunktury. Je na př. známo, že i v Praze jsou některé organizace, které nepořádají vůbec žádných členských schůzí, vyjímaje přednášky a nanejvýše jen volební schůze. Členstvo nemá pak vůbec možnosti života strany účinněji se zúčastňovati a uváděti tak krev v těle strany do činnosti a do pohybu. Popatřme jen na ty

strany socialistické, jak ty dovedou vyvinouti stranickou agitaci a uplatnění váhu strany bez ohledu na všechny jiné.

Nebylo by správné napodobovati jiné strany v jejich demagogii, nevěcné agitaci, štvání, opatřování sinekur, vyžírání státu a pod. Naproti tomu nelze se omeziti jen na nahodilou práci v zákulisí a ponechávati místo na slunci jenom jiným. Potřeba životnější organizace, tisku, zejména denního tisku pro hodně široké vrstvy, jest dnes všeobecně uznávána.

Dr. J. N.:

POUČENÍ Z VOLEB.

Strana lidová udržela si při volbách obecních posice dobyté při vítězném zápole ní r. 1925. Místní difference hlasové, podmíněné namnoze tak zv. občanskými kandidátkami, nepadají na váhu. Co jest nejdůležitější při minulých volbách, jest to, že strašlivý útok sociálních demokratů na lidové posice výborně podporovaný některými okolnostmi hospodářského rázu (drahota a za příčinu její uváděná cla a pod.) se zhroutil úplně. Kde sociální demokraté vzrostli, vzrostli na účet jiný než lidové strany. Byla tedy tažena hranice mezi námi a socialisty r. 1925 již dosti přesně. Vrstvy získané r. 1925 pro lidovou stranu jsou již immunisovány proti socialistickým svodům.

Strana lidová nechce však utkvěti ani na úspěchu r. 1925. Musí ještě více zesílit, zesílit tak, aby se stala vedoucí v národě. Třeba proto uvažovati o nových bojových prostředcích k dalšímu vítěznému postupu. Jaké to budou?

Úspěchy až dosud dosažené byly více ovocem nadšeného sebevědomí katolíků vydrážděných bezbožeckým bojem k zoufalé obraně než výsledkem pronikavé práce hospodářské nebo sociální. Na to vše nebylo času v horkých dnech. Způsobem obdivuhodným byla v době převratové jako ze země vydupána organizace a vybudován tisk. Ten opustil staré tradice spoléhání se na mocnosti vyšší a burcoval katolíky, aby prostředků, jež jim v tak hojné míře poskytuje demokracie republiky, užili k zabezpečení klidného domova. Přehmaty bezbožců burcovaly k obraně a teror přece nebyl tak tuhý, aby mohl udusiti mladé símě nového katolického života.

Vývoji tomu sloužila výborně i politická taktika obrany zvolená Mšgrem Šrámkem v parlamentě, která získala sympatie národa lidové straně. V době boje o svátkový zákon měla již lidová politika na své straně veřejné mínění. Ví-

tězství r. 1925 znamená linii dosaženou prvním velkým náběhem nadšené armády.

Vývoj příští nepůjde již tak rychle a bude potřeby dlouhé trpělivé průpravy k úspěchům. Dosavadní prostředky stačily k zachycení vrstev se živým katolickým cítěním. Nové prostředky musí býti tak účinné, aby zachycovaly matrikové katolíky již značně chladné a silně proniklé liberalistickou lhostejností. Na ty se musí jíti metodami zcela moderními. Bude nutno přebudovati organizaci tiskovou. Trpíme silně roztríštěností, která jest nákladná a znemožňuje pronikavé zlepšení. Což není protimyslné, že v Praze vycházejí čtyři katolické deníky, z nichž dva, ovšem nepatřící lidové straně, jsou jen zbytečným ničením peněžních obnosů? Ale ani tisk lidové strany není účelně organizován. Co je tu tiskáren. Kdyby vytvořily koncern zájmový, kdyby jako celek vystupovaly při objednávání papíru a ostatních potřeb, kdyby se účelně specialisovaly, aby jedna na př. tiskla jen kalendáře, jiná brožury a knihy atd., pak pouhým aktem koncentrace bylo by získáno mnoho statisíc. A kdyby k tomu ještě přistoupila výměna adresového materiálu, pak zisky by byly ještě větší. Olomoucký kanovník posl. Světlík říká, že pášeme zločin, když ponecháváme takovou desorganizaci tiskovou. Peněz takto získaných by se mohlo užiti k dalšímu zdokonalení tiskovému. Tiskoviny a zvláště denní tisk jest zbožím a pro vrstvy, k nimž si chceme najíti cestu, hlavně zbožím. Proto musíme si osvojiti všechny moderní prostředky získávání duší. Československá akciová tiskárna udělala smělý krok s moderní výpravou a zvětšením »Pražského Večerníku« a výsledky docílené potvrzují náhled, že jen nejmodernější prostředky tiskové propagace umožní lidové straně vniknouti do vrstev dosud nám uzavřených.

I organizační aparát bude třeba zdokonalit.

Jest to věc těžká, poněvadž vyžaduje velkých obnosů, jichž strana nemá! Hlavně musí být organizována práce odborová, která téměř spala. Odborové organizace dají politice konkrétní význam a zesílí politické hnutí i finančně.

Politika není cílem sama o sobě a politická strana není než jedním z článků katolické fronty. Proto jest nemyslitelné, že by mohl býti politický úsek vítězně hájen, kdyby na ostatních místech bojového pole se nepracovalo. A právě na nepolitických místech se pracuje málo, daleko méně než v politické skupině. Proto byla uvedena v život »Katolická akce«, která má angažovati pro katolickou práci i takové, kteří se politice vyhýbali a měli pro to nějaký důvod. Pochybujeme ale, že výsledek bude veliký.*) Neteční najdou si jen jinou výmluvu. Část »nepolitických« kněží dokonce je ovlivňována názory »Lecha« a »Říšské stráže« a čeká, že někdo vykoná pro a za katolíky to, co mají a musí udělati sami.

Těžkým problémem jest na př. pastorační periferii velkých měst. Když vidíme, jak desettisícové okrajové části pražské nemají vůbec kostelů, ba že se z povolaných kruhů církevních nedělá téměř ničeho, aby byly položeny aspoň počátky k stavbám, pak musíme doznati, že zodpovědnost za budoucnost katolictví českého nesmí se skládati jen na politickou stranu lidovou.

Někde se myslí, že by strana lidová rostla, kdyby dělala útočnější politiku. Politici naivkově soudí, že politika v koalici se dělá vyhrožováním. Strana lidová však v duchu svého, na křesťanských zásadách spočívajícího programu nesmí uplatňovati nějaké demagogické extratury, které nakonec stojí stát těžké miliony, aniž by nějak přinesly uklidnění.

Dříve byly zpolitisovány železnice, pošty, školství, zemědělství, vnitro a odnáší to stát. Je ctí lidových ministrů, že v resortech, které spravovali, byli úředníky republiky a ne straníky, třebaž to bylo na úkor strany a dělalo to často zlou krev.

*) Poznámka redakce. S názorem pisatele nesouhlasíme. Politická práce měla přece jen vyježděné koleje, mohla využití vzácné jednomyslnosti, která šťvané katolíky srážela dohromady a mohla a může konečně používat k práci i »nájemce«, kdežto s kulturní prací musí se začít za změněných poměrů. Schopnější lidé byli získáni namnoze pro politiku, není tu vzorů, ani vyježděných cest, ani oné jednomyslnosti popřevratové. Nutno začít s apoštolátem od muže k muži a přibrat k práci nikoli nájemce, ale pastýře stáda. Politická strana může se spokojit s matrikovým katolíkem, nikoli však akce katolická. Proto se zdá práce akce pomalá. Bude-li však myšlenka houževnatě sledována, musí se dílo zdařit, poněvadž je to dílo dobré.

V politických stranách je mnoho lidí, kteří dříve než pro stranu něco udělají, natahují ruku a od strany něco žádají. A žádají často věci nemožné. Aby nám bylo rozuměno! Tam, kde je spravedlivý nárok, je povinností strany se straníka zastat a k právu mu dopomoci již proto, že se příslušníkům lidové strany křivdí a druhé strany neomaleně potlačují své stoupence. Ale nikdo si nesmí myslit, že strana stojí na těchto protekčních dětech. Dosažení výhody nějaké vzbuzuje závist a takoví podělení obyčejně se obrátí při nejbližší příležitosti ke straně zády.

Strana stojí na práci lidí nezištných. Co mají agrárníci ze zbytkových statků? Podělili sice několik stovek lidí, ale celé tisíce si znepřátelili.

Nebo co získali socialisté svými družstevními velkostatkami? Finanční potíže a ztrátu posic mezi malozemědělci! Zůstává však přes to vše pravda, že (»rebus sic stantibus«) bez vlivu v administrativě (stranicky dosud zabarvené) strana nemůže využití plně svého mocenského postavení. O každou maličkost, která u jiných stran je samozřejmá, musíme (zejména ve školství) se rvát. Zde by tedy výtky o útočnosti byly na místě — kdyby lidová strana neměla tak velikou zodpovědnost za vývoj církevně-politických otázek ve státě.

Diví-li se někdo, že lidovci si nechali líbiti šťvanice marmaggiiovské, že spolkli malý školský zákon, zákon svátkový, zákon interkonfesijní, že ustoupili v otázce předsedy senátu (r. 1925), že se spokojili dvěma, ne příliš významnými resorty, ať si uvědomí, že to vše dělá strana lidová, aby se zdarem pokud možno největším byly konečně vyřešeny sporné otázky církevně-politické. Nebylo by nic pohodlnějšího než nechat zodpovědnost za vše vysoké církevní hierarchii a hledět si svého. Vděku žádného se za to strana nedočká, ani agitačně ničeho nezíská, a přece k tomuto cíli usměrnila svůj politický postup. To jest politika strany sekulární, politika zodpovědná.

S toho hlediska nutno hledět též na rozchod s Hlinkovci. Jest nesporné, že bychom v opozici daleko více stranicky získali (podobně jako luďáci), kdybychom nevěděli příliš dobře, jak by pokrokaři využili našeho odchodu z vlády. Hlinkovcům se bouřilo, když je Šrámek ve vládě chránil ode všeho zlého.

Nebylo také nic svůdnějšího, než utvořiti blok o 54 poslancích a podle toho jako nejsilnější strana reklamovati podíl na vládě. Ale potom by agrárníci jen tak nepustili lidovce na své místo. To by se raději se socialisty spojili a rovněž s komunisty. Musíme se konečně bát velké

politické moci, nemáme-li ji podloženu hospodářsky a kulturně. Hospodářsky teprve začínáme a v ohledu kulturním nemáme též pracovníků nazbyt. Mluvte si s kýmkoliv z našich intelektuálů — a každý nařiká, že je přetížen prací.

Pomalý však organický růst jest pro stranu nejlepší. Jakmile budou rozřešeny otázky církevně-politické (otázka školy je nejožehavější), začne strana realizovati program hospodářské a sociální

solidarity. Dosud získávali jsme massy na kulturní část programu. Nyní budeme je získávat svým programem sociálním. Postup bude pomalejší, vyžadující více trpělivosti, a bude pln drobných nezdarů.

Ale jen tak můžeme dospěti, jak chceme, na první místo ve státě politicky, hospodářsky i kulturně.

Dr. Alfred Fuchs:

KAPLAN FAHSEL.

Berlínský kaplan Fahsel jest svého druhu sensací. Mluví o thematech abstraktních, filosofických a má v protestantském Berlíně deseti-tisíce posluchačů, a nikoliv katolických. Jest jedním z nejlepších německých řečníků a pražské německé obecenstvo mělo nedávno příležitost vyslechnouti tohoto mladého kněze v pražské německé Uranii. Tak různorodého obecenstva kaplan Fahsel v Berlíně před sebou jistě nikdy neviděl.

Přednášku pocítili svou přítomností: ndp. pražský arcibiskup, biskup Frind, Msgr. Ritter, kanovník Franz, mimo to bylo vidět v obecnstvu dámy z kruhů bývalé šlechty a bývalé německé vysoké byrokracie, zdejší německé studenty, dosti Čechů a přímo překvapující množství židů. Ale jistě všichni odcházeli uspokojeni, i když nesouhlasili, protože forma i obsah i přednes byly skutečně jedinečné.

Kaplan Fahsel jest řečníkem, jenž tvoří mezi tím, co mluví. Každé jeho gesto, každý sval v jeho obličejí jest účasten tvůrčího procesu, nejenom myšlenkového, ale také čistě rhetorického. Slyšíme-li takovéto přednášky, chápeme teprve, proč řečnictví bývá nazýváno uměním. Jeho přednáška, jež se týkala problému umění a morálky, vyvrcholila v požadavku, že umělecké dílo vyžaduje právě tak nadání, jako charakteru.

U nás napsal kdysi něco podobného F. X. Šalda slovy: »Talent sám o sobě není nic. Jest nejroztomilejším příslibem smrti a zmaru, nepřidruží-li se k němu kázeň a charakter.«

Kaplan Fahsel dokazoval podobnou thesi na prvním dílu Goethova »Fausta«, jenž pro něho reprezentuje genia, jenž ještě sám sobě nedovede dáti pevné normy, hranice a formy. Kaplan Fahsel má pevný filosofický základ scholastický, ale přitom široké novodobé vzdělání filosofické. Ve své přednášce podrobně vyšetřuje poměr pravdy a krásy, při čemž připomíná jeho dedukce theorii prvních umělců klášterní umělecké školy Beuronské. Také Kanta a zvláště Schopenhauera se

hojně dovolává. Pravda umělecká ovšem nemůže býti ztotožňována s pravdou filosofickou, ale jsou styčné body. I pro umělce platí: »Nepromluvíš křivého svědectví!«

Objekt umění jest morálně indiferentním. I zlé věci mohou býti zpodobovány. Otázka je však, jak. Umělec nesmí přejíti ze světa platonské vise do poznávání aristotelského, do poznávání se zřetelem ke konkrétním požadavkům života. To platí zejména tam, kde umělec se dotýká sféry sexuální. I umění jest společenskou složkou, jeho morálka není absolutní. Ve vztahu k ostatním lidem jest umělec podroben zákonům kázně, jinak se genialita stane jeho hrobem. Umění není vyňato ze vztahů k ostatním složkám společenským.

»Nepromluvíš křivého svědectví!«

Tato zásada umělecká neplatí toliko pro vnitřní pravdu uměleckého díla, ale také pro jeho sociální působení. Kaplan Fahsel není úzkoprse moralistní, ale má místo moralismu cosi vyššího: morálku, etiku, založenou na pevném světovém názoru oné filosofie, kterou nazýváme »Philosophia perennis«.

Všiml jsem si i jeho řečnické techniky. Snad za celou přednášku neudělal dvou stejných gest. Pražský německý tisk věnoval mu velikou pozornost. »Prager Tagblatt« přinesl podobiznu mladého kněze na první stránce, jako »Kopf des Tages« a spisovatel Robert Scheu, tedy jedno z nejlepších per německé žurnalistiky kreslí jeho portrét pod čarou.

Robert Scheu napsal: »Když v této době, přesycené smyslovým drážděním, ve velkoměstě, jako jest Berlín, které každého večera nabízí tak nekonečné množství rozptýlení, dovede řečník získati tisíce posluchačů, jež plně ovládá a přitom mluví o nejabstraktnějších thematech, pak máme jistě příčinu, abychom na takového muže byli zvědaví. Když se dále dovídáme, že jde o katolického kněze, a k tomu o konvertitu, a když sly-

šíme, že tento oslavovaný řečník má zvláštní misi z Říma v protestantském Německu a dovídáme-li se o jeho přitažlivém vnějším zjevu a slyšíme-li chvalozpěvy o čistotě jeho bytosti, pak pohne se v nás smysl pro romantiku, který jest v každém z nás, a chceme i tuto sensaci poznati.»

Podle informací Scheuových pochází kaplan Fahsel z hamburské kupecké rodiny, byl v Berlíně vychován a vyrostl tam, vystudoval reálné gymnasium, a doučiv se později řečtině, podrobil se gymnasijské maturitě. Jako mladý muž pracoval výdělečně, byl volontérem v knihkupectví a měl tam příležitost a čas, aby se věnoval dílům filosofickým, jež jej lákala. Jeho prvním miláčkem byl Schopenhauer, od něhož obdržel metafysické podněty, od něho dostal se k mystikům Taulerovi a Susovi, naučil se oceňovati scholastiku, zvláště svatého Tomáše Aquinského.

Dále pak šel svou cestou. Aniž někdo naň působil osobně nebo aniž prožil něco zvláštního, co by v něm bylo způsobilo obrat, byl získán pro katolicism cestou literární, takže roku 1914 přestupuje ke katolické církvi, věnuje se teologii a na universitě v Innsbrucku skládá zkoušky, nutné pro duchovní stav. V roce 1920 jest

mu svěřena městská duchovní správa v Berlíně, a zase bez vnějšího popudu mu jednoho dne napadne, aby vstoupil na řečnickou tribunu, a bez pomoci organizace nebo nějakého managera najme si prostě sál a pošle pozvánky tisku. Volí si aktuální themata. Na př. v době, kdy Shaw je časový, koná přednášku o svaté Johance, atd.

K tomuto zjevu, týkající se katolického života německého, bych poznamenal, že i u nás jest neobyčejný zájem o themata náboženská. Ukázal to nedávný cyklus o Ježíši Kristu v Osvětovém Svazu. Anketa u posluchačů vedla k tomu, že obecnost samo žádalo další cykly o Bohu a o nesmrtelnosti. I když nepřeceňujeme apoštolského významu podobných přednášek, i když počítáme s 80% snobismu, přece jenom jest nutno, abychom i my dovedli kus tohoto zájmu zachytit a naučili se mluvit o pravdách věčně starých a věčně nových jazykem srozumitelným novodobému inteligentnímu člověku a pomohli mu tak v jeho krizi a v jeho tápání.

Již není o tom žádné pochybnosti: Světem jde veliká adventní touha: Emitte Agnum Tuum Dominatorem terrae a petra deserti ad montem filiae Sioni!

Jiří Gerson:

ODZBROJENÍ A ZÁRUKA SVĚTOVÉHO MÍRU.

Motto: Pokoj lidem dobré vůle...

V Ženevě skončilo se dne 3. prosince 1927 IV. zasedání přípravného odzbrojovacího výboru. Celkový výsledek možno označiti za slabý. Řeční se, navrhuje se, radí se, ale skutek utek. Tentokrát se vyznamenali delegáti sovětského Ruska svými nesmyslnými návrhy. Nemožno přece brát vážně, navrhují-li zástupci nejmilitarističtějšího státu úplné rozpuštění všech branných sil pozemních, námořních a ve vzduchu, zákaz odvodů, poboření všech pevností a jiných vojenských institucí, zničení všech opěrných bodů pozemních a námořních, rozpuštění všech generálních štábů, rozkaz uzavírání vojenských spolků, zákonný zákaz veškeré vojenské propagandy a vojenské výchovy mládeže, přísné trestání všech provinění proti ustanovením o odzbrojení atd.

Bylo to laciné gesto, jímž Lunačarskij a Litvinov chtěli zamazat oči světu, ale s nezdarem. Theorie a prakse (utopie a život) jsou dva světy, jichž spojení bývá někdy problémem. Před masami budou ovšem bolševici hlásat »my chceme, ale oni nechťejí,« vědouce, že tím omluví svůj militarism a udrží vládu ve stínu bodáků.

Na nedávné světové hospodářské konferenci rozhovořil se hlavní švédský delegát Anders Oerne o zatížení světového hospodářství vojenskými položkami. Rozpočet na vojsko činí ročně v Evropě 1.2 miliardy dollarů (33.6 miliard Kč), v celém světě 3.8 miliard dol. Ačkoliv Německo, Rakousko, Maďarsko a Bulharsko byly donuceny k odzbrojení, přece zmíněná suma rovná se výdajům na vojsko jako na počátku světové války. Podle výpočtu Oernova jsou vydaní Evropy na vojsko a námořnictvo za jeden rok vyšší než kapitálový příliv z Ameriky do Evropy za leta 1923 až 1926.

Jakými vojenskými silami nás uchová vládou nyní velmocí? Mírový stav armády francouzské činí 727.500, zálohy 3,500.000, italské 326.000, zálohy 3,500.000, japonské 235.000, zálohy 2,000.000, ruské 1,050.000, zálohy 5 mil. 900.000, Spojených států severoamerických 136 tisíc, zálohy 277.000, anglické 160.000, zálohy 300.000, polské 330.800, zálohy 3,200.000, jugoslávské 148.000, zálohy 1,600.000, československé 120.000, zálohy 1,150.000 a německé 100.000.

Až do r. 1926 vzhledem k znění versailské smlouvy vydalo, zničilo nebo potopilo Německo přes 6 milionů pušek, na 107.000 strojních pušek, 83.300 kulometů a minometů, 38.750 děl, 332.500 tun střel do děl, 16.500.000 granátů ručních, vrhaných z pušek nebo děl, 47.500.000 patron do pušek, 37.600 tun střelného prachu, 14.014 letadel, 27.757 motorů do letadel, 26 velkých bitevních lodí, 14 pobřežních obrněnců, 19 malých křižníků, 21 školních a speciálních lodí, 83 člunů torpedových a 315 ponorných.

V srpnu t. r. sešli se v Ženevě zástupcové Anglie, Francie a Unie, aby pojednali o odzbrojení námořním.

Podle »modré knihy« anglické vlády jest na první pohled patrné, že na moři má Velká Británie primát. Velká Británie má 14 pancéřových lodí, 48 křižníků, 157 torpedoborců a 55 ponorek. Spoj. státy mají sice 18 pancéřových lodí, ale jen 32 křižníků. Zato vládnou 309 torpedoborců a 121 ponorkami. Z ostatních zemí, zachováme-li týž pořad plavidel, patří Francii 9, 16, 49, 44, Japonsku 16, 33, 109, 58, Itálii 6, 14, 60, 42, Rusku 5, 7, 83, 23, Německu 8, 8, 17, 23. — Jak »odzbrojují« velmoci na moři, o tom svědčí tato čísla: Anglie staví 2 pancéřové lodi, 14 křižníků a 9 ponorek, Spojené státy 2, 5, 3, Francie 2, 5, 43, Itálie 2, 2, 15, Rusko 1, 2, 15, Německo 1, 3, 15. Data o Japonsku, co se nyní stavěných lodí týče, neudána.

Při této námořní konferenci ukázal se v pravém světle angloamerický boj o moc. Jádrem sporu, který znemožnil zdárný výsledek konference, byl požadavek Unie míti nejen tolik loďstva co Anglie, nýbrž i možnost předčítí námořní moc Anglie. To je tedy smysl sporu o tonáž křižníků. O bitevních lodích učiněna již svého času dohoda ve Washingtoně. Přiznána parita Unie s Anglií. Unie žádá nyní opět »paritu« pro menší bitevní lodi, aby Unie a Anglie měly stejnou tonáž, zcela stejnou ať jde o malé křižníky, torpedoborce atd. Protože Amerika potřebuje jen málo malých lodí, mohla by zbývající počet tun užiti ke stavbě velkých křižníků s těžkou výzbrojí, aby měla silnější bitevní loďstvo. Anglie nemohla však soupeřiti na této cestě, protože za války potřebovala veliký počet malých, rychlých křižníků pro zajištění svých světových obchodních cest, pro dostatečné zabezpečení souostroví potravinami a surovinami. Tyto křižníky

zaujaly by většinu povolené tonáže, a toho nemůže Anglie nyní potřebovati. Delegáti obou sporných stran se sice dušovali, že je vyloučena možnost vyrovnání konfliktu ozbrojenou mocí, ale řeč se mluví... Amerika jest nastrádanou energií a chce míti svět nejen v peněžním, ale i ve faktickém panství.

Nezdar za nez darem stihá konference odzbrojovací. Zdá se, že jediným úkolem delegátů jest upoutati pozornost k řečem a ne skutkům. Světová válka byla bolestným probuzením všech, kdož věřili smlouvám a altruistickému založení lidstva. Dnešní řád světový jest založen krví a železem. Tato směs ukázala se nejpevnějším stavebním materiálem. Na pokyn tajuplných neznámých hrnuli se zástupové, vraždili a byli vražděni. Zvolna se zotavuje svět z tohoto masakru, jde do sebe, přemýšlí o zlu války a chce ji odstraniti. Konference za konferencí, schůze za schůzí a přece záruky mírové není. Státy radí se o odzbrojení a potají nebo zjevně zbrojí, aby překvapily a nebyly překvapeny. Stohy smluv a paktů, uhlazených projevů a řečí zůstávají stále veliké a zvučné — a i c. Zapomíná se na hlavní příčinu státní a národnostní nevraživosti: duše lidská nezná lásky blízké, jen sebelásku, protože odvrhla víru a mravnost. Moderní státníci neznají člověka, operují pouze masami, hnětenými z jednotvárného pokrokářství a egoismu. Na tom staví své dohady, výpočty atd.

Svatá Stolica, jakožto představitel duchovní velmoci, jest soustavně opomíjena při mírových jednáních patrně z obavy, aby její delegát neřekl do očí pravdu shromážděným farizeům. Při zrození Vykupitele pěli andělé »na zemi pokoj lidem dobré vůle!« Zde je kámen úrazu. Dokud bude svět udržován v dnešních názorech na život, nebude lidí dobré vůle. Lidstvo musí poznati nutnost vyššího cíle nad mamon a moc. S rostoucím pokrokem rostou a stupňují se vášně chamtivosti a lačnosti po zlatě, těmto vášním nemůžeme čeliti smlouvami na papírech. Není vyhlídek na světový mír v dohledné době, dokud se nepřipraví srdce lidstva k tomuto velikému úkolu. Nečekáme od těchto konferencí ničeho, jen prosíme Toho, jenž řekl: »Pokoj svůj dávám vám, ne jako svět dává, dám vám!« aby slib svůj splnil a poslal světu to, čeho nejvíce potřebuje dnes: lidí dobré vůle!

Předplácejte a odebírejte „Život“.

INTELIGENCE A POLITIKA.

Jest všeobecný stesk na nedostatek intelligence. Intelligentní kruhy vyhýbají se práci na poli politickém. Noviny, zejména socialistické, vysvětlují si věc velmi lehce tvrzením, že inteligentní řady úřednické straní se lidí, dělají prý ze sebe něco víc a proto že si tak špatně stojí; žádají-li o zlepšení svého postavení, nemají náležitého zastání, neslibují-li stranám hlasy. Poněvadž se úředníkům »stále upravují« platy, věří prostodušní lidé, že úředníci si stojí velice dobře. Příčiny nevážnosti intelligence tkví však jinde.

Už před válkou ve Francii vysvětlovali mi vážní lidé, jak je malý zájem o politiku, proč na schůze poslanců přichází tak málo posluchačů. Poslanci prý jsou lidé, kteří nechtějí nic dělat nebo nedovedli si dříve vydělat na živobytí... Odtud ta neúcta.

A jak bylo u nás za Rakouska? Vzpomeňme jen, komu se mohla líbit politika? Přišlo všeobecné hlasovací právo. Ty hnusné zápasy o mandáty. Nerozhodoval čistý charakter, poctivý úmysl pracovat. Od vesnice k vesnici musil šlapat kandidát. Železná zdraví, tuří hlas, plíce zdravé a ještě to nebylo vše. Demagogický protikandidát zničil ho svou nestoudnou hubou, slibující tabák za dva krejcare, kávu za čtyři, žádné daně, zdarma pole a tak dále.

Jaké hrozné lži vymyšleny, jen aby se kandidát poškodil. Obyčejně se čekalo s nejsilnějším trumfem až na poslední den. To ještě bylo příliš nevinné, když si někdo vymyslel, že pan poslanec v mládí vybíral ptáčkům hnízda a rozbíjel izolatory na telegrafních tyčích. Pamatuji se na své rodiště; byl jsem akademikem, pomáhal jsem sám sympatickému knězi, který rychle nabýval pudy a oblíby v jednom jihočeském okrese. Byli jsme přesvědčeni, že se jistě dostane aspoň do užší volby. Ale den před volbou zaplavili agrárníci celý okres letáky, ovšem nepodepsanými ani vydavatelem, ani tiskárnou, že onen kandidát je pěkný ptáček, nemrava, měl styky se začkami, nemanželské děti. Tohle je kněz? Při tehdejší vyspělosti voličů prohrál. Hnus mne pojal; tomu se říká politika!

A což když kolegu na Pelhřimovsku ohrožovali na životě, že byl nucen vyskočit oknem a utíkal přes pole do sousední obce? Nebo na jedné schůzi házeli nás jak ovce po schodech ze sálu v prvním patře a dnes známého předáka na Moravě škrtili; vyvázl s odřeným krkem, bez límce a kravaty. Z té doby datuje se už u nás nechuť k politice.

Po převratu změnily se ovšem poměry. Zaveden nový volební řád vázaných kandidátních listin. Kandidatury na poslanecké usnadněny, polevily bouřlivé schůze, zápasy se nevedly tak osobně v každé vesnici. Vše se hrnulo k socialismu, ale intelligence zpravidla ne. Nikoliv že by nechtěla pracovat pro národ, nevzpírala se práci. Potřebují-li nás, vždyť o nás vědí. Nikam se netlačila, obzvláště když o ni ani nestáli. Pak se říká, že je intelligence bezcharakterní. Proč tedy nešla k vládnoucím stranám?

Inteligent dovede číst, přemýšlet, není slepý. Ale jsou tu ještě jiné příčiny. Co se každý nadřel za studií, kolik to příprav, úkolů, zkoušek za těch třináct let, kolik tisíc stran spolykal, nežli se dostal k místečku, třeba i špatně placenému. A přece je poctivě zastává, raději se uskrovní, aby měl klid, aby měl oddech. Vždyť by jeho zdraví ani to nevydrželo, kdyby se hned vrhl do nové, namáhavé práce politické, zejména když za studií strádal, špatně se živil, přivydělával si hodinami. Volil většinou národně demokraticky, neboť jasný program národní tehdy mu nejvíce vyhovoval. Tím není řečeno, že každý byl zaplácán v jejich organizaci, platil a chodil na schůzi.

Není však u intelligence nechuť k lidu, spíše je tomu naopak. Vždyť většina nás vyšla z lidu. Ale je to zásadní rozdíl, jak náš lid posuzuje tělesnou práci. Ta je vše, duševní nic. Naše služka řekne: »Náš tatínek vydělá si na živobytí, ale co se nadře!« V tomto stesku je skryto, že asi já nic nedělám. O prázdninách ve žních dívají se leckdes na výletníky jako na lenochy, co prý se oni nadřou. Což na tom, že jsem sám často bral za války kosu do ruky a celé dni sekal obilí, ač jsem nebyl zvyklý, a vykračoval jsem si za pluhem atd. Tak vypadá ta jejich dřina. Mnohdy jen lepší kabát budí už nedůvěru a závist. A jak těžko si jej dnes opatří každý úředník? Což by mohl profesor přijít před žáky v záplatách?

A přece bez intelligence nemůže být žádná strana, ani národ, ani stát. Kdo by dělal zákony, kdo by soudil, vyučoval, kázal? Nejlepším příkladem jsou nám socialistické strany. Všude úpadek, nejen u nás, i v cizích státech! Krátce nedovedli dělat »pány«, neosvědčili se. Jistě mnozí z nich vstupovali s dobrým úmyslem do obecních zasedacích síní, do parlamentů, na křesla ministerská. Předlužené obce, zpustošená ministerstva! Úpadek! Proč? Scházal jim určitý počet intelligence, úměrný jejich veliké síle. Měli sice mnoho zasloužilých mužů o stranu, tajem-

níků, řečníků, organisátorů, kteří v dobách zlých za velikého i strádání stranu vytvořili. Však leč který z nich z té doby přinesl si chatrné zdraví a předčasně umírá. Jenomže k takové práci nejlepší zbraní a pomůckou býval často jen jazyk, neboť šlo leckdys jen o kritisování a štvání. Teď šlo o práci pozitivní, docela novou, jím neznámou, měli pracovat pro všechny, nikoliv jen pro socialistické straníky. K tomu je třeba také zkušenosti a určitého stupně vzdělání, jehož tu narychlo nebylo. Lákali inteligenci do svých řad: »Proč nejdete s námi, bude vám lépe!« Marně.

A dobře udělala inteligence, že se nedala zlákat. Čeští socialisti plnou parou zasazovali se o novelisaci; dalo se heslo, jež tlumočeno i na nejvyšších místech, že úředník v naší republice nesmí mít větší plat nežli dělník. Tato nenávist propukla nestoudně po oné známé schůzi vysokoškoláků, kdy zastánci dělníků nazvali inteligenty studovanou luzou! Jak by mohl úředník zůstat ctí v jejich řadách? Zapomněli, že ani dělníci nemají stejných platů, neboť rozhoduje kvalifikace!

Jedu vlakem. Jeden známý právník, roztrpčen aférami ve veřejném životě, vykládá: »Příště

volím stranu lidovou! A jak jsem mluvil se známými v Praze, mnoho úředníků udělá totéž. Bylo by dobře, kdyby si lidová strana byla vědomá své přitažlivosti a postavila inteligenci na místo, na které patří. Národní demokracie již netáhne, poněvadž dnes již tak nehrozí nebezpečí bolševické, ve vlastním státě není také již zapotřebí toho zdůrazňování národní myšlenky, když pro stát pracují všichni dobří Češi.« —

I když nebudeme přísahat na každé slovo, jest takováto rozprávka charakteristickou pro změnu smýšlení. Bylo by něco podobného možné po převratu? Proto musí lidová strana přibrati do svých řad inteligenci, musí na vlivná místa vždy dosazovat jen nejlepší charaktery a nejinteligentnější lidi, aby mohli řádně zastávat své místo. Nesmí nás klamati, že rosteme, je třeba pomýšlet na budoucnost. A o té rozhodne kvalita vůdčích osob. Při dnešním volebním řádu jde to snáze než dříve. Nám není cílem žlab, kapsa, nám je strana prostředkem a pomůckou, abychom šířili křesťanské ideály v našem národě. Proto u nás nebude nikdy místa pro takové lidi, kteří za každou službičku natahují hned pravici nebo i levici, jak je tomu jinde. Pouze takto bude posice lidové strany trvalá!

A. N o v á k:

DELEGÁTŠTINA.

(K desátému výročí.)

Vylíčili jsme v podání delegátů vzpouru v sibiřských legiích. Dříve, než se vrátíme k protokolům z plenární schůze II. voj. sjezdu s delegáty z vlasti, seznámíme čtenáře s propagandou delegátů ve vojsku. Nástup proti politickému vedení byl dobře připraven.

Nejdříve měli býti zpracováni důstojníci, kteří zůstávali věrni politickému vedení.

Těm byl rozeslán leták tohoto znění:

Důstojníkům československého vojska na Rusi!
Bratři!

V nezdravém ovzduší rakouského absolutismu trpěli jste s námi. Byli jste uraženi a násilněni ve svém povolání občanském i ve své vojenské službě, otročili jste cizáckému kapitalismu a militarismu jako váš národ. Osud Vám dopřál uprchnouti šťastně z okovů černožluté reakce. Ale vroucí touha po osvobození všeho českoslov. lidu vložila Vám do ruky zbraň: Tvořili jste v Rusku dobrovolně revoluční armádu proti ukrutným nepřátelům spravedlnosti, práva a rovnosti.

Odhodili jste hrdé, trpytivé pozlátko rakouské uniformy, hnusilo se Vám hloupé a bezduché rakouské vojákování, i obětovali jste svůdné i výnosné c. k. vojenské kariéry a šli jste s nadšením a nezištně sloužití vznešeným ideálům národu i lidstva.

Prožívali jsme společně nejradostnější i nejtěžší okamžiky ruské armády, prodělali jsme nejskvělejší

nástupy i nejbolestivější ústupy svého vojska. Věřili jsme ve vítězství velikého boje, těšili jsme se a toužili jsme po šťastném návratu do osvobozené domoviny. Byli jsme věrni, byli jsme svorní.

Výkvět národa českoslov. inteligence, neznadila svého lidu, neopustila širokých mas; český profesor srostl s dělníkem, doktor a učitel s nádeníkem, řemeslník s úředníkem a rolníkem. V naší armádě sjednotily se bratrsky všechny politické strany národa. Náš program byl lidový. Českoslov. buržoasie sloučila se s českoslov. proletariátem v nerozbornou a jednomyšlnou armádu Masarykovu. Tato armáda dokázala velkolepě svou velikou ideovost, svou mravní výši, povinnost i politickou a kulturní zralost. Dokázala, že není armádou otroků militarismu a kapitalismu; dokázala, že není a nebude armádou žoldáků, armádou lokajů, kteří slouží za úsměv pánů, armádou ponižených sluhů, kteří se nabízejí třeba i nejčernější reakci.

Vy jste měli tu čest toto lidové vojsko vésti. Vy jste mu byli rádci a učitelé. Vy jste měli tuto největší pýchu svých životů, československé vojsko z Ruska odvézt do matičky Prahy.

A proto Vám vojsko tolik důvěřovalo, za Vás se obětovalo a Vás bránilo. Proto Vás nevydalo u Tambova a před Penzou těm, kteří nás štváli a uráželi, kteří Vám záviděli stravu, plat, obydlí i uniformu, kteří nás chtěli koupit za Vaše životy...

... To jest už dávno.

Vy jste snad na všechno zapomněli! Což ani vzpomínka na ty nescíslné hroby padlých bratrů Vás neprobudí?

Neslyšíte, že Masarykova armáda umírá...

Je nám hořko, protože Vás nevidíme všechny mezi sebou. Nechceme a nemůžeme tomu věřit, že jste po příkazu nespravedlivém a neprozřetelném stali se rakušáckými vojáčky, že jste po ukvapeném příkaze znásilnili své přesvědčení, že jste zešněrovali československé bratrství do strašných pout červenobílého militarismu!

Bratři důstojníci!

Vaši vojáci, českoslov. dobrovolci zůstali a zůstanou věrni svým tradicím, neznají zásad rovnosti a práva, neopustí revoluci, krvavě dobytých posic českoslov. demokracií, Vaši vojáci dobrovolci zůstanou na svých místech jako občané a muži. Jako svobodní občané českoslov. republiky, věří našemu lidu v českoslov. zemích a vysílají k němu své zástupce. Do návratu delegace nebo do příchodu lidového zástupce z vlasti a do jeho konečného rozhodnutí, po poradě se zástupci vojska, považují lhůtu k likvidaci občanských zřízení v naší armádě za prodlouženou.

V rozhodné chvíli tragického osudu našeho vojska v Rusku obrací se k Vám podepsaní zástupci jeho shromáždění na mimořádném sjezdu v Jekatěrinburku s bratrským pozdravem a upřímnou výzvou.

Proudí-li ve Vašich žilách bohatýrská česká krev, máte-li ještě svědomí a cit, nedopustíte rozbití českoslov. armády v Rusku, postavte se hrdě ve svorné řady dobrovolníků, postavte se směle v řady poctivého a zdravého českoslov. lidu, postavte se na obranu občanských práv člověka a vojáka!

Zachovejte jednotu svých řad, neopouštějte těch, kteří jdou s námi! Rozmnožte počet důstojníků, kteří jsou kaceřování a stíhání jen proto, že jednali dle svého přesvědčení.

Dokažte, že českoslov. důstojník není vrahem svobody svého lidu, že není militaristického absolutismu!

Militarismus jest přežitek, demokracie zvítězí!

Ať žije svoboda, rovnost a bratrství!

Ať žije československé vojsko na Rusi!

Na zdar!

V Jekatěrinburgu, dne 12. dubna 1919.

Mimořádný sjezd českoslov. vojska na Rusi.

Předsednictvo:

Předseda:

Řepka Joža,

2. děl. brig.

Jednatel:

Jonák Konstantin,
3. střel. J. Žižky pluk.

Místopředseda:

Skála Otakar,

1. jíz. pluk.

Pokladník:

Dědič Jakub,

2. děl. brig.

Zástupci pluků: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 11., 1. zál. pl., 1. úder. prap., štáb II. a III. div., 1. jíz. pl., 1. děl. brig., 2. děl. brig. techn. od., O. Č. N. R. invalidovny 2. techn. roty.

Opsal: Skřivan Jos.

Dva dny poté rozesláno bylo po částech jiné provolání, určené mužstvu.

Československému vojsku na Rusi!

Bratři!

Na výzvu, bratři, Jekatěrimburské posádky, sjeli jsme se v Jekatěrimburku my, delegáti velké většiny

našeho vojska na Rusi. Sjeli jsme se, nedbajíce překážek nám v cestu kladených, pevně přesvědčení, že je to jediný způsob, čímž možno vyvésti nám drahé vojsko naše z toho tragického položení, ve kterém nyní jest. Sjeli jsme se, stavíce si první a základní úkol, zachovati naše vojsko, vojsko, vychované na pravých základech demokracie a bratrství, nové české Bratrstvo, celistvé do té doby, kdy mu bude možno vrátiti se do vlasti.

K dosažení svého úkolu byli jsme nuceni navázati styky s představitelem naší vlády na Rusi. Proto vyslali jsme delegaci do Omska, proto vyjednali jsme s plnomocníkem naší vlády zde v Jekatěrinburku. Naše jednomyslná vůle zachovati si dosavadní zřízení v armádě i na dále a upravití náš vnitřní život ve smyslu zásad — »Řádů resolucí prvního vojenského sjezdu« — byla a jest jednomyslnou vůlí sjezdu Vámi volených zástupců. Zůstaneme na svých místech jako občané a muži. Jako svobodní občané československé republiky věříme svému lidu v československých zemích a vysíláme k němu své zástupce. Do návratu této delegace nebo do příchodu lidového zástupce z vlasti a do jeho konečného rozhodnutí po poradě se zástupci vojska, považujeme lhůtu k likvidaci občanského zřízení v naší armádě za prodlouženou.

Vyjednávají jsme s plnomocníkem naší vlády, ale ze všech požadavků, kladených námi jemu jménem československého vojska na Rusi, bylo vyhověno pouze jednomu, a to požadavku poslati delegaci z našich řad do vlasti.

Tím skončen první akt naší krise. Víme, že tím naše krise není skončena. Co bude následovati, jest zahaleno těžkou mlhou budoucnosti. Jsme nuceni dále žít na sopečné půdě revolučního Ruska a jen jedině je nám zárukou a vodítkem pro naše příští jednání. Nemůžeme jíti proti vůli Ruského lidu a pracovati proti jeho lepší budoucnosti? (!) To, co chceme pro svůj národ, chceme i pro Ruský.

Odjíždíme ku svým plukům a částem, abychom je podrobněji zpravili o situaci. Co bude následovati, Váš osud a příští budoucnost je ve Vašich rukách. Odjíždějíce, voláme Vás ku práci vnitřní. Voláme Vás k jednotě, ke skutečnému bratrství citu i skutku, k sebezdokonalování a k mravnosti.

Jednota dá nám sílu, skutečné bratrství, bude páskou nás všechny spojující, naše vědomosti ukážou nám cestu kupředu a naše mravnost dá nám právo.

V přesném plnění všeho toho jest spása nás všech.

Mimořádný sjezd československého vojska na Rusi.

Předsednictvo:

Předseda:

Řepka Joža,

2. děl. brig.

Jednatel:

Jonák Konstantin,
3. střel. J. Žižky pluk.

Místopředseda:

Skála Otakar,

1. jíz. pluk.

Pokladník:

Dědič Jakub,

2. děl. brig.

Za 1. pluk Kaplický Václav, za 2. pluk Horák Václav, Husák Jarosl., Fejfar Petr, Roubal Vlad., za 3. pluk Rykl Frant., Halaška Vlad., Řeřicha Emil, za 4. pluk Lonský Vladim., Čepek Václ., Valdhauser Frant., Vildman Frant., za 5. pluk Skřivan Václav, Kratochvíl Václav, za 6. pluk Bednář Ant., Kubín Josef, Bečvář Gustav, za 7. pluk Kuník, Kučera, Kopáček, Hruška, za 8. pluk Vrchá, Sukavec, Kočka, Košina, za 9. pluk Chmelář Jar., Beránek Karel, za 10. pluk Čermák Jindř., za 11. pluk Bozděch V., Veselý Jan,

za 12. pluk Stolař Josef, Stolař Eduard, za I. děl. brig. Moravec Ant., Koukal Frant., Feliks Arnošt, za II. děl. brig. Řepka Joža, Dědič Jakub, za I. úder. prap. Svoboda Ant., za I. zál. pluk Podraský Frant., Pražan Frant., Kliment Gustav, za I. jez. pluk Skála Otakar, za II. jez. pluk Králík Alois, za Tech. Od. O. Č. N. R. a invalid. Skácel Tomáš, Štáb II. diviz. prap. Dvořák, štáb III. diviz.

V Jekatěrinburku, dne 14. dubna 1919.

Opsal: Skřivan Jos.

*

Opis opisu.

Irkutsk, 16. III. 1919.

Bratřům 6. roty 4. pluku!

Bratři!

Píši Vám, a všem těm, kteří mne volili, abych za ně pracoval a jednal, všem těm, kteří mne znají a ve mne důvěřují.

Stál jsem jako Váš zástupce do posledního okamžiku na místě, na které mne poslala Vaše důvěra, v práci, v níž rozhoduje čest svědomí, pravda a spravedlnost. A dnes v hrozných bolestech tuším, že dny mé práce pro Vás jsou ukončeny. Mám obavu, že budu umlčen a že se k Vám už nevrátím. Píši Vám svou krví poslední snad slovo.

Šli jsme s čistými úmysly a upřímně, abychom našemu vedení řekli, jak úžasné je postavení našeho vojska v Sibiři, a abychom se starali, aby vojsko bylo co nejdříve těžké služby zbaveno a vyvedeno na východ, abychom se přesvědčili, jak se vláda stará o rozřešení smrtelné krise armády.

Byli jsme úskočně přepadeni, vláda slíbila, že bude s námi neúředně jednat a potom delegáty areštovala. Vojsko bylo vyprovokováno k demonstraci — osvobodilo arestované.

Potom se vyjednávalo.

Když jsme však cítili, že vláda naše požadavky přezírá, museli jsme ji k vážnému jednání donutiti. Demonstrovali jsme zabráním »Denníků«; došlo konečně k příměří.

Bohdan Pavlů přistoupil na požadavky vojska, zavázal se slovem je plniti a my jsme poté podepsali prohlášení, že přiznáváme zákonnou platnost příkazů vlády českoslov. republiky i jejích orgánů. My jsme zbraně složili, smlouvu dodržovali. Ale dnes je nám jasno, že jsme klamáni, že nás zradili. Jsme od vojska izolováni, písemné záruky od vlády, že smlouvu dodrží, nemáme v rukou, proti nám se štve, vojsko je provokováno a persekuce jsou na denním pořádku. Dnes máme hroznou předtuchu, že nás k Vám nepustí, abychom nemluvili pravdu. A bojíme se, že i Vás oklamou, že použijí našeho prohlášení, abyste se i Vy podřídili. Proto Vám píši toto vysvětlení.

Ano my jsme podepsali prohlášení, ale jen proto, poněvadž jsme chtěli poctivou dohodu, poněvadž vláda nám slíbila naše požadavky splnit, poněvadž jsme věřili, že to myslí vláda s námi i s vojskem upřímně.

Báli jsme se, že když nepodepíšeme, že vláda poštvě vojsko proti sjezdu, poněvadž mu nabízela dohodu a on ji zamítl.

Očekávali jsme s pevnou důvěrou, že budeme svobodní, že se k Vám vrátíme a že s Vámi všechno sdělíme. Dnes s úžasem chápeme strašný úskok proti sjezdu, dnes, kdy my jsme písemné záruky dali a vlá-

da je nedala a nechce sjezdu dát — dnes s bolestí cítíme, že se k Vám už nevrátíme.

Skončili jsme jako v Rusku ustavodárné shromáždění — rozehnali nás, teď bude vláda vojenské diktatury. Bojíme se konců!

Armáda zahyne —. Zodpovědnost padá na ty, kdož nás neslyšeli, kdož nám nepomohli. Zůstaňte věrni svému přesvědčení, jednejte jako muži, obhajte právo, pravdu a spravedlnost!

»Nepřátel se nelekejte, na množství nehledte!«

Já věřím v sílu demokracie, věřím ve vítězství synů Masarykových. Zůstaňte ve styku s celým vojskem. Buďte jednotni!

Běda všem, kteří Vás zradí. Běda všem, kteří zradili Masaryka! Jsem k smrti znaven, končím. Řekněte to všem bratřům, co jsem Vám psal. Snad jsou to poslední moje slova. Vzpomínám na Vás, věřím ve Vás a zůstávám v duchu s Vámi.

Váš věrný

Vlad. Lonský.

Telegram prezidentu Masarykovi!

Československá armáda v Sibiři prosí o pomoc. Není armády, která by na ruské horké půdě vydržela tak dlouho, aniž by se rozešla.

Armáda strádá fysicky i mravně. Vojsko bez ohledu třídního či politického přesvědčení zachváčeno touhou po domově.

Slyšelo dosud pouze sliby.

Konec neviděti. Nervy vojska hrozí prasknutím. Stržením národní armády do třídního a politického boje, rozkládá se tato třídě i politicky. Podrobnosti sdělíme delegaci z vlasti.

Druhý sjezd českoslov. vojska na Rusi.

Irkutsk, 15. VI. 1919.

Dle zpráv telegram tento přes slib vlády byl delegátům zadržen a do vlasti neodeslán.

*

Opis.

Irkutsk, 16. VI. 1919.

Bratři!

Mám obavu, po těch všech bolestných zkušenostech sjezdového jednání, že se k Vám už nevrátím, že Vás na dlouho nebo snad už vůbec neuvidím, proto Vám píši, dokud ještě Vám zprávu poslat mohu.

Ztratil jsem všechnu důvěru, že bylo a jest s námi jednáno tak upřímně jak upřímně a poctivě jednal sjezd. Mám těžké tušení, žež mě pronásleduje i ve spánku, že jsme a budeme zklamáni. My jsme na to byli připraveni, my jsme se už dávno rozhodli sebe obětovati.

Ale mám hroznou obavu, že jménem našim, jménem sjezdu budete oklamáni Vy, že budete v rozhodné chvíli postaveni před otázku:

podrobíte se či ne?

A to mě v duši rve, to mě vyssává, poněvadž se bojím, že tento okamžik bude koncem Masarykovy armády!

Přijdou k Vám s papíry, na které jsme byli donuceni napsat všechno, co by světu ukázalo, že páni jsou dobří, ale že lid se buntuje, že oni to vyhráli, a my jsme považovanými, že vláda je spravedlivá, že má posici pevnou, ale že pár samozvanců, zaprodaných Židů a bolševických agentů chtělo vládu arestovat, vojsko rozbít a pomoci Leninovi.

Přijdou k Vám s prohlášením sjezdu, kde jsme se podepsali, že přiznáváme zákonnou platnost příka-

zů vlády čsl. velení jejích orgánů a budou chtít, aby-
ste se podřídili jako sjezd.

Ano, sjezd s radostí uzavřel dohodu, obětoval se-
be, aby zachránil pány, poněvadž věřil, že smlouva,
na základě které bylo s vládou jednáno, a kterou
vláda slíbila vyplnit, že je poctivě míněna i se
strany vlády, že bude dodržena.

My jsme poctivě věřili v čestné slovo Bohdana
Pavlů, když přistoupil na podmínky sjezdu a všem
základním požadavkům vyhověl, a proto jsme nezá-
dali hned jeho podpisu na naši smlouvu. Dnes nám
podpisy páni odpírají, smlouvu už porušují, vojsko
štvou a prorokují, provádějí nespravedlivé tresty, stí-
hání a persekuce. To nejsou záruky, že oni to mysle-
li se sjezdem poctivě, že jednali opravdově a čes-
ně, to ukazuje určitě, že sjezd bude od vojska trvale
isolován, aby delegáti vojsku nemohli říci pravdu.

To ukazuje, že spějeme k vojenské diktatuře.

Jménem sjezdu budete klamáni, jako oklamali
nás, ale my jsme jim dali své podpisy proto, že jsme
se báli, aby nepřišli k Vám se smlouvou a neštvali
proti nám: »Sjezd nechtěl dohody, sjezd nechtěl při-
jmouti požadavky, jež mu vláda slíbila splnit, sjezd
vojsko zradil, neboť chtěl vládnouti sám!«

Toho jsme se báli, že by nás byli před vojskem
zabili, že jsme chtěli strhnout vládu na sebe, že jsme
chtěli teror, a proto jsme prohlášení, že příkazy vlády
a jejích orgánů přiznáváme, podepsali.

Ale to ještě nevylučuje možnost kritiky, protestu,
oposice.

A my budeme vždycky, i doma, kritisovat jako
občané třeba i ministra nebo i vládu a když bude vlá-
da jednat nespravedlivě, budeme protestovat, budeme
v poctivé, zákonné, třeba i radikální opozici.

Co neshledávám jako člověk a jako občan se
svým svědomím, se svým přesvědčením, co je proti
svobodě, právu a spravedlnosti, proti tomu jsem mo-
rálně povinen vždycky a důsledně protestovati a pra-
covati k nápravě.

A to byla vůdčí myšlenka sjezdu, která nám zů-
stane za všech okolností i dále, dokud budeme živi,
a která jednou dojde svého cíle, když ne zde, tedy
jistě doma.

Tedy se nebojte, že Vás sjezd zradil, že se dal
koupiti od vlády za teplá místěčka, že Vás opustil.
Zůstaňte klidni, čestni a vytrvejte na programu lido-
vém, na programu práva dobrovolce, na progra-
mu Masarykově!

Jestli je dohoda pravá, my budeme svobodni,
a budeme Vás podrobně informovati, až se k Vám
vrátíme.

Jestli budeme od Vás odloučeni, jak už se děje
dnes, jestli jsme úskočně zrazeni a k Vám se nevrá-
tíme, jednejte jako muži, jako děti Masarykovy, jako
ryzí borci za pravdu a práva! Jednejte hrdě a spra-
vedlivě jako demokraté a hrdinové husitských tradic,

kdybyste šli třeba na smrt! Za práva, za svobodu, za
přesvědčení umírají jen geniové. Ve Vás je genij Hu-
sův a Žižkův, genij Prokopa Holého, genij Havlíč-
kův, Macharův a Masarykův!

Nedejte se!

S Vámi je pravda, a ta je Vaše vítězství!

Dokončete dílo, za něž krvácejí miliony a jež
je: Nový život, nové lidstvo, nový svět po pětileté
válce...

Zdraví všechny

Váš

Vladimír Lonský.

Opsal: Skřivan Jos.

Po bouřlivých událostech, které jsme vylíčili pé-
rem majora Kratochvíla v 16. (19.) čísle »Života«,
rozeslali někteří delegáti svým plukům vzrušené vý-
zvy. Otiskujeme dvě výzvy delegáta 4. pluku Vladi-
míra Lonského.

Výzvy.

Závěr Lonského: Jednejte jako hrdinové husit-
ských tradic, kdybyste šli třeba na smrt! Je ve Vás
genij Husův a Žižkův, genij Prokopa Velikého, ge-
nij Havlíčkův, Macharův a Masarykův — charakteri-
suje výborně delegátštinu. Ve jménu Husově a Žiž-
kově hrr na — vlastní vládu, vlastní velení. Ve jmé-
nu Prokopa Velikého neporáží nepřitele, ale gen. Šte-
fánika. Dovolávají se Husa, Havlíčka, Machara, Ma-
saryka, když o své pravdě nedovedou přesvědčiti kon-
cil Pavlů-Janin—dr. Němec, dr. Křížek atd. Jen oni
vědí, co vrátí armádě klid, jen oni ji dovedou za-
chránit. Oni jsou hrdinové husitských tradic! Zní to
jako parodie, ale mějme na paměti situaci a mnoho
si vysvětlíme. Přece však, kdybychom měli chápat hu-
sitskou tradici sibiřské armády tak, jak chce Lonský,
pak litujeme, že Hus, Žižka, Prokop Holý, Havlíček,
Machar a Masaryk, měli tak nepovedené děti. Je tu
dvojí možnost. Buď ti, kdož se dovolávají husitské
tradice, nepochopili husitských hrdinů XV. věku, ani
jejich epigonů z XX. stol. anebo v nich zůstalo více
té husitské paličatosti, která dodnes nám tolik škodí.

Machar bořitel se změnil obratem na Machara
stavitele — generální inspektor armády, Havlíček někdy
měl také více tvůrčího pozitivismu než bořivého negati-
vismu a Masaryk — ten bořil Rakousko, ale stavěl
republiku. Tragika je v tom, že delegáti, dovolávající
se jeho jména, nepochopili, že Masaryk revolucionář
byl mrtev té chvíle, kdy byla vyslovena slova: Masa-
ryk prezident. Či zůstal Masaryk profesor jejich vzor-
em i nadále? Dějiny Obce legionářské zdají se tomu
nasvědčovat. Masaryk myslil dál, kdežto legionáři zů-
stali při jeho revolučním programu, volajíce po svo-
bodě stále větší. V demokracii to volání vypadá jako
šíření anarchie. Občané nesmí býti udržováni v re-
volučním rozčilení. Republika není a nebude živa re-
volucí.

Antonín Sorm:

KOLEDY NAŠICH LEGIONÁŘŮ.

Nedá se popírat, že i u nejotrlejších vojáků,
ať »v cizích službách« či oněch, jimž popráno dostati
se do legií, vždy o vánocích vracelo se srdce i duše
k zvroucnělým tradicím štedrovečerním po staletí v
duchu křesťanském a katolickém tak hluboce u nás
zakořeněným. Krásně to tlumočí veliké jesličky legio-
nářů v Padule (nyní uložené v »Památku Odbo-
je«), četné kresby a plakáty, básničky, i vánoční úva-
hy v drobných rukopisných a hektografovaných ča-

sopisech ve všech oddílech legionářských. Byl by to
velmi obšírný námět, kdybychom chtěli vyčerpati
všechny tyto vánoční složky a pozorovati jich vztah
k citění a smýšlení českého vojáka. Všimněme si dnes
jen docela malé ukázky. Mám v ruce malou knížечku
koled, tisknutou v Irkutsku roku 1919. Titulní její
list zní: »Veselé svátky vánoční a šťastný Nový rok
1920 — přeje československému vojsku na Sibiři —
za strýčky z Ameriky Vincent Písek, farář Husova

bratrského chrámu v N. Yorku a jeho spolupracovníci C. M. H. Atherton.«

Autor, který dle předmluvy se 33 roků připravuje na návrat do vlasti, zůstává mezi českými vojáky na Sibiři a chce vydanou sbírečkou koledí zpříjemnit vánoce všem českým vojínům. Působí, že tento duchovní vůdce vybírá pro svoji knížku vesměs koledy a písně z katolických zpěvníků a písně výhradně jen v katolických kostelích zpívané.

Jest nejprve citován pozdrav vlasti »Svatý kraj«, a potom následují koledy: Co to znamená medle nového. — Nesem vám noviny. — Tichá noc, svatá noc. — Chtíc, aby spal. — Za krásné, jasné noci. — Pásli ovce Valaši. — Půjdem spolu do Betlema. — Z temna noci nový den zas svítá.

Jediná, všeobecného obsahu jest píseň, snad právě pro účel zpěvníčku skládaná, kterou zde opisují:

Za krásné, jasné noci
se snesla na ten svět
ta libá nebes píseň,
již andělský pěl ret:
»Buď pokoj lidem země,
a zalíbení v nich!«
Zní poselství to s nebe
v těch zpěvech andělských.

Svět naslouchá té písni,
an v tichu velebném
sbor pěvců z říše nebe
se snáší na tu zem.

Slyš! Dosud zní ta píseň
nad světem žalostným,
nad Bábelem všech zvuků
zní tónem radostným.

Jak hříchem, bídou, sporem
svět dlouho trpí již!
Již dvacet trudných věků
dál nese křivdy tíž.
Aj, člověk v boji s druhem
dál prolévá vždy krev;
ó, človče, již ustaň,
slyš andělský ten zpěv!

Ó, vy, již žití cestou,
tou příkrou kráčíte
a pod břemene tíhou se dále vlečete:
Ó, staňte, složte břímě
a patřte na ten zjev
a andělského sboru
ten s nebe slyšte zpěv!

Aj, blíží se čas blahý,
jež svatí proroci
již zdávna zvěstovali,
věk zlatý, žádoucí,
věk pokoje pak všude
již zazní vesele,
ta píseň, kterou zdávna
tam pěli andělé.
Amen.

V Ě D A / L I T E R A T U R A / U M Ě N Í

SLOVANŠTÍ APOŠTOLÉ SVATÝ CYRIL A METODĚJ.

Zaznamenáváme dvě pozoruhodné práce. Jsou to Grivcovi »Slovanští apoštolé sv. Cyril a Metoděj«. Vydání v překladu Fr. Jemelky, nákladem Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci. Studie dra Fr. Robenka (Morava — metropole sv. Metoděje) v 11. čísle brněnské Hlídky. Prvá práce shrnuje velice šťastným způsobem dosavadní výsledky vědeckého badání o soluňských bratrech. Na 172 stránkách bez balastu poznámkového přístupným způsobem sleduje dr. Grivec životní osudy slovanských věrozvěstů. Nejde však o kompilaci. Autor prostudoval kriticky starší i novější literaturu a ověřil všechny své údaje, jak mohl nejlépe. Úprava českého překladu s obrazovou přílohou (sv. Cyril a Metoděj od ak. mal. Thořové) je vkusná. Do knihy je zařazena série fotografií, které vkusně text doplňují. Cena 16 Kč je za tuto 170 str. knihu přiměřená.

Pozoruhodnou studii o Rostislavově Moravě přináší dr. Robenek v Hlídce roč. XLIV., č. 11. Zjišťuje nejprve sídla Moravanů. Sahala od Vídeňského lesa po obou březích Dunaje k dnešní Pešti. Za Tisou byli Bulhaři, u Blatenského jezera Ljaši, jižněji Chorvaté. Slovinci sídlili pod jménem Turkoi v slovanských horách. Maďaři přišli do nížiny uherské koncem devátého století.

Pak se obírá dr. Robenek politickými dějinami říše velkomoravské a řeší otázku, jak vypadalo křesťanství u Slovanů podunajských před příchodem bratrů soluňských. Křesťanství na Moravě je starého data. Na Moravu, přístupnou po Dunaji, přišli kněží z Vlach i z Řek i z Němec již v polovici IX. stol.

Už před příchodem věrozvěstů slovanských byly na Moravě a v Panonii chrámy křesťanské. V Nitře byl vysvěcen chrám již r. 830. K nové víře však přilnul lid teprve přičiněním sv. apoštolů slovanských.

Další kapitola je věnována otázce, která území patřila k diecési Methodově. Bylo to území říše Svatoplukovy a Karlovy. Hranice obou nejsou ovšem dost určité.

Sídlem Methodějovým byl hrad, zvaný u cizích kronikářů »velká Morava«, velký hrad moravský. Kde stál tento velký hrad, sídlo Methodovo a Svatoplukovo, povi dr. Robenek v příštím čísle »Hlídky«.
—k.

*

SEDESÁTINY DR. F. X. ŠALDY, připadající na 22. prosince, dovolují znovu přehlédnouti epochální dílo kritika, který v sobě shrnuje význačné vlastnosti všech vynikajících představitelů generace 90. let. Rozhled Masarykův, dravá, leckdy až nešetná útočnost Macharova, sensitivnost Sovova, pathos Březinův, artismus Karáskův je u Šaldy sloučen v celek vysokým pojetím umělecké tvorby a její závislosti na životě i její spojitosti s náboženstvím, hlubokou zkušeností estetickou a jemností psychologického rozboru, kterou u Šaldy je vyrovnán jeho menší filologicko-historický zřetel, tak vlastní kritikům ze školy Vlčkovy. Složitý psychologismus Šaldovy kritické tvorby, jím tak vysoko ceněné, podporovaný stykem s vynikajícími literáty i vlastní zkušeností básnickou a znalostí výtvarného umění, vede jej k tomu, aby jednak hledal u toho kterého tvůrce po samých základech jeho osobnosti a jejich účinnosti mimo dobu, kdy dílo se utvářelo, jednak aby zjišťoval, do jaké míry technické mistrovství, vzdálené na hony vši leslé virtuó-

sity, se podřizuje ve tvůrčím aktu ideovému účelu. Šaldův vliv byl veliký již za dob jeho redaktorství četných revuí, žel — nechme tu stranou otázku, či zhusta vinou — brzy zanikajících, a stupňuje se pak jeho činností akademickou, ač nikdy nedosáhl oné sugestivnosti na široké vrstvy, jakou se vyznačovalo akademické působení Masarykovo, projevující se i formou zcela odlišnou, krajně střízlivou a věcnou proti metaforickému a leckde až dekorativnímu sluchu Šaldovu, oprostujícímu se účelně poslední dobou v jeho dramatech ideově pozoruhodných. vz.

PADESÁTINY VIKTORA DYKA, připadající na 31. prosince, umožňují vzdáti chválu životu a dílu krajně pozoruhodnému harmonií, jaká mezi obojí hodnotou jest právě u Dyka, hloubkou, s jakou proniká jím básník, vyžívající plně hrdinsky všechen složitý a strastiplný úděl člověka, který se probíjí na křížovatkách mocných osudů národních a světových ze záporu a ochromení k ostražitému kladu a zápolení, na samy kořeny bytostného svazku jedince se zemí rodnou a s těmi, kdož ji obývají. Touha po spravedlnosti básníka nezotročuje žádné ideologie příliš a přičiní, vše, co se ve vlasti stalo, je tu bráno jako dějinná nutnost, přivozená vadami lidských realizátorů. A být dobrými tvůrci dějinného poslání rodné země po přemožení jedů vlastního nitra a jeho svědčů minulých a současných — toť poslední smysl Dykova díla, řešícího otázku s tím spojené subjektivně i objektivně, praxí básnickou i politickou, svérázným pojetím státotvorné funkce písemnictví. vz.

HOD BOŽÍ VÁNOČNÍ. Církevní hodinky a mše sv. o vánocích. Vydalo opatství Emauzské v Praze. Cena 8 Kč, poštou 8.60 Kč. 160 stran kapesního formátu. Knížka obsahuje text bohoslužeb celého Hodu Božího vánočního: první nešpory, kompletář, jitřní hodinky, první mši sv., chvály, druhou a třetí mši sv., druhé nešpory. Text je úplný latinsko-český. Hodí se nejen co příručka pro bohoslužbu, nýbrž je to zároveň nejkrásnější vánoční meditační

knížka, kterou nám klade Církev do ruky. — Kompletář kromě toho zůstává po celý rok. — Na skladě v obchodě s devotionaliemi v Emauzích. — Vhodný dárek k vánocům.

J o s. M a s a ř í k: DOBROVOLNĚ. Vydal Lad. Kuncíř. Leg. kapitán a tajemník Památníku odboje napsal několik menších črt v denních listech, v nichž líčil hrůzy zajatecké osamělosti. Líčil šílení sexu, až mráz obcházel. V knize nám zaslané má jen jednu pasáž té věci se týkající. Celek obírá se těžkým rozpořem v duši zajatcově, jít do legie či nejlít. Po probodovaném odhodlání prožívá dobrovolce několik rušných episod. Líčení není plynulé. Autor jakoby vykřikoval boly a touhy za všechny dobrovolce. Jedna pasáž zdá se nepřirozená. Je chycen československý dobrovolce a od bolševického komisaře před tváří vesnice odsuzován k smrti. Před šibenici soudruh jeden přecítá dlouhý leták, aby přesvědčil dav, že Češi jsou prokletci. Kniha je pozoruhodná tím, jak se vyřádává s těžkými problémy životními.

V i o l a z P r á c h e ň s k a: »ZAJATEC«. Veršovaný román pro malé i velké čtenáře. Illustroval akademický malíř J. Goth. Nákladem Československé akciové tiskárny, Praha II., Panská, č. 1. Stran 78, velikost osmerka. Známa autorka dětských knih pohádkových i básnických napsala tklivý příběh vězněného slavíka a dovedla jímavými verši vylíčit hoře ze ztracené svobody i touhu po životě ve volné přírodě. Působí především na cit mladých čtenářů, ale šťastně volenými příběhy a episodami dovede zaměstnati i dětský rozum, aby se zamyslel... Nevztíravou tendencí líčí život vězňův v kleci i šťastnějších druhů na svobodě: malý čtenář ani si neuvědomí, že tu má celý básnický přírodopis našich opeřenců, vymalovaný dovedným štětcem malířovým. Vnější úprave věnována vzorná péče od křídového papíru, tisku, až k barevným reprodukcím a stylové vazbě celé sličné knihy. Kdo bude jejím dárce, způsobí jistě trvalou radost.

STUDENTSKÁ HLÍDKA.

Č. L. A.

J I Ř Í G E R S O N A B O Ř I V O J B E N E T K A.

Bylo by možno nadepsati všelijak to, co bych chtěl říci na adresu »Života«, ale právě ty dva jejich články, jeden v »Rozmachu« a jeden v »Životě«, byly podnětem. Benetka nadhodil v »Rozmachu« dvě themata: problém katechese mezi studentstvem středoškolským a novou organisací katolických akademiků. Themata prospěšná.

Je nad slunce jasnější, že je to škola, která nám dnes otravuje mládež. A ničí i naši příští inteligenci. Důvodů pro to sneseno na sta, bohužel, že se chce jíti na opravu školy jako na politicum. A v tom je velký omyl. Kdybyste prosadili sebekrásnější reformu školství, marné je vše, nepředěláte-li ducha učitelů. Proti otravě duchovní je třeba duchovního léku, který nenahradí a nemůže nahraditi žádný školský zákon. A zde Benetka připomíná správně potřebu znamenitých, evangelicky prostých, ale hlubokých katechetů. Musí to býti kněží nejlepší a nejnadanější. Těch je nám potřeba, vše ostatní bude přidáno. Mohl jsem již blíže přihlédnouti ke školské praxi i k působení učitelovu a proto, věřte, že jediným lékem na záchranu školy je modlití se o velké kněze, ne katechety ani profesory, ale kněze. Neboť jen kněz může podchy-

titi dětskou duši, dnes více než kdy jindy zmítanou a ošlehávanou životem. To potvrdí každý dobrý katolík, to správně podtrhl Benetka, ale naprosto nepochopil Gerson. Tonda Č.

PŘEROD ZASÁHL TĚŽ STUDENTSTVO.

»D e m. S t ř e d« (č. 9) obírá se na dvou místech studující mládeží. Dr. J. S. konstatuje tu, že se část studentstva staví k problému náboženskému kladně a dívá se tomu. »Vždyť náboženský vliv na mládež za války a po válce byl se strany škol středních vesměs značně tlumen; se stolic vysokoškolských rozhodně nebyl sílen. Tak studentstvo filosofické fakulty bylo — kromě silného, ne však již bezprostředního vlivu osobnosti Masarykovy dosti značně pod vlivem filosofie Krejčího a jeho pozitivní etiky, která přec — sine ira studio — se snížila o vědecké zbudování etiky na základě přirozeném.

Pátrá po podnětech tohoto obrodného hnutí. Střední škola náboženský (duchovní) život nepodporuje. Byly doby, kdy průměrný kvartán byl s náboženstvím hotov. A škola vysoká? Akademická výchova jest přirozeně převážně rozumnou. Ustavičné souzení, obstarávání, definování, zkrátka ustavičná operace s pojmy, dále přednost a objektivní platnost vědecké

logiky a její ovoce, vymoženosti moderní civilisace, svádí k přesvědčení, že v životě nutno nejvíce ceniti rozum. Vliv tento na mladého člověka je opravdu veliký. Tak veliký, že se mu zdají i v daném životě nejhlavnější prvky racionální, jimž je nutno podříditi všechna rozhodnutí i cesty je uskutečňující. Cit pak, jako cosi nestálého, nejistého, nevysvětlitelného, že má být k vůli důslednosti ponížěn a tlumen. Objevují se ale i vlivy protichůdné. Pochybnost, že jen racionálními prostředky lze v životě vystačiti, se vzrůstá, jsouc posilována poznáním naprostého fiaska rozumu z války i za poválečného chaosu. Přibývá důkazů, které podtrhávají skutečnost i význam prvků iracionálních, a to nejen v životě denním, nýbrž i ve vědě, ba ve vědách tak exaktních jako je fyzika, chemie, biologie. Pokračuje se v tradicích předválečných v tomto směru, obnovuje se studium a výzkum podvědoma, které již jistě nelze uzavřít do pojmové činnosti diskursivního rozumu. Podvědoma si počínají všimati již i biologové, a v lékařství jména Freud, Adler, Coné, se uvádějí často na přetřes a odtud se stávají známými i v širších kruzích. I když tu odečteme příslušnou příměs módnosti, přece zbývá mnoho, co svědčí proti exklusivnímu vynášení rozumu.

A i v jiných oblastech vědních se zračí tato revoluce myšlení o myšlení. Též filosofie prodělává svou krizi. Formálně byla u nás patrna od odštěpení našich mladých filosofů od tradičního a posivistického časopisu »Česká mysl«, vnitřně se jeví v myšlenkovitém zápasu mladší generace filosofů se starou školou. Rází

se cesta instuici, která se zmocňuje problému ne už karteriánskou cestou diskursivních pojmů a schemat, nýbrž celistvě svérázným duševním pochodem. Jména Schopenhauer, Hartmann, Bergson, nabývají váhy. A všude, nejen u nás, se obrací pozornost k učitelům všech, ke Kantovi, který dal podnět k moderním idealistickým směrům, tím, že stanovil meze rozumu.

Všem těmto myšlenkám a myslitelům, dobově i národnostně tak od sebe vzdáleným, je společná jedna podstata: hledání a nalezení absolutna, harmonie, transcendentna, věci o sobě, království Božího — jakkoli chceme onu oblast nazvati — v člověku samém.

Toto filosofické rozpoložení obrátí se též v organisacním rozvrstvení studentstva. Přesun studentstva k t. zv. levým směrům se poněkud vyrovnává sílícím středu. Středem je politicky indiferentní a neinteresané studentstvo, jehož je tolik, že jednou bude rozhodovat o vítězství levice či pravice. Zdá se, že většina těchto studentů má blíže k pravici. Jsou to ti studenti, kteří cítí, že nepřízeň, která stíhá studentstvo (je to omezování samosprávy a omezování podpor státních) byla zaviněna levičáckými extremisty, kteří se domnívali, že za vše, co stát pro studentstvo udělal, je mu možno ještě vynadat. Komunisté mají na aversi státních činitelů velký podíl.

Nelze tu ještě mluvit o renesanci náboženské. To bude ještě chvilku trvat. K přerodu však mezi studentstvem již došlo. Býti volnomyšlenkářem nebo ateistou, stává se ostudou. — k.

CO ŽIVOT DAL.

ZÁJEM O »ŽIVOT«. V »Nár. Osv.« píše redaktor V. Cháb: »Katolický zájem o dějiny odboje vůbec a legií zvláště. Tisk strany lidové všimá si velmi bedlivě našich legií. Ve čtrnáctideníku »Život« v každém skoro čísle vychází obsáhlá studie z pera profesora dějepisu Ant. Nováka, která rozebírá a s katolického hlediska osvětluje jednotlivé fáze dějin našeho zahraničního hnutí. V posledních číslech se obírá rokem 1919 na Sibiři, a to jednak jedním z projevů Jášovych, pak dopisem majora Kratochvíla. Z glos, které k dokumentům dělá, je vidět, že používá nejen literatury dosud vydané, nýbrž i pramenů rukopisných. Tyto studie jsou jediným soustavným publicistickým zpracováním dějin našeho odboje, které dnes vycházejí v tisku nelegionářském. U porovnání s touto prací je přímo žalostná nevědomost, kterou projevuje naše lžinacionalistická pravice, kdykoliv zavádí o odboj, a nevšímavost, s kterou přechází naši revoluci tisk socialistický, ač by z jích dějin mohl čerpat tak mnoho.« — Památník odboje vyžádal si tento ročník do archivu. — »Leg. Stráž« z 3. října ptá se, kde vzal »Lid« tvrzení o řádění pohl. nemocí v legiích. Číslo udána byla v »Deníku« a užili jich polemicky delegáti II. voj. sjezdu. »Život« přinese doslova příslušnou část protokolu. Jde o číslo vysoké (864) a je tam tvrzeno, že za 4 měsíce ztratilo vojsko na Sibiři více venerickými nemocemi než bojem.

*

Rozpočet byl schválen v poslanecké sněmovně a v polovici prosince byl odhlasován i v senátu. Jednání bylo pokojné. Mluvili většinou opoziční. Za posl. Dubického zvolen byl referentem pro ... pojištění posl. Malík (rep.). — Šestnáctka ... a novele soc. pojištění. Lidovci hájí proti všem kladná ustanovení zákona. Prosadili, že pomocnice v domác-

nosti i sezonní dělníci nebudou vyňati z pojištění. Usilují o zrušení závodních, společenstevních a zemědělských pojišťoven. — Min. Šrámek dvakrát vystoupil proti soc. demagogům v N. S. a jasně prohlásil:

»V otázce novelisace soc. pojištění máme za svoji svatou povinnost, abychom tuto myšlenku udrželi života schopnou a abychom při tom neztratili ničeho. co je k dobru našeho lidu. Budeme hledět upravit soc. pojištění tak, aby se stalo snesitelným všem vrstvám výrobním. Považujeme soc. pojištění za velkolepý zjev novodobé blíženecké lásky křesťanské.« — »Jeden druhého břemena noste!« praví apoštol. Máme proto veliký zájem, aby se myšlenka vžila a když její provádění nejde tak, jak dnešní zákon stanoví, třeba upravit něco jinak, aby myšlenka se mohla dále rozvíjeti.«

Poněvadž socialisté vydali štvavý leták, který rozšiřují pomocí nem. pojišťoven, bude této agitaci čeleno způsobem, který čísly a revisními daty umlčí demagogy.

KRONIKA ZAHRANIČNÍ.

Z RAKOUSKÉ SOCIÁLNÍ PÉČE. U Wiesu ve Štýrsku zřídil universitní profesor Dr. Ude první rakouský ústav pro prostitutky. Bude v něm umístěno 30—40 dívek a zaměstnáno prací na poli, zahradě a domácnosti, aby se uzdravily duševně, i tělesně. Ústav se bude nazývati »Sonnenheim Pitschgau«. Profesor Dr. Ude si vypůjčil 60.000 šilinků na zařízení ústavu. (Dr. Ude je známý opozičník křesť. sociální. P. r.)

Klid Evropy byl ohrožen konfliktem polsko-litevským. Representanti obou států si u Svazu národů řekli, že se spor vyřídí cestou diplomatickou. Jde, jak známo, o Vilno. — V Rumunsku zemřel min. předseda Bratianu, aniž by byl v zemi porušen klid.

— Rudá armáda zmocnila se Kantonu, hlavního města v jižní Číně. — V Mexiku se vraždí dále. Byly zjištěny Callesovy styky s povstalci čínskými a nikaraguskými.

Sdělení redakce a administrace.

Tímto číslem končíme IX. ročník »Života«. Při této příležitosti děkujeme odběratelům i přispívatelům za přízeň a prosíme za omluvu, že čísla se časově opožďovala. Nebylo to naší vinou. Tiskárna byla tak přetížena prací, že nemohla ani při dobré vůli vyhovět. Po Novém roce se to, jak doufáme,lepší. Chceme »Život« všestranně zdokonalit. Z literární revue přetvořili jsme ho na revue kulturně-politickou, která se dobře včlenila do ideového rámce a získala bez reklamy značný počet odběratel. Nebudeme ani literaturu zanedbávat a proto příštím rokem uváže se v řízení literární rubriky čtenářům známý dr. Králín.

Prosíme snažně všechny, kdož nevyrovnali předplatné, aby tak co nejdříve učinili. Rozesíláme za tím účelem upomínky. Za udání adres nových odběratelů budeme vděčni. Rádi přijmeme též pokyny, v jakém směru by se dala revue naše zlepšit.

Redakce a administrace.

»ŽIVOT«

vychází 1. a 15. každého měsíce. Roční předplatné 30 Kč. Jednotlivá čísla 1.50 Kč. Redakce a administrace Praha II., Spálená 15. Vydává spolek »Život« v Praze. Odpovědný redaktor prof. Ant. Novák. Novinové známky povoleny Řed. pošt. a telegrafů v Praze z 5. dubna 1927, čís. 64.546-VII-27.

Tiskne Československá akciová tiskárna.

Firma

Ing. FRANT. HAVLENA,

stavitelství

(majitel arcib. stavební rada

Ing. Frant. Havlena)

Praha XII.-Král. Vinohrady,

Vilímovská ul. 8,

projektuje a provádí
veškeré práce pozemního
stavitelství. Zvláštní pro-
jekční oddělení pro sta-
vitelství církevní.

Telefon 50955.

Telefon 50930.

Moravsko-slovenská banka

filiálka v Praze II., Národní tř. 8 n.,

provádí veškeré bankovní obchody
a úrokuje vklady co nejvýhodněji.

**Akciový kapitál, rezervy a fondy Kč 25,000.000,
vklady na knížky a účty Kč 161,840.000.**

prevaz

ŽIVOT

REVUE
PRO POLITIKU, KULTURU A UMĚNÍ

ROČNÍK IX.

Vydává Spolek „Život“

Tiskem Československé akciové tiskárny v Praze II., Spálená ulice číslo 15.

OBSAH

IX. ROČNÍKU ČASOPISU ŽIVOT.

	Sešit		Sešit
—ák: V. sjezd unionistický	11.—12.	H a n u š J. Dr.: Equipes sociales	1.—2.
A. L.: Škola — naše bolest	11.—12.	H y n e k R. W.: Dr.: Dva symboly	7.—8.
B a r t o š J a n: Kašparův Mír neděl	7.—8.	H a b á ň M. P.: Zájem Italů o kulturní	
— Inteligence a politika	19.	směry v ČSR.	7.—8.
B e n e t k a B.: Návrat sv. Vojtěcha	1.	J a. Z.: Ze sloven. kroniky	13.—14.
— Krása obřadů	3.	J a n O. P.: Ke komu půjdeme	2.
— Síla české víry	5.—6.	—k: Hodžův projev	13.—14.
— Ohlasy unionismu	9.—10.	K a š p a r F.: Dolorosa	1.
— »K výšinám«	9.—10.	— Ve vrážském revíru	5.—6.
— Náš poměr k Polsku	11.—12.	K a š p a r V.: Osobnost Reiner Maria Rilkeho	1.
— Na Slovensku	16.	K n o t e k V.: Křesťanský socialismus	7.—8.
B ě l í k A.: Dokumenty	3.—4.	K r h e l e J.: Boj o smysl našich dějin	9.—10.
B i l o u š - S a v č e n k o: Poznámky k histo-		K r l í n J. Dr.: Dr. F. X. Novák, jeho ži-	
rickému vývoji bolševismu, jeho theo-		vot a dílo	1.—2.—3.
rii a praksi	17.—18.	— O katolické akci	17.—18.
B o u r a J.: K vládě ducha	7.—8.	—l—: Úsporami ve výrobě k zvýšení odbytu	5.—6.
— Svatováclavské ohlasy na Slovensku	15.	L a z a r: O cestách k zlevnění úvěru	1.
— Hospodářské Slovensko	16.	L u. J. Ing. Mocenské postavení čs. strany	
— Glosy k volbám na Slovensku	17.—18.	lidové	19.
B r y n y c h A.: Příspěvek k akci katolické	9.—10.	M a t o u š e k F.: Otázka elektrisace venkova	3.
C e l l a J a r o s l.: Bolesti, ty tvoříš člověka	5.—6.	M e r c e l l J.: Liturgické hnutí v Holandsku	11.—12.
— č e k: Odpověď Gammovi	9.—10.	M r k o s J. Dr.: Boj proti rheumatismu	4.
D o l e ž a l J. Dr.: SSSR.	5.—6., 7.—8.	— II. sjezd slovanských geografů a etno-	
D o s t á l J. Dr.: Ludv. van Beethoven	5.—6.	grafů v Polsce	13.—14.
— d ý Dr.: »Naše konjunktura«	1.	— Vědecké problémy II. sjezdu slovan. geo-	
F o r m á n e k F. Dr.: Vady a záludnosti		grafů a etnografů, pokud se týkají Kar-	
zákona o reformě veř. správy	2.	pat a Vys. Tater	13.—14.
F u c h s A. Dr.: »Adam Stvořitel« bratří		n.: O stranu středu	2.
Čapků	5.—6.	N o s e k F. Dr.: Na cestu	1.
— Boj proti rozumu	7.—8.	N o v á k A n t.: Pekařův rozbor táborství	5.—6.
— Několik poznámek k dělnické Olympiádě	11.—12.	— Před novelisací soc. pojištění	5.—6.
— Intelekt v politice	15.	— K boji o Masaryka	11.—12.
— Dvojí výročí	17.—18.	— Obrana katol. proti husitům	11.—12.
— Kaplan Fahsel	19.	— Podíl katolíků na budování čsl. státu	11.—12.
G e r s o n J.: Unionism a Němci	17.—18.	— Vliv ruské revoluce na čsl. armádu	13.—14.
— Odzbrojení a záruka světového míru	19.	— Vzpoura v sibiřských legiích	15.—16.
G o l d s c h m i d Š.: Kongregace zbožných		— Na rozcestí	16.
dělníků čili Kalasantýnů	13.—14.	— Zápas bolševismu s pravoslávím	17.—18.

	Sešit		Sešit
Novák Ant.: Delegátština	19.	Šorm A.: Drobné doklady svatovácl. kultu	
Novák F. X. Dr.: Katolické zásady o po-		v našem osvobození boji	16.
měru církve a státu	9.—10.	— Koledy našich legionářů	19.
— Suverenita církevní a suverenita státní	16.	Šrámek B.: Předválečná samospráva	4.
— Katolická církev a rozluka církve od státu	17.—18.	—t—: Kulturní politika	3.
N. J. Dr.: Poučení z voleb	19.	Trnka A.: Azione cattolica	4.
Novák J. Dr.: Ku problému státní admi-		Urban J. E.: Náboženství	4.
nistrace	1.	— Nemoci katolické literatury u nás	17.—18.
— Ztracená víra	15.	— Psycholog. obtíže aktu víry v existenci boží	9.—10.
— O novou koalici	17.—18.	vh.: Proč vážne výroba	2.
Pospíšil J.: Lilie, Růže, Karafiáty	7.—8.	Vrátň: Šovinismus, nacionalismus, a fa-	
R. B.: Světci a jejich vztah k zvrátům	17.—18.	šismus	2.—3.—4.
Resl J.: K boji o Masaryka	7.—8., 9.—10.	Trochta Š. M.: Don Bosco a sexuální	
Ricci J. P.: Katolictví v Číně	13.—14.	výchova	5.—6.
—s— Dr.: Protestant o církvi	2.	— Velký přítel mládeže	5.—6.
— Kapitalista se přiznává	4.	— Vývoj duch. salesiánských misí	9.—10.
— Laický apoštolát	7.—8.	Zachystal F. Dr.: Kosmografie Bědy	
Smrček J. Dr.: Poznámky k obec. volbám	16.	Ctihodného	13.—14.
Sýkora V.: Počátky a konce české knihy	4.	Věda, literatura, umění.	
Šorm A.: Vatikán a osvobození čsl. státu	11.—12.	Studentská hlídka Č. L. A.	
— 28. září 1928 našim 28. říjnem	13.—14.	Co život dal.	

